SUmma theologice disciplīe ī duob⁹ ꝯsistit ī fide ⁊ moꝛib⁹. Expeditis īgsitiōib⁹ ptinētib⁹ ad fidē vt de rdēptore cum adiutorio ihu xpi. Procedēdū ē ad īgsitiōes ptinētes ad moꝛes. Ad īformationē aūt moꝛum cōcurrunt necessario p̄cepta ⁊ leges. gr̄a ⁊ virtutes. vōa. fructus ⁊ btītudines. Leges ⁊ p̄cepta vt ostēdētia debitū boni faciēdi: ⁊ mali uitādi gr̄a. ⁊ ꝯ. vt p̄stātia facultatē faciēdi ⁊ uitādi. Prīa igit ps īgsitionis moꝛalis erit de legib⁹ ⁊ p̄cept. Scōa de gr̄a ⁊ uirtutib⁹. Tertia de donis: fructibus: ⁊ beatitudinib⁹. Sz qa oēs leges put dic Aug⁹. Et p̄cepta ab eterna lege deriuata sūt. Ideo ab ipa lege eterna īchoādū est q̄rendo. Primo an sit lex eterna. 2° an notio ei⁹ ipsa sit mēti rationali. Tertio qd sit. Quarto de ītētione legis eterne scōm q⁹ ī deo. Quīto de ei⁹ īmutabilitate. Sexto de ei⁹ vnitate. Septimo de deriuatione legū tpaliū ab ipsa. Octauo ō sbiectis legis eterne. Nono de effectu legis eterne.

Ad primum Ysidoꝛus in 2° ethimologiaꝝ Si ratiōe lex constat. lex erit oē qō ratiōe cōstiterit. Si g̃ puidētia dei cōstat ratione Ergo puidētia dei est lex: ⁊ ñ nisi eterna. Cū g̃ puidētia diuīa sit: cōstat legē eternā esse. Dino: patet. Nam sicut dic Boetius Prouidētia ē diuina ratio a sūmo p̄cipe cōstituta qua cūcta disponit. Ampli⁹ Augustin⁹ ī libro de li. arbitrio. videt lex ista que regēdis ciuitatib⁹ ferē multa ꝛcedeꝛ. atq; īpunita relīquere: que per diuinā puidentiā uidicāt. ⁊ attendit ibi Aug⁹. istaz ꝓpositionē assumere q⁹ nullum malū debz esse īpunitū. Et q⁹ similiter oīe malū punit secūdū aliā legē. Si g̃ est aliq̄ maluz qō nō punit p legē tēporalē ⁊ nō relīquit īpunitū. g̃ puniet p legē eternā. Ergo ipsa est. Item Aug⁹. ī li. i. de libero arbitrio due leges ita sibi videt contrarie vt vna eaz bonoꝛē dādi poplo tribuat potestatē. Alia nō vt nullo mō ī vna ciuitate ēe possint simul. Nūquid dicem⁹ aliquā illaruz iustā eē ⁊ ferri minime debuisse: q̄si dicat n. oī ita vtraq; est iusta. Ex ꝟ obicitur. Impossibile ē leges contrariaz tēporales cōciliari ī ratiōe iustitie: nisi p legem non habētē contrariū conciliātē illas: quā legē eternā appellam⁹. Item ī ptem oppositā arguit. Lex habz statū ī disponē latoꝛis: ⁊ sic nō meret nomē legis: qa q̄s diu est in dispositiōe ad huc nō obligat. Item habz esse ī pmulgatiōe ⁊ tūc meret nomē legis qa tunc ligat. Lex g̃ nō potest dici ex dispositiōe ꝑ ex pmulgatione. Si g̃ pmulgatio aliquoꝝ faciēdoꝝ uel vitādoꝝ ñ pōt esse eterna: quia promulgatio fit creature. Constat q⁹ nō pōt lex esse eterna. Item si lex nō esset īpressa creature rationali non ligaret eā: cui⁹ signū ē q⁹ non ligat creaturas irrationales q̄b⁹ nō ē īpressa: nō ē igit lex ex īpressiōe nisi ad rationē: seu q̄ īprimit rationi. ꝑ hec īpressio ē tēporalis ⁊ nō eterna. Ergo ītētio legis ē tēporalis ⁊ nō eterna. Solo dō scōm q⁹ dic Aug⁹. in li. de vera religione. Mēti nostre cōcessū est videre legē veritati īmutabilē. Mens enī nr̄a iudicat de veritate īmutabili: ut iudicat iſtā ꝓpositionē. Justū ē vt omnia sint ordinatissīa. Cum g̃ ipsa sc̄z mēs humana mutabilitatē pati possit erroꝛis. Apparet sup̄ mētē nostrā eē legē que veritas dicit. hec aūt ē lex eterna: q̄d enī ē sup̄ mētē nr̄az est eternū. Ad p̄mū obiectū dō. sicut dic Ysidoꝛ⁹ 2°. ethīologiaruz lex vno mō dicit a legendo. Alio⁹ a ligādo: scōm q⁹ dicitur a legēdo: exterso noīe lectiōis nō solum ad lectionē tēporalē: sed ad lectionē scōm q⁹ legit in mēte: sic lex ē in disponē. Lex aūt pur ē ī pmulgatiōe dicit a ligādo. primo g̃ mō ē eterna. 2°. aūt nō. Tamē pōt distingui cū dicit lex ligat: quia ligare pōt sumi actiue ul̄ passiue. Si actiue sic lex eterna in deo dicit a ligādo: scōm q⁹ accipit passīe: dicit respectu creature. Sed adhuc distinguēdū de lege ligāte in deo: sicut de dnō in deo. Dominiū enī ē potestas cohercēdi sbditos: ⁊ sic dicit secūdū habitū: Al̄ pōt dici scōz actū. ⁊ sic dominiū ē act⁹ cohercēdi sbditos: ⁊ vtrobiq; cōnotat respect⁹ ad creaturā. ꝑ p̄. mō ī habitu. 2°. in actu. Sic g̃ dominiū ī habitu de deo dicit ab eterno: dominiū ī actu ex tēpoꝛe. Ita lex si īportet habitū ligādi: sic ab eterno ē ī disponē ad ligādū: ⁊ hoc mō dicit lex eterna. sed si importet actū ligādi nō. ⁊ p hoc pz responsio ad 2°. Ad tertium patet solo: mā licet impressio ab eterno non sit ī effectu cū est ī ratione. Unde lex ab eterno ē ī disponē: ⁊

ad hoc ut aīe rationali īprimatur licet ab eterno nō īprimaē in effectu.

Secundo queritur

An notio legis diuine sit īpressa cuilibet rōnali aīe ī creatione Ad quod sic Aug⁹. in li. de vera fligiōe ē lex scōm quā de⁹ iudicat oīa. de q̄ null⁹ iudicare pōt. ꝺ hec est lex eterna Ergo null⁹ pōt iudicaī de lege eterna. Si ḡ iudicare ē noscere ꝑ q̄ ei⁹ notio nulli īpressa ē. Itē Aug⁹. ī libro cōfe. 3⁹. Ignorabā ⁊ nō nouerā iusticiā uerā īteriorē ex iustissima lege dei oīpotentis. qua formarēt rḡionū mores Cū ipa vbiq; esset ꝺ aūt ē lex eterna. ḡ Aug⁹. eā ignorabat. ḡ nō est nota cuilibet aīe. Ad oppositū de vera fligiōe mēti nr̄e talē legē videē cōcessū ē. ḡ ipa ē nota aīe rationali: ⁊ ei⁹ notio ei īpressa. Itē Aug⁹. ī li de li. ar⁹. eterne legis notio nobis īpressa ē. ea enī ē q̄ iustū est vt oīa sint ordinatissīa. Quaē enim a quolibet vtq; īpressū sit aīe sue. ⁊ notū: q̄ iustū ē vt oīa sint ordinatissīa. dicet vtiq; q̄ sic. Solo scōꝫ beatū Aug⁹ in li. de vera religiōe eternā legem mūdis aīs fas est cognoscē: iudicare nō ē fas. ꝺ aūt īteresť īterosse ⁊ iudicaī. q̄ ad cognoscēdū satis est vt videam⁹ aliqd ita eē: vl nō esse. Ad iudicādū vēo aliquid addim⁹ vt iudicemus ita posse eē vl aliter venire. cū dicim⁹. ita debet esse vel debuit: vt in suis operibus artifices faciūt. Iudicare ḡ de lege eterna null⁹ pōt. ga iudicās sēp ē supior iudicato ⁊ videē seu cognoscere eā cuilibet anime īpressū ē: ⁊ sic notio ei⁹ aīe īpressa ē: ꝺ ñ ei⁹ iudiciū: ⁊ p hoc soluit p̄ ob⁹. Ad 2ᵐ. dō scōm Dama. ī li. p̄ q̄ cognitio existēdi deū nobis naturaliter īsita ē. ꝺ tī in tātū īua luit pniciosa hominū malicia: ⁊ deduxit in baratrū: vt dicerēt nō esse deū: sicut in ps dixit insipiēs in corde suo de⁹ nō ē. Sicut ḡ baōitus cognoscēdi deū īpessus est aīe nāliter: tñ aīa actu pōt deū ignorare. cum ipa euertit se ab habitu illo ad exteriōa p sui maliciā: sic lex eterna nō ē oīi aīe scōꝫ habitū tñ p maliciā nr̄aꝫ: q̄ñq; ab ipa auertimur ad exteriōa mala. ita q̄ ipsā ignoramus scōm actū. ⁊ ꝺ vult dicē Aug⁹. cū dicē Ignorabā. Nā quicūq; cōuertit se ad illuꝫ habitū cognitiōis legis eterne semper eaꝫ cognosceret: ⁊ q̄ eā aliq̄n ignoret. ꝺ est p auersionem ab illa.

Tertio queritur quid ē lex

etna. Et assignāt plres ei⁹ diffiones. Aug⁹. ī li. de li. ar⁹. vnā assignat dicens: vt breuiē legis eterne nomē explicē: ea ē q̄ iustū ē vt oīa sint ordinatissīa. Cōt ista diffionem obicit. Nō ē iustū vt oīa sīt optīa etiā bonitate quā nata sūt habē Ergo nō ē iustuꝫ vt oīa sint ordiatissīa. ⁊ q̄ sequaē p̄: quia silis ē rō boni ⁊ ordiati. Nā sicut maluꝫ ⁊ īordinatū ex vna pte cadūt. ita bonū ⁊ ordiatū ex v⁹ pte: optimū ⁊ ordiatissimū ex vna. Q aūt ñ sit iustū vt oīa sint optīa p̄ q̄ñ si ꝺ esset iustū oīa esset optīa bōitate: etiā quā nata sūt hr̄e: ꝺ aūt ē flm. ḡ nō est iustū vt oīa sint ordinatissima. Itē alia diffitio legis eterne assignaē ab Aug⁹. in li. de ꝟa religiōe. Apparꝫ supᵖ mētē nostraꝫ legē esse que veritas dicit: ꝺ ē cōmutabil veritas: que ē lex omniū artiū: ⁊ lex oīpotētis artifiq. Cōt hāc diffinitiōeꝫ obicit. Et p̄ cōtra ꝺ q̄ dicit lex oīū artiū. Nā sic dicē Aug⁹. 8⁹. de ciuitate dei. Inueniūtur artes magice ⁊ maliciose: si ḡ lex eterna nullius mali est. lex ḡ nō ē lex malarū artiū. ḡ male ꝺr q̄ sit lex oīm artiū. ymo deberꝫ addi q̄ est lex bonarū artiū. Silr obicit cōt ꝺ q̄ ꝺr lex oīpotēt artificis: quia ꝺ est libertas dei vt nulli legi ſbiaceat nulli⁹ iudicio. vt dicē Ansel. ī li cur deus hō. ḡ male dicit lex oīpotēt artifiq. Tertia diffio legis eterne pōit ab Aug⁹. ī li. i. de li ar⁹. Lex eterna ē sūma ratio cui sp obtēpandū est p quam mali miserā: bōi bonā vitā merēt: p quam illa que tēpalis ē recte ferē recteq; mutaē.

Cōtra ista diffionē obicit ⁊ p̄ cōt istō mē bñ. cui sp obtēpādū ē. q̄ñ lex ista eterna ē idē qō dei volūtas: sūma enī rō ē volūtas dei. Sꝫ dicit aug⁹. q̄ bon⁹ filiꝰ bōa volūtate vult prēm viuē: quē de⁹ vult mori. q̄ pr̄ moriatur ꝺ ē scōm legē eternā: seu secūdū dei volūtatē: ḡ bon⁹ filiꝰ bene potest velle otrariū legi eterne. ḡ nō ē ei sēp obtēpādū

Cōtra illō mēbrū. p quā mali miserā. bōi bonā vitā merēt obicit sic. q̄ñ ī volūtate nr̄a cōsistit meritū ⁊ demeritū ī lege autē p̄miū vel suppliciū. ḡ per illā nō meremur. vl demeremur. Preterea quer̄t an iste ratiōes notificent legē eternā scōm equales cōparationē ad rem: aut vna vlīor sit alia. ⁊ quomō ei ꝺueīūt. Solo dō q̄ notio legis diuīe ꝺsiderari potest tripliciter: sic ⁊ lex eterna. Nā lex eterna pōt consiꝺerari scōꝫ r̄spectū ad bona vel mala. vl scōm q̄ r̄spiē bona tm̄. ⁊ ꝺ dupl̄r. quia potest ꝺsiderari

scom qđ respicit bō gnāliter vel bō spāl'r. Que sūt bō rational' creature tm̄. Quātuz ḡ ad ꝑmā rationē oueīt ei ꝺ rō. lex eterna ē qua iustū ē vt oīa sint ordinatissima. Lex enī eterna scom q ē ius ordinādi respicit bō ⁊ mala: ga ve⁹ bō facit ⁊ ordinat. malū aūt nō facit. sed ordinat. Uñ ordīare ē actꝰ cōis ipsi⁹ legis respectū bonoꝝ ⁊ malorū ⁊ ita ꝺ ē notio ipsi⁹ ꝑut respicit bō ⁊ mala. Scōz aūt q rīspicit bō gnāliter seu sint bō rational' creature seu irrōnal' oueīt ei ista rō. Lex eterna ē lex oīū artiū. ⁊ lex oīpotēt artificis inquantū. n. est ars omnipotentis artificis rīspicit cām diuinā: que ē ars ⁊ cā oīū bonoꝝ. Scōz aūt q rīspicit bō rational' creature tm̄ cōuenit ei ista diffinitō. Lex eterna ē sūma rō cui sp obtēpādū ē ꝛc. Rōal' enī creatura ordināda ē ꝑ leges. Unde lex tpal' ferē ab hoīe ⁊ sup hoīes. ⁊ ita cum ei conueniat ferre leges tpales vt dicīt ī diffinitiōe. Cōstat q ꝺ ē respectu rōnal' creatuē Silr qđ dicīt cui sp obtēpandū ē conuenit ei respectu creature rōal': quia solū rationali creature cōuenit ille actꝰ q ē: obtēperare

Ad obm̄ cōtra ꝓmaz diffinitionē dō est: scōm Augꝰ. qui dic̄ in geñ sup illō. Uidit deꝰ cūcta q̄ fecerat ⁊ erant ꝛc. qđ de singul' ē dictū q erāt bō. de vniuerꝭ aūt q erant valde bō. quia quodlibet in se ē bonū sed ī vniuerso ē valde bonū. Distīguēdum ergo q possumꝰ itelligē ī sīgulari ⁊ ꝺ mō dicīt q oīa erāt bō: vl' ī vniuersitate. ⁊ ꝺ dupl'r vl' ī rīspiciēdo ordinē vt nūc: vl' rīspiciēdo ordinē sīplr: scōm q cōpēdit totā seriē ordinis ꝑsentiū ꝑteritoꝝ ⁊ futuroꝝ. quia res q̄ presens est adhuc habet ordinem ad rē ꝑteritā ⁊ ad alīā rez futurā. Si ḡ dicat ordo vniuersi: ⁊ accipiat' ꝓ ordīe vt nūc. ad ꝺ nō ē dicē q oīa sīt valde bō ī vniuerso: qm̄ possunt esse meliora. ꝭ ꝛpehēdendo totā seriem ordinis presentium. ꝑteritorū ⁊ futuroꝝ sic oīa sūt ualde bō in uniuerso. ita q ñ possūt ēe meliora. Sīc ḡ bonum est q oīa sint optīa nō in singulari: ꝭ ī ordine vniuersi ꝓut dictū est. eodē mō dō q iustū ē vt oīa sint ordinatissima. Et ꝺ mō intl'r illa diffinitō. Uel pōt dici q oīa in genere ordinatissima sūt in vniuerso scōm qđ habet ab Augꝰ. 8ꝰ. sup geñ. dicentē. Uolūtas diuīa ꝺicit sibi ꝑmitꝰ oīa. Deīde creaturā corꝑalē spiritualī. deīde irrationalē rationali. terrestrē celestī. Possemꝰ tm̄ dicere q ī illa ratiōe ē falsa figure dictiōis. q ī illa diffinitiōe li oīa nō habz actualē suppōnē. vñ nō suppōit res ipsas ī actu. īmo ab eterno posset dici istō: sed cū dicīt post. ñ iustū est vt oīa sint optīa. li oīa habz ibi suppōez actualē ⁊ suppōit ibi ꝑ ipsis rebꝰ actualiter exīstētibꝰ: ⁊ vt nūc. Ad oppositū ꝓmo cōr scōaz diffinitiōez dō. q sic ꝓꝓie non ē lex que mala ē: seu que sonat malū: ita ꝓꝓie nō ē ars que mala ē. ars enī virtus ⁊ lex cadūt ꝺ ratiōe boni. silr malū vitiū ⁊ ībere tia cadūt sub vna ratiōe. s. mali. Ꝓptēa ꝺ dicēdū q artes magice ī q̄tū ē ibi ꝛitas sūt a lege eterna. īquātū autē ē ibi falsitas ⁊ malicia nō: nec sūt ꝓꝓie artes: ⁊ sic lex eterna nō ē lex eaꝝ. Illusio enī demonum ꝓcīpiū ē artiū magicaꝝ: ⁊ quātū ad ꝺ est ibi flītas ⁊ malicia ⁊ īordinatio: ⁊ sic ꝓꝓie nō sūt artes Ad zm̄. dō scōm Augꝰ. in li. cōfe.. q dic̄. Lex tua dñe. lex legū: ⁊ lex tua: tu ⁊ tu ipsa lex. Istud ḡ debet intelligi in trāsitiue ⁊ nō trāsitīe. lex oīpotēt artifid. Unde dicit Augustinus q̄ ipsa est summa ꝛitas ⁊ constat q summa veritas est deus Ratio aūt ꝓcedit ac si illō trāsitīe ⁊ p diuersitatē diceretur. Diffinīt ḡ ibi lex eterna ꝑ cōpationē ad oīa bona geueraliter q̄ diriuat' ab arte prima eterna que ē causa. Sed quedā bona sūt ab ipsa īmediate sic illa que sūt ab opatioe dīna. Quedā autem mediate. sic illa que sūt ab opatiōe huāna. Dicīt ergo lex esse oīū artiū vt intelligat esse regula opationū bōaꝝ a rationali creatura. Dicīt aūt lex oīpotetis artificis scōm q ē regula illoꝝ bonoꝝ que īmediate sunt a creatore. Ad obiectū ꝑ conē tertiā diffinitionē dō q hec diffinitio conuēit legi eterne ꝑ cōpationē ad creaturā rationalē. scōm q ipa lex est ꝓcīpiū ordinis rōnalis creature: sicut dictum ē: ꝭ rational' creat'a triplicē habet ordinē ad deum: ad se ⁊ ad proximum. Inquātū lex eterna ē principiū ordinis rational' creature ad deū cui ordinat' ꝑ subiectionē ⁊ obediētiā dī cui obtē pādum ē. Inquātuz autē ipsa ē principium ordinis rational' creature: ad se dicīt per quā mali miserā: boni ꝛc. ga bō sibi meret vel demeret penā vel gloriā. Scōm q est ꝓcīpium ordinis ipsi⁹ ad proximum dī ꝑ quā illa que tpalis ē recte ferē ꝛc. ut ḡ oñdit q ipsa ē principium ulē ordinis rationalis creat'e tot ponunt' mēbra in diffinitiōe illa

Sz ḡ obicit ꝙ non est ei obtēpandum dō ꝙ rectitudo uoluntat nr̄e non sp attendit in ꝺformatiōe eius ad diuinā volūtatē respectu voliti: sed respectu volētis. Motus enī volūtatis cōpat ad volētem ⁊ ad volitū. Cōformatio ḡ volūtat mee ad diuinam sp debet esse quātū ad volētē. ꝫ non semp ad volitū. Unde debeo me sic conformare ei vt ego velī qō deꝰ vult me velle: nō vt velle qō vult sp. Unde sup illud ps. Rectos decet collaudatio. dicit glo. cōuenit vt qōcunqꝫ vult deus te velle, velis ⁊ tu. non dicit vt vel qdcūqꝫ vult deꝰ. ⁊ sic bonꝰ filiꝰ volēs patrē viuere: quē deꝰ vult mori conformat voluntatē suā ⁊ obtēpat diuine. quia ipse vult qō deus vult ipsū velle. ſ. patrem vi nere. Et ꝫ dicit Augꝰ in ench. vult ꝙ ipse filius velit patrē viuē ex naturali pietate. ḡ vult mou ex suo iudicio. Ad zᵐ dicēdū ꝙ meritū appellat vno mō actꝰ dignꝰ beatitudine vel miſia ꝫ est bonus vel malus. Alio modo dr̄ meritū ordo actꝰ ad p̄mium seu sit beatitudo seu sit pēa. actus ḡ ē a li. arꝰ. ꝫ ordo actus illiꝰ ad premiuꝫ est a lege eterna: Unde quātū ad primū modū verū ē qō dr̄ ꝙ in volūtate nostra cōſistit meri tū ⁊ demeritū. ꝫ nō secūdo mō: ga ordīare actū bonuꝫ vel malū ad beatitudinem vel ſuppliciū nō est li. arbi. Unde Augꝰ intendit ꝙ lex eterna ordinet bonū actū ad beatitu dinē. malū aūt ad ſuppliciū dicēs ꝫ lex et na incōmutabili ſtabilitate firmauit vt in volūtate meritū: in beatitudine ⁊ miſeria premium. Et sic patet ꝙ ordo ad premium est ex ipsa.

Quarto queritur de in

tētione legis eterne scōm quā intētionem sit in deo. an. ſ. appropriet̄ pſone vel essē tie. ⁊ ꝙ essētie p augꝰ. pz. Apparet sup̄ mē tē nostrā ēe legē que veritas dicit. nec am bigendū est illā esse icōmutabilē naturā: ⁊ ita est in deo scōm rationē essētie: ⁊ istud verū ē. illa enī natura icōmūicabil ē dīna essētia. Sed tūc ē questio vtꝛ alicui pſone appropriet̄ ⁊ ostēdit ꝙ secūdū ītētionē ptātis ⁊ sic appropriat pſōe patris. Augꝰ. sup̄ gen̄. deꝰ naturas creat bonitate. volū tates ordinat ptāte: vt nec sit natura que ab eo nō sit: nec volūtas bona cui ñ presit nec mala qua bñ vti nō possit. Potestas ḡ in deo est principiū ordinis. si ḡ lex eterna est principiū ordinis. ḡ est in deo scōm intē tionē ul rationē ptāt. ḡ appropriat̄ persōe pr̄is. Cōsequēt ostēdit ꝙ sit scōz ītētiōez ueritatis. ⁊ ita appriat filio. ga lex eterna dicit ueritas. Unde Augꝰ in li. de uera reli giōe Lex eterna ē icōmutabilis ueritas. ⁊ uult ostēdē ꝙ lex appropriet filio sic iudi ciū filio ī illo libro: ⁊ dicit pater ñ iudicat quēq;. ꝫ oē iudiciū dedit filio. ⁊ spiritualis homo a nemine iudicat. i. a nullo homine. ꝫ a sola ipsa lege. scōm quā iudicat oīa. et ideo ꝛ̄issime dcm̄ ē. oportet nos oēs exhibe ri añ tribunal xp̄i. Si ḡ oē iudiciū datum ē filio. quoniā ꝛ̄itatis seu sapiētie est iudi care: ⁊ iudiciū scōz legem est ut dicit. ergo lex est ī deo scōz rationē ꝛ̄itat appropriate filio. Cōsequēter ostēdit ꝙ scōm rōnem bōitatis. ⁊ sic appropriatur spiritui sancto. p̄s. Nō est qui se abscōdat a calore ei⁹. glo. .i. a spiritu sancto: g spirit⁹ sanctus est lex ⁊ testimōiū ꝛc. ipi ḡ appropriat. ⁊ ita ē fin rationem bōitatis. Ite. 8ᵒ. ad ro. Lex sp̄s uite. glo. i. sp̄s. ſ. qui docet quid agendū sit uult ḡ ꝙ spiritus sanctus est lex. ⁊ ita lex e terna habet esse scōz rationē bonitatis. ga spiritui sancto: attribuit bonitas: secundū quā ḡ intētionē sit ī deo ḡre ⁊ cui a ppriat pſone. Solo dō ꝙ ad qualibet legem cō currunt tria. ſ. auctoritas. ꝛ̄itas. ⁊ bonitas ⁊ hoc secūdū tria que cōcurrūt ad ꝫ sit lex. ſ. principium legis: forma legis: ⁊ finis Ratiōe p̄cipii debet ei auctoritas: ga nō pōt esse p̄cipiū legis nisi habēs auctorita tē. Ratiōe ꝛ̄o forme debet ei ueritas. quia lex nūq;ꝫ fert sine recta ratiōe Item rōne finis debet ei bonitas. quia lex nō est nisi ad bonū. Unde sic habet ex alia scīa. Lex ē sanctio sancta iubens honestū ꝓhibēsq; cōtrarium. Si ḡ respiciamus ī lege eterna auctoritatē dr̄ in deo scōm rationē uel ītē tionē ptātis. ⁊ sic appropriatur pſone p̄is. Si aūt respiciam⁹ ꝛ̄itatē scōm rationē for malē sic appropriat sapiētie: ⁊ ita pſōe filii. respiciēdo aūt bonitatē que debet ei rōne finis. sic appropriatur spiritui sancto: Ex hoc patet qualr̄ isti effectus veriuāt a lege eter na. ſ. Imperare vetare ꝛc. Nā isti actus ipe rare ⁊ vetare sūt ipsi⁹ legis rōne auctorita tis. isti aūt duo actꝰ cōsulē ⁊ permittē sunt ipsi⁹ ratione veritat. Isti aūt duo: punire: p̄miū tribuē sūt ipsi⁹ rōe bonitat: ⁊ ꝓpter hoc dictū ē a sapiētibus ꝙ ꝫ ē vtus legis.

⁊ sic oportet q̄ in lege ⁊ueniat rō vl'itentio potētie vt ꝓcipiat uel ꝓhibeat. Itē ⁊ ratio ⁊itatis ul' sapientie vt possit ꝓmittere vel cōsulere: ⁊ rō bōitatis ut puniat malefacta ⁊ ꝓmiet benefacta. ℔ enī ꝓtinet ad bonitatem ⁊ sic scōm diuersas ratiōes cōꝑhēdit lex potētiā. sapiētiam. ⁊ bonitatē. Et scōm ℔ diuersos hz act⁹. pz ēt ex ℔ q̄ ꝑdicti actus legis respiciunt vires aīe. Nam consulē ⁊ ꝓmittere respiciūt rōnabilē. Sūt enī actus legis rōne ⁊itatis vel sapiētie: ⁊ ℔ ꝓtinet ad vī rōnalē. Impare aūt ⁊ vetare ꝓtinēt ad irascibilē. ℔ punire ⁊ premium tribuere ꝓtinent ad cōcupiscibilē. ⁊ sic cuilibet ꝑsone approꝑat lex scōm tamē diuersas intentiones ⁊ diuersos actus.

Quinto queritur: de immutabilitate legis eterne. Utruz sit immutabilis vel mutabilis. Ad quod sic: omnis lex precipiens cōtraria est variabilis siue mutabil': lex eterna est hui⁹ g̃ē mutabilis. Maior pz. quoniā fm p̄cepta variat lex. Minor pz ꝑ Aug⁹. in li cōfe. vbi dic. Dñs si mō īpas q̄ō aliq̄s vetasti: quis dubitat ℔ esse faciendū. Ex quo ꝓpendit q̄ deus precipit q̄ō ante vetuit: ℔ precepit ⁊ vetat fm legē eternam. Lex igit' eterna p̄cipit cōtraria. Scēa rō precepit deus alicui quādo plures habere uxores: modo autem vetat. g̃ aliq̄s p̄cepit q̄ō modo vetat. Unde Aug⁹. in li. cōfe. Aliqua licuerūt ī antiquo seculo iustis: que mō nō licēt. quia illis p̄cepit domin⁹ istud. istis aliud ꝑ tēporalibus causis. g̃ lex p̄ceptionis diuine ē mutabilis. si g̃ virtus legis cōsistit in precepti: cōstat legē eternā esse mutabilē. Tertia rō: naz istud patet ex ꝓphia cominatiōis ⁊ pmissionis. Jere. 18. Repēte loquar aduersus gētem ⁊ aduersus regnū. si penitētiā egerit gens illa ꝛc. hec ē ꝓphia cominationis. sed snīa ꝓphie cominatiōis est mutabil'. quia ꝑ dicit aduersus gentē. post dicit si penīaz egerit ꝛc. agam ⁊ ego penitētiā. sil'r est de ꝓphia pmissiōis sicut patet ibi ⁊ alibi. Si g̃ sententia dei q̄ cominatur uel pmittit ꝑ ꝓphas pcedit a lege eterna. ⁊ ℔ sentētia est mutabilis. g̃ ⁊ lex eterna est mutabilis.

Quarta rō. Dīs sētētia q̄ ferē sb cōditiōe ⁊ nō absolute mutabilis est: ⁊ maxime illa que dependet cū hoc a li. arbitrio. ℔ sētētia legis eterne ferē sub cōditiōe ⁊ nō absolute ⁊ maxīe dependz a li. ar⁹. g̃ snīa legis eterne ē mutabilis. g̃ lex eterna est mutabilis. Minor patet. qm̄ lex eterna nūq̄z iudicabit uel dicet absolute iste dānabit'. ℔ sp sub conditione ac si fuerit malus finaliter. sil'r non dicet absolute iste saluabitur. Sed sub hac cōditiōe si fuerit finaliter bon⁹. Unde sp hoc dicet sub cōditiōe malicie ul' bonitat' final'. Sed hec cōditio que est: si fuerit bonus uel malus: finaliter dependet a li. ar⁹ ex q̄ maxīe sequit' q̄ sit mutabil'. Ad oppositū Aug⁹ in 3° cōfe. Ignorabā iusticiā verā interiorē nō ex cōsuetudine iudicātē: ℔ ex iustissima lege dei oīpotent': qua formarent' regionuz mores: cū ipsa vbiq̄z ⁊ semp non alibi alia. nō alias aliter: ⁊ oē tale simpliciter est īmutabile. g̃ lex eterna simpliciter ē īmutabil'.

Scēa rō Aug⁹. in li. de vera religione. cū fm legē quadrature iudicet': ⁊ forz q̄dratū ⁊ lapis quadrat⁹ ⁊ hui⁹mōi. Rursꝰ fm totā equalitatī legem iudicētur conuenire mot⁹ pedū currentis formice: ⁊ gradientis elephātis: quis dubitat eā. i. ist̄az legem interuallis locoꝝ ⁊ tēpoꝝ: nec maiorem esse nec minorē: cū potentia supat oīa. hec ē lex oīum artium cum sit oīo īmutabilis. Solutio dō q̄ sicut dr̄ volūtas dei dupliciter sc̄z volūtas q̄ ē essētia dei: ⁊ hec ē volūtas bñplaciti ⁊ hec ē īmutabilis: ⁊ volūtas signi ⁊ hec est mutabilis sic loquēdo de lege diuina dupl'r possumus dicē: q̄ vno mō ē mutabilis. Alio mō est īmutabilis scōm q̄ dicit Bre. Deus nō mutat cōsiliū ℔ sētētiā ⁊ appellat' ibi cōsiliū rō diuina: scōm quā diiudicat ⁊ disp̄oit oīa. Sētētia aūt appellatur ipse tēporalis effectus qui sequitur ⁊ iste mutabilis est. Si g̃ loq̄mur de lege fm rationē cōsilii. sic ipsa immutabil' ē. Si fm rationez sētētie: sic mutabil'. q̄a ipse temporalis effectus sequēs ex ipsa mutat' q̄tidie. ℔ ipsa rō secūduz quā diiudicat ⁊ disponit ⁊ deriuat' ab ipa. effectus manet īmutabil' ⁊ scōm primū modū dicet' lex eterna. s. fm q̄ accipit' p̄ cōsilio uel rōne. fm q̄ accipit' ꝑ sētētia nō dr̄ eterna. sed tēporal': tamen absolute lex dicit' ipsa ratio p̄cipiendi uetādi ꝛc. Effectus aūt eius sunt ꝓceptio. ꝓhibitio ꝛc. Si g̃ ipsa ratio īmutabil': patet q̄ lex eterna simpl'r est īmutabilis. Effectus aut̄ eius mutabiles sunt. Ad ꝓmā rationem in cōtrariū dō q̄ hec ē falsa. Omnis lex p̄cipiens cōtraria ē mutabilis. nisi addat ℔. scōm rationes cōtrarias. vt dicat' oīs lex

p̄cipiēs cōtraria.⁊ sc̄ōz rationes cōtrarias ⁊c. Lex ät ēt̄na nūq̄ p̄cipit ꝺz rōnes ꝺ̄rias īmo sc̄ōm rationē vnā ⁊ īmutabilē. Ad sc̄ōam dō ꝙ soluit ibi p hoc qō dicitur in auctoritate illa ex tēpalibus causis.vnde ē ibi mutatio rōne alicui⁹ tēpoꝛalis. qō ꝺbia cet legi eterne ⁊ ei⁹ p̄cepti. ⁊ hoc est quod dicit Aug⁹.in li.de vera religione.Ut ars rei medicine cum eadem maneat nec vllo pacto mutet.mutat tamē p̄cepta lāguētib⁹ quia mutabil' ē nostra valitudo. Ita diuīa ꝓuidētia cū sit oīo īcōmutabilis:mutabili tamē creature varie ꝺbuenit p diuersitate moꝛboꝝ.aliis alia iubet aut vetat:vnde varietas est in effectu tēpali Ad tertiuz si dicat snīa legis eterne pena tpalis que debet ex merito sic ipsa mutat.si aūt dicatur snīa ipa ratio hec ē eterna ⁊ īmutabil'. Et ꝙ obicit ꝙ ipsa respicit li. ar⁹.dō ꝙ actus ist⁹ snīe mutabil' est.vnde ꝙ iste puniat ℔ est mutabile .ꝺ rō snīe que dicit ꝙ si ꝓmaneat aliquis in malicia finaliter puniet īmutabilis ē: licet ipsa snīa seu actus snīe sit mutabilis.Ratio aūt illi⁹ snīe a li. ar⁹.nō depēdet.lz esse bonū finaliꝛ depēde at ab ipso.Unꝺ Aug⁹ de li. ar⁹. pōit exēplū de cōtrariis legibus. quarum vna tribuit populo ptātez ꝺandi honoꝛē.alia aufert: ⁊ dicit ꝙ rō harū īmutabilis est : ⁊ tracta ex eternitate.Unde ipse dic̄ Si ꝑs quodam tēpoꝛe iuste honoꝛes dedit . quoꝺā rursus iuste nō dedit. hec ē vicissitudo tēpoꝛalis vt esset iusta ex illa eternitate tracta est.℔ est ex rōe eterna qua sp iustū est grauē populū honoꝛē dare:leuē nō dare . ⁊ similiter rō eterna īmutabil' : que dic̄ ꝙ si ꝓmaneas in malo:finaliter puniꝛis.dic̄ ēt ꝙ si ꝓmaneas in bono finaliter p̄miaberis.℔ aūt rō īmutabilis est ⁊ absoluta nō dependens a li.ar⁹.sic snīa.Sed lex eterna dicit ipsa rō sētētie . Unde Aug⁹ in li. de li ar⁹.Lex illa que sūma rō noīat cui sp obtēpandum est ꝙ quā mali miserā:boni bonā vitā merent ꝙ quā deniq; illa quā tpalē vocādā dixim⁹ recte fertur rectecq; mntat: pōt ne cuipiam itelligēti nō īcōmutabil' eternaq; videri. quasi dicat nō ex quo habeo legē eternam: que est sūma rō ēē īcōmutabilē. lz effectus eius sint mutabiles.quia tempoꝛales sunt.

Sexto queritur de vnitata legis eterne ⁊ queriē an sit vna vel plures. Ad qō sic Aug⁹ in li.lxxxiii.q.ubi loquitur de ratiōib⁹ quibus cōdite sūt creature dic̄ ꝙ alia est ratio qua creatus est hō.alia qua creatus est equ⁹ ⁊c.Sz sicut se habēt iste rōnes ad creaturas. Ita lex eterna ad alias leges.s.tēpales.qa ipa ē rō legū tēpoꝛaliū. Unde Aug⁹. lex eterna sūma rō nūcupatur Si g̃ alia ⁊ alia rō istius creature ⁊ illi⁹ et sil'r lex eterna cū sit rō legū tēpoꝛaliū non est vna ꝺ plures . Sc̄ōa rō Aug⁹.in li.de catheꝛizandis rudib⁹. Nouit de⁹ ordinare deserētes se animas.⁊ ex earū iusta miꝛia. Inferioꝛes ptes creature cōuenientissimis atq; ogruētissimis legib⁹ adiuuāde dispēsationes ordīare.oēs g̃ iustissimis dei legibus dānati sunt.ꝺ leges ille nō sunt aliud q̄z lex ēt̄na.g̃ sūt plures leges eterne. Ad opp⁹.sic dic̄ Aug⁹.Lex eterna ē ars artiuz ⁊ lex oīpotētis artificis.⁊ etiā sic ipe dic̄ i li.cōfe.Sicut ars medicīe vna ē:⁊ tamē hz vrīaz p̄ceptoꝝ:ita lex eterna.quia ita se hz lex eterna ad leges tēpoꝛales sicut ars medicīe ad sua p̄cepta.Ex his g̃ auctoꝛitatib⁹ videt ꝙ lex eterna sit vna:⁊ ꝙ nō r̄cipiat pluralitatē.Sc̄ōa rō ñ ponim⁹ pluralitatē in diuinis propter diuersitatē respectuuz. Nā si ℔ ēet cū ℔ nomē creatoꝛ ꝺm ꝺ deo habeat plures r̄spectus. Seq̄ret ꝙ possent ꝺici plures creatoꝛes:quia habz respectum ad hāc creaturā.⁊ ad illā ⁊c. Ergo similit ratio diuersitat' respectu legis eterne ad tēporales leges non ponet pluralitatem in lege eterna.licet g̃ plures sīt leges tēporales.ñ ꝓpter ℔ plures eterne. Solo dicim⁹ exēplarē cām diuinā esse vt artez.put ꝺici mus ipsū ogari ad vnum finē. Ars enī finē vnū respicit.quia ars ē collec⁹ p̄cipioꝝ ad vnū finē tēdentiū :⁊ iō ñ pñt ī diuinis ꝺici artes multe. Ratio aūt ꝺicit diuinam causā cōnotādo respectū ad creaturā: put ipsa habet ēē in ordine . Ordo aūt ad finē est.ꝺ ē ordo rerū duplr.s.ordo rerū ad suuz finē vltimū īcreatū:⁊ ē ordo rerū ad se iuicē sicut ordinātur coꝛporalia ad locuz. vel sicut ordinat' res ad suā vtilitatē . ⁊ sic ordinat' rōe sue dignitat'. Iste ordo ad fines ꝑticulares habet' ex ordīe rerū ad īuicem. Sc̄ōm g̃ ꝙ rō respic̄ ordinē istū creaturaꝝ inter se.sm ad finē creatū.ꝺicimus ꝙ sunt plures rationes rōe cōnotati Una tamen sp est rōe p̄incipal' significati. Unꝺ ī oībus his est vnitas rōe significati p̄incipalis.

scom q respicit ordinē rerū ad finē vltīm
ī creatū sic ē vna sola rō. ⁊ hāc rationē ono
tat ars. quia huius finis: vna ratio scōm
ß vō. q lex eterna pōt dici vt ars: ⁊ ut rō.
Est enī lex eterna ars eterna boni ⁊ veri.
Ire lex eterna fm Aug⁹. sūma rō nūcupat.
Si dicim⁹ eaz vt artē sic ē vna. Si aūt dica
mus eā vt rōnē put rō accipit a fine pticu
lari sic plures sūt rōes cōnotati. sic sunt plu
res fines pticulares. Ubi gra. Lex q̄dā tpal ē
q populꝰ det honores. Cōtraria aūt lex assi
gnat ī alio tpe. Ratio vniꝰ legis ē vtilitas
⁊ ordīatio populi. rō alteriꝰ legis ē graui
tas ⁊ honestas ppli. Et sic due sunt rōnes
pticulares istarū legū: ⁊ ß attendendo ponūt
fines pticulares ⁊ ordinē rerū secūdū illos
Sed attendendo artē vna ē rō illaz. quia illa
cadē rō que dicet iustū est vt ppls grauis
det honores dicet q iustū ē vt leuis ⁊ inor
diat⁹ ñ det hōres. Et p ß pz solo. Ad rō
nē qua obicit q nō dicūt plures creatores
vō q ī noīb⁹ diuīs essētialib⁹ q̄ significāt
cōcrete nūq; debet ꝛcipi multitudo vl plu
ralitas. cuicūq; ꝛnotēt ples ꝛspect⁹. Uñ ñ
debent dici plures dnī. nec plures creato
res ß solū ī noīb⁹ dictis p abstractionē. sicut
ydea ⁊ rō ⁊ hi⁹. ga sunt noīa formarū pōt
aliq̄ pluralitas dici rōne cōnotati. tamen
dīstīquendū q attendendo pncipale signifi
catū sp est ī istis vnitas. Si aūt attendam⁹
cōnotatū aūt respectꝰ ille cōnotatus ēst fm
differētiā aut scōm vnitatē ⁊ ī differētiā.
si 2° mō sic ñ pōt dici pluralitas ī illo noīe.
vnde non dicit ppie plura exēplaria vel
artes. Si ár p mō tūc ē vnitas ī illo nomīe
rōe pncipal⁹ significati ⁊ multitudo rōne
cōnotati.

Septimo queritur

ō diuatiōe legū. a lege eterna. Et circa
hāc questionē plura querūt. Primū ē vtrū
leges iniq̄ deriuēt a lege eterna. Scēm ē
vtz lex fomitis seu lex carnis deriuet ab ipa
Tertiū est vtz leges huāc deriuēt ab ipa.
Quarto vtz lex naturalis deriuet ab ipa.
Quinto an lex moysi: ß illō differt ī grēdū
cū tractabit de lege moysi.

Queritur ergo prīo an leges in
igne de gb⁹ habeāt in ysa. Ue qui condunt
leges iniquas: deriuēt a lege eterna. Ad q̄ō
sic Uolūtas dei ñ pōt ēe pncipiū vl causa
male uolūtatis. qa deus nō ē auctor maloz. g̃
nec lex eterna legū iniquarum. Ad oppm
Legis ene ē pmittē sic pcipē. Sz leges iuste
ferūtur iussu legis eterne leges iniq̄ ferūtur
eius pmissiōe. g̃ sic leges iuste ferūt ab ipa
ita leges iniq̄ deriuantur ⁊ ferūt ab ipsa.

Scōa rō Lex eterna ē qua oīa sūt ordina
tissīa vt dic Aug⁹. g̃ ab ipa ordināt leges
iniq̄ ⁊ eq̄. ß oīa ordīata a lege etna deriuāt.
⁊ ferūt ab ipa. Ergo leges inique deriuāt
ab ipa. Solo vō q lex iniqua iquātū iniqua
est: nō ē a lege eterna. Uñ mali iquātū ma
li efficiēs cā si querit nō inuenit: non enī hz
cām efficiētē. ß deficiētē sic ipe aīa⁹ malus
ex defectu est sic dicit Aug⁹. Ad pmam
rōnē ī ctrariū vō. q ē volūtas dei pcipiēs
⁊ pmittēs. volūtas dei pcipiēs dr uel pōit
ī aliqd. Sz cū dr volūtas dei pmittēs non
pōit in aliqd ipa. Lex aūt pmittēs nō dr in
aliqd. ß mō cū. s. qō dr ī aliqd non ē ī rōe
cāe vel origīs. ⁊ iō nō dicim⁹ eā ee pncipē.
vel originē legis iique: cū solū cōpet ad eā
sicut pmittēs. Ad scōm vō q malū in eo
qō malū ñ ē ordinatū Sz dicēdo malū. dico
naturā deficiētē a bono. cū dico naturā: di
co rē bonā bōitate nate. ß dicēdo ipsā mali
ciā dico dfectū a debito ordīe: ⁊ iō malīa ē
ī ordinatio. ⁊ iō malū iquātū malū ß ē rōe
malicie nō ē ordiatū. Sz qō dicat ordinatū
ß ē rōe subsistēt. qa ipa ordinat ad suppli
ciū eternū p legē diuinā. ex quo noluit ordi
nari ad gloziā. vl pōt dici q ß argumentū
nō valet. est ordinatū a lege eterna. g̃ ē de
riuatuz ab ea. nō enī ē deriuatū ab ea nisi
q̄ten⁹ ē ordinatū seu ī ordīe. Uñ ñ ipsū est
a lege eterna ß eius ordo potius.

Secundo queritur

an lex fomitis seu lex carnis qō idē est deri
uet a lege eterna. Ad qō sic romanoruz. 8°.
Lex sps vite in xpo iesu liberauit me. Glo.
due leges bone sūt. lex sps que peccatū tol
lit. Lex moysi que peccatū ostendit. lex pec
cati mala que reos facit. Si g̃ lex peccati fa
cit reū ⁊ est mala: ⁊ nullū malū a lege etna
g̃ lex peccati seu lex fomitis qō idē ē nō est a
lege eterna. Scōa rō ro. 7°. Uideo legem in
mēbris meis captiuātem me ī lege peccati.
Glo. hec ē lex mala qua quisq; carnali ꝛsue
tudīe īplicat⁹ astrīgit. Tertia rō ro. 7°. Iā
ego ñ operoz illud ß qō habitat ī me pctm̄
Gol. i. lex carnis ad quā dyabol⁹ vt ad suā

legem accedit. si g̃ lex carnis ē dyaboli. ut
ſua. g̃ dyabol⁹ ē cā ei⁹. g̃ deriuaſ a lige dya
bli.. ⁊ nō a lege dei eterna. Quarta ratio
Aug⁹. i. de li. arbitrio. Nō ē ordinatiſſimū
vt īpotētia potētioꝛib⁹ īperarēt. q. neceſſe
arbitroꝛ eē. vt pl⁹ poſſit mēs q̄ cupiditas.
Si g̃ ex lege carnis ē q̄ īpotētioꝛ potētioꝛi
īperet. ſ. caro ſpiritui: iſtud ē cōtra rectum
ordinē. ſed qđ ē ab eterna lege ē ordiatiſſi
mū. g̃ lex carnis nō deriuaſ ab eterna lege
dei. Quīta rō Aug⁹. i. de li. ar⁹. nullo mō
rect⁹ ordo ē appellād⁹: niſi meliora ſbiciūſ
deterioꝛibus. ſ̄ p legē carnis ſbiciſ melius
deterioꝛi. ſ. ſp̄s carni: rō ſenſualitati. g̃ non
ē recto ordīe. Si g̃ nihil ē ab eterna lege ni
ſi ſit recto ordīe g̃ ꝛc Sexta rō Aug⁹. i. ō
li. ar⁹. Cū mēs īrōnales aī mot⁹ regit id vo
mīaſ ī hoſe: cū oñatio ī lege debeſ ea quā
eternā eſſe cōpim⁹. Si g̃ qñ mens dominaſ
ſuꝑ ſenſualitatē: id oñatur cui debeſ domi
niū ſcōm legē eternā. g̃ a contrario. quādo
mēs ſbdiſ illi: oñaſ illud cui non debetur
dominiū ſcōm legē eternā: ſ̄ illud onīum
ē ſcō; legē carnis vt fomitis. Ergo ipa lex
carnis nō deriuaſ a lege eterna. īmo oſo ē
ei repugnās. Ad opp⁹. Ro. 8⁹. Scio q nō
habitat ī me ḃ eſt in carne mea bonū. Glo.
Manet corruptio ī corpoꝛe: robur tenēs oi
uine ſnīe date ī adā. ⁊ poſt diē Ber. ḃ eſt
lex carnis. Lex igiſ carnis tz robur diuine
ſnīe ⁊ ita legis eterne. Scōa rō Ro. 7⁹. Ui
deo legē in mēbꝛis meis repugnantem legi
mētis mee. Glo. fomes peccati recte dr̄ lex.
qa legittīe. factū eſt. vt q nō obediuit ſuo
ſupioꝛi: ei non ſeruiat ſuū inferi⁹. ſ. caro. ſ̄
a lege eterna ē oſs lex legittima. ſi g̃ lex fo
mitis recte ⁊ legittime dr̄ lex. Cōſtat ipſuz
eſſe a lege eterna. Hr̄a hui⁹ querīſ cum lex
fomitis appelleſ a aplo. lex peccati. lex mē
bꝛoꝛ oīm. cū plauū ſit q īquātū lex ē pecca
ti ñ ē a lege eterna. Querīſ tñ ſcōm q ipa
eſt lex mēbꝛoꝛū an ſit a lege eterna. Solo
dō q fomes īportat qnādā īordinationē ⁊
defectū in nobis ex peccato ade. que īordi
natio ⁊ defectus eſt ex eo: q nō obedit infe
ri⁹ ſuo ſupioꝛi: vt caro ſpiritui. Fomes igiſ
ī nobis pena ē. ſ̄ ē pena duplex. ſ. feditatis ⁊
paſſibilitatis: īquātū fomes ē pena feditatis
ſic nō ē a deo. qa act⁹ ſu⁹ eſt deformis. quia
act⁹ fedatiōis nō p̄t eſſe a deo vt a p̄ci⁹
ſ̄ a dyabolo. Scōm vō q ipa ē pena paſſi
bilitatis ⁊ afflictiōis. eo. ſ. q affligit animā
ſic ipa ē a deo. Afflictio enī illa dicit bonū.
⁊ ordinē ad diuinā iuſticiā. Afflictio enim
iſta tēpoꝛal ē ⁊ ad bonū: vt hō coact⁹ rede
at ⁊ cōuertaſ ad deū. Ex ḃ enī q aīa vidz
ſe ita deiectā: ⁊ tāte vilitati ⁊ coꝛruptioni
ſbiectā: citius cōuertiſ ad deū: ⁊ ſic fomes
īquātū ē pena paſſibilitatis: a deo ē ⁊ ordi
nat ad deū. eſt n⁹. diuīa iuſtitia. Lex g̃ fōit
vno mō pōt appellari lex paſſibilitati. Alio
mō lex feditati. p̄ mō ē vt affligens. ⁊ ḃ mō
appellat eā aplus legē mēbꝛoꝛ. ḃ mō ipa ē
et deriuaſ ab eterna lege. ipa enī dicīſ lex
paſſibilitati. i. ſcōm q hō p eā habz legē vt
affligaſ ex illa ⁊ cōuertaſ ad deū. ḃ enim
mō reſpicit ordinē diuīe iuſtitie. Scō; aūt
q lex fomit⁹ dicīſ lex feditati. ſic ipa appel
laſ ab aplo lex peccati. ⁊ ſic lex iſta nō eſt a
lege eterna. ſ̄ a dyablo vel peccato. qa lex
iſta mala eſt. Ad ſuꝑ illud ad ro. 7⁹. Scio q
nō bītat in me ḃ ē ī cārne mea. Dicit glo.
Q̄ ei⁹ cōſortio aīa maclaſ peccato. Dicīſ āt
mala ḃ mō q̄druplici rōe. Prīo qa facē reū.
Secūdo qa maculat animā. Tertio qa p eā
quiſq; carnali cōſuetudīe īplicat⁹ aſtrīgiſ
Quarto qa ad eam accedit dia⁹ vt ad ſuā
Naz fomes aut peccatū duos ꝑmos act⁹ hz
. ſ. aīaz maculare. ⁊ reā facē. ⁊ remouēſ iſti
actus p baptiſmū. Sz dr̄ maculare īquāz
deformat aīaz ſeu ymaginē dei. Rea ꝺo fa
ciet aīaz obligādo ipſaz ad penā. ḃ. n. duo
facit peccatū ſeu fomes. ⁊ ita lex fomit⁹ ſeu
peccati. vel dr̄ peccatū ſeu fomes macula.
qa facē animā īdignā gloꝛia. Dr̄ aūt reatus
qa facit eā dignā pena. Alia aūt duo facit
poſt peccatū. Nā fomes poſt baptiſmū du
plicē habet ī nobis effectū. ſ. difficultatē ad
bonuz: ⁊ ꝓnitatē ad malū. prīo dicīſ mala
quia īplicat hominē ad cōcupiſcētia carna
lē. Scōo dr̄ mala. ſ. rōe ꝓnitatis ad malū. qa
ad eā dia⁹ ut ad ſuā accedit. Ad ſ̄ poſt ḃ dicē
glo. vt hōm ſuggeſtiōib⁹ malis decipiat ne
faciat hō que lex p̄cipit. Quātū āt ad ꝓmū
actū āte baptiſmū. q eſt maculare dr̄ ī glo.
cui⁹ cōſortio aīa maculaſ Quātū ad ſcō; q
ē reū facē dr̄ mala. Et ſic glo. illa ſupdicta
loqſ cū diē lex peccati mala: qa reos facit.
Dis q̄tuoꝛ modis lex fomitis ē lex peccati
dicēs īordinationē ⁊ mala ſimpliciter: ⁊ ſic
nullo mō ē a lege eterna. ſed p̄ mō nō dicit
īordinationē. ſ. ſcōm q ē lex paſſibilitatis.
⁊ ſic ē ab ipſa. Quātū ad ḃ. Diē enī glo. pre
dicta q tenet robur diuīe ſētētie. ſ. in hoc

qa affligit ⁊ punit animā ꝓpter peccatum quātū ad ℔ ēt dicit lex fomitis legitīa. qa legitīe factū est ut dicit glo. Alia vt qui nō obediuit suo supioꝛi:ei ñ seruiat suū iferi⁹.

Ad primā auctoritatē Aug⁹. dō ꝙ sic vidē⁹ ꝙ iuste ꝙ peccatū ſbiciebatur homo diabolo āte passionē xp̄i. Et tñ dia⁹ iuste tenebat eū. Ita ℔ iustū ē vt sp̄s ſbiciat carnī:⁊ tñ caro iniuste dñat spiritui. qa legitimū est vt q ñ obediuit suo supioꝛi:ei ñ obediat suū iferi⁹. ⁊ loqmur quātū ad penam passibilitat̄ de lege ista. Ad ſcdam dō ꝙ ē meli⁹ quātū ad eē nature ⁊ ē melius q̄tū ad eē ordīs. Rōnat̄ creatura melioꝛ ē nat̄a q̄ aliqō coꝛporeū seu q̄ caro. ℔ cū ipa efficit̄ peccatrix peioꝛ ē quātū ad eē ordīs q̄ caro. ⁊ q̄ aliqua creatura coꝛporea. Si g̃ r̄spicia⁹ naturā sic ipa ſbicit̄ deteriꝛi: cū subiciatur carni. ℔ si respiciam⁹ ordinē sic subicit̄ melioꝛi. qa ipa caro magis seruat ordinē suuꝫ q̄ rō ul'anīa peccatrix. Ad ẽtiā dō. ꝙ ex lege etna ē ordo nature:⁊ ē ordo iustitie. Ordi ne nature ꝛcedēdū:ꝙ ipa mēs ex lege eterna dñat ꝛōnabilib⁹ aī motib⁹: seu ipsi sē sualitati. ℔ postq̄ ipa peccatrix efficit̄ ordīe iustitie motib⁹ illis ſbicit̄ ipa mēs ⁊ ipi sē sualitati ex lege eterna. ⁊ loq̄mur de illa ſbiectiōe q̄tū ad tū ducit passibilitatē seu afflictionem ī aīa: seu ī rōe ⁊ nō q̄tū ad penam feditatis sicut dictum est.

Tertio queritur de legib⁹ hūanis an ꝛiuent̄ a lege eterna. Ad qō sic Aug⁹ ī .i. li. de li. ar°. In tpali lege nil ē iustū atq; legittimum: qō non ex eterna homines sibi ꝛiuauerīt: Si g̃ ī illis ē aliqd iustū ⁊ legitīm g̃ ꝛc. z⁹ rō si oēs bonitates ꝛiuāt̄ a bonitate p̄ma: ⁊ oēs r̄itates a r̄itate p̄ma. Ergo silr oēs leges: a prima lege eterna. Ad opp⁹. iuxta Aug⁹. Lex hūana relinquit ipunita que iustū ē puniri. ℔ scōz legē diuinā nihil t̄le dēt ipunitū r̄linqui. g̃ ꝛc. Maior p̄z p Aug⁹. i. de li. ar°. Lex illa que regēdis cuitatib⁹ ferē mlta cōcedit atq; ī punita r̄linqt: que p diuinā puidētiā iudicātur. Scōa rō. Lex hūana iudicat liberos a pena. quos eterna iudicat reos ad penaz. g̃ nō ē ab illa. Maior p̄z p Aug⁹ qui ponit exēplū de illis q occidūt ne occidāt. vel ne amittāt res tpales: quos lex hūana iudicat eē liberos a pena. Lex eterna reos. Ūñ dic̄ p̄ de li ar°. Nō lex iusta ē que dat ptātem ul' viatoꝛi vt latroneꝫ ne ab eo occidatur occidat. vel cuipiā viro aut femine. ut violētū sibi stup̄toꝛē irruētē: aut illatū stup̄tum. si possit interimat. ⁊ pōit rōnē hui⁹ post. quō enī apud eā. s. legē eterna sunt isti peccato liberi: qui p his reb⁹ quas cōtēni oꝛ hūana cede poluti sūt. Tertia rō. Lex hūana cōcedit aliqua mala fieri vt ne occidaris occidas: ℔ occidē hominē illud nō pōt fieri sine libidīe. g̃ cōcedit aliq̄ fieri ex libidīe: ⁊ que nō possūt fieri sine libidīe ℔ est sine īproba ⁊ īordinata volūtate. ℔ ℔ phibet lex etna g̃ ꝛc. Et ꝙ hōicidiū ñ pōt fieri sine libidīe Aug⁹ p̄bat. Quō possū dicere istos carere libidīe. qui p his reb⁹ vigila diāt quas p̄nt īuiti amittē. aut si nō p̄nt qd op⁹ ē p̄o his reb⁹ vsq; ad hōis neceꝫ pgredi. ℔ dic̄ ꝓpt castitatē quā nullus pōt amittē īuitus. Cū castitas sit virtus ipsi⁹ aīe vl' mētis. Solo dō ꝙ oīs lex hūana ⁊ oēs leges quantū ad id qō h̄nt iustū ⁊ legitimū ī se tracte sunt a lege eterna. sic̄ oē id qō bonū est ī creat̄a tractū ē ex bōitate p̄ma. ⁊ qō ue ex r̄itate p̄ma. Ad primū qo obicit in cōtrariū. ꝙ illa dimittit īpunita que p diuinā ꝛc. Dicē dū scōm Aug⁹. ī p̄mo libꝛo de li. ar°. Videt mihi legē istā que pplo regēdo scribit recte ista pmittē ⁊ p diuinā puidētiā uindicari. Ea. n. vīdicāda sibi ℔ assumūt que fati sūt cōciliāde paci hoīb⁹ impiis. Et vult dicere ꝙ lex tpalis non habꝫ punire nisi mala que sūt cōtraria suo fini: qui ē cōciliatio pacis īter hoīes. Ūñ ñ assumit sibi vīdicāda mala cōtria paci hoīm ad deū. sic̄ fornicationem ⁊ hi⁹. Sed lex eterna ℔ vīn dicat. et ꝓpt̄ ℔ nō fegē rō illa. Lex tpalis dimittit īpunitā que nō vīdicat̄ p diuinā nisi cū ℔ addat̄. ⁊ ipa posita ē ad vīdicādum mala illa. Ad ſam qua obicit ꝙ iudicat liberos quos eterna reos. Dicēdū ꝙ ex ℔ ñ segtur ꝙ sit cōtraria legi eterne. ℔ ꝙ sit īperfecta respectu ipsi⁹. qa sol⁹ de illis iudicat lex tē pozalis: que sūt ad suū finē vl' cōē ipsū. Liberos g̃ iudicat quos nō īuenit cōtrios paci inter hoīes: que pax est finis ipsi⁹. sed lex eterna nō solū respicit pacē istā. ℔ ēt pacem hominū ad deum. Et ꝓpter ℔ iudicat reos quos tpalis liberos sic̄ fornicatoꝛes ⁊ hi⁹. ⁊ punit eos. ⁊ ita īpfecta est respectu legis eterne ⁊ nō cōtraria. Ūñ Aug⁹ in li. de li. ar° dic̄. Laudo ⁊ pbo istā. s. legē tpalē q̄uis īchoatā minusq; pfectā videt mlta r̄liqre

ipunita que p diuinā tamē puidētiā vīdi cāf ⁊ recte. Ad tertiā dō p iterptationē q̄ lex tēporalis nūq̄ dic nec iubet q̄ aliq̄d fiat ex libidīe. Unū dicit Aug⁹. q̄ lex nō bz culpā in b. ⁊ ostēdit quō: ga ponaf q̄ aligs vim vi repellat. aut ille ē ordinat⁹ ad hoc ⁊ iuste facit ⁊ ordīate: vt cā ciuiū tuēdoꝝ sicut miles vl iudex: q ē minister legis aut nō: si sic. obtēpādū ē illi legi sine libidine que hoc p̄cipit. si nō ē ordinat⁹ ad hoc. nūq̄ ei lex p̄cipit b. ⁊ relīquit in sua ptāte. Et b ē qđ ipse dic ī li. i. de li. ar°. Pōt g̃ illi legi que tuēdoꝝ ciuiū cā vim hostilē eadem vi repelli iubet sine libidīe obtēpari. ⁊ de omnibus ministris qui iuf atq̄ ordīe ptātib⁹ quibuscūq̄ subiecti sunt illud dici pōt. sed illi hoīes lege īculpata. quō īculpari queāt ee nō video. Nō enī cos lex cogit occidere. ⁊ relīquit ī ptāte liberū. itaq̄ ē est neminē necare pro his rebus. quas īuiti possūt amittere. ⁊ sic lex nō ē culpabilis: licet cōcedat aliqua fieri que nō fiunt sine libidine. īmo illi qui faciūt qđ nō p̄cepit lex q̄ faciāt illa ⁊ dimittit eoꝝ arbitrio.

Quarto queritur an lex nālis ōriuef vniuersaliter a lege eterna. Ad qđ sic. Deriuatio legū a lege eterna ē p rōnez appbendētē legē eternā. Sz soli rationali creature cōcessū ē uidē legē eternā ⁊ ꝺsulē sicut dicit Aug⁹ in li de ẽa religione. g̃ lex naturalis solū put ē ī creatura rōnali deriuaf a lege eterna. Cū g̃ sit lex naturalis in creatura rōnali vl irrōnali sic dic ysidoꝝ z' etbimologiaꝝ q̄ lex nālis ē quā natura docuit oīa aīalia. g̃ n deriuaf vniuersalie a lege eterna. Maioꝝ ppositio pz per Aug⁹ ī libꝛo de li. ar°. Nihil ē iustū atq̄ legitimū nisi q̄ hoīes sibi ex etna lege deriuauerūt. ⁊ hec deriuatio est p appbensionē. Scōa rō. Nō ē deriuatio a lege: nisi scōm actuz ⁊ virtutē legis. ⁊ actus seu virt⁹ legis vt dictū est ⁊ vt habef ī canone sūt. Impare. vetare. pmittē. cōsulere. punire. pmiū tribuē. Sed oēs isti actus solum respiciūt rōnalem creaturā: quia nō fit p̄ceptio nec phibitio p legē nisi rōnali creature ẽ: nec pmiatio: nec cōsultus. g̃ solū lex put est in creatura rōnali deriuaf ab eterna lege. Aligs dicer et ad b q̄ isti sūt ppii act⁹ legis. ne ex eis fit deriuatio legis. īmo ē cōis act⁹ ipsi⁹ s. artare. scōm quē fit deriuatio ⁊ b cōueit legi eterne respectu rōnal' ⁊ irrōnal' creature. ga artat īquātū determīat potētiaz que ē ideterminata ī rōnali creatura ⁊ irrōnali. Et sic scōz rōnē artatiōis ē deriuatio Unā aug⁹. sup gen. Dis natura vsitatissimos curs⁹ bz: ⁊ ãsdā naturales leges suas. scōm quas spirit⁹ vite q̄ creat⁹ bz quosdaz actus suos deūatos. quos etiā mala voluntas nō pōt excedē. Et sil'r de elemētis dicit ipe: ⁊ elemēta bi⁹ corporea habēt definitaz vim ⁊ q̄litates ppias. quid vnumquodq̄ valeat quid non valeat ex quo patet. q̄ artatio illa respicit omnē creatura. Sz cōē b obicif quia creatura irrōnal' artatur ex necessitate rōnalis: nā cū sit arbitrio libera. g̃ equiuoce ē artatio ī illis. ⁊ nō fm aliquā rōnē cōmunē. ex q̃ segf illud qđ pri⁹. Ad oppos Dis bōitas ē vniuersaliter a bōitate eterna. g̃ oīs lex naturalis cū sit bona est vniuersaliter a lege eterna g̃ ẽ. Solo di cēdū q̄ oīs lex naturalis ē a lege eterna. tñ scōm ppīqui⁹ ⁊ remoti⁹: scōm q̄ nᵉ. ī qbus ē se habet scōm ppīqui⁹ ⁊ remoti⁹ ad deuz. Est enī lex naturalis triplex. quedā que respicit ordinez rōnalis creature de q̃ habef ad Roz°. Cum gentes que legē nō habēt naturaliter ea que legis sūt faciūt. ⁊ ēt dic ibi glo. Lex nᵉ. qua intelligit vnusquisq̄ et sibi ꝺscius ē quid sit bonū ⁊ quid malum.

Itē ē lex naturalis respiciēs ordinē creaf irrōnal' sēsibil': de qua dic Ysidoꝝ. Lex naturalis ē qua naf a docuit oīa animalia vt masculus cū fēa. Itē ē lex naturalis respiciens ordinē oīs alteri⁹ creature. s. irrōnal' ⁊ īsensibil' de qua dic Aug⁹. ī li. solilogoꝝ. De⁹ cui⁹ legib⁹ rotaf poli: ⁊ cursus suos sidera pagūt. scōm has differētias vniuersaleſ ē lex naturalis a lege eterna. pīa tamē ppinqui⁹ q̄z scōa ⁊ tertia: ⁊ scōa q̄z tertia. scōm q̄ rōnalem creaturā cōstat ee pping ordeo q̄z sēsibilē. ⁊ sēsibilē q̄ īsensibilē et irrōnalem. Ad primā rōnem in ꝛrariū dō q̄ duplex ē nocio legis eterne fm Aug⁹ Una ē lex eterna qua iustū ē vt oīa sint ordinatissima. Alia est lex eterna que ē sū rō cui obtēpādū est. qua mali miserā boni bonā vitā sequūt. Ex quib⁹ pz q̄ lex eterna dicit artem diuinam ⁊ sapiētiā īquātum ordinat creaturam ⁊ motuz creature. ⁊ ita ordo scōm legē ī oī creatura est ab ea ⁊ lex sil'r. ⁊ ordo duplex. Quedā. n. creaf ē dña sui act⁹ sicut rōnalis. quedā nō sic irrōnal'

creatura.ordinat ḡ lex eterna ordine neces sario actū irrōnal' creature.actū āt rōnalis nō ordinat ordine necessario ꝟ relīquit eū in arbitrio. Ad ḡ obicit ꝙ deriuatio a le ge eterna ē scōm apprehēsionē. dicendū ꝙ ꝟ dicit respectu legis tēporal'.⁊ ñ respectu legis naturalis.Unde Aug⁹loquit de lege tēporali cū dicit nihil iustū atq; legitimuz ẓc ⁊ rō bui⁹ est.quia lex naturalis ē ī nobis sine nostra coopatione ꝟ ex dei indicione ⁊ īpressione.Imprimit enī vim ordinis na turalem ipse de⁹in rōnali ⁊ ī irrationali creatura.ꝟ in lege temporali nos coopamur ad hoc ꝙ sit in nobis.ꝟ aūt coopatio ē p rō né appbēdētē.⁊ iō de illa ītelligit. Ad zᵐ dō ꝙ sicut calefacē dic actū p se ⁊ pricipa lē ignis indurare actū cōsequētē ⁊ nō prin cipalē.Ita artatio dicit effectū cōsequentē legē.ꝟ act⁹ principal' currēs in oēs ⁊ secūdū quē fit deriuatio ē ordinare. ga lex eterna ē qua iustū ē vt oīa sint ordīatissima.⁊ ille actus decurrit ⁊ ī ꝓceptiōe ⁊ ī ꝓhibitiōe: ⁊ ī aliis actib⁹ legis: ⁊ vlteri⁹ respectu cre ature irrōnalis ⁊ ei⁹ act⁹ quia ordo currit per omnē actū. Unū Aug⁹ sup geñ.s⁹.Volū tas diuīa ſbicit sibi primit⁹ oīa. Deīde cre turā corporalē spirituali. Deinde irrōnalez rōnali. terrestre celesti. Et sic ordo ōcurrit p oīa.Posset etiā dici ꝙ extēso noīe ꝓcepti sicut nomīe obediētie currit illa deriuatio scōm rōnem ꝓcepti. Extēdim⁹ enī nomen obediētie ad rōnalē ⁊ irrōnalē creaturaz. scōm ꝙ dicim⁹ oīa obediūt deo.⁊ ꝟ ē natu ralis ſbiect.io Unde ps. Mādauit ⁊ creata sunt.ꝓceptū posuit:⁊ nō ꝓteribit. Glo. Pre ceptū.i.legē ⁊ cōditionē.⁊ sīlr Anselm⁹ ꝓ Cur de⁹ hō. Unaqueq; creatura cū sibi pre ceptū ordinē naturaliter : aut rōnabiliter seruat deo obedire dr̄. maxime rōnalis cui datum ē ītelligē qd debeat.⁊ sic extēdēdo ꝓceptuz posset dici ꝙ currit illa deriuatio scōm rationem ꝓcepti.

Consequenter est

Cāstio de ſbiect legis eīne. Circa qua plura īquirūt. Primū ē an volūtas diuina sit ſbiecta legi eterne. Scōm ē an fili⁹ dei sit ſbiectus legi eīne. Tertiū ē an irrōnabi lia sit ſbiecta legi eīne. Quartū ē an rōna bilia sic mali hoīes sint ei ſbiecti. Quīntū ē an boni sit ei ſbiecti.

Quantuz ad primuz

obicit sic. Volūtas dei cōsequit ratiōez iu stitie.unde ē ad bona tātū ⁊ ordīata lz sua sciētia sit bonoz ⁊ maloz.ꝟ quicqd sequit rationē iusticie ē ſb lege eterna: quia lex eī na summa rō nūcupat:⁊ ē ipa rō iustitie.ḡ volūtas dei ē ſb lege eterna.ḡ ſbicit ei zª rō Anselmi.i.li.Cur de⁹ hō.Licet ī illis que deū velle ē cōueniēs seq̄tur si de⁹ vult ꝟ ē iustū.tamē in eis que deū velle ē īcōueniēs nō sequat.vnde nō segt si de⁹ vult mētirī ꝙ iustū sit mētiri: īmo potius ꝙ ipse nō sit de⁹:ꝟ generaliter seqnit ecōuerso. si ꝟ est iustū de⁹ vult ꝟ.ḡ plus sequit volūtas dei iusticiā q̄z ecōuerso.ḡ ē ſbiecta legi eterne.

Ad opp⁹ Aug⁹ ī li.de trinitate.Volūtas dei ē p̄ia rō oīm sanitat⁹ ⁊ egritudīs ꝑmio rū ⁊ penarū. Sz p̄ie rōnis nō ē rō. ḡ cū lex eterna sit rō cōstat:ꝙ volūtat⁹ diuīe nō est lex eterna.ḡ ñ ſbicit ei volūtas dei. Scōa rō Aug⁹.ī li.lxxiii.q.Qui q̄rit cāz volūtat⁹ diuīe querit maius volūtate diuina: ꝟ hoc ē īpossibile īuenire.ḡ ipsi⁹ nō est aliqua cā. nec rō.ḡ cū lex sit rō ei⁹ qō ē ei ſbiectū:non est lex.ḡ nō ſbicit legi eterne. Tertia rō Anselmi.Cur de⁹ hō Cū de⁹ liber sit: nulli legi nulliusq; iudicio subiacet. vt nihil de cens:nihil rectum sit nisi qō vult. Solo dō ꝙ volūtas diuina nō ē ſbiecta legi.īmo ē ipa lex eterna.Unū dicit Aug⁹. Tātū dif fert ī rōne ītelligentie cū dr̄ lex.⁊ cū dicit volūtas respectu boni īquātū acceptat qō bonū ē.eade volūtas dr̄ lex īquātū ordinat qō bonū est. Ad rōnē ḡ qua obicit ꝙ volū tas dei ſblequat rōnē.Dicēdū ꝙ scōm rōnē ītelligētie vez ē ꝙ volūtas dei ē cuz rōne Unde bñ seqtur deus vult ꝟ.ḡ hoc habet rōnēm.ꝟ rō illa nihil aliud ē scōm rē q̄z ipa volūtas. Ad scōz dō ꝙ aliqñ detīat respe ctu diminuētis. aliqñ respectu ñ diminuē tis.Quādo ḡ volūtas dei determīat respe tu diminuēti.sicut ē mētiri nō sequit iusti⁹ ad ipsā.īmo ex ꝟ segt ꝙ nō sit diuīa volū tas.ꝟ qñ detīat respectu nō dminuēti.sic ē pluē.⁊ bi⁹ act⁹ cū quib⁹ stat.tūc ad ipsam sequitur iustitia.ꝑ ꝟ soluit ꝑma rō.

Secundo queritur

An filius dei ſbiciat legi eterne. Ad quod sic.Ubicūq; īuenit rō ſbiectiōis ibi ē dicē ſbiectionē scōm legē aliquā.ga oīs ſbiectō

est scom lege aliquã. si g ī filio dei inuenit rō sbiectionis ad patrē g in eo est sbiectio scom legē aliquã. ꝺ nō nisi scom legez eternā. g ipse scom naturam diuinā ē sbiectus legi eterne. Dino⁹ patet qm̄ Dyll'. in libro de synodis ponit ꝓbū cōcilii dicēs. Nō exq̄mus uel copamus filiū patri. ꝺ subiectum ītelligimus scom diuinā naturā. Est ergo sbiectus scom ius legis eterne. Scōa rō habet ī eodē. Si quis vnū deū dicēs. xpm̄ aūt ātc oīa secula filiū dei obsecutū patri ī creatiōe oīm. nō cōfitet anathema sit. et loqt scom diuinitatē de filio dei. ꝺ verbuz obsequii ē ꝓbū subiectiōis. hec aūt sbiectio fit suis legis ecne. g ꝛc. Ad opp⁹. Aug⁹. ī li. de ꝓa religione. Ut nos de īferioribus rebus iudicam⁹. sic de nobis sola ꝓbitas iudicat. De ipa aūt nec pater: nec enī min⁹ ē q̄ ipe. ⁊ iō que pater iudicat p ipsū iudicat ⁊ scōz ꝟ dr̄ q pater oē iudiciū dedit filio. Si g fili⁹ ē ipa ꝓbitas. g ñ ē minor patre. nec de ipo pater iudicat. g nō sbicit patri ergo nec legi eterna. Solutio. dō scom beatuz Dyll'. semp ītelligētia dictorū ex causis est assumēda dicēdi. Uñ iste auctoritates debēt expōi. ñ extēdi. nomē enī sbiectiōis dr̄ multiplr̄. Aliqñ enī sonat īdigni⁹ respectu eius cui⁹ dr̄ sbiectū. quō dicim⁹ materiam sbiectā forme. ⁊ passiua actiuis: ⁊ īferiora superioꝛib⁹. Aliqñ enī sonat īdigni⁹ quomō dicim⁹ sbstātia sbiectā accidēti. substantia enī ī eo q dr̄ sbm̄ dignior ē accidēte. qa dr̄ sbm̄ ī eo q facit accīdens subsistere. Aliqñ aūt sonat īequale quō dicim⁹ nature ꝓbitatē eē sbiectā nature. ⁊ ꝓbt⁹ nature ē equalis nr̄e cui⁹ ē. Primō igitur sbiectio habitudīez scom īferioritatē sicut habitudinē sbiecti respectu eius qō ē sup illud. Scōo modo īportat habitudinē respectu eius qō est in sbiecto. Tertio mō īportat habitudinez que attendit in ꝟ q dico eē ab alio. sic ꝓbt⁹ ē a natura ⁊ ꝟ ē habitudo origīs. ꝟ g mō habitudo sbiectiōis filii ad patrē. īportat habitudinē originis ⁊ ñ īdignitat⁹. uł' infe rioritat⁹. ꝺ eq̄litat⁹. Uñ exponēdo ē qō dicit nō exequam⁹ ꝛc. i. nō dicim⁹ filiū equalē patri. ita q dicam⁹ filiū eē nō ex alio sic prēz quia filius est a patre. Uñ post illā auctoritatē habet. neq enī pluit ex se. ꝺ a domino .s. auctoritate patris. Eodē mō intelligēdū ē illud qō dr̄ filiū eē obsequutū patri ī creatiōe. Nā ꝓbum ob sequēdi ñ notat ibi mīoritatē vel diminutionē potētie in filio. sed notat in patre p̄mā auctoritatē. vnde sic ī īperāte ē auctoritas prīa. ī exequēte est auctoritas ab illo. sic fili⁹ habet auctoritatē a patre. ⁊ in patre ē prīa auctoritas creandi res. Et quātū ad ꝟ ītelligit illud sicut et patet ī illo libro. Ex his g nō sequit q fili⁹ scom diuinā naturā sit sbiectus legi eēne. ꝺ magis sequit q ipse sit lex eterna. qa lex dicit ius ⁊ ex aliqua prīa auctoritate. ipse aūt fili⁹ est ius ipsū ⁊ rō que ē ex patre.

Tertio queritur an

irrōnabilia sbiciāt legi eterne. Ad qō sic ꝺam. Actus īuolūtarii nec precio nec pena digni habēt. ꝺ act⁹ irrōnabiliū sunt ī volūtarii g ꝛc. Si g legis eterne ē p̄mū tribuē: ⁊ punire scom meritū. Quia lex eterna est que mali miserā: boni bonā uitā merentur. g nec irrōnabilia: nec actus eorū cadūt sub lege eterna. g nō subiciunt ei. Ad oppm̄ Aug⁹. xix. de ci. dei. nullomō aliqd legibus sūmi creatoris ordinatorisq; subtrahit. a q̄ pax vniuersitat⁹ administrat. Quicqd g ē ī rerū vniuersitate cadit sub ordine legis eterne. g ⁊ irrōnabilia. Solo dō ꝺm beatū Ansel. q irrōnabilia subiciūt legi eterne. ꝺ ē subiectio legis eterne naturalis ⁊ sine iudicio. Et ꝟ mo irrōnabilia subiciūtur legi eterne. Alia ē cū iudicio ⁊ ꝟ mō rōnabilia subiciūt. Dis aūt creatura ei subicit p̄ma subiectiōe. Uñ Ansel. Cur de⁹ homo Una quecz creatura cuz sibi p̄ceptū ordinē nāl'r aut rōnaliter seruat deo obedire dr̄. maxīe rōnalis cui datū ē ītelligē quid debeat. et ita quelibet creatura obedit ⁊ subicitur legi eterne.

Quarto queritur de

rationabilibus. Et p̄ an mali fr̄probi subiciūt legi eterne. Ad qō sic. Ro. 8°. Sapiētia carnis īimica ē deo. legi enī dei nō ē subiecta. Glo. Un⁹ bō ē eadē qa natura a bono deo cōdita bona. que beri sapiebat scom carnē hodie scom spiritū. s. que dū viciū habet. ñ pōt sbici legi dei sic claudicatio ñ pōt sbici recte ābulatiōi. Si g ipossībile ē q claudicatio subiciatur recte ābulatiōi. Ergo ipossībile est q natura hñs viciū subiciatur legi eterne. ꝺ boes fr̄probi sūt hui⁹ n°. g ꝛc. z⁹ rō Augustini in li. de li. ar⁹. Cum manifestū sit alios boes esse amatores rez eternaz.

alios rex tēpaliū. sic cū duas leges eē dicit
vnā eternā: aliā tēporalē q̄s istorū iudicas
eterne legi eē sb̄dēdos. R̄ndz beatos illos
sb̄ eterna lege agē. Miseris ro tēporal' lex
ipōit. Ergo miseri reprobi q̄ sūt amatores
rerū tēpaliū sbiciūt legi tēporali. sic boni
legi eterne. q̄ sunt amatores eternorū. Cum
ita se habeant ad illa: sicut isti ad ista. nō q̄
sbiciūt eē ne. Ad opp̄m Aug⁹ ī li. de cath
zizandis rudib⁹. Nouit de⁹ ordīare deserē
tes se aīas. ⁊ ex ea iusta miseria ptes infe
riores creare sue dignissimis ⁊ ingruen
tissimis legib⁹ admirāde dispēsationis or
nare. Ergo aīe p̄proboz que sūt deserētes
deum ordinantur ordine diuino. Sz ordo
diuinus est lex eterna qua iustum est vt
oīa ordīatissima sīt. ergo sbiciunt ordini
legis diuine vel eterne. Solo. dō secūduz
Aug⁹. ī 3⁹. confe. q̄ sbici legi eterne ē duplr
vel ei⁹ p̄ceptiōi vl' ei⁹ punitiōi. Dali ergo
sbiciūt legi eterne quātū ad punitionē. sed
nō sue p̄ceptiōi. Uñ Aug⁹ tertio cōfe. dñe
qui dimittit te q̄ it aut q̄ fugit nisi a te pla
cido ad te iratū. Nam ibi inuenit legē tuaz
ī pena sua: ⁊ lex tua ritas ē ⁊ ritas tu. Ad
primā rōnē ī cōtrariū dō scōm Insel. in p̄
Cur de⁹ hō vbi facit talē cōpationē Sic ea
que celi abitu cōtinēt nō eē sb̄ celo: aut elō
gari a celo nullaten⁹ pōt: nec fugē celū. nisi
a appīquāte. ȝtē q̄ius hō vl' angel⁹ diuīe
volūtati ⁊ ordinatiōi sbiacē velit. cū eam
fugē nō valet. qa si vult fugē te sb̄ volun
tate p̄cipiēte. fugit sb̄ volūtate puniēte et
ß ēt dicit Boeti⁹. Ordo cūcta cōplectit: ut
si qs ab assignato ordīe recessit ī aliū: ordi
nē relabat. ipsa enī lex eterna sic circels est
q̄ enī fugit vnā ptē appropīquat alteri. Et
ita lz mali ab ea recesserīt quātū ad p̄ceptio
nē sūt tñ sub ea quātū ad punitionē. Ad
scōz q̄ nō sequit. Lz si mali sbiecti sūt legi
tēpali q̄ ppter ß nō sīt sbiecti legi eterne.
īmo q̄ō sbm est legi tēpali: ē sbz legi eterne
⁊ nō econuerso. qa cōplectit eā: ⁊ circuit oēs
leges. Uñ Aug⁹. ī li. de li. ar⁹. Illō īcōcussū
teneas q̄ aptissīe iā nō demōstrauit eos q̄
tēpali legi fuiūt: ñ eē posse ab etnī liberos.

Quinto queritur an iu
sti sbiciant legi eterne. Ad qō sic. i. Ubi. i.
Iusto nō ē lex posita. sed iniustis ⁊ nō sub
ditis. Glosa posita. i īposita vt supp̄. illum
sit ⁊ ei dñet: ī illa enī poci⁹ ē: ⁊ cū ipa q̄ sb
ipa. qa amic⁹ iusticie est. Ex quo pz q̄ iustus
cū sit amator iusticie nō ē sine lege eterna.
ß cū ipsa. Ad oppm. Aug⁹. ī li. de li ar⁹. Ju
stos sb̄ eterna lege agere existimo. Solo
dō q̄ istud qō dico eē sb̄ lege pōt dupl'r ac
cipi. vel put dicit necessitatē coactiōis. vl'
volūtatē obediēdi. sic dicim⁹ q̄ aliter ē fi
li⁹ sb̄ patre: ⁊ seruus. qa filius sub patre est
necessitate timoris coact⁹. filius aūt volūta
te obediēdi. Justi g̃ sūt sub lege volūtarie
⁊ nō necessitate coactionis. Uñ p̄s. In lege
domini volūtas ei⁹. Glo. Aliud ē ī lege eē.
aliud sub lege. q̄ ī lege ē scōm legē agit vo
lūtarie obediēs legi. Qui aūt sub lege ē fm
leges agit necessitat' timore coactus. Et ß
mō nō ē iustus sub lege ß p̄ō mō vt dictū
ē vnde p̄ sensu dr̄ ad Gal. Dicit de⁹ filiuz
suum factum sub lege. s. volūtarie ⁊ nō ne
cessitatis coactione.

Sexto queritur an bea
ti sbiciū
tur legi eē ne. Ad qō sic Aug⁹. z⁹. de ci. dei.
In ea certe ciuitate ra iusti⁹ ē: de qua scri
ptura dic. Glo. Dicta sūt de te ciuitas dei.
⁊ vocat ciuitatē illā beatitudinē. g̃ ī ea est
vera iusticia g̃ ⁊ ordo iuris: ⁊ ita lex. Ergo
beati sūt sb̄ lege. Scōa rō p̄s. Custodiā legē
tuā ꝛc sēp. Cassiodoz⁹ dicit ⁊ distinguit legē
p̄cedētem a lege que erit post. ß alia erit lex
dnī q̄s se p̄mittit custodire ppls sanctiss'im⁹
Scit enī p̄ hāc vmbrā legis ad ministeriū
legis eterne ascendi. Nouit ēt osuetudinē
āgeloz ⁊ ptātū. dominū sine fine laudare.
scit sūme beatitudinis esse solēnitate dñm
iugiter cōtueri. Scit deniq; fideliū ibi esse
leges quas se p̄fessus est sine fine seruare.
Si g̃ ī eterna beatitudīe sūt leges. g̃ beati
sunt sb̄ lege. Ad oppm Aug⁹ in li. de li. ar⁹.
Lex eterna ē qua mali miserā. boni bonam
vitā merēt. p legē g̃ ē mereri. ß ī beatitudi
ne nō est tēpus merēdi. g̃ nec ordinādi sub
lege. Solo dō scōz Aug⁹. de li ar. Lex eterna
ē cui sp obtēpandū ē. ⁊ p quā mali miseraz
ꝛc. Quātū g̃ ad ß q̄ dr̄. Per quā mali mi
serā ꝛc. nō manet lex ī patria. qa ibi non est
mereri. Sz quātū ad ß q̄ dr̄. cui sp ē obtēpā
dū manet ipa lex ī patria. Et quātū ad ß
sūt boni sub lege. s. cōformādo voluntatez
suā volūtati diuine. ß enī mō obtēpanduz
legi eterne. Et quātū ad ß loqt Cassiodoz⁹.

Nona questio p̄cipa
t est de

effectib⁹ legis ete ne respectu rōnal' creature
Et prīo querit de numero ipsoꝝ effectuum
ī generali. Scōo querit de ipsis effectib⁹
ī speciali.ꝛ sic ista questio ptit sic.quoniaꝝ
p̄ querit de effectu p̄ceptiōis ꝛ phibitiōis.
Scōo querit de effectu pmissiōis ꝛ cōsilii.
Tertio de effectu punitionis ꝛ premiatio
nis.sed he questiones tractate sunt p̄ libro
questiōe de volūtate. Quātum ad primum
obicit sic Ysidorus. Oīs lex aut punit aut
vetat.aut p̄cipit.g̃ ī omni effectu legis est
punire.vel vetare.vl̄ p̄cipe. Ergo nō sunt
nisi isti tres effect⁹legis eterne. Ad opp⁹
q̄cūq; sūt eadē ħz essētiā hñt eādē ħrutē ꝛ
eādē drīaz effectuū. ꝺ volūtas dei ꝛ lex et
na sūt eadē scōm essētiā. Cū g̃ effectus vel
signa volūtatis diuie sīt quīq; ꝛ non tria
tātū.s.p̄ceptuz.phibitio. cōsiliū.ꝛ pmissio.
īpletio seu opatio.g̃ erūt quīq; effect⁹ legis
eterne.ꝛ nō tres tātū. Scōa rō quia sicut
dic Ysidor⁹ ꝛ legis cōsult⁹. Uirt⁹ legis tē
poral' cōsistit ī istis differētiis effectuū. qui
sūt p̄cipere.vetare.consulē.pmittē.punire
p̄miare. Ergo cū lex tēporal' trahat a lege
eterna sicut visū ē patet.q̄ isti sex effectus
sūt legis eterne ꝛ non tres tātū. Tertia
rō lex eterna respicit actū rōnal' creature.
Aut g̃ respicit actū qui fact⁹ ē aut q facien
dus est.si actū q factus ē.aut ille est bonus
aut mal⁹.si bonus sic retribuit.si malus sic
punit. g̃ sunt duo effectus ipsi⁹ ex pte act⁹
rōnal' creature facti. Si aūt respiciat actuz
fiendū.aut ille act⁹ ē absolut⁹ aut cōpatus
Ul' sic Aut respicit ipm absolute aut cōpa
tīe.si absolute. aut ille est act⁹ bon⁹ aut ma
lus.si bon⁹ sic p̄cipit si malus sic phibet.si
cōpatiue.aut ille est bon⁹ aut malus. Si bo
nus sic respectu eius ē cōsiliū qa consilium
est respectu meliozis boni. si mal⁹ sic ē per
missio que ē respectu mali.vl' ppter ħ q̄ ñ
fiat pei⁹.aut ppter ħ q̄ fiat bonū melius.
habet g̃ quatuoꝛ differētias effectuū ex pte
actus rōnalis creature fiēdi.ꝛ duos ex pte
facti. Et sic sūt sex differētie effectuū legis
eterne respectu rōnalis creature ꝛ nō plēs
Sed adhuc uidet q̄ dēt ee septim⁹.quoniā
oīs actus rōnalis creature ē ordīat⁹ a lege
Si g̃ ē aliqs act⁹ q non est impatus a lege
eterna nec phibit⁹ nec pmissus.nec cōsult⁹
ꝛc Ergo erit aliq; differentia effect⁹legis et
ne p̄ter p̄dictas respectu illi⁹act⁹ ordinā
di. Minoꝛ pz ga quidā sunt act⁹ rōnalis
creature indifferētes. qui nec sūt īpati nec
vetiti ꝛc. p legē eternā eos aūt oportz ordi
naqe p eā g̃ ꝛc. Et sic deficit vn⁹ ī p̄dicta
assignatiōe. Solo dō q̄ oīs act⁹ eterne
legis respectu rōnal' creature cōprehēdūt
in istis sex.sic patz p rōnem que dicta est ī
qua assignat numer⁹ eoꝝ. Ad rōnez pmā
q̄ obicit q̄ nō sūt nisi tres.fm Ysidoꝝ dō
q̄ Ysidor⁹ loquit de lege hūana:ꝛ nō de le
ge diuīa. Lex aūt hūana respicit malū p se.
vt ipm coherceat:bonū ħo p accidēs.lex ħo
eterna ecōuerso. scilicet bonū p se respicit
malū p accidēs. Intellr g̃ illō ħbū Ysidori
de lege hūana que īposita ē ad ħ vt maluz
coherceat. Uñ dicit ipe Ysidor⁹.facte sunt
leges vt eaꝝ metu hūana coherceat auda
cia.tutaq; sit inter reprobos īnocentia ꝛ ī
ipsis formidato supplitio ffrenet audacia
nocēdi facultas. Ex q̃ patet q̄ lex hūana re
spicit p se malū vt ipm coherceat.ꝛ scōz ħ
p se hz p̄dictos effect⁹ tres p accidēs.alios
qui respiciūt bonū posuit ħo ī illa assigna
tione act⁹ p se. Nā cū lex tēporalis rīspiciat
malū aut respicit ipsū absolute aut cōpate.
Si absolute ħ duplr.quia aut ul' faciēdū.ꝛ
sic phibet ipm.aut ut factū.ꝛ sic punit pro
ipo. Si ī cōpatione vt.s.nō fiat pei⁹ ħ mō
pmittit ipm. Nam pmittit illicita ne fiant
grauiora sic dic Ysidor⁹. Ad aliā q̄stionez
que ē de volūtate eterna ꝛ lege dō. q̄ plu
res sunt actus legis eterne q̄ tres sic volū
tatis.ꝺ tamē differūt.lz enī volūtas diuīa:
ꝛ lex eterna sīt eadē scōm essētiā.differūt
tamē scōm rōnē ītelligētie. ga volūtas re
spicit actū.lex ħo ordinē act⁹.ꝛ iō erit acci
pere signa volūtatis ħz differētiā act⁹.ꝛ effe
ctus legis.scōm differētiā ordīs act⁹. Act⁹
ħo duplr rīspicit a volūtate. ga volūtas re
spicit actū.aut dū fit . aut dū faciēd⁹ est si
dū fit aut ille actus ē bon⁹ aut malus.si bo
nus sic signuz volūtatis diuīe dicit īpletio
seu opatio.si malus sic pmissio. Ulū Aug⁹.ī
enchi. Dē qō fit aut fit uolūtate dei pmittē
te aut opante.si aūt respicit actū vt fiēdū
aut rīspic ipz vt absolute vitādū.aut ut ab
solute faciēdū.aut ī cōpatiōe vitādū vl' in
cōpatiōe faciēdū. Primo mō phibet. scōo pre
cipit.3°.mō cōsulit.ga cōsiliū nō solū ē rīspe
ctu meliozis boni faciendi: īmo ēt respectu
minoris mali vitandi.sicut respectu culpe
venialis. Uñ eccleſiastici.is. Post cōcupis
cētias tuas nō eas.ꝺ lex ete rīspic ordinez

actus.respicit enī actum vt factū. Ordo aūt act⁹ ē duplex.s.ordo ꝛtributionis:ꝛ ordo executiōis.Si respiciordinē ꝛtributiōis sic habet duos effect⁹.s.punire ꝛ pmiare. ꝟ punire est respectu mali.premiare respectu boni.Si aūt respicit ordinē act⁹ī executiōe aut ille ordo ē absolut⁹ aut cōpat⁹.Si cōpatus.aut respectu boni.aut respectu mali.si ſspectu bōi sic ē cōsiliū.si respectu mali est ꝓmissio. Si absolut⁹ ꝛ respectu boni sic est ꝓceptū Si absolut⁹ ꝛ respectu mali sic ē ꝓhibitio. Ad vltimā rōnē qua obicitur de actib⁹ īdifferētib⁹ rōnal' creature dō ꝙ ordo taliū actuū ē p effectū legis ꝙ ē pmissio. sed pmittere ē duplr.sicut habet ī decret⁹ di.3ª.officiū secularium siue ecclesiasticarum legū ē ꝓcipere qō necesse ē fieri.aut ꝓhibē qō malū ē fieri.pmittē vel licita vt pmium tribuē.uel quedā illicita vt dare libellum repudii ne fiāt grauiora.ꝛ sic est pmissio licitoꝝ:ꝛ illicitoꝝ grauiora ne fiant. Ptio ꝑ mō loquēdo de pmissiōe ordināt⁹ p ipsū act⁹ īdifferētes.ga si sic coartaret.li.ar.ꝙ oīa ei ꝓciperēt vl' ꝓhiberēt esset ei piculū ꝓuaricationis.ꝛ iō factū ē ꝙ gdā act⁹ sūt ei in pmissione:sicut ea que licita sūt.p ꝟ enī ꝙ talis ē pmissio ordinat' ad salutē.

ADiuuante diui

na gratia·Cōsequēter īquirendū ē de legib⁹ oriuati a lege eterna ad ordinā dā rōnalē creaturā. Dan aūt quedā est rōnali creature īdita vt lex natural'. Quedā ro impositā seu addita.vt lex ℳoysi : lex euāgelii ꝛ būana.prioꝝ ꝑ inquisitio erit de lege naturali.Cōsequēter ro de legibus ad dicis:quātū ptinet ad theologicā īquisitionē.De lege aūt naturali īquisitio est talis. Ptio an sit. Scōo quid sit. Tertio quō sit. Quarto quoꝝ sit.cū querit an sit. Ptio absolute querit an talis lex sit que sit rationali creature indita.Scōo dato ꝙ sit.an creata vel īcreata sit.

Ad primum ergo

arguit sic.Ro.2º.Cū enī gētes que legē nō habēt naturaliter ea que legis sūt faciunt. Glo.Et si nō habēt legē scriptā habēt naturalez tamē qua quisq; intelligit:ꝛ sibi cō scius est quid bonū ꝛ quid malū.Ex q̄ patz ꝙ lex nālis ē. Scōa rō ibidē ad Ro.dr. Op⁹ legis scriptū ī cordib⁹ suis. Glo.i.fit mitar īpressū rationi eoꝝ.dum illa opa laudāt que lex iubet.illa dānat que lex ꝓhibz. Ergo cū ꝟ sit naturale cuilibet homini. ps ꝙ lex naturalis est. Tertia rō ecclesiastici 14º.addidit ill' disciplinaz ꝛ legē vite.Glo. naturalē quā dedit homini vt ſbiceret suo creatori:ꝛ bonoꝝ opū ī se honorificētiā cu stodiret.ḡ lex naturalis est. Quarta ratio ē lex natural' ī irrōnali creatura ſensibili qua dirigit in finem Unū Jere.31.Si defecerint leges iste.s.solis ꝛ lune ꝛ stellarū celi. Ex quo patet ꝙ sūt leges celi ꝛ terre.sil'r ē lex īnata irrōnali creature sēsibili scōm ꝙ dic̄ ℣ sidoꝝ.dicit ꝙ lex natural' ē quā nat'a docuit oīa animātia. pfectioꝝ āt ē creatura rational' oībus istis.Ergo necesse ē ponere ꝙ habeat legem naturaliter sibi īditā:qua dirigatur ꝛ reguleꝯ ī suū finem. Ergo lex natural' vniuersaliter habet eē. Quita rō rōnal' creature ē debitrix voluntarie faciēdi bonū ꝛ vitādi malū.Si ḡ nō pōt facere bonū ꝛ vitare malū voluntarie nisi pu⁹ cognouerit.ḡ naturaliť hēt notionē faciendi bonū ꝛ vitādi malū.ꝟ aūt legē naturalem dicimus p quā ꝟ cognoscit. Sexta rō.Qm̄ sicut aīa nata ē ad cognoscēdū ueritā:ita nata ē ad opandū bonū. Si ḡ ꝓcipia cognoscēdi ueꝝ sūt īnata nr̄e cuiusl'bz discētis:ꝛ ꝓcipia faciēdi bonū.Cū ḡ sit aīa debitrix faciēdi bonū ꝛ fugiēdi malū . ḡ hz ꝓcipia īnata p que reguleꝯ ī faciēdo bonū:ꝛ fugiēdo malū:de quib⁹ ē lex que naturalis dicit. Septīa rō.Jere.5.Qui habētes oculos nō videtis.Glosa dat ītelligē ꝙ absq; ꝓcepto naturaliter debem⁹ ītelligē que recta sūt. ḡ habem⁹ legē naturaliter ad ꝟ nobis īdita. Ad oppo⁹. Tria sūt ꝓcipia.de⁹.voluntas ꝛ natura.Uolūtas ē supnatura.De⁹ autē supvtrūq;.ḡ volūtas ē supnaturalia ex cōditiōe sua.ḡ ꝛ supomnē legē nature. ḡ nulla ē lex nature:que pscit li.ar.seu uolūtati.ḡ libū arbitriū non hz eā. ꝛ sicut nec ipsū.ita nec alia . ḡ lex natalis nō ē indita ꝛc.ꝛ ita ñ ē. Scōa rō Aug⁹ ē.Lex eterna ē nobis naturaliter īpressa.ḡ ipa habet legez eternā sibi īpressā qua iudicat oīa īterioza exteri⁹?aūt hz legē scriptā qua iudicat exterioza.sic legē moysi ꝛ euāgelicā.Ergo cum ista duo sufficiāt.vanū ē ponē aliam legē sibi īditā quā naturalē dicam⁹. ℳaioꝝ patz p Aug⁹.in li.de li.ar⁹.i.q dic̄ . Ut breuiter legis eterne que nobis ipressa ē notionem

explicē. ℔ ē qua iustū ē vt oīa sīt ordīatissima. Tertia ratio ecclesiastici.15. Deus ab ītio constituit hominē: ⁊ reliquit illum in manu cōsilii sui. adiecit mādata ⁊ p̄cepta sua Suppositio ātq; nō adderēt nihil esset ei peccatū qđ faceret. si ḡ liberior ēt rōnalis creatura. amoto pcō q̄ posito. qa posse peccare ñ ē libertat: ⁊ ī sūma sua libertate creatuz est li.ar⁹. ḡ nūq; cōcreatū ē cū illo. nec ei ītitū mandatū nec p̄ceptū: ⁊ ita nec lex: cū eius sit p̄cipē. ḡ nec habet legē nālē. Quarta rō. li.ar⁹ absolutū ē ab oī necessitate. ℌ lex nālis ligat necessitate. ḡ absoluruz ē ab ea. Dīor p̄z p Aug⁹. sup̄ gen̄. ad litt̄az Dīs n⁹ usitatissim⁹ curs⁹ hz quasdaz nāles leges suas scōm quas sp̄s vite q̄ creat⁹ est hz quosdā appetit⁹ determiatos: quos ēt mala volūtas nō pōt excedē: ℌ lex que nō pōt excedi a volūtate est lex necessitat. Ergo lex natural ē lex necessitat. Quīta rō. Ex pte sēs⁹ ñ ē forāliq̄ īnata ad ℔ sīc r̄gula: ut natura sēsibilis pueniat ad suū finē. ḡ nec ex pte nature ītellectual cū sit pfectior q̄ sēsibil. Sed tale qđ pōit eē lex natural. s. ut sit r̄gula natural: q̄ aīa cognoscat qđ faciēdū sit: ⁊ qđ nō. ḡ non est in creatura rationali nec similiter ī aliis ḡ nō ē. Solo dō q̄ lex naturalis est sicut dicit apostolus. et ī creatura rōnali. Nā sīc cognitīa hz p̄cipia ⁊i sibi innata: ⁊ notionē illoz sīc hic. Omne totū ē maⁱ sua p̄te: ⁊ de q̄libet affirmatio l negatio: ita ⁊ motīa r̄gulā hz sibi īnatam p quā regulat ī bonū. hāc aūt legē appellā⁹ naturalē. Ad p̄mā rōnē ī cōtrariū qua obicit q̄ li.ar⁹ ē sup̄ legē naturalē dō q̄ ē lex naturalis ifra li.ar⁹ ⁊ sup̄ li.ar. ⁊ p̄eter li. ar: ⁊ cū li.ar⁹. ⁊ extra li.ar⁹. Infra li. ar⁹ est scōm q̄ dicit Bam⁹. Q; quedā vires sūt que r̄cipiūt ⁊ obediūt li. ar⁹. sicut ē vis generatiua que li ar⁹ sbicit. qa si vult homo generat: ⁊ si nō vult nō. Uñ ē ī sua ptāte non generare. Lex ḡ naturalis que regulat motū nature obediēti sine subiecte li.ar.s. huiⁱ virium. ipa ē ifra li.ar⁹. sīc lex generationis. ⁊ hoc sensu dicit esse voluntas sup̄ naturā. s. subiectā. ℔ ē scōm illā ptē qua nā ei sbicit. Et de hac lege naturali dr̄ q̄ ipsa ē: quā natura docuit oīa aīmātia sicut est lex generationis. Itē ē lex naturalis p̄ter li.ar⁹. sīc illa que r̄gulat motū viriū que ñ obediūt neq; sbiciunt li.ar. sīc vult Bam⁹. sīc ē iuis digestīa retētīa: ⁊ hiⁱ uires nāles. ℔ mō lex naturalis ñ solū se extēdit ad nām īferiorē. ℌ ad omnē naturā habentē appetitū determīatū. scōm hāc enī ē appetit⁹ determīat⁹ ī vnoquoq; ⁊ scōz ℔ ē naturalis appetit⁹ felicitat. Et ī ℔ sēsu dic Aug⁹. sup̄ gen̄ q̄ sūt leges scōz quas sp̄s vite hz appetit⁹ determiatos: quos ēt mala volūtas nō pōt excedē. Itē ē lex naturalis cū ipo li.ar. hoc mō lex naturalis ē qua quisq; ītelligit ⁊ si bi cōsci⁹ ē quid bonū ⁊ qd malū. Itē est lex nālis sup̄ li.ar. ⁊ sic lex naturalis ē lex īcreata: que ē lex sūme illiⁱ nⁱ īcreate. ⁊ sic loquit glo. sup illō. xi. ad Ro. Tu aūt cōtra naturā insertus es ī bonā oliuā. dicēs ⁊ra illā sūmā nat̄e legē a noticia remotiua seu īpiozū seu īfirmoz. tamē deus nullo modo facit. qa cōtra se ipm nō facit. Et ℔ modo dicit Aug⁹ ī li. de ⁊a r̄ligiōe. Cum mēs būana mutabilitatē pati possit errozis: apparz sup̄ mentē nostrā eē legem que ⁊itas dicit.

Itē ē lex naturalis extra li.ar⁹. ⁊ sic dr̄ ī decret⁹ q̄ lex naturalis ē que ī lege ⁊ ī euangelio cōtinet. ⁊ ℔ ē qa ipa a lege naturali extrahit: ut p̄cepta moralia ⁊ iudicia ⁊ bi⁹ Si ḡ li.ar⁹ vnomō hz legē naturalem: que sibi ꝺcreata est tanq̄ regula: que tamē sup̄ ipsuz est inquātū ē regula ipsi⁹. Ad scōz dō q̄ cuz dr̄. Lex ēna nobis nāliter īpressa ē h ē notio eius sīc p̄z ex ⁊bis Aug⁹. Notio aūt illa legis eterne īpressa aīe nihil aliud ē q̄ ipsa lex naturalis in aīa: que quidē est similitudo ⁊ ymago ipsi⁹ diuīe legis: ⁊ diuine bōitat ī aīa. Uñ lex natural est notio legis eterne īpressa aīe. sīc ymago que est ī sigillo īprimēs est. Ymago aūt que ē ī cera ⁊ īpressa: ⁊ ē silitudo ⁊ ymago illiⁱ que ē ī sigillo. Ita ē hic quia lex eterna ē īprimēs. lex naturalis ē īpressa aīe. Ad tertiā qua obicit q̄ li.ar⁹ esset liberi⁹ si esset absolutū a lege ⁊ a mādat. dō q̄ nō Lex enī naturalis nō detrahit libertati ei⁹. ℌ ē regula libertatis sue. Anselm⁹ aūt dicit q̄ libertas nō est dicēda ad id qđ nō expedit: nec qđ nō decz Ponat aūt q̄ nō esset lex vel mādatū indi tū aīe adhuc īdecēs esset q̄ aīa se sbiceret vilib⁹ ⁊ īferiozib⁹. sīc peccato ⁊ sēsualitati Regulat aūt p legē sibi īditā: q̄ ita nō sbicitur: ⁊ iō lex gubernat ⁊ dirigit ei⁹ libertatez. Ad quartā dō q̄ est quidā appetit⁹ rōnalis creature determīat⁹. sīc qui est ex pte finis. s. appetit⁹ beatitudīs: ⁊ odiū miserie Lex ḡ naturalis regulans istū appetitum ē

lex necessitat ẽ etiã appetit⁹ ipsi⁹ uetiat⁹. ſ.q⁹ liber arbitriũ pot appetẽ vl nõ appe tere.põt mouẽ vel nõ mouẽ.⁊ hi⁹ appetit⁹ ⁊ actuũ talium li⁹.ar⁹.Regula eſt.Lex na turalis que nõ ẽ lex neceſſitat: que ẽt recte dicit lex natural.eo q⁹ cũ ipa natura nobis indita ẽ. Ad quĩtã rõnẽ dõ.q⁹ non ẽ ſile ve ſẽſu ⁊ intellectu.quoniã finis ſẽſibil natu re:finis dico ĩtẽtionis:nõ uetiat ſup ipſã ſz ĩ ſe. Uñ ipa ẽ ſibi finis.ſ rõnal natura habet finẽ determinatũ ſup ſe ipſã quẽad modũ ſuũ principiũ.finẽ dico quẽ habet de ſua ĩtẽtione. illũ enĩ nõ habet de ſe nec ĩ ſe ſicut ſenſibilis. Unde eccleſiaſtici.i7.Fecit de⁹ hominẽ ad ymaginẽ ſuã :⁊ itez conuer tit illũ in ipſũ.Uũ q⁹ ẽ ei pncipiũ ẽ ei finis ⁊ ita ſup ſe habz finẽ:q⁹ enĩ ẽ ad ymaginẽ nũq; termiat ad ſe: ſ ad illõ cui⁹ ẽ ymago. Et iõ neceſſe ẽ q⁹ habeat aliqd ſibi ipreſſũ tãq; regulã pueniendi ad finẽ Illud autez appellam⁹ naturalẽ legẽ regulãtem ipſum i opatione boni. Alexander de ales.

Secundo queritur

Utrum lex naturalis ſit creata vl ĩcreata. Ad q̃ õ ſic.Lex naturalis ẽ ſcõm quã anime rõnales de iſtis iferioꝛib⁹ recte iudicãt.Sz lex eterna ẽ hi⁹. Ergo lex natural ẽ lex eter na.q̃ ĩcreata. Maioꝛ patet p Aug⁹.in libꝛo de ẽa fligione.Lex eterna ẽ pria veritas:⁊ lex omniũ artiũ: et lex oĩ potẽtis artifi.vt enĩ nos ⁊ oẽs rõnales aie fim ẽitatẽ de infe rioꝛib⁹ recte iudicem⁹ . ſic de nobis quãdo eidẽ ĩherem⁹ ſola ẽitas iudicat:⁊ hãc ẽita tẽ appellat legẽ eternã.⁊ ſic p eã recte iudi cam⁹ de iferioꝛib⁹. Scõa rõ Aug⁹.ĩ li.de ẽa religiõe.Tenti noſtre cõceſſũ ẽ videre legẽ talẽ.ſ hĩ nõ viſiõe corpoꝛali.illõ planũ eſt.ſimiliter nec ymagĩaria . q̃ viſiõe ĩtelle ctuali.Sed dicẽ Aug⁹.q⁹ uiſiõe ĩtellectuali. uidentur res que videntur re non ſimili tudine:ſeu que non videntur ymagĩe:ſ re ipſa.q̃ nõ eſt ſilitudo alicui q̃ vel ymago legis eterne ĩ aĩa.ĩmo lex eterna ẽ ĩ aĩa . Sed lex naturalis:creata eſt ymago illi⁹.q̃ ipa non ẽ ĩ aĩa.q̃ ſi ẽ aliqua lex ĩ aĩa.hĩ ẽ ſolũ lex na turalis ĩcreata . Ad oppo⁹ lex naturalis ob ſcuraꝛ ⁊ obtenebraꝛ p peccatũ:ſic habetur in Glo.Ro.z⁰ſed lex increata non. q̃ lex na turalis eſt ĩcreata . Scõa rõ eccleſiaſtici i7. Addidit ei diſciplinã ⁊ legẽ vite here ditauit illos. Glo.Uel legẽ littere ad corre ctionẽ legis naturalẽ ſcribi voluit . Lex q̃ naturalis ẽ corrigibilis.ſ lex ĩcreata nõ.qm in lege eterna ſeu ĩcreata non cadit mutabili tas.q̃ lex naturalis non ẽ ĩcreata:ſed creata.

Solo dõ q⁹ lex naturalis vnomõ dicit rgla exẽplaris pria:⁊ ſic ipa eſt pria veritas.Et ſic lex naturalis idẽ eſt qõ lex eterna ⁊ ĩcre ata.Aliomõ dr lex naturalis z⁰:que ẽ exem plũ ĩdita aie ad cognoſcẽdũ qd faciendũ. ⁊ qd nõ.⁊ hĩ mõ creata ẽ ⁊ cõcreata anime ⁊ de hac pcedit queſtio . ⁊ ſic pz q⁹ ipſa eſt creata. Ad primã rõnẽ ĩ contrariũ dõ.Nz cũ dr ſcõm legẽ eternã recte iudicam⁹ de iſtis inferioꝛib⁹.hic notat cã formal exẽpla ris.Cũ aũt dr ſcõm legẽ naturalẽ iudicam⁹ de ĩferioꝛib⁹.hic notat cã formal exẽplata . ⁊ ita differẽter dr de iſtis illõ. Ad ſcõam dõ q⁹ cũ dr.q⁹ illud qõ videt uiſiõe intelle ctuali.videt re ipa.⁊ nõ ſimilitudĩe.hĩ vez ẽ de viſiõe ĩtellectuali:que ẽ ;⁰ celũ . Nam triplex ẽ viſio.Pmo vna corpoꝛal que fit p ſenſũ.Alia aũt ymaginatĩa que fit ĩ ſõnis. Tertia ĩtellectual.⁊ ẽ hec triplex ſcõz tres celos. Nã ẽ viſio ĩtellectualis que fit p ſili tudinẽ abſtractã a ſenſu . Et hĩ viſio itelle ctualis corpoꝛalis dr ſuo mõ.Alia eſt viſio ĩtellectualis que dr ymaginaria que.ſ.fit p ſimilitudinẽ abſtractã ab ymaginatiõe.;ª. eſt qua cognoſcit aĩa rem:nõ p ſimilitudinẽ abſtractã a ſẽſu uel ymagĩatiõe.ſ q̃ cogno ſcit rẽ vt ẽ:⁊ hĩ ẽ tertiũ celũ . Et de hac dr Paul⁹ eẽ rapt⁹ uſq; ad tertiũ celũ:⁊ hĩ fuit viſio p reuelationẽ . De hac aũt viſ.õe ẽa eſt illa auctoꝛitas aug⁹. nõ de aliis niſi di ſtĩguatur duplex ſimilitudo.ſ.coꝛpoꝛalis ⁊ ſpiritualis. que q̃ vident viſione hac non videt ſimilitudine coꝛpali Sz ſpirituali vi det quedã hac uiſiõe.naz quedã videt aĩa hac viſiõe:que nõ videt nec ſimilitudine coꝛpoꝛali nec ſpirituali.ſicut qñ uidet ſe ⁊ ſuas affectiones:⁊ actiones ⁊ ſuã iuſticiaz. Quedã ãt videt hac viſiõe p ſimilitudinẽ ſpiritualẽ ſic Angelus ⁊ ſic cognoſcit iuſti tiã alteri⁹.Et ppter hĩ iſta ppoſitõ ĩdiffite dr. Nz que videt uiſiõe ĩtellectuali vident re ⁊ nõ ſimilitudĩe: vt intelliget de illis q̃ uidet aĩa p ſe ⁊ p preſentiã ſeu p reuelatio nẽ.vez ẽ tamẽ ſ ſpliciter q⁹ nõ videt ſimi litudĩe coꝛpoꝛali aliqua hac viſiõe. ſ tamẽ quedam ſic ſimilitudĩe ſpirituali . ⁊ ſic lex eterna in anima videtur per viſionem intellectualem.

Consequenter queritꝫ qd sit lex nāl'. Et q̄rūt tria. Prīo quid sit ī genere an potenª.nl' passio.uel habitus. Scōo supposito q sit habitꝰ.an sit habitꝰ cognitiuꝰ vl' motiuꝰ. Tertio suppōito q motiuꝰ an sit idē qō cōscīa ⁊ sinderesis.

Ad primum sicut dicit phs.

Dē qō ē ī aīa aut ē potētia.aut passio.aut habitꝰ. Sed lex naturalis existēs ī aīa ñ ē potēª. qm̄ potētia ē īdeterīata ⁊ ad oppositā. Itē ñ ē passio: cū passio ut dicit damª sit motꝰ ex alio ī aliud:lex nō.g ipa ē habitꝰ

Scōa rō vt dicit phs. Habitꝰ ē dispositio difficile mobilis.ꝫ lex naturalis ē in aīa vt dispositō difficile mobilis.g ipsa est habitꝰ.

Ad oppoª. Augꝰ dicit q habitꝰ ē q̄ aliqd agit cū opꝰ ē.ꝫ lex naturalis nō ē hiꝰ.g ipa ñ ē habitꝰ. Dino: pz.quoniaz ī puulis nō habitat lex naturalis ad agēdū: nec p eā posset agi in eis. Similiter nec ī dānatis potest agi aliqd lege naturali ⁊ tñ ē ī eis. Cum aūt a gbusdā dicat: q lex naturalis actꝰ sit rōnis ⁊ habitꝰ volūtatis. Querit an illō sit verum ⁊ ostendit pmo q nō sit actus rōnis.quia nullus actꝰ rōnis ē īnatus. īmo rō cū īnascitur sopita ē q̄ntū ad suū actum. Cū igitur lex naturalis sit īnata ei cuiꝰ ē. patz q non pōt eē actꝰ rōnis.

Scōa rō sic videmꝰ q nihil qō sit accidēs alicuiꝰ pōt eē sbstātia alteriꝰ.ita est ī aliis generibus distīctio. q nihil qō sit qualitas alicuiꝰ: pōt esse actio alterius. Si g lex naturalis ē habitꝰ voluntatis:⁊ ita qualitas. g nō est actus rōnis. Si dicat scōm phm q duplex ē actus.s.pmus vt scīa.⁊ scōs vt cōsiderare. Primꝰ ē actꝰ ī habitu.scōs ī effectu. Uel ē g q lex nālis ñ ē actꝰ rōnis ī effectu.ꝫ ē eiꝰ actꝰ ī habitu.

Cōtra Primꝰ enī actꝰ idē ē qō habitꝰ: sicut patet de scīa. Esset igit lex naturalis habitus rōnis sic volūtatis: ⁊ ita nō magis uniꝰ q̄ alteriꝰ. Scōa rō in li.arª sūt tria scōm que ī ipso ītelligit ymago trinitatis.s.facultas.ratio.volūtas. scōm aūt facultatē ītelligimꝰ ymaginē sūme potētie.scōm rōnem ymaginē sapiētie.scōm volūtatē ymaginē bonitatis. Uirtꝰ aūt habitꝰ ē uolūtatis. Ars ât cū sit idem qō scīa habitꝰ ē rōnis sic scīa: licet differāt ī hꝫ q scīa dr absolute. ars in cōpatione ad opꝰ. Lex aūt naturalis habitꝰ ē facultatis.g nō ipsiꝰ uolūtatis. Q sit habitꝰ facultatis patet:quia lex dr q ligat ⁊ artat Sed nō ppie dr artari rō seu iudiciū īmo iudicū esse de bono ⁊ malo. Silr artatio nō ē ipsiꝰ volūtatis.g solū dr artatio ī libro arª respectu facultatis. Lex g p se ē habitꝰ facultatis nō uolūtatis nec rōnis. Solo Quidaz posuerūt q lex naturalis actꝰ sit rōnis ⁊ habitꝰ volūtatis. Et cōfirmāt opinionē suā ex hꝫ qō dr in glo.zª ad Ro. q lex nālis est q̄ quisq; ītelligit ⁊ sibi cōscius ē qd bonū ⁊ quid malū. Cū enī ītelligē sit actꝰ rōnis ex hꝫ q dr qua quisq; ītelligit. dicūt q ipa est actus rōnis. Ex hꝫ ro q dr ⁊ sibi conscius ē ga cōsciū īportat habitū. dicūt q ē habitꝰ volūtatis. Et q dr actꝰ rōnis ītelligē actꝰ .i.q̄dā opatō scōm q dicit Johānes. Damª Q opatio ē vniuscuiusq; sbe īnatꝰ motus sicut lucē ī sole.lucē enī ē actꝰ innatꝰ sbe solis. Illūinare aūt ex opatiōe ī alio:sic lex naturalis ē quoddā lucē ī rōne. Est aūt ī volūtate sic quedā habilitas ad bene opādū. ⁊ ītelligit actꝰ sic lucē:nō sicut luminare ī sole Dō tñ q aduertendo illud qō dr in glo illa. Ro.zª.hoc dr de lege nāli quātum ad effectū cōsequētē.⁊ nō quātū ad effectū prīcipalē.⁊ pª.s.q lex naturalis ē qua quisq; ītelligit ⁊c. Et ppter hꝫ dicimꝰ q p se ⁊ prīcipaliter lex naturalis ē habitꝰ ipsius facultatis.si aūt alioz hꝫ ē p ose quēs. Libertas.n. p ⁊ p se nō dr eē ī volūtate: nec in ratiōe ꝫ ī facultate. qa ipi debet auctoritas ⁊ possibilitas. Et a pte eiꝰ ē flexibilitas. Et ideo lex naturalis cū se teneat a pte auctoritatis seu potestatis.⁊ ita a pte flexibilitatis seu auctoritatis dr esse prīo ⁊ p se in facultate. tāq; rgula facultatis. Nā sic grauitas seu pōderositas ī grauibus regulat totuz motum grauis.⁊ dicet eē lex ipsius motus. ita lex naturalis regulat motum rōnalis creature prīcipaliter ī eo qō faciēdū ē. Et iō a parte eius cuius prīo ē libertas ⁊ īperiū se tenet ⁊ ē flexibilitas ad opus. Utz aūt debeat dici habitꝰ facultatis. Dō q duplex ē ītētio habitꝰ. vna scōm q dr habitꝰ dispō difficile mobilis. ⁊ sic ipa ē habitꝰ. Alia ē intētio habitꝰ scōm quā dr denoīare habentē sic scīa scientē. Et scōm hāc viā nō ītelligimꝰ ipsā legē nālē posse dici habitū. qa fm ipsā nō ē denōiatio habētis. Ad pmā rōnē.sol uēdo eo q videt posse ostendē q sit habitꝰ scōm quālibet ītētionē. Et dō q illa ppositio phi ītelligēda ē scōm illā viā q̄ fuerit

res ī aīa.ꝛ ē motꝰ rez ad aīaz.Quia cū fiūt res ī aīa p abstractionē. ē ponē aligd ī quo fiunt. ꝛ sic ꝓ̄ potentia.ꝛ iterum res illa ifert passionē ꝛ imutationem ei ī quo fit.ꝛ sic ē passio: Item habilitat ipsā potētiaz:ꝛ sic ē habitꝰ:ꝫ aūt mō nō ē lex naturaľ ī aīa sicut res ille. Et ideo nō habet hic locū illa ꝓp̄ō.nec etiā quādo ē motꝰ īmo multa sunt in anima sicut etiam sue actiones que non sunt aliqō predictorum.

Hic consequenter

queritur vtrū lex naturaľ sit habitꝰ cogni tiuus.nel motiuꝰ.Ad qō sic Ro.3°Per legē fit cognitio peccati .Effectꝰ g̃ legis p se est cognitio.ꝛ dr̄ ꝫ de lege scripta. g̃ cū ī intē tiōe legis ꝺueniat lex scripta:ꝛ lex naturaľ ipsa lex naturaľ ē habitꝰ cognitiuꝰ.cū eius effectꝰ sit cognitio sicut ꝛ scripte. Scōa rō glo.Ro.2°. Lex naturaľ ē qua quisq; ītel ligit ꝛc.g̃ eius effectus ē ītelligē. g̃ ē habitꝰ cognitiuus. Tertia rō Ro.2°.Opꝰ legis scriptū. Glo.i.firmiter īfixū rōni.ꝫ habitꝰ ifixus rōni ē cognitiuus.g̃ ꝛc. Ad oppositū Nullus habitꝰ cognitiuꝰ ligat arbitriū ad faciēdū vel nō faciendū.quia cognitio non ligat.ꝫ lex dr̄ eo q; liget ad faciendū vľ ñ. Ergo ipa est habitꝰ motiuꝰ uel opatiuus.ꝛ nō cognitiuus. Solo dō q; cū li..ar⁹ sit fa cultas uolūtat ꝛ rōnis. Patet q; ī intētiōe li..ar.cōcurrūt tria.Facultas.ratio.ꝛ uolun tas.ad que cōpatur lex natural.Et fm illas opationes habz triplicē actū . Primꝰ ē liga re quē habet ad facultatē p cōpationē . Et ꝫ ē ga facultas de se habet liberā īflexionē ꝛ nō cōpatione illiꝰ ē ligare . Scōs ār actꝰ eius ē ostēdere quē habz cōpatiōe ad rōnē. ꝛ ꝫ scām ītētionē qua lex dr̄ eo q; in ea le gaf sic dicit Ysidoꝛ⁹.4° etbimologiaꝛ.Lex a legēdo dicit. Tertiꝰ eius actꝰ ē īstigare seu mouē ad bonū faciēdū: ꝛ malū vitādū. quē hz cōpatione ad volūtatē . scām q; dicē Ysidoꝛ⁹.4° etb.Jus naturale cōmune oīuz est.eo q; vbiq; ī instinctu nē nō aliq̄ cōstitu tiōe habet . Dicit g̃ lex naturaľ rspectu fa cultatis sic ligās ꝛ artās . Respectu autez ratiōis sicut illuminās rōnē Respectu ꝛo volūtaľ sicut ad bonū instigans ꝛ sic ptici pat natūrā vtriusq; habitꝰ.ſ.ꝛ cognitiui ꝛ motiui ꝛ hz diuersos eiꝰ actꝰ pcedūt rōnes.

Postea queritur vtꝛ lex

naturalis sit idē qō cōscīa ꝛ sīderesis . Et ꝓ̄ querit de cōscīa.Cōscīa aūt distinguitur duobus modis. Unomō cōscīa dr̄ opinio ō agēdis ꝛ vitādis.id ē opīo de eo qō dēt ui tari vel fieri. ꝛ de hac .prima Coꝛ.8°. Qui dam aūt cum cōscīa ydoli usq; nunc.q.ydo laticū māducāt:ꝛ cōscīa eoꝛ cū fit īfirma polluit. Alio mō dr̄ cōscīa sic Basiliꝰ dic. scām q; ē qōdā iudicatoriū naturale . Ro. 2°. Testimoniū reddente illis cōsciā eorū . Querit g̃ vtrū cōscīa ꝫ scdo mō dicta idē sit qō lex naturaľ. Ad qō sic ꝺam⁹.Cōscīa est lex intellectus nostri oppositа peccato ꝫ lex naturaľ ē biꝰ. g̃ idē sūt.Scōa rō Ro. 2°.Glo. Naturalis lex ē qua quisq; ītelligit ꝛ sibi conscius est quid bonū ꝛ quid malū ꝫ cōscīa ē biꝰ g̃ ꝛc . Ad oppositū cōsciētie ē errare .legis naturalis nullomō ē errare. g̃ ipsa nō ē conscīa.Scōa rō cōscīa respicit ītellectuz: ga dicit scīaz.lex ꝛo magis affe ctū g̃ nō sūt idē.Tertia ratio . Cōscīa nō ē eadē apō oēs.lex naturaľ ē eadez apud oēs g̃ ñ idē sūt .Post ꝫ querit vtꝛ idē sit qō sinderesis. Ad qō sic.sīderes cōsistit circa victamē opandoꝛ in generali.dictat enim in ratione generali: ꝛ nō ī ratiōe ꝓpria: ea que facienda sūt:ꝫ taľ est lex naturalis. idē igit ē effectus essētiaľ ipsarū. ergo sūt idē. Scōa rō sinderesis hz instinctū quo ad bonū . silr sicut dic Ysidoꝛ⁹ q; lex nālis ad bonū instigat. Ergo habēt eūdē effectū essentialē.g̃ ꝛc. Ad oppm Jero.sup ezech· ubi logt de ill facieb⁹. dic q; p tres facies īferiores significāt tres vires.ſ.Cōcupisci bilis.irascibiľ.rōnaľ.Quarta aūt ē sup quā greci sinderesim vocant . Sinderesis g̃ est potētia aīe. g̃ lex naturalis nō e ī potentia anime sed magis habitus potentie.g̃ ipa ñ est sinderesis. 2ª ratio Lex naturalis di rigit potentiam .ergo nō est potnetia ergo nec sinderesis. Itē cū lex naturalis dicaf rgula ꝛ cscīa rgula.ꝛ sīderesis rgula.q̄rit que sit differētia. Solo dō ad pmū. Q; lex naturaľ nō ē cōscīa nec sinderisis hz extēdē do cōueniāt ī ꝫ qō ē rgulare. differunt tñ qm̄ lex ppie ē rgula facultat ꝛ pīo ꝛ p se. mediāte aūt cōscīa ē regula rōnis:quoniaz cōscīa ex lege formaf. mediāte ꝛo sindere si que ē sint illa cōscīe: ē regula ipsi⁹ uolun tat. Lex enī pmo artādo facultatē dictat ī facilitate quid faciēdū ꝛ qd nō:qm̄ ī faci litate est flexibilitas ad bonum vľ malum

Lex autem dictat ei bonum faciendum: ⁊ malū uitādū. post ꝟ sequit iudiciū ī rōne. ⁊ sic formatꝫ cosca. vlterius facto iudicio q̄ sic debet eē. Deīde sequit sīderesis: que ē sitilla cōscīe que stimulat volūtatē ad bonum faciēdū. Et iō lex p se regulat facultatem. Mediāte aūt cōscia. ꝟ ē scōm q̄ ratio accipit iudiciū legis r̄gl'at rōnē. Legis. n. rō ē ī ipa ⁊ tūc formatꝫ cōscīa. Mediāte aūt scintilla cōscīe. i. sindresi regulat volūtatē: ⁊ sic differūt specialit ī ꝟ qō ē r̄gulare. ga cōscīa ē ppie regula in rōne. Sīderesis ī volūtate ifligādo ipsā ⁊ stimulādo ad bonū. Ad illō g̃ q̄ obicit q̄ oscīa ē lex itellēs nostri ꝛc. Dō ē q̄ oscīa dupl'r accipit. s. materialiter uel formalit. Cōscīa formaliter ē acceptō debite scīe legis: cū debito faciēdi vel uitādi. ⁊ ꝟ mō cōscīa nō ē lex ꝟ formatꝫ a lege. quia ē ipm iudiciū rōnis ociplentis legē. Si accipiatꝫ materialiter sic cōscīa est ipm cōscitū: mediāte q̄ aīa regulatꝫ: ⁊ viri gīt ī opatiōe boni. Et hoc mō cōscīa est lex ītellectus. Ad scōam rōnē dō. q̄ glo illa loquit quātū ad effectū legis: non enī vult dicē q̄ lex sit cōscīa. ꝟ q̄ facit cōscietiā siue ē cā oscīe ex qua formatꝫ. Cū enī rō legis sit in regula facultat': que est lex. intelligit ibi debitū faciēdi bonū ⁊ vitādi malū. ⁊ tunc sibi cōscia ē. Ad z^m q̄ obicit de sīderesi dō q̄ lex ppie dictat ut regula. sinderesis ppie dictat ut natura. ⁊ ꝟ est ga stimulat ad bonū tātū. Ad scōaz rōnē dō q̄ ꝑpe lex mouet fm ifīctū sicut vult Pisidor^9 Cōscīa ꝛo mouet scōm iudiciū. Sinderesis autem scōz appetitū nālem veri boni. ul' sic dictū est q̄ īstinct^9 legis referē ad facultatē. oscientie ad rōnē. Sīderesis aūt ad volūtate; Ex his colligit q̄ lex natural' ē indita r̄gula facultat' faciēdoz. cū directiōe rationis. ⁊ instinctu volūtatis.

Ulso quod sit lex

naturalis ⁊ qd sit. Cōsequēter īquirenduz est quō sit Et ꝑ querit quomō sit quātū ad effētiā vtrū. s. sit delebil' aut nō. Secūdo quātū ad mādata. Utrū sit mutabilis aut nō. Quātū ad primū sic obicit Ro. z°. cū gētes ꝛc. Glo. nō q̄ p nature nomē vt dictū ē negata sit gr̄a. ꝟ potius p gratiā repata nā qua gratia iteriozi hoīe inouato. Lex iust^e scribit quā delenerat culpa. ⁊ vocat ꝟ naturā: legē naturalē. ipa g̃ deleta ē p culpam. g̃ delebil'. Scōa rō Malach. z°. Custodite sp̄z vestrū: ⁊ uxozē adolescētie tue noli despicē Glo. Uxozē. i. naturalē legē ī corde scriptā. que etiā īcredulos opellit dicē de^9 iudicet deus videat: ⁊ ipi cuncta. inter me ⁊ te di iudicāda pmitto. ꝟ uxor residuū ē sps nr̄i. ga nostro spiritui sp copulatꝫ: que si r̄cedit a nobis statī offēdim^9 deuz. ipa g̃ recedit ⁊ ita delebil' ē ab aīa. 3ª rō q̄ pōt ī id qō maī^9 ē pōt ī id qō min^9 ē. Si g̃ culpa pōt delē legē gr̄e que pl^9 ē q̄ lex n^a. Ergo pōt delere legē nature. ⁊ ita delebilis ē. Ad oppo^m. Aug^9. z°. cōfe. Iurtū domīe punit lex tua ⁊ lex scripta ī cordibus hominū: quā nec ulla quidē deleuit iniquitas. Quis enī fur equo aīo aliū patiꝫ furē. ex quo patet q̄ non est delebilis. quoniā si delebilis esset. ꝟ esset ꝓpter īiquitatē aliquā. Solo dō q̄ aliqd dr̄ deleri dupl'r. vel quātū ad essētiam. vel quātū ad effectū. sicut patet in eclipsi solis Lux enī solis ibi nō deficit quātū ad essentiā ꝟ quātū ad effectū. quē hz ī nobis qui est luīare. Lucet aūt sēp in se: eodē mō est ī hac pte. quia lex natural' que ē sic̄ sol ī aīa q̄ntū ad essētiā nūq̄ deleꝫ ab ea: ꝟ sp ibi lucz ī se deleꝫ tamē aliquādo quātū ad effectū. s. ga ñ sp ipsā animā illumīat. sic̄ cū aīa auertit a deo: ⁊ obtenebrat p peccatū. Uñ tenebra peccati ītrposita ītr animā ⁊ deum ꝓhibet istū effectū legis. Uñ Ro. z°. Cū gentes ꝛc. Glo. Nō g̃ vsq̄ adeo ī aīa hūana. ymago dei terreno⁊ affectuum labe detrita est. ut nulla ī ea lineamenta remāserīt. nō oīo deletū ē qō ibi p ymaginē dei cōcreatꝫ impꝛessum ē. Uñ sēp manet scriptura legis nālis ī aīa. Nā p ymaginē īpꝛessa ē ipa lex: ⁊ ꝓpt hoc si deleꝫ quātū ad lectionē ppter terrenū affectū. nō tamē quantū ad essentiā. Et ad ꝟ pōt haberi rō ex glo. p̄dicta. Malach. z°. quia dicit ibi q̄ lex natural' sēp spiritui nostro copl'atꝫ. g̃ ñ ē delebilis ab eo. Et hoc intelligēdū ē quātū ad essētiā legis nālis.

Ad primā g̃ rōnem que ostendit q̄ simplr sit delebil' dō. q̄ ē scriptio legis quātuz ad essētiā. ⁊ ē scriptio legis quantū ad manifestationē. Ad g̃ dicit: q̄ lex iusticie natural' īscribit ꝟ nō ē quātū ad essētiā. ꝟ quantuz ad manifestationem vt. s. luceat qō obtenebratū erat p peccatū. Ad scōz dō. q̄ lex naturalis dr̄ recedē quātū ad officium ul' effectū. nō tamē quātū ad essentiā. Sicut dicit dñs recessisse quādo ñ hz imperiū ī domo.

Ad tertiū dō ꝙ non sequit ꝙ si gratia potest deleri qō maius ē. ꝙ possit deleri id qō min⁹ ē. qa nō sequit: gr̄a delet peccatū mortale qō maī⁹ ē. g̃ delet peccatū veniale qō min⁹ est. Sil̄r nō sequitur Culpa delet legē gratie que maior ē. g̃ ⁊ legem nature: que mīor ē. Culpa enī naturaliter oppōit legi gratie ⁊ nō legi n⁹. ⁊ ideo ipsam delz. ⁊ nō istā nisi quātū ad effectū. ⁊ iterū licet lex gratie plus sit quantū ad virtutē q̄ lex nature. nō tamē quātū ad diuturnitatē in ſo. quia nāliter est ī dita aīe illa rō. ⁊ ita ñ ē delebilis per culpā sicut illa.

Secundo queritur

de mō essēdi legē naturalē quātū ad mandatū. Et querit Utz sit mutabil̄ quātū ad p̄cepta iuris natural̄. Ad qō sic ī decretis habetur distīctione. 5ª. Ius naturale ius ab exordio rōnalis creature īcipiēs manet īmobile. p hoc volens assignare differētiaz eī⁹ ad legē scriptā. g̃ ī⁹ naturale quātū ad sua p̄cepta īmobile est. Scda rō in eodē. di. 5ª. Naturale ius cepit ab exordio rōnalis creature. nā nec variat tēpore. ꝑ īmutabile manet. Tertia rō. Lex posita ab aliq̄ manēte uolūtate positoris: ⁊ illo cui īposita ē semp dr̄ manē. g̃ cū maneat volūtas ponēt legez naturalē: ⁊ maneat rōnal̄ creatura cui īposita ē ⁊ ipsa lex nat̄alis manet īmutabilis.

Ad opp⁹. Ysidor⁹. 4°. et bimol. Jus nāle cōe est oī natiōi ꝟ iure. cōis ē oīs possessio: ⁊ oīm vna libertas. si g̃ factio ista mutata ē ita vt meo iure sit aliquid ꝓpriū. patet ꝙ mutabil̄ ē lex nature quātū ad suas sanctiones ⁊ mādata. Scda rō Jere. 3°. Sz quō si cōtēnat mulier. Glo. Uidēs eā seruire libidini suę: ⁊ ī se mutatā legē nature per quā quōdā viro suo ſbiecta fuerat. si mutata ē lex nature g̃ est mutabilis. Tertia rō eccl. .i7°. Addidit eis disciplinā ⁊ legem vite. Glo. Legē littē quātū ad correctionē legis naturalis scribi voluit. Lex g̃ naturalis corrigibil̄ ē. g̃ ⁊ mutabil̄: qa omne corrigibile mutabile ē. Quarta rō tpe Lamech. q ꝑm⁹ habuit plures uxores: fuit peccatū habere ples uxores Unde dicit glo. ibi. ꝙ cōtra legē ⁊ nām adulteriū cōmisit. Post ꝟo non fuit illō peccatū. Unde Jacob plures habuit uxores sine peccato. Et dic̄ Aug⁹ ꝙ peccatū ñ erat qñ mos erat: ⁊ ꝟ scōm ius naturale. g̃ p̄cepta iuris natural̄ mutata sūt. Itē in decretis di. 8ª. Differt ius naturale a cōsuetudīe. nā iure nāli oīa sūt cōia oībus. Jure ꝟo cōsuetudīs ⁊ cōstitutiōs ꝟ meū ē: illud ꝟo alteri⁹. si ꝑmū mutatū ē. g̃ ꝛc. Quīta rō ī decret̄ di. 1. Jus naturale ē qō ī lege et in euāgelio cōtinet̄. Si g̃ ī lege cōtinet̄ mlta iura mutabilia: ius nāle ē mutabile. Solo dō ꝙ opinio quorūdā ē. Qz ī lege naturali quedā sūt sic̄ p̄cepta ⁊ ꝓhibitiones. vt fac aliis que tibi uis fieri: ⁊ nō facias aliis qō tibi nō vis fieri. Quedā aūt sic̄ demōstrationes: ut oīa ee coīa oībus. Et differt demōstratio legis naturalis a p̄cept̄: sic̄ cōsiliuz a p̄cept̄. Ūñ demōstratō ibi accipitur loco consilii. Dicūt g̃ ꝙ quātū ad p̄cepta ⁊ ꝓhibitiōes īmutabil̄ ē lex natural̄. ꝟ quātum ad demonstratiōes ē mutabilis. qa demonstratioēs nō sūt p̄cepta: nec ꝓhibitiōes legis natural̄: ꝟ solū demōstratiōes ad quas aīa non tenet̄. sic̄ nec ad cōsiliū nisi tēpore necessitat̄. Al̄r aūt ē dō. scōz beatū Aug⁹. ī li. cōfessionū. Qz sic̄ videm⁹ ꝙ medicīa est ars īmutabilis tamen medic⁹ aliq̄n. mutat p̄cepta lāguētib⁹: ⁊ tamē rō p̄cepti artis ī se est̄ īmutabilis: nec venit mutatio ista ex pte artis ꝟ ex pte alia. s. eius cui⁹ ministrat̄ ex arte. ita lex nat̄alis īmutabilis ē quātuz ad rōnē suoz p̄ceptoz: ⁊ factionū: nō tamē quātū ad obseruatiā oīm sanctionū sic̄ medicina. Ad ꝑmā g̃ rōnē que ostēdit ꝙ sit mutabilis ī se. dō ꝙ iure naturali esset oīa coīa: ⁊ oīm una libertas. ꝟ fuit ante peccatū Post peccatū quedā sūt ꝓbusdā ꝓpria. ⁊ ꝟ duo sūt ꝑ legē naturalē: sicut enī ars medicine dictat vinū eē sanū: ⁊ eadē ars negat vinū egro. ita eadē lex natural̄ dic̄ ꝙ sane nature oīa sūt coīa: ⁊ ꝙ ita dēt esse. ⁊ tamē eādē dabit nature egre ꝓprietatē. nec mutat̄ ꝓpter ꝟ quātū ad rōnē sanctiōis. īmo eadē rō que dictat eē oīa coīa ī natura bñ īstituta: dictat aliqua eē ꝓꝑa ī natura destituta ꝑ peccatū. ⁊ sic solū ē mutatio quantū ad obseruātiā sanctionū et effectuū. ⁊ non quātū ad ratiōes iploz. Ad scdaz rōnē dō ꝙ nō ītēdit dicē glo. illa legē mutari simpliciter. ꝟ solū ī uxore illa quātū ad effectū: quē habet ī illa. ⁊ ꝟ ꝓpter īterpositionem culpe īter animā ⁊ deū. sic̄ sol dr̄ mutari ī nobis vel q̄ ad nos: qñ nō habet effectū in nobis. Ad 3ᵐ dō. Qz correctio quedā ponit viciū. quedā ꝟo supplemētū. non dic̄t g̃ lex naturalis correcta ꝑ legē littē. quātū

m

ad aliqnod vicium : ga hec correctio ponit mutabilitatē. ꝑ solū quātū ad supplemētū: ⁊ ꝑ nō ponit mutabilitatem. Lex enī nālis dictabat ī generali sīc patet: Cū dicit non facias alii ꝛc. Sub hac enī generalitate cō ꝓhendūt multa ꝑticularia. vt non occidas nō falsū testimoniū dices ꝛc. Lex aūt littere explicat ista ꝑticularia. vnde scripta est ad correctionē supplemēti ⁊ non vicii. Ad quartā de bigamo dō. q̄ si effect⁹ mutaf: nō tamē rō legis. Lex enī natural' respicit illū cui fit: ⁊ ex ꝑ nō̄it mutatio ista: ga cōa fiūt ꝑpa. Itē rīspicit ipz deū cui⁹ auctoritate ferf. ⁊ scōm ꝑ dictat ī mādato īferioris sp q̄ ipe g supp legē ē. s. de⁹ possit mutaꝛ .s. legem. vnde nūq; auctoritas superioris excipif. Et ꝓpter ꝑ nūq; dictauit lex nālis q̄ solū vna esset vni⁹. quoniaz exciperef ab ꝑ dictamīe supioris auctoritas. Q̄ ât Jacob plures habuit. ꝑ fuit auctoritate ⁊ volūtate dei. ⁊ ideo nō fuit cōtra dictamē legis. Ex dict' patet solo. c. rōis. Ad sextā rōnē respōdet Gracian⁹ ī decret' dicēs. q̄ ī lege quedā sūt moralia: quedā ât mistica. Moralia quātū ad ius naturale reducūt. q̄ ergo dī q̄ ī lege mutatio est facta. ꝑ ē vez q̄ntū ad cerimonialia. ⁊ non quātum ad moralia quātū ad litterā: nec quātū ad mistica. hoc ē quātū ad sēsum spiritualem.

Quesitum est de lege nāli si est: ⁊ quid ē: ⁊ quō ē. Cōsequēter īgrēdiz est de ipsa: quorum est primū de differenti assignatiōe eoz: que ponif eē legis nālis. Scōz ē an habeat ꝑcepta ordinātia rōnalem creaturā ad deū. Tertiū ē an aliquo mō ordinet rōnalem creaturā ad irrōnalē.

Quarto per que in lege naturali ordīaf hō rōnalis ad ꝓximū rōnalem. Quantū ad primū duo querūf vt magis pateat q̄rū est lex naturalis. Primū ē de differenti assignatione eoz̄: que ponūf esse iuris nālis a diuersis. Scōm ē de cōpatione iuris nāl' ad positiuū. Quātū aūt ad primū sic ꝑceditur scōm Augustinū ⁊ Hugo. de sancto vic. Assignāf duo ꝑcepta iuris naturalis vnū affirmatiuū ⁊ aliud negatiuū. Negatiuū nō facias alii: q̄ tibi ñ vis fieri. Tob. 4°. Affirmatiuū. fac aliis q̄ tibi uis fieri. ⁊ sumif scōm ꝑ q̄ dicit Matḥ. 7°. Quecūq; vultis vt faciāt vobis hoīes. ⁊ vos facite illis. Habem⁹ g̃ q̄ ius naturale scōm istos assignaf quātū ad duo ꝑcepta. Ulteri⁹ ſm Ysidoz 4° ethimol. habef q̄ ius naturale ē cōe omniū nationū. vt viri ⁊ femine coniunctio. liberoz̄ succession ⁊ educatio cōis oīum possessio. ⁊ oīm una libertas. Acqsitō oīm que celo ⁊ terra mariq; capiūf depositē rei uel cōmēdate restitutio. violētie p uī repulsio. In hac assignatiōe plura ponunf q̄ ī assignatiōe Aug⁹. ⁊ Hugonis. ⁊ tamē nō pōt fieri reductio istoz̄ ad illa. ga Ysidoz⁹ assignat ea que debent eē iuris nālis scōm q̄ ipsū ius naturale ordinat naturaz vniuersalē: que ē spēs: ⁊ natura singularē. qō patet. quoniā ad ordinem nature vlis ꝑtinet ꝑ q̄ dicit maris ⁊ femine cōiūctio ⁊ liboz̄ educatio ⁊ successio. Ad ordīatiōnē aūt sīgularis ꝑtinēt illa que ponuntur in illa assignatiōe. Sed p̄dicta duo ꝑcepta solū ꝑtinēt ad ordinē vnius nē singularis. ad aliā naturā singularē. ⁊ ꝑ duplr. s. scōz innocētiā ⁊ scōm bñficētiā. g̃ vna istarum assignationū ē supflua. vel alia diminuta

Itē Tulli⁹ ī fine rethoꝛice aliē assignat ius naturale dicēs. Jus nature ē qō no opinio: quedā īnata uis īseruit. vt rligionez. pietatē. gratiā. vindicationē. obseruātiaz. ꝛitatē. Si g̃ ius nature cōsistit ī his differē tiis: p differētias aūt ꝑ assignatas: nō solū ē ordinatio creature rōnalis ad ꝓximum: īmo ēt ad deū. quia religio ad deū ordinat sicut patet p eius diffinitionē. Religio est que superioris cuiusdā nature quā diuinaz vocāt curā cerimoniāq; affert. Scōm aūt ꝑ dictā assignationē Ysidozi nō ē ordo p le qē ad deū. Ergo adhuc videf assignatio Ysidozi īsufficiēs. Propē ꝑ breuiter querif de differentia istarū assignationū. Solo dō q̄ lex natural' ē ꝓncipiū ad oē ius morale. fm q̄ vita hoīs debeat ordinari. Est aūt ius naturale triplex. s. natiuū. humanū. diuinū. Jus natiuū dī cōiter. quia est illud debitū qō īnascitur. Et ē cōe nō solū rōne nature singularis ꝑ etiaz ratiōe salut' spei. ⁊ scōm hoc ius nature se extendit ad oīa animātia. sicut dicit Ysidorus q̄ lex nate est qō natura docuit' oīa animātia. Jus aūt humanū solū respicit ordinationē nature singularis. Unde ꝑ mō appellaf ius humanū scōm qō dī ius gentiū. quia sīc habetur .ff. de iustitia ⁊ iure. Jus gētiū est q̄ gentes humane vtūtur. ꝑ hoc solū ꝑtinet ad rōnalem creaturā. Jus aūt diuinū dī q̄ ordinaf

rōnal creatura ad gratiā: ⁊ scōz ꝺ moralia legis Moysi emanat a lege naturali. Scōz ḡ q lex nāl respicit ius nature. ꝑmo modo ē assignatio ipsi⁹ ab Ysidoro. Quia ius naturale ꝑmo mō aut ordinat naturā ratione specie: aut rōne singularis. Si rōne spēi ſz ꝺ sumūtur iste sactiōes maris ⁊ femine cō iūctio: liberoꝝ educatio ⁊ successio. Si ordinat naturā rōne singularis. sic sūt quedam sanctiōes eius respectu nᵉ istitute: rspectu stat⁹ nature lapse. Quedā aūt respectu nᵉ ꝺ istitute sūt due. s. cōis omniū possessio ⁊ omniū vna libertas ē. ꝑ vna est respectu rerū. s. ista cōis omniū possessio. Alia autem ē rspectu psonaz̄. s. omniū una libertas. Respectu aūt status nature lapse: habet alias sanctiōes. cū enī natura lapsa fuit: tūc cecidit ī defectū ⁊ passionē seu passibilitatem. s. q poterat pati psona. Defect⁹ autem ille fuit defect⁹ rspectu rerū. Et sm ꝺ sūt due sanctiones. s. acquisitio. ⁊ restitutio. ꝑ differūt: qm̄ vna ē ī acqrēdo ppriū. ꝺ. s. acqsitō oīm: que celo terra mariq; capiūt. que qdē nulli⁹ sūt dominii. vñ respectu talū ē hec acqsitio. Alia aūt ē ī restituēdo alienū. vñ ē respectu eoꝝ que sūt ꝓximi. ⁊ secūdū hoc sumit hec sactio deposite rei ul comēdate restitutō. Respectu aūt passibilitat⁊ psone sumit alia sactio: que est violētie p vī rpulsio. Illō enī ē ad remouēdū passionē illatā ī psona. Scōm aūt q lex nālis respicit ius humanū sumit assignatio Tulii. qa ꝺ mō solū ptinet ad ordinē nature sīgularis. In hac aūt assignatiōe nihil dr respectu nate speciei. Natura aūt singularis p ius hūanū dupliciter ordinat. s. ad deū ⁊ ad ꝓximuz. Ad deū aūt ordinat p religionē. qa religio ē vt ipse dicit: que supioris cuiusda nature quā diuinā uocāt: cultū cerimoniāq; affert. Si auetm ordinet quātū ad ꝓximū. tripl'r attendit ille ordo. aut quātū ad vī rōnalē aut irascibilē. aut cōcupiscibilē. Si quātum ad rōnalē: ꝺ mō ius naturale dictat ☧itatē ⁊ hec ē veritas assertoria vel ꝓmissoria: ex qua nascūtur pacta vl' ꝓmissa. Uñ diffinit ꝺ veritas a Tullio. Veritas ē p quā īmutata ea que sūt: aut āte fuerūt. aut futura sūt dicit. Si aūt attēdit ordo nature quātum ad irascibilē. sic ordinat p obseruātiā ⁊ vī dicationē. Et ꝺ obseruātia quedā fuerētia ē: ꝺ differēt. quoniā ad vī irascibilē ptinet reuerētia: cū. s. humiliat: ⁊ vindicatio. s. cū audet: ⁊ sic debitū humilitat⁊ ē reuerentia. seu obseruātia: qō idē ē. Uñ diffinit obseruātiā dicēs. Obseruātia ē per quā homines aliqua dignitate añcedētes cultu quodā ⁊ honore dignāt. Uīdicatio aūt sumit sm q audet. s. īsurgēdo ad iuriā. vñ diffinit eā dñs. Uīdicatio ē p quā uis ⁊ iniuria et oīa oē id qō ibi obfutuꝝ ē defendēdo aut vlciscēdo ꝓpulsat. Si aūt ordinet natura quātū ad ꝺcupiscibilē. sic ordinat p gratiā ⁊ pietatē. ꝺ differēter. quoniā ipa ꝺcupiscibil ordinat p naturā. vl' mouet ad ꝓpīquū cognatiōe vel patria. Itē ordinatur ad bñficiū. Prīo mō ordinat p pietatē. Unde pietas ē p quā sāguīe ꝺiūctis patriaq; beni uolis officiū ⁊ diligēs tribuit cult⁹. Scōo aūt mō ordinatur p gratiā. que gr̄a est qua dr hō gratus. Uñ dicit q gratia ē in qua amicitia ꝝ ⁊ officiorū alteri⁹ memoria remunerādi volūtas ꝺtinet: sm aūt q ordinat lex natural ad ius diuinū. sic ordinatur ad gratiā. ⁊ sic loquit de lege naturali. Aliē nō distīguūt iurispiti. scōm q respicit ius humanū. ordinat aūt nos ad gratiā dupl'r: vel ordinando nos ad deū uel ad ꝓximū. si ad deū sic sanctio ē eius ☧biectio creature rōnalis suo creatori. Unde ecclesiastici. 17°. Addidit illis disciplinā ꝛc. dicit glo. disciplinā naturalē qnā dedit hoī vt ☧biceret suo creatori. Si aūt ordinet nos ad ꝓximū. ꝺ ē dupl'r. aut scōm īnocētiā: ⁊ sic sanctio eius ē. ñ facias aliis ꝛc. Tobi. 4°. aut sm bñficētiā ⁊ sic sumit alia sanctio. seu aliud mādatum. s. qcūq; vultis ut faciāt uobis hoīes ꝛc Math. 7°. Et scōm hanc rationem determīāt legalia Moysi. scōm aliā leges positiue Ex his patet differētia assignationum legis naturalis.

Secundo queritur

de cōpatiōe legis nālis ad ius positiuum. Et queritur vtrū aliqd sit licitū scōm ius naturale. qō nō sit licitū scōm ius positiuū ⁊ econuerso. Ad qō sic Ysidorus appellat fas ius naturale. Jus aūt approꝓat iuri positiuo. dic ḡ sic. trāsire p alienū agrū fas ē quia ē licitū. fas enī ē qō ē licitū. ꝑ ñ est ius scōm ius positiuū. īmo vetitū ē ī iure positiuo. ḡ ius positiuū facit illicitū. qō est licitum scōm ius nature. ḡ sanctiōes eoꝝ sunt cōtrarie. Scōa ratio aliqua sūt illicita sm ius naturale. sicut que sūt cōtria sactiōib⁹

legis naturalis.vt aliqua eē ppria ⁊ ñ coīa
Illud tamē licitū ē scōm ius positiuū. Itez
scōm ius naturale nō ē licitū aliquē dñari
alii:⁊ aliquē eē seruū alteri⁹. tamē scōz ius
positiuū illud ē licitū.s.seruit⁹ ⁊ dominiū.
g̃ ius positiuū de illicito iure naturali facē
licitū.g̃ mutat sanctiōes eius ⁊ supīm ē.
B aūt falsū.g̃ nō pōt mutare sanctiōes ei⁹:
nec de illicito facē licitū ⁊ ecōuerso. ppter
B g̃riē que sūt illa licita vel illicita in iure
naturali que pōt mutare ius positiuū. Itē
repitur ius nāle ⁊ mos:⁊ honestas. queriē
g̃ differētia hoz.quia obiciē. Jus naturale
est regula oīs iuris cōsequētl. g̃ oē qō ē ius
fieri habebit regulam in lege naturali.g̃
qō fit scōm honestatē ⁊ scōm moze habet
regulā ī lege naturali. Maioz pz.quoniā lex
naturalis ē a pīa iustitia.⁊ io regula iuris
sequētl. Solo dō. Q lex naturaī quedam
sanctit ⁊ dictat vt debita . Quedā ut vti
lia.quedā ut expediētia ī aliis. Que dictat
vt debita.ñ pōt ius positiuū de licito facē
illicitū:nel ecōuerso.ga nō habet aligd ī illī
Unde Hugo ī li.de sacramētis dicit. Q in
lege naturali tria sūt . pceptio.phibitio.et
cōcessio. Preceptū g̃ ⁊ phibitū ī lege nāli.
B dicim⁹ debitū fieri uel nō fieri.que ergo
sic pcepta uel phibita dictat vt debita in
his nihil pōt mutare ius positiuū.faciendo
de nō pcepto pceptū. ⁊ de nō phibito phi
bitū quī peccet. Uñ ī his vnob⁹ itelligitur
debitū qō tibi nō uis fieri ⁊c. ⁊ quecūq; uul
tis ⁊c. Jn 3° aūt.s.ī cōcessiōe itelligiē vti
le ⁊ expediēs.sūt.n.quedā ī dictatiōe eius.
ī rōne vtilis. ⁊ q cōfert ad finē ⁊ B modo
dictat ī natura bene īstituta oīa eē coīa vl
libertatē ⁊c.hec enī ī natura bñ īstituta cō
ferrēt ad finē. Quedā āt dictat vt expedi
ētia.⁊ sic dictat post peccatū aliqō eē ppū
ga alīi accideret īcōmodū ppē ꝺcupiscētiā
hominū ī societate būana. silr dictat serui
tutē ⁊ subiectionē.ga aliter irruerēt hoīes
nisi haberēt gd coherceret eos.⁊ tñ eadem
ē regula vel rō : scōm quā dictat ī ratione
vtilis ī natura bene instituta oīa esse coīa.
⁊ scōm quā dictat ī rōne expediēt in nat'a
lapsa aliqua eē ppria. Uñ Aug⁹ ponit ex⁹.
de medico q scōm eandē rōnē uel artē quā
dictat vinū esse bonū sano.dictat ipm esse
malū egro. Q g̃ obiciē q transire p agrum
alienum licitū est.scōm ius naturale ⁊c. Dō
q B nō ē de pcepto vl phibitiōe iuris nāl.
īmo de cōcessiōe ⁊ iō ñ pcedit. Silr dō ad
alia. Ad vltimū de differētia illoz triuz
dō.q ius ppie respicit debitū.vnde iustū
ppie respicit debitū fieri vel nō fieri. Ho
nestū ₰o nō respicit debitū.B dignū. ul de
cēs fieri vel non fieri. Uñ ppie honestum
respicit approbādū simplr:⁊ Dos āt vlteri⁹
respicit approbādū ex cā. vl ex circūstātia.
⁊ nō approbādū simplr sic honestū . vnde
q vna sit vni⁹ istud honestū ē.q aūt vna
diuidat carnē suā.istud īdecēs ē simpliciē.
Q aut tpe Dabrae plures essēt vni⁹. Jstō
nō fuit simplr approbādū. B ex cā ⁊ circun
stātia.ga diuīo ītuitu B faciebāt . ⁊ ppter
multiplicationē plis . ⁊ ex B accidit q mu
taē mos.honestū aūt sp manet.ga quod est
approbādū siplr: nūq; mutaē.B mos respiē
approbādū ex cā ul ex circūstātia.Ex causa
sic aliqñ fuit habere plures . Cā fuit multi
plica⁹ fideliū ad cultū dei.ga tūc habunda
bat ydolatria. Approbādū ēt fuit ex circun
stātia.q: fuit B ex dispēsatiōe diuīa.vñ de
Lamech arguiē ab Aug⁹.q habuit plures
cōtra naturā ⁊ cōtra mozes. ga nō fuit cā.
ga nec fuit B cā multiplicationis plis. B cā
libidīs ⁊ sic cōtra naturā . ga nā intendit
multiplicationē seu respicit . Silr non fuit
circūstātia . seu dispēsatio diuīa.similiter
fecit cōtra mozē . ga tūc nō erat cōsuetudo
habere plures. Dos āt respicit approbādū
ex cōsuetudīe ob cām.⁊ tunc nō fuit causa
nec consuetudo.

Consequenter quē
riē de lege nāli spāliē an habeat pcep
ta ordiatīa ad deū.Et querūē tria. Primū
ē vtrū cōtineat mādatū ordinās ad deuz.
Scōo vtrū habeat vnde ordinet p fidē
ad deum Tertio Utrū habeat vnde ordi
net p caritatem in deum.

Quantum ad primū

sic ecclesiastici.17.Addidit illis disciplinaz
⁊c.Glo. Disciplinā ⁊ legē naturalē quā de
dit hoī vt subiceret suo creatoi.⁊ bonoz
opum ī se honorificētiā custodiret.g̃ ī lege
naturali ē q hō sbiciat suo creatoi.⁊ q ad
ipm ordinet p obediētiā. Scōa rō Tulli⁹
ī fine rethozice dic. q ius naturale ē qō ñ
opīo genuit.B quedaz īnata uis īseruit. vt
rligionē. pietatē ⁊c. Et dic q religio ē que
supioris cuiusdā nature. quā diuinā uocāt

cultu cerimoniāq; afferūt Religio ḡ consistit ī cultu diuīe nature. si ḡ religio est ps iuris natural'. Ergo ius naturale ordīat ad deū ⁊ ad cultū ei⁹. Ad op⁰. Hugo de sāc to vic. ī lege nāli. tātū duo p̄cepta fuerunt .s. qō tibi nō uis fieri alii nō facias. Thobi. .4°. ⁊ quecūq; vultis vt faciant vobis ꝛc. Matḃ 7° ꝑ p hec p̄cepta ordinat' solū rōnalis creatura ad p̄rimū: ⁊ non ad deū. ḡ aut īsufficiēter diuidit Hugo. aut lex nō ordinat ad deū. Scōa rō. z°. Ro. Cū gētes ꝛc. Glo. Lex naturalis ē iūriā nemini inferre. nec alienū p̄ripere a fraude ⁊ piurio abstinere ⁊ hi⁹. ⁊ vt breuiter dicatur nolle alii facē qō tibi nō vis fieri qō euāgelice cōcordat doctrine Matḃ. 7°. ex quo patet q̄ p̄cepta legis nālis reducunt' ad ist̄. Quecūq; vultis vt faciāt vobis hoīes ꝛc. Si ḡ illud ordīat ad p̄rimū: ⁊ nō ad deū p; q̄ non hz lex naturalis p̄cepta ordinātia ad deū. Solo dō scōm qō habet. z°. Ro. Cum gētes ꝛc. ibi dicit glo. Ad ex ḃ q̄ hō est ad ymaginem ⁊ similitudinē dei. hz legē qua ītelligit ⁊ sibi cōsciꝰ ē quid bonū ⁊ qd malū. Jn eo enim q̄ ḃ ē ad ymaginē. hz cognitionē p̄me ṽitatis que de⁹ ē. qa scōm Aug⁹ Ymago attendit ī potentia cognoscēdi. Ex ḃ ꝛo q̄ ē ad similitudinē: ē ī potētia ⁊ debito diligēdi sūmā bonitatē. Quia similitudo attēdit in potētia diligēdi. vt dicit Aug⁹. ⁊ ꝓpter ḃ ī lege ē q̄ p ip̄z ordinet hō ad deū ⁊ ita ad p̄rimū. Ad ꝑmā rōnē ī cōtrariū dō. q̄ in illis mādatis ītelligit ordo hoīs ad deum. Nā sicut ī dilectiōe ⁊ mādati de dilectiōe p̄rimi ītelligit dilectio sui. qō p; cū dicit. Non furtum facias ꝛc. Jstud reducitur ad istud mādatū non facias alii ꝛc. ⁊ istud ad istō. fac alii qō tibi uis fieri. i. fac alii bonū qō tibi uis fieri bonū. ḃ enī intelligit dilectio sui. sic ex parte ista ē resoluē mandata legis natural' ad dilectionē sui. resoluendo ip̄m ⁊ ī ip̄a ītelligit. ḃ aūt quecūq; vultis resoluit ad dilectionē sui. sicut visū ē. ⁊ sic mādatū de dilectiōe sui ē illud ī q̄ fūdant' mādata iuris natural'. ꝛ ī ḃ qō ē diligere se put bō diligit se ordīate ⁊ ad finē bonum. ītelligit dilectō dei ⁊ dilectio p̄rimi. Si. n. diligo me ⁊ meū ee: diligo p naturā p̄ncip⁹ mei ee ⁊ cōseruatiōis eius ḃ aūt ē deus. et sic ī ḃ naturaliter fūdat' dilectio dei. Jtē vnūqōq; p naturā diligit sibi sile ī specie: q; natura appetit suū sile. ⁊ sic ī ḃ ītelligit dilectio p̄rimi. diligēdo enī me. diligo nāliter meā speciē. ⁊ mihi simile ī sp̄e. Alio trā mō dr̄ dilectio sui fūdamētū ciuitati diaboli. s. put nō ē ordinata ad finē debitū. ꝛ sic nō logmur hic de ipsa. ⁊ sic p̄cepta n' ī quā tū nature sūt fūdat' sup̄ illud diligē se ⁊ sic patet quō ordināt ad deū ⁊ ad p̄rimū. quia ī dilectione sui ītelligit dilectio sui ⁊ p̄rimi. ⁊ ex ḃ sequit'. fac alii qō tibi vis fieri. Lex aūt gratie eleuat naturā qa ponit oīm fūdamēta dilectiōm dei. Et sic p; rēspōsio

Cōsequenter queri

tur si ī lege naturali ē qō p ip̄m ordinetur rōnalis creatura p fidē ad deū. s. vtruq; lex natural' dictet fidē uni⁹ dei. ⁊ r̄dēptoris ⁊ trinitat; ⁊ hi⁹. ad qō sic ī Deut. dr̄. Audi ysrahel. deus tuus vnus ē. ḃ ē p̄ceptū de fide uni⁹ dei. ⁊ post ibi sequit' aliud mandatū de dilectiōe dei. cū dic̄. Diliges dn̄m deū tuū ex toto corde tuo ꝛc. Si ḡ scōm mādatū qō ē de dilectiōe dei ē ī lege naturali. qa autē lex ⁊ rō natural' dictat cuilibet hoc ergo ⁊ fides de vno deo. sil'r ē sibi scripta. Ergo ē de lege naturali. Sil'r ostendit' q̄ fides r̄dēptoris siue redēptiōis nostre sit de lege naturali. Jo. 4°. da mihi bibere. Glo. Petit a nā potū ratiōis ī. qua cōditor ⁊ redēptor īuestigat'. ꝛ nō petit a natura nisi qō debz ⁊ pōt natura. Cū ḡ petat q̄ īuestiget conditorē ⁊ redemptorē. ḡ nobis dictat fidem redēptoris. Si dicat' q̄ īplicite: ⁊ non spēal'r. vl' explicite. si ḡ fides īplicita nostre r̄dēptiōis ē ī lege nāli. qa lex natural' dictat q̄ post lapsū hūana natura debeat r̄pari. Si ḡ hec fides implicita habeat oīa credēda de nostra redēptione. ḡ lex nālis nobis dictat oīa: que ad r̄dēptionē ptinent. ḡ nobis dictat nostrū redēptorē seu illū p quē dēt fieri redēptio. Tertia rō est. quasi cōfirmatio p̄cedēt; rōnis. qm̄ dicit Hugo. Dēs q futurā redēptionē credidert ī quo fieret credi derūt. ḡ ī fide redēptiōis ē īplicitū. in quo fiat redēptio. ꝛ lex naturalis dictat q̄ redimendū est genus humanum post lapsum Ergo dictat in quo fiat redemptio. Quarta rō qua ostendit' q̄ fides īcarnatiōis: seu humanitat' christi sit ibi: ⁊ ita mod⁹ redēptiōs īplicite suppositā hac ꝓpositiōe. q̄ rō naturalis animaduertit q̄ tota beatitudo rationalis creature sit ī deo ⁊ nō in alio. ꝛ beatitudo rationalis creature consistit in

cōtēplatiōe ⁊ delectatiōe bōitatis diuine. Creat̄a aūt rōnal̄ duplicē hz cōtēplationē. ſ.ītellectiuā ⁊ ſēſitiuā.ḡ ad hoc ꝙ tota in deo beatificēt:oportet ꝙ utrāq; habeat delectationē ī deo. ℔ delectationē nē contemplationē ſēſitiuā ñ pōt hr̄e ī deo quātū ad diuinitatē.℔ ſolū quātū ad ītellectiuā·ḡ ad ℔ ꝙ totꝰ hō beatificēt . oportet vt vniat̄ deꝰ alicui creature ſenſibili.Ita ꝙ ſit deus illa creatura ⁊ ecōuerſo. Si ḡ lex nāl̄ vl̄ rō nal̄ ei dictat vtrāq; delectationē ⁊ cōtemplationē ꝓpter ītegrā beatitudinē.ergo ex dictatiōe natural̄ rōnis ē fides diuinitat̄ ⁊ būanitat̄.vl̄ creature ſēſibilis ei vnite. vt beatificēt ſcōm ītellectū ⁊ ſēſū. Quī ta rō.duplex ē notio ī aīa:īnata ⁊ acḡſita. Innata ē ex ℔ ꝙ aīa ē ad ymaginē ⁊ imitationē ꝑme ꝯitat̄ . Acḡſita ℞o ē experimēto ⁊ ſēſu ⁊ diſciplīa.ex eo.ſ.ꝙ aīa noſcit ℔ mō p rerū ſimilitudīes. Ueritas aūt acḡſita ñ ḡ vniuerſalioꝛ ē notio īnata q̄ acḡſita . Si ḡ notio acḡſita que ē p ſēſū ⁊ diſciplinam duc̄ ad fidē īcarnatiōis ⁊ paſſiōis ⁊ reſurrectiōis aſcēſiōis ⁊ oīz eoꝝ que credēda ſūt ḡ multo magis notio īnata duc̄ ad oīa iſta ℔ ē ſcōm legē naturalē.ḡ ſcōm legē nālē habemꝰ fidē īcarnatiōis ⁊ redemptiōis ⁊ hiꝰ. Q aūr notio p ſēſū ⁊ diſciplinā ducat ad p̄dictā fidē pz;Naz fides ē ex auditu.⁊ ſic notio p ſenſū ducit ad fidē.Sz dic̄ Augꝰ .zzꝰ.de ciuitate dei.c.ꝯ. Tria ſunt īcredibilia que tamen facta ſūt.īcredibile eſt x̄pm reſurrexiſſe ī carne ⁊ ī celū aſcēdiſſe cū carne. Incredibile ē mundū rē tā īcredibilem credidiſſe.⁊ īcredibile eſt hoīes ignobiles īfimos pauciſſimos ſpitos . rē tā īcredibilē tā efficaciter mūdo ⁊ ī illo ēt doct̄ ꝑſuadē. potiſſīe hoꝛ triū īcredibiliū.Primū volūt iſti cū quibꝰ agimꝰ credē . Scōm coguntur ⁊ cernē.ꝙ non ſueniūt vñ ſit factū . ſi non credūt tertiū.ḡ ſi expimēto habetur ꝙ mūdus credidit rē tā īcredibilē.⁊ ita tantum īcredibile factū ē credibile. Ergo cognitio p ſenſū ⁊ experiētiam ducit ī fidē paſſiōis ⁊ aſcēſionis ⁊ hiꝰ. Ad oppoᵐ.Ro.p̄m.o. Q̄ notū ē dei manifeſtū ē illis.Slo.Multa ſūt que de deo p naturā ſciri nō poſſunt:ut de miſterio īcarnatiōis ⁊ redēptiōis. ḡ lex naturalis nō dictat fidē iſtoꝝ. Poſt hoc querit̄ vtrū fides trinitat̄ ſit de dictatiōe legis natural̄. Ad q̄ ſic Ro.i . Inuiſibilia dei p ea que facta ſūt ⁊c. Slo. Per īuiſibilia ītelligatur pater.p virtutem filiꝰ.p diuinitatē ſpiritꝰ ſanctꝰ. Sz p̄bi naturalit̄ cognouerūt ſēpiternā uirtutē ⁊ deitatē.ḡ p nālē legē potuerūt ſilr cognoſcē patrē. filium ⁊ ſpiritū ſāctū . ḡ ⁊ habē fidē trinitat̄ nālit̄. Si aūt dicat ꝙ cognouerūt p appꝛopata.ſ. potētiā.ſapiētiā.⁊ voluntatē.nō p propria. ℔ ē ſcōm diſtīctionē ꝑſonaꝝ.tunc obicitur Augꝰ. dicit ꝙ magi cognouerūt duas ꝑſonas Rhogato ⁊ Noyz.℔ ē patrē ⁊ genitū. ī tertio ſigno defecerūt . qa ī cognitiōe ꝫᵉ. ꝑſone.p ꝓpetatē nō puenerunt. Q̄quid cognouerūt duas ꝑſonas : p ꝓpa vel ſolum p appꝛopata . Si p appꝛopata ſolū.ḡ nō defecerūt ī ꝫᵒ ſigno.qa ēt appꝛopriatū ſpiritum ſanctū naturalit̄ cognouerūt.ſ.bonitatē. ḡ cū dicat ꝙ in ꝫᵒ ſigno defecerūt. Conſtat ꝙ cognouerūt duas ꝑſonas ad minꝰ p ꝓpria. ℔ ē ſcōm diſtinctionē ꝑſonaꝝ.Ergo habuerūt cognitionē de duabꝰ ꝑſonis.ſ.de patre ⁊ filio. Poſtea querit̄ incidēt̄ cū ſit fides de deo ꝙ ſit creatoꝛ vnꝰ.⁊ q̄ fuit īcarnatꝰ. ⁊ ꝙ ſit trinꝰ ⁊ vnꝰ vtrū ſit eadē fides:q̄ nō uidet̄.quia rō natural̄ attīgit fidē buiꝰ ꝙ deus ſit ⁊ ꝙ deus ſit vnꝰ . ℔ ad fidē īcarnatiōis ⁊ redēptiōis ñ attīgit natura.īmo ad illā eleuat gr̄a ꝑma. ḡ ē a pr̄icipio nat̄e ℔ aūt ē a pr̄icipio gr̄e.ḡ ē alia fides ⁊ alia.

Itē ſcda fides ē eoꝝ que excedūt naturā ꝑma aūt nō.Uñ Ro.i.ꝙ notū ē dei.Sloſa, inotū dei ē rō ſubſtātie vel nē. que omnem latet creaturā.Silr ⁊ miſteriū liberationis būane.ḡ alia ē et alia ꝑma fides et ſecūda.

Itē nā ſm potētiā et ſcōm actū attīgit ſeu puenit ad ℔ ꝙ deꝰ ſit et ꝙ ſit oīpotens et vnꝰ creatoꝛ. Q aūt īcarnatꝰ ſit.attingit quātū ad potētiā et nō quātū ad actuꝫ. Q enī poſſit ſe unire et ꝙ poſſit incarnari dictat natura nō ſcōm ꝙ ſit ſcōm actū. Q ℞o ſit deus trinꝰ et vnus.ad illō nō peruenit nā.nec quātū ad potētiā nec quātū ad actū quia nō dictat ꝙ ſit ſic. nec ꝙ poſſit.℔ enī gradus ē eleuatiſſimꝰ. vñ hic eleuat̄ nat̄a ſup̄ id q̄ ēſt de actu et potētia . ꝑma ergo fides colligit̄ ex natura ſcōm actū et potētiā. Scda ex nā ſm potētiā ſolum. tertia nec ſcōm actū nec ſcōm potētiā colligit̄ ex natura.ḡ nō ē eadē fides ꝑma cū ſecunda. nec tertia cū ꝑma et ſecūda.et ita alia fide credit̄ deꝰ eē.et eē oīpotēs creatoꝛ.⁊ eē eſſe īcarnatus ⁊ trinus et vnus. Solo.dō.ꝙ fides dr̄ duplicit̄.eſt enī fides que colligit̄

ex ratiõib⁹ ⁊ ẽ fides qua hõ assẽtit ꝛitati. ꝓpter se ex gr̃a ⁊ nõ ꝓpter rõnes.⁊ h̃ scõa fides nõ ẽ nr̃a seu ex natura.imo pr̃ci⁹ ei⁹ ẽ gr̃a.ꝑma g̃ fides ẽ nr̃a. Assentit enī nā bene ꝛitati ꝓpter rõnem vl̃ ꝓpter testimonium. Unde istud assentire ẽ in lege naturali. Et ista fides sic collecta ex rõnibus ul̃ testimoniis nõ ẽ virt⁹. Itē intelligendū ꝙ ẽ fides ip̃licita ⁊ explicita. Et dicit Hugo ꝙ fides nūq; min⁹ habere potuit q̃ credere vnum deū:oim vim:rectorē vniuersoꝝ:collatorē oim bonorū:et eorū q ī malis sūt.et eū q̃rūt ⁊ expectāt redemptorē. Unī dō ꝙ ī ratione pticulari nō pōt legi fides articulorum. in lege nāli.h ī rõne vniuersali. Lex g̃ nāe alis habet vnde possit dictare aīe oīa necessaria ad salutē in vniuersali ⁊ ip̃licite:faciēdo credē ⁊ assẽtire testimonio rõnis. Ad scām g̃ rõnē qua obicit ꝙ nõ dictet fidez redẽptiõis dō.ꝙ imo ip̃licite sic dictum est Et ꝙ obicit ꝙ multa sūt que p naturaz de deo sciri nõ pñt. dō ꝙ facienda ẽ vis in h̃ ꝙ dic̃ ministeriū incarnatiõis.⁊ liberatiõis. Ante enī detiationez factā Abrahe erat fides cõditoris ⁊ redẽptoris. Unī Aug⁹ dic̃. ꝙ null⁹ potuit saluari sine fide mediatoris nõ tamē erat explicita. sed post fuit magis explicita Abrahe. Cū dixit ei de⁹. In semine tuo benedicẽt ꝛc̃. ⁊ fuit hic explicit⁹ mod⁹ h nõ plene ga nesciebat adhuc an ab hoīe puro q̃ esset de semine Abrahe fieret redẽptio.an ab hoīe qui eẽt de⁹. q eẽt de semīe Abrahe. Sed istō postea fuit expressū.s.qñ aduenit lex.⁊ legales hostie :que passiones christi determīabant ⁊ figurabāt. maxime fuit h̃ expressū tpe Ysa.qui dixit. Ecce ꝛgo cõcipiet ⁊ pariet ꝛc̃. Quātū ad articulum descēsus ad iferos videt ītetīata fuisse fides tpe Io baptiste:q legit misisse discipulos ad querēdū. Tu es qui vēturꝰ es ꝛc̃. Ad misteriū g̃ n̄ pōt lex naturalis ut dictet ꝙ sic vel sic debet fieri redẽptio.qz nõ potest dictare modū redẽptiõis : licet p rationem dictet redẽptionē. ad modū g̃ redẽptionis ⁊ nõ ad redẽptionem uniuersalē pertinet illud qō dr̃ misteriū incarnationis ꝛc̃. Ad aliud qō querit de fide trinitatis respōsum ẽ.i.li. questione z⁹.de cognitione dei .ī ptē negatiuā.tamen in ptē affirmatiuā potest dici scōz Ric.de sancto vic. Q ad oīa que necesse ẽ eẽ n̄ desūt rõnes necessarie. Unī credẽdū ꝙ habet aīa nāles rõnes ad ognoscẽdū sibi necessaria ad salutē: tīn ad vitaz per gratiam magis cognoscit. Ratio enim obtenebrata n̄ pōt illas ꝓducẽ. nisi adiuta p gratiā ⁊ sic hz fidē que assẽtit ꝛitati isti . ꝙ ẽ de⁹ vn⁹ ⁊ trinus p rõnē aliquā ex lege nāli. Ad illud g̃ qō obicit ibi dō.ꝙ ꝑbi nõ habuerūt cognitionē naturalē de trinitate p ꝓpria.habuerūt tīn vniuersalē nālē: qua posset puenire ad generātē genituz.et ꝓcedētē nō tamē habuerunt ꝙ assentirent veritati ꝓpter se sine gr̃a.uel dō ꝙ cognouerunt p apprōbata.⁊ dicit defecisse in ꝛ⁰ signo.nō quātū ad ip̃licē cognitionē bonitatis.h quātū ad memorialez. ga hāc nō habuerūt. Ad vltīm dō ꝙ alia ẽ ⁊ alia fides qua creditꝰ p rõnē naturalē deū esse vnuz ⁊ qua creditꝰ īcarnatū trinū p rõnē ⁊ testimoniū.⁊ fides qua creditꝰ assẽtiēdo ꝛitati ꝓpter se.quia vna ẽ acqsita p rõnē. alia est īfusa p gratiā. Credē tamē deū vnū īcarnatū trinū assẽtiēdo ꝛitati ꝓpter se. istud est de lege gratie.⁊ sic nō est alia ⁊ alia fides. q̃ ista creditꝰ de deo:eo mō quo credere est assentire ꝛitati ꝑme ꝓpter se.lz enī articuli qdā magis remoti sīt ab vniuersali cognitione.qdā min⁹:nō tamē ẽ alia ⁊ alia fides qua illis assentitꝰ ꝓpter ipsā ꝛitatē. Item lex naturalis nō venit ad fidē īcarnatiõis nisi in vniuersali vt visū ẽ. Licet ad h̃ deū eē vnū magis ī speciali veniat. ga nō ẽ ita remotū a rõne naturali.sicut istud deū esse īcarnatū ⁊ eē trinū. Ex his pz respōsio.

Postea queritur si

lex natura l'dictet nobis.ꝙ diligam⁹ deum sup oīa. Ad qō sic ecclesiastici.i⁸. Addidit illis disciplinā ꝛc̃. Glo. Hec naturalis lex et litteralis īsinuat : vt deuz toto corde.tota aīa.tota uirtute diligam⁹.⁊ mādata ei⁹ in dei proximi dilectiõe custodiam⁹. Ergo in lege naturali possum⁹ legẽ caritatē ⁊ deuz eẽ diligēdū sup oīa.qz h̃ ẽ diligere toto corde. Secōa rō.unusquisq; p naturā sup oīa diligit suū eē. h diligēdo suum esse diligit pr̃cipiū sui eẽ p naturā.h dilectio q̃ diligit pr̃cipiū sui esse equal' est illi:qua diligit se vel maior etiā . si g̃ pr̃cipiū optimū eẽ būane creature est deus . g̃ diligit ipsum super oīa p naturā cū nō differat hec dilectio ab illa qua diligit se. Tertia rō diligere est velle alii bonū.sed ex lege naturali diligo deū.g̃ ex lege naturali volo ei suū bonum.

Ergo cū suū bonū sit sūmū. volo ei p nām sūmū bonū: ꝙ diligēdo me nō volo mihi sū mū bonū. quia meū bonū nō ē sūmū. g̃ p naturā mai⁹ bonū volo deo q̃ mihi. g̃ ex lege naturali habeo q̃ diligā deū sup me:et sup omnia alia. Ad oppo⁴⁰. Impossibile est q̃ ītelligēs ītelligat aliquid plus se p naturā ꝙ dilectio nō extēdit se vltra ītelligentiā. quia nō diligit bonū nisi cognitū. g̃ ipossi bile ē q̃ alquid diligat aliud pl⁹ se p nām. Ergo ex lege naturali non pōt creatura rō nalis deum diligē ex caritate: ꝺ ē sup se et supra oīa. Maior pz qz quedā res ītelligitur p suas similitudines i aīa:quedā ār p seipas entes apud animā:sicut res que p psentiaz sūtī aīa.et ꝺ mō aīa se ītelligit q̃ suā iusti tiā q̃ suas affectiones:quia sibi psēs est.et illa silr. Si g̃ ꝺ cognitio maior ē q̃ illa:que ē p silitudines cū nulla res sit p̄sentior aīe se ipsa. Impossibile est q̃ plus cognoscat aliquid aliud q̃ se. nec etiā deum.cū nō sit ei ita psēs sicut ipa sibi.quia ītelligit ipz p silitudines:q̃ p speculū i enigmate. Se cūda rō ad ꝺ q̃ intellect⁹ intelligat deū sic ē.oportet q̃ spoliet se sua forma.qa dato q̃ vtatur se.tā adhuc uidet deū similitudine q̃ ita nō sicut ē. g̃ oportet q̃ exeat extra se vel sup se. Ad ꝺ q̃ ipz ītelligat sicut ē Silr ad ꝺ q̃ ipm diligat affectus pl⁹ se.oz q̃ exī se exeat.si g̃ nō pōt p naturā exire extra se. nec legē sup se. g̃ nec p naturā deū supra se diligē. q̃ ita nō ex caritate p naturā potest ipm diligē. Solo dō q̃ diligē deū et sup omnia q̃ sup se et ꝓpter se ē i lege naturali tāq̃ i īsinuāte q̃ īstigāte. ꝙ nō tāq̃ efficiēte vel pducēte Lex enī naturaľ eo q̃ lex ostendit aīe q̃ īsinuat:q̃ debet deū sic diligē eo aūt q̃ naturalis se habet ad animā vt īsti gans ad ꝺ. Et iō dicit glo. ecclesiastici. i7⁰. Dec naturaľ lex īsinuat vt deū toto corde diligam⁹. Uñ dicē q̃ ad ꝺ īsinuat q̃ īstigat ꝙ nō pducit ad ꝺ. q̃ iō necessaria ē lex gr̃e. que ad istud pducat. vez etiā ē q̃ cum hoc post peccatū necessaria est lex ꝓnpsi. Ad p̄mā rōnē dō q̃ nō dicē glo. q̃ nō faciat lex diligē. ꝙ qō īsinuat. vnde loquit scōm insi nuationē q̃ nō scōz quentionē. Ad aliam qua obicit q̃ vnūqōq; diligit suū ē et pī cipiū suū p naturā. dō q̃ dilectio p̄cipii ē duplr. quia ē diligē p̄cipiū eo q̃ p̄cipiū. Aut ē diligē p̄cipiū absolute:nō eo qō p̄ cipiū vt possim diligē deū.qz deus i se vel eo qō p̄cipium. In lege g̃ naturali non est diligere p̄cipiū i se q̃ absolute super oīa. ꝙ diligē ipm i rone qua ē p̄cipiū. istud bene ē ibi. ꝙ tūc eadē ē dilectio sui q̃ p̄cipii. qa p̄cipiū īquātū p̄cipiū nō diligit aīa nisi qz reflectit ipm i suū ee qō diligit et ñ ecō uerso. Et sic deū naturaliter nō pōt diligē plus se.quia natura ñ se extendit supra se.

Ad 3⁰⁰ dō. q̃ nō valet ꝺ ratio volo deo sūmū bonū.mihi nō. g̃ plus diligo deūm q̃ me. Sz bñ sequit. g̃ maius bonuz volo ei. q̃ mihi.quia ē ibi uelle. q̃ est ibi bonū. Pōt g̃ istud aduerbiū magis determinare ipsum velle.vel ipsū qō dico bonū. Si feratur ad bonū sic nō sequit rō. si ad ꝺ qō ē uelle.sic sequit.quia ītētio dilectiōis venit ex parte volūtat.nō ex parte sui boni.qō ē volitum p naturā aūt magis volo mihi meū bonum qō min⁹ ē q̃ deo suū bonū qō ē mai⁹. sicut miles magis vult sibi suam terrā puulaz q̃ regi suū regnū magnum. Ad rōnes ī con trariū dō. q̃ nō ē i ptāte nostra tāq̃ eff.cē te diligere deū sup nos. q̃ sup oīa. ē tamē istud i potestate nostra tāq̃ ꝓpando faciē do qō i se ē. similiter nō ē i ptāte nostra q̃ ītellect⁹ et affect⁹ expoliet se effectiue tamē propriatiue.

Consequenter

q̃rit de his p que ordīat lex nāl ad proximū. Et quātū ad p̄ns queri de trib⁹ que ponūtur eē iuris naturalis scōm Ysido ruz. Primo de matrimōio qō ē cōiūctio ma ris et fe. Scōo de cōi oīm possessione. Tertia de vna oīm libertate. Quātū ad primū querit hec. Prīo vtrū matrimo niū sit de lege nāli. Scōo de legitimitate psonarū. Tertio vtrum de lege nāli sit q̃ vna vni⁹. Quarto vtz ifecpabilitas que est i matrimonio sit de lege naturali.

Quantum ad primū

sic obr. Nihil qō sit ex īstitutiōe: ē de lege naturali.matrimoniū est hi⁹. g̃ zc. Maior pz Ysidor⁹ dicit q̃ ius naturale vbiq̃ īstictu nature nec aliq̃ cōstitutiōe habetur. Minor pz p Hugo. de sacramētis qui dicit cōiugiū est societas quā de⁹ ab ītio īter masculuz q̃ feminā ostituit. quādo mulierē de latere uiri formataz eidē sociauit. Scōa rō que cūq; sunt de lege nē. sūt eadē apud omnes. ꝙ matrimoniū nō ē hi⁹. g̃ nō ē de lege nāli

Dino: patet. qz matrimoniū infidelium est dissolubile vel sepabile. fideliū aūt nō. sed ꝫ facit differētiā essentialē. cū forma matrimonii sit cōiūctio. Cōiūctioni aūt opponit sepatio ⁊ ita nō ē idē essētialiter apud oēs.

Ad oppm. ff. de iustitia ⁊ iure. ex lege naturali descendit maris ⁊ feīe cōiūctio quā nos matrimōiū appellam⁹. Solo dō q⁹ matrimoniū pōt dupl'r cōsiderari. īquātum ē res vel īquātū est signū. Cōsiderādo q̄ rem matrimonii que ē cōiunctio maris ⁊ femīe. sic ē de lege nāli. Inquātū ꝺo est signum: ē ab īstitutiōe diuīa: ⁊ nō ex lege naturali. nec ē īcōueniens q⁹ ab alio ⁊ ab alio sit matrimoniū res ⁊ signum. Sīc circulus ab alio boīe pōt habē q⁹ sit circulus: ⁊ ab alio q⁹ sit signū. signū enī ordinē dic̄. Cōiūctio enim maris et feīe naturalis ē. ꝫ q⁹ illa cōiunctio significet. ſ. īsepabilitatē uł cōiūctionē xp̄i ⁊ ecclesie et aīe sancte ad deū. ꝫ hz a diuīa īstitutiōe. Vel dō q⁹ ī oī sac̄mēto sūt tria ſ. similitudo. significatio. et sanctificatio. Similitudinē g̃ hz matrimoniū ex p̄ma conditiōe. significationē ex īformatiōe. sanctificationē ꝺo ex redēptiōe. ex q̄ enī creatus ē bō ⁊ feīa: fuit naturale q⁹ coniūgerent. ꝫ q⁹ ꝫ significaret cōiūctio aīe ad deū. vel xp̄i ad ecclesiā. vel hūanitat' et diuinitatis ī xp̄o. Istud fuit ab īstitutiōe diuīa. q⁹ autē sit sactificatio ꝫ ē gra ī matrimōio seu in cōiūctis p matrimoniū: ꝫ ē p passionē xp̄i: que sanctificat oīa sacramēta: ⁊ p ipm hñt oīa sacramēta virtutē ad sactificandū matrimoniū. g̃ quātū ad sīlitudinē dico q⁹ est ex lege nāli ⁊ ei⁹ dictamīe. nec ꝫ mō est ex īstitutiōe. quātū ꝺo ad significationē non. quia sic ē ex īstitutiōe. nec quātū ad sactificationē. p ꝫ hz resp̄sio ad p̄mā rōnē. Ad scām dō q⁹ matrimoniū quātū ad rem et similitudinē ē idē apud oēs. q⁹ cōiūctio maris ⁊ feīe eadē ē apud oēs. ꝫ nō quātum ad signū uel significationē. Aliō enī significat apud fideles ⁊ īfideles. qz apud fideles significat īsepabilē unionē: que ē dei ad humanā nām: ⁊ xp̄i ad ecclesiā. Et qa ꝫ vnio ē īsepabilis: ꝓpter ꝫ matrimoniū fidelium ē īsepabile. ꝫ apud īfideles nō significat copulā īsepabilē. qz tūc nō ē sepabile.

Secundo queritur

de legitimitate psonarū vtrū sit de dictatiōe legis naturalis. ſ. q⁹ excipiatur a matrimonio pater ⁊ mater ⁊ hi⁹ que excipiūtur.

Ad qō sic gen̄ z⁹. dixit Ada ꝫ. Nūc os ex ossibus meis. ⁊ caro de carne mea. ꝓpter ꝫ relīquet hō patrē ⁊ matrē. A p̄ma g̃ condi tiōe excludit' a matrimōio pater ⁊ mater. ꝫ illud qō hz eē a p̄ma cōditiōe hz esse per naturā. Ergo p naturā excluditur pater et mater. cū lex ab origīe ponat' ī psonis. Ad oppm. Lex naturalis ē eadē apud oēs. si g̃ apud barbaros nō excludit' pater ⁊ mater. nec aliqua psona. g̃ ex lege naturali non est exclusio seu legitimitas psonarū. Scōa rō ī. ff. Uidetur īter cetera aīalia isti⁹ iuris pitia cēseri. ꝫ cetera aīalia ñ discernūt īter psonas quī mascul⁹ coeat cū matre. ergo de lege naturali nō ē q⁹ excipiat' pater ⁊ mat'. Silr querit' de lege naturali. vtrū sit q⁹ excipiat' frater ⁊ soror. Ad qō sic. omne qō ē cōt' legē naturalē: semp ē ⁊ fuit culpabile. Sz ñ sp fuit culpabil' coit⁹ fratris cū sorore. sicut ī p̄cipio. g̃ nō est ex lege naturali: q⁹ excipiat' frater et soror. Ad oppm. Aug⁹ de adulterinis cōiugiis. Adulterii malum vīcit fornicationē. vīcit' ab īcestu. g̃ maius malū ē īcestus q̄z fornicatio vł adulterium. si g̃ adulteriū ē cōtra legē naturalē. g̃ mlto magis īcest⁹. ꝫ īcestus ē cū est coitus psone cognate cum cognata vł fratris cū sorore. Quoniā ut ait Aug⁹. īcest⁹ ē lubricū carnis cōtra votū vel cōsāguītatē: vł affinitatem cōmissū. Ergo cōtra legē naturalē est coit⁹ fratris cū sorore. g̃ fm legē naturalē excludūt' frater ⁊ soror a matrimōio. Solo dō sicut dic̄ Hugo. duas psonas īstitutio excepit. ſ. patrē ⁊ matrē. Uenit postea īstitutio scōa: que p legē facta est ⁊ excepit quasdā psonas alias siue ad decorē nature. seu ad pudicitie augmentū. ⁊ tunc cepit ex phibitiōe eē phibitū: qō ex natura fuerat ꝺcessū scōm ꝫ dō q⁹ lex naturalis quoddā dictat. qa debitū. quoddā ꝺo qa decēs ⁊ honestū. Lex g̃ natural' a matrimōio excepit fratrē ⁊ sororē. nō qa debitū. ꝫ qa honestum ⁊ decēs. maxīe ī nā multiplicata. Quia etiā lex licet ꝫ in statu nature nō mutiplicate cōcederet. nō tñ ī statu n⁹ multiplicate. excipit aūt patrē ⁊ matrē tāq̄z debitū. ⁊ ꝫ est quia ī generatiōe est duplex habitudo. ſ. habitudo p̄cipii gnātionis ad illud qō ē de illo ⁊ hic ē ordo p̄oris ad posterius. Item est ibi ordo ī latē īter marē ⁊ feīaz. g sūt coītes generatiōis. Nā cū dico patrem ⁊ matrem

dico cōtres generatiōis. si g̃ coniūgerētur pater ⁊ filia in generatiōe: eēt comes generatiōis q erat pncipiū gnātiōis: ⁊ ita cōfūderet ordo generatiōis. Si enī comes gnātiōis fieret pncipiū gnātiōis ⁊ ecōuerso. ⁊ ita cōfūderetur ordo generatiōis. qa g̃ lex natural' dictat. q oia ordinate fiāt. dictat q debet seruari iste ordo. Ideo dictat natura q debet excipi pater ⁊ mater a gnātiōe Et ita a matrimonio. ꝑ si frater coeat cū sorore: nō est ita īmo comes generationis est cū comite nec cōfundit ordo. Et iō nō excipit illud lex natural: tāq̃ debitum: ꝑ solum sic decēs ⁊ honestū: et patrē ⁊ matrē tanq̃ debitū. qa vsus generatiōis dēt cōformari ipsi ordini. Ad pmā g̃ rōnē qua obicitur de barbaris q nō excipiūt psonas aliquas: nec patrē nec matrē dō. q nō ē ꝑ apud eos ex natura q nō excipiāt: ꝑ ex cōcupiscentia libidinosa. ⁊ silr ī aliis. Nō aūt dr. ꝑ nunc os de ossibus meis ⁊ caro de carna mea. p ꝑ ītelligit virtus actiua ⁊ passiua que cōcurrūt ī generatiōe. In osse enī ē robur per qō significat uirt⁹ actiua: ī carne que ifirmior ē virt⁹ passiua. Unde dat intelligi: q a generatiōe fortiori cōtrahat os ab īferiori. s. a muliere caro. Per ꝑ aūt q sequit ⁊ adherebit uxori sue: ⁊ erūt duo ī carne vna ītelligit duplex vnio ul' copla que ē ī matrimonio. s. vnio que ē p cōsensū aīorū: que ītelligit p ꝑ. ⁊ adherebit uxori sue. ⁊ vnio que ē per copulā carnalē: que ītelligit p ꝑ. q dr ⁊ erūt duo ī carne vna ī qua ē cōiūctio ad vnā carnē pducendam.

Tertio queritur vtrū de dictamīe legis natural' sit q vna sit vni⁹. q sic uidet gen̄. 4°. dic̄ glo. de Lamech. Primus cōtra naturā ⁊ morez duas uxores accepit. Ergo habē plures uxores ē cōtra naturam. Ergo de dictamīe n^e ē q sit vna vni⁹. Secūda rō Ro. 2°. Cū gentes ꝛc dicit glo. Lex naturalis ē nolle alii facē: qō sibi non vult fieri. Sz constat q vir nol'let q mulier diuideret carnē suā cū plurib⁹. g̃ uir tenetur ex lege nō diuidē suā. ergo non habere plures uxores. Ad oppm genn̄. xix. de Jacob habetur q habuit ples. dicit Aug⁹. ibi q non cōtra naturā. nec cōtra legē. nec cōt morez fecit. ⁊ cōstat q habuit plures. g̃ q vna sit tātū vni⁹ nō est de dictamīe n^e. Secūda rō. natura dictat q multiplicāda est spēs. ꝑ multiplicatio spēi melius fit p plures q̃s per vnā. g̃ nō erit de dictamīe n^e q vna tantū sit vnius. Juxta ꝑ queritur q̃re aliqñ non licuit q vna mulier haberet plures viros: sicut vn⁹ vir plures mulieres. Solo. dō. q triplex est dictamē n^e fm q natura trib⁹ modis mouet: In nā. n. rationali aliquādo mouet nā ut nā. aliqñ nā vt rō. alqñ rō vt rō. Et scōm ꝑ diuersificat dictamen n^e. qz scōm q natura mouetur vt natura: dictat masculum cōiugi fēine ad multiplicationē spēi. scōm āt q natura mouet vt rō: dictat vt vn⁹ cū vna cōiugi dēt. vl' scōm ogruentiā stat⁹ ⁊ tēporis oportunitatē vnus cum plurib⁹: eo dispēsāte: g ē supn̄ naturā. qa nā vt rō cōfert ⁊ legit q nō est faciēdū alteri: qō sibi non vult fieri. vnde nata vt ratio dictat vnū debē cōiūgi cū vna simpliciter vel cū plurib⁹ exigēte statu: ⁊ tpe: eo dispēsāte g ē supn̄ naturā. scōm aūt q rō mouet vt rō. ulteri⁹ cōfert ⁊ dictat natura q un⁹ dēt cōiūgi cū vna īsepabiliter cōiūcta. Et sic pz quō habē plures ē cōtra dictamen n^e: ⁊ quō nō. quia scōm q natura mouet ut nā non ē cōt dictamē n^e habē plures. nec scōm q nata mouet vt rō. eo mō quo dictum est. alio mō sic. Ad pmā rōnē de Jacob. qua obic̄ q ꝑ nō sit de dictamīe nate. dō q iō dr Jacob nō fecisse contra naturā. quia qō fecit fecit cā plis. ⁊ sic nō fecit cōt naturā scōm q natura mouet vt natura. Cont̄ ho ꝑceptū iō dr. q non fecit. qa ex dispēsatiōe fecit qa dispēsatū fuit cū illo ab illo q ē supn̄ naturā. Nō aūt fit auctoritate supioris nō fit cōtra ꝑceptū. qa ī ꝑcepto ītelligit excludi auctoritas supioris. Cōtra mores dr nō fecisse. qa nō fecit cōtra cōsuetudinē: que ñ esset approbāda. plurib⁹ enī rōnibus approbādū erat qō fecit: ꝑ quia fecit ex dispensatione. Secūdo ex cā honesta: qa. s. vt multiplicaret ples. ⁊ numer⁹ fideliū ad cultum dei. Tertio qa moderate vtebat pluribus. Quarto approbanda erat cōsuetudo ppter sacramētū. qa oia cōtīgebāt illis ī figuraz. Uū ī plurib⁹ uxorib⁹ Abrahe: figurabatur differētia seruiētiū deo. Alii. n. seruiūt pro mercede g significant ꝑ filios Agbar. Alii pro hereditate isti sūt filii Sarre. Silr in duab⁹ uxorib⁹ Jacob liberis. significat duplex uita. actiua ī Lia. contemplatīa in Rachele. Et ī qualibet sūt qdā mercenarii. et quidā liberi pz g̃ quare dr Jacob ñ fecisse

cōtra naturā nec ōtra mores. Et de hoc ēt dicit. Aug⁹ sup gen̄. Alia sunt peccata cōt nām. alia cōtra mores. alia contra p̄cepta. ꝟ Jacob ℔ nō fecit cōtra naturā. ga nō lasci uiēdi ꝟ gignēdi cā mulieribus vtebat. nec cōtra mores. quia ī illo tēpore ī illis terris facitabat. nec cōtra p̄ceptū. ga nulla lege ꝓhibebat. Ad scōam dō. q natura dictat q spēs multiplicet ꝟ debito mō. Jus enim nāle ī boīe debet regulari rōne. Ratio aūt dictat q vna vni⁹. Ad tertiā dō q nūq; diſpēſatū fuit cū muliere. Prima rō est. ga vna nō pōt fecūdari a pluribus. ꝟ vnus bñ potest fecūdare plures. Et iō nō esset vtile ad multiplicationē. Jtē meli⁹ pōt seruari pax si vn⁹ dominet plurib⁹: q̄ si plures dominarēt vni. Jtē vir ē caput mulieris. iō magis est diſpēſatum cum eo. alia ratio ē sacramentum. quia scilicet vnus est sponſ⁹ xp̄i. licet plures sint ecclesie.

Quarto quer̄itur de

ſepabilitate matrimonii. Tria. n. sūt bona matrimonii. ſ. fides. proles. ⁊ sacramentuz. primū ⁊ scōm ē de dictamine nē. ꝟ tertium ñ videt esse de dictamīe nē. ga habet eē ex īstitutiōe. Sacramētū. n. bz eē ex īstitutiōe. Scōa rō. nullus actus nālis est peccatū. sed cōiūctio maris cū femina est natural'. g̃ non est peccatū dūmō sit soluta. ga tūc nō ē cōt legē naturalē. Tertia rō. actus cōmedēdi nō ē peccatū qñ fit p̄o salute indiuidui. g̃ eadē rōne act⁹ generatīe nō erit peccatum dūmō sit ad multiplicatiōez ſpēi seu salutē.

4ª rō. mulier pōt sedare ad omne temp⁹ solū. g̃ multo fortius pōt sedare ad aliquod tēpus solū. Ad oppo⁹ scōm legē nature debes alii facē qō tibi vis fieri. ꝟ nullus rō ne ordinat⁹ vult q affect⁹ vxoris sepetur a se. Ergo tenet scōz illud p̄ceptū ad berēduz vxoi sue ī ſepabiliter scōm affectum. sicut vult se diligi ſepabiliter non ad tempus.

Solo dō q ex lege naturali ē ordo ad deū ⁊ ad primū. Lex ēnī naturalis dictat: q ho norificet deus ⁊ semp: ſp aūt nō pōt nisi in prole. vnde lex naturalis dictat multiplica tionē plis ad cultū dei. ⁊ ℔ seruato ordine generationis vt p̄cipiū generatiōis non fiat comes ī gnātiōe: qō cēt si pat cōt beret cū filia. et ita excludit patrē ex debito. Post naturā aūt multiplicatā excludit alias ꝓ nas ꝓpter honestatē Scōz ât q ordinat ad p̄imum dictat nō facē alii: qō bō nō vult fieri sibi. Et ꝓ hoc dictat q vna sit vnius. ga nulli⁹ vult q vxor diuidat se pluribus. Jtē dictat etiā facē alii qō sibi vult fieri. ⁊ inde venit q dictat ī ſepabilitatez. vult enī vir q affect⁹ vxoris ī ſepabiliter adhe ret sibi. ꝓpter qō dēt idē vxori. Ad p̄mā rōnē qua ostendit q ī ſepabilitas est ex īsti tutiōe. dō q ī ſepabilitas scōz q ē ex dicta mine legis naturalis ñ ē signū nisi ī potē³. ga ipa res bz naturalit ex silitudīe ordinez ⁊ possibilitatē ad significādū. ꝟ q signifi cet actu. nō bz nisi ex īstitutiōe ex natura. g̃ rei habz vt possit significare ī ſepabilem vnionē xp̄i: ⁊ ecclesie: ⁊ diuīe ⁊ hūane nē in xp̄o. sed q significet ℔ habet ex īstitutiōe.

Ad scōam dō q est nā generis: ⁊ est nā spēi. ⁊ scōz ℔ ē lex nature general' ⁊ special' Ex p̄ma lege venit q masculⁱ⁹ cuz femīa. ex alia que est spēi. vt boīs vā ℔ et rational' venit q vnus cū vna. Cōt p̄mū est peccatū sodomiticū. cōtra scōm ē habē plures simil' seu bigamia. Ad tertiū dō q cōmedē ad sustētatiōnē sīglis pōt eē peccatū. si nō ser uat' mod⁹ neq; tēp⁹: neq; materia cōueiens Jta ex ista parte ī actu generatīe requirit debita materia vt cū sua. sic cōmedēs non debet cōmedē furtiuū. Ad quartā dō. q nō pōt sedare ad tēpus ordīate. ga istud ē contra ius nature dictantis q faciendū est alteri qō sibi vult fieri.

Hoc habito queri

tur ꝓpter illud qō dicit in diffinitiōe Vſi doz cōis oīm possessio. Utr̄z de lege nat' ali sint oīa coīa. Et videt q nō. quia vbicūq; ē acqsitio ⁊ restitutio alienoꝝ ē ꝓpetariū. ꝟ sic hēt ī diffīoe Vſi. de lege nāli ē acqsitio eorum que celo: ⁊ terra. mariq; capiuntur: ⁊ restitutio depositoꝝ. Ergo de lege nāli ē ius ꝓpetariū. g̃ nō dictat oīa esse coīa. z⁹ rō cōt legez nālem ē furtū qō ē ꝏtractatio rei aliene ītuito dño. Ergo de lege naturali est habere ꝓpriū. Ad oppo⁹ Aug⁹ super Jo. Jure hūano ℔ villa mea ē. ℔ seru⁹ meus ē. tolle iura Jmpatoris. Quis audet dicē ℔ villa mea est. me⁹ ē iste seruus. mea est ista dom⁹. g̃ q aliqs posset dicē ℔ est meuz. hoc ē de iure Jmpatoris. g̃ habē ꝓpriū ē solū de iure positiuo. Scōa ratio appropare sibi alienū est cont̄ ius naturale. g̃ appropriare sibi qō ē cōe: ē cōtra ius naturale. ergo est

peccatū. Solutio dō. q̄ lex natural' circa cōmunionē ⁊ ꝓpetatē dictat differēter. Dicta enī aliqd ga debitū. ⁊ aliqd ga bonuz. aliqd ga equū. ga debitū dictat q̄ in statu necessitat' sint oīa coīa. In statu enī isto sūt oīa coīcāda: ⁊ h̄ mō ī p̄cepto ē coīcatō. ⁊ h̄ ē dictamē respectu rerū ad sustētationē ꝑsonarū. ⁊ īde sumit. oīa que vultis vt faciāt vobis hoīes ꝛc. Respectu v̄o ꝑsonarū quātū ad multiplicationez plis dictat q̄ vxor sit ppria ⁊ scōm oē temp⁹. Juxta illō enī p̄ci piū. Nō tibi nō vis fieri alii nō feceris. aliꝫ dictat circa cōmunionē ⁊ ꝓpetatē aliqd ga bonū. ga ī statu nᵉ bene instituto dictabat oīa eē coīa. In statu vero nature corrupte dictabat q̄ bonū ē eē aliqua ꝑpa Alioquin boni egerēt ⁊ nō staret societas hūana. ga mali rapent oīa. ⁊ ita scōm diuersos status dictat bonū esse q̄ oīa sint coīa. ⁊ q̄ aliqua sint ppria. Dictat ēt circa ꝓpetatē ⁊ coīoez aliqd. quia equuz. Et scōz dictamē egtatis. dictat q̄dā eē īappꝛoꝑabilia ut aerē. mare. littora. Dictat ēt q̄ ea que sūt appꝛoꝑabilia si ī nulli⁹ sīt bonis occupāti cōcedātur Nō enī sb̄ nulli⁹ dn̄io ē occupāti ꝺcedit. Et hīc ē acgsitō eoꝝ que celo. terra mariq; capiūt vt captio auiū ⁊ pisciū. sic dicūt leges hūane. Ad illud q̄ obr̄ q̄ q̄ appꝛopꝛiat sibi cōe peccat dō. q̄ cōe duplr dr̄. vno mō dr̄ cōe q̄ ī nulli⁹ hōis ē ⁊ tale si ē appꝛoꝑable occupāti cōcedit. vt sūt aues pisces ⁊ lapides preciosi in littore maris. Alio mō dicit cōe q̄ ē alicui⁹ vniuersitat'. vt platea aliq̄ vel camp⁹ coītat'. In talib⁹ nō lz appꝛoꝑare sibi. quia hic fieret iniuria' coītati. In ꝓmo aūt nulli sit īiuria. ⁊ per h̄ pz solutio.

Hoc habito quia

dr̄ ī ꝓma diffinitiōe Ysidori. q̄ lex natural' ē qua oīm ē vna libertas. Querit de dn̄io ⁊ seruitute. vtrū sit de dictamīe legis nāl' q̄ nō videt per illud Ysidori. 4°. ethimol. Jus naturale ē cōe oīm nationū. et sb̄ditur cōis oīm possessio: ⁊ oīm vna libertas. q̄ si scōm naturā libertas ē oīm. Ergo seruitus ⁊ dominiū erit cōtra naturam. q̄ nō erit de lege nᵉ. Scōa rō Aug⁹. xix. de ci. dei. rōnalē hoīe: factū ad ymaginē suaz uoluit nisi irrōnabilib⁹ dn̄ari. nō hominez hoī. ꝑ hominem pecori. Ergo cōtra naturā est q̄ hō dn̄etur hōi. Tertia rō Grego. omnes homīes nā equales genuit. ꝑ p variis meritī dei dispē satio iusta. ꝑ occulta ꝓpositio. Ergo prelatio ⁊ sbiectio hñt eē ex dispēsatiōe. ꝑ qō ē solū ex dispēsatiōe nō ē de nāli lege. q̄ dominiū ⁊ seruit⁹ nō sūt de lege nāli. Quarta rō ī li. īstitutionū. de iure nāli gentiū ⁊ ciuili. vsu exigēte ⁊ hūanis necessitatib⁹ gentes hūane quedā cōstituerunt illis. bella enim exorta sūt ⁊ captiuitates subsecute ⁊ seruitutes que sūt iuri naturali cōtrarie. Ergo cōstat q̄ seruitus non est de lege naturali

Quīta rō. ī eodē iure naturali ab initio oēs hoīes de iure liberi nascebātur ex hoc iure gētiū oēs pene cōtract⁹ introducti sūt ut emptio. venditio. locatio. cōductio. societas. depositum. mutuū ⁊ alii īnumerabiles.

Ad oppo⁹ Ro. iz°. Nō solū ꝓpter iram ꝑ ꝓpter cocupiscētiā. ⁊ loquit' de sbiectione exhibēda. q̄ sbiectio hōis ad hominē est de iure nāli quia cōscīa dictat. Scōa ratio. Aug⁹. xix. de ci. dei. penal' seruit⁹ ea lege ordinat' que nālez iubet ordinē seruari. ꝓtur bari uerat. Quia si cōtra eā legē non eēt factū. nihil esset penali seruituti cohercendū. Jdeo apostolus seruos monet esse sb̄ditos dn̄is suis. Tertia rō ī eodē. Justum est q̄ malis hoīb⁹ sit vtilis seruitus cū. s. īprobis auferē īiuriarū licētia. ⁊ domiti melius se habebūt. ga ī domiti veteri⁹ se habuerunt. Ex his manifeste ostēdit q̄ seruit⁹ iusta sit ⁊ de lege nāli. Solo dō q̄ ē loqui de nā ꝑ statū ātē peccatū: et post peccatū. Ante peccatū nō fuit seruit⁹ scōm vt dic̄ Aug⁹. xix. de ci. dei. Nullus ī nā ī qua ꝓpus deus hoīez condidit seruus ē hoīs: aut peccati. ꝓ peccatū aūt ītroducta ē seruit⁹ sic̄ pena peccati. Et iō sbicit' hō hōi: ga fecit se seruū peccati Lex g̃ naturalis dictat cōmunē libertatem oīm scōm statuz nᵉ īstitute. ꝑ scōm statū nᵉ corrupte. dictat q̄ necessaria est seruitus et dominiū ad cohercēdū maluz. sic̄ dic̄ Aug⁹ ī libro de ci. dei. q̄ sicut deus hoī: ⁊ animus corpori. ita rō dēt dominari ⁊ impare libidini. dictat enī rō iustū eē vt rōnabiliter viuentes dominēt his qui carnaliter viuunt Unde Jere. 4°. sup illud q̄ si cōtemnat mulier amatozē suū. dic̄ glo. Uidēs eū seruire libidini sue: ⁊ ī se mutatā legē: p quā cuidā uiro sbiecta fuerat. Ad illud Hre. q̄ dic̄ q̄ dispēsatio diuīa istud ordinauit dō q̄ dispensatio aliqñ dr̄ iuris relaxatio. vt q̄ Jacob haberz plures vxores ꝑ modo qō est ex dispensatione. nō est ex lege. Alio modo dr̄

vispēsatio iuris restitutō sic hic.ubi ppter pcm̄ libertas aliqb⁹ sbiecta ē. qō iustū ē ⁊ fm dictamē rōis. Dictat enī lex naturalis. q sbtrabēda ē malis libertas: vt arceatur eorū malicia. Ad illud qō obicit de auctoritate iuris que videt dicē seruitutes esse cōtrarias legi nāli. dō q duplex ē seruitus una que pcedit ex vi dnātl qñ qs usurpat p potētiā sibi dñium: ⁊ talis ē cotra legem. Et de hac logtur ibi. Alia ē que procedit ex merito peccati ⁊ istā dictat lex nālis: sicut dictū est auctoritate Aug⁹ de ci. dei. penal' seruit⁹ ea lege ordinat' ꝛc. Ad illud qō obr̄ de apostolo. ad oppō nō solū p̄ terrā. ſ ppter cōscīam. Notādū q duplex ē seruit⁹ vna ē necessitat' que secuta ē peccatū. Alia ē reuerētie ⁊ honoris erga supiores. Et de hac itelligit apostol⁹. cū dicit. Subz ppter cō sciētiā. Ꝟ enī dictat cōscīa sp q reuerentia maioribus exibēda ē. Unū Tullius ponit de lege nāli obseruantiā: p quā sicut idem dicē boes dignitate añcedētes cultu quodā ⁊ honore dignāt' ⁊ ppter Ꝟ pz solo.

Consequens est

Qadiuūāte dei gr̄a īquirere de lege Moysi. Et p̄mo generalit-quantū ad legis cōditiōes. Scōo ī speciali quātū ad legis p̄cepta ⁊ sāctiōes. Circa cōditiōes āt legis mosayce ingrēda sūt hec. Primo de latione legis. Scōo de otinētia legis. Tertio de īpletione p xp̄m. Quarto de onere obseruātie legal' Quīto. de iustificatione legis.

Quātū ad legis lationē īquirēda sūt Ꝟ. Primo de utilitate latiōis. Scōo de necessitate latiōis. 3⁹. de tpe latiōis. 4⁹ de psonis qbus lata ē. 5⁹. de latore legis.

Quantū ad primum

sic pceditur Ro quinto. Lex sbintrauit vt habūdaret delictū. Glo. Nāle iusticie ingeniū nisi habeat qō respiciat ⁊ vereret non facile pficit: ſ egrotat. ⁊ supēiētib⁹ cedit peccatis ⁊ appellat illō īgeniū idē: qō legē nālē: seu viuacitatē discernendi: que venit ex lege nāli. Et vult dicē q nisi hō habeat p̄cipiū q̄ rīspiciat ī sūmū bonū et mercedē nō pficit: ſ egrotat. ſ p legez Moysi respicit hō deū tāq̄ actorē: ⁊ veneraī tāq̄ retributorem quia ad Ꝟ ei data ē. Ergo lex Moysi fuit danda boī ⁊ ferenda. Scda rō p̄ma Ibi. i. Scim⁹ qa lex bona ē. si qs ea legitime vtaī. ſ. vt p eā cognoscat morbuz et querat medicū. Supposito g̃ q nā būana egra ē. obicit sic. Dī egrotāti necessaria seu utilis est cognitio morbi sui: et quisitio medici. ſ lex Moysi Ꝟ facit. qa facit cognoscē morbū ſ. peccatū et querere medicū. ſ. deū. vñ glo. sup illud Ro. 5⁹. Lex sbintrauit ꝛc. Ad hoc data ē lex vt hō deficiens ī p̄cept⁹ ⁊ factus p̄uaricator. liberatorē saluatorēq̄ regreret g̃ necessaria seu vtilis est lex Moysi būane nāe: que egra est. lex igit fuit ferenda. Ad opp⁹: p̄a ad corī. 15. Mirt⁹ peccati lex. Glo. Lex phibēdo auget peccati cupiditatē. sed nihil ad qō sequit augmētū peccati ē utile saluti. ſ ad legē cōsequt augmentū peccati. g̃ nō fuit lex Moysi utilis saluti. g̃ nō fuit ferēda. Si dicat q lex ñ auget pcm̄ nisi p occasionē solū. ⁊ nō p causā. Cōt Ꝟ oppo nit. Magis expedit aīe saluti q tollat' cā ⁊ occasio peccati. q̄ q solum tollat' cā et occasio remaneat. cū g̃ lex sit occasio peccati et augmētū ei⁹: salubre esset aīe q tolleret lex neq̄ daret: nō igit ferenda erat. Tertia rō Ro. 7⁹. occasiōe accepta: p mādatū peccatū opatū ē ī me oēm cupiscētiā Glo. Dicta ē cōcupiscētia ex p̄hibitiōe legis. g̃ lex īflā mauit cōcupiscētiā. g̃ noxia fuit. ⁊ nō expedies ad salutē. g̃ nō debuit dari. Quarta rō. Nullus bonū ordinate dat qō nocet illi cui dat. sic vinū licet sit bonū. tñ nō datur ordinate febricitāti: qa nocet illi. si g̃ lex nocuit illis qb⁹ dabat. sic pz p p̄dicta s auctoritates. Et p multas alias. pz q nō ordīate dabat. ſ nō erat dāda nisi ordīate. ergo nō debuit dari. q aūt lex noceret illi cui daba tur: pz ex auctoritate apli Ro. 7⁹. Peccatuz p mādatū: opatū ē ī me mortē vt fiat supra modū peccās peccatū. Naīta rō. oē obtenebrās aīam: plus nocet aīe q̄ pfīt. sed lex obtenebrat aīaz. g̃ plus nocet aīe q̄ profit. g̃ nō erat ferēda. Minor pz p illud Mat 9i. 4⁹. Popul⁹ q sedebat ī tenebris ꝛc. Ibi dicē Crisos. tenebre erāt maxīe scōm legē: que ñ ad manifestādā dei iustitiā data fuerat. ſ ad punīēdā duriciā cordis eoz. sic ait dñs. Propter duriciā cordis vestri Moyses ista mādauit: ⁊ nō ad saluandos eos ſ excecandos. Sexta rō Aug⁹. cōtra faustū. lex īpsos p̄uaricatiōis reatu ligat cū iubet q nō possūt īplere. ſ p̄uaricatiōis reat⁹ maxime nocet. g̃ cū lex liget. relīquit q lex maxime nocet. pl⁹ igit nocet saluti aīe q̄ prosit. g̃ ñ

erat ferēda. Septīa rō Aug⁹ ī li. de nā ⁊ gr̄a. Natura qua hō ex adā nascīt indiget medico. ꝑ lex non facit ad medicinā ⁊ curationē morbi. īmo ad ip̄m sequīt morbus et īfirmitas: nocet g̃ saluti aīe. g̃ nō erat ferēda. Octaua rō. Hal'. 3°. Lex ppt̄ trās gressores posita est. Glo. i. vt hō supbe de suis viribus fidēs accipet p̄cepta: ī quib⁹ deficiēs ⁊ fact⁹ p̄uaricator: liberatorē saluatorēq; requireret. Data ē g̃ lex vt supborū ceruix: quos faceret transgredi humiliaret vt medicus optaret. De ītētiōe g̃ legis erat: ut hō post egritudinē medicū r̄greret: ⁊ q; hō p̄i⁹ deficeret. ꝑ cōstat q; iste nō est optim⁹ modus adducendi ad medicū: q ē. s. p egritudinē g̃ si optimi ē optīa adducē. non est aūt adductio optimi. cū fit malū vt ueniat bonū. g̃ nō fuit latio legis bona. vt. s. factus hō p̄uaricator quereret bonū. Solutio dō q; necessitas fuit dandi legē Moysi: et vtilitas ꝓpter tres leges: quas distīguit apls que sūt lex nature. lex concupiscētie. seu lex fomitis: ⁊ lex euāgelii seu gr̄e. ⁊ scōz ℔ lex Moysi decurrit scōm tres rationes diuine dispēsatiōis. Data enī ī auditoriū legis nr̄e. ⁊ scōm ℔ decurrit scōm miscricordiā. datur etiā ī cobertionem legis pcī vl' foīt. ⁊ scōz ℔ decurrit scōm rōnez iusticie. Item datur ī signū ⁊ significatōnē legis gr̄e. ⁊ directionē ad ip̄am. ⁊ scōm ℔ decurrit scōm rōnē sapiētie. De q̄ habet sup illō Ro. 5°. Lex sb̄ī tranit dic̄ glo. Data erat lex in adiutoriū hūane nr̄e. vt ga ip̄i nr̄e quodāmō īserta sūt iusticie semīa. Adderet lex cui⁹ auctoritate ⁊ magisterio ī geniū nāle proficeret ad fructū iusticie faciēduz. Et h̄ ē prima vtilitas latiōnis legis. Scōa aūt ei⁹ vtilitas est ad cobertionem legis pcī ul' fomit. Et de hac habet Hal'. 3°. Lex ꝓpter transgressores ꝛc. Glo. Lex posita ē ꝓpter trāsgressionē cobibēdā. i. vt saltē timore cessarēt hoīes transgredi. vt q̄q; idē facerēt volūtate. data ē g̃ vt populū dei erudiret sb̄ timore dei. vt dign⁹ fieret accipē p̄missionē que ē christ⁹.

Tertia vtilitas fuit ad figurādā legem gr̄e vl' euangelii: ⁊ directionē ad ip̄az. Un̄ p̄s. Lex dn̄i īmaculata conuertens aīas. Glo. cōuertēs aīas. i. sua districtiōe corrigēs ad christi gratiā mittēs. Et sic p; q; ē ad cobercēda peccata ⁊ ad directionem ⁊ figurationem legis gr̄e. scōm ℔ dr̄. Ro. 5°. Lex sb̄in tranit. Glo. Erāt ī illo populo tria genera hoīm. s. duri. īcipientes. et p̄fecti. bis oībus data ē lex. ꝑ duris dat̄ ī flagellū. īcipiēt⁹ ī pedagogū: data ē iustis in signū. s. future gr̄e p̄ christū. ⁊ Hal'. 3° ꝓpter trās gressores Glo. Data est lex ī signū futuror̄. vt futura figuris attestarēt. Et scōm ℔ tria erant in lege. s. moralia que erāt ad dilucidādā legē n̄r̄. Et q̄ntū ad ℔ erat ad īstruēdū īcipiētes

Itē habuit lex iudicialia ad cobercēdū legē cōcupiscētie vel fomit'. ⁊ quātū ad hoc erat duris ī flagellū. Itē habuit figuralia seu cerimonialia ad figurādā legē gratie. q̄a figure erāt figure futuror̄. Et q̄ntū ad ℔ fuit iustis ī signū. scōz ℔ g̃ patet ītētio ⁊ vtilitas legis ferēde. Ad p̄mā rōnē g̃ ī cōtrariū dō. q; illō ītelligit nō per cām. ꝑ per occasionē. Un̄ Ro. 4°. Lex irā opat̄ Glo. ad ℔ data ē lex. vt reos faceret delīquētes nō efficiēti cā. ꝑ nō adiuuāte gr̄a. Un̄ x̄bū illō dr̄ p̄ abnegationē. q̄a videlicet lex nō dat gratiā. ꝑ facit ostēsionem peccati. ⁊ Ro. 7°. Peccatū accepta occasiōe p̄ mādatū: opatū ē ī me ꝛc Ad scōaz qua obr̄: q; magis expedit vt tollat̄ cā ⁊ occasio ꝛc dō q; quedā est occasio nulli⁹ boni īductīa. ī p̄mis occasiōi b⁹ peccati x̄uz ē q; tolleda est occasio. ⁊ expedit eā nō dare. Occasio aūt que ē alicuius boni īductīa: si sit circa rē differētē: adhuc bene cōcedo q; tolleda ē ⁊ vitāda. Si autez sit circa rē necessariā ad salutē. dico q; non expedit q; tollat̄. vnde si aliqs det alii occasionē scādali ꝓpt̄ veritatē vite uel doctrīe ga. s. p̄dicat x̄itatē uite ⁊ iusticie. nō ꝓpter ℔ dēt dimittē suā p̄dicationē. ꝑ si de aliquo īdifferēti daret aliis occasionem peccati et scādali: expediret q; dimitteret. Lex autem talis occasio ē īductīa boni: q̄ nullomō dimittendū ē. s. necessarii ad salutē vt patet. Decim⁹ etiā q; lex sp quantū ē de se factīa ē boni. Un̄ Ro. 7°. Lex sancta ⁊ bona: ⁊ mandatū sanctū ⁊ iustū ⁊ bonū. q; ergo bonum est mihi factū ē mors absit ⁊ dicit glo. Lex ē ad uitā ⁊ iubet. Glo. Bona ⁊ mala pbibet ⁊ fecit peccatum cognoscē. vnde dr̄ sancta i. sane docēs mādatū. Justū. i. iustificās peccatorē: ⁊ bonū. i. vtile vitā acquirēs. ꝑ q; nō sequat̄ bonū. ꝑ peccatū ex lege. ℔ ñ ē ex lege: ꝑ ex faciēte. vnde dic̄ eadē glo. post non est ex ip̄a lege mors: ꝑ ex uicio hoīs. q̄a nō lex ꝑ fomes ē efficiēs cā mortis. Ad tertiā patet solo p̄dicta: ⁊ maxīe p̄ litterā sup̄ quā glo illa ponit. ⁊ ℔ ē qđ dic̄ glo. Ro. 7°. sup illud

itaq; lex sancta ꝛc sicut medicīa nō ē causa mortis.ꝙ ostendit venena mortificata. licz bis mali boīes abutāt ad mortē suā:ul' alio rū.sic lex que uenena peccatoꝝ demōstrat. ⁊ boīes libertate sua abutētē q̄si frēo cobi bet:⁊ cōposito gressu incedē docet: nō ē cā efficiens pcī.ꝙ potius uiciuz boīs.i.fomes.

Ad quartā rōnē dō. q; lex de se nulli no. cuit:ga iustis non obest.īmo ē eis ī signum Silr ipiētibꝫ nō obest.ꝙ ē eis ī pedagogū. Silr mal' ñ nocet.qđ pz.Glo. sup illud.i.ad Thi.ꝙ Justo nō ē lex posita que dic tō data ē lex:vt ul' reū puniret.vel peccare volētez coberceret.sic g̃ valet malis.quia cobercet eos ne peccēt:⁊ reos punit.Et ꝺ fuit ītētio legis circa malos.Unde patet q; ordinate da tur.quia dat scom ordinē diuīe iusticie.qz sp dat vel ut puersꝫ puniat.vl' vt peccare volēs coberceat:⁊ vtrūq; ē bonū. Nam et ipa diuīa iusticia punit malos ī suppliciis.

Ad quīta rōez dō.sic dic q̄dā glo.pdicta. data ē lex ad domādū superbum:et ad flagel lādū durū:⁊ ad īstruēdū īsipiētē: ad mani festationē et testimoniuz future gre iustis. Logt g̃ Crisoꝫ de ipa lege p cōparationez ad duros Unde dicit ad puniēdā duriciā cordis eorū sicut ait dns.ppter duriciā cordis ve stri Moyses ista mādauit . Data enim fuit duris ī flagellū. vt eos puniret infligendo penas.vt strabēdo delectabilia et quātuz ad hoc dedit lex libellū repudii:qđ ē ī lege p pmissionē:vt ipsos duros.s.⁊ peruersos a malo strabaret . quia proni erāt ad iter ficiēdū vxores.et vt eos flagellaret in hoc q; non licebat eis rehabē vxores postq̄ eis dederāt libellū repudii. silr glutonibꝫ īfli gebat penā phibēdo delectabilia gule: sic būc cibū uel illū. Jtez superbis etiaz data fuit ad domādū superbiā eorū:q ex arrogantia ⁊ psūptiōe dicebāt nō decst qui impleat.ꝙ deē q iubeat. et istis data ē multitudo ceri monialiū:que īpossibile erat īplere.Ď enim erat onꝫ qđ patres portare nō potuerūt.⁊ sic fuerūt ī lege q̄tuor.s.moralia ad īstruen gū isipiētes.sacramētalia ad significāduz. iustis gratiā futurā.Judicialia ad flagellā dū malos.cerimonialia ad domādū superbos ⁊ psūptuosos.⁊ sic habēt q̄tuor.vt sb figu ralibꝫ accipiāt duo.s.cerimonialia ⁊ sacra mētalia. Ad alias rōnes dō.q; sicut ē ordo diuīe puidentie.ita duplex ordo legis. Est aūt ordo puidētie duplex.s.prīcipal' in quo statuit creatura. Aliꝫ ē ñ prīcipal':q positꝫ ē ad Ď ut si hō ab assignato ordīe cessarit ī aliū relabat.ut si cedat hō ab ordine mise ricordie.statī ē sb ordine iusticie. et Ď dicit Boetiꝰ.q; ordo cūcta cōplectit. vt si qs ab assignato sibi ordine cesserit. statī ī aliuz ordinē labat.sic ī lege fuit ordo prīcipal: q fuit vt hō ordinaret ad deū:⁊ alios quo ordinabat hominem ad penā:qñ a predicto ordine recedebat.vñ vt repimeret fomes peccati ī boīe.⁊ reduceret hō ad gratiā.et iste fuit ordo misericordie. ga īstruebat īsi piētes ⁊ cobercebat peccatores a suo malo: Ordo nō prīcipal' erat ordo iusticie q̄ ordi nabat hominē ad flagella ⁊ egritudinē.ut p Ď ipm ad priorē ordinē ꝛuocaret.si ab ipo diuerteret. Unde si cōtīgeret aliquē peccare reuocabat eū p flagella. ⁊ iste fuit optimus modus adducēdi boīem ad salutē.vt.s.ma los flagellaret:ac p hoc reuocaret ⁊ uolen tes peccare a malo cobercet: et insipientes īstrueret. Lex g̃ siplicit erat ī adiutoriū ad bonū īstruēdo:⁊ cobercēdo a malo:nō prin cipaliter ad Ď vt hō deficeret et fieret pre uaricator.ꝙ vt morbo puaricatiōe crescēte medicꝰ queret.sic dic glo.sup illud Hall.3ª cōclusit oīa sb peccato ꝛc. Et sic pz respō sio ad istā q̄stionē.que magis infra declarabit

Secundo queritur

an lex sit necessaria ad salutē. Ad quod sic Hugo de sācto vic.ī libro sētētiaꝝ dic.q; ī lege naturali fuerunt tria.s.pceptio.et ista fuit de necessariis. prohibitio ⁊ ista fuit de noxiis.⁊ cōcessio de īdifferētibus.ꝙ nullum peccatū ita excecat hominē.qn cognoscat p naturale iudicatoriū legis nālis qd faciēd ⁊ qd vitādū.Unde Augꝰ ī questionibꝰ.uete. ⁊ no.testa.Quis nesciat qd bone uite cōue niat aut ignorat. quia qđ sibi fieri nō vult alii nō debeat fieri . Ergo sine lege Moysi poterat hō cognoscē:qd sibi necessariū eēt. ad salutē. nō igitur necessaria erat saluti.

Scda rō. Jn nobis ē ipa virtꝰ diiudicatīa eorū que sūt necessaria ad salutē.s.Sideres Silr ī nobis ē ipa virtꝰ appetitiua salutis. g̃ sine lege poterat homo uidere seu cogno scere ⁊ desiderare:qđ sibi erat necessariuz ad salutē.Ergo lex ñ fuit ei necessaria. 3ª rō Augꝰ.Ignorātia neminē sic excusat. vt hō sēpiterno igne nō ardeat . ⁊ itelligitur istud de ignorātia eoruz: que sūt necessaria

ad salutē.ꝫ ignorātia legis Moysi hominē excusat vt non ardeat eterno igne:sicut pz de beato Job ⁊ aliis sāctis :q ignorauerūt legē tēpore legis:nec erāt de iudeis. q̄ ipsa lex Moysi nō ē necessaria ad salutem. Ad oppm. Ad salutē necessaria est cognitio credēdoꝝ:⁊ opatio agēdoꝝ.ꝫ lex Moysi q̄ntuz ad figuralia facit cognitionē credendoruz ⁊ ad ipsā ptinet. Quātū ꝛo ad p̄cepta moralia ptinet ad opationē agēdoꝝ: ēt in eoꝝ cognitionē.q̄ est necessaria ad salutē. Solo dō q̄ lex Moysi īcludit legem nālē p explicationē ī moralibus.legē ꝛo gr̄e p significatiōez ī cerimōialib⁹.⁊ iō dēt dici necessaria saluti quātū ad moralia:que sūt legis nālis Util ꝛo saluti q̄ntū ad cerimonialia ⁊ figuralia ante lationē:⁊ his q nō erāt de gente iudeoꝝ necessaria. Quātū ꝛo post lationez his qui de gēte iudeoꝝ erāt quibus data ē lex. Et ex hoc patet resp̄sio ad obiecta.

Tertio queritur de

tpe latiōis legis. Et p̄ quer̄ vtrū ārte peccatū debuit dari lex. Ad qō sic. Sūm⁹ medicus dat medicinā nō solū curatiuā:ꝫ etiam p̄seruatiuā. Si g̃ ē medicīa ad pccm̄ debuit eaz dare sūm⁹ medic⁹:qui ē de⁹ añ peccatū. vt p̄seruaret hoīem a peccato. Scdo ōrir an statī debuit dari post peccatū. ad qō sic Quādiu ē morb⁹ :tēpus ē medicīe.sicut dic Hugo de sācto vic. ī sētētiis. ꝫ statim post pccm̄ fuit morb⁹. g̃ statim debuit adhiberi medicīa.ꝫ lex est medicīa peccati. g̃ statī debuit dari post peccatū. Ꝫ sit medicīa patz. quia ī vulneribus hoīs sauciati īfunditur vinū ⁊ oleū:sicut habet de samaritano qui misericordia mot⁹ sup eū īfundit vinum ⁊ oleū in vulner⁹ ei⁹:⁊ sanauit eū Luc.x.⁊ appellat ibi medicīa p vinū:medicina p legem. Scda rō.p legē ē cognitio peccati. Ro.4°.ergo statī debuit dari lex post q̄ fuit peccatū factū. qm̄ hōi talis ē necessaria sui peccati cognitio.⁊ maxīe quia tūc fuit hoīs rō tenebrata.vñ īdiguit adiutorio ad suuz peccatū cognoscēdū. Tertio querit vtr ante diluuiū debuit dari lex. Ad qō sic Lex data fuit ad cohertionē malicie et peccati. sic habet Gal.4°.Lex ppter trāsgressiones posita ē dicit glo.cohibēda.ꝫ ārte diluuium fuit maxīa īclinatio et maxim⁹ flux⁹ ad peccatū. g̃ tunc fuit maxīe necessaria cohertio peccati.et ita tūc fuit maxime necessarium dedisse legez. Minor pz.s.q̄ maximus erat fluxus tunc ad peccatū.p gen̄.6°.vbi dr̄.q̄ oīs caro corrupat uiā suā: ⁊ tārū malū fecerāt q̄ de⁹ faceret diluuiū ad puniēdū eos.

Scda rō Aug⁹.ī questionib⁹ ve.⁊ no.rc. dic data ē lex:ut que nesciebāt auctoritatē haberēt:ī faciēdis supple ⁊ vitādis:et que latere ceperāt manifestarent. Lex g̃ Moysi dat auctoritatē faciēdoꝝ ⁊ uitādoruz:ꝫ illō fuit sp necessariū ēt ab ītio ārte peccatum. g̃ debuit dari lex ante diluuiū. Tertia rō Ante peccatū vixit hō sb aliqua lege sicut habet ecclesiastici.17°.Addidit illis legem uite ꝛc. Sed post peccatum fuit maxīa legis necessitas:⁊ maior q̄z ante: vt sciret homo quō debēt viuē. g̃ post pccm̄ ārte diluuiū debuit dari lex Moysi.que ad b vat. 4°.ḡri tur an post diluuiū ārte tēp⁹ Abrahe debuit dari lex. Ad qō sic Isidor⁹. Ware sūt leges vt earuz metu hūana coberceat audacia.ꝫ tūc fuit maxīa audacia ⁊ īordinata.ga tūc voluerūt filii Noe edificare turrim: cuius cacumen ptingeret vsq̄ ad celū.sic habet gen̄.xi. Ergo tunc maxime debuit dari lex.

Quīto querit an in tpe Abrahe debuit dari lex.ad qō sic. Tūc fuit maxīa necītas legis.g̃ tūc fuit maxīa cōueniētia:vt daret lex.g̃ tūc debuit dari. Maior enī pz. Lex enī data ad reuocādū ab ydolatria. ꝫ tunc erat totus mūdus replet⁹ ydolatria.g̃ tunc fuit maxima necessitas legis. Minor pz p q̄ndā glo.sup gen̄.que dic.q.p sex dies signātur sex etates: et tertia die q̄ separatur terra ab aqs significat separationē seu diuisionē:que facta fuit tpe abrahe populi dei fidelis :ab ydolatris : quorum error van⁹ ⁊ instabilis que separatio facta ē p Abrahaz. Itē videt q tūc fuit maxīa cōueniētia dandi legē. quia tūc popul⁹ qui erat ad colēduz deū:erat distinct⁹ ⁊ diuis⁹ ab aliis:⁊ ī b accepāt signuz seu pactū circūcisiōis:⁊ illis dāda erat lex.

Itē iam erat Abrahe facta reuelatio de p̄missiōe illi⁹ q significat⁹ erat p legem.s. de xp̄o.q̄n̄ p̄misit dn̄s Abrahe. In semine tuo benedicēt oēs gentes.g̃ maxīe tūc erat cōuenīēs dari legem vt mitteret ad xp̄m.

Solo dō q̄ n̄ debuit lex Moysi dari ārte peccatū:nec vlla vtilitas ēt.quia tunc nō erat necessaria figura ad significādū cum ēt hō spirituali mēte p̄ditus: nec p̄hibitō ad cohercēdū cōcupiscētiā: que inordinata nō erat.dico tamen q̄ nūq̄z vixit homo sine

aliqua lege. Uñ ét Adé fuit addita lex aliq̃ .s. lex diſciplíe. qñ vixit ei de ligno ſcientie boni ⁊ mali nō cōmedes. Uñ aug⁹. ī q̃ſtiōi bus no ⁊ ve. teſ. p̄mū lex formata ī litteris. dari nō debuit. ga in natura ipa īſerta quo dāmō eſt ipa creatoris noticia. Nā qs neſci at qd bone vite conueniat aut ignorat. qa qō ſibi fieri non vult alii nō debeat fieri. Uñ p̄us oportuit ut hō vteret lege nāli. ⁊ cum illa ei deficeret ſic̄ fecit Ade. ⁊ lex ſil'r diſciplíe: qñ peccauit adderet ei lex gal. 3°. ſup illud. quid igit lex glo. Nota q̄ non ait data ꝑ ordinata: q̃ſi ordinabiliter data ſc̄z iter tēpus naturalis legis: de qua conuicti ſūt: q̄ iuuare nō poterat: et tēpus gr̄e añq̃ gratiā cōuīcēdi erāt de lege. Sil'r nec poſt peccatū debuit ſtatī dari. īmo addita fuit lex legi n̄e ad ipſā ordinādā ſcōm diuerſas etates ſcōm q̄ triplex ē īordinatō n̄e: ga eſt inordinatio ipſi⁹ incōcupiſcibil'. ipi⁹ iraſcibilis. ipſi⁹ rōnalis. P̄mo enī ante diluuiū ui quit īordinatio concupiſcibilis maxime ⁊ ad hāc reſtrīgēdā ⁊ ordinādam fuit addita lex quedā: ī qua vixit hō ante diluuium. 3° gen̄. Sub te erit appetit⁹ tuus. ſ. ſb rōne. hac āt lege rupta poſt diluniū fuit magna inordinatio iraſcibilis. ſ. qñ filii Noe volue rūt edificare turrī vſq; ad celos ꝓpter q̄ data ē lex ad ordinādā iraſcibilē erga ꝓximū: que fuit. carnē cū ſāguine nō cōmederī. ⁊ rō fuit ad horroré ſāguīs ⁊ deteſtatiōem homicidii. vt horreret hō fundē ſāguinem huānū. Poſtea ꝙ ſecuta ē īordinatio rōnabil'tpe Abrahe. quia oēs erāt ydolatri. cōt hāc īordinationē data fuit Abrahe lex circūciſionis in ſignū reuocatiōis ipſi⁹ populi ad deū adorādum: ⁊ in ſignum fed̄is inter ꝓximos fidelē ⁊ deū. Gen. 17°. Ut ſit ſignū īt me ⁊ vos. P̄ma īordinatio erat hoīs ad ſe. 2ª hoīs ad ꝓximū. 3ª hoīs ad deū. ga ꝓpter ydola cultum dimittebāt diuinū. ſic g̃ fuit aliq̃ lex addita hoī ante diluuium: ⁊ poſt ī tpe Abrahe. ꝑ lex Moyſi non debuit adhuc dari īmo cū ipa ſit ius hoīm niuētiū ſb uno iure p̄i⁹ neceſſe fuit q̄ eſſet popul⁹ vnitus q̃ daret lex. A tpe aūt circūciſiōis cepit eē populi vnitas ⁊ diſcretio. Uñ dicit Hugo q̄ ex tūc cepit vnitas populi dei: et vnitas cōuerſatiōis fidelis que primū figurata ē ꝑ ſacramētū circūciſiōis. poſtea ſignificatur ꝑ ſacramētū baptiſmat. et iō āte ñ debuit dari lex: īmo lex circūciſiōis fuit ſignū gr̄e future. ⁊ iō debuit precedē. Preterea p̄ius oportuit q̄ eſſet fūdamentū legis. q̃ daret lex. Erāt aūt fūdamentū iſta q̃tuor. ſ. fides vnius dei. ⁊ fides incarnationis. pbatio fi dei. ⁊ fidei firmitas. p̄us enī q̃ daret opor tuit eē atteſtatiōē fidei vni⁹ dei: ⁊ h̄ pre ceſſit ī ſigno circūciſiōis: que poſita eſt in ſignū federis: inter deū ⁊ pp̄lm. Atteſtatio aūt fidei īcarnatiōis facta eſt: q̄ñ facta eſt p̄miſſio Abrahe de x̄po ī ſemine tuo ꝛc̄. ſed quia non ſufficit teſtimonium in ore vnius īmo in ore duorum uel trium ſtat oē v̄bum. iō p̄i⁹ facta ē iſta p̄miſſio ēt Yſac ⁊ Jacob. ⁊ r̄petita cuilibet ī ſemīe tuo ꝛc̄: q̃ daretur lex. Sed nec ſtatī debuit dari: īmo p̄i⁹ opor tuit q̄ eſſet fides ꝓbata. P̄obata aūt fuit ī egypto p aduerſitates: ut. ſ. nulla aduerſi tas poſſet eos auertere a fide: q̃bus data erat lex ducēs ī deū ēt īcarnatum oportuit ēt q̄ eſſet firmata: ne poſſet populus ſeduci aliq̃ fallacia. Firmata āt fuit ī multis ſignis ⁊ mirabilib⁹: que ei dñs fecit ⁊ oſtendit in exitu de egypto: ⁊ p deſertū. his aūt factis ⁊ ꝑletis debuit dari ipa lex Moyſi: que du cit ī x̄pm. hoc aūt fuit cōpletū ī q̃rta etate.

Quarto queritur qui bus debuit dari lex ad q̄ō ſic. Actuū. x. Nō ē pſo nar̄ acceptor de⁹. Si g̃ iudei legē nō ſolū deo accepti: ſ̄ multi alii: ſicut multi gētiles vt p̄z de ſancto Job. Ergo ita debuit illis dari lex ſicut iudeis. Scōa ratio ſap. 6°. Equal' ē ei cura de oīb⁹. Cura āt dei duplex ē. ſ. general: qua puidet oībus: ⁊ cura ſpālis que ē directo hōis p legē ⁊ diſciplinā. ergo ſi equalis ē ei cura general' de oībus: eadē rōne dēt eē ei equal' cura ſpecial' de omnib⁹ hoībus: neq; dēt eē dīa quo ad hoīes. Sic̄ nec ī ꝓma cura: quo ad creaturas oēs. Ergo dēt dari lex equalit̄ oībus hoībus. Tertia rō Matb 5°. Solē ſuū facit oriri ſup bonos ⁊ malos. Magis aūt ē deo cura aīarum q̃ corporū. g̃ ſi lucē corporalem ſolis miniſtrat equal'r oīb⁹. g̃ ⁊ lucē ſpiritualem dēt miſtra re equal'r oībus: que ē lux aīar̄. h̄ autē ē lex. Uñ puerbior̄ 6°. Mādatum lucerna eſt ꝛc̄. Quarta rō Ro. 5°. Subītrauit. Glo. pōit du plicē rōnē quare illis ſolis debuit dari: et nō aliis. vna ē ga ille populus ſolus ſcilicet iudeor̄ vnū deū colēs dign⁹ erat cui elogs dei crederet. Alia rō ē ga de illo pp̄lo erat fili⁹ dei naſcitur⁹. Cōtra p̄mā rōnē obſ

Quia in gentilibus erāt aliqui nō colentes ydola. ꝑ vnū deum sīc in iudeis. vt beatus Job ⁊ alii multi. g̃ ꝑ istam rōnē debuit dari illis lex. Cōtra scōam rōnez ga de patrib⁹ Habzahe nascitur⁹ eēt dei fili⁹: sīc de Seth ⁊ aliis ꝓdecessozib⁹: ꝑ hāc rōnē debuit dari illis lex. Quare g̃ huic populo data fuit et nō alii. Jtē dr̄ ī ecclesiastico. ix⁰. ℞ ī unā quāq; gētē ꝓposuit deus rectorē s. angelū. ga de ipsis ḃ ītelligit: sicut g̃ angelus qui erat rector gētis ebzaycе mīstrauit eis legē ita videt q⁹ angeli g erāt rectozes aliaruz gētiū deberēt mīstrare legez. aut videt cul pa eē ipsis: eo q⁹ nō mīstrauerūt. Jtem. ix. Daniel habet. ℞ Michael archāgel⁹ prin ceps ē gētis Hebzeoz. Uū Danieli qui erat bebzeus dr̄ ibi Michael prīceps vr̄. Silr le git ibi q⁹ alius erat angel⁹: qui erat prīceps psarū. Alius gētis grecoz ꝛc. sīc g̃ Michael mīstrauit legē hebzeis: sic debuerūt alii an geli facē aliis populis: vl̄ quare nō. Solo dō. Sīc dictū ē de glo. Ro. c⁰. q⁹ duplici de cā data ē iudeis lex. ⁊ nō aliis. vna est quia ille popul⁹ solū vnū deū colens dign⁹ erat cui eloga dei crederēt ceteris ydola colen tibus. Uñ solus ille popul⁹ ꝑparabat se ad susceptionē legis. ⁊ ex ḃ erat dignitas ī eo

Ad ḃ z^m qō dr̄ Mat ḃ. 7⁰. Nolite sanctū dare canib⁹: neq; margarit⁹ picē añ porcos. Et p sanctū ītelligit ibi legis eloquiuz. per margaritas scīe ꝓphetarū. Alia rō ē vt di scerneret ille popl⁹ de quo erat fili⁹ dei na scitur⁹. Uñ Hugo in sētētiis. Circūcisionis sacrm̄ semī Abzahe scīficādo ⁊ significādo pit datū ē Scīficādo: ut iustificaret. significā cādo: vt a ceteris gētib⁹ discerneret: q̃ten⁹ sīgularis ⁊ discreta generatio maneret de qua xp̄s nascēt. q̃uis g̃ esset ī aliis populis aliq̃ psone deo accepte: tamē null⁹ populus ꝑter istū erat deo accept⁹. Lex aūt non dat psone: ꝑ ꝓpl'o cōgregato ⁊ vnito viuēti sb vna cōsuetudīe. vñ ḃ ē rō q̃re nec Abzahe nec Jsac nec Jacob. nec ēt tpe patriarchaz data ē lex: īmo solū postq̃ multiplicati sūt: ⁊ gnr̄āliter data ē illi ꝓpl'o lex nō alteri: q: nō erat ali⁹ g deū coleret: vl̄ se ꝑpararet. et ꝓpter ḃ patet q⁹ non fuit domin⁹ acceptoz psonaz ī datiōe legis. quia lex nō dēt dari psone: ꝑ ꝓpl'o vnito. īmo viuēdi ⁊ ꝑparāti se ad diuinā obeditionē. Ad scōam rōnez dō. ℞ equal fuit cura deo: dādo oībus legē quātū fuit ex pte ipsi⁹ et eq̃liter illā dedit quātū erat de se. ñ tn̄ ex pte suscipiētū fuit equalitas: ga nō oēs fiebāt digni ꝑparādo se. ꝑ solus ppl's iudaic⁹. sīc enī est de gratia q⁹ de⁹ nō vult necessitate dare gratiā suā nō volētib⁹ eā habē. Uñ non vult hoīes de necessitate esse beatos: ita nō vult hōies de necessitate dirigi ī salutē: ꝑ volūtarie. ⁊ ga dat lex ad directionē ī salutē. Jdeo non de buit dari nisi uolētib⁹ dirigi. bi aūt fuerūt soli g se ꝓpabant. Ex hoc pz q⁹ nulli populo ꝺueniebat dari nisi isti. sic tamē dedit eis legē: vt alii de gētibus possent ad eam trā sire si vellēt. vnde sic data fuit huic ppl'o. ut ⁊ cuilibet alii: qui uellet eē sb lege. Et ḃ ē qō dīc Aug⁹ ī questiōib⁹ no. ⁊ ue. tes. vñ lex naturalis euanuit oppressa ꝺsuetudine delīquendi. tūc oportuit manifestari ut ī iu deis oēs audirēt. Et sic lex resp̄iciebat oēs quātū ad ḃ: q⁹ oēs poterāt audire ī iudeis ⁊ trāsire ad legē si vellent. Uñ ī exo. xx. dr̄ ℞ āte lationez legis: querebat a iudeis an vellēt ⁊ cōsētirēt viuē sb lege. Ad tertiā dō. ℞ sīc lux coꝛpozalis nō lucet oculo nisi dispositо. ita lux spiritual' que ē lex nō dat nisi disposito. Dispositus aūt ē hō ad ipam. p volūtatē vt velit hō sb lege viuē. Ad rōnē aūt que ē cōt p̄mā rōnē. Glo. pz solo ex dictis. Ad rōnē que ē cont scōam. dō q⁹ lex quātum ad figuralia erat ducēs ī xp̄m. Et ꝓpter ḃ anteq̃ fieret reuelatio de xp̄o: non debuit dari. nō fuit autem facta Seth. nec Noe. nec aliis patribus Abzahe. ꝑ fuit facta ꝑ Habzahe: cuz dixit dñs illi. ī semīe tuo z̄ Et deinde illō idē dīc Ysac. post Jacob vt haberēt tres testes de fide īcarnatiōis. sed tūc ēt ñ debuit dari. īmo postq̃ ppl's esset multiplicatus ⁊ vnit⁹: vt discret⁹ eēt ppl's cui dabat: ⁊ de ḃ erat xp̄s nascitur⁹. Ad aliud quo ostēdit q⁹ culpa fuit ãgelorū q⁹ ñ ministrauerūt legē his quib⁹ ꝑerāt dicēdū scōm beatuz Dyo^m ī ierarchia angelica. q⁹ istud nō fuit culpa ãgeloz: īmo fuit culpa gētiū. quib⁹ domināt angeli: g nō ꝓparue runt se ad susceptionē legis. nec nolebāt se ꝓparare. Uñ nolnerūt r̄cipē illuminationē p legē: ⁊ quia nō dat nisi volētib⁹ eā Jdeo nō fuit eis lata: nec defuit ḃ p angelos. gn bene mīstrasset: si illi se ꝓparassent. Et ꝓpt ḃ fuit culpa gētiū nō ãgeloz. Sum⁹ enī arbi trio liberi recipe: qō p ãgelos ministratur. Et ḃ ē qō dicit Dyo⁹. Si aūt gs dicat. quō hebreoz ꝑpl's reductus ē solus ad diuinas

illuminatiões. Respõdẽdũ q̃ non ãgelorũ rectas domĩatiões accusari oz: de aliorum gẽtiũ errore: ꝑ illos populos ꝓpiis motibus ex recta reductiõe: ad dominiũ decidentes amore ꝓprio: et supbia: neq; coactã habem⁹ vitã. neq; p̃ puidentie ptãtem diuĩa lumĩa reuelãtur Et ĩtẽdit p̃ dicẽ q̃ illa que fũt p̃ potestatẽ puidẽtie: fũt necessitat⁹. Que ãt ꝓpter ordinẽ non. Diuĩa g̃ illũiatio facta p legẽ. quia non ẽ p̃ potestatẽ puidẽtie: sed p ordinẽ: nõ ẽ necessitat⁹ ⁊ ideo nõ fuit lata: nec ministrata nisi volẽtibus. hec g̃ est sua rõ: quare aliis gẽtibus nõ ministrabant angeli legẽ. Sz tũc posset queri quare istis p ãgelũ suũ Michaelẽ rectorẽ fuit mĩstrata: nõ similit aliis gẽtibus p suos angelos. Et respõdet: q̃ alii populi habuerũt angelos: ⁊ etiã sãctos boes rectores. sicut fuit Mel chisedech: tamẽ illi populi nõ se ꝑparuer̃t ad legẽ suscipiẽdã. Soli ãt hebrei conuersi sũt ad deũ ⁊ se ꝑparuerũt: ⁊ ideo illis est ministrata. ⁊ hoc ẽ qõ dr̃ non simplex Mel chisedech theosopha amic̃ dei tantũ. ꝫ ⁊ sacerdotẽ dei vocãt: ut habẽtibus prudẽtiaz. a pte significẽt: q̃ nõ solũ ad x̃e existentem deũ erat conuersus: ꝫ ẽt aliis. sic̃ Jerarchia ducatuz ꝑbebat. ⁊ ꝑboni apud egyptios: et babilonicorum principi ⁊ gentibus illis qui dei ministri statuti sunt: formatarũ ab angelis visionũ: manifestatiões sanctis uiris Danieli ⁊ Joseph ex deo p angelos sũt reuelate. ipsa altissimi prouidẽtia oẽs homines salutare suscitam⁹. manu ductionib⁹ dixtri buẽte solo p̃t oẽs. ꝑsrabel. ad x̃i lumĩs vocati onẽ ⁊ cognitionẽ conuerso. vñ theologia dic̃ deũ possedisse ꝑsrabel.

Consequens est que

rere de legis latore. Et p̃ cõtra manicheos. Ostendẽdũ ẽ q̃ lex Moysi sit lata a bono ⁊ a solo deo. Scõo querit vtrũ sit lata ab eo p̃ ministeriũ angelorũ cõtra Manicheos. g̃ q blasphemat legẽ dicẽtes eã latã ore ĩpissio a pricipe tenebrarũ. Arguit ex testimoniis noui tastamẽti q̃ recipiũt sic̃ dicit saluator Matb. 15°. Quare nos trãsgredimĩ mãdatũ dei ꝓpter traditionem vestram. Deus enim dic̃ honora patrem tuũ ꝛc̃. Scõa rõ. Luce 18°. Juueni querenti: quid faciendo vitam eternam possidebo. Respõdit dñs. Mãdata nosti. nõ occides non mechaberis ꝛc̃. Lex igit̃ a bono deo lata est. Si dicat̃ q̃ quãtũ ad cerimonialia sit a malo deo: nõ quãtum ad moralia. Cõtra. Matb 8°. Dixit dom⁹ leproso. Uade ⁊ offer mun⁹: quod precepit Moyses ĩ testimoniuz illis. ꝫ constat q̃ illõ mun⁹ erat cerimõiale. Ergo ex b̃ q̃ ꝑcepit offerri approbauit cerimõialia: ꝫ nullo mõ approbaret: aut ꝑciperet fieri qõd traditum esset a diabolo. Ergo illa fũt a deo. Item Jere 8°. Ecce dies veniũt dicit dominus. et cõsũmabo sup domũ israhel: ⁊ sup domum iuda nouũ testamentũ. nõ scõm tastamẽtuz qõ feci patribus eorũ ꝛc̃. Ergo idem ẽ lator legis ⁊ euãgelii noui ⁊ vete. test. Item ꝑ⁹ ad cor. ix. Adducit apostol⁹ illõ. Nõ alligabis os bouis triturãtis. ⁊ dicit istud dictũ cẽ ĩ lege. ⁊ ĩducit ad ostẽdẽdũ q̃ licitũ erat ei accipe supt⁹. Item Jacobi. 4°. Un⁹ ẽ legis lator: qui pot̃ pdere ⁊ viuificare: qõ ex bis pz legẽ esse data a bono deo. Item Ro. 7°. Lex sancta ⁊ mãdatũ sãctũ: ⁊ iustũ ⁊ bonũ Ergo ẽ a bono ⁊ sãcto. ergo a lege eterna.

Item volẽti mihi facẽ bonũ ĩuenio legem. quoniã bona est. ergo a bono est. g̃ ꝛc̃. Item ꝑ⁹ ad Tb. i. Bona ẽ lex si quis ea legitt̃ vtatur. Item. Matb. 5°. Non veni legem soluere: ꝫ adimplere: sed nihil impletur a deo nisi bonũ. Item de⁹ ex ore suo dixit eã legez dei. Matb. 5°. Dimittitis legem dei propter traditiones vestras. Ad opposituz sunt blasphemie ĩpioz manicheoz ꝫ sperõcinãtium. Aug⁹ ĩ libro de li. arbi. Jubet eterna lex amorẽ auertere a tẽporalibus: ⁊ emendatum ad eterna cõuertere. ꝫ lex Moysi si cõuertit animum ad tẽporalia: ⁊ auertit ab eternis. g̃ ẽ cõtraria legi eterne. Ergo nõ deriuat̃ ab ea. Minor pz. Nã lex Moysi ꝟtit aiaz ad sua ꝓmissa Ysaie ꝑ. Si voluerit et audierit̃ me: bõa terre comedetis vt terrã. lac: ⁊ mel. ⁊ huiusmodi. Uñ ad Ro. 3°. Non p̃ legẽ hereditas Abrahe ⁊ semini ei⁹ quã ꝓmittit tẽporalẽ hereditatez. nõ convertit g̃ animũ ad eterna: ꝫ ad tẽporalia. Scõa rõ. A sũma rõne nõ egredit̃ ꝑceptũ aliqõ sine ratione. Cũ g̃ ĩ lege Moysi sint multa ꝑcepta. s. cerimonialia sine rõne. g̃ nõ sunt a sũma rõne: que est lex eterna. Sz constat q̃ qdã sũt ab aliq̃ pricipio ⁊ vno. Ergo a malo pric⁹ ⁊ dicũt manichi. q̃ ãt sit ibi multa sine rõne pz. quia qõ dr̃ ĩ deut. Lana ⁊ lino nõ vestieris. silr nõ coques edũ in lacte matris ꝛc̃. ista nullã hñt rõne. Tertia ratio. Omne opus rectũ sic̃ ĩ q̃ ẽ ĩtẽtio operantis

ordinata ē ꝑpter finē honorabilem uł utilē. ꝟ oē opus diuīe legis ē rectū. ḡ eius finis ē honorabilis ⁊ vtilis. Si ḡ ponamus pre cepta cerimonialia esse ab eterno ⁊ bono. ḡ eoꝝ esset finis honorabilis vel vtilis. Sed ꝟ ē falsū quia ex ꝟ Nō coques eduꝫ: et non arabis in boue ⁊ asino: non acquirit aliqua bona dispositio in aīa: nec aliquod bonū in corpore sc̄ōm litterā: nec aliqua vtilitas. ḡ ꝛc. Si dicat ꝙ rō ē ī cerimonialibꝰ: sicut in istis nō arabis ī boue ⁊ asino. ⁊ ñ uestieris in lana ⁊ lino ⁊ ī aliis ī quibꝰ ꝓhibēt mixti ones: ga lex Moysi ꝓhibet omnē ꝛmixtionē uitādā ⁊ horrēdā: que ē ī peccato cōt nām: ne hoīes qui tunc erāt ꝓni ad malum de similibꝰ ad similia trāsirēt: vt ne crederēt ꝙ sicut fit cōmixtio aliquoꝝ: fieret omniū. ꝟ nihilominꝰ sūr adhuc multa alia cerimo nialia: quoꝝ nō ē rō. sicut nō coques edū ꝛc Et quare tot hyrci ad litterā offerūt: ⁊ nō plures: ⁊ quare ꝟ mō: et quare aries ⁊ non aliud: ⁊ sic de aliis. Ergo adhuc idē qō puꝰ sequit: ꝙ non deriuet lex Moysi p vlitatē ab eterna. Itē ad hebreos. 7°. Reprobatio fit p̄cedētis mādati ꝓpter īfirmitatem ⁊ ī vtilitatē: et loquit quātū ad cerimonialia: ꝟ nihil īfirmū ⁊ inutile ē a lege eterna īmo sc̄ōm ꝙ cōferēs ē ⁊ vtile. ḡ ꝛc. Item Ro. 7°. Uirtus peccati lex. ḡ lex est effectiuū pec cati. sed nullū tale ē a lege eterna: ḡ nec lex Moysi. Sexta rō ad Ro. 7°. Lex ſbintrauit vt habūdaret delictū. ḡ lex est augmēta tiū peccati. et ꝟ dicit glo: sup illud Ro. 4°. Sed ei qui ex fide ē Abrahe. Ślo. Lex auget peccatum. ꝟ nullum tale est a lege eterna. ḡ ꝛc Item Ro. 7°. Passiones peccatoꝝ que p legē erāt. ḡ lex Moysi ē cā illarū passionuꝫ. ḡ ꝛc. Dicūt aūt quidā ꝙ hec oīa ītelligūtur p occasionez ⁊ nō p causā. ſ. ꝙ lex sit augmē tatiuū peccati ꝛc. Sed tūc obicit: qm̄ si hoc cēt ꝝum. ḡ idē esset posita lege ⁊ remota. ꝟ ꝟ ē falsū. ga lege aduenīēte peccatū factuꝫ est p̄uaricatio. quia vbi nō ē lex neq; p̄uari catio Ro. 4° Lex ḡ dic causā peccati aliquā Ergo occasio non ꝓnat ibi oīo cālitatem. Itē Ro. 7°. Peccatū ē opatū ī me p mādatū omnē cōcupiscētiā: et dicit post vt fiat sup modū peccās peccatū p mandatū. ex q̄ hēt ꝙ mādatū opatur ad peccatū. ⁊ ꝙ p ipsum magis ītēditur fomes. ḡ lex ē causa peccati aliquo mō ⁊ nō solū occasio. ḡ ꝛc. Item sic se habet lex ad hominē post peccatū: sicut vinū ad febricitātē. qm̄ sicut vinum bonū ē ī se: tñ malū ē egro vel febricitāti. quia ē dispositꝰ ad hoc vt ifl̄ametur a uino. ita lex in se sancta ⁊ mādatū sanctū: et bonum vt habet 7°. ad ro. Añ hō post peccatū dispositus est ad malū: adhoc. ſ. ꝙ fomes incēdat per legē. ꝟ datio vini egrotāti nō potest eē ad bonū nec a bono medico: īmo culpabilis esset. ḡ similiter datio legis Moysi ñ pōt esse ad bonū nec a bono pricipio. ḡ ꝛc. Itē Lex Moysi p̄cipit legē talionis: vt oculum pro oculo. dentē p dēte. Lex eterna sen euā gelica ꝓhibet. ergo cū cōtrarie sint nō sunt ab eodē. ꝟ ꝟ ē a bono pricipio. ḡ illa a malo.

Itē lex Moysi dicit odi īimicū. lex euā gelica iubet cōtrariū. ſ. diligite īimicos ve stros. ḡ si ꝟ ē a bono: illa ē a malo principio.

Itē Moyses ꝛcessit libellū rpudii ⁊iussit fieri ipsuꝫ. lex euāgelii ꝓhibz ipsū. Ergo ꝛc. Item lex data ab optō deo dirigit p spm. ꝟ obseruātia legis excludit spiritū. sic habet gal. 5°. Si spiritu ducimī nō estis sub lege. ḡ non est data ab optimo. Item a bono nō est mīstratio dānationis et mortis. ꝟ dicit 2ª. cor. 3°. ꝙ littera occidit. et iterū dr ibi. si ministratio mortis fuit ī gloria ꝛc. et appel lat legem ministrationē mortis. ḡ lex non ē a bono deo. Itē dē bonꝰ nō ē auctor mē dacii. ꝟ actor legis est actor mendacii. sicut habet 3° regū. 22. vbi dicit. Quis decipiet Achab. et respondet vnꝰ. Ero spūs mēdax ī ore omniū ꝓphetarū eius. Et postea segt egredere ⁊ fac. ḡ iussit illi mētiri ⁊ decipe. ꝟ p̄cipere ē esse auctorē. Auctor igit legis ē auctor mēdacii. ḡ nō ē deus bonus. Item auctor ue. tes. nō fuit fidelis ⁊ equus ī suis mādatis. quia iussit rapinā filiis ysrael in egressu de egypto. p̄cepit etiaz dolū. i. ꝙ si mularēt mutuū cum nō intēderēt reddere

Itē. Mal. 3°. Maecūq; sūt ſb opibus legis. ſb maledicto sūt: Sz opa maledicta nō sūt ab optō deo. ḡ ꝛc. Itē Matth. 5°. Audistis quia dictū ē antiquis. ex ꝟ videt distīguē ⁊ dicē ꝙ ab alio data fuerūt illa: ⁊ ab alio dant ista noua. Itē ab eodē mādāte ñ pce dūt mādata cōtraria. Sz ctraria sūt diligē inimicū. qō p̄cipit a deo. ⁊ odire inimicum qō p̄cipitur ab auctore legis. ḡ lex non ē a bono deo. Itē dē nō ē sibi dissidēs et con trariꝰ 4°. exo. Auctor legis iurat se daturuꝫ terrā ꝓmissionis. alibi iurat se nō daturuꝫ. ḡ dissidet sibi ipi. Ergo nō ē bonꝰ dē. Itē

auctor neteris testamēti est auctor malorū. sic habet Amos 3°. Si est malū i ciuitate qđ nō faciat dominꝰ. Solo. dđ q lex Moysi data ē a bono deo. Ad pmā rōnē i cōtra riū dđ scđm Augꝰ contra aduersariū legis ꝓphetarū. Unus est deus: vnus creator bonorū tēporaliū ⁊ eternoꝝ. ita vnꝰ ē deus auctor ueteris testamētoꝝ. s. ve. ⁊ no. test. tñ i vno allicit ꝓpē eterna. s. i nouo Et i veteri ꝓpter tēporalia. Et ita cum nouū testm̄ seu lex euāgelica sit a lege eterna. Constat q si milit ⁊ lex moysaica que dicit vetus testm̄. Ad id tñ qđ obicit. q lex moysaica conuertit animā ab eternis ⁊ cōuertit ad temporalia dđ q ē conuerti ad tēporalia ꝓpter tēporalia: vt ibi fiat status. Et ꝫ mō lex Moysi cōuertit ad tēporalia. s. vt p ꝫ alliciat hō ad eterna. s. ut ex dono moueat hominē: ⁊ alliciat ad amorē dantis. s. dei. Unū i deut. x. Possideas trā quā iuraui tibi. Audi ysrael qđ petit vt timeas dñm ⁊ ambules i viis eius: ⁊ diligas eum. Ad 2m dđ. q in lege Moysi duplex ē rō ꝓcepti. s. lrāl ⁊ spiritual. In oīb moralib ⁊ iudicialib ē rō lrālis manifesta. In cerimonialib ât ē hōi spirituali rō spiritual māifesta. Sz litteral rō pōt accipi i eis dupl'r: aut quātū ad generalitatē ipoꝝ: aut quātū ad singularitatē: sicut quātū ad circūstātias. Primo mō pōt i eis iueniri rō litteralis sicut in ꝓcepto de ꝓhibitiōe cōmixtionū. sic dictū ē Sed scđo mō ñ pōt iueniri. Unū quare aries sacrificat ñ aliud. Quare i tali numero: ⁊ ñ maiori nec mīori: ⁊ tñ i his circūstātiis latz rō litteral: liczꝫ nota sit aliq spiritual. i vna quaq circūstātia: quelz enī circūstātia habz rōnē spiritualez notā hoī spirituali. Unde Matb. 5°. Jota vnū. aut apex vnꝰ nō trāsiet a lege quī oīa fiāt. Ex quo pz q i oībus circūstātiis ē rō spūal. tñ illō īfra plenius dcī mīabit questiōe de rōne cerimonialiū ꝓceptoꝝ. Ad tertiū dđ. q quoꝝūdā ꝓceptoꝝ vtilitas nobis nota ē: sic vtilitas istiꝰ. Nō occides. nō fornicaberis ꝛc. Quoꝝūdā autez vtilitas non ē nobis nota: sic vtilitas ꝓhibitionis esus ligni de nouo plantati: et illa quoꝝ vtilitas scit. vocat Rabi moyses iudeꝰ iudicia. Alia uocat cerimonialia generali noīe. habemꝰ tñ q oīa vocāt ꝓcepta generali noīe: deut. 4°. Audi ysrael ꝓcepta ⁊ iudicia que ego doceo te: vt facies ea et viuas ⁊ ingrediēs terram possideas eam ecce eoꝝ vtilitas. Et sil'r deut. xxxii. Custodite ⁊ facite vniuersa que nō īcassum sunt precepta nobis. Ergo pz q ex ipsis habemꝰ vtilitatē. ꝫ ꝫ uel occulta vl manifesta. Et p ꝫ soluit rō. Sed tamē vlteriꝰ pōt addi. q vtilitas ꝓcepti pōt eē ul ex ꝓcepto: ul ex ꝓci piēte. s. ex obediētia ipsiꝰ obtēperantis. In multis g cerimōialibus nō ē necesse dicē q sit ibi vtilitas ex pte ꝓcepti: tamen ē ibi ex pte precipiētis. s. vtilitas obediētie. Unde Augꝰ sup genī. 8°. ubi loquit de ꝓhibitione. qua deꝰ fecit Ade: ad qd eet vtilis. Dicē cāz iussiōis huiꝰ ñ lōgiꝰ disseram. sed hec ipa magna est hoīs vtilitas q deo seruit. In iubendo deꝰ vtiliter fecit quicqd iubere voluerit. Dēmus g illis meritū ⁊ utilitatem obediētie. Ad 4m dđ. ga q dr fit ꝛprobatō priozis mādati: ꝓpter suā īfirmitatē. ꝫ dr quātū ad statū euāgelii: respectu cuiꝰ erat īfirmitas illa in cerimōialibꝰ. Quia inutile esset ea eē cū euāgelio. Lex enī quātum ad illa erat vmbra: ⁊ figura eoꝝ que i euāgelio īplētur. Et sic figura ē īutilis adueniēte figurato: ꝓpter qđ ē. ita illa adueniēte euāgelio. Et ꝓpter ꝫ illō dicit rēspcū euāgelii: nō scđz se: vñ 7° ad hebreos Trāslato sacerdotio necesse ē vt legis trāslatio fiat. Ad alias auctoritates dđ. q ē loqui de peccato seu de passionibus peccatorum: aut quantum ad sui notionem aut quantum ad sui augmentum. Primo mō itelligunt ille auctoritates cāliter. qz lex ipa fuit cā cognoscēdi peccatū. Unū Ro. 7°. Peccatū ñ cognoui: nisi p legē. Glo. Per legē passiones peccatorum. i. interiores ocupiscētie fuerūt note. Si āt loquamur de peccato quātū ad augmētuz. sic oēs ille auctoritates itelligūt ab aplo p occasionē nō p cām: sicut dictū ē Unū Ro 7° Occasiōe accepta: peccm̄ p mādatū operatū ē ī me ꝛc. ⁊ sic passiones peccatoꝝ ñ sūt auctē p legē tāq̄ p cāz: ꝫ per occasionē. Qz ergo quarit qui dicē esse p occasionē ꝑuat ne cām dđ. q differt dicē aliqd esse ex cā p se: ⁊ ex causa per accidens: et ex casu ⁊ occasione. Dicēdo enim causā p se: ⁊ p accidens. dico principiū absolutū: ꝫ differt. Si enī dicam dōificator edificat: dico cām p se. dicēdo āt musicꝰ edificat. dico causam p accidens. ꝫ dicēdo casum p occasionē dico principium cōpatū. Nā casus ⁊ occasio sūt ex pluribus

causis cõfluentibus: ⁊ ꝓter intẽtionem. sed differẽt: qz cas⁹ ex causis cõfluẽtib⁹ ẽ ñ cõtriis. occasio ex cõtrariis. Si dicã iste ĩuenit thesaurũ quẽ alius reposuit: dico ex casu. qz ibi sunt plures cause. s. quia iste reposuit: et qz ille fodit iõ ĩuenit. ⁊ tamẽ qz ille ꝓposuit ⁊ qꝫ iste fodit erat ꝓter ĩtẽtionẽ ĩueniendi thesaurũ. ꝫ occasio ẽ ex causis cõtrariis: et otĩgẽtibus ꝓeter itẽtionẽ. ut si dicã: aqua supiecta igni magis facit feruẽ igne. Que sũt hic cause respectu feruoris. s. calor: qui ẽ cã ꝑ se feruoris. ⁊ aqua que ẽ frigida que ẽ cã cõtrãrii: quia ẽ ad frigendũ. ⁊ ita ꝓeter ĩtẽtionẽ ad ℔ qꝫ sit maioz feruor. tamẽ con fluẽtibus his causis. qa caliditũ cõtrariũ est frigido: ⁊ ecõuerso aduenięte frigido cõꝑ mit calor: nec euaporat ⁊ cõpressus: ita po stea magis feruet. Aq̃ enĩ ꝑ se ad cõꝑmẽdũ calorẽ. qꝫ g̃ ex illa cõpressione magis postea feruet: hoc erat ꝓeter intentionẽ: et ita oc casionaliter. Silr dõ. qꝫ lex erat ad bonuꝫ ꝑ se. sic ad cõprimẽdũ fomitẽ ⁊ cõcupiscen tias prauas: ⁊ ad ꝓhibẽdũ illas. quia tñ sp nitimur ĩuctituꝫ: quia ꝑ fomitẽ ꝓni sum⁹ ad malũ ex ℔ occasionaliter: et ꝓeter ĩten tionẽ legis accidebat ĩcensio fomitis. Ad octauã rõnẽ solutũ ẽ per ℔. Ad nonã dõ qꝫ nõ ẽ sile: quia lex se habet ad egrotũ ꝑ peccatũ per se: vt medicĩa. vinũ aũt nõ sic se habet ad febricitãtez: et sic posset esse qꝫ medicĩa ĩueniẽs malã dispositionẽ occidẽt tamẽ ℔ cẽt ꝑ occasionẽ ⁊ ꝓter ĩtentionẽ: cũ ñ ordinet ad ℔. Sic ẽ ex pte ista. Lex enĩ erat ad bonũ. s. ad cognitionẽ ⁊ detestationem peccati. qꝫ aũt cognito peccato fomes ĩcen datꝫ: huiꝰ prĩcipiũ ꝑ se erat corruptõ carnis sicut calor feruoris ignis: ⁊ non lex nisi per occasionem. sic aqua istius feruoris non est prĩcipiũ: ⁊ sic lege sẽ intrãte nõ crescit mor bus sicut per causã: ꝫ occasionaliter. Q̃ aũt illud vlteriꝰ ordinet ad bonũ. s. qꝫ homo ꝑ ℔ humiliet cognoscendo suã ĩfirmitatez et utilitatẽ. Iste ordo ad bonũ fuit a lege eter na. licet eius prĩcipiũ ꝑ se esset malũ. Ad decimã rõez. qua obꝫ de taliõe. dõ qꝫ ouedã sũt ĩ lege mosayca scõm ꝓceptionẽ. Quecã scõz cõcessionẽ. Que sũt ĩ ea scõz ꝓceptionẽ: bona sũt scõm rẽ: vel scõm significãtiam. Que aũt scõm cõcessionẽ. dõ qꝫ licz eoꝝ ista sit cõcessio: tñ id qõ cõcedit nõ sꝑ licitũ est Uñ Aug⁹ dicit ĩ libro de li. ar⁹. qꝫ lex tꝑalis iuste dat licẽtiã aliquoꝝ: que eterna ꝓhibz.

Unde dicit sic. Satis uideo conꝫ hiꝰ accu sationẽ legẽ esse munitã. Quia ĩ eo popalo quẽ regit minoꝝibus malefact: ne maiora cõ mitterent licẽtiã dedit. scõm ℔ dõ de lege talionis. scõz qꝫ põit Aug⁹ ibi dicẽs. Multo miu⁹ ẽ cũ q aliene vite ĩsidiat: q̃ eũ q suã tuet occici. Uñ ꝑz qꝫ lex taliõis nõ ẽ cõtria legi eterne. quia nõ facit ℔ ꝑ ꝓceptionẽ. ꝫ ꝑ cocessionẽ. vt. s. maiꝰ malũ vitet. s. ne vnus occidat aliũ. Sz ex ℔ segt qꝫ ipsa lex sit ĩꝑ fecta: scõz qꝫ dicẽ aplus. qꝫ lex neminẽ ducit ad ꝓfectũ. qui. s. sequat sẽsũ litterale. Silr ẽ de libello repudii. Cã enĩ istius fuit ꝓni tas hoĩm ad interficiẽdũ vxores suas. cum displicebãt eis. Uñ ad uitãdũ illõ maiꝰ ma lũ cocessit lex istud. tñ ipa ꝓcepit ⁊ ĩstituit qꝫ nõ licet repudiare quacũqꝫ ex cã: hoc. n. ẽ nisi esset cã expressa. Uñ ℔ instituit conꝫ repudiũ: ⁊ sic cocessit ul ꝑmisit ipm: tamen magis ꝓcepit cõꝫ ipm: q̃ cũ ipo. s. restrĩgen do ipz. Silr qꝫ dicit lex. Diliges amicũ tuũ. ℔ dicit scõm ꝓceptionẽ. Q; aũt dicẽ odi ĩmi cũ. ℔ dicit scõm cõcessionẽ ul ꝑmissionẽ qz ꝑ ꝓter ꝑmitatẽ hoĩz ad malũ. ꝑmittebãt cos odire ne ꝓeius accideret. Uñ notãdũ. qꝫ est cõcedẽ ꝑ approbationẽ: ⁊ sic lex nõ cõcessit ista maxĩe ĩ eo qꝫ ñ erat iudex ordinatꝰ. Et ẽ cõcedẽ ꝑ nõ cõbtionẽ. ⁊ ℔ mõ cõcessit. qz .s. nõ cobcebat: nec cogebat ad cõtrarium: nec puniebat ex ℔: ⁊ tñ nõ ꝓcipiebat odire ĩmo potiꝰ cõtrariũ. s. diligẽ ĩimicũ precipie bat. Uñ ĩ exo. ꝓcipit qꝫ homo sbleuet asinũ ĩimici sui. g̃ multo magis qꝫ sbleuet ꝑsonaꝫ cuiꝰ ẽ asinꝰ: ⁊ sic odiũ habet ex ꝑmissione: ⁊ nõ ꝓcepto. ĩmo magis eius cõtrariũ. ⁊ iõ nõ ẽ lex moysi cõtria legi eterne. Ad aliud dõ qꝫ lex noua ⁊ uetꝰ datꝰ seu ẽ data ab uno deo· sic dicẽ Jac. 4°. Unꝰ est legis lato⁹. ille enĩ q locutus fuerat ĩ ꝓphĩs nouissime locu tꝰ ẽ ĩ noua lege: que sicut dicit aplus gal. 3°. Ordinata ẽ ꝑ angelos ĩ manu mediatoris. Uñ Ro. 3°. Quid g̃ ãpliꝰ in iudeo respõdet multũ ꝑ oẽm modũ. Primũ qdẽ qa credita sunt illi eloquia dei. Ad illõ g̃ qõ ꝓmo obꝫ qꝫ lex excludit spiritum dõ. qꝫ ee ſb lege est duplr. s. necessitatis timore: vel obedientie volũtate. q g̃ ducitur a spũ ñ ẽ ſb lege ꝑ mõ .i. nõ ĩplet ex timore. Sz scõo mõ ꝓtum est. qꝫ aligs ẽ ſb lege ⁊ ducit spũ sicut ⁊ dñs sub lege factꝰ dicit ab aplo. Ad aliud dõ. qꝫ lex in se bona ẽ: tamẽ occasio ẽ mortis. sicut dicit aplus. ꝑ⁹. ad cor. 8°. qꝫ scientia inflat.

qz nō dicit vt ostendat q̄ mala est scīa. sed illō dicit: q̄ scīa sine caritate occasio ē sup bie. Silr lex dicit ministratō dānatiōis: nō vt ostēdat mala. ſ̄ ut ostēdat cui⁹ ē occasio illi q ñ hz grāz. Et h̄ ē qđ dic̄ Aug⁹ dē fau stū Sp bōa ē lex. sic̄ sol sp bon⁹ ē: siue volēti b⁹ ocul' noceat: seu sanos mulceat. Illō ergo nō dicit p efficiētē cām: ſ̄ p occasionē. Ad aliud dō. q̄ quedā attribuūt deo p opatio nē. quedā p pmissionē sic̄ z⁹. thes. 2⁹. dicitur Mittet ill' opatoz errois: vt crederet mē datio. Et cōstat q̄ illō ītelligendū ē scōm pmissionē. Silr illō qđ dedit sp̄m mēdacii. Silr. ix. ad Ro. Quē vult īdurat: ñ dē illud p opationē ſ̄ p pmissionez. Ad quartū dō q̄ ī facto Israelitarū plurib⁹ rōnib⁹ potest ītelligi fuisse egtas: ꝑmo qa ītelligit fuisse donatio gratuita. Ibi enī dē. Dedit dñs po pulo suo gratiā coꝝ egyptiis zc̄. Itē cta scīa excludit dolū: quia sciebāt eos recedē ꝛ voluerūt dare. Alia rō est ius ꝛ potestas dñi ad dispēsādū de reb⁹ sic̄ vult vt trāsfe rat dominiū cū voluerit. Item fm legem taliōis: quia tenebāt illis egyptii ꝑ labore ñ fuit iiquitas: ſ̄ recē pēsatio laboris illoz: ī q̄ seruierūt ill'. Ad aliō dō q̄ ē maledcm̄ pene: ꝛ h̄ mō erāt sub maledicto ꝓpt obser uātias grauātes: ꝛ est maledictū culpe. ꝛ h̄ mō nō erant sb̄ maledicto: q erāt sb̄ opibus legis: īquātū erāt opa legis. ſ̄ ān̄tū ad illos qui de opib⁹ p̄sumebāt de se cōfidētes. uez ē quia erāt sb̄ maledicto ꝓpter p̄sūptiōez et supbiā: quia ī opibus confidebāt ꝛ h̄ nō ga a lege. Ad aliud dō q̄ p illud ✠bū Matthei nō vult īnuē aliū ee auctorē illius legis. et nouē. ſ̄ vult īnuere q̄ lex Moysi data est a deo mediate. noua ✠o īmediate. Ad aliud dō q̄ quedā erāt in lege p̄cepta. vt illa que ptinebant ad salutē ꝛ uitā. Quedā ✠o pmi ssa. sicut que data erāt ꝓpter duriciā coꝝ: vt erat de libello repudii. Similit dō ē de odio īimicoz. q̄ nō erat p̄ceptū: ſ̄ pmissum. Ad aliud dō. q̄ nō pmisit illis terrā. nisi sb̄ cōditiōe. ſ. si nō seruarēt mādata ipsius. Q̄ aūt nō seruauerūt mādata: non fuit ex pte illi⁹ ſ̄ ex pte ipsoz. Ad aliud dō. q̄ ē ma lū culpe: ꝛ malū pene. Mali pene de⁹ ē auc tor opando. Mali culpe ñ. ſ̄ pmittit illō. Si obiciat de illo ✠bo Jo. x. Quotq̄t venerunt āte me fures sūt ꝛ latrones. q̄ Moyses fuit latro. Ad h̄ Augustin⁹. Dēs q āte christū venerūt fures fuerunt ꝛ latrones: qa missi nō sunt. Qui aūt missi sūt nō āte ipm: ſ̄ cuz ipso venerunt.

Supposito q̄ lex Moysi sit lata ab optō deo. q̄ritur vtrū sit ab ipso data ul' lata īmediate: vel p mīsteriū āgeloz. Ad qđ sic gal⁹ 3⁹. Lex ppter trās gressiōes posita ē: donec ueniret semē: cui pmiserat. ordinata p angelos in manu mediatoris. Ex quo pz q̄ lex data sit mīsterio āgelorū. Itē actuū. 7⁹. Accepistis legē ī dispositiōe āgelorū: ꝛ nō custodistis.

Itē actuum 7⁹ dē de Moyse: Hic est qui fuit ī ecclesia: ꝛ ī solitudīe cū angelo: q loq̄ bat ei. ī mōte synay. Recepit igit legem a deo p angelum. Itē hebreoz 2⁹. habetur. Si enī q̄ p angelos dict⁹ ē sermo fact⁹ ē firm⁹ &lo. Sermo dei q̄ p āgelos dict⁹ ē ad Moy sē: ꝛ ad ceteros fratres fact⁹ ē firm⁹. i. uer⁹ vt lex p miracula zc̄. Ex q̄ vult dicē q̄ lex data sit Moysi p angelos. Itē sumitur rō a Dionysio ī ierarchia angelica. ē h̄ oīm cā. ꝛ sup oīa bonitat' ꝑpuz ad cōmunionē suā. ea que sūt uocare: vt unicuiq; eoz q̄p̄a pro portiōe diffinit. Sūma g̃ bōitas duc̄ hoīez ad se: ꝛ ad cōmunionē suā: scōm ꝓportionē ipsi⁹ hoīs ꝑpriā. ſ̄ angelus est ꝑior creat̄a: q̄z hō: media ītер deū ꝛ hominē. g̃ ducitur hō ī sūmā bonitatē mediāte āgelo. Si g̃ lex data ē ad istā ductionē ꝛ directionē. Relī qt̄ q̄ sit data hoī p āgelos. Itē Dyo⁹ ī eoō sup celestiū sb̄arum ordinatus sup ea: que tm̄ sūt ꝛ irrōnabiliter uiuētia: ꝛ ea que secūdū nos fiūt irrōnabilia ī ierarchia traditionis participatiōe facte sunt. Si g̃ ierarchia pti cipatō ē. sicut dicit beat⁹ Dyo⁹. vt scōe sb̄e ordinēt p ꝑmas: que sūt āgeli. Lex data est ad istā reductionē. Relīquit q̄ data fuit p āgelos. Recepit igit Moyses legē per āge los. Itē Dyo⁹. ibidē: Propterea ultra oīa cognoīatiōe āgelica: digni facti sūt: eo q̄ p ī se ipsis educ̄ diuinā illuminationē: ꝛ per se ī nos deferūt. que sup nos sūt manifesta tiones. p eos igit facte sūt legis manifesta tiōes ī nobis Itē Dyo⁹ ibidē. Uideo q̄z ꝛ diuinū xp̄i humanitat' ministerium angelī docuerūt. sicut diuinissim⁹ Gabriel. Zacha riā misteria docuit Mariāq; quō ī ipa forz diuīe formatiōis misteriū. Sed dic̄ beat⁹ Bernard⁹. Nō alicui de sanct' fuit ꝺcessū. virgini gloriose non fuit negatū. Ergo qđ fuit ei negatū: nō fuit aliis cōcessum g̃ erāt īferiores q̄ ipa. Si g̃ docebat ✠go p angelū

misteriū diuīe incarnatiōis.q.ſ.de⁹ de ipa naſcēt ⁊ nō p deū īmediate.ḡ ⁊ moyſi q fuit miltū īferior q̄ ipſa data ⁊ nūciata fuit lex p āgelos:et nō a deo īmediate. Itē Dyo⁹ in eodē iz°.c. Ignis caliditas magis ſe ipm diſtribuit ad magis ſuſcepriua et ad ſilitudinem ſuā venietia. Ad cōtrarias ꝛo ſbas aut nullū:aut obſcurū ſue opatiōis uestigiū manifeſtat. ex bis que nō ſunt cognata per familiariter ad ipſm ſe habentia accedit.

Juxt hāc igit natural ordinationis rōnez. ſupnatural oīs boni ornat⁹ ⁊ ordinatio cōgrue vilucidatiōis claritatē pmo apparētē copioſiſſimis effuſionib⁹ ī excellentiſſimis ſbis manifeſtat.et per eas que pñt eſſentie diuinū pticipāt radiū.ſic ḡ ignis p opatur ī eo qō ē ſibi cōforme:et p illud accedit ad illud qō nō ē ſibi cognatū.ſic claritas ſūmi boni copioſiſſīa effuſiōe: et p manifeſtat ſe ſup excellentiſſīs ſbiis.ſ.angeli.⁊ p eas alie magis remote diuinuz diuine lucē pticipāt radiū. Rational ḡ creatura que ē bō diuīe claritat illumīationē p angelos pticipat. Si ḡ lex data ē ei: ad eius illuminationē.ḡ hz legē a deo p miſteriū āgeloꝝ. Ad oppm mēs nulla interpoſita nā: a pma ritate formaſ.ſic dicit Aug⁹. Sz ipſa formaſ p māda ta legis a deo.q: p hoc cognoſcit ⁊ diligit deū. Ergo nulla inēpoſita natura habz hoc a deo:nō ḡ p angelos. Itē numeri.xi. Da beſ qō dic dñs de Moyſe.ore ad os loquar ei et palā nō p enigmata ⁊ figuras:⁊ in fine deut.bēſ. Nō ſurrexit vltra ppha ī yſrael ſicut Moyſes.quē dominus noſſet facie ad faciē. In oīb⁹ ſignis atq; portenti q̄ miſit p eū.⁊ exo.33° habeſ. Q loq̄bat dñs cuz Moyſe facie ad faciē. ſicut homo loqui ſolet ad amicū ſuū.īmediate ergo pcepit legē ab eo

Item īter ymaginē ⁊ illud cui⁹ ē ymago nibil ē mediū:quia ymago eſt ſimilitudo expreſſa. Sed ſcōm ymaginē venit diuīa illumīatō ī aīa rōnali:que ē ymago dei.ḡ nullo medio illuminaſ aīa a deo.ſi ḡ illuminatur p legē data a deo. Conſtat q̄ ipſā habē debuit īmediate a deo: ⁊ nō mediāte aliquo.

Itē p totā legē legiſ.q̄ locut⁹ ſit dñs ad Moyſē:non p angelū: ꝑ ſe:⁊ maxīe qñ dicit ei legē.nō legitur locutus fuiſſe ad deū p angelū:ſed p ſe. Solo dō q̄ lex data eſt a deo p angelos.i.p miſteriū āgeloꝝ.ſicut pz p plures auctoritates. Unde Dyo⁹.ī ierarchia āgelica docet theologia legē p angelos ad nos puenire: tāq; legali ordīe illud legaliē ponēte.⁊ hē ē ps pma:et ſecūda ī diuinū reduci ⁊ nō ſolū ī ſuppoſitis ⁊ ſbiectis aīs.ꝑ ī eque potētib⁹ ipſa lex diſſerieſ hē eſt p vnā quāq; ierarchiā pmas ⁊ medias ⁊ vltimas eſſe ordinatiōes ⁊ virtutes:ſic p angelicaz naturā:rōnalis huāna debuit accipē legez: ⁊ ad deū reduci. Et hē ē qō dic ibidē paulo ſup:ſigdē vt theologia ait. āte legē ⁊ poſt legē.patres noſtros angeli ad diuinū reducebant: et ad rectā ritatis viā ex erroze:et vita īmūda reducentes aut occultas viſiones aut diuinas ante pdicatiōes ppbie reuelātes. Ad pma rōnē ī cōtrariū dō q̄ ex hē ñ ſequiē:q̄ aliqd ſit mediū ī formatione mētis a deo:tāq; īformās. ꝑ ſolū tāq; adminiculās:⁊ ſic ad formationē mētis p legem requiriē angelicū miniſteriū: nō tāq; informās:ꝑ ſolū tanq; adminiculās.⁊ hē dicimus iuxta illud apli pma ad corīteos 3°. Neq; q plantat neq; qui rigat ē aliqd.ꝑ qui īcremētū dat de⁹.quia ſic agricola non ē ibi aliqd quo fiat īcremētū: ſic neq; angel⁹ quo fiat formatio vt īformans: ſic tamē ſe hz doctor ad diſcipulū. Ita angel⁹ ad illā īformatiōez

Ad ſcōm dō:q̄ nō p hoc negaſ quin per angelū data ſit lex. ꝑ p hoc vult oſtendere q̄ excellentior reuelatio ſibi facta eſt. Nam triplex ē viſio.ſ.ītellectual.ymaginaria.et corporalis. Uiſio aūt ītellectual triplex eſt. Quedā ē que fit p ſpēm:ſeu p ſimilitudinē corporalē a ſēſibus acceptaz. ⁊ hē ē dei uiſio p enigmata. Alia enī dicieſ viſio ītellectualis:que fit p ſimilitudinē ymaginariam. et tal uiſio dr eē p figuras:que repſentāt inē vt ī ymaginatīa.aliq̄ aūt eſt viſio intellectualis:que ſolū fit p ſpēm ītelligibilē. et hē nō ē:nec per enigmata nec p figuras.⁊ hec viſio appellaſ tertiū celū:de qua dr Paul⁹ fuiſſe rapt⁹ vſq; ad tertiū celū. Prīa viſio ſeu reuelatio facta fuit Moyſi ī rubo. Scōa viſio facta fuit Danieli:ga fiebāt ei reuelationes.non p ſilitudines repreſentātes ſen ſui: ſed reuelatio ſeu viſio tertia facta fuit Moyſi ī latiōe legis: cui miſtrabāt ſpecies ītelligibiles per āgelos: ⁊ iō dicitur q̄ nec p enigmata nec p figuras locut⁹ ē ei dñs. nō tamē p hoc negaſ miſteriū angelicuz in miſtrādo ei ſpēs intelligibiles. Ad tertiū dō. Q ſicut videm⁹ ī uiſu duplex eē mediū ga quoddā ē ibi mediū ſic lux. Itē dicimus ſpeculū repſentās ymaginē ſeu ſilitudines

rerū eē mediū ad vidēdū:et istud appellat mediū qō ē silitudo:quia representat silitudies: p quas ognoscit res p visū. Sic dicit q de se habz ad aīaz vt mediū itelligēdi qō ē sic lux. Angel⁹ aūt sic speculū mīstrās ei ymaginē. Unde itellect⁹ p lucē ognoscat ⁊ accipiat aliquid. Iné aīam igit que ē dei ymago ⁊ veū nihil ē mediū p modū lucis. Est tamē aliqd mediū p modū silitudinis uel speculi. ⁊ he sunt murenule auree: sicut dicit Aug⁹. Dispensatiue similitudies que mīstrāt p āgelos. Unū cant. i. Dicunt sponse munerulas aureas faciem⁹ tibi ¶niculatas argēto. vl' alr pōt dici iterimēdo illō ⁊ dicēdo q· i lege dñs fuerit locut⁹ cū Moyse ⁊ dederit ei legē p āgelicū ministeriū. Unde exo. xx°. habetur. Qō dixit dñs ad Moysen Ecce ego mittā angelū meū q pcedet te:et custodiet i via:⁊ introducet ad locum quē ꝓpaui:obserua cum ⁊ audi vocē ei⁹. Ex quo pz q· p mīsteriū habet expresse i lege a dño Moysi eē legē data. ⁊ i 3°. exodi habetur. q· apparuit Moysi i flamma ignis de medio rubi ꝛc. Et vbi habet ibi dñs i littera sep tuagīta iterptum habet āgel⁹. vnde dicūt apparuit ei āgel⁹. Et beat⁹ Gregoriꝰ cōcordās huicīe dic ibidē i glo. āgel⁹ q Moysi apparuisse describit: modo āgel⁹:mō dñs memorat. Angel⁹ ga exteri⁹ loquēdo seruit. do⁹ ga iterius presidens efficacitā loquendi tribuit. Cum enī loquēs ab iterioze regit:⁊ p obsequū āgel⁹:⁊ p īspirationez dñs memoratur. Ualr g̃ Gregoriꝰ. q· p obsequiū āgeli exteri⁹ p diuinā īspirationem iterius data sit lex Moysi. Sz adhuc posset obici cōtr̄ hō p auctoritatē Aug⁹:i solilogiis dicēt. Q· sic i sole tria aduertim⁹:qō ē qō fulget qō illuminat. sic i deo tria aduertē debem⁹. qō est qō intelligit:qō cetera intelligē facit. Si g̃ de⁹ facit cetera itelligē. g̃ ipe ē q̃ intellect⁹ itelligit. igit ē imediat⁹ apud itellectū. sic lux apud visū. Nihil g̃ ē mediū iter ipsū ⁊ aīaz. Ergo si ab eo data ē lex:que quidē est ad illuminādū animā. Uñ puer. 6°. Māda tū lucerna ⁊ lex. Lux g̃ ē data aīe imediate nō fuit g̃ data Moysi p āgelicū mīsterium.

Ad hō dō. q· i illumīatiōe:siue i formatiōe mētis a deo p legē nihil ē mediū tāq̄ informās seu illuminās. ꝑ solū sic adminiculans ⁊ hō mō angelus ē ibi mediū. s. cōferendo ⁊ adiuuādo ad illuminationē:⁊ hō dupliciter .s. auferēdo īpedimētum. sic ille qui aperit fenestrā vt illumineť dom⁹. ⁊ dr̄ tal' illuminare domū:qz. s. remouet īpediēs illūinationē:et ēt cōferēdo ad suscipiēdū illuīationē. qz excitat ⁊ monet ad suscipiēdū:⁊ pr̄sētat silitudinē ad vidēdū:sic speculū presentat oclo rei ymaginē nihilomi⁹ trū de⁹ erit īme diate se habēs ad illūinationē mētis: sicut lux ad oculum.

Post quaz inquisitū

est de latiōe legis Moysi. Restat nūc inqrē de cōtinētia legis mosayce. Et circa hō plures sūt dubitatiōes. Prīo quātū ad genera contētoꝝ. Scdo quātū ad qualitatē cōtētoꝝ.

Quātū ad primū q̄rit p. Utrū oīa que sūt in lege contineant in vno genere. Scdo an i duplici genere tātū. Tertio an i triplici genere tātū. ita q· nō addat quartū.

Quarto de testimoniis i lege sb̄ q̄ genere cōtineāt. Quīto de iustificationib⁹ sub quo genere cōtineāt. Sexto de pmissis ⁊ cōsultis et cōminationibus sb̄ quo.

Quantum ad primū

querit. Utz oīa que sūt i lege possūt r̄duci ad vnū gen⁹ moraliū. Ita q· oīa dicāt moralia. Ad qō sic. Oīs act⁹ virtutis scōm se est moral. Sz oīs act⁹ preceptoꝝ legis:seu moraliū:seu cerimonialiū: seu iudicialiū est act⁹ virtut⁹. Ergo oīs actus oīs p̄cepti legis est moral. Oīa g̃ p̄cepta legis quecūq̄ sint illa: sūt moralia. Minoꝛ ꝓbat̄ ꝑmo i iudicialib⁹ qz punire maleficū ē act⁹ uirtutis iusticie. ꝑ iste ē act⁹ ⁊ itētio p̄cepti iudicial'. ergo act⁹ p̄cepti iudicialis est mobilis. Judicialia g̃ sūt i genere moraliū. Sil'r illō pz de cerimonialib⁹. quia oē qō ē necessariū ad sal'utem ē i genere moraliū. ꝑ talia erāt ali q̄ cerimonialia legis. s. sacramētalia:quātū ad statū. g̃ cerimonialia erāt moralia. Minoꝛ patz p Aug⁹ cōtra Faustū. qui dic· q· esset p̄uaricatores nisi facerēt. Item oīs actus latrie est moralis. ꝑ act⁹ sacrificioꝝ erāt latrie quia ill' colebat de⁹. ⁊ honorabat ut deus. g̃ erāt act⁹ morales. igit cerimonialia ali q̄. s. sacramētalia erāt moralia. Sil'r istud pz de oīb⁹ cerimonialib⁹: sic de isto. Nō arabis i bone ⁊ asino. nō coques edū in lacte matris. non vestieris lana ⁊ lino ꝛc: quoꝝ nō erat ratio manifesta. quia sic dicūt iudei: expositores legis ad litterā. oīa p̄cepta quoꝝ nō est rō manifesta dabāt iudeis vt reuocarent ab

ydolatria.ḡ erat ītētio taliuz cerimonialiū esse longe ab ydolatria.ꝑ longe esse ab ydolatria:istud est morale vt scilicet hō deum colat ⁊ nō aliū:oīa igit cerimonialia erant moralia. Itē leuit.17°.Hō quilibz de domo ysrael.si occiderit bouē aut ouē:seu captā ī castris vel extra castra: ⁊ nō obtulerit oblatio nē dño:ad hostiū tabernaculi.sāguinis reꝰ erit quasi sanguinē fuderit:sic pibit de medio populi sui.Ideo offerre debent sacdoti filii ysrael hostias suas:et nequaquā vltra īmolabūt hostias suas demonibꝰ.ḡ erāt ad cultū ⁊ honorē dei. Itē cerimonialia legis quātū ad lrām reuocabāt ab ydolatria: qa ipis colebat ⁊ honorabat deus vt deꝰ. Itē quātū ad spiritualē sēsū ducebāt ī christū. ꝑ hꝫ ē morale .s.colere deū ⁊ ducē ī christū: ḡ cerimonialia erāt ī genere moraliū: et sic ī uno genere. Ad oppm deut 4°.ostēdit vobis pactū suū qđ ꝓcepit vt faceret ⁊ decē ẏba que scripsit ī duab9 tabul lapideis. mihiz mandauit ī illo tēpore vt docerē vos cerimonias ⁊ iudicia que facere deberetis. Triplex ḡ ē genꝰ ꝓcepti ī lege.s.morale: qđ pertinet ad decalogū:qđ significat ibi p.x. ẏba:⁊ cerimoniale atq; iudiciale:nō sunt ḡ oīa q̄ ꝺtinet ī lege ī gñe moraliū. zꝫ rō.ī lege sūt ꝓcepta:q̄rū rō describit ī lege nāli. sic ē ꝓceptū decalogi.In lege ēt sūt ꝓcepta q̄rū rō ñ ē ꝺscripta ī lege nsic ꝓcepta discipline:⁊ hꝫ sūt cerimōialia.ḡ ī lege sūt ꝓcepta nc ⁊ ꝓcepta disciplīe:siue ꝓcepta moralia ⁊ cerimonialia ex opposito distincta.ḡ non sūt oīa ī gñe moraliū. Sc̄dō ārit vtz que sūt ī lege cōtineāt ī duplici genere tātum. Ad qđ sic.Aug9 contra faustū.sūt ꝓcepta vite agēde:⁊ sūt ꝓcepta nite significāde.Sz ꝓcepta vite agēde dicūt moralia.que.s.docent quid agēdū.ꝓcepta ẏo significāde vite dicūt cerimonialia:que sūt ī signū:⁊ nō distīguit plura gña ꝓceptoz.Sunt igit ꝓcepta legis oīa ī duplici genere tātū. Itē psal. A iudiciis tuis non declinaui. Slo.i.ab his que cōstituisti regulā uiuēdi.Sūt ḡ iudicia recte viuēdi:ꝑ moralia sūt hi9.ḡ idem sunt moralia legis ⁊ iudicialia.oīa igit ī duplici genere cōtinēt. Itē quidā expositoꝛ legis hebꝛeꝰ dic. q oē ꝓceptū cuiꝰ vtilitas nota ē dr̄ ꝑiudiciuz.quoꝝ vero vtilitas ignota ē: dicūt cerimonie.ꝑ tale est oē ꝓceptū q eius vtilitas nata ē vel ignota.ḡ oē ꝓceptū vel ē cerimoniale vl iudiciale: sūt ḡ oīa solū in duplici gñe tātū. Itē deut 5°. Audi ysrael cerimonias atq; iudicia. reducit ḡ ibi oīa: que cōtinet lex ad duo genera.s.ad cerimonias ⁊ iudicia. Itē leuitici.18°.facietis iudicia mea:⁊ ꝓcepta mea seruabit. Ergo totū qđ ē ī lege cōtinet ꝑ iudiciis vl ꝓcepti. oīa igit ī duplici genere cōtinēt. Itē deut 4°. Scitis q docuerī vos ꝓcepta atq; iudicia.cōprehendit ḡ oīa que cōtinēt ī lege sub ꝓceptis ⁊ iudiciis.et ita ꝑ duplici genere

Ad oppm deut.6°.Dec sūt ꝓcepta cerimonie atq; iudicia:⁊ constat q nō poneret in tali numero:nisi ꝑ adiuicē distīguerēt. Si ḡ iudicia sūt puniēdoꝛ cerimōie credēdoꝛ Constat q ꝓcepta solū erūt faciēdorum.Est igit triplex genus eoꝛ:que cōtinēt ī lege: nō solū ḡ ī duplici genere ꝺtinētur. Item deut.4° Que ē alia gens sic īclita:que bēat cerimonias atq; iudicia: ⁊ vniuersā legem Cōprehēdēt ergo ea que ī lege sūt sub triplici differētia:nō soluz ꝑ duplici. Tertio queritꝫ an oīa que cōtinet lex solū cōprehēdūtur ī triplici genere.ita q nō sūt plura gña mādatoꝝ ī lege q̄ tria. Ad qđ sic deut 8°. Caue ne obliuiscaris domī dei tui :⁊ negligas mādata eiꝰ atq; iudicia:⁊ cerimonias. ḡ totū qđ ē ī lege cōprehendit ꝑ hoc triplici genere. Itē leui . 26.Dec sūt ꝓcepta atq; iudicia:⁊ leges quas dedit dñs inter se et filios ysrael. Ex q̄ pz q tota lex continetur ī triplici genere solū. Ad oppm ostēdit. q oz addere quartū genus deutro xi.Ama dominū deū tuū: et obserua ꝓcepta eius:cerimonias iudicia:atq; mādata oī tempore. p ꝓcepta tāgit unū genꝰ.p cerimōias aliud p iudicia aliud.ḡ p mādata tāgit similiter quartū genꝰ. Itē ī lege erāt cerimōialia: nō sacramētalia:⁊ ī lege erāt sacramētalia

Itē in lege erāt moralia ⁊ iudicialia exo. .xi.Dec sūt iudicia que ꝓpones eis . cerimonialia sacramētalia erāt : que cōferebāt sic circūcisio Cerimonialia nō sacramētalia:ut non coques edū ī lacte matris ⁊c. hiꝰ ḡ cerimonialia erāt ꝑ duplici differētia:⁊ erant alia duo genera.Ergo erāt quatuoꝛ genera ad que reducebāt ea que cōtinebāt in lege

Posset aūt dici:q mādata nō faciūt genꝰ differēs a ꝓcepti.ꝑ ostēdit q ymo qz dicit Hiero.q ī ꝓceptis ē iusticia.ī mādati caritas: seu amoꝛ ḡ ī alio ⁊ alio genere sūt mādata ⁊ ꝓcepta.faciūt ḡ differenꝫ gña. Si dicatur q hoc nō segtur qz mandata stant pro

ꝑceptis dignioꝛib⁹ ꝓtinẽtib⁹ ad amoꝛẽ. ſic
ſũt: Diliges dominũ deũ tuũ ꝛc. Et diliges
ꝓximũ tuũ ꝛc. Cõtra. ꝑceptũ ẽ ei⁹ q iubet ali
quid ꝓ ſe: mãdatũ eius q iubet alqd ꝓ aliũ.
ꝫ multo digni⁹ ẽ ꝑcipere ꝓ ſe q̃ ꝓ aliũ. ergo
digni⁹ ẽ ꝑceptũ q̃ mãdatũ. igit gen⁹ ꝺrñs.
Pꝛeterea aliqñ inuenim⁹ legẽ cõdiuidẽtẽ cõẽ
alia: aliqñ mãdata: aliqñ oĩa ſibi inuicẽ ꝺdi
uidẽtia qꝺ nõ eẽt: niſi facerẽt differẽtiã ſeu
diuerſũ gen⁹. ꝛ querit ẽt rõ hoꝛ. Quarto
querit de teſtimoniis: quõ ſe hñt ad ꝑdicta
genera. vtrũ cõtineãt ĩ illis uel cõtineant
illa. deut. 6⁰. Cuſtodi ꝑcepta teſtimõia atq̃
cerimonias. Querit q̃ vtrũ teſtimõia ſint
idẽ gen⁹ cũ illꝫ an differẽs. Ad qꝺ ſic Iero.
dicit. q ĩ ꝑcept⁹ ẽ iuſticia. ĩ mãdat⁹ caritas.
ĩ teſtimoniis fides. Igit in teſtimõiis cõti
neẽt credẽda ꝛ ñ ĩ aliis. Teſtimõia q̃ faciũt
gen⁹ differens. ꝛ ſũt aliq̃ ꝓter illa. Si dicat
q ſũt reducibilia. Querit ad que Nã ĩ ꝑſ.
Nup illud teſtimoniũ dñi fidele dic glo. ga
qꝺ cĩbus fidelib⁹ ꝓmittit ĩ plebẽ. igit teſti
monia ſũt ꝓmiſſiões. Sꝫ ꝓmiſſiões nõ ſũt ĩ
genere alioꝝ: ꝫ faciũt gen⁹ differẽs ab illis
q̃ ꝛ teſtimõia non ſũt. q̃ reducibilia ad ali
qꝺ illoꝝ. Itẽ ꝑſ. Lex tua ꝛitas. Glo. Uera
ꝓ oĩa. quia ꝓ eã ẽ cognitio peccati. ꝛ ꝓhibet
teſtimonia iuſticie dei. Teſtimõia igit ſunt
cõminatiões. ꝫ ominatiões cõtineẽt ſb teſti
mõiis. ga qꝺ ẽ ad ꝓhibẽꝺ teſtimõiũ ꝺtinet
ſb teſtiõnio. Sꝫ omĩatiões ſũt ad ꝓhibẽꝺ te
ſtiõniũ iuſti⁹ dei. q̃ ꝺtinẽt ſb teſtimõiis. Sꝫ
omĩatiões ꝺrnt ab aliis: nec ĩ aliq̃ gñe coꝝ
cõtineẽt: nec ad aliqꝺ reducũt: q̃ ſil'r nec te
ſtimonia. ſed faciũt gen⁹ differens ab illis
oĩb⁹. Ad oppo⁹. ꝑſ. Teſtimoniũ poſuit in
Jacob. Glo. Teſtimõiũ ꝺr̃ ver⁹ lex. qꝛ nouũ
teſtamẽtũ habꝫ teſtimoniũ a lege ꝛ ꝓphis.
Unde ꝛ tabernaculũ teſtimonii ꝺicebatur
illud q tot miſtica figurabat teſtimonium.
q̃ ꝺr̃ ver⁹ teſtamẽtũ ĩquãtũ ꝓbat. et teſtat
lex ĩquãtũ iubet: idẽ q̃ ſignificat ꝓ teſtimo
niũ. ꝫ alia et alia rõne. Ita idẽ intelligit ꝓ
Jacob ꝛ yſrael ꝛ ꝓp'lus iudaicus. Ex his ꝓꝫ
q teſtimoniũ ꝺr̃ lex: eo q figurat. q̃ teſtimo
nia ſũt ipſa figuralia: nec faciũt aliud gen⁹
ab illis. Itẽ ibidẽ ꝺr̃ q lex bene vtẽtib⁹
teſtimoniũ eſt: quo fugiant peccata ꝛ male
vtẽtib⁹ quo conſcãt puniẽꝺi ꝛ peccatores.
ſicut xp̃s credentib⁹ ẽ lapis in caput ãgeli
pñã. Pe. 2⁰. Nõ credẽtib⁹ ẽ lapis offẽſionis
Ysaye. 8⁰. Ex quo ꝓꝫ q teſtimonia ſũt ipa
iudicialia. Quia iudicialia erãt ad fugiẽꝺ
peccata. cõꝓhẽꝺũt q̃ ĩ ſeipa teſtimõia. Itẽ
Aug⁹ cõtra Fauſtũ. Scriptura illa tũc erat
ꝑceptũ nũc teſtimoniũ: ꝛ logt de legalibus
Ergo teſtimõia ſunt cerimõialia. Itẽ ꝑſ.
Teſtimonia mea ꝺ q̃ docebo eos. Glo. Teſti
monia: ꝑcepta vite. q̃ teſtimõia ſũt ipa mo
ralia: quia moralia ſũt ꝑcepta uite. Quĩto
querit de iuſtificatiõib⁹ legis. an cõtineãt
oĩa ꝑdicta uel ad aliqꝺ eoꝝ reducãt. Ad
qꝺ ſic ꝑſ. In eternũ non obliuiſcar iuſtifica
tiones tuas. Glo. i. legẽ. q̃ iuſtificatiões oĩa
ſicut lex cõꝓhendũt. Itẽ ꝑſ. Legẽ pone mihi
dñe viã iuſtificationũ tuaꝝ. Glo. Lex cũdi
ſit mihi via iuſtificationũ tuarũ. Reputat
q̃ iuſtificatiões ꝛ legẽ idẽ. q̃ cõtinet oĩa ſic
lex. Ad oppo⁹ videt q ꝓ iuſtificatiões r̃du
cãt ad genus moraliũ. Pſal. vt cuſtodiant
iuſtificatiões ei⁹. Glo. Juſtificatiões ſũt ubi
ẽ euidẽs ꝛ abſoluta ꝑceptio. vt diliges deũ
ꝛ ꝓximũ. Ergo iuſtificatiões ſũt ipa moꝛa
lia: ſeu ĩ genere moraliũ. ꝛ ſic ꝓꝫ q r̃ducũt
ad moralia. Sꝫ cõ videt q reducuntur
ad iudicialia. Pſal. Utinã dirigãt uie mee
Glo. Juſtificatiões preſto populo fuerũt: vt
famul⁹ ſex ãnis ſeruiret. et pater reuerẽter
haberet: ꝛ fili⁹ diſciplĩaret. ꝫ illõ ẽ iudicia
liũ. q̃ iuſtificatiões ſunt ĩ genere iudicialiũ.
Sꝫ ꝺr̃ videt q ꝓ iuſtificatiões ſũt cerimõia
lia Pſal. Doce me iuſtificatiões tuas. Glo. i.
ſm ſpũalẽ ĩtellectũ figuratĩas obſeruãtias
fac auertẽ iuſtificatiões. q̃ ſũt cerimõialia.

Sed cõtra oĩa iſta. Pſal. Juſtificationes
tuas doce me. Glo. Quib⁹ tu iuſtificationẽ
facis nõ hõ. Juſtificatiões q̃ ſũt opa dei: et
nõ ſũt opa hõis: que hõi ꝑcipiãt ĩplere. q̃ ñ
reducũt: ad aliq̃ ꝑdict oꝝ. Sexto q̃ritur.
Cũ ĩ lege ſĩt quedã cõſulta: ſeu cõſilia. pmiſ
ſiões. vt repudiũ ꝛ cõmĩationes: an faciãt
ꝺr̃a gña a ꝑdict. an ſb aliqb⁹ coꝝ cõꝓhẽdũ
tur. Cõſilia enĩ ſunt vt leges votoꝝ ꝛc. Hi
ãt act⁹ ſũt differẽtes a ꝑdict. Ergo faciũt
gña differentia ab illꝫ. Solo ꝺõ. q lex ꝺr̃
multipliciter. ꝺr̃ enĩ lex generaliſſĩe. ꝺicit
lex gñaliter. ꝺr̃ ſpecialiter. ꝺr̃ ꝑticulariter
Generaliſſĩe. ꝺr̃ lex: ſcriptura ſeu doctri
na toti⁹ veteris teſt. ſeu ſit doctrĩa opãꝺoꝝ
ad quã ꝓtinẽt libꝰ Moyſi. ſeu ſit doctrina
credẽꝺorũ: ad quã ꝓtinẽt ꝓpheie ĩ quibus
cõtinẽt reuelatiões edẽꝺorũ: ſiue doctrina
oĩm: ad quã ꝓtinet doctrĩa pſalmoꝝ. Et ſ
mõ accipit lex. Jo. x. Nonne ĩ lege veſtra

dictuz est. Ego dixi dii estis. Constat enī q̄ istō dr̄ ī ps. vult g̃ dicē. q̄ doctrīa psalmoz cōtinet ī lege. Sic g̃ lex otinz libros Moysi ⁊ oīs prophas et ps. Scōo mō dr̄ lex generalit: ⁊ sic solū sumit pro doctrīa opandoz Et sic viuidit cōtra ps. ⁊ pphas. ⁊ ad hāc coartat lex. Tuē ultīo. Hec sūt ẏba q̄ locut⁹ sum vobis: cum adhuc essē vobiscuz. qm̄ oz ipleri oīa que scripta sunt in lege Moysi et pphis ⁊ ps. de me. Ecce hic cōdidit legem cōt pphas ⁊ ps. sic lex cōtinet doctrinam p̄ceptorū ad quā ptinent libri Moysi: ⁊ doctrinā exēploz: ad quā ptinēt libri hystoriales. ⁊ doctrinā amonicionū ad quaz ptinet libri Salomonis. Tertio mō dr̄ lex speāliť. ⁊ sic sumit pro doctrīa preceptoz: ⁊ eoz q̄ ptinēt ad obseruātiā: ⁊ sic solum continent libros Moysi. Et ꝟ mō sumit lex Ro. 5°. Lex ꝟintrauit vt habūdaret delictū. Quarto mō dr̄ pticularit lex et sic aliq̄ndo sumit p̄ p̄ceptis decalogi. fm qō habet Ro. 13°. Qui diligit pximuz legē īpleuit: ⁊ Mathei. 22°. In his duob⁹ mādat⁹ tota lex pēdet. Aliq̄ sumit pro p̄cept⁹ cerimōialib⁹ ⁊ sic sumitur ad hebre. x. vmbrā hn̄s. lex futuroz. et ẏma ad Hebr. i. Justo nō ē lex posita. Aliq̄ sumit lex pro p̄cept⁹ iudicialib⁹. ⁊ sic sumitur. Ro. 4°. Lex irā opat. Glo. i. penā. Ad ꝟ enī data ē vt reos faceret tpali pena. oculū p oculo. dentez pro dente ꝛc: et ēt pōt dici q̄ sumit alq̄ lex singularit. exo. xii. Nec ē lex pphase Accipiēdo g̃ otinētiā legis generalissīe. sic cōtinet doctrinā opandoz ⁊ credēdoz̄: et doctrinam orationū. Generalit sic cōtinet doctrinaz opandoz̄. Sz specialit sic cōtinet doctrinā p̄ceptoz. Sz adhuc distīguēdū q̄ lex sic specialiter sūpta: quedā cōtinet q̄ sūt ipsi⁹. Quedā que sūt ad legē: cōtinent g̃ quedā ī lege que sūt ad legē. ⁊ sic continet lex amonitiones. arguitiones. cōiationes: et pmissiones. ꝟ enī ad legē dicūt eē. q̄ monēt ad obseruātiā legis. si aūt cohartat lex ad id qō ē legis Distīguēdū ē: quia quedā sūt ipsi⁹ legis p se: ⁊ ꝟ sūt in triplici differētia Hec enī sūt moralia legis et iudicialia et cerimonialia. Quedā aūt cōtinet lex. q̄ sunt ipsius legis p accidēs. ⁊ ꝟ mō cōtinet consultra ⁊ pmissa. Nā cōsultū r̄spic mai⁹ bonū vt fiat. vnde respicit meli⁹ fieri. Permissū aūt ne deteri⁹ fiat: ⁊ vt vitet maius malū. Lex aūt p̄cipaliter respicit p̄ceptū ⁊ phibitionē. Sz q̄ circa ista cōtīgit fieri melius ⁊ deteri⁹. habet lex cōsulta ad meli⁹ ut fiat ⁊ pmissa ne pei⁹ fiat. sic g̃ p̄cipalit otinet illa tria genera p̄ceptoz. s. moralia. cerimonialia. iudicialia. Nā sic dic̄ Aug⁹. ē p̄ceptū vite significāde: ⁊ ista sūt cerimonialia. ⁊ ē p̄ceptū vite agende: ⁊ istud ē duplex. q̄ duplex ē rō agēdi. s. honestū q̄ sua dignitate trahit ad se et allicit: et talia sunt moralia. Alia rō agendi ē expediēs: vt. s. fmoueatur īpediēs obseruātiā legis et talia sūt iudicialia. Ad rōnes g̃ qbus ostēdit q̄ oīa otinēt sb genere moraliū. Dō q̄ bonū triplicit ē. s. bonū scōm se: bonū ī genere: bonum ex circūstātia. Bonū ex circūstātia dr̄ qōlibet īdifferēs. dūmō īformet aliqua bona circūstātia vt log de se ē indifferēs. tñ loqui ppt deū bonū ē rōne circūstātie addite: Bonuz aūt ī genere duplr ē. s. quia aut est ī genere honesti aut expediēt⁹. bonū g̃ ī genere qō ē honestū p̄cipaliter respicit morale. bonuz expediēs iudiciale. bonū ẏo ex circūstantia: cerimoniale. Silr morale triplicit pōt dici.

Si g̃ extendat morale scōm q̄ extendit bonū. ut dicat morale ex circūstātia sic bo⁹ sic cerimōialia p̄t dici moralia: ⁊ eoz institutio: Fuocatio ab ydolatria ad cultū dei. Sūt enī ī signū gratie. Si aūt dicat morale in genē boni expediēt⁹. ꝟ mō iudicialia p̄t dici moralia: ppzie tamē morale respic bo⁹ ī rōne honesti. Ad scōm q̄n querit. an oīa que sūt legis ī duplici genē cōtineāt. s. cerimonialiū ⁊ iudicialiū. Dō q̄ iudiciū sumit ex rōne discernēdi. Est aūt discretio multiplex. Est discretio boni ⁊ mali: ⁊ ē discretō veri ⁊ falsi. et ē discretio que ē ī ꝛtributiōe pene ⁊ premii. Uno g̃ mō dicūt iudicialia ī discretiōe veri ⁊ falsi. ⁊ ꝟ mō sumit iudiciū ī glo. Sup illud ps. Judica iudiciū: meū Glo. i. discretōez fidei mee. sic g̃ dr̄ iudiciū q̄ discerni⁹ ẋitatē credēdoz̄ ab erroze. 2°. mō iudicium dr̄ ī electione boni ⁊ mali seu discretiōe. ⁊ sic sumit iudiciū ī ps. Judicia eius ī cōspectu meo. Glo. i. pmia iustoz: penas īpioz̄: flagella corrigendoz̄: tētatiōes pbādoz̄ semp attēdo ⁊ pseuerāti cōtēplatioe cōsidero. cōissime g̃ iudiciū acceptum se extendit ad credēda ⁊ opanda. ⁊ sic cōp hēdit ⁊ moralia ⁊ alia. Sz coīter dr̄ put est ī discretiōe que ē ī electiōe boni ⁊ mali. et sic se extendit ad opanda. ⁊ ꝟ mō cōphēdit ī se moralia. ß ppzie ⁊ speāliter dr̄ iudiciū ī discretiōe q̄ ē ī retributione pene ⁊ pmii

⁊ sic nō continet moralia: ⁊ sic diuiduntur cōt moralia cerimonialia. Ad tertiū q̄stitū Utrū oīa que sūt ī lege cōtinētur ī triplici genē. vel oz addē quartū gen⁹. s. mandata. Dō. q̄ pz solo ex manifestatiōe quō moralia ⁊ iudicialia: scōm cōtinētiā se hñt ad alia. Et q̄ obr̄ q̄ oz addē quartū gen⁹. s. mādata Dō. q̄ ītētio mādati duplex ē. dr̄ enī māda tū coīter. ⁊ sic cōphendit oē qđ iubet. Alr ꝓpe dr̄ stricte scōz ītētionē noīs. vt dicat mādaᵐ qđ p aliū iubet ⁊ qđ ñ ex necītate: fz ḡ hāc ītētionē: qđ p aliū iubet strīgit mandatū ad iudicialia ⁊ cerimonialia: que non iussit dñs p se: sed p Moysē: p quē data sūt dñs enī p se pmulgauit moralia. Sz p Moysē cerimonialia ⁊ iudicialia. scōm ꝛo hanc ītētionē nō ex necessitate ptinet mādatum ad ea que ptinēt ad amorē et eis appropiat ⁊ sic vno mō diuidit cont̄ p̄ceptū: scōm. s. q̄ p̄ceptū ē ex timore ⁊ īportat necessitatē.

Ad ea ḡ que obiciūt dō. q̄ sic ī gñe neri ē verū. p̄ notū ⁊ scōo notū: sic ī rōne boni op andi ē p̄ notū sic dilectio: seu mādatum de dilectione: ⁊ ē ibi qđ ē scōo notū: sic decalogus qđ refert ⁊ dependet a dilectiōe. et in hr̄ gñe p̄ notū: respic mādatū. ⁊ p hr̄ pz r̄spō sio. qz ū pōit aliđ genus p māda⁹. Diliges dñm deū tuū: et ꝓximū. Scōo ꝛo notū r̄spic p̄ceptū: et p hr̄ pz respōsio. Quia nō ponitur ad gen⁹ p mādatū ⁊ p p̄ceptū. Sz ponitur alia dr̄a ī genē moris. s. p̄ notū: scōo notuz.

Ad aliud dō. q̄ cerimoniale dr̄ coīter: et hr̄ mō idē ē. ⁊ tm̄ cōphēdit quātū figurale: siue sit sacramētale: seu nō sacramētale. Est enī figurale credēdi: ⁊ illđ ē sacramētale: et ē figurale faciēdi: ⁊ illud ē cerimoniale: stricte sumēdo cerimōiale. ⁊ sic stricte acceptū diuidit cōt̄ sacramētale. nā ī sacramentalib⁹ ꝓpe figurat vita cū remedio morbi.

In cerimōialib⁹ ꝛo figurat vita cū ipsa sanitate vl̄ virtute. Ad illud qđ q̄rit 4°. de testimoniis quō se hñt ad alia. Dō. q̄ testimoniū dr̄ quicqd fit ī attestationē. dr̄ ät testimoniū sic attestatio dr̄. Nā dr̄ testimoniū ꝛitat: seu sapiētie: ⁊ istō ē in credendis Et hr̄ mō sumit Jero. testimōia. cū dic. in testimoniis fides. Est iterū testimoiᵃ diuīe iusticie: ⁊ sic dicūt testimōia cōminatiōes.

Jtē ē testimonū diuīe misericordie: ⁊ sic dicūtur testimonia promissiones. Jtem est testimoniū maiestatis. et sic dicuntur testimonia esse precepta Unde in preceptis ē testimoniū maiestatis. ꝺ hr̄ tripliciter. q: dr̄ eē testimoniū vt signū. ⁊ sic cerimōialia dicūtur testimōia. Jtē dr̄ eē testimonium: vt signū p modū rei: ⁊ hr̄ dupl'r: quia quedam ē res que fac̄ testimoniū respectu sui ipsius vt lux. Et hr̄ mō p̄cepta moralia dicūt testimōia: q: ī seipsis hñt testimonia: q̄ faciēda sūt vl̄ dimittēda. Quedā aūt ē res que fac̄ testimoniū respectu alteri⁹: ⁊ sic iudicialia dicūt testimōia. quia ex pena illa quā infligebāt: erat signū pene future malorū. vt. s. p illa scirēt q̄ de⁹ puniat malos: ⁊ ita ꝛitas ista attestat alteri ꝛitati. Ad illud qđ 5°. querit de iustificatiōib⁹ dō. q̄ iustificatō: vnomō dr̄ act⁹ dei: ⁊ hr̄ mō no ē effectus legis ꝺ diuine gratie. Alio mō dr̄ iustificatō actus hoīs. Et hr̄ tripl'r. quia aut cōsiderat iustificatio scōm eē iusticie: hr̄ ē p cōpatiōez ad illud ī quo ē iusticia: ⁊ sic iustificatio dr̄ illud ī quo ē iusticia. ⁊ sic moralia dicuntur iustificatiōes. q: p illa ē cōseruatio iusticie Aut iustificatio dr̄ executō iusticie. Et sic iudicialia dicūt iustificatiōes. Aut dr̄ iustificatio vt signū iusticie. ⁊ sic cerimonialia dicūt iustificatiōes. quia sūt signa iusticie seu gr̄e future ātē xp̄i īcarnationē. Et ex his pz responsio ad oīa obiecta.

QOnsequenter querit ve otinē legis Moysi q̄ntū ad q̄litatē cōtētoz. ppt illđ ꝛbū apli. Ro. 7°. Lex qdē sca ⁊ māda⁹ sactū: ⁊ iustū ⁊ bonū. Circ qđ querit sic. Primo. vtrū oē qđ cōtinet ī lege sit scm̄. Scōa. vtrū oē qđ cōtinet in lege sit bonū. Tertia. vtrū oē qđ cōtinet in lege sit iustum.

Quantuz ad primū

sic pcedit Aug⁹ cōt̄ Faustū dic. q̄ illicitū ē q̄ lege illa phibet: qua natural' ordo seruat ꝺ repudiū phibet lege qua nāl' ordo seruat ḡ repudiū ē illicitū. Sz oē scm̄ ē licitū. nō ḡ oē qđ ī lege cōtinet: scm̄ ē. Minor patet. s. q̄ repudiū phibet illa lege: qua nālis ordo seruat: hr̄ ē lege nāli. qm̄ de lege nāli ē matrimoniū īdiuiduā vite cōsuetudinē. cont̄ quā ē repudiū. ḡ phibet lege nāli. Si dicat q̄ repudiū erat solū in lege sicut pmissū ne .s. pei⁹ fiēt ⁊ iō licitū. Cōt̄ nō debent fiēi mala vt veniāt bona. ḡ nec silr mala debēt pmitti ne veniāt peiora. ḡ nullo mō ē licitū repudiū. vt. s. vitet deteri⁹ malū. ḡ nec scm̄

nō g̃ oē mādatū legis ſanctū. Item omne qđ ē ↄtrariū legi caritat̃ ē illicitū. Sꝫ habē odio ĩimicū: ē cōtrariuꝫ legi caritat̃:ergo ē illicitum. Si ergo odio habere inimicum iſtud cōtinet in lege:ſic pꝫ ſcōm x̄m̄ bū ſalua toris ĩ euāgelio.g̃ aliqđ mādatū illicitū cō tinet ĩ lege.ꝛ ita nō ſcm̃. Minoꝛ pꝫ.ſ.qꝫ ſit ↄtrariū legi caritat̃.Unꝫ ēt ĩ lege euāgelii: que eſt lex caritat̃ p̄cipit. Diligite ĩimicos veſtros ꝛc. Item z̄.cor.z°. Si miniſtratio mortis litt̄is deformata fuit in gloria. Glo. Quia lex ſcōm litterā multa ĩhoneſta preci piebat:ſ oē ſanctū honeſtū.Ergo multa mā data cōtinebat lex nō ſancta. Item Aug⁹ Peccatū ē dictū uel factū vl̄ cōcupitū cōt̃ legē dei.Sꝫ tale ē expetitō talionis.qꝛ mihi vīdicā ꝛc. Ro.xii. Nō vīdicātes vos. ergo expetitio talionis ē peccatū.g̃ non ſancta.ſ lex cōtinet expetitionē taliōis ſic pꝫ oculuꝫ pro oculo ꝛc.ergo continet aliq̄ non ſancta.

Ad oppo⁹ Ro.7°.Lex quidē ſācta.ꝛ ĩ p̄ſ. Lex dñi ĩmaculata ꝛc. Oĩa igit̃ que ↄtinet lex ſācta ſūt ꝛ ĩmaculata.qꝛ alr ipa ñ poſſꝫ dici ſācta. Solo ad ꝟ ītelligēdo iux̄ aplm. qꝫ lex cōtinet mādata ſancta iuſta ꝛ bona. Cum enī ſit triplex gen⁹ mandati in lege.ſ. cerimoniale.morale.ꝛ iudiciale.ꝛ triplex q̄ litas reſpōdēs ſīgularit̃ illis trib⁹ ut dicat mād⁹ ſcm̃ q̄ntū ad cerimōialia. iuſtū q̄⁹ ad iudicialia. bonū quātū ad moralia. Unꝫ p ꝟ vult ipe aplus notare.q. ꝓprias diſpo ſitiōes mādatoꝝ:ſcōm ſua gn̄a. Ratio tm̄ boni currit p ſīgula. ꝓpie tm̄ dicit̃ ſanctuꝫ reſpectu cerimōialiū. Ad ꝟ enī fuerūt ceri monialia vt pati eēnt ad cultū diuinū:ꝛ ꝟ reſpicit ſāctū. Judicialia x̄o erāt ad puniē dū malos:ꝛ ꝟ reſpicit iuſtū Moralia vero cōferebāt bonitatē: ſcōm ramos caritatis. q ſunt dilectio dei ꝛ ꝓximi.Et iō ꝓpie dr̄ bonū reſpectu moraliū. Unꝫ manifeſte conti nent moralia ĩ ſe ipſis bonitatē. Ad illō qđ obr̄ de libello r̄pudii dđ. qꝫ ĩ lege quedā ſūt vt iuſſa:quedā vt p̄miſſa : quedā vt cō ſulta. Repudiū g̃ cōtinebat̃ ĩ lege vt per miſſū ꝛ nō vt iuſſū. Unꝫ lex ipa nō fuit ꝓp̄ repudiū ſ ꝓpter libellū.quia precepit vari libellū:ſ nō p̄cepit repudiū.ſ ſolum p̄miſit. Nā ibi erāt tria.vnū qđ erat ĩ p̄cepto.ſ.ipe libellus.aliud qđ erat ĩ p̄miſſione.ſ.r̄pudiū ne.ſ.peius fieret.Tertiū erat ibi ĩ pena.ſ.qꝫ repudiatā.poſtea nō habeēt.xxii.veut. Et ſic p̄ceptū legis nō fuit repudiū.ſ libellus p̄cepit enī libellū ↄr̄ diuorciū.vt.ſ.mora di ſciplīe apponēt.quantū ad diuorciū:ne ſcꝫ ſeparēt ſed retraherēt p ſcribētes libelluꝫ. ab ꝟ malo deſiderio:ut p illos diſciplīarēt ꝛ ꝟ fuit ītētio legis.q̄re p̄cepit ꝓius ſcribi libellū q̄⁹ repndiarēt:quē nō poterāt ſcribē niſi magiſtri et doctores.et ex ꝟ aperte fuit iuſticia.quia ītēdebāt qꝫ recurrerēt ad ma giſtros ꝛ doctores.vt illa facerēt ne r̄pudia rēt.Et iō p̄cepit qꝫ ſi appeterēt diuorcium. qꝫ nō repudiarēt niſi ꝓus facto libello.ꝛ ut ĩ illa mora ipī ab illa mala voluntate ceſſa rēt.ꝛ ſic pꝫ ꝓpter quid fuit formatio libelli ante repudiū.Et ꝟ ē qđ dicit Aug⁹.contra Fauſtū: illud de vxore ñ dimittēda qđ dñs p̄cepit:cū ātiqs dcm̃ ſit. Quicūq; dimiſerit vxorē ſuā det ei libellū repudii . Si diligēt ītueamur:uidebim⁹ ñ eē ↄtrariū.utiq; nole bat vxorē dimitti a viro q hāc interpoſuit moraꝫ.vt ĩ diſſidiū anim⁹ p̄ceps et libelli cō ſcriptione refract⁹ abſiſteret.Sꝫ quid mali eſſet vxorem dimittē cogitaret. Preſertim qꝛ vt phibēt apud hebreos ſcribē litteras hebreas nulli fas erat niſi ſolū ſcribis . Et dicit ĩ eodē libellū vir bonus prudēſq; nō ſcriberꝫ niſi ĩ aīo nimis aduerſo atq; puer ſo cōſiliū cōcordie nō valeret.ſic g̃ patet qꝫ pmiſit ſolū repudiū ne fieret pei⁹: ꝛ nō p̄ce pit:ꝛ ſic lex eterna nō accuſat nec dicitur ĩuſta:quia pmittit mala fieri vt eliciat de illis bonū ꝛ ne fiāt peioꝛa:tm̄ mala nō facit ſicut ꝛ lex Moyſi nō erat ĩuſta . qꝛ pmitte bat mala fieri vt uitarēt peioꝛa.ſ.hoīcidiū nec iō pōt dici qꝫ faciat mala : vt veniant bona.qꝛ nō faciebat ꝟ.ſ ſolū pmittebat.Lꝫ enī non pñt fieri mala vt veniāt bona.vel uitent peioꝛa:tamē poſſūt pmitti. Ad illō qđ obicit̃ de odio ĩimicoꝝ.dđ.qꝫ de ītētio ne legis nō fuit qꝫ habēt odio ĩimic⁹:ſupple quātū ad ſuā pſonā. ĩmo magis ītendebat qꝫ diligeret̃ ꝛ p̄cipiebat.Unꝫ ĩ exo.xꝫ.preci pit lex.Si videris aſinū odietis te iacere ſb onere nō ptranſibis:ſ cū eo ſbleuabis.Ecce ſi lex iſta p̄cepit de re ĩimici tui.quanto ma gis p̄cipit de ĩimico tuo:vt ei ſuccurras in neceſſitate.ꝓpter ꝟ dđ.qꝫ ĩ eo q ē inimicus duo ſūt.ſ.nā ꝛ vicium. Naturā ergo ĩimici tui nō debes habē odio:ſ pocius diligere.ſ uitiū in illo debes odire.vnde lex non pmi ſit odiū ĩimici quo ad naturam.ſed qno ad vicium.vt.ſ.non odires illū:ſ vicīū in illo. tm̄ ꝓpter prauū intellectū iudeoꝝ corrigit

dñs ꝟ mādatū ī euāgelio ⁊ non qz lex ī hoc male ītēderet. Et ꝟ ē qđ dicit Aug⁹ cōtra Faustū unusqsq; ĩiqu⁹ hō. iquātū ĩiqu⁹ odio habēdus ē. Inquātū aūt hō ē: diligēdus est. Audito igit ⁊ nō ītellecto q̄ antiquis dc̃m erat. Odietis ĩimicū vestruz. ferebāt hoīes ī hoīs odiū: cū deberēt nō odisse nisi viciū: Nos corrigit dñs dicēdo. Diligite ĩimicos vestros p̄cipiēdo. Igit ut diligam⁹ ĩimicos cogit nos ītelligē quō: Nā possem⁹ vnū eū demq; hoīez odisse ꝓpter culpā. ⁊ diligere ꝓpt naturā. Ad aliō q̄ ostēdit q̄ lex multa ĩhonesta p̄cipiebat. dđ. q̄ ĩhonestū dicitur triplr. s. negatīe ꝓuatīe. cōparie. Aex ḡ nihil p̄cipiebat ĩhonestū ꝓuatīe: nec cōparie: ꝟ bñ p̄cipiebat aliqđ ĩhonestū negatīe. qz p̄cipiebat aliq̄ que de se ñ erāt honesta: ꝟ ex circū stātia erāt honesta. qz semp ex aliqua causa fiebāt iusta ⁊ bona. Aut enī semp ad īrām erat cā honesta: aut significatio honestatis

Ad 5m̄ soluit Aug⁹ cōtra Faustū dicens. Illud qđ dc̃m ē antiqs. dentem pro dente. oculū pro oculo. quō cōtrariū bz: qđ ait dñs Ego aūt dico vobis non resistē malo. Sz si quis te pcusserit ī maxillā ꝛc̄. Quis enī tan dē facile cōtētus ē: tātū repēdere vindicte q̄tū accepit ĩiurie. Duic igit ĩmoderate: ac per ꝟ ĩuste vlcioni lex iustū moduz figens legē penā talionis īstituit. ꝟ ē vt qualēcūq; quisq; ītulit ĩuriā: tale suppliciū pēdat. Et post dic̃ cū peccet. g p ĩmoderationē ĩiurie vult vīdicari: Nō peccat āt q modū adhi bēs iuste vindicari uult: Remotioꝛ ē a pcō iniuste vīdicte: qui nō vult oīo vindicari. peccat enī qui exigit ultra debitū. nō pccāt aūt qui exigit debitū istud. Tamē qz dubi tabile videt. Flīquim⁹ ifra disputationi.

Circa secundum sic

pcedit. Etq̄rit vtrū oē mandatū legis sit bonū. Ad qđ sic. xx. Eze. Dedi eis p̄cepta ñ bona: ⁊ iustificationes nō bonas ī quib⁹ nō viuēt. Itē oē qđ nō ē cōferens seu qđ est carēs vtilitate: caret rōne boni. ꝟ mādata cerimonialia erāt hi⁹ q̄ carebant vtilitate: nec cōferebant aliquid. Uñ hebreoꝛum 6°. Reꝓbatio fit ꝓtis mandati ꝓpter suam ĩutilitatē ⁊ loquit de cerimōialibus. Ergo cerimonialia sūt nō bona. Itē oē qđ non cōfert aliquā cōmoditatē. est nō bonū. Sed talia sūt aliqua cerimonialia. vt nō coques edū ī lacte matris. lana ⁊ lino nō indueris. nō arabis ī boue ⁊ asino. Ergo ista māda ta sūt ñ bona. nō ḡ bonū ē oē mādatū legis.

Ad oppo⁹ p̄ª. Ibi p̄. Bona ē lex si qs ea legitime vtat: ꝟ nō dicēt bona nisi ea que continet esset bona. Itē deut. xi. Nō ī casū p̄cepta sūt vobis ⁊ loquit de uniuersis que scripta sūt ī lege. ḡ oīa habent vtilitatē. ḡ oīa sūt bona. Soło dđ. q̄ oē mandatū qđ cōtinet ī lege ē bonū. ꝟ distīguēdū est. quia ē bonū simplr: ⁊ istud ē bonū ex genē: ⁊ ita de se. Et ē bonū qđ dr̄ cōgruū: ⁊ istud est bonū ex circūstātia. qñ ḡ dr̄ dedi eis prece pta nō bona. ꝛum ē: q̄ put dr̄ nō bona de se siue ex genē aliqua erāt non bona: tñ ex cir cūstātia oīa erāt bona. vñ oīa p̄cepta ceri moniarū dicūt bona de cōgruo: ꝟ ē ex cir cūstātia. s. quātū ad rōnē īstitutiōis. qz sēp ex aliqua bona cā īstituebāt: ⁊ ꝟ mō loquit aplus q̄ bona ē lex: si quis ea legittīe vtat: nō tñ erāt oīa cerimōialia bona de se siue ex gñe. Et ꝟ mō ītelligit illud ꝛbū Eze. et ꝟ ē qđ dic̃ Aug⁹ cōtra Faustū. Aplus enim ille qui i corde suo lapideo multa precepta magis cōgrua q̄ bona accepat quib⁹ tamē figurarēt ⁊ ꝓbarent futura. Ad scām dđ. q̄ loquit ibi aplus nō simplr ꝟ quātum ad statū noue legis: siue euāgelii: qz illa pre cepta erāt ī significationē noue gratie siue legis euāgelii: que cū venerit sūt illa repro bāda nō simplr: ꝟ rīspcū istoꝛ. qz figurabāt ista que iā cōtigerāt. Nota tñ q̄ ī ill' precep tis duo attendenda sūt. s. significatio: et obseruātia. Uult ḡ q̄ adueniēte lege euan gelii illa essēt reꝓbāda supple quātum ad obseruātiā ⁊ nullius utilitat: nec deberent ampli⁹ obseruari: nō tamē quātū ad signifi cationē vult q̄ sint rꝓbāda. sed quātum ad hoc sunt utilia. sed quantum ad obser uātiam est ĩutilitas eoꝛum respectu status euāgelii. Et ꝟ ē qđ dic̃ Aug⁹ cōtra Faustū Cessationē sabbatoꝛ quidē supuacuā uci⁹ ad obseruādū. ex quo spes reuelata est nr̄e quietis eterne. nō tñ ad legēdū ⁊ ītelligēd sacrificia veteris testamēti: figure nr̄e fue rūt: ⁊ oīa talia mult⁹ ⁊ varīis modis vnum sacrificiū cui⁹ nūc memoriam celebram⁹ sig nauerunt. vnde ist̄o reuelato et suo tēpoꝛe ablato illa de agēdi celebritate sblata sunt Sz ī significādi auctoritate mānserūt. Ad tertiū dđ. q̄ oīa cerimonialia erant ꝓpter aliquā utilitatē. vñ illoꝛ cerimonialiū nō erat rō mānifesta. erat etiā utilitas ꝓmo. s.

reuocatō ab ydolatria.ipi enī miseri iudei ī veneratiōne ydoloꝝ hebāt quosdā rit⁹: ḳs dñs p cerimōialia p̄cepta damnauit.sic mixturas faciebāt ī veneratiōne elemēto⁊ q̄ miscēt:que quidē elemēta ipi adorabāt.cō tra qđ datū ē eis mādatū de mixturis ne fa cerēt eas nō uestieris lana ⁊ lino ⁊c. Et silr p̄mos fruct⁹ arbo⁊ dabāt ydolis tāq̄ dis n^e.⁊c.cōt que oīa vt ab ipis reuocarent ad cultū dei .data sūt eis p̄cepta cerimonialia Uñ leuit . i7⁹. Neq̄ ap̄li⁹ offerrēt hostias suas demōiis. Alia fuit vtilitas ipso⁊ ceri monialiū que erāt ī signū future gr̄e q̄ ad p̄fectos. Et sic soluēdum ē ad illam rōnem per ītereptionem.

Tertio queritur an

oē mādatū iustū sit: an cōtineat aliqđ non iustū. Ad qđ sic Aug⁹ cōt Faustū. Bestiaꝝ nā nō peccat:qz nihil facit cōt legē eternā Sz̄ iustū ē vt nō peccās puniat⁊ p̄ pcco.g̃ iustū ē q⁹ aīalia que nō peccauerūt puniat⁊ p̄ pcco hoīz. Sz̄ tales erāt leges sacrificio rū q⁹ quidē aīalia nō peccātia puniebātur p̄ peccato hoīm ⁊ īterficiebāt. Ergo erāt iuste. Et ꝫ ēt est illud qđ dcm fuit ab alig bus. Quid meruē boues: aiaꝝ sine fraude doliscz. Itē de iusticia ē vt q peccat punia tur. Ergo cū sol⁹ hō peccet ⁊ non aīalia de iusticia ē q⁹ sol⁹ hō puniat:⁊ nō aīalia:⁊ sic leges sacrificio⁊ erāt iuste. Itē ist đ ostē dit de iudicialib⁹. qz iusticia ē vt p mēsu ra culpe:sit mēsura pene Uñ deut.zc⁹. P̄ro mensura peccati erit ⁊ plaga⁊ modus. vbi igit maior culpa:dz̄ sequi maior pena. Sed ī lege nō ē īflictio penarū scōm quātitatez culparū. Ergo ⁊ leges iudicialiū que penas īferūt sūt iuste. Minor p̄z qz exo.zz.habet P̄ro vno boue furato quīq; boues restituāt ⁊ p uno one q̄tuor P̄ro furata ẋo pecuīa si īueniat fur:duplū reddet ita dic lex.plus g̃ punit fur bonis ⁊ ouis·q̄ fur pecunie.⁊ tñ ē maior culpa in furto pecuīe q̄ in furto bo nis uel ouis. qz maioris posset eē vtilitatis pecuīa possessori suo q̄ bos uel ouis. g̃ non infligitur pena scōm quātitatē culpe.non ē igit equitas ī pena. Itē istud p̄z in lege talionis.qz de iusticia ē vt nō soluz puniat ꝫ etiā q⁹ fiat restitutō leso. Sz̄ ī lege taliōis nō fiebat restitutō leso. Uñ non reddebat ei ocul⁹.ꝫ solū puniebat peccās. Uñ oculū p oculo ⁊c. In lege ẋo furti fuit facta r̄stitu⁹ et tīi maioris erat vtilitat ocul⁹: q̄ aliq̄ res tēporal.si g̃ lex non dec̄ſauit aliquā restitu tionē ibi.relīquit q⁹ fuit iiusta : non g̃ iusta sūt oīa que cōtinēt ī lege. ⁊ maxīe quātum ad legē talionis. Itē de iusticia ē vt ma iori bono reddat mai⁹ p̄miū. Uñ nō ē equū iudicium vt equale p̄miū reddat maiori et minori bono. ꝫ lex facit b̄.g̃ lex nō est iusta. Nō g̃ oē qđ ē ī lege ē iustum . Minor p̄z.q̄m zz⁹.deut.dr̄. Si ābulauerīs p uiā ⁊ īueneris nidū ⁊ matrē pull:desup īcubātē ñ tenebis eā cū filiis:ꝫ abire patieris. Et post ꝫditur p̄missio . vt.ſ.bene sit tibi ⁊ lōgo viuas tē pore: ꝫ idē p̄miū p̄mittit honorāti patrem ⁊ matrē.xx.exo . qđ tū quēstiōe in īfinitum maius ē bonū.g̃ mādatū istud nō ē iustum: nō sūt g̃ iusta oīa que cōtinēt ī lege. Solo đ q⁹ oīa cōrēta ī lege sunt iusta sicut dcm ē:nec ē aliqđ iiustum contētū ī lege. Et q⁹ obr̄ de aīalib⁹ đ.q⁹ nō puniūt p̄ peccato ꝫ patiūt pro homine .et b̄ ꝑpter vtilitatez hoīs.⁊ multiplex cā ē quare patiūt Nā esse aīaꝝ ⁊ suū viuē et suū mori ē p̄ro hoīe. Uñ sic p̄ro vtilitate hoīs ⁊ sustētatiōe quo ad corpus cōueniēs ē q⁹ interficiant animalia Ita q̄tū ad spiritualē vtilitatē q̄ ipsi⁹ aīe ē illud cōueniēs ē.b aūt utilitas fuit ut per mortē aīaliū que nihil cōmisērāt.ostēderet q⁹ peccās dignus erat morte eterna:Unde ostendit ei dñs p mortem aīaliū : quantus erat reat⁹ pcci ī deū. Et p b̄ peccās signifi caret se dignū morte eterna . Alia vtilitas fuit vt īprimeret in eis districtio et rigor iusticie diuīe:⁊ ostendet eis . Nam maxim⁹ erat rigor iusticie .et videbat q⁹ dñs vole bat aīalia nō peccātia punire ut in hoc lege rent discretionē diuīe iustitie ⁊ rigorem quātum ad ipsos qui peccabūt . Tertia vti litas fuit reuocatio ab ydolatria : quia ipsi faciebāt sibi ydola ſb figuris animaliū : et illa colebāt ⁊ adorabāt . ⁊ ꝑterb̄ vt reuo carēt a cultu ydolorum ad cultū dei. P̄recē pit eis dñs īmolare aīalia : ⁊ talia q̄lia ipsi nō erāt cōsueti adorare vt esset alter ritus et separentur a p̄ristino . Quarta vtilitas erat īmolatiōis aīaliū ꝑpter significātiam hostie:quā obtulit saluator p̄ro peccat⁹ oīm Uñ dicit quedā glo. sup leuit.in principio. q⁹ oēs legales hostie: x̄pi hostiā figurabant

Ad z^m đ q⁹ mult⁹ de causis īferēt maior pena. Aliqñ enī maioritas pene inferēt ꝑpt maioritatez dāni; sicut p̄z q⁹ lex plus punit

illū qui furat̄ bouē ꝙ qui furat̄ ouē. quia p vno boue debēt quīq; restituī: pro vna oue quatuor. ⁊ ℔ q; magis dānificat̄ hō ī amissione bouis ꝙ ouis. quia vtilior ē bos. Silr aliqñ infert lex maiorē penaz rōne maioris īclinatiōis: et sic maiorē infert penā furāti bouē ⁊ ouē ꝙ furanti pecuniā. qz ipa īcustodia recludit. Et iō quia facili⁹ cōmittitur furtū ouis uel bouis ꝙ pecuīe: maior ē inclinatio ad furādū bonē uel ouē ꝙ pecuniam. Et ideo plus punit vt ab hac inclinatione retrahat ⁊ coherceat. Itē īfert aliquādo maiorē penā rōne maioris facilitat̄ ⁊ cōsuetudinis: ⁊ iō plus punit lex furē ꝙ raptorē. punit enī furē ī duplo. ſ raptorem ī quīto solū. Unde nō oportet ꝙ reddat nisi quīta ptē eius qđ rapnit: ⁊ illō qđ rapuit. Fur āt reddet ad min⁹ duplaz ptē: sup̄ illud qđ rapuit. Unde leui. 6°. Aīa que peccauerit ⁊ cōtento dño negauerit depositū ꝓximo suo: vel vi aliqd extorserit reddet oīa que per fraudē voluit obtinē ītegrā. Et quīta īsup ptē addet dño cui dānū intulerat. Ratio aūt hui⁹ ē maior cōsuetudo ⁊ facilitas. Maior enī cobtio magis ē necc̄aria vbi ē maior cōsuetudo. maior ē aūt cōsuetudo ⁊ ꝓnitas ad furādū ꝙ ad rapiēdū. qz fur locuz habet furādi ī ciuitate ⁊ extra. vnde ī omni loco furat̄: raptor nō. īmo solū exī portā ciuitat̄ Et iō maior ē cobtio ꝑ penā ad declinādū a furto ꝙ a rapina. Et ℔ ē ītētio legis. ℔ āt iustum ē simplr. Ad 4m̄ dō. q; pena legis aliqñ est scōm equitatē. aliqñ fm̄ districtionē. In pena taliōis ē equitas: ⁊ ñ districtō qz ñ punit̄ peccās ī ap̄li⁹ ꝙ cōmisit. Unde oculū pro oculo. dēt̄em ꝑ dēte ꝛc. ⁊ ratio est In illis enī peccatis que fiūt mouēte ocupiscētia: punit lex scōm districtionē. In illis aūt que fiūt mouēte ira: punit scōm eqtatē. ⁊ ℔ ē ga mot⁹ ocupiscētie ꝓnior ē ⁊ ꝓtior ꝙ mot⁹ ire. Unī damas. Ira ē audax. vindex cōcupiscētie lese. Propt̄ qđ p; q; mot⁹ concupiscētie p̄cedit motū ire: ⁊ ꝓnior ē. vñ tota corruptio ⁊ totus flnxus malicie ē ex parte cōcupiscētie. Et ꝑpter ℔ peccata que sunt mouēte ocupiscētia: punit fm̄ districtionē: ⁊ determīat ī illis r̄stitutionē sic̄ p; ī furto. ſ nō sic̄ de ira. Et ꝑpter ℔ lex taliōis. que punit peccata talia que fiūt mouēte ira. punit scōm eqtatē. nō scōm districtionē. Unī nō determīat restitutionē aliquā ſ solū pena īfert eq̄lē peccāti. Ad 5m̄ dō. q; p̄miū mai⁹ aliqñ attēdit rōne maioris boni. aliqñ rōe maioris mali vitādi. Ratio g̃ p̄cepti de dimissione matris sup̄ pullos īcubātis. fuit vitatio maximi mali videlicz ydolatrie cō suetudo. Quia ip̄i iudei ydolatrie faciebāt cōiecturatiōes suas ⁊ auguria ī cātu taliuz aniū siue garritu. Et silr ī aliqbus mēbris sic̄ ī extis. vt g̃ dimittēt cōsuetudo ista: et intenti essēt ad cultū dei ꝓmittebat̄ equale ꝓmiū pietatis: que erat in dimissiōe matris īcubātis sup̄ pullos. ⁊ pietatis que erat in honorādo patrē. Et rō fuit maximū malu; vitādū sic̄ dictū ē. Aliter dō. ſ. q; ꝛtributiōes ꝓmisse nō sp̄ fiebant scōm equitatem correspōdētē meritis obseruātie mādatoz. ſ qñq; scōz beneplacitū ꝓmittēt. ꝛsidēata cōgruitate aliqua tm̄ ꝓmittebat̄ min⁹ meriti quātū magis siue idē. vñ sic̄ cōplacuit diuine volūtati ꝓmittē lōgeuitatē liberis ꝓpter sustētationē coz̄ īesse a quib⁹ hēbāt esse. Silr cōplacuit diuine volūtati ꝓmittē lōgeuitatē ꝓmittētibus matrē pullorum viuē vt ad ℔ pullificaret siue pullos multiplicaret ad sustētationē vite ꝓximoz̄. Preterea multa crāt motiua ad honorādō parentes. ſ. natura. siue īclinatō n⁹. debitū: affectō pietat̄ ⁊ hi⁹ ārū nullū erat motīm ad ꝓmittēdū matrē pullozz viuē. ꝓptēa qđ ouetebz vt maioris fieret ꝓmissio: ex ista ꝑte ꝙ ex illa. maioris dico habito respectu ad aliud mandatum.

Consequenter quic de lege Moysi quātū ad īpletionez ꝓ xp̃m ꝓpter illō xp̃i qđ dicit Mathei 5°. Nō veni soluē legē ꝛc. Dzīo an xp̃s legem īpleuit ⁊ quō īpleuit. Secōo queriť an īpleuit oīa. Quātū ad ꝑmū sic obiciť. Omnis agēs cōtrā ea que legis sūt: ē soluēs legem: xp̃s ē agens cōtra ea que legis sūt. Ergo est soluens legē. Minor p; Mathei 8°. Habet̄ q; extendēs manū: retigit leprosū. ſ ℔ erat ꝓhibitum ī lege. g̃ fecit cōtra legē. ⁊ ira solui eā. Sed nullus talis ē implens legem: g̃ xp̃s nō īpleuit legē. Si ad ꝑmā ꝓpositionē dicat̄ q; ita ē de his q; sūt ſbiecti legi. ſ xp̃s nō erat ſbiectus legi. Huic obī. Xp̃s añ baptismū īuenit̄ legē īpleuisse ⁊ fecisse ea que erāt legis. ſ post baptismū non fecit ea que erant legis generaliter īmo aliq̄ sic: aliqua ñ scōz q; ei placebat. Ergo post baptismū faciebat aliqua cōtra legē. g̃ ipsā soluebat.

Sz tñ tūc ñ erat legi ſbiect⁹. g̃ ñ oz ad ℔ q̃ aliqs ſoluat legē: q̃ ſit legi ſbiectus. Item Mathei 8°. Uade ⁊ oſtēde te ſacerdotibus glo. Mittit ad ſacerdotes ne legē ſoluē vi dētur. Uult g̃ dicē glo. q̃ niſi miſiſſet ad ſacerdotes q̃ ſoluiſſet legē. Sz mitti ad ſacerdotes ℔ erat figurale. Et ſoluiſſet legē niſi ℔ feciſſet. g̃ ſilr ſoluit legē ī tāgendo lepro ſum. Quia phibitū erat ī lege ⁊ figurale. ꝟ null⁹ tal īplet legē. g̃ xp̃s ñ īpleuit legē. Jt dñs legis faciēs cōtra legē dr̃ ſoluere legē: alr tamē q̃ ſbditus legi faciens cōtra eam. quia ꝓmus dr̃ ſoluē ⁊ reprehēſibilr. ali⁹ autez reprehēſibilr. Sed xp̃s qui ē dñs legis inue nit feciſſe conr̃ lege. g̃ ſoluit legē lz tamen irreprehēſibiliter. Sed null⁹ ſoluēs legē ſiue r̃prehēſibilr ſiue irreprehēſibilr implet legē. īmo ē cōtrari⁹ legi. g̃ xp̃s nō īpleuit legem.

Jtē dr̃ ī lege. Reddes dño tuo iuramen ta tua. ℔ ē ꝑceptum morale iudiciale. ꝟ xp̃s ꝑcepit cōtrariū hui⁹. Mathei 5°. cum dixit. Ego aūt dico vobis nō iurare oīo. g̃ ſoluit legē quātū ad moralia: ⁊ nō īpleuit. Item 7° ad hebreos. Trāſlato ſacerdotio neceſſe ē vt legis trāſlatio fiat: Sz trāſlatū ē ſacer dotiū p xp̃m. g̃ legis trāſlatio fit p xp̃m. ſed vbi ē legis tranſlatio: eſt legis mutatio: ⁊ vbi eſt legis mutatio nō eſt legis impletio. Ergo per chriſtum non ē impleta lex. Jtē 2ª cor. 3°. Si q̃ euacuatur p gloriā ē. Multo magis q̃ manet ī gloria ē: ⁊ appellat illud q̃ euacuat lege Moyſi. illō q̃ manet legē euāgelii. Ex ℔ ſic ob r̃. Nihil q̃ euacuat et nō manet īquātū hi⁹ īpletū ē. Sed lex Moy ſi p xp̃m ⁊ gloriā ei⁹ euacuat ⁊ non manet ſicut habet ibi. Ergo p xp̃m nō īplet. Jtē Ro. 13. Qui diligit pximuz. Lege īpleuit ꝛc. ſi q̃ ē aliud mādatū in ℔ ẽbo iſtaurat glo. .i. cōtinet ⁊ īplet. Ex quo obr̃ ſic. Nihil q̃ īpletū ē indiget īpletione. ꝟ mādata legis hñt mādatū de dilectiōe pximi ī quo īplēt g̃ nō īdiget īpletiōe illa. g̃ nō īplentur per xp̃m. Jtē p⁹ ad Thi. p. Finis precepti cari tas. Glo. Impletio ⁊ cōſūmatio legis ē cari tas. ⁊ ℔ gemīa ē ſcilicet dei ⁊ proximi: totā enī magnitudinē ⁊ amplitudinē ciuinoꝝ elogiorum ſecura poſſidet caritas: qua deuz pximūq; diligim⁹: que radix ē oīm bonoꝝ. Si g̃ p mādatū de caritate īplet lex: non g̃ p xp̃m īpletur lex. Ad oppo⁹ oīs qui ad dit rei: q̃ ei dr̃: ⁊ figure exhibet q̃ figu rat implet rē ⁊ ipſuz ſignū: ſiue figurā. Sz in lege erāt p̃cepta vite agēde: ſcz moralia ⁊ p̃cepta vite ſignificande. ſ. figuralia ſic dicit Aug⁹ cōtra Fauſtū ⁊ mādat nite agē de addidit q̃ dr̃ erat ſic p⁹ Mat. 5°. māda tis vite ſignificāde. ſ. figuralibus exhibuit q̃ figurabant. Uñ ſup illō Mat. 5°. Nolite putare q̃ veni ſoluē legē. Glo. Adīplet xp̃s deū p̃miſſis ad īchoationē nite agende ſup addidit plura ad pfectiōez moraliū p̃cepto rū ⁊ ā figuris tegebāt ⁊ futura figurabāt ī ſe pfic ⁊ ī eccleſia: ſic ꝙ figure uacue eſſēt: ⁊ ſine effectu: generalit g̃ xp̃s legē īpleuit.

Solo dr̃ q̃ xp̃s hō īpleuit legem: ſic ipe met teſtatur ex ore ſuo. Mathei 5°. Cū dicit Nō veni legē ſoluere ꝟ adimpere: differēt tamen eā adīpleuit. Quia ſic ī lege ſūt tria .ſ. iudicialia. moralia. figuralia. ſic fuit mo dus īplēdi generalit legez a xp̃o. Figuralia enī īplenit ſed ℔ tripliciter. ſ. p termīatiōez p exhibitionē. p manifeſtationem ſcōm tria que ſūt cōſiderāda ī figuralib⁹. ſ. obſeruā⁹. ſignificātia. figura. Impleuit g̃ figuralia p termīationē quātū ad obſeruātīā ſcōm q̃ dic Aug⁹ cōtra fauſtū: de p̃cept ⁊ ſacramē tis uet. teſ. Sepe hac multa iā dixim⁹ vt in telligeret aliud ibi fuiſſe: q̃ p gratiā noui teſtamēti faciēdo donaret īplēdū. aliud q̃ p veritatē patefactā remouēdo demonſtra ret īpletū. Jtē īpleuit figuralia per mani feſtationē: quātū ad ſignificātiā: ſcōm q̃ dicit Aug⁹ cōtra fauſtū. Aliud erat quo ℔ oportebat p figuratas ꝓbias pronūciari. ⁊ aliud ē quo ℔ iā oportet p manifeſtam ꝛi tatē redditāq; adīpleri. Jtē īpleuit figu ralia p exhibitiōez: q̃ ad figurā. ſ. exhibēdo illud q̃ figurabāt. Et ℔ ē q̃ dicit Aug⁹ cōtra fauſtū. Jmplet lex uel cū fiunt q̃ ibi p̃cepta ſūt. vl cū ibi exhibēt q̃ ibi phibita ſunt. Item ali⁹ ē mod⁹ īplēdi q̃ impleuit īpa moralia: ⁊ iſte ē p pfectā boni opationē. Sed ad pfectā boni opationē tria requrunt .ſ. boni cognitio. boni executio. ⁊ poſt caſuz releuatō. Et ſic īpleuit moralia quātum ad pfectā boni cognitionē: q̃⁹ ad executionē: ⁊ quātū ad releuationē poſt caſū. Quātum aūt ad pfectā boni cognitionē triplicit īple uit. q: ad ℔ q̃ ſit pfecta boni cognitio. oz q̃ ſit mali cognitio pfecte: ⁊ q̃ ſit boni cogni tio pfecte. Jtē oz q̃ ſit melioris cognitio ⁊ ſcōm ℔ ē pfectio moralium in euangelio. Jmplet enī ea quātū ad pfectā mali cogni tionē. Cum dic dictū ē ātiquis. Nō occides.

ꝛ ego dico vobis nō irascaris: ꝛ sic de aliis prohibitionibus mali: quas addit prohibitionibus legis. Silr ꝛ quātum ad pfectam boni cognitionē. cū dic. Diligite inimicos uestros. Ite ipleꝫ ea quātū ad cognitionem meliorꝫ. Sic cū ipe addit cōsilio. vt si vis pfectus esse vade ꝛ vende oia que habes et da pauperib⁹. Et sic g ipleuit ea quantū ad cognitionē: ꝛ hūc modū iplēdi tāgit Aug⁹ cōt faustū. qz nō itelligebāt iudei homicidiū nisi pemptionē corporis huāni: p quaꝫ vita puarent. Aperuit dns oēm iniquū motū ad nocēdū fratri i homicidii genē deputati. Uñ ꝛ Jo. dicit. Qui odit fratē suū homicida ē. Et qm putabāt tātū mō corporalē cū fēa illicitā cōmixtionē vocari: Dechiā demonstrauit mgr ēt talē cōcupiscētiā nihil aliud eē. Fuit g iste mod⁹ iplēdi in hoc q dom⁹ manifestauit quid bonū ꝛ qd malū ꝛ quid melius sup Mat. v°. Glo. Cri. Mādatū xpi nō ē cōtrariū legi. Sz latio i se cōtinēs legem: qui nō irascit nō occidit. sed nō econuerso licētia irascēdi cā ē homicidii. tolle irā ꝛ nō fit homicidiū. Scōs mod⁹ implendi moralia fuit i dādo gratiā ad pfectā boni executionē. qd nō dat p legē. Et h tāgit Aug⁹ cont faustū. Lex puaricatiōis reatu superbos deuīxit augēdo pecm: cū iubet qd adimplē nō possunt. ipsi⁹ legis iplet iustitia p gratiam spūs i eis: qui discūt a xpo mites eē atq; humiles corde. Tertius mod⁹ iplēdi moralia fuit i relaxādo post casū: qd nō faciebat lex Et hūc modū ponit Aug⁹ cōt faustū dicēs. Quia sb gratia positis: in hac mortali uita difficile ē oīo iplere qd i lege scriptū ē. Nō cōcupisces illic p carnis sue sacrificiū: sacerdos effect⁹ ipetrat vobis idulgētiā. etiā h adīplēs lege. ut q p nostrā ifirmitatē minus possum⁹: p illius pfectionē recupet: cui⁹ capitis mēbra effecti sum⁹. vnde vult q nobis ipe impetret idulgētiā post casū vt releuemur postq; trāsgressi sum⁹: qd non poterat lex facē. imo dānabat tales. vlteri⁹ ipe ipleuit iudicialia vt. s. facerēt declinare a malo: ñ tamē pfecte h faciebāt. qz triplex ē malum. s. malū scōm se: ꝛ h ē malū q ad oēs. ꝛ tale fuit repudium siue illicita sepatio maris et femīe contra ordinē matrimonii. Est etiam malū ex cōcoitātia: ꝛ h ē malū q ad plures ꝛ frequēter: ꝛ tale fuit talio. Licz enī possit aliq̄ accipi iuste aliq̄ vīdicta: vel talio est tamē malū i plurib⁹ ꝛ frequēter: qa uix pōt fieri sine libidine vīdicte. Est ēt malum ex occasiōe ꝛ h ē malū raro ꝛ i paucioribꝫ tale fuit iurare. Jurare enī hz i se bonū sit: ꝛ non simplr malū: tamē aliqñ pbebat occasionez mali. s. piurii: scz cū fiebat: frequēter tamen erat ad declinādū malū. Unde hebreoꝝ vo. Dis cōtrouersie finis est iuramētū: h ñ pfectē declinabāt ista iudicialia a malo. facta aūt ē pfecta declinatio p xpm. Uñ ot iudiciale de iuramēto dic. Nō iurabis oīo. Cōt repudiū dixit. Quicūq; dimiserit uxorē sine cā facit eā mechari. Contra talionē dixit. dico vobis nō resistere malo: ꝛ h fecit ut pfecte nos faceret declinare a malo. Et hoc est qd dic Aug⁹ ot faustū. Quia piurare graue peccatū ē. Jurare ât sic uerū iurare nullum peccatū ē. h lōgi⁹ remot⁹ ē a flm iurando: q nec iurare cōsuenit: q̄ qui verū iurare. nam iurare pcliue ē ad piuriū. Maluit dns nos nō iurātes recedē a vero: q̄ verū iurantes ppinq̄re piurio. Silr dicit de talione. sic ī iurādo etiā: qui xtum iurat ppīquat piurio. vnde ēt lōge abest qui oīo ñ iurat: ꝛ q̄uis nō peccet q xtum iuret. Remotior tamen a peccato ē q nō iurat. vñ admonitio ñ iurādi cōseruatio ē a peccato piurii. Ita cū peccet: q p īmoderationē iuste vult vīdicari. Nō peccat ât q moderatiōe adhibita iuste vīdicari vult: remotior tñ ē a pcco iniuste vīdicte q ñ vult oīo vīdicari. Et sic cū lex istud cōcederet ppter declinationē a malo. Xps iplet p pfectā declinationez. cū iubet oīo nō iurare nec resistē malo. Silr de repudio dic Aug⁹ illud de uxore nō dimittēda: qd dns pcipit Mat. v°. Cū ātiquis dictū sit Quicūq; dimiserit uxorē suā det ei libellū repudii: si diligēter ītueamur: videbimus nō eē cōtrariū. vtiq; nolebat uxorē dimitti a viro q hāc iterposuit morā: vt i discidiū anim⁹ pceps ꝛ libelli cōscriptiōe refractus absisteret: ꝛ qd mali esset uxorē dimittē cogitarz pserti ut phibent apō hebreos scribē lras hebreas nulli fas erat: nisi solū scribis. cū et excellētiorē pfitēntur sapiētiam. ꝛ si eorū esset egtate: ac pietate pditi: ꝛ nō tm pfitnēt: imo ēt sectarēt. Ad hos igit quos oz pudētes eē legis iterptes ꝛ iustos discidii dissuasores. Lex mittē voluit eum quē iussit libellū repudii dare. si dimisisset uxorem. h aūt ipleuit saluator cū iussit uxorē oīo nō dimittē. Ad rōesg ī cōtriū. et ꝓmo ad ꝓmū. Dō q solo figuraliū est duplr

uel quātum ad figurā: vel quātū ad xitatē figure. Quantū g ad figurā aliqua soluit ⁊ fec̄ cōtrariū figure: ꝺ nō quātū ad īteriorez figure xitatē. Et ꝺ ē qꝺ dicit glo. sup illud Mat. 5°. Nolite putare qz veni legē soluē: ꝺ adīplē. Xps legē īpleuit qz exteriores legis figuras soluēs impleuit xitatem īteriorez: ⁊ sic pz quō soluit ⁊ īpleuit figuralia. quia īpleuit quo ad xitatē īteriorē exhibēdo eā.

Ad illud qꝺ obicit de iurare qꝺ ē ⁊ morale ⁊ iudiciale. q dns fecit contrariū ꝺō. sicut dictū ē reddē iuramētū ī lege: erat ad declinationē mali. Sz illud qꝺ dns addidit fuit ad maiorē declinatiōez. s. oīo nō iurare Qui enī nō iurat lōge ē a piurio q; si ēt xū iurct. Et ꝓpt ꝺ maluit dom⁹ nos ñ iurā tes recedē a xo: q; xum iurātes appropīqre piurio. Et sic cadē fuit ītētio xpi ⁊ legis. cū dicit reddes dño iuramēta tua. s. longe fiēi a piurio. Ad illud qꝺ obicit translato sacerdotio ꝛc. Ꝺō q ꝓ sacerdotiuz xpi non est mutatio moraliuz. ꝺ cōpletio. Sz de figuralibus loquēdū ē dupl'r.: uel quātū ad obseruātiā ul' q; ad auctē significādi q; ad obseruātiā ē mutatio eoz trāslato sacdotio. ꝺ ñ quātū ad auctoritatē significandi: īmo ad huc habēt eā vt possit adhuc homo legere in ipis: ꝺ qꝺ ꝑus significabāt vt futurum. mō significāt vt ꝑteritum: et sic remanent significātia ñ mutata. Et ꝺ ē qꝺ dic̄ Aug⁹ cōtra faustū cessationē sabbatoz sup uacuavucim⁹ ad obseruādū: ex quo spēs revelata ē nr̄e quiet̄ eſne: nō tñ ad legēdū ⁊ itelligēdū sacrificia vet. tes. figure nostre fuerunt et oīa talia multis et variis modis vnū sacrificiū cui⁹ nūc memoriā celebram⁹ signauerūt. vnde isto revelato ⁊ suo tpe oblato illa de agēdi celebritate sblata sunt. sed in signādi auctoritate manserūt. Ad 7ᵐ pz soluo. qm̄ euacuāt quātū ad obseruātiā: ꝺ nō quārū ad auctoritatē significādi. Ad octauā ⁊ nonam rōnē ꝺō. q alr erat ꝑceptū de dilectione dei ⁊ ꝓximi in lege: ⁊ in euāgelio. quia scōm formā legis ꝑceptū caritatis erat cū ꝓmissione boni tēporalis incitātis ad amorē xpi: ⁊ ꝓximi ⁊ ꝓmouētis. Et ideo erat ibi mandatū de dilectione impfecta. s. tracta p bonū tēporale. Et iō īdigebat adhuc īpleri ꝺ illō qꝺ additū ē a xpo īpleuit ꝺ Ubi ñ ī euāgelio ī ꝑcepto de dilectione dei. ñ allicit hō ad caritatē p bona tēporalia. sed allicit solū eternis. vnde precepto isti addidit domin⁹ ī euāgelio totis viribꝰ Lud. x°. Tūc enī totis viribus diligit deus. quādo ē plena abdicatio boni tēporalis. ⁊ remanz sola spēs boni eterni. Et hec ē pfecta dilectio. ⁊ sic solū bonis eternis trahitur homo ad amorē dei ī euāgelio. ⁊ ideo ē ibi ꝑceptū de dilectiōe pfecta. Et ī hac ē pfecta īstauratio alioz nō scōm qꝺ datū ē. ꝺ scōz formā legis. Et sic p xpm ē īpletū mādatū de caritate qꝺ datū erat scōm formā legis. hoc est qꝺ dic̄ Aug⁹ cōtra faustū. tēporaliū rerum ꝓmissiones testamēto veteri contineri. Et iō testamētū vetus appellari nemo vestrū ambiget q eterne vite ꝓmissio regnū celorū ad nouū testamētū ptinet. Ad scōz qꝺ queritur de mō īplēdi. Ꝺō q oēs isti modi possūt ibi assignari. Quedā enī p executionē īpleuit ꝺ ñ oīa: īmo solū expedietia. Quedā p additionē ut moralia p exhibitionem: quātū ad figuralia: quātū ad xitatē īterioré exhibēdo eā p termīationē. quātū ad observatiā eoꝝ p declarationē. quātū ad oīa. Rōnes ī cōtrariū quarū nō pz solo soluētur īferius maxīe quātū ad istud qꝺ obicit de circūcisiōe ⁊ de non cōcupiscere. qꝺ ēt ꝓhibet ī lege sicut ī euāgelio christi.

Consequenter que

rit quoz ē īpletio facta p xpm: an generalit oīm uel nō. Ad qꝺ sic Mathei 5°. Nō veni soluē legē ꝛc. Glo. Significātia p īpletionez cōsumēt ex quo pz q cōsumata sunt ibi oīa que legis sūt. ⁊ silr Mat. 7°. In fine cū cōsummasset Ihesus sermones hos. Glo. Nihil īpfectiōis hz ꝺ sermo. Ergo ī sermōe de monte cōsūmauit Ihesꝰ oīa: que erāt ī lege. Ad oppm. Nō fec̄ ibi mētionē de cerimōialib⁹ g nō īpleuit illa. g nō oīa ibi cōsūmāt. Itē cerimōialia trāseunt quātū ad obseruātiā. g ibi nō īplēt. Silr de iudicialib⁹ cōstat q nō īpleuit ibi oīa: qz de multi iudicialib⁹ nō fit ibi mētio. ꝺ solū de trib⁹. s. de talione ⁊ repudio: ⁊ de iuramēto pro ut ē iudiciale pro vt. s. ē ad terminādā causas ⁊ cōtrouersias. Silr de moralib⁹ pz q nō īplentur ibi vniuersaliter a dño. quia ꝑcepta ꝑme table nō ponūt ibi. sed illa erāt ꝑcipua ꝑcepta: qz ordinabāt ad deū. Precepta 2ᵉ ad ꝓximū. g dimisit precipua ad īplēdū. Silr illud videt de ꝑceptis scde tabule: qz ibi nūquā fit mētio de isto mādato. Honora patrē: qꝺ ē scde tabule. g non īplēt ibi. nō g vliter

ipleť ibi moralia. Itē quātū ad mādatuz de cōcupiscētia istud pz.quia ī lege dr. Nō cōcupisces nec plus addit euangeliū. ḡ nō ipleť ibi. Si dicať q ī lege loquiť solū de cōcupiscētia pgressīa ī actū exteriorē. Euāgeliū aūt cū ꝺ phibet cōcupiscētiā īteriorē

Cōtra Ro.7ᵒ. Cōcupiscētiā nesciebā:nisi lex diceret nō cōcupisces. ꝺ falsum videtur qꝺ diē aplus. Nisi lex phiberet concupiam īteriorē:qz loquiť de īterioꝛi. Itē in lege phibeť cōcupīa mulieris ꝛ rerū. Jn sermōe ať dñi solū cōcupīa mulieris. Itē sup illō concupīam nesciebā nisi lex diceret ꝛc. Glo. Bona ē lex que dū ꝺ phibet oīa mala phibet.ḡ ī lege phibitiōis cōcupiscētie. omīa mala phibeť. Ergo nihil addidit euāgeliū

Itē ibi diē glo. Ex cupīa oīa mala ueniūt.ḡ phibēdo cupīaz phibz lex cāz oīz malorū. ḡ phibeť ꝛ abscidūť in lege oīa mala ī sua causa.ḡ lex ē ī sua pleitudīe. Nō ḡ ipleť moralia p euāgeliū xpi:maxīe quantū ad ꝺ mādatū ñ cōcupisces. Xps ḡ nō ipleuit oīa

Solo dō scēm q dicit Aug⁹ cōť Faustū Lex p Moysē data ē. Hr̄a ꝛ ꝛitas p Jhesuz xpm facta ē ꝛ sūptū ē Jo.i. Scēm hoc ḡ dō. Ex lex ipleť duplr a xpo.p modū gr̄e: ꝛ per modū ꝛitatis. Unde diē de pcepť et sacramētis vet.tes. Sepē ac multa iā dixim⁹ vt ītelligēť aliqd ibi fuisse qꝺ p gratiaz noui testa.faciēdo donareť implēdū.aliud qꝺ p ꝛitatē patefactā remouēdo demōstraretur impletū. Per modū aūt gr̄e duplr. vno mō eo q ꝺatur gratia exercitiōis. Alio mō eo q ꝺať gr̄a releuatiōis post casū. ꝺ enī duplex gr̄a necessaria est operanti ad ꝺ q exequať opus suū:ꝛ maxīe z⁹ eo q cōtīgit cadē ꝓpť ifirmitatē. Xps xo īplet legē. quia precipit ꝛ ꝺat gratiā exequēdi siue īplēdi. Lex aūt solū ꝓcipit.ꝺ nō ꝺat gratiā ad īplēdū. Uñ Aug⁹ cōr Faustū. Lex supbos puaricatiōis reatu deuīxit augēdo pcēm.cū iubet qꝺ ad implēnō possūt: ipsi⁹ legis īpleť iusticia p gratiā spūs ī eis:qui viscūt a xpo mites ē: atq; humiles corde. Alio mō īpleuit cōferēdo gratiā releuātē. Et sic diē ibi Aug⁹. qz sub gratia positis in hac morali vita difficile ē oī mō implere qꝺ ī lege scriptum est. Nō cōcupisces illic p carnis sue sacrificium sacerdos effect⁹ nobis īpetret indulgētiā. ꝺ adīplēs legē:ut qꝺ p nostrā infirmitatez minus possim⁹.p illi⁹ pfectionē recupetur. Per modū aūt ꝛitatis ē īpletio multipliciter vt repetam⁹ breuiť pdicta. qz valde vtilis ē materia.s.quātum ad figuralia moralia ꝛ iudicialia. Quātū ad figuralia ē triplex mod⁹.q victus ē.s.p termīationē quātū ad obseruantiā:ꝛ ex ꝺ cōr īpletio q cessat ista: et succedit alia:melioꝛ obseruātia.īplentur ēt p manifestationē:quo ad significatiua.p exhibitionē quo ad figurā. Silr impletō moraliū triplr.vt visū ē pleni⁹: maxīe quo ad cognitionem triplicē. quia īpfecta boni opatiōe.oz q cōcurrat pfecta noticia mali. ꝺ nō vedit lex.īmo qñ dixit. Nō occides solum de actu exteriori vedit noticiā. Sz xps dō Nō irascceris:addidit noticiā mali act⁹ īteriozis. Silr dat in euāgelio pfecta noticia boni. Cū dr. Diligite īimicos vestros: ꝛ nō in lege. Ulteri⁹ ī lege ē cōsūmatio.s.pfecta noticia meliozis q ē cōsilio Mat.xix. Si vis pfectus eē vade ꝛ vēde oīa ꝛc. Si militer vt dictū ē quātū ad moralia: q crāt ī declinatiōe mali:ē triplex īpletio. Ex ergo querit. vtrū oīa īplenť p xpm. Dō sic dicit glo.sup illud Mat.5ᵒ. Non veni legē solue ꝛc. Xps ē legis ꝛ pphetaꝛ virt⁹: p quaz oīa īplenť. Ergo oīa ipleť p xpm. Et ī sermone generali de monte. Ad illud ḡ qꝺ obr̄ in cōtrariū dō. q sūt moralia ꝓme tabule ꝛ zᵉ Moralia ꝓme tabłe ordināt animā ad deū. Moralia aūt zᵉ tabule ad proximū. scēm ꝺ ḡ dō. q oīa cerimonialia dependebāt a mādatis ꝓme tabule. qz oīa erāt data ad diuinū cultum:ꝛ vt hō reuocareť ab ydolatria sicut dictū ē:ꝛ ideo ordinabāt ad deum.et reducebāť ad moralia ꝓme tabule et ideo īplenť cerimonialia ī illis sicut ī cā. Judicialia xo qz erāt ad cōseruādam pacem ad proximū:dependebāt a moralibus scde tabule que erāt ad proximū:ꝛ iō impleť in illis. Et ita nō oportuit fieri mētionē cerimonialiū: ꝛ iudicialiū p illū moduz: quo dabantur p legem ī īpletiōe legis Mat.5ᵒ. quia īpletio illoꝝ fuit in cā.ꝛ sic patet vbi illa īpleta sūt. Ad illud qꝺ obr̄ q nō fit mentio de mādatis ꝓme tabule dō. q aīa habet in se ptē qua ordinať ad supiora:sicut ad deum: ꝛ qua ordinať ad inferioꝛa sic ad proximum.

Et scēm hūc duplicē ordinem duplex tabula ē. Et dicūtur mādata ꝓme tabule:que ptinent ad ordinē aīe ad deū. Mandata zᵉ tabule que ptinēt ad ordinē aīe ad proximū: ꝛ scēm ꝺ hz aīa duplicē īpletionē. ꝛ ē īpletio istoꝝ mandatoꝝ. Jn illa ḡ pte attēdite

ne iusticiã vestrã faciatis coram hominib⁹. ⁊ ẽ ipletio omniũ:que ptinẽt ad ordinem aĩe ad deũ. Et sic ẽ ibi ipletio moraliũ p⁹ table

Et qđ obĩ q⁹ nõ fit ibi mẽtio de illis scõm q⁹ cõuersio aĩe ĩ deũ ẽ duplr. s. sicut in suum pncipiũ: ⁊ sic ĩ suũ finẽ. ⁊ ꝟ scda ẽ cõuersio pfecta. Intentio g̃ legis quãtũ ad mãdata pme tabule: erat vt cõuerterẽt aĩa in deũ: tãq̃ ĩ suũ pncipiũ. Uñ itẽdebat lex. vt per exhibitũ bñficiuz recogitaret aĩa creatorẽ suũ ⁊ adoraret. Sed vlterius p legẽ xpi est cõuersio aĩe ad deũ: tãq̃ ĩ suũ finẽ. Et ꝟ est cõuersio pfecta: ꝟ est q̃ non reuertit in ipm vt ĩ pncipiũ ꝓpter beneficiũ acceptũ. ĩmo tota ĩtentio fert in ipm sic ĩ finem. Et sic mãdata pme tabule ĩplent p euãgeliũ. quia p ipm fit pfecta aĩe ĩ deũ cõuersio: p illa ãt nõ. Quare aũt nõ fit ibi mẽtio de ipis. patz qz mãdatis pme tabule p euãgeliuz non fit aliqua additio formalit. Que quiđ sit sicut forme ad materiã. ꝟ ẽ additio sic finis. ꝟ est ex pte ordinis ad finẽ. ꝟ nõ fit illis additio sic ad materiã. vnde illis nihil addit. finis enĩ extra ẽ: ⁊ nõ inẽ. ⁊ ꝓpter ꝟ nõ ẽ necesse fieri mẽtionẽ de ipis ꝓpter istã additionẽ. Sed mãdatis scde tabule de quibus fit ibi mẽtio ẽ additio sicut forme ad materiam. qñ. s. ei qđ ẽ nõ occidẽ addit nõ irasci. Affectus enĩ est sicut forma ad actũ. Et ideo oz de ill' fieri mẽtiõez ad sui cõpletionẽ: nõ ãt de istis. Ad aliud dđ. q⁹ mãdata secũde tabule ibi ĩplent. Per illa enĩ ẽ ordo ad pximũ ꝟ ꝟ duplr. s. scõm beneficentiã. cũ dicit Honora patrem. Et scõm ĩnocẽtiã cũ dicit Nõ occides. Scdz ãt beneficẽtiã erat ordo ĩpfect⁹ in lege. quia erat solũ ĩ pte. s. ad pximũ. quia nõ pcipiebat honorẽ nisi patri. ꝟ p euãgeliũ ẽ ordo iste pfectus. qz pcipit bñficẽtiã non solũ patri ꝟ ẽt fratri ⁊ amico et etiã ĩimico. unde dic lex euãgelii. Qui petit a te da sibi. Et ẽt dic orate pro psequẽtibus vos. Silr ordo scõm ĩnocẽtiã ad pximuz p legẽ erat ĩpfect⁹. Quia ibi erat solũ ꝓhibitus act⁹ nocẽdi ĩ ẋbo: in ope: in voluntate. In ope cũ dic Nõ occides. qz ẋo vlterius est act⁹ nocẽdi ĩ affectu. ꝓhibet xps illũ. cũ dic Nõ irasceris ẽ. ⁊ sic ĩplet quantũ ad ꝟ qđ erat diminutũ. Itẽ lex ꝓhibet actũ nocẽdi ĩ ẋbo cũ dic. Non falsũ testimoniũ dices. q̃ ad ꝟ xps ĩplet. cũ dic. Sit sermo vester ẽ ẽ. ñ nõ. Silr ĩ expetitõe vĩdicte que est in talioe addit nõ resistẽ malo. Silr lex ꝓhibz actũ nocẽdi ĩ voluntate cũ dic. Nõ concupisces rẽ pximi tui. Xps aũt implet vlteri⁹ cũ vocet hoez errogare sua: nõ enĩ cõcupiscit aliena q errogat sua. Ad aliud qđ obĩ q⁹ bona ẽ lex. que vũ ꝺcupiscẽtiã ꝓhibet ẽ dđ q⁹ xtũ ẽ quodãmõ ĩ cã. ꝟ notãdũ q⁹ aliđ ẽ de virtute legis: ⁊ forma legis. Attẽdẽdo enĩ virtutẽ legis. Lex ꝓhibet cõcupiam. ñ solũ exteriorẽ ꝟ interiorẽ. qz puniẽdo exteriorem reprobabat interiorẽ. Sed attẽdẽdo formaz lagis: scõm q⁹ punit pena tẽporali dicendũ q⁹ nõ. Nõ enĩ punit ꝺcupiscẽtiã interiorem. Et ratio hui⁹ ẽ. Quia lex Moysi nũq̃ punit nisi sub testimonio ⁊ maxĩe pluriũ. Uñ 35°. numeri dr Homicida sb testib⁹ puniet ad vni⁹ testimoniũ null⁹ cõdẽnabitur: nullus ãt põt ferre testimoniũ de cõcupĩa ĩteriori Et iõ scõm formã legis qua punit ñ ꝓhibebat eam. ꝟ solũ exteriorẽ pgressuam. ꝓhibebat enĩ manũ nõ animũ. qz puniebat manũ nõ animũ. Si g̃ cõsiderẽt illud qđ cadebat ĩ forma legis nõ ꝓhibẽt interior motus: ꝟ solũ exterius progrediens

Consequenter ing rẽđ est de obseruãtia legis quãtum ad onus. ⁊ ꝟ ẽ querẽ quid magis oneret an lex an euãgeliũ. Et pmo ex parte oneris z' ex pte ferẽtis. Quãtũ ad pmũ duo q̃rũẽ

Primo an obseruãtia legis magis oneret quãtũ ad facultatẽ ꝑceptoz. Scđo an magis oneret quãtũ ad numez ꝑceptoz. Quãtũ ad primũ querit. an obseruãtia legis magis oneret quãtũ ad difficultatẽ ꝑceptorum: q̃ obseruãtia euãgelii: uel ecõuerso. Ad qđ sic. Dis obseruãtia que ẽ difficilior ad exequẽdũ magis onerat. Sz obseruãtia ꝑceptoz̃ euãgelii difficilior ẽ ad ĩplendum: q̃ obseruãtia ꝑceptoz̃ legis. Ergo on⁹ euãgelii maius ẽ ⁊ graui⁹ quãtũ ad difficultatez ꝑceptoz̃ q̃ on⁹ legis. Minor patz Jo Crisõ⁹ Sup illud Mat. 5° Qui soluerit vnũ de mãdatis istis mĩmis. dic mãdata Moysi ĩ actu quidẽ facilia sũt. ⁊ iõ ĩ rmunẽatiõe modica sũt. In trãsgressiõe vero magna. Mãdata ãt xpi ĩ actu quidẽ difficilia sũt. ⁊ iõ ĩ rmuneratione magna. In transgressione vero parua sunt. Sunt g̃ difficiliora mandata xpi sue euãgelii q̃ mãdata legis. Itẽ p⁹ Jo. 3°. In ꝟ cognouim⁹ caritatẽ dei qm̃ ille animã suã pro nobis posuit: ⁊ nos debem⁹ pro fratrib⁹ animã ponẽ. ꝟ ãt difficillimũ ẽ

Sz ad ꝟ ñ tenemur ex lege: ꝑ ex euãgelio. ꝙ magis onerat euãgeliũ q̃ᵐ ad difficultatẽ ꝓceptoꝝ q̃ lex. Itẽ quãtũ ad animã peni tentem istud pz qz ī lege aīe penitẽti veter miaꝫ vnũ qđ ẽ cõe cũ aīa penitente tẽpore gratie. ſ. ſacrificiũ deo ſpūs cõtribulatꝰ ꝛc. vltra ꝟ ꝓ ſatisfactiõe determiaꝫ in lege ſatisfactio ī carne aliena. ſ. ī carne aīalis q̃ eam ſacrificet dño: ſicut pz per totũ lenit. ꝑ ī euãgelio determiaꝫ ſatisfactio in carne ꝓpria. vt ꝓpã carné mortificet ⁊ ſacrificet dño ⁊ non alienã. ꝑ ꝟ ẽ grauiꝰ ⁊ difficilius q̃ mortificare carné alienã. Ergo difficilioꝛ ẽ obſeruantia legis euangelii: q̃ legis: ⁊ ita onus grauiꝰ. Q aũt ꝓcipiaꝫ ita ſm euãgeliũ pz Ro 6°. Sicut exhibuiſtis mẽbra veſtra ſeruire īmũdicie et īiquitati ad īiquitatẽ. Ita nũc exhibite mẽbra ueſtra ſeruire iuſtiᵉ ī ſãctificationẽ et Ro.ix°. Obſecro vos fra tres vt exhibeatis coꝛpora veſtra hoſtiam viuẽtẽ ꝛc. Itẽ talis ẽ cõpatio exiſtẽtiũ tpe legis ad exiſtẽtes tpe gratie uel euangelii. qualẽ compatio puuloꝝ ad adultos. gal.iij°. Cũ eſſem⁹ paruuli ſb elemẽt mũdi eramus ſeruiẽtes ꝛc. Sz puulis nõ ſũt onera grauia īponẽda: īmo adultis. q̃ ſũma ſapīa que oīa cũ diſcretiõe facit: nõ īpoſuit grauiꝰ onus. īmo leuiꝰ exiſtentibus ſb lege q̃ exiſtentibꝰ ſb euãgelio. Ergo difficilꝫ ẽ onus euãgelii q̃ legis Ad opp⁹ Mat.xi. Jugũ meꝝ ſuaue eſt Et onꝰ meũ lene. Et loquit de onere euã gelii p cõpationẽ ad legẽ. Ergo vult dicẽ ſaluator ī euãgelio. ꝙ leuiꝰ ſit onꝰ euãgelii ⁊ ſuauiꝰ q̃ onꝰ legis. Itẽ eccẽ. c. dic. venite ad me oẽs qui laboratis. ſ. p legẽ. quia ibi lo quit p cõpationẽ euãgelii ad legẽ. Item act.xv° dic beatꝰ Petrꝰ. Quid tẽptatꝫ īponẽ iugũ ſup ceruicem diſcipuloꝝ: qđ nec nos nec patres noſtri portare potuimus. Ergo ita difficile ẽ onꝰ legis: ꝙ nullꝰ pōt portare nec potuit. q̃ difficilꝫ ẽ q̃ onus euangelii.

Solo đõ ꝙ duobꝰ modis ẽ difficultas one ris aut quãtũ ad actũ: aut quãtũ ad affectũ

Quãtũ ad actũ duobꝰ mõis ẽ difficultas oneris. qz uel reſpectu multitudīs ꝓceptoꝝ. vel reſpectu pfectiõis ꝓceptoꝝ. Prīo modo ſimplr difficilioꝛ et oneroſioꝛ ẽ obſeruãtia legis q̃ euãgelii. Unde quãtũ ad ꝟ qđ dic beatꝰ Petrꝰ act.xv°. Q ꝟ iugũ nec nos nez patres nr̃i portare potuimꝰ. Scõo modo maioꝛ eſt difficultas ⁊ oneroſitas ī actu in euãgelio q̃ in lege: ſcõm qđ habeꝫ Mat.v°. Arta ẽ via que ducẽ ad vitã. ꝟ ẽ ſcõm euan geliũ. ⁊ dicit arta reſpectu legis. qz magis hz de difficultate ī pfectiõe mãdatoꝝ q̃ lex Sic pz de iſtis. Relinquere oīa ꝓpter xp̃m. mortificare carnẽ: que ñ ꝓcipiũꝫ ſm legez. iſta pfectioꝛa ſũt q̃ alqđ qđ ſit ī lege. Si aũt loquamur de difficultate quãtũ ad affe ctũ dicim⁹. ꝙ duplex ẽ affectꝰ. ſ. timentis et amãtis. Pſal. Teſtimoniũ ſuſcitauit ī Jacob. Glo. Jniciuꝫ ẽ vez. teſ. quia ibi ẽ timoꝛ: q̃ eſt ſiciũ ſapīe. Finis ꝛo ẽ nouũ teſtamẽtũ. qz ꝟ ẽ xp̃s. qui ẽ finis ad iuſticiã oī credenti. qui dat ſp̃m quo caritas diffũditur ī coꝛdibus noſtris. ⁊ ꝓhĩ.iij° Scõm iuſticiã que ī lege ẽ Glo. Que timoꝛe nõ amoꝛe ſeruire facit. Se cũdũ ꝟ ergo đõ. Q ī lege ẽ affectꝰ timentis Jn euãgelio aũt ẽ affectꝰ amãtis. ⁊ ꝟ patet de rõe ⁊ forma vtriuſq̃ legis. qz diſpoſitio generata ex compõẽſione veteris legis eſt generatiua timoꝛis. Jlla ꝛo que generat ex cõpõẽſione noue legis: generatiua amoꝛis. Affectꝰ aũt timoꝛis hz difficultatẽ ī opãdis nõ aũt affectꝰ amãtis. īmo nihil grauat ipſũ: ꝓpter ꝟ loquẽdo de difficultate oneris q̃ᵐ ad affectũ. maioꝛ ẽ difficultas ⁊ onus in ob ſeruãtia legis q̃ euãgelii. Sed ſī queꝛit quid ſimplr magis oneret. Dđ ꝙ duplex eſt onus. ſ. onerãs. ⁊ onus adminiculãs: ſiue ad iuuãs portãtẽ. Prīᵐ onꝰ ẽ obſeruãtia legis. zᵐ ẽ obſeruãtia euãgelii. qz eſt onꝰ leuans portãtẽ. ⁊ ꝟ p gratiã quã ꝛferũt ſacramẽta euãgelii: ⁊ mãdata q̃ vaꝫ vt fiãt ex amoꝛe ⁊ ſic habẽt vnde adiuuẽt portãtẽ: qđ tamẽ nõ ẽ ī moꝛalibus legis. qz ex timoꝛe ĩplenꝫ: neq̃ cõferũt gratiã adiuuãtem īquãtũ hiᵒ. Et ponit beatꝰ Bernardꝰ ī quadã epla ſua loquẽs de ꝟ exᵐ de quadriga dicens. Qua driga amoto iumento ſarcinã que ab ipſo moueri nõ poterat auget quidẽ: ꝑ portabi liozẽ facꝫ. onꝰ oneri addiꝫ ⁊ minꝰ onerat. ſicꝫ ⁊ oneri grauiſſimo legis accedens q̃driga euangelii auxit pfectionẽ: difficultatẽ dimi nuit. volens p ꝟ dicẽ ꝙ ſicꝫ eſt de quadriga addita iumẽto cũ qua meliꝰ ⁊ maiꝰ onꝰ poꝛ taꝫ ⁊ tñ onꝰ addiꝫ oneri: ſic ẽ de euãgelio qz licet maius ſit onus addito euãgelio. qz onus addiꝫ oneri. tamẽ ſimplr minꝰ onerat vnde augmẽtũ pfectionis qđ ẽ ī euãgelio. facit ad diminutionem oneris. ⁊ ſic pz ſolo ad illud qđ querebaꝫ de onere quãtum ad difficultatẽ ꝓceptoꝝ. Licet enī difficilioꝛa ſimplr ſint ꝓcepta euangelii. et maiꝰ onus

euãgelii ī se q̄ legis simplr.tñ min⁹onerat.

Consequenter que

rit an plus oneret euãgeliũ q̄ lex quãtũ ad multiplicitatẽ p̄ceptoꝝ. Ad qđ sic actuũ is⁹. Dic̃ Petr⁹ ve onẽ legis:q· ꝑ ẽ on⁹: qđ neq; nos neq; patres nostri portare potuim⁹. Et vult dicẽ ꝑ vt uidet ꝓpt̃ multiplicitatem p̄ceptoꝝ. ḡ grauior ẽ obseruãtia legis q̄ ad multitudinẽ p̄ceptoꝝ q̄ euãgelii. Itẽ Aug⁹ ī libro de vera religiõe dic̃. q· multe cerimoie ⁊ obseruãtie īpposite sunt iudeis ꝓpt̃ eoꝝ dissolutionẽ:ut p eas.dissolutiões coꝝ opprimãt ⁊ nõ possit uacare malis.si semp ītẽti sit ad bonũ: ꝑ ita nõ ẽ ī euangelio.gra uior ḡ ẽ obseruãtia legis q̄ euãgelii quãtũ ad multitudinẽ p̄ceptoꝝ. Ad opp⁹ Mat. ⁵. Non ueni soluẽ legẽ ꝑ adīplẽ. Glo. Adimplet xp̃s dum p̄missis ad īchoationẽ addit plura ad pfectionẽ.ḡ plura sũt mãdata xp̃i: q̄ legis.ḡ plus onerat euãgeliũ quãtum ad multitudinẽ p̄ceptoꝝ. Solo vđ q· quãtũ ad sacramentalia ⁊ cerimonialia legis maior ẽ numer⁹ p̄ceptoꝝ ī lege.nec ista hñt ẽt in se rõnẽ iuuãdi portãtẽ.sic hñt ea que sũt ī euãgelio:ꝑ grauãdi ⁊ onerãdi. Sz quãtuz ad moralia dico:q· maior ẽ numer⁹ ī euangelio quantũ ad p̄cepta. Et quãtũ ad hoc dic̃ glo Mat.⁵. Q̃ supaddit plra ad p̄ceptionẽ nõ tñ ꝓpter ꝟ sequit q· magis oneret euãgeliũ q̄ lex:licet sit maⁱ⁹ onus quo ad moralia quia prestat adiutoriũ portãti. Q̃ ḡ obꝫ q· sit maior multitudo p̄ceptoꝝ in lege vđ q· illa auctoritas actuũ loquit quãtum ad cerimonialia Quãtũ aũt ad moralia:⁊ si sit maior multitudo p̄ceptoꝝ in euãgelio non tamẽ tãtũ onerat:ĩmo subleuat. Est enī on⁹ ad cõprimẽdũ sicut illud qđ fert ꝑ timoꝛez: ⁊ tale ẽ on⁹legis ad leuãdũ:sicut qđ fertur ⁊ sustinet ex amore:sic̃ uidemus de pennis auiũ q· addũt on⁹: ⁊ tamẽ leuãt auẽ in suo volatu:sic ẽ onus euãgelii.⁊ ꝟ exẽplũ ponit beat⁹ Ber. Occurrit mihi de pẽnis auium q· vtrũq; coaptẽ quodã sĩgulari mõ corpulẽtiorẽ reddũt sbam ⁊ agiliorẽ. mirũ opus nᵉ. Unde ergo cessit materia. ĩde sba leui gat ⁊ quãtũ crescit ī massa: tãtũ decressit ī põdere. Sic ḡ ẽ de p̄ceptis additis p euãgeliũ:quia lz maior sit numer⁹:tñ alleuiant. Unde quãtũ crescit ī obseruãtiis moralib⁹ tãtũ decrescit ī põdere.

Consequenter que

re de ouere legis ex parte ferẽtis. Quis scilicz magis onerat:an ferẽs legẽ an euangeliuz.

Et ostẽdit q· ñ magis onerat vn⁹ q̄ alⁱ⁹. ĩmo q· se habent vt excedentia et excessa.

Quia dicunt aug⁹.⁊ Origẽs q· ī nouo tes. sũt ptinẽtes ad vetus ⁊ econuerso. quia in vet lege. Quicũq; seruaba ut legẽ ex amore erãt ptinẽtes ad nouũ.qui aũt in noua lege seruãt euangeliũ:quãdo nõ ex amore.sed ex coactiõe ⁊ timore:sũt ptinẽtes ad vet⁹. Ex ꝟ obꝫ qñ debilior ẽ sustinẽs: plus oneratur a puo onere q̄ fortis a magno. Silr quãdo facit hõ illud qđ facit ex timore ⁊ actione: magis onerat q̄ qui fac̃ ex amore. Ergo cũ ī lege sint quidã fortes quidã debiles ⁊ silr ī euãgelio. Silr cũ vtrobiq; sint sustinentes pond⁹ ex amore ⁊ timore. Ergo sũt qdã in lege quos nõ grauat põdus legis. ⁊ qdã quos grauat. Silr quidã sũt ī euãgelio q̃s grauat põdus euãgelii. Quidã quos nõ. ḡ nõ magis grauat ferens legẽ:q̄ ferẽs euangeliũ:nec econuerso.ĩmo se habẽt ut excedẽa ⁊ excessa.quia vtrobiq; quidã grauãt qdaz nõ. Itẽ ī lege erãt quedã cerimonie que ptinent ad cultũ diuinũ:sicut sacramẽtalia Quedã ad abstinẽtiã ciborũ ⁊c. de p̃mis cerimonialibus fuit opĩo quorũdã iudeorũ.q· hec erãt pfectiora q̄ mãdatũ de dilectione ꝓpter ꝟ Mat.xi. Querunt iudei a domino Magister qđ ẽ mãdatũ magnũ ī lege. Alii aũt dicebãt q· mãdata de dilectiõe erãt maiora ⁊ pfectiora illis. Ratio aũt p̃moz fuit: qz qui seruit ī effectu:plus exhibet q̄ q̃ solũ seruit ī affectu. Ergo maior ẽ obseruãtia et difficilior illoꝝ cerimonialiũ q̄ mandati de dilectiõe. Sz domin⁹ illud determiat ibiđ.

Sz ponat q· aliquis exhibeat obseruãtiã illoꝝ cerimõialiũ.ꝑ nõ ex amore:ꝑ ex timore ⁊ coact⁹. Cõstat q· illi est graue ⁊ onerosum Alii aũt q̃ exhibẽt ex amore ñ esset onerosa illa obseruãtia nec difficilis Ergo silr in lege ⁊ euãgelio illis q̃ obseruãt ea ex timore: difficile ⁊ onerosũ:istis aũt qui obseruãt ex amore nõ ẽ onerosum. Ergo se habẽt ferẽs euãgeliũ et legẽ vt excedẽtia ⁊ excessa. ga ferẽti euãgeliũ ex timore grauⁱ⁹ on⁹ ĩpoit q̄ ferẽti legẽ ex amore ⁊ econuerso. Itẽ dic̃ aplus. Justo nõ ẽ lex posita p⁹ ad Thi.p. Et ꝟ dr quia spontanee ĩplet ⁊ ex amore q̃ sũt legis nõ ex timore. Sz ꝓpter ꝟ iniustis est

posita lex: quia ex necessitate implēt legem: ⁊ ex coactiōe. ꝓmis non erat difficile onus legis. Secūdis erat difficile. Silr ī euāgelio ita ē ꝙ quidā īplēt euāgeliū ex caritate et amore: ⁊ illis nō ē onus euangelii difficile. quidā ex necessitate ⁊ timore seu coactione ⁊ illis est difficile. Ergo se hñt lex ⁊ euāgeliū vt excedētia: ⁊ excessa quātū ad ferentē onus vtriusq;. Itē duplex ē hō interior et exterior. ꝙ quantū ad hominē exteriorē grauior ē obseruā legis. q̄ ad hoīez īteriorē. grauior ē obseruā euāgelii. g̃ unū ñ excedit alterū quātū ad ferētes. ꝙ se hñt vt excedētia ⁊ excessa. Minor ꝑz. qm̄ vita hominis exterioris sustētat ꝑ cibos. videmus autem ī lege eē plura cerimonialia de ꝙbtractione ciboꝝ ⁊ abstinētia ab illis. ī euāgelio autez nihil tale ꝙbtractū ē: nec aliqua abstinētia ipposita a cibo. Ergo quātū ad exteriorē hominē grauior ē lex q̄ euāgeliū. Silr quātuz ad hoīez īteriorē grauior ē obseruātia euāgelii. q; euāgeliū cohibet volūtatē seu aīaz lex aūt nō: ꝙ manum. Ergo euāgelium plus cohibet hoīez īteriorē q̄ lex. q; lex nō aufert volūtatē mali p̄cipalr: ꝙ facultatē. Euangeliū ecōuerso. q; oīo aufert uolūtatē. Ergo graui⁹ ē euāgeliū q̄ ad istū: grauior est lex quātū ad illū. Nō g̃ plus ē simplr de onere ī lege q̄ ī euāgelio: nec ecōuerso q̄ ad ferentes. īmo se hñt vt excedētia ⁊ excessa. Solutio ad ꝟ dō ē. Q; simplr magis oneratur ferēs legē: ⁊ stās ꝙb lege. q̄ ferens euāgeliū oībus etiā parib⁹ ī ipīs. Uñ ⁊ si pares haberent caritates. magis tñ oneraretur adhuc ferēs legē. q; on⁹ euāgelii de se p̄stat dispositionē ad portandū. q; totū qđ ē ī euāgelio ē ad modū pene ⁊ flāme. q; to⁹ ē īflāmatīm amoris: ⁊ calefactīm amoris: ⁊ iō de se sublevat portātē. sic nō ē de onē legis. q; nō dat gratiā nec tātā dispositiōez ad sui portātē imo ipm ē onus opprimēs portātē ⁊ ñ leuās Et ꝟ ē qđ dicit beat⁹ Bernard⁹. Libet admirari q̄ leue sit onus xpi tat. Nā ve leue est qđ portātē nō grauat ꝙ leuat. qđ leuius onē qđ ñ solū nō onerat. ꝙ portat illū cui portandū ipōit. Hoc on⁹ vterū potuit grauidare virginē grauare nō potuit ꝟ onus quibus se prebuit sustentandū. senis Symeōis brachia sustētabat. Ipa enī xpo spe ⁊ amore cōcepit illū. Et iō vterū suū grauidauit ⁊ nō grauauit. Silr Symeon ipm amoris brachio sustētabat: ⁊ iō ipz nō onerabat. Ad illō qđ ꝑ obī dō. Q; licet ī lege essēt aliqui ptinentes ad nouū testamētū sic dictuz est tamē erāt magis onerati q̄ ferētes euāge⁹ vt ꝑz ex rationib⁹ tactis. Et ꝟ ēt ꝑz ex xpo Aug⁹ cōtra Faustū. Alia sūt īstituta xpute: magna vtilitate meliora: actu faciliora: numero pauciora: ⁊ sic nō se hñt vt excedētia ⁊ excessa quātū ad ferentes. īmo de se simplr plus onerat ferentē onus legis: q̄ on⁹ euangelii. Et ꝑ ꝟ soluūt rationes.

Consequenter quaerit de fructu obseruā legis. Circa qđ plura querūt. Prīo generalit an lex iustificet. Secōo quō moralia iustificēt. Tertio quō iudicialia iustificent. Quarto quō cerimonialia iustificēt. Quīto quō sacmētlia iustificēt. Circa ꝑm sic arguo. xix Mat. Si vis ad vitā īgredi. Glo. Dede. Justicia legis suo tpe custodita nō solū cōferebat bōa tēporalia: ꝙ eterna. Sz iustīcia cōferens bōa eterna: ē ꝑ quā ē iustificatio xa. Ergo lex iustificabat vere. Itē Eze. xx. Dedi eis p̄cepta mea ⁊ iudicia mea ostēdi eis: que faciēs hō viuet ī eis. ꝙ vita xa nō ē nisi ꝑ gratiā. g̃ ꝑ p̄cepta legis ⁊ iudicia ē iustificatio ꝑ gr̃az

Itē in canone misse dr̃. Placeat tibi dñe ꝟ sacrificiū sic tibi placuit sacrificiū Abel: ꝙ ꝟ petit ad iustificationē: vt ꝑ sacrificiū iustificemur. Ergo sacrificiū Abel iustificabat. Cōtra ad Ro. 3°. Ex opibus legis nō iustificabit oīs caro cū illo. Glo. Opa legis dicūt que cū lege instituta ⁊ termīata sūt vt erāt cerimōialia: ⁊ figuratīa: que nūquā valuerūt cōscīam mūdare: ēt si cū caritate ⁊ deuotiōe fierēt. Itē querit ibidē ī glo Nōquid Moyses ⁊ Dauid ⁊ alii bōi. ī lege nō fuerūt iustificati ex lege. Et ē ibi respondeo: ꝙ fuerunt quidā: iusti. ꝙ non ex opibus legis. īmo sicut nos fide saluamur. modo ꝑ spē xpi: sic ⁊ illi saluabāt. Et quare non ex opibus legis. q; lex nō uenit peccata tollē: ꝙ ostendere ⁊ punire. Itē ibidē ī glo. Lex ñ iustificat apud deū: ꝙ fides. De lege autem loquimur scōm cerimonialia: nō scōm moralia que utiq; iustificāt ⁊ ī euāgelio ꝟsūmāt

Cōtra. iustificari ē de nō iusto iustū fieri. Sz ꝟ ex nollo alio fit: q̄ ex gr̃a dei. Hr̃a aūt dei nō ē ex p̄cedētib⁹ merit: siue aliquibus opib⁹ Ro. x. Si gr̃a: iā nō ex opib⁹. Alioquī gr̃a iā nō esset gr̃a. Ergo nec quātū ad moralia: nec quātū ad cerimonialia iustificat

lex. Itē.x.ad Ro. Justiciā que ex lege est. Glo. Qui opib⁹ legis iustificat: temporalem habz mercedē nō aūt apud deū. Itē Aug⁹ de spū: ⁊ lra exponens illud apli ad Ro. ȝ°. Justificati gratis p gratiā ipsi⁹. ibi arguit Aug⁹. Nō itaq; iustificati p legē: non iustificati p ppriā volūtatē. Sz iustificati gratis p gratiā ipsi⁹. Itē aplus ī eodē. Nūc autem sine lege iusticia dei manifesta ē testificata a lege ⁊ ppbis. Justicia ât dei: ē p fidē jhū xpi. Ex q̄ relīquit q̄ lex nō iustificat. Ad hō ē cōis respōsio q̄ op⁹ dr̄ aliq̄n qđ ē opatū. aliq̄n ipa opatio. Dicūt g̃ q̄ opata nō iustificabant: ꝺ ipa opatio iustificabat. dūmō fiēt ex obediētia caritat. Et ita intelligitur illa glo. Ro. ȝ°. Q̄ ñ iustificabant ētsi cū caritate ⁊ deuotiōe fierēt. Itez distīguūr iustificari: quo ad plenā iusticiā: vel nō plenā. q̄ ad plenā iusticiā nō iustificabant: quia non euolarēt ad gloriā p illa impediente reatu original. Sz tamē quo ad non plenā iusticiā iustificabāt. quia obseruata ī caritate facie bāt dignū vita eterna ñ statī: ꝺ de futuro: soluto reatu original p xp̄m. Et hoc modo ītelligūr auctoritatē Bede q̄ iusticia legis cōferebat eterna. Unī glo. ad Ro. ȝ°. Super illud iustificās eū qui ex fide ē jhū xpi. oīa erāt ei dimissa p fidē et penitentiā. ꝺ oīmo de remissionis effectū cōsecuti nō fuerant.

Est enī duplex remissiōis effect⁹. s. carere pena: ⁊ frui gloria. Alterū habuerūt añ xp̄i mortē. q: penā actualē nō senciebāt. Alterū ꝺo nō. quia dīm nō videbār. ꝺ p xp̄i mortez data ē eis gloria domīce visiōis. Ad illud ꝺo Eze. respōdēt. Quia p̄cepta ⁊ iudicia legis aut sūt ītellecta ⁊ obseruata carnaliter aut spiritual'r. Si spiritual'r vita spiritual' ē ī illis que ē ī gratia. Si carnalit̄ tūc non ē vita spiritual' ī illis: ꝺ tpal'. Et iō non dicit simpl'r viuet: sed viuet ī illis. Unde gal'. ȝ°. sup illud. Sz qui fecerit ea viuet. Glo. Non apud deū habebit īde p̄miū: habebit tamē mercedē ne morte moriat'. Ad illud vero canonis dicūt. q̄ ītelligendū ē de opatione Abel ⁊ de opatiōe sacerdot̄ noue legis in quātū ē de deuotione caritat'. ⁊ fit copatio q̄ ad gen⁹ placeat. fiat acceptum sic placuit nō tamē q̄ plus placeat. Ad illud ꝺo qđ obr̄ de moralibus iam patebit. Sz adhuc obicit'. Nā dr̄ si data esset lex que posset vi uificare esset ex lege iusticia. Sed concluſit scriptura oīa ſb peccato: vt p̄missio ex fide jhū xp̄i daret credētib⁹: ex hō relīquit' q̄ ñ ē ex lege iustificatio. Itē Aug⁹ de spiritu ⁊ lra assumēs illud Ro. ȝ°. Nūc ât sine lege manifesta ē iusticia dei. nō dic̄ iusticia hoīs ꝺ iusticia dei: nō qua deus iustus ē: sed qua īdnit hoīez. cū iustificat impiū. Lex iubēdo ⁊ minādo ⁊ neminē iustificādo īdicat ī deo dei iustificari hominē p adiutoriū spūs

Itē Aug⁹ de spū ⁊ lra. quid ē aliud iustificari q̄ iustū fieri ab illo q iustificat īpiuz. vt ex impio fiat iustus. Si g̃ de impio facē pium soli⁹ dei ē: nō erit ex lege vel ex legis obseruātia. Itē si dīstīguat q̄ ē iustificatio quā de⁹ facit īfundēdo gratiā: qua fiat de impio pius. Psal. Justificationes tuas doce me: quibus tu iustos facis nō hō. ⁊ est iustificatio quā hō facit exercitio ꝛtutuz et obseruatiōe p̄ceptorū. Psal. Ut custodiant iustificatiōes ei⁹ et legē ei⁹ regrāt. Prīo mō lex nec legis obseruātia iustificat: ꝺ z° mō.

Obicit'. Si iustificac° ē iustic̄ seu gr̄e ifusio: qua rōne lex nō iustificat: eadē nec euāge⁹ iustificabit. Nā sic̄ dicit Aug⁹ iuxta aplm. ad Ro. Iniust⁹ p gratiaz iustificat' gratis. .i. nullis suis p̄cedētibus meritis. Alioquin gratia nō ē gr̄a: Cū g̃ ex opibus euāgelii nō sit iustificatio qua fit de impio pius. Ergo nō debet dici iustificare. sicut nec lex. Itē si iustificatio dr̄ obseruatio p̄ceptorū iustic̄: seu exercitiū virtutū. Contr̄ ad Ro. z° dicit' Nō auditores legis iustificabūt'. sed factores. cōstans ē q̄ de iustificatiōe que ē ifusio iusticie seu gratie non pōt ītelligi. vt dicit Aug⁹ de spū ⁊ lra. quia iustificationez opa nō p̄cedūt. Unī sic intelligēdū ē. Factores legis iustificabūt' ut sciam⁹ nō aliter eos esse factores legis nisi iustificēt' nō vt instificatio factoribus accedat: sed ut iustificatio factores p̄cedat. sic g̃ dictū ē iustificabūtur ac si diceret iusti habebūt': vel iusti deputabūt'. sic̄ de quodā dictū ē. ille uolens se iusti ficare. i. q̄ iustus habēt' vel deputaret' g̃ iustificatio q̄e ex lege ē nō ē aliud q̄ iusticie deputatio. Aut g̃ scōm falsā opinionem. et tunc nulla erit. aut scōm ꝛitatē. ⁊ tūc nulla alia iustificatio erit ī euangelio q̄ in lege.

Itē si diceret' q̄ lex nō dr̄ iustificare sic̄ euāgeliū ꝓpter hō qđ dic̄ Aug⁹ de spū ⁊ lra Exponēs illud apli p̄iusq̄ ueniret fides ſb lege custodiebamur ꝛclusi in eandē fidez: q̄ postea reuelata ē. Lex data ē vt gr̄a q̄reret' Gr̄a data ē vt lex impleret'. vitio p̄udētie

carnis non ꝛplebat lex q̄ viciū p legē erat demōstrādū p gratiā sanādum. Quia ergo lex viciū demōstrat: nō sanat. iō nō iustifi cat. Ex sil'i rōe euāgelii p̄cepta viciū demon strāt: nō sanāt tamē ꝓhibetur irasci ⁊ uidē mulierē ad cōcupiscendū eā. Solo iustifi catio dr̄ quatuor modis. Primo mō dicitur iustificatio gr̄e iustū faciētis ifusio. ⁊ h̄ mō dr̄ Ro.iij°. Justificati gratis p gratiaz ipsi⁹.

Secō mō dr̄ iustificatio iusticie seu p̄cep torū debita executio. Job.xxvij. Justificatiōez meā quā cepi nō deserā. Et his duob⁹ mōis negat aplus ſiplicit ex lege scōm se eē iusti ficationez. vñ Aug⁹ de spū ⁊ lr̄a. Sine spū gratie doctrina legis ē lr̄a occidēs. q̄ reos pot⁹ p̄uaricatiōis tenet q̄ instificet ꝛpios

Et itē idē i eodē Gratia dat: nō q̄ legem ꝛplem⁹: ꝫ vt legē implere possim⁹. Tertio iustificatio dicit ſignificatio iusticie. Psal. In eternū nō obliuiscar iustificatiōes tuas ꝛc. Glo. i. legē. Et h̄ mō lex iustificat: gratiā qua p x̄pm iustificamur demonstrat. Unde Aug⁹ de spū ⁊ lr̄a. Nūc aūt sine lege iusti⁹ dei manifesta ⁊ testata a lege. Ro.iij°. Justi⁹ dei nō sine lege manifestat quō enī p legez testificata si sine lege manifestata. ꝫ iusti⁹ dei sine lege ē: quā de⁹ p sp̄m gratie credē ti cōfert sine adiutorio legis. Quarto mō iustificatio dr̄ ductio ad iusticiā. Psal. Uiā iustificationū tuarū. Glo. Lex etūdi sit mihi via iustificationū. Aug⁹ de spū ⁊ lr̄a expo nēs illud apli. Bona ē lex si quis ea legittē vtat. dicit ūiust⁹ vt iust⁹ fiat legittē lege vti dēt: quo tāq̄ pedagogo ducat ad x̄pm. Lex g̃ iustificat ſignificādo iusticiā quantū ad ītellectū: ducēdo ad iusticiā quātum ad affectū. ñ aūt iustificat faciēdo iustā p̄sonā: que ūiusta ē uel eliciēdo opus iustū q̄ gr̄e ē h̄ ē nō facit ex se iustum hominē vel iustū opus hōis. Et per h̄ patz rēspōsio ad tria ꝓ obiecta. Ad alia ꝛo que obiciūt q̄ obser uātia euangelii ñ dēt dici pot⁹ iustificare q̄ lex. dō q̄ euāgeliū habet p̄cepta ⁊ sacr̄a. In sacramētis h̄z ſignificationem gratie ⁊ cālitatem. q̄ sacr̄a noue legis efficiunt q̄ figurāt Sacr̄a ueteris legis solū hāt ſigni ficātiā. ⁊ iō euāgeliū iustificare dr̄: non lex. q̄ h̄z obseruātiā qua hō iust⁹ fiat de ūiusto.

Itē i p̄ceptis habet diſponēdo: quāuis ñ cando: ordinare aīaz ad executionem iusti opis: ⁊ h̄ illuminādo rōnalē ītellectū. ⁊ or dinando affectum moderando irascibilem. alliciēdo concupiscibilē. i quib⁹ oībus defic̄ lex: Lex g̃ euāgelica illumīat ītellectū ad co gnitionē gratie. Unde Aug⁹ exponens illud za ad cor.iij°. Adhuc velamen i electiōe uet. tes. manet. Dic̄ donec trāseat ad x̄pm: ⁊ au ferat velamē. i. trāseat ad gratiā. Et ītelli gat ab ipo nobis eē iustificationē: qua faci am⁹ q̄ iubet. Et itez Aug⁹ i eodē de spū ⁊ lr̄a. Hec gr̄ā in vet. testō velata latitabat: que i x̄pi euāgelio reuelata est diſpēsatione tpm ordīatiſſīa. sic̄ nouit de⁹ cūcta diſponē

Itē ordinat affectū. Unde Aug⁹ de spiritu ⁊ lr̄a exponens illud za ad cor.iij°. Epla estis x̄pi ministrata a nobis scripta nō āmento sed spū dei viui. Ecce quēadmodū ostēdit illud q̄ ē legis extra hoīez scribit vt eum extrīsecus sacrificet: h̄ i ipo hoīe nō enī īte ri⁹ viuificet ⁊ i eo⁹: Cū adē viuificās spūs h̄ ipm fac̄ ītus diligi: q̄ dō fouis lex faciebat timeri ꝓfferētia legis ⁊ euāgelii ut dic̄ ī Aug⁹ cōtra adamātiū: timor ⁊ amor. Itē moderat irascibilē vt nō cōfidat in ꝛtute sua: sed in dei gr̄a. Nā sic̄ dic̄ Aug⁹ de spū ⁊ lr̄a. lege opm fac q̄ iubeo. lege fidei da q̄ iubes. Itē idē i eodē. Nō opū lex mādā do impat: hoc fidei lux credendo impetit. Illa dic̄. Nō ocupisces: ista dic̄ cū scirē q̄ ñ possum eē cōtinēs nisi de⁹ det ⁊ h̄ ipz erat sapīa scire cui⁹ eēt h̄ donū adii dr̄m ⁊ dep cat⁹ sū 7⁹ sapīe. Itē i eodē. p legē factor. dic̄ de⁹. nō ocupisces. p legē fidei sine me nihil potestis facē. Itē alliciendo ocupiscibilē p ꝓmissionē: ordinat iusticiā lex noua non vet⁹. Unde Aug⁹ de spū ⁊ lr̄a assumēs illud Jere. xxxj°. Post dies illos dabo leges meas in viscerib⁹ eorū: ⁊ i cordibus eorū scribā eas: non docebit vnusquisq̄ fratrē suū ꝛc q̄ co gnosceret a maiore vsq̄ ad minorē. sup q̄ dō Aug⁹. Sic̄ lex scripta in tabul' lapideis mer cesq̄ eius terra illa ꝓmissiōis q̄ carnal' do⁹ ysrael ab egypto liberata accepit ptinz ad testamētū uet⁹. ita lex fidei scripta i cordib⁹ mercesq̄ eius spēs cōtēplatiōis: q̄ spiritual' dom⁹ ysrael ab h̄ mūdo liberata percipiet: ptinet ad testamētū nouū. Ex his igit̄ patz quare lex nō dr̄ iustificare sed euāgelium.

Consequenter que

rit̄ i speciali de moralib⁹ legis vtrū iustifi cent. ⁊ cū iustificatio dicat duobus modis vnomō ē ifusio iusti⁹. vt de ñ iusto hō fiat iustus. scōm q̄ dr̄ ad Ro.iij°. ex opib⁹ legis

nō iustificabit oīs caro. Et ī ℔ sēsu planū ē q̄ moralia legis nō iustificant. Alio modo dr̄ iustificatio obseruātia iusticie sicut dr̄ ī psal̄o. Ut custodiā iustificatiōes eius. Et ī ℔ sensu ē questio. vtrum moralia iustificēt ℔ ē dicē vtrū cōferāt ad obseruātiā iusti⁹. Ex qua meritū vite eterne acquirit. Ad qō Mat xix. Si vis ad vitam ī gredi serua mādata: ⁊ exponit de moralibus. nō homicidiū facies. nō adulterabis ꝛc. Ergo scōm ℔ moralia iustificant. put dr̄ iusticia ī exercic⁹ virtutū. Cōtra z⁹ cor. 3⁰. Lr̄a occidit. spūs aūt viuificat. Et dic̄ Aug⁹ in libro de spū et lr̄a: q̄ nō aliā vult aplūs ītelligi lr̄am q̄ decalogū ī illis duabus tabulis scriptaz. Si ḡ decalog⁹ ē lr̄a occidēs. ḡ nō iustificat. Ītē si dicat q̄ illud apli ītelligat de figuralib⁹ p̄ceptis. lr̄a occidit. Improbat istud Aug⁹ p illud ad Ro. 7⁰. Cōcupiscētiā nesciebā ee peccatū: nisi lex diceret. Non cōcupisces et post ait. Occasione accepta peccatū p mandatū seduxit me: ⁊ p illō occidit. Ecce q̄ ℔ lr̄a occidit: nā nihil figurate dr̄: cū dr̄ Non concupisces: ℌ scōm lr̄am solū. Et constat q̄ istud ē ītер mādata decalogi: maxīe ptinēs ad mores. Nō concupisces. Ergo de moralib⁹ ītelligit lr̄a occidit: nō ḡ iustificat. Item si dicat quēadmodū dic̄ Aug⁹ de spū et lr̄a. Q̄ lr̄a decalogi phibēs peccatū non iustificat hoīem. ℌ poti⁹ occidit augēdo cōcupiscētiā: ⁊ iniquitatē p̄uaricatiōe cumulādo. nisi liberet gr̄a que ē ī xp̄m cuz diffundit caritas in cordibus nostris. Ex quo uidet dici illa rōe decalogus occidit: quia sine gr̄a occasio est mortis peccati. Obicit ḡ. p̄cepta euangelca moralia sili rōne dicēt occidē. quia possunt fieri sine gratia eo mō quo p̄cepta legis: uel hoī nō habēti gratiā sūt occasio mortis sic ⁊ illa. Ītē querit de iudicialib⁹ quō se hñt ad iustificatiōez. Nā p̄ ecclesiasticī dicit. Si qs sic timore ē nō poterit iustificari. Ergo cū iudicialia sint ad ℔: ut cohercerēt hoīes p timorē a malo: necessaria erant ad iustificationē. Ītē Aug⁹ de spū ⁊ lr̄a exponens illō apli p⁹ ad Thi p⁹. Bona est lex si quis ea legittīe vtat. Quis legittīe vtit lege nisi iustus at ei non ē lex posita: ℌ iniusto. an ⁊ iniust⁹ vt iustificet. i. vt iustus fiat legittīe lege vti debet. quo tāq̄ pedagogo pducat ad gratiā ⁊ ℔ ꝛcedit Aug⁹. Si ḡ iudicialia ad ℔ sunt vt iiustus cōpellat ad iusticiā obseruādam. Ergo sūt velut pedagogus quo perducat ad gratiā. necessaria igitur erāt iustificationi: qua bō fit de iniusto iustus.

Con̄ Aug⁹ de spū ⁊ lr̄a exponēs illud z⁹ cor. 3⁰. Si ministratio dānatiōis ī gloria est. multomagis habūdat mīsteriū iusti⁹ ī gl̄a Ministratione dānatiōis dicit legē: maxīe quātum ad iudicialia: que īferebāt mortem īiustis. Mīstratiōem vo iusti⁹ dic̄ nouū test. cū p donū spūs opamur iusticiā. Ex ℔ ergo relīquit. q̄ cum iudicialia sint ministratio mortis: q̄ nō iustificāt eo mō q̄ dicit iusti⁹ ī exercitio vtutū. Ītē Aug⁹ in eod ī veti testō. Lex extrīsec⁹ posita ē: qua iiusti terre rēt. In nouo ñ ītrīsec⁹ data ē: qua iustifica rēt. Si ḡ ī iudicialib⁹ legis maxīe terror ē legis: terrēt non iustificāt. Ītē querit de cerimonialib⁹ quō se habeāt ad iustificationē: scdz q̄ iustificatio dr̄ in exercitio vtutū Ad qō sic Nō magis ē meritoriū magis iustificat. Sz qō magis ē ex obediētia magis ē meritoriū. Magis aūt ex obediētia ē cum p̄cipit aliqd fieri ⁊ fit: ⁊ nullā habet rōnē quare debebat fieri: nisi solaz īpātis voluntatem: q̄z cū p̄cipit aliqd ⁊ fit ⁊ habet in se rōnem quare debebat fieri. Cum ḡ p̄cepta cerimōialia sint hi⁹: maxīe iustificabūt: ga magis ex obediētia: ⁊ magis meritoria. Nō īdueris enī veste lino lanaq̄ contexta. Non arabis ī boue ⁊ asino. nullā habent de seruationē: quare debebant fieri. Ītē sili modo obr̄ de sacramētalibus. Quia dic̄ Hugo de sancto victore. Sacr̄a veteris legis habent eūdem effectū quē sacr̄a noue legis. Si ergo sacramēta noue legis iustificāt ⁊ sacramentalia veteris legis iustificabunt: ēt iustificatiōe qua de iiusto fit bō iustus. Cōr̄ Aug⁹ sup illud. ix. ad hebreos. Munera ⁊ hostie q̄ offerūt ꝛc. Opa legis que ī lege īstituta sūt ⁊ termīata nūq̄ valebāt cōscīam mūdare. licet cum caritate fierēt. ḡ nō iustificabant

Ītē Aug⁹ de spū ⁊ lr̄a. Circūcisio ⁊ sabbatū: ⁊ alie dierū obseruatiōes: ⁊ quarūdam escarū cerimōie: et multiplex sacrificiorum sacrorumq̄ ritus uetustati carnali iugoq̄ seruili cōgruebāt. ḡ nō iustificabāt. Ītē querit generaliter quō se habeāt ad iustificationē mozalia legis. cerimonialia: ⁊ iudicialia. Solo dō Sicut dictū ē q̄ cū iustificatio dicat duobus modis. Uno mō īfusio iusticie: qua de iiusto fit iustus. Alio modo obseruātia iusticie: ex qua ē meritum vite eterne. Moralia vero legis ordinant ad

iustificationem:que est ī obseruātia iustīcie ⁊ ℔ p cognitionē eius: qō faciendū ē ⁊ vi tādū est:nō tamē simplr ē.qz ⁊ si ostendant qō faciēdū ē nō ostēdūt gratiā: sine qua ad iuuāte nō pōt recte fieri qō faciēdū ē:et in ℔ deficit a moralibus euangelii.Unde dīc Aug⁹ de spū ⁊ lr̄a.quia lex mādatū bonum habet ī lr̄a demōstrante:nō ī spū adiuuāte. Nā sicut idē dīc.In lege dicit dn̄s. Hac qō iubeo.In euangelio aūt dr̄.Da qō iubes.Iudicia⁹ ℞o ordīāt ad iustificationē:q ē īfusio iustīcie.quēadmodū timor seruilis ordinat ad īfusionē gratie ⁊ caritatis: nō tn̄ simplr. quia aduenīēte caritate expellīt . Sz ipa caritas ad quā ordinat euāgeliū manet.Et ℔ ē qō dicit Aug⁹ de lr̄a ⁊ spū.illud euacuat ℔ manet.qm̄ terrens pedagogus aufert cū timor successerit caritas : vbi enī spūs vo mini ibi libertas. Cerimonialia ℞o ordināt ad iustificationē:que ē ī obseruātia ⁊ ℔ per significationē:siue p figurationē . quia illa cerimonialia que nō sūt sacramētalia figuē erāt faciēdo⁊ vt abstinētia a carne suilla. Significabat continentiā ab oī inmūditia ⁊ bi⁹.Uñ dicti Aug⁹:q sb̄ figura adumbra te significatiōis data sūt. Sacramētalia ℞o ordināt ad iustificationē que ē īfusio iustīc⁹: ⁊ ℔ p p̄figurationē gratie xp̄i ex qua ē vo bis iustificatio:Uñ quo ad hoc.dicit Aug⁹ Gratia ī neteri testō velata latitabat. que in xp̄i euāgelio reuelata ē . Item Aug⁹ de iustificatiōe ad quā ordinat cerimonialia ī eodē velamē positum ē ī electione veteris testī : donec ad xp̄m transeat et auferatur velamē.i.trāseat ad gratiā:⁊ ītelligat no bis ab ipō eē iustificationē qua faciam⁹ qō iubet.Ex bis g̃ manifestū ē quō se habeant ad iustificationē legis.Legalia:seu ī iudici alibus:seu ī moralibus:siue ī sacramētalib⁹

Ad illō g̃ qō p̄mo querīt de moralibus.⁊ qō dicīt q occidūt.℞ō sicut supᵃ questione de latiōe legis. q illud dr̄ nō per cām . sed p occasionē:nec rōne p̄cepti.ꝑ illius cui datᵉ p̄ceptū. Uñ Aug⁹ de spū ⁊ lr̄a apparet lr̄e uetustatē poti⁹ reos facē cognitiōe pcī: q̄ liberare a peccato.Uñ alibi scriptū ē . Qui apponit sciētiā apponit ⁊ dolorem. non ga lex ipa mala ē: sed quia mandatum bonum habet ī lr̄a demōstrāte:nō in spū adiuuāte Nō mādatū si sit timore pene ñ amore iustī cie seruilr fit nō liberaliter.⁊ iō nec fit nō enī ē fruct⁹ bonus qui de caritate ñ surgit.

Ad illud ℞o qō obr̄ de p̄cepto euangelico dō . q non ē sile.Nā sic datᵉ ad sciendū qd faciēdū ē. vt significetᵉ gr̄a petenda ad exe quēdū quid faciēdū est.Uñ post p̄cepta da ta.5°.6°.⁊ 7°.Dat.dr̄ Petite. pulsate.q̄rite

Ad illud ℞o qō querīt de iudicialibus ia patet resp̄sio. Nā sicut timor seruilis quo timetᵉ pena:se habet ad iustificationem. sic iudicialia que p̄cipalr sunt ad arcendum timorē. Ad illud ℞o qō obr̄ de cerimonia libus dō.Q quātū ad illos qui ex obediētia īplebāt iustificabant.put dr̄ iustificatio in exercitio virtutis.ꝑ nō rōne opatī:qō de se est inutile:ꝑ rōne volūtatis opantis ex obe diētia.⁊ ita ipa obediētia iustificabat:non ipm opatū.Q tamen obicit.q magis iustifi cant:quia magis ex obedientia fiunt q̄ mo ralia. quia nō ē rō quare fiāt nisi volūtate operantis.℞ō q ex obediētia magis fit me ritorie:qō fit ex obediētia cū amore maiori. ex amore aūt magis habēt fieri moralia :qa in se habēt ītētiuū amoris.s.rationem boni. qō nō habēt cerimonialia. p̄z g̃ q ex obedīē tia ñ astruit iustificationē: nisi sit cū amore obediētia. Ad illud qō obicit de sacramē talibus dō.q eūdē effectū ītelligūē habere sacramēta noue legis ⁊ ueteris quātum ad significationē gr̄e. ꝑ nō quātū ad cālitatē gratie.quia sacra veteris legis significant gr̄am ñ causāt.Sacra none legis significāt ⁊ causāt.sic patebit cū de sacramētis agetᵉ

Ad obiecta in contrarium patet respon sio ex predictis.

Expedita inquisi

tiōe de lege Moysi quantū ad eius cōditiones. Cōsequēter cum adiutorio xp̄i īquisitio versabitᵉ circa legis p̄cepta:⁊ san ciones:sicut autē declaratū ē supᵃ questione de cōtinētia legis.scōm beatū Aug⁹ cōtra Faustū. Prima distīctio mādatorum ē talis. quia est p̄ceptū vite agende:⁊ p̄ceptū vite significāde. Preceptū vite significande ē p̄ceptū cerimōiale ⁊ sacramētale. Preceptū ℞o vite agende duplex est. Quia aut est de honesto:aut de expediēti. De honesto ⁊ īmu tabilitat⁊ bono ē p̄ceptū morale. De expedi enti ⁊ bono ſm statū concupiscētie frenāde iudiciale . Triptita igitᵉ erit inquisitio de p̄cept⁊ legis Moysi. Prīa de moralib⁹. 2ª de iudicialibus. Tertia de.cerimonialib⁹. Circa moralia p̄cepta erit īqsitio duplex.

In generali de radice siue origine preceptorum.
In speali de distinctione & numero preceptorum

Quantū ad originē siue radicē.queritur.p an radix vel origo moraliū preceptorū sit nā vel disciplina.vel gratia. 2°.An sit in cognitione ul affectione. Tertio si i affectione: An sit i affectione timoris vel amoris. 4°. An sit eadē radix moraliū preceptorū que est virtutū.

Ad primū obicitur

sic. Dē qđ ē iscriptū nāl'r i corde hoīs radicat in lege nāli. Sz precepta moralia legis sūt hi°. Ergo radicant imediate i lege nāli. Minor pz Ro.2°. Cum gentes &c. Ostendūt op° legis scriptū i cordib° suis. Sz op° legis ē preceptū legis. g̃ precepta legis moralia nāl'r scripta sūt i corde hoīs. Itē sup illud idē opus legis scriptū &c. Glo.i.firmiter ipressuz ratiōi eoz:dū illa opa laudāt que lex iubet: illa dānant que lex ꝓhibet. g̃ habēt nāliter scripta precepta legis moralia:siue affirmatiua siue negatiua i cordibus suis:& ita radicātur imediate in lege nāli. Itē ps. Suscitauit testimoniū in Jacob. Glo.i.legē i Adā quasi mortuam & sepultā i populo iudeorū ꝛformādo scriptis qđ mētibus abolitū erat excecatis. Sz lex mortua & cōsopita in Adā fuit lex naturalis. Si g̃ lex Moysi data non facit nisi dictare eā:& rescribē i corde hoīs Ergo precepta legis moralia sūt i lege nāli. Si dicat q̄ b̄ pōt esse verū de moralib° operandoz.ꝑ nō de moralib° credendoz. Ad b̄ enī ñ attīgit natura de se. Cōt Ro.2°. Cū gentes que legē nō habēt ea que legis sunt faciūt &c. Glo. Scilicz credē i deū et in xp̄m. Et quānis hi° nō habeāt legē scriptam ipi sibi sūt lex.g̃ sine lege scripta: nāliter habz hō dictamē & cognitionē credendoz: sicut & opandoz:cū credē in xp̄m istud maxime ad credenda ptineat. Ad opp°. Nihil additū aīe p disciplinā uel acqsitionē est nāl'r īscriptū i corde hoīs. Sz moralia legis sunt hi°. Ergo nō sūt natural'r scripta in corde.g̃ non radicāt i lege nāli imediate. Minor pz ecclesiastici 17°. Addidit illis disciplinā et legē vite &c. Glo.i.legem lr̄e quā ad correctionē legis nālis scribi voluit. Lex autē lr̄e.b̄ est lex Moysi.g̃ lex Moysi est addita ad correctionē legis naturalis:maxīe q̄ntū ad moralia.g̃ moralia legis Moysi radicāt imediate in aliquo habitu discipline vel gratie addito.& nō i ipsa natura:siue i lege nāe.

Itē Ro.5°. Peccatū nō iputabat cū lex nō esset. Ergo habenti legē aliqd addebat qđ prius nō habebat. exquo ei iputābat pcēm: qđ nō prius.g̃ nō radicāt imediate in lege naturali imo i aliquo habitu addito anime

Itē. Ro.4°. Ubi nō ē lex.nec p̄uaricatio. Glo. Nota q̄ ñ ait: Ubi nō ē lex nō ē ītgtas ꝑ ait: Nō ē p̄uaricatio.oīs enī legē p̄teriens ē īiquus.ꝑ nō oīs īiquus legē p̄terit:g legez ñ acceperūt īiqui dici possūt: p̄uaricatores dici nō possūt. Et quo pz q̄ p̄uaricator non ē:nisi qui facit cōt legē scriptā uel additā. Sz p̄uaricator dī g facit cōtra legē Moysi. vt dicit.g̃ lex Moysi se habet p additiōem ipsi legi n°. Itē i aīa: eo q̄ ymago ē sūmi ueri:& sūmi boni īdita ē naturaliť & īpressa forma ueri & forma boni. Forma aūt ueri sic ē ei īdita. q̄ pōt iudicare de oī uero gnāl'r & q̄ nata ē Ad b̄ q̄ iudicet de ꝛto i speciali oz q̄ adueniat ei & addat forma ueri in pticulari:sicut habit° aliqs scīe. vt scīa geometrice p quā iudicet de quātitate continua. & vt scia arismetrice p quaz iudicet de ꝛto pticulari sicut de quātitate discreta:que ē numer°:& sic de aliis. Ergo sil'r ex pte boni nō ē ei indita nisi forma boni in uniuersali & ad hoc q̄ iudicet de pticulari bono. oz q̄ hoc sit p formā vel habitum pticularē boni sibi additū. Si g̃ p legē naturalē ē cognitio boni i vl'.p legē aut Moysi & p ei° moralia ē cognitio boni i pticulari.g̃ lex Moysi se hz p additionē ad legē n°. Solo. dō. q̄ morale tripl'r ē.s.scōm legē triplicē. Est enī morale scōm legē n°.ē morale scōm legē humanam que ē lex rationis:& ē morale scōm legez diuinā. Morale scōm legē n° ē qđ inditū est ipi aīe rationali:a sua creatione. Morale hz humanā ē scōm dictamē ratiōis īditū aīe. quia b̄ ē lex ratiōis Ut dic Ysidor°. Loquēs de lege būana. Nō lex erit quicqd ratiōe cōstiterit. Morale aūt scōm legē diuinā pōt ultra b̄ dictamē alicui° gratie:& etiā diuīe scōz b̄ g̃ lex Moysi que ē diuīa:ñ dicit solū morale scōm naturā:nec morale scōm legez humanā.uel dictamē rōnis:imo vltra dicit morale diuinū ꝓpter b̄. Ergo cuz queriť an moralia legis Moysi radicāt in lege naťe. dō q̄ non imediate. Cum enī sit bonum in genere.bonū ex circūstātia.bonū gratuitū. In lege nature est dictamen boni i genere. Uñ dictat qđ bonū faciēdū est. Sz in lege

hūana ē dictamē ex circūstātia. In lege aūr Moysi ē dictamē boni gratuiti: ⁊ generalr in lege viuīa: siue sit lex Moysi siue sit lex euāgelii. ga ꝟ ⁊ illa confirmātur ex mediis supnaturā. Quia vtraq; signis ⁊ miracul' supnaturā confirmat. vt pz in exo. de lege Moysi. ⁊ Mat. 8°. de lege euangelii. Unde Mat. vltīo sermonē cōfirmātez sequētibus signis. Notandū ḡ q̄ mozale legis nālis dicit quid faciēdū. quoniaz bonū mozale legis humane dictat quō sit faciendū: ⁊ ecce additio aliqua. et mozale legis diuine dictat cui⁹ ītuitu ē faciēdū. ꝟ ꝟ dupl'r. qm̄ mozale legis Moysi dictat cui⁹ reuerētia faciendū sit bonū. qm̄ reuerētia dei. Mozale āt legis euangelii cui⁹ amoze sit faciēdū: ⁊ sic lex naturalis ⁊ humana: nō dictāt illud qō dictat lex Moysi. ⁊ sic p additionē se habz ad illas. Unde Ro. 5°. Lex ſbintrauit vt habū daret delictū. Glo. Data erat lex ī adiutoriū humane nature. ut quia ipsi n⁹ quodāmodo inserta sūt iusticie semina. addēt lex cuius auctozitate ⁊ magisterio ītentum naturale pficeret ad fructū obediētie faciēdū. sicut enī natiuitas interit nisi nutrimenta hēat quibus fota adolescat. Ita ⁊ naturale iusti⁹ ingeniuz nisi habeat aliqō qō respiciat. et veneret nō facile pficit ꝟ egrotat. ⁊ supueniētibus cedit peccatis. Lex ḡ data ē nō vt solū habeat hō dictamē quid faciēō ⁊ quō. Sed vt vlterius cui⁹ ītuitu ⁊ reuerētia sit faciēdū. Unde quādo p̄cipit aliqd ī moralib⁹ dicit p̄ius ego dñs. quasi dicat: respice in me. vt ītuitu mei ⁊ reuerētia facias. ga ego domin⁹. Ad rationes ḡ que ostendunt q̄ īmediate radicētur ī lege naturali soluēō. Et p̄mo ad p̄mā ē dō. q̄ scribi dupl'r est uel ī suo vniuersali: vel ī ratiōe ppria. Descriptio ḡ moraliū legis ē ī lege nature sicut in ratione uniuersali ⁊ nō ī ratiōe ppria. In ratiōe āt ppria describūt ī lege Moysi. Unde sicut cōclusiones describunt in p̄mis p̄ncipiis ī rōe vniuersali solū: ⁊ non in rōe ppa Sicista ī lege naturali: et ꝟ ꝟ addunt quātū ad rationē ppriā qua dicūt moralia legis. Et p hoc patet responsio ad 2^am ⁊ 3^am.

Ad illud qō obꝫ de credendis dō. Q̄ sic cognitio opandoꝝ necessarioꝝ ad salutem ē ī lege nature ī uli ratione: ⁊ ñ ī pticulari: sic cognitio credendoꝝ p īsinuationē ī vli ē in lege nature: ꝟ non ī ratione ppria. Unde sicut pōt lege naturali venire rō nālis ad cognoscendū q̄ creator vn⁹ ē. ⁊ q̄ ipe remunerator ē. sic ētiā q̄ repator ē nature hūane lapse p pcm. ⁊ sic ipa īsinuat de fide reparatoris hūane n⁹. sic ultra īsinuat modū reparatoris tamē ī uniuersali. Unde glo illa nō uult dicē q̄ insinuet xp̄m vel ꝟbū carnē factum tāq; repatorem Nisi quia ꝟ ratione uniuersali ⁊ non ppria.

Consequenter que

ritur an radix moralium' preceptoꝝ sit ī cognitione an in affectione. Ad qō sic. Dē qō generat cognitionē ī aīa: est ī parte aīe cognitiua. Sz mozalia legis generāt cognitionē in pte aīe cognitiua: quoniaz faciunt cognitionē de faciēdis vel vitādis. ḡ sūt ī pte aīe cognitīa. ⁊ sic radicāt ī aīa secūdū dispositionē cognitionis. Minor pz Ro. 3°. Per legē cognitio peccati. Glo. p legē ognīta sunt peccata: que ignozabāt eē peccata: ⁊ queda grauiora p legē cognita sūt: q̄ āte putarēt. ⁊ coīter oīa nō īpune futura apō deū: per legē cognita sūt. Ergo lex facit cognitionē de uitādis ⁊ p cōtrariū de faciendis.. Itē. Ro. 7°. Peccatū nō cognoui nisi p legē glo. Ostēdit legē nō eē peccatū: ꝟ in dicez peccati nō vt peccatuz insereret vel extirparet: ꝟ tātū vt demōstraret. Ad oppositū. Lex non solū disponit aīam vt cognoscat quid sit faciēdū: ꝟ vt etiā afficiat circa faciēō. Et ꝟ maxīe p mozalia. Unde gal' 3°. Lex ppter transgressiones posita ē. Glo. Ut saltē timoze cessarent boīes trāsgredi. Ergo lex disponebat animam. vt nō solum ī ea eēt ognitio de faciēdo. īmo ēt affectiones circa ipz bonū faciēō ⁊ malū uitādū.

Itē 2^a cor. 3°. Lra occidit. spirit⁹ viuificat Glo. Cū adē viuificās spūs ꝟ ipz īt⁹ scriptū facit diligi qō foris scriptum lex faciebat timeri. Ergo lex radicatur in parte aīe scōm dispositionez affectionis que ē timoz: ⁊ non scōm cognitionē tātū. Itē duplex ē ognitio de re. Est enī cognitio de re quia est. et est cognitio de re quia bōa ē: nl' honesta uel debita. Prīa ē solū discretiua. scōa electīa. Prima nō generat affectionē. Scōa autem pprie respicit affectionez et generat. ga ipa ē de re cū sua vtilitate uel actu. quo cognito statim aīa afficit circa rem uel p timorē uel p amorem. Sz cognitio que est p legez et per eius mozalia nō solum ē descriptīa: siue de re quia ē. īmo etiā ē ⁊ electīa: ⁊ de re cuz

ſuo actu. Unde Auguſtinus in queſtiõib⁹ no. ⁊ vet. teſta. Lex a lectione dicta ẽ vt de mult⁹ gd eligas ſcias. Solo dõ. Q̃ ī p̃cep tis moralib⁹ legis ẽ diſcretõ bõi qõ faciẽõ ẽ ⁊ ẽ ẽt ibi executio faciẽdi. Unũ ẽ ibi regula dictãs faciẽõ. Eſt ẽt ibi faciẽõ debitũ exe cutiõis. Et ꝓz ꝫ habem⁹ duas ethimologias hui⁹ nõis lex. Lex enī dicit a legẽdo. quia in ipa eſt dictamẽ faciendi. Dicitur etiã lex a ligãdo quia ī ipa ẽ debituz ad executionem ſic ſup̃ dictũ ẽ. Reſpiciendo g̃ dictamẽ dõ. ꝙ radicãt moralia legis ī aĩa: ſcõm diſpoſi tionẽ cognitionis: ⁊ cũ onplex ſit cognitio .ſ. diſcretiua ⁊ electiua. Dictamẽ illud non ſolũ attenditur ſcõm purã diſcretionẽ faci endoz̃ũ.: ꝫ etiã ſcõz electionẽ faciẽdoz̃ũ. Unñ dictat qd eligẽdũ ſit ad faciẽdũ. ſicut patz p auctoritatẽ Aug⁹ ſupradictã. Quãtũ aũt ad debitũ executionis faciẽdoz̃ radicãtur moralia legis ī aĩa ſcõm diſpoſitionẽ affec tionis. quia executio ſiue op⁹ reſpic̃ affectio nem Aliter ẽt põt dici ad iſtã queſtionez, ꝙ in lege ẽ tria conſiderare q̃ ſũt. electio. lec tio ligatio. Et correſpõdẽt iſta tria trib⁹: que ſunt ī libzo arbitrio. ſ. facultas volũtas ratio. Ex parte facultatis ẽ ī li. ar⁹. Libertas ⁊ flexibilitas. Et ideo ex iſta ꝑte ẽ artatio ſiue ligatio p legẽ. Unñ ligat ipaz facultatẽ: quia ex illa parte debet cẽ artatio ex qua eſt libertas ⁊ flexibilitas. Scõm q⁹ dr̃ a lectiõe reſpicit rationẽ cui⁹ ẽ legẽ. Secũdum vero electionẽ reſpicit volũtatẽ. quia voluntas eligit: ⁊ ſic lex reſpicit totũ libũ arbitrium Per ꝫ p̃z ꝙ nõ ſolũ radicãt in cognitiõe: ꝫ ẽt ī affectiõe. Ad p̃mã rationẽ ī ꝺtrariũ dõ. ꝙ moralia generãt cognitionem in aĩa. quia ĩſtruũt quid faciẽdũ ẽ. ⁊ etiã cum hoc generãt affectionẽ. Et qõ obicit ī z⁹ ratiõe ꝙ p legẽ fit tãtũ demõſtratio. dõ: ꝙ p ꝫ qõ ẽ tãtũ: non excludit affectio ꝫ gratia. vnde vult dicere glo. ꝙ in lege ſit cognitio boni faciendi ⁊ mali vitandi ſine adiutozio g̃ie ad exequendũ ex amoze.

C Onſequẽter que rit an radix moraliũ preceptoz̃ũ ſit in affectione timoris vel amoris. Ad qõ ſic phi z⁹. Juſti⁹ q̃ ẽ ex lege. Solo. Que timoze nõ amoze ſeruire facẽ. g̃ lex ve ſe mouet affe ctionẽ ſcõm diſpoſitiõez timoris: ⁊ nõ amo ris. Et ſic moralia legis radicãt ī affectione timoris ⁊ non amoris. Item Aug⁹ contra adamãtiũ. Dicenis legis ⁊ euãgelii differẽ timoz ⁊ amoz. Ergo radicãtur lex ⁊ ei⁹ mã data in timoze ⁊ non in amoze. Ad oppo⁹ in oml. ſup illud Jo. iȷ⁹. Hoc ẽ p̃ceptuz meuz vt diligatis ĩuicẽ dicit. Hre. Quicqd p̃cipi tur in ſola caritate ſolidat. g̃ oẽs actus pre cepti moralis radicãt in aĩa fm affectionez amoris ſeu caritatis ⁊ nõ timoris. Item ibidẽ dicit Hre.. Q̃ p̃cepta dn̄ica mlta ſũt ⁊ vnũ Multa p diuerſitatẽ opis. vnum in radice caritatis. Ergo ipa caritas ẽ radix omnium p̃ceptoz̃ũ. Moralia g̃ radicãtur in aĩa ſcõm diſpoſitionẽ affectionis amoris ſeu caritat⁹.

Item Mat. zz⁹. Diliges dñm deũ ⁊c. In his duobus mãdatis tota lex pendet. Ergo oĩa p̃cepta legis radicãt ī dilectiõe ſiue in ca ritate. Solo dõ. ꝙ duobus modis eſt po nere radicem in p̃ceptis moralibus legis. ſ. quo ad ĩchoationẽ: et quo ad cõſũmationẽ Ponẽdo radicẽ eoz̃ũ quo ad ĩchoationẽ fm ꝫ radix eoz̃ũ ī aĩa ẽ ſcõz affectionẽ timoris: ſicut habetur eccleſiaſtici p̃. Jnicĩũ ſapiẽtie ẽ timoz dñi. Et poſt dr̃ radix ſapientie timere deũ. Timoz dn̄i expellit peccatũ. Si aũt ponat radicatio eoz̃ũ quo ad cõſũmatio nẽ: tũc reſpicit executionẽ: ⁊ ſic ẽ radicatõ eoz̃ ī aĩa ſcõm diſpoſitionẽ amoris qui eſt caritas. Unñ Aug⁹ cõtra Fauſtũ exponens illud x̃bũ Eze. Auferã a vobis coz lapideũ: ⁊ dabo vobis coz carneũ dicit. Auferaz eis coz lapideũ: ⁊ dabo eis carneũ. quia ī cõpa tione lapidis qui ſine ſenſu eſt: caro ſentit p lapidis inſenſualitatez ſignatum eſt coz non intelligens: ⁊ p carnis ſenſualitatẽ ſi gnatũ ẽ coz ĩtelligẽs: tantũ noli eẽ ſ̃b lege. vt illã timoze ĩpleas: ꝫ ſub g̃ia vt ſit pleni tudo legis caritas. quãtũ g̃ ad ĩpletionẽ et oſũmatiõez ẽ radicatio moraliũ penes amo rem. Et p hoc p̃z x̃ificatio rationũ.

Conſequenter que

rit. vtrũ ſit eadẽ radix, virtutũ ⁊ p̃ceptoz̃ moraliũ ⁊ iuxta ꝫ. Scõo q̃reꝝ de ordĩe hoz̃ adĩuicẽ. Quãtũ ad primũ obr̃ ſic Aug⁹. in li. de ci. dei. diffinit virtutẽ dicẽs. Uirtus ẽ ordo amoris. Et ſil'r ī eccleſiaſticis dogma tibus diffinit oẽs virtutes p amorem. ⁊ ſu mit ibi amorẽ generaliter cõueniẽtem cuili bet vi aĩe reſpectu ſui obiecti. Sic̃ bonũ dr̃ generalr. Radix ergo omniũ virtutum eſt amoz rectus qui eſt caritat⁹. Sz iſte ẽ radix oĩum p̃ceptoz̃ũ. quia quicqd p̃cipit in ſola

caritate radicat vt dicit Gre. Ergo eadē ē radix oīum virtutū et p̄ceptorū moraliū.

Itē p̄cepta moralia nō sūt nisi de actib⁹ virtutū sic̄ ꝓhibitiones: de cōtrariis actuū virtutū. & act⁹ virtutū radicant in ipis habitib⁹ virtutū. g̃ ⁊ p̄cepta radicātur ī ipis habitib⁹. et hi⁹ habit⁹ sūt virtutes seu habitus virtutū. Si eodē g̃ radicāt virtutes ⁊ p̄cepta. Itē vna ē radix oīm vitiorum que opponūtur virtutibus seu actib⁹ virtutū: ⁊ p̄ceptis. g̃ silr vna radix virtutum ⁊ p̄ceptorū. quia aliter ex oppoſita ꝑte ñ posset stare eadē radix. Minor ꝑz qm̄ libido ꝛcupiscētie ē radix omniū malorꝫ ⁊ uiciorꝫ. Ro. 7ᵒ Cōcupīam nesciebā ē peccatū nisi lex diceret. Nō cōcupisces. Glo. hoc elegit aplus. qō ē generale peccatorū. s. cōcupīam. vnde oīa mala venerūt. bōa ē g̃ lex q̃ vū b ꝓhibz oīa mala ꝓhibet. Itē oīs actus debitus ī quātū hi⁹ ē act⁹ iusticie. & oē p̄ceptū morale ē de actu debito. Ergo oīs actus p̄cepti ī quātū hi⁹ ē opus iusticie. g̃ oīa p̄cepta exeūt a radice iusticie. Sz eadē ē radix virtutis ⁊ iusticie. quia iusticia ē uirtutis. g̃ eadem est radix virtutū et p̄ceptorū. Itē oīs actus debit⁹ ex iperio ē act⁹ obedientie. Sz oē p̄ceptū ē act⁹ debit⁹ ex iperio. p̄cepta g̃ nō sūt aliud q̃ sit virt⁹. g̃ ꝛc. Ad oppo⁹. Nō est eadē differētia p̄ceptorū moraliū. q̃ est differētia uirtutū nec ꝑz ea ē. qa p̄cepta moralia distīguūt ī decalogū. Dec ät distīctio ⁊ h ordo nō ꝓcedit scōm ordinē ⁊ distīctiones virtutū. Principiū g̃ distīctionis ⁊ ordinis: ē differēs utrobiq;: ⁊ sic nō ē radix eadem.

Itē virtutes ⁊ p̄cepta directīa sunt. sed directio facta p virtutes soluit ⁊ amittit quādo fit cōtrariū virtuti. Directio autem p̄ceptorꝫ nō soluit nec corrūpit. licet fiant cōtraria. Directio enī p virtutes refert ad volūtatē siue actū volūtatis. Directio autē p̄cepta respicit rationē. seu actū rationis. Ergo b sepabile: ⁊ istud īsepabile. nō est g̃ eadem radix istorꝫ. Itē act⁹ ꝓceptorū sēp respicit tētionē virtute aūt posita vel amota: nō magis vel minus manet h tentio. īmo p̄cedit virtutes. Est g̃ alia radix p̄ceptorū ⁊ virtutū. Itē aliqd fit qa debituz. aliquid ꝛo quia volūtariū. Act⁹ virtutis ī quātū hi⁹ volūtari⁹ ē: quia virt⁹ ē habitus volūtarius. Volūtas aūt respicit bonum in ratione boni Virtus autem radicatur in ratione boni: quia bonū. p̄ceptū aūt ē actus debit⁹: quia p̄ceptū ſb debito ē: ⁊ ita respicit bonū ī quātū hi⁹. g̃ p̄cepta radicāt in rōne boni quia debitū. g̃ nō ē eadē radix. Si dicat. q̃ virt⁹ respicit debitū act⁹. sic̄ p̄ceptū ut iusticia. vnde debitū actus mouet ꝛ tutē iusticie: ⁊ sic illud ñ fac̄ differētiā radicis.

Contra aliud ē debitū actus. Aliud executio debiti act⁹. debitū act⁹ sp ē ex lege. et b semp ponit p̄ceptū. virtus aūt de se non ponit debitū act⁹: & executiōez: siue ad habilitatē ad executionē debiti act⁹. Sic g̃ dicit⁹ ex alio ⁊ alio debitū act⁹: ⁊ executionē debiti act⁹. ita ex alia ⁊ alia radice dicem⁹ ꝓcedere p̄cepta: ⁊ virtutē iusticie. Itē videt aliquī cum li⁹ ar⁹ sit facultas rōnis ⁊ volūtatis. ex illa parte qua ē facultas volūtat⁹: ponit ordo virtutis. quia ꝛt⁹ ē habitus volūtarius. Uñ ordo ille ē ordo volūtat⁹. & ex illa parte qua ē facultas rōnis: ex q̃ vēit iudiciū ponit ordo scōm legē ⁊ p̄cepta. qa lex dr̄ eo q̃ facit lēgē quid faciendū sit qō ꝓprie ptinet ad rationē. Est g̃ ponē radicē p̄ceptorꝫ in aīa: seu in libro ar⁹. ex illa parte qua ē facultas rōis: ⁊ radicē virtutū ex illa parte qua ē facultas volūtatis. vt dicatur lex ⁊ p̄cepta directīa rationis: virtus autez volūtatis. g̃ alia ⁊ alia radix. Itē voluntas ē libera ⁊ absoluta. & rō nō ita. īmo bñ alicui necessitati ſbdita. Si g̃ lex indicit quā dā necessitatē. g̃ nō pōt eē directiuū ex parte volūtat⁹: in qua ē oīo libertas. Est g̃ solū directīa rōnis. Sz virtus ē directīa volūtatis vt dictū ē quia ē habit⁹ volūtarius nō īponēs necessitatem. g̃ nō ē eadē radix horum

Solo dō. q̃ nō ē eadē radix virtutum et p̄ceptorꝫ. Radicatio enī virtutū sp ē scōm formā boni vt boni. Radicatio ät p̄ceptorꝫ scōm formā boni vt debiti ⁊ īde differens ē ordo istorꝫ: ⁊ differēs radicatio. Ad qō notādū ē q̃ ē appetit⁹ vel volūtas oīo absoluta quātū ad necessitatē debiti: ⁊ quantū ad necessitatē act⁹ ⁊ hec ē diuīa voluntas. Uñ nulli debet sicut dicit Anſel. nec est ei necessitas ad actū. Itē est appetit⁹ coartat⁹ necessitate debiti ⁊ act⁹: ⁊ iste appetitus ē irrōnalis qui ē in creaturis irrōnabilibus: sicut in igne ⁊ elemētis aliis. quia in qualibet creatura ē quoddā debitū. qō dēt de sui natura: quia a deo creata. silr in ipa ē necessitas ad actū: quia nō ē dña sui act⁹. sed necessitate facit. Itē ē appetitus vel volūtas coartata necessitate debiti. sed nō

necessitate actus. ⁊ hec ē volūtas creature rationalis. Absoluta enim est a necessitate act⁹:quia ī sua libertate ē facē vel nō facē. ꝫ nō absoluit a necessitate debiti. īmo tenet ex debito:eo ꝙ ē sūdita deo ad ꝺformandā volūtatē suā volūtati diuīe. In ꝑᵐ volūtate bene ponit virt⁹:ꝫ nō lex. Uñ voluntas diuīa nulli legi ē sūdita.plena autē ē omni thesauro uirtutū. In appetitu ꝛo irrōnali ē lex ꝫ nō virt⁹:cū totū ibi sit debitū. In volūtate aūt vel appetitu rōnali lex ē ⁊ virt⁹ Ita ꝙ ex parte illa que ē absoluta hz regulā directiuā sui ne erret.⁊ hec ē virt⁹. Ex illa ꝛo parte qua ē sb necessitate debiti: sb lege est que ipsū dirigit īstruēdo ⁊ dictādo: qd dēt seu ad quid tenet. Scōm ꝫ ponit iustitia generalr triplex.s.iustitia volūtaria oīo ⁊ ñ debita.⁊ ꝫ ē ī nolūtate diuīa. Pōit etiā iustitia debita:⁊ nō volūtaria: ⁊ ꝫ est ī appetitu irrōnali. Et ē iustiᵃ debita ⁊ uoluntaria. et hec est in appetitu seu voluntate rationali. ⁊ ex illa parte qua erit iustiᵃ debita erit lex. Ex illa vero parte qua ē iustitia uolūtaria ē ꝛtus: ⁊ loquor de iustitia generali ad legē:⁊ virtutes. et sic patet ꝙ nō ex eadē parte erit sumē radicem ꝛtutū ⁊ moraliū legis. Ad ꝑmā g rationē in cōtrariū dō.ꝙ licet einsdē boni sit virtus et ꝑceptū:alia tamē ē forma cōsiderationis et inde diuersitas radicis. Alia enī est forma boni vt boni:⁊ boni vt debiti.ex illa parte qua est forma seu ratio boni vt boni sumit radicatio ꝛtutis. Ex illa aūt qua boni vt debiti.sumit radicatō ꝑceptoꝝ legis:⁊ sic rectᵃ amor qui ē boni vt boni : ⁊ boni vt debiti. sb alia ē ⁊ alia ratiōe: ⁊ forma boni:sic alia ⁊ alia radix. Ad scōaz rōnē solutū ē p ꝫ.

Ad tertiā rōnē dō.ꝙ differēter ē directō actᵘ p virtutes ⁊ ꝑcepta. quia directō actᵘ ex debito:ē tm ꝺ ꝑceptū. Directio aūt actᵘ ex rectitudīe volūtaria:ē p virtutes:⁊ sic sb alia ⁊ alia rōne sūt directīa illoꝝ actuū ꝑcepta ⁊ virtutes. Ad quartā rōnez dō ꝙ nō sequit videmᵘ enī ꝙ idē opponit gr̄e ⁊ nature.s.peccatū:spoliādo.s. gratuita.et nālia vulnerando:⁊ tamē alia ē rectitudo hui⁹ ⁊ illi⁹.unū enī malū sufficit ad destruēdū plura bona coordinata:nō tamē illorum ē vna pfectio nec pōt eē seu rectitudo. Ad ꝯᵐ.dō.ꝙ actᵘ debitᵘ aliter ē ꝑceptoꝝ ⁊ ꝛtutis iustitie. Justitia enī ī qua virt⁹ ē non respicit nisi executionem debiti actus. preceptum vero facit debitum actus. vnde hoc qd ē scōm essētiā. Lex ī aīa nō ē nisi debitū actᵘ faciendi. Executio g debiti actᵘ est a iustitia ī quātū uirtus ē. debitū ꝛo actᵘ a lege Et sic ab alio ⁊ alio est ꝙ sit debitū:⁊ ꝙ sit executio debiti actus vt visū est:sic ab alia radice ꝑcepta ⁊ iustitia ꝛtus. Ad ꝯᵐ qd obr̄ de obediētia sīlr dō. ꝙ obedīa vnomō ē lex:siue ipsi⁹ legis. Alio mō ē virt⁹. debiᵐ enī obedientie ē lex. ipa vero habilitas ad bonū exequēdū p obediētiā virtus est. Uñ scōm ꝙ ē legis respicit debitū:⁊ sic ab eadē radice. Scōm aūt ꝙ ꝛtus respic executionez debiti.⁊ iō ab alia radice. Sed obr̄ penes volūtatē ē ī periū ad oēs actᵘ. Penes vero rōnē ē cōsiliū ad oēs actᵘ. Sz lex ē prīcipiuz directiuū ī actū p ī perium. Ergo directio legis radicat ex illa parte qua ⁊ ī periū. ñ ex qua cōsiliū. Lex igit ē ex parte volūtat:⁊ ñ rōnis. g ex eadē parte radicāt lex ⁊ virtus.

Ad istō dō sic solutū ē:ꝙ lex respicit volūtatē ⁊ nō solū rōnez:⁊ sīlr virtus. tamen aliter ⁊ alr.quia lex eā respic quātū ad hoc: ꝙ tenet vel coartat ad debitum actᵘ.ꝛtus ꝛo ī quātū a debito ē absoluta:que ad ꝫ est. vt dirigat animā ī actū exequēdū. Ad cuⁱ executionē nō coartat si nō vult. Sīlr ad alias rōnes que ostēdūt ꝙ lex respic rōnem virt⁹ aūt volūtatē. Licz cōcludāt ꝛtz. dico tamē ꝙ penes ꝫ ñ ē distīctio radicis ī istis īmo quia lex ꝑ ⁊ p se respic facultatē. deīde ꝛo rōnē ⁊ volūtatē. ex illa parte qua ē tētio debiti radicat. ꝛtᵘ aūt nō vt dictū est.

Juxta hoc secundo

querit de ordine ꝑceptoꝝ et virtutum qō hoꝝ ē ꝑus. Nā cōmunes actᵘ sūt virtutū ⁊ ꝑceptoꝝ:aut g quia sūt ꝛtutū:sūt ꝑceptoꝝ uel ecōuerso. Sed constat ꝙ quia sūt ꝛtutz sūt ꝑceptoꝝ. Cōstat enī ꝙ moralia seu actᵘ moraliū nō sūt ī ꝑceptoꝝ:nisi quia bōa. g ga ꝛtuosa:quia ꝛtus respic bonū sb rōne boni Illi aūt actᵘ boni sūt:⁊ ga bōi sūt ī ꝑcepto. g ꝛtus nālr prius q ꝑceptū. Ad oppoᵐ añ ꝛtutes ē debitū actᵘ ēt tentio ad ipā.sed debitū actᵘ ⁊ tentio ad ipm sūt p ꝑcepta. g añ virtutes nālr sūt ꝑcepta. Solo dō.ꝙ lex seu ꝑcepta legis nālr sūt prioza ꝛtutib⁹ ⁊ hoc pz sic. Bonū enī sūmū mouet vt prīcipiū ⁊ vt finis. In quātū enī bonū ē prīciᵖ: seu cōditio prīcipii:ē diffusiuū sui ipsius.⁊ ex hac parte venit debitum ī creatura.s.ꝙ

ipa tenet ad bonū:ga enī creatura a bono. idē dēt bonū vt cōformet suo principio sic dictū ē. Et ex hac parte venit lex.tāq̄ dire ctiua creature:ꝛ dictās ei bonū debitū. Ex illa āt parte quia bonū mouet vt finis:ꝛ q̄ creatura ē ad ipsū vt ad finē puenit virt⁹ tāq̄ directia ipsius aīe. quia virt⁹ dirigit ī finē. Quia ḡ prior ē cōpatio aīe ad bonum in rōne qua ē ipsi⁹ pncipiū:q̄ vt finis nālr Ideo prior ē ordo pceptorū seu scōz pcepta in aīa:q̄ ordo scōm virtutes. Ad rōnem in cōtrariū dō.q̄ in quātū sūt bona debita sūt ipsorū pceptorū. In quātū xo bona volū taria:sūt ipsarū xtutū. Sz prior ē naturalr cēditio boni debiti:q̄ boni volūtarii. quia prius accipit creatura naturalr. vnde ipa ē debitrix deo tāq̄ pncipio:q̄ moueat volū tarie ī ipm vt in finē.

Dīco de radice

Primo aliū decalogi. Consequenter īgrē dū ē de distīctiōe pceptoꝝ decalogi. Et circa h plura incidūt dubitabilia. Primū ē an distīctio mādatorū decalogi fuerit ī nā bene īstituta.q̄ fuerīt ibi illa decē xba. 2º ē scōm quā rōnē accipit distīctio decalogi. s.que sit rōe numeri. Tertiū ē de sufficiē tia numeri:an plura debēt eē vel paucioza. Quātū de differētia assignationis numeri

Quantū ad primum

Ergo querit an distīctio mādatorū decalo gi fuit ī nā bene īstituta vel solū sit secūd naturā corruptā. Ad qd sic. Ad quodcunq̄ faciendū vel vitādū in bonis ꝛ malis scōm se tenet hō peccator etiā tenebat añ pecm: quia in natura bene instituta erat ī maiori debito boni faciendi ꝛ mali vitandi: q̄ in natura corrupta. Si ḡ oīa pcepta decalogi sūt vel ad bonū faciendū qd ē bonum de se vel ad malū vitandum:qd est malū de se.ḡ ante peccatū tenebat hō ad oīa facienda: que in decalogo pcipiūt:ꝛ ad oīa vitanda que ibi phibētur. Ergo ī natura bn instītu ta erat distīctio decalogi que ꝛ mō. Itez hō ī statu īnocētie sue nᵉ bene īstitute tene batur maxīe vitare quodlibet malū. Itē ipe erat spūali mēte predit⁹ vt dicūt sācti. vnde tūc habebat maiorē cognitionem de bono faciendo ꝛ malo vitādo.q̄ in statu nᵉ corrupte. Si ḡ maior erat cognitio ꝛ eadez tentio maioꝝ:eo q̄ plus cognoscebat. Prece ptio aūt nāliter nihil aliud dicit nisi ognī tionē boni faciēdi ꝛ mali vitādi:ꝛ tētiōez ad illa. Ergo magis erat distīctio decalogi in natura bene īstituta q̄ corrupta. Cōt ante peccatū nō tenebat hō refrenare con cupiscētiā:quia ñ erat.s post q̄ nā corrupta ē tenet:quia tūc regnauit cōcupiscētia. vñ gen.4º. Sub te erit appetit⁹ tuus. ḡ ñ erat tūc istud pceptū. Nō cōcupisces. Aut si eēt aliquo mō aliter tñ q̄ mō. ḡ nō fuit h distī ctio mandatorū scōm naturā bn instituta.

Itē scōz statū illū oīa erāt coīa: nec erat aliq̄ īclinatō ad appropationē. Ergo vana eēt tūc ꝛ cassa phibitio furti. quia furtum ē cōtractatio rei aliene siue alii appropate.

Itē virtutes ī via sūt ad dirigēdos act⁹ in quibus consistit pfectio vite actiue.quia xo ī patria cessabūt illi actus:ideo cessabūt xtutes in quātū regule ad illos actus. Sz in statu ante peccatū non erāt hi⁹ actus mali: quoꝝ ē phibitio in decalogo:nec īclinatio nes ad malum. ḡ silr nec regule seu pcepta ad illos actus ꝛ inclinationes cauendas. ḡ nō erāt ista pcepta decalogi scōm statū nᵉ ante peccatū. Nō cōcupisces. Nō occides ꝛc Nō ḡ tūc erat distīctio mādatoꝝ decalogi

Juxta.hec querit:que sūt ꝛ que potuerūt regere vel cōseruare vitam hōis āte pecm.

Itē sicut hō post peccatū est ī debito quo ad deū sic etiā ē ī debito quo ad pximū. Et scōm h distīguūt due tabule. Silr āte pec catū erat in hoc duplici debito. Queritur ḡ an essent plura tūc mandata pticularia q̄ ad deū q̄ mō:an plura quo ad proximū: an paucioza q̄ mō ordinātia ad proximū scōm debitū.an plura vtrobiq̄:an paucioza.plra enī vt videt ex dictis videtur mō eē ordi nantia ad proximū q̄ tunc. Si dicatur q̄ distīctio mādatorū nō ē scōm naturā ante peccatū:h scōm naturā corruptā. Istud non videtur eē verū.s.q̄ sit scōm naturā corru ptā. Quoniaz natura corrupta prona est in malū. Ūñ gen.8º. Proni sūt sensus hoīs:et cogitatio in malū ab adolescentia sua. Si ḡ distīctio pceptorū decalogi respicit naturā corruptā.ḡ dēt eē distīctio ipoꝝ p distīctio oēz ipsoꝝ uicioꝝ.h ñ ē ita:ga si acciperet̄ di stinctio viciorū sic accipit pⁿ Jo.zº.s.p illa tria. Nē qd est in mūdo ꝛc. ḡ decalogus nō haberet nisi tria mādata. ꝛ si acciperetur scōm capitalia vicia:illa nō sūt nisi septem vt dic Hre. Ergo ñ essēt nisi septē mādata

in decalogo quorū vtrūq; ē falsū. Ergo nō ē ipsorū distīctio scōm naturā corruptam.

Solo dō scōm q; habetur eccl.7°. Deꝰ creauit hominē de terra ꝛc. Addidit illis disciplinā ⁊ legē vite. Justiciam suaz:⁊ iudicia sua ostēdit illī ⁊ magnalia honoris eiꝰ uidit oculus eorū ⁊ honorē vocis audierūt aures illorum ⁊ dixit illis. Attēdite ab oī iniquo ⁊ mandauit vnicuiq; de pximo. Nota igit tria p que ostēdūt et designāt tria p̄cepta ordinātia ad deū:que sūt ī pma tabula. In hoc q; dicit. Magnalia honoris eius vidit oculus eoꝝ.tāgit ⁊ ostēditur magnificētia maiestatis.ad qō ē pmū p̄ceptū:qō ē de adoratiōe ⁊ magnificentia diuīe maiestat.exo. .xx. Nō habebis deos alienos ꝛc. In ꝟ āt q; dicit. Et honorē vocis audierūt aures illoꝝ Ostendit honorificētia ipsiꝰ ✠itatis seu sapiētie filii.vox enī dei ē ipa sapīa dei: ⁊ sic istud ptinet ad noticiā ⁊ reuerētiā sapiētie ⁊ ✠itatis. ad qō datū ē scōm mādatū ordinās ad deū.ſ non assumes nomē dei tui in vanū. In ꝟ aūt q; dr attendite ab oī īiquo ostendit detestatio malicie ⁊ inigratis.vt ipi essent fixi ī amore bonitat ⁊ reuerētia. Ad qō est tertiū mādatum pme tabule. De sanctificatiōe sabbati.quia mandatū illud spāliter datum ē ad honorē diuīe bonitatis vt hō vacet deo ⁊ quiescat in ipo. ⁊ sic dedit deus hōi post creationē añ peccatū tria mandata sibi īdita ex cōditione ordinātia ad deū.vnū aūt dedit ad pximū.ſ.mādatū de dilectiōe pximi.qō itelligit p ꝟ q; dicit Unicuiq; mādauit de pximo suo. Scōm ꝟ g̃ dō.q; lex quātū ad p̄cepta ordinātia in deū ī pmo statu: ⁊ ī isto nō mutāt quātum ad primā rōnem mādatorū vel p̄ceptorum. īmo illa tria erāt que mō sūt: ꝑ mutāt quantū ad ordinē ad pximū. Quia mō sūt plra mādata ordinātia ad pximū:tūc aūt vnuz solū.⁊ ratio huiꝰ ē:qm ex pte dei nō ē facta mutatō īmo cū ipe sit bonū īmutabile.si aliquid debeꝫ ei ante peccatū eadē rōe ⁊ post nec debet mutari:sicut nec ipe illud debitū ⁊ iō nō ē mutatio quo ad ordinātia ad deū in rōne pma debiti:ꝑ cū pximꝰ sit mutatus p peccatū:quia factꝰ est pnus ad malū.ideo mutata sūt mādata ad pximum.ita q; tunc erat vnū solum:mō sunt plura:⁊ hoc est q; pximus ante peccatū nō erat īdigēs.vnde nō īdigebat patꝫ filio nec ecōuerso:nec etiā erat pnus ad malū:erat etiā scōm quendaz modū īmortal.erāt etiā oīa coīa. Unde nō mādauit q; vnꝰ succurreret alii.ut filius patri nec q; seruaret se ab occisiōe. ꝑ solum q; esset dilectio ad pximū. Nō āt ppter istas pnitates ad malum ⁊ corruptiōes p peccā. mādātur plura ordinātia ad pximū scilicz phibitio furti:quia mō ē appropatio ⁊ non ante peccatū:⁊ phibitio occisionis:quia mō ē mortalis. ⁊ mō ē ordinatio voluntatis et inclinatio ad malū p peccatū. Nō aūt non erat ⁊ iō plura mādabātur ad pximū. Ad illud qō obr̄.q; dēt eē eadē distīctio quo ad pximū.quia ad quecūq; tenet hō post peccm ⁊ ante ī bonis dico faciēdis:⁊ malis vitandis. Ꝺō.q; decalogus vt dictū ē sup̄ ē scōm legē nature:⁊ de dictamīe ipsiꝰ nat:ꝑ qddaz dictaꝫ ibi absolute.quiddā aūt ꝟ ꝺditiōe. Natura enī boni dictat absolute q; vnꝰ nō noceat alteri:⁊ ppter ꝟ dicit vnicuiq; mandauit de pximo suo.ꝑ nō ꝟ mō vel illo erat mandare. Silr nā dictat absolute oīa esse coīa. Aliqua ꝺo eē ppria istud dictat sb conditiōe.ſ.status nature corrupte. Uñ dictat q; natura corrupta sit appropriatio.⁊ super ꝟ dictamē fūdant ista p̄cepta. Nō furtum facies.⁊ alia que sut ad seruādā ordiatiōez circa ꝟ.quia g̃ variaꝫ dictamē natꝰ ī natura bene īstituta ⁊ ī nā corrupta:iō uariatur ⁊ p̄ceptū.✠a ē g̃ illa ppositio ad quecūq; ꝛc.sb conditiōe.ſ.status natꝰ corrupte. p ꝟ idē patz solo ad scōam rōnē ad idē. Ad illud qō post querit an sint plura vel paucioza q̄ ad deum ⁊ pximum dicēdū. q; ex parte pximi plurificatur decalogus et mutatur et hoc propter pnitatē nature ad malum post peccatū.⁊ ppter miseriaz ⁊ īdigētiā nostrā.ex parte dei nō sūt plura nec paucioza. Cū ipe sit īmutabil': ⁊ debitū ordinatiōis bōis ad ipz īmutabile. Ad illd qō obr̄ q; distīctō mādatorꝫ dēt eē scōm distīctionē viciorū: dō q; non.īmo alia ⁊ alia rōe multiplicant p̄cepta ⁊ uicia. Peccatū enim accipit multiplicationē ex causis quibus ē auersio a deo: ⁊ cōuersio ad bonū cōmutabile. ⁊ secundū ꝟ ē illa distīctio triū radicū peccā i.pꝫ. Jo. z°. Per quas aīa auertit a deo ⁊ conuertit ad bonum cōmutabile. ⁊ scōm ꝟ triplex est boꝫ ɔmutabile:⁊ illa distīctio.aīa enī auersa a deo ⁊ ɔuersa ad bonū cōmutabile aut cōuertit ad bonū cōmutabile exterius. ⁊ ꝟ ē bonū tpale: ⁊ iuxta ꝟ sumit cōcupiscētia oculorū:aut cōuertitur ad bonū cōmutable

iferius.qō ē delectatio carnis. et iuxta hoc sumit cōcupiscētia carnis.aut cōuertit ad bonū cōmutabile interius. qō ē amor pprie excellentie ⁊ elatiōis:⁊ ab hac sumit 3ª radix que ē superbia vite. Silr distinctio capitaliū viciorū sumit penes auersionē aīe a deo:⁊ cōuersionē ad bonū ōmutabile: ⁊ hec uel per ordinationē factā in vi vegetabili . ⁊ sm hec sumūtur duo uicia capitalia.s.gula ⁊ luxuria: ꝑ differēter.quia gula sumit secundū ordinationē vis nutritiue. Luxuria vō sm introductionē generatīe : scōm aūt ordinationē factā i sensitīa. Per hui⁹ auersionē ⁊ cōuersionē sumūt alia duo.s. Ira ⁊ auaricia. scōm aūt ordinationem factā in rationali sumūt tria alia. s. Superbia inuidia accidia. quoꝝ distinctio alibi patebit. Distinctio aūt pceptorum decalogi nō decurrit penes has uias:imo penes rōes boni ut debiti:ut videbit:⁊ ideo nō ē distīctio pceptorū sm distīctionē viciorū seu radicaliū seu capitaliuꝝ.

Postea queri

tur secūdū quā rōnē accipit distinctio pceptorū decalogi . Et circa hoc plura incidūt dubitabilia. Utrū accipiat sm fidē an secūdū caritatē. an scōm timorē.an scōz beneficētiā ⁊ innocētiā.an scōz affirmatiōez ⁊ negationē.an secūdū iusticiā.

Queritur ergo utrū

accipiat scōm fidē distinctio decalogi..Ad qō sic.pª ad Hbi.pº. Finis pcepti ē caritas de corde puro:⁊ cōscīa bona:⁊ fide nō ficta. Ergo cōsūmatio caritatis ī pceptis ē ex fide ḡ ex fide ē rō distīctionis ī pceptis decalogi. Itē ex hoc ꝙ hō credit ꝙ deus est trinitas: dēt honorē patri ⁊ filio ⁊ spiritui sancto. ꝑ p hō distīguūt pcepta ꝑme tabule.qm ꝑmū p ordinationē ad patrē cui vnitas . scōm p ordinationē ad filiū.3ª ordinat ad spiritus sctū:⁊ hō scōm honorificētiā ⁊ reuerētiaz.

Itez ex hō ꝙ credo ꝙ creauit hominē ad similitudinē ⁊ ymaginē suā.debeo proximo meo honorē:⁊ tenor illi in eis que pcipiunt in secūda tabula:que ordināt ad proximum Ergo ex fide seu penes fidē sumit rō distīctionis decalogi.maxime ī ꝑma tabula.qa fides distinguit īter psonas. Silr ēt ex fide sumit rō debēdi:que obligat in pceptis ad pximū.Ex hō enī ꝙ pxim⁹ est ad ymaginem debeo ipm honorare.debeo ēt ei benefacē ⁊ nō nocere. Ad oppm Tulli⁹ dic ī rethorica.ꝙ religio ē que supiorīs cuiusdā nat̄e. quā diuinā uocāt cultū cerimoniāꝝ affert. Ex religiōe ḡ ē distinctio ī pceptis de cultu diuīo. Hz religio ē de iure nāli: sic ꝑ ibidē. Ergo ex iure nāli ē distīctio ī pceptis decalogi:que sūt ad cultū dei:nō ḡ ex fide. Itē si penes fidē sumēt hec distīctio. ḡ tria pcepta ꝑme tabule : quib⁹ pcipit honor exhibēdus trinitati:essent vnū pceptū.hō autez falsū. Ergo cū sit tria penes fidē ñ accipit horū distīctio.Maior ꝑ.qm̄ fides dictat ꝙ idē honor attribuēdus sit patri filio ⁊ spūi sācto . Et ideo dr Jo.5º.Qui nō honorificat filiū:nō honorificat patrem. ḡ ē honor cōis dictatus p fidē toti trinitati.ḡ nō ē horum distīctō p fidē.cū idē honor ipīs psonis per fidē pcipiat. Distīct⁹ aūt ē honor ⁊ approꝑatus ī illis tribus pcepti. Secōo queritur an scōz caritatē dēat accipi distīctō mādatoꝝ decalogi.Ad qō sic dic Aug⁹.et Ysidorus. Ex ī dilectiōe dei ⁊ pximi pendet tota lex. Uñ sup exo.xx. dicit glo.Ysidori . Dat dñs Moysi legē innocētie nr̄e:⁊ agnitiōis sue. q̄ ī decē hbis cōsistit scripta ī tabul lapideis digito dei.tria ptinent ad ognitionē ⁊ dilectiōez trinitatis.septē ad dilectiōez pximi quibus hūana societas ñ ledit.ḡ distīguūt due tabule decalogi. scōm ꝙ duplex distinguit dilectio dei.s.⁊ pximi.Et vult etiā ꝙ ꝑma tabula distinguat scōm amorē:⁊ reuerentiā trinitatis.Ergo penes caritatē suā hō distīctio. Ad oppm obr̄ sic.Si penes caritatē vel dilectionē sumit hō distinctio. Cuz nō sit nisi duplex dilectio ⁊ duplex mādatm de dilectiōe.ḡ nō essent nisi duo mandata decalogi. Item Aug⁹ in 8º libro de trinitate. Qui pximū diligit cōsequēs ē vt deū ꝑcipue diligat.⁊ hō dicit ga pxim⁹ ē ymago dei. Uñ rō diligēdi pximū ꝓuenit ex deo. eadē ḡ ē rō diligēdi deū ⁊ pximū . ḡ mādata hā de dilectiōe dei ⁊ mādatū de dilectione pximi vnū mādatū sūt. Si ḡ penes ista cēt distīctio decalogi.ḡ tot⁹ decalog⁹ eēt vnuz mandatū. Item cū vna sit dilectio dei et pximi. ḡ vnū mādatū . Tertio queritur an scōm timorē debeat accipi distīctō mādatorū.Ad qō sic.Ro.8º.nō accepistis spiritum seruitutis iterū in timore. ꝑ accepistis spm adoptiōis filiorū . volēs p hoc distīguē iter legē ⁊ euāgeliū.penes timorē ⁊ amorē.quia in lege erat timor.In euāgelio amor . timor

g̃ mouebat ī lege. g̃ scom mot⁹ qui sunt ex timore accipiē distīctio mādatoꝝ decalogi

Ad opp⁹ sic. Timor nō cohibet nisi manū ⁊ nō animū seu volūtatē. g̃ ēt ħ decalogus nō ꝓhibet nisi manū ⁊ non volūtatē. Ergo scom ħ illud p̄ceptū. Nō cōcupisces nō eēt p̄ceptū decalogi. Preterea timor ñ mouet nisi ad declinationē a malo. g̃ in decalogo nō esset p̄cepta faciēdi bonū. Quarto q̄rit. vtrū scom beneficentiā ⁊ īnocentiā sumaē distīctio p̄ceptorū decalogi. Ad qō sic. ħ p̄ceptū. Honora patrē ē p̄ceptū beneficētie. Alia aūt ad īnocētiā ꝓtinent: maxīe de illis que erāt ad ꝓximū. g̃ penes beneficētiam ⁊ īnocētiā sumīē distīctio hoꝝ. Ad oppo⁹. eadē ē virt⁹ oppositoꝝ vni⁹ sīc faciendi alterius sīc vitādi. g̃ ⁊ eadē lex. Ergo illo precepto quo ꝓhibeē Mechia p̄cipiē castimōia ⁊ illo quo p̄cipiē honor ⁊ beneficētia patris ꝓhibeē ibi ⁊ honoratio ⁊ maleficētia ergā ip̄z. Eodē g̃ mādato p̄cipiē beneficentia et īnocētia. nō ē g̃ penes ħ distīctio. Quīto querīē vtrū scom affirmationē ⁊ negatiōez ħ ē iussionē ⁊ ꝓhibitionē sumaē ħ distīctō. Ad qō sic. Cuilibet affirmatiōi oppōīē sua negatio et ecōuerso. g̃ cuilibet p̄cepto affirmatio erit ꝓhibitio opposita ⁊ ecōuerso.

Si g̃ ħ facit distīctionē erūt .xx. mādata in decalogo. ⁊ nō solū .x. qō ē falsū. ȯ. q̄rīē vtrū accipiaē hec distīctio penes iusticiam Ad qō sic. Justicia mouet ad debitū. vnde debitū ē de ītētiōe iusticie. Precepta autez penes debitum distīguūtur. si g̃ ex iusticia venit: ex iusticia venit distīctio mādatorū.

Cōt. Si ītentio iusticie repta ī p̄ceptis. ſ. quia facit debitū facit distīctionē p̄ceptoꝝ Ergo silr cū ītētio prudētie repiaēt mādat .ſ. electio. ⁊ sit in ītētiōe p̄ceptorū decalogi Ergo penes prudētiā sumeē distīctio decalogi: ⁊ si ñ. g̃ nec secūdū iusticiā. Minor p̄z .ſ. q electio sit de ītētiōe legis. Dm Aug⁹ ī questionib⁹ no. ⁊ vet. tes. dicit. Lex a lectiōe dicta ē vt de multis quid eligas scias. Jtē ħ iusticia aut dicēē iusticia generaľ aut specialis. Si iusticia generalis Sed eius actus ē declinare a malo ⁊ facere bonū. g̃ sic esset distīctio decalogi. q. q̄dā mādata facerent solum declinare a malo. Quedam solū ordinarēt ad bonū. qō fim ē. imo vtrūq; faciūt precepta decalogi. g̃ non scom iusticiā generalē sumitur distīctio. Jdeo nec scom iusticiā specialem. quoniam iusticia specialis seu ꝓticľaris solū ordīat ad ꝓximū. g̃ nec scom eā accipiē distīctio decalogi. Solo dō. q scom formā boni vt debiti penes aiām fm .ſ. q ipa ē debitrix boni venit lex: ⁊ p̄cepta moralia. quia lex nihil aliud dic nisi debitū boni actus. scom ꝓo formā boni vt boni penes animā ē radix ꝓtutū. Uñ ex virtute est act⁹ bon⁹. Ex lege aūt fit debit⁹: ⁊ sic scom ītētionē boni vt debiti ē accipe distīctionē p̄ceptorū moraliuꝝ. Nota igiē q ē debitū deo: ⁊ ē debitū ymagini dei que ē ꝓximus Eo enī q ē ad ymaginē debem⁹ ei bñficētiā et innocentiam. Debitum vero deo respiciunt mandata ordinantia ad deum Debitū ꝓo ymagini respiciūt mandata ordinantia ad ꝓximum. Secundum ergo multiplicatiōem debiti ad deum. est multiplicatio preceptorum ordinantium ad deū. Nec autem ītentio debiti triplr ē. Creatura enī eo q ē effect⁹ dēt se deo. quia effect⁹ dēt se totū sue cause. Causa aūt que de⁹ ē in triplici habitudine cause se habet. Est enī vt p̄cipiū seu vt cā efficiens. Jtē se habet vt cā formaľ exēplaris. Jtē se habet vt cā finalis. Efficiens causa ē ipse deus seu p̄cipiū ratione potentie. Cā formalis seu exēplaris ratione veritatis. Causa vero finaľ ī rōne bonitaē. sic g̃ ē debitū quo dēt se creatura deo sicut p̄cipio vel cause efficiēti. ⁊ debitū quo dēt se ei. sicut cāe formali vel exēplari et debitū quo debet se deo īquātū ē cā finaľ. ⁊ scom triplex debitū sūt tria mādata ꝑme tabule ordinātia ad deū. Primū ostēdit debitū deo sicut p̄cipio ⁊ cē efficiēti. ga illud mādatū ē de latria: vel adoratione diuīe maiestatis ⁊ vnitatis ⁊ cognitione eiusdē: ⁊ ħ ē illud mandatum. Nō habebis deos alienos

Penes ꝓo debitū quo dēt se hō deo sicut ꝓtati vel cause exēplari. sumiē scom mādatū. ſ. ñ assumes nomē dei tui ī uanū. Nomē illud dicē ipa ꝓtas quā nō debemus affirmare aliquo mō ī testimoniū nostre locutionis sine cā. In tertio p̄cepto ostendiē debitū deo: sicut cause finali. qō debitū ē q̄ᵒ ad appetitū ⁊ ītētionē bonitaē ⁊ ħ ē p̄ceptum de sabbato. q ꝓpter ħ ē vt aīa cōuertatur ad ipsā bonitatez ⁊ ī ipa quiescat. sic igiē quia ē triplex rō debēdi quo ad deum. Jdeo tria sūt mādata ordinātia ad deum. Est ⁊ alia ratio distīguēdi ista mādata ordinātia in deū. quia cōuersio aīe ī deum est triplex. ſ. corde. ore. opere. In primo ergo

mandato ostendit honor ⁊ reuerētia scōm actū cordis. Cū dr nō habebis deos alienos cē. In secundo: scōm actū oris. In 3° ostēdit honor ⁊ reuerētia in actu exteriorīs operis cū determinat quies ī sabbato. vt vacet aīa deo. B enī ē ītētio sabbati. Ītē scōm appro priationē sumit alia distīctio. quia p primū mandatū ostendit vnitas ī deo: que appro priatur patri. Per scōm ostendit ꝑitas que appropriat filio. Per 3um bonitas: que appro priat spiritui sancto. Quia 3um p̄ceptū ē de qete sabbati. quies ät ipsi⁹ aīe ē in ipa sūma bonitate Ītē alia distīctio sumit respicie do diuinā latriā ⁊ hec distīctio. q. scōm alle goriā sumit ab Hugōe de sancto vic. libro de sacramētis. Deus enī ē reuerēdus triplr. Est enim reuerēd⁹ in sua nā. Est ēt reueren dus in būana nā. Et ē reuerēdus in ꝓpria cōscia. Primū mādatū qō est de adoratione respicit q reuerēdus sit deus ī propria nā. Scōm mādatū respicit q sit reuerēdus in būana nā assumpta. unde sēsus ē scōm glo. Nō assumes nomē dei tui ī uanū. i. nō credas xp̄m purū hoiem. Ītē reuerēdus ē ī ꝓpa cōscia: ⁊ ad B ē 3um mādatū de sabbato. et B ē qō dicit Hugo. Audi ysrael. B nota obedi ētiā. deus tuus hic nota gratiā. deus vn⁹ ē. hic doctrinā. quasi dicat. obediētiā exhibe. q̄m ītellige. ītatē agnosce. ip̄z adorabis B p̄tinet ad fidē: ⁊ ei soli seruies. B pertinz ad opationē. Et sbdit: Deū adorare ē totam mētē ad deuotionē ei sbsternē: ⁊ ip̄z p̄ci⁹ ⁊ finē oīs boni credere. et sic vult q primū ostēdit deuz reuerēdū in nā ꝓpria. scōm in būana nā. Añ dicit. Nō assumes nomē dei tui ī vanū. ī vanū ut dicit Hugo. assūmere nomē dei: ē filiū dei uisibilez per būanitatē factū creaturā estimare. In vanū quoq; no mē dei assumūt qui filiū dei ad se missuz: ⁊ pro sua salute īcarnatuz cōtēnūt. quid est g dicē. Nō assumes nomē dei tui ī vanū. i. sic veneraris: ⁊ adoras ꝓpter B q ab eo fact⁹ es. sic adora. ⁊ venerare propt B q ab eo re dempt⁹ es: ī quo admonemur vt ītelligam⁹ eū nō solū adorādū in sua diuinitate. sed in humanitate qua nos redemit. Tertiū pre ceptū ē illud. Obserua sabbatū. Sabbatum hoīs qō ei exteri⁹ seruādū ꝓcipitur sacramē tū ē īteriorīs. vbi mēs sancta p bonā oscīaz a seruitute peccati quiescens ī gaudio sp̄s sancti iocūdatur. Scōm aūt rōnē debiti ad proximū sumit distīctio mādatorū ord nātiū ad p̄ximū. Nota igit q ī nā hoīs seu proximi qui factus est ad dei ymaginem est duplex rō debiti: scōm duo ī qbus ē expres sio diuini eē ī hoīe. quia sicut ī diuino eē ē natura ⁊ ordo n^e. n^a ē ipsa diuina essētia or do n^e ē scōz q vna p̄sona oritur ab alia. sic ī hoīe ē natura ⁊ ordo nature: scōz quē vn⁹ hō oritur ab alio: ꝑ in angelis nō ē ita. Naz vnus ex alio nō orit ⁊ sic in hoīe diuinū eē exprimit ⁊ quātū ad eē essētiale uel nāle ⁊ quantū ad eē p̄sonale. Est igit debitū ad proximum duplex. vnū ratione originis uel p̄cipii. ⁊ quātū ad B debitor ē filius patri quia scilicet ab ipso orit ⁊ penes B debituz sumit primū mādatū ordinās ad proximum qō ē Honora patrē. Ex B. n. q fili⁹ a patre ē dēt patri: ⁊ non pater filio. ⁊ B dicit multi plicit Hugo de sancto vic. ī li. de sacramēt. Primū p̄ceptū scōe tabule ad patrē ꝓtinet hominez sicut ꝑmum primo: ad patrem dm vtrobiq; paternitas ꝓponitur. vtrobiq; principii dignitas honorat. Est aliud debi tū ratione nature ad proximuz: vt ⁊ penes istius multiplicationē sumit alia mandata Debitū aūt istud ē duplr. quia debitū uel ē ex parte debentis: vel ex parte eius cui dēt Ex parte debitoris respicit actus triplex. s. act⁹ īterior q ē act⁹ cordis: ⁊ act⁹ exterior. s. actus oris exterioris: ⁊ actus medius: ⁊ hic est actus oris. s. loqui: quia loqui consistit ex interiori intentione ⁊ exteriori ꝓlatione. Loqui enī ē cū ītentione ꝓferre. propter B ē debitū triplex ex parte debentis. quia est debituz ex parte act⁹ cordis: ⁊ ex parte ist⁹ debiti sumūtur duo mādata. s. Non cōcupi sces vxorē p̄rimi tui: ⁊ non desiderabis do mū eius. Est etiā debitū ex parte oris qō ē loq ⁊ penes illud sumit vnū mandatū. s. nō falsū testimoniū dices. Est ēt debituz ex parte act⁹ exterioris: ⁊ penes illud sumū tur alia. s. non occides: nō furtū facies. non mechaberis: ⁊ distinguunt ista penes nām cui debem⁹. debitū enī ex parte n^e cui debe mus sic ꝓcedit. quia circa naturā est esse et bene esse. Ad eē ē cōiūctio aīe cū corpore cōtra B ē mors ⁊ occisio. ⁊ quātū ad B dēt homo primo cōseruationē eē: ⁊ penes istud debitū sumit hoc mādatū. Nō occides qō .s. ꝓhibet mortē vel occisionē seu destructi onē nature ī p̄ximo. ⁊ sic ī illo precepto est expressio debiti quantū ad eē nature. vt sal uetur in proximo. Scōm aūt q debitū rspic

bene eē nature ī pximo sunt alia duo. Naz bene esse duo respicit. s. multiplicatiōem et sustētationē. Multiplicatō nr̄ē p ordinataz ⁊ debitā coniūctionem uiri ⁊ mulieris. Sustētatio xo ē p uictū. Penes g̃ debitū quātū ad bn̄ eē qō respicit multiplicationez nr̄e p debitā ⁊ ordinatā cōiunctionē uiri ⁊ mulieris: sumit illud p̄ceptū. Non mechaberis quia b̄ p̄ceptū ꝓhibet īordinationē que est cōtr hi⁹ multiplicationē. Penes aūt debituz quātū ad bene eē quo ad sustentationem nr̄e sumit illud p̄ceptū. Nō furaberis. qō ꝓhibet cōtractionē rei aliene. Nā ipa aīa misera p peccatū cecidit in duplicē miseriā mortis. s. ⁊ defect⁹ seu īdigētie. ga cecidit ī miseriaz mortis. ex hoc habet ꝙ nō pōt saluari in se ipa. sed requirit in alio saluari p cōiūctionē viri ⁊ mulieris. quia xo cecidit in defectuz ⁊ īdigētiā Ex hac parte venit appropatio tēporaliū: quibus ipa indiget ad sustētatio nē sui: alioquī ipa deficeret: ⁊ īordinationē cōtra hi⁹ appropationē ꝓhibet ī b̄ mādato Nō furtū facies. Quia g̃ ī genere ñ ē acci pere debitū nisi aut ad deū: aut ad pximū: ⁊ ad deū tribus modis ad pximū. aut rōne originis aut rōne nr̄e. ⁊ b̄ aut quātū ad esse: aut quātū ad bn̄ eē. Ex pte debitoris uel cui dēt Jō rot sūt p̄cepta ī uniuerso: ⁊ se habēt iste distinctiones ex parte debitoris: ⁊ ex pte eius cui dēt: ita ꝙ vna īcludit aliā: ⁊ est sic causa alterius. Et iō vna accipit p sbdiuisi onē vnius mēbri alteri⁹. Quia xo natura post lapsū ī duplicē cecidit miseriā. s. corru ptionis ⁊ vite. Jdeo hz pnitatē in nobis ut saluet se in alio. ⁊ ad b̄ ē mot⁹ cōcupiscētie nec sum⁹ dn̄i istius mot⁹. ⁊ ga cecidit in mi seriā vite oportuit ꝙ haberet domuz ⁊ ter ras ⁊ alia temporalia per que sust̄etaretur Et quia ī has duas miserias cecidit homo. iō mirabilis ē īclinatio ipsi⁹ cōcupiscētie ut se saluet ī alio. Et ad habēda tēpalia p que sustētet. ⁊ ideo geminat mandatū cōtr appe titū uis generatiue: p quā saluet se in alio ⁊ cōtra appetitū tēporaliū. Jta ꝙ ꝓhibetur voluntas ⁊ act⁹ ī vtroq; s. Non concupisces vxorem pximi tui. b̄ voluntas Nō mechabe ris hic actus generatiue Nō desiderabis domum ꝛc. hic ꝓhibet voluntas vel appetit⁹ tēporaliū in uolūtate solū. Nō furtū facies. hic ꝓhibetur actus illius pnitatis. s. rapaci tas vt dicit glo. in exo. xx. Ad illud g̃ qō querit an penes fidē accipit distīctio man datorū dō. ꝙ nec penes fidē: nec penes alia accipit: ꝑ solū penes rōnē debiti. vt uisum ē nec secūdū aliquā differētiā vel rōnē xtus accipit. quia ex alia rōne ē ītētio: ⁊ differē xtutū et p̄ceptoruz. Ad rōnes xo quibus ostēdit ꝙ penes fidē accipiat b̄ distinctio dō. ꝙ ī p̄ceptis duo attendenda sūt. s. distīctio ⁊ executio. Distīctō cōsequit differētiā debiti act⁹ deo vel pximo. ⁊ ideo penes rō nē debiti accipit. Ad executionē aūt ipsorū requirit fides. prudētia. timor ⁊ caritas. Jn stitia. sed differēter. quia fides et prudētia mouēt ad executionē ipsorū ex pte cognitiē practice: differēter tamē. quia fides monet ad īpletionē p̄ceptorū rōne finis. s. ostendē do finē. Prudētia xo que ē xtus politica re spicit ducētia ad illū finē. s. circūstātiā actuū Ex pte āt effectiue mouēt alia ꝑ differētqm timor mouz īchoatiōe Sap̄. p̄. Jnicitū sapie ē timor dn̄ī. Justi⁹ xo mouet sic ī pgressu uel executiōe. Caritas xo mouz ī cōsūmatiōe. ga ista tria attēdunt ī impletiōe mandatorū. s. īchoatio. progressus. nel executō. cōsūmatio. ⁊ sic ex istis nō pendēt mādata q̃m ad distīctionē: ꝑ quātū ad īpletionē: uel īchoatiōez. pgressū ⁊ cōsūmationē. ⁊ sic virt⁹ nō effic distinctionē mandatoꝝ sed īpletionē. Q; g̃ obr̄. ꝙ ex fide ē distīctio pconarū: ⁊ bono ris trinitatis dō. Q; cum b̄ ē rō debiti que hi⁹ distīctionē facit ⁊ nō fides nisi ex conse quēti. Uñ rō honoris vt debiti rēspectu ma iestatī patre. xitatis ī filio. bonitatī in spū sācto: facit hi⁹ distīctionē p se. Ad illō qō obr̄ de caritate dō ꝙ caritas mouet ad pre cepta quātū ad cōsūmationez nō quātū ad distīctionē. Ad illud qō obr̄. ꝙ nō sit nisi vnū p̄ceptū caritatis. ga vna dilectio ē rō alterius dō ꝙ xtus respicit formā boni vt boni. Et quia forma boni eadē ē ī dilectiōe dei ⁊ pximi. Jdeo vna ē virtus caritas que respicit dilectionē dei ⁊ pximi: non tamen unū p̄ceptū: quia p̄ceptū respic rōez debiti. debitū aūt vnū nō ē: ꝑ duplex: quia alio est amor debit⁹ deo: ⁊ pxio debit⁹. ⁊ hz vna sit rō alterius. tamē ex alia rōne dēt hō amorē deo ⁊ pximo. quia deo dēt amorē sic cause pxio xo sic effectui fcō ad ymaginez. Quia g̃ debitū duplex. iō p̄ceptū duplex. Ad illō qō obr̄ de timore dō. ꝙ timor nō mouet ad p̄cepta nisi quātū ad impletionē: ⁊ b̄ quātū in īchoatione. Ad illud qō querit an pe nes beneficētiā ⁊ īnocētiā sumat dō. ꝙ nō

lequātū hi⁹.ſ. ī quātū bñficētia ⁊ īnocentia cadūt ſb debito vel cōtrario. Ad qō obꝫ q⁹ illo q̄ ꝓcipit honor ⁊ beneficētia patris ꝓhibet ihonoratō et ībeneficētia erga ipz dō.q⁹ hoc ⁊tum est:ſ ex b̄ nō ſequit q⁹ nō diſtīgnūt ꝓcepta ſcōz īnocētiā ⁊ beneficētiā Quia ꝓcepta beneficētie et īnocētie ñ vāt reſpectu ciuſdē. Preceptū enīz de īnocētia q̄ ē ī ꝓhibitiōe furti nō ē reſpectu ei⁹ ꝓciſe reſpcū cuius ē ꝓceptū de bñficētia honoris parētū. Ad illō qō querit an penes iuſticiā ſumit hec diſtīctio dō.q⁹ iuſticia ⁊ ē lex ⁊ ē virtus: nec ē eadē rō ipſi⁹ ſcōm q⁹ ē lex ⁊ ſcōm q⁹ virtus. Juſticia enim ſcōm q⁹ lex: dicit debitū act⁹. Juſticia aūt ſcōm q⁹ uirt⁹ dicit executionē debiti act⁹: ⁊ ſic debitū ñ cōſequit iuſticiā ⁊tutē:ſ ſcōm q⁹ ē lex et iō nō penes iuſticiā ⁊tutē ſumit diſtīctio preceptoꝝ. ⁊ ꝓꝫ b̄ ñ valz vlteri⁹ oppoſitio q⁹ penes prudentiā debet accipi:quia fundat ſup b̄ q⁹ diſtīctio horū accipitat penes iuſticiā ⁊ ⁊tutē. Et ſic patet ſolutio.

Conſequenter queri

tur de ſufficiētia numeri decalogi. An.ſ. in pluribus vel paucioribus debeat poni. Ad qō ſic p⁹ Jo.z⁹. Omne qō ē ī mūdo aut ē cō cupiſcētia carnis.aut cōcupiſcētia oculoꝝ. aut ſupbia vite. Sic ḡ otīgit peccare dua bus ꝑmis cōcupiſcētiis:ita ⁊ ȝ⁹.ſicut ergo ī ꝓcepti decalogi ꝓhibet cōcupiſcētia carnis Cū dr: Nō cōcupiſces vxorē ꝓximi tui et cōcupiſcētia oculoꝝ cū dr. Nō deſiderabis domū ꝓximi tui. Et ſicut penes iſta ſumuntur duo mādata:ſic penes tertiā.ſ. ſupbiam vite dēt accipi aliqō mādatū ī q̄ ꝓhibētur cōcupiſcētia honoris vel excellētie que ē ſuperbia vite:⁊ ſic deberent eē plura q̄ ſint.

Si dicat q⁹ dēt ꝓhiberi cōcupīa ſequēs īfectionē originalē culpe. vñ rōne īfectiōis ē q⁹ ꝓhibet cōcupīa.tūc obr. infectio non ē ſicut dicūt niſi in parte vegetabili:ſm quā trāſfundit peccatū originale. vñ ſolum est īfectio ſcōm concupiſce iā generatīe.hec ḡ ſola ſequit illā īfectionē ⁊ nō cōcupīam domꝰ uel poſſeſſionis alicui⁹. ipa ḡ ſola debet ꝓhiberi qō ē falſū.ḡ nō ualz illa rō. Jtē ſic ex pte ipſi⁹ vis cōcupiſcibil ē peccare ſcōm actū ⁊ affectū:ita ex pte iraſcibil:actus aūt iraſcibilis ē occidē ⁊ iſte ꝓhibet. Affec⁹ aūt ē ira.ḡ ī decalogo dēt ira ꝓhiberi. ſi ḡ non ꝓhibet.ḡ ē īſufficiētia ī decalogo. Jtē circa occiſionē ē factū ⁊ ītentio facti. Factū ât bene pōt fieri.ſ.qō ſit intentione iuſticie. ſicut ē ī iudice. male aūt fit ab eo q occidit ītētione vīdicte: ſic ē homicida:⁊ ſic actus occiſionis bene pōt fieri ⁊ male. ⁊ circa ipz cōtīgit peccare.circa ⁊o ītētionē ſemp eſt peccatū. Añ occiſio ītētionis ſiue affect⁹ ſp ē peccatū.quia cū dico ītētionem occidendi pono q⁹ intentio ſolū terminet ad occidē. b̄ aūt ſolum ē ī illo qui occidit ex libidine. ſi ḡ act⁹ pōt eſſe bon⁹ ⁊ mal⁹:ītentio ⁊o ſemp ē mala. ḡ magis dēt ꝓhiberi affect⁹ ul ītētio occiſiōis q⁹ act⁹:⁊ ſi nō ꝓhibet.ḡ ē ī ſufficiētia ꝑceptoꝝ. Jtē lex facit differētiā inter uolūtariū homicidā:⁊ ī volūtariū. ga volūta° cōcedit remediū.ſ. ciuitates refugii. ſic ꝑz Numeri zȝ°. Et tamē vtrobiq; erat act⁹ occidēdi.ḡ magis eſtimat ſcōz legē affect⁹ occidēdi q̄ act⁹. ḡ magis dēt ꝓhiberi volūtas q̄ act⁹.aut inſufficiētia ꝛc. Jtē ſic circa Mechiā otīgit peccare actu et affectu:⁊ ſic ēt q̄libz mādatū.ḡ circa q̄libet mandatū dēt eſſe ꝓhibitō de actu ⁊ de affectu ſic circa b̄. Jtē ſi cōtīgit peccare p ordīatiōez ad dēū ⁊ p ordinationē ad ſeipm.ſicut qñ aliqs pccat p moleſtiā carnis:ille deturpat ſeipm. ſ de calogus tm̄ duas ꝓhibet ꝓmas ordīatiōes nō ḡ ē ſufficiēs cū tertia dēt ꝓhiberi. Jtē detrahere ꝓximo graue peccatū ē.⁊ tm̄ non uidet in aliquo mādato: ga detrahere nō ē occidē.nō ē mētiri. Añ nō ꝓhibetur ī iſtis. ḡ dēt eē aliqō māda²o de ꝓhibitiōe hi⁹. vel erit īſufficiētia ī decalogo. Jtē quidā act⁹ ē malus de ſe vel ſcōm ſe:quidā ſolū malus ex radice:que ē ītētio. ſic ē ieiuniū ypocritarū:quoquomō ſit act⁹ mal⁹:ſemp ē radix peior actu.hec aūt radix ē affect⁹ ſiue ītentio. Ergo dēt ꝓhiberi circa quēlibet actū. Ad oppo²m oſtendit q⁹ debēnt eſſe paucioza. Jn actu enī cōtinet volūtas.actus enī non eſt bonus vel malus:niſi ga volūtari⁹. Añ dc dam⁹. Q⁹ actus īuolūtarii nō ſunt digni remuneratione: nec ſupplicio. vñ nec laudabiles nec vitupabiles. ſi ḡ ꝑceptū ⁊ ꝓhibitio nō ſūt de actu:niſi ga volūtari⁹: ꝓhibēdo actū ꝓhibet volūtariū.ḡ ſupfluit ꝓhibitio volūtati ſiue affectiōis ī decalogo. ⁊ ſic Nō cōcupiſces nō dēt eē mādatū decalogi

Jtē volūtas act⁹ cā eſt. ga actus ex volūtate ꝓcedit:ſ ꝓhīta cā ꝓhibetur effectus. ḡ prohibita volūtate ꝓhibet act⁹. ḡ ſupfluit

mādata que sūt de prohibitiōe actuū. Itē macb.ȝ°. Si uideris mulierē ad cōcupiscendū eā iā mechat° es i corde tuo. Nūqd silr qui uidet equū ad cōcupiscēdū eū: furatus ē eū. constat enī q̄ nō. g̃ uidem° q̄ quedā concupiscētia facit actū. quedā nō. sic velle mechari facit mechiā. phibita g̃ concupiscētia mechādi. Cū dr̄ Nō cōcupisces uxorē ꝛc. Supfluit phibitō de actu mechādi ⁊ ita ñ mechaberis. h ñ tēt eē mādatū decalogi. Itez Ro.7°. Cōcupiscētiā nesciebā eē peccatū nisi lex diceret. Nō cōcupisces. Glo. Bona est ē lex que dū cōcupīam phibet: oīa mala prohibet. g̃ phibita cōcupīa generali phibent oīa mala. dō g̃ Nō cōcupisces: phibēt oēs mali act°. ⁊ ita superfluūt oīa mādata alia.

Solo. Ad euidētiā maiorē hui° q̄stiōis. ītelligēdū ē q̄ lex decalogi triplicem hz compationez. s. ad triplicem legē. s. ad legē nature. ad legē grē: ⁊ ad legē fomit. Ad legē nat e cōpat sicut habes Ro.7°. Cū gētes que legē non habēt nāliter ea que legis sunt faciunt ipi sibi sūt lex: quia ostēdūt opus legis scriptū ī cordibus suis. Et compatio ad legem nature que ē scripta ī corde hoīs ⁊ similr cōpet ad legē gre habet per glo. sup illud ps. Lex domini īmaculata cōuertēs animas Glo. Sua distīctiōe corrigēs ⁊ ad xpi grām mittens. Ecce q̄ habet cōpationē ad legem gratie. Aliter enī ad gratiā ñ mitteret. Ad legē fomit repmēdā cōpat sm q̄ habetur 2ª cor.3°. Lra occidit spūs autez viuificat. Glo. Nō dr̄ lra occidēs: eo q̄ lex mala sit. ꝺ quia phibēs peccatū non iustificat hominē: ⁊ sic phibēdo peccatū cōpatur ad legē fomitis. ⁊ Ro.ȝ°. Nisi habūdauit delictum. Glo. Frenat° ē cōcupiscētie fluui°. Sed nota dr̄iaz harū cōpationū. quia cōpat ad legē nature manifestādā. vt. s. q̄ erāt occulta p tenebras peccati manifestarēt. Unde Aug° ī q̄stionib° vet. ⁊ no. tes. Data ē lex vt que sciebant autoritatē haberēt. et que latere ceperāt manifestarēt. Ad legē aūt gre cōpat testificādo. quia ē ī signū gratie. Ad legē autem fomitis vel peccati cōpatur cohercendo. et ixta istas tres cōpationes sumūt tria que attēdūt in decalogo. s. numer°. ordo. mod°. Scōm pmā cōpationē sumit numer°. scōm scōam ordo. scōm etiā tertiā mod° ēdendi. numer° g̃ decalogi est ex lege n̄e respiciente statū n̄e corrupte. Et scōz hoc duplex ē dictamē legis natural vt dictū ē. Dictat enī duplex debitū ad deū. s. ⁊ ad pximū qui ē ymago dei. Dictamē n̄e debiti ad dñm necessariū ē triplici rōne. quia compatur creatura ad deū tāq̄ ad suū pncipiū seu cām efficientez. formalē ⁊ finalē. Et ī cuz quilibet effectus debeat se sue cāe ē debitū creature ad deum rōe cause efficiētis: scōm rōnē cause formal exēplaris. tertiū rōe finalis. Primū est rōne vnitat pncipii. Scōm rōne ītatis. Tertiū rōne bonitatis. ⁊ scōm h triplex dictamen nature accipit triplex mādatū ordinās ad deū. Primū q̄ ē de cultu ⁊ adoratiōe respicit vnitatē pncipii. quia debitum cultus vel honoris respicit ipsam vnitatē seu pncipiū. Scōm de reuerētia ītatis quia debitum reuerētie respicit ītatē. Debitū autez vacationis vel sanctificatiōis respic bōitatē. ⁊ penes illud sumit tertiū mādatum de sabbato vt dictū ē prius. Dictat ēt natura debitū ad ipsā ymaginē dei que est pximus ymago aūt nō habet debitum nisi ab exemplari. Aut g̃ ī ymagine que est pximus erit debitū rōne vnitatis seu pncipii. vel rōne bōitatis. vel ītatis: cui° ē ymago. quia hō ymago ē trinitatis. Et iuxta ista debita sumūt mādata ordināria ad pximū. Debitum rōne pncipii ē debitū honoris. ⁊ penes illō sumit pmū mādatū ordinans ad pximū. s. Honora patrē ꝛc. Pater enī ē pncipiū filii: ⁊ iō pater ē istud debitū honoris principii. Penes ītō debitū q̄ō debet pximo ratione ītatis sumitur ratio illi° mādati: nō falsū testimoniū dices. Reuerēda enī ē ītas q̄i° ad pximū: cū sit ymago ītatis que ē filius Penes ītō debitū sanctificationis ⁊ amoris bonitatis sumūt alia tria mādata. s. nō occides ꝛc. Debitū enī rōne bonitatis obligat ñ solū ad sanctificādū ⁊ ad amādū bōitatem in exēplari: imo ēt in ymagine ⁊ illud debitum bonitatis quantū ad pximū triplex est quia ē bonū q̄ō respic pson: et bonū q̄ō respicit spēm: ⁊ bonū q̄ō respicit sustētatiōnē Bo° q̄ō respic pson. ē vita pximi: ⁊ penes debitū illius boni sumit illud mādatū. Nō occides. Bonū q̄ō respic speciē ē bonū multiplicationis spēi. Et ad h cōcurrit ordīata cōiūctio viri ⁊ mulieris. ⁊ rōne debiti ordinis illius boni q̄ō est in ppagatione speciei sumit h mād°. Nō mechaberis. Bonū ītō sustētatiōis: q̄ō venit ex defectu nature respicit appropatiōnē. Uñ ratio hui° ē appropiatio rerū necessariarū ad sustētādū nāz:

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ꝛ penes debitū illi⁹ boni seruandi sumitur ꝑ mādatū. Nō furtum facies. Unū sic debi tū veo est ratio p̄cipii. Xitatis bōitatis sic triplex istud debitū ymagini. Et circa ꝑ su mūtur ista mādata. quia vero nā corrupta facta est ꝓna ad malū. Sunt aūt quedā ma la que videnť licita rōne alicui⁹ necessitatis Quedam secūdum se sunt mala ꝛ ꝓna ad vtraq;. Ideo lex respiciēs naturā corruptaz nō solū manifestauit mala scōz se: ꝑ ēt mala occulta. que videť licita. Que gdē sūt deci pientia ꝑ spē necessitatis: ꝛ ideo expressit de illis ꝛ ꝓhibuit ea. Hec aūt sūt Cōcupīa vxoris aliene: ꝛ cōcupiscētia possessiōis ali ene. Nirabilr .n. fit cōcupīa ꝓna ad istas cōcupiscētias: ꝓpter duplicē miseriā ī quā cecidit p̄ peccatū. s. ꝓpter miseriā ꝛ ꝓpter corruptionē siue mortez: quia enī cecidit in corruptionē valde appetit saluari. in alio p̄ generatiōez: quia ꝯo cecidit in defectū uite ꝛ languoris. Iō appetit valde vt sustentet se: ꝛ ideo fit duplex ꝓhibitio voluntatis. s. circa appetitū multiplicationis spei qui est appetitus generatīe: et circa appetituz rei aliene ꝓpter sustētationē. Actus aūt istarū cōcupiscētiarū ꝓhibētur tā q̄ mala secūdū se: ꝛ mānifesta ī duobus p̄ceptis. ꝛ sic ex lege nature respiciēte naturā corruptā ē sufficiē tia numeri in decalogo. Ad rōnes g̃ dō. q̄ tot sufficiūt secūdū nature dictamē: nec ē aliq̄ genus debiti q̄ nō cōtineatur hic. Sz q̄ obic̄ q̄ hic dēt ꝓhiberi cōcupiscētia honoris uel excellētie seu supbia uite. Dō q̄ in oī actu ꝓhibeť vel p̄cipitur sua volūtas de illis tamen cōcupiscētiis erat necessaria ꝓhibitio expressa: que poterāt decipe ꝑ spē necessitatī. hec aūt erāt due. s. cōcupīa carīs ꝛ cōcupīa oculoz: ꝑ nō ita ē de supbia vite: ꝛ iō nō fuit necesse q̄ expresse ꝓhibētur.

Ad illō q̄ obr̄ de ira dō: sic dicit Dam⁹ Ira ē audax vīdex lese cōcupīe: ꝛ sic ira est motus sequēs cōcupīam. Quia si ꝓhiberet bō a cōcupīa statim irascit. ꝛ iō in cōcupīa ꝓhibeť ira. quia rō irascēdi ē a cōcupīa. q̄ g̃ ꝑ ꝓhibeť cōcupīa. Iō ꝛ ira ī ꝑ ꝓhibetur ꝛ ilimuať. Ratio ꝯo ꝓhibitiōis expresse cō cupīe ē occultatio mali ꝑ spē necessitatis.

Ad aliō de occisiōe dō. q̄ ī ipso actu occi dēdi ꝓhibeť ipa ītetio vel volūtas. Unde cū dr̄. Nō occides: nō solū ꝓhibeť iiuste oc cidē: ꝑ etiā volūtas iuste occidēdi que sp est mala. Unū ꝓprie nō pōt dici q̄ iudex habet ītētionē occidēdi. īmo ītētionem cōsernādi iusticiā ꝛ cōseruādi rē publicā. Ad illud qō obr̄. quare ñ ꝓhibeť ordinatio hoīs ad se ipm. Dō. q̄ in ordine hoīs ad deum: ꝛ ad ꝓximū ītelligiť ad se ipm. Unū mādatū ordi nās ad se hoīez: colligiť ex his que ordināt hoīez ad deū ꝛ ad ꝓximū. Unū ille q̄ polluit se ipm facit cōtra mādatū sanctificationis scōz ordinē ad deū. ꝛ cōtra illō ñ mechari q̄ ē ad ꝓximū. qa ī ope carnis nō dēt aliqs vti nō sua. vnde si alr fac̄ preuaricator est p̄cepti. Nō mechaberis. Silr ille q̄ mētiť cōtra se facit cōtra debitū xitatis ad deuz: ꝛ ad ꝓximū. Et sic ī istis ītelligiť ordo ad se. Unū sicut nō ē alq̄ mādatū de dilectiōe sui. quia ī dilectiōe dei ꝛ ꝓximi ītelligiť di lectio sui: sic nō dēt eē hic. Ad aliud dō. q̄ ꝓhibitio de detractatiōe habeť ī ꝓhibi tione furti. Preceptū enī illud. Non furtuz facies ē de adiūctis ad eē ꝑsone. ꝛ ab ꝑ dēt rōnē illud p̄ceptū. quia sic dr̄ ꝓuerbioz zz⁹ Meli⁹ ē nomē bonū q̄ diuicie multe. Fama aūt ē de adiūctis ad eē ꝑsone. Ideo ꝓhibitō infamie uel detractionis ad illud p̄ceptum reducit. Ad illō q̄ obr̄ de malo ex radi ce quare ñ ꝓhibeť ibi. Dō. q̄ ꝓhibitio mali ex radice. sicut ē ieiuniū ꝓpocritarū quantū ad rōnem p̄cepti reducit ad p̄ceptuz de sab bato. q̄ quidē ē ad ꝑ vt aīa cōuertatur ad bonū supius. i. deū: ꝛ non ad īferiora ꝓpter se. Et iō p̄ illud q̄ habeť quātū ad rōnem p̄cepti habeť ꝓhibitio bui⁹. forma aūt seu expressio p̄cepti euāgelio reseruať: ꝛ ꝑ ga malū illud ē solū malū interi⁹ scōm aūt for mā legis nō dēt eē expressio talis mali. ꝑ ei⁹ expressio euāgelio reseruať p̄ter q̄ de duā bus cōcupiscētiis que dicte sūt: et ꝑ ꝓpter dictā causā Et per ista patet solutio ad ofa argumenta.

Consequenter querit de differentia assignatiōis numeri decalogi. quia a diuer sis diuersimode assignať. Ad q̄ sic leni tici. zc⁰. Decem mulieres ī vno clibano co quēt panes. Esic⁹ dicit ī glo. x. mādatorum lr̄am custodiri ꝛ impleri. Dignū ē ex q̄ obr̄ sic. si illud dignū ē hoc ēt dictat nā: ꝑ māda tū de sabbō nō dēt īpleri scōm litterā. g̃ ñ ē de decē mādatis decalogi. ꝛ ꝑ ē etiaz q̄ subdit ī glo. nec mādatū sabbati cōtrariuz ē quāuis enī. x. mādati insertū sit nō tamen ex illis ē. quō g̃ sūt decē mandata. Et dic

Si ât ſpeciale mâdatũ ponim⁹. Ego ſũ dñs de⁹ tu⁹ q eduxi te de terra egypti. ꝛc pfm̃. x. mâdatoꝝ nũerũ iuẽiem⁹. ℔ ḡ ẽ unũ mâdatũ ſcõm Eſiciũ: ⁊ nõ mâdatũ de obſeruatione ſabbati. Ite⁊ Jero. ſuper Oſee. x. Propter duas iiquitates. be due iigtates conſt̃ duo decalogi p̃cepta: in quibus dr̃. Ego ſu⁊ dñs deus tuus: ⁊ nõ erunt alii tibi dii p̃ter me. Ergo iſta ſunt duo mâdata decalogi. Ad oppo⁹ Aug⁹ ſup exo. querit Quomdo decẽ p̃cepta legis ſũt diuidẽda. utrũ ſint q̃tuor uſq; ad p̃ceptũ de ſabbõ: que ad deũ ptinẽt ſex aũt reliqua: quoꝝ primũ ẽ Honora pr̃em tuũ ⁊ matr̃e: que ad hominẽ ptinent. an potius illa tria ſũt: ⁊ iſta ſeptẽ. Qui enĩ dicũt illa quatuor eſſe: ſepant qõ dictũ ẽ. Nõ erũt tibi dii alii p̃ter me. ut aliud p̃ceptum ſit. Nõ facies tibi ydolũ ꝛc. ubi figmenta colenda phibẽt ꝛc. Et reſpondet mihi ât ꝺuenẽtius. videt accipi illa tria ⁊ iſta ſeptẽ. qa ⁊ trinitatẽ uidẽtur illa que ad deum ptinent inſinuare. ⁊ qõ dictũ ẽ. Nõ erũt tibi alii dii p̃ter me. ℔ ipm̃ pfectius explicat cũ phibẽt figmẽta colenda. Aug⁹ ḡ ponit primum eſſe mâdatũ. Nõ habebis deos alienos. ⁊ iſtud nõ facies tibi ſculptile. neq; adorabis vllaz ſimilitudinẽ. ponit totũ unũ eſſe mandatũ Ergo ñ ſũt duo mâdata ſicut poſuit Jero. Nec illõ ego ſũ ꝛc. ẽ pmũ mâdatũ ſic poſuit Eſici⁹. ſed otrariũ hui⁹ dicit Origenes. xx. exo. in glo. Primũ mâdatũ Nõ erũt tibi dii alieni p̃ter me. Et ſequit. nõ facies tibi ydolũ neq; vllã ſilitudiez ꝛc. ℔ oĩa ſit̃ putât qdã unũ eẽ mâdatũ. q; ſi ita cõputet nõ complebit numer⁹ decẽ mâdatoꝝ. Eſt ḡ pmum mâdatũ. Nõ erũt tibi dii alieni p̃ter me. Scõm. Nõ facies tibi ydolũ: nec vllã ſimiltuginẽ ꝛc. Ergo ſcõz ipm̃ erũt uel ſũt q̃tuor mâdata in pma tabula: ⁊ ſex in alta ſcõz ℞o Aug⁹ ſolũ tria. que trinitatẽ videt inſinuare. Ite⁊ Aug⁹ videt eẽ contrarius ſibi ipi. Quia ĩ q̃ſtionib⁹ vet. ⁊ no. teſ. dicit ĩ duab⁹ tabul. x. ℞ba ſcripta uicũt que. x. ſenſus ſũt. deinde dic̃. Nõ ſint tibi dii alieni p̃ter me. Primũ ℞bũ ℔ ẽ. ⁊ ſbiec̃. Nõ facies tibi ullaz ſimilitudinẽ ĩ celo ſurſũ: ⁊ in terra deorſũ. neq; in aqua que ẽ ſb terra. Deinde adiecit 3⁹. Nõ aſſumes nomẽ dei tui ĩ vanũ. ℔ ẽ. nõ ĩ mẽdacio nomẽ dei tui aſſumas ut peieres p illud. deĩde quarto loco dic̃: ſabbatũ oñi dei tui ſeruabis ⁊ non facies in illo vllum opus ſeruile, hec q̃tuor ℞ba ad deuz proprie ptinẽt: ⁊ ĩ pma tabula ꝺtinẽt. ſcõm ℔ ergo cõtrariat ſibi quãtũ ad mâdata p⁹ tabule. quia dixit ĩ auctoritate pma: q; tantũ ſunt tria. Silr dicit illa eẽ unũ mâdatũ. Non habebis deos alienos. ⁊ ñ facies tibi ſculptile ꝛc. ℔ aũt dicit illa eſſe duo. Silr quãtũ ad mâdata ſcõe tabule videt ſibi cõtrari⁹. qa ĩ auctoritate p̃cedenti poſuit duo mandata eẽ. Nõ cõcupiſces vxorẽ p̃rimi tui. Et non deſiderabis domũ illius. Contrariũ dicit in queſtiõib⁹ no. ⁊ vet. teſ. Jn hac auctoritate quia dicit cõſequẽter reliqua ℔ ſũt. Primuz ℞bũ ẽ honora patrẽ ⁊ matrẽ. Scõz. Nõ occides. Tertiũ. Nõ fornicaberis. Quartũ. Non furaberis. Quĩtũ. Nõ falſũ teſtimõiũ dices. Sextũ. Nõ cõcupiſces quicq; p̃rimi tui. ḡ cõtrariat ſibi quãtũ ad numerũ ⁊ quãtuz ad diſtĩctiõez mâdatoꝝ ſecũde tabule. Ite⁊ ſm Origenẽ. Qui põit q̃tuor mâdata ĩ pma tabula ſũt unũ mâdatũ. Nõ cõcupiſces vxorem. Et nõ deſiderabis domũ. ſcõm autem Aug⁹ in glo. ſup exo. xx. ſũt duo. Alioquĩ nõ eſſẽt ſeptez ĩ ſcõa. Uñ dic̃ decreuiſſe uidet cõcupiaz vxoris aliene a cõcupia rei aliene quãdo vtrũq; ſic cepit. Nõ cõcupiſces vxorem p̃rimi tui Nõ cõcupiſces domũ p̃rimi tui. ⁊ huic adiũxit cetera. Nõ ât cũ diciſſet Nõ cõcupiſces vxorẽ p̃rimi tui. huic anexit alia dicẽs. neq; domũ eius neq; agrum eius ꝛc. ℔ oĩa apparẽt ℔ eẽ cõiũcta. q. vno p̃cepto otẽta ⁊ diſcta: ab illo q̃ uxor noĩata ẽ. Queriť ḡ quis verius dixit. utruz Origenes an Aug⁹. Ad qõ ſic. p̃cepta nõ diſtinguũť niſi aut ſecũdum materiã. aut ſcõm formã. Penes quid ḡ aſſignauit Aug⁹ differẽtiã ⁊ penes quicq; Origenes. Si dicať q; Origenes facit differẽtiã ſcõz materiã. qõ patet quia ponit duo eẽ p̃cepta. Nõ babebis deos alienos. Et non facies tibi ſculptile. ⁊ ℔ non eſt differẽtia niſi ſcõm materiã: ℔. n. phibetur duplex ydolatria. vna qua adoratur creata vt dñs. Sicut quidã adorãt ſolẽ ⁊ lunaz ꝛc. Alia que nõ habet creaturã vt deũ ſ habet figmẽtũ ⁊ ymaginẽ dei. ⁊ iſtã adorat. ⁊ hec ñ ẽ differẽtia niſi penes materiã. ſ ſi ſic. cũ ḡ ℔ qõ dico. Nõ cõcupiſces vxorẽ p̃rimi tui ⁊ ℔ qõ ẽ. Nõ deſiderabis domum illius ꝛc. differant ſcõm materiaz. Ergo debent eſſe duo mâdata ſcõm Origenẽ. Ergo male poſuit illa eẽ unũ mâdatũ. Silr ſi dicať q; Aug⁹ diuidit p̃cepta penes formã. Et hoc p̃z p hoc qõ ponit iſta eẽ unũ mâdatũ. Non

babebis deos alienos. ⁊ non facies tibi sculptile ⁊c. ꝓpter q̄ eadē ē rō formal' vtrobiq;. Cū ḡ eadē sit rō formalis in istis. Nō cōcupisces vxorē. Et nō desiderabis domū. Ergo scōm ipsū Aug⁹ debēt eē vnū mandatū ḡ male ponit illa eē duo vt visū est. Itez videt q̄ Origenes dicit x̄um: ponēdo duo esse mādata. Non habebis deos alienos. Et ñ facies sculptile. Et Aug⁹ falsū dō⁹ oꝛ̄riū. quia duplex ē ydolatria. vna que bēt creaturā vt deū. alia que habet figmentum vel ymaginē dei quā adorat. Si ḡ ratio differēs ē qua creatura vt deus adorat: ⁊ qua figurat deus: ⁊ nō solū scōm materiā differens. īmo etiā penes formā. ḡ ista sūt duo mandata formal'r: cū ī ꝓmo ꝓhibeatur ꝑ⁹ ydolatria In scōo scōa. Solo dō. q̄ multiplr contīgit assignare distīctionē ⁊ nūerū decalogi. vno mō respiciēdo distīctionē in scriptiōe. B̄ ē sicut scripta fuerunt in tabul' lapideis. Alio mō pōt eē distīctio respiciēdo formam p̄cepti. Tertio mō quantū ad rōnē p̄cepti. ⁊ B̄ duplr. vel quātū ad rōnem materialē: vel quātū ad formalē. Illi ḡ q̄ g̈ rīspiciēbāt distīctionē ꝓmo mō dixerūt. q̄ quilibz erāt ī vna tabula. quilibz in alia. Et ꝓbāt istud per illud qō dicit aplus Ro. iz⁹. Ubi ānumerāt solū quilibz: que sūt vni⁹ tabule. Cū dic. Qui diligit ꝓximū legē īpleuit. Nā nō adulterabis. Nō occides. Nō furaberis. Nō flz testīmoniū dices. Nō cōcupisces ⁊c. Et sic respexit Josephus distīctionē mādatorū decalogi. q̄ dic quilibz erāt ī una tabla. quilibz ī alia. Et sic⁹ āt respexit distīctionē mādatorū fm formā p̄ceptorū. vnde quia vidit q̄ sabbatū habz significātiā ⁊ figurale ē. ⁊ cū determīatiōe tēporis. ⁊ vidit alia p̄cepta decalogi stare ⁊ ꝑpetua eē. ⁊ seruanda scōm oē temp⁹. Iō dixit q̄ p̄ceptū de sabbato non erat de illis solū respiciēs formā mādati p̄dictā. Sed dīstīguit tria p̄cepta ī ꝓma tabula ordinātia ad deū: ⁊ remouet sabbatū. sic scōz triplicē actū latrie. quia colim⁹ deū corde: ⁊ scōm B̄ sumit ꝓmū mādatū. ſ. B̄. Ego sū domin⁹ de⁹ tu⁹ ⁊c. Nō habebis deos alienos. Itē colimus deū p reuerētiā in ope. Et scōz B̄ suīt illud scōm mādatū. Nō facies tibi sculptile Itē colim⁹ deū ī ore: ⁊ sic sumit ʒ⁹ mādatū qō est ñ assumas nomē dei tui ī vanū. Origenes aūt respic rōez materialē p̄ceptorum Sz ē materia triplex. ſ. mā nale. ⁊ materia artis: ⁊ mā rationis. scōm mām u⁹ ⁊ artis distīnxit ꝓmū. Nō habebis deos alienos. A scōo qō ē. Nō facies tibi sculptile. ⁊ B̄ ē qō dicit Ego sū domin⁹ deus tu⁹: nō ē p̄ceptū ſ ratio p̄cepti quare de⁹ dēt adorari. Differūt enī p̄dicta duo illo mō: quia duplex est ydolatria. vna qua adorat creatura ut de⁹ ⁊ B̄ ꝓhibet ī ꝓ mādato. Non habebis deos alienos. Alia qua adorat figmentū sicut est in sculptili. ⁊ B̄ ꝓhibet ī illo. Nō facies tibi ⁊c. Cū ydolatria ē ī mā n⁹: ⁊ B̄ ꝓhibet in ꝓ ydolatria ī materia artis. sīc ī figmēto vel ymagine ꝓhibet in scōo. Scōz x̄o materiā rōnis respicit et distīguit in secūda tabula sicut dicim⁹ q̄ gen⁹ ē materia spēi. ⁊ quia ē eadē mā ratiōis ī duob⁹ p̄ceptis de cōcupiscētiis. quia. ſ. vtrobiq; vnū gen⁹. Iō dixit illa eē vnū mādatū. Et scōm assignationez Origenis q̄tuoꝛ sūt mādata ī ꝓma tabula. vnū ē de reuerētia x̄itatis essētie. B̄. ſ. Non habebis deos alienos. Scōm ē de reuerētia maiestatis. que appꝛopꝛiat patri. ſ. B̄. Nō facies ⁊c. Tertiū ē de reuerētia x̄irat': que appꝛopꝛiat filio. ſ. B̄. Non assumes ⁊c. Quartuz qō ē de sanctificatiōe sabbati: ē de reuerē⁹ ⁊ sanctificatione bonitatis que appꝛopꝛiat spiritui sancto. ⁊ sic secūdū ipm pz distīccō

Aug⁹ aūt respexit rōez formalē p̄ceptoꝝ ⁊ quia scōm triplex debitū se habet creatūra ad deū. Ideo ī ꝓma tabula tria sūt mādata scōm ipm: ⁊ dicit vnum mādatum eē. Non habebis deos alienos. Et ñ facies tibi sculptile. Formaliter enī nō differūt. vnde dixit in glo. sup illud. xx. exo. vbi dictū ē. Nō erūt tibi dii alieni p̄ter me. pz hui⁹ rei diligētez executionē eē in his que ſbiecta sūt. Quō enī ptinet. Nō facies tibi ydolū nec vllam similitudinē ⁊c. vbi ad id qō dictū est. Nō erunt tibi dii alieni p̄ter me. Silr p̄cepta scōe tabule cōsiderat scōm rōnē formalez: Nō cōcupiscē aūt vxorem. Et nō cōcupiscē possessionē: nō solū differūt materialiter. ſ etiā formaliter. quia ad vī aliā ptinet concupīa carnis. que ē cōcupīa vxoris ⁊ concupīa oculoꝝ: que ē cōcupīa possessiōis aliene ꝓxima enī ptinet ad vī generatiuā. Scōa ad vim sensitiuā: ⁊ ideo pōit duo mādata de illis cūcupiscētiis. ⁊ ꝓpter B̄ patet solo cuiusdā ratiōis: que ostendit q̄ secundum Aug⁹ ñ debūt B̄ poni duo eē mādata. ⁊ p B̄ etiā habet ītellect⁹ rationū ⁊ cōꝛrietatum apparētiū. Sz qō obꝛ q̄ Aug⁹ oꝛ̄riat sibi p B̄ qō dicit in libꝛo de questionib⁹ veteris

et no. tes. vō. q; Aug⁹ aliquādo loquit scōz opiniones propriā. ⁊ sic loquit in glo. super exo. xx. vbi dic q; tria ꝑme tabule. trinitatē videtur īsinuare. Aliquādo ꝯo loquit scōz opiniōes alienā. ⁊ sic loquit ī q̄stione b⁹ vet. ⁊ noui tes. vnde multociens loquit secūdū opiniones aliorū narrando qō alii dixerūt.

Hoc habito que rit de distīctione decalogi quantū ad ordinē. Ad qō sic obr̄ querēdo cum sint quedā ꝓcepta ex parte cordis. q̄daz ꝯo ex pte opis. vt dcm̄ ē. querit que sint prioza nāl'r. Si dicat ea q̄ cordis nāl'r prioza sūt. Ergo īcōueniens est ordo ī secūda tabula. quia ibi ordināt ultīo mādata ex pte cordis. s. que sūt de ocupiscē tiis. Pīo autē opis mādata si dicat q; poza sūt nāl'r ea que opis sūt. Ergo īcōueniēs est ordo ī ꝑma tabula. quia ꝑmo ponūt mādata ex parte cordis ⁊ oris. Ultimo mandata ex parte operis. ex quo videtur q; nullus sit ordo in decalogo. Item vlioza sūt precepta negatīa q̄ affirmatiua. quia negatiua obligant sp ⁊ ad semp. Affirmatīa ꝯo semp. ꝑ nō ad semp. Ergo ꝑus debent poni ꝓhibitiōes que negatiue sūt q̄ ꝓcepta affirmatīa. ergo male ordinat in secunda tabula preceptum de honore patris. añ alia que negatiua sunt

Itē exo. xx. Sic ordīat mādata de ocupiscē tiis q; ꝑus ordinat ꝓhibitō cōcupiscētie domus: vel possessiōis ꝓximi. deīde prohibitio concupīe vxoris ꝓximi. In deutrinomio ꝯo facit ecōuerso. Ergo hic uel ibi male ordīat

Itē cōcupīe q̄ sūt de rebus eiusdē nature debēt simul ordinari. Que aūt sunt rerū ei uerse nē. debēt īuicē distingui ⁊ nō cōmisce ri. q̄ ꝓhibitio cōcupiscētie possessionū debz simul ordinari. q̄ male īterponit exo. xx. con cupiscētiā vxoris que ē rei alterius nature. inter cōcupīam dom⁹ ⁊ cōcupīam agri: fui ancille. bouis ⁊ azini. cū dom⁹ bos ⁊ azinus ẓc. ad possessionē ptineāt. vxor aūt nō. Juxta ꝟ querit urrū ordo ꝑceptoꝝ qui est in ꝑma tabula: sit ratio ordinis ꝑceptorū in secūda ⁊ ostendit q; sic. quoniam ꝑcepta ꝑ⁹ tabule ptinent ad deū vel ordināt. Precepta autē scōe ordināt ad ymaginē dei que ē ꝓximus sed nō est ordo in ymagine: nisi sic educitur ab exemplari. q̄ est ordo in ꝑceptis secunde tabule que ordināt ymaginē dei scōm ordi nē seu rōnem ordinis: qui ē ī prima tabula.

Item rō diligēdi ꝓximū ē a dilectiōe dei Non enī diligit ꝓximus nisi qa ymago dei Ergo debita ptinentia ad dilectionem dei ⁊ ꝓximi que sūt secūde tabule debent ordi nari: ⁊ scōm debita ptinentia ad dilectiōez dei que sūt ꝑme tabule. Ordo igit qui est ī ꝑma tabula ē rō ordinis: qui ē ī scōa. Solo vō. q; ordo decalogi suītur ꝑ cōpationē ad legē gr̄e ad quā manifestādā ordīat decalo gus: ⁊ ideo scōm hāc cōparationē vr̄ testimo niū. vnde scōm q; magis manifestat ⁊ testi ficat illā: ordinātur eius mādata. Lex gr̄e ē lex fidei de q̄ habet Ro. 3°. Ubi g̃ ē gloria tio tua? exclusa ē. ꝑ quā legē? factorū? nō. sed per legē fidei. Lex aūt fidei respicit fidē trinitatis in deo ⁊ fidē assūpte hūanitatis a deo. Ordo in prima tabula ē scōm ordinē fidei triū in se: sic pater enī ē principiū filii ⁊ vteroꝝ ē prīcipiū spūs sancti. q; ab utroꝝ ꝓcedit. pater g̃ ē prīcipiū ad alias personas Primū g̃ mādatū qō ē de adoratiōe: est de honore patris ratione principii. Scōz ꝯo est de honore qui dēt exhiberi ipi sapīe vel ꝟeritati que appꝛopatur filio. Tertiuz re spicit cōformationē ad spm̄ sanctum. vnde respic honorē sāctificationis spūs scī. qō sig nificat per sabbati sāctificatioēn. In scōa ꝯo tabula ē ordo scōm ordinē trinitatis. cō pādo ad ymaginē: quia debitū ē ad primū rōē bui⁹ q; ē ymago trinitatis. ⁊ cum ꝟ est ille ordo cū fide hūanitatis assūpte. Ratio g̃ paterni honoris ymaginata que ē ratione prīcipii: ē rō ad primū ꝓceptū secūde table. qō ē de honore patris. Penes aūt rationez filial' honoris: qui ē honoz ꝟitatis ⁊ cuz fide hūanitatis assūpte. sumūtur alia q̄tuoz ꝑce pta. Ratio ꝯo ymaginata honoris spirit⁹ sancti: ⁊ sanctificationis eiusdez ē ratio ad duo vltīa mādata que sūt de cōcupiscētiis

De ꝑmo illud plantū ē quia pater habet ī se rōnem prīcipii: ⁊ ideo honorand⁹ a filio. Ideo rō paterni honoris ymaginata q̄ erat in ꝑmo. ē rō ad illud mādatū q honoz erat rōe prīcipii. Ideo ꝑmo ordinat istud ꝓcep⁹ Ratio aūt filialis honoris est ratio ad alia q̄tuoz ꝟ mō. quia fili⁹ dei deus ⁊ hō. ga ꝯo filius dei deus est ꝟitas ē. Et impēdit ei ho noz rōne ꝟitatis. Et iuxta ꝟ sumit debituz ꝟitatis ad ꝓximū. qui ē ymago filii dei qui ꝟitas est. et penes illud debitū sumit istud mādatū. Non falsū testimoniū dices. Rōe aūt bui⁹ q; filius dei hō ē quo assūpta hūa nitāte ⁊ rōne fidei illi⁹ sumūtur tria. rōne

enī būanitatis assumpte efficitur proxim⁹ ofcemis ipsi filio dei ī nā assumpta. ⁊ rōne hui⁹ cōformitat⁊ teneor ei et debeo seruare ipsā naturā. ⁊ ea que faciunt ad multiplicationē istius spēi vel nature. sic̄ est ordinata viri cōiūctio cū muliere que ē ī matrimōio: ⁊ cōseruare etiā ipsa adiūcta proximo ad sui sustētationē. ⁊ sic secundū triplex debitum se hz bō ad pximū rōe būanitatis assumpte a xpō. Penes primū debitū sumit illud mādatū. Non occides. Penes scōm sumit illō. Nō mechaberis. ga mechia ē cōtra ordīatā cōiūctionē viri ⁊ mulieris. Penes vero 3ⁿ debitū. sūitur illō mādatū. Nō furtū facies quia furtū ē otractatio rei aliene. Ratio aūt honoris ⁊ sanctificationis sps sancti est rō ad duo vltima mādata de cōcupīa. quia cōcupīe iste maxime uexant animā ⁊ auferūt quietē. Et ideo rō ꝓhibitionis istarū concupiscētiarū ē a rōe mādati de sabbō. ga mādatū illud ē de quiete aīe in spū sancto. Nō ordinātur ḡ pcepta scōm has differentias: affirmatiū ⁊ negatiū. sed scōm q⁹ ducūt ad gratiā. Et quia humanitas pus uic̄ ī gr̄az et mānifestatiōez gr̄e q̄ diuinitas. Quia per humanitatē venimus ī cognitionē diuīt⁊ ⁊ iō illa tria pcepta ī quib⁹ ē rō debiti a ratione debiti filial' honoris rōne humanitat⁊ assumpte pcedūt istud. Non falsuz testimoniū dices. Silr et illorū triū īuicem p iaz dicta planus est ordo. Ad illud qō obicit de cōtrarietate ordinis ī deut. ⁊ exo. dō. q⁹ cōcupīa rerū seu epulētiarū aliquādo mouz ad cōcupiscētiā mulieris. aliquādo ē ecōuerso. alquādo ⁊o mixte sūt iste cōcupīe. Cum ḡ lex nihil relīquat qō pertineat ad salutem. vt significet q⁹ opulentia aliquādo mouet ad voluptatē uel concupīam carnis. Prius pōit ī exo. Mād⁹ de phibitiōe ocupīe rez. sic̄ dom⁹. Deīde cōcupīa mulierū. quia ergo deut ē resolutoiⁿ legis. iō ibi facit ecōuerso ⁊ ut ēt ostēdat q⁹ aliq̄ voluptas mouet ad rerū cōcupīaz. Silr etiā vt significet: q⁹ sūt aliq̄ mixte iste cōcupīe īterponit in medio cōcupīe rerū. In exo. Mādatū de phibitiōe concupīe mulieris. Et per dicta soluuntur omnia obiecta.

Post hec queritur

de distinctione decalogi quātū ad modum tradendi. Querit ḡ pmo. vnde hz q⁹ quedaz sūt pcepta affirmatiua. quedam negatiua. Quare non oīa negatīa uel oīa affirmatīa.

Itē pmo pcepto pme tabule. tria addūt .s. rō. cōminatio. pmissio. Ratio cū dic̄. Qui eduxi te. Cōminatio. p hz q⁹ dicit Visitans iniquitatē patrū in filiis. Promissio. p hz q⁹ dicit. faciens misericordiā in millia his qui diligūt me. ꝛc. Hz nō īuenit q⁹ hz tria addāt aliis. Querit ḡ vñ hz. Item scōo pcepto addit cōinatio. quare ñ silr rō. uel pmissio dicit enī nō habebit insontē qui assūpserit nomē eius frustra. Itez 3ⁿ addit sola rō. dr enim sex diebus opatus ē deus in aliis nō. vnde hz. Itē ī pmo pcepto scōe tabule ponitur pmissio. cū pcipit de honore patris. vt sis longeuus super terrā: querit ḡ. vñ hz

Itē queda pcepta dicūt īdicatiue. queda impatīe. Precepta affirmatīa dicūt īpatīe. Unde ī 3ⁿ mādato pme table dic̄. Memēto ꝛc ⁊ silr ī pmo zᵉ. Honora patrē ꝛc. Negatīa aūt dicūt īdicatīe. querit vñ hz. Item in aliquibus ē phibitio actus: ⁊ affect⁹: seu voluntatis. ī aliquib⁹ nō. dico scōm formam. et modū tradēdi pcepta. q̄rit ḡ vñ hz. Solo dō q⁹ decalogus hz cōpationē ad legē fomitis cohercēdā: ⁊ reprimēdam. ⁊ penes istam cōpationē accipit modus tradendi pcepta decalogi. sicut dictū ē. A lege enī fomit⁊ pnitas ē ad quā cohercēdā dat lex. Hec autem pnitas triplex ē ex fomite. vna ē ex defectu nature. alia ē ex corruptiōe nᵉ. 3ª ex consuetudine. hz enī triplex pnitas ad malū est ex fomite. quia feruor cōcupīe fomit⁊ cōtingit. ul ex pnitate īflicta. sicut ē illa que ē ex defectū nature. vel ex pnitate cōtracta q̄. s. ē ex corruptione nᵉ uel acquisita. que. s. ē ex cōsuetudine. Prima pnitas. respicit necessaria. vñ ab illa pnitate ē appetit⁹ īordinat⁹ necessarii ad multiplictiōem nᵉ: ⁊ ad sustētatiōez Hec aūt pnitas facit modū differētē scōm affectū ⁊ actū. vñ scōm hāc ē differens phibitio affect⁹: ⁊ actus. ⁊ hz est quia nā ꝓpter defectū suū ⁊ miseriā vite habz opulsionez ad supplēdū suū defectū ⁊ q̄ ad multiplicationē ⁊ sustentationē. ⁊ ga mirabilr ē appetitus ⁊ inclinatioⁿ ad ista. ⁊ ideo pnitas ista facit. q⁹ in quibusdā phibet affectus ⁊ actus. Pronitas aūt contracta ex corruptiōe nᵉ respicit preter necessariū ul' superfluū Vñ ab ista pnitate ē appetit⁹ inordinat⁹ pt necessarii ul' superflui. et ex hz est natura pna ad cōmittendū malū. ⁊ omittendū bonum. Et ideo pnitas ista facit differentē modu;

ī ꝓceptis.scōm istas differētias. affirmatīm negatīm.indicatiuū.impatiuum.Ex illa ꝑte qua ē ꝓnitas ad omittēdū est affirmatīm.Ex illa ꝑte qua ē ꝓnitas ad cōmittendū maluz venit negatm. Prohibitio enī ē cōt cōmissionē.ꝛ lꝫ ꝓz ī mādatis ordinātibus ad dm ꝛ ad ꝓximū.vbi enī ē ꝓnitas ad cōmittēdū malū cōtra deū ꝑ ꝟtēptū occurrit lex negatīe . vbi ꝟo ē ꝓnitas ad omittēdū bonū qđ ordinat ad deū occurrit lex affirmatīe.Silr ē in mādatis ordinātibus ad ꝓximū.vbi ē omissio ē affirmatīm. cōtra cōmissionē negatīm. Et quia cōmissio videt dānabilis sed non omissio populo dure ceruicis. sicut erāt iudei. Ideo ī mādati que sūt cōt bonuz omittēdū ponit īpatīm.ut ostendat ꝙ dāna bile ē omittē bonuz:ꝛ ꝙ ex debito tenemur ad nō omittēdum. Tertia ꝟo ꝓnitas est ex cōsuetudine uel cōuictu. Et ex hac ꝓnitate ē additio cōminationis rōnis.ꝓmissionis. ad mādata. Hec aūt ꝓnitas q̄druplex erat ī iudeis.Erāt enīz ex cōsuetudine ꝓni ad errorē ꝛ ydolatriā.scōm qđ habet Ozee 2°. Argētū multiplicaui eis ꝛ aurū q̄ fecerunt Baal. Itē ꝓni erāt ad cōtemptū dei scōz qđ habet Ysa.i. filios enutriui ꝛ exaltaui. ipi aūt spreuerunt me. Itē erant ꝓni ad obliuionē dei.scōm qđ habet deut.3z°.Obli tus ē domini creatoris sui. Item erāt ꝓni ad auariciā.Mat.15°habet.ꝙ ipi trāsgressī sūt mādatū dei de honore patris ꝛ matris per auariciā suā.quia fecerāt traditionē ne filii succurrerēt parētibus. nec eos honorifi carent munerib⁹:nec sustētarēt:ad qđ indu cebat eos auari⁹ . vñ dic ibi.Dun⁹ qōcūq; est ex me ꝛc. Ad ista g̃ q̄tuor ꝓni erant ex cōsuetudine:uel cōuictu.in illo madato qđ est cōtra errorē. Addidit tria.s.rōnem ad mouēdū itellectū.cōminationē.ꝛ ꝓmissiōez ad mouēdū affectū:ꝫ differenter.ga mouet affectus amore uel timore. Cōminatio g̃ est ad mouēdū affectū timore. ꝓmissio ē ad mouēdū affectū amore.Et quia ꝓmū mādatum ꝓme tabule erat cōtra errorē. iō addidit ei illa tria.Scōm ꝟo mādatū.s. Nō assumes ē cōtra cōtēptū. Cōtēpt⁹ aūt dei ꝑ cōminatio nē cohercetur.Ideo illi mādato addit com minatio . Tertiū ꝟo mādatū ē cōtra dei ob liuionē. Cōtra ꝟo obliuionē dēt hō excitari ratiōe.ꝛ iō illi mādato addit ratio hac de cā dic . Memēto.q.dicat.habeas ī memoria hec:ne tradas obliuioni ꝛc . Et lꝫ ꝑtinēt ad deū. Pronitas āt ad auariciā erat respectu ꝓximi seu cōtra ꝓximum. ꝛ ideo mādatum cōtra auariciā ē de scōa tabula.s.ꝓmū. Ho nora ꝛc . Cōtra ꝟo auariciā tollēda nihil pl⁹ ualet q̄ ꝓmissio.ꝛ ideo illi mādato.Honora patrem addit promissio ꝛc . Per hec patet solutio omnium obiectorum.

Postquam inquisitus ē de decalogo in generali. Restat nūc īquirere in speciali de quolibet ꝑcepto decalogi. vt aūt planior sit inquisitio.Querēdum ē ꝑ de adoratione dei. Scōo de adoratione xp̄i Tertio de adoratiōe creature. Circa ado rōnez dei querūt plura. Primo quid dicat adoratio dei. 2° que sit rō diuīe adoratiōis Tertio de unitate ꝛ trīa diuīe adoratiōis.

Itē cū querit quid dicat diuīa adoratio. Querūt tria.Prīo an dicat adoratio de la tria ꝛ ydolatria. Scōo.an dicatur uniuoce adoratio.q̄ ē latrie ꝛ dulie.Tertio an dicat adoratio actū īteriorem uel exteriorem.

Quantum ad primū

ostenditur ꝙ adoratio dicat uniuoce de la tria ꝛ ydolatria.Ad qđ sic.appetitus beati tudinis cū ē scōm ꝛitatē direct⁹. ꝛ cum per errorē ē īdirect⁹.nō dicit equiuoce ꝫ uniuo ce.Nec ipa beatitudo cū appetit secunduz ꝛitatē ꝛ secūꝫ errorē.Ergo silr cultus deo exhibēdus cū exhibetur scōm ꝛitatē ab aīa fideli:ꝛ cū exhibet ꝑ errorem ab ydolatria: non erit cultus equoce dict⁹:ꝫ uniuoce.igit adoratio uniuoce dr̄ de latria ꝛ ydolatria. Maior ꝓz.quia cū appetit beatitudo scōm ꝛitatem ita ꝙ appetit⁹ direct⁹ est ubi ē bea titudo:ꝛ cū appetit ꝑ appetitū īdirectum ꝑ errorem ubi beatitudo nō ē:sic appetunt eam errantes.qui querūt beatitudinem in diuiciis tēporalibus. deliciis ꝛ honoribus. eadē ē rō utrobiq;.s.rō sūmi boni. q̄ mouet utrūq; appetitū.uterq; enī sūmū bonū con siderat.ꝛ summū bonū mouet utrūq;.g̃ silr cū sit eadē rō cultus et adorationis ī fideli. ꝛ ī ydolatria.s.rō diuini numinis . Item ponat ꝙ aliqs ītēdat emē argentū et emat stagnū . alter ītēdat emere argentū ꝛ emat argētū nō ē equiuoca ītētio in utroq;.licet unus fallat alter nō . Materia enim non diuersificat intētionē sed finis. ꝛ ita cū iō sit finis istorū.qui ītendūt emere argentuz ꝓz ꝙ unica.est eorum intentio.Ergo similr

in latria ⁊ ydolatria. Cum ī vtraq; ītendat adorare alia numē dei: siue diuinū. licet vn⁹ adoret numē diuinū. alē ñ . g fallit. nec illō qō adoret diuinus est. Item omnis cultus deo debitus est latria. sed cultus ydolatrie est cultus deo debitus . ergo ydolatria est latria. g̃ adoratio vniuoca. Maior plana est Minor etiā pz . quia nihil aliud ē ydolatria nisi cult⁹ deo debit⁹: vat⁹ ydolo. Ad opp⁹ sic. Hoc nomē de⁹ dr̃ nuncupatiue ⁊ essentia lr. Essētialr dr̃ de ℞o deo: ꝑ nūcupatiue dr̃ eē solū de ydolo . Si g̃ nō dicat vniuoce sic et sic: ꝑ equiuoce. g̃ silr diuinū dictū de ydolo ⁊ de ℞o deo ñ ē vniuocū: ꝑ equocū: ꝑ diuinū ꝓsideatū utrobiq; ē rō adoratiōis. g̃ rō adoratiōis late ⁊ ydolate equoca ē . ⁊ ita equoce dr̃ adoraᵒ de lata ⁊ ydolatria. Itē Ro. i. Qui mutauerūt ℞itatē dei in mēdatiū glo. Veritas dei ē gloria dei. veritatē dei tenē ē vnū deū colere. ℞itarē ī mēdatiū cōuertē ē creature seruire pro creatore. ℞a enim fligio in vni⁹ cōstat ℞i dei seruitio. ipsa nāq; ℞itas vn⁹ ē de⁹. ipe enī vna natura ē nāl̃r. vna ē ℞a diuinitas. ⁊ ita nō possūt duo ℞i vii ℞aciter dici. sicut ipa vna ℞itas nō pōt nāl̃r diuidi . vnū itaq; deum colere verocq; deo seruire nō ē vtiq; ℞itatē dei ī mēdaciū commutare. Si g̃ ydolatria creature seruit pro creatore. ꝯmutat ℞itatē in mendaciū. latria ℞o ℞itatē tenet. nō g̃ se habet vniuoce aderatio rīspectu latrie. ⁊ ydolatrie. Solo dō q̄ nō dr̃ vniuoce: nec ꝑ analogiā. Adoratio de latria ⁊ ydolatria : ꝑ equiuoce. qa rō ipa mouēs in vtraq; adoratione: equoca est. s. numē diuinū scōm ℞itatē: ⁊ secundum extimatiōez. vnus enī adorat numē diuinū scōm ℞itatē. alter numē diuinū scōm extīationē. b aūt ñ vniuocāt. ⁊ iō rō adoratiōis vtrobiq; ē equiuoca . Ad p̄mam rationez in cōtriū. s. q̄ appetitus beatitudinis cum appetit scēz ℞itatē. ⁊ cū appetit ſm errorē: nō ē equiuoc⁹. Dō q̄ appetit⁹ beatitudinis ē dupler. quia pōt eē appetit⁹ volūtat̃ nālis ⁊ tūc ē ſb rōe cōmuni ipius beatitudīs. ſm q̄ dicim⁹ q̄ beatitudo ē stat⁹ oīm bonorum cōgregatiōe pfectus. Et sic nō equiuocatur appetit⁹. ⁊ scōm istū nūq; accidit error . est ali⁹ appetit⁹ qui sequit electionē. Qui qdez ē a ratione: ⁊ iste respicit rōnez ꝑpriā. circa istū accidit error ⁊ rectitudo. iste enīz appetitus est ī aliquid determiatū. ⁊ cum ponit beatitudinem vbi est : ⁊ appetit⁹ tūc rect⁹ est. cū ℞o ponit eam vbi nō ē. s. in diuiciis ul̃ ī deliciis. tūc errat. ⁊ iste appetit⁹ ē eguoc⁹. qa ratio ꝑpria qua appetit bonū vbi est: et vbi nō ē. rō equiuoca ē. Sic dico ex parte ista q̄ appetit⁹ nālis ē in reuerentiā ⁊ adoratione diuinā. ille appetit⁹ accipit diuinū generali ratiōe. nō ponēdo b vel ibi. et iste appetit⁹ vniuoc⁹ ē. ⁊ nō ē ydolatrie mot⁹. sed volūtat̃ nālis: ꝑ appetit⁹ electiōis q mouet ī reuerētiā ⁊ adorationē diuinā in rōe ꝑpria iste errat. ponēdo diuinū ubi non est. qa ponit diuinū extra suā ꝑpriā rōnē ⁊ ꝑp̄ b acceptio diuini equoca ē. Ad ſm dō. q̄ si adoraᵒ vit̄ motū ſm ītinationē n̄ᵉ: seu appetitū n̄ᵉ dico q̄ vniuoc⁹ ē sp̄ mot⁹ ⁊ iō. īmo iste sp̄ ē rect⁹: nec circa ip̄z accidit error: ꝑ si vit̄ motū adoratiōis ī re determiata . tūc ē mot⁹ ille scōm appetituz rōis electiuū. ⁊ iste mot⁹ nō ē vniuoc⁹: nec idē ē. qa respit rōnē ꝑpriam que differēs est. cū pōit diuinū vel sūmū vbi ē ⁊ vbi nō ē. Alia en ī ē rō diuini in deo vbi ē: ⁊ in creatura vbi nō ē. qa ibi ponit extra ꝑpriā rōnē. Ad aliud dō. q̄ ī illo argumēto ē fallatia accidētis . fit enīz ibi distributio pro sīgularib⁹: ꝑ nō sumit ꝑ eisdē numero: ꝑ pro silibus. vnde ydolatria dr̃ cult⁹ deo debit⁹ : quia ibi fit genuflexio ⁊c. que sūt silia his. que sūt ī cultu diuino latrie. ⁊ sic dr̃ ydolatria cultus deo debit⁹ p similitudinē. quia. s. ē silis cultui q deo exhibet. ⁊ sic nō pro eodē cultu assumit. ꝑ p silī sūā nō pōt eē idē numero. sic patet ex glo. Ro. p̄ sup illud. Qui cōmutauerūt ī mēdaᵒ ℞itatē dei. non possūt dici ℞aciter duo veri dii. sicut ipa vna ℞itas nō pōt nāl̃r diuidi. vnde illa adoratio qua adorat de⁹ nūq; dr̃ vniuoce de aliq̄ alia re. ⁊ maxime de ydolo. nisi ℞itas in mendaciū cōmutatur quando adoratur vt deus.

Secundo queritur

Utruz adoratio vniuoce dicat de latria et dulia. Ad qō sic. latria dr̃ cultus soli deo trino ⁊ vni debitus. Dulia ℞o dr̃ cultus vl̃ reuerētia debita rōnabilr creature: superiorē ordinē tenēti. sicut ē platus ⁊ domin⁹ ⁊ magister ⁊ hi⁹. ꝑ eadē ē adoratio qua adoratur deus: ⁊ creatura superiorem ordinem tenens vt platus ⁊ hi⁹. g̃ adoratio vniuoce dr̃ de latria ⁊ dulia: Minor pz p silē. videm⁹ enīz q̄ eadē ē dilectio vel amor q̄ diligit deus ⁊ proximus. istud patet quia dicēdo diligit

deus diligitur proximus. idē est obiectū et idē finis. Diligere enim primum ē velle ei bonū sūmū. g̃ silr adoratio ē eadē. quia adoratur deus i primo i quātū ē ymago eius et similitudo. vnde adoramus plātos ppter cōformitatē ad deū in potestate. doctores ppter cōformitatē in scīa uel sapīa. uiros sanctos ppter cōformitatē ad deū in bonitate. De primo habet exo. xx°. Diis ñ detrahes et deū ē a dño ad Hoysem. exo. 7°. Posui te deum Pharonis. De scdo i Jo. x.. Si illos deos dixit ad quos dei sermo fact⁹ ē. De 3° habetur in psal. Ego dixi dii estis. g̃ adoratur primus ratione cōformitatis et pticipatiōis alicui⁹ diuini. Ergo sicut eadē ē dilectio: et vniuoca ita eadem adoratio dei et primi. g̃ vniuoce dr̃ adoratio de deo et de primo. Ad oppo⁹ adoratio debita deo singularis est: et ei soli debita: et hec dr̃ latria. g̃ sicut nō est dicere de his que singulariter de deo sūt. vl dicū tur q̄ per analogiā cōueniant creature. nec etiā multomagis p vniuocationē non erit silr dicere q̄ adoratio dicat vniuoce. nec ēt analogice de latria: que ad deū ptinet. et de dulia: que ptinet ad primū. Solo. sup illud Mat. 4°. dominū deū tuū adorabis et illi soli fuies. dic̄ glo. grece latreosis. latīe fuit⁹.

Seruitus ât illa que cōis ē deo et homini et cuicūq;. grece dulia dr̃. illa ꝛo à soli deo debet latria et sumit glo. illā. duliā extenso nōe dulie. scdm. s. q̄ accipitur pro seruiture Dulia ꝛo in ppria rōne ē reuerētia facta superiori creature scdm' q̄ dicit glo. super illud psal. Adorate scabellū pedū eius: qm̃ sāctū ē. et dicit. nō illa dico adoratione que latria ē q̄ soli cātori debet: ꝑ illa q̄ dulia dignior est. dulia enī adoratio ē: que etiam creature exhibet: que duas hab species. vnā: q̄ oīb⁹ indifferēter. altera q̄ que soli humanitati xp̄i exhibet. propre g̃ sūpto vocabulo latria est seruitus que soli deo debet. Dulia vero dr̃ seruit⁹ et reuerētia. q̄ rōne alicuius doni et dignitatis excellentis debet rōnali creature. ppter q̄d. etiā debet ei adoratio. Dō g̃ q̄ nec vniuoce nec equiuoce dr̃ adoratio latrie et dulie ppre sūpte: ꝑ analogice b̄ ē per pri⁹ et posterius. vñ ppter b̄ dicit glo. illa. q̄ latereosis: siue dulia extēso nōe est cōis seruitus exhibita cuicūq;. ñ dicit vniuoca nel eadē ꝑ cōis. s. p analogiā. b̄ ē p prius et posteri⁹. b̄ aūt ē ratio. adoratio ē veneratio vel reuerētia exhibita rōne dignitatis supi eris et excellentis. et hoc p prius et posteri⁹ cōuenit dulie et latrie. Sūma enī excellē⁹ dignitatis est in deo. et rōne illius debetur adoratio latrie ipsi deo. excellentia autē dignitatis que ē i creatura rōnali nō ē sūma. imo ab illa diuīa. et ꝑb illa: et ad illam. et rōe istius dignitatis debetur creature adoratio dulie. ex b̄ enī ē. q̄ sicut sūmū ē in creatore dēt ei creature sūme. et rōe istius summi in creatore. debet ad rōnem latrie. Ratiōe ꝛo dignitatis date a deo creature debetur ei dulia: nō dignitatis que sūma sit: ꝑ que sub illa ē ratiōe cui⁹ adorat deus. Ad rōnem i cōtrariū dō. q̄ deus ē alpha et o: principiu; et finis. sicut habet apoc. p̄. Adoratio g̃ rēspicit deū i quātū ē principiū supi⁹ et excellens. Unde adoratio ē mot⁹ i principiū. Amor ꝛo ē mot⁹ i ipm sicut i finē. Ratio ât finis non mutat cū dicit q̄ diligit deus et q̄ diligit primus. s. diligē sūmū bonū ipi proxio. Similiter nec debitū mutat. imo eadē ratiōe debeo dilectionē deo et primo. quia i se ipo et in sua ymagine debeo diligere summum bonū: ꝑ cū adoratio sit mot⁹ in principiū uariatur ratio principii. qua adoratur deus et primus: et silr ratio debiti. quia deus est principiū ad quē et obseruationē cē ipsi⁹ create Rationale ꝛo creatura ē principiū rōne doni excellētis ad bene eē alteri⁹. Sic ꝑbditi rōe cui⁹ pōt ipm ducere i supiora. Sicut platus p potestatē doctor rōne sapīe p cognitionē sanctus vir p exēplū possūt alios ducere in supiora. Ratio g̃ debiti silr ē differēs. quia ratio debiti quo debeo deo: ē rō qua debeo ipsi principio adeē et ad cōseruationē adeē. et ad oīa reliqua. Ratio debiti q̄ debeo reuerētiā primo: ē rō qua debeo principio ad bñ cē. dignitas enī diuini eē p potētiam et per pticipationē conuenit platis. Dignitas sapīe doctoribꝰ. dignitas ꝛo bonitatī sanctis rōe quarū dignitatū sūt principiū ad bene esse aliorū. et ratione quarū debet eis honor et reuerētia. et sic ñ ē vniuoca ratio debiti nec etiā equoca ꝑ analogica. s. p prius et posteri⁹ variata. et ideo dēt variari ipsa adoratio: et radix ad vtrūq;.

Tertio queritur

Utrū adoratio dicat actū exteriorē uel interiorē. Ad qd̄ sic exo. xx. Non adorabis ea nec̄ coles. Glo. Aliud est colere. aliud est adorare. Pōt gs fuit⁹ adorare nl adulando reg⁹ ꝑdolatris

uel tormẽtis nictus: cũ sciat qa voluz nihil est. colere xo ẽ toto his affectu et studio mã cipari: vtrũq; g̃ resecas. vt nec affcũ colas nec spẽ adoras. Ex his pz qꝫ adoratio consistit in actu exterioi uel affectu. colere xo in affectu vel actu interioi. g̃ adoratio est actꝰ exterioz. colere xo interioz. Itẽ aped. ꝯ. Ceciderũt in facies suas ⁊ adorauerũt. g̃ adoratio ẽ ī signo exterioi. g̃ dic̃ actũ exterioiem. Ad oppoᵐ. Io 4°. Uenit hora ⁊ nũc ẽ quãdo ueri adoratores adorabũt pr̃z ī spiritu ⁊ xitate. ⁊ dic̃ glo. Non ī templo. Nõ ī mõte hoc: ꝑ interius ī ītimo cordis tẽ plo. Ergo adorare seu adoratio dicit actum interiorem. Itẽ ps. Adorate dñm ī atrio sancto eiꝰ. i. ī dilatato ⁊ sanctificato corde. quia ex caritate ẽ oĩs sanctitas. g̃ adoratio dicit actũ cordis. g̃ dicit actũ īteriorẽ. Itẽ Rabanꝰ sup geñ. Adorare ẽ ad deũ qui solꝰ ẽ adorãdus tota mentis ītentiõe tendere. g̃ adoratio ẽ actus mẽtis. Querit g̃ quomodo differũt. colere. fuire. ⁊ adorare. Solo dõ. qꝫ ista distīguũt ꝑ mõ. quia adorare ꝓprie respicit ītẽtionẽ. colere affectũ. seruitꝰ corꝓ qa seruire ẽ ex illa ꝑte: ex qua ẽ seruil' actꝰ. ꝑ aũt ex parte corporis. venerari aũt deum scõm affectũ põt cẽ dupl'r. vel īterius ⁊ sic colere dicit affectũ īterius vel exterius. et sic colere dic̃ affectũ in affectu seu in signo.

Silr adoratio respicit ītẽtionẽ sicut dic̃ ꝓdicta auctoritas Rabani. sup geñ. Adora re ẽ ad deũ qui solꝰ ẽ adorandus tota mẽtis intitiõe tendẽ: ⁊ sic adoratio respicit inten tionẽ. ꝑ ꝑ põt cẽ dupl'r. uel scõm qꝫ ẽ īterius ī corde adoratio in spũ ⁊ xitate ⁊ sic dicũt auctores qꝫ adoratio est īterius. uel scõm qꝫ adoratio ẽ exterius ī signo ⁊ significatiõe ītentiõis ⁊ sic ẽ exterioz actus. qñ. s. rõnalis creatura totã se donat deo vt suo pr̃cipio ⁊ cause. Seruire aũt respicit opꝰ exteriꝰ uel corpus. ñ seruitꝰ aliqñ appellat' mãcipatio rationalis creature seu colendo. seu adoran do in affectu ⁊ ītẽtione. ⁊ sic ī ītentione et affectu: ⁊ sic dicit actũ īteriorẽ. scõm aũt qꝫ ẽ expressus motꝰ venerationis ī corpore. sic ẽ ī actu exterioi. ⁊ p hoc pz ītẽtio rationuz ad vtrãq; partem

Postea queritur se

cũdũ quã rõem deo debetur adoratio. an. s. rõe potestatis uel xitat'. uel bonitat'. Ad qõ sic. queritan circũscripta bonitate ⁊ xitate debeat deo adoratio: rõne potestat'. Et ostendit qꝫ ñ. quia potestas degenerat ī abusum. nisi secũ habeat bonitatẽ cõiũctã. ꝑ tali nõ debet reuerẽtia: nec adoratõ. g̃ circũscripta bõitate ñ debet potestati adoratio. Itẽ ñ ẽ simpl'r reuerẽda ptãs. nisi secũ habeat xi tatẽ. quia tũc ꝓceps ẽ ⁊ īdirecta ī suas opa tiones. g̃ nõ põt adorari potestas sine istis. g̃ debetur deo adoratio ñ rõe potestat' solũ ꝑ etiã rõne istorũ triũ. bonitas. xitas ptãs.

Silr queritꝰ vtrũ sola bonitas: sit cã ado ratiõis. ⁊ videtur. Circũscripta enī ptãte et xitate debetur bonitati reuerẽtia de se. nõ econuerso. g̃ ꝓmo ⁊ p se debet reuerẽtia bõi tati. Ergo ipsa bonitas sola ꝓmo ⁊ p se ẽ cã adoratiõis ⁊ veneratiõis diuĩe. Itẽ Augº. x. de ciuitate dei. Cũ mandat' de diligendo ꝙxĩo. quid aliud mandat' nisi vt ei qꝫ põt cõmẽdet diligẽdũ deũ. hec xa religio. ꝑ xa pietas ẽ. ꝑ tãtumõ debita seruitꝰ. ex qꝫ obr̃ si tãtũ xa ⁊ debita ẽ seruitꝰ. qua mandat' dili gendus est deꝰ: ꝑ hiꝰ rõ ẽ bonitas. g̃ ipa bõi tas ẽ rõ ⁊ cã adoratiõis dei. Ad oppositũ ostẽdit ꝓmo qꝫ solũ rõe potestat' sic circun scripti aliis ⁊ remanẽte potestate deo debe tur adoratio. quia latria ẽ seruitus. g̃ adora tio latrie ẽ ī intẽtiõe seruitutis: ꝑ seruitꝰ sp dr̃ respectu dñii. dominiũ autẽ dr̃ ratione potestat'. Unde. Boetiꝰ ī libro de trinitate dicit. qꝫ dominiũ ī deo nihil aliud ẽ qꝫ ptãs cohercẽdi ꝏditos. g̃ rõe ptãtis ꝑ ⁊ p se deo debet adoratio. Circũscriptis g̃ aliis. ipa po testas ad huc ẽ rõ adoratiõis. Itẽ ī deo ẽ potestas. xitas ⁊ bonitas. sicut autẽ fides est ipsius veritatis sic amor est ipsius boni tatis. g̃ similiter honor vel adoratio erit ipius potestatis. Itẽ adoratio debet rõe dignitat' excellenti. vñ nũq; supioza adorãt ieioza: ꝑ econuerso ⁊ ꝑ ẽ quia supioza hñt dignitatẽ excellẽtẽ respcũ iferioris ⁊ ñ ecõ uerso: ꝑ bõitas de suo ītellectu ⁊ rõe ñ dat ītelligẽ aliquã excellẽtiã dignitatis. similit nec xitas. sed sola potestas que sp ītelligit respectu alicuiꝰ ꝏbiecti. Ergo adoratio ꝓpr ⁊ p se debet deo rõe ptãtis. ⁊ ita circũscri ptis aliis: adhuc potestas ẽ rõ adorationis.

Silr obr̃ cõtra ꝓmũ. s. qa rõne soliꝰ boni tatis nõ debet deo adoratio. Et p hoc patet qõ dicit psal'. Dĩs terra adoret te ꝛc. Glosa fide: ꝑ fides nõ adoret nisi cõceptiõe xitat'. g̃ ñ ratiõe bonitat' solũ debet deo adoratio ĩmo etiã rõne xitatis. Silr querit vtruz

ratiõe maiestatis ī his tribus cõprehense q̄ sũt ptãs.xitas bonitas.debet deo adoratio

Ad qd̄ psal'. Adorate dñm ī atrio sancto eius.Glo.de his atriis venit ī atriũ ubi maiestas adorat'. Ex b̄ obicit cũ ītelligit bõitas:nisi ītelligat excellẽtia nõ debet adoratio ei:nec silr xitati: nec silr ptãti.¶ similit nisi ītelligat excellẽtia ī sũmo non debetur adoratio.que vni soli debet. que dr̄ adoratie latrie.Si g̃ ē ī maiestate ītelligit excellẽtia ī sũmo. quia dr̄ maiestas a maiori ¶ summo statu. Ergo ipa maiestas ī illis trib⁹ cõphẽsa est rõ adoratiõis deo debite. Item deo debet adoratio:gratiarũ actio:¶ laus: ¶ b̄ totum ex debito causali. bonitas enī de sua ratione diffusiua ē sui ¶ diffundit dona sua in creaturis. Creatura aũt ex b̄ q̄ accipit a deo efficit debitrix.¶ b̄ ē debitũ gratitudinis.h̄ aũt ē gratiarũ actio.g̃ gratiarũ actõ debet deo rõe bonitat'. Itẽ creatura rõnal' accipit noticiaz a deo.a xitate aũt emanat oĩs noticia . quia xitas ē sui ipi⁹ declaratia vt dicit Hilari⁹. Ex hac aũt noticia debet ipa creatura rõnal' laudare et magnificare diuinã noticiã:uel xitatẽ seu sapiam. Ergo tenet ad laudẽ diuinã rõe ipsi⁹ xitatis.cuz g̃ respiciat maiestas maiorẽ statũ. Adoratõ aũt dignitatis supioris . g̃ adoratio ē rĩspcũ uel rõne diuine maiestatis. Solo dd̄.q̄ latria uel seruitus vno mõ dr̄ uel accipit pro illis que exhibẽt in cultu:sicut sunt thurificatiões oblatiões:genuflexiões ¶ hi⁹. Alio mõ p illis p que ē exhibitio.¶ hi⁹ sũt xtutes sicut fides que ptestatur xum . vñ ¶ p b̄ exhibet adoratorẽ. Caritas aũt diligit vt optimũ. Tertio modo dr̄ adoratio mot⁹ qui ē ipsius virtutis:qua dicũt latriã a deo exhibẽdũ seruiciũ debitũ . sic g̃ adoratio istius virtutis.s.latrie p impiũ.aliarũ xo virtutũ p executionẽ:uel exhibitionẽ : que sũt.fides ſpes ⁊c.illorũ aũt actuũ qui sũt thurificatõ ¶ hi⁹.materialr. ipsi⁹ xo caritatis p ĩformatiões.quia caritas ĩformat oẽs alias xtutes ¶ oĩa opa. Dd̄ g̃ silr q̄ adora⁹ ē rõe maiestat'. qa maiestas dr̄ respectu maioris ¶ supioris status qd̄ sp respicit adoratio: ¶ sic rõ maiestatis pl⁹ se tz ex pte ptãtis q̄z xitatis. vel bonitatis.sic magis rõe ptãtis debetur deo adoratio.q̄ xitatis vel bõitatis. cũ rõe maiestatis debeat seruitus illa . Ad illd̄ qd̄ obr̄ q̄ circũscripta bonitate potestas degenerat ⁊c . dd̄ q̄ ptãs cui debet adoratio: est potestas i sũmo . Potestas aũt que degenerat defic̃ a potestate ī sũmo: ¶ ppter hoc de hac potestate nõ ꝓcedit bñ rõ. Vñ ptãs que cõphẽdit in se rõez adoratiõis: nõ ē degenerans aliquo mõ.¶ iõ hz in se rationem adorationis.Et b̄ potestas diuĩa est . Ad illud qd̄ obr̄ q̄ fide adoram⁹ dd̄.q̄ quelibet xtus ī actu suo hz mouẽ alias ¶ excitare . et b̄ ē ꝓpter cõnexionẽ ipsarũ adĩuicẽ. vnde fides excitat alias ad reuerẽtiã ipsi⁹ xitat'. Caritas xo alias mouet ¶ excitat ad amorez bonitatis.vnde fides alqñ adorat.cũ.s.per ĩtuitũ in ipsam xitatez exhibet deo cultus. silr ¶ caritas: tamẽ caritas magis mouz ad adorationẽ.quia mouet sic̃ ĩformans ¶ b̄ est quia mouet ad bonũ. bonũ enī est obiectum caritatis.vnde sicut rõ boni ĩformat ¶ mouet p ĩformationẽ omnẽ appetitũ:qa nõ appetit xuz nisi quia bonũ.silr arduũ et gloriosum appetit quia bonũ . sic caritas mouet ad exhibitionẽ adorationis p ĩformationez tamẽ quelibet habet suã ꝓpriã rõez. ipsa xo latria mouet:sicut ĩperãs que respicit ipaz maiestatẽ ꝓprie quia respicit maiorẽ statũ: ¶ p b̄ pz notificatio eorũ que obiciũtur .

Consequenter querenduz est de vnitate ¶ differẽtia adorationis. Primo g̃ q̄ritur de xitate . Secõ queritur de differentia. Quãtũ ad primũ queritr̄ Utrũ sit vna adoratio triũ psonarũ trinitatis. qua.s.adorat pater ¶ fili⁹ ¶ spũs sanctus an alia an alia.

Ad qd̄ sic obr̄ . Adoratio ē triũ psonarũ. ꝑ scõm trinitatẽ psonarũ distĩguũt tria ꝓcepta ordinãtia ad deũ. Primũ ptinz ad patrẽ.scõm ad filiũ.tertiũ ad spiritũ sanctuz sicut supius dictũ ē.Cum g̃ illa tria ꝓcepta ptineãt ad honorem ¶ reuerẽtiã trinitatis. Sicut uult Aug⁹.¶ sũt tria.g̃ tres adorationes. Itẽ ali⁹ē honez:¶ alia rõ debiti ī q̄libz ꝓcepto ad dm ordinãte g̃ alia ¶ alia adora'.

Itẽ ī patre ē dignitas qua ē pr̄.q̄ soli patri cõuenit. In filio ē dignitas qua ē filius. que soli filio cõuenit.¶ silr ē in spũ sancto. Triplex g̃ ē dignitas psonal'.ꝑ adoratio debet trinitati uel deo rõe dignitatis excellentis g̃ triplex debet adoratio trinitati nõ vna vt in vna adoret pater rõe dignitatis qua est pater . In alia filius rõe dignitatis qua est filius. In 3ª spirit⁹ sanct⁹ rõe dignitatis qua ē spiritus sanctus. Ad opp̃ adorare respicit illud qd̄ ē cõe trib⁹ psonis.g̃ non est

alia ⁊ alia adoratio triū ꝑsonarū. Maior ꝓ
ga adoratio respic maiestatē q̄ eaꝺ ē ⁊ cōis
tribus ꝑsonis. ⁊ nō alia ⁊ alia. g̃ nec erit dif
ferens adoratio cū rōe istius debeat. Itē
amor ⁊ adoratio debet trinitati. ꝑ amor de
bet rōne bonitatis. ⁊ quia vna ē bonitas in
tribus ꝑsonis. ⁊ non alia ⁊ alia. Ideo vno
amore amam⁹ bonitatē in illis. Adoratio aūt
debet trinitati rōe maiestatis. cū g̃ silr eaꝺ
sit maiestas in tribus ꝑsonis. que ē rō adora
tionis. g̃ vnū ē debitū adoratiōis. ⁊ ita una
adoratione adoratur tres ꝑsone. Si dicat
ꝙ patri debet adoratio rone generationis
que actiue ē in patre: quia pater ē generans.
In filio aūt est generatio passiue. quia fili⁹
dr̄ genit⁹. et ratiōe hui⁹ debet ei adoratio.
⁊ iō nō ē eaꝺē adoratio. sicut nec eaꝺē gene
rō nel eoꝺē mō. Cōt pater pōt generare
filiū. ⁊ fili⁹ pōt generari a patre. aut g̃ eaꝺ
potētia aut alia. Si eaꝺ. Ꝝ adoratio sequit
potētiā. qa rōne potētie debet deo adoratō
Si g̃ eaꝺē ē potestas essētialis generatiōis
actiue ⁊ passiue. Licet differant scōm rōnē
intelligēdi: vel modū. g̃ ⁊ eaꝺē adoratio de
bita patri ⁊ filio: ⁊ pari rōne spiritui sancto
qui procedit ab his. Si dicat ꝙ sit alia et
alia hui⁹ potētia. g̃ poneret in deo iā diuer
sitas potētiarū. qō ē icōueniēs. quia ex hoc
sequeret diuersitas essētiarū. Itē quicqd
cōuenit deo scōm cālitatē respectu creat̄e:
cōuenit toti trinitati. ⁊ sic īdiuisa sūt opa
trinitatis. sicut īdiuisa cālitas: sic ⁊ vnum
⁊ īdiuisū ē illud qō debet rōne cālitati. Si
g̃ creatura eo ꝙ crectura dēt dr̄m adorare
uenerari ⁊ amare bonitatē diuinā. g̃ ex pte
cālitatis est debitū adorationis. g̃ adoratio
cōuenit deo rōe scōz cālitatē respectu crea
ture. Si g̃ hec cālitas eaꝺē. g̃ ⁊ vna ⁊ eaꝺē
adoratio. Itē Hylari⁹ in libro de trinitate
bonꝰ geniti ē in bonore gignēti. ⁊ ecōuerso.
quia dem⁹ ꝙ non sit fili⁹ in trinitate iā nō
ē generās. g̃ relatā sūt generās genitum. et
ꝓcedens pari rōne. Sic̄ g̃ circūicedūt se re
latīa ⁊ vnū in alio itelligit. nec vnū ab alio
ꝑ intellectū pōt separi. g̃ silr nō erit separe
bonorē sequētē ad ꝓprietatē qua pater ꝛt
pater. ⁊ ad ꝓprietatem qua filius ꝛt filius
adorat. īmo vnus in alio itelligit. g̃ vna est
semp adoratio. siue cōprehendat intellectus
essentiā: seu ꝑsonā. ⁊ maxīe scōm ꝙ vna est
ab alia. quia sic se habēt scōm relationem.

Solo dō. ꝙ sīplr vna ē adoratio triū ꝑso
narū in trinitate. qua adorat pater. filius. et
spiritus sanct⁹. sicut vna est maiestas. Uñ
gen is⁹. habet. ꝙ Abrahā tres uidit ⁊ vnuz
adorauit. Uñ lz sit discretio ⁊ numer⁹ triuz
ꝑsonarū. ē tamē vna adoratio: quia vna est
maiestas vna equalitas in tribus. Et iō dr̄
Jo. 5⁰. ꝙ qui nō honorificat filiū nō honorifi
cat patrē. qui misit illū. ꝑ ℔ ostendēs: ꝙ ho
nor patris ē ex honore filii ⁊ ecōuerso. ⁊ licz
sit ibi discretio ꝓprietatū. tamen ille ꝓprie
tates inuicē sūt ⁊ ad īuicē relate. Uñ dicit
dñs in euāgelio. Jo. 14⁰. Philippe. Qui vidz
me videt ⁊ patrē meum. Ideo qui itelligit
filiū vt filiū. necesse ē ꝙ intelligat patrem.
⁊ sic respiciendo discretionē ꝑsonarū triuz
vnus ⁊ idē honor ⁊ eaꝺē adoratio debetur
toti trinitati. Silr respiciēdo essētiā vn⁹ ⁊
idē honor numero debet ei ⁊ eaꝺē adora⁰.

Ad illud qō ꝑ obr̄. ꝙ si eadez ē adoratio.
Unde g̃ distīguūt tria ꝑcepta ordinantia
ad deū que sūt de adoratiōe. Dicēdū ꝙ illa
distīctio ꝑceptorū nō ē rōe distīctionis tri
nitat⁹: nec adoratiōis eius ō. ꝑ rōe distīctiōis
debitorū: q̄ ꝓmūt rōnali creature. ex rōe
cāli quia. s. a deo creata ē. pendet enī a deo
sicut a suo ꝓncipio. ⁊ pendet ab eo sic̄ a suo
cōseruāte. Itē pēdet ad eū sic̄ ad suū finē
Uñ triplex ē depēdētia ex pte creature. que
dependet ñ ex pte eius a quo dependet. īmo
vna cā ē. ⁊ scōm ℔ est distīctio ꝑceptorum.
⁊ non ē alia ⁊ alia adoratio īillis ꝑceptis: ꝑ
eaꝺē ibi ꝑcipit: tamē debitū triplicꝫ adora
tionis ibi ostēdit. Alit pōt dici ꝛt dicat
ꝙ in ꝓmo ꝑcepto ꝑcipit adorātō. in 2⁰ laus.
in 3⁰ gr̄arū actio. quia ꝓtāti debet adoratō
ad qō ꝓtinet ꝓmū ꝑceptū. Xitati aūt q̄ facit
noticiā debet laus. Scōz aūt mādatū ꝓtinz
ad Xitatē. ⁊ iō dicit. Nō assumes nomē dei
tui in vanū. q. dicat. ꝑ assumes debite ad lau
dē. ipi aūt bonitati ad quā ꝓtinet tertium
mādatū debet gratiarū actio. quia bōitas
ipa diffūdit se ⁊ bōa sua. Et qō obr̄. ℔ sūt
alia ꝑcepta. g̃ alia adoratio. Dō ꝙ adoratō
respicit ipaz diuinā cām: seu ꝓncipiū: que ñ
numerat: ⁊ iō vna ē nō numerata. ⁊ r̄spēus
ille bene notat ꝓ hāc ꝓpōnē ad. ex q̄ ꝛpōit.
ꝑ ꝑceptū respicit debitū: quod quia vt visū
ē numerat. Ideo ⁊ ꝑceptū. adoratio tamen
eaꝺ in illis ꝑcipit. Per ℔ ꝓz solutio ad scōz
rōnez. Ad tertiū ꝙ ille dignitates in īuicē
⁊ vnū sūt: nec ē eas aliquo mō separe etiā ꝓ
itellectū. vñ ē honor in honore ⁊ dignitas

in dignitate.qa iuicē accipit eas ītellectus Proptēa ḡ qa iuicē sūt:⁊ vnū sut.⁊ iō una ē adorandō et cōis que respicit illas. Juxta 3ª nota de opinīōe quorūdā qui dixerunt q ī pceptō p̄ pcipit latria.in scōo pseuerātia latrie.ī 3° pfectio late.Et ꝓ 3ª dist̄iguūt tria pceptā ordinanā ad ōm.qa deuk.5ª.dic̄ glo. de p̄ pcepto qō ydolatriā pbibet.ḡ p oppo pcipit latriā.Silr ī scōo cū dic̄.Nō assumes nomē dei tui iuanum.pcipit pseuerantiam latrie.quia q recedit a cultu assumit nomē dei ī vanū. Jn 3° mādato determīat hora siue dies adoratiōis ⁊ vacatiōis deo. ḡ pcipit ibi pfectō latrie.etiā dic̄ glo.oīa facte faciēdo a strepitu viciorū cessando.ecce pfectio. Juxta 3ª etiā querit cū pbibeat in ꝑmo mādato ne fiāt silitudines ī celo.nec ī terra.nec ī aqua.quare silr non pbibet fieri silitudines in aere ⁊ igne. cum aer ⁊ ignis corpa sīt:⁊ corpa ī eis sunt ⁊ figurari possīt ibi silitudīes. ℞ dō. q nō ē differētia in illis p̄ceptis p pseuerātiā ⁊ pfectionē latrie quia p̄ceptū respicit actū seu debitū actus. Perseuerātia aūt ⁊ pfectō nō dicūt actū: ꝫ statū act°.⁊ iō penes illā nō ē distīctio.īmo penes debita reuerētie vl honoris latrie sic visū ē sup̄. Pōt tamen dici scōm iā dicta.q aliter distinguuntur vt dicatur q ī ꝑmo precepto precipit latria quātū ad adoratiōnē. Jn scōo quātū ad laudē. Jn 3°.quātuz ad ad gratiarū actionē. Et 3ª ē quia primū pceptū respicit rōnē dignitat excellēt respcū cui° dr̄ adorandō. Jn 2° aūt pcipit assumptio nōis dei directa.3ª aūt ē cū laude. Jn 3°.qō ē de requie ī sabbō p̄cipitur sanctificatio seu vacatio deo:⁊ sic gratiarū actō rōe donoz acceptoz a spū sācto. Ad scōm dō q aer et ignis ibi cōprehēdunt sb celo.quia celū vocatur cōis nā sursū cōtinēs alia . Uñ supergeñ.distīguūt a sanctis celi.s.aeriū olīpicū Ita q aer ⁊ ignis ibi vocāt celi.⁊ sic sumit ī psal.cum dr̄.Volucres celi. Jā ꝫo deorsuz dr̄ terra ⁊ aqua.⁊ ita scōm modū sacre scripture cōprehēdunt illa sb celo. ⁊ iō tria nominat in quib° prohibet fieri similitudines in quibus.oīa cōprehēdit.

Consequenter querit de differētia adorationis ⁊ 3ª dupl̄r.absolute et ī compatione.Quātū ad primū sic. Querit vtrum vna adoratiōe vel differēti scōz rē adorat de°.Ad qō sic.psal. Jn ecclesiis benedicite deo domino de fōtibus ysrael .Glo. Deo cui debet latria.domīo cui debetur dulia.Si ḡ dulia ⁊ latria dicūt drīam adorationis fm rem. ḡ differēs ē adoratio vna qua adorat: vt de°.alia qua adorat vt dñs. Jtē psal. Dñe deus meus ī te speraui . Glo. Dñe oīm p potētiā cui debet dulia. De° oīz p cationē cui debet latria.ḡ differēs est eius adoratio scōm rē.vna qua adorat vt de°.alia qua ut dñs. Jtē dulia dr̄ reuerētia que debetur creature.latria dr̄ reuerētia que debet eterno. ℞ quedā dicūt de deo ab eterno.ꝫdā ex tēpore.vt de°.dñs.creator ꝛc.Et debetur ei honor rōe vtriusq . ḡ debet ei latria.rōe eius q de ipso dr̄ ab eterno.⁊ dulia rōe ei° q de ipo dr̄ ex tēpore . quia latria respc̄ qō eternū ē.dulia illud qō tēporale ē ⁊ catum. ḡ differēs honor debet deo . vn° latria.alt dulia. Jtē deus se habet ad creaturas vt de°⁊ vt dñs.⁊ ē separe has rōes p ītellcm. quia īquātū de° creat:ī q° dñs gubernat. Si ḡ cōsequēnē sequit honor differēs reuerētia ei exhibet ī quātū de°⁊ ī quātū dñs. Jtē de° se hz ad creaturā vt creator.⁊ cā. ⁊ quātū ad 3ª videt ipius ad creaturā disp itas ī nā. Jtē se hz vt deus ⁊ sic dispitas in cōditiōe.quia talis ē dñi ad seruū . Si ergo alia ē rō dispitatis n° ⁊ cōditionis . ⁊ 3ª cō prehēdit ⁊ cōprehēsionē sequit honor. ḡ ali° honor ei debet ī quātū creator . vel cā.⁊ in quātū dñs.ḡ vt prius . Jtē Malach.i.Si ego pater.vbi ē honor me°.⁊ si ego dñs.ubi ē timor me° . Ergo vult q alia reuerētia exhibēda sit ei īquātū pr̄:⁊ īquātū dominus.

Ad oppo rōnal creatura dependet a deo quātū ad ee.quia exiit ab ipo et quantū ad pfectionē ee:et quātū ad cōseruationē ee.et rōe istoz dēt creatori suo honorē:qui dicit latria. Si ḡ scōm oēs istas cōditiōes deo debet latria.ḡ deo īqntū ē dñs debet latria. quia de° dr̄ dñs īquātū ad regimē ei° depēdet creatura ⁊ cōseruat et regit p ipsum.ḡ eadē adoratio debet ei ī q° de° et īquātuz dñs et nō differēs. Jtē latria dic̄ debituz īmēsi honoris.qa dicit debitū honoris rōe sūme maiestatis . dulia dic̄ debitū honoris mēsurati. qa rōne alicui° mēsurati et finiti Uñ nulli scō debet sūmus honor. deo autez scōm ōnē modū debet īmensus honor. ḡ sp ei debetur latria. et ita sp vnus honor seu vna differētia honoris . Jtē dulia et latia dicūt differētiā grad°.et dulia dic̄ iferiorē

gradū. latria supiorē. deo aūt non debetur gradus aliquis iferior honoris. imo supm⁹. quia nō ē dicē q̄ ī eo sit diminutio honoris ratiōe alicui⁹. q̄ semp ī quātū deus ⁊ dñs: ⁊ creator ⁊ hi⁹ debet ei vna dria honoris q̄ est latria. Item Augustinus in libro de vera religione dicit q̄ vera religione colitur deus vt principium vniuersitatis. et dñs. ⁊ ꝛa religiōe vr̄. p opp⁹ ad ydolatriā. g̃ cum latria sit ille honor: qui opponit ydolatrie. g̃ latria ei debet ī quantū est deus et dominus. et sic quātū ad oīa semp vna adoratiōe adorat. Solō dō. sicut dictum est supra scōm Aug⁹. sup illud Mat. 4°. Dominū deū tuū adorabis ꝛc. Seruit⁹ duob⁹ modis ac diuersa significatione solet appellari. vr̄ enī latria: vr̄ ⁊ dulia. ꝑ dulia ītelligit seruitus coīs. hec est seu deo seu hoī. seu cuilibet rerū nate exhibita. a qua ēt seruit⁹. i. dules grece nomē accipit. Latria aūt appellatur seruitus illa: que sola diuinitatis cultui debita. nec vlli ē participāda creature. vnde ydolate nūcupat. Notādō g̃ q⁹ si dulia pluribus mōis accipiat. vno mō vr̄ coīter ad quēcūq; honorē debitū. vel deo: vel create. ⁊ sic accipit Aug⁹ dulia ī predicta auctoritate. Scōdo mō vr̄ ꝓprie ⁊ sic dulia ē cultus vel honor q̄ exhibet creature. Tertio modo vr̄ dulia antonomastice. ℔ ē dulia dignior: que est iperdulia. Glo. sup psal. Adorate sca bellū pedū eius. Dicēs. Caro xp̄i sic īpietate a ℞bo dei assūpta adorat a nobis. non illa adoratione que latria ē: que soli creatori debet: ꝑ illa dulia que dignior ē. Quarto mō vr̄ dulia scōz analogiā. ⁊ sic vr̄ notē extēso Et sic dulia ē reuerētia debita soli deo. tm̄ rōne illius dignitatis ī cui⁹ pticipatiōe est creatura. ⁊ sic intelligit illud deo cui debetur latria. domino cui debet dulia. Notādō g̃ q⁹ mulriplr exponit illa glo. Primo mō sic deo cui debet latria. i. honor incōmunicabil quēadmodū dei sb̄stātia. ⁊ nā ē īcōmūicabil creature. dño cui debet dulia. i. honor cōi cabilis. Omnium enī cōicat creature eo mō q̄ dicim⁹ q⁹ de⁹ potēs ē ⁊ fac creaturā potētē. Sapiēs ē: ⁊ catura facit sapiētē. bon⁹ ē ⁊ fac creaturā bonā. ita q⁹ participat ei⁹ bōitatē. ⁊ scōm hec debet ei honor: qui descendit ī coīonē. s. rōne dignitatū. in quaruz ꝑticipatione dicim⁹ esse creaturā. ⁊ iste honor nominat notē cōi. qō est dulia ꝓpt cōmuniōez. Ratiōe ℞o dignitatis ī cui⁹ pticipatiōe nō est honor singularis. ⁊ vr̄ latria: ⁊ sic ītellr illō deo cui debet latria. domino cui debet dulia. quia dñs cōnotat affectum creature.

Scōo mō exponit illud sumēdo duliam ꝓprie ⁊ antonomastice. quia ī xp̄o ē natura īcreata. s. deitas ⁊ nā creata. s. humanitas Et quātū ad naturā creatā dñs est. secūdū ℞o naturā īcreatā deus ē: ⁊ creator. qua nā deitas vr̄. ga g̃ latria ꝓprie debet creatori: ⁊ soli. ⁊ dulia ꝓpe creature. iō deo debetur latria. domino dulia. Q⁹ g̃ obr̄. q⁹ differens honor debet deo. dō q⁹ nō: ꝑ differens ē debitum honoris ex parte creature ad deum. ⁊ penes illa duo debita sumit latria ⁊ dulia: ꝑ quātū ad illuz qui honorat idem est et vnus honor nō differens. ⁊ ℔ quia quocūq; mō adoretur domin⁹ vel vt ī se cōsiderat⁹ vel vt causa. vel ut rōe dignitatis ī parrici pabil vl pticipabil. sp ē adorato rōe eiusdē dignitatis. s. maiestatis. vnde sp eadem dignitas. s. maiestas adoratur. ⁊ hec oīa sunt vna dignitas in deo: que adoratur. licz differenter īquātū. sic ⁊ sic ⁊ sic. Ad tertiū q̄ dicit q⁹ quedā dicūt de deo ex tēpore. q̄daz ab eterno dō. q⁹ hec oīa sūt vnū ⁊ vna dignitas in deo. ⁊ iō non faciūt differentiam honoris ex parte dei: ꝑ faciūt differentiā debiti ex parte creature. Ad quartū dō. sil'r q⁹ deus creat. deus regit. ℔ facit differētiaz ex parte creature. quia aliud accipit catura ab eo. quia creat. aliud quia regit. ⁊ iō differens ē debitum. vnus tamē honor rōe horū. quia vna dignitas. honor aūt numerat⁹ per dignitatem cui exhibetur. Et per hoc patet responsio ad cuncta.

Consequenter querit de differētia adoratiōis diuine in cōpatione. quātum ad equalitatem. an. s. equali adoratione adoret deus inquātum deus ⁊ inquātū domin⁹ et hi⁹. Ad qō sic. Dyonisi⁹ in libro de diuinis nominib⁹ loquens de dominio dei dicit. q⁹ domi⁹ ē oīm bonorū plenissima pfectio: et īmutabilis firmitas. Ergo dominū dictat honorē in īfinitū dño exhibendū. g̃ equali honore adoratur inquātū deus ⁊ dñs. Itē dominus dicit de deo ex tempore: ꝑ ex actu tēporali nō acrescit deo honor: nec minorat g̃ equalis honor ei debet īquātū de⁹ ⁊ dñs ⁊ nō minor nec maior. Item creatio ē cōmendatio potētie infinite: quia dicit exituz de nō ce ī ee: Sed potentie īfinite deberur

honor infinitus. g̃ rõne creationis debetur honor ĩfinit⁹. g̃ rõe dominii. qa ex q̃ creator ⁊ domin⁹. Itẽ ī b̃ q̃ ẽ dñs ītelligit ⁊ deus. cũ dicit de deo. g̃ nõ minor honor ꝑ equalis debet domino ⁊ deo. Ad opp⁽ᵐ⁾. Potẽtia ī deo ẽ ĩfinita. actus aũt finitus. honor autez debet deo rõe act⁹ ⁊ rõe potentie. Si ergo act⁹ finitus sicut creatura. g̃ ⁊ honor rõne ipsius debit⁹ finit⁹ ẽ. ⁊ si potentia ĩfinita. g̃ honor rõne potẽtie ĩfinitus. g̃ nõ equalis honor debet deo rõne actus ⁊ potentie sue

Itẽ bonitas diuĩa ẽ ĩfinita. tñ beneficia eius ī creatura sunt finita. ⁊ rõne vtriusq; debet honor. ⁊ ex vno dulia. s. ex bñficentia ex alio latria. g̃ inequalitas honoris. Itẽ eẽ diuinũ cõsideraf vt in se. consideratur vt ī creatura. unde scõz b̃ dic̃ Termegistus q̃ deus ẽ spa ītelligibilis. cui⁹ cẽtrũ est vbiq; circũferẽtia nusq̃. diuinũ eẽ cõsideratum ī se dr̃ circũferẽtia que nusq̃ ẽ. quia ĩfinita ⁊ nullo mõ habet finẽ. In quãtũ ꝛ̃o opaf ad creaturã dr̃ centrũ methaforice. que est g̃ cõpatio centri ad circũferẽtiã. eadẽ est diuini esse ad semetipm consideratũ. sic ⁊ sic. Sed cõpatio centri ad circũferẽtiaz est sic̃ finiti ad ĩfinitũ. g̃ diuinũ eẽ vt in se cõsideratuz ẽ ĩfinitũ. cõsideratũ ꝛ̃o ī creatura finitum. g̃ si rõne vtriusq; debet ei honor. debetur ei honor finitus: ⁊ ĩfinitus ⁊ ita inequalis.

Solo dõ. q̃ equalis honor ꝑ deo debetur ex pte dignitatis. quia ꝑ eadẽ est dignitas rõne cui⁹ adoraf. nõ tamẽ ꝑ equale ẽ debitũ. quia iuxta sententiam euangelii. zꝯ. Ma thei. Cui plus cõmittit plus debef. vñ vni dedit domin⁹ duo talenta. alii quiq;. ⁊ plus debebat cui conmiserat quiq;: q̃ cui vnum erat cõmissũ. ⁊ sic ex pte cõmissi seu accepti nõ ẽ equale debitũ: tamẽ equalis honor. qa honor respõdet dignitati: ⁊ eadẽ dignitas ẽ qua accipio hic ⁊ illud. Ad pma rõnez ī cõtrariũ dõ. q̃ sicut ī sole duplex est actio. s. actio qua agit: ⁊ actio quã efficit. ⁊ pma dr̃ lucẽ. scda illuminare. sic in deo est actio qua agit deus. ⁊ b̃ idẽ q̃ sua essentia. ⁊ est actio quã efficit in creatura. Actio g̃ q̃ agit ẽ ĩfinita ⁊ ĩmutabilis: sicut sua essẽtia. Licz actio quã effic̃ sit finita. quia creature sunt finite. honor ãt semp impedit ratione act⁹. quo agit. ⁊ ideo honor ĩfinit⁹ debef ei rõne act⁹ ⁊ rõne potẽtie. Ad scõm dõ q̃ licet beneficia dei finita sint. tamẽ dãf a bõitate ĩfinita. vñ beneficiũ minimũ q̃ dat deus daf ex infinita bonitate. Debitũ aũt honoris rõne beneficii cõsequit illud ex quanto datur. sicut ꝑ in Luc̃. xxi. De vetula que nõ posuit ī gazophilaciũ nisi duo minuta. ⁊ tñ habuit maiorẽ remunerationem. q̃ qui plus posuerũt. quia ex maiori affectu dedit. ⁊ sic ẽ hic. ⁊ ideo honor ĩfinit⁹ debef rõe bñficii dei. quia ex infinita bonitate daf. Ad ȝ⁽ᵐ⁾ dõ ꝼz Dyo. Duplex ẽ cognitio de deo. vna ẽ mõ ĩfinito p ꝓuaricationẽ aliarũ ĉaturarũ. vnde psal. Posuit tenebras latibulũ suum: ⁊ est cognitio de deo p positionẽ mõ finito. sicut cognitio de deo. q̃ ẽ potẽs ⁊ q̃ ẽ bon⁹ ⁊ q̃ sapiens ⁊ q̃ vbiq;. ⁊ q̃ cã ẽ et q̃ hi⁹. ꝺ tñ b̃ oĩa vnũ ⁊ ĩfinita sũt. Dõ g̃ q̃ diuĩa ſ̃a scõm q̃ causa ẽ finiẽs ẽ. ꝺ ñ finita. quia finit creaturã. quia ẽ cã contẽtiua eius ⁊ cõ seruãs. Uñ deus ẽ alpha ⁊ o. i. pincipiuz et finis: ꝺ nõ finit ab ea. vñ ꝓut cõpaf causa ꝓma ad creaturã nõ finit ꝑ eam. ꝺ finit ea Et iõ semp ẽ dignitas ĩfinita rõne cui⁹ debef honor ⁊ iõ ei ĩfinitus honor. Dicitur aũt esse vt cẽtrũ ꝓut cõsideraf ī creatura: ñ quia finiaf in ea. sed quia vt ī Anthonio ⁊ vt minima apparet eẽ bonitas diuĩa cõsiderata in creatura respectu eius quod in ipso consideratur.

Post hec queritur

de adoratione x̃pi. Et querif vtrũ eadem adoratione adorẽt x̃ps. scõm diuinitatez ⁊ hũanitatẽ. Ad qõ sic. x̃ps ẽ deus et homo. Sz rõe qua ẽ deus dignus ẽ honore debito creatori. In quãtũ ꝛ̃o ẽ hõ: dign⁹ est honore debito creature. Ergo cuz adoratio debita creatori sit latria. ⁊ debita creature sit dulia. x̃ps adorandus ẽ dulia: ⁊ latria. ꝺ be adorationes differunt. g̃ differenti adoratione adorand⁹ ẽ x̃ps. Ad opp⁽ᵐ⁾. Jero. Nõ seor sũ ꝛ̃bũ x̃pi adorãdũ ẽ. seor sũ dicit ab hũanitate. g̃ vna adoratiõe adoraf ī quãtũ de⁹ ⁊ īquãtũ hõ. Scõo iuxta b̃ q̃rit. an debeaf maior veneratio filio dei ĩcarnato. q̃ ante ĩcarnationẽ. b̃ enĩ uidef p plm. Quia plra bona sunt pauciorib⁹ bonis magis eligẽda. g̃ plura venerabilia pancioribꝰ sunt magis veneranda. Ergo cũ plura uenerabilia sint in filio incarnato. s. diuinitas. humanitas ⁊ ꝑsona q̃ ī nõ ĩcarnato. Relinquit q̃ ampliꝰ veneratio debef ĩcarnato. Solutio dõ q̃ in x̃po ẽ dignitas ꝑsone. ⁊ diuersitas nãrũ. quia ꝑsona ẽ in duabus naturis. respiciẽdo

g̃ dignitatẽ pſõe ſic vna debeꝫ xp̃o adoratõ quia ipſe ẽ vna pſona: ⁊ vna ẽ dignitas rõe cuius fit adoratio. ſ. vna dignitas pſonalis ⁊ h̃ adoratio ẽ latria. ⁊ h̃ ẽ qđ dic̃ Io. dam⁹ 3°. ſententiarũ. ix. di. Timeo carbonẽ tangẽ ꝑpter ligno copulatũ ignẽ. Adoro xp̃i nãm ꝑpt̃ dei mei ſim̃l vtrinq; ꝑpt̃ carni vnitam deitatẽ. Nõ enĩ quartã appono pſonã ĩ trinitate: ſ cõfiteor pſonã vnam ℞bi ⁊ carnis eius. bis ℞bis ĩſinuare uidet̃ xp̃i bũanitatẽ cũ ℞bo una adoratiõe eẽ adorãdã. attẽdẽdo vnitatẽ pſone. Reſpiciẽdo aũt diuerſitatẽ naturarũ eſt differens adoratio. quia ibi eſt natura diuina que adoranda ẽ latria. ibi ẽt ẽ bũanitas ex qua parte diſtinguẽdũ eſt. qa ipſa bũanitas cõſiderari ſcõz ſe põt. ĩ quãtũ ẽ quedã creatura: tã ſancta tam pulcra. vel put ẽ diuinitati cõiũcta. Et ſi cõſideretur ſcõz ſe. nõ q; ei debeꝫ adoratio: que ẽ dulia digniõr. ⁊ fm h̃ ſup illud. Adorate ſcabellũ pedũ eius. dic̃ glo. Caro xp̃i ſiue ĩ pietate a ℞bo dei aſſũpta adoraꝫ a nobis. nõ illa dico adoratiõe que latria ẽ que ſoli creatori debetur: ſ illa que dulia digniõr ẽ. Si aũt conſideraꝫ put ẽ diguitati vnita ſcõm h̃ fuerũt circa h̃ opiniões. quia quidã dixerunt q; debeꝫ ei dulia h̃ mõ. ſ digniſſima. Alii autem dixerunt q; debeꝫ ei laeria ſcõm Aug⁹. qui ſup illud. Nõ turbeꝫ cor veſtrũ ⁊c. ita dicit ego dñicam carnẽ: imo pfectã in xp̃o bũanitatẽ ideo adoro q; a diuinitate ſuſcepta: et deitati vnita ẽ. vt nõ aliũ ⁊ aliũ: ſ vnũ eundemq; deũ ⁊ hoĩem filiũ dei eẽ confiteor. Deniq; ſi hoĩz ſepaueris a deo: illi nũquã credo vel ſeruio ⁊ loquit̃ de adoratiõe que eſt latria. Ad qđ ĩtelligẽdũ. notandũ eſt q; latria dr̃ triplr. vno mõ dr̃ ꝑprie. ſ. cult⁹ qui debeꝫ deo ſoli: ſeu ĩtelligaꝫ quãtuz ad dignitatẽ ĩ cui⁹ pticipatiõe nõ ẽ creatura. vel ĩ cui⁹ ẽ participatiõe. Scõo mõ dr̃ lata ſtricte: cũ. ſ. aſtrigit̃ vocabulũ ad ſeruitutẽ: que debeꝫ creatori rõe dignitatis: in cuius pticipatione nõ ẽ creatura. ⁊ ſic nõ accipit̃ latria ĩ glo. illa. Deo cui debeꝫ latria. dño cui debeꝫ dulia. In participatiõe enĩ iſtius dignitatis: que deſignaꝫ h̃ noĩe de⁹ ſcõz q; accipit̃ nãlr ⁊ etiã dignitat̃ que deſignaꝫ hoc noĩe creator nõ eſt creatura. Tertio mõ dicit̃ large. nõ ſolũ ſeruit⁹ que debeꝫ digni tari diuine: ſ etiã creature vnite ipſi. in quo ſenſu dicit Raban⁹. Caro xp̃i latria adoranda eſt ſicut ℞bus. ſ nõ oĩ ſpẽ latrie. qm̃ non adoram⁹ eã oĩo pſtrati ĩ terra. ſic vt ẽdem⁹ q; nox creauit de nichilo vt ſacrificamus ei ſicut deo: ſ adoramus eã. quoniã ꝑ ipſam re dẽpti ſum⁹. ⁊ ſic dr̃ latria noĩe extẽſo. ⁊ ſic reſpiciẽdo vnitatẽ pſone vna eſt adoratio. reſpiciẽdo diuerſitatẽ naturarũ differens ẽ adoratio. diuĩa enĩ nã ſemp adoraꝫ latria h̃ũana ĩ ſe cõſiderata ſp dulia. quia ſãctũ ſanctoz. Conſiderata ℞o vt diuinitati vnita adoranda ẽ latria extẽſo noĩe latrie. Ad ſcõm qđ querit̃ dõ. q; maior veneratio põt dici duplr quãtitatiue. quia. ſ. in pluribus ẽ veneratio. vel qualitatiue eo q; maiori ĩtẽ ſiõe. veneratio ſcõm ꝑmũ modũ poteſt dici xp̃o ĩcarnato deberi maior veneratio. quia in plurib⁹ debet venerari. Scõo mõ non debeꝫ ei maior veneratio. quia illud quod debetur ueneratiõis hũanitati magis debe tur ipſi diuinitati. quia ipſi⁹ bũanitatis cã effectiua totaliter ẽ. ⁊ ideo illud qđ obicit̃ q; plura bona ſunt magis eligenda paucio ribus: ĩtelligẽdum ẽ ſcõm ꝑm quãdo non ſũt altera ĩ alteris. ⁊ h̃ ẽ ĩ ꝓpoſito. rõ enim venerationis c̃ature. ſ. bũanitati aſſumpte magis eſt in ipſa diuinitate q; ĩ bũanitate.

c Conſequens eſt querẽ de adoratione creature ⁊ h̃ ordine. Primo de adoratione creature rõnal̃ angelice. 2°. de adoratione creature rõnalis bũane. 3°. de adoratiõe creature irrõnalis. Quãtuz ad ꝑmũ. querunt̃ tria. an maior vel equalis veneratio debetur ſanctis angelis poſt ĩcarnationẽ xp̃i vel ante. An ſit̃ ageli adorandi aliquo mõ latria. Uñ angel⁹ ſathane cũ tranſfigurat ſe in angelũ lucis, dicens ſe eſſe xp̃m poſſit ſine peccato adorari. latria.

Quantũ ad primum

obicit̃ ſic. Ante ĩcarnationẽ xp̃i angeli adorabãt̃ ab hoĩbus ⁊ nõ ꝓhibebãt̃ ſe adorari. ſed poſt ĩcarnationẽ nõ ꝑmittũt̃ ſe adorari ab hoĩe. imo ꝓhibent Uñ ĩ apoca. 22°. dicit Io. Cecidi vt adorarẽ ante pedes angeli: q dixit mihi uide ne feceris. cõſeruus enĩ tu⁹ ſum ⁊ fratrũ tuorũ. ſ ſi debeꝫ ei equalis ho noz q ante debebaꝫ. Conſtat q; nõ ꝓhiberet ſicut nec ante. g̃ non tantus honor debetur angelis poſt ĩcarnationẽ: quãtus ante. Itẽ Grego. Poſt ĩcarnationẽ quia videt̃ hũanã naturã ſup ſe exaltatã: nõ ꝑmittũt̃ ſe adorari ab hoĩbus ⁊ prius permittebant. ergo ⁊c

Itē ad oppō. Ita sunt beati angeli post
ĩcarnationē sic ante. vñ nō ē eorū gloria di
minuta vl beatitudo ex ĩcarnatiōe. ꝺ poti⁹
aucta. Si g̃ nō ē subtracta dignitas beatitu
dinis ex ĩcarnatione. g̃ nec veneratio dimi
nuta. Juxta ꝺ queritᵉ. vñ fuit ꝺ q̃ āgel⁹
phibuit se adorari a Jo. cū ita esset dignus
sicut fuerat ãte ĩcarnationē. Si dicat q̃ ꝺ
fuit ex humilitate. tūc videt q̃ ãte ĩcarna
tionē debuisset se phibuisse ab hoīe adora
ri. quia tunc fuisset maior eius humilitas si
pus se humiliasset hoī q̃ mō. quia ñ erat hō
ita dign⁹ sicut mō. g̃ nō fec̄ ppter ꝺ. ex quo
videt q̃ vellet āgel⁹ ĩnuē q̃ nō tāt⁹ debet
ei honor post ĩcarnationē quāt⁹ ante. Solo
dō. q̃ quātū ē ex pte ipoꝝ āgelorū equalis
honor debet eis post ĩcarnationē et ante. ⁊
ex pte hoīs etiā maius ē debitū honoris vl
veneratiōis āgeloꝝ post ĩcarnationē q̃ ãte
quia plura fecerūt pro hoīe. fuerūt enī mini
stri. ĩcarnatiōis ⁊ miraculorū sic de Gabrie
le legit. q̃ ānūtiauit Marie. q̃ de illa nasce
retur dei filius. Ad illud aūt qō dr̃ q̃ si
equalis honor deberet eis. quare g̃ phibēt
hi⁹ adorationē. dō q̃ aliquid pōt prohiberi
dupl̃r. vel quia malū ē seu occasio mali. vel
phibet ppter aliquā vtilitatē scōm qō dic̄
Aug⁹ sup gen̄. vbi loquit de āgelis venien
tib⁹ ad Abrahā. duplici de cā aliqs arcēd⁹
ē a bono. vel ppter mai⁹ bonū aggrediēdū
vt dñs revocauit illū qui volebat sepelire
patrē suū. Mat. 8°. vel ppter facilē declina
tionē ĩ malū. ⁊ scōm ꝺ dō. q̃ phibuit āgel⁹
Jo. ne ipm adorāret. quia istud erat occasio
mali. q̃a sb̄ p̄textu dulie poterat occasiona
liter ĩtroduci vt c̃ature ipēderet latria. qō
ēet maximū malū. sicut aul⁹ phibet ome
dere ĩ ydolio. quia pōt ee occasio mali. vel ĩ
se vel ĩ alio. s. venerationis ydoli. p̄ᵃ. cor. 8°.
Alia rō fuit quare phibuit. s. ppter prouoca
tionē ad maius bonū. quia p ꝺ volebat ostē
dere q̃ maxīe exaltata ē hūana natura post
ĩcarnationē. ⁊ q̃ magna ē gloria dei in hūa
na natura. ⁊ illud dēt valde hoīes ad maxi
mū bonū puocare.

Secundo queritur

Utrū angel⁹ licite poterit adorari latria.
qō videt p tex. gen̄. 18°. vbi dr̃ q̃ Abraham
adorauit angelos: ⁊ adoratiōe que debetur
trinitati. g̃ latria. Itē Josue 5°. Josue ado
rauit āgelū qui dixit. Ego sū p̄nceps exer
citus dñi. Ergo ipe adorauit āgelū latria.
Ex his videt q̃ angel⁹ possit adorari latria
Solo. dō quēadmodō dic̄ Aug⁹ de fruitiōe.
sola imutabili bonitate ē fruēdū simpl̃r. rō
nali ꝛo creatura que nobiscū pōt pticipare
sūmā bonitatē ē fruēdū scōz quid ⁊ ñ simpl̃r

Itē fruēdū est deo nō in se scōm q̃ dicit
aplus ad Philemonē. Ego te frater fruar ĩ
domīo. Irrōnali ꝛo creatura: que non pōt
nobiscū pticipare sūmā bonitatē ñ ē fruēō
nec simpl̃r nec scōm qd. eo modo dō. tñ nō
poīa. q̃ latria simpl̃r debet deo. Latria vero
scōm quid debet hūane nāe in deo. ꝺ ē nō de
se: ꝺ rōe diuinitatis cui ē vnita. Latria vero
nec simpl̃r nec scōm quid debet creature pu
re quia latria ē seruit⁹ debita creatori. Ad
illud g̃ qō primo obr̃ de Abrahā. is°. gen̄. q̃
videt angelos adorasse latria. ē resp̄sio in
glo. q̃ Abrahā ītelligēs diuinitatē ĩ vnitate
adorabat. ⁊ vispēsationi angelice in forma
visibili ministrabat. Ex ꝺ igit apparet: q̃
duo ītelligebat Abrahā ĩ apparitiōe illoꝝ
virorū. Intelligebat enī creaturā angelicā
ĩ forma hūana. ītelligebat ēt trinitatem. iō
⁊ duplex actus sequebat ĩ Abraham scilicꝫ
adoratio: que cōsequebat ītellectū trinitati
⁊ misteriū qō cōsequebat ad ītellectum nāe
āgelice apparētis ĩ hūana nā. Ex quo patet
q̃ adoratio latrie ĩ Abrahā nō exhibebatur
angelo. Ad illud qō querit de Josue dō.
q̃ Josue apparebat ĩ angelo ipm deū ĩ cui⁹
persona apparebat āgelus ⁊ illū adorabat.
Uñ dicit sup illū locū Adamāci⁹. Adorauit
nō solū quia ex deo ē. ꝺ quia deⁱ ē. nō enim
adorasset nisi deū cognouisset. Quis enī ē
p̄ceps milicie nisi xp̃s. Ex quo relinquit q̃
ītelligebat ĩ angelo xp̃m. cū dixit ĩ Josue 5°
Ego sum p̄nceps exercitus domini. ⁊ sic p̄z
solutio hi⁹ questionis.

Tertio queritur de

angelo sathane cū transfigurat se ĩ angelū
lucis sicut habet 2ª cor. 11. Et dic̄ se eē xp̃m
Utrū possit adorari latria sine peccato. qō
videt. qa ignorantia facti adhibita diligē
tia excusat: quanuis ignorantia iuris non
excuset. g̃ cū iste ignoret qō factū ē ⁊ adhi
beat debitā diligētiā. Relinquit q̃ ñ pecāt
adorando dyabolū sic xp̃m. Itē si aliquis
credēs hostiā cōsecratā a sacdote celebrāte
que nō eēt cōsecrata adoraret eā sic corpus
xp̄i. ppter ignorātiā facti excusaret. g̃ silr

adorās dyabolū vice xp̄i ī p̄dicto casu ppt̄ ignorātiam facti excusabit. Solo dō q̄ sathanas trāsfigurat⁹ apparēs ī spē xp̄i nō ē adorādus pro xp̄o: simplicit: nec credendus ee xp̄s. sed sb̄ cōditiōe. Ūū si adorāret eum simplr peccaret. nec ignorātia excusaret eū ⁊ assignat hi⁹ triplex rō. Prima ē ga glibz ē p̄munit⁹ per sacrā scripturam q̄ angelus tenebrarū transfigurat se ī angelū lucis z⁹ cor. xi. ⁊ Mat. 24. Multi veniēt ī noīe meo ẍ. Et iō tenēt discutē ⁊ nō statim adorare

Scōa rō ē quia hz remediū orationis. ga si oraret deuz toto corde vt reuelaretur ei veritas. deus nō p̄mitteret eū decipi. In hō. n. casu itelligitur illud. Jo. 15⁹. Quicquid petieris patri ī noīe meo dabit vobis. In noīe meo. s. q̄ ē Ihs qđ īterpretat salus. hoc est quicqd petieris ad salutē scōm q̄ exponit beat⁹ Aug⁹. Patet g̃ ex hō q̄ qui nō orat nō adhibet oēz diligētiā quā dēt. Tertia rō ē. quia facillime posset vitare piculum apponēdo. s. conditionē. hoc mō adoro te si tu es xp̄s. Ad illō qđ obr̄ de hostia nō cōsecrata dō. q̄ dēt adorari sb̄ conditione. s. si forma debita obseruata sit. ⁊ hō conditione tacita vel expressa.

Post quā habitū

p est de adoratione angeli. Queritur de adoratione hoīs. qa dicit aplus. Honora inuicē p̄uenientes. Ro. 12⁹. Primo vtrū hō adorandus sit latria. Scōo vtrū omnes hoīes equalr sint adorandi. Tertio modo utrū mali sint adorandi. Quarto quomō sancti viri sūt adorandi. Quīto. vtrum malus prelatus plus sit adorandus q̄z bon⁹ subditus.

Quantū ad primum

sic obr̄ dicit. Jo dam⁹. q̄ honor qui exhibet ymagini refert ad illū cui⁹ ē ymago. vnde dicit magnus Basilius. Honor ymagīs ad pthotypū p̄uenit. i. ad exēplar. Est enī pthotypō. p⁹ forma seu forma exēplaris ad quaz facta ē ymago. cuz g̃ hō sit expressissīa ymago dei poterat in hoīe adorari deus latria ⁊ ita p cōsequēs hō pōt adorari latria. Juxt̄ hō querit de beata v̄gine. Nā dicit Jo. dam⁹ q̄ honor qui ei⁹ ē ad eū qui de ea ē īcarnat⁹ refert. g̃ ipa pōt adorari latria. Solo ad p⁹ dō. q̄ hō nō pōt adorari latria. tñ pōt eē materia adoratiōis latrie ī quātū ē ymago ducens ad deū cui⁹ ē ymago. ⁊ iō adoratio dulie debet ei scōm q̄ dicit Jo. dam⁹. in 4⁹ li. A principio de⁹ hoīez scōz ppriā ymagīez fecit. cui⁹ igit gratia nos adiuicē adoram⁹: nisi q̄ scōm ymaginē dei facti sum⁹. vt enī ait magn⁹ ī diuinis Basili⁹. Honor ymagīs ad pthotypō p̄uenit. i. exemplar. pthotypō aūt ē illud qđ ymago repsentat. Ad scōz qđ querit de beata virgine dō. q̄ q̃uis honor qui eius ē ad eū: qui ex ea est īcarnatus reducat nō sequit ppter hō q̄ honor ille sit latria: ſ sequit q̄ honor ille refert ad xp̄m. Honor tamē ille qui beate virgini debetur ē cuiusdā p̄rogatīe. s. dulie singularis. ⁊ q̃si īmediate disponēs ad latriā. ñ tamē ē latria. cum enī adoro matrē dei: in quātū hi⁹. non adoro vt cāz mei cōditricē. ⁊ ideo ñ adoro vt latria. quia āt adoro vt matrē dī. honoro vt matrē catoris. ⁊ hō ppt̄ ip̄m creatorē. Uñ rō honoris ē ip̄e honor creatoris. ip̄e tamen honor exhibet creature. Ex quo relinquit q̄ ille honor ē dulia p̄rogatīe singularis disponens ad latriam ⁊ cui⁹ rō latria est.

Consequenter querī

tur. Utrū oēs hoīes equalr sint adorandi. Ad quod sic dam⁹ ī 4⁹. li. A principio deus hoīez scōm ppriā ymaginē fecit. cui⁹ igitur gratia nos adiuicē adoramus. nisi q̄ scōm dei ymaginē facti sum⁹. Ex quo obr̄. q̄ si oēs homines equalr ad ymaginē dei facti sunt Ergo oēs hoīes equalr adorādi sūt. Conē adoratio ē debitū rōne dignitatis excellēt̄ g̃ si est dignitas aliqua excellens in vno respectu alterius nō equaliter debet eis adoratio. vel si dicas q̄ īmo quia nō adoratur nisi rōne eius: q̄ sūt ad ymaginē tūc sequet ex hō q̄ vnus nō debet aliū adorare. ga vn⁹ equalr ē altreri quātū ad ymaginē. Itē plat⁹ rōne n⁹ nō dēt adorare sbditū. equalr est ei quātū ad naturā. silr habet dignitatē excellētem respcū illius. g̃ non dēt ip̄m adorare rōe dignitatis. īmo poti⁹ ecōuerso. g̃ ñ eq̄lr debet oībus adorato. Solo dō. q̄ omnib⁹ exhibēdus ē honor pro statu ⁊ tēpore quia oēs ad ymaginē dī facti sūt vt dīc Dam⁹. ⁊ hō ē rō cōis. quare honor oīb⁹ dēt exhiberi loco ⁊ tēpore. Sed notandō q̄ in ymagine que ē hō itelligitur qđ ē p naturā. itelligit etiā ī ea qđ ē p gratiā: que rducit ipsā ymaginē ī plenā cōformitatē dei. ga gra ipa est dei formitas. Ex parte igit n⁹ nō ē differē⁹

adorationis. Uñ quātū ad .b. ē equalitas in oībus. ꝑ respiciēdo possibilitatē ad gratiaz vel actum que est per gratiam que actu est in ymagine: non est ita. Si enim in statu est gre ⁊ habz gratiā actu habet bonū excellēs ī se ratiōe cui⁹ debet ei honor. glibet enī talī aliquo vno excellit. licet nō habeat omnia dona: ⁊ rōe illi⁹ vni⁹ cantat de quolibet cōfessore. nō ē iuētus silis illi. ⁊ sic respiciēdo actū gre in habēte. ratiōe cui⁹ semp excellit adorandus ē hō: ⁊ vnus magis alio. Silr respiciēdo possibilitatē ad grām ī hoīe. licz actu sit extra gratiā tamē adhuc possibilis ad tātā gratiā ⁊ ad maiorē: ꝙ aliquis bñs gratiā actu. ⁊ respiciendo possibilitatē hāc ī ymaginē ī maiori excellētia. ita etiā respiciendo .b. maior honor pōt īpēdi vni ꝙ alii.

Tertio queritur Utrū malis hoībus debeat adoratio. Ad qō sic Jo. dam⁹ Honorādi sūt sancti vt filii ⁊ heredes dei. vt dic̄ Jo ēngelista. Si ḡ mali hoīes ñ sūt amici: nec filii: nec heredes xpi. ḡ nō sūt adorandi. Ad oppo⁹ Ro. iz⁹. Honore īuicem puenientes. Glo. i. in qualibz reuerētia. alr ñ est fraternꝰ amor: nisi mutuis se pueniant obsequiis. Itē aligs mō malꝰ forte pōdinatꝰ ē ad maiorē iusticiā ꝙ aligs mō bonus ⁊ possibilꝰ ē. ad .b. Ergo dignꝰ ē honore rōe istius possibilitatis. Solo dō sicut supꝰ dctm fuit. mali hoīes ꝙātū mali ñ sūt diligēdi. īmo odio habēdi. quia odire malū ī quantū malū nō ē odire naturā ei⁹: ꝑ odire vicium in ipo vt dic̄ Augꝰ. Et iō sic odiendi sūt: ⁊ sic nō sūt honorādi nec adorandi. Attēdē do tamē naturā ipam. quia sūt ad ymaginē dei facti: ⁊ possibiles ad gratiā rōne biꝰ debetur eis honor ⁊ dilectio.

Quarto queritur de adoratione sanctorū qualr sit. Ad qō sic. Dulia adoramꝰ sāctos: ꝑ dulia iō ē qō fuitꝰ. ut dicit Augꝰ. ḡ seruitute ipos adoramꝰ. Ad oppoꝰ Augꝰ in libro de vera religione. Sācti adorandi sūt ꝓpter imitationē nō ꝓpter religionē. adoramꝰ eos caritate nec seruitute ḡ adoratio qua adoramus eos nō ē seruitꝰ.

Solo dō. ꝙ duplex ē seruitꝰ. Est enī seruitus obnoxietatis. ⁊ hec debetur deo. eo ꝙ est prīcipiū nostri eē. Est etiā seruitꝰ rue rētie ⁊ .b. debet sanctis. quia ipsi sūt nostri ductores vel ꝓ doctrinā sic̄ plati vel ꝓ itercessionē. vel ꝓ administrationē.

Quinto queritur an malus plātus magis sit honorandꝰ ꝙ bonus sbditus vel ecōuerso. Ad qō sic. Ro. iz⁹. Cui honorē. honorē. ī prelato qualcūq; sit ē maior dignitas ꝙ in aliquo sbdito. ḡ maior veneratio debet malo plato ꝙ bono sbdito

Cōt. Maior ē dignitas ymagis in bono sbdito ꝙ in malo plato. ꝑ dignitas ymagis rō ē quare nos adīuicē adoramus. vt dicit dam⁹. ḡ maior veneratio debet bono subdito ꝙ malo plato. Solo dō. ꝙ malꝰ plat⁹ in quātū plat⁹ magis dēt honorari ꝙ bonꝰ sbditus. quia magis ē ī pticipatione debiti honoris. quia ē honor. gratuitꝰ debitꝰ ex necessitate. ⁊ ē honor gratuitꝰ nō debitus ex necessitate. Prim⁹ honor debetur prelato in quātū plat⁹. quia ī quātū hiꝰ vice xpi est. Unde Ro. iz⁹. dic̄ aplus de ipo plato. ꝙ dei minister ē. Honor aūt gratuitꝰ nō debitus ex necessitate debetur bono sbdito. ⁊ iō magis tenemur ad honorem maiorem prelati ī quātū prelatus est.

Post hec inquirē dum ē de adoratiōe que debet irrōnabili creature que ē vestigiū dei. ⁊ maxīe de adoratiōe que exhibet cruci xpi. Primo an maior generatio debet cruci xpi ꝙ hōi. 2⁹. An possit deus adorari latria ī vestigio sicut ī ymagine.

Quātū ad primū sic obī exo. zo. phibet ꝙ nō fiat sculptile neq; vlla silitudo. Si ḡ figuramꝰ ōm ī cruce cōt ꝑceptū facimꝰ. nō ē ḡ crux magis adorāda ꝙ rōnalis creatura. Itē adoratio seu veneratio respicit dignitatē. ꝑ maioris est dignitatis rōnal creatura que ē hō ꝙ ipa crux. quia hō ad ymaginē dei factꝰ ē ⁊ creatꝰ est ad beatitudinē. ⁊ vt sit pticeps diuīe bonitatis ⁊ ītatis p cognitionē ⁊ amorē. crux aūt nō ita. cū sit irrōnalis creatura. ḡ maior veneratio debet hoī ꝙ cruci. Cōt. crux a maximis adorat. etiā petrus qui iā beatꝰ ē crucē adoraret: non tamē hoīez. ergo maior veneratio debet cruci ꝙ hoī. Solo. dō ꝙ ē dignitas realis que debet rei. ⁊ est dignitas ymaginis. ⁊ .b. non ē ex pte ymaginis. ꝑ ex pte rei. quā ymaginat. Uñ damꝰ Honor ymaginis ad ꝓtotypū. i. exēplar ītert

Sed notandū q̄ ē ymago p ꝓticipationē.et
b ē rōnalis creatura.⁊ ē ymago vt signū.s.
alicuius beneficii dei.sicut hūanationis ei⁹
⁊ passionis ⁊ hi⁹.vbi g̃ ē ymago vt signuz:
totus honoz referē ad ꝓtbotypū.i. exēplar.
vnde dicit Dam⁹ de cruce.q̄ adorando cru
cē adoramus passionē xp̄i : seu xp̄m passum
ſb his ꝓbis adoramus typū p̄cioſe crucis.⁊
si ex alia materia ē facta:nō materiā adorā
tes absit.ſ typū vt xp̄i simbolum.i.notam.
dixit enī discipulis. tūc apparebit signum
filii hoīs in celo.ſ vbi ē ymago p ꝓticipatio
nem vt homo ideo est adoratio dulie. ⁊ ita
nō ē ſb adoratio crucis maioz nisi ga referē
ad signū.dulia aūt debeē hōi eo q̄ ē in par
ticipatione diuine dignitatis sīc potentie:
uel sapiētie.uel bonitatis. qō non conuenit
cruci . Ille g̃ maioz honoz qui exhibeē cruci
referē ad rē significatā : cui⁹ ē signū nō re
fertur ad ipsam crucē in se. Ad illud qō
obr̄. Nō facies tibi sculptile.dō: secundum
Dam⁹. Q̄ anteq̄z deus eēt humanat⁹ facere
ymaginē deo erat ipietatis.quia fm diuinaz
naturā nō ē figurabil' . ſ postq̄z visibilis et
sensibilis fact⁹ ē p assūptionē carnis: non ē
ſb impietatis ſ poti⁹ pietat' ēipm figurare:
⁊ ſb ꝓpter doctrinā.⁊ īstructionem nr̄az.et
ꝓpter recordationē passionis xp̄i. vt p̄sens
sit nostre memorie. ⁊ ꝓpter ſb īstruimur.et
allicimur ad bonū . hac etiā de cā fiūt yma
gines sāctorū. Unū. Dam⁹ dicit. īuisibilis:et
incorporei:⁊ īcircūscriptibilis:⁊ īfigurabil'
dei quis p̄t facē ymaginē. Insipiē igit' sū
me ē ⁊ īpietatis figurare q̄ diuinū est.hīc
in veteri testō nō erat assuet⁹ ymaginū vs⁹
quia xo de⁹ ꝓpter viscera misericordie sue
scām veritatem factus est hō ꝓpter nostrā
salutē.nō vt Abrahe visus est ī spē hoīs. nī
ut ꝓbis.ſ fm ſbam fact⁹ ē hō. ⁊ perābula
uit terrā ⁊ cū hoīb⁹ conuersat⁹ ē.miracla fec:
passus ē.crucifixus ē.resurrexit.assūpt⁹ ē.⁊
omnia scām xitatē facta sunt ⁊ visa sunt.
ab hoībus.scripta quidē sūt ad memoriā et
doctinā nostrā.quia aūt nō oēs noscūt lr̄as
nec lectioni uacant.patres excogitauerunt
uelut quosdā triūphos ī ymagīb⁹ describē
ad velocē memoriā : qua ꝓpter multotiens
nō fm mētes habētes dñi passiōes ymagīe
xp̄i crucifixiōis videntes ⁊ salutaris passi
onis ī memoratiōez veniētes ꝓcidētes ado
ram⁹ nō materiā ſ ymaginatū. Silr ⁊ dei
genitricis ymaginis.nō materiā ſ figuram
adoramus:honoz enī qui ē ad ipam:ad ipm
qui ex ipa ē incarnat⁹ reducit. Silr autez
⁊ scōrū certamīa erigētia nos ad fortitudi
nem ⁊ imitationē ⁊ zelū virtutis eorum et
gloriā dei sicut diximus. ⁊ enī ymaginis ho
noz ad ꝓtbotypū.i.exemplarit̄ puenit. Et p
ſb soluunt oīa obiecta.

Secundo queritur

Utrū deus possit adorari latria ī vestigio:
sicut ī ymagīe . ga si sic:cū ī oī creatura sit
uestigiū dei:erit adorād⁹ latria ī oī cātura
vt ī lapide. Q̄ aūt ita sit patet.ga genē. 28°.
dr̄ de Jacob. Q̄ surgēs mane tulit lapidem
quē supposuerat capiti. ⁊ erexit in titulum
fundens oleū desup. Cū g̃ latria consistit in
sacrificii oblatiōe ipm aūt oleū obtulit pro
sacrificio.g̃ ipe exhibuit latriā lapidi . Itē
cum deus sit vbiq; p̄sentialr potentialr et
essētialr.g̃ p̄t ī oī re adorari. g̃ scām hunc
modū p̄t cuilibet creature exhiberi latria

Solo cū queritē an de⁹ adorand⁹ sit ī ve
stigio.dō.q̄ nō.nisi īquātū vestigiū efficit
signū p īstitutiōez quēadmoō tabernacli ⁊
lapis quē vnxit Jacob. erat signū ⁊ figura
ipsius xp̄i ⁊ scām ſb signatū adorat latria.

Si xo considerat ipm vestigiū in se.non
p̄t eē mā latrie.vestigiū enī non īmediate
ducit ī deū quēadmoō ymago . Uestigium
enim determinatur ī creatura irrationali.
secunduz vnitatē.xitatē bonitatē.que refe
rūtur ad ymaginē:que ī creatura rationali
determīat scām memoriā:ītelligētiā: ⁊ vo
lūtatē.q̄ quidē īmediate referūt ad trinita
tē.ga g̃ illō solū q̄ō īmediate ducē ī deū p̄t
eē materia latrie.vestigiū aūt nō ducē ī ōm
īmediate.p; q̄ nō p̄t eē materia latrie īq̄ꝝ
h⁹ ſ ymago.hinc ē ēt q̄ deus p̄t adorari ī
ymagīe nō ī vestigio ī quātū est res. Ad
illud xo qō obr̄ de Jacob dō.q̄ ipe nō īpen
dit honorē lapidi.ſ signato p lapidē qō erat
xp̄s. Ad vltimū dō.q̄ quāuis deus sit in
oī creatura ꝓt tr̄ p̄sentialr . potentialiter
essentialr. nō tamē sicut dicē beat⁹ Aug⁹ ad
Bardanū.oēz creaturā ihabitat.solū enim
habitat in illis in quib⁹ ē p gratiam.qui.s.
sunt tēplū eius sicut dicit aplus. Templum
dei sanctū ē qō estis vos. Teplū aūt solū tr̄
creatura rōnalis in qua deus inhabitat per
gratiā cognitionez.⁊ amorē . quia g̃ cātura
irrōnalis nō ē possibilis vt sit templuz.nec
erit ī ea adoratio ꝓt res ē.nisi scām qō est

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

signū,sic dictū ē. Reliqua que pertinēt ad istam mām iueniētur in questione de latria quando de virtutib⁹ inquirēt. Et sic patet responsio ꝛc.

Postquam quesi

tum est de ꝑmo mādato decalogi. Cōsequēter iquirēdū ē de scōo.qō est. Non assumes nomē dei tui ī vanū. Et circa hoc quereꝝ. Primo gnāliꝛ. Scōo spēaliꝛ. Gnāliꝛ duo querūt. Primo de expōne hui⁹ ꝑcepti. Secūdo de cōtinētia eius ꝫ intētione.

Quātum ad primum

queriꝝ de expōne huius mandati: que assi gnaꝝ tribus modis scōm tres expositiones que ponūtur in exodo.xx.ꝫ deut.ꝯ. Una.n. expō ē que pōiꝝ exo.xx. Nō assumes ꝛc. Xp̄m putādo tātū ĉaturā.ꝫ deut.ꝯ. Non estimes creaturā eē filiū dei. Scōa expō ē.q̄ ponit exo.xx.. Nō assumes ꝛc. iurando.ſ.ꝑ nichilo nomē dei.deut.ꝯ.dic glo. Iurando pro req̄ nō est. Tertia etpō ē in deut.ꝯ. Non assumes ꝛc.nomē dei ligno ꝫ lapidi ꝫ bi⁹ tribuēdo. Quātū q̄ ad istas expōnes opponit. ꝫ p̄ quātū ad ꝑmū. An sit coueniens Hugo ī li. de sacramētis. Assumē nomē dei ī vanū.est filiū dei ī visibilē ꝑ hūanitatē fcm̄ creaturā estimare. Ergo assumere nomē dei īuanum ē credere xp̄m purā creaturā. ꝟ q̄ expositio cōueniēs ē. Itē psal. Ante solem ꝑmanet nomē eius. Glo. Ante tēpora ꝫ omnē creaturā permanet nomē eius.i.filius regis. Ergo nomen ē ipse filius Sed Romanoꝝ octauo.dr. Uanitati subiecta est creatura oīs. q̄ assumē nomē dei ī vanū:ē filiū dei credē purā creaturā. Ad oppo⁹ Ro.zᵒ. Cū gentes nāliꝛ ea que legis sunt faciūt: ostēdunt opus legis scriptū in coꝛdibus suis nāliter Ergo decalog⁹ē de dictamīe legis naturaꝝ Sꝛ filiū dei eē boīez vel incarnatū:non ē de dictamīe legis nālis. Ergo ad illō mādatū nō ptinet q̄ filiꝰ dei incarnatꝰ seu visibilis factus ꝑ hūanitatē vt dic Hugo nō credaꝝ creatura. q̄ nulla ē expō. ꝟ ipertinēs ad ꝓpositū. Quātū ad scōam expōnē obiciꝝ sic. Non assumes ꝛc.ſ.iurando pro nichilo.quia quicūq; assumit nomē dei ī vanum peccat mortaliter: ꝟ non quicūq; iurat pro nichilo peccat mortaliter. Jurare q̄ pro nichilo non ꝓhibeꝝ ꝟ. Minoꝛ ꝑz. quia dato q̄ iurare pro nichilo sit mortale peccatū, iam iurare nō eēt indifferens.quia illud qō ē idifferēs pōt fieri sine cā.ꝫ tamē ñ ē peccatū mortale Jurare q̄ eēt malū in gnē. ꝫ nō bonū ex circūstātia. Itē Aug⁹. Jurare nō est bonū et tamē nō ē malū. q̄ scōm ꝟ ē idifferēs. Ergo aliqs pōt iurare ꝑ nichilo sīe pcō mortali.

Itē psal. Nec iurauit ī dolo proximo suo. Glo. ꝓhibet ñ qōcūq; iuramētū. ꝟ iuramē tuꝝ ī dolo. q̄ solū iuramētū ī dolo ē peccatū mortale. q̄ iuramētū pro nihilo non est ꝟ in ꝓhibitione. Quantū ad tertiā expōnem que ē. Nō assumes ꝛc. Ligno ul lapidi nomē dei tribuendo obr. quia scōm hāc expōnem vanū ꝟ appellaꝝ ydolū. Sꝛ quicūq; ꝟ nomē xp̄s ydolo tribuit:facit ydolatriam. ergo ꝟ ꝓhibet ydolatriā. Ergo nō differt a primo ꝑcepto scōm hāc expōnem. Ad oppositū Aug⁹ ī li.de.x.cordis. Si tāgis ꝑmā cordaꝝ interficies bestiā ydolatrie. Si tāgis secūdā cordā interficies bestiā erroꝛis. q̄ erroꝛ ꝓhibeꝝ in ꝟ mādato. ꝫ ꝟ dicit ista expō. q̄ coueniens est. Sed ratione huius queritur si erroꝛ hic ꝓhibetur. ꝫ in primo mandato. quō differēter. Solo dō sicut dictum est supꝛ. Lex Moysi media ē inter legē nature ꝫ legē grē. Educiꝝ enī a lege nᵉ. maxīe quātū ad decalogū. sic dicit Aug⁹ in li. de ẽctioib⁹ noui ꝫ veꝛ.testa. sed ꝟ manifestaꝝ. Uñ dic q̄ data ē lex Moysi vt que latere ceperant manifestarenꝝ. Itē ducit ad legē gratie Uñ psal. Lex dñi īmaculata cōuertēs aīas. Glo. Sua districtiōe coꝛrigēs ꝫ ad xp̄i graꝫ mittēs. Scōm ꝟ q̄ decalog⁹ hꝫ respectū vel rōnē vnā ꝑut educiꝝ a lege nᵉ. Alia ꝑout ducit ad legē gratie. Sic igiꝝ mādatū illud pōt considerari ꝑut ducit ad legē gratie. et sic transit in signū. ꝫ sic nō soluꝫ lr̄ale est. ꝟ ẽt misticū. ꝫ sic exponit vt ptineat ad filiū sic primū ptinet ad patrē. ꝫ ꝛᵒ ad sp̄m scm̄ ꝫ scōm ꝟ ē eius expō. Nō assumes. i. nō credes xp̄m purā creaturā. Si aūt sumatur ꝟ mādatū ꝑut educiꝝ a lege nᵉ. aut cōsideraꝝ scōm suā formā: aut scōm suā ꝛtutē. Si scōm suā formā cōsideret. sic ꝑprie nomē ī vanū assumē ē sicut sumiꝝ ī attestatione ꝛitatis. sic ī iuramēto. ꝫ sic exponiꝝ illa expositiōe. Non assumes ꝛc. Jurādo ꝑ nichilo. exo.xx. Si aūt sumaꝝ scōm virtutē vt sumaꝝ ī vanū sumē. i. abuti noīe. sic ē ꝛᵃ expō. Nō assumes ꝛc. Ligno uel lapidi nomen dei tribuendo. ꝫ sic mādatū istud hꝫ expōnem misticam. Uñ hugo supꝛ dixit ī vanū nomē

ẽ. filiũ dei ẽ. Alĩ sũt due alie expões. s. iurãdo pro nichilo. ⁊ ista nomen dei lapidi uel ligno tribuendo. Hugo ĩ libro de sacramẽtis. Nõ assumes nomẽ dei tui ĩ vanũ. vel ad mẽdaciũ affirmandũ uel ad ydolũ venerandũ. Ad rõnẽ ĩ cõtrariũ dõ. Q licz lex nr nõ dictet ĩcarnationẽ ĩ rõe ppria. dictat tamẽ eã ĩ rõne vli. quia bene dictat q deus sũme misericors ẽ. et q nõ dimittet ẽaturã rõnalẽ quã fecit ad beatitudinẽ oĩo perire.

Ad ea que obiciũt de secũda expone dõ. Q iurare ẽ pferre ỽbũ iuramẽti. Jurare ẽ pro nihilo. aut ẽ iõ qõ assumẽ ỽbũ iuramẽti cũ ĩtẽtione iurãdi ⁊ deliberatiõe: aut sine ĩtentiõe. Si ẽ dicatur iurare pro nichilo assumẽ ỽbum iurandi sine ĩtẽtione iurãdi: sic iurare pro nichilo nõ ẽ peccatũ mortale: nec est ĩ phibitiõe. vnde dormiẽs si pferret ỽbũ iuramẽti nõ peccaret. quia nõ deliberaret nec intenderet iurare. Si ãt iurare p nichilo vel sĩe cã dicaĩ cũ ĩtẽtione iurandi sic ẽ ĩ phibitiõe. ⁊ sic ẽ cõtra hoc pceptum Assumẽ enĩ dicit sumere cũ ĩtentione finis. quia dicit sumẽ ad. ⁊ ppter hũ ille q cũ intẽtione iurat p nichilo. directe peccat cõr hũ mãdatũ. Ad illud qõ obr scõm Aug⁹. Q iurare sit ĩdifferẽs. dõ. q iurare est asserere p pmã ỽitatẽ. i. cũ iuocatione pme ỽitatis ad testimoniũ sue affirmatiõis. Ratione ẽ eius qõ ẽ asserere: ỽũ ẽ q iurare ẽ ĩdifferẽs. quia asserere põt bñ ⁊ male fieri. Sz hũ qõ ẽ iuocare pmã ỽitatẽ ĩ testimoniũ: dic quãdã circũstãtiã que ita determiat hũc actum. q sine ea nõ possit absq; cõtemptu ipsi⁹ ỽitat. que de⁹ ẽ fieri. quia iã taĩ pro nichilo ducẽr pmã ỽitatẽ. ⁊ ita seq̃r q ipm otemneret. Propẽ hũ dõ ad Aug⁹ auctoritatẽ. q iurare nõ ẽ bonũ. ⁊ tamẽ nõ ẽ malũ. ẽ ĩdifferens. q ĩdifferẽs dupl̃r dr. vno mõ dr act⁹ ĩdifferẽs: qui põt bene ⁊ male fieri. ⁊ sic iurare ĩdifferẽs est. ga si fiat ex bona causa bñ fit. Si vero ex mala causa fit male fit. Alio mõ dicĩ indifferẽs. ⁊ hũ ppter ĩclusã circũstãtiã Et q obr q sic sequereĩ. q iurare eẽt malũ ĩ genere. dõ q nõ. quia malũ ĩ gnẽ ẽ qõ vel minat gen⁹ ĩ malũ. ⁊ solum ex circũstantia trahitur ad bonũ. Sz iurare scõm genus bonũ ẽ. s. asserẽ per pmaz ỽitatẽ. nec illa differẽtia trahit ipm actum ad malũ. ẽ q non ĩdiffr̃ẽter exerceaĩ. Ad tertiũ dõ. q iuramẽtũ ĩ dolo vl̃r ẽ ĩ phibitiõe. quia sp determiaĩ ĩ malicia. ẽ iuramẽtũ ex cã põt bñ fieĩ ⁊ male. ⁊ iõ nõ dr phiberi supple vl̃r. Ad ea que obiciũtur de 3ª expõne dõ. q hũ expõ Nõ assumes ẽ ligno vel lapidi nomen dei tribuẽdo nõ ẽ quãtũ ad formã pmã mãdati sed quãtũ ad uirtutẽ. Ex pte aũt forme ppe attẽdiĩ distictio ĩ mãdatis. nõ ex pte ỽtut. vñ si ex parte forme sumereĩ illa expõ. bene pcederet rõ. Adhuc tamẽ scõm istã expõnẽ distĩguiĩ hũ mandatũ a pmo. ga si accipiaĩ q latria ĩ his tribus mãdatis pcipiĩ. sic est distictio: quia ĩ pmo mandato pcipiĩ latria vt adoratio seu veneratio dei secũdũ actũ cordis. cũ dicit. Nõ adorabis ẽ. ga adoratio dic actũ cordis. Vñ Hugo ĩ li. de sacramẽt. Deũ adorare ẽ ei totã mẽtẽ scõz humilitatez ⁊ deuotionẽ sbsternẽ: ⁊ ipm pcipiũ ⁊ finẽ oĩs boni credẽ. Jn scõo ẽo mãdato pcipitur latria scõm actũ oris. vnde pcipiĩ assumẽ nomẽ dei ĩ laudẽ ⁊ gloriã ipi⁹. cũ scilicet phibet ne assumatur ĩ vanũ. Jn 3º pcipitur veneratio dei scõm actũ opis. vt. s. ĩ sabbõ eẽt vacatio deo. ⁊ oratiões. ⁊ oblatiõs acrificiorum fierent.

Postea queritur

de cõtinẽtia ⁊ ĩtẽtione isti⁹ mãdati Et circa hũ querũĩ duo. Primo qõ ẽ nomẽ qõ phibeĩ hic assumi ĩ vanũ. Scõo qd ẽ nomẽ dei assumere ĩ vanũ.

Quãtum ad primum

obr ⁊ videĩ cũ non dicaĩ hũ nomẽ dei cum aliqua determiatiõe. q accipiaĩ generaliĩ. sed sũt nõia sue potentie sue ỽitat: sue bonitatis: ẽ hũ phibetur assũptio in vanũ de nomine potẽtie ⁊ bõitatis ⁊ non solũ de noĩe ỽitatis. Cõfriũ hui⁹ videĩ p Aug⁹. q distinguit q primũ mãdatũ ptinet ad reuerẽtiaz maiestatis. z⁹ ad reuerẽtiã ỽitat. Tertiũ ad reuerẽtiã bonitatis. nõ ẽ sumiĩ hũ nomẽ pro noĩe potentie ⁊ bonitat. Sed solum pro noĩe ỽitat. ẽ videĩ q sumaĩ p noĩe potestat| Psal. Jn multitudine ỽtutis tue mẽtiẽtur tibi ĩimici tui. Sic ẽ cõuenit mẽtiri contra nomẽ ỽitatis. ita contra nomẽ potestatis. ẽ si assũpto nomĩe potestat. s. cũ mẽdacio est assumptio noĩs ĩ vanũ. ẽ qui sic accipit nomẽ potestatis: pũaricat⁹ ẽ cõtra illud mandatũ. Jtẽ psal. Laudte pueri dñm. laudate nomẽ dñi. Glo. i. potẽtiã. Ergo nomẽ dei ẽ potẽtia: ẽ hũ nomẽ põt sumi in vanũ. Ergo phibeĩ hic assũptio hui⁹ noĩs. Jtem qõ phibeaĩ hũ assumi ĩ vanũ nomẽ bonitat⁹ pz Psal. Beat⁹ vir cui⁹ est nomẽ dñi spes eius

Glo.i.qui nō tpalia sperat ab eo: ꝺ illō quod nomē ei⁹ indicat.s.salutē. si g̃ respectu bōi ē spes.g̃ nomē eius indicat bonitatē. Itē quō accipiť nomē dei.vtrū.s.psonaliter vel essētialiter.q̄ psonal'r pz.Psal'. Ante solem pmanet nomē ei⁹.Glo.Nomē ei⁹ fili⁹ regis. Ergo cū ꝓhibeť assūptō noīs ī vanū:accipi tur psonal'r pro filio.ꝺ si sic.soluz g̃ exponiť ꝑma expositione.que ē.i.nō credas filiū dei purā creaturā. Si accipiť essētial'r.tunc obr.Ayo.in plogo vedi nomē theologi tāq; īnoīabilē deū laudāt ⁊ ex oī noīe. Si g̃ ex oī noīe noīať:⁊ laudať. g̃ assumptio alicui⁹ noīs quodcūq; sit.si sumať in uanū uel sine causa faciet p̄uaricationē conr̄ istud mādatū.qđ est īcōueniēs nō sumiť g̃ ħ nomē essē tial'r nec psonal'r.qđ ē g̃ ħ dēz. Nō assumes nomē dei tui ī vanū. Solo đđ.q̄ cum dr Nō assumes nomē dei tui ī vanū.nomē acci piť ħ illud quo id qđ est ꝺus rōnali menti innotescit.Unde psal.Afferte dño gloriā. noī dei.Glo.Afferat⁹.vt.s. ꝑ nos glorioſe ī note scat. Sed nomē pōt assumi scōm q̄ istud mādatū ducit ad legē gratie.⁊ sic dicit hic nomē psonal'r:⁊ tūc illud nomē ē filius: per quē īnotescit tota diuīnitas. Unde Mat.xi.Ne mo nouit filiū nisi pater.nec patrē qs nouit nisi cui voluerit filius reuelare. ħ mō dicit psal'.Ante solē pmanet nomē ei⁹.Glo.Nomē eius fili⁹ regis. ⁊ illa expositio mistica non credes xp̄m eē purā creaturā.vel pōt nomē accipi fm q̄ ħ mādatū educiť a lege nr̄ᵉ.Et tūc nomē accipiť essētial'r. ⁊ sic nomen dei dr ipa ꝟitas vt ē nota.qa ħ ē rō nōis.nomē enī dr eo q̄ est nota. ⁊ sic accipiť nomē dei ī glo.sup illō exo.8°. Percutiaz oēs termīos tuos ranis.que dic̄ nomē dñi ꝟitas est . ipe enī dicit.Ego sum ꝟitas.qui loquor ꝟitatez de deo loquiť. qui enī loquiť mēdacium de suo loquiť . Ad rōnes ī cōtrariū đđ.q̄ no mē in diuīs accipiť: aut scōm potentiā aut scōm ꝟitatē.uel bōitatē. Nā ex pte potētie ē rō vel prīcipiū efficiētie ex pte ꝟitatis est prīcipiū certitudīs.ex parte bonitat⁹ prīci⁹ beatitudīs. Sic̄ g̃ dicim⁹ q̄ efficiētia ul' cā litas ē ex parte potētie. ⁊ ħ ē ꝟitat⁹ ⁊ bōitat⁹ ħ ē īquātū intētio potestatis īr bonitatem ⁊ ꝟitatē.sic etiā dicim⁹ q̄ bonitatis ꝑ se est allicere ⁊ quicqd allicit ē ī rōne bonitatis. Unde potestas nō allicit nisi quia ē bona.nec ꝟitas nisi quia ē bona . sic̄ dicim⁹ q̄ ītentio noīatiōis ꝑ se ē ꝟitatis.quia noīare ē notū facere seu certificare. Ideo ad ꝟitatē respectū cui⁹ ē ētitudo. ptinz se ⁊ potētiā ⁊ bōitatē noīare. vñ ei⁹ ītētio se mānifestat ⁊ potētiā ⁊ bonitatē. Et sic licet sint noīa potētie ⁊ bonitatis.tamē illud p̄ceptū solū ad ꝟita tem ptinet.quia nomē nō ē potētie: nec bōi tatis. nisi ī quātū habēt rōnem ꝟitatis ī se Ad illud qō querit. an nomen accipitur ibi psonal'r uel essēntial'r.pz solo ex dictis.quia put ducit ad legē gratie psonal'r accipitur pro filio.put educiť a lege nature . accipit essētial'r pro ꝟitate.debitū enī bonoris ipi⁹ veritat⁹ naturaliter ē īscriptū mēti rōnali.

Secundo queritur

quid ē dictu nomē dei assumē ī vanū.Dul tipl'r enī cōtīgit assumē nomē dei.s.in atte statiōe.ī denoīatiōe.ī p̄dicatiōe. ī adiurati one.ī osecratione ⁊ tot mōis ctīgit assumē nomē dei ī vanū.cōtinet ne g̃ istud p̄ceptū oēs istas assūptiones in vanū. Si sic.sed cōtīgit assumē nomē dei p denoīatione; sic a xp̄o dr xp̄ianus. ⁊ ab uncto vnct⁹.vt dic̄ Aug⁹. Si g̃ cōtīgit illū qui sic assumit male assumē ⁊ ī vanū et assumptio noīs ī vanu; ꝓhibeť ħ.Ergo ꝓhibeť ħ assumē nomen in vanū.sicut accipiť p denōiationē. Cōtra oīs xp̄ian⁹ peccās.peccat cōtra gratiā hui⁹ noīs.a qua.s.dr xp̄ianus. g̃ oīs xp̄ianus pec cans peccat cōtra ħ p̄ceptū. ⁊ sic peccando cōtra alia p̄cepta.peccat cōtra istud. Itē queriť vtrū ille qui peccat ꝓpť vanā gloriā assumat nomen scōm q̄ ħ ꝓhibeť assūptio noīs. Nā ī opibus bonis puersa ītētio est cā peccati.ꝺ ille qui p̄dicat ꝓpter vanā laudē: hz puersā ītētionē.g̃ peccat. cū g̃ nomē assu mat.assumit nomē ī vanū. ꝺ oīs assumptio noīs ī vanū ħ ꝓhibeť sic̄ oīs adoratio ꝑdo li.ī ꝑmo mādato.⁊ sanctificatō in 3°.g̃ assū ptio noīs ī vanū sic̄ assumiť ī predicatione ꝓpter vanā laudē ħ ꝓhibeť. Itē queriť vtrū adiurare malo fine sit assumē nomen qō ħ ꝓbeť.sic̄ cū dr exorzizo te creatura sal' zc.Et uideť q̄ sic. quia nomē assumere ꝓpe ē nomē ad aliud sumē. ꝺ in adiurationibus nomē ad aliud sumiť. Ergo īpropᵉ assumiť Unde Mat.ix°. Filii vestri ī quo eiciūt. Glosa. exorciste iudeorū. qui ad īuocationē nomīs dei.demōes eiciebāt.Assumit g̃ exorcista nl' adiurator nomē ad aliud. g̃ si assumat ꝓpť malū finē sicut ꝓpter pecuniam. Constat q̄ assumit ī vanū nomē.peccat g̃ cōť ħ p̄ceptᵐ

Ite Mat.7°. Dñe nõne in noīe tuo pphe tauim⁹. Glo. pphetare. facere ✠tutes. eicere demões interdū nō ē meriti illius qui opat sed īuocatio noīs xp̄i. ℔ agit ad dānatiōez īuocātis. uel ob vtilitatē eoz: qui vidēt vel audiūt. ⁊ loquit ve adiurātibus. Isti ergo sumūt nomē dei ad aliud. s. ad uirtutes faci endas: vel ad demones eiciēdos ⁊ ī vanuz quia ad sui dānationē. vt dicit glo. Ergo ī hoc p̄cepto p̄hibet assumē nomē ī vanū. sic assumit ī adiurationib⁹. Ite querit si cō secrare ppter malū finē sit assumē nomē in vanū qō hic p̄hibet. videt q̄ sic. quia ī cō secratiōib⁹ nomē sumit ad aliud. Unū Mat. vltimo. Eūtes docete oēs gentes baptisan tes eos. In nomīe patris. zc̄. Ex quo patet q̄ sumit ad sanctificādū. Sacerdos g̃ q ppter lucrū cōsecrat facit cōtra ℔ p̄ceptū. qa assu mit nomē ī vanū. non g̃ artat ℔ p̄ceptū ad assūptionē noīs ī vanū in assertionibus vt ī iuramēt ✠itat. Solo dō q̄ scōz q̄ ℔ pre ceptū duē ad legē gratie: sic accipit mistice ⁊ sic noīe extēso dicim⁹. q̄ assumē nomē in vanū dr̄: sicut ille qui accipit nomē xp̄i per denoīationē īuanū. quia sic nomē dicit ibi xp̄s. a quo denoīat ibi xp̄ianus. Ad rōez ī cōtrarū dō. q̄ nō sequit ex ℔ q̄ xp̄ianus quolibet mō peccās faciat cōtra ℔ p̄ceptum imo ille solū qui apostatat ab ℔ noīe. ñ oīs aūt xp̄ianus peccās apostatat ab ℔ nomine nisi quando a ✠itate recedit. Unū cōtra hoc p̄ceptū ē peccatū heresis. qō ē ī recessu a ✠i tate. Ad scōm dō. q̄ p̄dicator q̄ predicat ī vanū magis peccat cōtra tertiū mandatū et ñ cōtra illud. quia ītētio p̄m ip̄cepti ē vt sit veneratio dei: ea rōne qua ē p̄ncipiū nr̄e cōditiōis. sicut ītētio scōi ē. vt sit ci⁹ vene ratio. put ē p̄ncipiū rectitudīs. In tertio ē veneratio dei ex ℔ q̄ ē finis intētionis. s. scōm q̄ bonū ē sūmū. ⁊ ℔ venerato ē quies vel sanctificatio sabbati. qui g̃ habet malā ītētionē peccat cōtra tertiū p̄ceptū. ⁊ ideo p̄dicator qui ppter vanam gloriā predicat cōtra tertiū mādatū peccat. quia hz malam ītētionē. Ad aliud de adiurationibus et cōsecrationib⁹ dō. q̄ est assumē nomē vt no mē. ℔ ē nomē vt ✠itatē. ⁊ ē assumere nomē vt ✠utē. ille g̃ q adiurat accipit nomē ut vir tutē. s. vt aliquid p ip̄m agat. ille aūt qui cōsecrat accipit nomē vt bonitatē ⁊ grām p quā sanctificet: sicut baptizās. Solū autē ille qui iurat accipit nomē vt nomē. vel ut ✠itatē. qa ip̄m īuocat ī testimoniū sue asser tionis. scōm aūt ppriā ītētionē hui⁹ p̄cepti: nomē dei assumē ē ad assertiones ipaz ✠ita tē adducere seu ī testimoniū assertionū.

Postquā inquesī

tū ē de z° mādato generalr. Querē dum ē specialr ve ip̄o quātū ad iuramētum ppter illam exp̄onem. Nō assumes zc̄. i. non iurabis pro nichilo. Circa g̃ iuramētū plura querūtur. Et primo de actu iuramēti. circa qō plra querūt. Primo an sit bonū ul malū vel īdifferēs. Scōo: an sit licitū ul illicitū vlr. Tertio: an p̄hibet iuramētū rōe act⁹ vel affect⁹. Quarto an p̄hibet quātū ad cōsuetudinē vel quātū ad actū. Quinto cui cōueniat iurare. Sexto an licitum sit iuramētū recipere. Septio de forma ip̄ius iuramenti. Octauo de comitib⁹ ⁊ obliga tione iuramēti. Nono de interpretatione iuramenti.

Quātum ad primum

sic obr̄. sup illud Mat.5°. Dico vobis. Non iurare oīo. dic̄ glo. p qō quis iurat: illud ve nerat ⁊ amat. ℔ amare deū ⁊ venerari ī se ē bonū. g̃ iurare ī se ē bonū. Ite oīs actus scōm quē ot̄igit assimilari deo ē bonus. sed iurare ē hi⁹. g̃ act⁹ iurādi sīplr ē bon⁹. Ma ior p̄z. quia de⁹ iurat p se ip̄z ✠itatē geñ. zz°. Per memetip̄z iurauī dic̄ dñs zc̄ ⁊ hebreoz 6°. qm̄ neminē habuit ⁊p quē iuraret maiorē. iurauit p semetip̄m. silr hō p illaz eandē ✠i tatē que de⁹ ē iurat. vñ eadē ē rō assertiōis vtrobiq̄. g̃ p actū iurādi assimilat hō deo

Ite iurare ē īuocare deū testē. ℔ qō ē deū īuocare nō dic̄ aliquā ordinationem. Silr nec ℔ qō ē testem dic̄ aliquā ordinationez. quia ℔ ē īuocare deū ad testificādum asser tionē. Assertio aūt ē vt credat ✠itas. Si g̃ addat rō qua credat. nō ē inordinatio: ℔ rō iter oēs qua magis vēt credi ē ip̄a veritas p̄ma. Ergo ip̄am sic īuocare nō dic̄ aliquaz ordinationē: ℔ bonū simplr. Jurare g̃ quod dic̄ hi⁹ īuocationē ē bonū simplr. Ite Aug⁹ in ℞mōe dñi de mōte. ita p̄cepisse dñm ītel ligit ne iuraret. ne quis q̄ sic bonū apperat iuramētū vel iusiurādū ⁊ assiduitate iurā di ad plurū p cōsuetudinē labat. iurare g̃ p̄hibet ppter piurū. g̃ nō est malū in se vel scōm se. g̃ ē bonū uel īdifferēs. Ad oppo⁹ Aug⁹ Juratio falsa ē p̄nicios. ✠a periculosa

nulla secura. Ex quo patet. q̄ oīs iuratio est piculosa: ꝑ exponē se alicui piculo quantulo cūq̄: nulla īterueniēte circūstantia ē maluz in se seu sīplr. g̃ iurare nō pōt bene fieri sīe circūstātia boni addita. Est igit iurare malū simplr ⁊ nō bonū. Itē Iero. sup ꝯ Mat. Considera q̄ saluator nō p̄ deū iurare phibuit: ꝑ p celū ⁊ terrā: et ierosolimā ⁊ caput suū. et ꝑ puulr fuerat concessū ī lege. vt quō deo victimas īmolabant ne eas ydolis īmolarēt. sic iurare pmitterēt p deū. non q̄ hoc recte facerēt: ꝑ quia meli⁹ ē illud deo exhibē q̄ demōibus: ꝑ offerre victimas nō ē bonuz ī genere. quia ydolatre ꝑ agūt. īmo solū ex circūstātia trahit ad bonū. Itē phibitio iuramēti ē de p̄ceptis moralibus: ꝑ ōe quod phibet moraliter prohibet quia malū. ergo iurare cū phibeat in euāgelio simplr nulla circūstātia addita. Constat q̄ iurare simplr ē malū nō g̃ bonū scōm se uel in se. Solo dō. q̄ bonū ī actib⁹ multiplr dr̄. s. bonū ſm se: bonū ī se: bonū ex cā: bonū ex occasiōe. tot etiā modis dicit ī actibus malū. bonū scōz se dicit cū sic designat ⁊ īformat actus. q̄ nō pōt fieri male nec cadē ī oppositā vrīaz tale ē diligē deū ex caritate. bonū aūt in se ē q̄ ex sua noīatione bonū ē: tamē pōt male fieri ut p̄dicare orare. elimosinā facere. ꝑ. n. possūt male fieri si fiant ꝓpter vanā laudē uł aliquā aliā malā ītētione: ⁊ tñ de se nominant bonū. Bonū ex cā est: q̄ nec scōz se: nec in se bonū ē. tamen ex cā bonū ē vt cōmedē ꝓpter sustētatiōē corporis ad seruiciū dei Bonū ex occasiōe ē. q̄ nec scōm se nec in se: nec ex cā directe bonū ē scōm p̄mā ītētiōez ꝑ solū dr̄ bonū. quia ē quedā occasio ducēs ad bonū. vt ymolare victimas ⁊ sacrificia. erat occasio quedā apud iudeos ducens ad bonū. qa faciebat eos vacare ab ydolarria. Uñ vt retraherēt a cultu ydolorum quibus victimas offerebāt: p̄cipiebāt victīe offerri deo. Tot etiā modis dr̄ malū. Malū g̃ scōm se ē quādo act⁹ sic ē deformat⁹. q̄ nullo mō pōt bene fieri nec cadē ī oppositā vrīaz vt fornicari. Malū in se ē q̄ ex se nullo addito malū ē pōt tamē addi talis circūstantia. q̄ bn̄ fit ⁊ ē bonū sicut occidē in se ē malū. tñ addita aliq̄ circūstātia fit bonū. sic ē occidē de iusticia. Malū ex cā ē q̄ ex gnē bonū ē tamē ex cā malū ē. sic ē dare elimosinā ꝓpt vanā laudē. Malū ex occasione ē q̄ in se bonū ē. tamē ex occasione malū ē quia habz in se quādā facilitatē ⁊ ꝓnitatē ī malū. hoc mō iurare malū ē. nō enī iurare scōm se nec ex se malū est. habet tamē quādā facilitatē ad malū sicut ad vei ꝺceptū: ꝑ ē ad piuriū vnde ex occasiōe ē malū. ⁊ ꝑ ē q̄ dic̄ Aug⁹ ad publicolā. dictū ē in nono testō: ne oīo iuremus q̄ mihi ꝓptēa dictū ē uidet: nō q̄ iurare ē peccatū. sed quia peiczare inmane peccatū ē a quo nos longe eē voluit qui oīo ne iuremus cōmonuit. ⁊ sic maluz ē ex occasiōe. quia ē occasio ī ipo iurāte ad piuriū. ⁊ dei contēptū. sed hi⁹ occasio ñ venit ex pte actus huius: qui ē iurare. ꝑ rōe ꝓnitatis ad malū que ē ī ipo qui iurat. quia ut dic̄ Aug⁹ ex assiduitate ē ꝓnitas. ad ꝑ q̄ hō labatur ī piuriū. De īdifferēti aūt actu notandū. q̄ indifferens dr̄ triplr quia vno mō dicit īdifferēs. q̄ nec ē bonū nec malū aliq̄ p̄dic torū modorū ī moribus dico. s. nec in se nec scōm se: nec ex cā: nec ex occasione et tale ē ambulare ⁊ sedere. Scōo mō dr̄ aliquid īdifferēs q̄ nō ē malū: nec ī se nec scōm se. tamē potest bene fieri ⁊ male fieri ex occasione. ⁊ tale īdifferens ē iurare. Tertio mō ē īdifferēs q̄ malū est ex suo genere tñ pōt bene fieri ⁊ male: ⁊ tale ē occidere. sic igit patet quō iurare est bonū ⁊ malū ⁊ indifferens. Ad illā rōem qua obr̄ p q̄ q̄s iurat illud venerat ⁊ amat dō. ꝓpter ītelligētiā illius auctoritatis. q̄ cū dr̄ p q̄ q̄s iurat ꝛc. ꝑ dr̄ p significātiā. quia talis significat se deū amare ⁊ venerari: qui p deū iurat. ille enī qui iurat introducit sp testē sue ꝛitatis maiorē se. ꝓpt ꝑ significat se venerari illuz p quē iurat: tamē ex pte ꝓnitatis iurantis est occasio ruine ad malū. s. piuriū. ⁊ iō phibet vt dic̄ Aug⁹ ne assiduitate iurandi p cōsuetudinē labat bō ad piuriū. Ad rōes ex pte oppositā dō. ꝓmo ad p̄mā q̄ dr̄ q̄ iuratio ꝛa ē piculosa ꝑ ē dictū p occasionem. Uñ piculosū respicit ibi agēte cui⁹ ꝓnitas ē ad malū. sicut dr̄. s⁹ geñ. sens⁹ ⁊ cogitatio hoīs ꝓna sunt ad malū ꝛc: ⁊ nō dr̄ ꝑ quātuz ad naturā actus in se. Ad scōm q̄ dicit q̄ similr ꝓmittitur iurare ⁊ ymolare. dō q̄ Iero. loquit quātū. ad occasionem quia silis ē occasio vtrobiq̄. tamē natura actus iurādi ē in genere boni. natura ꝛo actus ymolādi ē īdifferēs. Circa q̄ notandū. q̄ cōcessio tribus mōis ē. Est enī cōcessio dispēsatiōis. s. quādo cōcedit q̄ nō sit malū. q̄ si non cōcederet malū esset q̄lis cōcessio fit mōacho

de cōmēdēdo carnes a suo abbate. Alia est cessio alicui⁹:ne malū eueniat. Tertia ē cōcessio alicui⁹ ne peius eueniat. libellus ḡ repudii fuit cōcesſ⁹ iudeis ne pei⁹ eueniret.

Scdo aūt mō fuit facta concessio iudeis de ymolatione ⁊ sacrificiis. ℔ mō ēt fuit in ramētū cōcessum. Erant enim iudei ꝓni ad ydolatriā ⁊ vt sacrificarēt ydol'. Sil'r erāt ꝓni vt iurarent p ydola. Jdeo ad ℔ cauendū cōcessuz ē eis iurare p deū. sic victimas offerre deo. ꝫ nō sequit ex ℔ qn act⁹ iurādi in se sit de genere boni. qa ī iuramēto duo sunt. s. natura actus: qui bon⁹ ē. Item ibi est ē ꝓnitas ex ꝑte hoīs iurātis. ad ℔ q iuret p ydola. ⁊ ℔ ē simpl'r malū. Jdeo habendo respectum ad hanc ꝓnitatē iurātis. dr̄ iurare p deū eē ī cessiōe iudeis. Sz obr̄ cōr̄ prēdicta. quoniā dic̄ Aug⁹. q iurare nō ē bonū ⁊ tamē nō ē malū. ḡ nō ē bonum in se. dō q ītelligit dicē q nō sit bonū scōz se. ℔ ē tale bonū qō nullo mō possit male fieri. nihil absolute dr̄ bonum nisi tale sit. Ad 3m dō. q differētia ē ī ꝓhibitiōibus legis ⁊ euāgelii. quia ī lege ꝓhibet qō malū ē. ī euāgelio āt ꝓhibetur non soluz q malū est: ꝫ ēt occasio mali. ⁊ ī ℔ addit euangeliū vltra legē. Unde dicit euāgeliū ℣ Mat. Si oculus tuus scandalizat te ɔc. Unde oīs occasio peccandi ibi ꝓhibet. Jurare ḡ ꝓhibet in euāgelio nō qa sit malū in se: uel secūdū se. ꝫ qa est occasio mali in iurante. q ꝓn⁹ ē ad ptriū.

Secūdo queritur utrū iurare sit licitū: vl' illicitū. Ad qō sic exo. xx. Nō assumes nomē dei tui ī vanū. Glo. Jurando pro nichilo. Ex quo ꝑz q nō licet iurare pro nichilo ītmo ꝓhibitū ē. Ex quo sic obr̄ iurare oī circūstātia remota. est iurare p nichilo. ꝫ iurare simpl'r est iurare cī circūstātia remota. ḡ iurare simpl'r ē iurare pro nichilo. Sed iurare pro nichilo non ē licitū. ḡ nec iurare simpl'r ē licitum. Cōtra Aug⁹ sup epl'am ad gal. non ē cōtra p̄ceptū dei. Juratio que ad malū non iurātis ē: ꝫ ɪcreduli. a quo iurare cogit. nō ītelligit ita deū ꝓhibuisse a iure iurādo. vt quatū ī ipo ē. ipe non iuret. ḡ iurare nō ē licitū. Item Aug⁹ ī sermone de ℣bis apostoloz̄. si peccatū esset iuratio. nō diceret ī lege. Reddes domino iuramenta tua. Licitū aūt ē. qō nulla lege uel iure ꝓhibet. ḡ iurare ñ ē illicitū. Sz cōtra. log absq circūstātia ē malū. quia ℔ ē loqui ociose. qa vt dicit Gre. Ociosum ē qō caret rōe iuste necessitatis vel ītētiōe pie vtilitat'. ℔ aūt nō ē licitū. ꝫ iurare est loqui. ḡ iurare simpl'r absq circūstantia nō ē licitū. Ite psal'. vir līguosus nō dirigef Glo. Si quis ℣a dicat sed ꝑter necessitatē vir līguosus ē. Ex quo ꝑz q nō licet log ꝑter necessitatē. ḡ cū iurare sit loqui. ñ licet simpl'r iurare ꝑter necessitatē. Solo dō q quidā sunt actus boni in genere. ī quoz̄ vsu circūstātia ē ī p̄cepto.

Alii sūt boni ī genere quoz̄ usus ē ī differēs. nā quidā sūt boni ī genere. q pfecti sūt. qui scōm se referunt in deū: tales act⁹ sunt excellētes. vt sacrificare: celebrare: iudicāe: ⁊ iurare. Alii sūt boni ī gnē: ñ tm̄ excellētes sūt. quia ñ referūt ī deū. vt dare elemosinā ⁊ hi⁹. Jn ꝓmis ḡ actib⁹ rōe illi⁹ excellētie act⁹ ītelligūt circūstātie: sine qb⁹ nō possūt fieri nec debēt. hi⁹ aūt circūstātie sūt: vel loci: ul' tp̄is: ul' psōe: ul' cāe: vl' modi. ℣bi gr̄a. Judicare ē de actibus excellētib⁹. Judex in iudicando ē loco dei ⁊ cōformat deo ⁊ tenz tūc sedē dei. Ro z⁰. Scim⁹ quoniā iudiciū dei ē. deut. p. Judiciū dei ē et rōe hui⁹ excellētie determīat sibi circūstātiaz modi debiti seu qua nō licet iꝑm fieri. Ite ī p̄cepto hz iudicare ista circūstantiam. vt. s. iuste fiat deut. ic⁰. Juste qō iustū ē psequeris. Sil'r celebrare ē de actib⁹ q referūt ī deū. ⁊ rōe sine excellētie determīat sibi circūstātiam pson̄e: qa ñ a q̄libet pson̄a pōt exerceri. De breoz̄ ꝯ⁰. Oīs pōtifex ab hoībus assumptus pro hoībus cōstitut⁹ ē ad offerēduz deo ɔc. Sil'r sacrificare ē de actibus excellētib⁹ qui referūt ī deū ⁊ ī ei⁹ reuerētiā maiestat'. rōe cui⁹ determīat sibi circūstātiā loci. Uñ deut. iz⁰. Caue ne offeras holocausta tua ī oī loco quē videris. ꝫ ī eo quē elegerit domin⁹. sil'r iurare ē de actibus excellētib⁹. quia iurare ē ꝑ ꝓmā ℣itatē asserere. ⁊ iō ē act⁹ excellens rōe cui⁹ determīat sibi circūstātiā cause. vt videlicet non fiat sine cā debita. Jurare ḡ nūq̄z bñ pōt fieri sine cā. ꝫ ℔ nō fac̄ malicia act⁹. quia ī genere bon⁹ ē. ꝫ ℔ fac̄ excellētia act⁹. Dare ℣o elimosinā lz sit bonū ī genere nō tamē ē act⁹ excellēs. Jdeo simpl'r sine aliqua istarū circūstantiarū licitū est iꝑm exercere. predicci aūt actus nō. quia sūt act⁹ ad deū relati ꝫm se. sic ergo iurare simpl'r sine circūstantia debite cāe nō ē licitū. quia iurare ē actus p ōm. ⁊ iō excellens sacrificare: ⁊ celebrare sunt actus ad ōm. Judicare est

actꝰ ſcōm deū. Ad aliud tamē qō obī de loqui dō.q; ſi loqui ſit ī caſu illo in quo dēt eē ad neceſſitatē uel utilitatem.ꝟum ē q; ſi fiat ſine cā malū ē ⁊ ocioſuz:ꝑ ñ omne loq ē biꝰ.īmo aliqō loqui ē qō non diſponit ad ℔ q; aīa auertaī a deo:nec q; minꝰ cōuertatur ad deū.⁊ illud nō ē ocioſū.loqui enī non eſt de actibꝰ ꝓfectis ī quibꝰ determiaī circūſtātia rōne ſue excellētie ut oporteat ipm fieri ſemp ex cā neceſſitatis:uel utilitatis.Si.n. ſic eēt bene ꝓcederet argumētū. Jurare āt eſt de actibus perfectis qō ſine cauſa ñ pōt exerceri abſq; peccato.

Tertio queritur de

phibitiōe iuramēti.utrū.ſ.illa phibitio ſit quātū ad actū uel quātū ad affectū. Ad qō ſic Ja.ç°.Ante oiā fratres mei nolite iurare g̃ phibeī ibi affectꝰ. Unde nolite iurare.i. non affectetis iurare. ergo non prohibetur hic ratione actus iurandi.cū nō fiat ibi mētio de actu. Itē Augꝰ ī li.de mēdacio dic̄ dñs Dīo nō iurare.i.quātū in te eſt ñ ames nec cū aliqua delectatione appetas. Prohibitio g̃ domini referī ad affectū:ñ ad actū. Cōtra exo.xx.Non aſſumes nomē dei tui in uanū.Solo.iurādo ꝓ nichilo. ℔ dī nō ſoluz de affectu iurādi:īmo de actu. Ratiōe huiꝰ querīt quare ī quibuſdā actibꝰ prohibetur affectꝰ ⁊ nō actꝰ. ſicut affectus habēdi diuicias phibeī. ꝑ actus.ſ.habere diuicias non phibeī.Unde pſal.Diuicie ſi affluāt nolite cor apponē.i.nō affectetis diuicias. uñ phibet cor.i.affectū poni ī diuiciis.nō quī habeāt. Solo dō q; duplex ē affectꝰ inductus ſeu cōpulſꝰ ⁊ ſpōtaneus. Affectꝰ cōpulſꝰ ē ſicut ille qui proicit merces ī mare ꝓpt periculū euadēdi.iſte moueī ad ℔:ꝑ coactꝰ ⁊ cōpulſus neceſſitate. Jurare g̃ ⁊ deuicias appetere phibeī quātū ad affectū ſpōtaneū .ſ.q; non dēt hō moueri ad iſta ſolo affectu ſpontaneo:ſeu volūtario. īmo ſemp affectu īducto p cām. ſīc ē de piciente merces ī mare.Ratio aūt quare ī his phibeī affectꝰ ⁊ ñ actus ē. quia quedā ſūt que diſponūt ⁊ īclināt animā ad auerſionē a deo.℔ ē ad cōtemptū vel ad cōuerſionē ad cōmutabīe bonū. cū ad illa aīa inclinaī.talia ſūt iurare.habē diuicias.Diuicie enī diſponūt animā ad cōuerſionē ad cōmutabile bonum ideo ad peccatū. Jurare diſponit aīam ad auerſionem a deo hoc eſt ad contemptū ipius. īō ad peccatū.quia vt dic̄ Augꝰ. Peccatū ē ſpreto incōmutabili bono bonis cōmutabilibꝰ adherē. Ideo etiā phibeī affectꝰ diuiciarū.vt.ſ. nō apponaī cor ī diuiciis. Unī Mat.6°. Nolite ſolliciti eē aīe vrē quid māducetis ⁊ iō dic̄ ſufficit diei malicia ſua quaſi dicat :ſufficiat vobis ſi adhuc ex neceſſitate moueāmi.q.dicat ſatis ē adhuc malū nō affecteris amplꝰ. In illis aūt ī quibꝰ actus ñ ē occaſio nec ad cōuerſionē:nec ad auerſionē non eſt phibitio nec actus nec affectus. In illis āt in quibꝰ phibeī actꝰ ſemp phibeī affectꝰ q ponit nomē opi. Silr maledicere ſine cā phibeī ne affectet hō illud. Unde.Ro.iz°. Nolite maledicere.

Quarto queritur an

phibeī iuramētū quātū ad cōſuetudinē nl quātū ad actū. Ad qō ſic Mat.ç°. Ego dico vobis nō iurare oīo. Solo. Uſū iuramēti phibet. Ergo hec phibitio ītelligīt quantū ad vſū.nō quātū ad actū. Item eccleſiaſtici z̄°.Jurationi non aſſueſcat os tuū aſſueſcē dicit vſum. Ad oppoⁿ. Uſus nihil aliud ē q; iteratio actꝰ. Cum g̃ iurat aliqs aut iurat ſine cā:aut cū cā.Si cum cauſa actus eſt bonꝰ.Silr ſi iurat ſecundo ⁊ tertio ꝛc.Si ſp cū cā ſemp actꝰ licitꝰ.g̃ ⁊ vſus licitꝰ:nec uſꝰ phibībēdus.Si iurat ſine cā.q; nō eſt actus licitus.illud g̃ qō ꝓmū phibeī ē actus ipe ⁊ nō vſus niſi rōe actꝰ. Solo dō.q; actio iuramēti pōt eē cū cā uel ſine cā.ſed ſine cā ſp phibeī vſus ⁊ actꝰ.quia iurare ſic: illō eēt ℔itaté cōtēnere:℔ ē ꝓ nichilo ducere. Si aūt ſit cū cā ℔ pōt eē duplr. vel cum cauſa vtili ſolum.vel ex cā neceſſaria.quia his de cauſis aliqñ iuraī.ſ.ꝓ utilitate.vl neceſſitate ⁊ appello iuramētū ex cā neceſſaria:qō .ſ.ñ pōt dimitti ſine peccato.vt ſi iudex cogat aliquē iurare. ñ poſſet ille dimittē iuramētū ſine peccato. Si ſit iuramētū.ex cā neceſſaria dicimus q; nō phibeī vſus: nec actꝰ.Si aūt ſit iuramētū ex cā vtili ſoluz: ſic vſus iurādi phibeī ⁊ ℔ ꝓpter ꝓnitatem labendi ī piuriū. Et ℔ ē qō dic̄ Augꝰ.in li. de ſermōe dñi de mōte.ita precepiſſe dñm ītelligīt ne iurareī ne quiſq; ſiē bonū appetat iuſiurādū ⁊ aſſiduitate iurandi ad periuriū ꝓ conſuetudinē vilabaī.

Ad maiorem autem

eudētiam ꝑdictorū obī contra ſolutiones

p̄dictas in quibus dictū est q̄ iurare ē bonū in genere. Ad q̄ sic. Dīa bona ī genere cū debitis circūstātiis ītellecta appetenda sūt. Si g̃ iurare nestitū suis debitis circūstātiis nō ē appetēdū. Jurare nō ē bonū ī gnē. Minor p̄z. quia Ro.i. dr̄. Testis ē mihi deus ꝛc. vbi glo. Nō ē iuratio bona. i. ñ appetēda ē. Et Aug⁹ ī ſmone dñi ī mōte ita p̄cepisse dñm ītelligit ne iurēt. ne quisq̄ sic bonum appetat iusiurādū. Ad oppositū. Sic ille qui iurat ē in assumptiōe ver̄itatis ad aliqd asserendū: ita ille qui facit miracula ē ī assūptiōe potestatis ad aliquid faciendū. vnde vterq; assumit aliqd diuīe excellentie. quia ad aliud sumit. Si g̃ facere miracula bonuz ē ī genere: nō tamē ē absolute appetēdum. Ita nihil īpedit quī iurare sit bonū in gnē licet nō sit absolute appetendū. Jtē sunt quid āact⁹ faciētes nos ī ꝺformati ꝺez diuīe p̄tār. Alīs q faciūt nos ī cōforma..ōez diuīe scie: uel ver̄itatis. ⁊ ī istis ñ ē absolutus appetitus. Alii faciūt nos ī cōformationē diuine bonitatis. ⁊ tales absolute appetēdi sūt. sic ē misericordem. Unū Mat. 5°. Estote misericordes sicut pater vester celestis misericors ē. Alii ver̄o nō sūt absolute appetēdi. ver̄bi gr̄a. Actus qui nos cōformat p̄tati. nō ē appetendus. Unū Dcy. exo. 4°. Recusabat coraz dño habere p̄cipatū sup poplm ysrael. sil'r nec actus cōformās nos scīe vel ver̄itati. ē absolute appetendus. vnde bō peccaut ⁊ cecidit eo q̄ appetit cōformitatē diuīe sciētie. cuz dixit ei dyabol⁹ geñ. 3°. Erit sic dii sciētes bonū ⁊ malū. sil'r ⁊ āgel⁹ cecidit eo q̄ appetiit cōformitatē p̄tātis. Si g̃ nō p̄hibet quī tales act⁹ sint boni in genere. l; nō sint appetēdi sil'r. uel absolute. Sil'r iurare nihilo min⁹ erit bonū ī genere: l; nō sit simpliciter appetenduz. Solo cōcedēdū sic dictū est. q̄ iurare quātū ad naturā sui act⁹ ē bonū ī gnē seu de genere boni. ⁊ nō sequit̄ q̄ si nō ē absolute appetēd⁹: q̄ ꝓpter ꝺ nō sit bonū in genere. Nā quedā ē cōformitas ad deū: q̄ ē ī meritū. quedā aūt que r̄seruat̄ ī premiū. Cōformitas que ē in meritū ē ꝺformitas ad ipsam bonitatē scōm vnū modū. Nam vie bonitatis sūme sūt misericordia. ver̄itas. seu iusticia. Psal. Uniuerse vie dñi misericordia ⁊ ver̄itas: ⁊ cōformitas ad misericordiaz p̄tinet ad meritum. Cōformitas aūt ad iusticiam p̄tinet ad premiuz. Unū ī 3° sapiētie dr̄ q̄ iudicabūt sancti natiōes ⁊ ī psal. Gladii ancipites corū ad faciendam vindictam in nationibus ꝛc. Sil'r cōformitas potētie reseruatur ad primū. Unū quīto sapiētie dr̄. q̄ sancti accipient regnū decoris. ⁊ ꝺyadema speciei de manu dñi. Sil'r cōformitas ad sciam p̄tinet ad premiū. Unū aplus. i. cor. 13°. nūc cognosco ex p̄te. tunc cognoscā sicut et cognit⁹ sū. Cū g̃ vnūquodq; sit appetendū put ē ī suo ordine. iō ipi viatori appetēda ē cōformitas p̄tinēs ad meritū in via: que est cōformitas ad misericordiā. ee aūt cōformē potestati vel cōscīe uel iusticie vel ver̄itati ꝺ nō ē appetēdū. Sz iterū ī ꝺr̄iū obr̄. circa mala scōm se nō ē tanta p̄hibitio quāta est circa iurare. Quia dr̄ ī Math. Non iurare oīo. vnde iuramentū oīo p̄hibet. ⁊ mechari vel fornicari nō ita vl'r p̄hibent. quia non dr̄ nō mechaberis oīo. g̃ min⁹ videt licituz iurare q̄; fornicari vel mechari. Ad hoc ītelligēdū q̄ mechari vlius p̄hibet q̄; iurare: l; nō apponat ibi nota vl'itatis: que ē oīo differt enī dicē. dico vobis oīo nō iurare. ⁊ nō iurare. quia si dicat oīo nō iurare cadit distributio sup negationē. ⁊ tunc ē sensus. dico vobis ī nullo casu iurare. ⁊ sic nō p̄hibet hic iurare. ⁊ īmo p̄hibet ita q̄ cadit negatio sup distributionē. ⁊ tūc ē sensus. non iurare oīo. i. dico vobis nō iuret ī quolibet casu. sicut quādo nō ē cā necessaria vl' vtil' societati hūane. ⁊ ita iurare nō p̄hibet vl'r sed mechari simpl'r p̄hibet ⁊ vniuersaliter Unde p̄hibet mechari ī oī casu.

Consqueter que

Quaritur quibus cōueniat iurare vel licet. Primo an deo cōueniat iurare. 2°. An angelis cōueniat iurare. Tertio An professis formam euangelii et p̄latis conueniat iurare.

Quātum ad primum

Querit̄ vtrū deo cōueniat iurare ⁊ p quid. Et videt̄ q̄ ei cōuenit iurare. Psal. Jurauit dñs ꝛc. Et geñ. 22°. Per memetipm iurauī dic̄ dom⁹. Ergo deo cōuenit iurare. Sz vlteri⁹ querit̄ p quid cōueiat ei iurare. vt̄ ꝛ. s. p aliū a se. s. p creaturā aliquā. vl' p semz ipm. videt̄ q̄ p se ⁊ nō p creaturā. ga hebr. 6°. dr̄. Mn̄ neminē habuit p quē iuraret maiorē. iurauit p semetipm. hoīes enī p maiorē sui iurāt. Si igit̄ iuramētū ē p maiorē. deus ñ pōt iurare p aliū a se. Ergo ñ pōt iurare

per creaturam. Conr Amos 4°. Super illud Jurauit dominꝰ in sancto suo. dicit glo. Jn se ipo ul in filio vel in aliq electo angelo. uel in hoīe: g cōuenit ei iurare p āgelos uel hoīes. ⁊ sic p creaturas. Jtē Jero. i originali sup illud idē 4°. Amos. Jurauit dns in se ipo ul in filio uel in oī qō factū ē. g cōuenit ei iurare qualibet creaturā. ppter hoc querit si deus iurat quid ē suū iurare.

Secūdo queritur utrum sanctis angelis cōueniat iurare. Ad qō sic. apoc. x. Dicit qꝺ angelꝰ iurat p viuēte in scla sclorū. Ergo eis cōuenit iurare. Jtē iurare ē certitudinē facē p primā ritatē. ꝺ certificare p pmā ritatē. hoc maxie conuenit āgelo ⁊ magis p ipam q per altā. g iurare maxie ei conuenit Cōtra Mat. 5°. Sit sermo vester. ē. ē. nō nō. Glo. Nō pfectiꝰ ē docuit. Nō ifirmitati idulsit. qō ro supstitioso resecauit. vñ secūdū hoc. Jurare p dm ē ifirmitati. ꝺ qō ē ifirmitatis nō cōuenit angelo. Ergo iurare p deū ei nō competit.

Tertio queritur an pfectis pfectis formā euāgelii conueniat iurare. videt qꝺ nō. Ber. de dispsatiōe ⁊ pcepto. Nō se ualet extēdere ptās ipantis. nisi quatenꝰ attigerit votū pfitentis. ꝺ votū pfitētis forma euāgelii est qꝺ eā obseruet. ꝺ forma euāgelii ē. Sit sermo vester. ē. est. non nō. g tenet p votū hāc obseruare. ꝺ hanc obseruando nō iurat. g tenet nō iurare. g non poterit cogi ad iurādum p supiorē. Conr quicūq; pōt eē testis: pōt iurare. Sz quicūq; pfectus pōt eē testis ritatis: sicut dicit de aplis. i. actuū. Uos eritis mihi testes. g qcūq; pfectus pōt iurare. g pfectꝰ forma euāgelii pōt iurare. Et si pōt cogi ad ꝺ qꝺ sit testis pōt cogi ad iurandū. Maior pz quia nullus pōt eē testis veritatis in iudicio nisi iuret.

Ratiōe horū querit qualiter differenter cōuenit iurare deo: angelo ⁊ hoī pfecto: seu pfesso forma euāgelii. Solo dō sic habet ex cōcilio tholetano. zz°. cā. q. 4ª. Ubi logt de iuramento dei. Jurare dei est a se ipso nullatenus ordinata conuellere. i. nullatenꝰ commutare que a se ipso fuerint ordinata ⁊ pmissa. ⁊ Jsa. 62°. Sup illud Jurauit dns dicit glo. i. īmobilr statuit. Ex quibus patet quid ē iurare dei. Jurare ro angeli ē que a deo īmutabilr ordinata sūt denūciare. ga ipsius ē proprium denūciare: ⁊ manifestare facta a deo. Jurare ro hoīs ē deū testem īuocare. vel deo aliqd obpignorare. sic dicit Aug⁹. ⁊ sic pz dicta. Ad illud g qō obī an possit deus iurare p creaturā dō qꝺ ꝺ ppō p aliqn dicit auctoritatē aliqñ ꝺauctoritatē Cū aūt dicit iurare p aliqd ꝺ prepō p dicit auctoritatē. ⁊ iō nō pōt cōueniēter dici. Jurat deus p creaturā. Sz bene pōt dici iurāe in creatura. quia dicendo qꝺ deus iurat per creaturā. diceret qꝺ creatura eet ei pcipiū certitudis. ipa autem ritas pma nō habet aliud pcipiū certitudis q se ipam. ⁊ ideo nō pōt dici iurare p aliū a se. bene tñ facit deus certitudinē de sua volūtate misterio alicuius creature. Rōe huius dī iurare vel iurasse in creatura. Sicut in aliquo electo āgelo vel hoīe. vt dicit glo. illa qa īmutabilē suā dispōnē manifestat sic in āgelo. sic logt glo. illa ⁊ Jero. i originali sup locū illū. Ad scōaz questionē dō qꝺ iurare āgeli ē īmutabilē ritatē. vel īmutabilis ritatī dispōnem īmutabilē manifestare. Nō g obī qꝺ iurare p deū ē ifirmitatis. dō qꝺ nō ē in angelo. īmo pfectiōis misterii. In angelo ē qꝺ denū ciet dispōnē ritatis īmutabilis. Dupler enī ē nā. s. nā sana ⁊ nā egra. In nā ifirma sic ē humana nā rum ē qꝺ ifirmitatī ē ppter pnitatē ad malū. In nā aūt pfecta ⁊ sana. s. agelica nō ē ifirmitatis īmo potiꝰ firmitatis ⁊ pfectionis. exemplū de vino: qō nꝰ sane sanū ⁊ cōueniēs ē. egre ro īcōueniens. vl pōt dici qꝺ ē ifirmitatis eiꝰ cui iurat nō iuranti. Ad tertiā qstionē dō. qꝺ pfesso forma euāgelii: possūt in cā cogi ad iuramētū. qui enī vouet forma euāgelii obseruare ita uouet ut nulla cā cogente non iuret. cogente autem causa nō vouet nō iurare. vt cogente malo incredulitatis ⁊ cogente vtilitate.

Postmodum que ritur de receptiōe iuramēti an licitū sit recipe iuramētū. Et circa ꝺ quērūtur duo. Primo an licitū sit recipe iuramētū in forma cōcessa. Scōo an licitū sit recipere iuramētū in forma non concessa.

Quantū ad primum obī sic. zz. c. q. i. Augꝰ de ꝺbis apli. dicit sup illud Mat. 5°. quod amplius est: a malo est. Sic quod amplius est: a malo est: nō iuranti ꝺ non credentis. ꝺ non credēs ꝺ appellatur

ipē recipiēs iuramentum. Ergo qđ amplius
ē ꝟ est iuramētū ē a malo recipiētis. ꝺ ñ nisi
qui recipit iuramētū. ḡ nō ē licitū recipere
iuramētū etiā ī forma cōcessa. qñ. s. iuratur
p deū vel p creaturas ad ꝟ deputatas. Itē
accipiens iuramētū aut accipit illud sciens
illū qui iurat iurare flm. aut nesciens ipsum
iurare falsū: aut sciens ipm iurare uerū. sed
quocūq; mō sic accipiat sp peccatū ē. ḡ acci
pē iuramētū sp illicitū ē ⁊ peccatū. Minor
p; p Aug⁹ ī glo. super illud Ro. i. Testis est
mihi deus. qui dicit Multū ītereſt q exigit
iurationē si nouit illū iurare falsū vel non.
q enī nescit. Et ī ō dic̄. Jura mihi ut ei fides
sit. nō audeo dicē nō esse peccatū: tñ hūana
temptatio est. Si āt fecisse nouit ⁊ cogit iu
rare homicida ē. Ergo neq; sciens iurantez
iurare falsū: neq; nescies pōt recipe iuramē
tum sine peccato. sil'r neq; sciēs ipm iurare
ẋum. quia si scit ipm iurare ẋum: facit ipm
iurare pro nichilo. ḡ sine cā facit ipz iurare:
⁊ ipe cōsentit: ⁊ recipit. ḡ peccat. Illicitum
ḡ ē recipere iuramētū. Itē videt q iudex
peccet ī recipiēdo iuramētū. quia iudex exi
git iuramētū. Sz Mat. ⸗. dr̄. Sit sermo vr̄
ē est. nō non. Nō enī amplius ē: a malo ē.
Et dic̄ glo. sup illud. Ro. i. Testis est mihi
deus. tu nō facis malū: qui bene vteris iura
tione vt alteri suadeas qđ vtile ē. ꝺ a malo
ē supple illi⁹ qui recipit iuramētū. ḡ ꝟ est a
malo iudicis. Itē rōne hui⁹ queriť a quo
malo. s. a malo iurātis: vel ei⁹ qui recipit iu
ramētū. ⁊ videť q a malo iurātis quilibet
debz meli⁹ pſumere de alio q̄z de se. Jgitur
si iurās credit se eē ẋidicū in iurando. cum
bōitatis hūane sit credē primū eē ẋidicum
Jurātis ē credē illū cui iurať credere iuran
tē eē ẋidicū. Si ḡ iurās credit eē ẋum p; q̄
iurat. Uñ credit se eē ẋidicū: dēt suspicari
⁊ pſumē: q alter cui dēt iurare credat illō
eē ẋum. ꝺ si oēs crederēt aliis nō iurareť. ḡ
iste nō dēt iurare si credat illud eē ẋuz: pro
quo iurat. Si ḡ ꝟ ē malū. ꝟ ē malū iurantis.
Sil'r etiā si iuret falsū: sp videtur eē a malo
iurātis. Itē videť q a malo recipientis
Aug⁹ sup epl'am ad gal' dic̄. Non est contra
p̄ceptū dei. Juratio que a malo nō iurantis
ē ꝺ increduli a quo iurare cogiť. Itē sup
illud Mat. ⸗. qđ ampli⁹ ē z̄c. Glo. nūqd malū
qā etiā si ñ bonū tamē necessariū. ꝺ a malo
ē nō tuo: ꝺ illi⁹ a quo cogeris iurare. i. ab in
firmitate eius que malum ē. Ad oppositū
ostēdiť q licitū sit recipe iuramētū. zz. c. q.
. i. Aug⁹ ad publicolam. Quāuis dictū sit ne
iuremus tñ nūq; ī scripturis sanctis me le
gisse memini ne ab aliis iuramētū r̄cipiam⁹
Ex quo p; q licitū sit recipere iuramentum

Itē. zz. c. q. i. Aug⁹ de ẋbis apli. ipm iura
re sic̄ peccatū nō ē. Jta iuramētū ab aliquo
recipere malū non ē. Solo dō. q licitū est
iuramētū recipe in forma concessa. sic̄ dicūt
p̄dicte auctoritates. Notandū tñ. iuẋ quod
dā ẋbū qđ dicit Aug⁹ in glo. sup illud Ro.
. i. Testis ē mihi de⁹ vbi dic̄. Ego vobis di
co Nō iurare oīo. ibi phibuit dñs qđ ē malū
suasit bonū qđ ē appetēdum. phibuit enim
falsū vel sine necessitate iurare. suasit ẋum
loqui. indulsit iuramētū qđ ē necessarium.
Scōm ꝟ ḡ distinguēdū ē q sicut duplex ē
iusticia. s. publica ⁊ p̄uata ita duplex est iu
ramētū. s. publicū qđ respic̄ iusticiā publicā.
⁊ p̄uatū qđ respicit. iusticiā p̄uatā. De iu
ramēto p̄uato ī q̄ iurať falsū ex cā distīguē
dū scōm Aug⁹ ī glo. sup illud Ro. i. Testis
ē mihi de⁹ z̄c. qa recipiēs iuramētū aut scit
illū iurare falsū: aut nescit. ⁊ tamē non scit
illū iurare ẋū. ꝺ si scit illū iurare flm et r̄ci
pit dic̄ Aug⁹. q homicida ē ille qui r̄cipit. Si
āt nescit illū iurare falsū. nec tamē scit illū
iurare ẋū. dic̄ q hūana tēptatio ē. i. q̄ veni
ale peccatū ē. vnde dic̄. q aūt nescit. ⁊ ideo
dicit Jura mihi ut ei fides sit ñ audeo dicē
nō eē peccatū. tamē hūana tēptatio ē. i. ueni
ale peccatū est. Si aūt fecisse nouit: et cogit
homicida ē. q̄re dic̄ q nō audet dicē non eē
peccatū de illo qui nescit quia recipiens iu
ramentū sp debet pſumere de ẋitate p̄rimi
xp̄i. Uñ sicut iudiciū suspicionis de occulto
veniale peccatū ē: sic istud peccatū est. Si āt
sit iuramētū publicū. i. rōne publice iusticie
sic iudicē recipe, iuramentū sine peccato. ⁊
cogente ordīe iudiciario pōt recipe iuramē
tū sine peccato. īmo ad ꝟ q recipiat tenet
quia bonuz publicū dēt p̄poni bono p̄sone.
Si tamen sciat ipm iurare falsū dēt ipsum
repellere secundū suū posse. Si tamē cogiť
ordine iudiciario. ita q si ñ reciperet omit
teret de his que ad ordinem iudiciariū per
tinēt. dico q teneť accipe ⁊ sine peccato re
cipit. Ad p̄imum qđ obr̄ qđ amplius est: a
malo est. Dicendū sicut dic̄ Aug⁹ in libro de
li. ar⁹. Q duplex est malū. s. malū culpe. ⁊ ma
lū pene. Cuz ḡ dicit qđ ampli⁹ est: a malo est
loquitur de malo pene. qđ est īfirmitas seu

ĩcredulitas.ꝛ nō de malo culpe. Et ꝟ̄ est qđ dicit Aug⁹. Ro.i. sup illud. Testis est mihi deus. Sic.iuratio nō ē bona.i. appetēda nō tamē mala.i. phibita cū ē necessaria. licꝫ sit a malo ĩfirmitas eoꝝ. quibus aliquid psuades: que ĩfirmitas vticꝫ malū est. vnde nos qtidie liberari pcamur dicētes. Libera nos a malo.ꝛ ꝟ̄ ēt dicit Aug⁹ ĩ canone. zz.c.q.i. de ꝛbis apli. exponēs illud. qđ amplius est: a malo ē. dic. Noīe mali ñ malicia. ꝑ peccati pena ĩtelligit. ex penali enī ĩfirmitate ĩcredulitas illa pcessit: qua ad iurādum cōpelli mur. ꝟ̄ aūt ĩfirmitas seu ĩcredulitas ē ignorātia: qđ ē pena quedā nature corrupte. Non g̃ sequit ꝟ̄ ē a malo pene. g̃ ē peccatuꝫ facē illud. Ad scām pꝫ solo ex p̄dicta solōne que stionis Ad illud qđ obr̄ de iudice. Unde ꝟ̄ habet q̄ possit recipe iuramētū sine pccō đđ scām illud apli. Ro z⁰. Scimus quoniaꝫ iudiciū ē dei. ex quo ꝛbo intēdit aplus q̄ iudex iudicādo vicē dei hꝫ. ꝛ locū dei obtinꝫ. vnde loco ipsius residet ĩ iudicando. et iō mediāte ꝛitate que deus ē pōt pquirerē ꝛitatē. cū enī sit vice dei cui oē iudiciuꝫ reseruatur pncipaliter. deū habet mediū ad iudicādū. ꝛ iō cū iuramētū sit testificatio fcā p ꝛitatē p̄maꝫ. siue p deū. ideo iudex potest recipe iuramētū sine peccato: dūmō pceđat ordine iudiciario. quia ex ꝟ̄ q̄ sedem dei obtinet p deū q̄ ē ꝛitas prima: ceteras ꝛitates pōt pquirere. Et q̄ obr̄ q̄ illud a malo est. đđ. q̄ ē malū generale: ꝛ ꝟ̄ ē malū nr̄. et est malū psone. hoc g̃ nō ē a malo psone indicis ĩmo ꝟ̄ ē a malo generali. de quo etiā habet ĩ ps. Dīs homo mēdax. i. pnus ad mēdaciuꝫ. ꝟ̄ enī ē malū generale. Sil̄r a malo generali ē illud. quia iudex nō tenet ibi locū persone ꝑ locū p re publica ꝺseruāda. Sꝫ q̄rit iuꝛ ꝟ̄. cū malū sit recipe iuramētū ĩ aliquo casu quare nō phibuit dīs recipe iuramentū sic phibuit iurare. Ad ꝟ̄ đđ. q̄ designando vnū designauit alterū. quia nō est recipere seu iurare. Et ppter ꝟ̄ sicut iurare sine cā ē peccatū: ita recipe iuramētū sine cā ē pccm: ꝛ sic phibēdo vnū phibuit alterū.

Postea queritur de receptione iuramēti ĩ forma nō concessa. et appello iuramētū ĩ forma nō concessa. sicut quādo iurat p falsos deos: seu p ydola. q̄rit g̃ an sit licitū recipe tale iuramentū. Ad qđ sic. zi. genes legit. q̄ Jacob accepit iuramētū a Laban. qui tū iurauit ei p falsos deos.

Itē. i. Machabeoꝝ. 8⁰. legit q̄ Judas petiit iuramētū a romanis. quia petiit ab eis fedus: ꝛ tū sciebat q̄ iurarēt p falsos deos. seu p ydola. Si g̃ Jacob ꝛ Judas ĩ omnibus ꝺmēdātur. licitū ē recipe iuramētū p falsos deos. siue ĩ forma nō concessa. Cōtra Ro. i. Qui talia agūt digni sūt morte: nō solū qui faciūt: ꝑ q cōsētiūt faciētib⁹. Ex quo accipit q̄ faciētes ꝛ assētiētes eiusdem rei sūt. Si g̃ recipiens iuramētū factū p ydola: consentit ipi iuranti p ydolum. nō ē licitū recipe tale iuramētū. Itē Aug⁹ ĩ li. de doctrina xpīana. ordo caritatis ē q̄ diligat deus sup oīa deinde anima propria. Tertio pximus. 4⁰ corpus ppriū. g̃ qui salutē sui corporis pfert saluti alie pximi peccat. quoniā cōtrariatur ordinē facit. Sꝫ hoc facit qui pro re tēporali facit iurare pximū p ydola: ꝛ ab eo tale iuramentū recepit. Ergo peccat q pro re tēporali recipit iuramētū p falsos deos. Solo đđ. q̄ duplex est bonū. s. bonum publicum ꝛ bonum personale. bonum publicum semper p̄iudicat bono pone: ꝛ semp ei ꝓponit seu ꝓordinat. scām ꝟ̄ g̃ đđ. q̄ vbi ē bonū publicū cā. licitū est iuramētū recipe ĩ forma non cōcessa: ꝑ non vbi bonū pone eēt cā. Jacob ergo iurauit Labā: ꝛ r̄cepit ab eo iuramētū ppter bonū publicū. s. posteritatis seu prolis que ab vtroꝫ nasceret. Sil̄r iudas recepit iuramētū a romanis ppter bonū publicum vt. s. eēt pax firmata iudeoꝝ ꝛ romanorum

Ad pmū qđ obicit ĩ cōtrariū. q̄ nō soluꝫ qui talia agūt digni sunt morte: ꝑ etiā qui cōsētiūt faciētib⁹ zc. đđ q̄ ille qui iurat per ydolū firmat. Item per tale firmat. s. per ydolū. vel p falsuꝫ deū. Ille g̃ qui recipit iuramētū illud: aut habet intentionē ad solā firmationē: ꝛ pro bono publico. Aut habet intentionem vltra ad rationē firmādi. s. ad ydolū per qđ fit firmatio. Si pmo modo: dicim⁹ q̄ talis nō cōsētit illi p qđ fit firmatio: ꝑ soluꝫ ipsi actui seu ipsi firmationi. Et ppter ꝟ̄ licet iurans peccet. nō tamen talis recipiens iuramētum peccet. Si aūt fert ītētionē scđo mō: sic peccat sicut ꝛ iurans. et ꝟ̄ mō pcedit auctoritas apli. Ad scđꝫ đđ q̄ pax tēporalis aliquādo ordinat ad bonū corporis soluꝫ. ꝛ sic scām ordinem caritatis postponendū ē bono singulari alie pximi. et sic pcedit ratio. Aliquādo aūt ordinat ad bonū spūale publicū. vt ad pacem coēm. vel

aliqd bi?. Et sic ꝑpondēat ⁊ preordinatur bono aīe ꝓximi.nec facit contra ordinē caritatis:qui tale bonum bono singulari anime proximi preponit. immo potius secundum ordinem caritatis.Quia semper bonū publicū ꝓiudicat bono ꝑsone. ⁊ sic licitū ē recipe iuramētū a ꝓximo ꝓ bono tēporali publico:⁊ nō ē cōtra ordinē caritatis.

Dostea queritur

de forma iuramēti,. Forma aūt iuramēti quedā ē cōcessa:sicut illa qua iurat ꝑ deū.Quedā ē ꝓhibita sic illa qua iuratur ꝑ falsos deos seu ꝑ ydola. Queda ꝛo est partī concessa:ptim nō ꝯcessa.sicut illa qua iurat ꝑ creaturā. Querit ꝯ de forma cōcessa. De forma nō cōcessa:seu ꝓhibita. De forma concessa ptim.partim nō cōcessa.

Quātum ad primum

querit sic. Multiplices inuenimus formas iurandi vna ē. Uiuit dñs:que fuit ī aliquo tpe legis.ꝫ inuenit 4° Rē.4°. Alia silr īueniꝫ tur. 2° Rē.3°.ꝫ. ſ.ꝫ faciet mihi dñs. ⁊ ꝫ addat.Alia silr inuenit. Ro.2°.que ē. Testis est mihi deus.quia dic Aug?.q ꝫ iurat aplus. Tēpore aūt moderno iurat ꝑ deū. Querit ꝯ cū idē sit iurare:qō ꝑmā ꝛitatē i suā assertionē adducē.quō forma iuramēti seu iurandi multiplicet in tot:⁊ variet. Q; autem ꝫ nō sit forma iurādi .cū dicit viuit domin?: ostendit.quia iuramētū fit ad assertionem ꝛitatis. S; assertio ꝛitatī magis ꝑtinet ad sciētiā uel ꝛitatē dei: q; ad eius vitā.vnde ꝓꝑie asseritur ꝛitas ꝑ ꝛitatē.ꝯ debet dici. Scit domin?.⁊ nō viuit dñs. ⁊ sic illud nō ē forma iurādi . Querit ꝯ an sit forma iurādi.si dicatur.Scit dñs.sicut quādo Petrus dixit Jo.vltō.Tu scis dñe:q; amo te. fuit ne iuramētū:⁊ ostendit q; sic.2ª cor.12°.dic aplus.deus ⁊ pater dnī nostri Jhū xpi scit quia nō mētior.⁊ dicit ibi glo. vt vera esse ostendat que dixit:vel que dicturus ē iuramēto cōfirmat. Ex quo ꝑ; q; ibi ē iuramētū: ⁊ ita forma iurādi ē. Scit dñs. Itē cuz dic aplus.Deus scit quia non mentior. ꝫ asserit aplus ꝛitatē ⁊ introducit deus sciēs in testimoniū ⁊ assertionē hui? ꝛitatī. Ergo ibi ē iuramētū.⁊ ita ē ibi forma iurādi. Itez iurare ē certitudinē ꝑ primā ꝛitatez facere. S; ille qui dic : Deus scit:facit certitudinez ꝑ primā ꝛitatē.ꝯ iurat.ꝯ ibi ē forma iurādi

Itē deus non ē testis nisi de eo qō scit.ꝯ sicut ꝫ q; est.deus est testis. pōt adduci ad assertionē ꝛitatis.⁊ ita istud.De? scit.ꝯ ibi ē for? iurādi sic ibi. Silr obī de hac forma iurādi.Testis ē mihi deus.videt enī cē ea ꝺ cū ista qua iurat ꝑ deū. Quia dic Aug?.in glo.sup illud ad Ro.i.Testis ē mihi de?.qd enī ē ꝑ deū nisi testis est mihi de?. aut quid est.testis ē mihi deus.nisi ꝑ deū . ꝯ idē iuramētū ē ⁊ nō differēs. Silr queritq; alī ē iuramētū ꝑ hāc ꝓpositionē. ꝑ.vt.i.cor.15°. quotidie morior ꝑ gloriā vestrā fratres. ſm vnū modū.sicut glo. exponit que dicit.q; iurat ꝫ aplus: vt sciam? q; ꝛum iurare nō est peccatū Aliqñ ē iuramētū ꝑ hāc ꝓpōnem in Ro.ix.Ueritatē dico in Jhū xpo et non mētior.vnde ꝯ ꝫ ē q; addūt ad formā iuramēti exprimēdā:⁊ nō alie ꝓpositiōes. Itē quō differēter exponūt formā iuramēti. Itē ī veteri testō erat forma iurandi dicēdo.ſ. viuit dñs. ⁊ ꝫ faciat mihi dñs ⁊ ꝫ addat. In ꝑmitīa ecclesia. erat for? iurādi. Testis ē mihi deus. In tēpore aūt moderno iurat ꝑ deū. Querit ꝯ vñ ꝫ q; sic variant forme iurādi:scōm diuersitatē tēporū: ⁊ qua rōe.

Solo dō.q; ille qui iurat ꝛitatē ꝑmā quā dēt reuereri adducit ī testimoniū sue assertionis . Uñ ꝛitatī reuerētia sp ī iuramento dēt cōtineri . ⁊ ideo forma iuramēti sic exꝑmit sp vt reuereat ꝛitas.dēt aūt ipa ꝛitas reuereri quia iudex ē. Itē dēt reuereri qa testis ē.dēt etiā reuereri quia retributrix ē vnicuiq; scōm opa sua. ꝺ differēter qa bōis ē retributrix vite.⁊ malis mortis . ⁊ bis oī bus mōis dēt reuereri. ī forma ꝯ iuramenti ītroducit ꝛitas ad reuerētiā īquantū ꝑticipiū ē ꝛitatis:que asserit.uel īquātum testis eius.vel īquātū ē nite retributrix bonis ul mortis malis. Si īquātū ꝑticipiū est. sic reuerētia ei? exprimit in hac forma iurādi. qua iurat ꝑ deū . Qui enī ītroducit deū ī iuramēto ītroducit ꝛitatē vt ꝑticipiū. In hac aūt forma iuramēti.Testis ē mihi deus cōcernit reuerētia ipsius ꝛitatī. ī quantum testis ē. In hac aūt forma.ꝫ faciat mihi de? ⁊ ꝫ addat:ītroducit reuerentia ꝛitatis.in quātū ē retributrix mali seu mortis. In hac aūt forma.viuit dñs ītroducit eius reuerētia ī quātū ē retributrix boni vel vite . qa autem ē pluribus mōis cōceptio ꝛitatis cuz reuerētia. Ideo sunt tot forme iurandi ⁊ nō plures. Ad illud qō obī q; male iuratur

viuit dñs.dō.q cū dr. viuit dñs.hic ē iura mētū p xitatē ī quātū ē retributrix vite bo nis.ꝛ nō p vitā solū.ꝛ ēt idē ē xitas ꝛ vita sicut dr ī Io.Ego sū via xitas ꝛ vita. Ad illud qō obr q eadē sit forma iurandi.cū dr p deū:ꝛ cū dr testis ē mihi de⁹. Dō q idē ē iuramētū quātū ad rē.qñ iurat per deum ꝛ testis ē mihi deus.quia utrobiq eadē xitas ītroducit.ꝑ nō ē idē quātū ad rōnē dicēdi. vt ē dictū.quia ī vno introducit xitas vt prīcipiū.in alio vt testis. Ad illud quod querit de istis ꝓpōnibus.p.ꝛ in.dō.q h̄ pre positio.per.alq̄ notat habitudinē principii cālis.ꝛ aliqn̄ habitudinē prīcipii certitudi nis.Et sil'r h̄ prepō'in.rōe g̃ q dicūt habitu dinē prīcipii certitudīs ponūt iste ꝓpones ī iuramēto.ꝛ exprimūt p eas forme iurandi nō rōne eius q notāt habitudinē principii cālis. Sz adhuc differēter notāt iste ꝓpo sitiōes habitudinē prīcipii certitudīs.quia per.dicit habitudinē prīcipii certitudinis ad illud qō certificat.put.s.xitas ista egre dit a ꝑma xitate: ꝛ cōpat ad illaz:sicut per quā manifestat ꝛ certificat.h̄ autem prepō .in. dicit habitudinē eius: qō certificat ad ipz prīcipiū certitudīs.vnde forma iuramē ti exprimit p hāc prepōnē.in.put ipa xitas creata que asserit ī iuramēto in ipa xitate increata cōsiderat sicut ī causa. Ad illō qō dr de diuersitate formarū iuramēti fm diuersitatē tēporū dō q ante aduētum xpi vigebant duo mala:otra que sūt due forme iurādi.vigebar.n.tūc ydolatria. Ad discer nēdū g̃ cultores falsorū deorū a cultoribus xi dei data fuit forma iurandi p viuū deuz. h̄.s. viuit dñs.cōtra ydolatras qui iurabāt p falsos deos:qui enī nō sūt dii viui . vnde Dañ.vltō.Nūqd ē Bel. Deus viuēs. Ītē tūc vigebat ignorātia iustic dei. qua.s.ē pu nitor malorū. Ignorabāt enī tunc homines deū punire peccata. Vñ Ro.ꝯ. Peccatū nō īputabat cū lex nō eēt.Glo.esse imputabat peccatū supple ante legē apud hoēs. ꝑ non apud deū aput quē īputabat īpune futurū: cū nesciretur iudicaturus . Asserebant enī hoēs deū īcrucifixū eē sicut dr Job zz⁰.nec nostra cōsideraꝛ . ꝑ circa cardines celi pam bulat.Et ideo apud eū impune pecā futura Cōtra g̃ ignorātiā adduxit lex banc formaz iurādi.h̄ faciat mihi dñs.ꝛ h̄ addat. p quā ostēditur deū eē punitorē malorz.cū per hoc certificet de xitate. Ideo añ xpi aduentum tpe legis erāt iste due forme iurādi. In pri mitīa aūt ecclesia fuit forma iurādi.testis ē mihi deus rōne aduētus ꝑmi ī quo veritas testificata ē p miracula.ꝑ duplex est xitas.s. xitas dicētis.ꝛ xitas rei dicte:tūc ergo nō credebat aplis.sicut mō credit.quia tūc in cipiebat fides ꝓdicari.ꝛ erāt tūc hoēs infi deles. Ideo necesse erat tūc xitatē adduci ī testimoniū.seu testē ipis aplis.ꝛ iō dicebat testis ē mihi deus.ꝛ sic in attestatione xi tatis ī dicente erat h̄ forma iurandi. testis ē mihi deus.ꝛ ob h̄ ēt ponit ibi h̄ pnomen mihi.ꝑ mō.ga fideles sūt hoēs totū relatū ē ad rē:ꝛ adducit xitas ī testimoniū xitat rei dicte.ꝛ ga nūc iō mō ē forma iurandi: ī qua reuerentia veritat ī quātū principium certitudīs exprimitur : et ī tēpore moderno iuratur per deū.

Postea queritur

de forma iurandi: non concessa seu ꝓhibita:que est quando iurat p falsos deos siue p ydola.Et circa h̄ duo querunt. Prio an iuramētū ī forma nō cōcessa fcm obligat

Scdo.an peius sit iurare verū p falsum deū.q̄ iurare falsū p verū deū.

Quātum ad primum

sic obr Aug⁹ zz.c.q.i.ad publicolā loquitur de illo qui iurat p falsos deos dicens . quia iurauit p quos nō debuit:ꝛ cōtra pollicitāz fecit fidē:qō nō debuit . bis itaq peccauit. ꝛ vult dicē quia iurauit p falsos deos quod illicitū est peccauit.ꝛ ga fidem nō seruauit peccauit.Ex quo patet q iuramentum fcm̄ p ydola vel falsos deos obligat. Cōr.sicut iuramētū ē testificatio ꝓmissionis:ita ꝛ vo tū.Si g̃ votū factuz.ydolo non obligat. nec iuramentū factū p ydolum obligat. Minor pz.quoniā si aliqs vouerit se sacrificaturuz ydolo nō tenet ad sacrificādum ei.imo si ei sacrificaret amplius peccaret: ꝛ ī vouendo peccauit.Sil'r g̃ aliquis iurando per ydoluz peccat: nō tenet adīplere illud propter qō iurauit. Solo dō q iuramētū factum per ydolū obligat ipm iurantē ad reddendum Ad qō videndū:notandū ē.q ñ sil'e est de vo to ꝛ iuramēto.lz enī ī vtroq obliget xitas: tamē drñter . quia debitū veritat seruāde deo obligat ī voto. Debitū aūt veritat ser uande deo ꝛ ꝓximo in iuramento.votū enī fit soli deo.vnde qui vouet soli deo ꝓmittit

ꝛ non hoī ꝛ soli deo se obligat . qui autem iurat ꝓmittit ꝓxīo p ipaz ẋitatē ꝓmā que deus est:p quā firmat sua ꝓmissionē.ꝛ cum ipi ẋitati debeat reuerētiam ꝛ honorē obligat ipi ad reddendū illud ꝓpter qđ ipsum adduxit ī testimoniū..Aliquādo ipaz cōtēnet.sic g̃ ī voto nō ē nisi vna rō obligandi Quia g̃ nullū ē debitū hoīs ydolo. iō nō est obligatio in voto facto ydolo . quia autem in iuramēto ē duplex rō obligādi.vna eo ꝙ adduc̄ ẋitatē ī testimoniuz sue assertiōis:ꝛ hec obligat deo.Alia eo ꝙ ꝓmittit proximo cui dēt ẋitatē seruare ꝛ fidelitatē.dicimus ꝙ ī iuramēto facto p ydolum nō ē ꝓma rō obligādi.s.debitū ẋitatis ydolo:ꝫ solū scđa .s.debitū ẋitatī.quia ydolo nihil dēt homo: ꝫ ꝓximo dēt seruare ẋitatē.nō g̃ ꝓpter ydolū obligat.ꝫ ꝓpter ꝓximum cui dēt seruare fidē.quia se tendit obligare illi:sic̄ ille qui iurat p verum deum.

Secundo queritur

qđ sit peius vel iurare ẋum per falsū deū.ul falsū p veruz deū..Ad qđ sic zz.c q.i..Aug⁹ ad ꝓblicolā.Sine vlla dubitatiōe min⁹ malū est p falsos deos iurare ẋaciter.q̄ p ẋum deum fallaciter . Quāto enī magis sanctū ē p qđ iurat:tanto magis penale ē ꝓiurium. Ergo pei⁹ ē iurare falsū p ẋū deū q̄ p falsos deos ẋum. Cōtra.maius peccatū ē ydolatria q̄ ꝓiuriū.Sz g iurat p falsos deos siue ẋū siue falsum ē ydolatra.g ẋo falsū iurat p verum deū peierat solū. g̃ peius ē iurare ẋuz p ꝑfos deos q̄ falsuz p ẋum deū.Minor ꝓz p Aug⁹. p qđ quis iurat illud amat ꝛ veneraī.ergo quicūq; iurat p falsos deos amat illos ꝛ veneratur:ꝫ oīs talis ydolatra ē . g̃ quicunq; iurat p falsos deos est ydolatra. Solo đ ꝙ ī iuramēto duo sūt.s.illud qđ iuraī:ꝛ rō certitudis.ꝫ ē illđ p qđ iuraī . Respiciēdo g̃ ad illud p qđ iuraī vel asserit p iuramentū.minus malū ē iurare ẋum p falsos deos. q̄ falsum p ẋum deū.quia ꝫ asserit falsum: qđ nō ē.Ibi vez qđ ē.Et sm ꝫ loquit Aug⁹ Cum dicit.min⁹ malū ē zc. Respiciēdo ante ad illud per qđ iuratur.quia ꝫ iuratur per deum verū.illic per ydolū. sic peius est per falsos deos iurare veraciter q̄ iurare p ẋuz deum mendaciter

Consequēter que

rit de forma iuramēti ꝓtim ocessa partī ñ cōcessa:que ē iurare p creaturas.Et circa ꝫ querūtur duo. Primo an sit licitū iurare p creaturas:uel nō. Scđo qđ magis obligat.vel iuramentum factū p creaturas: vel per deum.

Quātum ad primum

sic obr̄..Aug⁹ sup illud Mat.5⁹. Dico vobis oīo nō iurare.neq; p celū neq; p terrā zc.dic̄ glo.non penitus iurare ꝓhibuit:ꝫ occasione ꝓiurii qđ ꝑfectionis ē docuit. supple.s. cum dixit. Nō iurare oīo.qđ vero supticiosū est resecauit cū dixit.neq; p celum zc.Judei enī p angelos ꝛ ierusalē iurātes.ꝛ per elemēta: creaturas venerabaī . qđ vero infirmitaī ē indulsit:cū dixit.qđ aūt his habūdantius ē zc:Ex quo pz quoniā iurare p creaturas est supticiosū.nō g̃ licitū ē iurare p creaturas.

Itē.zz.c.q.i Pius papa.Si quis p capillū dei vel p caput iurauerit.vel alio mō cont deū suū vsus fuerit. si in ecclesiastico ordīe ē deponaī.Si laycus anathematizet:ꝛ si qs p creaturas iurauerit acerrime castigeī Si quis aūt talē hoīem nō manifestauerit nō ē dubiū quī diuīa cōdēnatione coherceatur. Jurare g̃ p creaturas ē tātū crimē ut faciat depositionē vel excoīcationē ꝛ diuinā condemnationē.g̃ nō ē licitū. Itē Aug⁹ ī sermone de ꝓiurio.cum quis ait p salutē meaz: salutē suā obligat deo . vel cū dic̄ per filios meos opignorat illos deo vt euēiat ī caput illorū qđ exiit de ore eius. In oī g̃ iuramēto aut deus testis adhibeī : aut creatura deo obligatur ꝛ opignoraī. vt ꝫ sit iurare deū .s.testem adhibere. vel deo aliquid opignorare.ꝫ ē g̃ iurare p qualibet creaturā.s.creatorē ei⁹ testē adhibē. ꝫ q iurat p creaturam nō adhibet deū testē sue assertionis . Itē nō pōt aliquis obligare vl opignorare creaturā deo:cū creatura dei sit.Cū g̃ iurare sit vel deū testē adhibē. vel deo aliqd opignorare . g̃ nō ē licitū iurare p creaturā aliquo mō. Itē Mat.5⁹ dr̄.Nolite iurare oīo neq; p celum.quia tron⁹ dei ē zc.Ex quo relinquit ꝙ nullo mō licitū ē iurare p creaturā. Itē iuramētū ē ad testificationē assertionis.sed irrōnabīle ñ pōt testificari.g̃ ñ ouēit iurāe p creaturā irrōnabilē. Cont.gen̄.42⁹ dr̄.ꝙ Joseph iurauit p salutē ꝓnis.Sz Joseph cōmēdaī ī oībus.g̃ licitū ē iurare p creaī

Itē Paul⁹ 2ª cor.2⁹.Jurauit p creaturam cū dixit.Quotidie morior p gloriā vestram

fratres. gloriā appellauit illō p qō ordinaf ad gloria.ſ.predicationē euāgelii. Jurauit ḡ p creaturā.quia ſicut dic̄ Aug⁹ ibi. Jurauit aplus.Si ḡ ipe nō peccauit.ḡ licitum eſt iurare p c̄aturā. Jtē q̄tidie iuraf ī eccl̄ia p beatā virginem: ⁊ p ſctōs:⁊ per res deo dilectas:ꝑ oīa iſta ſūt creature.ḡ ꝛc. Solutio ſup illud Mat.quīto. Dico vobis nō iurare oīo.dic̄ glo. Nō iuremus p creaturas ut veneremur eas vltra q̄ debem⁹. Nō iurem⁹ p eas vt viles extimem⁹.vt.ſ.cum p eas iuramus niſi iurare exiſtimem⁹.Ex ꝟ habef R⁹ quia qui iurat p creaturā . aut credit aliqd numinis ee ī creatura . aut iurat p creaturā ītendēs fraudē ⁊ volēs decipe aliū.ga.ſ.nō credit iuraſſe.aut iurat p creaturā ītēdens ſolū ptestari q⁹ ve⁹ ſit ꝑma ꝛitas: et auctor creature.Si ꝑmo mō iurat p creaturā.vt.ſ. credat aliqd numinis ee ī ipa:⁊ ītendat venerari creaturā.dō q⁹ peccat peccato ydolatrie.Si aūt ītēdit fraudē : dicimus q⁹ talis peccat peccato periurii.Si aūt nec intendat venerari aliqō numē ī creatura: nec ītēdit dolū ad ꝓximū:ꝑ ſolū intendat protestari p creaturā:⁊ in ipſa ꝑmā ꝛitatē venerari.ſic dicim⁹ q⁹ licitū ē iurare p creaturā . nec peccat qui ſic iurat. Et ꝟ ē qō dic̄ Aug⁹ zz³.c. .q.i. Deus p creaturas iurare ꝓhibuit:ne ul⁹ more gētiliū aliqō numen deitatis c̄aturis eſſe crederem⁹.vel ne creaturas cōtēptibiles: iudicando p eas ꝓmiſſa ꝓ nichilo ducerem⁹.Quidā tamē dicūt q⁹ nō licitum ſit iurare p oēs creaf as ſic dm̄ ē.q diſtīguūt q⁹ quedā ſunt creature deo dicate:⁊ ad cultū diuinū mācipate.vt relige ſanctorum:et euāgeliū.⁊ p has ē licitū vt dicūt iurare. p alias aūt que nō ſūt hi⁹ nō ē licitū. ⁊ ꝟ ē vt dicūt.quia alie nō admittūtur ī ſolēni iuramēto:ꝑ iſte ſolū. tamē ſicut dicit Aug⁹ cōtīgit iurare p q̄libet creaturā. Uñ ſup illō Ro.i. Teſtis ē mihi deus. dic̄ ipē ī glo. Qui p lapidem iurat flm piurus ē:⁊ conſtat q⁹ ꝟ nō eēt niſi tale iuramētū obligatoriū eēt. ñ autē obligaret niſi p creaturā talem iurare cōtingeret. Ad ꝑmū qō obiciebaf ī cōtrariū dō.q⁹ ꝓhibitū ē ꝟ mō iurare p c̄aturas. ne.ſ.in iuratione eas veneremur.vel p eas dolū vel fraudē intēdam⁹: ꝑ nō q⁹ ī iuramēto facto p creaturā:creatorē deus auctorem creature ptestemur:⁊ ipm in creatura uenemur . Ad ſcōz dō.q⁹ canon loquif cōtē quoſdā qui credebāt deū ſcōm diuinitatez habere capillos ⁊ caput.⁊ tales ꝓprie ſunt blaſphemi. Ad tertiū dō. q⁹ iuramētum duplex ē.quoddā ē aſſertoziū.quoddā vero ē īprecatoziū. Juramētū īprecatoziū eſt cum aliquis ſibi īprecaf penā niſi ita faciat ſic̄ ꝓmittit. Et dicit Aug⁹ ī ſermone de piurio q⁹ forma vel rō talis iuramēti ē talis . p ſalutē meā ⁊ filios meos.vnde dicit.cū quis ait p ſalutē meā ſalutē ſuā obligat deo.vel cuz dicit.p filios meos opignorat eos deo vt ꝟ eueniat ī caput eorū: qō exit de ore ipius.et illud ē iuramentū de re futura ⁊ ꝓmiſſoriū Juramētū aūt aſſertoziū ē de re preſenti vl ꝑteri ita.cū ḡ aſſertozie iuraf p creaturā:ipa creatura nō adducif vt teſtis : īmo deus q ē auctor creature.vnde in canone.zz¹.c q.i. Sciendum eſt q⁹ ſancti non tam per creaturas q̄ per creatorem creaturarum iurabāt: nec in creaturis aliud q̄ creatorem ipſarū venerabāt:ſicut Joſeph:qui p Pharonem iurādo.ꝟ in eo venerat⁹ ē q⁹ dei iudicio poſitus erat ī ifimis . vnde aplus.Ro.iz⁰. oīs poteſtas a deo ē.⁊ ſilr ad ꝟ idē ponit auctoritatē ī ſermone de periurio.vbi dicit q⁹ in omni iuratione.aut deus teſtis adhibetur aut creatura deo obligaf:⁊ opignoraf . vt .ſ.ꝟ ſit iurare deū.ſ.teſtē adhibē:ul⁹ deo aliqd opignorāe.ꝟ ē ḡ iurāe p q̄libz c̄aturā.ſ. creatorē ei⁹ teſtē adhibē. Jtē Aug⁹ ī glo. ſup illud Ro.i. Teſtis ē mihi deus.dicit qui p lapidē iurat falſum piurus ē. quia c̄atorez deū adhibet teſtē. Sicut ḡ ī adoratione vidimus q⁹ veneratio facta creature ſemper refert ad ꝓtotipū.i. ad exemplar vt dicit Jo.dam⁹.Sicut veneratio crucis refert ad ipm crucifixū.ita dicim⁹ q⁹ teſtificatio fcā in iuramēto p creaturas: vt p ſc̄tos refert ad ipz auctorē ōm:⁊ iuratō fcā p crucē ꝛfertur ad ipz cuius ē crux.Jurare ḡ p creaturā ē creatorē ei⁹ teſtē ꝛitatī adducē. Ad illō ꝛo qō obicit q⁹ nullus pōt creaturā deo obligare dō.q⁹ ille qui iurat p creaturā nō obligat vel opignorat illā deo . Sz bonū qō ex creatura pcipit deo obligat ⁊ opignorat.ut .ſ.in illo bono puniaf niſi eueniat pro quo iurat.⁊ ꝟ vult dicē Aug⁹. cū dicit Cū quis iurat p filios ſuos.ul⁹ p ſalutē ſuā opignorat hoc deo.i.bonū ſuū qō habet ⁊ pcipit ī illis quia qui iurat p filios ſuos iurat p creaturā ī qua habet conſolationē. ⁊ ita bonū pcipit ex ea.non ḡ obligat creaturaz deo ꝓprie ſed bonū ſuū . Ex ꝟ pz ſolutio ad illā rationem

que ē. q̄ irrōnabilia nō possūt testificari: ñ
eniz creatura testificat qñ per ipaz iuratur
imo deus qui est creator ipsius creature: ad
ipz testificatō rfert. aliogn ñ eēt iuramētū

Ad quartū silr patet solo. nam prohibuit
dñs iurare p creaturas: ne. s. diuinū numen
in eis venerarēt hoīes. vel ne dolū iurādo
p eas ītēderēt. Et ꝟ ē qđ dicit Jero. iudeis.
quasi puulis concessū fuit iurare p creatoē.
p̄ceptū vt si iurare cōtigeret nō nisi p crea
torē iurarēt: nō p creaturā. quia iurantes p
angelos ⁊ elemēta creaturas venerabātur
honore. et meli⁹ erat ꝟ exhiberi deo q̄ crea
turis. Infirmis ġ illud p̄hibuit. Sanctis x̄o
qui ī creaturis creatorē venerabāt tātū nō
p̄hibuit. Unde Joseph p salutē pharonis iurā
do ꝟ dei iudicio in eo veneratus ē q̄ posit⁹
erat ī ifimis. Xp̄s x̄o p creaturas ita iurāe
p̄hibuit: ne uel aliqđ diuinū ī eis crederet:
p q̄ reuerētia eis deberet: vel ne p eas iurā
tes falsū homines se iuramento teneri non
putarent.

Post modum queri

tur qđ iuramētū magis obligat. uel qđ fit p
creatorē. vel qđ fit p creaturas. Ad qđ sic
Aug⁹ ad publicolam. Et ī canone zz³. c. q. i.
Quāto p qđ iurat magis sāctū ē. tanto ma
gis ē penale piuriū. Sz magis ē sā:tus imo
ī infinitū ē sanctior de⁹ q̄ creatura. Ergo
magis ē penale piuriū: quādo iurat falsum
per deum: q̄ quando iuratur falsum per cre
aturam. Sz nō ē magis penale piurū: nisi
ga magis obligat iuramētū. ġ magis obli
gat iuramētū factū p deū q̄ p creaturā. Cō
tra zz³. c. q. i. Duplr reus est qui p creaturas
iurat mēdaciter. qui ⁊ cōtr̄ p̄hibitionē iurat
p qđ libi iurare nō lz: a q̄ peccato ē īmunis:
qui non nisi p creatorē iurat ⁊ p̄imū dolo
capit: qđ facit etiā p creatorē mēdaciter iu
rās. Si ġ duplex ē reatus ī illo q̄ iurat flm
p creaturā: a quoz vno imunis ē qui iurat
falsū p creatorē. grauis⁹ ē piurū factum per
creaturā q̄ factū p creatorez. Sz nō ē grauis⁹
piurū: nisi quia magis obligat iuramētum
Ergo ꝛc. Itē ille qui iurat p creaturaz nō
iurat p ipaz solā. Sz ēt p eius creatorē deuz.
Ille enī g iurat p creaturā deū auctorē illi⁹
creature testē īuocat. Sz maior ē cōtemptus
ī illo qui cōtempnit creaturā ⁊ creatorē q̄ ī
illo qui solū alterū contemnit. Cuz ġ omnis
piuras contemnat illud p qđ iurat: maius ē
piurū vnde contemnit de⁹ ⁊ creatura. q̄
vnde contemnit de⁹ sol⁹. grauis⁹ ē ġ piurū
factū p creatnrā q̄ p deū. Itez ad solēni
tatē iuramenti addit iuramētū p creas
quia asportātur reliquie sāctoz ⁊ euāgeliū:
p que iurat solēniter. Sz iuramētū solenne
magis obligat. Si ġ illud fit p creaturas
iuramētū p creaturas maxīe obligat. Juxē
ꝟ querit. vnde ꝟ ē: q̄ violatio iuramēti so
lennis facit irregularē. ppter ꝟ euī videt
q̄ ipm maxīe ligat. Solo dō: q̄ grauius ⁊
fortis⁹ ē iuramētū factū p deū q̄ p cāturas:
⁊ magis obligat flm q̄ dic Aug⁹. in canone
zz³. c. q. i. Si tāto magis piurium penale est
quāto sācti⁹ ē illud p qđ iurat. Apparet q̄
⁊ si p creaturā mēdacit iurās dupl'r peccet.
grauio:i tamē se ꝟbicit pene: qui p cātorem
iurat mēdaciter. Et iterū Jo. crisō⁹. ultima
di. 3ª inīarū ꝟ confirmat. Si q̄ causa fuerit
modicū videbit facē ġ iurat p deū. Qui x̄o
iurat p euāgeliū: maius aliqđ fecisse videt.
ita opponit ipse scōm quosdā: ꝑ post rñdet
dicēs. qꝺ⁹ dō ē: stulti scripte ppt deū facte
sūt: ñ de⁹ ppt scripturas. Ita cāture facte sūt
ppt ōm. Ex q̄ vult hr̄e q̄ maiꝰ ē iurāe p ōm
q̄ p creaturas. Ad illud qđ p̄mo obicit. q̄
dupl'r reus ē qui p creaturā iurat mēdacit.
dō. q̄ ꝟ nō dr̄ de quocūq; iurāte p cāturaz:
ꝑ de illo qui in illo iuramēto cāturā intēdit
venerari tāq; habētē aliqđ diuinū in se. et
qui etiaz cū ꝟ p̄imū dolo capit. ⁊ iō dicit
canon: q̄ iurat p qđ nō ē iurādū. tūc enī iu
rat p qđ nō licet. qñ iurat p creaturā vene
rādo ipam tāq; diuinā. Ad illō qđ sēdo
obr̄ dō. q̄ bōitas creatoris vt ī se ē excedit
ī infinitū bonitatē ei⁹ put habet eē ī cāta
Unde psal. Confessio ei⁹. i. laus ei⁹ sup celū et
terrā. i. plusq̄ de ipa in creaturis appareat.
Ideo sancti⁹ est cū iurat p creatorē ī se q̄ p
creatorē ī creatura: ⁊ fortius ē iuramētum.

Ad 3ᵐ dō: qđ obr̄. q̄ iuramētū p cāturas
addit ad solēnitatē dicēdo. q̄ cōpādo sim
plicē formā iuramēti sīplic plus ē ꝟ q̄; illō.
Sz cōpando iuramētū factū p deū: ⁊ cum ꝟ
addito iuramēto p creaturā ad iuramentū
factū p solū deum: bene concedo q̄ plus est
illud q̄ istud. Quāto enī crescūt plus solen
nitates: vt cū iurat p crucē: reliquias: ⁊ euā
gelia. tanto magis mai⁹ ē iuramētū: non tn̄
ē maius iuramētū p creaturā ī se: q̄ cātorē:
imo ecōuerso. licet maius sit iuramētum et
solēnius collectū ex iuramēto p deum ⁊ per

creaturā. ḡz iuramētū factū p deum solum.

Ad questionē vltīo factā dō. q violatio iuramēti solēnis: facit irregularē rōne infamie. Infamia enī facit irregularē. Oportet enī eū qui debet ad sacros ordines accedē: habē bonā famā cōmunem. Unū aplus. i. ad Thi. 3° dicit. q oportz ordinādos maxime in plationē hre bonū testimoniū ab his q foris sūt. et de diaconib⁹ dicit ibidez. q sic nullū crimē habētes ⁊ ad Thi. p̄ p̄cipit ipe aplus Lyto vt cōstituat presbyteros ⁊ disponat quales debent eē: quoniā sine crimīe debēt eē. rōe ḡ infamie euenit illa irregularitas.

Deinde queritur de comitib⁹ iuramēti ⁊ obligatiōe. ponunt aūt tres comites. s. iusticia ritas et iudiciuz seu discretio. Et B dicit Jero. sup Jere. 4°. ⁊ zz¹. c. q. z¹ habet B. Ad quārtō ē q iusiurādō hos habeat comites. rit tē. iudiciū ⁊ iusticiā. Pro ḡ q̄rit de comite iusti⁹.

Scōo de comite iudicii. Tertio de comite ritatis. Quarto an positis istis vniuersaliter sit obligatoriū iuramentū.

Circa primum querī tur. vtrū si desit iusticia sit obligatoriuz iuramētū. Ad qō sic zz¹. c. q. 3ª. Aug⁹ in sermone de decollatione Jo. bap. Jurauit temē Dauid: ꝑ ñ īpleuit iurationē maiori pierate duct⁹. Ecce Dauid sāctus. iuramēto quidez astrict⁹ nō fudit sāguinē boīs. s. ipi⁹ Nabal de cui⁹ sāguīs effusiōe iurauerat. Sz eū fīm iurasse negare quis poterit? Ecce ī illo iuramēto quo iurauit Dauid occidē Nabal: non erat iusticia: ⁊ ꝓter B nō īpleuit. Sz Dauid sanctus ē ⁊ in B cōmēdat. ḡ bene fec̄. Ergo nō tenet bō ad iuramētū illicitū: seu in quo deficit iusticia mplendō. Tale ḡ iuramentuz nō ē obligatoriū. Itē canō Isidori zz¹. c. q. 4ª. In male promissis rescinde fidem. In turpi voto muta decretū. qō īcaute vouisti ne facias. Impia ḡ ē pmissio que scelere adīpletur. pmissio ḡ facta de īiusto nō obligat Juramētū ḡ ī quo deficit iusticia nō ē obligatoriū. Cōt Josue iurauit pacē cū gabaonitis: ⁊ q nō occideret eos. ix. Josue. Sz illō iuramētū fuit īiustū. quia oē iuramētū in q̄ iurat cōtra dei p̄ceptum ē īiustū. ḡ iurauit īiuste. Et iurauerit contra dei p̄ceptum pz. ga dns p̄ceperat illi: q occideret oēs habitatores terre pmissiōis: ne īterficerēt filios yrael. sicut habet deut. 6ª. Ipe aūt iurauit cōtrariū gabaonitis qui simulauerūt se venire de terra lōgīqua. ⁊ tamē erāt de terra pmissionis. ḡ iurauit cōtra p̄ceptū dei. Fuit ḡ īiustū iuramētū. Sz ipe iuramēto isto obligabat. ḡ iuramētū ī q̄ deest iusticia est obligatoriū. Et aūt obligaret isto iuramento pz zz³. c. q. 4ª. Ambrosi⁹ ī li. de officiis loquens de iuramēto facto Josue gabaonit. Jes⁹ trā pacē quā dederat reuocādā ñ censuit. quia firmata erat sacramēti religiōe. ne duz alienā p fidē redargueret: suā fidē solueret. solueret igit suā fidē: si ñ tenuisset qō iurauerat. illud ḡ iuramētū ipm obligauerat. Itē Hran⁹ zz¹. c. q. 4ª. Alī iuramēto deē iusticia velut cū quispiā post votū castitatis ducit vxorē iuramēto firmās nūp ab ea se discessurū: qō quāuis illicitū sit. quia iustū pbat sibi deesse. trā auctoritate Aug⁹ p̄cipit seruari. Ex quo pz q iuramētū illicitum in quo deest iusticia ē obligatoriū. Sz cōtra primā rōnem que ē de gabaonitis obr quia videt q iuramentū qō fecit gabaonitis Josue non obligauit eū Ro. 13°. Dīs aīa potestatibus sblimioribus sbdita sit. Ex quo accipitur q factū īferioris nō soluit mādatū superioris ḡ nec iuramētū Josue soluit mādatū dei de interfectione gabaonitarū. ḡ si non īterfec̄ eos peccauit. Juramētū ḡ suū ñ obligabat eum. Sil̄r obr cōtra illud qō dicit de auctoritate grāni. quia videt q ille qui prius vouit castitatē: ⁊ post iurat contrahē se matrimoniū cū aliqua. ⁊ cū ea permānsuz non obligat illo iuramēto. ps. Uouete ⁊ reddite Si ḡ prius vouit castitatem q̄ iurauerit cōtrahē matrimonium tenet reddē ⁊ implere votū. Juramētū ḡ sequens nō soluit votum p̄cedens. Itē obr nam vic̄ Aug⁹. q mere trix iurans se seruaturā fidem suo lecatori. iurando ⁊ adherendo suo lecatori mala est: peior autē iuramētū nō obseruando. ḡ iuramētū illicitū obligat. Item dicit Aug⁹ q raptor q iurat se diuisuruz spolia cū aliquo magis peccat: si totū rtineat: q̄ si diuidat. ḡ zc. Solo dō fm qō dr zz¹. c. q. 4ª. auctoritate Bede sup Mat. Si forte nos īcautius iurare cōtigerit: ⁊ obseruatū iuramentū in peiorē ꝛgat exitū. libere illud salubriori consilio mutandū nouerim⁹: ac magis instāte necessītate peiorādū vobis: q̄ pro vitando piurio in aliud crimen graui⁹ eē xtendum. Deniq; iurauit Dauid per deum occidere

Nabal. Sz ad pmā ītercessionē Abigail pu
dēt fecīe: mox remisit minas reuocauit ensē:
nec aliqd culpe se pro tali piurio cōtraxisse
voluit. scōz ꝟ ḡ vō q cū iurat aliqd īiustū
ī cui⁹. s. executiōe iustitia ē: nulla est obliga
tio. Ad pmū ḡ qō obr̄ de iuramēto Josue
gabaonitis distīguendū: q aliqd ē īiustum
quia phibitū. aliquid phibitū quia īiustuz
phibitū ga īiustū ē: qō de sua natura vici
osū ē vt adulteriū ⁊ fornicatio. Juramentū
aūt de talibus faciendis nullo mō ē obliga
toriū: ⁊ ꝟ quia deest comes iuramēti: qō est
iustitia. Iniustum ro quia phibitū: qō de se
erat licitū. Sz ex phibitiōe factū ē illicitum
vt Ade cōmedere de ligno sciētie. Cum aūt
iuramētū fit de talibus distinguendū. quia
aut iurando sic seruat intentio phibentis:
aut iuratur cōtra intētionē phibētis. Si cō
tra intētionē nō ē obligatoriū: nec licitū ga
deest comes iuramēti iustitia. Si ro seruat
ītētio licitū ē et obligatoriū quale fuit iura
mētū Josue factū Gabaonitis. Jurando eī
cū eis fedus ⁊ nō īterficiēdo: seruauit intē
tionē diuine phibitionis. Nā ītentio phibi
tionis: que habet deut 7°. Ubi precipitur q
occiderēt habitatores terre pmissiōis fuit:
ne si dimitterent vinētes īterficerēt filios
ysrael ⁊ auerterēt a diuino cultu. vbi dicit
Percuties eos vsq ad interitiōez: nō ini
bis cuz eis fedus. ⁊ sequitur. nec filiā illius
accipies filio tuo. quia seducet filium tuum
ne sequat me. Vō ḡ put dicit Ambro⁹ in li.
de officiis. Aulctauit eos Josue meliori mor
te. s. obsequio ministerii vt esset clementior
sentētia: ꝟ diuturna. Licet ḡ nō esset occisi
morte nāli que ē ī separatiōe aīe: a corpore.
Sūt tamē occisi: morte legali: que ē seruit⁹.
Seruitus enī ē mors interptatīa. Intptat
enī mors scōm leges seruata ītētiōe phibi
tionis diuine. quia neminē possūt cōsumpē
seruituti adduci. Ad scōm ro qō obr̄ de
auctoritate Hostiani. de iurāte post votum
castitatis: ⁊ ducēte uxorē. Distīguēdū inter
votū castitatis simplex. ⁊ solenne. Nā si so
lenne: īpedit matrimoniū cōtrahēdū: ⁊ di
rimit cōtractū: ⁊ euacuat iuramētū. Si sim
plex impedit cōtrahēdū: ꝟ nō dirrimit con
tractū. vnde illud qō dicit Hostien⁹ de illo q
post votuz castitatis ducit vxorē iurans se
nūq ab ea discessurū. qō iuramētuz seruari
pcipitur. Intelligēdū q ꝟ nō ē rōe vinculi
iuramēti. Sz rōe vinculi matrimonii: qō nō
dirimit simplex votuz: ⁊ ita p accidēs. Ad
zm vō q iuramē⁹ meretricū ptī ē licitū: ptī ē
illicitū. Cū. n. iurat se fruatura fidē lecatori.
iurat se adherē illi ⁊ nō alii. quātū ad ꝟ qō
ē adherē illi illicitū est nec obligat. quātum
ad ꝟ qō ē nō adherē alii licitū ē ⁊ obligat.
vnde trāsgrediendo peierat. Eodē mō vō
de illo qui iurat se diuisurū spolia iurat se
retenturū partē. ⁊ quātū ad ꝟ illicitum est:
⁊ nō obligat. ⁊ iurat ñ retinē totū. ⁊ quātū
ad ꝟ licitū ē ⁊ obligat. nullū ḡ iuramentuz
ī quātū ē de illicito et iniusto ē obligatoriū.

Deinde queritur de

comite iuramēti qō ē iudiciū. Circa qō q̄rit̄
de illo qui iurat se nūq̄ intraturū rligionē.
Nā ostans ē q iste indiscrete iurat. vtrum
tali iuramēto obliget. Ad qō sic zz¹. c. q.
4ª. Hran⁹. Si aliqs a parētibus coactus: vt
tonsurā clericat⁹ vel religiōis habitū susci
piat: se neutrū facturū iuramēto firmauerit
ꝟ quānis aliquibus videat reprehensibile.
quia opus caritatis iuramēto nō facturū se
pmisit. nulla tamē auctoritate seruari phi
bet. quia ⁊ si nūq̄ clericatus tonsurā ul reli
gionis vestē suscipiat. nō tamē iō min⁹ salu
tē pmereri valet. Ex quo arguit si nulla au
ctoritate ꝟ iuramētū seruari phibet. ḡ hoc
iuramētū obligat. Ergo si religionē intrat
peierat. Itē ponam⁹ q ꝟ ex ꝟ q cognoscat
suā infirmitatē. ⁊ credat q sic de Loth dr̄
genī. xix. facilius saluabit insegoz. i. in pnīa
pua: q̄ in mōte religiōis iuret se nō intruz
religionē. Cōstat q iurat licitū: ⁊ cū indico
sicut videt ḡ obligat. Cōtra quicūq̄ iurat
se non facturum aliquid quo expeditio: sibi
via preparat ad beatitudinē iurat cōt aīe
salutē. Sz nō pōt hō se obligare ad hec q̄ sūt
cōtra aīe salutē. cū ḡ nō ītrare religionē sit
tale: nullus poterit ad ꝟ iuramēto se obliga
re. Itē si dicat q nō ē cōtra salutē aīe. ga
sine ꝟ ē salus. Ad ꝟ obr̄ q nullū iuramē
tū cōtra cōsiliū dei pōt obligare: ꝟ istō ē tle
ḡ non pōt obligare. Solo scōz qō dr̄ zz¹.
c. q. 4ª. Q iuramiētū illicitū multiplr̄ ītelli
git. Est enim illicitū ex eo q iurat. alqñ ex
mō iurandi. Aliqñ ex cā extra veniente. Ex
eo q iurat tūc illicitū ē quādo id qō iurat
in sui natura vicios⁹ū ē. vel vitaz adimēs
vt adulteriū ⁊ homicidiū et his similia. vl̄
reparari non pmittens veluti cum inimico
ad pacem non redire. indigēti misericordiē

nō subuenire:ista quia pspicuā hñt in se ī iusticiā si iuramēto firmēt ꝙuari nō debēt

Ex mō ꝯo iurādi:illicitū iuramentū est qñ incōsiderate ⁊ incircūspecte aliquid iurat:quo nec corpalis:nec spiritualis salus adimit: ⁊ sine quo vtraq; salus repari: ⁊ vita ꝺseruari valet: veluti cuz aliquis iurat se nō intratuz religionē. Ex causis ꝯo eṽenientiꝫ illicitū iuramētū est. veluti cū aliquis pꝰ votū castitatis iurat alicui se habituz eā in ꝺingem. ꝺingem nāq; habere in se ipo malū non est: ⁊ tñ huic ex voto pnitiosū est. In his duobꝰ casibꝰ dicē Gratianꝰ. ꝙ iuramētū: ⁊ si illicitū sit: tamē ꝙuari nō phibet. Añ doc. in hac parte corrigūt Gratianū. Añ de illo qui post votum castitatis iurat alicui se habiturū eā in cōiugem. si simplex fuerit votū pꝰ ꝺtractum matrimoniū. rone matrimonii iuramētum ꝙuare nō phibet. Si autez nō fuerit ꝺtractū: iuramētū ꝙuare phibet ex hoc ꝙ dicit Couet ⁊ reddite. Ad illud ꝯo qꝺ dicit de iurāte. ꝙ nō intrabit religionē dicunt quia ⁊ sicut iuramētū ꝙuare nō phibetur ita etiā nec iuramētuz ꝙuare p̄cipit. Unde tale iuramētū nō obligat: quia cū sit factū in detrimētū caritatis: ꝺfuit iuramēto iudiciū. Ad illud ꝯo qꝺ obicit. ꝙ tale iuramētum est licitū. distinguēdū ꝙ licitum duobꝰ modis est. Est enī licitū expediens ⁊ licitū nō expediens. 1ª ad Cor. 6º. Oīa mihi licēt: ꝑ nō oīa expediūt. Licitū expediēs ē qꝺ hoiez pmouet ad melꝰ. Licitū ⁊ nō expediēs qꝺ ipedit pmotoz ad melꝰ. Juramētū de licito ⁊ expedienti: ē obligatoriū. Juramētū de licito: ꝑ nō expedienti nō est obligatoriū: quale est iuramētū de nō intrando religionē. Añ ꝑ regulā Bede nō ē obꝙuandū. Dē enī iuramētū qꝺ obꝙuatum in deteriorē ꝯgit exitum libere salubriori ꝺsilio mutandū est.

Deinde queritur de comite iuramēti qui est veritas. Querit ꝙ si in iuramēto desiit ꝯitas. vt in illo q iurat in dolo vtz obliget. Ad qꝺ sic. Periuriuz nō ē obligatoriū. Sz iuramētū qꝺ fit absq; ꝯitate est piuriū. ergo nō est obligatoz inm Q aūt tale piuriū sit tale iuramentū. Pro baf multis modis. primo auctoritate Aug. sup psalm. Añi est terra. In dolo iurat qui alr factur ꝰ est ꝙ ꝓmittat. cum piuriū sit ne quit decipe credētes. Itē Jerō. sup Jere. Qui falsuz iurat mētit. Detiēdo aūt iurare nihil aliꝺ est ꝙ piurare. ꝙ cū sic iurare sit piurare nō dr obligare. Con. Isidor. Quacūq; arte ꝯboz quis iurat. deꝰ ita accipit sicut ille cui iurat intelligit. Cuz ꝙ ille cui iurat ꝯtelligat iurantē in dolo obligari obligat. Preterea si tale iuramētū non obligaret ex dolo reportaret lucz. Volꝰ aūt nemini ꝺz patrocinari. Relinquit igit ꝙ ꝙuis ꝯitas desiit cū iuramēto. nihiloīnus est obligatoriū. Itē queritꝰ que sit rō ꝙ exigant tres comites in iurādo iusticia iudiciū ⁊ ꝯitas. Ad pmū ꝺd. ꝙ iuramētū sit duplex. assertoriū ⁊ pmissoriū. Assertoriū iuramētū ē: qñ iurat de pñti aliqd esse vel nō esse. vel de ꝑterito aliqd fuisse vel nō fuisse. Promissoriū ꝯo cū iurat aliquis de futuro se factuz aliqd vel nō factuz Cum aūt queritꝰ de obligatione iuramenti ꝺz referri ad pmissoriū rone cuiꝰ tenet iurans ad aliquid faciendū. vel nō faciendū in futuro. Juramētū ꝙ assertoriū: cū deest ꝯitas non obligat ad aliquid agendū. nec alio mō nisi obligatione reatꝰ. Cū obꝫ ꝙ de iurante in dolo. referendū est ad pmissoriū: tñ distinguēdū. Ad illud qꝺ obicit periurium non obligat. ꝙ piurium aliqñ dicitur falsi iuratio. aliqñ puersa iuratō qñ. s. iurat illicituz. aliqñ ꝯo tiisgressio iuramēti. Itē falsa iuratio dr duobꝰ mōis s. falsitate iurantis: vel eiꝰ qꝺ iuratur. Dicaūt accipit falsa iuratio ꝙ falsitate iurantis que est duplex in asserendo ⁊ in pmittēdo. In asserendo falsa iuratio nō obligat nisi in obligōe reatꝰ. In pmittēdo falsa iuratio obligat ad execution ē pmissi: dūmō sit licitū ⁊ expediēs. Peruersa ꝯo iuratio cū. s. iurat illicitū qūo obliget. ⁊ qūo nō. dictū est ꝑus. Trāsgressio ꝯo iuramēti nō dr obligare: nisi obligatione reatꝰ: qūo dicit ꝓpr e piuriū. Aliis ꝯo modis dr piurium ꝺterpretatiue. Cū ꝙ dr nullū piuriū obligatoriū est. ꝑ hanc distinctionē ꝑz rñsio. Ad vltimū ꝯo dō. ꝙ sicut dr Jere. 4º. Jurabis viuit dñs in ꝯitate ⁊ iudicio ⁊ iustitia ꝙ tres comites debēt esse in quoz iuramēto ⁊ hac rone. Nā iuramētū ꝺz esse ordinatuz ex pte iurātis. tū ex pte ei ꝰ qꝺ iurat. tū ex pte cāe ꝑ qua iurat. Ex pte iurantis comes iuramenti ꝺz esse ꝯitas vt asserendo credat eē verꝫ qꝺ iurat ⁊ pmittēdo ꝓpoat

se factuꝝ qō iurat. Ex pte ei⁹ qō iurat dēt eē comes iusticia: vt illud qō iurat licituꝝ sit ⁊ iustū. Ex pte vo cāe ꝑ quā iurat dz eē comes iudiciū: vt .s. cū ca rōabili iuret. sīi cā vo ⁊ discretione iudicii nō iuret.

Equitur inquire

re. vtꝝ omē iuramētū qō hz istos tres comites sp sit obligatoriū. Et q̄rit̄ duo Primū vtꝝ iuramētū spontaneum hoc mō factū sp obliget. Scōz vtꝝ iuramētū coactū sic factū obliget.

Circa primum ponī

tur casus de illo qui iurat se nū q̄ futurum eṗm. Nā cōstat ꝙ iurat licitū: et tale ꝑpt̄ qō mlti sunt laudabiles. Laudabile enī est exē⁹ dnī honorē oblatū fugere Jo.6. Itē iurat discrete ꝯa propt̄ cām expedientez. et vtilez. Elegit enī securius quia securius est locū būilē tenē q̄ ꝑ ardua dignitatū icedē maxīe posito ꝙ ipe credat se nūq̄ posse sufficere ad regendū episcopatū. Itē iurat ve q̄ntū in se ē. firmit̄ eī credit ⁊ ꝑpōit nū q̄ futurū eṗm. Cū ergo iuramētū istius habeat tres comites erit obligatoriū qa dcm ē deu.6⁹. Reddes dño iuramēta tua. Itē quidaz fecerat tale iuramētū: postea electꝰ ē in eṗm. gg. papa fecit īquiri. vtrū tale iuramētū fecisset hoc aūt esset supfluum nisi iuramētū illud obligaret. Cōtra sup̄ deut. 23⁹. in lege de accipiēda vxore frīs dūcti sīi liberis. Dicit Aug⁹ qui curā alendorum sūditorū renuit. discalciati opprobriū sustinebit. Nō ei vult suscitare semē frīs defūcti: idest christi. sed nō sustīebit opprobriū nisi propt̄ pcm̄. Peccat igit̄ talis renūciādo epatū. ĝ ⁊ iurādo. Itē Aug⁹. Ocium sctm̄ q̄rit gratiā vitatis. negotiū sanctum suscipit necessitas caritatis. si ĝ necessitas ē suscipere: iurare ꝙ non suscipiat nō erit obligatoriū. Ad ꝟ rnd̄et ꝙ iuramētū illud nō habuit comitez iudiciuꝝ: si quocūq̄ casu cōtīgēte iurauerit se nūq̄ futurū eṗm: nō ei fuit discretū necꝫ piū vsqueq̄q; si otīgeret ꝙ nullus īueniret sufficiens adeo sicut ipe qui sic iurauit: ⁊ iō nō ē obligatorium simplicit̄. Uñ distīguīt: aut cū talis eligit̄ ⁊ īuenit̄ alī⁹ sufficiēs: ⁊ tūc obligat̄ ad nō suscipe: aut nō īuenit̄: ⁊ tūc petita dispensatioe a supiori de facto iuramēto dz suscipē tñ ī ꝟ casu propt̄ religiōez iuramēti coactꝰ mādato supiozis deberet suscipere ⁊ si posset fieri sine scādalo ecclesie. Et ꝑ ꝟ rnd̄et ad ꝓm. Ad illud qō obicit̄ de īquisitiōe gg. Dicēdū qō ꝟ ē factū propt̄ scandalū ⁊ quia ꝓter illū alī⁹ īueniebat̄ dignꝰ epatu

Sz ad ꝟ obicit̄. nā tal̄ iurat licitū ⁊ expediēs ĝ iurat discrete. ĝ obligat̄ ꝑ tale iuramētū: seu īueniat̄ aliquis: seu nō. Ad hoc dō. ꝙ sicut licitū dr̄ duplr. s. licitū simplicit̄ quod nullo iur̄ phībet̄: ⁊ licitū ex cā qō ex dispensatione licitū est: vel instātia necessitatis vt fuit dōm licitū comedē panes ꝓpōnis. sic̄ habet̄ Math. 12. Sic expediēs dr̄ duob⁹ modis. Expediens simplr ꝙ ⁊ q̄tum ad se: ⁊ quātū ad aliū ꝓmouet in melius. Et expediens in cāu dō. ergo ꝙ iurans se nō futurū eṗm. si ex cōsideratōne piculi ⁊ sue insufficientie iuret qō iurat. Est expediens ex cā seu ī cāu: nō tñ simpliciter expediens: quia nō expedit quoq; cāu otingente: nec expedit vlr quo ad se ⁊ alios posito ꝙ alī⁹ nō inueniret sufficiens. Itez dubitat̄ circa hoc in casibus aliis. Primo cū vniuersitas alicuī⁹ ciuitatis vel collegii iurat aliquid ⁊ mortui sunt iurantes. Queri t̄ vtꝝ successores iuramēto antecessoꝝ ligent̄. qō vr̄. quia succedūt in vtilitate ⁊ honore collegii. ergo ⁊ in onere: sic̄ filius qui succedit in hereditate paterna. que est obligata debito. tenet̄ obligationi. ergo ⁊ isti pari rōe tenebūt̄ iuramēto. Itē dic̄ decretalis. ꝙ obligationes antecessoꝝ trā seūt ad successores. Itē dicit canon. 7. c. q. i. Q̄ idē est popul⁹ in successorib⁹ qui ⁊ ī antecessorib⁹. ergo ⁊ eadē obligatio. Cōtra obligatio iuramēti nō otrahit̄ nisi ex ꝓpōsito ⁊ osensu ꝓprio. Si ĝ successores nō osentiunt in hoc qō iurauerūt antecessores nō obligabūt̄. Sc. est obligatio personalis ⁊ obligatio realis. Realis obligō trīsit ab antecessorib⁹ in successores in illa re. quia res trīsit cū suo onere. Personalis vo obligatio nō trīsit in aliū: quia illā facit osensus ꝓprius. Quia ergo obligō iuramēti est psonalis. iō nō trīsit ad successores q̄tum ad piculū ꝓurii: q̄uis trīseat obligaꝰ vel ꝓmissio rei que attendit̄ in onere rei

Itē ponūt aliū casum ō illo qui iurauit in generali se seruaturꝝ statuta in ecclesia sua edita. Postea fit nouū statutū. quer̄t ĝ si ex iuramento obliget̄ ad statutū. Nā generaliter iurauit se seruaturum statuta

ecclesie ⁊ hoc est statutū. g ꝛc. Ad ⁊ dō q si in iurādo intēdebat tm de statutis p teritis: nō obligat ad futura. Si ⁊o intēdebat tā de pteritis q; de futuris obligatur Intētio enim obligat.

Sequitur querere

vtr coactū iuramētū obliget ꝑbat q non Nād icit Greg⁹. Coacta fuitia deo nō placēt. Itē dicit lex qō fit iusti metus cā. ratū nō habeo. Itē si aliquis iurat aliquid cā metus mort: nō ꝺz ratū esse iuramentū.

Itē violētia nō ꝺz iuuare eū: qui cogit iurare. ergo si iurās ꝓpter metū mortis ꝓ misit se aliquid datur ei nō tenet. Itē dicit Aug⁹. Iuramētū nō pōt eē vinculuz iniquitatis. Itē. 58. Vsa. Dissolue colligationes impietatis. Con. Dicit Aug⁹ q; coacta volūtas: voluntas est. ergo coactum iuramētū: iuramētū est. Item Math. 5°. Reddes dño iuramēta tua. Itē quidaz ꝺsuluit Alexandr papā de quodaz coacto iuramēto: ⁊ rñdit nō hēbis me auctorē per iurii. g iuramētū illud obligabat. Item quidā coact⁹ iurauit ꝺcubine sue q eā duceret in vxorē. ⁊ q de cetero nō exhiberet parentes suos. ꝺsultus fuit sup hoc Aug⁹ ⁊ dixit de ꝺsilio Ambrosii. q matrimonium tz: ⁊ q penitet de residuo: videlicet de eo q iurauerat: q de cetero non exhiberet parētes suos. R⁹ quidā distinguūt dicētes. q in ꝓmissorio iuramēto excusat met⁹ In assertorio nō: ga poti⁹ ꝺz quis mortē pati q falsū iurare. Alii dicunt q oē iuramētū seu coactū seu nō. Si est licitū ⁊ peiorez nō vergit in exitū est obligatoriū. Ad ꝓ mū ergo rñdent q sacrificia coacta in q;tū coacta: deo nō placēt. tñ voluntaria reddi tio ꝺo placet. Ad scōm possz dici q met⁹ mortis: nō est met⁹ iust⁹: ga nō ꝺz cadere in vir iustū. Vñ Math. x. Nolite timē eos qui occidūt corpus. vel alr lex appellat iustū metū: qui pōt cadere in ꝺstantē vir. ⁊ loquit q;tū ad cās forenses. tñ verū est q si aliquis ꝓpter talē metū aliquid ꝓmittit sb iuramēto tenet. tñ iudex pōt cogere accipientē ad restitutionē Et iō dicit lex ratū nō habeo. ⁊ cē ipe q iurauit pōt repetē ꝑ ius. Ad illud ⁊o qō obr ꝺō. Q violentia nō patrocinat isti: ga cogit reddere ⁊ satisfacere de violētia si posset ꝺtra eū ꝑbari.

Ad vltimū ⁊o ꝺm q ille auctoritates intelligūtur de iuramēto illicito.

Queritur postea se

cundū cui⁹ intententoz iterꝓtandū sit iuramētū. s. aut iurantis: aut recipiētis. ꝺe ⁊ dat Ysidor⁹ istā regulā. Quacūq; arte verboz quis iuret. Deus ita accipit: sic ille cui rat intelligit. Itē in matrimonio ⁊ si ñ oīno ꝺsentias. sed tm ⁊bis exꝓmas te ꝺsentire. ⁊boz tñ obligatione nihiloīn⁹ obligaberis. silr in voto: quia veritati ꝓiudicat opīo. Con. Ista ⁊ba seruiūt intentioni: ⁊ de⁹ talia ⁊ba iudicat: qualia ex intimis ꝓferūt. Itē dicit Ambr⁹. Affect⁹ tu⁹ opi tuo nomē īponit. ergo cū iste velit obligare se: ⁊ sic ⁊ aliter obligabit sic ⁊ nō alr s. ꝑ⁹ suā intentionē. Itē querit de illo q dolose exigit iuramētū ab aliquo ꝓponēdo ⁊ba duplicia: vt ipm decipiat ⁊ capiat in ꝓmone: vt īponat ei postea qō illud iurare rit: cū dolus nemini dēat patrocinari. quo accipiet de⁹ ꝑ⁹ intentionē illi⁹ cui iuratur

Querit etiā vbi sūt verba multiplicia in iuramēto quo sūt accipiēda: ⁊ ad quid obligat iurās. Nūquid obligat ad sensum illū ad quē nō intendit se obligare. Ro. de⁹ simplicitatis amator: ⁊ duplicitat aspnator. ita accipit. sicut ille qui sine fraude intelligit. Vñ regula Ysidori intelligit de dolose iurāte. Vñ sensus est quacūq; arte. i quacūq; malicia ꝛc. Si ⁊o vter⁹ fraudulēt⁹ fuerit ꝺbēt accipi ista ⁊ba ꝑ⁹ arbitriū boni viri: ⁊ ꝑ⁹ q sonāt verba illa apōre cte ītelligentes. qñ vero ita sunt duplicia vt equalit diuersos sensus exꝓmant. nō obligat iurās nisi ꝑ⁹ intentioue suā. nec pōt cogi ad obꝛuatōz ī alio sensu. sed ad īplendū in illo sensu in quo intendit iurare.

ORdinis conse

quētia requirit querē de tertio de cologi mādato: qō dr. Memēto vt diē sabbati sanctifices: ⁊ subdit rō. Sex dieb⁹ ꝛc. De distinctione aūt h⁹ ꝓcepti a ceteris in generali dictū est ꝓus. Vñ in spāli ꝓles dubitationes emergūt. Primo vtr ꝓceptū de sabbato sit generale: vel ꝑticulare.

Scōo vtr morale: vel cerimoniale.

Tertio de circūstantiis h⁹ ꝓcepti. 4° de obseruantib⁹ ꝓceptū. Quinto vtrum obꝛuātia dominice ⁊ aliarum festiuitatuz in ecclesia inueak hoc de precepto.

Ad primum Job.9°. Nō est hic hō a deo q̄ sabbatū nō custodit. Glo. ille spiritualiter sabbatum custodit: qui ē sine ꝑcato .ille nō q̄ ē seruus peccati. q̄ ℔ ꝑceptū vetat oē ꝑctm. q̄ ⁊ peccata q̄ ꝑceptis aliis ꝓhibēt. ē igit generale ꝑceptū Itē.iz°. Luc. Archisinagogus indignans: q̄a sabbato curasset. Ambrosi°. Lex ī sabbato nō boiez curare: ⁊ seruilia opa facē. i. peccatis grauari ꝓhibet sic q̄ peccatū generalit ꝓhibet illo ꝑcepto ergo ē gn̄ale. Itē Aug°. ī sermōe d. x. cor dis. per ꝓcīū mādatū īterficit illicit° amor: ⁊ illicit° amor ē radix omīs peccati: vt dicit Aug°. ī li. de li. ar. Relīquit q̄ q̄ ꝓhibetur illo ꝑcepto oīe peccatū. Itē Dat. i. sabbatis īgressus synagogā. glo. docet nos verū sabbatū: vt. s. saluti aīaz studea° ab oī ope seruili: ab omnib° vitiis vl illicitis abstineam°. Inde arguit. oē ꝑceptū ptīet aut ad studiū salutis aīe ℔ ē bonū faciēdū. aut ad abstīendū a vitiis: ⁊ oē tale ōtinet sub isto ꝑcepto. ergo ꝑceptū de sabbato ōtinet oīa ꝑcepta. Itē Deut.5°. obserua die sabbati. Glo. vt omīa facias ꝓpt̄ sabbatū .i. et nā regem. sed q̄libet ꝑcepto ꝑcipit ꝓticulare aliq̄d faciēdū ꝓpt̄ eternā regez. In ℔ aūt ꝑcipit oīe. ℔ ergo ꝑceptū ōtinet oē ꝑceptū. Cōt dic Aug°. q̄ tria ꝑma ꝑcepta distīguūt ga ꝑmū ꝓtinet ad maiestatē. Scōz ad ꝛitatē. Tertiū ad bonitatez. Erit g̃ ꝑceptū ō sabbato ꝓticulare sic duo alia q̄ sūt ꝑme tabule. Prefea. 4. Deut. dēr. x. verba scripta ī tabulis: ⁊ ꝛba illa sūt ꝑcepta decē vnū aūt ō illis ē illud ꝑceptū: est igit distinctū ab aliis ⁊ ꝓticulare So. mandatū de sabbato pōt intelligi q̄ttuor modis. Aralit. ⁊ spūalit. Sz spūaliter trib° modis. s. tropoice. allegorice. anagogice. Araliter ꝑcipiebat cessationē ab opib° ꝓuilib°· Un̄ ⁊ de eo dicit omne op° ꝓuile nō facies ī eo Moraliter ꝛo significat cessatōz a peccato Un̄ Jo. dam°. 4. li. c°. ō sabbato. Circūcisio ē corpalis supfluitatis ⁊ supfluoz nō necessarioz depositio. Sabbatū aūt ē q̄ a peccato ē reges ⁊ ita vr̄q̄ simul a spūalib° īplet̄a q̄ nullā ingeratem opant. Allegorice significabat sabbatū corpus xp̄i gescendū in sepulcro. Un̄ Aug°. in. 4. li. sup Gen. ad lr̄az dici ꝓbabiliter pōt ad obseruādū sabbatū iudeis fuisse ꝑceptū ī vmbra futuri. que spiritualez regez figurabat. cui° getis ipe dn̄s xp̄s q̄ nō nisi q̄n̄ voluit passus est in sepultura sua ministeriū ꝺsūmauit: ipo q̄ppe die sabbati r̄gesit ī sepulcro: ⁊ eā tota diem habuit sancte cuiusdaz vacatōis

Anagozice ꝛo significat quietē aīaz in p̄riaz futuraz. Un̄ Aug°. ī li. de lapsu mundi. Tertium ꝑceptū de sabbato q̄ iudei carnaliter celebrant. nos spiritualiter obseruamus: in q̄ dn̄s regesit q̄ō sic dictū ī telligas: vt post bona opa scias te geturuz Un̄ Exo. zo. Sex dieb° deus fecit celū. glo. significās q̄a in ꝓfectiōe senarii sūt nobis opa facienda vt postea requie ꝓfruamur eterna. Dicendū g̃ q̄ scōm ꝑma acceptioz que ē lr̄alis ē simpliciter ⁊ omni mō spāle ꝑceptū Et ℔ mō intelligebat a simplicibus. Scōm ꝛo q̄ō accipit spūal̄r scōm extē sionē rōis moralis posset dici generale: tn̄ ꝑpie nō poterit dici generale. Un̄ distīguēdū q̄ scōm moralē ītelligētiā duplex ē ītētio hui° mandati. Prima ē vacatio que est ad sūmā bonitatē ī abstractione ab impediētib°. Scōa ītētio ē cessatio a peccato q̄ q̄dē intentio est ī isto mandato p ꝺsequētiā q̄a sequit vacas: ⁊ quiescis ī sūma bonitate. g̃ a peccato cessas. Eodē mō sequitur vacas ⁊ quiescis in sūma bonitate. g̃ si aliq̄d facis: facis ītētione eterne q̄etis: quia ergo ꝑcepta distīguūt scōm ītellectū ꝑme ītētionis cū ī ℔ mandato tropologice ītellecto spāliter ꝑcipiat vacatio ī sūma bonitate. cū abstractiōe ab his q̄ impediūt que nō precipit ī aliquo alio mandato: q̄a nō in ꝑmo mādato in q̄ ꝑcipit adoro maiestatis. nō ī z° ī quo ꝑcipit reuerētia ꝛitatis. nec ōstat in ꝑceptis scōe tabule: que ordināt ad ꝓximū. erit igit istō mādatū a ceteris distīctū etiā tropologice ītellectū. Ad auctoritates ergo q̄ obiciunt ī ꝺrium. In quibus vī dici q̄ in ꝑcepto de sabbato ꝑcipiebat cessatio a peccato ⁊ bonū faciendo ꝓpter eternā regē dō. q̄ hoc dicit p cāz q̄a ī ꝑcepto de sabbato ꝑcipit vacatio q̄ ē in sūmam bonitatē. Ex qua ꝺsequt cessatio a peccato: ⁊ omniū bonoz opum ad eternitatez relatio: q̄a g̃ illud nō ē de ītentiōe ꝓma hꝰ ꝑcepti. nō erit ex hoc istō ꝑceptū generale

Si aūt obiciat q̄a videbit illud soluz ꝑceptū sufficere spūaliter intellectū. g̃ p consequēs vident alia ꝑcepta supfluere. dōm q̄ nō sequit. Nā quēadmoꝺ caritas: virt° excludit oē peccatū. ⁊ ponit vn̄ sit meritū

eterne vite. nō tñ supfluent alie virtutes fides:ꝛ spes:ꝛ alie cardinales.hoc eīz habz ipa caritas ex hoc ꝙ ipa imediate refertur in finē:qui est sūmū bonū inq̄tū hᵒ. Alie ro virtutes mediāte caritate. Nā pmo ꝛ p se fides ē ī sūmū vez. Spes ī sūmū gloriosum.sicut caritas in sūmū bonū. Eodē mō ex hac pte:q̄uis nō penitus. cū pmū precepti sit respcū sūme maiestatis. scōm respectu sūme veritatis. Istud vero respectu sūme bonitat. Bonitas aūt dicit vltimaz rōez cōpletionis ꝛ cālitatis:ꝛ ordinis. nō supfluēt alia mādata.īmo sunt pambula ꝛ pnecessaria sicut fides ꝛ spes caritati.

Deinde queritur vtz pceptū de sabbato sit morale vel cerimoniale Ad qō sic Nullū pceptū qō ē tpale ꝛ pticulare: qa ad tps datū:ꝛ aliquibᵒ nō oībus:ē morale. Sz pceptū de sabbato ē pticulare:ꝛ tpale.quia ad tps datū:ꝛ aliquibᵒ nō oībᵒ quia iudeis.ergo nō est morale. Primū pz quia morale est de lege nāli.dico morale ō calogi:sicut vult dicere Augᵒ. Preceptuz aūt legis nālis:idē est apud oēs:ꝛ sp idem

Itē Exo.xiᵒ. Uidete vt sabatū meum custodiatis:quia signum est inter me ꝛ vos. Glo.frustra gloriant iudei de legali observatione.apte enī dr:qa signū est.g̃ est figurale. Itē Ezechᵇ.zo. Vedi eis pcepta mea ꝛ iudicia mea.ꝛ sequit. ꝛ sabbata mea dedi eis in signū. Glo.veri sabbati.g̃ cerimoniale est. Itē Exo.xxᵒ. Septimᵘ dies erit vobis sanctᵘ.dicit Augᵒ Mandatū de sabbato fuit datū in signū:vt hodie non celebref:ꝑ tm signatū intueamur.ergo cerimoniale est. Itē Leui.xxᵒ. Nec mulieres in clibano vno coquēt. Glo. nec mandatoruz ꝑ etiā litterā custodiri ꝛ ipleri vignū est nec mandatū sabbati coīriū est.q̄uis enī nec mādatis insertū sit nō tñ ex eis est. Ex quo relinquit ꝙ est cerimoniale. Coī Io.Damaᵒ in q̄rto li. Vacationis gra que est ad deū.ꝛ vt deo pticulā vite tribuant ꝛ requiescat seruᵘ ꝛ subingale: sabbati obfuantia excogitata est. Si g̃ ex ipa lege naturali est dictamē: ꝙ aliq̄ vacandum sit deo:ꝛ ꝙ aliqua ps vite ei tribuat:ꝛ ꝙ pietatis est vt laboranti suo aliq̄ cedatur quies. Ergo rō obfuantie sabbati ō dictamine legis nālis est.g̃ simplr est morale.

Itē de rōne bene ordinata est:ꝙ cuz sp nō possumus vacare deo ꝓpter tpales ꝛ corpales necessitates ꝙ aliq̄ vace. Oportet igit hr̄e tps aliquod determinatū. Si ergo sabbatū erat determinatū tps vacationi ad deū. Obfuantia sabbati est ō rōe bene ordinata.ergo ē simplr morale. Itē si dicatur sic.quidā dixerūt pbabiliter ꝙ in pcepto de sabbato occurrūt tria. Sanctificatio que est in vacatione ad deū que exprimit cū dr. Memēto ꝙ sabbatū sanctifices. Laxatio tpis.vū dr. Sex dieb opaberis:in septima requiesces. Concessio getis laborātibus fuis.vñ dr vt requiescat fuᵘ tuus ꝛ ancilla. Quantū ad pmū.s.sanctificationē.sabbatū est morale. Quātū ad secundū.s.determinationē tpis: figurale. q̄z tum ad tertiū iudiciale. Dine est ꝙ mādatū de sabbato ꝓpter pmū onumerat iter pcepta moralia. Exo.xo. Propter scōm onumerat iter cerimonialia. Exo.xxᵒ. Ubi dr Septimus dies erit vobis sanctᵘ. sabbatuz ꝛ reges vñi. Propter tertiū onumerat iter iudicialia. Exo.xzᵒ. Sex dieb opabis: in septima requiesces.vt gescat bos ꝛ refrigeret filius ancille ꝛ aduene. Obr cōtra illud. Scōm dictamē rōnis bene ordinate est ꝙ vacandū sit deo. aut g̃ sp: aut aliq̄n Sz sp vacare nobis īpossibile est in necessitatibus bᵒ vite degentibus.g̃ dictat ꝙ aliq̄n vacandū est.ergo dictat aliq̄n ꝙ dēat tps elegi ad hanc vacationē in quo sit abstractio ab opibus īpedientibᵒ vacatiōez Laxatio igit tpis ē de rōne bene ordinata g̃ est moralis. Itē sicut sanctificatio sabbati ponit iter moralia:ita ipa tpis taxat ꝛ ꝑ modū pcepti. incōuenienter g̃ poneret nisi esset morale. Itē quare dr cerimonialis tēporis taxatio.dic ꝙ ꝛ ꝓpter significationē.Ergo silr quies fui ꝛ ancille debet dici cerimoniale. Nam sicut dic Io. Damᵒ significat ꝑ hoc: ꝙ iram ꝛ ocupiscentiam a peccato quiescē faciamus ꝛ subingale.i. corpᵒ nostz.silr ꝛ hec oīa spūaliter nobis mādat lex. dicet igit cerimonialis bᵒ ges

So. Preceptū de sabbato ꝓponit ī lege vt res ꝛ vt signū.vt res sp debita:ꝛ si nō ad sēp.s. requies vacatio ad deū.iᵒ. Exo. Requies sabbati erit sactificata dño.glo vt illi soli vacetis:vt signū futuri ꝛ faciē di. Exo.xiᵒ. Uidete vt sabbatū custodiatis quia signū est iter me ꝛ vos. Glo. apte dr ꝙ signū est future quietis ꝛ beatitudinis

vel quietis sanctorum in pfetī quo quie scunt a tumultu mundanorum operum ⁊ vitioꝝ. Primo° sabbatum est morale. ⁊ pte ponit in decalogo. Scdo mō figurale ⁊ po nit inter figuralia. Ad illud qō obī pri mo. q̄ pceptū de sabbato est tpale ⁊ pticu lare dicendum. q̄ ſ̄ aī q̄ accipit̄ p re debita ſ. vacatione: que ē ad deū ē vle. ⁊ ſ̄ aī omne tps ab oībus ⁊ oī tpe debita. ⁊ si nō p oī tpe. Scōm ꝺ̄m q̄ signū pticulare ⁊ tpale ⁊ in hūc modū intelligūt obiecte auctorita tes. Et qō dic̄ esitī itelligit̄ ꝺ sabbato vt signo. Uñ ad solutionē omniū hinc inde obiectoꝝ nōndū q̄ pceptū de sabbato vt res est morale duobus modis Est. n. morale legis nālis: q̄tuz dicit vacationē ꝺo aliq̄ Unde ſ̄ aī hoc dies sabbati dī dies vacati onis deo. Item est morale discipline hoc ē legis scripte. ⁊ ſ̄ aī hoc dies sabbati dicitur talis dies. ſ. septima deterīata diuine va cationi. postq̄ enī p dictamē legis nālis haberi pot: q̄ vacandū est deo. Aliq̄ñ p le gem scriptā dz determinari q̄ñ vacanduz est deo. ⁊ eligit̄ dies septima rōe mistica. Observatio ergo moralis est: in q̄tū deter minat̄ vacationi quēadmoꝺ obſuantia do minice diei. ⁊ addit̄ rō exēplaris domīce vacationis. Sex dieb° fecit de° celū ꝛc̄. ⁊ se ptima die regeuit. In q̄tū ꝺ̄o inſtituit̄ ad significantiā futuri: cerimoniale. ⁊ hoc est qō dicit Io. dam°. Sabbatū quidē septima dies vocat̄. significat aūt requiē. In ipa. n regeuit de° ab oībus opib° suis: vt diuina ait scriptura. nō simplr hoc iussit: ſ̄ ꝓpter quasdā a spiritualib° ⁊ spectabilib° viris ī tellectas cās. Prima quidē. vt qui suus cu stodiret ⁊ subiugale sabbato: vt scriptum est requiescāt: ga vir iust° miseret aīarum iumētoꝝ suoꝝ. Scda aūt cā est: vt vacatōz agentes ab amplexu qui est circa mālia ad deū ogregent̄ in psalmis. ⁊ hymnis ⁊ cā ticis spūalibus ⁊ meditationib° diuinaꝝ scripturaꝝ. vniuersū septimū diē ꝺsumen tes: ⁊ iō regescentes. Si ꝗt obiciat̄: q̄ si obſuantia dieꝝ vacationis moralis est. q̄ īmutabilit̄ ⁊ sp̄ ſuanda est. ꝺō q̄ nō segē Nā obſuantia diei pōt dici indetermīate ⁊ ſ̄ ſ̄ ē morale nāe. Naz dictamē est legis nālis q̄ aliquo tpe vacandū sit deo rōnali creature vinēti in tpe. ⁊ hoc mō est īmuta bile. Alio mō obſuātia pōt dici: obſuantia tpis determinati: ⁊ illud est morale disci pline. ⁊ hoc ē morale determinatū ex addi ta diuina interp̄tatōe. Nam cū ſ̄ aī oē tps debeamus nos ꝺo qualz pte tpis dēm° nos deo ⁊ vacare deo. Cū aūt ꝓpter tpales ⁊ corpales necessitates nō possumus vacare deo qualz pte tpis. erit aliq̄ñ vacandū: q̄ñ aūt illud esse dēat: nō erit homīs determi nare sed dei deterīata est. g̃ ex cā mistica septima dies vt dictū est.

Consequenter que

rit̄ de circūstantiis h° p̄cepti: que reducūt̄ ad quatuor. Prima est: ga hoc p̄cepto addi tur verbū recordationis seu memorie. vt dicit Memēto. Scdo ga taxat̄ tps ꝺtermi natū dies septima. Tertia quia p rōe mo uēte ponit̄ vacatio diuina. Uñ dī. Sex di ebus de° fecit: septimo regeuit. Quarta est ga p rōne finali ponit̄ quies subditoꝝ ho minū ⁊ aīaliuz. Uñ dī. vt regescat bus ⁊ ancilla bos ꝛc̄. Querit̄ igit̄ q̄re in aliis p̄ceptis nō ponit̄ verbū recordationis ⁊ memorie: vt diceret Memēto vt non assu mes nomē dei tui inuanū. Si dicat̄ q̄ ideo dī memēto: ga obſuatio sabbati ante legē fuerit instituta. ſ̄ aī q̄ dī. iō°. Exod. Reges sabbati sanctificata ē dño. qō dictū ē āte legē. Item in Auc. 6° factū est in sabbato scdo ⁊ p̄mo. ⁊ vid̄ ibi glo. scdo primū potest dici: vt vnū idēq̄ noui testī sabbatum sit ⁊ scōm: ga post legale a nobis obſuat̄ ⁊ p̄ mū ga ante edicta legis a iustis obſuabat̄ antiquis. Quia ergo ante legē erat institu tū ⁊ obſuatum. iō dī memēto. Cōñ. Cuz alia p̄cepta euident° scripta sint in corde hōis: ⁊ etiam inobſuata añ legē a patrib° scīs q̄ p̄cepta sabbati magis debuit dici ī aliis p̄ceptis memēto q̄ in isto. Item Io vam°. Qñ lex nō erat scripta: nec sabbatū ꝺsecratū erat. q̄ñ aūt a deo inspirata scri ptura p Moysen data est ꝺsecratum a deo sabbatū. Rōne g̃ institutionis potis nō po terit dici ad illud p̄ceptū memēto. Sō. p̄ceptū de sabbato fm qō erat morale nāe. sp̄ fuit in lege nāli īplicitū. ⁊ postmodū in lege scripta explicitū. Scōm ꝺ̄m q̄ erat mo rale disciplīne: vt in determinatione diei q̄ vacaret ꝺo. añ legē fuit inspiratum vt ho nestū: ⁊ dignū fieri. ſ̄ in lege inspiratū vt p̄ceptū: ⁊ ꝺbitū fieri. Quia g̃ añ legē erat obſnātia sabbati apud p̄es ſ̄ aī determīatoꝝ disciplīne ⁊ inspirationis diuine vt esset

vacatio tali die. Jō ad istud p̄ceptū dicit memēto: ⁊ nō ad alia. Ad alia. n. dictat nā oīno: ⁊ si deficiat disciplina. ad istō ꝯ occurrit ⁊ dictamē nāe gn̄ale: ⁊ dētermīatō discipline. ⁊ p hoc rn̄det ad p̄mum. Ad 2ᵘᵐ dō. q̄ Jo. damˢ signanter dicit q̄ añ legē nō erat ꝯsecratū. quia ⁊ si ante legē eēt in spirata obſuantia ſᵃᵐ rōz honesti. hoc ē dignū fieri: nō tn̄ ſᵃᵐ rōz p̄cepti. ℔ est debiti fieri. ſ hoc mō ꝓponit in lege. ⁊ iō dr̄ cōsecratū i lege a dño. i. a dño p̄ceptū ſuari vt scn̄. ⁊ hoc insinuat verbū memēto vt diem sabbati sanctifices.

Jtē querītur de se cūda circūstātia q̄ est in taxatione tpis alicuius dēminati diuine vacationi. Querit g̃ an debuerit taxari. Nam cū creatura rōalis sedeat sp̄ do. obnoxia ē vacationi ſm oē tps Ergo nō debuit ps aliqua tpis ad hoc determinari. Jtē si dicat sic dicit Jo. damˢ q̄ hoc fuit ꝓp̄ iudeoꝝ imperfectionē: qui nō omnē vitā dō ꝯsecrabāt: nec amore domi natoꝛ vt patri ſuiebāt: ſ vt ſui indeuoti paruā ⁊ minimā pticulā sue vite dō tribuebāt. Obr̄ g̃ ſᵃᵐ hoc Seruiētibˢ ex amore q̄ oēz vitā dō ꝯsecrāt xp̄ianis nō ē taxanda tps vacationis. g̃ nec dies octaua seu dies domīca eēt taxāda plusq̄ alia dies. Jtē Jo. damˢ. Obſuatō sabbati. i. septime diei excogitata ē punis: ⁊ sub elemētis mundi ſuis effectis. ⁊ sequit. ga g̃ nō sumus ſui. ſ filii: nō sub lege. ſ sub gratia. nō sumus ad huc pticularit domino ſuiētes in timore. ſ oē tps ei offerre dēmus. Nō igit dies aliq̄ xp̄ianis dēbit dēminari. Con̄. Impossibilis ē vacatio ſᵃᵐ oē tps ad dūm. ga corpus qđ corrūpit aggrauat aīam. ⁊ īnumerabiles sunt corpis ⁊ tpis necessitates. erit igitur necessariū tps aliqđ determinari vacationis ad deū. Jtē cū actˢ nostri sint ī tpe. Quare in aliis actibˢ qui p̄cipiunt nō ponit determinatio tpis: vt in adoratione que ptinz ad p̄mū mandatū p̄me tabule: ⁊ in honore parentū: qđ est p̄mū mandatum scde tabule. Jtē cuz gn̄ales circūstantie actuū sint tps ⁊ locˢ ⁊ vtrūq̄ dēterminet cultui ⁊ vacationi ſᵃᵐ legē. Nā de loco dr̄ Deut. 12°. Venies ad locū quē elegit domiˢ ⁊ offeres oblationes tuas. De tpe dr̄ serua diē sabbati. Querit q̄re in decalogo in precepto vacationis ad deū determinat tps ⁊ nō locus. So. vacatio que est ad deuz itelligit duobus modis: in hītu: ⁊ in actu. In habitu nō recipit taxationē tpis: q̄ᵐ ad ſuientes dō ex caritate. Ille enī qui est in caritate in habitu totū tps vite sue dō offert. tīi q̄tuz ad ſuientes ex timore pene q redimūt tps in ſuiendo. ga tps ſuitii ē eis sicut coactū taxat tps. Et hoc vult dicere Jo. damˢ. quātū ad carnales de iudeis qui ſuiebāt ex timore. In actu ꝯ vacatio recipit taxationē tpis: ga ñ est possibile degentib˘ in vita mortali sp̄ vacare. inde est q̄ spiritualibˢ de iudeis determinabit dies septima. sicut xp̄ianis dies octaua in quo sic dic Jo. damˢ. Ab āplexu q est circa materialia ad deū ꝯgregent ī psalmis ⁊ hymnis ⁊ cāticis spiritualibˢ ⁊ meditationibˢ scriptura 2. Et p hoc pz rn̄sio ad p̄mo obiecta. Ad illud ꝯ q̄ querit q̄re non est taxatū vel assignatū tps in p̄cepto adoronis ⁊ in p̄cepto honoris parentū. sicut hic dō. q̄ ad vacationē necessariū est tps determinatū in quo cesset a corpali ⁊ ſuili ope. nō eiz sese ꝯpatiunt opari talia ⁊ vacari dō. ſ ad ad adoratiōz nō est necesse: nec ad honorez parentū. Cū enī adoratio p̄ncipalr ꝯsistat in latria mētis: ꝯcurrente deuotione fidei spei. ⁊ caritatis. bn̄ ꝯpatit secū opˢ corpale Silr honor parētū. ideo cessando ab ope ⁊ opando possumus pentes honorare. ⁊ iō nō fuit taxandū tps in istis. sicut ī p̄cepto de sabbato. Ad vltimū dō. q̄ locˢ nō dz taxari vacationi. Locus enī est mēsura corpalis. vacatio ꝯ spiritualis. Tps ꝯ mēsura est spiritaliū motuū succedētiū. tps g̃ erat taxandū. eo q̄ nō oī tpe vacari poterat. nō aūt locus: eo q̄ in quolz loco vacari dz ⁊ pōt.

Jtem querītur de ter tia circūstātia p̄cepti que ponit p rōe. Sex dieb˘ fec deˢ celū ⁊ terrā ⁊ in septīa requit cū moueri ⁊ quiescere sint nata fieri circa idē.. si in deo nō est accipe moueri aliquo mō. g̃ nec quiescere. Jtē si dicat q̄ requiescere sumit īpropᵉ p cessatiōe ab oī ope.

Con̄. Jo. 5°. Pater meˢ vsq̄z mō operatur: ⁊ ego operor. g̃ septima die ab opatione nō cessauit. Si ꝯ distīguat opˢ diuinū: ga ē opˢ p̄me ꝯditionis. cū nāe rez sūt ꝯdite. ⁊ q̄ᵐ ad hec opa dr̄ requiescere pˢ opa sex diez Un̄ ſᵃᵐ Beda ⁊ Augu. exponit requit. i.

nouā creaturā facē cessauit. Ité ē opus ꝓpagatōis seu ꝓductionis quo nāe insite reb⁹ ꝓducūt silia ex silib⁹: vel in spē: vt hō ex boie: plāta ex plāta. vel in gñe vt ex carne ⁊mes. ⁊ q̄tū ad ista opa opat. Con̄ h̄ obr̄ de aīab⁹ que tota die creant: nō enim ꝓducunt ex mā: nec de nā aliqua sic mēti sunt hereticī. R° cū creant aīe noua creatura creat. in numero nō in genere vl̄ spē. Cum enī creabat aīa Ade. g̃ ⁊ spēs aīe creabat. ⁊ iō nō repugnat ei qđ dr̄ requieuit. ꝑ nō nouiter creat aīas: quia illud nō exponit requeuit. i. nouas spēs facē cessauit

Quō aūt intelligant requiescē. Nō multiplicit ꝑ⁹ sñias Bede ⁊ Aug. in glo. sup gene. que colligūt hac diuisione. cū enī dicit deū quieuisce pōt ītelligi p negatioē vel p positionē. Si p negation ē duob⁹ modis Uno° vt sit abnegatio ex pte creature. vt sit sensus. requieuit. ga postea nihil nouū fecit in spē ꝑ⁹ Aug. Alio mō vt sit abnegatio ex parte creatoris. ⁊ tūc sic exponit ꝑ⁹ Bedā requeuit. i opib⁹ nō īdiguit: vt i eis requesceret ꝑ ī se ipo quet⁹ fuit. Ité p potētiaz duob⁹ modis. Uno mō vt p h̄ q̄ dicit requescē ponat actio. Alio mō vt ponat significatio. si pōat actio ītelligit p causaz Uñ scēz Aug⁹. requescē dei ē rōnali creature in se regem pstare vt illic desiderio feramur. q̄ requescam⁹. Sic̄ ei facere dicit cuz ipo ī nobis opāte facim⁹ ⁊ cognoscē cū eo gnosim⁹: sic requescē cū ei⁹ munere gescim⁹

Si ꝯo ponat significatio ītelligit duo b⁹ mōis. Uno mō anagogice. requeuit die septimo. i. significauit q̄ p⁹ bōa opa ī pñti dabit regem in futuro. Alio mō allegorice requeuit qa die quo xp̄s post mortez quietu r⁹ erat ī sepulcro p̄figurare voluit.

Postmodum quer

tur de q̄rta circūstātia q̄ ponit p rōe illi⁹ pcepti vt requescat ſuus ⁊ ancilla ⁊ bos ꝛc

Nā cū pceptū dei legis solum respiciat rationalē creaturaz: nō videt ꝯueniens vt ī pcepto vacationis ⁊ getis fiet mentio de gete creature irrōnalis Ité p⁹ ad Cor. 9. Nūqd ō bob⁹ cura ē deo: vult dicere apls q̄ illud legis: nō alligabis os bouis. nō intelligit de boue ad lr̄az: q est animal irrōnale. Unde sic arguit. Cūquid de bob⁹ cura est deo. aut ꝓpter nos vtiq; h̄ dic ⁊ p⁹ Nā ꝓpter nos scripta sūt. hoc g̃ qđ dr̄ hic in isto pcepto de quiete bouis: eadē rōne ñ dz accipi ad lr̄am. sed in figura. erit igit figurale. Incōuenienter g̃ ponit in veteria tione pcepti moral. So. dō. q̄ hec veteria tio alr ponit in pcepto ō sabbato. Exo. zo. ⁊ Deut. 5°. ⁊ alr Exo. z3°. In moralib⁹ enim pceptis hec veteriatio ponit moralr. Uñ sicut dr̄ Exo. zo. Nō facies oē op⁹ tu ⁊ fili⁹ tuus ⁊ ſuus iumētū tuū: ⁊ aduena. in quo interdicit op⁹ impediens vacationē quo ad deū. Nā in pmo interdicit quo ad se. per aliū ꝯo interdicit duob⁹ mōis. Nā ctīgit opari mīsterio rōnalis hoīs: ⁊ mīsterio irrōnalis iumēti: ⁊ vtrūq; morale. ⁊ inq̄tuz s. reducit ad vacationē q̄ est ad deū. In pceptis ꝯo figuralib⁹ ponit figuralr. Unō z3°. Exo. dr̄. Septima die cessabis vt requescat bos tuus ⁊ asin⁹: ⁊ ſuus tuus. ⁊ vult dicere dam⁹. q̄ p bonē significet ira. p asinuz ocupīa. p ſuum appetit⁹ sensualis. uñ sic ipe dicit in hoc significat. q̄ irā ⁊ concupiscentiā a pcō quiescē faciamus: nisi deo vacemus.

Deinde quer

itur de obſuantia sabbati. Et q̄rūt duo. Primo de obſuātia sabbati tēpore legis. Scōo an dēat obſuari tpe gratie

Quantum ad primū

querit ꝑ⁹ lr̄am. q̄tum ad qd ītelligatur vacatio sabbati: ⁊ ōterminat in lege sic Dē op⁹ ſuile nō facietis in ea. Sz q̄ritur quid dicat op⁹ ſuile. ad qō sic Mat. i. Sabbatis ingressus synagogā. Glo. docet nos vez sabbatū: vt ab oī ope ſuili. i. ab oībus vitiis vel illicitis abstinere studeamus. g̃ opus ſuile dr̄ pcm̄. Ité in. iz°. Luc. Sex dies sē ꝛc. Glo. lex ī sabbato ñ boēz curare ꝑ ſuilia opa facē. i. peccatis granari phibet ergo in pcepto de sabbato solū phibet vacatio ab ope malo. Ité Mat. z°. Si lz sabbatis ꝛc. Glo. arguit q̄ pcepta ptaua ītrp tatione violant estimātes in sabbato a bono ope feriandū. cū lex dicat oē opus ſuile nō facietis in ea. i. peccatū. Con. Exo. 34° Sex dieb⁹ opaberis. in die septīo cessabis arare ⁊ metere. Ergo erat ab oībus opib⁹ hi⁹ vacandū. nō g̃ solū a pcō. Ité Exod. 16°. Requies sabbati sanctificata est dño cras quodcūq; opandū est facite: ⁊ que coquēda sūt coquite. g̃ in sabbato nō licebat

coquē cibos. Itē Jo.i9°. Propē pascenen iudeoz.Glo.accelerata ē sepultura ne ad uespasciēt.qñ nihil tale facē licebat. Itē Nume.is° dr. Q ille qui colligebat ligna in die sabbati lapidat? est. Ex hoc ḡ relinquit q in pcepto de sabbato interdicebat opus nccitatis corpalis. Fuile igit opus dicēt op? relatū ad corp?:n nō solum pccm̄.

Itē Math.24°. Orate ne fiat fuga vr̄a hyeme vl sabbato.Glo.in altero pbiz duritia frigoris. In altero tñs gressio legis si fugere velint.ḡ nō erat licitū itinerare in sabbato. Hz coīi hoc obr̄.Nā sic̄ dicit Jodam.Dis israel circūcidet in sabbato:n sacerdotes n leuite in tabernaculi opib? contaminat vel soluant sabbatū: n inculpabiles sūt. Itē Helias nō solū p ieiuniuz. s etiā p itineratōez q̄draginta diez̄ ī sabbatis se ipm̄ affligēs soluit sabbatū. n nō est iratus ei qui legē dedit: s in oreb se ipm̄ ei manifestauit.3°.Reg.i9°.Ex quo relinquit q itinerare in sabbato nō erat illicitū.

Itē dam? Dis israel septē dieb? archaz dñi circūferentes in circuitu Jericōtinos muros sbuerterūt:in quib? oīno fuit sabbatū. Itez si dicat q iste corpales actiones facte sūt auctoritate diuina.Et ideo licite alsaūt nō essēt licite. sicut de spoliatione egyptioz. Coii.Math.iz°.Oppōebat dom̄ iudeis. Quis ex vobis hñs vnā ouez n ceciderit die sabbati in foueā nōne tenebit n leuabit eā.p? ocludit. ita lz sabbatis bñfacere.Et ostat q leuare ouē de fouea. nō est diuina auctoritate:n est corpal act? Seruile igit op? qđ phibet fieri in sabbato nō est corpalis act?. Itē in Luc.i3. Nō ne vnusquisq; vr̄m soluit bouē n asinū: n ducit adaquare. Pretēa querit quātum ad qd dicat opus fuile vtz dicat solū op? quod est pccm̄: aut op? corpale. Itē vtz op? fuile dicat genus act? : aut circūstātiā act?.Nā si diceret gen?act?.s.act? corpalis Inconīriū est:qa act? corpalis aliquis licite poterat fieri in sabbato exigente nccitate sic̄ supp̄ batū est.Dicet ḡ op? fuile ppt circūstantiā act?. Si B dicat inconīriū est quia sicut pz ex pcedentib? in sabbato prohibebant gña opum. vt arare metē cibos coquere n hi?. Solo dđ. q opus fuile dr̄ duob? modis:moralit peccatuz. Uñ glo.i3° Luc.Lex in sabbato fuilia opa facere.i. peccatis grauari phibet.n in Math.3°.si licet sabbatis.Glo.op? seruile peccatū. Laliter oīs act? ipediens vacationē que est ad deū tpe quo vacandū est. n hoc mō intelligit ad lr̄am.Dē op? fuile nō facietis in eo.B ē nō īplicabitis vos actib? quib? īpedit vacatio ad deū.n determinauit lex quosdam act?:vt arare n metere n alios qui dci sūt. Uñ in Luc.i3°.Sex dies sūt in quib?oportz opari ꝛc.Glo.Moyses sabbato a fuili opere n noxia actione feriandū pcepit.p̄figurās tps in quo nr̄a secularia opa:non deo religiosa.i.laudandi deū cessabūt.Ex quo relinq̄t q secularia opa dicit fuilia: n p hoc pz rñsio ad obiecta:qb? videbat ocludi: q op? fuile intelligeret solū peccatū. Ad alia deo quib? videt q oīs corpalis act? dicatur opus fuile ordinatū ad corp?. dđ. q corpal actus aut īpedit libertatē spūs:cū vacādū est deo:quēadmodū sunt mechanica opa:n arare n hi?.Aut nō īpedit:quēadmodū est loqui.moderatus incessus:n hi?.talis actus nō dicebat fuilis in lege.primus aūt actus dicebat fuilis.Et p hoc pz rñsio ad secūdo obiecta. Ad vltimo deo obiecta quib? videbat ostendi q corpales act?boni nō erant fuiles.Distinguēdū q corpales act? qui dicūt in lege fuiles eo q phibēt vacationez ad deū.aut fiebāt cogente necessitate: aut exigēte vtilitate: aut nec sic nec sic.s sola volūtate. Si cogēte necessitate nō reputabat act? ille fuilis:q̄uis ex suo gñe fuil erat n hoc est vñ erat licitū.n hoc est qđ dr̄?. Math.Sabbatū ppter hōiez factū est.Glo sabbatū custodiri pceptū est. vt si nccitas fuerit nō sit re? qui violauerit.Pachabei sabbato pugnāt qđ nō est licitū in lege.necessitas tñ licitū facit.sic̄ hodie in ieiuniis:si quis ieiuniū fregerit: necessitate non tenet re?. Itē si exigente vtilitate non dr̄ p interptationē act? fuilis. Uñ ī Mat.2°.sup illud.Sabbatū ppter hoīez ītelligit Jō pma salus hoīs custodia sabbati put homīs vtilitas exigit supple dz fuari.Unde ibi dicit glo.q sabbato circūcidi nō est prohibitū:qa necessariū n etiā vtile saluti. Si deo sit act? vt dictū est īpediens libertatez spūs vacādi deo:nō exigente vtilitate: nec cogēte necessitate s3 legē reputabat fuil n illicit? in die sabbati. n p B soluūt obiecta. Uñ nō ad hanc distinctōz circa act? qui sunt ex gñe fuiles. s tñ sunt necessarii n vtiles.Nam aut sic erat q poterāt tales

actꝰ ante vel post diē sabbati fieri: sine ve trimēto vtilitatis vel piculo necessitatis sicut erat coquere cibaria:ligna colligere:ꝛ hiꝰ. Aut ñ poterāt fieri añ vl̄ dimitti vsq; post sine dāno sicut pugna irruētibꝰ hostibus:vel extractio ouis ꝺ fouea. Si ꝓmo mō tales actꝰ reputabant fuiles.scꝺo non dispēsante in hoc necessitate:vel vtilitate.

Itē iuꝝ hoc querēt aligs an obſuantia sabbati magis eēt in p̄cepto q̄ ceteri actꝰ qui in aliis p̄ceptis ꝺcalogi iubēt: vel phibēt. Ad qꝺ arguit Iero. Quis dubitat sceleratiꝰ eē omissū qꝺ grauiꝰ est punitum sed p̄uaricatio sabbati. grauiꝰ puniebatur q̄ piuriū vel furtū. ḡ grauius erat peccatū ḡ magis obligabat p̄ceptuz ꝺe sabbato Q grauius puniret trisgressio sabbati pz: ga puniebat morte corpali: sic patet Nūe.xv°. de illo q colligebat ligna ī sabbato:nō aūt furtū vl̄ piuriū. Conr̄. Preceptū ꝺe sabbato recipiebat dispensatiōz p euidētē necessitatē. Alia non sic piuriū. ḡ minꝰ erat obligatoriū. Solo. Cic actiones legales erant ī figura silr ꝛ pene. Uñ notādū q ī lege augmentū penaꝝ erat ꝛ magnitudo Alñ ratione maioris reatꝰ q̄tū ad lr̄az: vt de interficiēdo ydolatria Alñ aūt rōe maioris reatꝰ q̄ntū ad figurā qūo punita ē preuaricatio sabbati. Uñ Nūe.xv°.ꝺ illo qui lapidatꝰ ē ꝺic glo. calūniat impii q taz atrocit trucidet q colligebat ligna ī sabbato:ꝑ oia ī figura ꝺtīgebāt illis:q ei diē sabbati violare auſ ē dū ligna colligēt ꝛ ideo punit ꝰ ē Signauit eū q hodie in xp̄o signatꝰ in uenit agere carnale opꝰ: q si fuēit depḥensus lapidabit ꝛ occidet:qa a spūalibus iudicat. Alit ꝺo respōdet supra q̄stiōe ꝺe ꝺtinentia legis.cꝰ.vtz qcquid ꝺtinet ī lege sit iustum.

Deinde queritur an tē pe gratie eēt sabbatū obſuādū.qꝺ vr̄ Exo xvi. Reges sabbati ē sāctificata dñō.intelligit vt illi soli vacetis.si ḡ scōm legem electa ē dies vacationis soli deo ꝛ ꝺcꝺat rationi bīi ordīate.ḡ non erit mutāda. Si ꝺicat q dies illa eligebat rōe figure quia figurabat futuꝝ.silr dies dominica eligit ad figurādū futuꝝ.si ḡ tpe gratie nō sunt ſuande figure q̄ rōne nō ſuat sabbatū:nō ſuabit ꝺnīca: ꝑ ꝺ est incōueniens. Item sabbatū figurat illud qꝺ sp est faciendum .ſ.cessare a peccato ꝑ tale figurale nō euacuat tēpore gratie quēadmodū nec thurificatio:que signat deuotionē.ḡ sabbatum erit seruandū. Coñ.xv°. Matḥ.legit. Q saluatoꝛ soluit sabbatū vbi ꝺicit. Nōne legistis ꝛc. Glo.in hoc fcō nihil aliud instruimur nisi vt sabbatū nō ad lr̄az:ꝑ spūaliter obſuemus. Itē Exo.xxv°. Septīa dies erit sabbatū.i.requies. Glo.alta p̄cepta in nouo testō obſuanda ad lrām nō dubitamꝰ. Illꝺ aūt de sabbato velatū ꝛ in mīsterio posi tū fuit.vt hodie a nobis nō obſuet:ꝑ soluz signatū intueamur. Itē ad hoc est ratō Ueniēte ṽitate ꝺz cessare figura. ꝑ specialiter sabbatū erit figura qetis aīaꝝ p receptionē ꝓme stole ꝛ beata fruitiōe.ꝑ hoc per mortē xp̄i collata est. ḡ ñ erit aliquo modo ſuāꝺ dies sabbati pꝰ xp̄i mortē.vñ Augꝰ li xvo coīi ſaustū.Cū queris q̄re sabbati ocium nō obſuet xp̄ianus. Rꝰ ga q ea figura figurat iā xp̄s īpleuit qꝺ ꝺcedendū est. Añ distingnēdū q obſuatio sabbati pōt intelligi duobus modis:vt dictū est ꝓus. vnoꝰ ꝺeterīate:vt ꝺicat dies sabbati dies regei seu vacationis ad deum.ꝛ hoc mō dies dominica pōt ꝺici dies sabbati:ꝛ quelibet dies instituta ad diuinā vacationē. vñ ꝛ vꝰ.Deu.est interp̄tatio talis.sabbatū est.i. requies dñi dei tui. Uñ ꝺicebat dies sabbati dies requiei dñi.ꝛ hoc mō sp seruatur etiā tpe gratie. Alio mō ꝺr̄ dies sabbati ꝺterīata dies.ſ.septima.Exo.xxv°. Sex diebus faciet opꝰ: septima dies erit sabbatū: ꝛ ꝺ mō q̄uis eēt morale disciplīne. erat tamē figurale.vnde figura īpleta tñsit: ꝛ p hoc pz solo ad ꝓmo obiectū. Ad scōm q sabbatū habuit figurā ꝓncipalē:que figurabatur futuꝝ. videlz qtē aīaꝝ pꝰ mortez xp̄i ꝛ hec erat ꝓncipalis rō institutionis sabbati. Itē hūit figurā faciendi:videlz cessationē a peccō que ꝺnobꝰ modis accipit. vel ſm ptē tpis sicut accipiebat a rudibꝰ ꝛ carnalibus iudeis:qui credebāt tūc tpis soluz eē vacandū a peccō:aut sp accipit sic a xp̄ianis qui sciūt se dēre oī tpe ab illicitis abstinē.iō pticula tpis ad figurandū cessatiōez eligit iudeis:xp̄ianis ꝺo nō.sicut ꝺic Job ꝺam. Iō sabbatū inquātū est figura faciēdi nō est ſuandū tpe gr̄e. Ad aliud ergo qꝺ obr̄ q sabbatū figurat q sp faciēꝺ ē ꝺō q duplr̄ ītellr̄ diuisiz.ſ.q figurat cessatiōz a peccō que sp faciēda ē:vl ꝺiūctī.i.figurat

cessatōz a pcō vt sp faciēda. ⁊ ꝺ mō falsa ē.nō.n.signīficat ꝙ sp sit abstinēdū: ly ī vita te sp sit abstinēdū. Ad illud ℟o qō obiē ꝺ die dñica vō.ꝙ ñ īstituta'ē ad significa dū qō futuꝝ ē. ꝑ qō iā ꝓtitū ⁊ pñs ē.vi ōly resurrectōz dñi q̄ fcā est octauo die: ⁊ iam gl'ia refgenti ꝓsens ē in cel'.vñ Inno.papa diē dnīcā ob venerabilē refrectōz xp̄i non solū in pasca celebram⁹. veꝝ eā p singulas ebdomodas ip̄i⁹ diei imaginē frequētam⁹ de ɔsecratione di.ȝ⁵.c. sabbato ꝛc̄.

Vltimo queritur

de obſuātia dnīce. Et q̄rūt duo ℟nio an obſuātia dnīce diei p̄cipiat ꝺ p̄cepto. ȝ⁰a qꝺ⁰ip⁹ sit cessād ī die dnīca

Ad primū

arguit. Nā cū in ꝺ p̄cepto p̄cipiat obſ nātia tp̄is vacatōis ad deū. ℟ies āt dnīca sit nobis deterīatū tp̄s vacatōis.ḡ p̄cipit ꝺ p̄cepto. Coīi. Sic diē Io.dam. ꝺ p̄cepto p̄cipit obſuātia diei septimi: ⁊ sic ip̄e dicit Sabbati obſua⁹ exagitata ē puul: ⁊ ſꝺ elemētis mūdi fuis. ⁊ ſꝺdit. Cū venit qō pfectū ē euacuatū est qō ex pte ē.lr̄a euacuata ē:corpalia q̄euerūt: ⁊ futuꝝ lex ɔpleta est ⁊ lex libertat⁹ nob donata ē. Ex q̄ vr̄ ꝙ obſuātia septīe diei q̄uis ꝑ tpe legis cēt morale disciplīne:nullo⁹ ptineat ad obſuātiā dnīce diei. Itē ad gal.4°.reꝑhēdit apl's galatas dicēs. Q̄uo ɔuertimī itez ad īfir̄ ⁊ egena elemēta:q̄bus ōnuo fuire vult. dies obſuatis:⁊ mēses:⁊ ânos. ḡ tpe gr̄e irreꝑhensibil' ē obſuātia diei.ḡ ⁊ diei dnīce.

Itē ꝺam⁹. Nō adhuc ſꝺ lege:ꝑ sub gr̄a: nō sum⁹ dño ꝓticularit' fuiētes. sed ome vite tp̄s ei offerre dēmus ḡ nō est dies aliq̄ tpe gr̄e obſuāda. Itē q̄rit de ꝺ qō diē dam Festū celebram⁹ pfcm̄ tpe gr̄e būane nāe regem assero vtiq; refrectiōis diē.ꝑ requies būane nāe:nō ē nisi ɔpleta gn̄ali refrecti⁹ q̄ ē futura. ℟ies ḡ dnīca ē dies significatiua fururi.si ḡ tpe gr̄e nō fūt fuāde figure futuroꝝ.nō ē obſuāda dies dnīca. Solo sic p̄z ex p̄cedētib⁹ hoc p̄cepto p̄cipit rēp⁹ vacatōis aliqō. ⁊ ꝑ⁰ ꝺ ē morale legis nāe ⁊ ꝺ ꝑ⁰ ideterīatiōz:⁊ ꝺ mō ꝑ⁰ī ꝺterīatōz p̄cipit dnīca dies tpe gr̄e. ⁊ septīa tēpore legis:ꝑ⁰ ℟o deterīatiōz tpe legis p̄cipit dies septīa ex cā mistica.⁊ significatiua futuri.sic dictū ē:⁊ ē morale disciplīe.tpe ℟o gr̄e p̄cipit dies octaua ad deterīatōz tp̄is vacationis.ꝑ nō ex cā p̄lignāte futuꝝ:ꝑ ex cā repsentāte ꝓteritū. Vñ Leo papa diē ꝙ dies dnīca tāt⁹ diuinaꝝ disp̄sationū ministeriis ē ɔsecrata.vt qcqd īligne a dño est ɔstitutū in ℟is.in h⁹ diei dignitate sit gestū. In hac die mūd⁹ fūpsit exordiū. in hac p refrectiōz ⁊ mozs ꝓteritū ⁊ vita accepit ꝓncipiū. Ad illud ḡ qō obr̄ ꝓ iā p̄z rn̄sio dies.n.dnīca nō ē festū ipfectu:īmo pfectū sic diē Io.dam⁹. ⁊ ꝺ qa ē repsentatiua pfecte qet'.cū enī qes hoīs sit in duob⁹ ex pte aīe.⁊ ex pte corpis.in gloria aīe ⁊ glorificatione corpis sabbatū figurabat qtē aīe futurā.⁊ iō cū futuꝝ fcm̄ ē: pñs cessauit, dies dnīca repsentat pfectā gloriā aīe ⁊ carnis nō iā futurā:ꝑ iā ꝓsentē in xp̄o: q iā est ī gl'ia ꝺi p̄is:ꝑ⁰ būanā nāz phi.ȝ⁰. Ad ȝ⁰ dō.ꝙ apl's reꝑhendebat obſuātiā diei. sic obſuāt geneatici ad opa ic̄boāda. vel illos ꝑ⁰ aliā exp̄oz q obſuabāt legales obſuationes tpe gr̄e iudayzātes vt diem sabbati ⁊ alia festa:q̄ erāt figure futuroꝝ. conr̄ quos diē eā Greg⁹ de ɔsecr. di.ȝ⁵. Q̄ qdā die sabbati aliqd opari ꝓhibebāt:q̄s nisi antixp̄i p̄dicatores dixer̄ q veniēs die sabbatum atq; diē dnīcū faciet custodiri. qa.n.moi se ⁊ refgē se simulat: hr̄i ī veneratōe vult diē dnīcū: qa ppl'z iudayzare ɔpellit vt ex teriozē legis ritū reuocet:⁊ sibi iudeorum pfidiā ſꝺat:coli vult sabbatū. Ad ȝ⁰ dō ꝙ sic dcm̄ ē. In sabbato ɔcurrūt duo.s. vacatio ⁊ significatio. vacatio ad deū. significatio mozal' cessatōis a pcō. q̄tuz ad vacationē erat rei ei⁹ q̄ nō poterat fieri sp pp nec̄itates multiplices h⁹ vite:q̄ distrahant sp̄m a vacatione q̄ ē in deū. ⁊ ꝺ mō nec tpe legis:nec tpe gr̄e possu⁹ sabbatizare. ꝺ est ꝺo vacare in actu ꝑ⁰ dē tp̄s:ꝑ solū alñ.ideo nec̄e fuit ⁊ tpe legis ⁊ tpe gr̄e ꝺterīare diē vacationis.q̄ ꝑ⁰ ℟o ad significatōz erat ei⁹ qō sp ꝺz fieī.s.cessatōis a pcō ⁊ ad significatōz respiciēt'.diē dam⁹. Q̄ tpe gr̄e totum ꝺo offerre dēm⁹. Ad vlti⁰ p̄z rn̄. Nā dies dnīca ē dies regei būane nāe.nō ex hoc ꝙ futuꝝ ī gn̄ali refrectiōe singuloꝝ. ꝑ ex ꝺ qꝺ iā p̄cessit ⁊ pñs ē in xp̄o.in q̄ resid⁹ ex ēplar ⁊ cālitas gn̄al' refrectōis.⁊ iā in xp̄o sic in capite glorificata regescit būana nā Vñ Io.dam⁹. Celebram⁹ refrectōis diē ī q̄ dñs ibs vite ꝓnceps ⁊ saluator:bos q spiritual'r deum colūt ī pmissā hēditatē ītrodu xit supple iā ī spe.⁊ segt ī q̄ ip̄e p̄cursor nr̄i

itranit ⁊ resurgēs a mortuis aptis ei cele stib⁹ portis ī dext̄ pr̄is corpalit̄ sedet: vbi ⁊ q spūalē legē fuat itroibunt.

Queritur postmoꝺ a qb⁹ opibus cessādū sit ī die dnīca

Ad qꝺ itroducit istud de ꝺsecra. dis. ȝ. Ubi dic̄ sanct⁹ Apollōi⁹ die dnīca nihil ali ud agēdū ē nisi deo vacā dū. nulla opatio ī illa sācta die agat: nisi tm̄ hymnis ⁊ psal mis ⁊ cāticis spūalib⁹ dies illa trāsfiguret

Ex q̄ v̄r seq⁹ q⁹ nec ciboſ emē nec coquē. nec itineraē liceat die dnīca. Itē ī tempe gr̄e nos tenemur pfecti⁹ vacaē deo q̄ tpe legis. Si g̃ tpe legis nō erat licitū coquere cibos ī die vacatiōis nec itineraē sic̄ ptz ex supta dictis: non erit licitū tpe gr̄e facē hi⁹ die dnīca ⁊ de aliis opib⁹ corpalib⁹ multo magis idē arguit. Itē si dicat q⁹ abstīen dū ē ab oī ope fuili: cū fuile op⁹ dicat om̄e op⁹ qꝺ impedit libertatē spūs ad diuīa; va catōz: ⁊ talia fūt hi⁹ opa. itinerari. piscari ⁊c̄ hui⁹. g̃ nō l; facē talia die dnīca. Itē q̄ri tur an ille q fornicat die dnīco peccet cōt duplex p̄ceptū. Nā cū op⁹ fuile maxime sit peccatū sic̄ ptz ex dictis. peccat ꝺt̄ illud p̄ ceptū de obſuātia dnīce: ⁊ itez peccat ꝺt̄ illꝺ nō mechaberis. g̃ peccat ꝺt̄ duo p̄cep ta. g̃ facit duo peccata. Cōt vn⁹ ē actus g̃ vnū peccatū. Solo. ꝺō⁹. q⁹ die dnīca cessādū ē ab ope fuili. op⁹ aūt fuile v̄r vu obus mōis. Uno mō peccatū v̄r opus fuile Alio mō op⁹ ꝓhibēs vacationē ad deu; q̄ ꝺtmīata ē ab ecclesia vice dei. Uñ ⁊ si pec catū sit dānabile omni tempore: tamē tūc maxime dānabile ē: cū fit tpe ꝺtmīato va carioni diuīe. op⁹ ꝛo fuile ꝺtermīat ab ec clesia. mechanica opa agricultra ⁊ secularia negotia: vt mercatū placitū. Uñ ex ꝺcilio br̄ oēs dies dnīcos a vespera in vesperum oī veneratiōe decernim⁹ obſuari: ⁊ ab oī il licito ope abstīere: ⁊ vt mercatū ī eis mīme fiat neq⁹ placitū: neq⁹ aliqs ad morte vl̄ ad pēnā iudicet. nec ad sacramēta nisi p pace vel alia necessitate p̄stet exuagātib⁹ .z.c⁹. ꝺ feriis. Ad illud g̃ qꝺ p⁹ obicit q⁹ cessā dū ē ab oī ope fuili. seruile aūt ꝺtmīat sic̄ dictū ē. ⁊ qꝺ v̄r ī auctoritate qꝺ nihil aliꝺ ē agēdū nisi deo vacādū. Intelligēdū ē ni hil. s. qꝺ ipediat vacationē: ⁊ b̄ excepta in dulgētia ī casib⁹ necessitatis. Uñ Gregoriꝰ p⁹. dixit q⁹ dieb⁹ feriatis licitū ē opari qui gra vīdemiaz vel messium ob necessitates hominū īdulgēt. maxīa aūt optet q⁹ sit ne cessitas ad h̄ q⁹ īdulgētia det̄ ī dnīca sic̄ piculū hostiū. vel cū alīs nō posset differri quēadmodū ē de captōe allectiū p qb⁹. Alex. .ȝ. dic̄. Indulgem⁹: vt dieb⁹ dnīcis ⁊ aliis festis liceat procbiāis v̄ris p̄cq̄; ī maiorib⁹ anni solēnitatib⁹ si allecia terre se īclīaue rīt coz captiōi īgruēte necessitate ītēdē. ita q⁹ facta capt̄a ecclesiis circunpositis: ⁊ xp̄i paupib⁹ ꝺgruā faciāt portiōz. Ad z⁹ ꝺō⁹. q⁹ ī lege q̄daz cessatō erat figuralis: ⁊ illa tpe gr̄e nō fuat. Uñ ꝺistīguēdū q⁹ ces satio a fuilib⁹ necessariis q̄ poterāt alīs p̄ uēīri ī lege fuabat: nō solū rōe vacatōis p̄ sētis: ꝑ etiā rōe figuratōis getis etne: quē admodū coccio cibozt ⁊ itīeratō q̄ rōe get eterne ī q̄ ista nō erāt īterdicebāt. ⁊ p̄ueni ebat necessitas ī figura q⁹ debem⁹ h̄ p̄ue nire p merita getem eternā in qua non erit mereri p bona opa: vt dic̄ glo. sup illꝺ. Exo ıó. cras qꝺ coquēꝺ ē cogte: ⁊ iō tpe gratie ꝺcedūt ne videamur p figuras iudaizare ī aliis ꝛo ꝺformis ē rō cessatiōis ab opibus fuilib⁹ tpe legis ⁊ tēpore gr̄e. Ad tertiū patet solo. Nā op⁹ fuile īterdicit q⁹ pbiz vacatōez debitā ordīatā ab ecclesia cū di stīctōe q̄ sup̄ posita ē. Ad vltimū ꝺcedē dū q⁹ q fornicat ī die dnīco peccat duob⁹ peccatis. scōm q⁹ peccatū numerat rōe rea t⁹. peccatū ei pōt duplicit̄ numerari: rōe re at⁹ ⁊ rōe act⁹. Ubi gr̄a ī illo q ꝺflorādo īter ficit virginē. duplicit peccat vno actu: in terficiēdo: ⁊ stuprādo. Uñ si peccatum nu merer rōe reat⁹ duo fūt peccata. si rōe act⁹ vnū ē peccatū duplex. Silr ē b̄. Si aūt q̄ rat de op⁹ q̄ ex suo gnē fuilia fūt ⁊ fiunt cā pietatis: vt portaē lapides ad edifican das ecclesias: ⁊ ꝺstruē hospitalia: ⁊ domos religiosas: q̄ alīs vix vl̄ nūq̄; posset edifica ri. Utz licita sint die dnīca. ꝺō⁹. sic̄ p⁹ ꝺ sabbato. Mat. z. Sabbatū ppter hoīem fa ctū ē. Glo. Sabbatū custodiri p̄ceptū ē: vt si necessitas fuerit nō sit re⁹ q violauerit. B aūt ītelligit ī his maxīe īterueīente ꝺi spēsatōe illoz qb⁹ dispēsatō credita ē. Si aūt obiciat cū istꝺ sit morale ꝺcalogi. qūo recipit dispensatōz ab hoīe ꝺō. q⁹ morale ꝺ calogi v̄r duob⁹ mōis. vno⁹ qꝺ ē ꝺ ipa esse decalogi ꝑ ꝑmā intentōz. ⁊ ꝑ B vacatō ꝑ tps aliqꝺ īdeterīate ē morale ꝺcalogi Alio⁹ v̄r morale decalogi qꝺ ē ad determi nādū decalogū: ⁊ ꝑ hoc vacatō die dnīca

ē morale ōcalogi tpe gr̄e sic̄ dies septīa tē
pore legis: ⁊ istud ē morale disciplīe. i. mo
rale ex ist̄oe vīna: p mīsteriū eccleſie exigē
te necessitate: ⁊ in tali dispēsatōz hz eccl'ia
sic̄ dic̄ btūs Bern. in li° de dispēsatiōe ⁊
p̄cepto ex auctozitate Leonis pape. vbi ne
cessitas nō ē nullo° violēt scō⁊ patr⁊ īstitu
ta: vbi necc̄itas fuerit ad vtilitatē eccleſie
q ptātez hz ea dispēset Ex necc̄itate enī fit
mutatio legis. Itē adhuc q̄ret aliqs de
appzopatōe b⁹ mādati. Nā v̄r appzopari fi
lio rōe sapīe. in sapīa. n. ē reges sic̄ pbat' mł
tiplr. Eccle. 9°. Inueni mihi multā regem ī
ea. ſ. in sapīa. Itē sapīa. 8°. Intrās ī do⁹
meā cōgescā cū illa. ſ. sapīa. q̄ cū illud mā
datū sit de gete spūali oz appzopari filio q
ē sapīa. Itē in amore nō ē ges: qa amor
ōcurrit p ōsideriū. Ūñ Greg⁹. Amor ōi nō
pōt cē ociosus. q̄ mādatū de gete nō erit
appzopā ō spūi scō q ē amor. Coñ. 5°. deut
Obſua vt dic̄ sabbati scīfices. Glo. rc̄e hoc
mādatū ptinet ad spm̄. ſ. tū pp scīficatiōis
nomē: tū pp eternā regē ad donuz spūs scī
ptinētē. So. dō. q nec p amorē: nec p co
gnitōz ī ē pñti ges pfcā: qa ex pte cognosci
m⁹ sic̄ v̄r. i. ad Cor. 13°. Et īpfecte diligimus
⁊ iō nō ē ges nisi in pte p scīam vł amorez
Sz qa aīa p caritatē tēdit merēdo ī plenā
regē quā hz in pte. nō aūt aīa scīēs p suam
scīam meret vt plē gescat sic̄ p suā carita
tē. iō spūi scō appzopat' ist̄ō mādatū ñ filio
Pzetēa ognī ī vez ē amor ī bonū. Bonū aūt
dic̄ rōz cāe final' in q̄ ē ges p se. vez ⁊o dic̄
rōez cāe exēplaris ꝑ⁹ quā ē mot⁹ ⁊ ordo: ⁊
mot⁹ regulat⁹ in finē. i. bonū. Iñ erit q in
cognitōe nō ponet ges plēa: ꝑ in amore.
Ad illud aūt q̄ obic̄ q ges ē in sapīa dōz
q sapīa sic̄ v̄r Eccle. 6°. ꝑ⁹ nomē suū ē. vñ
nō pōit pūrā cognitōz q̄ ē respcū veri. īmo
saporē q ē ex vilcōe. Ad ali⁹ dō. q amor
añq̄ obtineat amatū currit p desideriū: ꝑ
cū obtinet q̄ō amat ī ipo p delectatōz gesc
vñ aīa q̄ p caritatē in pñti deū hz in pte. i.
īpfcē. in futuro ⁊o hēbit plē ⁊ pfcē īq̄tū hz
gescit in sūmo bono. inq̄ ⁊o nō habet cur
rit per desiderium.

Inquisitionis rō exi
git ut
p⁹ p̄cepta p° tabule decalogi q̄ or
dināt ad deū. Quer⁹ de p̄cept' 2ª tabule
ordinātib⁹ ad pxi⁹. Et p̄ ō mādato hono
ris pentū. de q̄ Exo. 20. Honora patrē ⁊ mātez
vt sis lōgeu⁹ sr̄ terrā. ⁊. 5°. Deu. Honora pa
trē tuū ⁊ mātez tuā sic̄ p̄cipit tibi dñs vt
lōge tpe vivas ⁊ bñ sit tibi. Circa b q̄rit
qs dicat' pr̄ ⁊ mr̄ in b p̄cepto. q̄ ad qd ī
telligat' honoz in b p̄cepto. De for⁹ b⁹ p̄ce
pti. De obligatione huius precepti.

Ad primū sic obr̄. Dr̄ or̄ multi
plr. Creatōe ōs. can
deu. 32. Nōne ipe ē pr̄ tu⁹: q possidz te. Pte
latōe vt plat⁹. codē. Inūroga pr̄em tuū ⁊c.
Propagatōe ꝑ⁹ carnē. Queīt q̄ an his tri
b⁹ mōis accipit' pr̄: an aliq illoz⁊ cū or̄. Ho
nora patrē tuū Ad q̄ō sic obr̄ Eccles. 7°.
Honora patrē tuū. Glo. b ē mādatū p⁹ in p
missiōe deū patrē ver⁊: fide ⁊ opib⁹ honora
re. In b igit' p̄cepto p̄cipit' honoz ōi. Itē
5. deu. Honora patrē ⁊ mr̄ez. Glo. deū ⁊ ec
cleſiā. Coñ. In p̄ p̄cepto p° tabule p̄cipit'
honorād⁹ de⁹. si q̄ b iō b p̄cipet: b p̄ceptū
eēt idē illi. Itē Aug⁹ dic̄. q mādata 2ª ta
bule ordināt ad pxi⁹. q̄ cū b sit p̄ceptū 2ª
tabule honoz pxī p̄cipit': ⁊ nō ōi. nō igitur
pr̄ ītellr de⁹. cū or̄ honora patrēz. Itē q̄rit
vt⁊ pr̄ ītelligat' plat⁹. Ad q̄ō sic. 5. deu. Ho
nora patrēz. Glo. carnalē vł spūalē. ⁊ idē eccl.
3°. ſr̄ illō. honora patrēz. pr̄ igit' ītellr ī b p̄ce
pto plat⁹: q ē pr̄ spūalis. Coñ. Mādata ō
calogi oīa excepto ō sabbto: vt pz ex p̄cedē
tib⁹ sūt ad lr̄az ītelligēda: ꝑ ad lr̄az or̄ pr̄
tm̄ carnal'. nō igit' pr̄ ītellr plat⁹. cū dicit
honora patrēz. So. illud mādatū pōt ītelli
gi trib⁹ mōis. Pzīo° ꝑ⁹ q educit' a lege n⁹
2° ꝑ⁹ q ē legis scripte a deo īspirate. 3° ꝑ⁹
q accipit' ꝑ⁹ allegoziā īpzopē. Pzīo° intellr
pr̄ carnal'. nā. n. nō nouit nisi patrēz q ē pn⁹
ī eē sue nāe. 2° ītellr pr̄ spūal'. ⁊ ī b addit
lex scripta a deo īspirata ad legē nāe. Nō. n
reputat patrē illū tm̄ q ē pn⁹ ī eē nāe. īmo
⁊ illū q ē pnci⁹ p mīsteriū ī eē gr̄e. ꝑ⁹ illō
i. ad Cor. 3°. Per euāgeliū ego vos genui
3° p allegoziā pr̄ ītellr deus: ꝑ b ē īpzopie.
Dō⁹ g̃ ad p⁹ q. ꝑpe ⁊ p se in b p̄cepto nō
p̄cipit' honozari deus: ꝑ hō q ē pnci⁹ p gnati
onē quo ad eē nāe: vel p mīsteriū regnatio
nis q̄ ad eē gr̄e: tñ p allegoziā nihil pbibet
patrē vocari deū: ꝑ īpzopē. Silr p accidēs
sic̄ in dilectōe pxī intellr amor ōi. silr ī ho
nore p̄is intellr honor ōi: a q̄ oīs pñitas
ī celo ⁊ ī tra noīat'. ⁊ ad ist̄ō respiciūt pdi
cte expōnes. Ad 2um pz rñ°. Nā si ist̄ō pre
cep⁹ ītellr ꝑ⁹ q educit' a lege nāli. In ipo
solū ītellr ō pr̄e carnali. Si ꝛsidēt vt legis

scripte: ⁊ a do ispirate que addit itelligiē tā carnalis q̄ spūalis pater vt dicī est.

Deinde q̄rit q̄s ad qd itelligat honor in isto p̄cepto. Ad cuius rei itelligētia querūt q̄tuor. Primo an honor sit exhibitio spūalis vel corpal. 2° vtr honor dicat respcm̄ pe minētie. 3° cū honor dicat multiplr. vtr dicat equoce. 4° vtr in h̄ p̄cepto honor glibz iubeat.

Ad primū sic ꝓcedit. Honor est exhibitio reuerētie ī testimoniū ꝟtutis: ⁊ exhibitio reuerētie ē exhibitio spūalis. g̃ ⁊ honor. Itē de⁹ ē honorandus vt pr̄ga p̄n̄ creatōis. Mala. i. Si ego p̄r vbi ē honor me⁹. hō ꝟo ē honorād⁹ ga pat ⁊ p̄n̄ gñatōis: ī q̄ ē in imitatōe p̄mi p̄ncipii qđ ē ds. vñ Jero. ī epla de pntib⁹ honorandis. Prebeat pūb⁹ amoris mixta forīdo q̄ p̄mi vobis sūt cā nascēdi exhibite p̄ib⁹ filii: q̄ vos paterni nos ptās cogit: q̄ a do ē eoz meritū attributa. Si g̃ rōe p̄ncipii nō ds bet do nisi honor q̄ ē exhibitio spūal. g̃ nec hōi dbet honor nisi ga ē exhibiū spūal cuz ñ sit honorād⁹ nisi ga ī eo relucet gr̃a dīni p̄ncipii. Ex his ꝟo vr̄ relīq: q̄ p̄ri solū dēat honor reuerēe exhibitōis spūal. Coñ. vr̄ q̄ tm dēat eis honor corpalis: ga filiꝰ nō accipit a p̄re nisi qđ ē corpale: ⁊ rōne accepti solū ē dbitor honoris. g̃ nō dz ei honorē nisi in exhibiōe corpali. Itē Jer. ad saluinā exponēs illud. i. ad tbi. 5°. Qui bñ p̄sūt p̄sbr duplici honore cū. honor ēt pñtiaz l̄ p ela l̄ p munē accipit. ⁊ ī euāg°. Honora patrez tuū cū. Jer. nō ī ꝟboz sono q̄ ī opiā pētū cas sa pōt adulaōe frustrari. ⁊ ī uictꝰ nccīis mīstrādis dēre ītelli. g̃ itellr honor solū ī exhibiōe corpali. Itē q̄ itelligat ꝺ corpali ⁊ spūali exhibiōe oñdit multiplr. Eccl. 3. Honora patrē cū. Glo ꝟuerētiā exhibēdo: nccīa mīstrādo. ⁊ ī deu. 5. honora pātez. t. cū. Glo. offō pietatis ⁊ honoris. Itē. 6. ad eph. honora. p. cū. Glo. honorare pātez. ē ei reuerētiā exhibē ⁊ nccīa mīstre. Itē deu. 5. h. p. cū. Glo. iubemur pētes honorare: ⁊ obsequū pietatis: ⁊ reuerētiā exhibē. Ex his relīq̄ q̄ honor ꝺbi t⁹ pētib⁹ ē exhibi⁹ spūal ī reuerēdo: ⁊ corpal nccīa mīstrā°. Coñ. Sic dīnt p̄r carnalis ⁊ spūalis sic exhibi⁹ carnal ⁊ spūal: ⁊ ꝑ⁹ q̄ se bz rō pīnitat: sic dz se hre rō hōis. p̄ri g̃ carnali honō dbet carnal: ⁊ spūali spūal. Itē q̄ ē rō vt carnali p̄ri dēat exhibi⁹ corpal ⁊ spūal. Si dicat sic gdā dixerūt ga a pētib⁹ ꝺcīm⁹ nāz ⁊ accipi⁹ īstructōz ī morib⁹: ga ab eis nāz ꝺcīm⁹ temur sustētaē nāz ga ab eis īstruimur dē⁹ ei exhibē reuerētiā ⁊ pr̄ nāl īstruit ī morib⁹ nālib⁹. pr̄ spūalis in morib⁹ spūalib⁹. sic pr̄ carnal bz p̄n⁹ ī eē nāe. ⁊ pr̄ spūal p̄n⁹ p mīsteriū ī eē gr̃e. Coñ. frequēt ꝺtīgit q̄ pr̄ carnal nūq̄z īstruit filiū ī moīb⁹. Si g̃ eēt rō honoris reuerētie accep⁹ honoris: nō eēt honorād⁹ pr̄ a q̄ filiꝰ nō accipet instructōz. So. ꝺ. q̄ honō ītell'r exhibi⁹ corpal ⁊ spūal. spūal ī reuerē⁹ corpal ī sustētatōe. sic sup ī auctib⁹ exp̄me bat. Itē exhibi⁹ honoris ī reuerētia ꝟbus mōis ē ī affcū. effcū. sig⁹. In affcū timēdo offensā pr̄nā ex amore. vñ Jero. ꝺ honorādis pētib⁹. Prebeat pētib⁹ honoris mix forīdo Effcū obediēdo ad eph. 6. filii obedite parentib⁹ vr̄is. ⁊ sr̄ illō eccl. 3. Patō illoz obedīa Glo. q mgr̃is l̄ pētib⁹ obediūt. Sig̃ assg̃⁹ quēadmoꝺ accipit honor Ro. 13. Cui honorē. dic glo. reddite honorē vt assurgē⁹ ⁊ hi⁹ supple q̄ sūt sig⁹ honoris. Itē sustēta⁹ ꝺsistit ī ꝟb⁹. in sola⁹ ꝟboz. in fui⁹ opū. in exhibi⁹ nccīoz. In sola⁹ ꝟboz sic dr̄ eccle. 3°. De dec⁹ filii pr̄ sñ hōre. ⁊ segt̄ suscipe senectā pr̄īs. Glo. filii carnales ⁊ discipuli honore ⁊ sola⁹ dēnt fauē pētes. ⁊ Jer. de ho. pē. Nēo pr̄ez aspis ꝟbis ledat, affcū sonet q̄cqd lingue dixerīt liberoz h̄ filioz ora loq̄nt qđ pētes delcāt audire. In sui⁹ sic dr̄ eccl. 3 Qui tīet deū honorat pētes. ⁊. q. dñis suiet his q se genuerūt ī ope cū. In exhibi⁹ nccīo rū: sic p̄z ex auctoritatib⁹ sup̄ dcīs. Ad illō ꝟo qđ p̄ obr ꝺ ꝟbo pbi. hōr ē exhibi⁹ reuerē⁹ cū. ꝺ. q. nō ē gñalis rō hōris: ⁊ solū q̄ exhibet rōe pemine⁹ spūal. Ad 2m qđ obr q̄ sic ꝺo p̄n⁹ nō dbet nisi hōr spūalis. sic nec hōi ga rō p̄ncipii ī vtroq̄ ē cā hōris. sic hēt ad eph. 6. sup illō qđ ē mādatū p⁹ ī pmissiōe Glo. sic ds ē p̄nc̄plr p̄nci⁹ hōis. sic pr̄ secū dario ꝺ. q. q̄uis vtq̄ sit p̄n⁹ tñ dr̄ñt. ds eī p̄n⁹ nō īdigēs aliq̄. hō ꝟo ē p̄n⁹ ⁊ īdigēs aliq̄. dignitas p̄ncipii ex vtr̄q̄ pte ē rō q̄re dbet reuerētia. Rō ꝟo īdigē⁹ ex vna pte ē cā q̄re dbet sustēta⁹ pr̄i carnali ⁊ ec spūali hōi ⁊ nō ꝺo. Ad 3m ꝺ. q. q̄uis filiꝰ accipit at eē corpale a p̄re efficit tñ ex h̄ in debito duplici. ga illō corpale qđ accipit ē de corpe pr̄īs sūptū ⁊ tñssusū opatōe aīe. ⁊ iō filiꝰ efficit debitor hōris pr̄īs cū rōe corpis pr̄ni et cū rōe aīe: ga aīa ⁊ cōp⁹ ocurrūt ī p̄re vt sit p̄n⁹ filii. Rōe g̃ corpis p̄ne ē debitus sustētatōis ꝑp̄e. rōe aīe ꝺbitū reuerē⁹. Nā

aīa ñ īdigz ſuſtētatōe:nec corp⁹ é reuerēdū Ad 4^m^ dō.q tā pr̄i cārali q̄ ſpūali dēt hōr reuerē^e^ ⁊ ſuſtētatōis:ga.n. vtq; ē p̄n^m^. Jō dēt reuerē^a^:ga vtq; idigēs dēt ſuſtēta^e^ ga q̄lz res diligit ſalutē ſui p̄ncipii. vñ hō p rōz ordinatā tēt diligere ſui p̄ncipii ſa lutē.vñ ſi indigeat tēt ꝓcurare q̄cūq; pti nēt ad ſalutē.p̄ī carnali pr̄e ſpāl rō r̄uerē^e^ ē:ga p̄n^m^ gnatōis.vñ Jer. Parētes p̄ ſunt nob cā naſcēdi:⁊ ī Eccl^e^.7. dr̄ ō pētib⁹. De mto qm̄ niſi p illos ñ fuiſſes.ſuſtētatōiſ ⁊o rō ſpāl ē rō educatōis.vñ Jer.ō hōre pētū foueat pētū ſenect⁹ ⁊ fr̄is eoz viciſſitudo reddat.hz.n.q̄dā ſenect⁹ifātia.eccl.7^o^. Ret bue ill' qūo⁊ illi tibi. In pr̄e ⁊o ſpūali ſpāl' rō reuerē^e^ ē p̄minē^a^ ptāl. Ro.iz. Dīs aīa ſblimioꝛib⁹ ſbdita ſit.rō ⁊o ſuſtētatōiſ ē di ſpēſa^e^ īſtructōis:l' iſtōis.gal.6. coīcet is q cat bezizat ⁊bo ei q ſe cat bezizat ī cīb⁹ hōiſ

Conſelcū dicat r̄^m^ p̄minē^e^. Ad qō ſic.ſic laus ad laudatū:ita ſe hz hōr ad ho noratū.ſ laus dic̄ p̄minētia ī laudato.g̃ ⁊ hōr ī hōrato.vñ ſic laus ē ptestō p̄minen^e^ hōitat' ī illo q laudat':ita hōr ptestō p̄mi nē^e^ dignitat' ī illo q hōrat'. Coñ.1.Pe.2^o^ Dēs honozate:ſ ꝺſtat q oēs ſūt p̄minētes hōr igit nō dic̄ r̄^m^ p̄minē^e^. Jtē.iz.ad ro hōre īuicē p̄ueniētes.g̃ hōr ē reſpcū pariz

Jtē Amb.ſr̄ illō Anē.crat ſbdit⁹.ill' dic̄ q fili⁹ōi hōrauit ioſeph:nō ōbito:ſ pietat' offō. Jtē rex aſſuer⁹ cr̄ hōraſſe mādocheū vñ.6.beſt.ſic hōrabit' quē rex voluerit ho norare. So.ɔceō.q hōr dic̄ r̄^m^ p̄minē^e^.ē ât p̄minē^a^ īcreata q attēdit ſ^m^ p̄minētia p̄ncipii.ſapīe hōitat'.q excedit ī īfini^m^ q̄lz p̄minētia creat^e^. Jñ ē q hōr īfīt⁹ ōbet ho Et ē p̄minē^a^ creata q ē p ſ^m^ tres mōs ſ^m^ p ticipatōz p̄ncipii ſapīe ⁊ hōitat'. Jtē pe minē^a^ ī coīcatōe p̄ncipii ē ſ^m^ tres mōs. ga ē p̄n^m^ ad eē ſic pr̄ carnal' vt dic̄ gl.ad ep̄h. 6.ſic ōs p̄n^m^ ē hōis ſic pr̄ ſcōa^e^. ⁊ rōe iſti⁹ p̄minē^e^ ē pr̄ carnal' honozād⁹ ſic dic̄ Jero de hōre pētū.honozādi ſūt pētes:ga p̄ ſunt nob cā naſcēdi. Jtē ē p̄n^m^ ad bñ eē q ē ī eē ſpūali.⁊ rōe iſti⁹ p̄minē^e^ ē honozād⁹ p lat⁹ecc̄l.3. Xāḡ oñis ſniet eis g ſe genenu erūt ī ope ⁊ ſmōe.Glo.nō ē ī vulua vt oñ dat pr̄ ſpūal' maxīe dign⁹ hōre.vñ Paul⁹ p euāg^m^.ego vos genui. Jtē ē p̄n^m^ ad bñ eē ī eē tpali:⁊ rōe iſti⁹ p̄minē^e^ ē hōrād⁹ pla t⁹ tpal'.vt rex.i.Pe.2.regē hōrate. Jtē eſt p̄minē^a^ ī coīcatōe ſapīe rōe c^o^ p̄minē^e^ ho norād⁹ ē doctoꝛ ſeu ſenex.ī gb⁹ ē diſcretio mlta expiē^e^. Leu.19.coꝛā cano capite aſſge ⁊ hōra zc̄. Gl.ctate l' ſapīa:ī ât̄igs.n.ē ſapīa ⁊ ī multo tpe p:udē^a^.ſic dr̄ ī iob.12. Jtez ē p̄minē^a^ ī coīcatōe.hōitat'. rōe c^o^ hōrād⁹ ē vir ſcūs.vñ ad p̄hi.2.ō epafradito dicit apl's.Excipite illū zc̄.⁊ p⁹ dic̄:⁊ cū bi⁹ hōre hētote:qm pp op⁹ xp̄i vſq; ad mōtē acceſſit ēdens aīaz ſuā. Ad illō g̃ qō obr̄ q oēs ſūt hōrādi dō.q ꝺ dr̄ rōe p̄minē^e^ hōitat' nō ſolū ſ^m^ actū ſic dēm⁹ eſtīare ī hōis.ga quēlz bonū dē⁹ eſtīare nob melioꝛē. ſ^m^ illō p̄hi.2.Superiores ſibi inuicē q̄ nos ſci⁹rōe c^o^ poſſibilitat':⁊ forte dīne p̄deſtīatōis ad maioꝛē pfciōz:eē illi q mali ſūt honorāt.

Sil'r ītell'r illō.hōre īuicē p̄ueniētes.dr̄ enī pp p̄minētia hōitat' eo^o^ q dcm ē nō ſupio ritat' q attēdit ī p̄minē^a^ p̄ncipii l' ptātis

Ad illō ⁊o qō dic̄ Amb⁹ō dño dō.q ñ hōrauit ioſeph vt pr̄ez ſuū p gnatōez:ſ vt pr̄ez ſ^m^ extīatōz.ga ſic dr̄.2.Lu. putabat' fi li⁹ ioſeph ſiue vt pr̄ez ſ^m^ educatōez vt ſuo ex^o^ ad honorē exhibēdū pētib⁹ vt nutrito rib⁹ īuitaret. Ad vltī^m^ dō.q hōrare ali quē dr̄ duob⁹ mōis.vno^o^ id q honorē dāe vt dignitatē l'ſblimitatē: hz hō aſſuer⁹ mar docheū hōrauit:ga ſblītatē q̄ ab aliis hōra ret ⁊tulit.Alio^o^ hōrare dr̄ hōis offm exhi bē. Offm ât hōis ē ptestō ī illo q hōrat' ali c^o^ r̄^m^ p̄minē^e^ l' dignitat'.pz g̃ q hōr ſp dic̄ r̄^m^ p̄minē^e^ ī illo q hōrat' hz q hōrare dicit̄ honoris officium exhibere.

Poſtea q̄rit cū hōr dicat' multi pliciter dr̄.n. reſpcū dei ⁊ reſpectu hominis:⁊ hoc mlt' mōis.r̄ſpcū pr̄is carnal'.reſpcū ſpūal' ⁊ regis ⁊ ſenis ⁊ doctoris:⁊ reſpcū ſci hōis ⁊ cc reſpcū cui⁹ cūq; hōis.vtq; hōr dicat' equoce. Qō dr̄.ho nor.n. q dēt ꝺo ē hōr latrie q̄ hō ptestat' deū:ſic ſuū ꝺditorē.hōr ⁊o q dēt hōi é ho nor dulie.nō igit dz vniuocari hōr quēad mod̄ creator ⁊ creat'a ñ vniuocāt'. Jtem hōr q dēt hōi ꝺterīat' multipl'r. nā vno^o^ accipit ī ſuſtētā^e^:ſic dic̄ Jer. q cū dr̄ hōra pr̄ez hōr īuict⁹ nccīis miſtrandis dz ītelli Alio^o^ ī reuerē^e^.vñ ecc̄l.3.hōra.p.Glo.reuerē tiā exhibē^e^. 3^o^ ī obediēdo.i.ad thi.6.Qui bñ p̄ſunt p̄ſbri duplici hōre zc̄. Glo. vt ſpi ritual'r eis obediēt ⁊ exīora miſtrēt. 4^o^ ſ niēdo.i.ad thi.6.Quicūq; ſūt ſbiugo ſerui dños ſuos cū hōre dig̃s arbitrēt. Glo.bñ eis fuiēdo. 5^o^obſequēdo Ro.iz.hōre īuicē

ꝓcuriẽtes. Glo. nō ẽ frn⁹ amor nisi mutuis se ꝓueniat obsequis. 6⁹. alfgẽ⁹ Ro. ij°. Cui debem: debẽ. Glo. reddite debẽ ei cui debetis vt alfgẽ: & iste vsꝰ nō dñr ꝑ⁹ vnam rōz. g̃ eguoce. Con. Dōr sp dic̃ ī⁹ supioritat̃ q̃⁹ ad aliquā dignitatẽ: & ⁊ sꝛioritas: seu dicat̃ ve creatore: seu ō creata nō dr̃ eguoce: seu ꝑ⁹ analogiā. B ẽ ꝓ ꝓus ⁊ posteri⁹: quēadmoꝺ ptās. ptās. n. de ōo dr̃ ꝓ eēntiā. de creatura ro ꝓ pticipatōz: ⁊ in creata desc̃dit ptās ꝓ ꝓus ⁊ posteri⁹ ꝑz gradū pticipatiois. ⁊ B significat apls. iz. ad ro. ubi dic̃. Dis aīa ptā tib⁹ sblimioꝛib⁹ sbdita sit. ñ ei ẽ ptās nisi a deo. g̃ bonor nō dicet eguoce. Eo. bonor fm ꝓpaz rōz ẽ ptestō peminẽc ī aliq̃ exhibitōe illi q̃ honorat. bonō g̃ pōt accipi mālr ⁊ forlr. Mālr cū accipit ꝓ eo qō exhibetur vt bn̄ficiū. obsequū. obedīa. ⁊ hi⁹: q̃ dcā sūt forlr bōr accipit ꝓ ipa ptestōe peminẽc vl dignitatl. q̃⁹ g̃ ad ptestōz: bōr nō dr̃ eguoce: nec eē vniuoce: & analogice: quēadmoꝺ rō peminẽc ẽ. q̃⁹ ro ad exhibitōez eguoce dicēt nisi ocernat ipa ptestatio. Et ꝓ B sol nūc obctā: ga ī rōib⁹ qb⁹ ꝓbat q̃ honō ꝺi eguoce accipit bonor mäliter. ī aliis formalr.

Querītur ꝺsequēt. an ī isto ꝑce pto ꝑcipiat glz bonō exhibēd⁹. Ad qō sic. Jn ꝑcepto q̃ ꝓhibet homicidiū. s. nō occides ꝓhibet oīs motus aī ad nocēdū: sic dic̃ glo. ſr illō Mat. 5. Dcm ẽ aīigs ñ occides. g̃ ī ꝑcepto q̃ ꝑcipit bōr iubet oīs bōr exhibēd⁹ ꝓxīo: vt bōr q̃ ꝺbet seni. bōr q̃ dēt r̃gi: ⁊ pri: ⁊ hi⁹. Jtē otīgit peccare i bōrādo ꝓxi⁹ multi mōis. vt cū iuenis ihōrat senē. l fu⁹ dñm. l fili⁹ pez. g̃ ẽ or̃ aliq̃ ꝑceptū. & nō or̃ aliꝺ nisi or̃ illud q̃ ꝑcipit bōr. g̃ ī B ꝑcepto ꝓhibet q̃lz ihōrat ic: ⁊ iubet glz bōr. Con. bōr nō ꝑcipit B absolute. imo cū ōtīatōe bōr pris aut mris & glz nō pōt dici pr̃ aut mr̃ respcū cuiuslz ⁊ tñ ẽ bōrād⁹ vt soci⁹. Relīgit igit q̃ nō ꝑ cipit B mādato glz bōr ꝓxīo exhibēd⁹. So. ꝺō. q̃ ſ⁹ rōz ꝓpaz B ꝑcepto ñ iubet bōr nisi pri ⁊ mri: vñ nō precipit B bōrari nisi q̃ ꝓpe pōt dici pr̃ aut mr̃. B ẽ dicē ꝑn⁹ per gnatōz. B aūt ẽ duobis mōis tm: ſ⁹ q̃ ẽ di stīguē gnatōz carnalē. ⁊ spūalē. nālē ⁊ gratuitā respcū eē nāe: ⁊ r̃spcū eē g̃re ⁊ fz B ñ ꝑcipit B bōr nisi pris carnal l spūal. s. ꝑlati. Vñ glo. ſ. deu. Dōra pez carnalē l spūalē. Scōz ro rōz coez pōt eē reductio bōris senis q̃ dr̃ pr̃ etate: sic dr̃ ad thi. Seniorē ne increpaueris: & obsecē vt pez. Regis q̃ dr̃ pr̃ mīa. l mīatōe ī iudicādo. Esto pupill mi ficoꝛs vt pr̃ eccl. 7. ⁊ eē honoris soci ī q̃tū supioꝛ arbitr̃. Ad ꝑ⁹ g̃ qō obr̃ soluēdū ꝓ iterēptōz: ga ñ oīs mor⁹ ad nocēdū ꝓhibet cū dr̃ nō occides. & q ẽ detīat⁹ ad nocēdū ꝓxīo q̃ ad eē plone. sic ꝑz ex dcis. Ad z⁹ dō. q ẽ pccm: ga or̃ ꝑceptū morale ōcalogi ⁊ ẽ eē pccm: ga or̃ ꝑceptū additū ōcalogo sic̃ sūt ī lege iudicialia. in euāg⁹ ꝓcepta apl̄oꝛ ⁊ eccl̄ie. vñ nō segt q ⁊ si otīgat pec care ꝓ ihonoratione q̃ quelibet ihonoratio fit contra aliqō decalogi.

Sequītur īgrē de foꝛ h⁹ ꝑ cepti q̃⁹ ad ta. Jussionē. Promissionē. Et ordinē.

Ad primū arguit sic. Cū bōr itel ligat duob⁹ mōis. in exhibitōe reuerē. ⁊ exhibitōe sustētatiois ⁊ vtroq; bōre dēat bōrari ꝓxi⁹ ꝓ tpe ⁊ loco g̃ ꝑceptū de bōre ꝺbuit vari gnali⁹ vt di cēt bōra ꝓxi⁹. aut q̃rit q̃re ñ. Jtē respcū pris ⁊ mris ī nob ẽ motiuū ītrīsec⁹ ad bōrl exhibitionē: & ñ sic ẽ ō q̃lz ꝓxi⁹. Din⁹ g̃ dif ficile ẽ bōrare ꝓez q̃ bōrare gnalr: l vlr ꝓ ximū. Preceptū aūt ẽ ō difficili bono sicut ⁊tutes. g̃ de magis difficili magis rōne. g̃ maioris difficultatl ꝺbuit ꝑcipi bōr sb hac foꝛ. Dōra ꝓximū. q̃ sb hac. bōra pez. Dixe rūt qdā q̃ bōr ꝓxī gnalr ꝑcipit ſplicite: ñ explicite. ⁊ hac rōne iudei erāt q̃ rudes ⁊ lex pedagog⁹. Jō a mioꝛib⁹ ad maioꝛa: a facilioꝛib⁹ ad difficilioꝛa ꝓuebi ꝺbuerūt. Honora āt ꝓxi⁹. i. cuilz īdigēti nccia mīstrare nimis duꝛ erat eis. iō ñ erat dādū ꝑceptū de nccioꝛ exhibitōe sb foꝛ explicita: & sub foꝛ īplicita. vt sic ducerēt ad pfcm. Deiñ ⁊o euacuato q̃ ex pte ẽ: seu īpfectiois: da ret sb soꝛ explicita: ga ⁊o it̃ oīa q̃ sunt de re illi⁹ mādati facili⁹ ẽ bōrare ꝓez ⁊ mr̃ez. da tū ẽ sb his ẽmīs. ead rō ẽ q̃re cuz res tertii mādati sit moral. tñ datur sb foꝛ cerimo niali. B eī factū ẽ pp altitudinē illi⁹ māda ti: ga si darēt sb foꝛ explicita. non ītellige rēt illō. Sz or̃ B obr̃ ī būc modū. Hugo ō scō vic. ī li. ō sacrīs. Pri⁹ ꝑceptū z⁹ tabu le ad ꝓez ꝓtinet hoīez. sic̃ ꝑmū ꝑ⁹ ad patrē deū. vtrobiq; pr̃nitas ꝑpoit̃. vtrobiq; ꝑn cipii dignitas honoraf: ga fz quēdā modū sic hē⁹ ꝑncipiū nascēdi a pr̃e hoīe. sic ꝑnci piū eēndi ꝑ oditōz accepi⁹ a ꝺo pr̃e vt di scat coꝛ būanū in eo ꝑn⁹ qō vider. qd dēat illi ꝑncipio a q̃ ẽ ⁊ quem non videt. ſm B g̃ ī isto ꝑcepto solū ꝑcipit bōr pris ⁊ nō ꝓxī

qđ ꝯcedēđ ē. Ad illđ ğ qđ ꝑ obiċ đđ. ꝙ ſiċ
pꝫ ex ꝑcedēti. iſtđ ꝑceptū ordĩat nos ad pri
mū ſolū a q̄ tbi⁹ originē: ⁊ accipi⁹ nāꝫ. ſiċ
ſequē̄ ordinãt ad priͫ cū q̄ hē⁹ coēꝫ nāꝫ. Jn̄
ē ꝙ ĩ h̄ ꝑcepto sͫ ꝓpaꝫ rōꝫ nūq̄ꝫ ꝑcipit niſi
hōr p̄ris aut m̄ris. Ad illđ ꝫo qđ obiċ ꝙ
illđ difficili⁹ ē. đđ. ꝙ illđ nō faċ ad ꝓpoſitū
qa n̄ ꝑcipit h̄ hōr qcūq: ſ hōr deteriatus

Item q̄rit q̄re nō ꝑcipit hōr filii ſiċ
hōr p̄ris. ⁊ oñdit ꝙ magis đ
buit ꝑcipi. Pͥo ex h̄ qđ dr̄. z. ad cor. iz. Pa
tres deñt theſaurizare filiis: nec đbēt filii
pētib⁹ theſaurizare. ğ magis đbēt pētes fi
liis necc̄ia miſtrare: q̄ꝫ e9°. s hōr ē ĩ miſtrati
one neccioꝝ. ğ magis đꝫ ꝑcipi l' eē ĩ ꝑcepto
hōr filii q̄ꝫ p̄ris. Ad idē ſr̄ illđ Mat. 19. diċ
Criſo⁹ hōr aſcēdit de radice ad ramos. s a
ramis ad radicē n̄ flectit. ſic caritas đ p̄ri
b⁹ ad filios. s nō reuertit ad illos. ğ ṗͫ.
Itē magis tēmur ad meli⁹. in ſuſtētatōe āt
filioꝝ ſaluat eē diuinū. vn̄ eccl. 30. Mortu⁹
ē p̄r ei⁹: ⁊ q̄i nō ē mortu⁹. ſileꝫ eī ſibi religt
p⁹ ſe. ſ. filiū. Jn ſuſtētatōe aūt pētū ſolū eſt
tpale l' pticulare. Magis ğ tenēt p̄res ho
norare filios ĩ ſuſtētādo q̄ꝫ e9°. ⁊ ſi ſic. tūc
magis đbuit eē ĩ ꝑcepto hōr filioꝝ q̄ pētū
Itē Seneca. amor catuloꝝ in venabula
ĩpĩgit feras. Et Oſee. 13. Ero q̄i vrſa rapt
catul'. pētes ğ pl⁹ diligūt filios q̄ diligāt
ab eis nāl'r. ğ magis ē đ lege nāe: ⁊ ſic pti
net magis ad decalogū. ⁊ iñ vt ṗ⁹. Coñ
Jus nāle diċ tēri ad gratitudinē ⁊ fugere
ĩgratitudinē. s ſiċ Tob. 4°. dr̄ de m̄re filio
Memor eē dēs q̄ ⁊ q̄ta pic'la paſſa ſit ĩ vt̄o
ſuo pp te. Glo. ne ſis ĩgrat⁹ m̄ris laborib⁹
redde te ei q̄ cū laborib⁹ dedit te. ğ magis
tenēt filii pētib⁹ q̄ꝫ e9°. qa pl⁹ receperūt ab
eis. Itē Amb. ſr̄ Luc. 13. Et ſi paueris ma
trē nō reddiſti ei cruciat⁹ q̄s p te paſſa ē. n̄
obſeqa qb⁹ te geſtauit. nō alimēta q̄ tbuit
tibi ꝫo pietat' affcū ĩmulgēs labris vbera
nō famē quā p te ip̄a tollerauit: ne qd qđ ti
bi noxiū eēt comedēt: ne qd qđ lacti nocēt
haurirꝫ. tibi illa ieiunauit. tibi māducauit
tibi illa cibū quē voluit n̄ accepit: tibi quē
uoluit cibū ſūpſit. tibi uigilauit. tibi fleuit
⁊ ita illā egre patieris. illi đbes qđ hēs cui
dēs ꝙ es. tho. 4. Hōrē hēb m̄ri tue oīb⁹ die
b⁹ vite tue. Ex his pꝫ magis dēre filios ho
norare pētes q̄ e9°. Itē phs. q̄ ſpſiꝫ ſcīa
ta ſt ĩ aīalib⁹ p nāꝫ. ĩ hoīe collcā ſūt p rōꝫ. s
ĩ li. đ aīalib⁹ legit ꝙ pulli lalach. ſ. cuiuſdā
auis cibāt pētes ſuos in ſenectute. ⁊ pulli
marothoth. ſ. c⁹dā alti⁹ auis cibāt pētes ſu
os. n̄ ſoͫ ĩ ſenectute. s q̄ñcūꝫ ĩdigēt. ğ iſtud
maxiͤ đꝫ ſuari ab hoīe: ⁊ iñ ṗͫ. Itē Jer. đ
hōre pētū. peates adeo đñt libos hr̄e dulci
ores. qa p alios repari nō p̄ñt: vt cū eos lex
nͤ ſbtxerit: nec p̄rꝫ aliū tibi poſis ĩueīre nͤ
m̄rꝫ. n̄ ſic ē āt đ filiis. So. non đ. ꝙ āor p̄ris
ĩ filios tot⁹ ē gtuit⁹: qa filii ſūt a pētib⁹: ⁊ ĩ
tēdit āor iͤ p nāꝫ ſēſualitat'. vn̄ Je. đ hōre
pē. memto pētū eē ꝙ tal' es: q̄ꝝ māib⁹ crem
ta ſūpſiſti. ⁊ ſeqt. ſit tibi gtavitaipoꝝ qb⁹
carior ē vita tͣ q̄ꝫ ꝓpa. redde āoris vicē co
lēde pietati. āor āt filioꝝ ĩ pētes maxīe ē de
bit⁹: qa accipiūt a pētib⁹ eē: ⁊ educatōꝫ vn̄
đbēt ſe ill'. vn̄ Jer. exolue fili qđ dēs ⁊ offā
đbita q̄licūꝫ exhibe ſāulatu: qa pētib⁹ nēo
pōt r̄ddē qđ dēt. ⁊ hi⁹ āor ĩtēdit ꝓviā rōiſ
n̄ ſēſualitat'. Cū igit q̄rit q̄re n̄ ē mādaͫ
đ hōre filioꝝ: ſiċ de hōre pētū. đđ. ꝙ nā ſuf
ficiēt ĩclĩat ad h̄. Ad hōrē ꝫo pēͫ ĩclĩat rō
excitā p ꝯſideratōeꝫ đbiti ⁊ ꝑcepti. quēad
mođ n̄ ē ꝑceptū đ āore ſui. qa ad h̄ ſufficiē
ter ĩclĩat nā: s đ āore p̄ri. ꝑ aͣ rō ē. qa oīs
hōr theologic⁹ ē reſpcū ꝑeminēt: ſic pꝫ ex
dcīs. p̄r āt eo ꝙ ē ṗnͫ filii ꝑeminētiā hꝫ re
ſpcū ip̄i⁹: ⁊ nō e9°. Et ſi obiciat ex illo qđ
hēt ad eph. 5. ſbiecti ĩuicē. Glo. nō ſoͫ audi
tores ꝑlat' s ꝑlati ſbdit'. Ex q̄ vr̄ ꝙ hōr nō
ſp dicat r̄ſpcū ꝑeminent'. Rñdēđ ē ꝙ re
uerēͣ ſbiectiōis duplici rōe exhibet. ſ. in ſi
gͫ ſbiectōis. ⁊ ĩ ſigͫ mutue caritat'. ĩ ſigͫ
ſr̄iozitat' đꝫ exhibēi ab ĩfēiorib⁹ ꝑlat'. vn̄ gl
ſr̄ illđ. 5. ad eph. ſbiecti ĩuicē ꝑlati ſbdit' ĩ
caritate eiſ ſuiē. ⁊ hūil'r curā gerē. vn̄ di
ſtĩguēͣ ē duplex ſbiec°. ſbiec° ĩferiozitat' q̄ ē
miōris: ⁊ hōris q̄ ē maioris. vn̄ ibi đ diċ glo
⁊ ſi digitaſ ē maioꝝ: adiſſtoͤ tn̄ ē. vn̄. i. ad
cor. 9°. oīūꝫ me ſuū feci. ē ğ maioꝝ ſalua tn̄
digĩtate ſuire ſiċ mioꝝ ē hūil'r obedire.
Ad illđ ğ qđ ꝑ obr̄ ꝙ filii nō de. the. pē. đđ
ꝙ n̄ ſeqt ex h̄. ꝙ n̄ dēant necc̄ia miſtre. the
ſaurizare. n. ē ex ſuꝑhabūdāͣ ſuccedēti ĩ po
ſteꝝ necc̄itati ꝓuidē. qa ğ p̄res n̄ ſuccedūt fi
liis. s e9° iđ dr̄ ꝙ filii n̄ de. the. pat. Miſtre
ꝫo neccͣ ē p̄ñtē ĩdigētiā ſupplē: ⁊ h̄ tēt fili⁹
facē p̄ri. maxͤ ex h̄ ꝙ ē ei ṗnͫ. Ad zͫ ⁊ 4ͫ
iā pꝫ rn̄°. qa ex h̄ ꝙ effcs patꝝ đcurrit ĩ fi
lios p nām ſēſualitat'. n̄ āt ſic e9°. iđ magis
đꝫ eē ꝑceͫ qđ ē magiſ đbitū ⁊ ad qđ minuſ
ĩclĩat nā vt hōr pētū. Ad 3ͫ đđ. ꝙ ſuſtē
tatō tā filii q̄ꝫ p̄ris reſpiċ pſōꝫ. pſō. n. ſingla
ris ip̄a ē q̄ ſuſtētat n̄ ſpēs. ĩprope. n. dr̄ ſpēꝫ
ſuſtētari. cū ſinglare ſuſtētat ⁊ cū ſb illa ĩ
ꝓpetate eq̄ ſuſtētāt ſpēs cū ſuſtētat p̄r ſiċ
cū ſuſtētat fili⁹. iđ ē ĩtĩmda ꝓpō quā ꝓpōit

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Item quēritur quare huic mandato addita ē pmissio plusq̄ ceteris. Si dicat q̄ ex hoc q̄ istud ē affirmatiuū: et ideo ve faciēdo bono. Alia vo p̄cepta z^e tabule sunt negatiua: sic nō occides. nō mechaberis. et iō ve ñ faciēdo malū quātū ad formā p̄cepti. Facienti aūt bonū debet merces ⁊ pmiū. nō facienti aūt malū inquātū hoc ñ ꝓpter hoc debet merces: ꝫ vitatio supplicii solū. Adhuc ē qō quare illo p̄ceptū p̄ponat ſb forma affirmatiua plusq̄ cetera. cū dictū sit ī p̄cedētib⁹ q̄ ī quolz p̄cepto intelligat affirmatio ī iussione: ⁊ negatio ī ꝓhibitōe. Itē ī p̄ cepto p^e tabule addit pmissio cum dr. Faciēs mīam ī milia: cū tm̄ sit negatiuū. Itē quar addit pmissio longeuitatis. Si dicat q̄ istud ē ꝓpter ogruentiā: qa ogruū ē q̄ q̄ seruat vitā patris: q̄ vita ei⁹ seruet. g̃ cū ī 5^o p̄cepto nō occides p affirmatiōez iubeat̄ oseruatio vite pximi. vñ sup. 5. deu. glo. pasce fame moriētē: quē si nō paueris: occidisti. Illi precepto maxime debuit addi ista pmissio.

Itē q̄rit q̄re in exodo addit vna pmissio tm̄. qa ibi dr. honora patrez vt sis logeuus. In deu. vo 5. duplex. vbi dr. vt longo viuas tpe: ⁊ bñ sit tibi. Si dicat sic qdā dixerūt: q̄ b̄ ē ꝓpter duplicē statū. pfectoz ⁊ impfectorū. mādata aūt exodi respiciūt statū ipfectorū. mādata vo deu. statū pfectoz. iō ipfcis qui sustentant corpalē vitā patr̄ addit una pmissio. s. longeuitas ī corpe. pfectis vo qui sustētāt nō solū vitā carnalē tpali sbsidio: ꝫ etiā spūalē vitā spūali solatio pentū: duplex ꝓponit pmissio. s. longeuitat ī corpe. ⁊ bene essendi ī mente. Conf. zz. deu. p̄cipit. si inueneris matrē pullis vel ouis incubātē nō tenebis eā cū filiis. ꝫ abire patieris vt bñ sit tibi: ⁊ longo viuas tpe. Sz ostat q̄ illud p̄ceptū nō ē obseruātie pfecte: ⁊ tm̄ ei pmittit idē: qō ī deut. honorāti patrē. Nulla ē g̃ assignata rō. Solo. dō. q̄ pmissio addit huic p̄cepto: vt ad sustētatōez parētū allicerent filii. ⁊ inclinarēt ex dīna pmissiōe: quēadmodū ad sustētationē filioz inclinat parētes ex nā. et maxime sic dictū ē s. qōne de modo traditōis mādatoz ꝓpter auariciā indeoz euacuādā. Quia g̃ honor patris intellr ī erogatōe: euacuāda erat auaritia filioz dīna pmissione. Pretēa rōne stat⁹ ppl̄i iudaici cū data ē lex ga data ē ī ōserto: ī q̄ p diuturnā fatigationē itineris p̄ueturi erāt ad terram pmissiōis. ne g̃ filii ī sbueniēdis necitatib⁹ parētū: que tē maxime ingruebāt: eēnt negligētes: excitādi erāt pmissiōe diuina. Ad illud vo qō querit quare affirmatiue datur dō. q̄ p̄cepta dabant̄ impfectis ⁊ rudib⁹ ex corruptione n^e pnis ad omittēdū bonū faciendū: ⁊ omittēdū malū uitādū. Ubi g̃ erat maior pnitas ad omissionē q̄ ad omissionē dabat̄ p̄ceptū affirmatiue. Inde cū duo sint honoratio patris exhibenda: ⁊ inhonoratio fugiēda: pniores erāt ad omissionē honorationis: q̄ ad omissionē inhonoratiōis. Et iō affirmatiue debuit dari p̄ceptū patris: ne ex auaritia que ī eis maxime erat: sic pz ex euāgelio: vel negligētia diuturni seruitii ⁊ laboriosi ī deserto istud omitterēt. Ubi vo nō solū ad omissionē pnitas erat. ꝫ ad omissionē erat impet⁹ pnitatis corruptōis: dabat̄ p̄ceptū negatiue. vt cū ex corruptōe n^e maxime pni essent ad homicidia ⁊ furta ꝛc. iō negatiue data sunt. nō occides ꝛc. Fuerūt tm̄ q̄ dixerūt q̄ honorare parētes vle ē respectu tpis oīs: ⁊ oīs sbditi. qa ñ fuit tps ī quo nō debuerūt parētes honorari. et cuilz coē habē parētes quos tenet honorare semp et si nō ad semp. et iō affirmatiue. Sz ī aliis mādatis nō ē inuenire ꝑm affirmationē ita vle ꝑ^m oē tps: et cuilz. Occidē. n. iuste: q̄uis sit vle quātū ad oē tps: nō tm̄ quātū ad oēz psonā: ꝫ solū iudicis. Sz ī negatōe vli ē. Nō occides iniuste. Silr uti ōiuge moderate ñ obligat oēs ⁊ semp: qa sic tenēnt oēs habē vxores. Sz negatio nō mechaberis vlis ē. ⁊ silr ī mādatis aliis que dāt negatiue ī z^a tabula. Sz quāmf hec rō posit assignari in z^a tabula: nō tm̄ ī p^a. Ad illud vo qō querit quare addit pmissio longeuitatis. dō. q̄ rōne ogruitat fit tal pmissio. Cōgruū. n. est ut pcuratio oseruatōis uite ꝓncipii mereat oseruationē sui. Unde Piero. de honore parētū. Humanitas talib⁹ psonis oblata. s. parētib⁹ uiuēdi tps extēdit. et morte dilata uicemq̄ faciētib⁹ reddēs officia nostra dño uidēti ōmdat. Itē meret ab hoc cui ē p̄n^m .s. filio vt eius uita sustēte: ⁊ ita plōgetur Unde Piero. ī eod. foueat parētū senectus: ⁊ factis eoz uicissitudo reddat. uideāt liberi uestri qd faciāt: aut uicē nobis filez reddituri. Nō aūt sic de seruatōe unite alteri⁹ hoīs qui nō ē nobis p̄n^m. Ad illud qō querit ō gemina pmissiōe: que ponit ī deut. dō. q̄ in illa pmissiōe fit additio ꝓpter explanatōez

ſ

Longeuitas.n. ī miseria ñ ē appetēda:nec ꝓ missio longeuitatis simplr:nisi cū successu ꝓ speritat allicēt. Ideo p̄ceptū deu.q debz ex planatio eē exo.determinat lōgeuitatē bñtē ꝯiunctā ꝓsperitatē eē ī ꝓmissione cū dic̄.vt longo viuas tpe:ī quo ꝓmittit diuturna cō nersatio.et bene sit tibi.in quo ꝓmittit diuturna ꝓsperitas ad bñ eē. Ad illud vero qđ queritꝫ quare ꝓmissio ꝯsilis addit ꝑdicto mandato figurali dō. q ī lege erat ꝓmissio addita p̄cepto:alñ ꝓpter ꝯgruitatē actus.et b̄ mō lōgeuitas ꝓmittit honorāti prēz. Alñ ꝓpter ꝯtrarietatē abusionis actꝰ: quēadmo dū ī ꝑdicto cerimoniali. Nā ad hraz error augurioꝝ apō idolatras credebat obtinē longeuitatē: si capet matrē sup pullos: seu sup ouа incubātē.ideo p̄ceptū dīne legis occurrit p ꝓhibitōez obseruātie augurii. et vt lōgius ad hoc eos remoueret: et ne timerent ex hoc infortuniū uite sibi futuꝝ adesse dīna ꝓmissio:que ꝓmittit ꝯtēnenti augurīū faciēti lōgeuitatē ⁊ vite felicitatē. Et si queritꝫ q̄re tāta ꝓmissio quāta honorāti patrē. rñsuz ē qōne de ꝯtinētia legis:ga b̄ nō est ga illud in genere sit tantū bonū:quātū honor p̄tū. ꝑ hoc ē ga obseruātia bꝰ p̄cepti ꝓ illo tpe destruebat tantū malū uel maiꝰ:quātū ē inhonoratio parētū.vz idolatrie partē: que est ī augurīis ad īhonoratiōez dei. Ītē queritꝫ de ordine huiꝰ mādati. Nā cū ī ꝓma tabula ꝓ ora sint negatiua affirmatīs: vī q̄ silr debeat eē ī zª.aut queritꝫ quare nō. Si dicatur sicut quidā dixerūt. q de deo magis cognoscimꝰ qđ nō ē q̄ qđ ē. et ideo p̄or ē negatio affirmatōe ī p̄ceptis:que ordināt ad deum. Sed hoc ē ꝑ cognoscimꝰ qđ ē.ideo ī p̄ceptis ordinātibꝰ ad ꝓximū p̄or ē affirmatio negatione. Conr.sine ordine ad deū sine ad ꝓximū nō ꝑcipitꝫ vel ꝓhibetꝫ nisi actus noster. noster aūt actꝰ nobis notissimꝰ ē ⁊ eque:sive sit actꝰ iussus vel ꝓhibitus respectu dei: seu iussus uℓ ꝓhibitꝰ respectu ꝓximi. Propter b̄ dō q b̄ ē rōne ꝓncipii: cuiꝰ honor p̄cipitꝫ Uñ sic̄ ī ordine ad deū ꝑmū p̄ceptū ē de honore ꝓncipii:qđ ē deꝰ ī ꝓma tabula.ita ī ordine ad ꝓximū ꝑmū p̄ceptū ē de ordine ꝓncipii:qđ ē hō ī zª tabula. Uñ sic̄ dicit Hugo de scō Uictore. Utrobiq; dignitas principii honoratur.

Unde queritur de obligatōe bꝰ p̄cepti. Circa quod querūtꝫ gnq̄. Primo an soluaꝫ obligatio ꝑ uotū religiōis. 2° an ꝓpter necitate p̄ris dimittēdus sit ingressus religionis. 3° de honore renerētie quātū ad obediētiā:ī qbus debeaꝫ patri carnali. 4° an honor debeaꝫ p̄ri spūali ex p̄cepto. 5° an honor debeaꝫ malo prelato.

Ad primum sic. Hoc p̄ceptū est p̄ceptum morale legis nature.ḡ ē īmobile.ḡ ꝓpter īgressū religiōis nullꝰ absoluitꝫ ab illo

Ītē pfectio grē nō destruit qđ ēnꝯ ꝑ pfic̄. Cū ḡ ingressus debitꝰ religionis sit pfectīcis grē.ḡ pfic̄ obseruātiā honoris parētis.⁊ nō soluit. Ītē si ꝯsiliū soluit p̄ceptū: ñ se ꝯpatiūtꝫ.ḡ sunt ꝯtraria. ḡ ī ordine vite moralis determinato a deo esset ꝯtrarietas: quod ē incōuenīēs. Ītē obseruātia ꝯsilioꝝ se bēt ad obseruātiā p̄ceptoꝝ:sic̄ pfectio ad pfectibile.sic̄ oñdit dñs Mat.19.cū seruāti mandata dixit.Unū tibi deest.Si vis pfectus eē vade ⁊ vende omnia que habes. Sz pfectio nō tollit pfectibile ꝑ ꝯplet.Ingressus ḡ religionis nō soluit obligationē huiꝰ p̄cepti.

Dixerūt qdā q̄ soluēt obligatio ꝑ īgressū religionis quātū ad effectū.ꝑ nō quantū ad affectū. Sed contr.Preceptū illud p opus adimpleꝫ.vt pz ab expositoribꝰ:nō ꝑ affectū ḡ obligat ad opus. Ītē que esset cā quare soluēt obligatio ī actu.nūqd ꝓpter impossibilitatē.ḡ silr ꝑ pauptatē irrelenabilē soluēt

Conr.Cū aliqs suo arbitrio ingerit se in impossibilitatē qua nō pōt facē qō tenetur peccat.Sz religiosus ingrediēdo religionē ponit se ī impossibilitate qua ñ pōt honorare parētes mīstrādo nccīa.quos tenetꝫ honorare.ḡ ingrediēdo religionē peccat. Ītz p̄ceptū dic̄.Da supflua.ꝯsiliū dic̄.Da omnia Sz ista nō se ꝯpatiūtꝫ. nec datis omnibꝰ pōt sbuenire patri in necessariis.ḡ nō se ꝯpatiūtur ꝯsiliū ⁊ p̄ceptū. soluitꝫ igitꝫ obligatio p̄cepti ꝑ ꝯsiliū. Ītē honora patrē obligat ꝑ loco ⁊ tpe.Sz ī religione nūq̄ ē tps nec locꝰ honorādi.Sic ḡ religiosus ñ obligaꝫ. Rª ꝑ quosdā.q nullū ꝯsiliū soluit obligatioez p̄cepti nature.Uñ nec istud.tñ ga affirmatiuū ē ñ obligat nisi ꝑ loco ⁊ tpe.Uñ obligatio ē ad ñ admīstrādū nccīa patri simplr ꝑ sb ꝯdtiō e duplici.Una ex parte dantis:si bēt.⁊ alia ex parte recipiētis si indiget. Et ad b̄ semp tenetꝫ secularis ⁊ religiosus.s.dare si bz.⁊ si pr̄ indiget. Sz ga religiosus nūq̄

pōt bēre. ideo nūq̄ vabit: ⁊ ñ trāsgreditur ga ñ tenebat simplr̄. Eoō mō dicūt de oīb⁹ affirmatiuis: ga ñ ē obligatio simplex: ſ odi tionalis. nec ē otraria doctrina p̄ceptoꝝ ⁊ ofilioꝝ: ga p̄cepta ñ obligāt absolute. Sz otra. gal. 5. Si ſpū ducimini nō eſtis ſb lege. Si ḡ duce ſpū aligs intrat religionē: nā non ligaf lege honoris exhibēdi parētib⁹. Jtē ſi dicēt q̄ eſſe ſb lege ē vt impleat ex timore iſte autē ex amore implet legē. et iō nihil ad ꝓpoſitū. Conr̄. oſtat q̄ religioſus moriē mūdo. ḡ obligatio viuētiū ī mūdo nō artat eū. ḡ nō teneē ad miſtrādū nccia que ptinēt ad vitā mūdi. Jtē ſi moriē fili⁹ morte nr̄e: ſoluiē ab obligatione huius honoris patris. ḡ ſi moriē morte grē: ⁊ pfecte ſic religioſi ſol uef: cū mors gratie eque nos ſeparet a uita mūdi: ga qō ē mors ſecularib⁹: hoc ē ītroit⁹ religiōis religioſis quo ad mūdū. Jtē ma trimoniū otractū añ carnalē copulaz ſoluiē p votū religiōis. et hoc nō ē niſi ga ē quedā mors ſpūalis. Morte aūt ſoluiē vinculū ma trīonii. ḡ ⁊ obligatio exhibitiōis mūdanoꝝ ſoluiē: ga illis moriē omnino religioſus.

Propt̄ea vr̄ dō. q̄ cū bono: p̄ris oſiſtat in plib⁹: ⁊ oīa intelligāt: cū dr̄. honora p̄ez. vt p̄z ex p̄dictis: nō ſoluiē obligatio exhibiti onis honoris p introitū religionis: lz ſoluaē obligatio quo ad debitū ſuſtētatiōis. ga quo ad illā ſolōnē moriē: qui moriē mūdo. Sed exhibitio ſpūalis ī reuerēdo ī oſolādo ī ozā do non ſoluiē. imo ſb obīa magis augef. et ex hoc ē pfectio p̄cepti honoris patris. Non enī pficiē ī exhibitione corporali: que nō ex bibef patri cā oformitatis ad deū p̄n⁹: ſed rōne īdigētie. ideo pficiē ī exhibitōe ſpūali maxime ī qua ē oformatio ad deum. Et p̄ b patet ſolo ad obiecta.

Poſtea queritur vtrū ꝓpter neceſſitatē parētū dimittend⁹ ſit ingreſſus religionis. Nā honor patris intellr̄ ī corporali exhibitiōe: cū tps ē. Sz īdigētib⁹ parētibus tempus ſbueniēdi ē. Si ergo ego nō ſbuenio tīſgredior. ga nō honoro p̄ez qñ tpūs ē ho norādi. Sz intrādo religionē pono me ī ſta tu nō ſbueniēdi. ḡ pecco. Conr̄. Marci. 3. Que ē mr̄ mea ⁊ q̄ ſunt frēs mei? Glo. Non recuſat obſeq̄ matri q̄ dicit. honora patrē ⁊ matrē. ſ oñdit ſe plus debē p̄nis miſterius q̄ affectib⁹ maternis. Jdeo exēplo mōſtrauit qō ꝛbo ait. Qui amat patrē aut matrē pluſ q̄ me nō ē me dign⁹. Si ḡ introit⁹ religiōis ptinet ad p̄rnū miſteriū: nō ē dimittendus ꝓpter paternū affectū. Jtē ibidē in glo. Opus ſpūale p̄fert cognatōi vocēs meliorē eē copulā cordiū q̄z corpoꝝ. Ad ī dicūt quidā. Quia aut pōt ſecure manē in ſeculo ſine vetrimēto ſalutis. et in tali caſu dicunt q̄ nō dz intrare: ſ patri miſtrare. Aut videt ſibi īminē periculū ſalutis ⁊ lapſū ī peccatū et ī tali caſu ñ teneē. Alii ꝛo dicūt q̄ qñ cūq̄ ſpū dei ducit: ñ teneē manē in ſeculo: ut miſtret neceſſaria parētib⁹. Signū aūt q̄ vocaf a ſpū triplex ē. ꝑmū iocūditas mēris ex pfectione religiōis oſiderata. z⁹ ꝓpoſitū cauēdi circūſtātias peccati. Tertiū ꝓpoſitū proficiēdi ī meli⁹. Dicūt ḡ q̄ aut bz tpalia ō ḡbus poſſit ſuſtentari. aut nō habet. Si hēt poteſt patri dimittere ea ad ſuſtētationē. ſi nō hēt: nō teneē tūc miſtrare. ſ cū tranſfert ſe totaliter ad ſeruiciū liberaliſſimi oñatoris patris celeſtis omēdare ipi curā patris qui vat eſcam omni carni. q paſcit volucres celi. 7. Mat. Cui ē cura de omnib⁹. et ſic meli ori ꝓuiſori dimittit pater ⁊ mr̄. Et quāuis iſtoꝝ opinio videaē magis pfecta: p̄ma tñ magis pia. Jux̄ hoc queriē vtrū ī erroze hereſeos fili⁹ accuſans patrē ad dānationē ſoluēt hoc mādatū: īmo an teneaē accuſare Videf q̄ dz accuſare. quia Deu. 21. dr̄. Si etī genuerit homo filiū otumacē ⁊ ꝓteruū qui non audiat patris ⁊ matris impium: vebet a parētib⁹ accuſari. et lapidib⁹ obruet eum popul⁹. Si ḡ p̄r teneē accuſare filiū. ḡ filius patrē. Ad hoc dō. q̄ hereticus aut ſolum ſibi nocet: vt qñ hereſis occulta ē. Aut alios etiā praua doctrina corrūpit. p̄mo mō nō te neē eū accuſare fili⁹. ſ 2° mō teneē. et ratio ē ga honorē patris celeſtis teneē p̄ferre ho nori patris carnalis. Uñ carnalis pater qui vehoneſtat ⁊ inhonorat patrē celeſtē: nō ē ſuſtētand⁹. Uñ ī Deu. ī laude Leui dr̄. Qui vicunt patri ⁊ matri neſcio vos. Et in tali caſu tenz illud euāgelicū. Qui honorat p̄ez ⁊ matrē pluſq̄ me nō ē me dign⁹.

Cōſequenter queri tur de honore reuerētie quātū ad obediētiā in quibus. ſ. teneamur obedire patri carnali Ad qō ſic. Col. 3. Filii obedite parētib⁹ veſtriſ in oīb⁹. ḡ ī oīb⁹ licitis ē eis obediēdū. ḡ teneē tur filii obedire parētib⁹ p̄cipiētib⁹ intrare clauſtrū: ducere vxorem. fodere in vineam.

Itē.xi.deuter. Si genuerit hō filium ꝺtu macē q nō audiat patris ⁊ matris imperiū lapidib⁹ eū obruet popul⁹. Itez Hugo de sancto Victore. Quātū spectat ad lr̄am duo bus modis parētes nostros honorare debemus. obediēdo eis ī oīb⁹ exceptis his ī qb⁹ dilectio patris dei offendit. et eos quātū facultas nostra suppetit ī adiuuando. q̄ ī oīb⁹ licitis. Itē Piero. de honore parētū. Imitamini filiū Machabeū: q matri suadēti mortem seruiuit. et duz imperiū grataṅter aggressus est: ne offendēt genitricē. in sustinētia q̄ mortis debem⁹ obedire. Itē idez in eodē. Deuot⁹ fili⁹ obediēdo ꝓmotus est: qui nolēs maternā aliquaten⁹ ledē pietatē: ppetuā vitam passione susceperit. Solo dō. q fm gradū supiozitatis ē med⁹ obeditōis qa sicut dr̄ ro.iz. Omnis potestas a do data est. et oīs anima potestatib⁹ sublimioꝛib⁹ subdita dz eē. Est aūt supiozitas ostituta ī spūalibus ⁊ in tpalib⁹. Et ī tpalib⁹ quātū ad regimen reipulice. et quātū ad regimē ꝓprie familie. In regimine spūaliū pest spūalis plātus. In regimine tpaliū quātū ad rēpublicā plat⁹ secularis. s. rex ⁊ ꝓnceps. In regimine tpaliū quātū ad ꝓpriā familiā pater. Sic q̄ determinat obedictia plati spūalis in bis ī quib⁹ preest. s. spūalib⁹: et plati secularis ī tē poralib⁹ reipubli. sic obedictia debita patri ī dispositione rei familiaris. Et ꝑ hoc dr̄ q filius patrisfamilias tenet obedire patri in omnib⁹ ꝓbabilr̄ pertinētib⁹ ad nccitatē vel vtilitatē rei familiaris. Uñ omnes auctoritates que dicūt q fili⁹ obediat ī omnib⁹ exponūt ī omnib⁹ pertinētib⁹ ad dispēsatiōez rei familiaris. et sic exponūt auctoritatē apli ⁊ Hugonis. Ad illud deuter. soluūt p auctoritatē sequētē. Monita patris audire cōtemnēs ⁊ omessatiōib⁹ vacat atq luxurie. vñ ꝺtempt⁹ correctiōis facit peccatū. et malicia ꝺuersatōis que nō corrigit p patris monitionē. Uñ ex hoc colligit q filiusfamilias tenet obedire patri ī disciplinā moꝛ bonorū. ꝑ hoc ē intelligēdū de bis que necessaria sunt ad salutē. Ad vltimuz quod obr̄ de filio q obedit matri ī martirio dō. q sustinentia martirii erat de necessitate salutis. quia oportebat aut apostatare a lege ad idolatriā. aut mori. tñ duplex cā mouit ad martiriū. amoꝛ vitatis ⁊ obedictia matris. vñ Piero. ponit ipsū ī obedictie exemplū.

Queritur postea an ex precepto vel ofilio debeat honoꝛ in exhibitione necessarioꝛ prelato spūali. Ad quod sic. i. ad Thi. v. Qui bñ presunt presbr̄i duplici honore digni hēant. Glo. Necessitatis ē accipere vnde uiuit. caritatis ē prebere. Si g̃ caritat⁹ est: volūtariū est. Nō igit ē p̄cepti ꝑ ofilii.

Itē. i. ad Cor. 9. Qui pascit gregē ꝛc. Glo. Loquit de aplis sicut ostituit dñs de euangelio viuētes panē gratuitum māducabāt ab eis sumptū: quib⁹ gratuitā grām p̄dicabāt. g̃ gratuitū est honorare exhibēdo nccia g̃ nō ē p̄ceptū.. Cōt. p⁹ ad cor. 9. Nūquid nō hēm⁹ potestatē mulierē. sororem. ꝛc. Glo. Dñs mulieres mīstraturas sequi se noluit: ostēdēs quid a plebib⁹ deberet euāgelistis. g̃ mīstratio necessarioꝛ est debita prelatis a sbdit⁹. Itē gal. vi. Coīcet is q catheziꝛat ṙbo ei q se catheziꝛat in oīb⁹ bonis. Glo. Ubi tatū p̄ceptū est: vt p̄dicatoꝛi ṙbi dei prebeat necessaria ille cui p̄dicat que boni appellatione recte significauit. Item ī p̃s. Sumite psalmū. supple p̄dicatiōis. ⁊ date tympanū tpalis sustētatiōis. vt innit glo. Item p⁹ ad cor. 9. Si nos seminam⁹ vobis spūalia nō ē magnū si carnalia nostra metamus.

Itē z⁹ ad Thi. z. Laborantē agricolaz opz p̄mū de fructu edere. et multa bi⁹. g̃ honoꝛ ī exhibitiōe necessarioꝛ plāti est ī precepto.

Solo. dō. q honoris exhibitio est ī p̄cepto sbdit. ꝑ honoris receptio nō ē ī precepto prelat. ꝑ ocessione ⁊ potestate. Uñ p⁹ ad cor. 9. Nūquid nō hēm⁹ potestatē māducandi ꝛc. Glo. Permisit dñs: non iussit aplis accipere necessaria a sbdit⁹: vt qsqs eo vteret qō sibi liceret ex dñi ostitutōe. Si qs ṙo nollet: nō ꝺtra iussum faceret: ꝑ de suo iure cederet. potestas enī est: nō iussio dñi accipere sumpt⁹ et est ṙbum Aug. de opere monachoꝛ sup illud Mat. io. dign⁹ ē opari⁹ cibo suo. Ad illud quod ꝓmo obic q caritat⁹ est prebere: ītelligēdū ē q hoc dr̄ ꝓpter modū tribuēdi q dz eē ī hylaritate: ⁊ ex amoꝛe. ꝑ illoz⁹ cor. 9. Nō ex tristicia aut ex necessitate. Hylarē enī datorē diligit deus. Glo. Nō tristis vel coactus: ꝑ spontaneus. hyla. enī dato. i. q ex volūtate bona dat diligit deus. Ad z⁹ dō q panis gratuit⁹ dr̄ mīstratio tpalium: quantū ad accipiētē. vt non ponat finis seu merces p̄dicatōis. Unde ꝓma ad Thi. v. Duplici honoꝛe. Glo. Non tñ venale ē euāgeliū

vt p̄ bis p̄dicet:ſ̄ p̄ eternis. Nō enīz a pplo
reddīt q̄i merces illis q̄ ſibi in caritate euā
gelii ſeruiūt:ſ̄ tā q̄ ſtipediū vat quo vt poſ
ſint laborare: paſcūt. et p̄ hūc modū intellī
illud Mat.io. Gratis accepiſtis ꝛc. Sz q̄ri
tur qñ tenēt vare. Nā vitata eccl̄ia non vī
q̄ teneāt exhibere:ga ī Malachia vī.3. In
ferte omnē decimā ī orreū meū:ut ſit cibus ī
domo mea. Si g̃ ſufficiēs ē cib⁹ ī domo eccle
ſie:nō tenēt exhibē. Itē ceſſante cā ceſſaī
oz effect⁹. Sz cā exhibitōis eſt neceſſitas. p̄a
Thi.5. Qui bñ preſunt. Glo. Acci pīūt ſuſten
tationē neceſſitatis a pplo. mercedē diſpē
ſatōis a dño. Si g̃ nō adſit nccitas:nec ē or
dinata poteſtas accipiēdi p̄latis:nec debitū
exhibēdi ſb̄ditis. Ad hoc dō q̄ tenēt vaī
cū regrūt a p̄latis:aī.n.ñ tenēt niſi vidēt
eoz neceſſitatē. Ad illud q̄ obī. q̄ ſuffi
ciens eſt cibus ꝛ nō eſt nceſſitas:dicunt.q̄
quāuis nō ſit neceſſitas q̄tū ad diſpēſato
res bonoz eccl̄iaſticoz ꝓpter ſe.tñ ē nccitaſ
ſemp ꝓpter illos: q̄b⁹ debēt bona eccl̄iaſtica
diſpēſari.ſ.pauper. Unī ſaluator. Pauperes
ſemp hēbitis vobiſcū. vt dīt Piero. Res ec
cleſie pauperū ſunt:nec ꝺcedīt diſpenſato
bus bonoz p̄digalitas:nec ſuperfluitas:ſ̄ ſtri
cta neceſſitas. Unī btūs Ber. Cōcedīt tibi ut
ſi altario ſeruias:de altario viuas. Quicqd
p̄ter neceſſariū uctū de altario retines:tuū
nō eſt.rapina eſt.ſacrilegiū eſt. Alī nobis
vī dō. q̄ ſi eccl̄ia alic⁹ ſit ſufficiēter dotata
bonis tpalib⁹:q̄ ſb̄diti nō tenēt in aliquo p̄
uidere p̄ſb̄:o:niſi aliqua cā ſb̄orta:ut guerre
vel p̄datōis indigēs efficiaī. De honoze ꝺ
reuerētie:que debēt p̄latis ſpūalib⁹ hic pre
termittim⁹.ga in tractatu de ꝺtutib⁹. qōne
de obediētia:dño iuuāte tractabīt.

Ultimo queritur an

honoz exhibēdus ſit malo p̄lato ex hoc pre
cepto. Ad q̄ ſic.ꝺ ad Thi.5. Qui bene pre
ſunt ꝛc. Glo. Ut ſpūalī eis obediāt:ꝛ exteri
ora miſtrēt.iſte honoz non determinaī niſi
bñ p̄ſideti.g̃ malo p̄lato nō debēt obediētia
nec tpaliū miſtratio. Itē z⁹ Theſa. vltīo.
Denūciam⁹ vobis ſi qs nō vult opari ñ mā
ducet.g̃ ſi p̄lat⁹ nō opaī q̄ ē ſui officii: non
tenebūt ei ſb̄diti miſtrare. Itē ibidē. Au
diuim⁹ quoſdā ambulāres nihil' opantes ꝛc
Denūciam⁹ ī xp̄o vt cū ſilētio viuētes panē
ſuū māducēt. Ex q̄b⁹ vī q̄ mali p̄lati nō ſūt
honorādi. Itē Joſue.i. Sicut obediuimuſ
Moyſi obediem⁹ tibi:tm̄ ſit dñs tecū. g̃ ſub
ꝺditione bonitaī p̄fitēt obediētiā. Conī
p⁹ Petri.2. ſbiecti eſtote ī oī timoze dñis ñ
ſolū bonis ꝛ modeſtis:ſ̄ etiā diſcolis. Itē
.i.Re.24. Dauid p̄cidit oram clamidis Saul
ꝛ latēter poſtea pcuſſit coz ſuū. Glo. Prepo
ſiti ozis gladio feriēdi nō ſunt etiaz cū recte
reꝑhendi videt. Itē Mat.23. Sup cathe
drā moyſi ſederūt ſcribe ꝛ phariſei:q̄ dicūt
facite ꝛc.. Itē p⁹ ad Thi.5. duplici nōe di
gni ſūt. Glo. Iſte duplex honoz exhibēd⁹ eſt
omnib⁹ p̄ſb̄is: ſ̄ maxime his qui laborāt in
ꝝbo. Solo. dō. q̄ malo p̄lato quādiu ab ec
cleſia toleraī: debeī honoz:et quāuis male p̄
ſideat:quouſq̄ ab eccl̄eſia ꝺponaī:vt bene
p̄ſidēs oz hēri. vñ debita a ſbiectis nō debēt
ſb̄trahi. Et generalī dō ē. q̄ de epīs nō eſt
inferioz iudicare vtrū bñ openī. Ro.14.
Tu qs es q̄ iudicas alienū ſeruū ꝛc. Sz illos
dñs iudicabit. Iſa.3. Stat ad iudicādū dñs
Et ſeqī ꝝbum ad p̄latos. Uos depaſti eſtis
vineā meā. rapina paupis ī domo veſtra.

q Uerendum eſt

ſz ordinis exigētiā de gnto p̄cepto
ꝛ mādato decalogi:quo dī. nō occides. exo.
20. Deuter.5. Circa q̄ querūt tria. Primo
gd p̄hibeaī occidi. 2⁹ gs p̄hibeaī occidē.
Tertio que ſit illa occiſio que hic p̄hibeī
Quātū ad primū querūtur tria. Primo
vtrū hic p̄hibeaī occiſio bruti alīalis:an ſoli⁹
hoīs. 2⁹ vtrū hic p̄hibeaī occiſio ſui. 3⁹
vtrū hic p̄hibeaī occiſio maleficī.

Ad primū obicerent

heretici ī hunc modū. Qui furaī onem:vel
bouē:vel hoīez:facit contra p̄ceptū nō fura
beris. Sed eque vīr p̄hibitione dī. nō occi
des. ſic nō furaberis. g̃ q occidit ouē vel bo
uē:vel hoīem:facit ꝺtra p̄ceptū nō occides
Itē q occidit bouē p̄imi:ꝺſtat q̄ peccat
occidēdo. Sz peccare occidēdo hic p̄hibeī.
g̃ occidē bouē hic p̄hibeī. Itē lex naturaī
dictat oīa bona eē ꝺſeruāda: ꝛ nō interimē
da. ga de intētione nature eſt ꝺſeruare rem
naturalē. ꝛ ꝺtra intētionē nature interimē
Sz omne brutū ē res nālis viuēs ſ⁹ ſuā nāz
ē bonū. g̃ quicūq̄ brutū interfīt peccat coī
legēn⁹. Itē ſi dicaī q̄cūq̄ occidē nō p̄hi
beī:ſ̄ ſolū hominē. g̃ nō debuit ulr vici. Nō
occides. quēadmodū ga coiren nō ē p̄hibitū
ulr. nō vicīt. nō coibis: ſ̄ nō mechaberis.

Conr. Aug. ī. i. li. de ci. dei. loquēs de hoc p̄cepto nō occides. dic. Quidā ꝫ p̄ceptuꝫ ī bestias ac pecora conāt extendē: vt ex hoc nullū etiā illoꝝ liceat occidē. Cur ergo nō ⁊ herbas ⁊ q̄cq̄d humo radicit⁹ alit ⁊ figitur Nam ⁊ hoc gen⁹ reꝝ quānis nō sentiat dr̄ viuē: ac p hoc p̄t ⁊ mori. Uñ aplus. Insipiens tu q̄ seminas nō vinificat nisi p̄us moriat. Et ī ps. scriptū ē. Occidit vires eoꝝ ī grandine. Nūc igit ob hoc cū audim⁹ non occides: ꝛgultū vellē nephas ducim⁹: ⁊ manicheoꝝ erroꝛi īsanissime acqescim⁹. So. fm Aug. ī eodē. vbi dic. His deliramenti remotis cū audim⁹ nō occides. si ꝓtēa nō accipim⁹ hoc dictū eē de fructetis: ga null⁹ eis sensus est: nec de irrōnabilib⁹ aīantib⁹. volatilib⁹. ambulātib⁹. natātib⁹. reptilib⁹. quia nulla rōne nobis sociantur: q̄ nō eis datum ē nobiscū hēre ꝛmunē. Uñ iustissima ordinatōe creatoris vita ⁊ mors eoꝝ nostris vsibus sbdit. Restat g̃ vt de hoīe itelligamus q̄d dictū ē ñ occides. nec alteꝝ. g̃ nec te. neq; enī q̄ se occidit aliud q̄ hoīez occidit. Ad p̄⁹ ⁊ z⁹ dō. q̄ a p̄ma īstitutōe fact⁹ ē hō dns butoꝝ. Hñ. i. vt p̄sit piscib⁹ maris ꝛc. fnō ē fact⁹ dns hoīs. vñ cū dñi sit facē de re sua q̄d vult ex p̄ma īstitutōe: p̄t homo bruta occidē: vel seruare si vult sine offensa: nō sic hoīem. Hoc autem dñium nō ē ablatū hoī p p̄tm: nisi quantū facta ē appropr̄atio. vnde q occidit bouez alteri⁹ nō peccat ī eo: q̄d est occidē: fī eo q̄ dānificat p̄xim̄ū in re ꝓpria Et ideo peccat ꝛtra istud p̄ceptū nō furaberis. Ad z⁹ dō fm legē nālē oīa bruta data hoī ī vsum: et vita sensibil ordinata est ad sustētatōem hoīs: ⁊ ex occisione dīna p⁹ p̄tm. vñ gñ. 9. Quasi olera virētia tradidi nobis aīantia. excepto q̄ carnē cū sanguine nō comedet. Ad ultimū dō. q̄ quēadmodū cū dr̄ nō mechaberis: p̄hibet oīs coitus inordinat⁹. et tñ nō omne coire inordinatū ē mechari. ita cū dr̄. non occides. p̄hibet oē occidē inordinatū. Occidi aūt brutū a dño sue nite nō est inordinatū.

Postmodum queri

tur vtrū in ꝫ p̄cepto p̄hibeat occisio sui. et vr̄ q̄ nō. Mm mandata z⁹ tabule ordinant ad p̄xim̄ū. p̄hibet g̃ in ꝫ p̄cepto occisio p̄xi mi tm̄. nō g̃ sui. Ideo queritr utrū casu aliq̄ possit aliqs īterficē se licite. Et ponat ī q̄one utrū cā nitādi p̄tm aliqs possit se interficē uel incōmodi uel adipiscēde glie. Queritr g̃ utrū ꝛgo q̄ se interficit ne violeter defloretur peccet. Ad q̄d sic. i. Cor. 9. Bonum est mihi magis mori: q̄ ut gl'iam meaz qs euacuet. g̃ huic ꝛgī bonū ē magis mori q̄ defloꝛari. qa in defloratōe glia eius euacuat. g̃ si se interficit: meli⁹ eligit. g̃ ñ peccat ꝛtra aliq̄d p̄ceptū

Itē Job. z. Pellē p pelle ⁊ octa que habet homo dabit p aīa sua. g̃ uita corporal' dāda est p salute anime. Sz ꝫ fac ista posito q ꝫ fac ꝓpter timoꝛē lapsus futuri. Itē aīa in corpore corrupto p originale; miseriā ogat ad corpus fic captiuus aliqs ad suū carcerē ut dic Aug⁹. de aīa ⁊ spū. Uñ ps. Educ de carcere animā meā. Sz captiuus aliqs si rūpat carcerē: quo captiuus tenet: non peccat abrumpēdo. g̃ a sili si aliqs occidat corp⁹ ut animā libēt que ī ipso detinet tā q̄ captiua nō peccat: si ꝫ faciat amoꝛe libertat' glie.

Item. io. Math. Qui pdidit aīmā suam ꝓpter me saluā faciet eam. et anima; uocat ibi uitā. Sed ille q se interfic illo desiderio q̄d dicebat apls. Cupio dissolui ⁊ eē cū xpo perdit animā suā ꝓpter deū. g̃ inueniet eaz

Item. 7. ad ro. Infelix ego homo qs me liberabit de corpore mortis hui⁹. g̃ aplus appetebat ordinata uolūtate liberatiōe anime a corpoꝛe. Sz hec ē mors. g̃ mors ordinate appetitur. Uñ etiā pḣi dixerūt mortē philosophātib⁹ appetēdā. et pḣiam diffinierūt meditatiōē moriēdi. g̃ si aliquis illa eadem uolūtate ꝓrumpat in actum: sibi inferēdo mortē nō peccabit. Itē Sāpson q ꝛnumerat iter patres: qui ꝓponit nobis ad imitatiōnē fidei legit se interfeciss'e. iz. ad heb. g̃ ex causa ꝛsimili non erit culpa se īterficē. Item z⁹ Machabeoꝝ. i4. laudat Razias qui se interfec eligēs nobilit mori poti⁹ q̄z sbdit⁹ eē p̄tōrib⁹. g̃ ꝛc. Contra. Ro. 3°. Faciem⁹ mala ut ueniāt bona. absit. Sz occidē hoīem īnocētē malum ē. g̃ nō p̄t bñ fieri ꝓpter bonū adipiscēdū. g̃ nec ꝓpter malum uitādū. Itez Aug. in. i. de ci. dei. Aliena libido nō polluit alioquin pudicitia uirt⁹ aī nō erit. Ex quo arguit si nō est impudicitia: qua inuita ꝛgo polluit nō est iustitia qua casta punit. Si g̃ interficiēdo se ꝛgo ne defloret ꝛtra iustitiā occidit se: ꝛtra iustitiā fac manifeste. g̃ peccat. Item Aug. in eodē. Cur homo qui nihil mali fec ⁊ sibi malefaciat. et se ipsuz interficiendo hoīem interficiat innocentē: ne aliū patiat nocentē: at q̄ in se ꝓpetret malū

proximū ne ī eo ꝑpetref alienū. Itē idē in eodē. Si nō licet ꝓuata potestate hoīez occidere vel nocētē:cuius occidēdi licentiā lex nulla ꝺedit:ꝑfecto qui se ipsum occidit homicida ē. Itē idē Aug. Ne nobismet ipis necez inferam⁹:ꝓ hibitos nos ītelligēdū ē: vbi lex ait.nō occides.quāuis nō addiderit proximū tuū:sicut falsum testimoniū cū vetaret.quāuis nō dixerit aduersus ꝓximum nō ideo si aduersus se testimoniū dixerit ab ꝺ crimine se putauerit alienū. Itē ad idē sunt rōes ꝓbaꝝ:quaꝝ ꝑ⁹ ē Platonis vicē Constat nos esse ſb dñio dei:cuius tutela ⁊ prouidētia gubernamur. Nihil aūt ē inuito dño de bis que possidet ex eo loco ī quo suā rē ꝺstituit auferendū. Ex quo arguit. Sic g̃ q vitā alieno mācipio extoꝛquet crimine ñ carebit.ita ille q finem.i. mortē sibi dño nec dum iubente quesierit:nō absolutionē ꝺsequ tur: ſ reatū. Itē ad idem Plotin⁹ ꝓbus. Cum anima a coꝛpoꝛe violēter extrudit.qa exit rupto vinculo nō soluto fit ei ipsa necessitas occasio passionis: ⁊ malis vinculis dū rumpit inficit. Itē cū ꝺstet animabus remunerationē esse tribuēdā ꝓ mō sue ꝓfectiōis:ad quā in hac vita vnaquez; puenit. nō ē ꝑcipitād⁹ vite finis:cū adhuc ꝓficiēdi esse possit accessio. Itē aīabus ī hac vita lapsis post mortē nō ē facultas resurgendi. g̃ vtendū ē ꝺcessis vite spacijs: vt perfecte purgatōis sit facultas. Item q finē celerē spe fruende btītudīs accelerat irretit laq̃is passionis.qa spes sic timoꝛ passio ē. Sz irretito laqueo passionis celestis bītaculi adit⁹ patē nō pōt. Ex bis igit ꝺcludūt q mors ñ est otra ordinē cogēda nature.g̃ nullus pōt se licite interficē.qō ꝺcedēdū ē. Et ꝺō ſz btūm Aug.p̄.de ci.dei. A; ī sanctis canonicis q libris nūq̃ nobis dīnit⁹ ꝓceptū ꝓmissū ue repiri pōt: vt vel ipsi⁹ adipiscēde īmoꝛtalitatis vel vlli⁹ cauēdi carēdine mali cā nobismetipsis necē īferam⁹.et ꝓhibitos nos eē intelligēdū ē:vbi lex ait.non occides.

Ad ꝓmū g̃ qō obic ꝺō ſ⁹ Aug.p̄.li.de ci. dei. Q regula diligēdi ꝓximū a nobis incipit.qa scriptū ē.diliges ꝓximū tuū sicut te ipsum. vñ falsi testimonii nō min⁹ reus ē q̃ si aduersus ꝓximū �herē facēt.ita etiā intelligēdum ē nō licere boī se ipsum occidere: cum in eo q̃ scriptū ē nō occides:nec ille cui p̄cipiē intelligaf except⁹. Ex quo patet q q̃ uis p̄cepta secūde tabule ordināt ad ꝓximū:nō ꝓpter hoc min⁹ ordināt hoīem ad se ipsum: īmo ordo ad se ipsum ꝓmo intelligit. sic ꝑz ꝓ hoc quod dic Aug.q regula diligendi ꝓximū a nobis incipit. Ad aliud qō obicit Bonū ē mihi magis mori. ꝺō.q gloriaz que apud deū est nō amittit ꝗ go que inuita ꝓmit.dūmodo sancta ⁊ stabilis volūtas ꝓsequeret.īmo sic ꝺixit btā Lucia. Si inuitā me feceris violari: castitas mihi duplicabit ad coꝛonā. Et btūs Aug.p̄.de ci.ꝺi. Illis ꝗb⁹ que ꝓ vim passe sunt nō ē ablata castitas. ſ humilitas ꝓsuasa. Cū g̃ nō euacuet gloria:ñ ꝺz eligi incōmodū ad uitādū malū quod inuita patit. Ad aliud qō ꝺr q ꝺcta que hz homo ꝺabit ꝓ aīa sua. ꝺō.q ꝺare intelligit inculpabilr. Sz sic ꝺare vitā suā.s.interficiendo se ē peccare. vñ aug⁹.i. de ci.dei oñdit esse detestabile dicēs. Si detestabile facin⁹ ⁊ dānabile scel⁹ē etiā se ipsuz hoīem occidē sic ꝗtas manifesta ꝓclamat.quis ita desciscit vt dicat.iā nūc peccem⁹: ne postea peccare possim⁹.iā nūc ꝓpetrem⁹ homicidium:ne postea īcidam⁹ ī adulteriū. Nōne si tm̄ dñatur iniqtas:vt nō īnocētia ſ pt̄ā poti⁹ eligant.sancti⁹ ē īcertum de futuro adulteriū q̃ certū de pñti homicidiū. nōne sanctius ē flagitiū ꝺmittere:qō penitēdo sanet:q̃ tale facin⁹:vbi loc⁹ salubris pnīe nō relīquatur.

Ad aliud ꝺō ſm Platonis silitudinē.eos q potestatē īperio trudūt ī carcerē nō ꝺoꝛtere īde defugere ꝓuſq̃ potestas illa q̃ claudit:abire ꝓmiserit.nec vitari penam furtiua discessione.ſ crescē. Ad aliud soluendu ſ⁹ sanctos.q aīa ꝺr vita aīal:que uno mō ꝓ ꝓpo īteriméda est a nobis.alio modo saluanda. Uñ distīguit duplex mors ſm distīctōez Platonis:q duas hoīs mortes asserit.vna; natura.alteram ꝗtutes prestant. Homo enī mozit:cū aīa coꝛpus relīqt solutum lege n̄e Mozi etiam ꝺr cum adhuc aīa ī coꝛpoꝛe cōstituta coꝛpoꝛeas illecebras pt̄ia docente cōtemnit.et cupiditatū dulces īsidias reliq̃sq; omnes excutit passiones. Hanc g̃ mortē dic Plato sapiētibus appetendā. Illā ꝺo quam oībus natura ꝺstituit cogi uel īferri uel accersiri uetat dicēs expectādam esse natura. Quando g̃ ꝺr. q perdit aīam. sic ꝺz ītelligi .i.q morif noluptatib⁹.nō ītellr ꝓpter hoc q ꝺebeat perdi uita coꝛpoꝛal:tamen si auferaf ꝓ ꝓpo patienter est sustinendum. Ad aliud obm̄ silr soluendum est ſm sanctos ⁊ ꝓbos:q ī hac ueritate ꝺueniūt:⁊ illam solā

de volūtariis mortib⁹ significāt esse laudabile: que opaē phie rōne nō ferro. prudētia nō veneno. Addūt etiā aliā solā nālez eē mortē: vbi corpus aīam: nō aīa corpus relīquit. Cōstat.n.numeroz certam ostitutā rōnem aīas sociare corpoīb⁹.bi numeri vū supsunt pseuerāter corpus aīari.cū ro defīciunt mox archana illa vis solnīt: qua societas illa ostabat. Aīa g ipsa nō deficit qppe que īmortalis ⁊ ppetua ē.ꝙ impletis numeris corpus fatiscit:nec aīa lassaē aīando.sed offm suū deserit corp⁹:cū iā nō possit aīari.

Secūdū ꝟ g dō q mortē spūalē qua morīt aīa vitiis oz qs optare ꝓpter deū. Mortem aūt corpalem nō debet sibi inferre: nec vitā corpalē sibi anferre.ꝙ si ab alio inferaē equanimiter sustinē. Ad septimū qō obr de Sāpsone dō fm Aug. in p̄.de ci.dei. vbi dīc.Nec Sāpson alr excusaē q seipsū cū hostibus ruina dom⁹ oppssit: nisi qa latenter spūs hoc inserat:q p illū miracula faciebat

Ad illud qō obr de Razia:q se interfecit dō fm Aug.in p̄.de ci.dei.vbi dīc.Multi se interimerūt ne ī man⁹ hostiū pueniret.non modo querim⁹ vtrū sit factū: ꝙ vtrū fuerit faciēdū. Sana qppe ratio etiā exēplis añponēda ē: cui qdē ⁊ exēpla occedāt.ꝙ illa que tanto digniora sunt imitatōe:quāto excellētiora pietate nō fecerūt pr̄iarche:nō ꝓphete nō apli.qa ⁊ ipse dns Ihs xps qñ eos si psecutōez paterēt fugere admonuit de ciuitate ī ciuitatē Mat.io.potuit admonē ut sibi manus inferrēt: ne ī man⁹ psequētiū pueniret. Ex ꝟ vult dicē Aug⁹.q null⁹ oz sibi inferre man⁹ vt hostes effugiat. vñ Razias nō laudaē q se interfecit:ꝙ laudaē ꝓpter zelū legis qa ex hoc oīdiē q se interfecit. Iz hoc facē nō debuerit.i.se interficere.

Deinde queritur

vtrū ī hoc p̄cepto ꝓhibeaē occisio hois maleficī.quia indeterminate dr.non occides. Ad qō sic. Mat.iz. Uis eam⁹ ⁊ colligamus zizanias.et rñdet.Sinite vtraq crescē vsq ad messem.Cū g zizania sic ibi interptaē dns sint heretici.messis ro iudiciū dīnū:nō erūt fm hoc eradicādi.g nec occidēdi:ꝙ dīno iudicio relinquēdi. Itē.iz.sapie dr de iudice eterno.Judicās dat locū pnie. Et in Job 24.Dedit ei locū pnie:⁊ ipse abutiē eo ī superbiā. Et Ezech.18.Nolo mortē pctōris:sed vt magis ouertaē.Si g iudex tpalis debz seoformare iudici eterno:oz penitēti dare locum pnie nec ipsuz interficere. Itē Mat. .5.Solē suū facē ozri sup bonos ⁊ malos.malos g oseruat ⁊ nō iterficē. Sz qō ipse facē exmīa vult nos imitari. g vult q oseruemus malos ⁊ nō occidam⁹. Itē ad illō idē facē Jo.8.vbi dīc q mulierē adulterā liberauit: que fm legem erat lapidanda. Itē ī Mat 19.dr.Qō deus oiūxit homo nō seperet.Sz deus aīam corpoi oiūxit. g qcūq illā sepet peccat.Sz qcūq interfīc maleficū hoc facē. g peccat. Itē Job.4. Ne alii facias qō tibi nō vis fieri.Sz si tu esses reus mortis:nolles tibi mortē inferri.g nō debes illō alii inferre etiā malefico. Itē.zz.c.q.5. canon Grego.Reos sanguinis defendat ecclesia:ne effusionis sanguīs particeps fiat. Itē Aug. ad Marcelinū de qbusdam reis mortis ita scribit. Pena illoz quāuis de tātis sceleribꝰ osessoz rogo te vt ꝓter supplicīū mortis sit ꝓpter catholicā māsuetudinem omēdādā. Ex his igiē videē q quānis licitū sit maleficum punire:nō tñ interficere. Conr.Exo. .zz.Maleficos nō patieris uiuē. Preceptum igiē ē ut iterficiaē maleficī.Sz pceptū non elt pcepto otrariū. g hic nō ꝓhibēē occidi.

Itē.iz.ad Ro.de iudice terreno.Nō sine causa gladiū portat. Dei.n. mīster ē uindex ī iram ei qui male agit.Si g occidēdo male ficū mīster dei ē: nō agit cōtra hoc pceptū.

Itē btūs Cypianus sup illud deute.iz. Si audieris ī una de ciuitatib⁹ tuis dicentes. Eam⁹ seruiam⁹ diis alienis:iterficiēs necabis oēs q sunt ī cīrate cede gladii. Cuius pcepti memor Mathathias.p̄. Mach.2.iterfecē illum q sb altare sacrificabat. Q si ante aduētū xpi hec pcepta seruata sunt:quāto magis post aduētū xpi seruanda sunt: qñ ille veniēs nō solū vbis hortat⁹ ē nos:ꝙ ⁊ factis.

Itē Piero.ad Ripariū. Nō ē crudelitas crimina p̄ oo punire:ꝙ pietas. Ufi Deut.iz. Si fr̄ tuus ⁊ amica ⁊ uxoz q̄ in sinu tuo dormit oamnaē voluerint vbitatē:sit manus tua sup ipsos:⁊ effundēs sanguinē ipsoz. Itē ad Ro.3. Nūquid iniquus deus q īfert iraz .i.uīdictā.quasi dicat.non. g nec silr iudex si īferaē p eius mīsteriū. Itē ad Ro.p̄.dr. Qui talia agūt digni sunt morte.Et z⁹ dr. Judiciū oi ē ī eos q talia agunt. g fm iudicium oi digni sunt morte.Sz.iz.dr.o iudice q mīster oi ē.g quos ons iudicauit ad mortē. oz iudex iterficē. ⁊ illos maxime p legē

vīnam adiudicati sunt morti.sic̄ dr̄ ī Luce. 19. Inimicos meos q̄ noluerunt me regnare sup eos adducite huc ⁊ iterficite. Ex quo hēt q̄ hr̄tici ⁊ inimici xp̄iane religionis sūt iterficiēdi. Solo.homo malefic⁹ q̄ reus ē mortis pōt iterfici duplici ex causa.qa hō ē aut qa malefic⁹. Quia homo ē cū iterficitur odio pſone. et hoc modo ꝓhibet cū dr̄.non occides.supple hoīem.qa homo. Quia malefic⁹ est occidit:cum iterficit odio malitie ⁊ amore iusticie. Et tūc diſtīguēdū. aut occidit ab illo q̄ habet ad hoc potestatē vt a ꝓncipe seculari.et ſm b̄ nō ꝓhibet hic iterfectio malefici. Aut iterficit ab illo q̄ nō hz potestatē. Et ſm b̄ ꝓhibet hic. Prohibet.n. hic occisio hoīs īquātū homo: ⁊ occisio malefici ordinata. Et hoc ē qđ dic̄ Piero. sup Ezech.li.3. Qui malos peruit ī eo q̄ mali sūt et hz cām iterfectōis.i.potestatē vt occidat pessimos:mīster dei ē. Ad ꝑmū ḡ qđ obic̄ dđ.q̄ iterfectio vel excoīcatio hereticoꝝ uł bolūē ecclie ī duplici casu solū itellr̄ iterdicta. Primo cū malicia nō ē nota:qđ notat ꝑ hoc q̄ dr̄. Cum creuisset herba. In herba .n.filia sunt triticū ⁊ zizania. Unde Beda sup illuz locū.iz. Dat. Sinite. Hoc vr̄ ꝯtrarium illi aplico.i.ad Cor.5. Auferte malū ex uobis ipsis. Hz sic̄ inter loliū ⁊ triticū quādiu herba ē paꝝ distat. ita monet dns ne de ambiguo iudicem⁹.qa dns ī die iudicii nō suspicios ſ manifēte damnabit. 2⁹casus ē q̄n simul multitudinē ꝯtīgeret euelli a fide.hic aliq̄n ꝯtīgit ī excoīcatōe ꝓncipū:quos segꝫ multitudo. vel ipius multitudis:qđ notat cum dr̄.ne simul eradicetis ⁊ triticū. Aug⁹. ibi dic̄. Multitudo nō ē excoīcāda nec ꝓnceps populi.cū.s.ex hoc accidēt vetrimētuz ecclie vł reipub.z. R.19. cum Abysai uellet occidē Semei maledicētē Dauid: dixit Dauid. Quid mihi ⁊ vobis filii Saruie: hodie efficimini mihi ī satban. quia timebat ne ex ei⁹ iterfectōe turbaret regnū. vbi ꝯo aliqđ istoꝝ nō acciderit mīstris dī alligate p fasciculos ad obrēdū. Nūq̄.n. vult dns seruari zizania ꝓpter se:ſ ꝓpter triticū me simł euellat. vbi q̄ nō timet tritici aulsio:zizania sunt a tritico separanda. Ad 2⁹ dđ ſm Aug.de.io.corđ. Distīguit.n. q̄ qdam sunt flagitiosi :q̄ peccāt ī se. Quidam flagitiosi q̄ peccāt ī alios eis nocēdo.et ꝯtra tales q̄ nocent ꝓximis date sunt leges vt cito de medio rapiāt. qa.s. sunt velut mēbra putrida ī corꝑe societat⁹ humane. Et ideo a societate sunt abscīdendi. ꝑmi ꝯo ponūt ad penitētiā. Unde Aug.ad Marcelinū. Quis non ītelligat magis bñficiū q̄ suppliciū notandum:vbi nec seruāda relaxat audacia: nec puniēdi salutaris medicīa sūbtrahit. Ad 3⁹ dđ.q̄ malefico reo mortī prestat bñficiuz cū punit morte. Nam si patiēter sustineat ⁊ ꝯterat:valet ei ad expiatōez p̄cī iuxta illđ Naum 1. Nō ꝯsurget duplex tribulatio:nec iudicabit dns bis ī idipsuz. qđ ē ītelligēdū ſm Piero.cū ī p̄nti vita p̄tm sufficiēter punitum est. Preterea sūbtrahit ei facultas peccādi ī futuꝝ ad quā ꝓnus est. Preterea ex ei⁹ morte mali alii cohercēt vel emēdāt. sic̄ dr̄.iz.ad ro. Si malefeceris time ne forte nō tibi parcat. Ad quartū dđ ſ⁹ Aug.sup illud ps. Stetit phinees ꝛc. Revelato testō leniorē voluit de⁹ fieri disciplinā.i.penā ad correctōem: qa multa crīa morte corporali plectebāt que modo nō puniūt. Ad qntū dđ.q̄ cum iudex iuste maleficū occidit:ipse qđ deus ꝯiunxit nō separat. īmo ipse deus: e⁹ auctoritate hoc fac̄. Unde aug⁹.ꝑ.de ci.dei. Nō aūt ipse occidit q̄ mīsteriū dz iubēti:sic̄ admīculū gladius vtendi. Et ideo nequa ꝑ ꝯtra b̄ ꝓceptū fecerūt:quo dēm ē.ñ occidet q̄ deo auctore bella gesserūt: aut ꝑsonas gerētes publice potestati. et ſ ei⁹ legis hoc ē iustissime rōnis īperio sceleratos morte punierūt. Ad 6⁹ dđ.q̄ illud sic dz ītelligi. Nō tibi nō vis fieri ꝛc.s.ordinate ⁊ iuste. Maleficus aūt damnat⁹ debēt volūtate ordīata ſm dīnā legē se velle iterfici.vñ quāuis nolit volūtate ordīata nō dz iudex nolle illđ Unde Piero.sup illud Ysa. Nō ē crudel q̄ crudeles iugulat:ſ crudel patiētib⁹ eē dr̄. Naz suspensus latro patibulo crudelē iudicē putat. Ad 7⁹ quo dr̄ q̄ reos sanguīs defendat ecclia.ītelligēdū ē cū fugiūt ad ecclias. tūc eos defēdit: nec eos tradit layce potestati. Ad octauū dđ . q̄ quēadmoduz dr̄. .zz.c.q.5. Et quāuis aug⁹.p illd scelerat⁹ supplicādo spacīū vite ei reſuari popoſcerit:ſi legum seueritatē:qua tales morte plectunt: nec obſuādā docuit. Unde aug⁹ ad Marcellinū. Possessiones ſnorum dī volum⁹ ī aliene part⁹ suppliciis iudicari:nē q̄ sceleſtis hoīb⁹ licētiam facinoꝝ ꝓhibeāt afferri ꝛc. Ex his ſligtur q̄ cum dr̄ nō occides. nō ꝓhibetur occidi malefic⁹: ſ īnocēs ⁊ iust⁹ ſm q̄ ꝯponit Exo.23. Innocētē ⁊ iustū nō occides.

Consequenter que
rit vtrū ī aliquo casu possit īnocens occidi
nō preuaricādo p̄ceptū. Et ponam⁹ casum.
Esto q⁹ aligs ouiā⁹ lit fm iura p falsos testes
de crīe:quo fm leges dign⁹ est morte.iudex
vo scit ipm cē īnocētē.qd faciet iudex.si iter
ficit:trālgredit p̄ceptu dei.ñ occides instū
qa scriptū ē ꝺsequēter.īterficite maleficū.ḡ
peccat mortalr. Cōt. Ambro. Iudex nō ꝺz
iudicare fm suā p̄uatā ꝺscīaz:quā apportauit
de domo.fm iura ⁊ allegata ⁊ pbata corā
ipso:dū sedebat p tribunali. Cum igit p̄dc
tus iudex faciat qđ ꝺz nō peccat. Itē silr
querit de p̄posito cui rex p̄cipit aliquē fm
allegata falsa īterficē: ⁊ illud scit p̄positus
solus.qd faciet. Actuuz ꝯ. Obedire opz deo
magis q̄ hoīb⁹. Sz de⁹ ꝓ hibet īnocētē īter
fici.rex ꝺtrariū.igit nō ꝺz īterficē. Cont
Iste iudicat⁹ ē a rege.ḡ cū p̄posit⁹ nō se de
beat ponē iudicē sup regē:ꝺz īterficē. Itē
si nō īterficiat qa dic eum iustū: eadez rōne
aligs iuste dānatus euadēt. qa aligs amic⁹
eius dicēt eū ee īnocētē. Et ita piret ptās se
cularis ⁊ pax ⁊ societat humane ꝺcordia.

So.ad p̄mū ꝺd. q⁹ index ī p̄dicto casu ꝺz
facē qcqd pōt vt illū libēt: dūmō nō faciat
ꝺr iusticiā:puidēt exalando falsos testes:ut
exēplo Danielis possit eos ouicē de falsitate:⁊
p̄pellē.ul ꝺz eū ad supiozē remittē iudicādū
vel opportunitatē fugiēdi si poterit: ocedē.
S aūt nō pōt eū liberare aliquo modo nisi
ꝺtra iusticiā facēt:si ferat sniaz fm allegata
⁊ nihil omittat de ꝺtīgētib⁹ iuris credit nō
peccare. Ad ⁊⁹ dō obic q⁹ ꝺdēnat iustū:falsū
ē p se loquēdo. N. ō.n. ꝺdēnat eū q iust⁹ ē in
quātū iust⁹. fm qa iustus ꝓbat⁹ est ⁊ dignus
morte. Ad ⁊⁹ qđ querit de p̄posito dō. q⁹
si snīa indic exp̄mat errorē vel iusticiā: nō
tenet eū īterficē. si nō:tenet facē qđ ī se est
vt liberet īnocētē. qđ si nō posset credit nō
peccar. Luc.n. impatat iudici:nō p̄posito. et
ī hoc casu valet ista auctoritas. Ille fac cui⁹
auctoritate fit. Aug. ī li. p̄. de ci. dei. Nō ille
occidit q mīsterū ꝺz iubēti. sic adminiculū
gladius utenti.

Questio cuis ꝓ hibeat occi
di:querit qs ꝓ hi
beat occidere. Et ḡrunt tria. p⁹
an gnalr qs ꝓ hibeat occidere. ⁊⁹ an ille
p⁹ q̄ non hīt ptātē ꝓhibēt occidere. ⁊⁹
an illi q hīt spūalē ptātē ꝓhibēt occidēr.

Ad primum q̄uis ī pte tra
lit:obr ī hūc mo
dū. Dat. ⁊⁶. Dis q acce⁹it gladium gladio
pibit.ḡ qcūq⁹ gladio īterf.ē ē re⁹ eterne mo
tis. Itē Dat. ⁊. Qui occiderit reus erit iu
dicio. Dictū ē antigs.nō occides. ego aūt ꝺ
co vobis nō resistere malo.ḡ p̄o uita ꝓpia
defēdēda nō ē occidēdū. Itē. p̄. Paralip.
⁊⁸. Prohibit⁹ ē Dauid edificare domū dñi:
qa uir erat fundēs sanguinē. Itē numeri
⁊⁵. Surrexit phinees ⁊c. Ibi dic Drig. h. Edi
ficauerūt p̄orē populū dñi. o. tibi aūt q a xp̄o
redēptus es gladi⁹ de manib⁹ erept⁹ est.ḡ ñ
licet xp̄iano occidere. Itē aug. Donato ō
reis īmanitate sceler dic occasionē terribi
liū legū ne eterni iudicis penas luat:corrigi
cupim⁹ nō necari. Itē Mat. ⁱ⁳. Sinite cre
scere ⁱ⁳ania vsq⁹ ad messem. Inimic⁹ super
seminauit ⁊c. Aug. Cū spūalis homo audiat
seminatōez eē a ꝺyabolo: q nihil valet ꝺtra
auctoritatē dei:pōt ei volūtas sb̄oriri:vt ta
les auferat de mūdo si facultatē hz. fm ꝺsulit
iusticiā dei. an deus h̄ velit eē offīm hoīum.
Sz Ritas rñdit nō nosce hoīem qual futur⁹
sit.q modo errat:vel qd error ei⁹ bonis ofe
rat. Et ideo nō ee tollēdos:ne boni īterfici
ant:q forte futuri sunt. uel ne bonis obsit q
bus p̄sunt. Ex quo vr exp̄mi nulli boī ⁱ⁳ ha
beat potestatē licere īterficere. Forte vi est
fm aug. ⁊ alios sanctos. Q⁹ īterficere spon
tanee ⁊ ꝓpria auctoritate nulli licet. fm īterfi
cere ex obia ⁊ auctoritate legū siue ꝺ licet.
Vñ aug. p̄. de ci. dei. Milites cum obedies po
testati sb̄ qua legitime ꝺstitut⁹ ē:hoīem oc
cidit:nulla cīrati sue lege homicidii reus est
qđ si sua sponte ⁊ auctoritate feciss⁹:crimen
effusi humani sanguis īcidiss⁹. Itē ī qōni
bus sup exo. Aug. Cum mīster iudicī occidit
ex⁹ quē iudex iubet:recte occidit. si id spōte
fac:homicida est. Itē Aug. sup Dat. Offi
cia. vindicte possunt ip̄leri bono animo:quō
iudex. quō lex. Si sic dicat⁹ ꝺtra. Sap. i. Deus
morte nō fec nec delectat ī pditōe viuoz. ḡ
eius auctoritate vl obia null⁹ occidet. Cōt
vr q⁹ debeāt īterfici malefici ō mādato dñi
Exo. ⁻i. Si qs pcusserit hoīez volēs occidēr
morte moriat. Itē si qs p̄ iductriā occide
rit hominē vl p̄ insidias ab altari mō auellet
illum vt morte moriat. Itē Exo. ⁳⁻. Pro
pt̄ō vituli ꝺflatil dixit Moyses. ponat vir
gladiū sup femur suū. Et sequitur. occidat
vnus qsq⁹ fratrē amicū ⁊ p̄ximū suū. Itē

z⁹ ad thes.z.ve añr̃po vr̃. Quē vñs ihs interficiet spū oris sui. Et apoc.19. De ore ei⁹ pcedebat gladius ex vtraq; pte acut⁹: vt ī ipso pcutiat gētes. Si g̃ ipse xp̃us vñs īterficē:īterficē fm se malū nō erit:nec ei⁹ auctoritate īterficē illicitū. Sc.fm Aug.ī qōnibus sup ⟨Dath.vbi dic.Cum homo ab hoīe occidit multū vastat. vtrū fuerit nocēdi cupiditate sic fit ab inimico. vel īiuste aliquid auferēdi sicut fit a latrone. aut obediēdi ordine sic fit a iudice. vel sbueniēdi necēcitate. sicut hostis a milite. In pmis duob⁹ casibus nulli pōt eē licitū īterficē. In duob⁹ vltimis licitū ē. Añ Aug.p̃. de li.ar. Si homicidiū ē hoīem īterficere:pōt occidere aliquādo sine pcō. Nā miles hostē. et iudex ⁊ mīster nocentē. nō mihi videt peccare cū hoīes occidunt. Ad pmū g̃ qō obic vō fm Aug.z⁹. li.ctra manicheos. Qui accepit gladium ꝛc. Ille gladiū accipit:q nulla superiori ac legitima potestate vel iubente vel ocedēte ī sanguinē alicui⁹ armat. Ad z⁹ vō fm Aug. ad publicolā. Victus ē ne resistam⁹ malo:me forte nos vindicta delectet:que alieno malo aīum pascit:nō vt correctionē hoīum negligam⁹. Preterea ī sermone de puero centuriōis. Ista pcepta patiētie magis ad p̃parationē cordis ē que intus ē pertinere:q̄ ad opus:qō ī apto fit vt teneat ī secreto patīa cū beniuolētia ī manifesto id fiat:qō eis vr̃ prodesse. Et seq. Ipa q̄ beniuolētia ne red dat malū p malo semp ē ī volūtate oplēda agēda aūt sunt multa cū īuitis quadā benigna aspirate plectēdis: quoz poti⁹ vtilitati cōsulēdū ē q̄ uolūtati. Nā cui licētia iniqtat eripit vtilr̃ vincit:qm̄ nihil ē īfelici⁹ felicitate peccātium. Ad z⁹.qō obr̃ de Dauid vō. q pbibit⁹ est ga aliqñ occidit illicite ⁊ īiuste vt vriā. Ad 4⁹ qō obr̃ de gl. Drig. p̄ solo.p illud qō seq. gladi⁹ erept⁹ ē:⁊ data est gladius spūalis. Lege.n.de sacerdotib⁹: gbus gladi⁹ materialis erept⁹ ē. Ad gntū vō. q Aug⁹ sperabat illos p pītia supplicia emēdari.et ideo cupiebat eos corrigi nō necari. alr̃ esset de ill⁹ g essēt obstinati in malo:q si semp viuerēt semper peccarēt.

Ad aliō p̄ rñsio ex pdictis. intelligūt.n. tūc zizania cū tritico seruāda:cū malicia occulta est:aut cū manifesta: ꝑ eoz cōmixtione fides ⁊ pax ecclie detrimētum nō patit fm aug.⁊ Bedā. Ad illud qō obr̃. de⁹ mortē nō fec.solut ī glo.i.cām mortis.s.peccatuz. Uel aliter vnplr̃ sumit mors.vno mō pena ⁊ angustia ī separatōe aie ⁊ corpis.et ꝺ ē aliqd ⁊ a deo. Alio mō prima carētia vite. Et sic cedit ī nō ens:nec aliqd ei⁹ ē nisi defect⁹.

Deinde queritur

an illi q nō hñt ptātem vlr̃ phibeāt maleficum occidē:cū dr̃.nō occides. Cōmittit aūt occisio trib⁹ mōis.s.volūtate.necēcitate.casu.

Queritr̃ igitr̃ p̄ de illo q nō ht potestatem si ex ꝓposito ⁊ amore iusticie ⁊ odio malicie fm leges īterficiēdi occidēdo peccet:⁊ faciat otra hoc pceptū.nō occides. Ad qō sic Amb. puniūt pcā p hoīes sicut p iudices q ptāte ad temp⁹ vtunt.puniūt pcā etiam p populos:sic legim⁹ ga sepe ab alienigenis ꝺi iussu excitati ꝓpter dīne maiestat offensā sb actus ē popul⁹ iudeoz. Sz ostans ē q populi nō erāt ostituti iudices.⁊ tñ erāt a deo īcitati ad vindicādā culpā iudeoz. Arguit g̃. Null⁹ excitat⁹ a deo ad aliqd agēdū:si facit illud:peccat faciēdo illud ad quod a deo excitat. Sz tales erāt populi a deo excitati.g̃ ñ peccabāt occidēdo iudeos. Itē null⁹ faciens fm legē fac otra ꝺ mādatū. Sz demonstrato aliquo malefico digno morte:vez est q iste fm legē ē īterficiēd⁹.g̃ q īterfic illum fac fm legē.g̃ nō peccat. Itē ⟨Dopses qui ī oībus emendat īterfec egyptiū rixātē cū israelita. Exo.z.et tñ tūc ñ hēbat iudiciariā potestatē.vñ dr̃ ei.z.exodi. Quis te ostituit iudicē sup nos!.g̃ pmū. Con. Aug⁹. p̃. de ci. dei. Qui sine aliqua publica administratiōe maleficū īterfecerit.uelut homicida iudicabit:et tanto acri⁹:quāto nō sibi a deo ocessā potestatē vsurpare nō timuit. Itē.zz.c.q. s.dic canon. Dis pter illū ul̃ auctoritatē ei⁹ q legitima ptāte utit:q ut ait aplus:nō sine cā gladiū portat:cui ois aīa sbdita cē dr̃.ad Ro.iz. Dis īqnā q pter bi⁹ auctoritatē gladiū accepit gladio pibit. Sc. sic dictū est nō hñs potestatē aut īterfic voluntate.aut necēcitate. aut casu. Primo mō simplr̃ ⁊ idistincte ē illicitū.z⁹ mō ⁊ z⁹ aliqñ licitū ⁊ aliqñ illicitū.sic post manifestabit. Uñ nō ad hoc q sic dr̃ ī legēda btē Lucie.homo potest esse mīster mortī.nō uite.ga oīs uita a deo solo ē nec eā dari voluit p mīsteriū. Sic g̃ auferre rē alteri⁹ sine sua auctoritate ⁊ volūtate est semp illicitū:sic ⁊ multo forti⁹ occidere: qō ē auferre uitā sine dei volūtate ⁊ auctoritate cuius ꝓpie ē uita.et e⁹ solius ē uiuificare

sem p erit illicitū. vñ i deute. xx. Ego occidā
et ego uiuere faciā. Ideo qcūq; nō accipit po
testatē vel a dīna auctoritate: que ē i lege. uel
ab eius volūtate. s. dei itellecta p internam
inspiratiōē: si iterfiē fac ōtra illud p̄ceptū.
nō occides. Ad p̄mū g̃ qō obr̄ fm Amb.
distīguendū fm q̄ dr̄ in canone. xx. c. q. v. Aut
p̄tā aliq̃n puniūt p nesciētes. aliq̃n p sciētes
Per nesciētes sic p Senacharib popul⁹ inde
or. io. Isa. Et p Nabuch. 4. R. vlti. et p An
thiocū. i. Mach. i. Uñ de Senacherib dr̄ Is.
.io. Ue assur v̄ga furoris mei. et sequit. Cōr
populū furoris mei mādabo illi vt auferat
spolia. et segt. Ipse aūt non sic arbitrabit: et
cor eius nō ita extimabit. Per scientes sic
p filios israel punita sunt p̄tā amorreoꝝ Jo
sue p totū. In p̄mo casu excitat a deo volū
tas ignorans quantū ad punitōis actionē: q̄
iusta ē: fm nūc; ad actionē hois que puersa ē.
Uñ Isa. io. Assur v̄ga furoris: qua. s. ego gē
tes punio p p̄tō. fm ipse nō sic arbitrabit. sed
cor eius erit ad oterēdū ꝛc. ac si dicēt. nō est
ad h̄ ei⁹ itētio. Ex quo patet q̄ quāuis h̄ fe
cerit dīna auctoritate: nō tm volūtate. et iō
illicitū. In ꝛo vero casu taxatur volūtas
quantū ad actionē et quātū ad itentōem: vt
i bonis israelitic: q ex obl a mādati dei: et ut
vindicarēt dīnam iniuriā chananeos iterfe
cerūt. et iō licite et meritorie. Primo mō
populus excitat⁹ a deo peccat nō ex excita
tione dīna: fm ex malicia ꝓpria. ꝛo mō pplus
excitat⁹ nō peccat. Ad ꝛm dō. q̄ nō segt
multis de causis iste iterficiēdus ē fm legē.
g̃ q interfic fac fm legē. Ad iterficiēdū enī
fm legē suffic sol⁹ reat⁹ quo sign⁹ sit iterfici
ad iterficiēdū vero fm legē regrunt plura.
iusta causa. iust⁹ ordo. iust⁹ aīus. Justa causa
vt reus meruerit iterfici. qa dr̄ exo. xx. In
nocētē et iustū nō occides. Just⁹ ordo vt oc
cidens habeat potestatē: et quietū sit crimē.
Aug⁹. sup. v. Mat. Officia uidicte p̄nt ꝓpleri
quō index. quomodo lex. et ambro. sup p̄mā
ad Cor. v. Lotā massam cor. Si qs potestatez
nō bēt quē scit reū abicē vel pbare nō ualet
īmunis est. et iudicī nō ē sine accusatōe dam
nare. sicut nec xp̄s Judā abiecē. Just⁹ aīus ut
illud fiat solū amore iusticie: nō libidine vi
dicte vel appetitu pene. Uñ aug⁹ i qōnibus
sup Exo. Cum mīster iudicī occidit quē in
dex iussit occidi profecto si id sponte fac ho
micida est: si cum etiā occidit: quē scit a iu
dice debuisse occidi. Ad tertiū dicēdum
fm aug. xx. li. otra Faustū. Ille vtiq; gladio q
nulla superiore ac legitīa potestate vel iubēte
vel ocedēte i sanguīe alicuius armat. Nam
vtiq; dns iusserat vt ferrū discipuli ei⁹ fer
rent: fm nō iusserat vt ferirēt. Quid g̃ icon
gruū ē si Petr⁹ post hoc p̄tm fac⁹ ē pastor
ecclie. sicut Moyses post p̄cussum egyptiu
factus est rector unius synagoge. Uterq; n.
nō detestabili īmanitate: fm emēdabili aīosi
tate iusticie regulā excessit. uterq; odio im
probitat⁹ aliene. fm ille fraterno. iste dñico: h̄
ad hoc cū amore carnali necauit.

Postea queritur de

illo q nō h̄z potestatē. et tm cogit⁹ necessitate
defendēdo se. utrū faciat cōtra hoc p̄ceptū
Ad qō sic. Scōm leges uim ui repellē l̄z. Et
aug⁹. i. de li. ar. dic. Ex iusta lex ē q̄ dat pote
statē uel uiatori ut latronē ne ab eo occida
tur occidat. uel cui piā uiro ac femine ut ui
olēter sibi stupratorē irruētē a se illicitū stu
prū si possit iterimat. Itē exo. xx. Si pfodi
ens īuēt⁹ sit fur: et pcussus mortuus fuerit ꝛc
aug⁹. Nō ē illi homicidium. Si aūt ortus fu
erit sol sup eum reus erit. Intellī g̃ ñ ptinē
ad homicidiū: si fur nocturn⁹ occidat. Si au
tē diurn⁹ ad homicidiū ptinē. hoc ē. n. q̄ air
Si oriat sup eū sol ꝛc. qa poterat decernē q̄
ad furādū nō ad occidēdū ueniss; et iō non
dz occidi. Itē qō meli⁹. s. irruētē i se iter
ficē. aut pmittī se iterfici ab eo. et mai⁹ peli
gēdū ē. Sz dic aug⁹. p̄. de li. ar. Multo enim
miti⁹ ē eū q aliene uite insidiat: q̄ eū q suam
tuet occidi. Et multo ē imani⁹ hoīem sup
ppeti q̄ eū a quo uis īferatur ab eo cui īferre
conat iterimi. Conē. aug i li. de li. ar. Nō
apud dīnā ꝓuidētiā p̄tō liberi sunt: qui p
bis reb⁹ quas iuiti amittē p̄nt humana cede
polluti sunt. Sz uitā tpalē qlibet inv⁹ pōt
amittē. g̃ nō ē sine culpa si p ipsa tuēda bo
minē iterfic. Itē p̄ceptū ē non occidē bo
minē. s. auctoritate ꝓpria. Sz iste q impetitur
ad mortē ab alio: nō ē index nec mīster legis
g̃ si iterfic iterfic auctoritate ꝓpria. Item
aug⁹ p̄. ō li. ar. Pōt illi legi q̄ tuēdo⁹ ciuiu
cā uim hostilē eadē ui repelli iubet sine libi
dine obtēpari et ō omnib⁹ mīstris q iur atq;
ordīe potestatib⁹ qbusq; sbiecti sunt id vici
pōt. Sz illi hoīes lege culpata quomodo in
culpati queant eē nō uideo. Non. n. eos lex
cogit occidē: fm rīgt i ptāte libex. Itaq; ē eis
nem inē necare p bis reb⁹ quas iuiti possūt

amittē ob ꝟ amare nō debēt. Ex ꝟ legē idē
qō pas. Itē Aug. ad Publicolā de occidē
dis hoīb⁹. Ne ab eis quisq⁹ occidat nō mihi
placet ꝺsiliu⁹: nisi forte sit miles: aut publica
functiōe teneat. vt nō ꝓ se ꝟ faciat. ꝙ ꝓ aliis
accepta legitīa potestate: si eius ꝺgruat ꝑ⁹.
Itē si vicat sīc ꝺtīgit ī violatiōe sabbati.
q⁹ necessitas facē licitū: qō alⁱs eēt illicitū. Et
iō necessitas vitādi mortē excusat. Contē
Qui dixit. nō mechaberis: dixit nō occides
ī decalogo. Si g̃ necessitas nō excusat ī uno
g̃ nec ī alio.. Itē quānis aliq⁹ imperat ad
mortem a muliere vt cognoscat ipsam. tñ
tenet ipsam nō cognoscē. g̃ quānis aliquis
imperat ad mortē ab aliquo tenet ipsum nō
occidē. Itē quedā bona sunt ī summo vt
rtutes. quedā ī medio vt nālia. quedam in
infimo vt rpalia. Si g̃ nō l⁹ destruē meliora
ꝑ deteriorib⁹ ꝺseruādis: nō licet ītericere
furē siue diurnū siue nocturnū. So. gdam
distīguūt necessītatē. euitabilē ⁊ ineuitabilē
Si sit euitabil' nc̄itas. s. q⁹ posset alr̄ euadē
re fugiēdo vl alio mō: homicida ē talis sic
ītericēs. ⁊ peccat ꝺtra illud mādatū. non
occides. Si uero sit ineuitabilis: q⁹ non possit
euadē nisi ītericiat: aut occidit motus ira.
aut libidine vindicte. aut cū dolore euaden
di necessitate. ꝓut dic̄ Aug⁹ ī qōnib⁹ super
Dat. Cū homo ab hoīe occidit: mltū ꝺsert
vtrū vlciscēdi cupiditate. vl ī iuste aliquid
auferēdi. sic̄ fit ab inimico sic̄ a latrone. vel
obediēdi ordīe sic̄ a iudice. vel euadēdi: vel
sbuēiēdi nc̄itate. Primo mō occidēs homi
cida ē. 2° ⁊ 3° mō nō iudicabit aliq⁹ homici
da quātū ad culpā: quānis iudicet quātū ad
irregularitatē. Sz ꝺtra obr̄. Nā dic̄ canon
Nicolai pape. di. 50. De clerid quib⁹ ꝺsuluisti
. s. q se defēdēdo paganū occiderūt. si postea
ꝑ pnīam pñt ad pristinū statum redire: aut
ad altiorē ascēdē. scito nos nullaz occasionē
dare nec vllā tribuere licētiam eis quēlibet
hoīem quolz modo occidēdi. g̃ ī nullo casu
licet clerid occidere. Ad idē canon Dar
tini di. eadē. Si qs homicidiū aut facto aut
ꝺsilio aut p̄cepto: aut defensione post baptis
mum ꝺsci⁹ fuerit: ⁊ ꝑ aliquā sbreptionē ad
clericatū venerit deiciat. et ī fine vite sue
cōsonem tm̄ accipiat. Itē canon ex̄ de cō
cilio erledeñ. de clerid q ī obsidiōe positi sūt
statutū ē: vt q altario mīnistrāt: ⁊ xp̄i cor
pus ⁊ sanguinē tradūt: ab omni humano sā
guine etiā hostili se abstineāt. q⁹ si ī ꝟ īcide
rint purgati ꝑ pnīam officio ⁊ cōsoni red
dant. Si g̃ nc̄cia pnīa ī occidēdo fuit culpa
ꝓpter ꝟ. qdā pfecti⁹ distīxerūt īter clericos
⁊ laycos. Clerid g̃ nulla nc̄citate licet. laycis
ꝺo cū p̄dicta nc̄citate licet cuz euitabilis sit
necessitas ⁊ nulla libido vīdicte. ꝙ sola intē
tio ꝺuersatōis ꝓprie salut⁹ fm ꝺcessionē. Sz
ga ex lege nature ñ ē distīctio layci ⁊ clerici
istud aūt p̄ceptū ē legis nature. ideo si ꝓhi
beāt clerici ab occisiōe ī casu ꝺcesso layco: ꝟ
nō erit ex ꝓhibitōe huius p̄cepti ꝙ eccliasti
ce īstitutōis. iō distīctio istoz respic̄ eccle
stic̄ īstitutiōem nō tenorē b⁹ p̄cepti. Ad
illō g̃ Aug. dicūt q⁹ hoc dic̄. ga raro ꝺtīgit
sine pc̄ō. peccat. n. si ītic̄ sui amore nimio uⁱ
alteri⁹ odio. Et iō dic̄ īterrogatiue. quō pc̄ō
sūt liberi! Ad z^m dicūt. q⁹ ī casu p̄dicto ef
ficit īterficiēs legis mīster. ga occidit iusti
cia ⁊ ex ꝺcessiōe legis. differēter tñ ī isto ⁊
ī iudice. Nā iudex occidit ex iusticia ⁊ offi
cio. Iste aūt ex iusticia nō ex officio. sic̄ ē ī sa
cerdote ⁊ layco quo ad baptismū vterq⁹ po
test baptizare. Sacerdos ex officio ⁊ ꝺcessio
ne. Layc⁹ nō ex officio ꝙ ex ꝺcessione ī neces
sitate. Ad tertium dicūt. q⁹ legē aug⁹ in
casu euitabil' nc̄citat⁹. quando. s. facultas fu
giēdi daf. Et quantū ad hoc dic̄ quomodo
ī culpati possint esse nō video. Et ī eodem
casu dic̄ Aug. ī eodē. Quomodo apud dīnā
prouidētiā pc̄ō liberti sunt: q⁹ pro bis reb⁹
quas ꝺtemni oportet humana sunt cede pol
luti. Videf g̃ mihi legē istam que populo re
gendo scribit recte ista ꝓmittere ⁊ ꝑ dīnam
prouidētiā nīdicari. Ad quartum dō. q⁹
tres ꝺditōes ponūt ad ꝟ q⁹ liceat ī nc̄citate
ītericere. Una ē q⁹ non ꝓ se: hoc est ꝓprie
vīdca. Alia ē q⁹ eius pson̄e ꝺgruat. vt. s. ñ
cleric⁹ ꝙ layca pson̄a sit. Tertia q⁹ publica fū
ctōe tēatur. Et hoc ꝺuenit ī pdc̄o casu: ga
ex ꝺcessione legis efficit mīster legis. Unde
Ambro. ī li. ō paradiso. Nec is q homicidiū
aliqō ītuit⁹ fecerit ex̄ mīsteriū ē. fīqdē lex ait
ō eo. q⁹ ꝺus dedit eū ī man⁹ ei⁹. Dan⁹ g̃ ei⁹
dīne vltōi mīsteriū ꝑbuerūt. Ad aliō dō
q⁹ non ē silr de mechia ⁊ de occisione. Nam
sicut dēm ē dare uitam solius dei ē: nec p̄bz
eam ꝑ mīsteriū alicui⁹. Cognoscere ꝺo non ē
soli⁹ dī ímediate: ꝙ potⁱ⁹ dedit viro vñ po
tētiā illā ordinaret ī suā. Uiuē. n. ē ímedia
te a deo. coire aūt nō. Ecōtrario ꝺo est quia
occidere ex ꝺcessiōe dīna ꝑ legē ad ipsum
ordīata ē ī mīsterio ī casu nc̄citat⁹ ꝺeuitabil'

Mechari ꝺo seu cognoscē alienā nulla lege
dīna vel hūana ad dīnā ordinata pmissuꝫ
uel ꝺcessum ē. Ad vltimū ꝺo ꝺō.q̄ ī nccī
te ꝓ tuēdis tpalibꝰ quānis ꝺcedaſ lege hu
mana īterficē furē:nō tñ lege dīna: que di
stinguit īter diurnū furem ⁊ nocturnū. No
cturnꝰ ꝺo qa nō pōt discerni vtrū cā furādi
vel occidēdi venerit:pmittiſ occidi a quo
libet. diurnꝰ vero nō.

Queritur postea an

ille qui īterfiē nō ex ꝓposito ꝺ casu faē ꝺtra
ℬ pceptū. Ad q̄ ō sic. ꝺ ff. 4. Lamech credens
īterficē bestiā īterfecē hoīem:⁊ reputatū est
ei ī hōicidiū magis q̄ Chaim. vñ ibi sequiē
Qui īterfecerit Chaim septuplū puniet. Si
g̃ homicidiū Chaim fuit recte ꝺtra illud p̄
ceptū. g̃ ⁊ homicidiū Lamech:q̄ fuit nō ex
ꝓposito ꝺ ex casu. Itē. zi. Exo. ꝺr q̄ si quis
pcusserit mulierē p̄gnante:⁊ fecerit abortī
um:si puerpiū fuerit aīatū:reddet aīam ꝓ
aīa. Sꝫ sine ꝓposito ⁊ ītētōe pōt istud ꝺtīgē
casu. g̃ casuale homicidiū imputaſ. ꝺ ñ nisi
ꝺtra ℬ pceptū. Itē canones plures inter
fectionē puniūt que fit casu dist. ctō. ꝛo. Sꝫ
pena nō imponiē nisi ꝓ reatu culpe. g̃ ꝛc.

Cōr. Que fiunt casu nō fiūt voluntate. q̄
nō fiūt volūtate non sunt culpabilia: qa vt
dic̄ Aug⁹. ꝑtīm adeo ē volūtariū. qō si non
sit volūtariū nō sit ꝑtīm. g̃ nulla occisio que
fit casu ē ꝑtīm. Itē Aug. ad Publicolam
Paulꝰ aplus fcē notas p̄sidi sibi īsidias p̄pa
ratas. ob hoc accepit armatos. Si g̃ in illos
inimicos incidisset Paulꝰ: nūqd ī effusione
sanguīs eoꝝ suū crimē agnoscēt: ablit. ⁊ tñ
fiēt casu homicidiū. Itē Augꝰ. ad Publi
colam. Ablit vt ea q̄ ꝓpter bonū actū facimꝰ
si qd ꝓpter ℬ ꝓeter nostrā nolūtatē cuiq̄
mali acciderit:nobis imputeſ. Sꝫ pōt ꝺtīgē
nobis licito ope vacātibꝰ. sic ponit casu de
cretalis. cꝰ. li. tiꝰ. de homicidio. de sacerdote
q̄ ꝓpter molestiā corpis equum ascendit: ⁊
equus p̄ter sessoris arbitrium: freno rupto:
quēdā puerꝝ oppressit. g̃ ꝛc. So. hic distin
guit ſm decretalē. qa īterficiēs casu aut va
bat opam rei licite:aut illicite. Si rei illicite:
reputaſ homicida ꝺtra illud p̄ceptū. Si ꝺo
rei licite:tūc distīguēdū ſm canonē. Aut
adhibuit diligentiam quā debuit. aut non
Si sic: nō reputaſ homicida. Si nō:reputaſ
homicida. Uñ dic̄ canon. di. ꝛoª. Sepe ꝺtin
git dū qs opi nccio ilīstēs arborē īcidat: vt
aligs ſbtꝰ ipsaꝫ veniēs deꝑmaſ. Et idcirco
si volūtate vel negligētia īcidentis arborē
factū ē vt homicida pnīe ꝺz omnino ſbmit
ti. Ꝙ si nō:hec eū snīa ostrīgit. Ad illud
vero q̄ obr̄ de Lamech ſm ℬ rñdeſ: quia
nō adhibuit diligētiā quā debuit. et iō ei est
imputatū:nō tñ magis q̄ Chaim:ꝫ dicaſ ꝙ
plus punitꝰ est. qa nō seq̄ſ. si plus puniē tē
porālr̄ ꝙ maius sit ꝑtīm. Ad illud q̄ obr̄
de muliere pregnāte ꝺō. ꝙ pcutiēdo nō ꝺat
opaꝫ rei licite:⁊ ideo imputaſ ei homicidiū
sequēs. Ad illō quod obr̄ ꝙ canones pu
niūt interficiētes casu. ꝺō ē. ꝙ hoc ē quādo
ꝺāt operā rei illicite:vel nō adhibēt diligē
tiā quā possunt uel debent. alꝫs nō puniunt.
vñ Nicolaus papa ꝺi. ꝛo. Si aliqua culpa ul
neglectu alicuiꝰ īterit⁹ hoīs cognoscīaſ adue
nisse ꝑpetratum ē homicidiū. Et decretalis
Inno. ī predicto casu de sacerdote ꝺic̄. ꝙ cū
idem capellanꝰ nec actu nec voluntate ꝑpe
trauit:nec dedit opam rei illicite: nō impe
diaſ quominuſ dīna possit celebrare. Ad
illud ꝺo q̄ ex oppositō p̄mo obr̄. qa q̄ est
inuolūtariū nō ē ꝑtīm. ꝺō ꝺ Io. ꝺam. ꝙ īno
lūtariū simplr̄ hoc quidē ē p ignorātiā. hoc
p violētiā. Inuolūtariū p violētiā ē cū tota
causa actus deforis ē nihil cooperāte illo q
patiē. Inuolūtariū ꝺo p ignorātiā cum non
ipsi tribuimꝰ cām ignorātie:ꝺ ita ꝺtīgit. uñ
si ebrius homicidiū fecerit ignorās q̄dē faē
nō tñ uolūtarie. Cāꝫ. n. ignorātie. ſ. ebrietatē
ipe fcē. Silr̄ si qſ ī assueto loco sagittās p̄ꝫ
trāseuntē īterfic̄. Scōm ℬ g̃ ꝺō. ꝙ q̄ñ casui
sequēti nos nō tribuimus cām aliquo mō. ſ.
operādo uel negligēdoꝺr̄ inolūtarium. Qñ
autē casui sequēti aliquo modo cām ꝺamꝰ:
nō est inuoluntariū. Ad aliud patet solo
ex iam dictis.

Cōsequenter que

rēdū est utrū ista p̄cepto ꝓhibeanē occidere illi qui
hñt spūalē potestateꝫ ut sacerdotes. Ad q̄
sic. Exo. ꝛz. Moyses fecē a leuitis īterfici. zꝫ.
millia hominū: q adozauerāt uitulū oflati
lem. Item Numeri. zꝭ. Phinees īterfecit
israelitā coeūtē cū madianitide. Itē ꝑ Rē
. iꝭ. Samuel īterfecē Agag regē amalech.

Item. ꝫ. Rē. is. Helyas īterfecē sacerdotes
baal. Itē Cyp̄anus dic̄ ꝙ p̄cepti legis me
moꝛ Mathathias īterfecē illū q ad sacrificā
dū accesserat. i. Mach. z. Ꝙ si ante aduentū
xp̄i hec p̄cepta seruata sunt:quanto magis

p⁹ aduētū xp̄i.g̃ ꝟz lꝫ sacerdotib⁹ noue legis licitū ē reos occidē. Ad lꝫ vīcūt qdaꝫ q̄ sacerdotib⁹ ueteris legis licebat. sacerdotibus noue legis nō. Et rō hui⁹ est. quia cū ꝟ⁹ Aug. dr̄ia legis ⁊ euāgelii sit timor ⁊ amor mīstri legis debuerūt ee mīstri severitatis ad timorē. ꝟ mīstri euāgelii debēt ee mīstri pietatis ad amorē. Quia g̃ illi debebāt arcere a malis p timorē: congruebat eis maleficos interficē. Et quia isti debēt attrahē p amorē: nō ogruit eis īterficē. Sz otra hoc sic obr̄. Jo. Criso. sup Mat. omel. 17. Occidit phinees hoīem: et reputatū ē illi ad iusticiam. Petr⁹ vo geminū fec̄ homicidiū. ī Anania. s. ⁊ Saphira. Act. 5. cū fuerit opus spūale qđ factū ē. i. nō manuale. Jtē Grego. ī dyalogo. Petrus q Rabitā mortuā suscitauit act. 8. Ananiā ⁊ Saphirā mētiētes increpando morti tradidit. Jtē Iero. ad Ripariuz. Legi vīdictā phinees. auctoritatē Helye. zelū Symōis chananei: q ī duos magos zaroe ⁊ Arphasat ignitos serpētes retorsit. Jtem petri severitatē Ananiā ⁊ Saphirā trucidātē. Pauli ostātiā: q Elimā magū eterna severitate dānauit. nō ē crudelitas crimina pro deo punire ꝟ pietas. vñ ī lege dr̄. Si fr̄ tuus ⁊ amic⁹ ꝛc. voluerit deprauare vitatē effundes sanguinē ipsoz. Ex hoc g̃ relinq̄t q̄ quātū ad iudiciū occisionis pares sunt sacerdotes noue legis ⁊ veteris. Jtē cū crimina punire p deo sit pietas: nō erit contra mīsteriū pietatis maleficos punire. Jtem dic̄ aug⁹. Suma religiōis est imitari eū quē colis. Sz ipse de⁹ auctoritate īterficit: iudex mīsterio. g̃ mīsteriū occisiōis maxime ogruit sacerdoti: q ꝟz ee dei p̄cipuus imitator.

Jtē Leo quart⁹ scribit Ludouico. zz. c. q. 8 Quidā ī romanoz portū sarraceno s uenturos esse dicebāt: p quo p̄cipim⁹ nostrū ogregari populū. Jtē idem ī eadē. Nūquid ab aliq̄b⁹ nostros hoīes finim⁹ oppmi. ꝟ si necessitas vlla occurrēt: pn̄tialr̄ vīdicam⁹. qa nr̄i gregis vltores ee debem⁹: ⁊ p̄cipue adiutores. Si g̃ canonice ⁊ regulariter fec̄ illō Leo papa. s. occurrit inimic: ⁊ pn̄tialr̄ vīdicauit eadē rōne possūt hoc facē alii episcopi ⁊ sacerdotes canonice. et illud qđ sequitur ad sumptionē armoz. s. pugnare otra hostes ⁊ īterficē. Jtē sicut dr̄. zz. ca. q. 8. beat⁹ Greg. ciuibus tuscie vt otra Longobardos arma pararēt mādauit. Jtē ecclīa ordinat securalē ptātē vt papa imperatorez. g̃ tradit ei auctoritatē ad suū officium. Si g̃ auctoritas impatoris ē interficē maleficū. et a papa accipit auctoritatē. g̃ auctoritate pape interficit ꝟz ille fac̄ cuius auctoritate fit. g̃ ꝛc. Jtem epi hñt p̄positos ⁊ ballīnos ī causis sāguīs. Sed illi ballini nihil agūt auctoritate sua. g̃ auctoritate epoz fundūt sanguinē maleficoz. Conr̄. btūs Ambro. aduersus milites gothos lachryme mee arma sunt. talia enim munimina sunt sacerdot. alr̄ nec debeo nec possum resistere. Jtē canon ex cilio toletano. Sacerdotes q ad mīsteriū salut⁹ electi sunt ibi⁹ sentiant regibus fieri iudices: vbi supplicii īdulgētia p̄mittit̄: nō vbi sentētia discriminis p̄parat̄. si quis otra hoc fecerit sit reus effusionis sanguīs apud xp̄m: ⁊ apō ecclīam perdat p̄priū gradum. zz. ca. q. 8.

Jtē canon Nicol. pape. di. 50. Cū discreti sint milites seculi a militib⁹ ecclie: ñ conuenit militib⁹ ecclie militare seculo: p quod ad effusionē sanguinis nec̄e sit peruenire. Jtem brūs Ber. ad Euge. li. 4. de cōsideratōe. Ag gredere sp̄ditos: ꝟ vbo non ferro. qđ dentro vsurpare gladium temptes: quē semel iuss⁹ es reponē ī vaginam. s. ī Petro cui dictū est mitte gladiū tuū ī vaginā. Jtē. i. ad Thi. 3. Oportet epm sine crimine esse nō violētū nō percussorē. Jo. sicut dictuz ē hoc p̄cepto prohibet̄ qlz occidē sua auctoritate. qa g̃ mīnistris veteris testī omissa erat auctoritas. mīstris vo noui testī nō ē cessa auctoritas vt p se īterficiāt. ideo ex cōti isto p̄cepto p̄hibet̄ īterficere ī causa iusticie. Ratio autē q̄re eis negata ē auctoritas est duplex. Una est qa mīstri noue legis debent esse ministri māsuetudis ⁊ amoris ad alicīēdū homines ad bonū. Un̄ eis dr̄. 5. Mat. Nō resistē malo ꝛc. Et ibidē seq̄t. Diligite inimicos vestros z⁹ bñfacite his qui oderunt vos. qđ intellr̄ faciendū a mīstris noue legis: nō solū ī voluntate animi: ꝟ etiā ī oñsione signi. Alia ē ratio. qa ministri noue legis sunt ministri sacramenti vniōis. sacramētū. n. altaris repn̄tat vnionē xp̄i ⁊ ecclie: quam significat vnio anime ad corpus. Sicut. n. aī a corpus viuificat. ita xp̄s p hoc sacramētū viuificat ecclīam. vñ q dissoluit vnionem corporis ⁊ aīe sacramēti illi⁹ vniōis: vnionē in se non potest demōstrare. Et iō irregularis ē ad h⁹ sacramēti mīsteriū exequēdū. quēadmodū bigam⁹ q carnē suā viuisit cū vxorib⁹ plib⁹. Et sicut dic̄ canon. 15. ca. q. 2. Quedā sunt q̄

ꝛ ſi nō imputēſ ad penā:tamen impediunt ſacramti ſignaculū.et introduciſ auctoritaſ Hieronymi:q̄ dic̄ de illo q̄ ꝓpter diſciplinā caſu occidit.quātū ad culpā innocēs eſt:q̄tū ad legē reus ē.legē dico ſacramēti. Inde eſt q̄ cū alii ordines eccl̄ie ad ſacramentū altaris referāt:qa oēs ordinati aut officiunt ſacramētū:aut deſeruiūt officiēti:debent carē diſſione que opponit ſacramento vnitat. et ideo nō licebit miſtris eccleſie interficē. ſanguinē effundē. mēbrū mutilare. Miſtris ꝥo veteris teſtamēti:q erāt miſtri timoris ad cohercēdū a malo: et p̄ oēs miſtri diſſionis aīaꝝ a malis ꝛpetebat auctoritas ꝛ executio interfectiōis.vñ p̄z ſolo ad p̄mas auctoritates obiectas de miſtris veteris te. Ad illud ꝥo beati Cypriani: q̄ poſt aduentū Xp̄i p̄cepta iudicioꝝ ſanguīs ſeruāda ſunt. ꝛce dēdū q̄ tpe grē ſūt ſeruāda:ꝑ nō a miſtris ſpūaliū ꝛ ſacramētoꝝ:q ſunt miſtri mīe ꝛ māſuetudīs ꝛ repītatores unionis.ꝑ ut p̄n cipib⁹ mūdanoꝝ q ſeueritatis legal imitatores ſunt miſtri ſeparatōis ꝛ cohertiōis a malis. Ad illud Criſo.dō.q̄ impropie dr̄ Petr⁹ homicidiū feciſſe. hic enī dr̄ res fieri illo tropo q̄ ī ſcriptura fieri dr̄.cū predicit: vl̄ inoteſcit. Petr⁹ ḡ dr̄ Ananiā ꝛ Saphirā interfeciſſe.qa eoꝝ mortē quā dyabol⁹ efficere debebat:p̄dixit ꝛ cām.ſ.culpā patefecit vñ ī actib⁹ dixit Saphire.Ecce pedes eoꝝ q̄ ſepelierūt viꝝ tuū.ad hoſtiū ſunt ꝛ efferēt te.et ſtatim expirauit. Ad illud aūt beati Grego.dō.q̄ aliud ē īcrepādo morti tradē: ꝛ aliud interficē.Tradē.n.morti ē pluribus modis.Uno mō tradere morti īferende ab homine.et hoc mō Petr⁹ nō tradidit Ananiam ꝛ Saphirā..Alio mō tradere morti īferēde a demone.et illō tradere ē excoīcare et hoc modo tradidit Paul⁹ ꝛ etiā Petrus ſathane:ꝑ nō intentōe occiſionis: ꝑ intētōe punitōis ad correctōem alioꝝ:ſic̄ Petrus.ul̄ ad correctionē eorūdē ſic̄ Paul⁹. p̄³ ad Ihi. .i.vbi dic̄.Q̄ Hymeneū ꝛ Alexādrū tradidit ſathane.vt diſcant nō blaſphemare.Et p̄³ cor.5.de fornicatore iudicauit eum qui ſic opat⁹ eſt tradere ſathane ī interitū carnis: ut ſpūs ſaluus fiat. Ad illud ꝥo btī Hie. dō.q̄ dr̄ia eſt inter miſtros veteris legis ꝛ noue:nō ſolū ī his que dicta ſunt quātū ad dr̄iam ſeueritat⁹ ꝛ mīe:qa illi p̄ncipalr̄ ſeueritatis.iſti mīe ſunt miſtri.ꝑ etiam ī iudicio ſeueritat⁹:qa iſti gladio ſpūali.illi ꝥo gladio materiali iudicia exequūt̄.iſti ꝥbo.illi ferro iſti ꝥbo q̄ ē gladi⁹ ſpūs ad dīſionem aīe ꝛ ſpūs.i.īordinatōis ſenſualitat⁹ a rectitudīe rōnis ad Hebre.4. Illi ꝥo ferro.i. māli gladio ad dīſionē anime ꝛ corporis hoc ē vite aīalis. Uñ nō q̄ ſicut p̄us ē q̄ aīale ē.de inde q̄ ſpūale.p̄³ cor.15.ꝛ uita aīalis p̄ſq̄ vita ſpūalis. Uitā aūt aīalem dico que eſt in vnione anime ꝛ carnis.vitā ꝥo ſpūalē in ordinatōe ſenſualitat⁹ que dr̄ aīa: ꝛ rōnis q̄ dr̄ ſp̄s.ita miſteriū dīne iuſticie diſtributū ē miniſtris veteris teſtī ī gladio māli ī ſeparatōem aīe ꝛ carnis. Miſtris ꝥo noui teſtī ī gladio ꝥbi ſpūali ad dīſionē aīe ꝛ ſpūs.In illo miniſterio ē ratio timoris.ī iſto rō amoris:hinc dicētib⁹ aplis.ecce duo gladii.Reſpōdit dn̄s.Satis ē. Ad illud btī aug.Sūma religiōis ē imitari quem colis.dō.q̄ tria ſunt genera opeꝝ dīnoꝝ.ſ. opa ſapīe.potentie.bonitatis. In opib⁹ potētie vt creatiōis ꝛ miraculoꝝ:nō querit de⁹ imitatorē. vnde Lucifer qa voluit eſſe ſilis ī potētia deo: p̄cipitat⁹ ē Iſa.14. Silr̄ nec ī archanis ſapīe. Uñ Adam qa voluit eē ſilis ī ſcia:de paradiſo ejectus ē.Gñ.3. Eritis ſicut dii. Operū ꝥo bonitat⁹ alia ſunt pietat⁹ ꝛ mīe ī quibus vult q̄ omnes imitēr eū. Mat.5. Eſtote miſericordes ſic̄ ꝛ p̄r̄ veſter ꝛc. Alia ꝥo ſunt punitiōis ꝛ vīdicte:ꝛ ī his non vult vt pfecti imitenr eū ꝓpter duo. ꝓpter ſacrm vnionis ꝛmēdādū:q̄ requirit miſtros ꝛgruos ī q⁹ non īueniar̄ oppō dīſionis. Alia ratio eſt ꝓpter ꝛmēdādā clemētiā ſue miſatōis ut ī hoc īnuat q̄ quaſi coactus punit. ſicut dr̄.3. Iren. Nō ex corde ſuo humiliauit ꝛ abiecit filios hoīum .et ītroducūt̄ ꝥba dn̄i puniēt quaſi plangēt. Iſa.i. Heu conſolabor ꝺ hoſtib⁹ meis.ut ſit ei⁹ ꝓximū de hoſtib⁹ miſereri. Iō miſtri noue legis q̄ debēt eē ī pfectiori imitatōe dei:debēt ip̄z imitari ī ope pietat⁹ nō ī diſtrictōe ſeueritat⁹. Ad illud Leonis ꝛ Grego.dō.q̄ hoc nō dr̄ ꝓpter hoc q̄ liceat ſacerdoti uel pape arma arripe: ꝑ ga poſſūt ſeculari p̄ncipi cui mālis gladi⁹ cmiſſus eſt: armoꝝ ſumptionē conē maleficos ſuadere. ſicut illi qui habēt minoꝝ⁹ ꝛ maioribus diuinas leges exponē ꝛ p̄dicare. ī q̄bus p̄cipiť ſecularib⁹ poteſtatib⁹. maleficos nō patieris uiuē. Exo.22.et deut.13. Si audieris in una urbiū tuaꝝ quas dn̄s deus tuus dabit tibi ꝛc. Et poſt ſegtur. Si īueneris certuz eē quod dr̄ ꝛ abhoīatōem hanc ope ꝓpetratā

statim penties bītatores illi⁹ ī ore gladii.

Ad aliud qō obicit de imperatore q̄ ordinat a papa dō q̄ vex ē q̄ recipit ptātem a papa ad puniēdū maleficos. executionem aūt ptātis accipit a lege a deo. ḡ p papā recipit auctoritatē ut sit mīster legis ⁊ iusticie dīne. ſ ab ipa lege auctoritatē usus mīsterii iusticie. Uñ Aug. ī qōnib⁹ leuitici. Cū homo iuste occidit lex occidit: nō tu: dic iudici seculari. Si aūt obī q̄ ille fac̄ cuius auctoritate fit. Uñ papa ⁊ epi q habēt p̄positos iudices sanguis videt occidē dō. q̄ ē auctoritas iubēdi. ⁊ ē auctoritas īuēdi. In auctoritate iubēdi segt. ille fac̄ cui⁹ auctoritate fit. In auctoritate do īuendi nō segt. Est autē auctoritas iubēdi occidere maleficos penes impatorē. Auctoritas do īuētionis dīne legis. vt victū ē: pdicatio. et vt p̄ncipes legi dīne obediant exhortatio. Uñ Ber. ī 4°. li. de cōsideratōe ad Eugenium. oñdit qualī vterq; gladius est ecclie mālis ⁊ spūalis. et q̄ ad ipsam ptinet gladius mālis ⁊ spūalis. et q̄ ad ipsam ptinet gladi⁹ materialis nō q̄tuz ad vsum vel quātū ad iussum ſ quantū ad nutū. Uñ dic hoc modo ad Euge. Qui gladiū mālem tuū negat: nō satis mihi videt attēdere verbum oñi dicēti. ouerte gladium tuū ī vaginā. tuus ḡ ⁊ ipse tuo fortitan nutu et si nō tua manu euaginād⁹. Alioquin si nullo modo ad te pertineret dicētib⁹ aplis. Ecce duo gladii. nō rñdisset oñs. satis est. ſ nimis est. Uterq; ḡ gladi⁹ ecclie ē spūalis ⁊ mālis. ſ is quidē p eccleſia. ille do ab eccliа exercēdus. ille sacerdotis. is milit̄ manu. Sz sane ad nutū sacerdot̄ ⁊ ad iussū impatoris Et p hoc soluūt omnia obiecta.

Restat querere de

genere occisiōis que ī hoc p̄cepto phibeatur Et ex p̄cedētib⁹ vī q̄ phibeat occisio corporalis: que ē ī sepatōe aīe a corpore. Sz q̄rit vtrū phibeat occisio quocūq; mō victa. vz corporalis ⁊ spūalis. Ad qō sic. aug⁹. super p̄s. Noli putare te nō esse homicidā: quādo fratri tuo malū psuades. Si frī tuo mala psuades occidis. et ut scias ga occidis: audi psalmistā dicētē. Filii hominū dētes eorum arma ⁊ sagitte ⁊ lingua eor gladi⁹ acut⁹.

Item exo. 20. super illud. nō occides. glo. Manu vel mēte: uel sbtrahēdo sbsidiū uite ei cui debes dare. Itē ç. Deu. sup illud nō occides. Glo. re vel volūtate. q enī odit frēz suū homicida ē: vel sbtrahēdo qō potes p̄stare. Ex his igit relinquit q̄ hic phibetur homicidiū spūale: qō ē ī odiēdo. seu malum ꝺsulendo. et homicidiū vī nō solūmō ī cōmittēdo. ſ. ī inferēdo mortē: ſ etiā ī omittendo. ſ. ī sbtrahēdo bñficiū ad ꝺseruationem vite pximi. Preterea querit vtrū isto p̄cepto phibeat occisio quolibet modo victa. Ad qō sic. ç. sapīe. Os quod mentit occidit animā. mēdaciū igit est occisio anime. Si ḡ hic phiberet quelz occisio spūalis: phibētur hic mēdaciū. et pari rōne quodlibz peccatū mortale. nā oē pctm̄ mortale occisio ē aīe. Si do dicēt q̄ ñ phibet hic occisio spūal nisi illa que ē pximi. Contē. hic phibet occisio corporalis sui ⁊ pximi sic̄ supradictū est. ḡ si hic prohibet occisio spūalis: phibet ⁊ sui ⁊ pxī et ita quodlibz pctm̄. qō ga ē falsum: relīqt q̄ nō phibet hic nisi occisio corpalis. Itē querit vtrū istud p̄ceptū sit gñale ad plura p̄cepta. Ad qō sic. aug⁹. ctra Faustū ī li. i. ga indei nō ītelligebant homicidiū nisi corpis humani: p quod vita puaret. Aperuit oīs omnē iniquū motū ad nocēdū frī ī homicidii genere deputati. Sz ī furādo. falsum testando. ⁊ bi⁹ est iniquus mot⁹ ad nocēdum pximo. ḡ furta. falsa testimonia. ⁊ bi⁹ ē iniquus mot⁹ ad nocēdū pximo. ḡ debēt ī homicidii gñe deputari. ḡ cum omne genus homicidii hic phibeat: erit hoc mādatū generale ad alia: quib⁹ phibet pximo nocumētū

Item omnis puaricatio ctra preceptum quodlz z^e tabule: aut est ctra īnocētiā iferēdo nocumētū. aut ctra bñficētiā sbtrahendo bñficiū. Sz ſ aug. hic phibet nocumēti illatio. silr phibet sbtractio bñficii sicut glo. dic. et sicut dic ambrosius ī li. de officiis. Pascefame mouētē. q̄s enī pascēdo hominez seruare poteris: si nō paueris occidisti. ḡ isto p̄cepto phibet omnis puaricatio: que ē ctra aliquod p̄ceptoz z^e tabule. ḡ ē generale ad p̄cepta z^e tabule. Itē Piero. sup Isa. Ois iniquitas ⁊ oppressio ⁊ iiusticia iudiciū sanguis ē. et lz gladio nō occidas: volūtate tñ īterficis. Sz iiusticia ⁊ inigtas generalia sūt ad furtū. falsum testimoniū. mechiā. ⁊ bi⁹. ḡ ista sunt iudiciū sanguis. ḡ ꝛc. Item oīs inigtas ē iudicium sanguis. Omne pctm̄ est inigtas. ḡ omne peccatū iudiciū sanguis est ſm verbum Pieronymi. Est igit ꝟ p̄ceptuz generale. Item ī epla Clemēt̄ hoicidioz

tria gña dicebat btūs Petr⁹. Sic enī homicidas ītersectores frūz:ita detractores eorum: eosq; odiētes homicidas esse manifestabat. Detractio igit̄ ē homicidiū. Sz omne falsuz testīoniū ē detractio. g̃ ⁊ homicidiū est. Est igit̄ hoc p̄ceptū p̄hibēs falsum testīoniuz.

Cont̄. Illud p̄ceptū ānumerat̄ cū ceteris et est vnū de decē x̄bis. g̃ nō ꝯpbendit alia. Sz si extēdēt̄ ad homicidiū spūale: ꝯphēdet alia. g̃ nō extēdit̄ ad homicidiū corpale.

Itē scādalū est homicidiū spūale. ga p̄bz alii occasionē mortis spūal'. sic dr̄ ad ro. 14. Scādelizati ꝓpter escā noli destruere opus dei. Itē. i. ad Cor. 8. ī eodē casu dic̄. Si qs viderit illū q hz ꝺscīam recumbētē ī idolio edificabit̄ ad māducādū ⁊ pibit ī tua ꝺscīa frater ꝓpter quem xp̄us mortuus ē. Si ergo spūale homicidiū p̄hibēt̄ Ḃ. p̄hibēt̄ Ḃ scandalū. Sz scandalum pōt esse p̄cm idolatrie qđ est ꝺtra p̄mū p̄ceptum. et p̄uriū: qđ ē ꝺtra z^m. et violatō sabbati: qđ ē ꝺtra z^m. et inhonoratio: quod ē ꝺtra quartum. et sic de aliis. Sic g̃ p̄hibet Ḃ oīs p̄uaricatio alioruz p̄ceptoꝝ: quod falsum est. Relīgt̄ igit̄ q nō p̄hibet Ḃ nisi corporale homicidiū. Itē querit̄ vtrū p̄hibeat Ḃ tm̄ homicidiū man⁹ et cum dicant auctoritates q lex p̄hibebat manū nō animū. Sz hoc nō erit ī p̄hibitōe nisi homicidiū man⁹. Cont̄. Aug. Periculose decipiūt q existimāt eos tm̄ homicidas qui manib⁹ hominē occidūt: ⁊ nō pot̄⁹ eos: per quoꝝ ꝺsiliū ⁊ fraudē ⁊ exhortationē hoīes extīguūt̄. Nā iudei nequaq̄ ꝓpriis manibus dm̄m occiderūt: sic̄ scr̄iptū ē. Nō licet nobis ītersicē quēq̄. Mat. 27. Item Aug. Mors x̄pi iudeis imputat̄: ga ipsi līguis ītersecerūt dicentes. Crucifige. crucifige. vñ vnus euāgelista dic̄ dñz crucifixū hora tertia. ali⁹ sexta: ga iudei crucifixerunt eū hora tertia līgua. milites hora sexta manib⁹. Itē canon Martini⁹ pape di. 50. dic̄. q homicidium ꝺmittit̄ facto. p̄cepto. ꝺsilio. Si dicat̄ q man⁹ quā p̄hibet lex ē oīs operatio exteri⁹ exp̄ssa Et ita operatio quecūq; vl̄ coopatio ad mortem alic⁹ Ḃ p̄hibet̄. Querit̄ vtrū p̄hibeat̄ volūtas. et si p̄hibet̄: quare nō exp̄mit̄ sicut circa mechiā ⁊ furtū. Nec aūt p̄hibeat̄ exp̄sse dic̄ glo. 20. exo. sup illud. nō occides. glo. volūtate. Item cum nō oīs q odit fratrem: velit ei īferre mortē: vel q ab alio illi īferatur: quare dic̄ Jo. p^a. 3. Qui odit fratrez suū homicida ē. Sc. occisio hoīs vel hōicidiū dr̄ duob⁹ modis. Xe. s. ⁊ ītērpretatiue. Interp̄tatiue duob⁹ modis. Omittēdo si nō sīuenit: cū videt p̄ximū ī nēcitate extrema. Augu. ꝺtra Faustū. i. li. Istud p̄ceptū quod ē. nō occides: nō seruas. Nō. n. das esurīēti panem. vel si incurras ī eum famelicū: q mori posset: nisi porrigēdo cibū sbueniasiā tu homicida teneberis. Cōmittēdo corde. ore. ope Corde odiēdo. i. Jo. 3. Qui odit fratrē suū ⁊c Ore duob⁹ modis. detrahēdo. sic̄ dic̄ beat⁹ Petrus. Detractores homicidas eē. Malum suadēdo sic̄ dic̄ beat⁹ Aug⁹. Si frī tuo mala p̄suades occidis. Ille q ī sua ꝺscīa occidit: ga vellet nō esse aut nō bñ esse quem odit. detractor occidit p̄ximū ī ꝺscīa aliena: ī qua viuebat p bonā opīonem. mali p̄suasor occidit eū ī ꝺscīa eiusdē ī qua viuebat p bonam volūtatē: ⁊ post moritꝰ p pcm̄. Ope scandalizando p malū exemplum. Unde beatus Greg. de p̄lat. Tot morīb⁹ rei sunt: quot ad posteros pditōis exempla trāsmittūt. Uere ꝺmittit̄ homicidiū ī corpis ⁊ aīe diuisione: qđ ꝺtīgit trib⁹ modis. necessitate. casu. volūtate. Necessitate euitabili vel ēuitabili. Casu vando operā rei licite vl̄ illicite. et si licite: aut adhibita diligētia debita. aut nō adhibita diligētia. Et patet ex p̄dcīs quomodo imputat̄. et quomodo non. Et quomodo sit ꝺtra hoc preceptum. et quō nō. Uolūtate aūt iuste ⁊ īiuste. Juste quādo debita causa iustus ordo. iustus' aīus iudicī occidēt. et ñ est ī hac p̄hibitōe. Iniuste quando aliquod istoꝝ triū deest. et fit trib⁹ modis. Cōsilio. p̄cepto. facto. sic̄ dic̄ canon Martī. et istud homicidium vl̄ ⁊ distīcte: ⁊ p̄rie Ḃ p̄hibet̄. Cum g̃ querit̄ vtrū p̄hibeat̄ hic occisio qualz modo dicta dō. q p̄rie Ḃ p̄hibet̄ occisio corporalis. Improp̄e ẋo et ex ñnti ⁊ ītērp̄tatiue occisio spūal'. Si. n. aīa melioꝝ corpore: et vita aīe melioꝝ vita corporis. et mors aīe peioꝝ morte corporis. Qui g̃ p̄hibet īferēdā mortē corpalē: multo magis p̄hibet īferendā mortem spūalē. nō tm̄ p̄pe potest dici ab aliquo īferri mors spūal' alicui: quēadmodū mors corpal'. Mors. n. corpal' īfert̄ alicui p cām ⁊ violētiam. Mors vero spūalis culpe nō pōt īferri alicui ab alio: nisi p occasiōem: ga culpa nō pōt fieri ī nobis nisi nobis volētib⁹ ⁊ cōsentiētib⁹: quānis occasio possit esse ī x̄bo ⁊ facto. et iō occisio spūal dr̄ īferri ip̄rope ⁊ interpretatiue: ga p occasiōem nō per cām.

Ad illud qđ obr̄ de mēdacio ⁊ quolibet

peccato mortali q̄ occisio ē. vō. q̄ quodlibet peccatū mortale effectiue vī occisio spūalis: qa ex quolibet aīa occidit: ꝑ nō formalī: nisi solū illa que fuit occasio alteri peccādi. i. spī ritualī moriēdi: sic ē mali psuasio. vel factū min⁹ rectū p̄bens alteri occasionē ruine: vel q̄ moriat ī oscīa ꝓpria p odiū. vt ibi nō vi uat p amorē. vel q̄ moriat ī oscīa alterius p detractionē. vt ibi nō viuat p bonā opīonē.

Ad illud ꝯo qō queritꝰ vtrū illud p̄ceptū sit gīale vō. q̄ nō: imo est spāle. Et ad illud Aug. q̄ homicidiū intellī oīs mor⁹ ad nocē dum: intelligēdū cū determiatōe: quo. s. no cet psone: nō quo ad res psone: ꝑ quo ad esse ipsi⁹ psone. et iō nō obstat qō obiē de furto: ꝛ falso testimonio ꝛ aliis. Silī ad aliō ꝯo qō diē q̄ sbtractio bñficētie phibet ḧ ꝛ no cumētū gīalī. pz ve nocumēto. De sbtracti one ꝯo beneficētie silī vō. q̄ nō intellī gene ralī: ꝑ sbtractio solū debiti bñficii ī casu ne cessitatis ex quo mors otīgit. Ad illō autē qō obiē ō iniqtate ꝛ iustīcia silī vō. q̄ illō nō vī gīalī: ꝑ solū de iustīcia ꝛ iniqtate: q̄ p oppōnē alicui⁹ iferē mors vel accelerat. Ad homicidiū. n. ptinet iferre statim mortē vel accelerare mortē. Ad illud ꝯo btī ꝑ de tri ia pz rñsio. Nā detractio nō vī mors nisi iterp̄tatiue ꝛ ipropie. Ad sequētia ꝯo pz rñsio. Nā phibet fm ītentionē legis homici diū volūtatis ꝛ opis: vel coopatiōis: quānis ꝑ⁹ itellectū carnaliū indeoꝝ itelligēt solus de homicidio opis vel coopatōis. Ad vl timū ꝯo qō queritꝰ. s. quare nō ē phibitio uo lūtatis distincta circa occisionē sic circa me chiam ꝛ furtū. rñsū ē supra qōe de numero preceptoꝝ. et infra amplī declarabit.

Transeundū est

ad sextum preceptum: quo vī. non mechaberis. Circa qō ingrēda sunt plura.

Primo vtrū sit p̄ceptū p̄ⁱ tabule vel zⁱ.

zᵒ vtꝝ sit p̄ceptū morale legis nature: ul morale discipline. ȝᵒ vtrū coit⁹ maris ꝛ femine nullo addito sit phibit⁹ hoc p̄cepto.

4ᵒ vtrū ꝯbinari⁹ phibeat. 5ᵒ vtrum coit⁹ fornicari⁹. 6ᵒ vtrū coit⁹ īcestuosus.

7ᵒ vtrū bigamia. 8ᵒ vtrū coit⁹ ꝯiugal ordinat⁹. 9ᵒ vtrū mechia mētalis ul cor poralis phibeat hoc p̄cepto. Decimo de ꝯparatōe hui⁹ precepti ad alia.

Ad primuꝝ obicitur

sic. Deute. 5ᵒ. sup illud. non mechaberis. glo. Adulteriū phibet carnale vl spūale. et iteꝝ spūalis fornicatio ē idolatria ꝛ scripturaꝝ expositio prana. Sȝ ostat q̄ phibitio idola trie ptinet ad ꝑmū p̄ceptū p̄me tabule: ꝛ p hibitio prave expositōis scripturaꝝ ad zᵘᵐ p̄ ceptū p̄me tabule. nō assumes nomē dei tui ī vanū. ḡ illud p̄ceptū extēdit ad p̄ceptum illud p̄me tabule. Ite Isidor⁹. fornicatio carnis adulteriū ē. fornicatio aī seruit⁹ ido loꝝ est. etiā spūal fornicatio de qua dic dñs. Qui viderit mulierē ad ꝯcupiscēdū eaz ⁊c. Cum igit hic gīalī phibeatur fornicatio: ꝛ idolatria sit fornicatio aī: idolatria hic phi bet. Si dicat q̄ p̄ceptum illud pōt accipi lrālī ꝛ allegorice. Allegorice acceptū ptinet ad ꝑmā tabulā: ī qua phibet idolatria ꝛ he resis: que sunt fornicatio spūal. Litteralī ḡ ītellectū ē preceptū zᵉ tabule. Conī. ꝑª ad Cor. 6. Nescitis qm̄ mēbra vestra tēplū sunt spūs. s. ꝛ ī eadē epla. c. 3. Si quis templū dei violauerit dispdet illū deus. Inde arguit. Si violatio templi exterioris est sacrilegiū: ꝛ otra p̄ceptū p̄me tabule ī q̄ p̄cipit honor dei. ḡ multo magis violatio tēpli interioris ꝛ spūal erit sacrilegiū ꝛ oī p̄ceptū ꝑᵉ tabu le. Cum ergo fornicatio corporalis templum dei spirituale polluat erit sacrilegium ꝛ cō tra p̄ceptum p̄me tabule. Ite in p̄ceptis zᵉ tabule phibet lesio ꝛ iniuria ꝓximi. Sȝ in simplici fornicatōe nulla ē iniuria ꝓximi. qa ē cum soluta: que nō ē alicuius ꝓpria: ꝑ sue potestat⁹: nec ī de aliqua est querimonia. ḡ ñ ē prohibitio illi⁹ precepti zᵉ tabule. Io. sic dī ī zᵉ Ezech. Liber sacre scripture scriptus ē ītus ꝛ foris. Intus quātū ad spūalē intelli gētiā. Foris quātū ad lrālē. Si ḡ illō p̄ceptū attēdat quātū ad intelligētiā spūalē: ꝛ hoc improp̄e: erit illō p̄ceptū idem ꝑmo p̄cepto ꝑme tabule: quo phibet idolatria. nel zᵒ quo phibet heresis: que dicūt fornicatōes. Osee 2ᵒ. De synagoga ꝛ heresi auferat fornicatio nes suas a facie sua: ꝛ adulteria sua de me dio ubeꝝ suoꝝ. Si aūt attēdat illud pre ceptum zᵒ mō ꝛ p̄p̄e: prohibet hic fornicatō corporalis. et ꝺ mō est p̄ceptū zᵉ tabule. De ista aūt fornicatōe que sic phibet ī ꝺ p̄cepto dī ꝑª ad Cor. 6. Corpus aūt nō fornicationi ꝑ dño. Et si obiciat q̄ p̄cepta decalogi sit teralia sunt ꝛ nō allegorica. et iō p̄ceptum illud solum lrāle erit ꝛ nō allegoricū. Dicen dū q̄ p̄cepta decalogi duplicē hñt respectū

Unū ad legē lr̄alē:que est lex nālis cuius explicatio sunt.et .x. mō solū sunt lr̄alia. Aliū ad legē figuralē que est lex Moysi in qua explicita sunt.que est lex umbre ⁊ imaginaria sicut dr̄ ad hebre.io. et hoc mō allegoricam interpretatōem recipiūt. Ad illud ꝫo qđ obr̄ ī otrariū de violatōe templi dō.q nō ē sīle de templo māli ⁊ spūali. Nam templum māle nō honorat nisi ꝓpter cultū dei. et iō violare illud ē iniuriari deo ꝓprie. ꝓxim⁹ ꝫo honorat ⁊ ga ꝓxim⁹:⁊ ga dei templū. vnde iniuria ꝓximi:ga est ꝓxim⁹:non ē ꝓprie iniuria dei. Iniuria ꝫo ga templū dī methapho rice dr̄ iniuria:quēadmodū homo vel corp⁹ hoīs dr̄ templum. et ideo methaphorice dr̄ sacrilegiū ⁊ impropꝛie. Ad vltimū quod obīc dō.q ī simplici fornicatōe fit iniuria ꝓximo:ga noīe ꝓximi intellr̄ homo in vtroq; sexu. vñ quānis mulier sit soluta:⁊ etiā velit hoc:nihilomin⁹ tñ ei fit iniuria:quemadmodū si de volūtate tua eēt q ego interficerē te:nihilomin⁹ tñ si ego interficerē te:facerē tibi iniuriā. vñ quānis null⁹ ꝺquerat: nihilomin⁹ tñ vterq; ledit: ga vterq; spūalr̄ interficit. et quānis nō ledēt ali⁹ sīc otingit ī pcō mollicie:illa eadē phibitōe qua phibet pollutio alteri⁹:phibet pollutio sui:quē admodū ī ꝓcepto quo phibet occisio alteri⁹ prohibet occisio sui.

Deinde queritur vtr̄ istō ꝓceptum sit mozale legis nature:aut mozale disciplīe. Ad qđ sic. Ambros⁹ ī li. de pr̄archis. Dixit Sarra ad Abraā: ecce nūc conclusit me dn̄s ne parerē. intra ḡ ad ancillaz meā. Dñ. io. Considera ꝑmū q Abraā añ legem Moysi ⁊ añ euāgeliū fuit. et sequit. nō ḡ ī legē ꝺmisit Abraā: ⁊ legē ꝓuenit. Itez idem in eodē. De⁹ in paradiso ꝺiugiū laudauerat:non adulteriū damnauerat. Ex his ḡ relinquit q adulteriū ex lege ē dānabile:añ legē ꝫo nō erat damnabile. Est igit malum ga phibitū ex lege. Est igit mozale disciplīne. Conr̄. ad ro. z. Cū gentes que legē non hñt naturalr̄ ea que legis sūt faciūt: oñdūt opus legis scriptū ī coꝛdib⁹ suis. ostat q op⁹ legis scriptū nō pōt intelligi de ꝓceptis cerimonialib⁹:nec de ꝓceptis iudicialib⁹ plīb⁹ que sunt ex institutōe. ḡ hoc intellr̄ ō ꝓcepti decalogi mozalib⁹. ḡ oīa precepta decalogi sunt mozalia legis naturalis. Itē sīc ibidē dīc glo. Lex nālis est nemini iniuriā īferre. nihil alienū ꝓpe: alieno ꝺiugio nō īsidiari Sed omnis adulter insidiat alieno ꝺiugio. ḡ peccat otra legē nālē. Itē ibidē dr̄ vt bre uiter dicat. Lex nāl est nolle alii facere qđ tibi nō vis fieri. Sz null⁹ vellet vt ad suā aliquis alius accedēt volūtate ordinata. ḡ q cūq; adulterat trāsgredit legē nālē: quod ꝺcedēdū ē. Ad illud aūt qđ ꝑ obīc dō.q illud quod dīc Ambros⁹ de Abraā: q nō cōmisit ī legē coeundo cum Agar: ver ē q ꝺ nō fec̄ sua auctozitate ⁊ dīna dispēsatōe.

Preterea hoc dīc Ambro. ad excusationē illius facti abrae. cui⁹ intētio ē dicē q abraaz nō peccauit otra legē positā:que adhuc nō erat:et hoc ē qđ dīc nō ī lege ꝺmisit ⁊ legez ꝓuenit. Itē nō peccauit otra legē nālem ga nō affectu implende libidīs hoc egit: sed querēde posteritat⁹ ⁊ multiplicatōis būani generis:quod ꝓcedebat de dictamine legis natural maxime cū nōdū esset multiplicatio hominū ad dei clr̄ū. et hoc ē q dīc. nō ardore aliquo succensus libidīs ꝺiugalē postposuit thoꝛ ancille otubernio. ⁊ studio querēde posteritat⁹ ⁊ ꝓpagande sobol. Adhuc. n. post diluniū raritas erat humani generis.

Item nō peccauit otra legem seu ius rationis. vñ ibidē dīc ambros⁹. q studiū posteritat⁹ erat tempoꝛe illo religionis: ne quis ñ reddidisse videret debitū nature. Jus autē rationis dictat vt reddat vnicuiq; qđ suū est. Ad illud qđ obr̄ q de⁹ ante legē adulteriū non damnauerat. dō. q est damnatio quātū ad culpā ⁊ ad reatū pene eterne. et ē damnatio quantū ad crimen ⁊ reatū pn̄tis pene. Et est dr̄ia ītер culpam ⁊ crimen. Naz culpa ē pctm̄ quodcūq;. Crimē ꝫo ñ nisi illō quod ē dignū accusatione ⁊ pn̄ti punitiōe. Primo mō adulteriū semp fuit dānabile. 2° mō a tpe legis qua ꝑcipiebat puniri adulteriū. Unde ambros⁹. ñ legē nōdū interdū adulteriū videbat. pena criminis ex tpe legis erat que crimen inhꝛbuit. nec ante legē vlla est damnatio ⁊ ex lege.

Queritur postmodū vtrū coit⁹ maris ⁊ femine nullo addito prohibeat hoc ꝓcepto. Ad qđ sic. Dīc aug⁹. Sicut se habz cib⁹ ad salutē hoīs sic coitus ad salutē būani gn̄is. Sz sic se hz cib⁹ ad salutē hoīs q cibi sumptio semper est licita ⁊ non prohibita. ḡ coit⁹ maris ⁊ femine qui est ad salutē humāi generis licit⁹ erit ⁊ ñ phibit⁹

Itē qđ ꝓhibet̄ ī ꝑceptis decalogi ē malū ſm ſe. Sz coit⁹ nō ē ſm ſe malū. g̃ ꝛc. ꝓbatio medie. null⁹ actus nature ſ⁹ ſe mal⁹ ē. Coit⁹ ꝛo actus eſt nature. g̃ ꝛc. Item null⁹ act⁹ q nec ex determiatōe circūſtātie: nec ex mā debita ē vitupabil: ē malum vel ex gñe vel circūſtātia. Coit⁹ aūt ē bi⁹. Conf̄. i. ad cor. 6. Qui fornicat̄ ī corpus ſuum peccat. ꝟlo. In fornicationis ope tot⁹ homo abſorbet̄ a carne: vt iam dici non poſſit ipſe aīus ſuus eſſe: ꝟ ſimul totus homo dici poſſit caro. Sz opus fornicatiōis quantū ad hoc non plus effic̄ q̃ coitus nō fornicari⁹. coitus igitur de ſe ē actus inordinat⁹. g̃ malū. g̃ alicubi ꝓhibitū: ꝟ nō alibi q̃ hic. Itē dicunt ſancti q in ope ꝺngali nō dat̄ ſpūs ꝓphie ꝓpter captiuationē rōnis. Coit⁹ igit̄ maris ꝛ femine facit homo nō ſit ī ꝑticipatōe grē. g̃ malū. Añ Piero. ſup Mat. Ipe quo ꝺngales actus gerunt̄ ꝑntia ſpūs ſancti nō dabit̄: et ſi ꝓphā ꝛe dicat̄: qui officio generationis obſequit̄.

Itē dic̄ aug. q ſanctiora ſunt ꝺngia pari voto ꝺtinētiū. et dic̄ ad ediciā. Cāto ſāct⁹ ꝺnges manebatis. quanto ſanctiora ꝺcꝺi ter placita ſeruabat: ſic̄ fuit ꝺngius Marie ꝛ Joſeph. Ex quo relinquit̄ q receſſus a carnali copula ī ꝺngio eſt acceſſus ad ſanctificationē. g̃ acceſſus ad copulā ē malū. g̃ coit⁹ ſm ſe ē malū. g̃ ꝓhibitū. ꝟ nō alibi q̃ hic.

Itē omne qđ excuſatione ī̄diget ſm ſe eſt vitupabile. Sz coit⁹ ad hoc q fiat licite: neceſſe ē q ꝑ mrīmoniū excuſet̄. vt dic̄ aug⁹. ī ſermone de ꝛbis apoſtoli. g̃ ſm ſe eſt malus: ſine ī genere. Itē ſi aliqs actus addita circūſtantia ē licit⁹: iſta ꝛo remota nō ē licitū ē malū ī gñe. Sz coire ſolū addita circūſtantia iſta cū ſua: ſcu ꝺngal̄ eſt licitū. remota nō. g̃ ꝛc. Do. dō. q coit⁹ maſculi ꝛ femine quātū ē de ipſo actu bonū ē ꝛe in ſe. In genē ꝛo moris indifferēs ſic̄ comedē ꝛ bibē. quia ꝑ̄ bñ fieri ꝛ male. Añ aug⁹. ī li. ꝺtra Jouianū. Usus nālis ꝛ licit⁹ ē ſicut ī ꝺngio. ꝛ illicit⁹ ſicut ī adulterio. ꝺtra naturā ſemper illicit⁹. Sz nōndū q indifferēs dr̄ duob⁹ modis. Uno mō q cū de ſe nō ſit malū indifferēter pōt fieri: quēadmodū comedē. ambulare. Alio mō indifferēs dr̄ qđ cū ſit bonum pōt bñ fieri ꝛ male. nō tñ indifferenter pōt exercer̄: niſi addita debita circūſtātia. ſicut iurare: qđ nō ē licitū fieri niſi exigēte vel interueniēte debita cā. tale indifferēs ē coire: qđ nō eſt licitū fieri: niſi cū ſua ꝺnge. Et rō huius eſt q a qdam actus reſpiciunt ſtatum ſingularis ꝑſone. Quidam ꝛo act⁹ reſpiciūt ſtatū nature vl cauſe vlīſ. ꝓmi act⁹ indifferēter ꝑ̄ exerceri nō addita circūſtātia īdebita: quales ſunt q dicti ſunt ambulare ꝛ comedere. Secūdi actus nō poſſunt indifferenter exerceri niſi addita debita circūſtātia. ꝛ hoc ē ꝓpter excellētiā actus reſpicient̄ cām vlem: ſicut iurare: quod reſpic̄ cam vlem. ſ. ꝓmam veritatē. et coire: qđ reſpic̄ cām vlez. ſ. multiplicationē ſpēi. Itē notādū q indifferēs dr̄ vno mō nō habēs maiorē īclinationē ad bonū q̃ ad malū vel e9⁹. vt ambulare. Alio mō dr̄ indifferēs qđ pōt bñ ꝛ male fieri: tñ magis inclinat̄ ad malū q̃ ad bonum vt iurare. cuius frequētia ſepe uertit̄ ī piculum piurii poſt peccatū. ſilr coire rōne ꝺcupīe fomitis magis trahit ad inordinatā libidīs q̃ ad bonū fecūditat̄ poſt lapſū hoīs. Ad illud g̃ qđ ꝓmo obī q oīs coit⁹ eſt actus inordinat⁹. dō. q coire pōt dicere actū abſolute ꝛtut̄ gñatiue ad multiplicationē ſpēi. ꝛ ſm hoc nihil ponit inordinatū ꝑ ut eſſet ī ſtatu nature bñ ꝺſtitute. Alio mō poteſt dicere actū cui ꝺcreta ē corruptio. Et ſic rōne actus nō dic̄ aliquod inordinatū: ꝟ naturale bonū. Ratione ꝛo corruptionis cōcrete que ē ei ꝺnālis poſt peccatū: ita q conuerſum ſit vitiū ī naturā: ꝛ ꝺcomitat̄ actū inordinatio. nō tñ ſequit̄ q omnis talis act⁹ ſit inordinat⁹: ꝟ q null⁹ ē ſine inordinatōe.

Ad z⁹ ꝑ hoc idē ꝑz rñſio. qa q ꝺnū ꝓphetie ſꝺtrahit̄ ꝑ coitū ꝺngalē: hoc non eſt propter inordinationē ſeu maliciā actus: ꝟ propter inordinatōem delectatōis ānexe. nñ nō ſeq̄t̄ ex ꝟ q coire ſit malū: ꝟ qa ē cū malo. Ad aliud ſilr rñdēdū q ꝺngiū ſāct⁹ dr̄ ī ꝺtinētia a carnali copula nō ꝓpter elōgationē ab actu q ē nāl: ꝟ ꝓpter elōgationē a corruptōe libidīs: q ē nāl ſm quē modum ꝑfect⁹ dr̄ nō iurare q̃ iurare ex debita cā ñ rōne elōgatōis ab actu ꝟ rōe elōgatōis a periculo piurii. Ad aliud ſilr ꝑz rñſio. qa q coit⁹ ꝑ⁹ lapſuz īdiget excuſatōe: ꝟ ē rōe delectatōis ānexe. ñ rōne actus rōne cui⁹ ſoluz īdiget debit̄ circūſtātiis. Et iō ī gñe moris ē indifferēs. Ad vltimū ex ꝑdictis ꝑz rñſio Nā q coire ñ ſit licituz niſi adhibita debita circūſtātia hoc ñ ē ꝓpter ꝺordinatiōem act⁹ ī ſe. ꝟ ꝓpter excellētiā ordīs act⁹ q reſpic̄ nō tm̄ ſtatū ſingularis ꝟ ſtatū nature vlis. ꝛ iō qa reſpic̄ ſtatū reipublice: ñ pōt īdifferēter

exerceri nisi adiuncta debita circunstantia: sicut infra declarabit.

Postea queritur de concubinatu. utrū phibeat. est aūt dria ⁊ ꝺ leges humanas ⁊ dīnam inter cingē. concubinā. meretricē. Nā cīux ē que assumit ī idiuiduā vite cōsuetudinē. Cōcubina que accipit separabilr: ꝺ ad tempus ad querēdū plē Meretrix que accipit solū ad explendā libidinē. Secūdū hoc queritr utrū coit⁹ concubinari⁹ phibeat hic. Ad qō arguit ꝑ exēplū Abrae gn̄.16.q ꝓpter sterilitatē uxoris sue ingressus est ad agar egyptiā concubinam: ut ex ea filiū acciperet. Sꝫ ī lō laudat abrāā. g̃ ꝛc.

Item exemplo Jacob q habuit plures cōcubinas Balā ⁊ Zelphā ancillas Lie ⁊ Rachel. sicut dr gn̄.26. vñ gn̄.35. dr ꝙ Ruben dormiuit cū Bala concubina patris. Item exemplo Dauid qui legit placuisse deo habēdo concubinas. de qb⁹ dr.2.Rg.16. Ingressus est Absalon ad concubinas patris sui coram uniuerso israel. Itē añ institutōez mrīmonii inter adam ⁊ Euam. de quo br̄ .2.gn̄. Dixit dns ad adam ⁊ euam gn̄.1. Crescite ⁊ multiplicamini. g̃ ex p̄cepto dñi habuit adā euā vt socia ꝓpagande sobolis añ institutionez matrimonii. g̃ habuit eā vt concubinā. Itez null⁹ faciēs fm p̄ceptū dñi peccat. Sed vir concubinari⁹ cū sua concubina coiens ꝓpter plē multiplicandā facit fm illud p̄ceptū. crescite ⁊ multiplicamini. g̃ nō peccat: ꝺ fac quod licitum est. Item de lege nāli est vt qō in nullius bonis ē occupanti cedat. vñ comedere illud quod nulli⁹ iuris ē simplr̄ ē licitū g̃ coire cū illa que nulli⁹ iuris ē simplr̄ licitū .s. cū illa que soluta est a lege cingii. Itez Aug. Uti refad illud ad qō ē est recte vti. sic̄ vti cibo ꝓpter sustētationē corporis ē recte vti. qa ad hoc ē. g̃ vti coitu ad procreationē plis est recte vti. qa potētia ad hunc actum .s. vis generatiua ꝓpter hoc data est. g̃ simpliciter licitus est coitus concubinari⁹ put s̄ determinat⁹ est. Itē coit⁹ cū soluta aut phibeat quia fm se malum est. aut nō qa malū ꝺ ꝓpter aliqō bonū vt ꝓpter bonū obīe ade nō comedere de ligno scīe. Si p̄mo modo. g̃ erit contra legē nālē. qa omne malū fm se est contra dictamen legis nālis. Conr̄. lex nālis determinat coeūdum masculū cum femina ꝓpter multiplicādā spēm: nō aūt determinat suā vel nō suā. Relinquit g̃ ꝙ coire non est contra legē naturalē: et ita nō fm se malū. Si z⁹ mō cū nō phibeat ī decalogo: qa nō dr nō coibis cū femina: ꝺ dr. non mechaberis. Iꝫ ē nō coibis cū aliena. nec in alia scriptura. g̃ simplr̄ ē licitū. licitū. n. ē quod nullo iure phibet. Itē cū ista possit se dare ad semp isti ad actū coitus: cū sit soluta poterit se dare ad tempus. g̃ pōt se dare isti ī concubinā.

Item quare ofensus ad tempus nō excusat coitū sicut ofensus ad semper. Conr̄. pa Cor.6. Propter fornicationē vnusquisq; suam hēat. et vnaquaq; viz suū hēat. Hlo. Propter fornicationē vitādā vnusqsq; habeat suā nō alienā. uxorē nō concubinā. g̃ coitus concubinari⁹ ē fornicari⁹ ⁊ illicit⁹. Itez Aug. de.10. cordis. Nō mechaberis. i. nō ibis ad aliquā aliā p̄ter uxorē tuā. Itē ō lege nāli ñ solū ē liberoz gñatō: ꝺ educatio ⁊ hr̄ ditatio. Sꝫ educatio filioz ⁊ hereditatio ñ p̄nt eē nisi ī ter pentes sit indīdue vite cōsuetudo. g̃ lex nālis nō approbat coitū: nisi illū qui ē inter cinges indidua uite cōsuetudinē retinētes. Reprobat igit coitū concubinariū

Item de lege naturali ē. fac alii quod tibi vis fieri: qō oz intelligi de rōe ordinata. Sꝫ de rōne ordinata p nām vult vir ꝙ affect⁹ mulieris cū qua copulat ei adhereat insepabilr̄. ⁊ e9°. g̃ de lege naturali tenēt inuicem inseparabilr̄ adherē. Scōm legē g̃ naturalē nō approbat coit⁹ concubinari⁹: ī quo nō ē inseparabil adhesio. So. dō fm aug. in li. de bono cōiugali. Cōcubine ad temp⁹ adhibite: ⁊ etiā si cā filioz concubāt iustū faciūt concubinatū. vñ distīguēdū ē ꝙ concubinat⁹ dr duobus modis. Uno mō assūpta tpalr̄ ad plem ꝓducendā. Assūpta tpalr̄ dr ad dria uxoris. ad plem ꝓducēdā ad driam meretrid. Hñ.22. Cōcubina Nachor peperit ei filios. Alio mō sūpta īsepabilr̄ ad semp. ꝺ ditōis seruil. Primo mō concubine nō sunt uxores ⁊ coit⁹ concubinari⁹ ē fornicari⁹ ⁊ illicit⁹ cōtra legem nālem ⁊ scriptā: sicut ostensuz ē. et Sꝫ se malū. tū qa ē contra ius publicū nature ad cōseruationē: qō dictat filioz procreationē cū educatōe ⁊ hereditatōe: ut ī eis saluet gen⁹ humanū: qō non posset esse nisi esset copula insepabil parētū. Tū qa contra ius rationis ꝑ uatu: qō dictat nō facē alii: qō tibi non uis fieri. et facē alii qō tibi uis fieri. Ult autez gꝫ uir ut affectus ei⁹ cui copulat insepabilr̄ sibi adhereat. ⁊ e9°. 2° modo concubine sunt uxores. ꝺ tñ nō dicūt uxores ꝺ concubine: quia

nō erant ꝓncipales:quāuis ſm ꝛitatē eſſent vxores. vñ.16. gñ dr̄ q Sarra dedit Abrae Agar vxorē.7.30. dr̄ q Rachel dedit Balā ancillā viro ī ciugiū ut de ea ſuſcipet plez.et ſ. ꝑ cubinari⁹ coit⁹ ē ciugalis. vñ ſm hoc ꝓz rñſio ad illud qđ obiciebat de exēplis patrū. Abraam. Jacob 7 Dauid. Ad illō ꝛo qđ obr̄ q añ inſtitutionē matrimonii dictū ē. Creſcite. rñdēdū duplr̄:ga aut illud dictū ē ꝑ anticipationē vt determinaret iſtitutio ꝓfecta humāi generis.et tūc nulla ē obiectio.

Aut diſtīguēdū ē q inſtitutio matrimonii q̄tū ad rē que determinat cū dr̄ maſculum 7 feminā creauit eos.et ſeq̄t.creſcite 7 multiplicamī. 7 q̄tū ad ſacrm: cū dictū eſt Bnūc os ex oſſib⁹ meis. et q ꝑceptū ē ante inſtitutionem matrimonii. Creſcite 7 multiplicamini: dictum eſt nō q añ inſtitutiōez fieret ſ poſt. Ad illō qđ obr̄ q fornicator fac ſm illud ꝑceptū dei.creſcite 7 multi.ꝛc. dđ q añ multiplicatiōem humani generis fuit ꝑceptū non gbuſcūq:ſ ciugib⁹ vt adā 7 Eue:q fuerūt ciūcti ꝑ matrimoniū ſtatim p⁹ formatiōem Eue de latere viri. Uñ ſtatī dixit adam. Hoc nūc os ꝛc. ꝓpter hoc relīq̄t homo patrē 7 matrē 7 adherebit vxori ſue Et gñ.9. Noe 7 filiis cū vxorib⁹ ſuis. Poſt multiplicatōem ꝛo humani generiſ 7 pfecti onē ī incarnatione xp̄i nō ē ꝑceptū ſ īdulgētia. ꝓma Cor.6. Reuertimini ī idipſum.et ſequit. hoc aūt dico ſm indulgētiā nō ſm imperium. Ad illud qđ obr̄.qđ in nulli⁹ bonis ē occupanti ꝺcedit.dđ. q nō intellr̄ de gbuſcūq reb⁹. Nō.n.intellr̄ de reb⁹ nāli iurr̄ coīb⁹:vt ſunt aqua 7 aer 7 littora:que ſunt nāli iure publica.nec de reb⁹ coīb⁹ iure būano:vt de reb⁹ vniuerſitat.vt ſunt ī cītatib⁹ teatra 7 ſtadia 7 hi⁹.nec de reb⁹ ſacris 7 religioſis. qđ enī dīni iuris ē ī nulli⁹ bonis eſt Sz intellr̄ ſolū de reb⁹ appꝛopabilib⁹ vt terra que a nullo fuit poſſeſſa: 7 fere:7 aues ſic dic būana lex.z.li.iſtitutōnū. de rer̄ dīſiōe Uñ pſona rōnal̄ excipit: que ad dei imaginē ꝺdita eſt.gñ.1.7 z.et ſui arbitrii 7 ptātis Eccliaſtici.15. Reliquit eū in manu ꝺſilii ſui dīni iuris 7 ſui.vñ nō ꝺcedit occupanti niſi dīno iure 7 ꝓpria volūtate interueniente ī ꝺſenſum ciugalē.et ita nō ē ſile de comeſtione rei que ī nulli⁹ bonis ē: et de coitu cum ſoluta a lege ciugii.quāuis.n.ſit ſoluta:tñ ē dīni iuris ſicut templū ſanctum:ga ad imaginē dei. et ſui iuris ga liberi arbitrii 7 poteſtat. Ad illud aug.q uti re ad illud ad quod eſt eſt recte vti.dđ.q nō ē gñalr̄ vez: niſi cū vtimur re ad illud ad quod ē licito 7 debito mō. Illicit⁹ aūt mod⁹ ē vti coitu non ciugalr̄.et quāuis ꝓpter ꝑlē fiat nō erit licitū. Uñ aug. de bono ciugali. Sic̄ ſanctius eſt mori fame q̄ idolotid ueſci. ita ſanct⁹ defungi ſine liberis: q̄ ex illicito coitu ſtirpem querere. Ad illud quod poſt querit an ſit malum ſm ſe.dđ q ſic. et cū obic̄ q nō ē ꝺr̄ legem naturalē. diſtīguēdū q ē lex nālis a natura generis ſic dic̄ Iſidor⁹. Nāle ē quod nā docuit omnia aīalia ut maſcul⁹ cū femina.et hoc mō ne ꝛ ē. Item eſt lex nālis a nā ſpēi.ſ.rōnalis. ut non facias alii:qđ tibi non vis fieri.et fac alii ꝛc.et hoc modo ē ꝺtra legē naturalē:ut ſupra dictū ē. Circa aūt legē 2° modo dictā que eſt dictamē rōnis accidit malicia 7 pc̄m. Ad illud qđ obic̄ q ſoluta mulier pōt ſe licite dare ad ſemp. ḡ 7 ad tempus.dđ.q nō ſequit.ga dare ad ſemper ē ſm legem naturalē rōis. Sz ſe dare ad tps ē ꝺtra legem naturalē 7 dīnā ut ſuꝑ dictū ē

Ad ultimū ꝓz ſolo ex iam dictis.

Queritur cōſequen

ter utꝛ fornicatio ſimplr̄ ꝓhibeat̄ iſto legis ꝑcepto.et quāuis nideat̄ relīqui ex ꝑcedentibus:tñ obr̄ ī hūc modū. Null⁹ actus naturalis ꝓhibet̄ lege decalogi: ſ ſolū act⁹ uitioſus ꝓhibet̄ 7 ꝛtuoſus ꝑcipit̄. Sz fornicatio ē act⁹ natural̄. Ro.i. Mutauerūt naturalem uſū in eū q eſt ꝺtra naturam. Glo. Natural uſus ē uiri cū muliere. ḡ nō ꝓhibet̄ ī decalogo. Item ſic̄ dic̄ aug⁹. Decalog⁹ ē renouatio legis naturalis. Sz act⁹ fornicari⁹ ē ſm legē naturalē. ḡ ꝛc. Item gñ.38. Cū Thamar remiſit Jude q̄ dederat ei ꝓpter libidinē ſuaz explēdam:dixit.iuſtior me ē: ga nō ꝓſtituerat ſe niſi cā ꝓlis ꝓpagande. Item Oſee ꝑ. Precepit dñs ꝓphe facē filios fornicationū 7 accipe fornicariā. Sz dñs nō ꝑcepit pc̄m: nec ſm ſe malū. Item ſm ius naturale oīa coīa. ḡ ſm ius naturale pōt glibet uti q̄libz ḡ fornicatio nō ē ꝺtra ius naturale. Item in bis q̄ a iure naturali ꝓcedūt nō ꝺtingit peccare. Sz ciūctio maris 7 femine ꝓcedit a iure naturali. ḡ ꝛc. Item ꝑ⁹ ad Thi.4. Exerce te ipm ad pietatē. Ambroſi⁹. Omnis ſnīa diſcipline xp̄iane in pietate 7 mīa conſiſtit quam aliquis ſequēs etiam ſi lubricū carnis patiat̄ ſine dubio uapulabit ſed nō peribit.

ergo nō est mortale pt̄m. ḡ nec ꝓhibet: cum omne ꝓhibitū mortale sit. Nā veniale pt̄m nō ꝓhibet. Itē Aug⁹. ī qōnib⁹ sup exo. zo. Oīs mechia fornicatio dr̄ etiā ī scripturis. ꝙ vtꝫ oīs fornicatio mechia possit dici ī eisdē scripturis nō mihi interim occurrit exp̄ssuꝫ lectiōis exēplū. Sꝫ si omnis fornicatio mechia dici non potest: nisi sit in decalogo ꝓhibita: illa fornicatio quā faciūt: qui vxores nō hn̄t cū femīs que viros nō hn̄t: an ī ueniri possit ignoro. Conr̄. Debꝛ. vltimo. Fornicatores ⁊ adulteros iudicabit deus. Sꝫ iudicare ibi accipit⁹ ꝓ dēnare. Si ḡ fornicationis ⁊ adulterii ē filiis dānatio: ⁊ filiis ꝓhibitio. ḡ cū isto ꝑcepto ꝓhibeat adulteriū ꝓhibet filr̄ ⁊ fornicatio. Itē deuter. zꝫ. Nō erit scortator ō filiis israel. et ostat ꝙ ista ꝓhibitio ē moralis ḡ emanat a ꝑcepto decalogi. Sꝫ ñ nisi ab isto ḡ ꝛc. Itē fornicari⁹ act⁹ dr̄ coit⁹ libidinosus. Sꝫ oīs talis act⁹ fm se ē culpabilis. Itē ad idē sunt rōnes sup̄ posite. So. fm Aug. sup exo. zo. furti notē bene intellr̄ oīs illicita vsurpatio rei aliene. Nō. n. rapinā pmisit qui furtū ꝓhibuit. ꝙ vtiqꝫ a parte totum voluit intelligi quicqd illicite reꝛ ꝓtimi aufert: sic profecto notē mechie oīs illicit⁹ coit⁹ atqꝫ illo rū mēbroꝛ nō legitim⁹ vsus ꝓhibitus dꝫ intelligi. Ex quo pꝫ fornicationē esse ꝓhibitam hoc ꝑcepto. Ad ea ḡ que p̄ obiciūt nondū ꝙ fornicatio ī coitu cū soluta fit duob⁹ mōis Uno mō itētōe explēde libidīs ī ñ sua. Alio mō itētione ꝓpagāde plis ī nō sua. et vtroqꝫ mō fornicatio ē act⁹ vitiosus. ꝙ p̄ mō duplr̄. Cū ex inordinatiōe act⁹ circa materiā. Cū ex inordinatōe circa finē. zº mō ex inordinatōe act⁹ circa mām solū. Interimēda ḡ ē ꝓpositio qua dr̄ ꝙ fornicatio ē act⁹ nālis. Ad illō ḡ qō obic̄. ꝙ nālis usus ē uiri cū mulīe: pꝫ rn̄sio ex p̄dictis: qa a nā generis ḥuꝫ ē fꝫ quā ē ius qō nā vocuit oīa aīalia: vt masculꝰ cū fēa. a natura spēi que ē rōnalis nō erit nālis vsus nisi sit viri cū muliere sua. vñ fornicatio nō est nālis act⁹ hoc mō. peccatū ꝺo sodomiticū ꝺtra nām ē vtroqꝫ mō. et iō nephandissimū et p hoc pꝫ rn̄sio ad zᵐ. Ad tertiū qō obr̄. ꝙ dixit Judas de Thamar. iustior me ē. ꝺō ē ꝙ abusiua ē ꝺpatio. nō enī p hoc dꝫ intelligi fieri ꝺparatio iusticie ad iusticiaꝫ: ꝙ tropice iniusticie minoris ad maiorē. vt fornicatiōis que ē ī intētōe plis: ad fornicationē que fit sola volūtate libidinis. Ad quartū ꝺō. ꝙ illud qō Osee dr̄: ꝙ acciꝑet fornicariā: itellr̄ duob⁹ modis. Uno mō vt intelligat⁹ de acceptōe: que ē ī ꝺiugiū. et tūc mulier que prius fornicaria erat iam ꝺiūx effecta est. Alio mō vt intelligat⁹ de acceptiōe mulieris que erat fornicaria ad filios generādos. et tūc fornicatio nō dic̄ inordinationē respectu finis: ꝙ defectu materie debite: q supplet ex dīna iussione vt nō sit vitiosus seu illicit⁹ tal' coit⁹: quō dic̄ brūs Ber. ī li. de dispēsatōe ⁊ p̄cepto. ꝙ istud p̄ceptum recipit dispēsatōem a deo nō ab hoīe ꝛc zᵉ tabule. Et hoc modo rn̄det fm ꝙ illud ꝟbum ꝓphe intellr̄ historice. Si autē itelligat⁹ parabolice nihil fac̄ ad ꝓpositū.

Ad aliud qō obr̄ ꝙ ꝓ ius naturale oīa coīa pꝫ rn̄sio ex dictis ī qōne p̄cedēte. qa illud non itellr̄ de rebus nisi coīter ad vsum ꝺcessis: ⁊ que nō ptinēt ad esse rei singularis ꝺstituēde vt sunt corpus ⁊ aīa: nec ad eē spēi saluādū ⁊ multiplicādū: vt sunt vir ⁊ mulier. Unde eadē rōne qua spūs carnē ⁊ caro spm̄ vir lege rōis natural' ꝓpriam vxorē: ⁊ mulier debꝫ hēre ꝓpriū virum. Ad illud qō obic̄: ꝙ cōiūctio maris ⁊ fēe p̄cedit a iure naturali. ꝺō ꝙ vez est: nō tñ segr̄ ꝙ a iure naturali p̄cedat ꝺiūctio quolꝫ mō facta: ꝙ cū debit⁹ circunstantiis. Ad illud qō obr̄ de ambrosio: ꝙ q lubricū carnis patr̄ vapulabit: ꝙ nō peribit. ꝺō. ꝙ hoc nō dr̄ ad attenuādū pt̄m fornicatōis: ī qua finalr̄ p̄seuerās ī curit penā eternā. ꝙ hoc dic̄ ad ꝺmēdationē exercitii pietatꝫ qō ualet ad obtinēdā gr̄am al' grām liberātē a lubrico carnis. et qa uir ē aliqs q bac ītentione se exerceat: qn obtīeat grām a dīna pietate: et illoꝛ qbus bene fac̄ suffragiis ⁊ oro nē dic̄ p exp̄ssionē vapulabit: ꝙ non peribit: cum tamen possīble sit ⁊ otīgat se habē alr̄ frequēter. Ad ultimū pꝫ rn̄sio ex iam dictis qa ꝙ dic̄ aug⁹. se ignorare: an fornicatio alicubi ī decalogo ꝓhibeat: ītelligit de expressa prohibitōe. et lꝫ expresse nō fiat de ea mentio prohibet nihilomin⁹ cum dr̄. nō mechaberis sicut rapina: cū dr̄. non furtū facies. qa sicut idem dic̄ aug⁹. a parte totū itellr̄.

Consequenter queritur utrum hic ꝓhibeat coitus īcestuosus. dicunt aūt īcestum coitū ꝺtra legem ꝺsanguineitatꝭ uel affinitatꝭ uel noto castitatꝭ ꝺmissū Querit⁹ ḡ utrū īcestus ulr̄ h ꝓhibeat. Ad qō sic. Dic̄ aug. Notē mechie omnē illicitū coitū debere itelligi. Cum ḡ oīs īcestus sit bi⁹: cīs īcestus h ꝓhibet. Conr̄. Incest⁹ bn̄ potuit

fieri alīs: ⁊ adhuc pōt casu ꝺtingere. ꝯ nō est
fm se malum. ꝯ nec ī decalogo ꝓhibitū. ꝓba
tio medie. qm incestus est coitus cū sorore. Sz
talis coitus licit⁹ fuit ī ꝑmis filiis. ꝯ alī ice
stus nō fuit malū. Itē incestus quē dicim⁹
esse ī coitu ꝺstitutoꝝ ī sacris ordīb⁹ nō erat
illicit⁹ tpe apl̄oꝝ. ꝯ nō semp fuit malū. ꝯ nec
in decalogo ꝓhibitū. Itē ecclie orientalis
sacerdotes ⁊ ꝺyaconi adhuc hñt vxores: ⁊
tñ hñt eosdē ordines. Incestus igit nō ē cul
pabilis apud omnes. ꝯ nō est generalr malū.
ꝯ nec in decalogo ꝓhibitū. Item si tēpore
Loth ita esset opīo filiaꝝ. num qd culpabilis
esset incest⁹ filiaꝝ cum patre. Nā cū necēitas
multiplicatōis humani gñis fec: ꝙ coit⁹ frīs
cum sorore esset licit⁹ ī filiis ade. ꝯ ⁊ filis ne
cessitas faciet licitū esse coitū filie cū patre.
Itē Ambros⁹ ī li. de patriarchis. Loth scī
filie hāc causam querēde posteritat⁹ hūerūt.
ne genus deficeret humanū. et ideo publici
muneris gratia ꝑuatā culpā ꝓtexuit. Sed
ꝺtra hoc vltimo obr. Hñ. z. Propter ℔ relin
quet homo patrē ⁊ matrē ⁊ adherebit vxori
sue. ab initio ꝯ ꝺditōis illicita ē copula filii
cū matre ⁊ filie cū patre. ꝯ ī decalogo ꝓhibe
tur. So. ꝺdō. ꝙ incest⁹ gñalr ꝺr coit⁹ trans
grediens limites circa ꝑsonas ordinatas ad
multiplicādam nām. ponūt aūt limites lege
naturali. lege dīna. sanctiōe ecclīastica. Lege
naturali positi sunt limites ꝺt excludēt pr
et mater. gñ. z. Propter hoc relinquet homo
patrem ⁊ matrē. ꝛc. Lege dīna postmodū. Le
uit. is. ꝺt excluderēt nō solū pr ⁊ mater: sed
frater ⁊ soror ꝛc. vsq; ad. xi. ꝑsonas. Sactione
ecclēiastica exclusē alie ꝑsone rōne ꝺsangui
neitat⁹ vsq; ad talē gradū sic antiqtus vsq;
ad septimū gradū. nūc ℔o vsq; ad quintum
Silr rōne affinitat⁹ ⁊ voti castitatis excepte
sunt alie ꝑsone tpe grē. Primi ꝯ limites ex
cludūt paucas ꝑsonas: ⁊ hoc ꝓpter necessita
tē multiplicande nature. Secūdi limites ex
cludūt plures ꝓpter honestatē multiplicāde
nature. Tertii limites excludūt plurimas: iā
nō necessaria multiplicatōe ꝑ amplianda ca
ritate: ⁊ sacramentoꝝ honestate: ꝑ quo tpe
dic aplūs. Uellē omnes esse sic ego: ⁊ bonū ē
viro mulierē nō tangere. ꝑª cor. 7. Ad ꝑm
ꝯ qō obic ꝺdō. ꝙ incestus dic actum inordina
tum. ꝺz coitū ꝺtra honestatē multiplicande
nature. et ideo dic fm se malum: ⁊ ℔ ꝑcepto
prohibitū. coitui aūtē frīs cuꝫ sorore accidit
ꝙ sit incestus: ⁊ ideo nō sequtur. coitus talis
aliqñ fuit licit⁹ qa nō erat inordinat⁹. ꝯ ince
stus ē licit⁹. imo est sophisma accītis. Ad
illud qō obic de incestu ꝺstitutoꝝ ī sacris or
dinib⁹ ꝺdō. ꝙ ī spāli nō ꝓhibēt decalogo nec
lege nāli: ꝑ sanctōe ecclīastica: que ē euāgeli
ca. Sz ī gñali ꝓhibēt inquātū ꝓhibēt omnis
illicit⁹ coit⁹ sive sit ꝺtra nature ordinem: sive
cōtra honestatē nature. Ad illud qō obic
de sacerdotib⁹ orīētalis ecclesie ꝺdō. ꝙ nō est
incestus: qa eis nō ē limes positus. Ad illō
ꝺo qō qrit de filiabus Loth ꝺdō. ꝙ coitus filie
cū patre vl filii cū matre ē ꝺtra ordinē legis
nature. ⁊ ideo semp ē coit⁹ incestuosus ⁊ illi
citus. et cā est: qa ordo nature distīguit qō ē
a ꝓncipio gñatōis a comite gñationis. A pn⁹
gñatōis fili⁹ ⁊ filia. Comites generatiōis pr
⁊ mr. Si ꝯ copularēt fili⁹ mr̄i: vel filia patri
ꝺfundēt ordo nature. qa qō ē a ꝓncipio gña
tionis esset comes generatōis: nec distīgue
rēt ordines nature. vn⁹ q est ꝓncipii genera
tionis ad id qō ē de illo. Ali⁹ q ē ꝓncipii ge
neratōis ad comitē generatiōis. Ad illud
qō dic Ambro. ī li. de patriarchis. ꝙ publica
muneris grā ꝑuatā culpaꝫ ꝓtexuit. intelligē
dum ē: ꝑccatū ℔ diminuit: nō totalr euacu
auit. Quia. n. grā humani gñis ꝓpagādi: qō
credebāt defecisse: cum patre coierunt: ideo
excusant a tanto nō a toto.

Post queritur de

coitu cū plurib⁹ ꝺtꝝ hic ꝓhibeat. et
querūt circa hoc duo. Primo gñalr ꝺtrū
habere plures ꝓhibeat decalogo. zº spāliter
de facto abrae ⁊ Jacob: qui plures hūerūt.

Circa primum queri

tur ꝺtrū coire cū plurib⁹ ꝺxorib⁹ sit mechari
qō nō ꝺr: cū legam⁹ sanctos patres. s. Jacob
⁊ Noy. ⁊ Dauid plures habuisse ꝺxores. Sz
si hoc. ꝯ Lamech non peccauit. Conr. Hlo.
Prim⁹ Lamech ꝺtra nām ⁊ morē adulteriū
omisit. Propter hoc queritr an habere plu
res sit ꝺtra ius naturale: ⁊ ꝺtra illud ꝑcepti
nō mechaberis. et ꝺr ꝙ nō. qa si hēre vnicaꝫ
esset de iure naturali: semper fuisset peccatū
hēre plures. qa ꝺtra ius naturale null⁹ pōt
dispēsare. nec etiā de⁹. qa nō pōt facē contra
suam bonitatē. Itē aliqñ fuit licitū ⁊ me
ritoriū hēre plures: ut in sanctis patrib⁹. Sed
qō est ꝺtra ius naturale nūq; pōt bñ fieri. ꝯ
nec meritorie. Itē aug⁹. ī gñ. z9. Obiciūt
Jacob quatuor uxores. Sz qñ mos erat crimē

nō erat. Nūc aūt crimē ē ga mos nō est. g̃ habere plures malū ē solū ga ē ꝺtra ꝺsuetudinem. g̃ nō ē malum ſm ſe. Conr̃. vox oīuꝫ ē vox nature. Sꝫ oēs dicunt bonū vnicā esse vnius. g̃ vnicā esse vni⁹ est de iure naturali g̃ vnū hēre plēs ē ꝺtra ius naturale. g̃ ſm ſe malū. g̃ phibitū ñ nisi ī decalogo. g̃ cē. Jtē ratio dictat q maioꝛ ꝺz esse ꝺtinētia ī hoīe: q̄ ī aliqua volucre. Sꝫ turtur bi⁹ ꝺtinētiam seruat. ga vn⁹ ñ hꝫ nisi vnā. g̃ rō dictabit hꝫ ī hoīe. g̃ ſuādū. g̃ facē ꝺr̃ semp fuit ꝺr̃ dictam rōis. et ita malū. Jtem rō nālis dictat. ne facias alii q̄ tibi ñ uis fieri. Sꝫ vir nō ult q mulier vīdat carnē ſuā cū mult̄. g̃ nec ipe ꝺz vidēre carnē ſuam cum mult̄ mulieribus.

So. ad p̄mū dō. q hēre plēs adulteriū fuit Lamech duplici ꝺ cā. ſ. ga ꝺtra ius naturale ſiue dictamen rōnis. Et ga ꝺtra mozē hoc est ꝺtra ꝺsuetudinē. et etiā ꝺtra mozē: ga cōtra īmoderātiā. ex incōtinētia. n. īmoderata plēs hūit. Quia ꝺtra ius nāle fec̄ peccauit ī deuꝫ Quia ꝺtra mozē ſcandalizauit p̄ximū. Sācti ꝺo patres nō ꝺmiſerūt adulteriū: nec peccauerūt ꝺtra ius nāle. ga cū eis occulta inſpiratōe fuit diſpenſatū: ſicut patebit infra: nec ꝺtra mozē: ga tā erat ī ꝺsuetudinē tractū. Si aut̄ queraſ diſpēſatōis cā: dō triplicē fuisse cām. Prima ꝓpter multiplicationē cult⁹ dei ga tpib⁹ illis pauci erāt cltores dei. z⁹ causa fuit ꝓpter figurā. Cōiugiū. n. figurabat ꝺnubiū Xp̄i ⁊ ecclie: ꝙ multiplicaſ p actiuos ⁊ cō tēplatiuos filios: ⁊ mercenarios. q̄ figuraſ ī vxoꝛib⁹ Jacob liberis ⁊ ācillis. z⁹ fuit ꝓpter moderātiā ⁊ tēpantiā. Moderate. n. appetebāt antiq patres coitū: ⁊ ꝓpter solā ꝓpagationē ad cultū dei. Et ideo dic̄ aug⁹. Qñ mos erat peccatū nō erat. vt mos dicaſ nō soluꝫ ꝓpter ꝺsuetudinē: ꝫ etiā ꝓpter moderamen Et p hoc ſoluit p̄mū: ⁊ qualr̃ fuerit ꝺtra hoc p̄ceptū ⁊ qualr̃ nō. Ad illud g̃ q̄ dō z⁹ q̄rit an sit ꝺtra ius naturale. diſtinguēdū ē q ius naturale ꝺr̃ triplr̃. Cōmuniſſime lex creaturaꝝ que ꝺſtit ī ordine nāꝝ et diſtributiōe mutua ſm q vnū elemētū nō p̄t eē ſine alio et ſm q aug⁹. dic̄ q indiciū ſūme largitatis est q quelꝫ creatura ꝺpellit dare ſeipſam. Coīter ꝺr̃ ius nāle ſm Jſidoꝝ: q̄ nā docuit oīa aīalia: vt maſcul⁹ cum femina. Spālr̃ ⁊ ꝓpꝛe ꝺr̃ ius nāle: q̄ dictat nālr̃ rō faciēdi. Conr̃ ius naturale p̄ mō dictū nihil ē. Conr̃ ius z⁹ mō dictū ē peccatū ſodomiticū. Cōtra ius nāle z⁹ mō dictū ē oē illud q̄ ē ꝺtra nāle dictamē rōnis. dō. q ſalua diſpēſatione maiozis hꝫ ē dei hēre plures fuit ꝺtra ius nāle z⁹ mō dictū. et in ſe malū. Ad illud ergo q̄ obic̄ q ſi fuit ꝺtra ius nāle semp fuit peccatū dō. q nō ſequiſ. aliqd. n. ē ꝺtra ius naturale eo q ē malū ſm ſe. hꝫ ē q nulla cā p̄t hñ fieri vt foznicari. mētiri. et iſtud nūq̄ p̄t nō esse peccatū. Aliud est ꝺtra ius nāle eo q ē malū in ſe: q̄ ſimplr̃ ñ p̄t hñ fieri: tñ ex cā ī caſu hñ p̄t fieri ⁊ etiā meritozie: vt occidē. ⁊ tale ē hoc. ſ. hēre plures. Ad illꝺ g̃ q̄ dō implicabaſ: q nō p̄t de⁹ facere ꝺtra ius naturale dō. q de iure naturali ē ꝟtus ⁊ opus virtut̄ Contra ergo ius naturale ſm q exiſtit penes eſſentiā ꝟtut̄: nō p̄t esse diſpēſatio. ga hꝫ eēt ꝺtra dei bonitatē ⁊ iuſticiā. Circa opus uero ꝟtut̄ p̄t esse diſpēſatio dīna. opus. n. ꝟtutis ē mutabile. ipſa ꝟo īmutabilis. et p hoc etiaꝫ ſoluiſ z⁹ obiectū. Ad illud ergo q̄ dō obr̃ ſm aug. q qñ mos erat: nō erat peccatū. dō. q hꝫ nō ꝺr̃ ſolū q habere plures ī patrib⁹ nō erat peccatū: ga nō erat conr̃ ꝺsuetudinē: ꝫ quia ſupponiſ cum ipſis fuiſſe diſpenſatū. et ideo ꝓpter diſpēſationē nō erat ꝺtra ius naturale. Jn hi⁹. n. dictat rō que non facienda: ſalua tamen auctozitate ſcripturis.

Queritur poſtea de

Abraam vtrū ꝺmiſit adulteriū: cū viuente vxoꝛe ad ancillam ingreſſus ē. Et vr̃ q sic p hoc q̄ ꝺr̃ gñ. Adherebit vxoꝛi ſue: et erunt duo ī carne vna. nō dixit vxoꝛibus: ꝫ vxoꝛi: nec dixit. erūt tres ī carne vna ꝫ duo tantū. et hec lex ꝺiugii a p̄n⁹. Jtē aut Agar fuit ducta ī vxoꝛē: aut nō. Si fuit ducta ī vxoꝛem ergo ī indīduā copulaꝫ. ergo peccauit abraā dimittēdo ipſā. Si dicaſ q hꝫ fuit inſpiratiōne dīna. ergo nō erat uxoꝛ. Si enim eēt uxoꝛ quomodo fieret inſpiratio ad diuoꝛtiū: cum deus coniuges ꝺiungat. Jtē ſi fuit vxor. ergo abraam ꝺmiſit bigamiam habendo plēs ergo ⁊ adulteriuꝫ. ſic ꝺr̃ de Lamech. gñ. 4. q hñdo plēs ꝺmiſit adulteriū. Si nō fuit uxoꝛ. ergo coiuit cū nō ſua. g̃ foznicat⁹ ē: et peccauit. Jtem Rabanus excuſat de adulterio abraā in gl. ſup illud gñ. 16. Jgit Sarra uxoꝛ abraam ꝛc. vbi dic̄ q nō ē adulter abraam: ſi uiuēte uxoꝛe ancille iūgit̄: ga nōdū ꝓmulgata est lex euāgelii uni⁹ uxoꝛis. et gen⁹ ſuū mlt̄iplicādū audierat: ꝫ p quā mulierem neſciebat. ga Sarrā ſterilē nouerat: nō fuit ī coitu libidinoſa uolūtas. ꝫ plis hēnde pia caritas

Ex hac glo. ostēdit q abraā nō peccauit.

Sz ōtra istam glo. opponit. ga ſm legem nature:que est inscripta ōscīe cuiuslibet:ē q vna ōz esse vnius. et q nullus coeat nisi cuz sua.g̃ si agar fuit vxor abraam:peccauit ipse ōtra legē nature:inquātū dictat vnā eē uni? Si nō fuit vxor:peccauit ōtra legem nature: inquātū dictat nō coeūdū eē cū ñ sua. So. ſm quosdā dō.q hoc factū est instinctu spūs sancti ⁊ dispēsatōe: nō libidine ⁊ ꝓpria voluntate. Sz obr̄. Aut cognouit eā maritali coitu:aut fornicario. Si fornicario:nūq̄ ōsen sit spūs sanct?:ga oīs coit? fornicari? semp est mal?. Si maritali.g̃ fuit vxor. Ad ꝟ respō dēt q nec sic:nec sic.ſ affectu maritali cognouit ancillā: ꝟ ē generādi filios ad cultū dei: ⁊ iste affect? ē q ōz esse ī viro ⁊ vxore. nō tñ ex hoc segt̄ sic dicūt:q fuerit vxor. Sz ōr̄ eos ē tex.gñ.vbi dr̄.dedit eā viro suo uxorē Sz ipſi ꝟ ita exponūt. dedit vxorē hoc ē loco uxoris cognoscēdā. Sz itez obr̄. ga si uxor ñ fuit:coit? ille fuit cū nō vxore.g̃ fornicari?. Affectus.n.nō pōt de fornicario coitu facer̄ nō fornicariū. Preterea ꝟ dō ē sine ꝑindicio:q fuit vxor sic dīc lra:⁊ sic īnuit Raban? ī glo.dicens q nōdū erat diuulgata lex euāgelii vni? uxoris. Exquo īnuit q hūit abraaz plures vxores. Dicēdū g̃ q ples hēre uxores sine dispēsatōe ⁊ intētione explende libidīs semp fuit ptm ⁊ ōr̄ ius nāle. Cū dispēsatōe ꝺo dei:⁊ cā plis ad cultū dei non fuit ōr̄ ius naturale. Scōm.n.ius naturale: quod dictat vnā eē uni? ⁊ nō plures: semp excipit auctoritas supioris.ſ.dei. Ad illud aūt qđ obr̄ de electione dō.q fuit ī figura ⁊ auctoritate dei.sic dr̄ gñ.xi. Non tibi duz videat̄ ꝛc. Et ad Gal.4. Hec sunt p allegoriā dicta.⁊ ſ. Sz qd dīc scriptura. Ecce ancillā ⁊ filium eius.

Eodē mō pōt queri de Jacob qui ples habuit.ſ rñdet sic de abraā.q hoc fec̄ ex dispēsatione ⁊ instīctu spūs sancti.amore plis: nō libidīs explēde cā. Uñ aug? ī glo. ſup gñ.29 dic̄ q Jacob nō fec̄ ōtra nām: ga nō lasciuiē di:ſ gignēdi cā illis mulierib? vtebatur.nec ōr̄ morē:ga illis tpib? fiebat illud ī aliis terris.nec ōr̄ ꝓceptū:ga nulla lege ꝓhibebat̄:⁊ appellat natūrā legē nature:uel exigētiā nature. Precepta vero appellat: que sunt legis scripte:mores ꝺo ꝺsuetudines hominuz approbādas. Si aūt queraē quare cū mulierib? nō fuit dispēsatū:vt plures hēret uiros sicut cum viris ut plures hērent uxores.hoc solutū ē ī tractatu supra de lege naturali. q. utrū de dictamine legis naturalis sit unicaz esse unius.

Deinde queritur de

coitu ōiugali. Uolūt aūt hr̄tici omnē ōinga lem coitum ostendē eē illicitū:et ita ōr̄ illud ꝓceptū. Ad qđ inducūt plures auctoritates. ꝓmo illud.i.ad cor.7. Bonū ē utro mulierem nō tangere.ex quo arguūt.g̃ malū ē tangere

Jte infra eo.dr̄. Uolo hoīes oēs eē sic ego. Et infra eo. Reliquū ē ut q hr̄t uxores tāq̄ nō hr̄tes sint. Jtē ad ephe.5. Uiri diligite uxores uestras:sic̄ ⁊ xp̄us dilexit eccliam. Sz xp̄us nūq̄ dilexit eccliā ad op? carnale.g̃ ꝛc.

Jtē 5. Pat. Qui uiderit mulierē ad ꝺcupiscēdū eā ꝛc. Sz nō determinat quā mulierez. ōiugem uel nō ōiugē.ſ generalr̄ dic̄.q uiderit mulierē.g̃ de omnib? generalr̄ intelligit̄. et ita de ōiugib?. Jtē hoc uidet̄ ex auctoritate beati Ambrosii.zz.ca.q.i. Explet̄ singlorū diez operib? uidit de? q esset bonū. In 2° ꝺo die hec omnia ſbtraxit nobis intelligētiā dereliquēs: nō esse bonū numez: q ab uniōe dīdat ⁊ ꝓfiguret federa nuptiaz. Uñ ī arca Noe q̄cūq̄ aīalia bina īgrediūt̄:īmūda sūt. Sñ.7°. Con̄.Sñ.i. Sñdixit dñs Adam ⁊ euā dicēs. Crescite ⁊ mltiplicamini ꝛc. Sñ.9

Jtē.i.ad Cor.7. Uxori uir debitū reddat. filr̄ ⁊ uxor uiro. Mulier.n. sui corporis ptātē nō hēt.nec uir filr̄. Item in eodem. Nolite fraudare inuicem nisi forte ex ōsensu ad tps Et itez. Reuertimini ī idipm ne tēptet uos sathanas ꝓpter incontinētiam uestram.

Item.i.ad Thi.2. Saluabit̄ mulier p generatōem filioz. Jtē ī eadē epla.5. Uolo iuniores nubere filios ꝓcreare ꝛc. ex qb? manifeste relingt̄ nec coitū ōiugalem q fit ꝓpter ꝓlem uel cā reddendi debiti. uel cā uitādi incontinētiam esse ꝓhibitū. Ad illō g̃ qđ ꝓmo obiciūt dō. q cū dīc apls. Bonū ē uiro mulierē nō tangere.logt̄ pro statu ante coniugiū.et q̄tū ad illū statū dicit. Bonū est nō tāgere. post ōtractū ꝺo matrimoniū dicit eē debitū. Uñ dīc. Uxori uir debitū reddat. Et qđ obr̄ q nō tangere est bonū.g̃ tangē malū. nō segt̄.sed tangere illicite.et bene segt̄ q ñ tangere meli? est q̄ tangere ſm q dīc aug?. de bono ōiugali. Bona q̄dam nobis donata sūt a deo q̄ p se sūt appetenda. ut sapientia sal? ⁊ amicicia. q̄dam ꝺo propter aliō sūt necessaria.ut cib?.ōiugiū.q̄cūq̄ ꝺo bis q̄ ꝓpter

aliud sunt: nō ad id utiē ꝓpter qō instituta sunt peccat.quicunq; vero his vtiē ad illud ꝓpter quod instituta sunt: bene facit. qui vo abstinet melius.et ꝑ hoc ꝑz intellectus auctoritatis seq̄enti apl̄i:qua dic̄. volo omnes homines esse sicut ego. Loquebaē.n. ꝓtpe ante diugiū. Ad illud autē qō obr̄. qui habent vxores sint tanq̄ nō hītes.dō. q̄ aplus illis vbis nō debitū diugale ꝙ sollicitudinē sbtraxit.vñ infra dixit. Volo vos sine sollicitudine esse:qui sine vxore est sollicit⁹ ē quō placeat deo.qui cū uxore ē sollicit⁹ est quō placeat uxori ꝛc. Ad illud qō obr̄.viri diligite uxores vestras ꝛc.dō.q̄ nō ponit filitudo quātū ad actū diugalē:ꝙ quātū ad caritat̄ officium vt vir vxorem diligat: sicut dilexit xp̄us ecclesiā parat⁹ aīam suam ꝓ ipsa tradere si necesse est: sicut ⁊ xp̄us ꝓ ecclia tradidit. sicut ibidem dr̄. Ad illud quod obr̄. q̄ viderit mulierē ad dcupiscēdū eā ꝛc.dō. q̄ ꝑ mulierē vxor ꝓximi intellr̄ fm intētionē decalogi quē explicat sermo xp̄i. In decalogo aūt exo. .zo.dr̄.expiesse. Nō dcupisces vxorē ꝓximi tui.Si aūt intelligēt de vxore ꝓpa:adulterium esset copula diugal:nec dcept⁹ in tali copula a deo ꝓmitteret:nec concept⁹ ī matris vtero sanctificaret. qō ꝑz esse falsuz in Iohe Baptista Luce ꝙ. cui⁹ dcept⁹ ē parētib⁹ a dō promissus:et ipse in vtero matris sanctificatus dicēte angelo.Spū sācto replebit ex vtero matris sue. Et ad illud qō obr̄ de Ambrosio.dō.sicut exponit. ȝz.ca.q.i. ga ȝ dixit ambro.ad exhortationē ñ ad necitatē fuāde ḡginitat⁹:que vt idez dic̄ ambro.suaderi pōt ñ impari.res magis ē voti q̄ precepti.Ex his igit relinquit q̄ coit⁹ diugal licit⁹ ē triplici de causa.vȝ.cā ꝓlis.⁊ fm ȝ ē in officiū multiplicande nature.vñ ꝑ⁹ ad Thi.5. Volo iuniores nubere:filios ꝓcreare. Itē cā redendi debitū.et fm hoc ē op⁹ iusticie. ꝑ⁹ ad cor. .6.vxori vir debitū reddat. Itē cā fornicationis vitāde. et fm hoc ē in remediū dcupiscētie.ꝑ⁹ ad cor.6.Unusq̄sq; ꝓpter fornicationē:supple vitādā:suā vxore hēat.puma cā ordinat coitū diugalē ad deū.z⁹ ad ꝓximuz. Tertia ad seipsum.

Sed queritur utrum

remot̄ his trib⁹ causis.ſ. ꝓlis ñde. ⁊ debiti reddēdi.⁊ fornicatōis vitāde ꝓhibeaē coit⁹ diugalis isto ꝓcepto:quo ꝓhibeē coit⁹ illicit⁹ Ad qō sic.Diero.ȝz.ca.q.4.Nihil interest ex qua honesta causa qs insaniat vñ sext⁹ picta gorie⁹ ait. Adulter ē si qd ī sua uxore ardentior amator.Sz qcūq; cognoscit uxorē ex libidine:nō ex cā rōnabili: est ardētior amator. ḡ adulter. Itē Diero. In aliena ꝙppe uxore oīs amor turpis est.in sua nimius sapiens iudicio oz amare diugē nō affectu: ñ regnat in eo voluptatis affect⁹ nel impet⁹:nec ꝑceps ferē ad coitū. Ex quo relingē q̄ pari culpa censeē coitus cum aliena uxore ⁊ coitus cuz ꝓpria ex libidine uel nimio amore.Sz talis est coit⁹ diugalis exceptis ꝑdictis causis.ḡ ꝛc.

Conr̄.Aug.de bono diugali.In ipsa īmoderata exactione debiti carnalis: quā nō fm imperiū ꝑcepti ueniam dcedit aplus:ut etiā ꝑter cām procreandi sibi misceanē. Itē aug. in eodē.Si diuges prani mores ad talē dcubitum impellūt:nuptie tñ ab adulterio seu fornicatione defendūt. So.coit⁹ diugalis ali⁹ est licit⁹.ali⁹ ꝓmissus.ali⁹ ꝓhibit⁹. Licit⁹ sicut dictū ē:ē coit⁹ diugalis triplici de causa.permissus ꝙ ē coit⁹ ex fragilitate seu infirmitate carnis ꝓueniēs: ī quo querit diugalis delectatio:ꝙ ſ dcoitu dei amor ꝓponaē illi delectationi.et ille coit⁹ uenialis ē: quātis non fiat causa ꝓlis:nec reddendi debitū: nec uitande fornicatōis:ꝙ cā delectatōis talis ī cōiuge ꝓpa ⁊ nō ī aliena. Uñ dr̄.ȝz.ca.q.z. iuꝛ auctoritatē Aug.⁊ apl̄i. Institutio diugii exē paradisū facta ē.ut infirmitas ꝓna in ruinā turpitudis honestate excipeē diugii. Et augustin⁹ de adulterinis diugiis.Usus nālis si ultra modū ꝓlabit ī uxorē:qdē ē ueniale.in meretrice ꝙ damnabile. Prohibit⁹ diugal coit⁹ ē q̄ ex uolūtate ſbdita libidini ꝛtra honestatē diugii ⁊ ordinē rōnis ꝓcedēt:ut illō qō fit ad satiandā libidinē ꝑ meretricias blāditias:fm quē modū dic̄ Diero.Nihil fedi⁹: q̄ uxorē amare q̄i adulterā. Ad illa ḡ que dic̄ Diero. ꝑz rn̄sio. qm̄ itelligūē de coitu ȝ⁰ modo dicto. Ad illa ꝙ q̄ dic̄ aug. patet q̄ itelligāē z⁹ mō.tñ ad pleniorē itelligētiā notādū.q̄ libido uoluptat̄ aliq̄n ꝓuenit uolūtatē.aliq̄n ꝓuenit.Cū ꝓuenit cū dilictōe que ꝑdicta est coit⁹ ex illa ꝛte ꝓcedēs ē ꝓmissus. Cū ꝙ ꝓuenit libido a uolūtate.ut.ſ.cū qs de industria utiē calidis ⁊ īcentiuis.uel cū excitat ī se ipso mot⁹ libidis ꝓpter satieratē libidinis seu delectatōis coit⁹ ē ꝓhibit⁹ ⁊ illicit⁹

Sz q̄riē utꝛ ex aliis causis sit ꝓhibit⁹ coit⁹ diugal. Ad qō sic..Aug. de adulterinis diugiis.Coit⁹ ꝛtra nāz execrabilr̄ fit ī meretrice

sed execrabilꝰ ī vxore. Item Aug. cōꝛ Iouinianū.i.li. Coitꝰ extra nām semp illicitꝰ ē. ḡ ex modo indebito hoc ē īnāli ē illicitꝰ coitꝰ coniugalis. ḡ ⁊ hic ꝓhibitꝰ. Item Isidorus. Sūt mulieres: que sic aīalia absq; vlla discretiōe indefinēter libidini seruiūt. has ḡ nec muris pecudibꝰ coparaueriz. Pecora. n. cū accipiunt vltra nō indigēt maribꝰ ad copulā sui. ergo coitꝰ cū coniuge post ceptū est extra rōnem. ḡ illicitꝰ ⁊ ꝓhibitꝰ. Item Piero. Qui vicūt cā reipublice ⁊ generis humani se vxoribus coniugi: imitent saltē pecudes: et postq̄ vēter vxoris intumuerit: nō pdāt filios: nec amatores se exhibeāt vxoribꝰ: ſ maritos. ḡ coitꝰ cū vxore ꝓpinqua partui ē illicitꝰ. Item Leuit. is. Ad mulierē q̄ patit menstrua nō accedes sup quē locū Aug⁹. Accio vtriq; extinētia indicit. Item ibidē ī eodē. Ita cū ſ sufficiēter dixisset ī supioribꝰ. hic etiā repetit ne ī supioribus forte figurate videt accipiēdū. Item sup illud Ezech. is. Si ad mulierē mēstruatā nō accesserit: vita viuet. dic glo. Precipit ḡ vt viri nō solū ī alienis: ſ etiā ī suis uxoribꝰ modū ⁊ tpa seruēt. Item sup illō Isa. 64. Dēs iusticie vestre q̄si pānꝰ mēstruate. Piero. Tūc viri debēt abstinē ab vxoribꝰ. tūc. n. accipiūt membris damnati. ceci. claudi. leprosi. vt ga parētes nō erubuerūt ī actani admiscerī: eoz patenter ptām ⁊ aperte a actis redarguantur in paruulis. ḡ tpe menstruoz coitꝰ coniugalis ē illicitꝰ. Item dic Piero. q̄ tpe quo vescūt carnes agni abstinēdū ē. Item. z. R. xi. dixit Urias regi Dauid. nō sibi liceret dormire cū vxore sua: quādiu arcba dñi erat ī castris. ex qbꝰ relinḡt q̄ illicitꝰ ē coitꝰ coniugal ī solēnitatibꝰ ⁊ tpibꝰ ieiunioz: q̄ sunt indicta cuilibz xpiano ad orandū ⁊ ad militādum extra carnalia desideria. Conc. ſm ius nāle quilibz pōt vti re sua sic vult. Cū ḡ vxor viri sit: pōt vti ea vt vult. ḡ in ea delectari: dū tñ ſb deo quocūq; mō vult. Item. i. ad cor. 7. Uxori vir debitū reddat ⁊ e9°. ḡ q̄cūq; petat debituz vir ab vxore dz reddere. ⁊ e9°. Item in eodē Mulier nō bz ptātē sui corporis: ſ vir. ⁊ e9°. ḡ vir potest uti corpore vxoris q̄n vult ⁊ quō vult. Si distinguat sic solet distīgui q̄ est dīa ī coitu coniugali ī petēdo ⁊ ī reddendo. in omnibꝰ pdictis casibꝰ ptām ē ī petendo et nō ī reddēdo: si petat affectu satiāde libidis nel mō nel statu nl tempore indebito. Cōc Ro. i. Nō solū q faciūt: ſ q cōsentiūt. Glo. Dī cōsentire q manifesto facinori desinit obuiare Cū ḡ ille q reddit tempore īdebito nō obuiet cōsentit. ḡ puaricat. Item furioso petēti gladium etiam si iurassem: non teneor reddere gladiū: cū quo vlt interficere se. ḡ multo magis nec viro petēti tempore uel modo īdebito carnale debitū tenet uxor reddē: cū in ipo īterficiat se spūalr. Item si dicēt uxor q̄ teneret reddē: si pūmat uel opinet q̄ fornicabit si nō reddat. Conc. Magis īnitēdū est scie q̄ opīoni. Dz ipsa scit q̄ si reddat ipe peccabit mortalr. nō aūt scit q̄ fornicabit: cū sit cōtīgens de futuro. ḡ magis tenet cauere ne ipse peccet coeūdo cū ipa tpe vl mō īdebito q̄ ne fornicet cū alia. Item ī re dubia ⁊ īcerta melioꝛ est īterptādū. ḡ cū nix fornicaturū sit cōtīgēs ⁊ īcertū: dz ī meliorem partem interptari. ḡ nec fornicatuꝛ. Nō ḡ tenebit in pdicto casu reddē debitū. Item querit utꝛ sic tenet: ut dicūt: reddē oī tpe: ut ꝛ silr tenearur reddē omni loco: et uidet q̄ sic. ga sic ī nullo tpe bz ptātē sui corporis: ita nullo loco

Do. cedēdū sic pōstēsū est: q̄ coitꝰ coniugal ē prohibitꝰ cū ē ꝓpter satiādā libidinē p meretricias blandicias. et cū sit pter naturalez modū. Cum ī statu ꝓhibito ut cū uxore iniq̄ partui nl exīte ī fluxu menstruo. Cum ī tpe īhibito: cū ī loco īdebito. Et omnes isti modi reducūt ad mechiā: ī cꝰ ꝓhibitōe ut dic aug. prohibet oīs illicitꝰ coitꝰ. Ad illō ergo q̄ obr q̄ glz pōt uti re sua. Ꝛ dz ē ad illud ad q̄ sibi cedit. Un aug. de bono coniugali. Tantū valet ordinatio creatoris ⁊ ordo creature ut ī rebꝰ ad utēdū cessis: ⁊ cū modꝰ exceditur lōge tolerabilꝰ fit q̄ ī eis q̄ cessa nō sūt: nel unꝰ nel rarꝰ excessus. hoc est dicē ī mēbris ad hoc cessis q̄ ī membris ad hoc non cessis. Un ī eodē Aug. Pessimū malū q̄ dō conc nāz fit: ut si uir membro mulieris nō ad bꝰ cesso voluerit uti. Ad illō Do q̄ obic dō. q̄ ī oībꝰ predcīs casibꝰ peccat petendo. ī reddēdo aūt distīguēdū est. ga aut petit coniugalr: aut meretricalr. si meretricalr nō tenet reddere Si coniugalr ut utat ea sic uxore: et excludit cōc nām modꝰ. Un adhuc refert de loco ut ꝛ sit sacer. uel non sacer. publicꝰ uel puatꝰ. ⁊ dicūt q̄ non tēt ī loco sacro ꝓpter reuerētiā di q̄ dz ꝓponi. ⁊ facile potest diuerti. Item nec ī loco publico ꝓpter scandalum pri. Si Do sit locꝰ nō sacer et puatꝰ. adhuc refert de tpe ⁊ statu mlieris. ut si sit ī tempore menstruoso. uel uicina partui. ga tūc eadē ē ī bis rō. Et ē distīguēdū. ga aut tūc credit pbabiliter q

tūc adulterabit nisi reddat debitū.aut ñ.Si nō:nō dz reddē.Si sic: dz reddē. Ad illud ro qō obic̄:q̄ osentit facinori ga nō obuiat. dō.q̄ nō ē vex. nō.n.osentit actiōi viri que illicita ē:ꝙ passioni sue que debita ē cū petit a uiro.nec etiā dz obuiare:ga si obuiaret acci deret peius. Ad illō qō obic̄ de scīa ⁊ opi nione dō. q̄ sine reddat siue nō reddat: scit ipm transgredi.ꝙ si reddat:transgredit rōe tpis ideb̄iti:vel stat⁹:tñ cū oiuge fm actum. Si ro nō reddat scit ipm transgredi: sic̄ est possibile fm volūtatē ⁊ affectū adulterandi ⁊ pbabilr̄ psumit ipm adulteratuꝝ fm affe ctum.et ist̄ō z⁹ grau⁹ ē q̄ pmū. et ideo non peccabit:nō pbib̄edo malū min⁹ ꝓpter euitā dum maius. Ad aliud qō obic̄ q̄ dubium dz interptari i meli⁹. dō.q̄ vex ēnisi pbet otrariū.Sz i hoc q̄ ipse petit obstinate pbat ei⁹ incōtinentia:sic̄ cū possibile ē. Ad vlti mū qō querit vtrū i oī loco teneat debitum reddere: sicut i oī tempore. dō q nō plurib⁹ ex causis. ꝑmo ga loc⁹ ē mēsura ꝓpationis ⁊ otaminatōem recipit ab actu. tempus vero coīs mēsura ē:nec recipit otaminationē.Jtē plura tempora nō possūt siml esse sic mlta lo ca.Uñ si petit i sacro loco statiz pōt diuertē ad aliū locū sine periclo. ꝙ expectare vsq̄ ad aliud tempus nō poterit sine periclo. Jtem ga i oī tempore pōt fieri sine scandalo:ꝙ non sic i oī loco. Consequēter querēdū eēt ut ꝓ prohibeat mechia corpal aut spūal: ꝙ ist̄ō de terminabit:qñ q̄ret de vltimo pcepto.⁊ silr̄ de oparatōe mechie ad alia pcepta.

Post predicta transeundū est ad ingsitōem septimi pcepti de calogi:quo dr̄ ñ furtū facies.Circa qō q̄rim⁹ gnq̄. Primo qd pbibeat nolle furti. z⁹ an oīs rapina sit hic pbibita. 3⁹ an furtum ⁊ rapina sint i aliq̄ casu licita. 4⁹ an vsa sit pbibita hic. 5⁹ qualr̄ furtū ⁊ rapina interptatiua sint hic pbibita.

Ad primū sic Isidor⁹. furtū dr̄ a furuo .i. nigro. eo q̄ clam ⁊ obscure fiat. g̃ nolle furti intellr̄ rapina pbiberi. Jtē si nolle furti in tellr̄ rapina.Sz sic̄ dic̄ Ambro.Nemo dicat p pm qō omune est. plusq̄ suffic̄ ad sumptus violēter obtētū ē.g̃ hēre supflua diuitib⁹ ra pina ē.Sz ostat q istud hēre non ē otractare rē aliēā zc. g̃ nolle furti nō tm intellr̄ octatio rei aliene zc. Jtē dicūt q furtū ē otractatio rei aliene inuito dño.⁊ sic opbendit ra pinā.Et i hac rōne hic pbibet. Sz otra.Si furtū ē otractatio rei aliene zc.g̃ si furer rem meā impignoratā non omittā furtū.ga non octo rem alienā.Sz ꝑ null⁹ dicet.s.q̄ nō cō mittā furtū.g̃ furtū ē nō solū i otractatione rei aliene. Jtē cū otīgat supabūdātia vse vari vsario volēte dño: ga placet ei vt me diocrē vsam accipiet:ga ei mutuat:vr̄ q̄ nō sit hic vsa nolle furti pbibita. Jtē queriꝫ vtrū nolle furti itelligat octatio tm rez ir rōnabiliū possessoꝝ:qō dr̄ relinq ex pdictis. qōne de distinctiōe pceptoꝝ. vbi dr̄ q ꝑ pcepto pbibet iuria ꝓximi i rebus possessis.

Cont̄.Exo.xi.Si qs furat⁹ fuerit hominē: ꝙuictus morte moriet. So.Furtū dr̄ ꝓprie. omuniter.interptatiue. ꝓprie dr̄ octatio rei aliene ig̃rāte dño or̄ suam volūtatē:nec opz addē aliud.vt dicat sic volurūt qdam: rei aliene mobilis. ga itellr̄ nolle octarōis.Res .n.imobilis octari nō pōt.et fm ꝑ ꝙ dist̄inquit a rapina ⁊ vsa. nā rapina ē octatio rei aliene sciēte dño or̄ eius volūtatē. vsa ē octatio rei aliene sciēte dño or̄ ei⁹ absolutā:ꝙ nō or̄ oīodā volūtatē. Coīter ro furtū dr̄ omnis il licita vsꝑpatio rei aliene fm q̄ dic̄ Aug. in li. .q.exo.zz. Furti nomine bñ intellr̄ omnis illi cita usꝑpatio rei aliene. Non.n.rapinā pmisit q furtū ꝓhibuit. ꝙ aperte totū intelligē uo luit qcqd illicite rez ꝓximi auferet. Et fm ꝑ nolle furti itellr̄ rapina ⁊ vsa. Interptatie ro dr̄ furtū ois illicita rez possessio. Aug⁹. ad Macedoniū.Nōne oēs q sibi uidēt gau dere licite ogsit:eisq̄ uti nelciūt:alienū pos sidē ouīcūt.Doc.n.recte alienū nō ē. qō iure possidet.hoc aūt iur̄:quod iuste. et hoc iuste quod bñ.Omne igit quod male possidet alienū ē.Male aūt possidet q male utit. Et p ꝑ ꝓ rñsio ad ꝑmū obiectū ⁊ z⁹. Ad 3⁹ dō q res impignorata nō ē plene ꝓpria: imo quo usq̄ soluat pecunia ul mutuū ꝓ quo obliga ta ē:manet non ppa.⁊ ideo octatio illi⁹ erit furtū. Ad 4⁹ dō.q̄ usa vat uolente dño uolūtate oditōali nō absoluta. absolute enim uellz gtis sibi mutuum exhiberi.ꝙ añq̄ nō sibi exhibeat:mult vare.unde inuito dño uolūta te absoluta semp recipit usa. Ad ultimuꝫ dō q furtum intellr̄ octatio cuiusq̄ alie ne rei inquātū ēnsit i possessionem siue sit rō nale seu irrōnale.sed sine intentione possessi onis nō intelligit hic furtū hominis.Exo.xi. Unde ibi dr̄.Si quis furat⁹ fuerit hominem

⁊ vendiderit.qđ.n.vendit vt res ꝓpria pos fidet. Nondū aūt q ſ⁹ canones ⁊ leges hu manas furto⁊ quedā retinēt nomē generale Quedā recipiūt nomē ſpāle. Nā ſic dic Aug. ſuper Joh .iz. Judas fur erat ⁊ ſacrilegus ga fur ſacro⁊. vñ ſacrilegiū furtū rei ſacre.

Itē ī furto Jude fuit peclat⁹.peculat⁹aūt dr furtū de republica.z3.ca.q.4. Furtū vero gregis dr abigeat⁹. Furtū ho hoīs dr plagiū Preter ergo nomē ommune furti habes q̄tuor appropara.ſacrilegiū.peculatum.abigeatus. plagium.

Deinde queritur an

omnis rapina ſit ꝓhibita lē ꝑcepto. Ad qđ ſic Aug.ſup exo.zz. Penale eſt occulte auferre. multo maioris pene eſt uiſibiliter eripere. Auferre ḡ violēter ſeu occulte ſeu manifeſte hz ſuū ꝑceptū. Furti aūt noīe bñ intellr. Cōē .iz.exo. Filii iſrael exituri de egypto ſpoliaue rūt egyptios:⁊ a vicinis ſuis accepunt ⁊ ab ſtulerūt vaſa argētea ⁊ aurea.ex qb⁹ edifica uerūt poſtea tabernaculū dño. ḡ rapina ſeu ſpoliatio ī ſili caſu ñ ē ꝓhibita. Itē rapina dr coīter ad rapinā re⁊ ⁊ ad raptū mulie⁊ ſic hr.36.q.i. Rapina duplr fieri dr. Aliqñ.n. ipa res rapit.alñ ipſi⁹ rei vſus violēt eripit. Res ipſa tūc rapit cū violēter dño eripitur vt in ꝓpetuū teneat. Aliqñ nō res ipſa affectat:ſ vſus eius dño ꝓhibēte violēter uſurpat. Raptus ḡ admiſit q florē ætatis puelle renitētis violēter eripuit. Hz rapt⁹ dr ee ſpēs fornicatōis generalr dicte:ſic ibidē dr. Fornicatio lz videat eſſe gen⁹ cuiuſlz illiciti coit⁹ q ſit ex uxorem legitimā. tñ ſpalr intellr in vſu viduaru⁊ vel meretricū uel ocubina⁊.ſic ſtupr ꝓpe ⁊ginam eſt illicita defloratio: ⁊ adulteriū alieni thori violatio.et īcest⁹ oſan guinea⁊ uel affiniū abuſus. Raptus ho cum puella violēter a domo patris ducit ut corrupta ī uxorē bēat.ḡ aliqua dria rapine eſt: que nō ꝓhibet hoc ꝑcepto: ſ illo. nō mechaberis vt raptus. So. Rapina ſm ſuā rōez propriā que eſt otractatio rei aliene violēta. et dr uolūtatem poſſidēti ī oī caſu lē ꝑcepto ꝓhibet. Ad illud qđ obr de filiis iſrael dō.q ꝓpe nō omiſerūt rapinā. Unde aug⁹.in qōnib⁹ſup exo.xi. Dixit dns ad Moyſem. Pe tat uir ⁊c. Non hinc quiſq furandi exēplum putare dz ad expoliādū iſto mō primū. hoc enim iuſſit deus qui nouerat: qđ quēq pati oporteat.nec iſraelite furtū fecerūt. ſ deo iubenti miſterium tribuerūt. Ad z⁹ dō. q rapina dr coīter quelz otractatio rei aliene violēta ſeu ad poſſidēdū: ſeu ad delectandū Et ſm hoc oprehendit raptū. Itē dr ꝓprie otractatio ad poſſidēdū. ⁊ ſm hoc nō oprehendit raptum. Preterea in raptu duplex eſt ꝙaricatio.nā quātū ad actionē ptinet ad rapinam.et ꝓhibet hic. Quātū ad ītentōem pertinet ad mechiam.et ꝓhibet cum dicitur non mechaberis.

Conſequēter que

rit utrū furtū uel rapina in aliquo caſu ſint licita.et ponit quadruplex caſus.

Primus in cauſa neceſſitat. Secundus in cauſa pietat. Tertⁱ⁹ in cauſa iuſticie.

Quartus in euētu inuētōis.

Quantum adprimu⁊

querit vtrū ille q furat ncēitate famis uel ſitis uel alic⁹ hi⁹ opulſus faciat dr illud preceptū.q nō vr.quia in neceſſitate omnia ſūt coīa.ḡ iſte in neceſſitate ſtitut⁹ non accipit quod alienū eſt:ſ quod ſuū.ḡ non peccat exē plo diſcipulo⁊: qui neceſſitate famis ſpicas uellētes excuſant a dño Math.iz. Itē idē probat exēplo Dauid:q neceſſitate comedit panes ꝓpōis: ſic ipe domin⁹ dic. Itē dives ille q dñs eſt rei quam iſte furat tenet ex ꝑcepto dñi ei ſbuenire. unde paſce fame mori entem quem ſi non paueris occidiſti: ſic dic glo.ſup illud deutero. nō occides. Conr ê decretalis.5.li.ti.de furtis. ex penitētiali Iſidori. Si qs p neceſſitatē famis aut nuditatis furat⁹ fuerit cibaria:ueſtē: uel pec⁹: pemteat ebdomedas tres. So.dō.q refert ī neceſſitate an ſit leuis uel nebemēs. Et ſi nebemēs: aut alio mō releuabil q furando. aut nō. Si leuis ſit ⁊ alio mō releuabil q furādo nō excuſabit a tranſgreſſione h⁹ ꝑcepti:quantum ad totū. Si ſit nebemēs ⁊ nullo alio mō releuabilis:excuſat a toto:nec ſm ritatē ē furtū: ga in tali ncēitate oīa ſunt coīa. Decretal ho imponit pnīa⁊ ꝓpter ambiguū:⁊ ne ſit ꝓnus ad furtum.

Deinde queritur in

caſu pietat de illo q furat rem uſurarii uel auari:ut inde faciat elam utrū peccet. otra hoc ꝑceptū.uidet q nō:qa imitat Job dicēte Conterebam molas iniqui:⁊ de dētibus illi⁹ auferebam ꝑdam.29. Conr. Ro.3. Faciam⁹

malū vt eueniāt bona/absit. Itē aug. Quis dicet furemur diuitib⁹: vt hēam⁹ qd dem⁹ paupib⁹. q̄si dicat null⁹. Item aug⁹. de tali bus dic. Dui⁹ cogitatio dyaboli calliditatē surripit. Nā si totū tribuat qđ abstulerat auget plus ꝑtm̄ q̄ minuat. qa aufert sibi copiā restituēdi. Peccatū g̃ ē furari uxarius. Sz qđ peccatū/nō nisi furtū. Item queritᵉ lr̄ de muliere que furat uiro suo pecuniā vl aliqd aliud vt inde faciat el'am: vtrū peccet. vr̄ ꝙ sic. Sñ. 4. dr̄ mulieri. Sub viri ptāte eris. vñ accipit ꝙ vxor votū otinētie vel abstinentie nō pōt emittē fine ꝯsensu uiri. g̃ multo fortiᵒ nec dare el'am. So. ad ꝓmum dō. ꝙ furari alicui vt de furto ſbueniat alii: peccatū est. Illa ẏo auctoritas Job: ꝑ quā videbat ꝓbari ꝯtriū: intellr̄ de iudicibus: quoꝝ interest vt fures puniant ⁊ furta restitui faciant. Ad illud quod zᵒ queritᵉ ō vxore dō. ꝙ si uxor bz res de patrimonio ꝑter uotem: de ill' inuito dño potest facere el'am. De reb⁹ aut̄ viri vt de pane ⁊ aliis: que de bono more solent ad mulieꝝ dispositōem ptinē: pōt ⁊ debz facere el'am. moderate tñ ſm facultates viri sui: ⁊ debet semper sibi formare ꝯscientiam ꝙ non displiceat marito.

Queritur ꝯter circa casaz iusticie. ꝓmo de his que rapiūt in bello. zᵒ de his que rapiūt ab infidelib⁹. Nā in iusto bello vr̄ rapina licita ſm ambro. i li. de patriarchis. vbi dic. Dicat aliquis cū ipe uicit qđ dixit Abraā ad regē sodomorū. gñ. 14. nihil sumā abste. cū preda vtiq; fuerit in potestate victoris: docet militārē disciplinā vt regi seruent omnia: qđ intelligēdū ē aliis distribuendo ꝓ qualitate laboꝝ.

Conr̄. Aug. de ẏbis dñi ṫctatu. 19. Militare nō ē delictū: ſ ꝓpter predā militare ꝑtm̄.

So. dō ꝙ refert an bellū sit iustū vl iniustū In bello iniusto indistincte ē ꝓhibitū. In bello ẏo iusto transferr̄ dñiū rez illoꝝ q̄ iuste debellāt in iuste debellantes ipsa lege institucie ꝓncipis ītercueniēte auctoritate. refert tñ an aliqs deꝺeat in iusto bello intentione cupiditat vel seueritate iusticie. ꝓmo mō rapina ē quantū ad affectū: q̄uis nō quātū ad actū zᵒ modo nō est rapina. Itē q̄rit ō rapt⁹ ab ifidelib⁹. Nā rapit ab illis uidet licitū. Unde aug. ad Uincētiū. Res quecūq; terrena non recte a quoq; possideri pōt: nisi iuſ dño: quo ꝯta sunt iustoꝝ. aut iure humano qđ ī potestate est regum terre. Ideo ꝙ res falso appellatis vestras: quas nec iuste possidetis: ⁊ ſm leges terrenoꝝ regū amittē iusti estis. Logr̄ br̄id donasti. Itē idem ī eodē. Frustra diciti. nos ī eis ogregādis laborem⁹: cū scriptū legatis. Labores impioꝝ iusti edēt. Ite augustin⁹ or̄ Petiliānū. Ad oēs iniquos vox illa dñi valet Math. zz. Auferet a vobis regnū dei ⁊ dabit genti faciēti fructū seu iusticiam eius. nō frustra scriptū ē. Labores impioꝝ iusti edēt. Propter qđ magis mirari debetis: ꝙ adhuc tenetis aliquid: q̄ ꝙ aliquid amisistis. Item Aug⁹ in epla ad Uincētiū Si ꝯsiderem⁹ qđ scriptū est in li. sap̄. 10. Ideo iusti tulerūt spolia impioꝝ. Item qđ legitur. 13. puer. Thesaurizat iustis diuitie impiorū. Alia lr̄a videbim⁹ non ee q̄rendū: qui habeāt res hereticoꝝ: ſ q̄ sint ī societate iustoꝝ Ex his q̄ uidet reling ꝙ tam br̄tici q̄ indei: q̄ saraceni reb⁹ quas habēt: licite potuerunt spoliari. quod qdam indistincte ꝯcedunt.

Sz conr̄. ꝑceptū ē iuris naturalis. Nō facias alii qđ tibi nō uis fieri. g̃ hoc semp ⁊ cum omnib⁹ obseruādū. Sz nos nollem⁹ ab eis expoliari. g̃ cū spoliam⁹ eos facim⁹ ꝯtra h̄ ꝑceptū. So. dō. ꝙ refert utrū ille q̄ infideles expoliat hēat auctoritatē rei publice uel nō. si nō bz: expoliando ꝯmittit rapinā: sic homicidiū ꝯmittit q̄ maleficū interfic̄ sua nō superioris auctoritate. Si habz auctoritatē diſi guīt qdā inter iudeos ⁊ alios. nam ō iudeis ꝑceptum ē eccl'ie in ꝑs. Ne occidas eos ne qñ obliniscāt populi mei. ⁊ etiā qa scriptū ē. Relige ꝯuertēt. Ro. io. ⁊ Isa. 6. De br̄ticis ẏo ⁊ saracenis ꝑceptū ē Exo. zz. Maleficos nō patieris uiuē. Exquo g̃ iuste possūt occidi ⁊ iuste poterūt expoliari. iuxta ẏo qa ꝓmitti debēt uitē spoliari nō debēt reb⁹ uite neccīis. ſ a ꝓncipib⁹ expoliari pñt oīb⁹ ꝑter neccīis. Deutero. 28. Aduena q̄ tecū ẏsaī terra ascēdet sup te: eritq; ſblimior. Tu aut̄ descēdes ⁊ eris īferior. ipse fenerabit tibi: ⁊ tu nō fenerabis ei. Ex quo ostēdit ꝙ nō debeāt ꝓmitti fenerar̄ xp̄ianis. Et segr̄. seruies inimico quē ītittet dñs tibi fame ⁊ siti ⁊ nuditate ⁊ oīum penuria. Ad illō qđ obic. nō facias alii qđ tibi nō uis fieri. dō. ꝙ sic intelligēdū est. Qđ tibi ñ uis fieri. s. qđ uis iuste tibi ñ fieri.

Postmodū q̄rit in casu īuētionis. Ad qđ sic. aug. in quadā omel. ⁊ r̄citat. 14. c. q. 5. Si qd inueniſti ⁊ nō reddidiſti: rapuiſti. Itē Piero⁹. super Leuit. Alti sine peccato putant esse ſ

alienū qđ īuenerīt teneāt: diſcāt ℔ peccatū ſile eſſe rapine: ſi gs inuēta ñ reddat. Cōē dīc lex ī li. inſtitutionū de rer̄ dīſiōe. Quiſ gs theſauros ī ſuo loco īuenerit: adrian⁹ nā ſem equitatē ſecut⁹ ei ocēſſit q inuenerit: ac ſi gs alieno ī loco nō data ad hoc opa: ſ fortuitu inuenit: dimidiū īuctori. dimidiū dño ſoli ocēſſit. g̃ nō ē ver̄ gñalr̄ q̄ rē inuentam retinere ſit rape. Ad ℔ qdam rñdent p diſtīctiōem dicētes. q̄ ſi gs inuenerit rē habitaz p;o derelicta: lz habuerit aīum furandi: non tñ furtū omiſit: qa nō erat cui fieret. Itē ſi credit q̄ hēret̄ p derelicta: ⁊ tñ ñ ē derelicta nō omittit furtū. Itē ſi nō hēat̄ p derelicta: nec credat̄ derelicta: eo tñ aīo accipit: vt dño reſtituat: nō omittit furtū. Si ;o aliq̄ iſtoz nō ocurrat: dicūt omitti furtū. De theſauro ;o dicūt q̄ hr̄ p derelicto. Conr̄ hoc ſic obr̄. ſic dīc aug⁹. ī predicta omel. Deus cor interrogat nō manū. Si ergo aliqs inuenerit rem que hēt̄ p derelicta: ⁊ accipiat animo furandi: omittit furtum. qđ ocendū eſt.

Proptēa diſtīguēdū ē ī reb⁹ inuētis: ⁊ aīo inuenient. In reb⁹. qa q̄dam res in nullo⁹ bonis ſunt ⁊ occupāti ocedūt̄. ⁊ ℔ ē duplr̄. nā q̄dam ſunt res que nūq̄ fuerūt poſſeſſe: de q bus dīc lex ī li. oſtitutionū de rer̄ inuētione Lapilli ⁊ gēne zc̄ que littore maris īueniūt̄: iure nāli ſtatim inventoris fiunt. Itē ſunt q̄dam res que aliq̄ poſſeſſe fuerūt: ſ derelicte ſunt vt theſauri in predicto caſu. ⁊ dicit̄ theſaur⁹ pecunia ab ignotis dñis vetuſtiozi tpe abſcondita. Alie ;o res ſunt que ī alicuius bonis ſunt. In p̄mis duob⁹ caſib⁹ īuēta retinē nō ē rape. In ultimo ;o diſtīguēdum aut credūt̄ derelicte. aut nō credūt̄. Si credunt̄: ignorantia qne eſt facti excuſat. Si nō credūt̄: otractatio ē rei aliene ⁊ furtū.

Conſequēter que

rit̄ an hoc p̄cepto intelligat̄ vſura phībita. Et p̄mo q̄rit̄ vtrū phībeat̄ vſura quantū ad affectū. 2° an phībeat̄ vlr q̄tū ad actum.

Ad primuz ſic

Luce. 6. Date mutuū nihil inde ſperātes. Ybi dīc glo. q̄ hic phībetur vſa. g̃ ſola ſpes aliqd accipiēdi p̄ter ſortem facit vſarium. Itē ſola volūtas īterficiendi hoīem fac̄ homicidiū. ſola volūtas fornicandi fac̄ fornicationē: ſic dr̄ in gnto Mat̄h. Qui viderit mulierē ad ocupiſcēdū zc̄. quar̄ g̃ ſilr̄ ſola volūtas accipiēdi p̄ter ſortē fac̄ vſarū. Ad ℔ dicūt alīq q̄ ſola voluntas nō fac̄ vſariū niſi interueniat pactū. Sz oc̄ Eſto q̄ iſte timore eccleſie nō fac̄ pactū: ſ tñ habet voluntatē. Ali⁹ vult ⁊ fac̄ pactū. Inde ſic. p̄uer. 16. Sp̄ūum ponderator ē dominus. .i. volūtatū. ſ talē habet voluntatē iſte: q̄lez ille. g̃ ſi voluntas illius fac̄ vſariū: et voluntas iſtius ſilr̄ faciet uſurariū. qđ aliq ocedūt

Sz conr̄. Quilz tenet̄ eſſe grat⁹ ad bñficia g̃ mutuū accipiēs debet eſſe grat⁹ mutuanti g̃ dñs poteſt ſperare aliquod bñficiū ab eo q mutuat. g̃ ⁊ aliquā ſupabūdātiā. Item ex dono gs licite pōt ſperare donū. g̃ ex mutuo mutuū pōt ſperare. So. dō. q̄ cuz diuerſe ſcīe diuerſas bñt oſideratōes a diuerſis ſcientib⁹ idem diuerſimode oſideret̄. Dīc ē q̄ ſm leges humanas ſola volūtas nō fac̄ uſurariū: qa lex humana manū coibet: nō aīum. Secūdū vero legem dīnam que aīum coibet ſola volūtas fac̄ uſurariū. Ad p̄mū g̃ obiectum rñdēdū. q̄ mutuās pōt ſperare illō ad qđ tenet̄ accipiēs. qa ī oſili caſu. ſ. neceſſitat̄ tenet̄ accipiēs mutuū illi q dat vare: ſilr̄ etiā ſi nō dediſſz p̄us. unde poteſt illud ſpare mutuās a recipiēte: nō tñ ex ui mutui: ſ ex caritate recipiēt̄ mutuū. Mutua. n. bñficia accēdūt caritatē. et que etiam ex precepto dei oz indigēti mutuū dare. Et p hoc ſoluit̄ z⁹. Bñ. n. ocedēdū ē q̄ mutuās pōt ab eo q recepit ī ſili caſu ſpare mutuū: qa ad hoc tenet̄ ali⁹ tñ ſi hac intentione tradit ſibi mutuū nō eſt meritoziū: qa nō ponit deum finez. Ideo dīc dñs. Date mutuū nihil inde ſp̄ātes. ſ. ab homine: ſ a deo retributionē.

Sequitur querere utr̄ uſa

quantū ad actū ulr̄ ſit p̄hibita hoc precepto. Ad qđ ſic. p̄s. Qui pecuniā ſuā nō dedit ad uſurā. q̄ſi dicat. q dat ad uſam ñ habitabit ī tabernaculo dñi. Dare g̃ ad uſuram ulr̄ eſt malū. g̃ p̄hibitū non niſi iſto p̄cepto. g̃ zc̄.

Item Ezech. 18. Qui uſam ⁊ ſupabūdātiā ñ accepit uita uiuet. g̃ p oc̄riū q accepit morie. g̃ malū: ⁊ inde ut p̄us. Item exo. zz. Si pecuniā vederis paupi: nō urgebis quaſi exactor: nec uſis opp;imes. Item Luce. 6°. Date mutuū nihil inde ſpantes. Ecce ex his patet q̄ dare ad uſuram: ⁊ ſpare aliqd p̄ter ſortem generalr̄ eſt phībitū. Conr̄. Deut. 23. Non feneraberis frī tuo: ſ alieno. q̄ licet fenerari alieno. Itē Ambro. Uſuras exigas

ab eo cui iuste nocē desideras. Item mai⁹ pctm̄ ē occidē q̄ dare ad usuram. Sz ī aliquo casu nō solū licet occidē:īmo est meritorium sīc ē in iusto iudice:q maleficū iuste damnat ad mortē.g̃ ⁊ filr dare ad usurā in aliquo casu erit licitū. Item ex p̄cepto dn̄i licite asportauerūt iudei vasa egyptioꝝ exo.iz.g̃ filr rōne ex p̄cepto dn̄i ꝑterit qs licite dare ad vsam ⁊ aliqd accipe preter sortē. Min⁹ enīz malū est partē accipe q̄ totū. Item lex iustiniani pmittit vsas centesimas ⁊ quadragesimas.⁊ supponēdū ē qm̄ bñ pmittit. Item iste q accipit mutuū pōt rē suā dare vsario ⁊ sic ⁊ vult.et dīc ei. Ego do tibi istā pecuniam preter sortē.igit̄ ista supabūdātia ē ꝑpa vsarii iuste: qa ē ex dono illius q habet ius dandi.g̃ vsari⁹ nō vsurpat sibi rē alienā manentē alienā. Item esto q sic fiat ꝺtractus Maruo tibi pecuniā istā vt des mihi tantuz preter sortē.g̃ ꝑm hanc formā supabūdantia quā accipit vsari⁹ data ē sibi. g̃ sua ē. Item licet ꝺcedē domū.equū. vasa aurea ꝑ lucro Quare filr nō dare pecuniā ꝑ lucro. Solo dō. q̄ dare ad vsam in se ꝑm se malū ē ⁊ ꝓhibitū. Ad ꝓmo obiectū in ꝯrium dō. q nū q̄ fuit iudeis licitū fenerare alieno. Sz permissum fuit illis:sicut dare libellum repudii: ꝓpter duriciam cordis sui.peccabāt tn̄ mortalr fenerādo alieno. ꝑ pmittebat eis duplici de causa.ſ.ne facerēt pei⁹.i.ne fenerarēt fratrib⁹ suis. Et ga dari erāt ⁊ paulatī trahēdi ad pfectionē. Et ex hoc trahit argumētū. q si nō possum⁹ obtinē ab vsariis vt totū reddant:debem⁹ facē vt saltem partē reddant.

Ad z⁹ dicūt qdā in nullo casu vsam esse exigendam. Et qō dīc Amb. intelligūt nō de vsa ꝓprie: ꝑ de nimia pensione: ⁊ de tributo ab infidelib⁹ exigēdo:vt tali onere p̄grauati ꝺvertāt ad fidē. Alii ḃo illud intelligunt dictū eē ad lr̄am: q ex quo instū bellū movet ex edicto ꝓncipis:ab hostib⁹ licite vsa exigit̄ dū tn̄ nō fiat vitio cupiditat⁹: ꝑ zelo caritat⁹. vt sic macerēt vsis q nō ꝑnt domari armis. Nam cū eos possum⁹ occidē:⁊ oīa eoꝝ possumus nostra facē iur̄ belli.et hec vr̄ eē intētio Ambrosii. vñ statim sequit̄. Ab eo vsam exige:cui iure īferūt arma.huic legitime īferūt usure quē bello vincē nō potes. Ab hoc vsaz exige:quē nō sit crimē occidē. tn̄ ꝓprie loquēdo in hoc sensu nomē vse trahit̄ a propria significatōe:qa nō ē vsꝑtio rei aliene. Ad tertiū dō. q quāuis occidē sit pctm̄ ī se:nō tn̄ ē pctm̄ ꝑm se: Dare aūt ad usam est pctm̄ ī se ⁊ ꝑm se: sīc post patebit. et ideo nō est simile.

Ad quartū dō q filii israel seruierūt egyptiis:⁊ merces nō erat eis reddita. et ꝓpter hoc dn̄s q ē be dn̄s oīum transtulit dn̄ium uasoꝝ illoꝝ ad iudeos.et sic iudei accipiēt ex p̄cepto dn̄i nō peccauerūt:qa nō ꝺceptum erunt rem alienam inuito dn̄o:imo sua. Accipere ḃo usam est ꝺtractare rem alienā manentem alienā:⁊ facere ut ꝺ sua. hoc aūt ē malū ꝑm se ⁊ ꝺtra ius nāle .sicut cognoscē uxorem alienā scienter malū ē in se ⁊ ꝑm se. et illud ideo de⁹ nō ꝑcipet:cū illi⁹ sit optima adducē cū sit optim⁹. Ad aliud ḃo qō obr̄ de lege Justiniani dō. q pmisit usas leuissimas exigi ne accidēt peius:qa erāt hoēs ꝓni ad vādū usuras:elegit iudicās min⁹ malū.ſ.leues usas sustineri q̄ gues: sīc de libello repudii fuit. Añ qdam excipiūt quosdam casus ī qb⁹ permissa est usa.ut ī fideiussore q solait usuras creditori potest eas repetē a debitore ꝓ quo fideiusserat.⁊ recte aduertēti nō ē hec usura qa nō ītēdit fideiussor accipe preter sortem Similr ⁊ in mora ut si debēs mihi centū solvere ad certū terminū:qō qa nō fecisti opor tuit me illā pecuniā accipe ad usam.tu teneris mihi restituere illas ⁊ seruare indēnem. ⁊ planum ē q ī tali casu restituere non ē usa sīc ꝓius. Ad aliud dō. q ille q accipit mutuū nō bz ius vādi usario.qa dn̄s oīum ꝺdīc.ſ.deus.sīc si aliqs hēret feudū ab aliquo terreno dño: nō posset transferre dominiū illi⁹ feudi dño ꝺdicēte. Cū g̃ dn̄s omniū ꝺdicat null⁹ potest vare usario supabūdātiā preter sortem. Ad aliō dō. q qb⁹ cūq; ꝓbis mutet ꝺtā⁹: nihil mutat̄ ī ꝺtracto. Nā semp est puersa usatoris feneratio q̄ cupit rē alienam manentē alienam facē suam.et postea si qs timore q posset cadē in ꝺstantē uiꝝ dicēt nō ꝺsentiēs animo. Accipio te ī uxorē:iudicat reī nullū esse matrimoniū.filr cū iste nēcitate coact⁹ dicat. Ego do tibi tantū preter sortem ⁊ dissentit aīo iudicabit̄ nulla esse donatio.g̃ nihil datū ē usario.g̃ detinet rem alienam inuito dño. Ad ultimū dō. q eodez modo q̄ licet concedē equū ꝑ lucro si sic posset ꝺcedi pecunia nō eēt usa si ꝺcedēs aliqd acciperet ꝑter sortem. In locatione ḃo non transfert̄ dominiū. Et ideo totū pcl'm est in locante si res pereat. Improꝑe ḃo locat̄ pecunia:⁊ ꝓprie mutuat̄. Mō.n.locat̄ nō trāsfert̄ in dominiū eius cui locat̄. Preterea pecunia

nō deteriorat p vsū. et quātū est de se nullā parit vtilitatē vtenti: sic fac equus ⁊ vom⁹ q̄ sunt locata ꝓprie. In mutuo ↄo pecunie trās fert dñiuz. vñ mutuū dr q̄si de meo tuū. ⁊ iō piculū rei mutuate ptinz ad eū q mutuat ꝛ ius nāle ē vt aliqs pcipiat emolumētum de vsu rei q̄ nō est sua. Jō q̄ vsa ē pātm ⁊ intelligit ꝓhibita hoc pcepto. Nō fm Are. triplicē dr̄iam inter mutuū ⁊ locatū. Prima ē qa i mutuo transfert periculū i accipiētē. In locato i eum q vat. 2ª ē qa mutuū ꝓpe non deteriorat p vsū vt pecunia. ⁊ locatū vt domus uel equus. Tertia causa est qa mutuū quātū ē de se nullā vtilitatē parit vtēti. Locatū ↄo parit. vt ager vel equus vel dom⁹. Et hoc intellr̄ de mutuo pecunie.

Deinde queritur de

furto interꝓtatiuo vtrū hic ꝓhibeat. Cōtingit aūt furtū tale multiplr̄ omitti. ſ. in detinēdo. i expēdēdo. i appꝛopando. i emendo. ⁊ vendēdo. Circa pmū querit vtrū diuites q nolūt sbuenire paupib⁹ in necessitate: utrū debeāt iterꝓtari fures ⁊ raptores. Ad q̄ sic Uni bono possunt opponi plura mala. vt largitati ꝓdigalitas ⁊ auaricia. Sz plib⁹ bonis nō opponit vnū malū: qa malū pluris dīsionis est q̄ bonū. q̄ vni pcepto opponēt plures ꝓuaricatōes. Sz plurib⁹ pceptis nō opponit vna ꝓuaricatio. Cū q̄ sbtractio bñficii tpe necessitatis sit ↄ boc pceptū. nō occides: sicut supꝛ victū ē: iuꝛ illā auctoritatem. pasce fame morientē ꝛc. nō erit ↄ illud pceptū. nō furtum facies. q̄ nō erit interꝓtādū furtū uel rapina

Conr. Eccl. 4. Fili eam paupis ne defraudes. et seqr̄. Redde illi debitū tuū. q̄ diuites debēt eas paupib⁹. Si q̄ nō reddūt necessitatis tpe: qa tūc ē tps reddēdi debitū: quid aliud q̄ raptores sunt: vt puta rē alienā. ſ. paupum violēter retinētes. Jtē Ambros⁹. Nō ē minoris crimīs q̄ hñti tollē q̄ cū possis ⁊ abūdans sis indigētib⁹ denegare. Esurientiū panis ē quē tu detines. Uiduaꝛ indumētū q̄ tu recludis. Miseroꝛ redemptio ⁊ absolutio pecunia quā tu i terra refodis. Tot q̄ te sciat bona inuadē: quot posses prestare. Jtē Ambros⁹. Nemo pōt dicat q̄ omune ē. plusq̄z sufficit ad sumpt⁹ vsoluēter obtentū ē. Jgitur dites q supflua ⁊ ulr̄ sumpt⁹ necessaria retinent: cū sciāt ⁊ nideant paupes indigē: rapinā omittūt. q̄ ↄcedim⁹. Intellige tm̄ salua necessitate fm statū ꝓsone. plura. n. sunt necessaria regi q̄ comiti. ⁊ comiti q̄ militi. Necessariū aūt ē regi⁹ thesaurizare: ut īsanientibus hostib⁹ in regnū hēant unde possint militib⁹ in defensione regni stipēdia mīstrare.

Ad illō q̄ obr̄ dō. q̄ una ꝓuaricatio non opponit duob⁹ ꝓceptis. Sz uni⁹ actionis pōt esse duplex ꝓuaricatio. ut in illo q deflorando ꝛginē interfic̄. qa inquātū deflorat: facit ↄ illud ꝓceptū. nō mechaberis. Inquantum interfic̄: facit ↄ illud ꝓceptū nō occides. Silr̄ sbtractio bñficii inquātū nō coīcat bona pauperi tpe necessitat: ē ↄ B ꝓceptū. nō furtum facies. Inquātū ↄo ex defectu paup perit: est ↄtra illud nō occides.

Sequitur de interꝓtatiuo

furto i expēdēdo. Circa B queri⁹ de clericis: q patrimoniū crucifixi paupib⁹ debitū in illicitos usus. ſ. pompis secularib⁹. comessatiōib⁹. ⁊ bi⁹ expēdūt. utrū sint raptores: ⁊ peccēt ↄ boc ꝓceptū. Uideꝛ q̄ sic. qa ↄtātr rem alienam inuito dño. Ait enim Piero⁹. Quicquid bñt clerici paupeꝛ ē. Illud q̄ q̄ expēdit eē paupes qd nisi rapina est! Jtē idem. Ecclesiam fraudare sacrilegiū ē paupib⁹ erogādū. et inde aliqd sbtrahere omniū ꝓdonū crudelitatem supat. Jtē cōciliū tholetanū. Si illi q nulla ex reb⁹ suis paupib⁹ xpi distribuerūt eterni iudicis uoce damnabūt: quāto magis q auferūt paupib⁹ q̄ nō dederūt. Jtē btus .B. Clamāt nudi. clamant famelici. ↄgrūt ⁊ dicūt. Discite pōtifices i freno qd fac aurum. Nūqd a freno expellit frig⁹ aut famē. Nostꝛ est qcqd expenditis. A nobis exhibit crudeli q̄ ↄsumitis inaniter. Ex bis relīqt q clerici q i malos usus bona ecclesie expēdūt sūt raptores. Nō ↄcedim⁹ ſm Ber. scribētē ad quēdam canonicū sic. Cōcedit tibi si altario seruias: ut de altario uiuas. nō tn̄ q emas frena deargētata. grisea naria q̄ pellicea. qcqd ꝓter necessariū victū ⁊ uestitum de altario retines tuum nō ē. rapina ē. sacrilegiuz ē. Sz nunqd tenēt ad restitutōem si habēt aliunde unde possint restituere. aliō nō uideo: qa nō dimittit pātm nisi restituat ablatum. Sz q̄rit de bis q ↄsumunt i ↄsanguineis ditandis ⁊ i potētib⁹ etiā seruiēdis. Nam dr̄. i. ad Thi. .c. Si qs suoꝛ ⁊ maxime domesticoꝛ curam nō habet: fidē negauit: ⁊ est infideli deterioꝛ q̄ cleric⁹ uel eps q nō facit bonum nepotib⁹ suis grauissime peccat. Conr̄ sunt ꝓdicte auctoritates sanctoꝛ. So. Consanguineis

dare qa indigẽtes sunt: ordinate caritati est. Consanguineis dare vt viuẽt & vt datores p eos ingenui videãt de reb⁹ pauperũ rapina est. Item queritur de illis qui bona ecclesie in necessariis expẽdũt. & tñ nõ deseruiũt. nõne sunt raptores? Ad hoc. n. dant eis bñficia ecclesie vt laborẽt ī eccl'ia dei. Si igit nõ laborent nõ debẽt hẽre. Qui. n. nõ laborat nõ mãducet. Si. n. agricole darẽt pecunia vt ī agro laborarent. & ipse acciperet & nõ laboraret: nõne raptor & fur esset? silr vr de istis. Item Piero. Ecclesiã fraudare sacrilegiũ ẽ. Sz ipsi defraudant ecclesiã. Ad hoc. n. dant bñficia ecclesie ut seruiãt ecclesiis. g̃ fũt sacrilegi & raptores. Quod dicendum⁹.

Post modũ queritur de furto interpretatiuo ī appropriando. Circa qd̃ queritur vtrũ clerici appropiando sibi bona ecclesie tractẽt rẽ alienã. Ad qd̃ sic. Aug⁹. Si quatin que nobis sufficiũt possidem⁹ nõ sunt illa nostra & pauperũ: quoꝝ procuratõem qdãmõ gerim⁹. Nã pretextu nobis vsurpatõe vanabili vẽdicam⁹. Item Piero. de clericis. Qui dominũ possidet: & cũ ppha dicit. pars mea dñs: nihil ex oĩm põt hẽre: q si q̃spiam aliqd pter dñm hũerit: pars ei⁹ nõ erit dñs vbi grã. Si aut: si argẽtũ: si possessiones: si uaria suppellectilia: cũ istis partib⁹ dñs nõ dignat fieri pars ei⁹. Rñdent q clerici põt hẽre priũ. Q̃ vo dr q nõ possunt: intellr & statũ pmitiue ecclesie. Actuũ. 4. Nihil priũ aliqs credẽtiũ possidebat: & erant cõia. vel loquit de religiosis psonis. Uel põt dici sine pindicio q clerici ea q̃ hñt iure successionis vt de patrimonio suo possunt habere proprium & de illis facere testamẽtũ. Silr & de his que sunt eis donata nõ intuitu ecclesie: & psone. et de his que aliqua arte vl' labore acquisierũt. Ea vo que habẽt de eccl'ia omnia habẽt cũ pauperib⁹. Unde Ambro⁹. Cõuenior ipse a comitib⁹ vt p me basilice fiat matura traditio dicẽtib⁹ imperatorẽ iur suo iussisse tradi debẽ: utpote in cuius potestate essent omnia Rñdi. si a me petẽt qd̃ meũ ẽ. i. fundũ meum argẽtũ meũ hui⁹ me nõ refragatur: quãquã cõia que mea sunt pauperũ sint. verũ ea q̃ dñna sunt imperatorie potestati non eẽ subiecta: si patrimoniũ petit: inuadite. si corp⁹: occurrã.

Item Prosp. Non sunt pprie & omnes facultates ecclie. iz. c. q. i. Item Piero⁹. ad Damasum papã. Quicqd habẽt clerici pauperũ est. & dom⁹ illoꝝ oĩb⁹ debẽt esse omnes susceptõe pegrinoꝝ: & hospitũ iuigilar debẽt

Queritur postea de furto interpretatiuo in vendendo & emẽdo vt de symonia. vtrũ phibeat isto precepto. Et cũ symonia sit ī vẽdẽdo vl emẽdo spuale vel spuali anexum. Ex hoc aũt omittit iniuria dr deũ p se: nõ dr primũ: videt q̃ symonia phibeat ī pceptis pme tabule nõ secũde. g̃ nõ phibet hoc pcepto. Conr. Symonia omittit ex intẽtiõe drctandi rem alienam iniuste. Sz omnis talis tractatio phibet hic. g̃ & symonia. primũ pz. Nã symoniac⁹ rem quam accipit vendẽdo spualez reuerstituere. g̃ drctat rem alienam. Sed. dõ q ī symonia duo sunt vẽdere siue emẽ: & recipe. Quãtũ ad vẽditõem vel emptõem rei impciabil' que ẽ dña: omittit iniuria dr deum. et est pcm dr dinũ cultũ: & otra primũ pceptũ pme tabule. Quãtũ vo ad receptõem pecunie vl' rei rpalis: que nõ põt possideri iuste peccat dr istud pceptũ. qa sicut dic̃ Aug. ad Macedoniũ. Dẽ qd̃ male possidet alienũ est hoc ẽ p alieno ẽ reputãdũ. et hoc modo q̃ntũ ad hoc symonia ẽ furtũ: sz q trahit ad spale nomẽ sacrilegii.

Post predicta ad inquisitionẽ octaui mandati ẽ pcedendũ. quo dr Exo. 20. & Deute. 5. Nõ loqueris otra primũ tuũ falsũ testimoniũ. Circa qd̃ querũ plura.

Primo vtrũ ista phibitio pertineat ad pmã tabulã vel secũdã. 2° qd intelligat phiberi p falsum testimoniũ. 3° vtrũ phibeat hic locutio falsitatis. 4° vtrũ phibeat tacitur nitas veritatis: cũ veritas requirit. 5° vtrũ phibeat hic mẽdaciũ. 6° utr mendacium sit hic vl' phibituz. ita q ī nullo casu sit licituz.

Ad primuz sic pcedit. Cum testis nõ recipiat nisi iurat⁹: testari est iuramẽto fidẽ facẽ. g̃ falsuz testimoniuz ẽ piuriũ. Ad idẽ g̃ pceptum pertinet phibitio piurii & falsi testimonii. Cum g̃ 2° pcepto. s. nõ assumas nomẽ dei tui in uanum. phibeat piurium hic dicit glo. 5. deute. sup illud non assumes. g̃ eodẽ phibet falsum testimonium. Item si dicat q nõ absolute prohibet hic falsum testimoniũ: & cum veter minatõe. s. otra primum. unde phibet falsuz testimonium sm q est ī primi nocumẽtum. et ideo cũm in secunda tabula decalogi qd̃ ẽ in primi nocumentum phibeat: nõ in pma:

debet falsum testimoniū ꝓhiberi. Contra Contingit dicē testimoniū falsum ad ꝓximi ꝓfectū:sic mētiri.et ostans ē ꝙ istō est ꝑnī: ⁊ nō nisi rōe falsitat testimonii. Unī Iero⁹. super epl̄az ad Philemonē. Si qs sanctū dic nō sanctū:⁊ rursum nō sanctū asserit sanctuz abhoīabil ē apō deū. Relinq̄t igit ꝙ ꝓhibet absolute falsum testimoniū:etiā si nō sit ꝋtra ꝓximū. Itē sic dic Aug.z.li. ꝋtra Faustū ⁊ silr̄ p̄ de ci.dei. Regula diligēdi ꝓximū regulat fm dilectionē que ē ad seipm:cū dr̄.diliges ꝓximū tuū sic te ipsū. vñ illo eodē ꝑcepto quo ꝓhibet nocumētū ꝓximi: ꝓhibetur nocumētū sui. vñ cū dr̄.nō occides.intellr̄ te vel aliū.q̄ silr̄ eodē ꝑcepto ꝓhibet.nō falsum testimoniū dices ꝋtra te vel dr̄ ꝓximū. Q̄ q̄ ponit determinatio ista.s.dr̄ ꝓximū ī ꝓhibitione falsi testimonii:nō coartabit ꝑceptum: quin absolute ꝓhibeat falsum testimoniū. nō ꝓhibet q̄ rōne predicta qn illō sit ꝓhibituz z̄ precepto. Itē actuū.p̄. Eritis mihi testes dic oīs aplis. Ex quo accipit ꝙ ꝋtingit testificari ꝑ deo sic ꝑ ꝓximo.q̄ ꝑ oppositū ꝋtīgit falsum testimoniū ꝋtra deū sic dr̄ ꝓximū: sic faciūt heretici ⁊ apostate. Si q̄ omnis inordinatio ꝋtra deū ꝓhibet ī ꝑma tabula: sic oīs inordinatio ꝋtra ꝓximū ī secunda: ꝓhibitio falsi testimonii erit ꝑme tabule sic secunde.

Item ad idem est illō apostoli p̄ ad cor. .ij. Si xp̄us nō surrexit inuenimur falsi testes aduersus deū ꝛc. Ex quo colligit ꝙ aduersus deū pōt quis dicē falsum testimoniū. ⁊ inde vt ꝑus. Conr̄. Sic dic Aug.ī ench. Uerba proptēa sunt instituta vt ꝑ ea q̄sq̄ in alteri⁹ noticiā cogitatōes suas ꝓferat: non per que hoīes se inuicē fallāt. q̄ oīs ꝛitas sermōis ordinat ad ꝓximū: ⁊ omnis fallacia sermonis est ꝑ inordinationē ad ꝓximū. Sz omnis tal inordinatio ꝓhibet z̄ tabula nō ꝑma. q̄ oīs fallacia sermonis ꝓhibet z̄ tabula. q̄ ⁊ falsū testimoniū quocūq̄ modo dictū. So. Cum sit ꝛitas creata ⁊ īcreata: ꝛitas creata respectu vtriusq̄ rōnalis creatura efficit debitrix Nam ꝛitati increate debet reuerētiā. ꝛitati ꝛo create que mente rationali ꝺcipit debet obseruātiā illā. q̄ ꝺz bonorare istam:seruare illam ꝓpter ordinē:q est ipsi⁹ ad deum.istam ꝓpter ordinē ipsi⁹ ad ꝓximū. Ideo dr̄ illā ē iuramētū factū ꝑ nihilo:qa ī hoc irreuerēter assumit increata veritas ī testimoniū sue locutionis. dr̄ istā ꝛo est falsum.t.ī quo nō obseruat ꝓximo debitū ꝛitati. Propterea dō ꝙ istō ꝑceptū ī quo ꝓhibet falsuz testimoniū ē z̄ tabule. Ad ꝑmū q̄ qō obr̄ dō.q̄ cū iuratur testificando:duplex ē debitū.s. reuerētie ꝛitati increate:vt nō noīet ī vanū ī iurādo Et debitū obseruātie ꝛitati ad ꝓximū. vt.s. sermone nostro q ad hoc ordinat⁹ ē:vt significet qō ī nostra mēte ē:ꝓxim⁹ ñ fallat. Inde ē ꝙ peiorādo ī testimonio duplr̄ peccat dr̄ ꝑceptū z̄ tabule ꝑ falsum testimoniū. ⁊ ꝋtra z̄ ꝑceptū ꝑme tabule ꝑpter ꝓximū. Accidit aūt iuramēto testimoniū ⁊ testimonio iuramētū. Nam iuramētū aliq̄n ē ꝓmissoriū:non assertoriū. ⁊ tc iurare ñ est testificari ꝙ ꝓmittere. Silr̄ aliq̄n ꝓferr̄ testimoniū simplr̄.vt ē est.nō nō.qō fac fidem ꝑ ꝛitatē que ī nobis ē nō ꝑ ꝛitatē que deus est. per ꝛitatē que ē seruāda:nō que est honorāda. et tale testificari nō est iurare:ꝙ simplr̄ asserere. Ad ea ꝛo q̄ obiciebāt ꝺniter:q̄ determinabat illō ꝑceptū z̄ tabule:qa ī ꝓximi nocumētū. dō sic oñdebat.q̄ nō solū ex hoc ē ꝓhibitio falsi testimonii qō noceat ꝓximo.ꝙ ex hō q̄ nō seruet debita ꝛitas ꝓximo. Ad ultimo ꝛo obiecta qb⁹ obiciebat q̄ nō solū dr̄ ꝓximū: ꝙ ꝋtra deum potest dici falsuz testīoniuz dō.q̄ possum⁹ respicere qō testificamur: ⁊ cui testificamur.si respiciam⁹ ad illud qō testificamur ꝋtingit illud esse veritatē increatā vel veritatē creatā. Ideo falsa testificatio geīatur ꝙ⁹ hoc.et cū est hoc ꝋtra ꝛitatē increatā erit ꝋtra z̄⁹ ꝑceptuz p̄ⁱ tabule. Cū ꝛo est ꝋtra ꝛitatē creatā quā habem⁹ in ꝺscīa de reb⁹ creatis ⁊ designat fmone.peccat ꝋtra istud ꝑceptū. Nō falsuz testīoniuz dices. Si ꝛo respiciamus illud cui testificamur:ille.est ꝓxim⁹ nō deus. siue ei testificemur de ueritate creata siue de increata.⁊ ideo semp falsuz testīoniū.ꝙ⁹ hūc respectuz ē ꝑ īordinationē ad ꝓximū.et ita ꝑ cepto z̄ tabule ꝓhibet materialr̄. q̄ falsuz testīoniuz potest ponere inordinationē que est ꝋtra deuz ⁊ ꝓximū. Formalr̄ vero ponit inordinationē ad ꝓximuz.et ideo simplr̄ ꝑpe dicendo ꝓhibet in z̄ tabula.

Consequenter queri

tur qd intelligat ꝑ falsuz testīoniuz ꝓhiberi Nā super illud deute.ꝯ. Nō falsuz testīoniuz dices. dic glo. Pessimuz genꝰ mendacii.qōcunq̄ igit mendaciuz nō ꝓhibet hic.ꝙ illud qō est pessimuz.s. in attestādo falsuz. Itē Leuit. i9.dr̄. Nō furtuz facies.nō mentiemini.nec decipiat vnusq̄sq̄ ꝓximuz suuz: sicut absolute

dictū est ibi ḡnāliʒ nō mentiemini. posset hic dici. ꝑ ſpāliʒ dictū ē. nō falsum testimoniū dices. Conf. Leuit. 19. Nō mētiemini ꝛc. glo. Aug. Q dictū ē nō mētiemini: ne calūniam faciatis. In hoc ꝓcepto vꝫ ꝋtinerī nō falsum testimoniū dices. qa calumnia sine mēdacio fieri nō pōt. qō falso testimonio ꝛcludiť. ḡ generaliʒ ꝓhibeť hic mēdaciū. Itē Aug. in li. de mēdacio. Quiḃ placet nō ee mētiendum multo fortius agunt vtentes eo testimonio: qō in decalogo ſcriptū est. nō falsuz testimonium dices. quo genere ꝛplectiť omne mēdaciū. Quiſqs. n. aliqd enūciat testimoniū ꝓhiber animo suo. So. dō ꝑ Aug⁹. q ſic noīe furti interdiciť oīs illicita vſurpatio rei alīene. et nomine mechie oīs illicit⁹ ꝛcubit⁹ atq; illoz mēbroz nō legitim⁹ vſus. ita noīe falsi testimonii intellīʒ ꝓhiberi omne mēdaciū generaliʒ. De quo ꝑ ſapīe dr. Os quod mentitur occidit animā. Et in ꝑs. Perdes omnes q loquunť mēdaciū: qō intellīʒ indiſtincte de mendacio malignitaṫ. Ad illō ḡ qō ꝓmo obiē diſtinguēdū q cū mēdaciū dicāť tripliciter iocoſuz. officioſuz. ⁊ pnicioſuz. Iocoſuz quod fit intentione iocādi. Officioſuz qō fit intentione ꝓficiēdi ꝓximo. Pernicioſuz qō fit intentione nocēdi ꝓximo: qō dr mēdaciuz maligniṫis. Pernicioſuz peſſimū est: et illud intellīʒ ꝑ falsum testimoniū. Uñ ſignanter dr. Non falsuz testimoniū ꝋtra ꝓximū dices. vt intelligať ꝓhiberi vlr mēdaciū: quod ē ī ꝓximi nocumtū. nō tñ excipiť mēdaciū qō est in detrimtū ſui: qa ſicut dic Aug. ꝑ de ciui. dī. Falsuz inquit testimoniū nō dices aduersus ꝓximū tuū. Nō ideo tñ ſi aduersus ſe qſq; falsuz testimoniū dixerit: ab hoc ſe putauerit crīe alienū. quia regulā diligēdi ꝓximū a ſe ipſo accepit: quando ſcriptū est. diliges ꝓximū tuū ſic te ipm̄. Ad 2ᵐ dō. q lex decalogi posita ē populo iſraelitico vt in ſtatu incipientiṫ. Lex ḃo leui vt in ſtatu ꝓficiēṫ. et ideo pfectioi modo ⁊ magis explicite tradūť q̄tū ad formā dicēdi moralia ī leuitico q̄ in decalogo: ſic ⁊ ī libris ſequētib⁹ legis. ſ. numeroz deute. Quānis ḡ intellect⁹ ſit idē. ī perfectioi mō dictū ē. nō falsuz testimoniū dicef: q̄ non mentiemini. vel decipiat vnuſqſq; ꝓximuz ſuū. et iſtō explicatio est illi⁹.

Deinde queritur vtz iſto ꝓcepto ſit ꝓhibitio falsitaṫ. Ad qō ſic. ꝯ. veutṫ. Nō falsuz testimoniū dices. glo. Falsitatē interdicī. Itē Iſidoz⁹ ibidē. Octauū mandatū crim̄ mēdacii ⁊ falsitaṫ abhoīať. et ſequiť. Primū mādatū ꝓhibet ſbzeptionē. 2ᵐ errorē 3ᵐ ſecli amorē. 4ᵐ impietatē. 5ᵐ fornicationē 6ᵐ crudelitatē. 7ᵐ rapacitatē. 8ᵐ falsitatē. 9ᵐ cogitationē adulterii. Decimū cupiditatem mundi. Locutio igiť falsitaṫ ⁊ credulitas ꝓhibeť hic. Itē falsitas crediť ⁊ falsitas dr Si ḡ culpabile ē falsitatē dicē ſicut dr. 5. Iſa. Ue q dicit⁹ bonū malū ꝛc. Multo magis erit culpabile falsitatē credere: ſic dic auctoritas. Līgua nō fac reū ꝑ rea mens. Item canon Damaſi. xi. c. q. 3. Nō ſolū ille reus est q falsuz de aliquo ꝓfert. ꝑ etiā is q aurē cito crīb⁹ ꝑbet. Itē canon Diero. ī eodē. Si qs hoīz q ſanctus nō est ſanctū esse crediderit: ⁊ dei eum iunxerit ſocietatī: xpm̄ violat c⁹ mēbra sum⁹. ḡ credere de aliquo malo q̄ ſit bon⁹ culpabile est. Sz nō niſi qa dr ꝓceptū quo ītrdicit falsitas. ḡ q ſic credit: peccat ꝋtra illud ꝓceptū. Itē Aug. ī encl. Ipe p ſe ipm̄ error autē magnuz in re magna: aut parunm in re parua: tñ ſemper est malū. Quis. n. niſi errās malū neget approbare falſa p vris: aut ī proba re ba p falſis: aut bēre ī certa p certi. aut certa p ī certi. Conf. Aug⁹. ī encl. Nemo ſane mētiēs indicād⁹ est q dic falsuz qō putat ee vez: quando quantū ī ipſo est non fallit ipe ꝑ falliť. Nō ita q̄ mēdaci ꝑ alī temeritaṫ est arguēdus q falſa ī cautus credit ac p veris habet. ḡ ſi nō ī caute nō ē arguēdus mēdacio nec temeritate. ḡ nō peccabit aliquo modo.

Itē Aug. ī encl. In qbuſdā reb⁹ nihil ītr est ad capeſcēdū regnū dei vtrū ctedanť an nō. et vtrū vera putēť an falſa. In his ḡ aliō ꝓ alio putare nō est arbitrandū esse pctm̄. aut ſi est mīmū atq; leuiſſimū. Itē Aug⁹. ī eodē. Si qſq; bonū boīem putando q malus est ab eo aliqd patiať mali falliť: ꝑ ī illum nō cadit illa ꝓhibita detestatio: ve q dicit⁹ maluz bonuz ꝛc. Itē Aug. ī eodē. Illō ꝓhibiť Iſa. 5. Ue q dicunt q̄ maluz ē bonuz de ipſis reb⁹ qb⁹ hoīes mali sunt: nō de hoīb⁹ ītelligenduz ē dictū ee: vt q adulteriuz dic bonuz recte arguiť illa voce ꝓphica. So. ꝑ Anſ. ī li. de veritate. Ueritas dr multiplr. ſ. ꝛitas rei. ꝛitas cognitōis. ⁊ ꝛitas ſignificatōis. vñ ⁊ ꝑ hoc falsitas dicef multipliciter. ſ. falsitaṫ rei: cū res apparet esse qō nō est. vt homo pictus falsus homo. Falsitas cognitōis: cum reputať esse quod non est. vt ab epicuris beatitudinē esse voluptatē. Et est falsitas ſignis

cū dr̄ esse qđ nō ē.sic cū dr̄ hoīem esse asinū. Nō g̃ dr̄ a gl.⁊ ab Isidoro q̄ octauo p̄cepto p̄hibet falsitas.nō intellr̄ de falsitate rei: ꝑ intellr̄ de falsitate significatōis: que vtraq; falsitas ponit̄ ī dictione.ga dicē ē duob⁹ modis.et dictio silr̄.s.ī corde ⁊ ore. Quādo g̃ dr̄ nō falsuz testimoniū dices: p̄hibet dictio falsitat̄:ñ quocūq; mō. Est.n.falsa dictio duob⁹ modis.aut a falsitate dicentis aut a falsitate dicti. Itē a falsitate dicēt̄ dr̄ia est. Nā aut falsitas pniciosa ē:aut iocosa:aut officiosa.p⁹ modo falsitas dicēt̄ ꝓhibet̄ ℔. z⁹ modo et si nō ꝓhibeat:tñ r̄probāda oñdit̄. Falsitas aūt dicēt̄ ℔ attendit̄ quantū ad mēdaciū.et hoc est qđ dic aug. ī ench̄.quantum ī ipso est ille mēt̄:q dic̄ vez̄ qđ putat falsuz:quantū ad aīum ei⁹ attinet.qa nō quod sentit hoc dic̄. nō vez̄ dic̄:quānis vez̄ inueniat hoc esse qđ dic̄. Itē a falsitate dict̄ dr̄ia ē. Nam sicut dic aug⁹.ī ench̄. Male fallit̄ homo cū ñ credit qđ ad vitā duc̄ eternā. Fallit̄ etiā homo cū falsuz ꝓ vo approbādo incidit ī molestias tpales.velut si q̄d bonū hominē putand o: q mal⁹ ē aliq̄d ab eo patiat̄ mali.ex quo accipit̄ q falsitas ī reb⁹ que ptinēt ad salutē credita vel dicta damnabil̄ est: nō tñ dicet̄ esse otra illud p̄ceptū:ꝑ otra z⁹ p̄ceptum:quo p hibet̄ error. Falsitas vo ī his que non ptinent ad salutē ī differēs est quātū ad hoc qđ male ⁊ nō male dici potest.vnde aug⁹. ī ench̄. In q̄busdam rebus nihil interest ad capescēduz regnū dei vtrū credāt va vel falsa. Et ꝓ hoc patet rñsio ad p̄imū qđ obiciebat ꝑm glo.⁊ Isidor. Ad z⁹ qđ obic̄ de credulitate falsitat̄ cū distīctōe p̄dicta dicēt̄is ⁊ falsitat̄ dō q nō extēdit̄ quātū ad formā p̄cipiēdi istud mandatū ad ꝓhibitōem falsitat̄ ī dictōe interioi:que est in falso iudicio:quia nō pōt dici dictio interior testimoniū. Preterea p̄ceptiōi euangelice ꝑfectiōis reseruat̄ qđ dicit Mat. 7. Nolite iudicare zc̄. Quānis quātū ad rōnē p̄cepti possit reduci ad illud p̄ceptū ꝑm illaz rōnē quā ponit canon Damasi. qđ obiciebat ī tertio loco ī statu recipiēt̄ testimoniū sic in iudice. vnde Aug.ī li. de pnīa. Quānis vera sint quedam tamē iudici nō sunt credenda: nisi certis indiciis demonstrēt̄. Unde canon Damasi de iudice intellr̄ cū dic̄ q reus ē ille q aurē cito cribus p̄ebet: ga fauet falsis testib⁹. Ad illud ꝟo Iero. qđ dic̄ de incredulitate illius q nō ē sanct⁹:q sit sanct⁹. non intellr̄ de credulitate simplici:ꝑ de credulitate que est cū assertione. vñ postq̄ dixit. si qs hoīem q nō est sanct⁹ sanctū eē crediderit zc̄. ꝑdit.q ī xp̄i corpore errat assērēs sanctū mē bru eius cū nō sit.vel nō esse sanctū cū sit: in equali crīe noxi⁹ fiat. Isa.n.dic̄. Ue q dicunt dulce amarū ⁊ amarū dulce. Ad ō g̃ q ꝑ⁹ Iere. Credulitat̄ falsitas cū assertione de p̄sonis culpabilis est. Secūdū vo aug. credulitas simplex ī bonis nō ē culpabilis.in reb⁹ vo que p tinēt ad salutē ꝑ⁹ Aug. falsi credulitas culpabilis est.vñ Iero. Ue q dicūt amarū dulce zc̄. Dulce puto esse sanctimoniā. Amarū vo qđ otrariū ē. In reb⁹ vo q̄ ñ ptinēt ad salutē indifferēs est. Ad ultimū qđ dr̄ q errorē p se malū ē.dō.q ē malū culpe ⁊ ē malū pene. in his que ad salutem ptinēt malū culpe est. in his g̃ que ad salutē nō ptinent malū pene est. Unde aug.ī ench̄. In falsitatib⁹ q̄b⁹ salua fide que in deū est fallimur: ⁊ via dereicta: que ad illū nos ducit erram⁹:et si errores pec cata nō sint:tñ ī malis hab⁹ vite deputādi sūt.

Post modū queritur vtrū hic ꝓhibeat taciturnitas veritat̄ cū vitat̄ regrīt̄. Ad qđ sic. Aug⁹. ad Cassiulanū. Reus est q veritatē occultat:⁊ q mēdaciū dic̄.qa ille ꝓdesse nō vult. ⁊ iste obesse desiderat. Sed q mēdaciū dic̄ reus peccat otra illū p̄ceptū g̃ ⁊ q veritatē tacet.qa idem est reat⁹.qa otra obseruātiā debite veritat̄ ꝓximo. Itē Iohēs Criso. Nō solū ille ꝓditor ē veritat̄: q trāsgredit̄ veritatē palam mēdaciū loqt̄:ꝑ etiam ille q nō libere ꝓnūciat veritatem:quam libere ꝓnūciare opz:aut q nō libere veritatē defendit: quā libere defendē ꝓuenit. Cōr̄. Aug.ī li. otra mēdaciū. Nō ē ℔ occultare veritatē qđ ꝓ ferre mēdaciū. Quānis enim oīs q mentitur velit celare quod vez̄ ē: nō tñ oīs q vult celare qđ vez̄ est mēt̄. Plerūq; n. vera ñ mētiendo occultam⁹ ꝑ tacendo.neq; enim mentit⁹ est dñs dicēdo. Multa habeo vobis dicē ꝑ nō potestis portare modo. Va tacuit:ñ falsa locut⁹ est. So.dō. q quānis ista negatiua includat̄ affirmatiuo:qua p̄cipit̄ obseruātia veritat̄ ad ꝓximū:nō tñ silis ē rō ī affirmatiōe ⁊ negatiōe. Nā negatio qua ꝓhibet̄ deceptio falsitat̄ obligat semp ⁊ ad semper.affirmatiō vo obligat semp ꝑ nō ad semp: ꝑ ꝓ tempore ⁊ causa. Causa g̃ facit taciturnitatē veritat̄ esse culpabilez ꝑm Aug. ad Cassiulanū. Quisquis metu cuiuscq; potestat̄ veritatē occultat: iram dei sup se ꝓuocat.quia.s.magis timet hoīem

q̄ deū. Itē cā ⁊ opportunitas facē taciturnitatē esse licitā. Unde aug⁹. de mēdacio. Licet p̄dicatoꝛi reꝛ eternaꝝ: narratoꝛi reꝛ tpaliuꝫ ad edificatōem ptinētiū occultare ī tpe qđ occultandū vī. mētiri aūt nūq̄ licet.

Queritur postea vtrum hic phibeat mēdaciū. Ad qđ sic. deut. ç. Crimē mendacii phibet: cū dī. nō falsuꝫ testimoniū dices. Itē aug⁹. ī li. de mēdacio. Q; ī decalogo dictū ē. nō falsuꝫ testimoniū dices. cōplectitur omne mēdaciū. Itē aug. ī eodē arguit sic. Qđ ē cōtrā ritatē iustū esse nō pōt. Est aūt cōtrā ritatē oē mendaciū. Nullū igit iustū pōt eē mēdaciū. g̃ ē fm̄ se malū. g̃ phibit nō nisi hoc p̄cepto.. Item aug⁹. ī p̄l. de doctrina xp̄iana. Omnis q mētit inique facē. et si cuiq̄ vī aliq̄ utile eē mēdaciū: pōt videri aliq̄ntulē esse iniqtatē. Nemo. n. mētiēs ī eo q mētiens seruat fidē. nam hoc vtiq; vult vt cui mentit fidem sibi adhibeat: quā tñ mētiēdo ei nō seruat. Dīs autē fidei violatoꝛ iniquus est. Item aug⁹. ī ench. Uerba ꝓterea instituta sunt: vt qsq; ī alteri⁹ noticiā sua ꝛba ꝓferat ꝛbis. g̃ vti ad fallaciā: nō ad que instituta ptm̄ est. sed nō nisi ꝛtra aliqđ p̄ceptuꝫ. ⁊ nō nisi ꝛtra istđ. Itē ī p̄s. Perdes omnes q loquūt mēdaciū. Et sap̄. p̄. Os qđ mētitur occidit animā. g̃ malū ⁊ inde vt ꝓpus. Itē Aug. de mēdacio. Quis dixerit eē integrum aīum mētient. etenī ipa libido recte diffinit appetit⁹ aī quo eternis bonis tpalia p̄ponūt Nemo itaq; pōt ꝟincē alī esse mentiendū nisi q poterit ostēdē eternū aliqđ bonū obtinendū esse mēdacio. ſ cū tanto qsq; ab eternitate discedat: quanto a ritate discordat. q aūt mētit a ritate discedit: absurdissimū ē dicē discedēdo inde posse aliquē ad bonū aliqđ puenire. g̃ mētiēdo nō pōt veniri nisi ad malū. q̃ ꝛc. ⁊ inde vt ꝓpus. Ex his g̃ pz mendaciū esse malū. Ex quo relingit q̄ hic sit phibitum. Conī. Aug. in li. de mēdacio. De ipso testimonio nō absurde querit: apō quē qsq; sit testis. nō. n. apud quoscūq; logmur testes sum⁹: ſ apud illos qb⁹ expedit ⁊ debent per nos cognoscē aut credē ritatē: sicuti ē iudex ne in iudicādo erret. aut qui docet doctrina religiōis ne erret ī fide. Cū g̃ aliqs interrogat rē que ad ipm̄ nō ptinet: aut qđ nosce non expedit: nō testem ſ ꝓditoꝛem regrit. Itaq; si mētiaris: fortasse a falso testimonio alienus eris: ſ a mendacio pfecto nō eris. Ex quo relingit q̄ otingit esse mēdaciū sine falso testimonio. g̃ nō phibet hic mēdaciū. Item vt hī ab Aug. ꝛtra mendaciū. Prescilianite heretici arguūt ex illo ꝛbo p̄s. Qui logit ritatē ī corde suo. Si g̃ p̄cise dictū ē de illo q̄ segit salutē ī corde suo retinēdū est ver̄: ⁊ ore ad alios log falsuꝫ: nō erit ptm̄. Itē Leuit. ī9. Nō mētiemini ꝛc. Aug. Dīa que phibent omitti ꝛtra ꝓximū ad hoc referūt. nō nocebis ꝓximo. Si g̃ otingit mētiri mlrotiēs sine nocumēto ꝓximi: nō vī hic phibitū esse mēdaciū nisi qđ ē ī ꝓximi nocumētū. Itē est mēdaciū ī doctrina religiōis. ⁊ ostat q̄ illud omittit ꝛtra honorē dei. Sz qcqd omittitur cōtrā honorē dei phibet ī ꝓma tabula. g̃ mēdaciū huius phibet ī ꝓma tabula: ⁊ non hic.

So. fm̄ Aug. sup illō. pdes omnes q loquūt mēdaciū. vbi dic. Duo sunt genera mēdaciorū ī qb⁹ nō ē magna culpa. ſ tñ nō sunt sine culpa: vt cū iocamur: aut ꝓximo ꝟsulēdo mētimur. illō ꝓmū qđ ī iocādo ē: nō ē pniciosū: qa non fallit. nocet. n. ille cui vī iocādi causa fuisse dictū. z⁹ ꝛbo pdest mēdaciū. g̃ intellī phibitū: qđ ē pniciosuꝫ: b̄ ē ad graue ꝓximi detrimētū. vñ sic sup tactū ē: signāter vī. nō cōtrā ꝓximū falsuꝫ testimonium dices. et ī hoc sensu intelligēde sunt auctoritates ⁊ ratiōes qb⁹ astruit mēdaciū eē phibitū. Cū. n. sit cpa venialis ⁊ culpa mortal: culpa venialis ñ dī esse ī phibitione: ſ solū mortalis. insinuat tñ esse fugiēda p phibitionē mortalis. et hoc qa veniale disponit ad mortale. Fuit tñ opō quorūdā: q̄ omnis culpa siue mortalis seu uenialis esset phibita. et sicut sunt quedā mandata que nō implēt ī via. et omissio impletionis illoꝝ nō est damnabilis. sic est illud preceptū. Diliges dñm deū tuum ex toto corde ꝛc. vt dic Aug⁹. ita ē phibitio quorūdā: q̄ q̄uis seruari nō possit nō erit trāsgressio damnabilis. et hoc mō dicūt venialia phibita ī his que sunt fm̄ se mala. et hoc modo dicunt oē mēdaciū phibitū esse siue sit veniale seu mortale. qa est fm se malū. Unde dic aug. sup illud Leuit. ī9. Nō mētiemini. Nūqd exquo ī lege dictū est nō mētiemini. ex illo tēpore ñ licuit in tali casu vl causa mētiri. ſ magis quia iniustū erat mēdaciū ideo phibitū. nō quia phibitū ideo iniustum. Ad illud g̃ qđ ꝓmo obī: q̄ videt dicē aug⁹. q̄ omne mēdaciū nō sit falsuꝫ testimoniū dō. q̄ nō dic hoc asserēdo ſ querēdo. vñ ibidē segit ī li. de mēdacio Saluo eo qđ nūq̄ licꝫ falsuꝫ testimoniū dicē.

Querit vtr liceat mentiri. aut si falsum testimoniū ē omne mēdaciū. videdū ē vtrū recipiat compensatōez. Distīguēdū g̃ q̄ testimoniū dr large ⁊ stricte. Large qcūq; sermo qui attestat de aīo dicēti. vñ dic aug⁹. in li⁹. de mēdacio. Quisqs aliquid venūciat testimoniū perhibet animo suo. et ꝑ hoc falsum testimoniū dr de omni mēdacio. Stricte dicit testimoniū sermo nō apud quoscūq; ⁊ apud illos g̃ debēt p nos cognoscē aut credere veritatē. sic est iudex ne in iudicādo erret. aut sic ille q̄ docet in doctrina salutis ne erret in fide. sic dic aug. in eodē li⁹. Ad illud quod pscilianite heretici opponūt rñdet aug⁹. Dicunt pscilianite ī corde retinēdū esse qđ falsum est. ore autē ad alienos pferre falsum nullus esse pōt. ga scriptū ē. Qui loquit veritatez in corde suo. tanq̄ hoc satis sit ad iustitiā: si loquat̄ qlīt̄ ī ore mendaciū: qñ nō ꝓximus ⁊ alien⁹ hoc audit. Preterea putāt ꝑaulū aplm cū dixisset. loquimini veritatē. statim addidisse vnusqsq; cū ꝓximo suo. que sīa sāctos martires exhonorat. īmo aufert sancta martiria. Justius. n. sapiētiusq; facerēt ꝑ hoc istos si persecutorib⁹ suis nō se esse xp̄ianos faterēt̄. ne eos sua ꝓfessione facerēt homicidas. ꝓpterea nō fac ad ꝓpositū qđ vicūt heretici. qui loquūt veritatē in corde. ga statiz sequit. et nō egit volū in lingua. Qui. n. mētit volū fac ī līgua ga aliud loquit ⁊ aliud intendit. Ad aliō ꝺo qđ obr̄ postea de ꝺo aug. q̄ nō omne mēdacium est in ꝓximi nocumētū. ꝺō. q̄ etsi nō noceat tpalr̄: tn̄ in eo q̄ fallit fit ꝺtra ꝓximū ga null⁹ vult falli. et ideo fit alii quod nolleīus nobis fieri: mētiendo. Mēdaciū. n. ē falsa significatio vocis cum intentione fallēdi vt dic aug. in li. de mendacio. Ad vltimū ꝺō. q̄ mendaciū ī doctrina religionis vpliem ponit p̄naricatōem. ꝺtra deū: ⁊ ꝺtra ꝓximū. Cont̄ deū. ga est ꝺtra honorificētiā sue religionis. Cont̄ ꝓximū. ga fallit eū īquātū mēdaciū est. quia sicut dic aug. ī ench. Usq; adeo rōnalis creatura refugit falsitatem ⁊ quantū potest vanitat errorē: vt falli nolint etiā qcūq; amant fallere.

Ultimo quer̄itur ad

maiorē euidētiā vtrū mēdaciū ī omni casu sit ꝓhibitū. quānis videat̄ reling. Ex ꝓdictis enim ꝑ q̄ large ꝓhibitio se extendit: nō solū ad mortale ⁊ etiā ad veniale. Ad qđ sic. Aug in li. ꝺtra mendaciū. Mēdaciorū genera mīta sunt: que quidem vīr odisse debem⁹. nullū. n. mēdaciū ē quod nō sit ꝺtrariū veritati. g̃ vbi p̄cipit obseruātia veritatis ꝓhibet mendacium quod est ꝺtrariū veritati. g̃ isto p̄cepto ꝓhibet vīr mēdaciū. Itē aug. in eodē. Sicut lux ⁊ tenebre. pietas ⁊ impietas. iniusticia ⁊ inigtas. ita inter se sunt veritas ⁊ mendaciū ꝺtraria. vñ quātū amam⁹ istā tm̄ illō odisse debem⁹. inde arguit vt ꝓpus. Itē aug⁹. ī li. de mēdacio. Cum doctrina salutis ptim credēdis partim intelligēdis reb⁹ ostet: nec ad ea q̄ intelligēda sunt puenire possit: nisi ꝓpus credēda credant. quō credēdū est ei q̄ putat aliq̄ñ esse mētiendū: ne forte tūc mētiat cū p̄cipit vt credam⁹. Ex quo relingt̄ q̄ in nullo casu est mētiendū. Itē arguit aug⁹. ī li. cōt̄ mendaciū. q̄ p nulla vtilitate ē mētiendū. vñ dic. Quō erit vllū ex veritate mēdaciū Jobe apl'o reclamāte. Dē mdaciū nō est ex veritate Nō est g̃ vez aliq̄ñ esse mtiendū. ⁊ qđ nō ē uez nemini est suadēdū. Itē ī li. ꝺt̄ mdaciū. Quisqs dr̄ p periclitanti bois salute corporali uel spūali esse mentiendū: ut si quisq̄ baptizand⁹ in ptāte est impior ostitutus ad quē perueniri nō possit ut baptizet̄ nisi deceptis mdacio custodib⁹: mōstrat̄ a veritate exorbitare. Et post subiungit. Quō iubet veritas ut homo baptizet̄ esse mētiendū: si nō iubet castitas ut homo baptizet̄ esse mechanō. Si g̃ ñ docet veritas facere ꝓpter hoīez baptizandō qđ est ꝺtrariū castitati: nō docebit ꝓpter hoīez baptizādō facē qđ ē ꝺtrariū veritati. Itē aug. in eodē. Nō ē sbuenien̄ hoī p stupr̄: quod ē ꝺtrariū castitati. nec erit sbuenien̄ hoī per mdaciū quod est ꝺtrariū veritati. Itē aug. in eodē li. de mendacio. Odisti dñe oēs qui operant̄ inigtatē. pdes oēs q̄ loquunt̄ mendaciū. tanto peius est mēdaciū iniquitate. quāto grauī⁹ positū est. perdes q̄ odisti.

Itē p̄. sap̄. Os qđ mtit occidit aīaz. quō g̃ non puerilissime dr̄ ut alter corporalr̄ uiuat: debē alter spūalr̄ mori. Itē aug. ī eodē li. Dilectio ꝓximi ex sua cuiusq; dilectōe terminuz accipit. Diliges inḡt ꝓximuz tuuz sicut te ipm̄. quō g̃ euz diligit sic̄ se ipm̄: cui ut pre stet uitā tpalē ipse amittit eternā. Nō est. n. hoc diligere sicut se ipm̄: ⁊ plusq̄ se ipm̄: qđ sane doctrine regulā excedit. Cuz igit̄ mtiendo uita eterna amittat̄: nunq̄ p tpali alicui⁹ uita est mtiendū. Itē aug⁹. ī eodē. Quid si furto nostro uel adulterio posset aliquis de morte liberari. Jō mechandū ē aut furāduz.

cur anima sua q̄sq; corrūpet vt alter viuat ī corpore. Itē aug⁹. in eodē. Videt ita queri vtrū p alteri⁹ salute aliqs mētiri debeat: ac si querēt ut⁊ p alteri⁹ salute qs iniquus esse debeat: p si respuit aīe sal⁹: qd restat q̄ dubitare debeam⁹ nunq̄ omnino esse mētiēdum.

Itē aug. in li. otra mētiētē. ℨpm mētis imperiū cui oz omnis mor⁹ inferior mētis obedire: digno nō carebit opprobrio: quando fit quod fieri nō opz. Si ḡ mentiri non oportet: nō excusabit anim⁹ mētiēdo. Itē aug⁹. in li. de mendacio. Aut nō est credēdum bonis: aut credēdū ē eis quos credim⁹ debere aliqñ mentiri. aut nō ē credēdū bonos aliqñ mentiri. Nor⁊ triū p̄mū pniciosum est. z⁹ stultū Restat ḡ vt nūq̄ mētiant boni. Itē aug⁹. in eodē. Quid si ad xp̄ianū homicida ofugiat. et de hac re interrogef: mentiendū est? dicitur⁹ ḡ es falsum testimoniū: ⁊ occisur⁹ aīam tuā ne occidat homicida. Itē quid si ipse iudex iniquus ad suppliciū querat īnocentē falsus testis an p̄ditor eris. Quāto fortī⁹ dices. nec p̄dam nec mentiar. Fecit hoc eptūs chagrestēn ecclie firmus noīe. Nam cū hō q̄ rerat iussu imperatoris. rñdit querētibus nec mētiri se posse: nec hoīem p̄dere. Ex his igit relinq̄t vlr omnib⁹: ⁊ omne p̄hibitū eē mendaciū. Itē aug. p inductionē p̄bat in li. de mendacio omne mēdaciū esse illicitū: distinctīguēs octo gña mdacio⁊. p̄mū qō fit ī doctrina religiōis siue fidei vt hereis ⁊ infidelitat. z⁹ qō obest alicui ⁊ nulli p̄dest: vt mēdaciū falsi testis ī cā crīali. 3⁹ qō alicui obest vt p̄sit alii: vt mēdaciū falsitat ī causa pecuniaria. 4⁹ qō fit solū mentiēdi libidine. qō vt dic: mi⁊ mēdaciū ē. ga. s. mi⁊ est q̄ aliqs mētit sine aliqua intētione vlteriori. 5⁹ ē qō fit placēdi cupiditate: vt mendaciuz adulatiōis. 6⁹ ē qō nulli obest ⁊ p̄dest pecunie alic⁹ ofruande. velut si qspiā pecuniā alicui⁹ tollēdā sciēs vbi scit nescire se mētiatur. 7⁹ qō nulli obest ⁊ p̄dest vite alicui⁹ ofruāde. vt si qs volēs hoīez ad mortē quesitū p̄dere mētiat. 8⁹ ē qō nulli obest ⁊ p̄dest castitati alicui⁹ ofruāde. vt si qs q̄sitaz ad stupr̄ādū v̄rginē sciens se nescire dicat.

Ondit ḡ aug⁹ nullo gñe mēdacii esse mentiendū. p̄mo. n. gñe mētiendū nō ē. ga mentiri ī doctrina pietat magnū scel⁹ ē. nec z⁹. quia nulli faciēda ē iniuria. nec 3⁹. qa nulli cū alteri⁹ iniuria ē ofulendū. nec 4⁹ p̄pter mētiēdi libidinē: que p se ipsā uitiosa ē. nec 5⁹ qa nec ipsa vitas cā placendi hoīb⁹ enūcianda est: quanto mīn⁹ mdaciū. Item nec 6⁹ qa ⁊ recti testimoniū vitas p cuiuslibz rei tpalis omodo nō oz corrūpi. nec 7⁹ q ⁊ nulli⁹ sal⁹ tpalis fidei p̄ponenda est. nec 8⁹ qa ī bonis castitas aī padicicie corporis p̄fert. Ex v̄bis igit aug. vr reling vlr ī oī casu mēdaciū esse p̄hibitū

Contra. Ambro. Nō solū ī verbis: ꝑ etiam in op⁹ fallatis mēdaciū ē. Nā xp̄ianū se esse dicē ⁊ opa xp̄iani nō facere mēdaciū ē. Si ḡ mendaciū ī operib⁹ simulat p̄ōt fieri licite. ḡ ⁊ ī v̄bis. Q ī op⁹ simulat potest fieri licite: pz p Piero. q dic. Simulatio bona ē: ⁊ in tpe assumēda. et hoc p̄bat exemplo Jeu: q simulauit se velle colere baal: ut sacerdotes interficēt. 4. Rx. io. Item exemplo Dauid q simulauit se furiosuz corā achis. i. R. xi. Et Josue: q simulauit fugam vt facili⁹ op̄bēdēt b̄itatores hay. Josue. 7. Et dñs finxit se longius ire luce vltimo. Ex quo relinq̄t licitū ē eē mendaciū ī op⁹ simlat. ḡ filī ī v̄bis falsis poterit esse licitū. Itē disputātes multoties p ponūt qō sciūt esse falsum. et ita mentiunt. tñ nō peccāt: qa bono fine faciūt. s. p̄pter fine stigatōem v̄itat. ḡ filī mēdaciū qō fit p̄pter seruādā castitatē vel vitā hoīs: cū fiat bono fine: nō erit p̄ctm. Itē ī scripturis p̄ponūtur locutōes que ꝑ⁹ sniam lr̄e ī mente cui⁹libz falsa sunt ⁊ īcōpossibilia. vt illud iudid. 9. Q venerūt ligna ad rānū: ⁊ dixerūt. ipa nobis. et. ī cant. Caput tuū aur optimū dicit sponsa. ⁊ in pabol dñs ī plib⁹ lod euangelii. ḡ ī talib⁹ casib⁹ licitū ē mēdaciū. Item idē p̄bat exemplis. p̄mo exemplo Abrae. gñ. xx. q p̄cedēs ut filiū īmolaret dixit pueris. Expectate hic cū asino. ego autem ⁊ puer postq̄ adorauerim⁹ re uertemur ad uos. et ñ habebat ī mente ut filiu⁊ īmolaret. ꝑ⁹ hoc ḡ mentit⁹ est. Item gñ. xo. idē abrāā dixit de Sarra uxore sua. Soror mea ē. et filī Jsaac gñ. xo de vxore sua. ḡ mentiti sunt. et isti tñ patriarche ī oīb⁹ omēdāt. ḡ mēdaciū illo⁊ fuit licitū. Itē ad idem obr exēplo iacob: q mentitus est se esse Esau gñ. xx. nec tñ reb̄ēdit ꝑ omēdat. et mentit⁹ ē. qa dixit se esse Esau: cū nō eēt. Si vo dicēt q̄ loquebat allegorice Ego sum esau. i. ille cui debet ius p̄mogenitture. In otrariū est. qa itendebat patri p̄suadere q̄ esset Esau personalī. unde pelliculas edo⁊ circūdedit manibus. ḡ cum itenderet patri p̄suadere esse Esau personalī: ⁊ usus sit his uerbis. ego sum esau. uidetur q̄ plane

mentit⁹ sit. Item ad idem facē illō Joseph q dixit frīb⁹ gñ.42.cognoscēs eos explorato res estis.Et.44. cū posuisset sci⁹ pbū ī sacco Benyamī dixit dispensatori.Dicito eis. sci⁹ pbum quē furati estis: ipe ē in quo bibit dñs meus. Item ad idem arguit de exēplo ob stetricū que mentite sunt Pharaoni: vt salvarēt pueros hebreoz. et segt ibi q⁹ bñ fecit dñs obstetricib⁹. Fuerūt g̃ remunerate ꝓpter piam mēdaciū. q̃ illaz mēdaciū fuit licitum Si dicat sic dic beat⁹ Grego⁹. sup illū locū q culpa mēdacii merces que eis in eterna uita debuit retribui ī terrenā recompsatiōez est declinata. Ex quo accipit q cum retributio eterna sit eis negata ꝓpter mendaciū: q mentiendo damnabilr peccauerūt. Conr. Iero⁹. sup ysa. xbus finem dic. Qui dñs pparauit obstetricib⁹ domos eternas. Item ad idem arguit exēplo Judith: que vt dr. c.xi. multa falsa dixit: ī qb⁹ mēdacia fuisse videt. Ad hoc volūt qdam dicē q ē mendaciū veniale ꝛ mortale. Et veniale dicūt mēdaciū iocosū ꝛ officiosuz. Mortale vo dicunt generalr pnicioſum. Dicūt g̃ pernicioſuz mēdaciū simplr prohibitū. Jocoſuz vo ꝛ officioſuz phibitum quodā mō ꝛ qualdā. vz viris pfectis. impfectis vo dicūt esse pmissum ꝛ ꝺ ꝓbāt auctoritate aug. sup illō ps. Perdes omnes q loquūtur mendaciū. vbi dic. Nullus arbitret pfectū ꝛ spūalē hoiem p ista tpali vita mentiri. Sz qm aliud ē mētiri. aliud est falsuz dicē. aliud vez facē. Si qs forte velit hoiem ad mortez prodere: vir pfect⁹ parat⁹ eē debz occultare non falsum dicere: vt neq; pdat neq; mēdacē neq; occidat aīam suā p corpore alteri⁹. Secūdū ꝺ g̃ viro pfecto damnabile est mēdaciū officioſuz. g̃ ꝛ iocosū. Item impfecto tale mēdaciū pmissuz dicūt sic veniale. sic dic aug⁹. ibidē. Duo sunt genera mēdaciorz. ī qb⁹ nō est magna culpa: nō tñ sine culpa: cū aut iocamur: aut primo ꝺsulēdo mētimur. Si ꝺ dicat. Conr. Si mēdaciū iocosuz damnabile est viro pfecto ꝛ non impfecto. g̃ peioris ē additio vir perfect⁹ q̃ imperfectus. Item si mēdaciū damnabile est pfecto mēdaciū dico iocosum: hoc nō est nisi qa pfect⁹. g̃ pfectio est circūstātia in infinitū aggranās. qō ostēdit esse falsum. Esto. n. q̃ fornicēt duo pfectus ꝛ impfect⁹. nō in infinitū peccat magis pfect⁹ imperfecto. qa nō ī infinitū maiorē penā meret. Nulla g̃ videt pdicta distinctio. Preterea dō. q cū ctingat mētiri ex libidine uel ex libidine mortali ꝛ ex libidine mortali. Libido mortal⁹ ab aug. recte diffinit ī li. octra mdaciū. appetit⁹ aī quo eternis bonis quelz temporalia ꝓponunt. Libido vo venialis ē appetit⁹ inordinat⁹ sensualitat⁹ uel rōnis: quo nimis diligit tpale aliquod. tñ ſb deo. Cū g̃ sit mēdacium pnicioſuz qō obest. officioſuz qō pdest. iocoſū qō delectat. pnicioſuz mdaciū semp est ex libidine mortali. Officioſuz vo ꝛ iocosum pñt esse ex libidine mortali ꝛ veniali. Ex libidīe mortali officioſuz mdaciū ē. ut cū aliqs ꝓpter seruandā vitā alicui⁹ mētit ex amore pñtis vite illi⁹ sup deum. Jocoſuz vero ex libidine mortali est. cū ex amore delectatōis ioci quā diligit aliqs sup deū. Ex libidine vo veniale ē officioſuz mēdaciū. qō fit ex amore vite ſb deo. Silr iocoſū qō ex amore delectatiōis ſb deo. Secūdū hoc g̃ dicēdū q⁹ vlr phibitū est isto pcepto mdaciū ex libidine mortali siue pnicioſuz. siue iocoſuz. siue officioſuz. Ex libidīe vo veniali officioſuz ꝛ iocoſuz nō. sic nec ī aliis phibet culpa venialis. Et hoc modo itelligēde sunt rōnes aug. et illud quod dic q⁹ in nullo casu mentiēdū est. itellr q⁹ mēdaciū ꝑ se malū ē ꝛ mortale ꝛ sepat a ueritate dīna. veniale vo disponit ad separationē. et ideo vlr uitandū est illud sic dānabile. istud sic disponēs ad reatū dānatōis. Ad illō vo qō obicit de uiro pfecto q⁹ nō oz mentiri: ne ruz uitaz alterius seruat: aīaz suā perdat. intelligunt qdaz nō de quocūq; perfecto: ſ de pfecto qui vouisset q⁹ ī nullo casu mentiret. unde tal⁹ mortaliter peccat quōcūq; mentiat. Sed dr hoc est quia idem esset de īperfecto si vouisset. Propterea dō q⁹ nō itēdit aug. dicē: q⁹ pfect⁹ semp mortalr peccet: ſ q⁹ semp debeat uitare mdaciū: ne p alicui⁹ uita saluanda omittat discrimini aīaz suaz. Nā ꝓpter veniale citius ueniret ad mortale. Et hoc ē q⁹ dic. ne dū uitā alteri⁹ seruat. supple veniali mdacio: aīaz suā pdat. i. orīgat aliqñ pdē ꝓpter mēdaciū mortale. Preterea qa nescit an mdaciū proueniat ex radice veniali vl mortali. iō in dubio ponit dicēs. ne forte ꝛc. nec asserit ꝓpter ꝺ q⁹ semp pdat aīaz suā. Ad obiecta vo pars ctrarie dō p⁹ ad p⁹. quod obr ō silatōe. Notandū est q⁹ quadruplex ē silatio cautele: q̃lis fuit ī Jeu. 4. R. 9. ut interficēt sacerdotes baal. Et ī Josue qui simulauit fugā. Josue. 8. Et ē silatio doctrine. ō qua Lud. ultimo. Fixit se dñs longius ire. ut instruēt ꝛ monēt discipulos ad opa misericordie ꝛ hospitalitat. Et est

simulatio significat ois. qualis fuit simulatio Jacob. gñ. 27. qñ simulauit se esau: in quo significauit: q minor populꝰ pferendꝰ erat maiori. s. gentilis iudaico. Est etiã simulatio duplicitad. qualis ẽ ipocrisis. et hoc dr a brõ Ambrosio. Mẽdaciũ. n. dr triplr. Large. 7 sic omne pm̃ dr m̃daciũ. vñ aug. in li. de mendaciũ. Nomẽ mẽdacii p pti noie accipit. vñ est illud. omnis homo mẽdax. i. ois homo peccans. Et illõ ad ro. Si aũt vitas ī meo m̃dacio abũdauit. Itẽ mẽdaciũ dr coiter. 7 sic accipit p ptõ duplicitatẽ. cũ aliud ẽ ī mente 7 aliud voloſe simulat ī oge ſ. illud ps. Dẽ daces filii hoĩum ī stateris vt deciptant.

Itẽ sumit ꝓprie. 7 tũc sic dic aug⁹. ī li. de mẽdacio dr falsa significatio vocis cũ intentõe fallẽdi. Dicẽdũ g̃ gñalr q mẽdaciũ de se dic vituperabile 7 dr riũ vitati. et ideo nõ potest recte fieri: siue sit ī volũtate sic ꝓmo mõ: siue ī facto sic 2⁹ mõ. siue ī dicto sic 3⁹ mõ. Soluẽdo g̃ p interpretationẽ cũ dic q mendaciũ põt esse licitũ ī operib⁹ simulati. nõ ẽ. n. mendaciũ simulatio cautele: vel doctrine: vel figure in facto. Sed illa que ẽ duplicitati 7 fallacie.

Sed si obicẽt sic. In ope põt simulari facto qõ nõ est. g̃ 7 sermone põt simulari quod nõ est. Dicẽdũ q nõ seq̃t. et rõ est quia factum non est institutũ ad significãdũ mẽtis ꝺceptum. sermo aũtẽ ad hoc institutꝰ ẽ vt sit nũciꝰ mẽti 7 interpres. Ad hoc. n. sermo institutꝰ est vt homo significet alii qõ apõ se est. Cũ g̃ significet alii qõ apud se nõ est abusio est sermõis. Preterea sermo ad hoc institutꝰ ẽ vt ī audiẽte astruat vitas: que apud loquẽtẽ instituta est. Mẽdaciũ aũtẽ quãtũ ī se ẽ fallit 7 destruit vitatẽ. Ad 2⁹ dr. q disputãtes nõ mentiunt q̃a nõ vicũt falsũ ꝺsentiẽdo: ſ suppoñendo: vt deducãt ad ĩconueniẽs sup quod ſi potest stare intellectꝰ: 7 cogat respondẽs redire ad ꝺsensũ vitati sic apls. i. cor. 15. Si xps nõ resurrexit inuenimur falsi testes ꝛc. Ad 3⁹ rñdet aug. ī li. ꝺtra mẽdaciũ dicẽs. De phetid dictis 7 factis putãt heretici hẽre qõ proferant. q̃a figuras p̃nũciatiuas putant eẽ mẽdacia: eo q mendaciis sunt aliq̃ similia. S; cũ referũt ad eas res. ꝓpter quas fiũdas ita facta vel dicta sunt: repiunt fiũes eẽ veraces. et per hoc nullo modo esse mendacia. Non enim est falsa significatio vbi si aliõ ex alio sigt. vex ẽ tñ qõ sigt si recte intellr. vñ aug. in eodẽ li. ō mẽdacio. Quicqd figurate fit aut dr nõ est mẽdaciũ. Omnis. n. ãnũciatio ad id qõ enũciat referẽda est. Omne aũt figurate aut factũ aut dictũ hoc enũciat: q significat eis q̃bꝰ itelligẽdũ platũ est. Ad aliud qõ obr de vbo Abrae: qõ dic nadẽs ad īmolãdũ filiũ. post q̃ adorauerimus reuertemur ꝛc. dõ ſ⁹ alg̃ũ. q habebat certã fidem de filio suscitãdo. q̃a p missũ ei fuerat a dño q mẽtiri nõ põt: q ī Isaac vocaret ei semen: ī quo bñdicerẽt omnes gentes. vnde crederet ipm̃ surrectuꝝ posit īmolatiõez: ꝓpter qõ nõ est mẽtit⁹. Uel li dicat ſ⁹ Ambro. ī li. de patriarchis. q ipse solꝰ īmolato filio ꝓponebat redire. dõ. q ñ determinate disponebat: ſ sb ꝺditõe nisi dñs alr ordinass. sbintelligẽdũ g̃ ẽ. si dñs voluerit. Ad aliud qõ obr q mẽtitꝰ ẽ abraam dicẽs Sarrã sororẽ suam. rñdet aug. in qõnibꝰ sup g̃n. q abraam cũ dixit sororẽ suã; vitatẽ voluit celare. nõ mendaciũ dici. Soror. n. dr quia filia fratris erat Et in hoc oñdit q nemo dz temptare dñm: dũ hz qõ rõali ꝺsilio faciat. fecꝰ qõ potuit. qõ nõ potuit dño ꝺmisit. Si autẽ interrogatus illã vxorẽ suã dicẽt: duas resp dño omittẽt. 7 uitaz suã 7 vxoris pudicicia. Ad aliud ꝺo qõ obr de Jacob. rñdet silr aug. ī eodẽ dicẽs Jacob dicẽdo se esse Esau ꝓmogenitũ nõ est mẽtit⁹. Nõ. n. dixit se eẽ ꝓmogenitũ nascẽdo. ſ ius ꝓmogeniture illo vẽdente recte adeundo. sicut xps Jobez dixit esse Helyaz nõ personaz ſ imitationẽ vitati. Mar. xi. Trãsluptiue g̃ 7 nõ ꝓprie locutꝰ ẽ dicẽs. Ego sum esau. nõ psonalr ſ iure ꝓmogeniture. Qõ g̃ obic q intendebat psuadẽ q esset esau psonalr. dõ. q et si intẽdebat facẽ aliqd quo facto Isaac crederet ipm̃ eẽ esau: occasionalr intendebat bñ Nã ꝓncipalr intẽdebat bñdictionẽ sibi debitam uendicare. vbum ꝺo simplr vex erat. q allegorice 7 transumptiue erat enũciatum.

Ad illud silr qõ obr de Joseph. rñdz aug. ī li. qõnũ g̃n. q verbũ Joseph supa dictũ nõ serio ſ ioco dictũ est vt exit⁹ docuit. Et ideo nõ ẽ habẽdũ ꝓ mẽdacio. mẽdacia. n. a mẽdacib⁹ serio dicũt nõ ioco. Cũ aũt que nõ sunt tanq̃ ioco dicũt: nõ reputãt mẽdacia. Et bñ intelligẽdũ ẽ ſ⁹ q mẽdaciũ dicit falsa sigtio vocis cũ intentione fallẽdi. Añ si obiciat q nihilominꝰ vr mẽtitus fuisse admin⁹ iocose. dõ. q nõ ẽ vz sic dicẽ aug. in li. ꝺtra m̃daciũ. ubi ait. Non solũ qõ fecꝰ 7 dixit Jacob ut bñdicẽt: ſ neq illud qõ Joseph uelut illudẽdo dixit fratrib⁹. nec cetera hi⁹ mẽdacia iudicãda sunt. ſ locutiones actionesq ꝓphice ad ea

que ba sunt intelligēda referēde. Ad illō ro qō obr de obiectricib⁹ dō. q eaz mēdaciū potuit eē mortale ⁊ veniale. qa si radix fuit mortalis. s. libido qua diligeret vitā tpalem hebreoz sup deū mortale fuit ⁊ mēdaciū. et i illo casu loqr Brego⁹. Si fuit radix venial ⁊ amor vite sb deo: sic fuit mēdaciū veniale et sic loqr Piero⁹. supponens eas ex pietate mēritas fuisse. sb deo tñ dilexisse vitā infantiū: et ideo meruisse vitā eternā. Ad ultimū qō de Judith obr rñsio ē i glo. sup. xi. Judith. vbi dr. Apō Holofernē qcqd de aduētu suo ⁊ iudeoz futuro iudicio loqr: nō die adulatorie intiēdo: sb futura pphice pdicādo

Post predicta querēdum ē de duobus vltimis mādatis decalogi. nono ⁊ decimo. quib⁹ dr exo. xo. ⁊ deut. v. Non ocupisces rē pximi tui. nec desiderabis vxorē ei⁹. qualr aut ista pcepta onumerētur cū pcedēt⁹ dictū ē sup qōne de distinctiōe decalogi. Hūc aūt querēdū ē an ista pcepta sint pcepta legis nature. 2° vtrum prohibeat hic ocupīa gñalis aut spālis. 3° vtrū istis pceptis phibeat aā⁹ interior qui est i pmo motu: aut delectatione ⁊ osensu.

4° supposito q phibeat hic ocupīa quātū ad osensum volūtat⁹ querr vtrū ad idem pceptum ptineat phibitio volūtat⁹ ⁊ operis. Quo supposito querr vlteri⁹ vtrū maior sit puaricatio in ope qz in volūtate. Ultimo querr supposito q phibeat hic aā⁹ interior voluntatis in quo est superabundantia euāgelice perfectionis.

Ad primū sic. Ro. 2. Gētes q naturaliter ea que legis sunt faciūt oñdūt opus legis scriptum i cordib⁹ suis. Sz i corde scriptū ē non malū ocupiscē sic nec malū facere. et quod est scriptū i corde ē legis nāle. q ex lege nāli est nō ocupiscē ꝛc. Itē ad idē ē quod ibi dicit glo. Opus scriptū i cordib⁹. i. firmiter infixū rōni dū illa opera laudant: que lex iubet. illa damnant que phibet. Conr. Concupīaz ne sciebaz nisi lex diceret. nō ocupisces. 7. ad ro. Sz ea que sunt legis naturalis sunt nobis indita ⁊ nota. q cū ocupīam nesciret apls: nisi lex diceret. nō ocupisces: videt q istud pceptū non sit legis naturalis. Ad hoc dō. q ista pcepta pcepta sūt legis nāl. Ad illud autez qō obr qō dic aplus. ocupīam nesciebam ꝛc. dō. q nesciebat esse pctm. vel si sciebat nesciebat esse tam graue quātū ē. vl dō. q loqr aplus i psona diuersoz hoīum. In q busdam enim hoīb⁹ lex naturalis in tantum obscurata fuerat: q nesciebāt utrum ocupīa esset pctm. et quātū ad illos dic gl. Nesciebā pctm esse. Alii autē erāt i quib⁹ nō obscurata erat: q bñ sciebant esse pctm: sb nō tam graue. et quantū ad illos dic glo. Uel tā graue.

Deinde queritur vtrū hic p hibeat ocupīa general. Ad qō sic. Ro. 7. Concupīam nesciebam ꝛc. Glo. B elegit apostol⁹ qō ē generale pctm. s. ocupīam. vñ oīa mala ueniunt. Ex quo relingr q phibet B ocupīa generalis. Conr. Prohibet hic ocupīa. Sz nō absolute: imo cū determinatione. qa dr. ñ ocupisces vxorē: et nō ocupisces rē pximi tui Sz ocupīa determinata ad vxorē ⁊ rē pximi nō ē generalis. q nō phibet hic ocupīa gñal.

Itē. 7. ad ro. Nisi lex diceret ꝛc. Ad. Bona est lex que vū ocupīaz phibet omnia mortalia p hibet. Si q p⁹ b dicat phiberi ocupīa malorū oīum: siue phibitio oīum maloz: tūc illud pceptū nō erit particulare: sb generale ad p hibit dem omnis mali. Item sup illud ps. Incensa igni ꝛc. dicit glo. q duplex est radix oīum maloz. s. timor male humiliās: ⁊ amor male accēdēs. q dēberēt magis phiberi qz ipa ocupīa: que cedit solū i vnam ptez. s. i amorē male inflāmātē. Itē si dicat q phibet concupīa spālis. Sz cū sit triplex ocupīa radical ocupīa oculoz siue diuitiaz. ocupīa carnis. ⁊ ocupīa honoz: que ptinēt ad supbiaz vite q debuit spālr phiberi ocupīa honoris: sicut ocupīa vxoris ⁊ rez pximi. R° p⁹ formaz pcepti phibet ocupīa spālis. p⁹ ro nirtutez pcepti phibet ocupīa generalis. cuius signū est: qm geīat rbum ocupiscēdi. pterea i illd duab⁹ ocupiscētiis intellr gñalr oīs ocupīa. Nam omne ocuptū ex est. et hoc duplr. aut enim est coīcans nobiscū: aut non omunicās Si omunicās: intellr p uxorem p⁹ modū dec a logi p synodochē a parte totum. Si ñ coīcās intellr p rem pximi. vñ p hoc soluit ultimū Nam cū phibet ocupīa rez pximi intellr p hiberi ocupīa honoris. unde postmodum ad explicādū addit. nō seruū. nō ancillā. ut insinuet phiberi ocupīa dnāndi. pterea i ocupiscētia pticulari intellr generalis. ⁊ ideo ex osequēti phibet. Ad illud ro qō obic pz iam rñsio. Non enim est hic phibitio general sicut nec in aliis pceptis. sb pticularis ocupīe

uxoris ⁊ rez ꝓximi. Quare aũt istoꝝ plusq̃ aliozꝝ determinatũ ē supꝫ. qõne de distinctiõe ꝓceptoꝝ decalogi. Ad illud ẽo qõ obic̃ ō timoꝛe male humiliãte ⁊ amoꝛe male accẽdẽte dñ. q̃ radix ꝑncipalis oĩum maloꝝ ē ocupiscẽtia. i. imꝓba volũtas. secũdaria vero timoꝛ male humiliãs. amoꝛ male accẽdẽs. vt sic̃ sunt due partes iusticie. vna declinare a malo: cui⁹ ꝑn⁹ ē timoꝛ. alia facẽ bonũ: c⁹ ꝑn⁹ est amoꝛ. ita sunt due partes iniusticie. declinare a bono c⁹ ꝑn⁹ est timoꝛ male humiliãs. et facẽ malũ c⁹ ꝑn⁹ ꝛmediatũ ē amoꝛ male accẽdẽs. et utra ꝓ radix reducit̃ ad ocupiã; sic̃ ⁊ tractatu de vitiis ⁊ ꝓtis declaratũ ē.

Sequitur querere

vtz hic ꝓhibeat̃ aꝯ⁹ interioꝛ ocupie in ꝑmo motu: aut in delectatione: aut ꝛsensu. Et cuz ⁊ ꝑmo motu inueniat̃ ꝑmo ocupiscẽ: videbit̃ alicui ꝑm⁹ mot⁹ ocupie ꝓhiberi. Contra. Prim⁹ mot⁹ nõ ē ⁊ ꝓte nostra. et dic̃ Dier. Anathema sit q̃ dic̃ deũ aliq̃ ō impossibile ꝑcepisse. Relinq̃t igit̃ q̃ nõ ꝓhibeat̃ ocupiã in ꝑmo motu. Itẽ null⁹ trãsgredit̃ ⁊ eo quod vitare nõ põt: vt dic̃ aug. Cũ igit̃ ꝑm⁹ mot⁹ vlr nõ possit vitari. q̃ in ꝑmo motu nõ erit trãsgressio. vz ꝑcepti oĩni. R⁹. Triplr̃ põt accipi ocupiã. vno mõ appetit⁹ vegetabilis et talis ocupiã ꝛordinata ē a fomite mouẽte ℔ est a corruptione originalis culpe. Alio mõ ocupiã est appetit⁹ sensibilis. et ꝑut ē ꝛordinata: est a mouẽte sensualitate cũ fomite. ȝ⁹ modo ocupiã ē appetit⁹ rõnal⁹. et sic ē a mouente li. ar. voluntate. Dicẽdũ q̃ ꝑmo mõ ocupiã est in suggestione. z⁹ in delectatione. ȝ⁹ in ꝛsensu. Rñdendũ igit̃ q̃ ꝑ se ocupiã ꝑ ut est ⁊ ꝛsensu rõnis vel volũtat̃ ꝓhibet̃. Cõ cupiã ẽo que est in delectatione sensualitatis vel ex suggestione fomitis in actu vegetabil nõ ꝓhibet̃ simplr̃: nisi ꝑ⁹ quid vt dictum est ga nõ est ꝓhibẽdũ ne ille ocupie sint ⁊ nobis ga ℔ ē nobis impossibile: ꝙ ꝓhibet̃ nobis ne sequamur eas. ꝙ⁹ q̃ dr̃ eccl. ȝ. Post ocupiãs tuas nõ eas. Ire aũtẽ ē ꝛsentire. Duas aũtẽ ocupiãs suggestiõis ⁊ delectatõis nõ est ꝑ hiberi ꝓpie: ꝙ ex ꝓhibitione ostẽdũt male ⁊ vitande sic̃ supra dictũ ē.

Postmodum queri

tur vtrũ ad idẽ ꝑceptũ ꝑtineat ꝓhibitio nolunrat̃ ⁊ operis. Ad qõ sic. Ro. i. Repletos oĩ inigtate ⁊ homicidiis ꝛc. Glo. Ñ dic̃ homicidiis pluralr̃. qa plura sunt homicidia. volũtat̃. s. ⁊ opis. g̃ ad plura ꝑcepta ꝑtinet ꝓhibitio ⁊ nolantatis ⁊ operis. Item ꝑs. Appone inigtatem sup̃ inigtatez eoꝝ. Glo. Qui malũ opus addit nolũtati: inigtatem addit inigtati. Itẽ circa mechiaz ⁊ furtũ diuerse sunt ꝓhibitões opis ⁊ nolũtatis. qa ꝓpter opus dic̃. nõ mechaberis. nõ furtum facies. Propter nolũtatẽ ẽo dr̃. nõ ocupisces uxorẽ ⁊ nõ ocupisces rẽ ꝓximi. Itẽ diuersa sunt nolũtas ⁊ actio exterioꝛ. g̃ diuersis debent ꝑ hiberi ꝑceptis. Cont̃. actio exterioꝛ nõ est culpabilis nisi a malicia nolũtat̃. qa sic̃ dicit Dam. Aꝯ⁹ inuolũtarii nõ sunt culpabiles. et dic̃ aug⁹. q̃ ꝑtm̃ adeo est nolũtariũ: q̃ si non sit nolũtariũ nõ ē ꝑtm̃. g̃ una est trãsgressio nolũtat̃ ⁊ opis. g̃ una erit ꝓhibitio. Item idem est finis mal⁹ nolũtat̃ ⁊ opis. ⁊ idẽ ꝑncipiũ monẽs. s. libido. g̃ idem malũ. Item un⁹ est ꝛtempt⁹ dei in nolũtate ⁊ ope. g̃ idez reat⁹ trãsgressiõis. g̃ eadẽ ꝓhibitio. Itez si dicat̃ idem ꝑceptũ erit supflua ꝓhibitio: q̃ dr̃. nõ ocupisces uxorẽ: ⁊ non ocupisces rem ꝓximi. exquo dictũ ē. nõ mechaberis. ñ furtũ facies. Itẽ si uoluntas ꝑ facto reputat̃: ut dic̃ auctoritas. qa quãuis tibi ꝑ facto reputat de⁹ si nõ potes: ⁊ ℔ ī bonis. g̃ ⁊ ī malis uolũtas ꝑ facto reputabit̃. g̃ idem reputabit̃ reat⁹ g̃ eadem erit ꝓhibitio utriusq̃. So. dñ. ꝑ refert cũ nolũtatẽ segt̃ op⁹. et cũ nõ sequitur Cũ autẽ op⁹ segt̃ duplex est ꝛsideratio. Aut .n. nolũtas ⁊ op⁹ referũt ad radicẽ. aut ꝛsiderant̃ ī se. Contingit g̃ ꝑtm̃ esse ī nolũtate ñ sequẽte ope. Ne g̃ iudei carnales ⁊ rudes extimarent solam culpam esse cũ op⁹ ꝛiungit̃ nolũtati: separatz ꝓhibẽda fuit mala nolũtas

Item si ꝛsideret̃ nolũtas ī se ⁊ op⁹ exterꝰ in se alie sũt circũstãtie boni debite actui exterioꝛi q̃ nolũtati. qa diuersificãt̃ mod⁹. loc⁹ temp⁹. et quedam alie circũstãtie: q̃ ꝰ circũ stantia finis sit eadem. Si g̃ ut dic̃ aug⁹. peccatũ est aꝯ⁹ incidẽs ex defectu boni. ali⁹ aũt est defect⁹ aꝯ⁹ binc inde. g̃ ꝑ⁹ hoc aliõ ꝑtm̃ ℔eminãda g̃ erit ꝓhibitio nolũtat̃ ⁊ opis ut illõ iudicaret̃. Si aũt attẽdat̃ nolũtas ⁊ op⁹ sequẽs in radice. s. libidine ⁊ ꝛtentione: idẽ erit. Lex igit̃ dei ꝑm rõnẽ latõis ꝑfecta utz q̃ docuit. Nã ī aliq⁹ ꝓpter unitatẽ radicis qua unũ sũt volũtas ⁊ op⁹: una sola ꝓhibitione utrũq̃ interdixit: ut in homicidio ⁊ falso testimonio. Jn aliq⁹ ẽo differẽri ꝑcepto ꝓpter defectũ ⁊ inordinationẽ: ⁊ ī utroq̃ differẽtẽ

vtrūq; phibuit ut ī mechia ⁊ furto. Que aūt sit rō quare ista pl'q; alia dictū ē supra qōne de distinctōe pceptoꝝ decalogi. Rñdēdum igit ē. q; pt̄m volūtat⁹ ⁊ opis vnū sunt in radice ⁊ intētōe. ꝟ duo pt̄a ī defectu inordinatōis. et iō cū volūtate sequat' op': magis duplex pt̄m dr̄ q; duo: vel vnū: nec supfluit pphibitio: sic oſtēsu; ē. Et q; dr̄. volūtas p facto reputat': ꝟ nō intellr̄ nisi de volūtate plena Plena aūt volūtas est que quātū ī ipsa ē exiret ī opus: si daret facultas. Pretēa et si reputat' p facto talis volūtas quātū ad reatū ratōis: nō tñ omnino idē ē quātū ad defectuz inordinatōis: ex hoc q; nō ē cū debitis circūstantiis. Deinde querēdū esset vtruz esset maior reatus voluntatis q; opis. ꝟ illud determinatū ē in tractatu de vitiis qōne de cōparatione peccatoꝝ. Queret' tñ si hic phibet' act⁹ cordis cū dr̄. nō ocupisces. in q̄ supabūdat euāgeliū a lege. Itē si hec nō ē ꝛa dria qua posuerūt q; lex coibet manū ñ aīuz Euangeliū ꝛo aīum. Ad qd intelligēdum q; lex hic phibet actū cordis. nisi enī esset in lege phibitū: putaret' esse ocessum. Concupiscētiā enī nesciebā ē pt̄m: nisi lex diceret nō ocupisces. Ro. 7. Supabūdat tñ euangeliū a lege in generalitate phibēdi ⁊ expssione. In gñalitate qa inordinatio ꝟ actū cordis in primū generali⁹ phibet' in euangelio q; hic. ꝟ enim Mat. phibet' actus cordis inordinatus ⁊ ꝟ vim irascibilē ⁊ fm vim ocupiscibilem Hic autem tantum ꝟ vim concupiscibilem. vñ abūdat euāgeliū ī generalitate phibēdi. In expressione etiam abundat. qa expressius prohibet' inordinatio cordis in euangelio q; in lege. In lege enī nō phibet' nisi inordinatio affectionis cū dr̄. Nō ocupisces. In euāgelio ꝟo phibet' intentio cogitatōis. Mat. 5. vbi dr̄. Si videris mulierē ꝛc. ꝟ est si oculū hēat intentōe cordis ī mulierē cogitādo vt ocupisces eam: iam mechat⁹ es ꝛc. Et ꝟ infra plenius declarabitur.

Quoniam secūdū Apl'am dicētē. Sum⁹ sapiētib⁹ ⁊ insipiētib⁹ debitores. post disputationē pceptorū decalogi: que ptinēt ad studiū sapientuz: dicēda est breuiter explanatio preceptoꝝ ad instructionē simplicium. Ad quoꝝ explanationē quedā pambula sunt dicenda: ut cetera clarius videant'. Quid pceptū ⁊ que diuisio pcepti gñalr̄. Que diuisio preceptoꝝ legis nature. Que dīsio pceptorum legis scripte. Que dīsio preceptoꝝ legis nature ⁊ scripte. Que dīsio pceptoꝝ legis Mosayce. Qualis itelligētia singuloꝝ pceptorū legis decalogi.

Circa primum notandū q; pceptū ē inssio vel imperiū faciēdi aliqd: vl nō faciendi faciēdū aūt dr̄ qd ē debitū vt honorare patrē. Nō faciēdū aūt qd ē debitū non fieri: vt mechari. Jussio uel imperiū est superioris: sicut obedire minoris. vñ sic potest' describi. Jussio est' volūtatis supioris expressio de faciendo vel nō faciēdo ei q; inferior est. ꝟz g̃ generalr̄ posita ratio pcepti. Preceptū est ꝛc Notandū aūt q; pceptoꝝ aliud est affirmatiuum: qd est de faciendo. vt honorare patrez. Aliud est qd ē negatiuū: qd ē de nō faciēdo. ut nō occides. Et dat' ista diuisio ꝟ rōnem causē formalis pcipiendi. Differunt g̃ effectu preceptuz affirmatiuū: qd restricto noīe solet dici preceptū. et pceptū negatiuum: qd phibitio dr̄. quia affirmatiuū obligat semper. i. in omni tpe: ꝟ nō ad semp. i. nō ad omne temp⁹ Negatiuū aūt obligat semp ⁊ ad semp. Et ꝟ intellige de preceptis decalogi. i. iuris nālis. Vbi grā honora patrē pceptū ē affirmatiuum: qd obligat me semp: qa semp teneor ad honorandū patrē. ꝟ tñ nō ad semp honorandū Nō enim est possibile nec expediēs: vt semp honorē eum: ꝟ cum tps regrit. Negatiuuz pceptum semp obligat: sic non mechaberis. qa semp teneor ⁊ quocūq; tpe non mechari.

Itē pceptoꝝ aliꝺ nature. aliꝺ discipline. aliꝺ legis scripte. Preceptū nature ē necitat' Discipline debiti. Legis scripte honestatis: sicut patebit.

Preceptum nature dr̄ dupl⁹ modis. Vl qd est datū ꝓpt̄ nāz. ut crescite ⁊ multiplicami. gñ. .9. Vel qd ē ꝟ dictamē rōnis faciendū. ut nō facias alii qd tibi nō uis fieri. Tho. 3. Item natura dr̄iaz habet añ pt̄m: cum erat bene instituta. et post pt̄m: cum est corrupta. Et itez post pt̄m dicit' añ q; esset multiplicata: ⁊ post q; est multiplicata. Secundum hoc pcepta nature recipiunt dīsionē. Nā quedaz respiciunt nām bñ īstitutā: ꝟ q; omnia esse omunia dicitur esse preceptum nature siue iuris naturalis a sanctis. Quedam vero respiciūt naturam bñ institutā ⁊ corruptā añ multiplicationē. ut crescite ⁊ multiplicamini.

Quedā naturā ꝑ̄ emnē ſtatū. ſ. añ corruptiōnē ⁊ poſt. Añ multiplicatiōē ⁊ poſt. Añ nō facias alti ⁊c. Dicidam⁹ g̃ ꝑceptum nature aut eſt datum. aut īnatum. Si eſt datū: aut eſt datum ꝓpter naturam ꝺſeruādā ꝑ̄ actū nutritiue. vt g̃n. ij. De omni ligno paradiſi comede. Aut ꝓpter nām multiplicādā ꝑ̄ actus g̃natiue. vt creſcite ⁊ multiplicamini. Gn̄. ij. ⁊ ix. Si īnatū inꝑ illud ro. ij. Si gentes nālr̄ ea que legis ſunt faciūt: eiuſmodi legem nō hēntes ipſi ſibi ſunt lex: q oñdūt opꝰ ſcriptū ī cordib⁹ ſuis. Hec ſcriptura īnata ē cuilibet. Preceptū g̃ inſitū ē ꝺſcīe cuiuſlibꝫ ꝑ̄ dictamen rōnis de faciendo vel nō faciendo. hoc ꝺo recipit ꝺiſionē. Nā aliud ē ordinatū ī ōū ſic diligē creatorē ſuper omnia: ⁊ obedire ei ī omnib⁹ ⁊ ſup oīa: qđ ē īſitū cuiuſlibꝫ ꝺſcīe.

Aliō eſt manifeſtatiuū ordīs ī ꝓximuꝫ. et hoc duob⁹ modis. ſ. ꝑ̄ viā īnocētie. vt illud Abo. 4. Quod ab alio oderis tibi fieri ⁊c. Et ꝑ̄ viā bn̄ vīcētie. vt ē illō Mat. 7. Quecunq; vultis vt faciāt vobis hoīes: vos eadē facite illis. Hec ē igit̄ ꝺīa ꝑcepti nature ſiue legis nālis. Preceptū ꝺo diſcipline g̃nalr̄ ē ꝑceptū datū ad ꝓbationē. vt homo ſciat ꝺo ſe debē obedētiā: nō tm̄ ī expedientibus vel honeſtis: ꝫ etiā ī ꝺifficilib⁹. et ℔ recipit diuiſionē. Nā aliqō ꝑceptū ꝺiſcipline datū eſt ad ꝓbationē obīe. vt illud ꝑceptū negatiuū datū. Ade gn̄. ij. De ligno ſcīe boni ⁊ mali nō comedes. Quoddā ad ꝓbationē fidei. nt illō datū abrae. gn̄. xxij. Tolle filiū tuū quē diligis Iſaac. et ē ꝑceptū affirmatiuū.

Prenotata eſt differentia preceptorū legis nālis ⁊ legis ſcripte quātū ad moralia: ga quātū ad alia planū ē ꝙ quidā poſuerūt ī duob⁹. ſ. ī obligatōne ⁊ fine. In obligatōe ga ꝑcepta legis nālis non tenemur implē ex caritate. precepta ꝺo legis oīne tenemur implere ex caritate. Et hoc ꝺicūt ꝓpter illud. i. ad Thi. i. finis ꝑcepti ē caritas. et implētib⁹ ꝑcepta pmittit̄ vita eterna. Ex quo ſequitur ꝙ ī oī ꝑcepto legis ſcripte includit̄ mod⁹ grē .ſ. ex caritare. In precepto nature includit̄ modus nature. ſ. ut fiant ex naturali pietate nam pōt aliquis facē alii qđ ſibi vult fieri ex dolo vel pdītōe. Añ relinquit̄ ꝙ cōintelligit̄ ex nāli pietate ī oī ꝑcepto iuris natural.

Itē motus nature ſemp reflectit̄ ī ſe ipm̄ .ſ. ꝺmodū ꝓpriū. vñ be q̄ ex lege nāli ꝓcedūt opatōes tēdūt ī bonū expediēs ⁊ ꝺſentaneū nature: mot⁹ ꝺo grē ſemp eſt idē. Nā p̄cepta legis ſcripte quoꝝ impletio ꝑ̄ tenoꝛē ſuum manat a grā: quod pꝫ ga finē hn̄t caritatem tendūt ī bonū: qđ ꝺr̄ honeſtū ꝑ̄ ſe. et iō ſup̄ aſſignata eſt rō illius diuiſionis ꝑceptū nature. diſcipline. ⁊ legis ſcripte. ga ꝑceptū nature. ꝑ̄ ſe expediēs. diſcipline indifferens. legis ſcripte honeſtū. In fine etiā ꝺifferūt: ga p̄cepta legis ſcripte ꝺata ſunt ad merēꝺ vitam eternā p̄ ⁊ p ſe. ꝑceptū ꝺo nature ad habilitādū ad ℞tutes politicas: vt p ℞tutes politicas diſponat̄ homo ad ℞tutes theologicas: que faciūt dignū vita eterna. Sic. n. ē ꝺueniēs ordo: vt homo p ꝓncipia iuris nāl deſcripti ī ꝺſcīa habiltet̄ ⁊ exerceat ad ℞tutes politicas. Et ſic faciēti ꝺoī qđ ī ſe eſt ſic diſpoſito infundat̄ grā: ⁊ ℞tutes que faciūt gratū deo. ꝫ illud diſputatiōis ē: ideo poteſt poni vīa certior. Dicam⁹ g̃ ꝙ ꝺifferūt p explicitū ⁊ implicitū: ſic ꝑceptū legis morale ⁊ cuāgelii. nā qđ lex nālis que eſt inſita ꝺſcīe cuiuſlibet: hēt implicite: lex ſcripta decalogi habet explicite. Ubi grā. lex nālis ꝺic. nō facias alii ⁊c. lex ſcripta explicat nō occides ⁊c. ꝫ ꝙ ꝺicit Auguſtin⁹.

Diſtinctio preceptoꝝ veteris legis ponit̄ ſic ſup̄ oſtēſum ē: ī moralia. iudicialia. cerimonialia. Moralia ſunt vt que ī decalogo. Iudicialia ſunt vt que ī deciſiōe cāꝝ inſtituta ſunt. vt ea de qb⁹ exo. xi. Hec ſūt iudicia que ꝓpones eis. Cerimonialia ī figurā futuroꝝ īſtituēbā tur. vt ea omnino que de ꝺpoſitiōe tabernaculi: ⁊ de ſacrificiis: ⁊ hi⁹. Cui⁹ diſionis ratio ſic poteſt ſumi. Qđ iubet̄ aut iubet̄ ꝓpter ſignādū quo ad intellectū: ⁊ ſ̄ hac rōne oīa cerimonialia iubēt̄. Aut iubet̄ ꝓpter opandū quo ad affectū. Et hoc duob⁹ modis. ga aut ē opandū ſimplr̄ nālr̄ ⁊ ꝑ̄ oē tp̄s. ⁊ ſic morale ſimplr̄ ꝺico: ga nulla determinatiōe addita faciēdū uel nō faciēꝺ ē. ut honora patrē. Nō occides. nālr̄ ꝺico quo ad oēs: ga ꝑ̄ dictamen ꝺmunis rōnis faciēdū uel nō faciēdū ē. ꝑ̄ oē tēpus ga nullū tp̄s ē ī quo nō obligēt̄ ad faciēdū uel nō faciēdū: q̄nis nō ꝓ quocūq; tpe Aut ℔ ē opāꝺ ꝑ̄ gd ⁊ ꝑticulariter. Et q̄ntꝫ ad aliqꝺ tp̄s. et ita iudiciale. ut q furat⁹ fuerit reddet quadruplaꝫ aut qntuplaꝫ. xxi. exo. ꝑ̄ gd ꝺico ga ī caſu. nam ſi ꝺtīgēt ꝙ aliquis in extrema neccitate fuiſſet furatus panē aut neſtes. ⁊ ℔ ꝺſtaret ꝺctis. nunqd cum tali bi⁹ iudicium exequēꝺꝫ eēt. Cōſtat ꝙ ñ. ꝑceptuꝫ

g iudiciale respicit cām. Et ideo ꝺ̄n̄ qđ operandū vel nō operādū demōstrat ꝑ ꝓceptū iudiciale. Particulariter dico. qa nō quo ad omnes est istud iudiciū. īmo ī terra illa vbi fures sunt latrones: ibi est interfectores hoīuꝫ vt eos spoliēt. Judiciū ēt q furat suspēdat. Quo ad tps dico. Nam apud eosdē hoīes. s. iudeos de eodē iudiciū variat. ut fur in lege puniebat vel quadruplo. exo. zz. vl quīntuplo vel ante partis additione. vt numeri. ç. Postea vo crescēte malicia hoīum iudiciū aggrauatū ē. vt puer. 6. vbi dr̄. Qui furat deprehensus redder septuplū. Distīguīt legis ꝓcepta rōne lationis ipsoꝫ ꝓceptoꝫ: siue inuīcti oris. qa cerimonialia lata sunt ꝑncipalr̄ ī figuram ꝓceptoꝫ. moralia ⁊ iudicialia in demonstrationē faciēdoꝫ vel nō faciēdoꝫ. Sz differēter. qa moralia demonstrāt facienda ꝺ̄n̄ se ⁊ ꝺ̄n̄ omne tempus. Judicialia faciēda ex causa: ⁊ ꝺ̄n̄ aliqđ tps.

Nunc restat intende

re circa expositōem ꝓceptoꝫ decalogi. ⁊ accipiam⁹ ipsa vba pur scripta sunt ī exo. zo.

Sciēdū ḡ q ipsi decalogo ꝓponit̄ qnasi titul⁹ talis. Ego sum dn̄s de⁹ tuus qui eduxi te de terra egypti ō domo seruituti. In quo oñdūt duo. Quis loquat̄ ī decalogo. et cui loquat̄. Loqt̄ deus trinitas. vn⁹ ī essentia: trinus in psonis. et hoc est qō dr̄. Ego sum dn̄s deus tuus. Noīe vñi intellr̄ potētia: in qua magnificat̄ pater. Noīe dei g īterpret̄ theos grece i. vidēs intellr̄ sapīa ī qua magnificat̄ filī⁹. In pnoīe possessiuo: qō loco determinatiōis addit̄. s. tuus insinuat̄ bonitas ꝑ cui⁹ participationē efficit̄me⁹ vel tuus: ī qua magnificatur spūs scūs. Insinuat̄ ḡ ꝑ ista tria vocabula dn̄s de⁹ tuus pater ⁊ filī⁹ ⁊ spūs sanctus. Unitas vo essentie ꝑ hoc q singulariter dr̄. Ego sum. Ecce ꝑs qs loqt̄. Cui loquit̄ insinuatur: qa illi populo q educt⁹ erat de egypto, vñ dixit. Qui eduxi te ꝛc. In quo attēdendum est q ꝓcepta decalogi sunt īnata ois cie cuiusliber rōnalis creature. sunt etiā data expressis vocib⁹ sic hic dr̄. Sciendū ḡ q ꝓcepta ꝺ̄n̄ q īnata respiciūt oēs. ꝺ̄n̄ q data tm̄ illum populū. qa tm̄ illi populo vbis expssis dabāt quē dn̄s eduxit de egypto ad lr̄am. Ad spūaliter effect⁹ tripler rnd̄s approbatis trinitatis tangit̄: cū dic̄. eduxi te ꝛc. Educē. n. est potētie. de terra egypti sapīe. de domo seruitutis bonitat̄. Egypt⁹. n. tenebre interptatur in quo error infidelitatis: dom⁹ seruitutis: reat⁹ pcī. qui enī facit pcm̄ seruus est peccati Dic ḡ. ego dn̄s q te eduxi. s. ꝑ potētiā. deus q te eduxi de terra egypti. i. de tenebris erroris ⁊ infidelitati ad intelligētiā vitat̄. ego tuus q eduxi de domo seruitut̄. i. reatu pcī ⁊ pna nox mox ad libētatē grē ⁊ affectiōe bonitat̄

Sequitur post titulus decalogus.

Primum mandatum est. nō hēbis deos alienos ꝛc. ⁊ nō facies tibi sculptile ꝛc. Et ordinatur duo. ꝓceptōem ⁊ cū ꝺ̄ia ꝓmissionē. In ꝓceptione vo ordinēt tres clausule. Prīa ē nō hēbis deos alienos: ī qua phibet ad lr̄az idolatria: qua colit̄ creatura spūalis. vnde Dyg. in glo. Angelos qb⁹ gentes ꝺ̄misit excelsus deos appellat scriptura. deos quasi a deo datos. Ps. ego dixi dii estis. z⁹ clausula ē. nō facies tibi sculptile: in qua phibetur idolatria: qua colebāt imagines alic⁹ rei nāl et specificat cū addit. neq eoꝫ q̄ in celo sūt: vt solis ⁊ lune: ⁊ q̄ in terra vt hominis ⁊ bouis ⁊ silīū. et q̄ in aqs sb terra. i. piscīū. Sz dubitat aliqs ꝓpter hoc q dr̄ aq̄ sb terra: cū terra nāl̄r vt grauissima teneat locū īferiorem mūdi. i. centr̄. puer. zç. Celū sursū. terra deorsū. et intelligit aq̄s sb terra dici ꝓpter aq̄s q̄ recipiūt̄ ī venis terre. vñ erūpūt fōtes ⁊ flumina. et rōne illaꝫ aq̄ꝫ dr̄ terra super aq̄s. Salr̄ in ps. Qui firmauit terrā sup aq̄s. Respectu aūt oceani q circuit totā terram: ⁊ supeminet: vt n⁹ min⁹ grauis non dicat. Dubitabit etiā de hoc q dr̄. nō facies sculptile nec oēm similitudinē. ḡ xp̄iani q faciūt imagines sunt idolatre. R⁹ p determinatōem se quētis text⁹. nō adorabis: neq coles. q̄si nō facies ad adorandū vel colēdū. Xp̄iani aūt nō faciūt ad adorādū vel colēdū: ꝑ ad memorādū. et omnis ille honor q exhibet imagini ad prothotipū refert: sic dic̄ Dam. i. ad ꝑncipalē formā. i. ad illā rē c⁹ ē repr̄sentabil. Honor aūt q exhibet̄ sanctis vl b̄rē vgini ē honor dulie ⁊ nō latrie. Dulia. n. ē honor debit⁹ creature inq̄ntū est aliqd diuine bonitat̄ pticipatīa. Latria autem est honor soli deo debitus inq̄ntū est ꝑncipiū creans ⁊ ꝺ̄seruans: ⁊ ꝺn⁹ omnis rei. Nota differentiā inter colere ⁊ adorare. nā colere ē actu interiori. s. affectu. Adorar̄ ē actu exteriori. vñ gl. Pōt qs ꝺuit⁹ adorare adulando regi⁹ vel torm̄ēti metu cū sciat q idolū nihil ē. Colere vo est his affectu ⁊ studio mancipari. Utrūq ḡ resecat ut

nec affectu coles: nec spē adores. Collige ḡ omnē dñiaz latrie ex his clausulis. Idolatria ē exhibitio honoris soli deo debiti creature. Aut ḡ exhibet actu interiori: ꝓpter qō dñ. nō coles. Aut exteriori: ꝓpter quod dñ. nō adora bis. Itē honor exhibit⁹ siū ℔ modo siue illo aut est exhibit⁹ creature spūali. vnde nō habebis deos alienos. aut corporali. ⁊ ℔ duplr. aut imagine ficta: que nulli⁹ rei ē repīntatiua vnde non facies sculptile. aut imagine ꝟa. i. alicui⁹ rei repīntatīa. vnde dic̄. nec̄ omnem filitudinē celestiū. terrestriū. aq̄tiliū. ⁊ noīe celestiū aues possūt accipi. ga aer celū dicit. vnde aues celi. iz. Mat. ℔ ꝟ⁹ supficiē lr̄e ꝓhibet ꝓmū mādatū. Adhuc ampli⁹ video in isto ꝓcepto ꝟ⁹ rōnē h⁹ ꝓcepti allegorica. ꝓma clausula ostendit iudeos ⁊ sarracenos idolatras. z⁹ hr̄ticos. 3⁹ xp̄ianos pt̄ōres. ꝓma ē nō habebis deos alienos. Habēt sarraceni ⁊ iudei deos. Machometū sarraceni. Messiā futurū iudei. i. añxp̄m. Sarraceni machometū fuisse suū ꝓpha credūt. Judei suū messiā maximū fore infamiēdo otēdūt. Habēt ḡ deos alienos. i. ꝓphas. ꝓphe. n. dicunt eo ꝙ ad illos ℔mo dei fa℔⁹ sit. Jo. io. illos dixit deos ad quos sermo dei fa℔⁹ est. Conuincūt ḡ de idolatria: ga deos habēt alienos. i. ꝓphas. z⁹ clausula ē Nō facies sculptile. Faciūt hr̄tici sculptilia: cū fingunt deū esse quod nihil est. nō enim ō deo credūt nisi qō imaginatōe ⁊ et fantasia ofingunt. Isa. 40. Cui silem fecistis deū: aut quam imaginē ponitis ei. nūqd sculptile.

3⁹ clausula est. Non facies filitudinē eo℔ q̄ ī celo sunt ꝛc. Hoc xp̄ian⁹ pt̄ōr filitudinē: qua colit vt deū. Sic̄ enim dic̄ Piero. Qō gs pl⁹ veneraē ⁊ amat: ℔ illi de⁹ est. Colit sup h⁹ ⁊ ambitiosus filitudinē eo℔ q̄ in celo desuper. ga sup omnia diligit ꝓlatura. Dan. xi. Deum maozim in loco suo venerabit. dñ de añxp̄o. qm̄ ambitiosissim⁹ maozim habitaculū fortitudinis eo℔. Colit cupid⁹ filitudinē eo℔ que in terra. Col. 3. Auaritia ē idolo℔ seruit⁹. Colit carnal filitudinē eo℔ que ī ags. i. delitiis Phil. 3. Quo℔ de⁹ venter est: ⁊ gloria in ofusionē eo℔. Ecce habes ꝓmi mandati ꝓceptionē. Seq̄t cū ominatione ꝓmissio. Ego sum dñs. et ꝓmo ominatio cū dr̄. Fortis zelotes. vt agenerēt timor trāsgressionis. z⁹ ꝓmissio ibi. Faciēs mīam vt agenerēt timor obeditionis. Cōminatio ℔ ē vindicte iniqtat⁹ patrū in filios usq; ad tertiā ⁊ quartā gñationem de quo dubitabit aliq; ꝓpter illud verbum Ezech. 18. Filius non portabit iniqtatē patris ꝛc. Ad qō rñdet ꝓ sequētē determinatōem text⁹: q̄ dr̄. eo℔ q oderūt me p imitationē paterne malicie. Tertiā ℔ ⁊ quartā gñatiōem ponit: ga tm̄ solent viuere patres. Punit ḡ ī filiis toto tpe vite suc: ad quos exemplū iniqtatis transmiserūt. Promissio aūt mīe est ī millia. i. ī infinitū diligētib⁹ ⁊ custodiētibus ꝓcepta: in quo ostendit inquantū misericordia excedat iusticiā.

Secundum mandatū

est. Nō assumes nomē dei tui ī vanū. Cōstat ꝙ sic̄ supra ostēsum ē: hoc ꝓceptū ordinat ad reuerētiā ꝟitatis sūme. Ideo ꝓhibet hic iurare sine causa: vel peiorare. Uter q; n. s. p nihilo iurās ⁊ falso iurās assumit nomē dei ī testimoniū. sue locutiōis: ℔ ī vanum. ga ille sine cā noīando sūmā ꝟitatē. iste noīatā otēnendo. Item ga ideꝛ ē iurare qō nomē dei assumere. notādū br̄ ꝙ iurare ē nomē di assumē in testimoniū sue locutiōis: qō fit duob⁹ modis. s. vel asserēdo de ꝓnti: vel de ꝓterito: vl promittēdo de futuro. vnde distinguit iura mētū aliud assertoriū. aliud ꝓmissoriū. In vanum ḡ ꝓhibet hic. Juramentū aūt vanū determinari potest: qō caret aliqua illaꝛ triū oditionū: que ponūt Jere. 4. Jurabitis viuit dñs ī ꝟitate ⁊ iusticia ⁊ iudicio. Et ic̄ ibi glo. interlinearis. Hos tres comites debet habē iuramētū. Et sumit ꝟitas ex pte inrant. iusticia ex parte ei⁹ qō iurat. iudicii ex parte circūstātiaꝛ vtriusq;. Ueritas enim debet eē ī oscīa iurāt⁹: vt credat ita esse vt iurat: vt ī iuramēto assertorio. vt iuro p deū me ita uidisse. ul ut ꝓponat ita facē ut iurat. ut ī ꝓmissorio. ut iuro p deum me datuꝛ tibi. io. Justicia debz eē ī eo qō iurat. Oportet. n. ꝙ tale nō repugnet iusticie: hoc est ꝙ sit licitū. Si. n. esset otra legē dei uel ꝓceptū eccīe: iā nō eēt iusticia ī eo qō iurat. In circūstātiis ℔ attēdit iudiciū. s. discretōis: ut diligēt attēdatur ⁊ causa ꝓ qua iurat ⁊ mod⁹. Si. n. deſit causa iam deest iudiciū discretōis ī circūstantiis iuramēti. Determinat ḡ iurare ī vanum iurare uel sine ꝟitate: uel sine iusticia: ul sine iudicio. qō plani⁹ erit. Et qd sit ī vanum iurare. si ponam⁹ cās ꝓpter quas licet iurare

Notandū ḡ ꝙ cā mali iurat: ⁊ cā boni. Cā boni multiplr̄. uel ꝟitat. uel pad. uel amicicie uel obediētie. Cā ꝟitat⁹ duplr̄ iurat. uel cā ꝟitat⁹ sūme credēde c⁹ cā iurat Paul⁹ cū dic̄

Testis ē mihi dē⁹. Et ipse dñs. Am̄ amē dico vobis. vt ☧tas credēdoꝝ quam predicabat astrueret ī cordib⁹ auditoꝝ. Vel iurat causa ☧tati create: sic iurāt testes ī causis p ☧tate alic⁹ facti manifestanda. Deut. 19. In ore duū uel triū stabit omne ☧bū. Rōne ☧o pac reformāde iurat vt Jacob ⁊ Laban gn̄. 31. Jurauit ḡ Jacob Laban p timorē p̄ris sui Jsaac

Causa ☧o amicicie reformāde iurat ut Jerarite. gn̄. 26. Sit iuramētū inter nos et inea⁹ fed⁹. Rōne obīe fit iuramētū triplex vel iuramētū fidelitati quod faciūt p̄ncipes regi: ⁊ rex p̄ncipib⁹ oīūgit. 2. R. 5. Uenerūt seniores israel ad regē in ebron: et pcussit cū eis fedus coꝝa dño. vel fit iuramētū sbiectionis: sic abbates epīs: ⁊ epī metropolitanis. et pro sbiectionis recognitōe. Judic. xi. Dñs qui audit ipse mediator est ac testis: q nostra pmissa faciem⁹. iurauerūt p̄ncipes galaad ad iepte. Uel iuramētū obseruationis: vt iurāt canonici: cū vat canonia p ꝺsuetudīb⁹ seruādis. exo. 20. Postq̄ dñs p Moysem legem promulgauit iurauerūt se seruaturos eā. Et ista tria iuramēta fiūt ꝓpter bonū obīe seruādū. Sic igit iurat rōe boni. Rōne mali iurat duplr. vel rōne mali vitandi. vel rōne mali expurgādi. Rōne mali vitandi sic q̄n fit sacramētū ꝺ calūnia: q̄ꝺ fit ī p̄n° cāꝝ ne aliqua psonaꝝ inter quas lis est calumniose aliam impetat: nec altera calumniose se defendat. Rōne mali expurgādi vt cū iurat p expurgāda infamia. Deut. xi. Si inueniat in terra cadauer occiū hoīs: ⁊ ignoret reus: egrediēt seniores ⁊ maiores natu ꝛc. Lauabūt manus suas ⁊ dicēt. Man⁹ nostre nō effuderūt sanguinē hūc ꝛc. Sic igit manifeste sunt cause: ꝓpter quas licet iurare ⁊ assumere nomē dei in testimoniū sue ☧tati. Dis ḡ vēptis iurare est assumē nomē dei ī vanū: silr peierare est assumē nomē dei ī vanū: q̄ꝺ tñ fit triplr. vel iurādo ꝺtra ꝺsciam. vel iurādo illicitū. vel veniendo ꝺtra iuramētū. Nota illud pceptū nō solū itelligi ꝑ⁹ p̄dictā rōnē lralem: ꝑ etiā ꝑ⁹ excessionē moralē: cum dr. Nō assumes nomē dei tui in vanū. Assumit. n. nomē dei multiplr in vanū. assumit corde. assumit ore. assumit ope. Corde assumit duplr. fide Ro. 10. Prope ē ☧bum ī corde tuo. hoc ē ☧bum fidei quod p̄dicam⁹. et sacramēti baptismi pceptōe. quotquot enī baptizati estis xpm induistis. vñ aug⁹. Ut ab vncto vncti ⁊ a Xpo dicāt xpiani. Assumit aūt ī vanū fide nomē dñi a paganis ⁊ heretic. Assumit ī vanū sacramēti pceptōe a falsis xpianis. Assumit pagan⁹ nomē dñi fide credēs qa de⁹. ꝑ ī vanum. qa dīnitat nām credit esse creature. et ideo ī vanū. Ro. 8. Uanitati sbiecta est oīs creatura. Silr hr̄tic⁹ credit esse dei filiū q dī ☧bū ⁊ nomē est. Jo. p. ꝑ credit eum esse puraꝝ creaturā. et ideo ī vanū. Eccl. i. Uanitas vanitatū ⁊ oīa vanitas. Jtē assumit malus xpian⁹ nomē dei ī sacramēti baptismi pcepti one: ꝑ ī vanū. qa nec mētē xpiani nec uitam gerit. ps. Cor eoꝝ uanū ē. Lu aūt fidelis aia nō assumes nomē dei ī uanū nec fide nec sacramēti pceptione: quēadmodū dictum est.

Jtē assumit nomē dei ī ore quadruplr. in iurādo. ī nouēdo. in p̄dicādo. in orādo. et in uanū totidē mōis. Jn uanū enī assumit ī illa iuratione que sine causa est: sine ipsi⁹ iuramti uiolatione: sic dictū ē. Jn uanū etiā sumit in uoti transgressione. 23. deut. Quod semel egressū ē de labiis tuis obseruabis ⁊ facies sic promisisti dño deo tuo. Ūñ hec est dr̄ia iteruotū ⁊ pmissoriū iuramētū. q ī uoto assumit qs nomē dñi ut se obliget pme ☧tati. in iuramēto ☧o pmissorio ut se obliget cuicūq p illā. s. p pmā ☧tatē. Assumit etiā nom̄ dñi ī uanū ī p̄dicatōe. que fit nana intētōe. Ūñ Mat. 7. Nōne ī nōie tuo pphauim⁹ ꝛc. Jtē ī uanū assumit nomē dei ī indeuota orōne. Ūñ Mat. 15. Popul⁹ hic labiis me honorat. Cor autē eoꝝ longe ē a me. Jtē assumitur nomē ei⁹ ī ope. nomē ei⁹ ꝑ⁹ pclamatōem sera phin. Sanct⁹. s. s. Jsaie. 6. Qui ḡ ipz sanctitati fouā ī exemplo opis accipit: nomē dei accipit. ꝑ ī uanū ipocrita: q illud sumit ī simulatione opis exteriozis: nō ī puritate cordis. in uanū utiq: qa tales ut dr̄ 6. Mat. h. recepūt mercedem suam.

Memento q̄ diem sabbati sanctifices. Tertiū pceptū qꝺ ē inductiuū ad pticipiū bonitati dei. ī quo precepto sunt tres clausule. Prima precepit scīficatōem cum dr̄. Memēto q diem sabbati scīfices. 2ª sex diez opatōez. ibi. sex dieb⁹ ꝛc. 3ª iterdic oēz operatōez ī die sabbati: cū dr̄. Nō facies ꝛc. Ut aūt haꝝ pticlaꝝ expositio pateat: q̄rit q̄re huic pcepto addit ☧bū ꝺmemoratōis: ⁊ ñ aliis pcept. ꝺd. q ī pcedēti scriptura mētio facta fuerat ipsis indeis de obseruantia sabbati. Hñ. 2. ⁊ Exo. 16. ideo spāl dr̄ de isto. memto ⁊ nō de aliis.

Jtē querunt an illud pceptum sit morale:

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vel cerimoniale.et ponūt rōnes ad vtranq; partē.ꝛ soluētes varia opinātur.Unicam⁹ autē quāuis pleni⁹ sup̄ disputādo dictū sit.q; ī ꝑce pro isto ē quoddā simplr moꝛale.quoddā simpliciter cerīoniale.qōdā ꝯo partī moꝛale ptī cerimoniale. Tria.n.sunt ibi. sanctificatio tpis.assignatio.obsuatio. Scificatio ꝯo ē ipa que ē ad deū uacatio oꝛādo.colēdo.meditādo. Et hoc ē pure moꝛale. Tpis assignatio.i. septime diei pure cerimonialis. Unde Dama. Sabbatū quidē septima dies vocat. Significat.n.requem.hic numer⁹ apud iudeos honorabilis est deo iubente honoꝛari ipm̄.et segt. Nō simplr hec iussit:ꝙ ꝓpter quasdā a spūalibus viris intellectas cās mistice. Obseruantia autē sabbati partim moꝛalis partim cerimonialis.qa si ꝛsideret cā institutionis inuenit q; institutū sit ad signdum quietem mēt. ꝛ pacem aīaꝝ. Unde Dama.Grā q̄ ē ad deū vel vt paruissimā uite pticulā tribuāt:ꝛ requiescant ꝛ seruus ꝛ sbiugale. Dama. Sabbati obseruatio excogitata est paruulis ꝛ sb elis mundi seruis. Et segt. Nos non adhuc sb lege ꝙ sb grām̄ adhuc pticulariter seruientes deo in timoꝛe:ꝙ omne tps ei offerre debem⁹. Uñ manifestū est q; rōne institutionis signdi cerimonialis est obsuatio sabbati.rōe institutōis opandi:quod est in aliquo genere ꝛtutis moꝛalis.partim ḡ moꝛalis est: partim cerimonialis. His itaq; intellectis redeam⁹ ad p̄dictaꝝ clausulaꝝ expositōem. Nemē to vt diem sabbati sanctifices ꝛc. Prima ꝑcepit sanctificatōez sabbati.i. vacationē ad ōū Sanctū.n.ꝙ Oꝛig. dr̄ a coī vsu ad cultū dei separatū. Preceptū ḡ sanctificationis est de separando a curis supfluis animū mācipando cultui dīno.et hoc est vacare deo. Quod facim⁹ tribus modis. generalr. spālr.specialissime. Generalr separando nos a vitiis ꝛ ītētionē nostraz ad sabbatū habētes. et exponit glo.i. ad requiem eternitat. Et spālr tpibus determinat:vt bouis ꝛ vieb⁹ vacationi dīne intendentes oꝛando.meditando.et separantes nos ab vtilib⁹ ꝛ nccīis opib⁹.et hec ē sabbati sanctificatio. Spālissime vt est in viris cō templatiuis q ab omnib⁹ mūdanis se sepant vt totalr deo vacēt. Prima sanctificatio necessaria.2ª debita.3ª pfecta. In prima sepatio fit a vitiis.in 2ª a licitis.in 3ª a sollicitudīb⁹

2ª clausula p̄cipit opari:cū dr̄.sex diebus opaberis ꝛc. Nō ē accipe duob⁹ modis ad litteram.vt p̄cipiat hic cuilibet opari tempoze determinato ꝯra ociositatē.vel spūalr:vt p̄cipiat opatio ꝙ sex opera misericoꝛdie ꝯra īmisericoꝛdiā. 3ª clausula interdīt opationē ī sabbato:cū dr̄. Nō facies opus ꝛc.quod ē accipe duob⁹ modis.ad lām vacare a coꝛporalib⁹ opib⁹ que impediunt vacatōem ad deum ī solēnitatib⁹. vt negociatio ꝛ bi⁹. Et ideo nō tm̄ de rōnabilib⁹:ꝙ etiā de irrōnabilib⁹ iniungit:ut qescant.qa nō laboꝛant irrōnalia sine ducatu rōnaliū hoīum.iō ut pfecte indicat ī solēnitatib⁹ coꝛporalis negociatio utrūq; interdicit. Uñ sumit q; ducētas quadrīgas in festis sine sacerdot⁹ dispensatōe:ꝛ negociātes peccāt. Uel spūalr accipiat quies ista p designatōem getis a uitiis. Nota ḡ q; mirabilr illud p̄ceptū ordinat ī sūmā bonitatē. Prima clausula iniungit ꝯuersionem ad sūmā bonitatē:qua p̄cipit sanctificatio. 2ª initūgit imitationē: que ē p opus mīe. Unde Estote misericoꝛdes:sic pr̄ uester mificoꝛs ꝛc Non enim est illa bonitas ociosa: imo diffundit radios bñficioꝝ super bonos ꝛ malos. Mat.7. Solē suum facit oriri ꝛc. 3ª oīs malicie declinatōem.qua p̄cipit getudo a uitiis.

Honora patrem et

matrem secūda tabula. Nota q; honoꝛ aliq̄ est actus reuerētie.et ideꝝ honoꝛare qō reuereri. ꝙ quē modū exponit Leuit.19. Unusq;sq; patrē ꝛ matrē timeat.i.reuereat.ꝙ quē modū dic aplus. Honoꝛe inuicē pueniētes. Aliq̄ honoꝛ est actus obīe.et sic honoꝛare idē ē qō obedire. ꝙ quā sign̄ exponit hoc p̄ceptū deutr.xi. Si inuenerit hō filiū ꝛtumacē: q nō audiat patris ꝛ matris ī peritū.et cobercitus obedire cōtēpserit apprehendēt eū. Aliq̄ honoꝛare dr̄ actus obīe: ꝙ dns exponit illud p̄ceptū. Mat.15. vbi dns arguit scribas q filios bebꝛeoꝝ docuerant ut honorēt res suas deo:ꝛ sic sbtraherēt a beneficio parētū.cū dr̄. Deꝰ dixit.honoꝛa patrē ꝛ mrēz uos aūt dicitis. Quicūq; dixerit patri ꝛ mri mun⁹ qōcūq; ē ex me tibi ꝓderit: ꝛ nō honorificauerit patrē suū ꝛc.et irritū fecistis mandatū dei ꝓpter traditionē uestrā. Ponit ibi dns ꝛbū qō scribe ꝛ pharisei docuerāt filios iudeoꝝ: ut pr̄ib⁹ indigentib⁹ rnderēt:ut postulāti patri bñficiū fili⁹ rnderet. Munus quodcūq; est ex me tibi ꝓderit.q̄.d.Quicqd possuz dare ex me:hoc est mun⁹ quod ē ex me tibi ꝓderit.i.ad utilitatē tuā erit.et perfectū ꝛ bñ placitū.hoc aūt dicētes sbinferebant se

nibil posse vare cū oīa devouissent. Item nota.q; ē pater spūalis tpalis.ꝛ ē pr̄ tpalis secularis.ꝛ ē pr̄ nālis. Pater spūalis tpalis vt plat⁹: cleric⁹:cui debef honor. Ro.iz. Cui honorē honorē. Pater tpal' seclaris ꝓnceps laycus.cui debef honor.i. Pe.z. Regē honorificate. Pr̄ nālis g generat. cui etiā debef honor:ſ⁹ q; dictum est. Tot g̃ modis accipitur honora patrem.

Non occides In isto precepto explicite ꝓhibef homicidiū.implicite ꝙ omnis mot⁹ ire ꝙtra primū:ſ⁹ q; ipse dñs explicat ℭDat. .ç.siue motu cordis tm.vñ ibi dr̄. Dīs q ira/scif fratri suo re⁹ erit iudicio.siue motu oris vt ī ꝙtumelia: ꝛ hec occulta seu nō plane expressa:vt racha.vel manifesta: vel plane expressa vt fatue.vel ī motu operis vt ī pcussī one citra mortē:siue vsq; ad mortē. Sz opponunt heretici ex isto loco:ꝛ ex ℭDat.ç.vbi dr̄ Nō resistere malo.et ex hoc q; dictū ē Petro Dīs q accepit gladiū gladio pibit.et ex aliis locis filib⁹ arguētes:q; nō liceat occidē potestatib⁹ secularib⁹ ī aliquo casu. Ad qō rn̄def q; illō ꝓceptū tm̄ ꝓhibet occisionē hoīs iniustā.Iniusta aūt est triplr̄. vel ga cā iniusta.vel ga ordo iniust⁹.vel ga iniust⁹ anim⁹. Iniusta ē causa ī illo q occidit sine merito.ga .ſ.nō meruit occidi.Iniust⁹ ē ordo:cū ille qui nō ē miſter legis occidit.vt si sacerdos euāgelicus in aliquo casu occideret. Illi enī ī pſona Petri dr̄.Dīs q accepit gladiū ꝛc̄.Omnis inquā q Petr⁹ ē officio. Nā de ꝓncipe seclari illud nō accipit.sic ꝓbat ex.iz.ad ro. vbi dr̄. Non sine causa gladiū portat.vinder enim ē dei ī iram ī his q male agūt. Iniust⁹ autē est animus cū miſter legis iudex secularis occidit libidine vindicte nō amore iusticie. Sz sic accipit ī expositōe dñi ℭDat.ç. vbi ipse dñs cū determinatione isti⁹ ꝓhibet irā.q̄.dicat Nō occides ex ira seu ex rancore animi siue ex libidine vindicte.ꝛ illud declaratū ē supr̄ disputādo. Ad plenā aūt h⁹ intelligentiā nota q; homicidiū ē occisio hoīs ab hoīe fcā. Nā si nō esset hoīs ꝛ ab hoīe nō dicēt homicidiū.distinguit aūt homicidii duplex gen⁹ vez.ſ.ꝛ interptatiuū. Vez aūt homicidiuz dr̄ māle seu corporale. Interptatiuū ꝺo spūale. Interptatiuū fit duob⁹ modis.omittēdo ꝛ ꝛmittēdo. Omittendo vt cū q; videt aliū ī extrema nccitate ꝛ nō sbuenit ei:interptatiue dr̄ eū occidisse.Cōmittēdo fit triplr̄ corde.ore.ope.Corde cogitādo. Ore duplr̄.ſ. detrahēdo ꝛ malū ꝛsulēdo.Uterq; enīz seu detrahēs seu malū ꝛsulēs interptat̄ ꝓximuz occidē.ſ detrahēs occidit: cū in aliena ꝛscīa ī qua ille cui detrahit viuebat ſ⁹ opinionē ꝓ bonā famā.Cōsulēs aūt malū occidit ī ꝓpria ꝛscīa.qa faciens eū peccare sepat eum a vita sua deo. Ope ꝺo fit interptatiuū homicidiū malo exemplo. Qui enī malo suo exēplo prestat alii occasionē peccādi mortalr̄:interptat̄ eū occidisse. Vez aūt homicidiū fit tripliciter.casu.nccitate.volūtate.Casu ut si aliq; picit lapidē ad aue:ꝛ repcussione interfi cit aliq;:nec aliquo modo erat ī intētōe iacientis.talis occisio fit casu. Necessitate ꝺo fit homicidiū:vt cū aliq; ne īterficiat̄ īterfic̄. Volūtate ꝺo fit homicidiū:cū fit ītētōe sine aliqua īpellēte vel cogente causa.

Non mechaberis Nota q; ī ꝟb̄ ꝓcepto nō tm̄ ꝓhibef adulteriū sic̄ sonat ꝺbū mechandi. ℭDechari enī est adulterari. Dīs mechus est adulter.īmo sic̄ dic̄ Aug. ꝓhibef oīs illicit⁹ coit⁹:ꝛ illoz mēbroz omnis illegitim⁹ vsus.omnē aūt illicitū ꝛcubitū determinat p septē dr̄ias.fornicationē.meretriciū stupz.adulteriū.sacrilegiū.īcestū.pctm̄ sodomiticū.posset aūt addi ꝛ octaua dr̄ia: q̄ possz per circūlocutionē nōari libidinosus coitus ꝛingalis.que possunt sic diffiniri. Fornicatio est inordinat⁹ ꝛcubit⁹: quo solutus solutam nāli vsu cognoscit. et ītelligit solut⁹ ꝛ soluta a vinculo ꝛiugii ꝛ ꝛsanguīnit'.ordīs. religionis:seu voti ꝛtinētie. Dāl'ꝺo usus intellr̄ ad dr̄iaz illi⁹ q ē ꝛtra naturā.ℭMeretriciū ꝺo dr̄ duob⁹ mōis:quēadmodū ꝛ meretrix.ℭMeretrix enī dr̄ uno mō:que uagā libidinē segit et ſ⁹ hūc modū meretriciū est uage libidīs īsectatio.uaga aūt libido dr̄ ad dr̄iaz fornicatiōis.ī qua ē libido determīata respectu uni⁹ pſone:vt cū una ex̄ mrīmoniū adheret uni ex̄ mrīmoniū dico:uel qōlibz aliud pdictoz. Alio mō dr̄ meretrix c⁹ publice uenal' ē turpitudo.et ſ⁹ hūc modū meretriciū ē mulieris solute publice uenal' ꝛcubit⁹. Adulteriū ꝺo ē ꝛordinat⁹ ꝛcubit⁹:quo ꝛiugal' thoz⁹ uiolat̄. Unde adulteriū dr̄ quasi accessus ad alienū thoz. Stupz ꝺo ē ꝛordinat⁹ ꝛcubit⁹:q̄ ꝺgināl' ītegritas corrūpit. Sacrilegiū ꝺo ꝓ nomē suum nō approꝑat' dīis luxurie. Sacrilegiū enī ē lesio sacre rei.tm̄ ꝓpt distrahit̄ ad dr̄iam luxurie dr̄ sacrilegiū: tm̄ ꝓprius ꝛ

meli⁹ oꝛ vl dicēt sacrileg⁹ ocubit⁹ ꝛordinat⁹ ocubit⁹:quo otinentia deo sacrata lediť:seu violať.osecratā dico otinētiā ī monialibus ⁊ religiosis.in his q receperūt sacros ordīes vel emiserūt otinētie uotū.omniū taliū ocubit⁹ sacrilegiū ē. Incest⁹ ꝛo ē ꝛordinat⁹ coit⁹ quo vinculū sanguīt vel affinitat vl paternitat corrūpť. ꝑtm sodomiticū ē ꝛordinat⁹ coit⁹:quo nālis vsus ī illum puertiť q ē otra nām. Libidinosus ꝛo coit⁹ ōingal multiplr accipiť. Ideo notāđ ꝑ⁹ q⁹ distinguunt magri. Coit⁹ ōingalis alius ē licit⁹.alius fragilis.alius impetuosus. Licit⁹ triplr. Causa suscitande plis ad cultū dei.vl cā reddēdi debitū.vel cā fornicationis vitande. ꝓim⁹ est theosebie ꝛtut.ſ.pietat que ordinat ad cultū dei.z⁹ iusticie.ȝ⁹ cautele. Et ī his dicūt nullū esse ꝑtm. Fragilis ꝛo determinať q ex fragilitate ꝓuenit: ⁊ ī uxore ōingalē delectationem querit.qa nō cā plis.nō cā reddendi debitū. nec causa vitande fornicatiōis.ꝛ causa delectatiōis tal ī ōiuge. Circa hoc distinguūt qa amor illi⁹ delectatōis aut ꝓponiť deo:aut postponiť.si ꝓponiť ostat q mortale ꝑtm est ℔ ē si diligať plusq̄ de⁹.filr ⁊ ocubit⁹ ꝓueniens ex tali amore. Si ꝛo postponať ita q⁹ de⁹ semp plus diligať veniale ē: ⁊ ocubit⁹ ꝓueniens ex tali amore venialis ē: ⁊ ℔ ē ꝓpter grāȝ sacri. Impetuosus ꝛo ē q ex sola libidīe ꝓueniēs metas honestat ⁊ rōnis trāscēdit. et ideo semp mortale. Nō fit qnq̄ modis.ꝑmo cū fit causa satiande libidīs per meretricias blandicias. ȝ° cū fit otra nālē modū. ȝ° cum fit in tēpore ꝓhibito. 4° cū in loco ꝓhibito. ꝛ° cū accediť ad ꝑgnantē vicinam partui: vel que est in fluxu mēstruo. et ita determinatum est ꝑus.

Non furtum facies. Nota q⁹ in ℔ ꝓcepto ꝓhibeť omnis otractatio rei aliene ex cupiditate sic dic̄ Aug⁹.ex cupiditate dico. Nā est otractari rē alienā ex obīa sic filii israel vasa egyptioꝛ.exo.iz. Et ex cautela.vt q furať gladium furioso ne sibi vl aliis noceat. Conc̄tatio ꝛo omnis rei aliene ex cupiditate ꝓhibeť:que determinať ꝑ qnq̄ oꝛias:que sunt.beneficii sbtractio.rapina.furtū.vsa.symonia. que sic possunt diffiniri. Bnficii sbtractio ē otractatio rei aliene omunicāde tpe necessitat. Cum enim aliqs hn̄s sbam mūdi h⁹ videt ꝓximuȝ ī extrema necessitate positū: ⁊ nō sbuenit ei: rem eius otractat:quia ī tali nc̄itate omnia coīa. Rapina ꝛo est vsurpatio rei aliene violēta ⁊ manifesta. Usura ꝛo ē otractatio rei aliene acꝛgite ꝑ mutuū ultra sortē. Furtū ꝛo ē otractatio rei aliene fraudulēta ⁊ occulta. Symonia ꝛo vs̄patio rei aliene per venditionē uel emptionē spūal.

Non falsum testimoniū dices. Sic ꝑdicto ꝓcepto ꝓhibeť omnis aliene rei otractatio:ita isto ꝓcepto ꝓhibetur omne genꝰ mēdacii.sic dic̄ Aug. Omne autē genꝰ mēdacii determinať ꝑ tres oꝛias.qa est mēdaciū pniciosuȝ.officiosuȝ.iocosuȝ. Perniciosuȝ ē qđ nocet. Officiosuȝ qđ iuuat. Iocosuȝ qđ delectat. Est autem mēdaciū gn̄alr falsa significatio voc cū intētione fallendi:sic dic̄ Aug.falsa aūt sīgtio oꝛ duob⁹ modis.actiue ⁊ passiue. Actiue ꝑ⁹ q ē sīgntis.et tūc falsa sīgtio est ubi qđ oꝛ ē ueꝛ. et tm̄ a dicēte creditť esse falsum.et sic accipiť hic. Passiue ꝛo ꝑ⁹ q ē ipsi⁹ sīgti.et sic nō accipiť hic ī ꝑdicta diffinitōe. Alr distinguūť ab Aug.genera mēdacioꝛ ꝑ octo oꝛias.sicut dictū est supra.

Non cōcupísces uxorem. Nō ocupisces domū ꝛc. Solet queri q̄ ocupīa hic ꝓhibeť.et quare determinet ℔ ꝓhibitio ꝑ ocupiscētiā carnis ⁊ oculoꝛ.et quāntr patear ex p̄dictis:notāđ tm̄ q⁹ ocupīa oꝛ multimodr gn̄alr appetit⁹ cuiuslibet uis apprehēsiue.nā ꝓprie loquēdo ī illis que nō apphendūt: non oꝛ esse ocupīa. Gn̄alr ḡ ocupīa oꝛ cuiuslibet uis apprehēsiue appetit⁹; seu ꝑ⁹ oꝑhensionē unde rōnalis oꝛ ocupiscē ueꝛ.ocupiscibilis p̄cognitum bonum. irascibilis gliosum.sensibil appetitiuā delectabilē. Spāliter ꝛo ocupiscētia oꝛ multis modis. nā oꝛ appetit⁹ ordinat⁹ ⁊ inordinat⁹ uel indifferēs. Ordinat⁹ oꝛ ocupīa ī nata superioris parti seu sinderesis:ꝑ⁹ quā dicūť etiā mali ocupiscē btūdinē. Inordinat⁹ ꝑ⁹ partē inferioꝛē:que ē sensualitas ex corrūptōe fomitis ꝑt oꝛ ȝ.ad gal. Caro ocupiscit aduersus spm̄. Indifferēs large ⁊ stricte. Stricte appetit⁹ nis ocupiscibilis nālr mote. Large appetit⁹ rōnal que ē liberi arbitrii. Cum ḡ oꝛ. Nō ocupisces: ꝓhibeť libeꝛ arbitriū ab appetitu illicito ꝑ⁹ bitatem p̄cepti:quānis ꝑ⁹ carnalez ītelligētiam iude oꝛ coartareť ⁊ dicēť ocupīa ꝓhiberi:que aliqbus signis ⁊ actibus poterat iudicari. Sed istud ītelligebať de ocupīa que poterat puniri ꝑ iudiciū legis: qđ attendebāt ī iudicio

bois ⁊ nō dei. Quare aūt determinet hic p/hibitio ocupie quātū ad illa duo: dictū ē pus Nam ad hec duo maxime iclinat natura cor rupta: sic oīs sum ē qōne de numero pceptoꝝ Lamē ꝑ⁹ regulā bti Aug. p synodochē itelli gēde sunt pceptōes ⁊ phibitiōes decalogi: vt cū dr nō mechaberis: phibet omnis illici tus coit⁹. nō furtū facies: omnis oīctatio rei aliene. Silr cū dr. nō ocupisces. intellr vlr p/hiberi ocupiscētia volūtat⁹ male. quāuis ad aliqua determinet.

Explanatis singulis pceptis de calogi generalr q̄ri tur an i pceptis decalogi pcipiat oē faciēdū ⁊ i phibitōib⁹ phibeat oē nō faciēdū. Et si nō ē pfecta ordinatio vite humane p pcepta decalogi ad salutē. et sic nō erit vex qđ dic dns. Si vis ad vitā ingredi serua mandata Si sic: querit qbus pceptis phibeant septem capitalia. ⁊ nō est assignare. Itē queritur vtrū pcipiat act⁹ ẏtutū theologicaꝝ ⁊ car dinaliū. Itē cū ordinari oporteat nō tātū quo ad deū ⁊ primū: ꝫ etiam quo ad se ipm. nō sufficiēter ordinat vita hois p decalogū cū nullū pceptū det hoī ꝓpter ordinē ad se ipm. Ad quod dđ. q faciēdū: vel nō faciēdū dicit dnobus modis. Est enim aliquid faciendū: ga natura sua bonū. vt diligere deū. ho/norare patrē. ⁊ hi⁹. est aūt aliqd faciēdū ga pceptū tm: vt pceptū de sacrificiis. ⁊ hi⁹. Sa cienda iudeis q⁹ pcepta. alr nō indifferētia.

Silr nō faciēdū dnob⁹ mōis. Est enī aliqd nō faciēdū ga natura sua malū vt occidere ⁊ mechari. et ista phibita ga mala. Et ē aliqd ñ faciēdū solū ga phibitū: ga de nā sua idifferēs. vt comedē de ligno scīe. et ꝫ malū ga phibitū. Sciēdū ḡ q oē faciēdū ga bonū de natura sua i genere pcipitur i decalogo. Omne nō faciēdū ga de natura sua malū est ꝫ ē ꝑ⁹ rōnē gñalē: qua ē ordinari ex caritate prohibet. Ad illud ẏo qđ querit vbi phi beant septē capitalia vitia. dđ. q nō habent determinatas phibitōes. Sic enī sup dictū ē determinatio pceptoꝝ non ē ꝑ⁹ oppōem ad vitia capitalia. Quedā tñ manifeste phibēt vt auaritia ibi. nō furtū facies. ira ibi. nō oc/cides. luxuria ibi. nō mechaberis. Quedā ꝫ generali rōne qua phibet omne peccatū. In ꝑmo pcepto in quo phibet auersio a deo ⁊ uersio ad creaturā: quēadmodū sup expositū ē. ideo supfluū ē determinatas phibitōes ingrere respondētes ptis. Silr dđ ad illō quod queritur vbi pcipiat act⁹ ẏtutū. Nā act⁹ q̄rūdā ẏtutū pcipiūt expresse ut act⁹ fidei ꝑ pcepto. nō habebis deos alienos ꝛc. Et iusticie ꝫ actū bñficētie ⁊ inocētie i multis pceptis: vt honora patrē. nō occides ꝛc. Act⁹ ẏo tempātie ibi. nō ocupisces. Aliaꝝ aūt ẏtutū act⁹ pcipi unt tertio pcepto. in quo ꝫ generali rōne p cipit omnis act⁹ ẏtut. Act⁹ enī ẏtutū quibus mouemur imediate in deū: ut fidei spei ⁊ ca ritat⁹ pcipiūt: cū dr. sabbata sanctifices. Per has enī ẏtutes tres getat anima ꝑ⁹ suas vi res i deū: sic patebit suo loco. et ꝫ ē sabbatuꝝ pectoris seu sanctificatio sabbati. Actus vero ẏtutū cardinaliū ꝑ⁹ quas est oparī i his que sunt ad finē dñi pcipiūt ꝫ rōne pfecta: que itellr i senario: cū dr. sex dieb⁹ opaberis. nō ē ḡ q̄rē pcepta rñdētia ẏtutib⁹: nec phibitōes rñdētes vitiis. Nā ꝑ⁹ aliō ⁊ aliud multiplicā tur ẏtutes ⁊ vitia ⁊ pcepta. Nam numerus ẏtutū sumit ꝑ⁹ numeꝝ potētiaꝝ: seu vniuꝝ anime: quas pficiūt ⁊ habilitant ad motus i deum: vt dicet i suo loco. numer⁹ ẏo capita/liū vitioꝝ sumit ꝑ⁹ act⁹ ꝑmos virium anime ⁊ inordinationē amoris i ipsis. numer⁹ vero pceptoꝝ ꝑ⁹ actus ꝝsequētes. s. ꝝpositi. i. hois put distinguim⁹ actū cordis oris ⁊ opis. put ꝑ⁹ ipsos ē mereri. ꝫ est put ꝑ⁹ ipsos ē ordi nari ex caritate ad deū ⁊ ad primū. Ad ultimū ẏo dr ⁊ bñ: q nō ē necesse dare pce/pta ordinatiua hois ad se ipm: cū p eadem p que ordinat ad deū ordinet ad se ipꝫ. Itē ut dic Aug. regula diligēdi primū sumit a dilectione sui. In hunc ḡ modū terminat ps de pceptis moralib⁹ decalogi: que sunt mora lia necessitat. De moralib⁹ ẏo uolūtat⁹ supra que fundant leges uotoꝝ de qb⁹ Leuit. 27. ⁊ .30. ⁊ numeri. 6. ⁊. 30. dicet dñs ꝛcedēte: cuꝝ de pfectione euangelica disputabit. ubi ple/nius inquiretur.

Procedendum ē ꝝse quēter ad inquisitionē mandatoꝝ iudi cialium. Circa que notandū q quedā sūt mā data iudicialia quantū ad psonas: que requi runt i iudicio sic iudex: p quo dicit deut. 16. Judices ⁊ magistros ꝛstitues. Actor cui dr Leuit. 19. Nō eris criminator ꝛc. Et itez. Nō stabis ꝛtra sanguinē primi tui. Et itez. Nō oderis frēm tuū i corde tuo: ꝫ publice argue Et itez. Nō queres ultionē ꝛc. Et re⁹. p quo dr exo. 22. Maleficos nō patieris uiuē. Et ite rum. 23. Insontem ⁊ iustū nō occides. Telis

p quo dr̄. Leuit.19. Non stabit testis unꝰ oꝝ aliquē qcqd ptī vel facinoris fuerit: ꝑ in ore duoꝝ ꝛc. Itē quedā sunt mādata iudicialia quātū ad ꝓsecutōem iudicii: p quo dicit deut.1. iudicibꝰ. Audite illos: ⁊ qō iustū ē iudicare seu ciuis sit: seu pegrinꝰ: nulla erit distantia ꝓsonaꝝ. Ita puū audietis ut magnū Et iteꝝ deut.16. Juste qō iustū ē ꝓsequeris. Et iteꝝ Leuit.19. Juste iudica ꝓximū tuum. Quedā ꝯo sunt mandata iudicialia determinātia sniās iudicioꝝ. et hoꝝ quedā ꝟsistunt ī ꝓmissionibꝰ vt ī repudio. zz. deut. Si duxerit vir vxorē: ⁊ postea ꝛc. Quedā ī absolutionibꝰ: vt ī manumissiōe seruoꝝ. xi. exodi. Si emeris seruū hebreū sex annis seruiet tibi ꝛc. Quedā ī ꝓnitōibꝰ. et ꝫ multiplr̄ variat: sic infra patebit. vt exodi. xi. Qui percusserit hominē volēs occidere moriat. Et ibidē. Oculū pro oculo. dentē ꝓ dēte. Et iteꝝ. zz. exo. Qui furatꝰ fuerit bouē: quinq; boues ꝓ vno restituet. ⁊ biꝰ. Circa igit̄ ꝑcepta iudicialia legis hoc ordine ꝓcedet. Primo quereꝝ de ꝑceptis iudicialibꝰ: que respiciūt ꝓsonas: que regrūt in iudicio. 2° de ꝑceptis ptinētibꝰ ad ꝓgressum iudicii. 3° de ꝑceptis q̄ respiciūt sniās iudicioꝝ. Quātū ad ꝓmū q̄reꝝ ꝓmo de iudicialibꝰ quātū ad ꝓsonā iudicis.

2° quantum ad persona rei qui conuenit.

3° quantū ad ꝓsonā actoris. 4° quantuꝫ ad personā testis. 5° quātū ad ꝓsonas oti gentes: vt ē aduocatꝰ ⁊ assessor ꝛc. Quātū ad iudicē q̄rūt plura. Primo an hō possit esse iudex hominis. 2° an inferior possit iudicare superiorē. 3° an superior malus possit iudicare inferiorē. 4° que ꝯditiones requirunt ad hoc q̄ aliquis possit esse ordinate iudex. 5° de vria iudicū. 6° qō iudicis offm̄.

Ad primum sic.

Deut.16. Judices ⁊ magistros ꝟstitues ī omnibꝰ portis. Item Deut.1. Auli de tribubus vestris viros sapientes: ⁊ ꝟstitui eos ꝓncipes tribunos ꝛc. et ꝑcepi eis. Audite illos: ⁊ qō iustū ē iudicate ꝛc

Itē. i. sap̄. Diligite iusticiam qui iudicatis terram.. Itē ꝑ Isa. Restituā iudices tuos vt fuerūt ꝓus. Itē ad ro. ij. Nō sine causa gladiū portat. dr̄ de iudice. mīster enim dei est ꝛc. Itē. i. ad cor. 6. Nescatis qm̄ sancti de hoc mūdo iudicabūt. Itē ibidē. Secularia iudicia si hūeritis ꝺspūtibiles q̄ sunt in ecclia illos ꝟstitute ad iudicandū. Ex his omnibꝰ patet q̄ homo potest hominem iudicare.

Contra. Ro. i4. Tu qs es q iudicas alienū seruū: suo dño stat aut cadit. Itē. i. ad cor. .4. Nolite ante tempꝰ iudicare: q̄dusq; dñs veniat ꝛc. Itē Mat. 7. Nolite iudicare ⁊ nō iudicabimini. Itē Mat. ij. de zizaniis ⁊ tritico. Sinite vtraq; crescere vsq; ad messem. Messis aut ꝺsūmatio seculi. Ex his vr̄ relinq; q nō ꝓcedit hoī esse iudicē hominis ꝓ nouū testm̄: q̄uis ꝓcederet ꝑ vet. So. ꝫ Aug. in omel. de pīa. ⁊ est in glo. i. ad cor. 5. Si qs sup nominat frater ꝛc. Hoc dicendo noluit hominē ab hoīe iudicari ex arbitrio suspicationis vel eꝛordinario vl̄ patoꝝ iudicio: sed potiꝰ ex lege dei ꝫ ordinē ecclie sine vltro ꝓcessū seu accusatū ⁊ conuictū. Distinguendū q̄ est iudiciū temerariū: ⁊ est iudiciū ordinatū ꝫ legeꝫ dei. Judiciū ordinatū ꝓcedit hoī ⁊ hoc duobꝰ modis est. Est enim iudiciū discretōis ⁊ est iudiciū correctiōis. Judiciū discretionis in manifestis ⁊ certis ꝓcedit hoī. vñ. i. ad Cor. z. Spūalis hō iudicat: ⁊ ipse a nemine iudicat. Judiciū correctionis ꝓcedit in ꝑlatī in quiētis vel ꝺfessis. de q̄ ī ps. Erudimini q iudicatis terram. Judiciū ꝯo temerariū vl̄ interdicit hoī. Est aūt temerariū iudiciū ex parte iudicantis. et ex parte rei iudicate. ex pte iudicantis temerariū iudicium est trib9 modis. per vl̄patōem. per indignitatem. per ignorantiam. Per vl̄patōem sic dic glo. sup illō. nolite iudicare. glo. Temerarie. Judiciū enim temerariuꝫ est: q̄ndo qbꝰ non ē ꝺmissū iudicat. ꝫ quem modū. dic̄ Aug. uꝫ illō apostoli ad ro. 14. Tu qs es q iudicas ꝛc. Voluit ingt Aug. hoīem ab hoīe iudicari ex ordinario vl̄patoꝝ iudicio. Et ꝓpter indignitatem: sic dr̄ ad Ro. z. In q̄ alterꝫ iudicas te ipm̄ ꝺdemnas. eadez enī agis que iudicas Et Mat. 7. Ypocrita gd vides festucā ī oculo fratris ꝛc. Item ꝓpter ignorantiā ꝫ q vr̄ Dan. ij. Sic fatui filii israel nō iudicātes neq; qō vez est cognoscētes ꝺdemnastis filiam israel. Dis g̃ tribꝰ modis temerariū est iudiciū ex parte iudicantis. Ex parte ꝯo rei iudicate silr̄ est temerariū iudiciū tribꝰ modis. Cū iudicat̄ persona q̄tū ad euentum futuꝝ. vel cum iudicat̄ intentio. Vel cū iudicat factuꝝ occltum. Cuz iudicat̄ persona q̄tū ad futuꝝ euentum temerarium ē iudicium. Unde sup illō. nolite iudicare. glo. Nescim9 q̄lis futurꝰ est q nē apparet malꝰ. ꝺ cꝰ correctōe dspare temerarium iudicium est. Itē temerariuꝫ iudicium est cum iudicat intētio incerta: sic

dr̄ sup illō Matḥ.7. Nolite iudicare. Sunt q̄ dam incerta quo animo fiāt: de qb⁹ iudicare temerariū ē. Uñ ad ro.14. Nō iudicās nō mā ducāt nō iudicet. Temerariū iudiciū ē iudi care de facto occulto iudicanti. ꝑ⁹ quē modū dr̄. i. ad cor. 4. Nolite añ temp⁹ iudicare quo usq; dñs veniat. ꝛc. Et Aug. dic̄ q; noluit ho mīē iudicari ex arbitrio suspitiōis. Quātū ad circūstātias iudicii nō solū temerariū dr̄ ꝑ⁹ inuestū. et ḥ triplr̄. ex puersitate animi. ex puersitate ordīs. ex puersitate cause: sicut instū dr̄ ex aīo. ex causa. ⁊ ordine: sic̄ infra pa tebit. Ex his igit̄ patet q; homo nō potest eē iudex hoīs ī occltis ⁊ ī īcertis. qa de his in tellr̄ illō Jo. 5°. Pr̄ omne iudiciū dedit filio: nec in his que ad ipm nō ptinēt qui iudicat. Et q; hoc patet rñsio ad p̄dicta obiecta. Nam ille auctoritates que ostēdūt q; homo potest esse iudex hominis: ītelligūt̄ de iudicio ordi nario ꝑ⁹ leges dei. Auctoritates vero ocr̄ie de iudicio temerario.

Postea queritur an

inferior possit iudicare superiorē. Ad quod sic. Deut. 1. Constitui ex tribub⁹ vestris p̄cipes tribunos. ⁊ centuriones: q; populū iudicarēt q̄ ex lege dī superiores habēt iudicare sbditos ⁊ nō eo⁹. Jtē ps. Tibi soli peccaui. Gl. Rex ñ habet hoīem q; facta sua diiudicet. Jtez .i. ad Tbi. 4. Seniorē ne increpaueris. Glo. Se niorē etate uel dignitate. q̄ inferior superiorē nō dz increpare. q̄ nec iudicare. Jtē super illō ps. Tibi soli peccaui dic̄ glo. Rex oīum superior est. A solo q̄ deo erit iudicandus.

Jtem sup illō. i. R. 24. vbi dr̄. q; Dauid p̄ scidit oram clamidis Saul. Greg. Facta p̄po siti a sbditis ozis ferienda gladio non sunt: q̄tūcūq; reprēhēsibilia videāt. Jtē Dier. sup epl̄am ad gal. 2. ubi dr̄ q; Paul⁹ Petro rēstitit infa. Paul⁹ Petrū reprehendit: q; nō anderet: nisi se nō imparē sciret. q̄ sbditus q; scit se eē imparē nō debet p̄latū arguere vel iudicare

Conr̄. Leo papa quartus. 23. ca. q. 7. scribit Ludouico imperatori sic. Nos si incōpetenter aliqd egim⁹: ⁊ in sbditis iuste legis tramitē nō seruauim⁹: vestro ac missor vestror cun cta volum⁹ emēdare iudicio. q̄ papa missor ab imperatore nolebat sbire iudiciū. Jtez in canonica Petri 2ª. 2°. Balaam q; mercedē iniquitat̄ amauit: correctionē hūt sue uezā nie sbingale mutū. Si q̄ al'mutū āgelica vir tute p̄hibe insipiētiā redarguit: multo magis sbdit⁹ posset arguere p̄latū. Jtē Xp̄s qui erat pastor pastor de qb⁹ dic̄ Mat. 15. Nō sū missus nisi ad oues q̄ pierūt: inter opprobria que patiebat ab eis: dixit. Si male locut⁹ fuz testimoniū p̄hibe de malo. Et Jo. 8. Quis ex vobis arguet me de p̄cō? Ex quo patet q; ipse argutioni ⁊ iudicio iudeor sbmisit se. q̄ multo fortⁱ⁹ q̄libz ali⁹. Jtē 2. R. 12. legit. q; redarguit Nathan Dauid cū omisisset adul teriū. Item Dan. 13. Daniel nulla legitima potestate ordinat⁹ iudices de falso testimōio punicit ⁊ puictos iudicauit. Ex q̄ relīq̄t q; nl̄ lam potestatē habētes possūt iudicare pote statib⁹ sblimatos. Jtē ī actib⁹ cū Petr⁹ in trasz ad Corneliū: conūsti sūt fratres q; erāt ī iudea: ⁊ reprēhēderūt eū: qa ad gentilē di uertisset. q̄ sbditi possūt reprehēdē p̄latū.

Jtē Piero⁹. ad Heliodor. Nō omnes epī sūt epī. Attēdis Petr. inda ordera. Stepha nū suscipis. Nicolaū respice. ñ facē ecclīastica dignitas te xp̄ianū. Corneli⁹ centurio adhuc ecbnic⁹ sps sācti dono mūdat. Daniel p̄bror iudicat. ifatuatū sal ad nihil valet: nisi vt p iciat foras: ⁊ a porcis oculcet. Ex q̄ relīq̄t q; boni sbditi p̄nt malū p̄latū reprēhēdēr. Jtē Greg. Januario epō Paul⁹ dic̄. Seniorem ne increpaueris. ꝑ ḥ ei⁹ regla tē ē seruāda: cum clr̄a superiorib⁹ ad īteritū non trahit corda minor. vbi aūt senior exemplū ad interitū prebet: indiscreta īcrepatōe feriēd⁹ ē. Jtē Job. 31. Si contempsi sbire iudiciū cū seruo meo: cū disceptaret aduersus me ꝛc. inde vt pus. So. iudicare dr̄, p̄prie ⁊ improp̄e. p̄pe dr̄ ex auctoritate superiori ī examinādis factis arguēdis ⁊ puniēdis. hoc modo iudicare su perior est respectu īferior non eo⁹. Unde. 6. sap. dr̄. Audite reges ⁊ ītelligite. discite iu dices finiū terre. Et hoc modo iudicare ē ex potestate seu ex auctoritate. Alio modo iu dicare dr̄ omuniter extēso vocablo ad argu ere: corripe: monē: ⁊ arguē p̄pe ē superior re spectu inferior. Unde Thimotheo dic̄ apls. Argue cū oī īperio. corripe ē respectu paruū. Matḥ. 7. Si peccauerit ī te frater tu⁹ corripe eū. Monē ḥo ē īferior respcu superior. Ber. ad Eugeniū. Moneo te: non arguo. Dicēdū q̄ iudicare ex auctoritate sic dictū ē ī exa minando merita arguēdo ⁊ puniēdo: non ē īferior. ꝑ iudicar ex caritate extēso vocablo ī monēdo bonor sbditor ē rspcu malor p̄la tor. Ad obiecta q̄ vtriusq; partis rñdēd ad p̄mū iam p̄z: qa iudicare ꝑ⁹ q; proprie dr̄.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

solū plator̄ ē. vñ dō. q illō qō dr̄ q rex ñ hz hominē q facta sua diiudicet: nec supiorē: intelligendū ē ī suo ordine. Est enī ordo ptārū duplex. ordo. s. ptārū seclariū. ⁊ ordo potestatū spūaliū. In ordie potestatū seclariū null⁹ est maior rege vel imperore: quēadmodū in ordine potestatū spūaliū null⁹ ē maior papa. tñ collatione facta potestat̄ spūalis ad seculare: potestas spūalis ē sup seclarē: sic spūs ē sup̄ corp⁹. vñ ⁊ Jer. p̄. dr̄. Ecce ostituī te sup gentes ⁊ regna. Et ostensum ē z. paral. ⁊ 6. in Ozia: q uoluit sibi ufpare sacerdotalē dignitatē: ⁊ peussus ē lepra. Ad illō apostoli. Senioē ne increpaueris ꝛc. dō. q ex īcrepatiōe q̄ est ex auctoritate cū obiurgatione nō ē increpād⁹ senior discret⁹ etiā a supiori. vñ ibi dic̄ glo. Ne increpaueris p etatis honore: ne indigne ferēs se a minore corrept̄ magis exasperet q̄ proficiet. ſ obsecra vt patrē: sic dr̄. ī. Pe. 5. Seniores q ī vobis sunt obsecro. Si ꝛo stulti sint senes: increpatiōe q̄ ē ex auctoritate etiā cū obiurgatione a suis supiorib⁹ increpādi sunt. vñ dic̄ ibi glo. Senior tñ stult⁹ vt ait btūs Grego⁹. vehemēter ē increpād⁹. Increpatione ꝛo q̄ est ex caritate inferior pōt īcrepare supiorē eo mō q̄ dictū ē. Ad illud qō obic̄ ō b̄ qō dr̄ sup illō. tibi soli peccaui. Rex oīuz supior ē. iā p̄ respōsio: qa supior ē ī ordine potestatū seculariū: non tñ oferēdo potestatē seclarē spūali: vt dictū ē. Ad illō qō obr̄ de Dauid: q pscidit ozā clamidis Saul. dō. q p Saul plati itelligūt: p Dauid sbditi Saul ventrē purgās illos significat: q malicia int⁹ ocepta foris ostēdūt ī ope. ſ ī pcisiōe clamidis nō significat reprehensio ptī. p clamidem enim regni potestas intellr̄. hāc pscidit q platū snīa odēnationis ferit: qō nulli sbdito ꝛ licet. Uñ cū a btō Grego. dr̄. q facta prepositi a sbditis ozis gladio feriēda non sunt: intellr̄ gladi⁹ ozis snīa vamnationis. Ad illud qō obr̄ q Paul⁹ Pet ꝛ reprehēdit: dr̄ q Petr⁹ sic dr̄ ad Gal. cogebat gentes iudaizare: ⁊ suo exēplo a vitate euāgelii recedē. pari aūt modo reprehēdēd⁹ ē q nō solū se a fide exorbitat: ſ etiā q alios exemplo vl̄ verbo deuiat. Hoc q̄ exemplo nō p̄bāt plati nō arguendi a sbdit: si a fide exorbitauerint: vel alios exorbitare fecerint. Et qō obr̄ q Petrū Paul⁹ nō reprehendēt: nisi se nō imparē sciret. intelligēdū ñ de paritate que ē in officio ecclīastice dignitat. Sz de paritate que erat in puritate vite ⁊ noticia vitat. Nā quātū ad dignitatē platiōis Petr⁹ inter aplos nō habebat parē.

Ad obiecta vero alteri⁹ partis: qb⁹ indistāte ostēdit inferiores posse iudicare supiores. Rñdēdū ē: ⁊ p̄mo ad illō qō obr̄ de Leone papa. dō. q Leo papa illō fec̄ pfectionis ōsideratiōe: non rigore coact⁹ disciplīe: sic̄ btūs Grego⁹. dic̄ de se ipso. Si qs sup̄ his nos arguere voluerit: vel ex̄ auctoritatē nos facere otēderit: uemat ad sedē apostolicā: ut ibi añ ofessionē btī Petri apli mecū iuste decertet: q̄ten⁹ ibi vn⁹ ex nobis snīam deferat suam. Ex hoc q̄ nō sequit̄ q̄ disciplina iuris sbditi habeant iudicare plātos. Ad illō qō obr̄ ō Balaam dō. q p asinā bñ sbditi intelligunt̄ p Balaam mali plati: nō tñ ex b̄ p̄bāt plati arguēdi a sbditis: ſ sbditis tm̄ forma datur humilr̄ renitendi plātis: si forte eos ad malū cogē voluerīt. Ad illō qō obr̄ de xp̄o dō sic p̄us. q aliud ē qō de rigore cogimur seruare disciplīne. aliud ē qō admittit pfectōis ōsideratione. Xp̄us q̄ iudeos ad se arguēdu⁹ īmisit ōsideratione pfectionis: non seueritate iuris. Si enim legis rigore essēt admissi hac auctoritate sceleratissimi ⁊ infames ad accusatiōnē religiosoz eēnt r̄cipiēdi. qō iniquū ē.

Ad illud qō obr̄ de Narbā dō. q due sūt psone qb⁹ mūd⁹ regit̄. regalis ⁊ sacerdotal. ⁊ sic reges p̄sunt in causis seculi. sic sacerdotes in causis dei. Regum ē corporalē irrogar̄ penā. Sacerdotū spūalē inferre vindictam. dō q̄ quātū ad statū legie. ⁊ si regalis vnctio sacerdotib⁹ ⁊ pp̄his p̄erat in causis seculi. tñ ſberat eis ī causis dei. vñ reges a pp̄his ⁊ sacerdotibus vngebant̄. Nathan q̄ pp̄ha cum rege arguit sunm exercut⁹ ē officiū ī quo erat rege supior. nō vsurpauit regis officiū ī quo erat rege inferior. Monuit. n. q p pnīam pēz expiarz. non tulit in eum snīaz qua tāq̄ adulter ⁊ homicida ſm̄ legē interirz. Ad illud quod obr̄ de Dañ. dō. q miracula veteris testamēti sunt admirāda nō in exēplu⁹ nostre actionis trahēda. Uñ Daniel q iudicauit senior boc fuit ptāte supioris spūs scī accepta occulte. Uñ ibi dr̄. Suscitauit dom⁹ spz puri iunioris. sic̄ dr̄ z. Exo. Quis te ostituit iudicē sup nos. Ilo. Arguebat eos Moyses ex potestate occulta data sibi a deo q̄ postea manifesta fuit. Ad illud qō obr̄ q arguebant iudei Petrum. quia intrauerat ad Cornelīū. dō ſm̄ btūm Greg. Petr⁹ potestatē regēdi accepat. ⁊ tñ idem apl̄oz p̄m⁹ grimonie contra cum a fidelibus facte cur ad gentes

intrasse nō ex potestate officii qua possz dici oues pastore suū nō repbēderāt: ꝑ auctoritate oīne vtut: qua gentiles accepant spūz sanctū: rndit. Ad duo sequentia sancti Pier. ⁊ Greg. pz iam rnsio ex dictis. ꝑ tn ad illud Piero. qō dic q nō oēs epi sunt epi. dō. q eē epm digne ē esse epm per auctoritatē spūalis potestat. ⁊ p meritū sanctitat. Q. g̃ dicit de malis epis dic de ipis ꝓter defectū sanctitatis: nō ꝓpter defectū potestat vl ordis q̃diu ab ecclia tolerāt. Ad vltimū quod obr de Job dō. q illud dicebat de perfectōe humilitatis: nō debito iuris.

Queritur postea vtruz prelat⁹ malꝰ possit iudicare inferiorē seu sbditū iuste Ad qō sic. Btus Ambrosi⁹ sup ps. Bti imaculati. Judicet ille de alteri⁹ erroze: q nō hz qō in se ipso ꝺēnet. Judicet ille q nō agit eadē que in alio putauerit puniendam: ne cū de alio iudicat in se ferat snīam. ex quo pz q malo p̄lato nō licet iudicare. Jtē Grego. in moral. lib⁹ exponēs illō Jo. q sine pcō ē pn⁹ mittat ī eā lapidē. Ad aliena quippe pcā punienda ibāt: ⁊ sua reliquerāt. reuocēt itaq; ad ꝺsciaz vt pus ꝓpria corrigāt: ⁊ tūc aliena repbēdāt

Jtē Greg. sup illud iudicū: vbi dr q uiri gabaa infecerāt uxorē Lenite cogscēdo dic Cū trib⁹ Benyamin in carnis scelere fuisset obruta: colleḉ⁹ oīs isrl vlcisci iniqtatē uoluit si tn semel ⁊ itez in belli certaīe ipse pstrat⁹ ē. et sbdit. Quid ē q in vltiōe sceleris israel iubamaf: ⁊ tn pus ipse prosterniē: nisi q ipsi pus purgādi sunt: p quos alioz culpe feriūē vt iam mūdi p vltionē veniāt q alioz vitia corrigē festinār. Ex hꝫ arguiē q prelatus nisi mūd⁹ sit: nō dz īmundos iudicare. Jtem Grego. Postulat⁹ dns iudicare peccatricē ñ statim dat iudiciū: si pus se inclinās deorsuz in terra digito scribebat nos typice instruēs vt cū quelz primoz errata ꝺspicim⁹: nō antea repbendēdo iudicem⁹ q̃ ad ꝺsciam nr̄i reuersi digito discretionis: quid ī ea ꝺditoꝝ placeat: qdue displiceat examinem⁹: iuz illō apostoli. Considera te ipm: ne ⁊ tu tempteris

Item Greg. ī eodē. Qui sine peccato ē ꝛc. i. primo vos ipi insticiā implete: ⁊ sic īnocentes manib⁹ ad lapidandā ream ꝺcurrite. Ex his vr q malus aligs nō debet aliū iudicare: vl iudicī psonā assumē. Cōtra. Saul cū a dño esset reprobat⁹ dei populū iudicabat: ⁊ eius iudiciū vniuersus populus expetebat. Unō dic Dauid post reprobationē ꝓfitens ipm eē iudicē a dño: ppici⁹ sit mihi dns: vt nō extē dam manū ī xpm dñi. i. Rx. 24. Jtē Dauid cū eēt adulter ⁊ homicida interrogat⁹ a pphera snīam in diuitē dedit: q ouem pauperis rapuit vicēs. Judiciū mortis ē viro huic ouē reddet ī q̃druplū. Jtē Salomon cū amore mulieꝝ deos gentiliū colēr: sic dr. Rx. xi. tn vniuersus israel ad eius iudiciū ꝺfluebat. Item Matth. 23. de malis platis in deoz dicebat dns. Qui dicunt facite ꝛc. Jtē. i. Pe. 2. Serui sbditi estote ī omni timore dnis non tm bonis ⁊ modestis: ꝑ etiā discol: ex quibus relinq̃t q maloz plato snīe ē parendum a sbditis. g̃ ⁊ ipi legalr possunt sbditos iudicare. So. dō. q est iudicare de officio potestatis. ⁊ ē iudicare de idoneitate siue merito potestatis. ꝓmo modo mali plati possunt sbditos iudicare. 2° mō nō nisi boni. ꝓmū sine 2° damnabile est iudicanti. tn salubre ē sbdito obtēpanti. vñ auctoritates ꝓmo posite ostē dūt q mali pastores dū snīa iusti examis alios feriūt sibi ipis nocēt. ga sic dr ad ro. 2. In q̃ alios iudicāt se ipsos ꝺdēnāt. Auctoritates vo ī cr̄iū obiecte astruūt q dū ab ecclia tolerāt: eoz iudiciū sbterfugē nō ē licitū ⁊ obtēpare ē ꝓficuū. Et p hꝫ pz rnsio ad obiecta

Consequenter queri tur que ꝺditōes regrūr ad hꝫ q aligs possit esse ordinate iudex. Nam Deut. p. dic Moyses. Dixi vobis. date ex vobis viros sapientes ⁊ gnaros quoz ꝺuersatio sit ꝓbata ī tribub⁹ vestris. Et segr. Tulicq eos vt populū iudicarēt. Ex hꝫ g̃ relinq̃t q ſ⁹ legē dei qui nō ē sapiens ⁊ gnarus iuris nō poterit esse iudex g̃ illi q sunt minoris etatis nō possunt esse iudices. silr nec natura surdi nec ꝓpetuo furiosi. Jtē cū iudices debeāt eē ō tribub⁹ ppli dei. g̃ br̄tic⁹ nō poterit esse iudex vel ifidelis et hoc est qō dic canon. 24. c. q. i. Heretic⁹ catholicum vtpote supioz̄ se maledicē ñ nalz ī alienū a fide tāq̃ ī sibi coequalē snīaz dare nō potest. Jtē ꝺsili rōne ꝓbat q excoīcat⁹ nō potest eē iudex. ſ⁹ etiā q dic decretalis titulo de iudiciis. vbi dicit. q hz excoīcatus nō possit stare ī iudicio p se tn potest cogi p aliū rndē. Jtē ex hꝫ q dicit ꝺuersatio iudicis ꝓbata debz eē. vr q suspect⁹ nō possit eē iudex. Uñ Canon Nicolai. 3. ca. q. 5. Liceat et q suspectū iudicē sibi putat esse ante q̃ lis inchoet recusare ⁊ ad aliū recurrē. nā q̃dām ō

nāle ē suspector iudicū insidias declinare ⁊ inimicor iudiciū velle refugē. Itē p hō q̄ dr̄.quor conversatio sit p̄bata in tribub⁹ vr̄is ostēdit q̄ alienigena seu ex̄ne⁹ iudex esse nō possit:ſ⁹ q̄ dic canon Stephani pape. Null⁹ alienigena aut accusator fiet aut index. vñ ⁊ de Loth scriptū ē. Ingressus es vt aduena nūqd vt iudices. Itē p hō q̄ dr̄. ⁊ ostituaz eos p̄ncipes:ostēdit q̄ ille psone que rōe sue ꝺditōis sunt sbdite ⁊ sbiecte iudices esse nō possunt vt mulieres ⁊ serui. vñ de mulieribus dic Ambro.in li.q.vet.⁊ no.testa. Mulierem ostat sbiectā esse viri sui vñio:⁊ nullam auctoritatē habē:nec vocē pōt nec testis esse: nec fidē dare. Itē de seruis ⁊ aliis p̄dictis dic canon sancte romane ecclie synodi.3.ca.q .7. Tria sunt gb⁹ alig impediūt ne iudices fiāt. Natura surd⁹ ⁊ mut⁹ ⁊ ppetuo furiosus ⁊ īpubes:ga iudicio carēt ⁊ lege:vt q a senatu amot⁹ ē supple ꝓpter aliq̄ crimē mor̄ib⁹ femine ⁊ serui:nō ga non hēant iudicium.s.ga p̄ceptū ē vt ciuilib⁹ non fungant officiis.Ēt si seruus dū putaret liber ex delegatione sententiā dixit:quānis postea ī seruitutē deplsus sit:snīa ab eo dicta rei iudicate snīa firmitatē tenet. Ex his ḡ videt plures psone excludi: ne iudices sint. Sz ot̄ hō obr̄. et p̄mo ot̄ hō q̄ dictū est de pueris ⁊ minor⁹ etate. Naz Jeremias adhuc puer ostitut⁹ ē iudex a deo Uñ p. Jere.postq̄ dixit.nescio loqui: ga puer ego sum.dixit ei dñs.Constitui te sup gentes ⁊ regna vt euellas ⁊ destruas ꝛc. Itē Daniel puer inspiratione dīna fact⁹ ē iudex senior ḡ volebāt pdc̄ Susānā. Itē in aligb⁹ pueris malicia supplet etatē. eadē rōne ⁊ in aligb⁹ scīa p̄uenit adultā etatē. Si ḡ nō est cā quare minor etate nō debeat eē iudex:nisi defect⁹ ī iudicādo.ḡ bi⁹ minores poterūt eē iudices. Itē obr̄ ot̄ra hoc q̄ dictū ē:q̄ mulier nō ꝺz esse iudex.ga.5.iudic.legit Debora iudicasse israel. et post dat̄ legē a deo. ḡ nō ē ot̄ra legē dat̄ a deo mulierē eē iudicē.

Item mulieres legūt multe p̄dite spū ꝓphie vt Maria soror Moysi.15.exo. Item Anna p̄phetissa:de qua legit.2. Luce. Si ḡ mulieres p spū ꝓphetie assumpte sunt ad denūciandū iudicia dīna: mlto magis possunt assumi ad denūciandū iudicia humana. Itē obr̄ ot̄ hoc q̄ dictū ē de seruis.ga dr̄.3.ad gal. Non ē iude⁹ neq̄ grec⁹.ñ ē mascul⁹ neq̄ femina ꝛc Omnes enī vos vnū estis ī Xpo Jhu. ḡ tūl ꝺditio ī xp̄iana religione nō differt a libera. ḡ seruus poterit eē index. Itē q̄rit rō q̄re sic ē:⁊ qs numer⁹ psonar:ī gb⁹ñ ē idoneitas ad hoc vt iudices fiāt. So.ſz q̄ dr̄.i.deut. Judicium dei iudiciū ē:vñ homo index gerit vicē iudicis dei ī iudicādo. ideo ī trib⁹ debet ꝺformari deo:q index ē.ī potestate. ītate ⁊ bonitate.ſ⁹ q̄ dr̄ exo.18. Prouide de oī plebe viros potētes ⁊ timētes deū. Ecce potestas. in gb⁹ sit ītas.ecce ītas. Et q oderint auariciā. Ecce bonitas. Ptās in auctoritate. Veritas ī iudicio siue discretione. Bonitas ī rectitudine animi ⁊ vite. Uñ.6. Deut. Judices ⁊ magistros ostitues ī omnib⁹ portis.ecce auctoritas ptātis. vt iudicēt pplm iusto iudicio.ecce iudiciū ītat̄. nec ī alterā psonā declinēt ꝛc. ecce rectitudo aī seu vite. Itē hec tria silr̄ ostēdit ī p̄dicto ꝛbo Deut̄.i. Date ex vobis viros sapientes ⁊ gnaros. ecce discretio ītat̄.quor conversatio sit p̄bata. Ecce rectitudo bonitat̄. ut ponā eos p̄ncipes. Ecce auctoritas ptāt̄. Notādū ḡ q̄ q̄dam psone īdonee sūt ad assumēdā psonā iudic.ga nō sunt idonee ad susceptionē auctoritat̄:seu ratione sexus vt mulier.cui post ꝑm dictū est Sub viri potestate eris. Uñ.i.ad cor.14.dic apostol⁹. Mulieres ī ecclia taceant. nō enim p̄mittit eis log:ſ sbditas eē. Aut rōne ꝺditionis fortune ut seruus. Uñ.i.Petri.2⁰. Serui sbditi estote in omni timore. Alie ꝛo persone ga nō sunt idonee repellūt ab officio iudic. ga nō sunt idonee ad iudiciū ītat̄.et hō plibus modis. Uel ꝓpter impedimētū p̄manēs uel ꝓpter impedimētū trāsiēs. Itē ꝓpter impedimētū p̄manēs:aut īnatū aut ot̄ingens. Propter impedimētū manēs īnatū ꝑhibet iudex eē surd⁹ ⁊ mut⁹. Propter impedimētū p̄manēs ⁊ ot̄igēs ꝓpetuo furiosus. Et ꝓpter impedimētū trāsiēs minor etate. Itē alie p̄ excludūt ꝓpter defectū approbatōis uite seu bonitat̄.qō ot̄igit triplici de causa.una ē reprobatio uite uł ꝓpter crimē errōris.ut ī hr̄ticis. Aut ꝓpter scandalū conversatiōis. ut in his q sunt infames. Aut ꝓpter ot̄agium coīonis.ut ī excoīcat̄. Alia causa ē ignorātia cōditōis p̄.ut in extraneis. Tertia ꝛo causa ē suspitio ꝓbabil̄ malicie p̄.ut si sit inimic⁹ uł declinationis a rectitudine iusticie.qua rōne ꝑhibēt oēs qui sunt ex ꝺsanguineis auctoris uł inimici rei:uł aliqua iusta causa suspecti. .3.ca.q.5. Ad illud ḡ quod obr̄ de Jere. ⁊ Daniele dō.q illō ptinz ad ꝑuilegiū grē singularis:non ad exemplū imitatiōis:hīc ⁊ qō

Jere.p.dr. Añq exires ve vētre sanctificaui te.et qđ dr.iz. Daniel. Qz suscitauit dñs spm pueri iuniozis. Priuilegia aūt paucoz nō faciunt legē coēm. Ad illđ đo qđ obr q ī ali qb⁹ scīa puenit etatē adultā.dđ. q iura que debent regulare generalitatē hoīum:nō aptant bis que raro ocingūt:ꝫ bis que frequēter aut semp: nec bis que ocingūt in paucis: ꝫ in bis que ocingūt ī plurib⁹. Raro aūt ocīgit:ꝫ ñ nisi p priuilegiū supne grē: q ī pueris talis scīa inueniat:qualis ꝫ quāta ī iudicib⁹ regrit. Regrit enim sapīa iuris:ꝫ cum hoc experiētia iudicii.vnde ꝓpter hoc signanter dictū ē.i. Deut. Date ex vobis viros sapiētes ꝫ gnaros.sapiētes.s.p iuris ꝫ legū noticiam gnaros ꝓpter expientiā. Jtē inde est quod Moysi dr.xi.numeroz. Congrega senes ppli quos tu nosti:q senes sint populi ac magri: vt supportēt onus tecum:ꝫ non tu solus graueris. Hinc etiam est q ꝓpter exēplū imitationis iudex oīum Xps ad actus plationis ñ pcessit nisi in etate pfecta trigīta annoz p⁹ baptismū.sicut hēt ex Lud.4°. Ad illđ đo qđ obr de Delboza q fuit iudex israel.dđ.ꝫ illud.i.ad Cor.io. Omnia illis ocingebant in figurā. Uñ qđ ī veteri testō dicitur de Delboza factū est ī ecclie figura. Figure aūt veteris testamēti nō trabūt in nouo testō ī auctoritatē exēpli. Uñ q ꝫ nō sit ad imitationem in nouo ostēdit.i.ad Tbi.z. Docē mulieri nō pmitto:nec dñari ī vir. Ad illđ đo quod obr q assumūt ad grām ppbie.g multo magis ad indicia humana poterunt assumi.dđ. q nō segt:nec ē sile:qa grā ppbetie non dat auctoritatē mulieri sup vir: nec mutat legez sbiectionis: qua iure dīno tenet mulier eē sb viro:qa gn.4.dr. Sub viri potestate eris:.et ipse dñabit tui. Sz auctoritas iudicii daret dñium mulieri sup vir: qđ repugnat dīne institutioni. Quare autez assumpte sunt ad grām ppbie dr.4°.iudid.sup illđ. erat autez Delboza ppbes.ibi glo. Adamātii. Protestat ī hoc ꝺsolationē muliebri sexui: ne p infirmitate desperet se ppbie grām posse suscipere ꝫ credat q ꝺfert hanc grām mētis puritas: nō sexus diuersitas.

Postea queritur de

dīa iudicū. Dria autē iudid ſm iura triplex est. Nā alii sunt ordinarii. alii arbitrarii. alii delegati. Judices ordinarii sunt q ab apostolico vt ecclīastici.vel impatore vt scholares legitimā potestatē accipiūt. Arbitrarii sunt q nullā potestatē hēntes cū cōsensu litigātiū ī iudices eligūt: sic hēt. z.ca.q.6. Judices đo delegati sunt qbus vna vel ples cause ab eo q hēt iurisdictionē ordinariā vl extraordinariā vl a pncipe omissā omittūt

Jn pmis g querit vnde ex lege dīna hec dīa iudicū sumat auctoritatē. Nā sic lex diuina Moysi ꝫ euangelū extrahit a lege eterna.ita lex ciuilis extrahit a lege Moysi: ꝫ lex canonū a lege euangelii. Jtē cum iudices ordinarii distīguāt ꝫ⁹ q dic Hugo de sācto Uic.in li. de sacramētis. z^a parte. Jn laycis ad quoz puidētiā ea que terrene vite necessaria sunt ptinēt: potestas ē terrena. Jn clīq ad quoz officium spectāt ea que spūali vite sunt bona:potestas ē dīna.illa ptās secularis dr.ista spūalis. Jn vtraq ptāte diuersi sunt grad⁹ ꝫ ordines potestatū. Terrena ptās caput habz regē. Spūalis potestas sūmū pontificē caput habz. Querit g vtz a lege dīna hec dīa sumat ordinarie potestati. Jtem vtrū ī potestate ꝫ iudicib⁹ ordinariis utriusq potestat possint eē plures ī eodē gradu vt duo sūmi pontifices.duo epi eiusdē loci. duo impatores. duo reges terre eiusdē non sbalternati.qđ dr. qa duo possunt esse iudices delegati a ptāte vn⁹ grad⁹. g pari rōne ꝫ duo iudices ordinarii ī eođ gradu. Jtē Luce p.sup illđ.factū ē ut sacerdotio fūgēt zc dic glo. Ambr.ꝫ Bede. Qz ꝓpter ampliatōez cult⁹ dei a Dauid ostituti sunt z4.sūmi pontifices:q p vices suas ministrēt. g ī eođ gradu sacerdotii sūmi ples erāt a Dauid ppba ordinati. Jtē Luce.3.dr. q sb pncipib⁹ sacerdotū Anna ꝫ Caypha factū ē vbū dñi super Jo.zc. Et ex hoc hēt q duo erant pncipes sacerdotū. Conr. Nemo pōt duob⁹ dīs seruire.ꝫ⁹ g sniam saluatoris nō ē ordinata sb iectio ad duos psidētes ī eodē gradu ptātis.

Jtē.ij.ad ro. Omnis anima ptātib⁹ sblimi oīb⁹ sbdita sit. Et segt.qui potestati resistit dei ordinatōi resistit. Scōm g ordinationem dīnā ptātes ordināt ꝫ⁹ supi⁹ ꝫ inferi⁹.aliter nihil eēt dictu.potestatib⁹ sblimioīb⁹ sbdita sit. g ī eodē gradu nō erit eadem sblimitas pluriū potestatū. Jtē oīs ordo q omēdat quātū ad gradū pncipat⁹ ī irrōnabilib⁹ est ordo ꝫ⁹ instinctū nature: ꝫ ꝫ⁹ dictamē rōis Sz ī apib⁹ omēdat vnitas pncipat⁹:qa ī apibus pnceps vna ē.in gruib⁹ unitas ducatus quia una dux est. Unā enim sequuntur. g de

instinctu nature: ⁊ ve dictamine rōnis ē unitas p̄incipat⁹ ⁊ ducat⁹. ḡ in eodē gradu non possunt esse duo p̄incipes vel duo duces.

Itē ex lege dei sol⁹ vnus summ⁹ sacerdos instituit⁹ ē vt Aaron: vel successor ei⁹: sicut legit Numeri. 20. Et vn⁹ sol⁹ rex instituit⁹ est in populo dei. vnde ⁊ in Osee reprehenditur reges decem tribuū: q fecerūt diuisionem in regno. vnde dr̄. 8. Osee. Ipsi regnauerūt: ⁊ nō ex me p̄incipes extiterūt: ⁊ nō cognoui. Itē queritr cum duplex sit ptās ordinaria. ſ. ptās spūalis ⁊ seclaris. vtrum ordinata potestate vna p̄emineat alteri. Ad qō sic. Sup illud p̄s. Tibi soli peccaui. glo. Quia rex omnibus est superior: et iō tantū a deo q ē maior eo: puniēd⁹: si qs de populo errauerit deo peccauit ⁊ regi. rex vo nō hēt hominē q ei⁹ facta diiudicet. ḡ summ⁹ pontifex nō potest iudicare imperatorē seu regē. Itē Aug. de sācto vic. in li. de sacramētis. Spūalis potestas non iō p̄sidet: vt terrene in suo inre p̄iudiciū faciat sic ipa terrena potestas qō spūali debeat nūq̄ sine culpa vsurpat. ḡ in iudiciis terrenor⁹ nō est sbiect⁹ imperator iudicio summi pōtificis

Itē. i. Pe. 2. Subiecti estote omni humane creature p̄pter deū seu regi tāq̄ p̄cellēti. Si ḡ rex p̄cellit: nō ē sbdit⁹ alicui⁹ iudicio. Forte distinguet sic distinguit Gratian⁹ vt supra dictū ē: q̄ sic reges p̄sunt in causis seculi: sacerdotes in causis dei. Nathan vo p̄pheta cū Dauid redarguit: exercuit suū officiū in quo erat rege superior. nō regis vsurpauit officiū: ī quo erat rege inferior. Scōm hoc ḡ si ī causis spūalib⁹ sbiect⁹ ē imperator summo pontifici: ī causis secularib⁹ sbiect⁹ erit summ⁹ pontifex imperatori. Conf. Sic seclaria ordinātur ad spūalia: ita potestas seclaris ad potestatem spūalē. Sz secularia sbsunt spūalibus ordine rōnis ⁊ dīno. ḡ potestas secularis sbest potestati spūali. ḡ imperator sūmo pontifici. Itē dic Hugo de sancto vic. in li. de sacrament. Vita terrena bonis terrenis alit. vita spūal spūalib⁹ bonis nutrit. Ad potestatē regis p̄tinent que terrena sunt ⁊ ad terrenā vitam facta omnia. Ad potestatē summi pontificis p̄tinēt que spūalia sunt ⁊ vite spūali attributa vniuersa. quātū vo vita spūalis dignior ē q̄ terrena ⁊ spūs q̄ corp⁹. tantū spūalis potestas secularē potestatē honore ac dignitate p̄cedit. Itē Hugo. de sancto vic. in eodē. Sz spūalis potestas quātū ad diuinā institutionē prior sit tempore ⁊ maior dignitate: ex veteri testamēto manifeste declarat: vbi p̄mū a deo sacerdotiū instituti ē: postea vo p sacerdotiū iubēte deo regalis potestas ordinata: sic legit. i. Reg. 9. Itē Hugo ad idē. In ecclesia dei sacerdotalis dignitas regalē potestatē sacrat ⁊ sanctificat p bñdictionē. Si ḡ sic dr̄ ad hebr. 7. sine ctradictione maior est q bñdic q̄ q bñdicit: ostat absq̄ dubitatōe q̄ terrena potestas que a spūali bñdictionez accipit iure inferior extimat. Itē queritur vtrū suprema potestas spūal: que est summi pontifici possit habē aliquā humanā q̄ ipsam diiudicet. Ad qō sic. refert Piero. in libro viror⁹ illustriū. Q̄ Nam⁹. papa a sbditis de adulterio accusat⁹ cū. 42. epis se purgauit. si ḡ purgatio ptinet ad sniam iudicior⁹ videt q̄ poterat iudicari. Itē btūs Greg⁹. papa de se ipso. Si qs nos arguere voluerit ueniat ad sedē aplicā ut ibi mecū iuste decertet q̄re n⁹ ibi un⁹ ex nobis sniam deferat suā. Itē Aug. Qui nec regiminis in se rōnē būit: nec sua delicta deterſit: nec filior⁹ crimē correxit canis impudic⁹ dicēd⁹ ē magis q̄ epūs. Si ḡ talis possit esse ille q ē papa cōstitut⁹: videt q̄ possit a ceteris epis iudicari ut nō epūs.

Item Paul⁹ correxit Petrū eo q̄ nō recte ambularet ad euangelii vitatē. gal. 2. Et dic glo. q̄ Petr⁹ cui a dño ter dictū ē. pasce oues meas. Joh. vltimo. obiurgationē posteriorus pastoris p salute gregis libentissime sustinebat. ḡ papa q ē successor Petri si a vitate deuiet poterit a posteriorib⁹ pastorib⁹ iudicari

Contra. Hugo de san. Vic. 2ª pte de sacrīs Potestas summi pontifici a deo p̄mū instituta ē: ⁊ cū deuiat a solo deo iudicari potest: sic supra scriptū. i. ad Cor. 2. Spūalis iudicat omnia: ⁊ ipse a nemine iudicat. Itē dicit canon Gelasii. 9. ca. q. 3. Cuncta p orbem nouit eccl'ia: q̄ sacrosancta eccl'esia romana fas de omnib⁹ hēat iudicādi: neq̄ cui q̄ de ei⁹ liceat iudicare iudicio. Itē Innocē. ī eoō. Nemo iudicabit p̄mā sedem. Neq̄ enim ab Augusto neq̄ ab omni clero: neq̄ a regibus: neq̄ a popūlo iudex iudicabit. Itē Symachus in eodē. Alior⁹ hominū causas de⁹ voluit p homines terminare. ⁊ sedis illi⁹ p̄sidem suo sine qōne refnauit arbitrio. replicabo dictū. tu es Petr⁹ ⁊ super hanc petram edificabo eccl'iā meam: ⁊ quodcūq̄ solueris ⁊c. So. notādū q̄ auctoritas ordinarior⁹ iudicū in potestate seculari accipit exo. 17. vbi dr̄. q̄ Moyses electis viris strenuis de cuncto israel constituit

eos ꝑncipes populi:tribunos ⁊ centuriones: qnquagenarios ⁊ decanos:q iudicarent populū dñi. Auctoritas iudicū ordinariorū in potestate spūali accipit ex numeris.3. vbi ponit grad⁹ summi sacerdotⁱ Aaron. ⁊ minor sacerdotū sb̄mīstrantiū Aaron. vñ dr. Fūctiq; sunt sacerdotio Eleazar ⁊ Ithamar coram Aaron. et itez sb̄mīstratio leuitaz ꝟz gradus differentes. vnde ibi dicitur. Dabis leuitas Aaron ⁊ Ithamar coram Aaron ⁊ filiis ei⁹:qb⁹ traditi sunt a filiis israel ī mīsterio.et ibi dr. Quō filii Jerson erant sb̄ ꝓncipe Elizaphat.filī fili Caaph erant sb̄ principe Elizaphā. ⁊ ꝓnceps ꝓncipū leuitaz Eleazar fili⁹ Aaron sacerdotⁱ. Ex nouo ℞o testamento quantū ad distīctionē potestatis sacerdotaⁱ sicut dic̄ Hugo de sācto vic.pb̄ri vicarii sūt .72.discipulorz: q p̄cedebāt dn̄m in omnē ciuitatē ⁊ locū quo erat ipse ventur⁹ sic dicit Luce.7. Epi successores apostolorz q eligunt a deo.7. Luce.10. Mat. Sūm⁹ pontifex vicari⁹ Petri:cui ꝓmittit plenitudo potestatⁱ ī clauibus.16. Mat. Tu es Petr⁹ ꝛc.⁊ tibi dabo claues.et vlis cura gregis. Joh. vltimo. Si diligis me pasce oues meas. Sub potestate vero pb̄roz est potestas seu ordo dyaconorz: qui ī archidyaconib⁹ hēnt iudiciariam potestatem.qō sumptū ē.i.ad Thi.3. vbi post descriptionē epi dic̄. Dyacones si bn̄ mīstrauerint: gradū bonū sibi acgrent. Grad⁹ ℞o secularis potestatⁱ accipit de ꝓma epla Petri. vbi dr Subditi estote omni humāe creature ꝛc. seu regi tanq̄ p̄cellenti. seu iudicib⁹ tanq̄ ab eo missis. Et ro.13. vbi dr. Omnis anima potestatib⁹ sblimioribus sb̄dita sit. Ex his igit pz qlr ex nouo ⁊ veteri testamēto accipit auctoritas iudicū ordinariorz: seu secularium: seu spūaliū. Itē auctoritas iudicis arbitrarii potest accipi ex exo.21. vbi dr lex de illo qui p cutit mulierē p̄gnātē:que fac̄ abortiuū ꝟ ipa viuit.et dr q si part⁹ nōdū vivificat⁹ fuit ī utero sb̄iacebit dāno q̄ntū marit⁹ petierit:⁊ arbitri iudicauerīt. Itē auctoritas iudicū delegatorz accipit ex exo.24. vbi ascendens Moyses ī montē senioribⁿ ait. bētis Aaron ⁊ Hur vobiscū. si qd natū fuerit qōnis referetis ad eos. Et ex Abdia ꝓpha. vbi dr. auditū audiuim⁹ a dño legatū ad gētes misit. Et p hoc pz rn̄sio ad duo ꝓmo quesita. Ad illud quod querit vtrū possint esse plures iudices ordinarii ī eodē gradu dō ꝟ beatuz Hiero. ad Rusticū monachum. In apib⁹ ꝓnceps vna ē. grues vnā sequūt. Impator vn⁹ iudex vnus ꝓuincie. Roma aūt odita duos frēs simul reges habē nō potuit. in Rebecce vtero Esau ⁊ Jacob gesserunt bella. Hñ. 25. Singuli eccleſiaz epi. singuli archiepi. singli archidyaconi. ⁊ omnis ordo ecclesiastic⁹ suis rectorib⁹ vtitur. Ex quib⁹ relingt q in eodez gradu respectu eorūdē nō est p̄eminētia pluriū potestatū. Ad illud ꝑ qō obic̄ de iudicib⁹ delegatis dō. q nō ē sile. nā cū plures delegant ab vno ordinario:ambo gerūt vicem vni⁹: nec alter plenarie gerit uicē ꝟ ambo sil.

Ad illud ℞o quod obr q.24. erunt summi sacerdotes instituti a David. nez quātū ad mīsteriū cult⁹ templi:ꝟ tñ un⁹ erat q preerat sup alios ī auctoritate iudicii. sic Cayphas dr pontifex anni illi⁹ ī Joh.xi. Ad illō ℞o qō obr de anna ⁊ Cayphā dō. q nō simul p̄erāt ꝟ vn⁹ p̄erat ī ꝓncipio p̄dicationis Johis. postea ali⁹ successit ei. et ideo sb̄ ambob⁹ determinat tp̄us p̄dicationis Johis. Ad illud qō queritⁿ utrū potestas secularis sb̄dita debeat esse ptāti spūali. dō. ꝟ⁰ q dic̄ Hugo de sancto Vic. Spūalis potestas terrenā potestatē instituere habz ut sit:⁊ iudicare si bona nō fuerit:sic scriptū ē.i.ad Cor.2. Spūalis iudicat oīa:⁊ ipse a nemine iudicat. Ad illud ꝑ qō ꝓmo obr ex auctoritate aug. sup ps. q rex nō hz hominē q eius facta diiudicet ꝛc. faciendā est nis ī hoc q dr nō hēt hoīem. spūalis enim ptās nō iudicat ꝟ⁰ hominē: uel ꝟ⁰ hūanā legē: ꝟ inquātū residet uice dei: sic dr aplus Mat.10. Qui uos audit me audit. et sic dic̄ aplus.2.ad cor.5. Pro xp̄o legatione fungimur. et ꝟ⁰ ptātē ad uindictā spūalē non corporalē. ꝟ⁰ q dr.2.ca.q.7. q regū ē exercere penā corporalē:sacerdotū spūalē inferre uindictā. Uñ ambrosi⁹ impatorē excoīcauit archadiū:⁊ ab ingressu eccliē ꝓhibuit. Sic enī iudex terrenus nō sine causa gladiū portat. sic dr.13.ad ro. ita nō sine cā claues ecclesie sacerdotes accipiūt. ille portat gladiū ad uindictam malefactorz:laudē ℞o bonorz. isti claues hēnt ad exclusionē excoīcādorz ⁊ reconciliationē penitētiū. expone igit a deo tm̄ est rex puniend⁹ supple materiali pena. Et itez nō hēt hominē q eius facta diiudicet. supple ad corporalē penā inferēdā. Ad 2⁰ ℞o qō obr de ℞bo Hugo. dō. q spūalis potestas si iudicet terrenā rōne delicti:cū. s. abutit⁹ potestate:nō p̄iudiciū fac̄:imo sicut spūs ordinat⁹ est ad dirigendū corp⁹: ita spūalis potestas

ostituta ē ad dirigēdū terrenā. Q̄ō ꝟo dic̄ Hugo de iudicio nō inferēdo terrene ptāti a spūali: dicit rōne terrenaꝝ possessionū: quas hz eccl̄ia seu potestas spūalis: que sic̄ dic̄ Hugo nūq̄ possunt ita a regia potestate elōgari qn si rō postulauerit ⁊ necessitas: ⁊ ipsis possessiōib⁹ terrena potestas debeat patrocinitū ⁊ illi ipse possessiones debeant in necessitate obsequiū. Sic̄ enim regia potestas patrocinitū qō oz alteri dare non pōt. sic ipsa possessio a psonis eccl̄iastic̄ obtenta obsequiū qō regie potestati p patrocinio debeꝫ iure negare nō pōt. sic̄ scriptū ē Mat. zz. Reddite que sunt Cesaris cesari. ⁊ que sunt dei deo. Ad illō qō obr̄ de canonica Petri: q̄ rex p̄cellit: vez ē in suo ordine. s. ad corporalē vindictā exercendā: qua vindicta si delinquat: nō hz q̄ euz puniat nisi deū. Ad illō qō dic̄ Gratian⁹: q̄ sacerdotalis potestas in aliquo erat regali inferior. dō. q. ij. vez ſ⁹ statū veteris testi: ſ nō ſ⁹ statū noui. Sacerdotiū enim veteris testi carnale erat: ⁊ p carnalē ꝓpagationem succedebat: quānis esset ordinatū ad spūale obsequiū. s. dīnū cultū ⁊ figurā spūalis sacerdotii noui testi qui non est p successionē carnalē. ꝓterea i illa parte: in qua carnale erat ⁊ terrenū sbiectū erat terrene potestati. s. regali. Sic enī dic̄ btūs aug⁹. Jō obr̄ vet⁹ testm̄ ꝓpter p̄missionē terrenā que ptinet ad veterem hominem. Jdeo in testamēto veteri tibi sūma erit potestas terrena. In nouo autē testamēto ñ. vbi ē spūale sacerdotiū ⁊ p̄missio spūaliū. In nouo enī testamēto nō p̄mittūr terrena i mercedē: ſ addūr ad sustētationē ⁊ necessitatē Mat. 7. Primū querite regnum dei ⁊ iusticiā ei⁹: ⁊ hec omnia adicient vobis.

Ad illud qō querit vtrū possit esse aliqua hūana potestas que hēat vindicare sūmuz pontificē dō. q̄ sic̄ ostēdebat summ⁹ pontifex non potest ab alio q̄ a deo iudicari: sic̄ dr̄ canon. 9. ca. q. 3 facta sbditoꝝ a nobis iudicant nostra ꝟo a dño iudicāt. Ex quo accipitur q̄ summ⁹ pontifex index est ordinar⁹ singulorꝝ ⁊ null⁹ ē q eū iudicat nisi de⁹. Ad illō ꝟo quod obr̄ de Damas. ⁊ Grego. silr̄ ⁊ ad illud qō obr̄ de Petro: qui sustinuit reꝓbensionez Pauli dō. q̄ illud dr̄ factū ad exemplū humilitat⁹ nō ex necessitate iuris. vñ ad Gal. z. sup illō dixi Cephe coram omnib⁹ dic̄ glo. Ipse Petrus qō a Paulo fiebat vtilr̄ libertate caritatis pietate humilitat⁹ accepit. atq̄ ita exēplum posteris tribuit: q̄ nō dedignarentur maiores nisi forte iusti tramitē reliquissent: a posteriorib⁹ corrigi. Laus itaq̄ iuste libertat⁹ in Paulo ⁊ sancte humilitatis in Petro enituit. et sili modo dō in Damaso ⁊ Greg.

Ad illud ꝟo qō dic̄ aug⁹ de malo epō. q̄ canis impudic⁹ dicēd⁹ ē: intelligēdū ē si hēt superiorē postq̄ ē p sniam ꝺdemnat⁹. vel illud dr̄ ꝓpter meritū vite: nō ꝓpter gdū potētie.

Q Uerendum est q̄ postmodū de officio iudic iuꝝ legez qua dr̄. ij. Deut. Judices ⁊ magros ostitues i omnib⁹ portis tuis vt iudicēt populū iusto iudicio: nec in alterā partē declinēt: nō accipies personā nec munera. iuste qō iustū ē exequeris. Quantū ad p̄mā ptē legis iudices ⁊ magros ostitues q̄rūr duo. Primo vtꝝ ad iudicē possint aliaꝝ psonaꝝ que intrant iudiciū officia ptinē: vt i eadē cā sit iudex ⁊ testis ⁊ defensor ⁊ hi⁹. 2⁰ vtrū iudex aligs possit de sbdito alteri⁹ iudic̄ indicare.

Ad primuz sic dicit canon Bonifacii. 4 ca. q. 4. Null⁹ vnq̄ p̄sumat accusator simul ⁊ iudex esse ⁊ testis. qm̄ i omni iudicio q̄tuor psonas necesse ē esse. Judices electos. accusatores idoneos. defensores ꝺgruos. atq̄ testes legitimos. Judices debent uti egtate. testes ꝟitate. accusatores intētione ad amplificandū cām. defensores attenuatōe ad diminuendū cām. Item aug⁹. in omel. de pnīa. Quis sibi vtrūq̄ audet sumē vt cuicūq̄ ipe sit accusator ⁊ iudex. Conr̄. Dañ. iz. Daniel fuit accusator inigtat⁹ senioꝝ ⁊ index eoꝝdē q̄ simul potest esse officiū accusatoris ⁊ iudicis. Itē. 4. gñ. fuit dñs accusator Chaym: cū dic̄. ecce vox sanguis ꝛc. Fuit etiā iudex inferēs penā: cū dixit. Maledict⁹ eris super terram ꝛc. Itē dic̄ p Jere. 29. Ego sum index ⁊ testis. Si q̄ index homo oz assimilari indici deo: idem potest esse iudex ⁊ testis. So. ſ⁹ canonez Damasi pape. 4. ca. q. 4. Accusatores ⁊ iudices nō idem sint. ſ p se accusatores. p se iudices. p se testes. p se accusati. vnusq̄sq̄ in suo ordine. Ratio aūt quare index nō pōt assumē psonā accusatoris vel defensoris est: qa ē psona media: ⁊ i nullam ptem oz declinare. silr̄ nec psonā testis potest assumē ne habeat suspect⁹ de impositione culpe: cū ad ip̄z ptineat snīa inferēde pene. Ad illō quod obr̄ de Daniele dō. q̄ Daniel i illo facto gerebat psonā dīnā ⁊ humanā. dīnaz i accusādo

vnde ibi dr. q̄ suscitauit dñs spm̄ pueri iu/nioris. Humanā ī iudicādo ꝑ̄ legē dei:quia uicit eos Daniel ex ore suo falsum dixisse te stimoniū.qđ aūt factū ē inspiratōe diuina ñ est trahēdū ad ꝯsequētia. Ad alia ꝟo que obiciūt dō. q̄ nō ē sile de deo ⁊ homine in iudicādo. Nā iudicās de⁹ non pōt a iusticia declinare. Pretēa ipse semp iudicat ꝑ̄ ꝛita tem interiorē mētis:nō ꝑ̄ faciē vel intuitu; vt dr.i.Reg.16. Nō iuxta intuitū hoīs ego iu/dico. Homo enim vidz ea que parēt: de⁹ aūt intuet cor.et ideo dīno iudicio ꝯgruit ut ipe idem sit accusator.iudex.⁊ testis. Nō sic aūt est de hominis iudicio:sicut dictum est.

Secūdo queriē vt; iudex aliquis possit de sbdito alteri⁹ iudicare. Ad qđ obr. Dicit Grego.sup illā legē Deutr.23. Si ītraueris se/getē amici tui franges spicas.falce autē non metes. Falcē iudicii mittē nō potes ī eā sege/tem:que alteri videt esse omissa. Sz sic ibi dr manu spicas ōterē ⁊ manducare:hoc est per affectū boni opis frumīta dñica uitio; paleis expoliare:⁊ ī ecclie cor⁹ amouēdo ꝟertere ⁊ psuadēdo q̄si manducādo ōterē. Conr. sicut dicunt iura ⁊ canones.quilz sortit fort̄ rōe delicti. Si q̄ aligs de aliena ꝺyoces delin quat in alia sortit fo; iudicii illi⁹:q̄ presidet loco in quo delinquit. Qđ ꝺcedēdū est. vnde dic̄ canon ꝺcilii apud ꝺpendiū.c.ca.q.3. Pla cuit ꝓ omuni vtilitate vt null⁹ epō; graui ter ferat:si eius prochianū ꝓ ꝟepdationis cā alter epūs excoīcauerit. Sup hoc autē obi/ciūt de exemptis:q̄ īmediate sbsunt aposto/lice sedi:vtrū delinquētes possint ab epo suo iudicari.et cū exempti sint a iurisdictione epi scopo;: si epos ipsos iudicet: mittit falcez in alienam messem. Sz ī ꝺtrariū est:qa sic dr .xi.q.3. Priuilegiū merer amitti rōne delicti.

So.distīguēdū q̄ si ꝑuilegiat⁹ deliqt circa rem nō exēptā vt in ꝺtractu emptionis ⁊ vē ditionis: vel in maleficio: sic̄ homicidio vel adulterio:tale delictū potest eps vindicare. qa etsi psona exempta sit: tn̄ res in qua delin qt nō est exempta. Si ꝟo delinqt circa rē exē ptam vt male gerēdo suū officiū.vel alienā do res ecclesie ī his a solo papa potest puniri Quando q̄ factū exempti ꝑiudiciū affert in reb⁹ vel factis nō exēptis: iudicabit eum eps loci.qn̄ ñ affert ꝑiudiciū ñ iudicat ab episco po: ꝑ a solo papa.

Postea queritur quantū ad aliam partem legis:que est.vt in dicent populū ꝛc. Primo vt; possint iudi care ꝑ̄ suam ꝺsciaz. 2° vt; possint sine ac cusatore iudicare. 3° vtrū possint sine ꝓui ctione ꝺdemnare.

Ad primum sic.deutr.17.de iu dicib⁹ qui ꝑsunt loco iudicabunt indicii ꝟitatem. Si q̄ iudex sciat eē ꝟez qđ ī iudicio accusat vel ꝓponit ꝑ̄ ꝺsciam dz iudicare.q̄is nō ꝓbet. Ītē dic̄ lex alia Deutr.13. De idolatria vindicāda ī aliqua ciuitate q̄ diligēter rei ꝟitate ꝑspe/cta si mueniat certū eē:deleat ī ore gladii.q̄ sili modo si iudex sciat certiss̄me aliquē pec/casse:poterit ipm̄ iusto iudicio ꝑ̄ ꝺscientiaz iudicare. Ītē si iudex debeat iudicare ꝑm audita ⁊ nō ꝑ̄ ꝺsciam ꝟitatis.q̄ iudex pote rit īnocētē ꝺdēnare:cum ꝑm allegata ⁊ falsa testimonia que ꝟepbendi non possunt possit reus ꝓbari. qđ tn̄ ꝓhibitū est ī lege exo. vbi dr. Innocētē ⁊ iustum nō occides. Ītez.xi. Isa.dr de dño. Non ꝑ̄ visionē oculo; iudi/cabit:neq; ꝑm auditū aurium ꝛc.q̄ nec iudex homo silr dz iudicare ꝑ̄ audita. Conr. p⁹ Deutr. Precepi eis dicēs.audite illos:⁊ quod iustū ē iudicate. ita paruū audietis vt ma/gnum.q̄ ꝑ̄ audita dz iudicare:nō ꝑ̄ ꝺsciaz

Ītē Ambro.sup ps.beati īmaculati. Bon⁹ iudex nihil paratū ⁊ meditatū de domo re/fert:ꝑ sic audit iudicat.⁊ sic se hz cā decernit

Item ambro.in eodē. Bon⁹ iudex nihil ex arbitrio suo fac: ꝑ iuz leges ⁊ iura ꝓnūciat. Si q̄ ꝑ̄ leges ⁊ iura ea q̄ audiūt ⁊ ꝓuincunt iudicāt:iudicd non ē iudicare ꝑm ꝺsciam.

Ītē aug⁹.ī omel.de pnīa. Multi corrigūt: vt Petr⁹. multi tolerāt vt Iudas. multi ne/sciūt donec veniat dñs:q̄ illuīabit abscōdi/ta tenebraz. Nos ꝟo a coīone quēdā ꝓhibē ñ possum⁹:nisi aut sponte ꝺfessum:aut ī aliquo seculari uel ecclīastico iudicio notatum aut ꝓuictū. q̄ ꝑ̄ hō iudex non poterit ꝑm ꝺsciam iudicare nō ꝓuictū. Ītē.24. Leuit. sup illō qđ dr ō blasphemio. Miserūt eū ī carcerē ꝛc. dic̄ btūs Grego. Doyses q̄relas populi semp ad dīm rferebat nos instrues ut nō ex cor/ō nostro:ꝑ ex ꝑcepto dīno ꝺdēnationis ul' iusti ficationis sntiam pferam⁹. q̄ nō dz ꝑ̄ ꝺsciam iudicar. So.dō. q̄ ē ꝺscīa iuris ⁊ est ꝺscīa facti. Conscīa iuris ē q̄ formar ex lege diuina Conscīa facti ē q̄ formar ex ipsa facti opīone: ul' scīa. Dicēdū q̄ q̄ iudex nō dz iudicare ꝑm ꝺsciam facti:ꝑ ꝑm ꝺsciaz iuris excluso erroze

qa ꝺtīgit cē errorē circa vtrāq; ꝺsciaz iuris .s. ⁊ facti. Iudicare aūt ſ⁹ ꝺsciam iuris rectā nō erroneā ē iudicare ſ⁹ allegata diligēter discussa. Ad illud g̃ qō ꝓmo obicit dō. q; iudicare iudicii ꝟitatē aliud est q; iudicare ꝟitatē. Ueritas enim ē respectu facti vel rei q̃ est vel non ē. veritas iudicii est respectu cōnictionis vl ꝓbationis legitime facti uel rei. Ex illa igit lege non ꝺcludit q; iudex debeat iudicare ſ⁹ ꝺsciam ꝟitat: ſ ſ⁹ ꝟitatē iudicii .i. ꝺuictionis ⁊ ꝓbationis legitime facti. vñ dr. Iudicabūt iudicii ꝟitatē: ⁊ facies q̃cunq; dixerint iuxta legē. Ad z⁹ dō. q illa lex q̃ z⁹ opponit logt ī casu vbi p̄cedit accusatio: ⁊ seqt postmodū legitima facti ꝺuictio. Uñ ibi dcūt. iz. ad ro. Si audieritis in vna urbiū supple aliquib⁹ accusantib⁹ aliquos dicētes. eam⁹ ⁊ seruiam⁹ diis alienis ꝛc. Quere sollicite: ⁊ diligēter rei ꝟitate pspecta si ꝟueneris certū esse qō dr: ⁊ abhoīationē hāc ope ppetratā pcuties habitatores ꝛc. Ad illud qō obic: q; si iudicat ſ⁹ allegata: aliqñ sciēs cōdemnare poterit īnocētē. dō. q; sic dic aug⁹. Iudex cū punit ad mortē nō dr occidē. ſ ipa lex. ita iudex cū punit ſm legē nihil omittendo de ꝺtingentib⁹ legis nō ꝺdemnat: ſ ipsa lex. Lex aūt que posita ē ad iudicādū ea que possunt ꝺuinci vel ꝓbari: nullo modo repbē sibilis est iudicando ꝺuicta vel ꝺfessa. Nam lex eterna qua de⁹ iudicat: nō hoc mō iudicat: ſ ſm ipsam rex ꝟitatē: que ei patet. Lege aūt ē que posita ē ad hoc q; ſm illā homo iudicet: nō pōt se extendē ad illa: qa multa de illis sunt ei occulta ⁊ incerta. Dic enim dicit aug⁹. Multa nesciūt quoadusq; veniat dns qui illuminabit abscondita tenebraꝝ. et illa sunt dei iudicio relinquenda. Ad illud g̃ qō obr ꝓ aliā legē. īnocētē ⁊ iustū nō occides dō. q; si iudex laboret q̃ tū pōt salua iustitia ad repellēdū accusationē ei⁹ quē scit īnocētē ⁊ ad repellēda testimonia: si tñ contingat q; nulla exceptione iuris possit repelli accusatio vel testimoniū: nec aliqua occasione snīa differri aut ſbtrahi: ꝺsiliū ē vt remittēt ipm iudicāt supiori: cui ⁊ significaret ꝟitatē: quā scit ⁊ ꝓbationē quā audiuit. Supior aūt potestas que nulli ſbest de plenitudine auctoritatis pōt iuris snīam mitigare seu remittē: si tñ sine scandalo iudiciū non posset differri: dicūt qa si ꝺdemnaret īnocētem: cum dolore tñ: qa sic eū oportēt facē nō eēt reus. qa iudicaret ꝺuictū nocētē nō īnocētē. Dz qa videt ſm Bñ q; potuisset iuste damnare iūdex aliqs Stephanū. quia accusabat de ꝑuaricatione legis. dō est indistincte vt ꝓpus. qa si potestas inferior ē. ⁊ ꝺsulat sibi q; accusat⁹ īnocens est: dz ipm ad superiorē remittē. si ꝺbo superior sit nulli ſbiect⁹: ⁊ scit īnocētē accusatū dz eū absoluere. Ad illō qō obic q; dns nō ſm auditum auriū arguet dō. q non est sile de boe. qa si homo solū ſm ꝺsciaz tenēt indicare posset puersus iudex reos absoluē. ⁊ ita periret iusticia.

Postea queritur vtruz iusto iudicio possit iudex sine accusatore iudicare Ad qō sic. Ambros⁹ sup. l. ad cor. ç. exponens snīam apli de fornicatore iudicī in qua nō ē sine accusatione damnare. qa dns iudam cū fuisset fur. qa nō est accusat⁹ minime abiecit

Itē. z. ca. q. i. dic canon Eleuterii. Nihil dr quēlibet accusatum absq; legitimo ⁊ idoneo accusatore fiat. Nā ⁊ ipe dns Ihs xps iudaz furē esse sciebat. ſ qa non est accusat⁹: ideo ñ est electus. Conr. Hñ. 4. Uox sanguis fris tui ꝛc. ibi glo. Euidētia patrati sceleris accusatore nō eget. g̃ potest iudicare de manifestis sine accusatore. Itē ambro. Manifesta accusatione nō indigent. Sc. ſm distinctionē bti ambrosii. Aut enim ita ē q; crimē est manifestū ⁊ euidēs. aut nō. Si est euidēs: sic nō sūt q̃rendi testes ad ꝓbationē. sic nec accusator ad denūciationē. Uñ ambro. i. ad cor. ç. de fornicatore cognito ope pellendū illū apostol⁹ de cetu fraternitat censuit. Omnes enī crimē ei⁹ sciebāt: ⁊ arguebāt. publice enī nouercam suā loco vxoris habebat. in q̃ re neq; testib⁹ op⁹ erat: neq; tergiꝟsatione aliq̃ crimen tegi poterat. Si ꝺbo nō sit crimē euidens non poterit sine accusatore iudicare. Unde aug⁹. sup illō Matb. z6. Un⁹ ex vobis me tradit⁹ē. Bñ dixit ex vobis. ⁊ nō ex nobis. Ex vobis enī est a qb⁹ p iudiciariam potestate; confessus aut conictus non est. Tale est ac si diceret. Etsi ego p occlti iudicii snīam eū habeo damnatū. vos tñ adhuc p tolerantiā sustinete. Querit postea vtr iudex possit sine ꝺuictione ꝺdemnare. Ad qō sic. Dic aug⁹. Nos ī q̃nq; snīam ferre non possum⁹ nisi ꝺuictū aut confessū. Item canon Euaristi pape ca. z. q. i. Nullū añ veram ⁊ iustam ꝓbationem iudicare aut damnare debem⁹: manifeste Paulo apostolo dicente. Ro. iz. In q̃ ēs q̃ iudicas alienū ſuū. suo dño stat aut cadit

Itē Exo.xi. Qui furat⁹ fuerit hominem ⁊ vendiderit eum ꝟiū⁹ noxe morte moriat. vñ accipit lex humana canonizata: ⁊ ē Constātini. Judex criminosum discutiēs nō ante sniam ꝓferat q̄ aut reū ipse se ꝟfiteat: aut p̄ innocētes testes ꝟincat. Forte distinguet iux̄ p̄cedētē qōnē sic distinguit Gratian⁹: q̄ quedā sunt manifesta iudici. quedā occulta ⁊ inota. De occultis ⁊ inotis indistincte non hz qui iudex est iudicare. vñ canon Euaristi pape ex auctoritate gn̄.i9. dic. De⁹ oīpotens vt nos a p̄cipitāte ꝓbatione sniē ꝟpescēt: cū oīa nuda ⁊ apta sint oculis ei⁹. mala tn̄ sodo me noluit audita iudicare priusq̄ manifeste cognoscēt que dicebāt. Un̄ ipe ait. Descēdaz ⁊ videbo vtrū clamorē q̄ uenit ad me opere ꝟpleuerint. vt nobis exempla daret: ne p̄cipites in discutiēdis ⁊ exequēdis negocijs essemus: ⁊ ne mala ꝓximoꝝ ꝑpus p̄sumat q̄sq̄ credere q̄ ꝓbare: aut temere aut indiligenter indiscussa quoquomō temē iudicare: dicente veritate. Nolite iudicare ⁊ n̄ iudicabimini. Mat.7. Itē in manifestis distinguēdū. Nā quedā manifesta dicūt ga nota iudici: ꝑ incognita aliis. Alia sūt manifesta aliis ⁊ ignota iudici. Quedā ꝟo nota sunt iudici ⁊ aliis Que ignota sunt iudici: ⁊ tn̄ nota sunt aliis non possunt a iudice iudicari nisi ꝑus ꝟincta ⁊ ꝓbata. Un̄ canon Melchiadis pape. Primo semp omnia diligenter ingrite: neminez ꝟdemnetis añ vez iustissimū iudiciū. nullū iudicetis suspitionis arbitrio. ꝑ ꝓmū ꝓbate ⁊ postea caritatiuā ꝓferte sniam. Et q̄ꝟo vobis nō vultis fieri aliis facere nolite. Tob.4.

Itē que iudici tn̄ nota sunt sine examinatione puniri nō possunt: ga oū accusatoris p̄sona assumit: indiciaria potestas amittit. in ꝟna ⁊ eadē cā null⁹ simul potest esse accusator ⁊ iudex. Unde aug⁹. Quis vtrūq; audeat sumē: vt cuiusq̄ ipse sit accusator ⁊ iudex.

Itē si crimē manifestū ē iudici ⁊ aliis: ita aliq̄ est q̄ reus inficiat factū: vt si qs negaret se interfecisse eū quem ī oculis iudicis ⁊ multoꝝ ꝟspectu interfecisz. Aliq̄ ꝟo ē q̄ ꝟfitet factū. Primo mō cū negat se esse reū: sine examinatione puniri nō p̄t. z⁹ ꝟo mō ꝟincū ꝑ ꝓpriā ꝟfessionē punire potest. Si hoc dicat Conr̄. Aliqs q̄ euidēter ꝓpetrat scel⁹ sic patet ex p̄cedētī: sine accusatore ⁊ testibus potest iudicari: sic ille fornicator quē iudicauit apls q̄ talis si inficiaret factū: nō aliter ꝟincū⁹ q̄ ꝑ rei euidētiā posset iudicari. Itē ille q̄ delingt in ꝟspectu iudicis ꝟb oculis multoꝝ non ne patrat scel⁹ euidēs. So. Est ꝟfessio sermonis ⁊ ꝟfessio facti. Cōfessio facti ē vbi publicū factū ē. et tūc euidētia ipsa opis reū eē testat: ga ope publico crimē ꝟfitet. vñ q̄nis neget verbo sic Chaym q̄ dixit. nescio dñe: cū ipsa facti euidentia ꝟfitet: sic ibi dr̄. Vox sanguis fratris tui clamat ꝛc. Ad illud ꝟo intelligēdū q̄ illud q̄ dic Gratian⁹ intell̄ qñ aliqs delingt coram iudice nō sedente loco iudicis: ⁊ coram paucis duob⁹ vel trib⁹. ꝓpter q̄s nō dr̄ factū publicū: ga iudice absēte adhuc non posset iudicari sine ꝓbatione.

Queritur postea quātū ad aliā ptez legis: qua dr̄. nec in altera pārtē declinent: nec psonā accipies nec munera. Primo q̄rit utrū iudex possit psone misabili ī iudicio ꝟdescēdē. z⁹ vtrū possit pecuniā vel mun⁹ accipe.

Ad primum sic. Exo.xz. Nō declinabis in iudicium paupis. Itē paupis nō misereberis in iudicio. Item Leuit.i9. Nō ꝟsideres psonam paupis: nec honores vultū potēt. ꝛc.

Cōtr̄. Eccl.4. In iudicādo esto pupillis misericors vt pater. Itē Isa.p. repbēdūt iniq̄ iudices: q̄ pupillo n̄ iudicāt. Re⁹. est miseri ꝟtra iustitiā: ⁊ ē misereri salua ꝛitate ⁊ recti tudine iustitie. Leges q̄ q̄ dicūt q̄ nō ē miserēdū paupis ī iudicio: ītelligūt declinādo a ꝛitate iustitie. vñ Leuit.i9. p̄cepit. Nō faciet q̄ iniquū ē. Alie ꝟo q̄ dicūt q̄ miserēdū est: ītelligūt salua ꝛitate iustitie. Itē q̄rit ut⁊ possit iudex mun⁹ accipe: q̄ māifeste ꝓhibet ī p̄dicta lege. n̄ accipies munēa ⁊ ubiq; ī scriptura. Cōtr̄. iz.ca.q.z. Nemo cogit ꝓpriis stipēdiis militare. si q̄ iudicet alig delegari sūt ⁊ indiget pñt stipēdiū accipe. Itē pñt ne exēnia recipe. vr̄ q̄ n̄: cū vlr dicat n̄ accipies munera. Itē ī ecclīastico.xi. Exēnia ⁊ dona excecāt oculos iudicū ꝛc. Itē q̄rit si recipiat ꝟtra legē iudex munera: ꝟstat q̄ iuste recipit: ga sic dic aug⁹ ad Macedoniū. Non licet iudici vēdere iustū iudiciū. q̄ si recipiet mun⁹ tenet restituere. Itē si tenet restituere cui restituet. Nam symoniac⁹ ī recipiēdo pecuniā n̄ dz restituere illi q̄ dedit: ga turpiter dedit ⁊ ꝟtra legem. q̄ silr̄ n̄ tenebit iudex restituere pecuniā receptā illi qui dedit.

So. dō. q̄ null⁹ iudex p̄t recipe pecuniaz ꝑ iudicādo: imo sicut de p̄dicatione ⁊ aliis

spūalib⁹ officiis dr̄. Gratis accepistis gratis date.et ita gratis ⁊ sine intentione p̄cii debz iudicare.tñ sic de p̄dicatione dr̄ Mat.io. Di gn⁹ ē opari⁹ mercede sua.i.sustentatione.ita index:tñ cū distinctōe. Sunt enī iudices ordinarii.iudices delegati. Judices ordīarii cū rōne sue dignitat⁹ bēant sufficiētes reddit⁹ sibi assignatos nihil debēt omnino recipere. vñ ad illos extēdit illō xbū Johis baptiste Luce.3. Contenti estote stipēdiis vestris: qō xbū sic glosant aug⁹. ⁊ ambros⁹. Ne inquiūt vū sumpt⁹ querit predo crasset. Judices xo delegati possunt expēsas petē moderatas: ⁊ nihil vltra a ptib⁹. ga sic dic̄ aug⁹. Nemo cogit suis stipendiis militare. Dicūt tñ qdā q⁹ si ipse delegat⁹ nō sit sufficiēs pōt petere pro assessorib⁹:quoz ofilio vtit ī cā:do tñ nullaz partē ꝓter lē acceptet:nec aliquid faciet in frandē.et lē dicūt iuxta decretalē titulo de vita ⁊ honestate clericoz. que lē dic̄. Ad illud qō querit vtrū iudices possint exennia recipe.dicūt qdā. q⁹ moderata exēnia spōte oblata p̄nt recipe. Jaz sic dic̄ canon Leonis pape distinctōe.18. De eulogiis ad sacra ofilia deferēdis nihil inuenim⁹a maiorib⁹ termina tū.ꝑ sic vnicuiq⁹ p̄sbro placuerit que nō sunt vt arbitror:rōnabilr̄ reqrēda: nec vltro delata respuēda. Eulogia aūt sunt munera que deferūt sbditi platis suis. Dicēdū tñ q⁹ a litigatoribus nō debēt iudices recipe exennia etiā spōte oblata ꝓter suspicionē vitādā a partib⁹. tenēt enī vitare suspicionē. Ad illud qō querit vtrū teneāt iudices restituē que iniuste recipiūt. dō. q⁹ indistincte index tenet restituē pecuniā quā accipit ꝓ iudicādo. Sz ad illud qō qrit cui debeat restituere distinguēdū ē.ga aut accepit pecuniam: vt iudicaret inique:vel vt iudicaret iuste.si vt iudicaret inique:vel vt nō iudicaret: nō tenet reddē ei q dedit:cū turpiter dederit. ꝑ ei ī c⁹ iniriā recepit: sic etiā tenet restituē ⁊ plenarie satiffacē ei q lesus ē ꝓ iniquā sniā Si xo accepit vt iudicaret iuste distinguēdū ga aut dās dedit bona intētione.s. vt ius ⁊ getē sibi ofseruaret:aut ut animū iudicis sibi sp̄ē certitudīs inclinaret: ⁊ ita indirecte ipz corrūpe intendebat. ꝓmo mō tenet restituē ei q dedit.2° mō nō: ga turpiter dedit. ꝑ dz dare paupib⁹ iuxt arbitriū ecclie.

Postea queritur q̄tum ad vltimā partē legis qua dr̄. Juste qō iustum est psequeris.utrū iudex possit sine mīa delīquētem punire. Ad quod sic. Ambros⁹ ī libro. de officiis. Est iūsta mīa. Deniq⁹ ī lege scriptū ē. Nō misereberis illi⁹. Et ī li. R. legit⁹ q⁹ Saul peccauerit: ga miser⁹ est Agag.i. R.is.quez phibuerat dīna sniā seruari. Itē ambros⁹ ī eodē. Si qs latronē filiis deprēdāt⁹ motus ⁊ lachrymis oiugis ei⁹ inflexus absoluēdum putat:cui adhuc latrocinādi aspirat affect⁹: nō ne īnocētē tradet exticio:qa liberat multoz exticia cogitātē. q̄ talis puniēd⁹ erit sine mīa. Itē Ambr.ī eodē. Nōne cū iudex uni īdulget īdigno:ad ꝓhibitōis otagiū puocat vniuersum. facilitas enim venie īcentiuum tribuit delīquendi. Conr̄. Jacobi.z. Judiciū sine mīa fiet ei q nō fecerit mīam. Itez ecc̄l.7. Noli eē nimis iust⁹:ꝑ iust⁹ ē c⁹ iusticia ē sine mīa. So.ꝑz Aug. Duo ista noīa cū dicim⁹ hō peccator nō vtiq⁹ frustra dicunt.ga peccator ē corripe. ga homo est misere. nec omnino liberabis hominē:nisi cū persecutus fueris p̄tōrem. nulli hoī claudenda est mīa. nulli p̄tō impunitas relaxanda. Dicēdū q̄ q⁹ misericorditer punit vn⁹ vt saluent multi. sic misericorditer abscidit vnū mēbrū putrid⁹ ne sana pars corporis corrūpat vl ledat Et hoc modo intelligūt ille auctoritates ambrosii q⁹ nō est miserēdū psone ī detrimētuz multoz. Nec est ī otrariū quod obr̄ iudiciū sine mīa ꝛc. ga offīm mīe tenet exhiberi ordinate ꝓpus mītudī q⁹ psone. Itē ī persona attēdēdū ē utrū sit penitēs vl ī malo psistēs Et rūc sic dic̄ aug. Sic iubemur inimicos vilgere ⁊ misereri eoz:ut de eoz pditōe doleam⁹:⁊ eoz salutē desiderem⁹ nō ut ptinaces ⁊ ī malo psistētes libertati donem⁹ ⁊ impunitati. Ad illō xo qō dr̄. noli esse nimis iust⁹. rñdet aug⁹. q⁹ p hoc erga penitētes ñ seueri: ꝑ misericordes esse monemur.

Consequenter quērēdū ē de psona rei seu psone indicande. Circa quā qrit pl̄a. Primo gnālr̄ utz mali sint puniēdi seu indicādi. 2° vtz absentes sint indicādi. 3° utrū multitudo peccās sit puniēda. 4° utrū aligs possit pro alterius peccato puniri. Utrū ignorantes sint puniēdi. Utrū coacti sint indicandi. Utz delīquētes ī indicē ab eodē possint puniri.

Circa ꝓmū qrit duo. Primo utrū mali oī tempore fuerīt puniēdi. 2° spāl̄r utrum tpe grē sint puniēdi.

Ad primum sic. Augustin⁹ de baptismo. Arrogãtie iactatio ẽ: vt si qs posse facere credat qõ nec apostolis ꝺcessit dñs. vt ziza-niam. s. a frumẽto credat se posse decernẽ: cũ victũ sit Mat. xiij. Sinite vtraq; crescẽ usq; ad messem. Scõm hoc videt̃ q; nulli ꝺcessum sit iudicare. qõ ẽ malos a bonis separe. Item Grego⁹. Quãdiu ī hac vita sb̃stitis: si boni estis equanimiter tolerare malos. nã qsqs malos nõ tolerat: ipse sibi p ītolerantiã testis est: qa bon⁹ nõ ẽ. Abel eni cẽ renuit: quẽ Chaym malicia nõ exercet. Itẽ mali aut sunt p̃destinati aut p̃sciti. Si predestinati sunt. q̃ sine correctiõe saluab ũt. Si p̃sciti ad mortẽ inter flagella veteriores fiũt: vt ꝓ ī Pharaone. q̃ p̃destinati correctio supflua. p̃scit̃ ĩutil̃ ĩueniꝫtur. Itẽ dic̃ aug. q; Nabuch. pnãz meruit fructuosam: cũ post ĩnumeras impietates flagellat⁹ penituit: ⁊ regnũ pditũ rursus accepit. Dañ. 4. Pharao aũt in ipsis flagellis vterior effect⁹ ẽ: ⁊ periit. quãtũ ad nãz ambo homines erãt. quãtũ ad dignitatẽ ambo reges quãtũ ad cãm ambo captiuũ dei populũ possidebãt. quãtũ ad penã ambo flagellati. Si q̃ iste ī flagellis penituit. ille nõ. que hui⁹ causa fuit: niſi qa iste p̃scit⁹. ille p̃destinat⁹: vt per penã emẽdaret. Sol⁹ igit̃ de⁹ q scit qs p penã possit emẽdari uel corrigi: poterit punire.

Itẽ aug⁹. de ẽbis dñi. Bon⁹ tolerat malũ nã ⁊ xp̃us cũ sciret furẽ tolerauit: ad p̃dicãdum misit. Mat. io. eiq; cũ aliis eucharistiã dedit Mat. 27. inde vt ꝓ̃ns. Conẽ. Precipiũt leges punire malos. Maleficos non patieris viuere dñ ī exo. Itẽ Heli reprobat⁹ ẽ quia filios nõ corripuit. Itẽ in Mat. Si peccauerit ī te frater tuus corripe eũ ꝛc. Et ad ro. xj. de iudice. Nõ sine cã gladiũ portat. Item queriẽ vtrũ tpe grẽ mali sint iudicãdi ⁊ puniẽdi. Ad qõ sic. Mat. 5. victũ ẽ antiqs. oculũ pro oculo ꝛc. Dico uobis: nõ resistẽ malo. ergo mali nõ erũt puniẽdi. Itẽ ī ueteri lege corporalis pena statuta ẽ. ī lege euãgelii boĩ penitẽti p pnãm pmittit̃ venia. Itẽ lex uet⁹ a terrore ĩcipit exo. 20. Ego sum de⁹ zelotes vindicãs ꝛc. Lex euãgelii a lenitate mansuetudis ⁊ mĩe ita ingens. Bti paupes spũ ꝛc.

Item Leuit. 20. Qui fecerit hoc vel illud morte moriat̃. In euãgelio ẽo dr̃. Haudiũ ẽ sup vno pct̃ore pnãm agente. Et Luce. 15. et iterꝫ. Nõ veni vocare iustos ꝑ pct̃ores. Mat. 9. Itẽ Grego. sup illõ euãgelii. zz. Mat̃ꝫ. Sile ẽ regnũ celoꝝ boĩ regi ꝛc. dic̃. Cũ in lege scriptũ sit diliges amicũ: ⁊ odio habebis inimicũ: accepta tũc licẽtia iustũ fuerat vt dei suosq; aduersarios quãta possent ẽtute oppri merẽt: eosq; iure gladii ferirẽt: qõ ī nouo testamẽto ꝺpescit̃ cũ ẽitas p̃dicat dicẽs. Diligite inimicos. ꝛc. Ex qb⁹ vr̃ reling q; malorũ vindicta deo sit relinquẽda: nec sint tpe grẽ puniẽda. Conr̃. i. ad cor. 5. Auferte malũ ex vobis ipsis. dixit apls de fornicatore. Itẽ ī eade epla. 4. Quid vltis ī ẽga veniã ad uos et ẽgam vocat potestatẽ iudiciariã. Item Aug. Uincẽtio donatiste. Nõ omnis q parcit amic⁹ est: nõ omnis q ẽberat inimic⁹. meliora sunt vulnera amici q̃z oscula inimici. So. sunt quedã salubri ãmonitione corripienda: q̃dã ẽo flagellis corporalib⁹ ⁊ penis spũalib⁹ puniẽda. Dicẽdũ q; vlr mali sunt corripiẽdi p ãmonitionẽ: ꝑ nõ vlr puniẽdi p ꝺdẽnationẽ. Q; vlr corripiẽdi ãmonitione dic̃ Aug⁹. exponẽs illud ꝓpbe. Recedite ĩmundũ ne tetigeritis. Nos igt istam recessionẽ spũaliter intelligim⁹ de ctactu cordis non corporis. Quicqd g̃ inter nos malorũ nostis quãtũ potestis improbate ut corde recedatis. et redarguite: ut ereatis inde. et nolite consentire vt ĩmũdũ nõ tãgaris. Q; ẽo sint puniẽdi gñalr̃ notandũ q; multis modis ctingit q; pena inferri nõ ꝺz malis: nec ꝺdemnat ois iudicium et hoc ul̃ qa nõ sunt uestri iuris: uel qa illorũ crimina ⁊ si nobis nota sunt manifestis iudiciis ꝓbari nõ pñt: uel qa niſi cũ maiori piclo disciplinã exercẽ non possumus. De his ẽo q foris sunt dicit apl̃s. Quid mihi attinet de his q foris sunt. De his enim dñs iudicabit.

Itẽ sup illõ ps̃. Faciet dñs iudiciũ iniuriã patiẽtib⁹. Aug. ab his qui non sunt sui iuris negt disciplina exerceri. Itẽ de his quorũ crimina nõ sunt nota nec pñt ouici dic̃ aug. in omel. de pnãa. Multi tolerant̃ ut iudas. ⁊ multi nesciũt̃ quoadusq; dñs ueniat ⁊ illuĩabit abscondita. Itẽ de his q nõ possunt sine maiori piclo corrigi dic̃ aug⁹. ctra epl̃am Permeniani. Cum qsq; xp̃ianorũ ī aliquo peccato fuerit depbẽsus ut anathemate dignus habeat̃. fiat hoc ubi piculũ sciſmatis nullum est. et ī his casib⁹ loquũt̃ auctoritates obiecte qb⁹ uidebat̃ ꝓbari q; mali nõ eẽnt puniẽdi. Auctoritates ẽo ctrarie ĩtelligũt̃ ī oppositis casib⁹ qb⁹ ꝓbat̃ malos esse puniẽdos ⁊ iudicãdos ocurrẽtib⁹ trib⁹. s. iurisdictõe. ouictõe ⁊ pace. salua unitate ecclie. De iurisdictõe

dic̄ aug. sup illud .i. ad cor̄. 6. De his qui foris sunt dn̄s iudicabit. In his qui intus sunt. i. fidelib⁹ putredo est resecāda. De ouictōe dic̄ aug. sup illō .i. ad cor̄. 12. Qui manducat īdigne &c. ibi ingt aug. nō tibi sane si index es si apud te accusat̄: si reis documētis testibusq; ouicit̄: coberce. corripe. excoīca. degrada. De pace ecclie dic̄ aug. in epistola ctra epistolaz Permeniani. Quādo cuiusq; crimē notū est & omnib⁹ execrabile apparz; nō tales habeat defensores p quos possit scisma ctingere: nō dormiat seueritas discipline. Ad illud tn̄ qđ obr̄ q; cassa ē correctio cū corripiēdi pdestinati sint aut pscīti. dō. q; non segt: ga hoc ips; pdestinatū ē ut pdestinati p penā corrigā tur: quēadmodū & de ozōe q̄ fit p ipsis ut dic̄ beat⁹ Grego. in dialogo. Ea q̄ sēti viri orādo efficiūt ita pdestinata sunt vt pcib⁹ obtineant. Silr de correptōe itelligēdū ē. Ad illō xo qđ obr̄ de Nabuchodonosor & Pharaone dō. q; nō ē imputandū dine pdestinationi ul pscīe: ꝙ li. ar. q; aligs nō corrigit ex pena. vñ aug. de Nabuch. & Pharaōe dic̄. Quis fines cor̄ fec̄ esse diuersos: nisi q; vn⁹ dei manum sentiēs ī redargutōe ꝓprie imigrat ingemuit alter ctra dei misericordissimā xitatē libero pugnauit arbitrio. Et itez aug. Qualis ire nūcij: de⁹ reddet interitū: si nō spōtaneū īuenirez homo bēre pātiā: nec īferret irā nisi bō ex pdestinatōe decidisset ī culpā. Si aūt obr̄ ga nescit̄ qui sint pdestinati vel pscīti: ꝓpter qđ null⁹ est corrigēd⁹. dō. q; hoc non segtur. īmo ꝓpter hoc omnes sunt corrigendi. quia incerti sum⁹ an sit pdestinatū q; p correctōez sit ille q; peccat saluandus. Ad illud xo qđ querit̄ an tpe grē mali sint iudicādi. dō. q; sic dū tn̄ iudiciū vl correctio nō pcedat ex odio seu libidine uidicte. Unde dic̄ aug. sup illō Ia. 9. Uis vt dicam⁹ vt descēdat ignis de celo &c. Discipuli nō recepti a samaritanis ignem celit⁹ sup eos deducē voluerūt. & audierunt Nescitis c⁹ spūs estis. ex caritate xo & amore iusticie correctio ē faciēda. Unde dic̄ aug. ī sermone de monte. Perfectio dilectōis ipsi⁹ dei patris nobis imitāda ꝓponit: cū dr̄ Math. 5. Diligite inimicos vestros. & tn̄ de ipso dr̄. Quē diligit dn̄s corrigit. flagellat aut̄ oēm filiū quē recipit. ad hebr. 12. Et itez ipse dic̄ ī Luca. Seruus sciēs volūtatē dn̄i sui & non faciēs plagis vapulabit multis. Ex hō q̄ pcepto qđ relaxf nisi vt ipse v indicet cui ordine rez potestas ē data: & ea volūtate uindicet: qua pater flagellat paruulū filiū: quē tn̄ p etatē nō pōt odisse. et hoc mō intelligēdaz ē qđ dr̄ de nō indicando in nouo testamēto seu non puniendo.

Consequenter querit vtrū reus absens possit iudicari. Ad quod sic. Deut. i. suz illō Precepi eis audite illos. &c. intell. Nemo iudicand⁹ nisi ꝓs audit⁹. Itē btūs Cornelius. 3. ca. q. 9. Omnia que aduersus absentes: in omni negocio aut loco agūt̄ aut iudicāt̄: ꝛoia euacuāt̄: quia absentē nulla lex damnat.

Itē btūs Felix ī eodē. Absente aduersario n̄ audiat̄ accusator: nec absēte alia parte sententia a iudice dicta vllam obtinebit firmitatē. Cōtra. Numeri. 16. Moyses iudicauit Dathā & Abyron absētes. Itē ī. i. ad Cor̄. 5. aplus iudicauit fornicatorē absētē sic ipse met dic̄. Ego aūt absēs corpore &c. Io. dō. q; est absēs ex ctumacia: & ē absēs ex impotētia siue cā iusta. Absēs ex ctumacia ē qui citatus ctemnit apparere: qualis fuit Dathan: & silr Abyron. & n̄ dr̄ Numeri. 16. Q; vocati a Moyse dixerūt. n̄ venim⁹. et talis potest absens iudicari. Talis etiā erat fornicator: q; quāmis istō n̄ scribat apostolus monuerat. et hic ctumacē ꝓpter euidētiā patrati sceleris iudicauit. Absēs vero ex impotētia seu causa iusta qua ꝓhibet cozā iudice ꝛparere: n̄ potest legitime iudicari. Unde dic̄ Zepherin⁹ papa. 3. ca. q. 9. Absēs nemo iudicet. ga hoc diuine & humane ꝓhibēt leges.

Postea queritur vtruz multitudo peccās sit punienda. Ad qđ sic Mat. 13. de zizaniis dicūt serui. vis imus & colligim⁹ ea? et rn̄det domin⁹. Ne forte simul eradicetis triticū: sinite vtraq; crescē. &c. ibi glo. Multitudo n̄ est excoīcāda: nec ꝑnceps populi.

Itē aug. Bonifacio. Ubi p graues discessionū scisuras n̄ h⁹ aut illi⁹ bonis ē piculū & populoz strages iacēt: detrabēdū ē seueritati vt maiorib⁹ malis saluādis sincera caritas sꝛuēiat

Itē aug. li. z. ctra epistolā permeniani. Cū ctagiū peccati multitudinē ītuaīt dīne discipline seuera mia necessaria ē. Ex quib⁹ itdeē relīq; q; multitudo peccās n̄ erit ꝛdēnāda.

Cōtra. Exo. 32. Moyses ꝓpter peccatum idolatrie occidi ꝑcepit multitudinē vsq; ad .23. millia hominū. Itē Helyas. 4. Reg. 1. zelo iusticie igne celesti duos qnq̄genarios cū suis qnq̄gita ꝛdemnauit. Unde Ambro. excusās

apostolos q petierũt vt ignis de celo descen
deꝛ sup samaritanos dic. Samaritani citi⁹
crediderũt a qb⁹ ignis arceturnec discipuli
peccãt qui legẽ sequũt. Sciebãt enĩ q phy
nees reputatꝰ ẽ ad iusticiã q fornicãtes iter
fecit. Itẽ Deut. 7. pcipit filiis israel vt. 7.
gẽtes que erant ĩ terra ꝓmissionis pcuterẽt
vsqꝫ ad internẽtionẽ:qđ de⁹ iustissim⁹ nõ ꝑ
cipet nisi iustũ essetpeccãtẽ multitudinẽ hu
mano iudicio ꝺdemnari. So. ſ⁹ Aug. ꝺ ẽ
faustũ. Crimina ingt sunt puniẽda:qñ salua
pace ecclesie feriri pñt: in quo tñ discretio ẽ
adhibẽda. Aliqñ enĩ delinquẽtiũ multitudo
viu ꝓ patiam est expectanda.aliqñ in paucis
ẽ puniendaꝫ vt coꝛ exemplo ceteri tereãt: ⁊
ad pniam ꝓmoneãt. Et p hoc pꝫ rñsio ad illꝺ
qđ ꝓmo obꝛ de zizaniis.ibi enĩ faciẽdũ nõ est
vbi timeꝛ ne sil eradicẽt triticũ. Uñ ſꝫ Aug.
qñ mltitudo ẽ ĩ scelere: nec salua pace eccle
mali puniri pñt:tolerãdi sunt poti⁹ q̃ viola
ta pace ecclesie puniẽdi. Ad illꝺ ℞o qđ obꝛ
de Mopse ⁊ Helya iam pꝫ rñsio: qa sic dicit
Aug⁹. Exẽplo suo docuerũt ĩ hoc q peccatuꝫ
idolatrie ĩ paucos vindicauerũt morte pau
coꝝ expiari ⁊ aboleri peccata mltoꝝ. Ad
vltimũ vero qđ obꝛ de gẽtib⁹ terre ꝓmissio
nis rñdet btus Grego. dñs. ibi patiẽter tole
randi sunt mali:vbi aliq ĩueniũt boni:quod
quia nõ erat ĩ gẽtib⁹illis:vl̃ diuino iudicio
destructe sunt.

QVeritur postea
vtrũ ĩnocẽtes ⁊ ĩnolũtarii circa aꝯ
sint iudicãdi. Circa qđ ꝓmo queriꝛ vtrum
vn⁹ debeat vel possit puniri ꝓ alio. 2° vtꝫ
ignorãtes puniri possint. 3° vtꝫ coacti. ſ. q
inviti faciũt aliqd.

Ad primum sic obꝛ. Cuꝫ pe
na inferaꝛ
delinquẽti rõe culpe: ⁊ clpa vni⁹ ĩ aliũ ñ trã
seat. q̃ de iusticia nec pena ꝺ trãsire. Itez
Aug. Quis locꝰ ĩnocẽtie relinqꝛ: si alienum
crimẽ maclat nesciẽtẽ. Itẽ lex canonizata
dic. Crimẽ vel pena paterna nullã maculam
filio inferre potest:qa vn⁹ q̃sq ex suo ꝺmisso
pene ꝺicit:nec alieni criminis succesꝛ ꝺstitꝛ
uit. Itẽ Deut. 24. Nõ occidẽt patres pro
filiis nec filii pro fratribus.sed vnusquisq ꝓ
peccato suo moriẽt. Itẽ Eze. 18. Aia q̃ pec
cauerit ipsa moriẽt. Et ibidẽ dꝛ. Filꝰ nõ por
tabit iniqtatẽ patris ꝛc. Itẽ Grego. ĩ moza
lib⁹ sup illꝺ Job. Doꝛs q filios ẽ tui ꝛc. ibi Gre.
Humana impietas ei ñocet qđ ꝓuertendo in
gnat. Si q̃ nõ ĩgnat nõ nocet. Ex his videt
relinq q nulli⁹ ẽ puniẽd⁹ ꝓ peccato alterius.

Contra. Exo. 20. Ego sum deus zelotes vi
sitans peccata patrũ in filios vsqꝫ ĩ tertiã ⁊
quartã gñationẽ. sup qđ dic aug. In tertia ⁊
quarta gñatõe ꝺminat se filiis redditu ꝛ:nõ
ĩ equalitate indicii vt alii peccẽt alii puniãt
ſ magnitudine clemẽtie: dum semꝑ expectat
penitẽtẽ. qđ ĩ gñatione ꝓma delinqꝛ nõ ꝓs
emẽdat nisi 3ª ⁊ q̃rta gñatio venerit. Itẽ
ꝑ culpa originali ade puniũt omnes filii ei⁹
Uñ. i. ad Cor. 15. Omnes ĩ adam moriuntur.

Itẽ Cham peccãte Chanaan fili⁹ ei⁹ male
dict⁹ ẽ ⁊ seruituti addit⁹. Gñ. 9. Itẽ ꝑ pec
cato Hiezi lepra transmittit ad posteros. 4.
Re. 5. Itẽ iudeis clamãtib⁹. sanguis ei⁹ sup
nos ⁊ sup filios nostros. Mat. 27. reliqnie eo
rum pene mortis xpi addite sunt vel ſbiecte

Itẽ ꝑ pcõ achoz plebs israelitica ĩ manib⁹
hostiũ tradita ẽ. Iosue. 7. Itẽ ꝓ peccato fi
liozꝫ Heli popul⁹ ĩ ꝺspectu philistinozꝫ corru
it. i. Re. 4. q̃ iusto dei iudicio vn⁹ punit ꝑ pec
cato alteri⁹. q̃ a iudice poterit vn⁹ puniri ꝓ
alio. Si dicaꝛ q nõ est sile de iudicio dñno
⁊ humano. Cõtra. Sup iosue. 7. dicit aug⁹.
sup illud. peccauit popul⁹ ꝛc. Hoc ꝓcipit hoi
iudici de⁹ ĩ his que ad humanũ iudiciũ per
tinẽt ĩ iudicãdis qđ ĩ suo iudicio facit ipse.
Si q̃ ipse punit vnũ ꝓ peccato alterius. ⁊ hõ
iudex silꝛ facere poterit. Itẽ ſ⁹ iura ⁊ ca
nones inferũt pene sine culpa ĩ plurib⁹ casib⁹
vt ꝓpter paupratẽ ecclesia que ꝺsueuit hẽre
epm̃ pdit ipm. Itẽ ꝓpter homicidiũ vel
propter odiũ ciuiũ ꝺtractũ eo q occiderunt
duos epos successiue: uel alia cã ita enormi
ecclesia pdit suum epm̃. 25. q. 2. Itẽ propter
fauorẽ ut alexãdrina ecclesia ĩ fauorẽ ꝺstan
tinopolitane ciuitat⁹:quã Cõstantin⁹ ꝺstituit
ꝓmũ honorẽ post Romã amisit. distinct. 22.

Itẽ ꝓpter uitiũ lepre remouet qs ab ad
mĩstratiõe ecclie. ut dic decretalis. et ita pu
nit ecclia pena alteri⁹. Itẽ ꝓpter scel⁹ prĩs
punit fili⁹ ut ꝓ crimine lese maiestat⁹: ⁊ oẽs
illegitime nati ꝓ peccat⁹ parẽtũ suoꝝ. unde
⁊ ĩ deut. 23. dꝛ. Nõ ĩgredietur manzer. i. de scoz
to nat⁹ ĩ eccliam dñi usqꝫ ĩ decimã gñationẽ
et silꝛ ꝓ scelẽ dñi punit familia ĩterdicto uel
ciuitas. 16. ca. q. 4. Itẽ ꝓpter ordinẽ sacer
dotii dño seruus auferꝛ ſ⁹ canones. Sex igit
sunt casus ſ⁹ iura ĩ qb⁹ punit aliqs sine cul
pa. Itẽ queriꝛ si ꝓ pcõ originali vn⁹ pena

actuali punit̃ ꝑ culpa alteri⁹: quare nō ꝑ culpa actuali. Itē dic̃ aug. sup Josue.7. Nō ē credēdū ī penis que post mortē irrogāt̃ aliū pro alio posse damnari: ꝙ ī his tm̄ reb⁹ hic irrogari penā que finē fuerāt habiture. g̃ soluz pena temporali vn⁹ iuste punit̃ ꝑ alio. g̃ iusta est dānatio ꝑ culpa originali: aut si iusta est: iuste punit̃ vn⁹ ꝑ alio tpalr̃ ⁊ eternalr̃.

So. ꝑ distinctionē beati Aug. sup Josue.7. Est pena nocēs ⁊ nō ꝛferēs. ⁊ ē pena nō nocēs ꝙ ꝛferens ad salutē. Pena ꝓma nūq̃ de⁹ punit vnū ꝑ alio. Pena ꝛo z⁹ punit de⁹ ex causa vnū ꝑ alio. In ꝓma pena dz homo iudex deū imitari. in z⁹ inferēda nō nisi cū distīctione que postea ponet̃. et hoc est quod dicit aug. Secretioꝛ iudicio visibiles afflictiōes hominū vel mortes nouit dns. quēadmodū q̄busc̄ūq̄ iuste dispēsat: etiā cū alioꝝ peccata ī aliis videt̃ vlcisci: qm̄ his qb⁹ ingerunt̃ ⁊ obesse ⁊ ꝑdesse possunt. Penas ꝛo inuisibiles que nocent ⁊ nō ꝑsunt: ita null⁹ deo iudice ꝓ alienis peccatis luit: sic̄ boe iudice null⁹ luere nisi ꝑ sua culpa istas visibiles penas dz.

Ad illud g̃ qō ꝑ obr̃. ego sum de⁹ zelotes zc̄ dō q̄ istud intellr̃ de filiis q̄ sunt imitatoꝛes malicie patris. vñ ibi segt̃. bis q̄ oderūt me hoc ē ī illis qui ī odiū mei sunt sectatoꝛes paterne malicie. Ad z⁹ dō. q̄ ī peccato originali nō punit̃ vnus ꝑ peccato alteri⁹ solum: īmo ꝑ peccato ꝑꝓio. Erat enim vn⁹ origina liter cū delīquēte parēte. et ideo ꝙa vn⁹ erat cū illo ⁊ ī illo a quo traxit quando omissum est pētm̄. ideo ⁊ ī ipo originalr̃ peccauit: sicut dic̃ aplus ad ro.8. de adam: in quo ingt oēs peccauerūt. Ad alia ꝛo que obiciuntur de Chanaā ⁊ de posteris Siezi ⁊ de filiis iudeoꝝ q̄ occiderūt Xp̄m dō. q̄ ex his exemplis nō ꝓbāt̃ aliq̄ puniri ꝑ peccatis alioꝝ: nisi sint imitatoꝛes malicie eoꝝ. tñ pena dīna ꝑuidētia iustissima sustinuerūt bi ⁊ alii temporalr̃ ꝓ culpa aliena ad vtilitatē ꝓpriā. Punit enim deus ad vtilitatē q̄nq̄ de causis. ꝑmo ad ꝓbationē ⁊ ꝑfectionē ꝛtuti vt Job ⁊ Tobiam. z⁹ ꝑter ꝛseruationē grē ⁊ humiliatī vt Paulo dedit angelū satḥane ne magnitudine reuelationū supbiret. z. ad. coꝛ. iz. Ꝛtio ꝑter pnām peccati. vt Maria sororem Moysi numeri. iz. 4° ꝑter eruditionē: vt filios israel bonos: de qb⁹ dic̃ Jere. Alia trīslatio ꝙ omne flagellū erudieris ir'm. 5° ꝑter gloriā dei manifestandā vt cecū natū. ioh. 9. de quo dic̃ dns. Neq̄ hic peccauit neq̄ pētes ꝙ vt manifestet̃ gloria dei in illo. Non ē igit̃ ex his causis inconueniēs vnū puniri a deo peccante alio. Ad illud vero quod obiciť de achoꝛ rñdet aug. q̄ pena temporali dispēsatione dīna punit̃ aliq̄s triplici de causa. ꝑ⁹ est excitatio sollicitudīs caritatī. vñ dic̃ aug. q̄ ꝑ hoc q̄ ꝑ peccato achoꝛ punit⁹ est popul⁹ ostēsum ē vt nō solū se quisq̄ curet in populo ꝙ inuicem sibi adhibeant diligētiam: et tāq̄ vnius coꝛporis ⁊ uni⁹ boīs alia ꝓ aliis sint membra sollicita. z⁹ rō est offensio unitatī que dz esse inter homines quantū ad uīculuz societatī. Añ aug. Silr̃ ostendit̃ quantum ad onera sit in populi unitate ipsa uniuersitas: ut nō in se ipsis singuli: ꝙ tāq̄ partes in toto estimēt̃. vñ ꝑ peccato uni⁹ ꝑsone tm̄. s. achoꝛ victū ē. peccauit popul⁹ zc̄. Tertia rō ē detestatio peccati seu ostēsio magnitudīs scelerīs. Añ aug. Simul etiā signatum est quātuz malū fieret si uniuersa multitudo peccasset: qñ un⁹ ita potuit uīdicari: ut ab eo ceteri nō possēt esse securi. Ad illud qō postea obr̃ de filiis Heli dō. q̄ ī hoc q̄ filii israel puniti sunt ꝑ peccato filioꝝ Heli. expm̄it̃ ga ꝙ⁹ beatū Grego. Meritis ꝑlatoꝝ deprauat̃ uita sb̄ditoꝝ. ga ꝑlati suis sb̄ditī fauēt ad malū: cū eis simul coꝛruūt: sicut filii israel diu fauētes peccatis sacerdotū tandem cum eis cecideрūt ī manib⁹ hostiū. Silr̃ dō ē ga dō popl̄z numerauit ꝑ peccato: gladi⁹ dñi desenit in populū. ga ī hoc peccato ei⁹ fauebat. Poetca ī hoc punit⁹ ē ipse q̄ peccauit: ga ī multitudine plebis dignitas regis ē: ⁊ ī paucitate plebis ignominia ꝓncipis. sic̄ dr̃ ī ꝓuerbi. 14.

Ad illud qō postea obiciebat̃ q̄ ꝙ⁹ iura inferūt̃ pene sine culpa zc̄. dō. q̄ ē pena damni. ⁊ pena flagelli. Pena damni ē in sbtractione alic⁹ boni. hec pena ifert̃ iuste ab boe iudice sine culpa: ꝙ ñ sine cā ⁊ hoc ꝟsideratōe utilitatis coīs ⁊ publice saluti: quā de ordine potestatī sibi ꝛcesse dz ꝑferre utilitati ⁊ saluti cuiusq̄ persone. et ī hoc gñe sunt omnes pene canonuz que iferūt̃ sine culpa. Pena uero flagelli duplex est coꝛporalis ⁊ spūalis. Spūalis ut excōmunicatio. coꝛporalis ut mutilatō occisio. Neutra uero potest iferri sine culpa. De pena spūali que est excoīcatio dic̃ aug. ad Aureliū ep̄m. Nō imputāt̃ filiis peccata parentū que post eoꝝ natiuitatē a parentibus

omittūf: nec p peccatī pētū ſpūali pena filii ſunt plectēdi. et ſ̄ intellf̄ de pena ſpūali que eſt excoīcatio maioꝛ: que ſeparat a ſuffragiis ecclie ⁊ participatōe ſacramētoꝝ ſpūali ⁊ ſacramentali: nō de pena ſpūali q̄ dr̄ interdictū: q̄ ſeparat a parricipatione ſacramētali: ñ ſpūali ſacramētoꝝ: qua p bono coī peccāte dño interdicit familia vel ciuitas. Ad illō qō queritur de peccato actuali ⁊ originali dō. q̄ humana iuſticia inquātū pōt dīnā iuſticiam imitaf. Punit autē dīna iuſticia culpā actualem ⁊ culpā originalē. et hāc. ſ. originalē finaliter punit pena damni. i. ſbtractione glorie. Actualē ꝛo pena ſenſus ī inflictione gehenne Silr̄ iuſticia humana p culpa parentis pena damni punit filiū. vt p crimine leſe maieſtatis exheredat filiū. ⁊ p fornicatōe vel adulterio parētū efficit ifamis filiꝰ: q de adulterio ⁊ fornicatione ē natꝰ. Pena ꝛo ſenſus vl flagelli nullū punit niſi p peccato actuali ſ̄m q̄ dic̄ augꝰ. ſup Joſue. 7. Doīe iudice iſtas vilibiles penas nullꝰ niſi ex q̄ ꝛia culpa oꝛ luere.

Que aūt ſit rō in iuſticia dīna ⁊ ī iuſticia humana dic̄ augꝰ. ad Bonifaciū. Jam cū bō in ſe ipſo ab eo q̄ genuit alter ē effectꝰ: peccato alteriꝰ ſine ſua ꝓfeſſione nō tenef obnoxiꝰ Traxit g̃ reatū ga vnꝰ erat cū illo ⁊ in illo a quo traxit q̄ admiſſum eſt. Nō autē trahit alter ab altero: q̄ ſua vnoquoq; ꝓpria vita vinēteriam eſt uerificatū. aīa que peccauerit ipſa morief. Ad illud qō dr̄ de aug. vltio patet ſolo ex p̄dictis. Nam p peccato originali nō ſolū punif qs ex culpa aliena: īmo p culpa que fit ei ꝓpa. Ex culpa enim ꝑma ade ꝑſonali corrupta eſt natura que tota erat in illo ⁊ Eua. Et ideo oīs ꝑſona que ꝓpagatur ex ſic vitiata natura corrumpif: ⁊ corruptōe propa ſic ei ꝓpa fit natura: ⁊ ſ̄m modū ſuſceptibilis eſt ratio corruptionis. ideo ga ꝑſona ſuſceptibilis ē culpe corrupit ꝑſona corruptione culpe p ſimilitudinē p̄ncipii corruptiōis: que fuit perſona culpabilis.

Poſtea queritur vtruꝫ ignorantes ſint iudicādi. Ad qō ſic. Ambro. ſuper Luc. vbi dr̄. q̄ nauicula iactabaf fluctib⁹. Turbaf inquit nauicula Petri ī qua erat iudas. qui ſuis meritis erat firmꝰ turbaf alienis. g̃ pro peccato iude periclitabaf Petrꝰ q̄ ignorabat peccatū iude. Itē peccato ciuiū theſauri Jerico anathematizati legūf. Joſue. 6. Itē peccato amalechitaꝝ alīalia eoꝝ iuſſa ſunt interfici. i. R. 15. qb⁹ ga Saul pepcit: audiuit Samuelē. neſcitis ga pātm ariolādi ꝛc̄.

Item p peccato iſraelitaꝝ archa dñi pbiliſteis tradita ē. i. R. 4. Itē p pctō egyptiorum poſſeſſiones eoꝝ grandini ſunt tradite exo. 9. Si g̃ q̄ ſenſu caret ut archa ⁊ theſauri Jerico anathematizanf: vel hoſtib⁹ tradūf: vel deuaſtāf. Item ſi ea que uim intelligēdi nō hñt pctis hominū morti tradūf. relingf fortiori rōne q̄ ignorātia nullū oꝛ a reatu crimis excuſare. Itē Numeri. 16. paruuli p pctō Dathan ⁊ Abyron cū parētib⁹ perierut Ubi ibi dr̄ q̄ egreſſi ſtabāt cū vxoꝛib⁹ ⁊ filiīſ ī ītroitu papilionū. Itē paruuli ſodomitarum pierūt cū ſodomiti pctō ſodomitaꝝ: ⁊ tñ habebāt ignorātiā iuſcibilē. Conf̄. Dic̄ aug. Nulliꝰ crimē maculat neſciētē. Item Jo. Dam. Aīa innolūtarii indulgētia digni habēf. Innolūtariū aūt ſic idē dic̄ duplr̄ ē. ſ̄ q̄dē p ignorātiā. hoc p violētiā. g̃ q̄ ignorāter fit dignū ē īdulgētia. Nō g̃ puniri debet ignorās. Itē gñ. 20. dixit abimelech. Num gētem ignorātē īterficies. Itē deut. i. filii q̄ hodie boni ⁊ mali ignoꝛāt diſtātiā: ipſi intrabūt: ⁊ ipſis dabo terrā ꝛc̄. Rōne g̃ ignorātie punlos iſraelitarū nō indicauit dñs p incredulitate parētū. Item aliq̄ ignorātia ꝓcingit rōne infirmitatiſ vt ī perturbaf. alienatī. ⁊ ebriis. aliq̄ rōne erati. vñ ifās q̄ ñ ē voli capax excuſaf: ſic dr̄ cā. 15. q. 1. Nīq; rōe deceptiōis vt cū aliq̄s decepꝰ p fraudē vel dolū alteriꝰ: vl p errorē facti ꝓbabilem. Aut igif ignorātia vlr̄ excuſabit oēs iſtos. aut ſi aliquos excuſat aliq̄s nō: q̄ ig̃ātia excuſabit ⁊ que nō. et q̄s p ignorātiā velīquēf puniēdꝰ erit: ⁊ q̄s nō. So. dō q̄ ē ignorātia negationis. p̄uationiſ. ⁊ diſpoſitiōis. Ignorātia negatiōis ē qua negaf ſcīa: nec ponif debitum ſciēdi. ⁊ hec ſimplr̄ excuſat. Ignorātia p̄uatiōis eſt qua negaf ſcīa ⁊ ponif aptitudo ſeu debitū ſciēd. et hec ī eiſ que pertinēt ad ſalutem a tāto excuſat: ſ̄ ñ a toto. Ignorantia diſpoſitiōis eſt que ponit errorē ſeu ꝺceptionē ꝺtrariā ſcīe recte. et illa ī his q̄ ptinēt ad ſalutē accuſat: ⁊ ñ excuſat. filī mō affectꝰ ſiue volūtas neſciēdi: de q̄ ī ꝑs. Noluit ītelligere ut bñ agēt. Scom hoc g̃ dō q̄ ignoraſ p modo ex ignorātia ñ meref puniri. ignoranſ ꝛ modo meref puniri: ſ̄ cū mitigatione. ignorās tertio modo meref puniri cū ſeueritate.

Ad illō g̃ qō obr̄ de petro q̄ periclitabaf propter peccatū iude. dō. ſicut patet ex dictiſ

q̄ ex causis ꝺueniēribꝰ dīne ꝓuidētie meritis multotiēs maloꝝ iusti a deo temporalr̄ puniunt.ſ tñ ī hoc iudiciū humanū ñ ꝺz imitari dīnū.ſic dic̄ Aug.ſup Josue.7.vt ſup̄ dictū ē Et rō hꝰ ē qa cū duplex ſit iudiciū diuinuꝫ. occultū 7 manifeſtū. Occultū iudiciū ē ī pena temporali bonoꝝ. Manifeſtū ī pena malorum. Humanū iudiciū quod ē ex manifeſtis cauſis ꝺz imitari iudiciū dei manifeſtum nō occultū. Ad illō qō poſtea obr̄ ꝺō.q̄ inſenſibilia 7 irrōnabilia pctō hoīum anathematizanr̄ vel perdūr̄: nō participatiōe peccati. ſ cauſa rōnabili que aſſignar̄ triplex.ſ.ratio ſacramēti.deteſtatio peccati.flagellū delīquētis. Rō ſacramēti cā eſt ī theſauris Jerico.7 aliis aīalibꝰ amalechitaꝝ. ierico enim interp̄tar̄ luna:7 ſignificat mūdanā cupiditatem. amalechite interp̄tar̄ lingentes ſanguinez. 7 ſignificāt carnaliū deſideriꝝ voluptatez. Theſauri g̃ icrico anathematizāt ad ſignificandū dānationē cupiditatis. Aīalia amalechitaꝝ iubēr̄ interfici ad ſig̃ndū mortificationē motuꝫ carnal̄ voluptat̄. Itē deteſtatio peccati cā ē vt patet ī actibꝰ: vbi ꝓpter peccatū Symonis pecunia eiꝰ ꝺamnata ē dicēte Petro.pecunia tua tecū ſit ī pditionē ꝛc

Itē flagellū delīquēt̄ cā ē vt ī aīalibꝰ egyptioꝝ 7 poſſeſſionibꝰ grandine pcuſſis: vt ī illis punirēr̄ quoꝝ felicitate letabanr̄. Ad illud qō obr̄ de puuis Dathan 7 Abyron 7 ſodomitaꝝ ꝺō. q̄ ꝓ paterno ſcelē puniti ſūt quāuis ignorātes a deo ſine culpa:ſ non ſine cauſa: qa dīna ꝓuidētia que p̄ſcit 7 p̄uidet qualis q̄ſq̄ ꝺebeat eſſe futurꝰ: p̄uidebat eos ſi pmaniſſent paterni ſceleris imitatores futuros.7 ideo p hoc maioꝝ pena illis ꝺiminuta ē:qbꝰ ſucceſſio paterni ſceleris eſt adēpta

Ad obiecta ꝛō partis alteriꝰ. Notādū q̄ ē ignorātia facti:7 ignorātia iuris. ignorantia facti alia ē eiꝰ qō nō oportuit eū ſcire q ignorat:ſic ꝺic̄ aplus.i.ad cor̄.8. Si qs infidelium vocat vos:qcq̄ appoſitum fuerit comedite nihil interrogātes ꝓpter ꝰſcīam. Alia eſt facti qō oportuit eū ſcire:ſic̄ ignorātia iudeoꝝ.qa que a ꝓphis de iudeis fuerint ꝓlata adhuc ignorāt eſſe ꝺpleta. ꝑma ignorātia excuſat.z̄ nō. Itē ignorātia iuris aut ē iuris naturalis aut iuris ꝺiuini legis 7 euangelii: aut iuris canonici vel ciuilis.ignorātia iuris naturalis neminē excuſat habētē vſum rōis Ignorantia iuris dīni ī his que ptinēt ad ſalutem vt ſunt p̄cepta ꝺecalogi:7 articuli fidei nō excuſat:ī aliis uero excuſat ſimplices: quāuis nō excuſet p̄latos 7 ſacerdotez:q tenenr̄ rōnē reꝺꝺē ꝺe ea que ī eis ē fide 7 fide Ignorātia ꝛō iuris canonici 7 ciuilis nō excuſat iudices:quāuis excuſet alios ſimplices. 7 ſꝰ hanc diſtīctionē intelligānr̄ auctoritates aug.7 gr̄. Ad illud vero Jo. Dama.ꝺō.q̄ inuolūtariū p ignorātiā ꝺuobꝰ modis eſt.ſimpliciter 7 ſꝰ qd. Dimplr̄ cū non ipſi tribuimꝰ cām ignorātie.vt q̄ñ nihil omittimꝰ ꝺe ꝺtin gentibꝰ.ſ qa ita ꝺtīgit:hoc modo qō p ignorātiā fit īuolūtarie fit ſimplr̄. Secūdū qd vero cū ipſi tribuimꝰ cām ignorātie:vel cum omittimꝰ ex ꝺtīgētibꝰ actꝰ ſic̄ tribuit cauſam ignorantie. Ebrī q homicidiū fac̄ ignorans qdem occidit:nō tñ omni modo inuolūtarie cām enī ignorātie.ſ.ebrietatē ipſe fec̄. Ex ꝺti gentibꝰ ꝛō actꝰ omittit ille q ī loco nō ꝺſueto fagitans patrē ignorāter occidit. Et ideo nō omni modo inuolūtarie.qa nō adhibuit ꝺili gentiā quā ꝺebuit vt nō īterficēt fagittādo Ignorātia ꝑmo mō:que.ſ.ī nobis cām nō hz: nec ipſam comitar̄ negligētia ex parte nr̄a: vel omiſſio:qualis eſt ī paruulis 7 ī alienati ꝑpetuo excuſat actꝰ vt nō puniār̄. Ignorātia ꝛō zꝰ mō dicta:cꝰ.ſ.cauſa ī nobis ē ul̄ p opati onē vel p omiſſionē ñ excuſat a toto: 7 ſi alīs excuſat a tāto. Ad illō qō obr̄ de Deut.ꝛc paruulis ītraturis terrā pmiſſionis iam patz rñſio. Notādū tñ q ē ignorantia ſimplex. ignorātia craſſa.7 ignorātia affectata. ignorātia ſimplex ꝑuat ſcīam nec ponit ꝺebitum ſciēdi:nec ꝺtemptū ſciēdi vel affectū neſciēdi:q̄ ī paruulis eſt:quādiu ñ hñt vſum rōis. 7 ī omnino alienat. Ignorātia craſſa ꝑuat ſcīam.ſ ponit ꝺebitū ſciēdi 7 ꝺtēptū.7 ideo nō excuſat. Ignorātia ꝛō affectata ꝑuat ſcīaz 7 ponit affectū ſeu ꝺeſideriū neſciēdi.7 ilta maxime accuſat ignorātes. Ad vltimū ex iam dictis pz rñſio. Añ circa ignorātiā illam triplicē diſtīguēdū eſt. Nā ī paruulis ignorātia añ vſum rōnis oīo excuſat. poſt vſum rōis añ adoleſcētiā a tāto excuſat ſ ñ a toto ī his que pertinēt ad ſalutē. Itē ignorātia que ꝓuenit ex infirmitate vt ī furioſis oīno alienatꝫ:diſtīguūr. aut ex cꝛpa ſua ī illā ignorātiā ceciderūt:aut ñ. ꝑmo mō nō excuſāt a tāto delīquēres ignorāter. 7 hoc qa tribuūr cām ignorātie.zꝰ mō excuſanr̄ a toto.tñ quia iudicio humano vix poteſt deprehēdi an ex culpa quis ī ignorātiā ceciderit.ideo ñ iudicaret delīquētē ex tali ignorātia niſi vbi cāz

Querritur poſtea

culpe fuisse vephēdēt sic ī ebriis. Itē circa deceptos vl ignorātiā decepto⁊ distīguēdū sic ꝑus. aut ē ignorātia facti: aut iuris. si iuris ē nō excusat ignorātia delinquētē in his que ptinēt ad salutē. Ignorātia ℞o facti aut vincibilis ē aut inuincibil. Inuincibilis ignorātia tē dr: cū ignorāt fac̄ qcqd in ipso ē ad ℔ q̄ sciat qō dz scire. ſ tñ nō potest scire factū: qō utile esset scire. ⁊ hec excusat. Vincibil ℞o ignorātia ē q̄ hoīe faciēte qō ī ipso ē pōt remoueri. ⁊ hec nō excusat ī facto qō oportuit eū scire: sic̄ est ignorātia ifideliū ve deo humanato. Ex his igit manifestū erit qñ ignorātes sint puniendi: ⁊ quādo nō.

Queritur postea vtruz coacti sint puniēdi ꝓ eo qō coacti faciūt. Ad qō sic. Io. dam. Q⁹ inuolūtari⁹ ag⁹ mīa extimād⁹ ē dign⁹. Inuolūtariū aūt ē qō ꝓ ignorātiā seu violētiā fit. g̃ qō fit ꝓ violēta ē īdulgētia dīgnū. ℔z talia sunt que faciunt coacti. g̃ coacti erūt mīa digni. nō g̃ puniēdi. Itē coactio ⁊ libertas opponūt. Libertas aūt quā habet rōnalis creatura: ex hoc q̄ ē ꝓ libe⁊ arbitriū opans dña sui ag⁹: ꝑz q̄ si operat bñ digna ē ꝓmio. Si male digna est supplicio. g̃ coactio que remouet libertatē ⁊ dñium ag⁹ efficiet q̄ ag⁹ nō erit dign⁹ ꝓmio vel supplicio. g̃ coacti nō erūt puniēdi. Contr. dic aug. q̄ coacta volūtas nolūtas ē. ℔z volūtate existēte respectu ag⁹: ag⁹ est vitupabilis: si malus est ⁊ dign⁹ punitōe. si bon⁹ ē laudabilis ⁊ dign⁹ ꝓmio. g̃ coactiōe interueniēte respectu ag⁹: erit ag⁹ nihilomin⁹ dign⁹ remuneratione vl punitiōe. g̃ coacti iudicādi. Itē si qs timore mortis neget dñm deū: vel impio tyrānī occidat patrē volēs: ostat q̄ volūtari⁹ ⁊ timore coact⁹ opat. et tñ null⁹ recte rōnis tales dicēt īnocētes. aliqn Petr⁹ īnocēs fuiſſ cū negauit xp̃m. Relinq̄t g̃ q̄ coacti delīquētes erūt puniendi. So. dō. q̄ sunt ag⁹ q oīno sunt ī ptāte nostra ad faciēdū ⁊ dimittēdū. ut ag⁹ interiores aīe ſbiecti rōni. vt ꝺsentire eligere. velle. ꝓponē. ⁊ hi⁹. Itē sunt ag⁹ q nō sunt ī ptāte nr̄a vt ag⁹ nāles: vt ē appetē alimētū. retinē. ⁊ hi⁹. nec quātū ad actionē: nec quātū ad dimissionē. Itē sunt ag⁹ q ptī sunt ī potestate nostra partim nō. sicut mot⁹ membroz corporis ī opando. ī gradiēdo. in ptāte nostra sunt cū nō ē defect⁹ organi vl ꝓhibēs In potestate ℞o nostra non sunt vel cū defic̄ organū: vel aliqd īteruenit ꝓhibēs organuz ab actu. et hoc quātū ad faciēdū ⁊ dimittendū. Itē sunt ag⁹ q sunt ī potestate nostra omnino quātū ad dimittēdū: ſ nō omnino ī potestate nr̄a quātū ad agēdū sic log. loqui enī ī potestate nostra ē totalr vt ñ fiat: ita q̄ ñ pōt cogi loquēs ad loquēdū: sicut pōt cogi ad motū man⁹ aut pedis. ſ pōt ꝓhibēi ne fiat ⁊ hoc qa fit ꝓ organū. Ag⁹ vero ꝓmo modo dicti semp sunt volūtarii. ⁊ ideo vitupabiles si mali sunt. laudabiles si boni. Ag⁹ secūdi sunt simplr inuolūtarii. ⁊ iō non laudabiles nec vitupabiles. et iō nec puniēdi. Actus ℞o tertii īquātū uolūtarii: laudabiles ⁊ uitupabiles. īquātū ℞o īuolūtarii simplr nec laudabiles nec vitupabiles. nec puniendi nec vitupādi. Silr ⁊ de ārt⁹ itelligēdū ē. Itē distīguēdū q̄ violētia seu coactio duplex ē. simplr ⁊ ſm qd. Simplr coactio seu violētia determinat a dama. c⁹ ꝑn⁹ defors ē nihil ꝺferēte ſ⁹ ꝓpriū impetū uim passo. ℔ ē c⁹ causa efficiēs ex̄ est totalr: ⁊ nihil coopat ille qui patit oīo. ⁊ hec coactio dr sufficiēs. Scōm qd ℞o coactio seu violētia ē cū causa mouēs defors ē īducēs vel impellēs coopāte illo q patit. Primo mō coactio ponēt ī castissima: ℞gine: que oīo ꝺr suam uolūtatē ni corrūpet z⁹ mō dicēt coactio ī illo q timore impellēte uehemēti: ut timore mort⁹ xp̃m negaret. ꝓma coactio oīo excusat a reatu pene. z⁹ ñ excusat a toto ſ a tāto. ꝓma coactio ñ ℔z locū ī actib⁹ simplr nolūtariis ⁊ exñtib⁹ ī potestate nr̄a. ſ ℔z locum ī aliis īquātū ñ sūt ī potestate nr̄a z⁹ ℞o coactio locū ℔z ī actib⁹ simplr īuolūtariis. Cñ ℔ mō itellr qō dic aug. q̄ coacta nolūtas nolūtas ē. Et ꝓ ℔ ꝑz rñsio ad ꝓmum.

Ad z⁹ silr ꝑz qñ q timore mort⁹ negat: nō dr īuolūtari⁹: quāuis ag⁹ ille ñ placeat absolute: ſ tñ placeat ꝺsideratōe mali: qō plus timeꝫ sic tactātes ea q̄ ī naui sūt ī mari ꝓpter naufragiū: ñ sūt īuolūtarii ī iactādo. Ex his igit ꝑz qñ coacti, sūt puniēdi: ⁊ qñ ñ.

Vltimo queritur vtrū iudex reos ī se delīquētes debeat punire. Ad quod sic. Greg. ī quadam omel. Ea que ī nobis cōmittūt facile possum⁹ dimittere. ea ℞o que ī deum ꝺmittūt cū magna discretiōe: nec tñ sine pna possum⁹ relaxare. Itē beat⁹ Pe. q cū aliis audierat. Beati erit⁹ cū maledixerīt uobis hoīes: ꝺtumelias sibi illatas cū gaudio suscipiebat. Peccata ℞o que ī deū ꝺmittebant acerbe puniebat: sic ꝑz in Anania ⁊

Saphira. Act⁹.5. Itē Paul⁹ p totam epl'am
secundā ad Cor̄.pia amonitione p otēptū de
linquētes ī ip̄m ad sui amorē renocat. Elmas
vero magū q ceteros a fide retrahebat ceci-
tate p̄cussit.13.act⁹. Cont̄. Ambro⁹. Ad p̄ces
Helye ignis descendit de celo vt vindicare
tur ꝓp̄he iniuria. Item canon bt̄i Siluerii
pape.23.ca.q.4. Miserūt me ī exiliū.ego tñ ñ
dimisi officiū meū: ꝙ eos q talia erga me ege-
rūt anathematizaui. Ex qb⁹ videt̄ q licebit
iudici ꝓpriā iniuriā vindicare. So. Intui-
tu honoris vel amoris ꝓprie p̄sone nō potest
iudex vindex esse p̄pe iniurie. vñ oīs uolēs
iniuriā p̄pe p̄sone tolerare: iniuriā ꝺo dei nō
inultā relinquere: ait discipulis. Nescitis cui⁹
spūs estis. Ad illō ꝺo q̄ obī de Helya ꝺō
q iniuria illa ꝓp̄he ñ alia q̄ iniuria dñi intellī
Uñ p b̄ q ignē de celo postulauit: nō c⁹ meri
ti esset apud deū voluit ostēdē: ꝙ q ille esset
ver⁹ de⁹ quē colebat. Ad illud q̄ obī de
facto Siluerii ꝺō. q ī illo anathemate puni-
uit iniuriātes sibi nō intuitu p̄sone: ꝙ ituitu
dei ⁊ eccl'ie c⁹ erat pastor.

INquirendum est postea de persona accusatoris: p qua
dant plures leges iudiciales.19. Leuit⁹. Non
facias calumniā p̄rimo tuo. ⁊ itez. Nō stabis
ꝺra sanguinē p̄rimi tui. ⁊ mlta alia. Que
rit̄ q̄ p̄mo an qs teneat̄ accusare. 2° an ꝺb-
diti p̄nt suos prelatos accusare. 3° an mali
possint accusare. 4° an omnes boni possint
esse accusatores. 5° que ꝺitiones regrunt̄
ad hoc q aliqs possit accusare. 6° quādo ⁊
quō debeat qs aliū accusare.

Ad primum sic. Leuit⁹.5. Si peccauerit
anima ⁊ vocē iurāt̄ audierit: testis fuerit q
aut ipe vidit: aut ꝺsci⁹ ē: nisi indicauerit por
tabit inigtatē suam. Ex quo sic̄ dic̄. Aug. vī
lex dicē peccare hominē: q scit aliquē falsum
iurare ⁊ tacet. q̄ tenet̄ accusare. Item aug⁹. ī
regla sua. Nō vos iudicetis eē malinolos qñ
crim̄ alteri⁹ indicatis: magis qppe īnocētes
estis indicādo crimē: q̄ si fratres vr̄os quos
indicādo corrigē potestis: tacēdo perire per-
mittatis. ꝙ quilibet tenet̄ ꝓcurare salutē frīs
q̄ ip̄m accusare vt corrigat̄. Itē aug⁹. ī eo
dē. Si frater tuus vuln⁹ ꝺs ī corpore: qō uelit
occultari cū timet secari: nonne crudelī a te
fileret ⁊ misericorditer indicaret? quanto q̄
pot⁹ debes manifestare ne deteri⁹ putrescat
ī corde. Itē aug⁹. ad Uincētiū donatistaz
Utili⁹ esurieti panis tollit̄: si de cibo securus
iusticiā negligebat: q̄ esurieti panis frangit̄
vt iniusticie seduct⁹ acquiescat. Itē q frene-
ticū ligat: ⁊ litargicū excitat ambob⁹ molest⁹
ambos amat. Itē qs nos pōt ampli⁹ amar̄
q̄ deus: ⁊ tñ nos nō solū docere suauiter: bū
etiā terrē salubriter nō cessat. Ex qb⁹ relīgt̄
rōne ꝺsili q ex caritate ē accusare fratrē ad
correctionē. Tenemur aūt ad opa caritat⁹.

Itē ambros⁹ ī quodā sermōe. Nō osculat̄
pater semp filiū: ꝙ aliqñ castigat. q̄ qñ casti-
gat̄ q diligit̄ circa eū pietas exercet̄. Si q̄ te
nemur ad opera pietat⁹ ī p̄rimū: tenemur ad
accusatōez vt castiget̄. Itē idem ī eodem.
Habet amor plagas suas que dulciores sunt
cuz amari⁹ se inferūt. Dulcior ē enī religiosa
castigatio q̄ blāda remissio. Uñ ait Salomō
Melioza sunt vulnera diligēt̄ q̄ fraudulēta
odiētis oscula. 27. puer. inde vt p̄i⁹. Cōr̄.
ī puer. xi. Qui ambulat fraudulenter revelat
archana. qui aūt fidelis ē celat amici ꝺmissū

Itē in p̄uer. 25. Que viderūt oculi tui ne
proferas ī iudicio cito: ne forte emēdare non
possīs ⁊c. Itē de lege nature tenemur non
facere qō nobis nollem⁹ fieri. Sz null⁹ vellet
accusari. q̄ null⁹ ꝺz aliū accusare. So. ꝺō.
q aliud ē ex caritate alioz crimina indicare
vt quos secreta correctione nō possum⁹ corri
gere: ꝺuictos iudicī sniā corripiat. atq; aliud
insidiando falsa obicē: vl insultādo uera per
ꝺtumeliā exprobrare: siue p̄termisso iuris or-
dine ī accusationē p̄rumpe. Illud p̄mū cari
tat̄ ē: reliq̄ ꝺo īpietat̄ seu inigtat̄ officiū. vñ
de impositione falsi ꝺr̄ ī puer. 12. Qui quod
nouit loḡt̄ iudex iusticie est. qui aūt mētitur
testis ē fraudulēt⁹. et ad hoc ē illa p̄hibitio.
Nō facias calumniā p̄rimo tuo. Calumnia ē
falsi criminis impositio. Et itez ī puer. Uer-
ba impioz insidiāt̄ sanguini ⁊c. De impro-
peratione filī dr̄ ī p̄dicta auctoritate puer. Que
viderūt oculi tui ne ꝓferas ī iudicio. Et hoc
modo intellī canon beati Anacleti. Summa
inigtas ē frēs detrahere ⁊ accusare. De omis
sione ordīs iuris in ꝺtrariū dr̄ Matt̄h.18. Si
peccauerit ī te frater tuus corripe ip̄m inter
te ⁊ ip̄m solum.

Postea queritur vtruz ꝺbditi
possint p̄latos accusare. Ad quod sic. Beatus
Fabian⁹. 2. ca. q. 7. Qualis damnatio illis īmi
neat q ī patres peccāt: dīna scriptura oñdit

Si enī Cham q ñ cooperuit pudēda patris maledicti ē.9.gñ.mlto āplioꝛe ꝺēnatōe digni sunt q pīb⁹ legatōe fungētib⁹ ꝺrumeliā infe rūt. Si dicat q illud intellī de falsa īpositōe

Cōī. Canon beati Anacleti. q. eadez. Snīa Cham filii Noe vānāt q suoꝛ ꝓpositoꝛ vel voloꝛ culpā pdūt. Itē btūs Zepherin⁹ ī eodē. Maioꝛ q spiā minoꝛ accusatoꝛib⁹ ñ impetrat. Itē btūs anacletꝰ arguit exēplo oñi Sūmi sacerdotes. i. epī a deo sunt iudicādi ꝙ ab oīb⁹ fidelib⁹ portādi ipso oño dāte exēplū q p se ipm ꝛ ñ p aliū vēdētes ꝛ emētes eiēt de tēplo. zi. Mat. Itē idem btūs anacletꝰ. Nullꝰ vt reoꝛ inter nos inueniat q velit seruū suū ab alio q̄ a se iudicari. qō si p̄sumptū fuerit multa īdignatōe irascit. vñ ꝛ oñs de sacerdotib⁹ p̄pham ait. Qui vos tāgit tāgit pupillā oculi mei. Itē btūs Theleſphoꝛus papa 6. ca. q. i. Dei ordinationē accusat: q eos q ab eo ostitutū accusat sacerdotes. Itez canō bti Pii eadē. Nues pastoꝛē suū ñ repēdāt. plebs enī epm suū no accuset: ꝙ nec vlg⁹ eū arguat. qa ñ ē discipul⁹ supra magrm. io Mat. Itē legit q Maria soꝛoꝛ aaron que post transitū maris rubri imnū cantare meruit postea accusās Moysez eo q ethiopissaz duxisset vxorē: lepra pcussa ē Numeri iz.

Itē Dauid peccauit coꝛ suum eo q p̄cidisset oram clamidis Saul. Ex qb⁹ videt q sbditi ñ possint suos plātos accusare: licz etiā boni sint ꝛ plāti mali. Cōī. Greg. Sic laudabile ꝛ discretū ē ꝛ reuerētiā ꝛ honoꝛē p̄oꝛib⁹ exhibere. ita rectitudīs ꝛ dei timoꝛis ē si qua in eis indigent correctōe: nulla dissilatione post ponē: ne totū: qō abscit: coꝛp⁹ moꝛb⁹ īuadat: si langoꝛ ñ fuerit curatus ī capite. Itē btūs Gelasi⁹. z. ca. q. 7. scribit qbusdā sbditi. Si qd ī ecclia dāni pōtificē nr̄m videritis admittē moꝛ nr̄is aurib⁹ relatiōe signate: vt qd fieri debeat cēseam⁹. Itē Grego. ī eodē approbat q qdam epūs inter alia mala coꝛporalia crimine lapsus a suis clericis accusatus atq; ouictā⁹: epāli snīa deposit⁹ ē. So. ꝑ⁹ quosdā ꝺō. q sūt sbditi criminosi: ꝛ sunt sbditi boni Subditi criminosi ꝓhibēt ab accusatione plātoꝛ. boni ꝺo ñ. vñ Aug. dic. Presumūt plāti ñ debē se repēdi vel accusari p eo q canones passim ñ ostituūt eos accusandos: qō tm̄ negat solis criminosis: cū de repēdēdo vitas ipsa ostituat. Si male locut⁹ sū testiōniū phibe de malo. Sz opponit. Nā canōes determinat ī quo casu sint pastoꝛes a sbditis accusādi. g̃ ī nullo alio casu poterūt accusare Casus aūt ē cuz exoꝛbitat a fide. vñ Eusebi⁹ papa. z. ca. q. 7. Nues q̄ pastoꝛi suo ꝺomisse sūt: nequeūt repēdē: nec vllaten⁹ accusare p̄t nisi a fide exoꝛbitauerit. So. ꝺō. q ē accusatio facta ex affectu fraterne caritat: ꝛ ē accusatio ex affectu malignitat. Itē ē accusatō facta a criminosis: ꝛ ē accusatio facta a bonis Dicēdū g̃ q ex affectu caritat a bonis licita ē accusatio plātoꝛ. Ex affectu ꝺo malignitatis ꝛ a criminosis phibita ē. et ꝑ⁹ hāc distīctōez intelligūt oēs canones: qb⁹ vī phiberi accusatio plātoꝛ. Uñ Calist⁹ papa. z. ca. q. 7. Hi q ñ sunt recte fidei ꝛ ꝺuersatōis: ꝛ quoꝛ vita ē accusabilis: ꝛ quoꝛ fides ꝛ vita ꝛ libertas nescit: ñ p̄mittūt maioꝛes natu accusare: nz viles psone ī eoꝛ recipiāt accusatōe. ex quo sumit alia distīctio: qa sunt accusatoꝛes igti ꝛ noti. Ignoti phibēt accusare plātos. noti cū distīctōe p̄dicta. Ad illud qō ꝑ obī de Cham q fuit maledict⁹ ꝺō. q p b intellī q p lati ñ sunt accusādi a sbdit exoꝛdinarie: b ē de crimīb⁹ q̄ ñ p̄t probari. ꝛ iō signter dic beat⁹ Zepherin⁹. q Cham vitupat: qa pudēda p̄is ñ opuit: ꝙ rideda mōstrauit: q̄. s. sol⁹ nideat. Ad alia ꝺo obiecta p distīctōes suppositas rñdēdū ē: qa auctoꝛitates ille ītelligūt de accusatōe q̄ fit affectu malignitat: ñ caritat: vl de accusatōe q̄ fit a criminosis. Ad illud ꝺo qō obī de Moyse ꝛ Maria ꝺō. q p Moysem plāti ītelligūt. p ethiopissā pcōres Moyses ī vxorē ethyopissā duc: cū q̄lib; p̄dicatoꝛ pcōrē sibi copulat: vt deo plē bonoꝛuz opeꝛ de eo gignē valeat. Hāc copulā dū Maria. s. sbdit⁹ q̄lib; repēdit: lepra pcti inficit. Ex hac g̃ auctoꝛitate ñ phibēt sbditi ab accusatōe plātoꝛ: ꝙ monēt: ne repēdāt miseriꝛordē ꝺpassionē eoꝛ. Ad illꝰ ꝺo qō obī de Dauid ꝺō q ī b ñ dat forma accusādi plātū de crimine: qō ab vno solo scit. qō designat p b q ī abscōdito ī spelūca p̄cidit oꝛā clamidis. vl ꝑ⁹ btūs Greg. illō intellī de iudice ñ de accusatoꝛe. vñ dic q oꝛā clamidis p̄cidit q snīa vānatōis plātū pcutit. qō nulli sbditoꝛ licet. Ad ultimū ꝺo qō obī ꝺ dist ī tionē aug. vicēt. q canones ī qb⁹ phibet accusatio plātoꝛ ītelligūt de sbdit criminosis ꝛ tñ canon Eusebii videt determinare casū ī quo tm̄ repēdēd⁹ ē plāt⁹. s. ꝓter exoꝛbitationē a fide. ꝺō. q ꝑ⁹ aug. canon Eusebii de criminosis ꝛ īfamib⁹ ītellī. Nues ꝺo crīose ꝛ īfames pastoꝛē suū accusare non possunt: nisi

a fide exorbitauerit. Cetez si a fide exorbit auerit:tāta ē labes illi⁹ crīs: q ad ei⁹ accusati onē sui aduersus dñm:7 qlibet criminosi ad uersus quēlibet admittūt.

Queritur postea vtrū mali possint eē accusatores. Ad qō sic. Mat.7. Ypocrita eice trabē de oculo tuo:7 postea videbis eicē festucā de oculo frīs. et p trabē figurat crimē mortalis culpe. p festuce accusatō minoris culpe ī alio. Itē canon Stephi pape.3.ca.q.xi. Negāda ē accusatorib⁹ licet ia crimināli:pusq; crīm q pmūt exuerīt. Item btūs Anaclet⁹.3.ca.q.3. Trāsgressores sponte legis sue eiusq violatores apostate noīant. Dīs enī apostata refutand⁹ ē añ reuersionē suā:nec ī accusatōe recte agētiū suscipiēd⁹.

Cōt. Sap.4. Ex iniqs oēs filii q nascūt testes sūt negcie aduersus pētes:7 filii dicunt imitatores negcie. g iniq filii pñt testificari de negcia pētū. g 7 accusare. Itē ī mat.iz. dr. q viri niniuite surgēt ī iudicio:7 odēna būt gñatōes ista:p opatiōem supple minoris mali. So. dō. q ī accusatōe regrit eqlitas vel maioritas accusanti respectu accusati:vt semp accusās ī uersatōe par vl supior accusato iueniat:6 paritas intellr quātū ad fidez supioritas quātū ad vitā. ga paritas regrit iō dic canō Aaii.z.ca.q.7. q pagani vl hrtici seu iudei ñ pñt xpianos accusare. De supioritate dic aūt canō Stephi.3.c.q.xi. Nō ē credē dū cū aliq̄s eoz cfessiōi q crīb⁹ īplicāt: nisi se pus. pbauerīt īnocētes.7 b intellr ī pari vl minori crīe. Et p b soluūt obiecta.

Deinde queritur utz oēs boni pñt eē accusatores. et q̄rit de monachis vtz possint eē accusatores. Ad qō sic. Dicit Adrian⁹ papa.z.ca.q.7. Placuit eoz sacerdotes accusādi 7 testificādi ī eos vocē obstruē q̄s ñ humanis vocib⁹ 6 dīnis mortuos eē scimus:ga funestā vocē poti⁹ iterdici q audiri opz. Itē ciliū calcedonēñ pcipit ut ecclīasticas actōes monachi ttare ñ psumāt. Ex his relīgt q monachi q sunt mortui mūdo: vl qlz religiosi ñ pñt eē accusatores. Cont Dier⁹. Sācta rusticitas solū sibi pdest:7 q̄tū edificat ex uite merito ecclīā xpi:tm nocet si destruētib⁹ ñ resistat. Itē btūs Jobes baptista cū hrmiticā vitā ducēt:scribas 7 phari seos ad se venientes dure redarguebat. Qui aūt redarguē pōt:pōt 7 accusar. Itē canō btī Eleutherii.z.ca.q.7. Negligē cū possis p turbare puersos nihil aliud ē q̄ fouē:nec carz scrupulo societat occulte q manifesto facīoi desinit obuiare. So. Cōtīgit accusare duob⁹ modis. vno mō ex pūptōe temeritat. alio mō ex nccitate caritat. Monachi no ex pūptōe accusare ñ pñt. ex caritate no vbi imminet piculū salut pñt. Uñ ex canonib⁹ diffinit q illi sacerdotes accusar pñt:q ad eūdē gradū ascēdē valēt. Cōstat aūt q monachi 7 religiosi ad sacerdotii gdū laudabilr pñt ascēdere. Cōstat g q pñt accusare sacerdotes:7 mlto magis alios. Canōes g ñ pbibēt eos ab accusatōe:nisi ab accusatōe q̄ ē ex temcitate.

Postea queritur q odi tionef regrāt ad. b q aliqs sit legitim⁹ accusator. Ad qō br nondū ē q ad legitimā accusatōez regrit p discretio iudicii. eo q terribilr dicit Mat.7. In q mēsa mēsi fuerit rmetiet nobis Inde ē q 6ᵃᵒ leges ab accusatōe repellit muli er 7 puul⁹ ppter defectū discretōis gñalr nisi ī qb⁹dā casib⁹. Itē regrit zel⁹ caritatis ad correctionē frnā. qō resp̄c illa phibitio leuit. 19. Nō oderis frēz tuū ī corde tuo: 6 publice argue eū: q rōne repellūt ab accusatōe odiosi seu inimici vel suspecti de inimicitiis. vñ dic Anaclet⁹. Q accusatores esse ñ pñt q añ hesternū die inimici fuerūt. Hac eadē rōne excludūt amici. consāguinei. 7 familiares. aduersarii. 7 vl q de corruptōe. affectiōe. amore: ul odio vel timore vel pcio sūt suspecti. ga sicut dic btūs Grego. Quatuor modis iudiciū humanū puertit. Timore dū metu ptāt aliquez ptimescim⁹. Cupiditate dū pmio alic⁹ aīum corrūpimus. Odio dū oī quelibz aduersariū mollimur. Amore dū amico vel ppīquo otēdim⁹ pstare. Inde etiā ē q ppter suspitionē corruptiōis aī q̄tuor gña hoīuz ab accusatōe excludūt. Inimici ppter suspitionē odii. amici aduersarii ppter suspitōez mali amoris. Serui ppter suspitōez timoris 6ᵃᵒ legē canonizatā. z. ca. q. i. Cupidi turpis q̄st⁹: vt q ppter pecuniā accusāt aliquē. sic dr ī eodē. Item regrit ī accusatore vbū vitat. vñ dr. 19. leui. Nō facies caluniā. Calūnia ē fla crīs impositio. Inde ē q ppter suspitionē falsitat excludūt ab accusatōe infideles 7 detractores. Infideles ppter puersionē vitat circa vīna. Uñ canon Pii pape.3.ca.q.4. Reprobari eoz opz redargutōez: q ī recta fide suspecti sunt. Detractores excludunt ppter puersionē vitatis

circa humana. vñ beat⁹ Lepherin⁹.3.ca.q.4. Pcessores q ōīna auctoritate eradicādi sūt sbmouem⁹ ab accusatōe ⁊ testimonio. Itē regrīt inocētia quersatiōis ne replicet otra eū q dic:ñ mechādū mecharis.z.ad ro. Qua rōne infames.ospiratores.anathatizati ab accusatiōe excludūt. Infames criminosi sunt ꝓpter infamiā bonitat. Cōspiratores ꝓpter osilia ad puersionē vitat. excoicati ꝓpter otem ptū potestat. vñ btūs Eusebi⁹.3.ca.q.5. dicit. Ad accusationē nullaten⁹ admittēdi sūt qui infames sunt.ga funesta ē vox eox. De ospiratoꝛib⁹ beat⁹ Calixt⁹.3.ca.q.4. Cōspiratores i nulli⁹ accusatōe sunt recipiēdi. De excoicat dic btūs Fabian⁹.3.ca.q.4. Oēs quos sāctox patrū statuta anathatizauerūt ab oī fideliū accusatōe sbmouem⁹. Nō tñ ꝑ⁹ Johēs papam.3.ca.q.4. Ꝑ aliud ē excoicatio. aliud est anathematizatio. Excoicatio a frna societate ñ sepat. Anathematizatio ab ipso corpe Xpi: qō ē eccla rescidit.

Consequenter queri

tur qñ qs debeat aliū accusare: ⁊ quo ordine Querit ꝗ vtz de crīe qō sol⁹ nouit aligs: ⁊ testib⁹ ꝓbare ñ valz possit aliū accusare. Ad qō sic. Sup illud Mat.18. Si peccauerit in te frater x̄. Si sol⁹ nosti q peccauit in te: ⁊ euz vis corā oīb⁹ arguē:ñ eris corrector erroꝛis ꝫ proditor. Itē idē aug.ī eodē. Attēde q iustus Joseph tanto flagitio q de vxore erat suspicat⁹ tāta benignitate pepcit:añ qz sciret vñ illa ociret:sic dic euāgeliū. Cū eēt vir iustus ⁊ nollet diulgare:noluit occulte dimittere eā. ꝗ ipsa sunt corripiēda corā oīb⁹:q pecanē corā oīb⁹.ipsa sunt corripiēda secreti⁹ q peccāt secreti⁹. Itē idē. Nescio quē homicidā nouit epūs:⁊ nemo ali⁹ eū nouit.ego nolo eū corripe publice. et tu q̄ris īscribē. q̄si.v. ablit.⁊ postea sbdit.ñ pdo.ñ negligo:ꝫ corripio ī secreto. Cōt. Venit.5. Ita q audierit voce iurāt testisq fuerit q ipe vidit aut cō scius ē:nisi indicauerit portabit iniqtatē suā ꝗ si aligs scit etiā sol⁹ q ali⁹ peierat nisi indicauerit peccat. So. In tali casu gd faciēd sit diffinit ocliū.6.ca.q.2. Si epūs alieni sceleris sciū se eē nouit: quādiu ꝓbare nō pōt nihil pferat.ꝫ cū ipso ad opūctionē ei⁹ secret correctōib⁹ elaboret.et ꝫ etiā ē qō dic aug⁹. Sūt boes adulteri ī domib⁹ī secreto peccāt nos ñ pdim⁹:ꝫ ī secreto arguim⁹. vbi otīgit malū ibi moriaf:nec tñ vuln⁹ illō negligim⁹ Et ꝓ ꝫ soluit obiectio q̄ posset fieri. Nā cū ex caritate gl; teneaf ad correctionē frnā: videf q⁹ tenef accusare gl; peccātē vt corrigef:ꝫ ꝫ soluit ꝓ ꝫ: q⁹ ī secreto oz argui: sic dic aug⁹. Ad illā vo legē q̄ videbaf ꝓbari q⁹ qui audit peierātē oz accusare:etiam si sol⁹ sciat.ñ det aug⁹. sup eūdē locū dicēs. Videf mihi q⁹ se a tali pcto exuit:q talib⁹ īdicat:q piuro magis prodesse q̄ obesse pñt corrigēdo.ſ. vel orādo si ipse ofessionis sibi adhibeat medicinam. Quo aūt ordine debeat qs aliū accusare: nō q⁹ incidit qō de correctione fraterna ad ꝫ vt patef quo ordine debeat accusare: Sz hec qō determīabit infra ingsitōe de lege euāgelii: ⁊ ꝑceptis eiusdē. Rōndū tñ q⁹ accusator oz large ñ solū q accusat de crīe ad penā canonicā sustinēdā:ꝫ etiā q denūciat crimē alteri⁹ ad pnām agēdā.

Postea queritur

de teste. Circa qō queritur. Primo vtrū glibet teneaf ad testimoniū ferēdū.

z° de numero testiū. 3° de idoneitate testiū. 4° de fide testib⁹ adhibēda. 5° vtz ī aliquo casu licitū sit vendē testimoniū.

Ad primum sic:

dic aug⁹. Quisqs metu cuiuslibz potestat⁹ vitatē occultat: ira dei sup se ꝓuocat:qa magis timet hoīes q̄ deū. Ex quo relīqt q⁹ occultare vitatē ñ excusaf timore:qn sit pcm̄. Sz q sbtrahit testimoniū vitat⁹ occultat vitatē ꝗ peccat:nec excusabit timore. ꝗ teneb ferre testimoniū vitati. Itē dic aug. Qui vitatē occultat: ⁊ q pfert mēdaciū vterq re⁹ ē. Ille quia ꝓdesse nō vult: iste quia nocē desiderat. Itē de lege nāli ⁊ euāgelii quilz teneb alii facē qō sibi vellz fieri Sz si aliquis periclitaref ī pson ꝓpter defectū testimonii vitat⁹: vel amittēt rē suā. vellz pro se testimoniū dici. ꝗ ī sili casu teneb testimoniū dicere pximo. Itē rōalis creatura humana debitrix ē bonitati. debitrix ē vitati ⁊ sic oz ꝓ loco ⁊ tpe laudare bonitatē ī quocūq. ita oz ꝓ loco ⁊ tpe ofiteri vitatē. Sz testificatio ñ ē aliud q̄ vitatis ofessio. ꝗ quilz teneb ꝓ loco ⁊ tpe testificari ꝓ quocunq.

Cōt. dic aug.ī qōnib⁹ gñ. sup illud quod Abraā dixit de vxore sua. soror mea ē. Abraā inquit vitatē celari voluit: ñ mēdaciū dici. Soror enī frīs oz quia filia frīs erat. ꝗ occultare vitatē ñ ē deū ꝓuocare. qō vr dicē aug. Pari rōe nec testimoniū sbtrahere. Item

canones ꝓhibẽt ꝙ sacerdotes ⁊ clerici nõ ferãt testimoniũ ĩ cã sanguis. g̃ ĩ quacũq; cã̃ tenet̃ glibz ferre testiõniũ. Itẽ dic̃ synod⁹ Eugenii pape. i4. ca. q. z. Quãq; testimoniuz sacerdotũ credibile habeat: tñ ĩ ipsis seclari b⁹ negociis ꝓ officiẽdis instrumẽt; ad testimoniũ ñ cogẽt: ga eos talib⁹ reb⁹ interesse ñ cõuenit. So. dõ. ꝙ ꝓfessio ẽitat; ĩ testimonio aliqñ regit̃ ad purgationẽ ĩnocẽtie. alñ ad correctõez culpe. alñ ad ꝺẽnatõez ꝑsone. alñ ad recupationẽ rei sue. In ꝓmo casu si ꝓ defectu testiõnii ẽitat; ꝺẽnaret̃ ĩnocẽs ꝓ nocẽte tenet̃ glibz ferre testimoniũ illo ꝓcepto quo dr̃. Erue eos q̃ ducũt̃ ad mortẽ: ⁊ q̃ trahunt̃ ad interitũ liberare ne cesses. ꝓuer. z4. Silr̃ ĩ z° casu: cũ agit̃ ad correctõez: vt cor̃a iudice eccliastico. Silr̃ tenet̃ glibz ferre testimoniuz ga glz tenet̃ ꝓ loco ⁊ tpe ad correctiõez frīs ex ꝓcepto dñi Mat. i8. Itẽ in z° casu qñ agit̃ ad ꝺẽnatiõez vt ĩ cã sanguis: vel cã crialī cor̃a iudice seculari ñ tenet̃. imo ꝓhibẽt vlr clerici a testimonio ferẽdo: sic̃ ꝓhibẽt ab accusatione. et ĩ B casu intellr̃ canon bti Fabiani .z. ca. q. 7. Sic̃ sacerdotes vel relīq clerici a secularīũ laycoꝝ excludũt̃ accusatõe. ita ⁊ illi ab istoꝝ sunt excludẽdi criminatõe. Itez in 4° casu vbi ẽ piculũ pecunie vel possessiõis sacerdotes regiti a iudice eccliastico tenẽt̃ ferre testimoniũ. ⁊ silr̃ q̃libz p⁹: vbi ꝑpter defectũ ꝓbationis res ꝓximi amittit̃. als ẽo ñ tenẽt̃. Et B ẽ qđ dic̃ synod⁹ sb Eugenio celebrata. i4. ca. q. z. Si euẽtu aliquo seclaribus pactis interfuerũt: ⁊ aliq̃ viderit vel audierint vbi nulle idonee secularīũ inueniãt p⁹ ne veritas occultet̃: ⁊ mal⁹ vt bon⁹ estimet̃ in ꝓuidẽtia ꝓuĩ sit epī: vt aut cor̃a se ⁊ ꝺe tẽtib⁹ iudicib⁹: aut alr̃ ẽitatẽ honorifice testificẽt. et p B pz rñsio ad obiecta.

Deinde queritur de

numero testiũ. Ad qđ lex numeri. 35. Ad uni⁹ testimoniũ null⁹ ꝺẽnabit̃. Itẽ Deu. i9. Nõ stabit testis vn⁹ ꝺr̃ aliquẽ qcqd illud pctī ul̃ facinoris fuerit. Itẽ sic̃ sancti patres diffiniũt. Nulli⁹ p⁹ ofessiõi fides ẽ adhibẽda nisi ꝺpetẽtes ꝓbatões adhibeat. vñ. 6. ca. q. z. Cõciliũ cartaginẽse. Epũs si clerico vl̃ layco crimẽ ĩposuerit deducat̃ ĩ ꝓbatiõem ĩ synoꝺ. Ex hoc pz ꝙ ñ ẽ credẽdũ epõ. g̃ nec testi mlto fortī⁹ credẽdũ erit si sol⁹ est. Cõr̃. Arguit̃ popul⁹ israelitic⁹ eo ꝙ ĩ dñis ꝓmissionib⁹ ñ crediderit ꝺoysi. g̃ ⁊ multo magis arguend⁹ esset: si ĩ humanis actib⁹ ñ credẽt testimonio ꝺoysi. g̃ ĩ casu põt sufficẽ vn⁹ testis.

Rᵉ ꝓᵐ legẽ dīnã ⁊ humanã ñ ẽ credẽduz soli testi. Ad illõ ẽo qđ obr̃ de ꝺoyse dõ ꝙ ñ arguit̃ popul⁹ eo ꝙ ñ crediderit homini soli: ꝑ ex hꝰ ꝙ ñ crediderit deo ꝺfirmãti ẽba ꝺoysi sequẽtib⁹ signis. vñ numeri. i4. Usq; quo detrahet mihi popul⁹ iste. vsqueq; ñ credet mihi in oĩb⁹ signis que feci cor̃a eis dixit dñs ad ꝺoyse. Uñ dic̃ decretalis titulo ꝺ testib⁹. Licet ples sint cause q̃ plures q̃ duos exigãt testes: nulla ẽ que vni⁹ tm̃ testimonio naleat terminari: quãuis legitimo. Excipiũt tñ ꝓᵐ canones duo casus ĩ quibus credit̃ testimonio vni⁹. Prim⁹ ẽ ĩ baptismo. z° in ꝺsecratione ecclie. vt tractatu de ꝺsecratiõe. ꝺt. .4. c. Placuit. ⁊ c. sequẽti. ⁊ ĩ oĩb⁹ bis ĩ q̃bus alteri ꝓiudiciũ ñ inferr̃: vt ĩ casib⁹ ꝓdictis.

Itẽ distiguit̃ duplex stat⁹. Un⁹ ẽ ĩ forma iudicii. ⁊ ĩ illo: vt dictũ ẽ: ñ credit̃ vni⁹ testimonio. Ali⁹ ẽ extra iudiciũ: ⁊ ĩ illo statu vnius ꝓbate persone testimonio credit̃. sic̃ hr̃. 86. ꝺi. vbi dr̃ ꝙ dñs papa credidit cuidã abbati de delicto cui⁹dã epī: ⁊ eũ grauiter puniit̃ ser: nisi simplicitati illi⁹ ⁊ senectuti pepciss.

Postea queritur an

duo testes vel tres ad omne testimoniũ sufficiãt. Ad qđ lex Deut. i9. In ore duoꝝ ul̃ triũ stabit omne ẽbũ. Itẽ Salnator iudeis Jo. .8. In lege uŕa scriptũ ẽ ga ĩ ore duoꝝ homiñ testimoniũ ueꝝ ẽ. ego sum q̃ testimonium ꝓhibeo de me ipso: ⁊ testimoniũ perhibet de me q̃ misit me pater. Itẽ heb. io. Irritã qs faciẽs legẽ ꝺoysi sine vlla miseratiõe sb duob⁹ ul̃ tribus testibus morit̃. Conr̃. z. ca. q. .5. canon Siluestri. Presul ñ ꝺẽnet̃ nisi cum .7z. testibus. Presbr̃ cardinalis nisi ĩ. 40. ꝺyaconus cardinalis urbis Rome nisi ĩ. z6. sbdyaconus accolitus nisi ĩ. 7. testibus. Testes aũt ⁊ accusatores sine aliqua sint infamia. Ad qđ rñdet̃. ꝙ canon beati Siluestri ⁊ ꝺsimilet̃ intelligũt̃ de clerid romane ecclesie rõe ꝓuilegii spālis. ul̃ ꝓpter ĩprobitatẽ q̃ndã q cũ ñ sint spectate uite ⁊ scie ĩ accusatõez mīstroꝝ dei repente prosiliunt. Quoꝝ uero uita adeo laudabilis est: ut in omnibus appareat imitãda: de quoꝝ assertione nulla dubitatio nasci potest eorum testimonio duoꝝ uel triũ glibz iure ꝺuinci poterit ⁊ damnari.

Deinde queritur de

idoneitate testiū. Dicit idonea omnis psona ad testimoniū phibēdū: q̄ iure nō phibet. Lege aūt dīna nō br expresse phibitio alicuius psone. g̃ ff. legē dīnā quelibz psona erit idonea. Cū g̃ dīna lex sit sup humanā: ñ poterit humana lex aliquā psonā inidoneaz facē ad testimoniū ferēdū. Conr. Scōm canonem ⁊ leges humanas plures psone phibēt. Prohibēt enī infideles p ciliū toleranū. z. ca. q. 7. vbi sic arguit. Nō pōt erga hoīes esse fidel q deo extitit ifidelis. Judei g̃ q dudū xp̄iani effecti sunt: ⁊ nūc ī xp̄i fide p̄uaricati sūt: ad testimoniū ferēdū admitti nō debēt. qa sic ī fide xp̄i suspecti sunt: ita ī testimonio būano dubii hñt. Itē ī eodē. Infirmari opz eoz̄ testimoniū q ī fide falsi vocēt: nec eis credendū ē q veritatis fidē a se abiecerūt. Itē phibēt infames. vñ btūs Grego. de examinatōe testiū dic. z. ca. q. i. vbi dic. Si vilissimi testes sunt exhibiti ꝺ ep̄m: nulli sunt mōti Quales aūt vel cuius opinionis ad testimoniuz admittēdi sunt: plurime leges ostēdūt. uñ lex canonizata. ff. dic. Si testes oēs einsdē honestat ⁊ extimatōis sint: sequēda sunt oīa testimonia. 4. ca. q. 3. Itē ī eodē. In testib fides. dignitas. mozes. grauitas ꝺsiderāda ē

Itē phibēt minozes etate. dic canon. 4. ca. q. 3. Ad testimoniū infra ānū quartūdecimū etat sue ostituti ñ admittāt. Itē ī eodem In criminali causa nec accusator errare non dz q ī publico crīe reus erit. aut q minoz. 20. ānis erit. In eadē aūt qōne dr. Testes ad testimoniū admittēdos ñ esse cēsem: q nec ad accusationē admitti iussi sūt. Itē phibēt mulieres. vt. 33. c. q. 5. Auctoritas Ambro. ex li. qōnū veteris ⁊ no. te. Mulierē ostat eē sbiecta viri sui dñio: ⁊ nullā auctoritatē hz: nec vocē pōt nec testis esse: nec fidē dare: nec iudicare. Itē decretū Fabiani pape. 15. ca. q. 3 Mulieres nec sacerdotes accusare: nec ī eos testificari valēt. Itē phibēt seruī. vñ ca. 4. q. 3. lex canonizata. Liberi testes ad causas postulāt alienas. Itē idonei ñ videt eē testes qb impari pōt vt testes fiāt. Cū g̃ fuis pōt impari vt testes fiāt: ñ pñt eē testes idonei. Itē phibēt paupes. vñ btūs Grego. z. ca. q. i. De psonis testificātib sbtilr querēdū ē: cui ꝺditōis sint: ⁊ ne inopes sint. Itē p phibēt alienati: qa sic dic canon a testimonio repellūt q repellūt ab accusatōe. ab accusatione aūt ⁊ iudicio dictando phibēt alienati mēte. sic br. 3. ca. q. 7. Itē phibēt inimici. vñ beat. Grego. z. ca. q. i. De psonis testificātiuz q̄rēdū ē: ne forte aliquas inimicitias būisset.

Itē phibēt familiares ⁊ domestici. vñ lex canonizata. c. 4. q. 3. in iure ciuili domestici testimonii fides improbat. Itē ī eodē. q. eadez. Idone testis pater filio: aut fili prī nō ē.

Itē canon. q. eadē. Testes ad testimoniū ñ admittēdos esse cēsemus: quos accusator de domo sua pduxit. Itē phibēt testimoniū alic ī re sua. vñ lex canonica. 4. ca. q. 3. Null idone testis ī re sua intell. Itē phibent layci ꝺ clericos ferre testimonia: sic ⁊ ab accusatōe. c. z. q. 7. Sz illud intell ī causa criminali. Itē phibēt accusatores ⁊ iudices. vñ 4. c. q. 4. Null vnq̄ p̄sumat accusator simil ⁊ iudex eē ⁊ testis. Ex his igit pz q duodecim gña psonaz phibēt a testimonio. vz ifideles infames. pueri. mulieres. seruī. paupes. alienati. inimici. domestici. idē ī re sua. layci ꝺ clericos. ⁊ cū accusatorib iudices. Queri g̃ qua rōne hi psone ⁊ ñ alie ff canones ⁊ leges nō idonee ad testimoniū iudicēt. Itē obr ꝺtra lb qō dr de seruis. Nā dr. 4. ca. q. 3. Serui rñso tūc credēdū ē: cū alia pbatio ad emēdā vitatē nō ē. g̃ seruus nō ē repellēd a testimonio gñalr. Itē obr ꝺ hoc qō dicit de mulierib. Nā cū mai sit cōpabil eē testem vitat dīne: q̄ vitat humane. Mulieres aūt inueniūt idonee ad testimoniū veritat dīne: vt Helysabet. Luce. i. ⁊ Anna. Luce. z. ⁊ multe alie ī veteri testō. g̃ multo forti ī ueni ent idonee ad testimoniū vitat humane.

Itē lex canonizata. 15. ca. q. 3. dic. Ex eo q phibet lex iulia de adulterio ꝺdēnatam mulierē testimoniū dicē: colligit mulieres testimoniū ī iudicio ius dicēdi habē. Itē eadē qōe lex alia. In qōib lese maiestat audiunt multeres ꝺiuratōez Sergii Catbeline iulia mulier vetexit: ⁊ Marcū Lulliū ꝺsulē ī iudiciū eius instruxit. Relingit igit ff sanctionē dīnam ⁊ humanā mulies ī testimōio idoneitatē habē

Itē obr ꝺ hoc quod dictū ē de pcis. nā btūs Brici voce pueri. 30. dies ab ortu hñt īnocēs pbat ē. g̃ multo magis uoce pueri. 12. vl. 13. annoz potēit testimonium dici. Itē obr ꝺ paupibus. Nam si paupes sunt a testimonio rpellēdi. g̃ sancti viri ⁊ religiosi: ⁊ etiā apostoli erūt a testimonio phibēdi: q paupes sunt nihil hñtes. Itē obr ꝺ hoc qō dr: q domestici nō sunt ad testimoniū admittēdi Nam dr. 35. q. 6. Consanguineos extraneoruz nullus accuset: ul consanguinitatē in synodo

oportet: ꝺ ꝓ ĩq ad quoꝝ noticiã ꝓtinẽt: vt pr̃
ꝛ mr̃ ꝛ soror ꝛ frat̃ patruus ꝛ auũcul⁹ amita
ꝛ matertera. g̃ domestici ñ sunt a testimonio
gñalr repellẽdi. Itẽ obr̃ de ꝺ q ꝙ dr̃ q layci
ñ ꝓnt testificari oꝛ clericos. Nã xps summ⁹
sacerdos ĩ testimoniũ oꝛ se quẽlibz admitte-
bat: cũ uni dixit Mat. 26. Si male locut⁹ sum
testimoniũ phibe de malo. g̃ multo forti⁹ glz
sacerdos ꝛ cleric⁹ poterit a quolz accusari.

Itẽ obr̃ de hoc qꝺ dr̃ q null⁹ potest eẽ te-
stis ĩ cã ꝓpria. nã dic̃ decretalis titulo de te-
stib⁹. q canonici nõ sunt in testimonio super
negocio sue ecclie repellẽdi: nisi alia rõabilis
causa impediat. Rx⁹. dꝺ. q cũ dicat lex dei
exo. 23. Nõ ĩ iudicio plurimoꝝ acgesces snĩe
Et itez deut. 19. Cũ sacerdotes diligentissi-
me pscrutãtes inuenerĩt falsum testẽ oꝛ frẽz
suũ dixisse mẽdaciũ: reddẽt ei sic frĩ suo facẽ
cogitauit. Canones ꝛ etiã humane leges rõez
legis ꝺsiderãtes omnes psonas q̃ ꝓnt haberi
suspecte de mẽdacio ĩ testimonio ferẽdo vel
de ꝛitate sp̃mẽda ĩdoneas ad testimoniũ
censuerũt. Ad hoc aũt discernẽdũ ꝺsidera-
uerũt gn q in psonis testificantiũ. mores. na
turã. fortunã. aĩum. statũ. Circa mores ꝺside-
rauerũt duo: ꝓpter q̃ ñ debebat fides adhibe
ri testificãti. errorẽ ꝛ maliciã. ꝓpter errorem
infideles. ꝓpter maliciã infames repellẽdos
a testimonio sanctierũt. Itẽ circa nãm duo
ꝺsiderauerũt. etatẽ ꝛ sexum. ĩ pueris defec⁹
erat obnubilat rõnẽ. in mulierib⁹ sex⁹ emollit
volũtatẽ. Inde tam pueros q̃ mulieres ido-
neos ad testimoniũ ñ censuerũt. Itẽ circa
fortunã ꝺsiderauerũt duo. ꝺitionẽ seruitu
tis ꝛ aduersitatẽ pauptat̃. Seruit⁹ hz ãnexũ
dñatiõis timorẽ. pauptas tpalitat̃ amorẽ: q̃
duo maxime solẽt hoies ad mẽdaciũ inclina
re. Itẽ ꝺ⁹ canones ꝛ humanas leges nisi ĩ ca
sib⁹ determinat̃ seruoꝝ ꝛ paupeꝝ testimõia
reꝓbãt. Itẽ circa animũ duo ꝺsiderauer
rũt ꝑncipalr̃. intellectũ ꝛ affectũ. ꝛ ĩ intelle-
ctu alienatõez rõis. ĩ affectu libidinẽ uolũtat̃
Itẽ libidinẽ diuiserũt ꝑ libidinẽ ire: q̃ ẽ in
odio. ꝛ libidinẽ ocupĩe que ẽ in desiderio.
Itẽ libidinẽ ocupĩe ꝺsiderauerũt duplr̃. quo
ad se ꝛ quo ad alios. ꝛ sm hanc distictionem
vitioꝝ otigẽtiũ ex parte aĩ testificãt̃ q̃tuoz
gñia psonaꝝ indigna decreuerũt. furiosos ꝓ
pter alienatõem rõis. inimicos ꝓpter libidi-
nẽ volũtat̃ ĩ irascẽdo seu ĩ audiẽdo. sic enim
dr̃. 4. c. q. 3. Propter inimicitias testes repelli
leges ꝑcipiũt. Itẽ ꝓpter libidinẽ volũtat̃ in
ocupĩa respectu alteri⁹ inidoneos iudicant
domesticos. ꝓpter ꝛo libidinẽ ocupĩe respcu
sui iudicãt quẽlibz testẽ inidoneũ ĩ re sua.
Itẽ circa statũ ꝺsiderauerũt duo. statũ psona
ꝝ eꝛ iudiciũ: ꝛ statũ psonaꝝ ĩ iudicio. Eꝛ
iudiciũ ꝺsiderauerũt statũ layꝛoꝝ ꝛ clerico
rum. ꝛ q ꝺsueta ẽ emulatio stat⁹ layꝛoꝝ re-
spectu stat⁹ clericoꝝ. ꝛ ideo ĩ crimĩali causa
remouẽr layci ab accusatõe ꝛ testimonio cle
ricoꝝ ꝺ⁹ distictõem que iam dicet. Item ĩ
iudicio ꝺsiderauerũt psonaꝝ distictionẽ que
ꝺsistũt ĩ iudicio: ꝛ ꝺitões eaꝝ ñ ocurrẽtes
ĩ aliquã vnam psonã. sm q dic̃ btus Fabian⁹
. 4. c. q. 4. Null⁹ vnq̃ psumat accusator simul
esse ꝛ iudex ꝛ testis. Itẽ beat⁹ Damasus. q
eadẽ. Per se accusatores: ꝑ se iudices: ꝑ se te-
stes. ꝑ se accusati. vnusqsqz ĩ suo ordine. ꝓz
g̃ qualr̃ inꝛ legẽ dei canones ꝛ humãe leges
personas p̃dictas inidoneas ad testimoniuz
decreuerũt. Diffiniam⁹ igit̃ idoneitatem
psone testificãt̃. idoneitas igit̃ p⁹ testificanti
ẽ dignitas psone c⁹ ꝛbis debz fides adhiberi
absq̃ oĩ suspitõe mẽdacii. inidoneitas vero
ẽ defect⁹ dignitat̃ ĩ p⁹: c⁹ ꝛbis ñ oz fides ad-
hiberi ꝓpter suspitõem mẽdacii. Ad ꝓm
g̃ qõ obr̃ de seruis rñdet ꝑ distinctõem. aut
enĩ seruus manz ĩ seruitute: aut manumittit
tiũiẽs ad libertatẽ. si manumissus ẽ: põt ꝛcipi
ĩ testimoniũ eoꝝ q̃ vidit tpe suitut̃ sm q oꝛ
cũt leges humãe. si ꝛo ẽ manẽs ĩ suitute: aut
g̃ ĩterrogat̃ ꝺ his q̃ ꝓtinẽt ad suuz dñm: aut
de aliis. in ꝓmo casu ñ ẽ ꝛcipiẽd⁹ ĩ testimoniũ
vñ. 4. c. q. 3. Serui ñ ꝑ dño suo: nec aduersus
dñm: ꝛ ꝑ facto suo ĩterrogari ꝓnt. Exceptis
tñ crib⁹ trib⁹. oz crĩe adulterii. crĩe fraudati
cẽsus. crĩe maiestat̃. v ñ. iz. c. q. z. Serui ĩ ꝓno
nos testificari ñ ꝓnt. nisi ĩ qbusdã casibus. ꝛ
postea exꝓmunt sm legẽ: excetptis adulterii
crib⁹. fraudati cẽsus accusatõib⁹. ꝛ crimine
maiestat̃: q ad salutẽ ꝑncipis ꝓtinẽt. Quidã
etiã addũt duos casus. vnus ẽ cum maritus
dicit occidisse vxorẽ. sm legẽ humanam de
ficariis. ali⁹ ẽ cum agit̃ de occiso dño. Si ꝛo
ĩterogatus suus de his q̃ ꝓtinẽt ad alĩũ q̃
ad suum dñm: aut ẽ defectus ꝑbatõis: aut ñ.
Si ẽ defect⁹ ꝛcipit̃ ad testimoniũ. vñ. 4. q. 3ª.
Serui rñso tũc credẽdum ẽ cum alia ꝑbatio
ad eruẽdam ꝛitatẽ ñ ẽ. Si ꝛo ñ sit defect⁹ ꝑ
batõis ñ erit admittẽdus. Ad illud quod
obr̃ de mlribus rñdit. q ꝛgulr̃ mlr̃ ñ est ad-
mittẽda ad testimoniũ nisi ĩ quibusdã casib⁹
in quibus etiam mulieri cõceditur accusare.

vñ distīguit ī causis. aut enī causa criminal' est aut ñ criminalis. Si criminalis ñ admittit nisi suā aut suox iniuriā psequat': ⁊ ī crīe lese maiestat': ī quib⁹ casib⁹ pmittit ei accusatio sic hr̄ i⁹.q.3. Si ẋo ñ sit criminalis causa ut pecuniaria vel mr̄imonialis admittit mulier ī testimoniū. Ad illud ẋo qō obr̄ q mulier ī testimoniū admittit ẋitat' dīne dō. q hoc ñ ē gr̄iale nec regulare: ꝺ ē p̄uilegium gratie. P̄uilegia ẋo paucox ñ faciūt legem coēm. nat⁹ ē aūt spūs pphetie mulierib⁹ ea rōne: qua de muliere ẋgine: de qua nat⁹ ē xp̄us: ne .s. otēnat' muliebris sex⁹: ⁊ ne ꝓpter culpam Eue credat' a dño reꝓbat⁹: ⁊ iō non est ad ꝺñtiam trabēdū spāle p̄uilegiuz mulierox.

Ad illō ẋo qō obr̄ de pueris dō q pueri īfra .14. ānū nō sunt recipiēdi ad testimoniū quā diu sunt infra illā etatē. Cū ẋo illā ptrāsierit p̄nt ferre testimoniū de his q̄ ī minori etate viderūt: quēadmodū ⁊ docē ea que ī minori etate didicerūt. sic dr̄. 37. di. auctoritate beati Elemēt. Absurdū ñ erit si aliq̄d ex eruditiōe coī ac liberalib⁹ studiis que forte in puericia attingit ad assertōem veri dogmatis īferat

Ad illud ẋo qō obr̄ de puero. 30. diox testificāte innocētiā btī Lucii rn̄det. miracula diuina sunt admirāda: ñ ī exemplum humane actionis trabēda. Ad illud ẋo qō queritr̄ de paup⁹ dō ē. q ē paup volūtate ⁊ paup necessitate. Paup necessitate solū cupit diuitias. paup ẋo spū seu volūtari⁹ ꝺtemnit diuitias tales ꝓpter eternas. In p̄mo p̄sumptio est vt p pecunia mētiret'. ⁊ ideo ē a testimonio repellēd⁹. In z⁹ ẋo nulla p̄sumptio ē. ⁊ iō ad testimoniū ē maxime idone⁹: cū de ei⁹ fidē ⁊ de ẋitate maxime p̄sumat'. Ad illud ẋo qō de domestic⁹ obr̄. aut q idone⁹ pater filio: vel patri fili⁹ testis ñ ē gr̄ialr̄: ꝺcedit' excepti casib⁹ trib⁹. p̄m⁹ casus ē ī testō. vñ pater pōt esse testis ī testō filii testātl. z⁹ casus ī successi one. pater enī ⁊ mater admittūt' ad pbādū gen⁹ vel etatē filii. ſm q dic̄ decretal' ti°. de legitimitate q̄ ponit casuz de quodā: qui nutriebat puer̄ quē dicebat eē filiū suū nō legitimū ꝺ spuriū: ꝓcessu tp⁹ duxit vxorē q̄daz mulierem: quā dū nutriret puer̄ tenebat in domo: ⁊ susceptis ex ea liberis predict⁹ puer dic̄ se br̄dē: ⁊ cū eis br̄ditatē debere imptiri. Queritr̄ quō illud possit improbari: ⁊ rn̄dit papa q credēdū ē ẋbo mulieris ⁊ viri. z⁹ causus ē ī matrimonio. vñ dic̄ decretal' q pētes frēs. cognati vtriusq; sex⁹ ī testimoniū filii ⁊ filie ad matrimoniū ꝺtr̄ahēdū sunt admittē di. Ad illud ẋo qō obr̄ de layd q p̄nt ꝺtra clericos testificari. intellr̄ ī cā ciuili. in cā ẋo criminali ñ admittūt' nisi cū distīctōe: q̄ supp habita ē qōne de p̄sona accusatoris. ti°. vtrū inferiores possunt accusare supiores. Ad illud aūt quod obr̄ q homo nō pōt esse testis ī causa sua dō. q cū clerici introducūt' testes ꝓ ecclesia sua: ñ intelligūt' esse testes in domestico negocio: vel ī ꝑpio: ꝺ p ecclia: q̄ mr̄ ē omniū paupex. ⁊ rō ē: qa causa ecclesie nō est cā singulox canonicox: ꝺ cā xp̄i ⁊ paupex ſm q dr̄. 14. qōne. z.

Postea querendum

est de fide testib⁹ adhibēda: ꝺ hec qō ꝺpetēti⁹ determinabit' infra: cū quer̄t de ꝓcessu iudicioꝝ. Quātū g̃ ad vltimū q̄rit' vtꝝ licitus sit testi p testificādo pecuniam recipe. Ad qō sic. Aug. ad Macedoniū. Nō dz iudex vēdere vel̄ iudicium: aut testis vel̄ testimonium. Itē aug⁹. ad eūdē. Cū iudicia ⁊ testimonia: que nec ẋa nec iusta vēdēda sunt: imo qua ⁊ falsa vendūt': multo scelerati⁹ pecunia sumit': qa scelerate quāuis a volētib⁹ dat'.

Con̄. 4. c. q. 3. Lex canonizata vēturis ad iudiciū p accusatorē vt ab his p quos fuerūt postulati sumpt⁹ ꝺpetēter mittrēt' etiā si in pecuniaria causa testes sūt ab alterutra pte producēdi. Si ad hoc rn̄sio facilis. Nā aliud ē p testificatione mun⁹ accipe. aliud sumptus necessarios pcipe. p̄mū enī nefas ē ⁊ p̄uaricatio. vñ dic̄ btus Grego. Si spes muneris sꝺtrahit' ꝺfestim a ꝺfessione iusticie recedūt. uñ acceptio munex p̄uaricatio ē ẋitatis vñ ⁊ pro iusto dr̄. Qui excutit suas man⁹ ab oī munē iste ī excelsis habitabit. et ℔ idē ẋtel ligit' de iudice. sic hr̄. xi. q. 3. vñ Beda super Mat. Abiit iudas ad sūmos sacerdotes ⁊ cō stituerūt illi pecuniā ꝛc. Cū pro muneri⁹ falsū ꝺf quēlz testimoniū dicūt: qa pfecto qui p pecunia ẋitatē negāt: dn̄m p pecunia vēdūt Ipse enim dixit. Ego sū ẋitas. z°. ẋo licitū ē. s. sūpt⁹ nccios pcipe ī pdicto casu: cū opz ad locū remotū p testionio ferēdo pcedē. nemo enī teneat' ꝓuis stipēdiis militar̄. Si ẋo q̄rat an teneat' restituē ea q̄ p testimonio ferēdo recepit: determinabit' infra cum agetur de restitutionibus.

Extractatis que

p stionib⁹ circa p̄sonas q̄ q̄si eēntiales

sunt ī ostitutōe iudicii: oñter ḡrendū est de psonis que ḡsi accidētalr assistūt iudicio: vt ex pte iudicis assessores ⁊ officiales. ⁊ ex parte ptiū aduocati ⁊ ꝓcuratores. circa qō plura querūt. Primo vtr aduocat⁹ teneat ad iustū patrociniū: ⁊ iurisꝑit⁹ ad instū osiliū ī digēti oferēdū. z⁰ vtr iurisꝑit⁹ possit vē dere iustū osiliū ⁊ aduocat⁹. ȝ⁰ q̄ regrunt ad legitimū aduocatū.

Ad primū sic .. Imbro. ī li⁰. de officiis. Grādis culpa ē si te sciēte fidelis egeat: si scias eū sine sumptu esse: ⁊ famē tolerare. erūnas perpeti q egē erubescit: si ī cām ceciderit aut captiui tat⁹ suor aut calumnie: ⁊ nō adiuues. grandis culpa ē iurisꝑito miserabilib⁹ psonis sb trahere iuris osiliū: ⁊ aduocato st trahē patrociniū. Itē medic⁹ tenet paupi lāguido impendē curā ⁊ osiliū medicine: ꝑ⁰ q̄ dicit btūs Simac⁹. Nō ē grandis dria vtr letum inferas vel admittas. morte enī lāguidis ꝓbat infligere q hāc cū possit excludē: nō exclu dit. ȝ. vi. ḡ paupi oppressio iniuste tenet ad uocat⁹ impēdē procinii pari rōne. Itē dic lex dei. Exoꝺ. xȝ. Si occurreris boui aut asino inimici tui errāti reduc eū. Sȝ sic dic apostolus. i. Cor. 9. Nūqd de bob⁹ cura ē deo: aut ꝓpr nos vtiq hoc dic. Si ḡ bouī inimici erranti tenemur sbuenire. ḡ multo forti⁹ iurisperit⁹ paupi ignorāti tenet osulē. Itē dic lex in eodē. Si videris asinū odiēt te cecidisse sub onere: ñ ptrāsibis: ꝑ sbleuabis cū eo. Si ḡ oppresso asino inimici tenet qlibȝ impēdē adiu toriū ꝑ⁰ legis lrāȝ. ḡ multo forti⁹ oppsso pau peri tenebit aduocat⁹ impēdē patrociniū ad tenēdā cām. Nō absolute ocedēdū ē. Tenēt enī mīsabilib⁹ psonis q̄ ñ hñt qd tribuant: ⁊ ꝓpter defectū osilii ⁊ patrocinii amittūt cās suas: ⁊ grauāt iniuste: legisꝑiti osiliū: ⁊ ad uocati patrociniū. ⁊ lꝫ p legē qua tenēt sbue uenire ī digēti: tñ p legē nālē ⁊ euangelicā q̄ dr Mat. 7. Quecūq vultis vt faciant vobis homines facite illis.

Consequenter queri tur vtr officiales assessores ⁊ aduocati possint p osilio iuris seu dictamine ⁊ patrocinio pecuniā recipe. Ad qō sic. Symonia ē studiosa volūtas emēdi vel vendēdi spūale. Si ḡ osiliū iuris seu dictamē ⁊ patrocinii spualia sūt: hec vēdē vel p istis pecuniā sumē symoniacū erit. Itē ꝑ⁰ aug. ad Macedoniū. Nō oꝛ iudex vēdē iustū iudiciū: nec testis verū testimoniū. ḡ nec aduocat⁹ poterit vēdē iustū patrocinū: vl iurisꝑit⁹ iustū osiliū. ꝓbatio. sicut enī iustū iudiciū iudici ⁊ vex testi moniū testi ē gratis ocessum a deo: ⁊ iō gtis impēdēdū. iux illō ꝓceptum Mat. io. Gratis accepistis: gratis date. Silr iustū procinium aduocato: ⁊ iustū osiliū legisꝑito. Contra Grego. Justū ē vt illi osequāt stipēdiū q̄ p tempore suū omodare repiūt obsequū. ḡ cum aduocati ⁊ assessores suū omodēt obsequm iustū erit vt osequāt stipēdiū. Itē Aug⁹. Sūt psone inferiozis loci que ab utraq pte ñ insolēter accipiūt: sic officialis: cui admoneꝺ officiū. et ē ī epla ad Macedoniū. Itē augustin⁹ ad eundē. Nō ideo oꝛ iudex vēdē iudiciū aut testis testimoniū: ga vēdit aduocatus iustū patrocinium: ⁊ iurisperit⁹ vex osiliū. R⁰ ꝑ⁰ aug. ad Macedō. dicētē de psonis inferiozis loci vt officialib⁹ ⁊ assessoꝛib⁹ ⁊ aduocat⁹: q̄ non insolēter tales psone accipiunt: ⁊ ab his extorta p īmoderatā imprbitatē repeti solēt data p tolerabilē osuetudinē nō solēt: magisq̄ reꝑhēdim⁹ q talia inusitata repetierūt q̄ ea de more sumpserunt qm̄ necessarie psone reb⁹ humanis uel mutāt bi⁹ omodis vl tenēt. Xistīguim⁹ ḡ circa officiales. Aut enī hēnt certū stipēdiū sibi assignatū aut non hñt. Si habēt nihil omnino pñt recipe sic dic aug⁹. de xbis oñi sup illō Luce. ȝ. Neminē ocutiatis. ꝛc. Quicūq stipēdia publica de certo osequt si ampli⁹ querit tāq calumniator ⁊ ocussor Jobis snīa odēnat. Si xo non habet. distinguēꝺ. q̄ fm osuetudinē ⁊ morē recipe pōt. p īmoderatā xo imprbitatē non poterit licite. Uñ aug. Q extorta p īmoderatā imprbitatē ab bis repeti solēt

Circa assessorē xo ⁊ aduocatū distinguit q̄ moderatum salarium recipe pñt licite. im moderatū non pñt. Moderatū autē salariuȝ attēdi oꝛ p osideratōeȝ quatuor. Primuȝ est quātitas cause. z⁰ labor. ȝ⁰ scīa ī assessore ⁊ facūdia ī aduocato. 4.⁰ osuetudo regionis. Scōm hoꝛ q̄tuor osideratōem salariū mai⁹ ul min⁹ oꝛ taxari. Sic enī dic btūs Leo. 61. di. Pro laboꝛib⁹ multis. p moꝛib⁹ castis. p actionib⁹ strenuis pmiū debet. Et itex sic dic lex canonizata. Arcent a pfessione aduocatoruȝ q cū graui damno litigatoꝛis ⁊ deꝑdatione potētes inueniūt. Nō tñ q̄ postq̄ cā īcepta ē nullū pactū oꝛ aduocat⁹ facē cū litigatore: ꝑ⁰ q̄ oꝛ ī canone. Nō licet aduocato ulli oꝛtū

inire cū eo litigatore: quē ī ꝑpā recepit fidē: nec ex industria iurgiū ꝓtrahē. Ad illō ꝙ qō obr̄ ꝓmo ꝙ iustū ꝺsiliū ⁊ patrociniū res spūales sunt ꝺō.ꝙ vex ē fm se ꝺsiderata: tñ labor in ꝺsceptādo ī ꝺsputando de his que ptinēt ad iuris ꝺsiliū ⁊ ad cause patrociniū corporalia sunt. Et ī cōne istox dic Aug. ꝙ aduocat⁹ pōt vēdē iustū patrociniū ⁊ legisperit⁹ iustū ꝺsiliū. Si aūt sine labore posset legisperit⁹ rñdē petēti ꝺsiliū: nō ē aliqua ratio quare posit recipe: imo qō gratis accipit ꝺz gratis dare fm ꝙ dr̄ Mat.io. Grat̄ accepistis gratis date. Ad illud xo qō obr̄ de iudice ⁊ teste: q nihil pñt recipe: pari rōe nec aduocat⁹ nec legisperit⁹. rñdeō.ꝙ non ē sile. Nā sic dic aug. ad Macedoniū. Judex ⁊ testis inter vtrāq; ptē ad examē adhibēt. Jurisperit⁹ xo ⁊ aduocat⁹ ex vna pte ꝺsultūr: ⁊ ī nō ꝺz iudex iustuz vēdē iudiciū: aut testis vex testimoniū: lz aduocat⁹ vēdat patrociniū iustū: aut legisperit⁹ iustū ꝺsiliū. Si aūt obiciat ꝙ officialis aut assessor fm hāc rōnē ñ pñt recipe salariū: q adhibēt ad examē iudicii inter utrāq; partē. ꝺō.ꝙ ñ debēt accipe salariū sic ꝑciū iudicii vel examinis: ⁊ solū sic stipēdiū laboris inx illō Math.io. Dign⁹ ē operarius mercede sua.

Deinde queritur

q̄ requirūt ad legitimū aduocatū. Ad quod br̄ notādū: ꝙ regrūt ad officiū legitimū aduocati ꝑsona ꝙgrua. causa iusta. mod⁹ debit⁹ affect⁹ pi⁹. Circa ꝑsone ꝙgruitatē ꝺz ꝺsiderari bontas. stat⁹. grad⁹. officiū. ꝓpter defectū bontati phibēt infames. heretici. pagani excōicati. vñ. 3. q. 7. Infames ñ pñt esse ꝓcuratores vel cāx patroni. Et itex ca. 4. q. 1. dicit ꝺciliū. Q oēs infamie maclis respsi. i. istriōes aut turpitudīb⁹ sbiecte ꝑsone. heretici etiam seu pagani ab accusatōe. phibēt. phibēt pari rōne ⁊ ab aduocatōe. Itē ꝓpter defectum stat⁹ phibēt monachi. vñ dic Eugeni⁹. io. q. .i. Placuit nr̄o coī ꝺcilio null⁹ monach⁹ pro lucro terreno nephādissimo ausu de monasterio exire ꝑsumat. ⁊ seqt. Necꝙ ī qbuscūq; negociis sese implicari: sit claustro suo ꝺtēt⁹ ga sic pisces sine aqua caret vita: ita sine monasterio monach⁹. sedeat itaq; solitari⁹ ⁊ taceat: ga mūdo ē mortuus: deo aūt vivus. aḡscat nomē suū. monos enī grece latine vnus achos tristis. inde monach⁹ dr̄. i. vn⁹ ⁊ tristis sedeat igit tristis ⁊ officio suo vacet. Ex ꝫ intellr̄ ꝙ ñ pñt cē aduocati monachi nisi forte ī cā sui monasterii. et ꝫ abbate impāte: sic dic decretal. Inno. ex de postl. c. i. Et idē ītel ligit de regularib⁹ canonicis: sic dicit ibidē.

Itē ꝓpter idoneitatē grad⁹ phibēt clerici ī sacris ordīb⁹ ꝺstituti: ⁊ etiā in minoꝛib⁹ bñficiati. ⁊ hoc coram iudice seculari. vñ dicit ꝺciliū lateranen. Clerici ī sbdyaconatu ī ordinib⁹ etiā minoꝛib⁹ bñficiis eccliastic⁹ sustē tex corā iudice seculari ī negocijs secularib⁹ aduocati fieri ñ ꝑsumāt: nisi ꝑpam cām vel sue ecclesie fuerīt ꝓsecuti: aut ꝑ miserabilib⁹ ꝑsonis forte que ꝑpas cās admīstrare ñ pñt. ex de postl. Corā xo iudice eccliastico dicunt nō esse ꝓhibitos ab aduocatiōe nisi sacerdotes solos. Un̄ decretalis Grego. io. Cū sacerdotis sit nullis nocē: oīb⁹ velle ꝓdesse: nō nisi pro se ipso ⁊ eccl̄ia sua: vel si necessitas ꝺ ūmine at ꝑ ꝑsonis ꝺiūctis vel miserabilib⁹ sibi ē licitū postulare. Itē ꝓpter distinctionē officii ꝓhibet iudex ga sic dic beat⁹ Damasus. Accusatores ⁊ iudices ñ idē sunt: ⁊ ꝑ se accusati ꝑ se iudices. ꝑ se testes. ꝑ se accusatores. vnusq; q̄ ī suo ordine. Aduocat⁹ aūt stat ī causa aut ꝑ parte accusatoris: aut ꝑ parte accusati. et hec distinctio hr̄ fm canones. Nō tñ fm legē humanā canonizatā. ff. ti. de postl. distīctōem aliam. Quidā enī ꝓhibēt omnino postulare. vel ꝓpter etates minoꝛes. 18. ānoꝛ vel ꝓpter casum vt surd⁹ q ꝓcus nō audit. Alii ꝓhibēt ne ꝑ aliis postulet vel ꝓpter sexū vt femine. uel ꝓpter casum ut utroq; lumine orbati: ul̄ ꝓpter notā ifamie ⁊ turpitudīs. his ꝑsonis ꝑ se allegar̄ ꝑmittit. ꝑ aliis postulare ꝓhibēt: nisi forte ꝑ certis ꝑsonis: ut ꝑ pētib⁹ pro liberis. ꝑ frīb⁹ ⁊ sororib⁹ ⁊ hi⁹. q̄ determināt a iure. 3. q. 7. Hec igit sunt attendēda quātū ad ꝙgruitatē ꝑsone. Ex pte cause regrit iusticia vt nō foueat cām iniustā. vñ hēt Leuit. 19. Nō facies qō iniquū ē. et eccliastici .4. Pro iusticia agonizare. Ex parte modi debiti regrit iust⁹ ordo. ⁊ modestus sermo. ut ñ ꝓducat falsos testes ul̄ sbornatos: nec falsa instr̄a: nec allegare leges falsas: ⁊ faciat sicut ꝑcipit iuste qō iustū ē exequeris. in quo ꝑcipit iustus ordo. Item modestus sermo requirit fm ꝙ ꝑcipit. 23. eccliastici. Aux ⁊ argentū tuū ꝺsla: ⁊ xbis tuis facito stateraz: ⁊ frenos ori tuo rectos. ⁊ attende ne forte labaris ī lingua. Item eccliastici. 22. ꝓpter hoc dr̄. Quis ꝺbit ori meo custodiā ⁊ sup labia mea signaculū certū: ut nō cadam ex ipsis ⁊

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

labia mea pdant me. Itē regrit pter pdicta affect⁹ pi⁹ vt.s. paupes ⁊ pupillos oppssos tueat ꝙ pcipit. Isa.i. Subuenite oppsso. defendite viduā. Inde ē ꝙ pcipit i lege exo. xxiij. Si videris asinū odiēt iacē sb onere: non ptrāsibis ꝙ sbleuabis cū eo. Si g̃ hec lex serua bat i asino odient oppsso: multo magis erit seruāda i psona paupis uel pupillo p iuriā oppressо. Ex hac igit lege tenet aduocatus oppssuz paupem releuare. Sic igit terminat hec pars in qua agit de personis q̃ ꝯstituūt in iudicio. Ordinis ōntia requirit ītrere de pcessu iudicii: ppter quod dat lex Leuit. xix. Juste iudica: primo tuo nō facies qđ iniquū ē: nec iniuste iudicabis. Et i ps. Juste iudicate filii hominū. i quibus manifeste pcessus debit⁹ iudicio⁊ pcipit: ⁊ iniust⁹ seu idebit⁹ phibet. Preter aūt pdictas ꝯditiones q̃ tacte sut circa psonas iudic. rei. ⁊ actoris. ⁊ testis que ptinēt ad debitū pcessuz iudicii: ingrenda sunt ista. De triplici pcessu iudicii. De ordine pcessus iudicii. De ingsitōib⁹ ⁊ purgatiōib⁹. De ꝯfessiōib⁹. De pbatōib⁹ in gñali. Spāl̃ de pbatione per testes. De probatione propter presumptionem.

De triplici autem

processu iudicii dic̃ Innoc. iij⁹. in cilio gñali Ad corrigēdos excessus: vt de notoriis excessib⁹ taceat: trib⁹ modis pōt pcedi. p accusationē. denūciatōem. ⁊ ingsitōem. Et tñ in omnib⁹ diligēs adhibeat cautela: ne forte p leue ꝯpendiū ad graue dispēdiū veniat: sic accusatōem legitimā precedere dz inscriptio sic denūtiatōem caritatiua amonitio: ⁊ ingsitionē clamosa insinuatio puenire. Dz q̃rit in pmis ex qb⁹ sanctionib⁹ dīne legis accipit iste triplex pcessus. Nā sic dic̃ Iero. sic illō quod introducit ad pbādū fidē nō hz robur nisi ex testō nouo vel veteri veriet: ita nec iudicialis sanctio auctoritatē videt habere: nisi p nouā vel veterē legē ꝯfirmet. Item qua rōne iste triplex iudicii pcessus distīgui tur merito dubitat. Nā iurispiti distinguūt sic ꝙ in accusatione agit ad degradationē. et ideo accusator dz se obligare ad talionem vñ pter hoc dic̃ Innoc. ꝙ accusatiōez pcedat legitima inscriptio. Itē i denūtiatiōe agit ad pnām ⁊ correctionē. et ideo dz pcedere caritatiua admonitio. Itē i ingsitiōe agit ad amotionē ab admīstratione. Dz qa i platis maxime esset periculosuz: si quecunq delatio admittet: nō ingsitiōez dz pcedē clamosa insinuatio: vt sicut dicit Innoc. false ⁊ maligne criminatiōi ianua pcludat. Sed obj. Dic̃ enī beat⁹ aug. ꝙ i iudiciis seu plectēdo seu ignoscēdo hoc solum dñ agit vt vita hominū corrigat. g̃ i pcessu accusatōis male agit nisi agat ad correctionē. Nō g̃ ꝯuenienter distinguūt pcessus denūciatōis ⁊ accusatiōis: qa i vno agit ad correctōem: in alio ad degradationē. Itē dubitat si ingsitionem dz pcedē clamosa insinuatio. g̃ ingsitōem dr̃ p cedere denūtiatio. Nō enī videt differre clamosa insinuatio ⁊ denūtiatio. g̃ in pcessu ingsitionis includit pcessus denūciationis.

Itē querit quātū ad qđ intelligat insinuatio clamosa. Nā si itelligat quocūq modo. g̃ ad voces vulgi dz plat⁹ descēdē ad ingsitionē: cū tñ dicat iura. ꝙ voces vulgi vane sunt.

Rñ ad pmū. ꝙ iste triplex pcessus iudicii accipit ex legib⁹ noui ⁊ veteris testi. Processus inquisitōis ex Luc. xvi. vbi dr̃ de uilico ꝙ defamat⁹ ē apd dñm suū. qñ dissipasset bona illi⁹: cui dixit dñs. Quid hoc ē qđ audio de te. redde rōnē vilicatōis tue. Et ex li. gñ. is. vbi dic̃. Clamor sodomoꝝ ⁊ gomorreorum multiplicat⁹ ē: descēdā ⁊ videbo utꝝ clamorē q̃ venit ad me opē ꝯpleuerint. Ex qb⁹ manifeste pbat ꝙ nō solū cū sbdit⁹: ueꝝ etiā cū plat⁹ excedit si p clamorē ⁊ famā ad aures supioris puenerit: dz corā ecclesie senioribus ueritatē diligēti⁹ pscrutari: ut. ff. si rei popo scerit qualitas cognita. discretio clpā feriat delinquēt. Itē pcessus denūtiatōis accipitur ex lege Leuit. v. ubi dr̃. Ita que audierit nocē iurāt: testisq fuerit ꝙ uidit aut ꝯscius ē: nisi indicauerit portabit iniqtatē suā: sup quē locū dic̃ aug. ꝙ indicari dz ei q potest p desse: ⁊ ñ obesse. cū. s. ē tale crimē: de quo alig pōt eē testis. qđ dic̃ lex testisq fuerit ⁊c. Et ista indicatio ē denūtiatio quānis istud habeat dubitationē sic infra dicet. Itē iste processus accipit manifeste ex Matth. xviij. vbi dr̃. Si peccauerit i te frater tuus corripe euz inter te et ipm solū. si nō te audierit adhibe unū uel duos. ꝙ si eos ñ audierit dic ecclesie.

Itē pcessus accusatiōis ex lege accipitur Deut. xix. Si cā fuerit inter aliquos ⁊ iterpellauerit iudices quē instū eē pspexerit illi insticie palmā dabūt: quē impiū ꝺdēnabūt: impietat. Ad ⁊m ꝛo qđ querit dō. ꝙ pcessus pdictus distinguit sic. In ingsitōe enī pcedit ad correctōem ex officio seu auctoritate iudic

Ūñ Innod.3°. Denūciāte fama vel deferente clamore plat⁹ officii sui debitū exequat descē dendo.s.ad ingsitōes. In denūciatōe ꝟo ⁊ accusatōe pcedit ad correctionē: ꝑ ex alteri⁹ delatōe:que fit duplr.vel ad correctiōem fm seueritatē iusticie qualis dz eē in accusatiōe vel ad correctionē ꝑ affectū mīe:qualis debz eīse in denūciatōe. Et inde ē q accusator: ga correctionē querit ꝑ seueritatē obligat se ad talionē.denūciator ꝟo nō.ga correctionē intē dit ꝑ mīam seu pietatē. Preterea ī ingsitione ꝺsideraf discretio ꝟitat⁹.ī denūciatione affect⁹ caritat⁹.ī accusatiōe terror seueritat⁹. Scōm ꝺ ḡ dō q ī hoc triplici ꝓcessu semper intēdit correctio delinqnt⁹ si sit ordinat⁹ ꝓcessus. Ad tertiū dō. q clamosa īsinuatio ⁊ denūciatio differūt.nā denūciatio fit p determinatā ⁊ certā psonā. Clamosa vero insinuatio indeterminate p famā.vñ sic ī ꝓcessu denūciatōis psona denūciāt⁹ ē loco accusatoris.⁊ ī ꝓcessu accusatōis psona accusant⁹ est loco actoris.ita ī ꝓcessu ingsitōis loco auctoris ē fama seu delatio clamoris.vñ dic Inno 3°.q. ī ingsitōe ē idem actor ⁊ index. Sz denūciante fama vel deferēte clamore plat⁹ officii seu debitū exequat. Ex hoc igit pz q ꝓcessus ingsitōis nō includit ī se ꝓcessuz denūciationis. Ad vltimū uero dō.q clamosa insinuatio ñ intellī ꝑ voces varias vulgi.ꝺ ꝑ uoces psonaꝝ graniū ⁊ honestaꝝ.vñ Innod.3°. Si excessus p clamorē ⁊ famā ad aures superioris puenerit: nō qdem a maliuolis ⁊ maledicis:ꝺ a prudis ⁊ honestis:nec semel tātū ꝺ sepe qō clamor innuit.gñ.is.et diffamatio manifestat.Luce.16.dz cora ecclesie seniorib⁹ ꝟitatē diligēti⁹ pscrutari.

Secundo queritur

de ordine pcessus iudicii.Circa quod nōndū ē q variaf ordo multiplr. Aut enī factū ē notoriū ⁊ euidēs:aut latēs. Si euidēs ē:tūc pcedit iudicio sine accusatōe accusatoris: sicut declaratū ē supꝝ qōne de officio iudic.ti°.utꝝ possit iudex sine accusatore iudicare. Si ꝟo factū sit latēs: pcedit ordine ꝑus determīato Quia aut deferf crimē p clamorē fame. ⁊ sic tūc supdictū ē pcedit ordine ingsitiōis. Aut deferf p actionē determinate psone.et ꝺ vel ꝑ viam caritat⁹:⁊ tūc pcedit p denūciatōez quā pcedē dz caritatiua admonitio. Aut ꝑ viā seueritat⁹.⁊ tūc pcedit p accusationē:quā debz pcedē inscriptio. Uiā ḡ denunciationis relingm⁹ ingsitōi sequēti: cū de pcept euangelid agat:ga ibi pleni⁹ pōt ingri. Uiā ḡ ingsitionis determinabim⁹ ī sequēti⁹:ga ipsa ꝓpe accipit ex lege Dopsi.filī ⁊ accusatōis. In pñti tñ gīalr de ordine iudicii q̄rit. ī quo.s. ostituit actor.reus ⁊ index. Tā ꝑ humanas sanctiones ⁊ canones.ordo iudiciari⁹ sic dispo sit⁹ ē:vt ꝑmo actor determinet regsitio iudic 2° determinet auctoritas iudic.3° fiēt citatio rei ⁊ punitio otumac.4° ocedāt exceptiones 5° ocedāt recusatōes.6° formet libel⁹.7° determinēt satisdatōes.8° ocedūt dilatōes. 9° fiēt litis otestatio cum iuramēto de calūnia Deinde ꝟo sequūt partiū interrogatōes.et si reus negat ītroducūt ꝓbatōes. qb⁹ examinatis snīa ferf ⁊ vī iste ordo multiplī peccare. Primo ga fere oīa que añcedūt interrogationē partiū ñ determināt ī iure dīno.⁊ tñ ibi ꝑcipit. Nō addes qcq̄ vel minues ad ꝟba: q̄ ego loquor.deut.4. Itē p ista q̄ pcedūt añ q̄ possit discuti ꝟitas: differt iusticia: ⁊ frequētissime impedit:vt uideat fere ī omnib⁹ causis impletū illō Isa.59. Cōuersuz ē retrorsum iudiciū ⁊ iusticia lōge stetit: ga corruit ī platea ꝟitas ⁊ equitas nō potuit ingredi. Itē cū lex dei plena sit ⁊ pfecta. vñ Deut.4. dī. Hec ē nostra sapiētia ⁊ intellect⁹ cora populo. ⁊ segt. q̄ ē alia gēs vt hēat iusta iudicia ⁊ vniuersam legē.ḡ ad oē iudiciū termināndū sufficiūt pcepta iudicialia dei. supfluē igit videt pcedētia:⁊ ad nocumētū ītroducta. Itē vñ habuerūt homines q supra diuinas leges posset alias leges condere. Nam in ps.p reprobationē ꝺ añxpo dī. Constitue dñe legislatorē sup eos.sciāt gētes qm hoīes sunt. Rn⁹ dō.q q̄dam introducūt ad ordinē iudiciariū ꝓpter necitatē.q̄dā ꝓpter vtilitatē.q̄dā ad repellēdā inigtatē. Propter necessitatē ordis iudiciarii introducunt ea sine qb⁹ ñ pōt iudiciū termīari. ⁊ ꝺ determināt ī lege dīna.vt ī pparatoriis ad iudiciū fgsitio iudic ⁊ auctoritas iudic: ⁊ citatio rei cuz pena otumac. De ꝛquisitione iudicis dī Deut.17. Si difficile ⁊ ambiguū iudiciū eē p spexeris: uenies ad sacerdotes leuitici gnis ad iudicē q fuerit ī loco quē elegerit dñs. Et Exo.18. Cum accidēt aliqua disceptatio ueniant ad me inter eos ut iudicē. Est aūt necia fgsitio iudic:ga nullus pōt eē iudex ī sua cā. De auctoritate ꝟo iudic hēt in.16. Deut. Iudices ⁊ magistros ostitues ī portis tuis ꝛc. Auctoritas ꝟo ē ex ipsa ostitutione:fm q dī ad

hebr. c. Nemo sibi sumit honorē ꝛc. ⁊ ex iurisdictiōis determinatōe. Fm determinatū locū vñ dr̄. Deut. 16. In omnib⁹ portis tuis ⁊ p singulas trib⁹ tuas vt iudicēt populū. De citatione ꝛo rei ⁊ pena ꝛtumacis hēt numer. 16. Cōsurrexit Moyses ⁊ vocauit Dathan ⁊ abyron citando eos vt ꝛparerent coram ipō i iudicio. ibi etiā exp̄mit ꝛtumacia qua dixerunt. nō venim⁹. ⁊ sequit pena grauissima qua ad sniam Moysi absorpti sūt a terra. Citatio aūt necessaria ē: ga null⁹ absens nisi p ꝛtumaciā dz iudicari. hīc sup̄ dictū est. Ite i ꝓgressu iudicii nccia sunt ītrogatio ptiū. ītroductio probationū. diffinitio cāꝝ. Ingsitio necessaria ē ad sciēdā partiū intētione. Probatio ad ꝛitati discussionē. Diffinitio ad cause terminationē ꝑ⁹ q dr̄ Deut. 17. Cū audieris tūs gredientes pactū ⁊ ingsieris diligēter: ⁊ vez esse repereris: educes ad portā ciuitat ꝛc. ibi etiā segt. In ore duoꝝ vel trium stabit omne ꝛbū. Propter vtilitatē vero ⁊ ad repellēdā iniqtate nō discordātia a lege dei ītroducta sunt ꝑ⁹ canones ⁊ humanas leges. quedaz in fauorez auctoris. q̄dam ī fauorem rei. q̄dam ī suffragiū vtriusq. In fauorē enim auctoris introducit mod⁹ reqsitiōis iudic: ⁊ locus ⁊ auctoritas iudicant. mod⁹ citatiōis ⁊ punitio ꝛtumac. que tria quāuis possunt extrabi a iure dīno: tñ modificant a iure humano.

In fauorē ꝛo rei introducūt exceptiones. recusationes. libel⁹. Exceptiones que eliduntactionē actoris ꝑncipalr̄ otra malignitatem volūtatis. Recusationes que sunt declinationes iudic ꝓter suspitionē oppositā contra oppressionē potestat. Libell⁹ qui ꝛtinet intentionē actoris: ne possit postea īmutare otra p uersitatē ꝛitati. In suffragiū ꝛo actoris ⁊ rei introducūt satisdatōes. dilatiōes. ⁊ in litis ꝛtestatione de calūnia iuramētū. Satisdationes que dant a reo ⁊ a ꝓcuratorib⁹ actoris ⁊ rei q⁹ vsq; ad finē lit⁹ pmaneāt otra īiustā declinationē iudicii. Dilatiōes que ꝑncipalr̄ dant ad deliberandū otra p̄cipitationē cōsilii. Iuramētū de calumnia quo iurāt ptes se nō aīo calumniandi agere vel rn̄dere oē puersitatē doli. Ad illud qō ꝑmo obr̄ dō. q⁹ quānis hec nō determinēt in iure diuino: tn̄ ga sunt ꝛsona iuri dīno ⁊ ad ꝛseruatōez iustitie auctoritatē recipiūt a iure dīno cum p legē p̄cipiat Leuit. 19. Juste iudica ꝓmo tuo

Ad z⁹ ꝛo qō obr̄ q⁹ p iusta otingit ꝛitatez iustitie impediri. dō. q⁹ hoc nō ē ex actu p̄dicta ꝛstitutionū: ꝑ ē ab vsu iniquoꝝ: p qbus dr̄ Isa. i. Quō facta ē meretrix ciuitas fidelis plena iudicii iusticia habitauit ī ea. nūc aūt homicide argēti tuū versuz ē ī scoriā: vinū tuū mixtū ē aqua. Ad tertiū dō. q⁹ lex dei sufficiēs est ad omnia que sunt necessaria: tñ ga ē infinita boīum malicia: iō mīster legis reliquit statuē ⁊ determinare que sunt expedientia. vñ Deut. 17. Qui supbierit nolēs obedire sacerdotis impio ⁊ decreto iudic⁹ morietur. Ad 4⁹ dō q⁹ mīstri legis cū mīsterio recipiunt potestatē ꝛdendi leges de bis que expediūt iusticie. vñ ꝓuer. 8. dic̄ dīna sapia. Per me reges regnant: ⁊ legum conditores iura decernūt.

Consequenter querē

dum ē de ingsitōib⁹ ⁊ purgatōib⁹. quo ordine sit a plato ingsitio faciēda: ex p̄dictis manifestū ē. Ings tōez enī dz clamosa insinuatio p̄uenire ꝑ⁹ q⁹ dr̄ gn̄. 18. Clamor sodomorū venit ad me. ⁊ Deut. 13. Cum repti fuerint vir ⁊ mulier q faciūt malū in ꝛspectu dñi ⁊ trāsgrediūt pactū illi⁹: ⁊ hoc tibi fuerit nunciatū: cū audieris ingred diligēter. De purgatione aūt notādū ē q⁹ purgatio ē de obiecto crimine īnocētie ostēsio. Cū sic ingsitio pertinet ad plat̄ū: ita purgatio ad reū. Purgationis aūt due ponūt spēs. canonica ⁊ vulgaris Canonica ē que fit p iuramētū ⁊ bonoꝝ testimoniū. vulgaris ē que a vulgo est īuenta vt ferri candēt. aque ferentis: ⁊ monomachie seu duelli. Circa purgatōem canonicā dubitat vtr̄ vlr̄ debeat fieri p iuramētū: ⁊ vtr̄ ad purgationē possit quis cogi. Ad ꝑmū introducit lex Deut. xi. vbi dr̄ de inuento cadauere boīs occisi ī aliqua ciuitate: q⁹ maiores natu ciuitat illi⁹ veniēt ad interfectū: ⁊ lauabūt man⁹ suas ⁊ dicēt. Man⁹ nostre nō effuderūt hūc sanguinē: nec oculi nostri uiderūt. ⁊ hoc sup̄ vitulā cesam. Ex qua lege auctoritas purgatiōis p iuramētū manifeste accipit. Ite dic canon ex ꝛcilio Herdēn. z. .q. 4. Presbr si a plebe sibi ꝛmissa infamat⁹ fuerit ad arbitrium sui epi septē collegas sibi adiūget: ⁊ iurabit in sacro euangelio coram posito q⁹ crimē illatū nō ꝑpetrauit. Item ī eodē. Si mala fama de p̄sbro exierit ⁊ accusatores vel ei⁹ testes legales defuerūt cū denoiatis sibi vicinis p̄sbris quos scimus nolle piurare: sacramēto suo famā suā purget.

Contra. Canon btī Cornelii. Sacramentum

haſten⁹ a ſūmis ſacerdotib⁹ vel religs exigi niſi p rata fide minime cognouerim⁹: nec ſpō te eos iurare repim⁹. z. q. 4. Itē in eodem. Nos ſacramtū ab ep̄is neſcim⁹ oblatū. Ad qō rñdet. q ex his auctoritatib⁹ nō ꝓhibent omnimoda iuramēta fieri a ſacerdotib⁹: ſed tm incauta: ⁊ ea que ꝓ qualibet cauſa tpali ī iudicio offerūt. Cū aūt populari infamia ſacerdotes oppmūt: tūc ad inocētie ſue oſtenſionē iuramēta debēt offerre. Unde Grego. Si qs epūs aut qlibet ſacerdos a populo accuſatus fuerit: ⁊ certi teſtes inuēti non fuerint q criminis illati ⁊itatē dicant: iuſiurandum in medio fiat. ⁊ illū teſtē ꝓferat de īnocētie ſue puritate: cui nuda ⁊ apta ſunt oīa. ad hebr. 4. Itē dubitat utꝝ ſit qs ad purgationē p iuramētū ꝓpellēd⁹. viſum aūt fuit qbuſdam q nō ꝓpter religationē iuramenti. Itē ꝓpter canonē Leonis pape. z. q. z. Inditū ē fratres qualī mali boīes ī me grauia crimina ꝯfinxerūt. Quāobrē ego Leo pōtifex ſancte romane eccleſie purifico me. hoc aūt facio: nō legē prescribo ceteris: qua id facē cogāt. Ecce ſūm⁹ pontifex ſe ipm purgat: nec tñ ceteris neceſſitatē purgādi pſcribit. vñ dat intelligi q ſatiſfactio purgatiōis ī volūtate ꝯſiſtit accuſati: nō ī arbitrio iudic. Conī. Canon Leonis pape. z. q. 4. Sacerdos ſi ſuſpitioſus aut incredibilis ſuo ep̄o aut religs ſuis ꝯsacerdotibus ſue bonis ⁊ iuſtis de ſuo poplo hoīb⁹ fuerūt ne ī crimine aut predicta ſuſpitiōe remaneat: cū trib⁹ aut qnq; aut ſex bonis ac vicinis ſacerdotib⁹ exemplo Leonis pape: q. iz. epōs in purgatiōe habuit: ſi ſuo ep̄o viſum fuerit ac neceſſe eē ꝓpter tumultū populi pſpexerit cū iuſtis ⁊ bonis boīb⁹ ſe ſacramēto coꝛā poplo ſup quatuoꝛ euāgelia vato purgatū eccleſie reddat. R⁹ dō. q ī arbitrio iudicis non ī volūtate accuſati ꝯſiſtit ſatiſſactio purgationis. vñ dic decretaliſ Alexādri tertii. q ſi de aliquo crimine laboꝛat infamia: accuſatoꝛe ⁊ teſtib⁹ deficiētib⁹ parrochian⁹ ep̄i ad purgationē ē p ipm ep̄m ꝯpellēd⁹: niſi forte ſup ipō ad ſupioꝛē iudicē duxerit appellādū. Illud vo qō dic canon Leonis intellī de ſucceſſoꝛibus ſummi pontifid: q ñ hñt ſupioꝛē iudicē: ꝑ relinquūt dño iudicādi. De forma vero iuramēti canonice purgatōis ⁊ religs circūſtātiis: q̄ ſūt regrēda iuriſpitis ptermittim⁹

De uulgari uero purgatione merito querēdū ē. nā illa videt oꝛtū hr̄e ex dīna lege. vñ ī numeris. 5. dat lex ꝯtra mulierē ſuſpectā de adulterio: q offeraf ſacrificiū zelotipie ⁊ oblatio inueſtigās adulteriū: ⁊ accipiāt aque: ī qb⁹ cū execratōe ꝯgerant maledicta: ⁊ multa que ibi determinat: ⁊ sic bent mulieri ad bibēdū aque: ille. ⁊ si rea eſt ꝯputreſcet femur ei⁹. ſi īnoꝛia illeſa erit ⁊ faciet liberos. ex qua lege videt examinatiōes p ferꝝ candēs ⁊ aquā feruentē ꝓbari. Itē examinatio furti achoꝛ facta ē p ſoꝛtes. Joſue. 7. ⁊ ingſitio ōobediētie ſeu trāſgreſſiōis Jonathe. i. R. 14. Ex quo videt idē ꝓbari. Itē probatio p monomachiā ⁊ p duellū approbari p ꝯflictū Golie ⁊ Dauid. p. R. 17. Itē dic ꝯciliū garimanēſe. z. q. 4. Sepe ꝯtigit vt monaſteriis monachoꝝ furta ꝑpetrēt: idcirco ſtatuim⁹ vt qñ ipſi frēs de talib⁹ expurgare ſe debēt miſſa ab abbate vel ab alio celebretur pñtib⁹ frībus. ⁊ sic expleta miſſa oēs coīcent in hec ⁊ba. coꝛp⁹ dñi ſit tibi ad ꝓbationē bodie. Itē ī eodem dic canon. Statuit ſancta ſynod⁹ vt ſi duo de adulterio accuſati fuerīt ⁊ ambo negauerīt: ⁊ oāt ſibi ꝯcedi vt alter illoꝝ vtroꝝ dīno purget iudicio. Si vnus inde ceciderit ambo rei habeāt. Ex his igit manifeſte ꝓbari videt q deficiētib⁹ ꝓbationib⁹ ⁊ negāte reo: poſſint ſi ſualeſcit ſuſpitio crīa p p̄dicta indicia ingri. Itē rōne arguit: cui nullo modo credēdū ſit aliquo tēpoꝛe eccleſiā errāſſe: nec ī fide nec ī decretis iuſticie. In veteri aūt teſtamēto conceſſe ſūt hi⁹ examinatōes p exempla ⁊ leges: ⁊ ī nouo teſtamēto p canonū ſanctiones. g̃ ñ erit aliquo modo dicē ī examinatōe iſtoꝝ iudicioꝝ ꝯtineri erroꝛē: nec erūt ſicut illicita reꝓbāda

Conī. Dic canon beati Stephi pape. Ferri candentis vel aque ferūt examinatōe ꝯfeſſionē extoꝛqueri a quolibet ſacri nō cēſent canones: ⁊ q ſanctoꝝ patꝝ documēto ſcitū nō eſt: ſuꝑſticioſa adinuētōe nō ē ꝑſumēdū. z. q. 4. Itē idē ibidē. Spontanea ꝯfeſſione vel teſtiū approbatione publicata delicta ꝯmiſſa ſunt. nr̄o ꝛgimini indicar̄. occulta vo ī cognita illi ſūt rēlinquēda: qui ſol⁹ nouit coꝛda filioꝝ hominū. Cū g̃ examinatio p hi⁹ iudicia ñ ſit de his que poſſunt iudicari p ꝓpriā ꝯfeſſionē vel teſtiū approbationē. g̃ in omnib⁹ his iudiciis uſpam⁹ nobis ea que diuino iudicio fuerant rēſuāda: quod eſt temptar deū: cū tñ prohibitū ſit. 6. Deut. Nō tēptabis dñm deū tuum. Itē decretū Nicolai pape ī eodem. Monomachiā ī lege ñ aſſumim⁹: quā p̄ceptā

fuisse ñ repim⁹:quā lz imisse quosdā legam⁹: sic̄ sanctū Dauid ⁊ Soltā sacra ꝑdit hystoria ꝑ. Reg.xvii.nusq̄ tñ vt ex lege teneat alicubi diuina sensit auctoritas:cū h ⁊ hi⁹ sectātes deū solū temptare videāt.ḡ hi⁹ iudicia:sunt penit⁹ reprobanda:⁊ purgatio ꝑ talia.Nō occedū ē ꝑ decretalem Innocen.tertii:ī qua de tēplariis q ī sbditos hi⁹ exercebāt dic̄. Fres templarioꝝ quosdā sbditos qñ de aliquo crimine infamāt:eos ferri candent iudiciū sbir̄ ꝯpellūt.qb⁹ ⁊ si qua exinde sequat exustio ciuilē penā infligūt.cū tñ hi⁹ iudiciū sit penit⁹ interdictū:vtpote ī quo de⁹ temptari videt

Ad illud ḡ qō primo obr̄ de sacrificio zelotipie dō.q lex illa introducta ē ꝑ ꝓmissionē nō ꝑ ꝯcessionē:fm quā dīna lex ⁊ humana ꝓmittit minora mala fieri ne fiant peiora. in quē modū oblatio libelli repudii introducta ē ꝓpter seuiciā iudeoꝝ q erant ꝓni ad interfectionē vroꝝ.sili modo ⁊ lex zelotipie ne valescēte suspitiōe adulterii perimerēt uxores.Nō aūt ꝑ ꝓmissionē introductū est ñ oz trahi ad imitationē. Ad illō ꝛo qō obicit ꝯnter de Achor ⁊ Jonatha ⁊ Dauid.dō.q illa facta scripta sunt ñ ad exēplū rei faciēde ꝑ ī figurā rei future.i.Cor.io. Dīa in figura ꝯtingebāt illis.Ingsitio enī ꝑ sortē:que facta ē ad inuestigādū pctm Achor ⁊ inobediētiā Jonathe figurat futuꝝ ⁊ gñale iudicium:qō ex insparo ptōrib⁹ supueniet: sic̄ iudiciū qō ꝑ sortē ē ab hoīe preuideri ñ pōt. vñ.z.Pe.3. Dies dñi veniet sic̄ fur. Silr̄ ꝛflict⁹ Dauid ⁊ Golie figt misteriū passionis dñice: in quo spūalis Dauid xp̄us de Goliat.i.dyabolo uelut duelli certamine triūphauit.vñ ⁊ omnia hi⁹ facta sunt dīna inspiratōe in figuram rei future. Ad ea ꝛo q obiciūt fm canones respondēdo sic̄ de sacrificio zelotipie q omnes illi canones introducti fuerūt ñ ꝑ ꝯcessionē boni: ꝑ ꝑ missionē minoris mali: ne peiora mala ꝯtingerēt. Inde ē q iudicia ferri candenti ⁊ hi⁹ ī iudicium ꝓ coīonē coꝛporis dñi mutauerūt: ⁊ maxime qa ī culpa erat hoīuz multitudo:quā ꝓpter pei⁹ vitādū oportebat tolerari in minori malo. vñ ⁊ ꝑ hoc intellr̄ canon Gregorii.Si vir q frigide nature esse dr̄ ꝓ vex iudiciū ꝓbare potuerit vxorē suaz nunq̄ se cognouisse sepat ab ea:qō intelligit de iudicio vulgari: que tñ postea diminuta malicia ꝓ sequētes canones ñ ꝓmittuntur.

Ad vltimū ꝛo qō obr̄ dō.ecclias nūq̄ errasse:qa nec hi⁹ ꝯcessit vt appꝛobaret: ꝑ ꝓmisit ne pei⁹ fieret.ꝑ ꝑ ⁊ ipsa lex eterna facit:que ꝓmittit multa mala fieri ñ solū vt ex eis eliciant bona:ꝑ etiā ne fiant peiora.

Consequēs est inquirere de cuictione rei p ꝯfessionē:quia ꝓdicto modo ꝓcedēdū ē cr̄ reū: cū crīe ñ pōt cuīci Conuīcīt aūt duob⁹ modis.aut p ꝓpām confessionē aut p ꝓbationē.ideo ꝓmo querēdū ē de ꝯfessione rei vtr̄ qs ex ꝯfessione ꝓpa sit damnād⁹.Nō ꝓbat p illud qō dic̄ Josue ad Achor.Confitere atq; indica qd feceris. Jos. 7.⁊ facta ꝯfessione furti lapidat⁹ ē. Itē idē ꝓbat p illud qō legit.z.Reg.i.de puero amalechita:q dixit se interfecisse Saul.cui ait Dauid. Sanguis tu⁹ sup caput tuū. Os enī tuū locutū ē aduersuz te dicēs. ego interfeci xp̄m dñi.⁊ iussit eū Dauid ī terfici. Itē ī euāgelio dic̄ dñs seruo q absc̄dit pecuniā dñi sui De ore tuo te iudico serue nequā. Itē dicit lex humana. Confessos in iure ꝑ iudicis hēri placet. Itē lex alia.Cōfessus ꝑ iudicato hr̄ ga quodāmodo sūia sua damnat. cui etiam ꝯcordat euangeliū Mat.iz. Ex ꝛbis tuis iustificaberis: ⁊ ex ꝛbis tuis cōdemnaberis.

Coñ.Humanū iudiciū quātū possibile est: dz imitari dīnū.Sz ī dīno iudicio ꝛfitēs ꝛr̄ se ñ damnat:ꝑ miam seq̄t.vñ ī ꝑs. Dixi confitebor aduersum me iusticiā meam dño:⁊ tu remisisti inigtatē meā.Et Isa.43.Narra si qd hēs vt iustificeris.ḡ nec ī humano ꝛfitēs ꝛr̄ se erit ꝺdemnād⁹. Itē pōt aligs falso ꝛfiteri ī iudicio humano vt si aligs ꝛfiteat se vnū hoīem occidisse q postea apparet viuus Constās est q talis ñ eēt damnād⁹.ḡ ñ ꝛfessio ꝛtra se facit ad dānationē. Itē dicit lex humana.ff.de qōnib⁹. Si qs voluntro maleficia ꝛfiteat ñ est ei fides adhibēda. Nōnūq; enim aut metu aut aliqua cā ī se lr̄ ē ꝛtra se ꝛfitent. Rñ fm q dicit canon. i4.ca.q.z. Cōfitē se qslīb⁹ pōt testari ꝑ se ꝛo mīme. Dicendū ḡ q exceptis casib⁹ qui determināt a iure glibz pōt p ꝓpām ꝯfessionē damnari. Ples aūt casus ī iure excipiūt.vn⁹ ē ī pueris.aliuꝰ ī ignoratib⁹ seu errātib⁹.tertⁱ⁹ ī inuitis.4⁹cū ꝯfessio fit ex ius.⁊ quedam talia. Ad illō ḡ q ꝓmo obr̄ dō q ñ ē ī ꝛtrariū qō obicit de ꝯfessione que fit ī foro dīno.Nā sic̄ ī foro humano distinguit ꝯfessio in iure ⁊ ex ius. confessio facta ex ius ñ inducit damnationē.sed ꝯfessio facta ī iure inducit. Ita dō. q ꝯfessio de pctis que fit ī pītu ex ius est.ga ante dīnū

Postea queritur

iudiciū quod est in morte: vel ante iudicium generale. ⁊ ideo ista ꝯfessio volūtaria ⁊ aīe penitent' merē mīam. ⁊ ꝯfessio que fiet post mortē vel in futuro iudicio nullā omnino cō sequit mīam: ⁊ reatū damnatiōis ostēdit. de qua ꝯfessione Sap. 5. Dicēt intra se penitētiā agentes ⁊c. Hi sunt quos aliqñ habuim⁹ in derisum. ⁊ segē. Talia dixerūt ī inferno hi qui peccauerūt. Silr quātū ad humanū iudiciū ꝯfitētes ī iudicio damnat: ⁊ ꝯfitētib⁹ ex iudiciū volūtarie ⁊ cū compunctione parcit. quēadmodū ꝯfitētib⁹ ex ius ex puersa gloria penā infert. vñ dic decretalis de quodā qui ꝯfitebat se adulteratū cū q̄dā: sic q̄dā fatui solēt interdū cū male fecerīt gloriari ꝓhibet Iz iura vicār regulariter ꝯfessionē ex ius fatā ñ ogare p̄iudiciū ꝯfitenti: isde tñ dz ab officio ⁊ bñficio suspēdi. Ad 2am iam pz rñsio qa illō ē de casib⁹ exceptis a iure. Ad illō q̄ obr vltimo de illo q vltro maleficia ꝯfitet. dō. q intellr de ꝯfessione p cruciatū extorta: de qua dic lex q reoꝝ ꝯfessiones p exploratis crīnibus ñ hēt. Et dic canon. 16. ca. q 6. Omnis ꝯfessio que fit ex necessitate fides ñ est. Confessio enī ī talib⁹ non dz extorqueri cessimū enī est de suspicione aut extorta cōfessione quēq̄ iudicare: cū magis cordis inspector sit de⁹ q̄ opis: non pōt humano ordem nari examine: quē de⁹ suo reseruauit iudicio

Illō q̄ quod dr vltro ꝯfitet. intellr de voluntate absoluta: nō inducta p metū vel dolores. Cā aūt ē quare talib⁹ ꝯfessionib⁹ ñ credit ga boies ī tormēt multotiēs agūt tāta impatia: q magis volūt mētiri q̄ tormēta pati.

Postea queritur de

probationib⁹. Et ꝑmo de ꝓbationib⁹ ī gñali. Est aūt ꝓbatio ducētio p argumētū rei dubie faciēs fidē. Sex aūt modis ad faciēdū fidem sumit argumētū ꝓbationis. p euidētiā facti. p famā. p iuramētū. p instrumēta. p p̄sumptionē. p testimoniū. Per euidētiā facti ꝓbatus est Chaim interfecisse fratrē. gñ. 4. Vox sanguinis frīs tui Abel clamat ad me de terra. Glo. Euidētia patrati sceleris ñ indiget clamore accusatoris. Itē p famam ꝓbat matrimoniū ctractū. vñ dicit decretalis. q si fama vicinie habet q̄ qdam vir quādam mulierē tanq̄ vxorē habuit: cū mrimoniū sit cōiunctio maris ⁊ femine cogenda ē mulier vt eidem viro affectu seruiat cōiugali. Item per iuramētū est ꝓbatio seu testimoniū īnocētie. sicut dictū est de purgationib⁹ fm legez Deut. xi. ⁊ exodi. xx. vbi dicit. Si quis cōmendauerit ꝓximo suo asinū suū ⁊ mortuus fuerit: iusiurādū erit in medio q̄ non extēderit man⁹ suas ad rem ꝓximi sui: suscipietq; dns iuramentum: ⁊ ille reddere non cogetur.

Item ad probationē p instrumentū legit in Jere. 32. Accepisse libzum possessionis signatum ⁊ stipulationes ⁊ rata ad probationem facte emptionis. Item de probatione per p̄sumptiones habet in tertio Regū. vbi Salomon adiudicauit filium mulieri que ꝯpassa ē interfectionē ipsius. De ꝓbatione vero per testes Numeri. 35. Homicida sb testibus punit. Nec aūt distinctio ꝓbationū assignata iurisperitis. Circa quam ꝓmo querit que sit ratio p̄dicte distinctionis. Nam non videtur distingui ꝓbatio que est per iuramētum ap probatione que est per testimoniū: cum testimoniū non feratur sine iuramento. Item dubitatur de ꝓbatione que est per facti euidentiam an interuenienti tali ꝓbatione seruandus sit ordo iuris: quia sicut dicit canon. 2. ca. q. i. Manifesta accusatione non indiget Et iterum dicit decretalis. q in criminibus notoriis nec accusator nec testis necessarius est: cū hi⁹ crimina nulla possint tergiuersatiōe celari: ergo ptermisso omni iuris ordine pōt sīa ferri: vbi est ꝓbatio per euidentiā facti.

Contra. i. Deut. Audite illos: ⁊ quod iust̄ est iudicate. Glo. Nullus debet iudicari nisi ꝓus auditus. ergo necesse est vt precedat citatio rei ⁊ interrogatio. Item dubitat de probatione que est per famā. Nam si per famā sufficiēs ē ꝓbatio ⁊ iusta: iusta fuit damnatio Saluatoris a Pylato: cum fama esset: ⁊ per ꝓncipes ⁊ scribas: ⁊ plebē iudeoꝝ: q̄ eēt malefactor. quod falsissimū est. Relinquit igitur q̄ non est per famam sufficiens probatio: nec iusta ꝺdemnatio. Item dubitat de probationibus per p̄esumptiones: ⁊ testimoniuz ⁊ per instrumēta. Sed de p̄esumptiōib⁹ ⁊ testimonio infra specialiter queret. De probatione aūt seu fide instrumētoꝝ: non est nr̄i negocii: ⁊ ideo iurisperitis relinquēdū est.

Dicēdum igit ad ꝓmum q̄ ratio predicte distinctionis est: qa omnis probatio aut ꝓcedit ex facto. aut ex scripto. aut ex verbo.

Item ex facto duobus modis. ex manifesto facto aut ex facto p̄esumpto. Item ex ꝥbis trib⁹ modis. quia aut est ꝓbatio honesti: aut īnocētie: aut maleficii. Scōm hoc q̄ accipiūt

p̄dicte differētie. Nam probatio ex facto manifesto est p̄batio p euidētiā facti. p̄batio ex facto p̄sumpto est p̄batio p p̄sumptiones. p̄batio vo ex scripto ē p̄batio p instrumēta. Probatio maleficii regrit p̄bationē testimonii. Probatio īnocētie regrit p̄bationē iuramti. Probatio vo honesti admittit p̄bationē per famā. Ad illō qō obic̄ p̄mo distīguit. Q̄z p̄batio p iuramētū sup̄ distinguit a p̄batōe p testimoniū: qa ad p̄bationē admittit iuramētum rei ad purgationē īnocētie: que non admittet ad p̄bationē culpe. p̄batio vero per testimoniū: quod etiam est iuramēto firmatū ⁊ psonaꝝ differētiū ab actore ⁊ reo requirit ad ꝺuictionē culpe. sicut aūt purgatiōem īnocentie sequit absolutio accusati. ita ad ductionē culpe sequit ꝺemnatio. Jura autem pronioza sunt ad absoluendū q̄z ad ꝺemnādum. Patet ergo qualiter differt p̄batio que est per iuramentū a probatione que est p testimoniū. Ad aliud quod queritur de p̄batione que est per facti euidentiam dicēdum. q̄ quāuis non sit ordo seruand⁹: qui est in occultis īquirēdis. est tamē quidā ordo iudiciari⁹ ibi seruand⁹: sicut dicit decretalis: quia reus debet citari ⁊ interrogari: ⁊ eo p̄sente vel per ꝺtumaciam absente sententia debet dari vnde beatus Lepherinus. 3. ca. q. 9. Absens nemo iudicetur: quia diuine ⁊ humane hoc prohibent leges. quod intelligit nisi absens fuerit ex ꝺtumacia. Pro p̄senti nanq̄ ꝺtumacia eum habere facit: sicut dicit Gratian⁹.

Si autē queraꝫ qd dicaꝫ factum euidens. in criminib⁹ distinguendū. qa est notorium iuris ⁊ facti. Notorium iuris est illud factum de quo quis canonice condemnatus est: sicut dicit decretalis. Notoriū iuris est de quo aliquis canonice condemnatur. vel quando crimen notorium non diffitet. Notoriū vo facti dupliciter. aut p̄sumpti: aut manifesti. Notoriū facti p̄sumpti est vt paternitas. filiatio. sicut dicit lex. quia semper mater certa ē etiam si virgo conceperit. pater uero est quē nuptie demonstrāt. Notorium vero facti manifesti est de quo fama publica suum p̄stat adminiculū: ⁊ ipsa rei euidentia p̄staꝫ: nec potest aliqua tergiuersatione celari. sic̄ dicit decretalis. Quocūq̄ ist⁹ modoꝝ crimē notoriū fit: potest iudex ex officio suo punire criminosū: quāuis cora eo nō accusef: nec testibus conuincaꝫ. Ad ultimū vo qnod obic̄ de p̄batione per famā dicēdū. q̄ p̄batio per famā nō admittit ad ꝺuictionē maleficii: que est ad ꝺdemnationē: admittit tamē ad p̄bationē honesti matrimonii ꝓpter religiositatē. Jura enī facilia sunt ad recipiēdū p̄bationē religiositatis ⁊ honestatis. Difficilia vo sunt ad probationē recipiēdā turpitudinis: ⁊ vñ sit reatus ꝺdemnationis. Ideo sicut patet ex predictis ad ꝺuic̄da maleficia nō est admittenda p̄batio p famā solū.

Consequēter queritur de probatione per testes.

Circa quod querunt⁹ duo. Primo an ad p̄bationē admittat testimonium de auditu. z⁹ de fide testib⁹ adhibēda.

Quantum ad primū

obr̄. Dic̄ canon beati Calixti. 3. ca. q. 9. Testes p quācūq̄ scriptura testimoniū nō p̄ferāt: ꝫ p̄sentes de his que viderūt vel nouerūt testimoniū dicāt. nec p̄ferāt testionia nisi de his q̄ sb eoꝝ p̄sentia acta eē noscūt. Ex quo videt reling q̄ testimoniū de auditu nihil ꝓbat in iure. Contr. Leuit. 5. Aīa q̄ audierit vocem iurāti: testisq̄ fuerit. g̃ pōt ferre testimoniū de auditu. Item de omni eo qō certissime cog̃scim⁹ testificari possum⁹. Sz sic̄ ea q̄ videmus in factis certissime scim⁹. ita ea que audim⁹ in ꝛbis. g̃ de ꝛbis testificari que audim⁹ possum⁹. Rꝰ. audiri oꝝ aliqd p accidēs. Per se audimus sonos ⁊ ꝛba. ⁊ de his testificari possum⁹. vt si audiam⁹ q̄ aliqs dicat ꝛba ꝺtumeliosa. ꝺtra aliquē. vel aliquē ꝺfiteri pecuniā talē eē solutā: vel tonitrua eē facta tali die. In hiꝰ ꝛbe accipit p̄batio testimonii de auditu. Item p accidēs audim⁹ factū aliqō qō nobis alīq̄ narrante refert. ⁊ qa nō potest certissime sciri: nisi alio modo fuerit cognitū: non ualebit in hiꝰ testimoniū de auditu. vñ quēadmodū distīguit ī li. ad Paulinā de vidēdo deo inter scire ⁊ credē: bis q̄ scim⁹ nos ipsi testes sum⁹. bis vo q̄ credimus aliis testib⁹ mouemur ad fidē. In his g̃ q̄ ꝛbe pōt sciri p auditū: valz testioniū de auditu bō ē ī ꝛbis: qa taliū possum⁹ eē ꝛbi testes. In his vo q̄ solū alieno testīonio cognoscim⁹: testes eē ñ poterim⁹. Ad illō g̃ qō obr̄ q̄ testimoniū debet ꝓferri de visu oō. q̄ nomine visus intelligitur quilibet sensus. sicut dicit Augustinus super Joānē vltimo. Palpate ⁊ videte. Exo. 20. Popul⁹ videbat voces.

Deinde queritur de fide testib⁹ adhibēda. Circa qđ nō qđ dicit de cretalis caplo de testib⁹. Q⁹ diligent testes sunt examinandi.⁊ debēt de singulis circūstantiis prudent inquiri. videlz de cāis: psonis: loco: tpe: auditu: visu: scia: vel credulitate: uel fama. Hec aūt examinatio iō facienda est: vt sciaf̄ cūta fides sit dictis testiū adhibenda

Querif̄ ergo p⁹ de illis que ponunt derogare fidei testium: que sunt tria pncipalia res. tps. ⁊ locus. cū in his dissentiunt. Res vt cū vnus testificaf̄ de vna re uel persona alius de alia. ex quo. n. nō conuenit: nihil pro bāt. sic dicit canon. 35. cā. q. 6. Item⁹ vt cuz vnus testificaf̄ aliquid factū in vno tpore alius in alio. sicut dicit canon Leonis pape 3. q. 9. Testiū uoces tanq̄ pluriū nō admittūtur quos tempoz diuersitas sil' esse pbibuit Locus vt cum vnus testificaf̄ aliquid fem esse in vno loco. alius in alio in quē modum reprobauit testimoniū senū otra Zusannam Daniel. xiij⁹. Quia vnus vtrit factū esse sub pruno. alius sub cīno. crimen seu adulteriuz qđ ponebāt Susanne. Querif̄ que sit rō quare diuersitas in hui⁹ fidē testimonii excludit. Itē nō vr̄ diuersitas tp⁹is testioniū vitiare. nam pōt ferri testimoniū q vnus dicat fem esse tpe sereno. alius tpe nubiloso.

Itē pōt otingere sic frequēter accidit q recordabif̄ de facto ⁊ nō tpe. hoc est die vl' mēse quo factū est. Ad qđ respondenduz q rō quare pdicta diuersitas: q̄tum ad rem temp⁹ ⁊ locū. fidē testimonii euacuat. ē quia sive diuerse sint res: aut diuersa tēpora: aut diuersa loca: de quib⁹ testificanf̄ quilibz de se asserit solūmō. ⁊ sicut dicit decretalis. q ubi quilz asserit de se: licet plēs fuerint: non est eis credendū cū gliber sit in suo testimonio singularis: et dicit lex Deutro. 19⁹. Non stabit testis vnus conē aliquē. Ad secūdū dicīt testē ē interrogandū de anno mense ⁊ die celebrati otract⁹. sed nō vtz tps erat serenū: aut pluuiosū. Si aūt pfiteaf̄ testis se nō recordari de tpe. nihiloīnus ei creditur ⁊ si vnus dicat hoc esse factū tali tpe. alius exōsse dicat contrariū: tunc neutri est fides adhibenda. Itē querif̄ de diuersitate testiū vt sciaf̄ quib⁹ sit fides adhibēda. Nam aliquādo introducunf̄ testes coīrli: aliq̄n testis sibi ipi est coīri⁹. Querif̄ g⁹ de teste qui sibi ipi dissidet. vtz sit ei fides adhibēda: q vr̄. Nam sic supradictū est testis interrogaf̄ de credulitate: ⁊ fama. sed p̄sideratio nē differentē dicturoz pbabilū pōt mouēri ad differentē credulitatē. differenti tēpore interrogat⁹. ponaf̄ ergo q ide interrogatus de credulitate differenti tpe: diuersa rideat. Interrogat⁹ ō visu ⁊ scīa vniformit rideat Constās est q ipe ridet p̄m v̄itatem scie. g⁹ si sibi ipi dissidiat ut dictū est nihiloīnus erit ei fides adhibenda. Conē. 4. ca. q. 3. Canon qui falsē uel varie testimonia dixerint a iudicibus puniant: ⁊ itelligif̄ in cā criminali. ergo nō solū ille qui falso testatur vez etiā ille qui uarie puniendus est. R⁹ qđ. q pdict⁹ nō oz dici sibi ipi dissidere: qa p̄m scīam pfert q̄uis differenf̄ ppf̄ differens tps ⁊ credulitatem. sed si respcū eius tpis de scīa sive visu sibi coīū ia uel diuersa diceret: testimoniū eius oīno nō valēt: sicut dicit canon. 3. cā. q. 9. ⁊ est Ambrosii in li. de pradiso. pura ⁊ simplex testimonii series inti manda est plerūq; testis cum ad seriē gesto rū aliqđ ex suo addic: totā testiōnii fide p̄ mēdatio decolorat. Itē querif̄ vtz plib⁹ testibus ex vna pte productis ⁊ concordantib⁹ sit fides adhibēda: qđ vr̄. qa plēs sunt ⁊ concordant sicut dicit lex Deutr. 19⁹. In ore duoz aut trium testium stabit omē verbū.

Coīa. sint testes esse corrupti ⁊ vnū ⁊ eūdem meditatū sermonē afferre. g⁹ nō erit eis credendū. nā sicut dic canon. 4. cā. q. 3. De testibus ꝺsiderandū est q simplr testimonium dicant: vtz vnum eundēq; meditatū sīmonē afferant. R⁹ p̄m legē humanā canonizatā. ff. de testibus. 4. ca. q. 3. Si testes omnes eiusdē honestatis ⁊ estimationis sunt ⁊ negocii qualitas ac iudicis mot⁹ cū his occurrit sequenda sunt omīa testimonia. Requirendū ē igit ad oēs ꝺditiōes que requirunf̄ ad testē idoneū. de quib⁹ hēf̄ sup̄. q. de idoneitate testiū. Itē querif̄ si ex testibus productis quidā coz aliud dixerūt. ⁊ quidā aliud licet impari numero: q̄bus fides sit adhibēda. R⁹ p̄m legē. ff. canonizatā. 4. cā. q. 3. q si diuersa seu coīria testes dixerint. Credendū est dictis eoz: qui dicūt illud quod nature negocii ꝺuenit ⁊ qđ inimicitie aut gre suspitione caret. ꝺfirmabitq; iudex motū aī sui ex argumētis ⁊ testimoniis que rei esse aptiora ⁊ v̄itati p̄ximiora esse ꝺperit.

Itē querif̄ de testib⁹ ex vtraq; pte pductis

sibi inuicē ꝺtradicentib⁹ quib⁹ adhibenda sit fides. Si vicaꝛ ꝙ illi ꝓ quib⁹ adhibēda sit fides ex qua ꝓte sunt ꝑles: Conē.lex.ff.canoni zata.4.cā.q3. Nō ad multitudinē respici oꝛ sed ad sincerā fidē ⁊ testimonia quib⁹ potiꝰ luxꝛitatis assistit. Itē possibile est mltos esse viles ⁊ corruptos ex vna ꝓte:⁊ tñ numero ꝑles.⁊ constās est ꝙ tūc nō est standum talium testiōnio. ꝺa sic ꝺicit beatꝰ Grego⁹ z.ca.q.i. Si vilissimi testes sint exhibiti nullius sunt momēti. Quales aūt nel cui⁹ opintonis ad testimoniū admittendi sunt.hēt ē.q.de idoneitate testiū. Rº nō est standꝺ ꝑalitati: sed extimatiōi maiori ⁊ honestati Unde ꝺicit canon ꝟm legē canonizatā:vt.ē ꝺictū est.ꝙ nō ad multitudinē respici oꝓtꝛ sed ad sincerā testiū fidem. Unde etiā ē qꝺ vī Exo.zꝛº. Nō in iudicio plurimoꝛ acquiescas snīe:vt a vero ꝺeuies.nec seqris turbā ad faciendū malū. Unde iuxta hoc ꝺicit lex canonizata.sꝙ minori senioꝛē ⁊ ampliozis honoris inferiores ⁊ mares feie: ⁊ ingenuū liberto ꝓferemus. Intellige aliis bonis ꝺoditionibus parib⁹. Itē queriꝝ.si oēs testes ꝓducti ex vtraq; ꝓte sint eiusdē ꝺoditionis:honestatis ⁊ honoris:quib⁹ erit credendū. Respondendū: ꝺa tūc stabiꝝ pluralitati testiū:ꝟm qꝺ ꝺicit decretalis Inno.zº titu.ꝺe testib⁹. Si testes vtriꝙ ꝓducti honestatis eiusdē ⁊ extimationis extiterint: Cū cōstet testes monachoꝛ esse testib⁹ archiꝺ.numero pauciozes ꝓ archiꝺ.sniam ꝓferatis. Logꝛ tur in cāu cuiusdā cāe que ꝝtebat inꝝ ꝙdā archyꝺ.⁊ quosdā monachos. Itē queriꝝ si tot sint ex vna ꝓte quot ex alia ⁊ eiusdē honestatis ⁊ extimationis. Uel ex vna ꝓte ꝑles ⁊ ex alia vigniozes.ita ꝙ numero possit vigintas adequari ⁊ eº. Quid erit tūc iudici faciendū. Rnꝺeꝝ ꝟm decretalē Luci.zº. Si ā baꝛ ꝓtiū testes sunt eque idonei possessoꝛ. siue rei ꝑs alteri ꝓferaꝝ:cū ꝓmptiora sint iura ad soluendū q; ad ꝺemandū.preterꝙ ī liberali cā:in qua si vtriusq; ꝓtis testes eq̄les fuerint ꝓ liberali cā snīa ꝓferaꝝ. Generaliꝝ gº in iudiciis ꝓ reo snīandū est. cū ī testib⁹ equalitas est.sequēdi enī sunt testes qui ad humanā ꝺeclināt snīam.⁊ hoc nisi fauoꝛabiliꝰ sit ꝑs actoꝛi s:ꝺa videꝛ stat ꝓ libertate:uel ꝓ ꝺote:uel pro testō:uel ꝓ pupillo:vl pro vidua.hec.n.ꝺeclinēt ad humanā snīam ꝓpter qꝺ ꝺicit in ecclesiastico.4º. Esto pupillis in iudicādo miſericoꝛs vt pater ⁊ pro viro mater illoꝝ.

Cōsequenter queri

tur ꝺe ꝓbatione ꝙ pūptiones. Est aūt presumptio ꝺiectura vnius facti ꝙ aliud factuꝛ seu argumentū ad credendū vnū factū per ꝓbationē alteri⁹ facti. Queriꝝ gº vtrum in iudicio ꝺebeat admitti probatio ꝙ pūmptiones. Et ꝙ sic.ondiꝝ per iudiciū Salomonis.ꝛº. Reglꝛº in q̄ adiudicauit pueꝛ mulieri.que ꝺpassa fuit ipius ītersectioni.⁊ ex affectu ꝺpassionis pūmptū ē sufficiēt ꝙ cēt eius maꝝ.⁊ alterius que ꝺpassa nō ē ꝙ non cēt maꝝ ipius. Itē ꝓuerbioꝛ.zo. Ex studiis suis intelligeꝝ puer si mūda sunt ⁊ recta opa eius.sup quē locū ꝺicit Jeron.quēcūq; ꝝtutibus studere cū modestia ꝺtinētie auditioni sapie.obseruantie ꝺiuinoꝛ mādatorū maxime simplicitati ⁊ humilitati videris ꝺ⁹ munda opa ⁊ recta intelligeꝛ. Ex quo relinquiꝝ ꝙ sicut ex ꝺpassione affect⁹, ita ex studio:⁊ exercitatione ītellect⁹ pūmiꝝ ꝺe q̄litate pſone ⁊ actus. Itē eccleſi.ꝛº. Ex visu cognoſciꝝ vir ⁊ ab occursu faciei cognoſciꝝ ſensat⁹ amictus corpis:⁊ risus ꝺentiū ⁊ ingressus ꝺmīs enunciāt ꝺe illo. ex quo relinquiꝝ ꝙ ex habitu ⁊ mō ꝺuersationis ꝓbatur habit⁹ mētis. Itē ꝺicit canon. zi.cā q.z. Nō est pſumendū ꝙ ꝙ vnū ꝺominē rex cogereꝝ ad aliquid faciendū. Ex quo relinq̄tur ꝙ pūmitur nō coactus:sed uoluntari⁹ feciſſe.ex ordine igiꝝ status ⁊ gradus.pūmptio surgit ad ꝓbandū ꝺoditionē actus. Itē ꝺicit canon.zz.cā.q.i. Certe ipe ꝺcubit⁹ ipe ꝺplexus:ipa ꝺfabulatio ⁊ osculatio ꝺia centiū ꝺuoꝛ turpis ⁊ fetida ꝺormitio ꝺedecus crimīs ꝺfitenꝝ. Ergo genus ⁊ q̄litas actus pūmptionē ꝺducūt. Itē ꝺicit ꝺcretalis beati Grego. scribens quibusdā ꝺe affrica. Qualiter mortalitate ⁊ langoꝛibus naſceꝝ q̄to viciniozes estis credo ꝙ subtilius cognouiſtis. Ex quo relinquiꝝ ꝙ pūmptio noticie accipiꝝ ex loco. Itē idem beatus Greg⁹ ſcribens Victoꝛi epō. Latere te in vicinio nō potuit qꝺ ad nos in lōgīquo ꝓuenit.ex quo relinquiꝝ idē. Itē Jero⁹ sr̄ illud Osee.8º. Scribā eis multipliceꝰ leges meas :ex ꝓuis ꝺatis ⁊ neglectis apparet ꝙ has negligent. Ergo ex circūſtantia tēporis ꝓteriti:pūmiꝝ qualitas stat⁹ futuri. Itē beatus Greg⁹. ſcribens Mario epō Ex trās acta in te vita ꝺidicimus quid ꝺe ſubſeq̄ti

tua ꝺuersatione ꝑsumam⁹. Ex his igitur
insimul ꝺgregatis relinquit ꝙ argumenta
ꝓbationū in iudicio accipiunt ꝑ ꝑsumptio
nes.tū ex affectu.tū ex studio.tū ex ꝺuersa-
tione.tū ex gradu.tū ex actione.tū ex loco.
tū ex tempore:⁊ simili mō ex aliis circūstan
tiis.Si ergo ex talib⁹ sumunt argumēta ꝓ-
bationū.ex talib⁹ est iudicādū. Conē.i.Cor
5°.Si quis frat nominat inter vos ⁊ est for
nicator ⁊c.sup illud dicit Aug⁹.Nolnit ho-
minē ab hōie iudicari ꝑ arbitriū suspitionis
siue extraordinario vsurpatorio q; iudicio:ſ
trime ꝺuictū:aut sponte ꝺfessū.Si ergo pro
batio que est ꝑ ꝑsumptiones. q̄tū est ve se
nō generat nisi suspitiones facti. ergo ꝑ pre
sumptiones nō erit iudicandū. Itē nōne
possibile est sicut legit ꝺ socio cuiusdā sācti
qui nud⁹ cū nuda:⁊ in amplex⁹ ⁊ ī oscula cu
iusdā mulieris ꝓcessit.⁊ tn sicut vr̄ aīmo
simplici ⁊ inocenti:⁊ constās ē.ga sicut sup-
dictū est hi⁹ act⁹ introducunt vehementis-
simas ꝑsumptiones ꝺ coytu ⁊ fornicatiōe
cū ergo p̄cipiat in lege iudict:ꝙ iudicet ſm
x̄itatem.cū ꝺtingat ſm oēs ꝑsumptōes fal
lere.nō erit iudicandū ꝑ ꝑsumptiones. R⁹
ꝑsumptio quadruplr accipit. Est.n.ꝑsūptio
temeraria.violenta.leuis.ꝓbabilis.⁊ ſm hoc
ex ꝑsumptionib⁹ inducit quadruplex suspi-
tionis genus ſm easdē vias. Temeraria
g⁹ ꝑsumptio est qñ apparet ꝺiectura boni ⁊
nō mali:vt qñ oia signa sūt boni ⁊ nulla ma
li.⁊ ex tali ꝑsumptōe surgit suspitio teme-
raria:⁊ iudiciū temerariū: quale fuit iudici
um phariseī.7°.Luce.Qui ꝺicebant intra se
Hic si esset ꝓpha sciret vtiq; qualis ē mlr
que tangit eū:qa peccatrix est:iudicādo xp̄m
qa p̄mittebat se ꝺtingi a muliere. Et sili mō
Mathei.9°.Suspitio ⁊ iudiciū scribax ꝺicē
tiū.Hic blasfemat:cū dns ꝺixerat paclito re
mittunt tibi peccata tua. Presumptio x̄o
violenta ꝺtraria huic est:qñ.ſ.apparz ꝺiectu
ra mali ⁊ nō boni.qa videlz oia signa sūt ma
la ⁊ nulla bona.⁊ ex tali ꝑsumptione surgit
suspitio violēta.tal⁹ fuit ꝑsūp⁹ ī iudicio salo-
mōis.Cū adiudicaunt pueꝝ mulieri: que cō
patiebat morti eius.nulla ei ꝑsumptio erat
ꝙ mater esset pueri in alia muliere. īmo oīo
ꝺtraria que petebat pueꝝ ınterfici.ꝺtra hu-
manā ⁊ nālē pietatē nolens ꝙ viueret ī ma-
nu alterius :ꝺicens nec mihi nec tibi ſ viui
dat. Presumptio leuis est in qua est ꝺiec-
tura qua mali seu facti⁊ magna boni vt qa
multa signa boni sūt.⁊ pua tn aut nulla ma
li.⁊ ex tali ꝑsumptione surgit suspitio leuis
⁊ iudiciū leue:quale vr̄ fuisse iudiciū Salo-
monis.3°.Regl.2°. Cū adiudicauit fratrem
suū interfici:qa petiuerat ab ysac sunamitez
q̄uis.n.Salomō ex p̄cedenti facto ante suā
in regno ꝺfirmationē quo Adonias fecerat
sibi currū ⁊ equites:habuisset signū ꝙ uo-
luit regnare.tn ꝑ ꝺfirmationē suā nō legit
factū aliquod:nisi solū ꝙ petiit ab ysag su-
namitē. ꝓpter qꝺ vr̄ Salomō in iudicio ex
leui suspitione fratrē morti adiudicasse. Si
tn alr vr̄ nihil verogat priti intentōi.Leuis
enī suspitio est sicut ꝺictū est.qñ est ꝺiectu
ra pua mali⁊ magna boni.vt si vir bone fa-
me videat sel loqui cū muliere in loco su-
specto.In talib⁹.n.vr̄ ꝙ ꝺubia sunt in meli-
orē ptem ıterpretanda. Presūptio x̄o ꝓ-
babilis cōrria est huic.ſ.qñ ꝺiectura est ex
plurib⁹:⁊ fere oībus signis malis.⁊ pua aut
exilia signa sunt boni.⁊ ex tali surgit suspi
tio ꝓbabilis ad cautelā:⁊ euitationē mali
in quo cāu ꝺicit ꝺomin⁹ Mathei.7°.Atten
dite a falsis ꝓphis qui ueniūt ad vos in ve
stimētis ouiū:intrinsecus aūt sunt lupi ra-
paces:a fructib⁹ eox cognoscet eos. fruct⁹
aūt ꝺicit actus plures.ex quib⁹ sumit ꝓba-
bil malicie ꝺiectura:q̄uis aliqꝺ signū appa
reat simplicitatis aīe. Ex presūptione g⁹ te-
meraria que prouenit ex puersitate accusant
⁊ ex p̄sumptiōe leui:que prouenit ex ꝺisce
tione accusant.nō est argumētū probationis
in iudicio:nec ꝺebent talia mouere animuz
iudicis:⁊ iudiciū ex talib⁹ p̄sumptionibus
prohibet Mathē.7°.Nolite iudicare ⁊c.Ex pre
sumptione probabili:nō ꝺz induci iudex ad
ferendā snīam. sed ad indicendā purgatioez
vt ꝺicit ꝺecretalis ꝺe purgationib⁹.Si quis
x̄isilibus rōnibus ꝺe raptu pulsat⁹ fuerit ca
nonice se purget. Ex p̄sumptione x̄o vio
lenta sūmit argumentū probōnis ad feren
dā snīaz:vt ī p̄dicto exēplo indicii Salomōis
3°.Regl.3°. Ad illud g⁹ qꝺ obr ꝙ nullus
iudicand⁹ est arbitrio suspitionis: ꝺ.ꝙ in
crimīnibus suspitio violenta surgit ex specie
mala:vt ex oculis ⁊ amplexib⁹ supradictis:q̄
mala species prohibet ab ap̄lo.cum ꝺic.i.ad
thessal.5°.Ab omi specie mali abstinete uos.
Crimē g⁹ est in suspitione.sed mala spēs in
certitudine que punit multotiens:sic crimē
⁊ ideo pro ꝓbato crimīe mala spēs: que est
suspitio violenta accipit ⁊ iō ī hi⁹ nō est ex

arbitrio iudiciū suspitionis. Ad illud ℞o qđ obr̄ de illo exēplo: dđ. q nō est ⁊traben dū ad ꝯsequētiā: ⁊ q approbata sanctitas p̄sone minuit conērias circūstantias i p̄dicto cāu. vt nō sit ex eis p̄sumptio violēta. tamen potius credendū est: q nullo⁹ sanct⁹ vir talib⁹ turpitudinib⁹ se exponer. ℣t ī hūc modū terminat̄ ps in qua inq̄rit̄ ò ꝓgressū iudicio⁹ q̄tum ptinet ad theologicā inq̄sitō⁹

Cōsequens est inquirere

de sn̄is iudicio⁹. dr̄ aūt sn̄ia iudicial⁹ trib⁹ modis. ꝓpie. coīter. ⁊ coīssime. ℣ropie sn̄ia diffinitionis. Coīter sn̄ia p̄cepti seu iussionis. Coīssime sn̄ia excoīcationis seu punitionis. Sn̄ia aūt diffinitionis est ipa cāe determinatio que ⁊trouersiis finē iponit p̄nūciatione iudicis absolutionē ⁊tinens: ⁊ odēnationē: fm qđ dic̄ lex hūana ⁊ etiā diuina Deut. 25°. ℣i cā fuerit inē aliquos ⁊ impellauerint iudices quē iustū esse ꝑspexerint illi iusticie palmā dabūt quē impiū odemnabunt ipietatis. Quātum ad p̄mā ptem legis ondit̄ qualr̄ sn̄ia iudicis vēt ⁊tinere absolutionē iusti. Quātū ad secūdā n. qualr̄ odemnationē rei. Sn̄ia ℞o p̄cepti seu iussionis est decretū seu mādatū p̄ncipis seu sacerdotis ex auctoritate iudiciarie ptātis. De qua Deut. 17°. Seq̄ris sn̄iam sacerdotū ⁊ iudicis ⁊ qui p̄sunt loco quē elegerit dn̄s. qui aūt sugbierit nolens obedire sacerdoti ipi⁹ ⁊ iudicis decreto morie. Sn̄ia ℞o excoicationis est ex auctē iudiciaria. sepatio a coīone p̄li fidelis: q̄ ppie q̄tū ad sepationē spūalē ptinet ad euāgeliū. q̄tū ℞o ad sepationem corpalē ⁊ in figura ptinet ad legē. Sepatio aūt ista pena est: que nō inferr̄ nisi ⁊tumacibr̄ aūt exēplū Nume. 16°. Ubi veteriata cōtumatio Dathan ⁊ Abyron. per sn̄iam profert iudex Moyses dicēs. Recedite a tabernaculis hoīum impio⁹. ⁊ nolite tāgere que ad eos ptinēt: ne iuoluamini in peccat⁹ eo⁹. Sili mō dđ. q sn̄ia punitionis est ex auctē dine legis pene delinquētis veteriatio.

Omissis igit̄ eis que inquirenda sunt circa sn̄iam diffinitionis: que iq̄sitio ptinet ad turispitos: ⁊ bis q̄ ptinet ad inq̄sitō⁹ sn̄ie p̄cepti: que inquisitio ptinet ad tractatū de obedientia. Omissis insup bis que ptinēt ad inquisitō⁹ sn̄ie excoicationis. q̄ inq̄sitio ꝓpie ptinet ad iudicialia nouē legis. uel ad q̄dem de clauib⁹. q̄tum ad p̄mām inquisitionē: inq̄renduz est de sn̄ia punitionis: seu legibus p̄ quas penalr̄ determinat̄ peccatis. uel p̄ rationabilē ꝯsiderationē suspendunt̄ vt nō inferant̄ peccatū.

Sciendum igitur

q in lege erant quedā mala p̄missa Quedā mala punita. Et fm hoc variabant leges iudiciales. Nā quedā erāt in p̄missionibus. Quedā in punitiōib⁹. Primo ergo querendū est de legib⁹ p̄missionis. 2° de legibus punitiōis. Trē q̄tum ad leges permissionis. Primo declarandū triplex gen⁹ p̄missionis legis. Scdo ℞o inq̄rendū ē de lege repudii odiose vxoris.

Triplex autem malū

inuenit̄ in lege nō punitū: sed lege p̄missū Exactio vsurar̄ ab aliis q̄ a fratrib⁹. Deut. 23°. Nō feneraberis fr̄i tuo ad vsurā pecuniā: nec qūlz aliā rem: ſ alieno. Odiose vxoris repudiū. Deutro. 24°. Si accepit hō vxorē: ⁊ nō inuenerit gratiā ante oculos ei⁹ p̄pt̄ aliquā feditatē scribet libellū repudii ⁊c. Inuestigatio p̄ sacrificiū ⁊ maledictio culpe suspecte vxoris. 5°. Nume. Et spūs zelotipie ꝯtauerit viz̄ conē vxorē ⁊c. offerret oblationē ⁊c. Circa qđ querūt̄ duo. Primo que fuerit rō h⁹ triplicis p̄missionis. Scdo an culpa fuerit p̄mittentis.

Breuiter quantum

ad p̄mū querit̄ cum multa alia mala in illo pplo extiterūt. Quare pot⁹ ista p̄missa sunt ī punita q̄ alia. Ad qđ obr̄ sic. Qđ ē min⁹ peccatū minus est puniendū. Ergo lege iusticie q̄ sunt peccata minora magis debēt relinqui ipunita q̄ peccata maiora. ℣ū g⁹ min⁹ pecm̄ fuit colligere ligna ī sabbato q̄ vsura qđ trā peccatū puniuit lex morte. 15°. Nume. Et furtū bouis uel ouis minus peccatū sit q̄ repudiū vxoris. qđ est coīn sacramētū federis ⁊tugalis. ⁊ t̄ñ furtū punitū est in restōe in quadruplū p̄ boue: ⁊ q̄ntuplū p̄ boue Exo. 22°. Ergo lege iusticie debuerūt vsure ⁊ r̄pudia magis puniri. Ergo iūstū ē ipunita relinqui: ex quo minora puniūt̄. ℞° q iustissima rōne p̄missa sunt p̄dicta mala illi pplo: ⁊ ī lege nō punita. Erat n. ille ppls dure ceruicis. Exo. 32°. ⁊ iō p̄mittenda erāt ei minora mala ne inciderent in peiora puersus. n erat ille ppls q̄tū ad uehementiā cupiditat⁹

Postea queritur

ex pte ꝺcupiſcibilis.ꝯtum ad uehemẽtiam
ire ex pte iraſcibilis.ꝯtũ ad errorẽ ſuſpitio
nis ex pte rõnabilis.inde eſt quia ſciebat le-
giſlator tãtã eorũdẽ cupiditatẽ ⁊ auariciaꝫ
vt nec fratrib⁹ ꝺ eſt hebreis ab vſuris par-
cerent:niſi alienis ad vſurã uare ꝓmitterẽt
ꝓmiſit exactionẽ vſuraꝝ ab aliis ꝯa fribus

Itẽ quia ſciebat tantã eorũdem iracũdie
malitiã vt vxores odioſas:ctĩ ab eis nõ niſi
ꝑ mortẽ ſepari poſſent:occiderent.ꝓmiſit re
pudiũ odioſe vxoris. Irẽ ꝙa ſciebat ĩ eiſ
dẽ tm̃ inualeſcere errotis ſuſpitionẽ: vt ſola
ſuſpitione adulterii x̃a ſiue falſa otra vxo-
tes inſurgerent.ꝓmiſit ĩueſtigationẽ crimĩſ
qꝺ niſi diuino miraculo ĩueſtigari põt: ꝓpt
qꝺ inſtituꝝ eſt ſacrificiũ zelotipie: in q̃ ma-
nifeſte miraculoſe dei x̃tus opabat. vt illa
que culpabilis eſſet inflato uentre ⁊ femore
putrefacto piret:que x̃o eſſet ĩnocens ⁊ in-
noxia ꝓmaneret. Fecit igit̃ legiſlator ꝑ hi⁹ ꝓ-
miſſiones:ꝙ in tali ꝓpło fieri potuit. videlz
ꝑ minoꝝ maloꝝ ꝓmiſſiõz: eos a maioribus
auerti. Ad illud gº qꝺ obicit ꝺõ ꝙ legiſ-
lator quedã minora mala grauiſſime punire
ꝓcepit:illa ꝓculdubio ꝺ cã: ꝺa licet minora
frequẽtius tm̃ in illo ꝓpło otingebãt: ⁊ ſua
frequẽtia tranquillitati ⁊ paci illi⁹ ꝓpli plus q̃
alia maiora nocebant. ⁊ ſine ſcandalo ⁊ diſ
ſidio illi⁹ ꝓpli puĩri poterãt. Quedã x̃o maio
ra mala minus puniri decreuit vt penit⁹ ipu
nita relinqui:aut ꝙa min⁹ pati ⁊ tranquillitati
nocebãt q̃ minora. ⁊ ideo decreuit minus
puniri.aut ꝺa ſine ſcandalo ⁊ ſciſſione ꝺcor
die ⁊ pacis puniri nõ poterãt. ⁊ iõ decreuit
ĩpunita relinq̃ diuino iudicio punienda.hoc
aũt iuſtũ eſt.ſicut diẽ Aug⁹ in.5º.de libº.arº
Videẽ mihi legẽ iſtã que ꝓpło regendo ſcri-
bit̃ recte quedã mala ꝓmittere:que ꝑ diuinã
ꝓuidentiã vindicant̃. Dac aũt de cã fenera
ri alieno:⁊ repudiare odioſã vxorẽ. ⁊ inue-
ſtigare adulteriũ ſuſpectũ ꝑ diuinũ iudici
um a lege relicta ſunt ĩpunita.

Poſtea queritur vtꝫ iſta
mala dimittere ĩpunita fuerit culpa ꝓmittẽ
tis vt legiſlatoris ⁊ iudicis. Ad quod ſic
ad Ro.i. Nõ ſolũ qui talia agũt digni ſunt
morte.ſed qui conſentiũt facientib⁹. Glo. conſen
tire eſt tacere cũ poſſis redarguere. Item
decretalis ꝺr conſentire qui manifeſto facino
ri deſinit obuiare. Cũ gº ꝓdicta mala ſint ma
nifeſta facinora legiſlator moyſes dicẽt cõ
ſenſiſſe:cũ iſtis facinorib⁹ nõ obuiaret. Itẽ
dicit auctas canonis. Error cui nõ reſiſtitur
approbat̃. Cũ ergo Moyſes cr erat reſiſtere
ꝓdicto erroꝛi nõ reſiſteret approbabat erro-
rẽ.gº peccabat. Itẽ ad Roma.3º. faciam⁹
mala vt veniãt bona abſit. Si ergo nõ ſunt
facienda mala vt veniãt bona. Ergo nec tol-
lerãda ſunt mala vt nõ accidãt ſeu eueniãt
mala. Itẽ ꝓmiſit repudiũ quod erat peccm̃
gº conſenſit fieri peccatũ. Itẽ ille facit cui⁹
auctẽ fit. Si gº auctẽ Moyſi fiebat repudiuꝫ
ꝙa ſiẽ ꝺr Matth.19º. Moyſes mãdauit dare
libellũ repudii ⁊ dimittere. Ergo ipe Moy-
ſes ꝺr feciſſe ⁊ itroduxiſſe repudiũ pari rõe
⁊ vſuras:⁊ fenerari alieno:⁊ ĩueſtigationeꝫ
adulterii ꝑ diuinũ iudiciũ qꝺ eſt temptare
deũ. Rº cũ pateat ex ꝓcedentib⁹ ꝙ iuſta
ve cã ꝓdicta mala in illo ꝓpło debebãt relin
qui ĩpunita:diuino iudicio punienda:ñ fuit
culpa legiſlatoris ſeu iudicis ꝓmittentĩ ꝓdi
cta,ꝺa ſicut dicit Aug⁹.i.de libº arº. Lex tẽ-
poralis que regendo ꝓpło ſcribit̃ ea iudicã
da ſibi aſſũmit que ſatis ſint ꝺciliande paci
hominũ ꝺgitis:⁊ quãtũ poſſũt ꝑ homineꝫ
regi:illa aũt ſicut offenſu eſt nõ erãt ad con
ciliationẽ pacis hominũ impitoꝝ. ſi ꝑ iudi
ciũ punirent̃.⁊ iõ erãt ꝓmittenda. Ad au
ctoritates gº quas ꝓmo ⁊ 2º obicit.ꝺõm ẽ
ꝙ ĩtelligunt̃ illo cãu.qñ iudex ꝓlatus:poteſt
vtiliter ⁊ ſine piculo ſciſmatis publici obuia
re uel reſiſtere. Moyſes aũt ꝓdictis facinoꝛi
bus ⁊ erroribus nõ poterat vtiliter obuiare.
quia multitudo ⁊ cordiũ duritia erat in cã
Reſpiciendo gº ad pacẽ ⁊ vnitatẽ tribuum
iſrael̃.que multo melioꝛ eſt q̃ pax int̃ hanc
ꝑſonã uel illã que poſſet turbari ſi ex odio
vxoris uel ſuſpitione icorrigibili iterficeret
vxores:decreuit iuſte vt ꝓmitterent̃ ꝓdicta
⁊ relinquerent̃ ĩpunita,ſicut in ꝓuĩcia eccleſia
ꝺa nõ pot vtiliter reſiſtere militib⁹ qui ꝺtinẽt
decimas,ꝺa ſi reſiſteret maius malũ accidẽt
ĩ eccleſia.ſ.ſciſſura:ꝓmittit eos decimas ꝺ-
tinere. Ad illud qꝺ obr̃ 3º ꝺõm ꝙ nõ ſe-
quit̃ nõ ſunt facienda mala vt veniant bõa
ergo nõ ſunt ꝓmittenda:ꝺa ꝙ facit mala pec
cat.ſed nõ qui ꝓmittit fieri:cũ nõ poſſit vti-
liter reſiſtere:uel cũ ñ ꝺebeãt rationabili ex
cã reſiſtere:ſicut ipe de⁹.qui ꝓmittit multa fi
eri mala:ri ex rõnabili cã:vt.ſ. ex eis eliciat
bona. Ad quartũ diſt ĩgẽdũ ꝙ ꝓmiſſio
ꝺr multipliꝛ.ꝺr eni ꝓmiſſio ꝺceſſionis:qñ
licita ꝺcedũt̃:vt cũ religioſo ꝺcedit̃ viſitare

patrē a suo plato. Ite est pmissio dispensationis.qñ nō licita p dispensationē facta licita ocedunt ut cū abbas dispensative cōcedit seu pmittit monacho omedere carnes

Et ē pmissio indulgentie:qñ aliquid licitū cui⁹ oppositū melius est ocedi. vt sce nuptie ab aplo.7 tñ melior esset otinētia virginalis. Ite est pmissio tollerātie. qñ simpliciter illicita ne peius eueniat tollerant:sicut in pdictis casib⁹ repudii fenoris 7 iuestigationis adulterii:7 in his nō sequit. pmittit g⁹ osentit:nisi vicerem⁹ osensū ipsoꝝ:7 sm quid:7 ex operatione.7 tūc ppie nō est osensus in hoc.s.vt faciat repudiū.fenus.s.ī alio qō est ne peius fiat.s.occisio vxoris:fenerari fratri. Est itez pmissio sustinētie: sicut dr̄ de⁹ pmittere multa mala fieri: vt ex eis eliciat bona sic dicit Aug⁹. Nullū malū permittit de⁹ fieri in re publica nisi ex eo eliciat bonū. Ad vltimū dō. q aucte Moysi nō fiebat repudiū:nec ex aucte legis: sed ex aucte legis 7 Moysi scribebat libellus.vt p hoc detraherent a repudio.7 hoc est qō oñdit Aug⁹ cōtra Faustū illud de vxore nō dimittenda:qō dñs pcepit cū antiqs dictum sit. Quicūq dimiserit uxorē suā det illi libellū repudii. Matth.5°. Si diligent intueamur videbimus nō esse cōsiliū:vticq nolebat dimitti uxorē a viro:qui hāc iterposuit moraz vt in discidiū alius pceps:7 libelli oscriptōe ofractus absisteret.sed qd mali eēt uxorē dimittere cogitaret:pserti qa vt phibent apud hebreos scribere trās hebreas nulli fas erat nisi solis hebreis scribis. Et dic ī codē:libellū vir bon⁹ prudensq nō scribēt nisi ī alo nimis auerso atq puerso osilū ocordie inuenire non valeret.

C Onsequenter in

quirendū est spāliter de lege repudii de qua dr̄ deut.24°. Si accepit hō vxorem 7 nō inuenerit gratiā in oculis eius ppter aliquā feditatē ꝛc. Prenotandū est igit q in hac lege duo erant pmissa.duo pcepta. Permissū.n.erat uxorē dimittē.vñ dr̄ ibi.dimittet eā de domo sua. Permissum etiā erat uxori dimisse cū alio otrahere. Vñ ibi dr̄.cū egressa alteri⁹ mariti⁹ duxerit ꝛc. Ite pceptum erat ante repudiū libellū scribere. vñ dr̄ ibi scribet libellū repudii:7 dabit in manu illi⁹ 7 dimittet. Preceptū ēt erat p⁹ repudiuz repudiatā nō recipe in uxorē. Unde ibi seq̄tur.nō poterat por marit⁹ recipē eā in vxorē

Circa ergo ptē istā querūt plura. Quātū ad pmo pmissū. An repudiū de se sit pccz

An ex lege factū sit nō peccatū. Quātū ad scdo pmissum. An licitū sit repudiare viro viuēte cū alio otrahere. An ī repudio vir 7 mulier debeāt pficari:7 ad pia iudicē tur. Quātū ad pceptū de libello scribēdo querit de cāis repudii. De effectu repudii

Quātū ad pceptū de repudiata nō recipiēda. Quer̄t an licitū sit viro penitenti repudiatam recipere.

Quer̄itur ergo pri

mo. An repudiū de se sit peccatū. Ad qō sic Matth.5°. Dico uobis q ois qui dimiserit vxorē suā excepta cā fornicationis.facit eam mechari.ergo cū repudiās ppter feditatem dimitteret uxorē nō cā fornicationis faciet eā mechari.ergo peccabat. Ite Aug⁹ otra Faustū illicitū est q illa lex phibet qua nāl ordo seruatur.sed repudiū phibet lege qua nālis ordo seruat.ergo repudiū est illicitum. Mior p. qm̄ de lege nāli ē. Patriōniū ī indiuiduā uite osuetudinē. Repudiū aūt est otra indiuiduā vite osuetudinē. Itez Io. Criso⁹. Qui sm legē dimittit vxorē q̄tuor cōmittit iniquitates.qa quo ad deum existit homicida.7 qa dimittit nō fornicantē.7 qa facit eā adulterari:7 illū cui ipa copulatur Ex quo relinquit q repudiū sm se est mortale peccatū. Conē Matth.5°.dictū ē.Quicūq dimiserit uxorē det illi libellū repudii Glo. Habundātior iusticia:quia tbi lz dimittere.hic nō nisi cā fornicationis. Si ergo sm legē lz dimittere.g⁹ dimittere nō est peccare nec dimissio peccatū. Ite.7° Ro. Lex scā 7 mandatū scm̄ 7 iustū 7 bonū: Inde arguit̄ tur. Opans sm legē scām:7 sz scm̄ mādatū 7 iustū; nō peccat: sed repudiās uxorē sm legē opabat sm legē 7 mandatuz legis.ergo repudians nō peccabat. Ite legē repudii dedit Moyses a spiritu sācto.ergo q dabat libelluz repudii:dabat illuz sm legē datā a spiritu sco.ergo nō peccabat. Ite qui repudiabat uxorē scribebat cās repudiatiōis ppē quas dimittebat uxorē: 7 deferebat ad iudicē.7 si iudex iudicabat illas cās esse sufficientes dimittebat uxorem. Cum g⁹ sz sniaz legis iustā p se datam a iudice dimittebat uxorē.nō peccabat dimittendo uel repudiādo uxorem. Ite diuortiū in noua lege ex

cā ꝺcessa in eadē lege que est cā fornicatōis est licitū.ergo repudiū ex cā ꝺcessa ī veteri lege est licitū. ℟ō ꝑm Aug⁹.sup illud Ma thē.5⁰.dictū est qui dimiserit vxorē ꝛc. ꝺcm est ꝙ si vxor nō plz viro ꝓpter aliquā fedita tē dimittet eā:qđ xp̄s exponit ꝓpē duritiā maritoꝝ.Mathē.19⁰.sup quē locū dicit Ra banus.Malluit repudiū indulgere q̄z ediuz ⁊ homicidiū ꝓmanere. Ite Joh̄.Criſoſt⁹. sup mathē.5⁰.dicit.Q̄ ꝓmittendo repudium nō ꝺci iuſticiā mōſtrauit vt q̄i ꝑm legē agē tibus peccatū:nō videat eſſe peccatū. Ex his ergo pz.ꝙ repudiū repudianti peccatuz est.Permittenti x̄o repudiū ex opatōne ma iozis mali vitādi nō est peccatū.vt pz ex sup̄ dictis. Ad illud g⁰ qđ ꝓmo obr̄ ꝺ̄ō.ꝙ in lege ꝺr̄ licitū:qđ lege nō ꝓhibet.Diſtiguē dū g⁰.ꝙ est licitū ſimplr:qđ nulla lege ꝓhi bet:nec nāli:nec moyſi:nec euāgelii: ⁊ h̄ mō repudiatio illicitū est.ḋa ꝓhibitū est ex lege nāli ⁊ lege euāgelii.Et est licitum ꝑm quid qđ aliq̄ lege nō ꝓhibet:⁊ hoc mō repudiuz ꝺr̄ licitū:quo ad legē veterē:ḋa ibi nō ꝓhi bebat. Ad ſcām ꝺ̄ō.ꝙ opari ꝑm legez est ꝺupl̄r.ꝑm legē ꝑmittentē:⁊ ꝑm legē p̄cipien tē.Opari x̄o ꝑm legē ꝑmittentē:nō est ꝯpa ri bonū.imo poti⁹ malū.sed tm̄ minus in cō patione peiozis.Vñ dicit Jo.Criſo. Permi ſit moyses ꝺari libellū repudii:ne ꝓpē odiuz repudii funderet sanguis.ꝑmisit fieri mala ne fierent peiora.Opari x̄o ꝑm legē p̄cipien tē est bonū:quo mō nō opat̄ ḋ repudiat:sed p̄dicto mō. Ad tertiū ꝺ̄ō.ꝙ lex ꝺe libel lo repudii ḋḋā tollerabat.ſ.ſeparatōz.⁊ ad quiddā obligabat:tm̄ sub ꝺditione.ſ.ad hoc vt si nellet quis dimittere vxorē nō dimitte ret nisi ꝓpter cās ſcriptas in libello repudii ꝺare g⁰ libellū in p̄cepto erat sub ꝺditione ſ.si nellet dimittere nō simplr: nō ſequitur g⁰ ꝺabat libellū repudii ꝑm legē ꝺatā a ſpū ſcō.g⁰ nō peccabat.Dabat enī ꝑm legē ex tol lerantia cōditionali: nō ex auct̄e ⁊ ſimplr a iudice. Ad quartū ꝺ̄ō.ꝙ nō ualet hec ar gumētatio.ꝑm ſnām legis ꝺatā ꝓ ſe dimit tebat vxorem.g⁰ nō peccabat.ḋa iudex nō ꝺi cebat in illa ſnīa ꝙ vir posset dimittere ux orē,ſed ꝙ posset ſine pena legali.⁊ ponūt ex emplū.ſicut ſi litigarent ſacerdotes ꝺ̄ mili tes ꝺe decimis.Judex nō ꝺaret ſnīam ꝓ mi litibus.ꝙ ipi decimas ꝺetinerent. ſed ꝺicēt ſacerdotib⁹ ꝙ tacerēt.⁊ nō puniret milites ne fieret ſciſſura. Ad ārū ꝺ̄ō.ꝙ non est ſic ꝺe ꝺiuortio in noua lege: ⁊ repudio in ueteri.qa in noua lege cā ꝺiuortii pōt eſſe iuſta ītꝛueniēte zelo iuſticie.ſed ī ueteri le ge cā repudii ſp̄ est iuſta:cū cōcernat odiuz ⁊ affectū nequitie: ⁊ opponat̄ ſacrāmēto ⁊ fidei ꝺiugali.Et iō repudiū ſp̄ ē malū ꝑm ſe

Postea queritur an repudiū ex lege fiat nō peccatū. Ad qđ sic ꝺic̄ Joh̄.Criſo⁹.sup illud Mathē.5⁰. Quicūq̄ ꝺimiſerit uxorē ſuā ꝺet illi libellū repudii ꝛc. Hoc ꝑmittendo nō ꝺi iuſticiā ꝺemōſtrauit ſed a peccato abſtulit culpā peccādi. g⁰ per legē factū est nō peccm̄. Ite idē ibidē.ꝑmiſ ſu est repudiū malū quidē tm̄ licitū. Item idē ibidē.Hec rōe apli p̄ceperūt ſcḃas nupti as ꝓpter incōtinentiā hominū ꝑmisit.nō ꝓte cepit:qđ ꝑmittimus nolētes p̄cipim⁹.ḋa ma las hominū uoluntates ad plenu z ꝓhibere nō possumus.Si g⁰ ſcḋe nuptie ex ꝑmiſſiōe apli fiunt ſine pecc̄. g⁰ repudiuz ex ꝑmiſſiōe legis fiēt ē ſine peccato. Ite occidē malum est in ſe.ſ tm̄ ꝑ legē iudici fit nō ꝑ peccatum cuz ꝺr̄.Exo.zz.Maleficos nō patieris viuē Ergo q̄uis ꝺimittere siue repudiare vxorez in ſe sit maluz:tm̄ ītꝛueniēte lege fiet ñ pec catuz.cuz ꝺr̄.z4⁰.Deutro.Voleti ꝺimittere vxorē ꝺet illi libellu repudii. Quia enim.n.ma luz est occidere q̄ repudiare:qa opponit̄ ma iozi bono videlz vnitati nāe:que est ēential hōi.Repudiuz x̄o opponit̄ vnitati sacm̄ēti que est accidentalis. Conē math̄.19⁰. Est x̄bum vñi:⁊ cois aī ꝺceptio quos ꝺe⁹ ꝺiun xit.hō nō ſepet.ꝺe iure nāli est ꝙ illi ḋ sunt ꝺiūcti aucte ꝺiuina:nō ſepenit aucte huma na,ergo repudium erat ꝺtra ius nāle. Sed qđ est coīn ius nāle:nō recipit diſpenſatiōez nec pōt fieri licite.g⁰ repudiuz non pōt fieri licite. Ite ibidē dicit dns ꝙ ad duritiam cordis iudeoꝝ ꝑmisit moyses ꝺimittē uxo res.ab initio aut̄ nō sic .Ergo iudei repudi ando peccabāt conē legē ꝺatā ab initio.hoc est conē legē nāle;ex quo relinquit̄ idē.

℟⁰ ꝺ̄ō.ꝙ repudiuz ex lege nō est factum licituz.imo sicut dicit Aug⁹.Legē ꝺe ꝺimiſ ſione vxoris:xp̄s exponit.ꝓpter duritiā ma ritoꝝ ꝺatā:vt nō ꝺcedat̄ diſſidium.ſ vt tol lat̄ homicidiuz. Ad illud g⁰ qđ obr̄ ꝑmo ꝙ a peccato abſtulit culpā.Nō ꝙ ꝓpie loq ḋo:aliud est ꝺicere pecm̄.Aliud ꝺicē culpaz Accidentale.n.est peccato esse culpā. pecm̄ enim ꝺicit inoꝛdinationem ꝺtra ꝺiuinum

mandatū. Culpa xo dicit inordinationē puniendā ꝑm legē. abstulit g° culpā a peccato cū data lege repudii nō puniebant ꝙ i° peccato. Ad scōz sili mō itelligendū est illud qđ vr. repudiū malū: tn licitū ut licitū non excludit reatū eterne pene. sed reatū pene legis. Ad tertiū đđ. ꝙ in repudio ⁊ in scōis nuptiis est pmissio optatiua ꝛc. Jo dic Crisō ꝙ hac rōe. i. ōsili quoda m apli scōas nuptias ꝓceperūt: tn differenť. Nā sicut pz ex ꝓcedentib⁹: scōe nuptie pmittūť pmissione indulgentie: qua ꝛcediť licitū iperfectū respectu status pfectionis. Repudiū xo pmittiť pmissione tollerantie qua tollerať illicitum qđ est minus malū optione veteriotis: ꝛz qđ dicit Aug⁹. Heli⁹ est enī diuidi. hoc est minus malū est repudiū fieri q̄ ꝓ odiū sanguinē fūdi. ⁊ iō Crisō⁹ sup illud Matħ. Permittit fieri mala ne fierēt peiora. Ad q̄rtū xo đđ. ꝙ occisio ⁊ repudiū pūt opari duplr q̄tum ad effectū: ⁊ q̄tū ad cām. Quātū ad effectū occisio magis malū est. sic dic Aug⁹ Heli⁹ est diuidi q̄ ꝓ odiū sanguinē fundi Quātū xo ad cām. Repudiū simplr maius malū est. qa occisio pōt esse ex affectu xtutꝭ ⁊ iusticie. Repudiū xo sꝑ est ex affectu iniusticie: sic dictū est. ⁊ patebit inferius. Preterea occisio malefici fiebat auctē dīne legis Repudiū xo ex pmissione legis: cā aūt ⁊ affectus opi nomē ponit quantū ad bonitatē ⁊ maliciam.

Queritur cōsequen

ter. vtꝛ licitū esset ꝑm legē repudiate viuēte ꝓte viro aliū ducere: qđ vr. qa dicit lex de repudiata. Deutro. 24°. Cū egressa viꝛ alterū uxerit. ergo lex ꝛcedit ei maritū alterꝛ ducē. Itē dicit Aug⁹. de duab⁹ vxoribus q⁹ qn mos erat. peccatū nō erat. nō peccabat g° vir ducendo aliā vxorem viuēte ꝓte. qn mos erat. Si g° mos erat repudiate a priore viro: aliū ducere nō erat peccatū. Item ex pte viri scōam vxorē ducere tꝛe legis non erat malū ꝛz se: qa scī patres duxerūt scōas uxores sine peccato. Ergo repudiata uxore n̄ erat pccm viro aliā ducere. g° nec mulieri aliū viꝛ. Contra Matħ. 5°. Qui dimissā duxerit adulterať. Itē lex puniebat illā que ducebat aliū maritū: qa nō poterat redire ad ꝓtem: qa sicut dicit lex polluta ⁊ abolēabilr facta est ducendo aliū. ergo nō erat licitum ꝑm legē aliū ducē. Rº đđ. ꝙ n̄ erat licitū ꝛz legē: ita ꝙ licitū excludat culpā: ⁊ quācūz penā. erat tn licitū ꝑm ꝙ licitū excludit materialē penā. Dicēdū g° ꝙ n̄ licitū erat repudiate ꝑm legē aliū ducere ꝙ lex n̄ puniebat eā materialiť vt more adultere lapidareť. Non erat aūt licitus ꝑm legē: qa lex puniebat eam spūaliť vt ad ꝓtem viꝛ tāꝙ polluta redire n̄ posset: cuz a scō viro repudiata esset. sic dr Deutro. 24°. Et hoc mō puniebat lex: aliqn mālr. aliqn spiritualiť. Ad illud g° qđ ꝓmo obr ꝙ lex ꝛcedebat sibi aliuz viꝛ ducere đđ ꝙ hoc erat ꝛcessio pmissionis nō dispensationis vt dictū est. Ad scōm đđ. ꝙ illud Aug⁹. de plurib⁹ vxorib⁹ qn mos erat. peccm nō erat. intelligiť q̄tum ad illas psonas cum quib⁹ dispensatuz erat. in bigamia autē inē uenit dispensatio: sed nūq̄ in repudio: ⁊ cā est qa ex pte viri hēre plures vxores poterat esse ex caritate. plis acqrende. ⁊ ad multiplicationē cult⁹ diuini. sicut fuit in scis patrib⁹ sed in repudio viro hēre scōam uxorē post ꝓmā repudiatā nō poterat esse ex caritate. cū repudiū ꝓcessisz ex odio. Et iō i repudio ex pte viri nunq̄ cadit dispensatio. Itē ex pte multeris: habere plures viros nunq̄ fuit dispensatuz. qa deficit cā. s. multiplicatio pl Nō enī multiplicať ꝓles a plurib⁹ vnis in vna muliere sicut in plnrib⁹ mulieribus per vnū viꝛ. multo fortiori rōne: nec in repudiata curret dispensatio: vt post ꝓmuz viꝛ hēret aliū. Ad tertiū đđ. ꝙ in bigamia manent bona matrimonii: ⁊ qđ diminuiť in vno recōpensať in alio in scis patrib⁹. Tria autem sunt bona. fides in affectu mutue castitatis ꝓles in affectu ꝓpagationis ad honorē dei sacramētuz ifepabilitatis. De bono āt fidei fiebat dīminutio: qa bonuz fidei requirit vt nō cuz altera uel altero coeať: qđ ex pte mulieris manebat integꝛ. Ex pte xo viri ꝓpter melius ex dispensatōe ampliabať: vt nō cuz aliis q̄ cuz suis vxorib⁹ coiret. sed ex pte bone ꝓlis fiebat recōpensatio ex vehemētia affectus multiplicāde ꝓlis ad cultum dei: qđ fiebat ꝓ plures vxores: amplius q̄ ꝓ vnam solā. manebat autē affect⁹ insepabilitati qđ est bonū sacramēti ⁊ iō bigamia nō erat malum ꝑm se. sed recipiebat in scīs patrib⁹ rationabilē dispensationē. In repudio xo bona matrimonii tollebanť cum ꝛtrahebatur scōm ꝛtugium. tollebať enī bonum fidei ꝓ abolitionē federis ꝛiugalis ex affectu odii Bonuz ꝓlis ꝓpter affectuz libidinis bonuz

sacramēti ꝑpter affectū sepationis:quā ītē-
debat repudiū:itendebat enī separi ab vxo-
re quod opponit bono sacramēti.

Deinde queritur an in repudio vir ⁊ mulier debuerūt pificari: qđ vr.per ipm vīculū matrimonii qđ q̄i ī vnū redigit viz ⁊ mulierē.Juꝫ illud Gen.ij°. Erūt duo in carne vna: ⁊ ipa rō matrimonii que est ltīma ōiunctio maris ⁊ fcie indiuiduā vite ꝯsuetudinez retinēs. Ergo qđ erit ius viri sup mulierē q̄tum ad vnitatē copule carnalis ⁊ cohabitationis.Idem rīctus mulieris sup viz.ergo sīc vir poterat repudiare mulierē qđ erat ōtra vnitatē vinculi ōiugalis:cadē rōe mulier poterit repudiare viz. Itē hoc idē vr astrui ꝑ legē talionis que hr.xxiiij°.Leuit.O culū pro oculo.dentez ꝑ dente restituet qlem influxerit maculam talē sustinere cogēt. Item in nouo testō iudicanť ad paria vir ⁊ uxor in cā ōiuortii que est ꝑpter culpā fornicationis. ergo ī veteri lege debēt iudicari ad paria in cā repudii. Conē.Nō iudicanť ad paria vir accusans stupꝝ vxoris.Deut.xxij°.Si duxerit vir uxorē obicies ei nomē pessimū.vxorē hāc accepi ⁊ nō inueni virginē.sicut ibidē dr. Si falso accusat iubeť cedi ⁊ multā.i.penā pecuniariā soluere.puella x̄o si culpabilis sit lapidari. Itē in zelotipia nō iudicāť ad paria,sicut pz ex lege Nume.v°.vbi dr ꝙ si spūs zelotipie ocitauerit viz ōtra uxorē suā adducet eā ad sacerdotē ⁊c. vbi instituit oblatio ad inuestigationē adulterii suspecte mulieris a viro.nō aūt e9°.Ergo pari rōne nec ad pia debēt iudicari in repudio. R. sīc dīc beat⁹ Aug⁹.sup illā legē Deut.xxij°.Si duxerit vir uxorē ⁊ postea odio habuerit ⁊c. apparet quō subditas viris feias ⁊ pene famulas lex esse voluerit uxores.ḋa vices aduersus uxorē uir testimoniū unde lapidet illa.si nec ōstat ipe nō uicissim lapidať. ⁊ hoc est qđ introducit apls.i.ad Cor.xi.4°.Nō ꝑmittitur mulierib⁹ loq̄ in ecclesia. ꝫ subditas esse sīc lex dicit.Dui⁹ aūt rō est triplex.dignitas nature,reatus culpe.robur sexus..Dignitas nāe ḋa sīc dicit Apls.i.ad Cor.xi°.Caput mulieris est uir:⁊ assignat cām.nō ei uir ex muliere est:sed mulier ex uiro.sīc dr Gen.ij°.Reat⁹ culpe. ḋa per feminā initiū pcī.unde sbiectio fuit ei inflicta ꝑ penalitate.Ge.iij.Sub uiri ptāte eris ⁊ ipe dñabit tui.Robur sex⁹ ḋa robustior est sexus uirilis q̄z femine⁹. Jñ est ꝙ maior ꝑnitas ex pte mulieris est.licet maior feruor ex pte uiri.ḋa sexus ille calidior est ⁊ hec signať Gen.ij°.cum dixit Adam de uxore.Hoc nūc os de ossib⁹ meis:caro ō carne. Propē dignitatē nāe nō iudicati sī ad paria ī lege zelotipie.Detulit enī lex uiro sicut dignior. Cū ex zelotipia seu amore persuspitionē accusabat uxorē:ꝑpter reatū cui pe nō iudicati sunt ad paria:in lege accusationis stupri ex odio uiri in uxorē.ḋa sīc dīc glo.sup illā legē Deut.xxij°.Quia ꝑ feminam initiū peccati que uirū seduxit:⁊ dupliciter peccauit.ꝑius in deū,postea in uiz. uir uero tm̄ in deū.In accusatione crimis nō iudicāť ad paria uir ⁊ fcia.Propter x̄o robur sexus uirilis nō iudicāť ad paria in ꝓmissione repudii.Nā cū mulieris sex⁹ sit infirmior: ⁊ maior ī eis ꝑnitas.promissime cēnt mulieres ad repudiandū uiros. Prętēa cū robustior sit sexus uirilis:timendū est maleficiū uiri pl⁹ q̄ mulieris. Et cū magis feruear ꝑsumendō ꝙ ex odio īterficeret sibi displicentē uxorez nō aūt e9°. Ad illud qđ ꝑmo obicit dom ꝙ ꝫm legē nāe ⁊ legē gratie:quo ad societatem cohabitationis ⁊ ōiunctionē copule carnalis iudicanť ad paria uir ⁊ mulier.un ō i.ad Cor.vij°.dr. Uir nō hz prātem sui corpis sed mulier:⁊ e9°. Quātū x̄o ad ordinē regiminis nō iudicanť ad paria: īmo uir ē caput mulieris.ꝑut dr.i.ad Cor.xi°.unde ꝫm legē pcipientē nāe ⁊ grē in regimine hz mulier uiro esse subdita.in mutua x̄o corpis seruitute par. Scōm x̄o legem Moysi in pena fornicatiōis:que opponit vnitati copule carnalis iudicanť ad pia:ḋa adulter ⁊ adultera lapidabanť Deut.xxij°. In accusatione uero stupri uxoris ante ōiugiū ⁊ zelotipia ⁊ repudio nō iudicanť ad paria ꝑpter cās p̄dictas īmo in accusatione pcit lex uiro plus q̄z mulieri ꝑ dispensationē.In zelotipia pfert viz mulieri q̄ ꝑ ꝓuilegiū in repudio ōcedit viro qđ nō mulieri ꝑ ꝓmissionē minoris mali qđ minus nocet in uiro q̄ in muliere publice utilitati.patet g⁹ ex his ꝙ nō est pitas iuris mulieris sup viz.⁊ uiri sup mulierem.

Ad scōm dōm:ꝫm btīn Aug⁹.ꝙ lex talionis nō extendit ad cām uiri,ōtra mulieres sed in aliis cāis.ut qui testimonio falso alteri nocere voluit.eaō pena plectit qua fuerat alē plectendus: ⁊ hoc est qđ dicit Aug⁹ sup p̄dictā legē Deutro.xxij°.⁊ cā est: ḋa nō sunt

ꝑsone pares vir ⁊ mulier. Ad tertiū dō. ꝙ sicut dicit Apls ad Ro.8° Nō accepistis spi ritū seruitutis iterꝫ in timore ꝛc. Lex vetus lex fuit seruitutis est. Lex noua lex libertat. Inde est ꝙ in noua lege supinducta seruit⁹ ex pte ꝺ biti carnalis ⁊ cohabitationis vt in ꝓmissi one repudii ꝑ legē ueterē tollit. ḋa sic dr. 3° Hal. In xpō nō est seruus: nec liber: nec est masculus uel fēa. Oēs enī vos vnū estis in xpō: ⁊ hac rōne in noua lege ꝑitas est in cā diuortii: q̄uis in ueteri lege nō fuit paritas in causa repudii.

Postea quer̄itur de

ꝓcepto scribendi libellū repudii. de quo dr Deut. 24°. Si uxor nō inuenerit gratiā ī ocu lis uiri ꝓpter aliquā feditatē scribet libellū repudii. Dixerūt aūt quidā: ꝙ in hoc libello scribebant cāe ꝓpter quas cā repudiabat.

Querit igit. si ex quacūq; cā poterat vir repudiare uxorē: qđ vr. ḋa ex quacūq; cā bo na seu mala turpi uel honesta poterat sur gere odiū in malo viro. Nā ꝓbitas xtutis multotiēs est cā: q̄re boni odiosi sint malis Unde dicit Aug⁹. Oculis egris odiosa est lux sic iudeis est xps. 2° Sap. Grauis est nobis ad videndū ꝛc. quia in xitate sūt vie eius. g° ex bonitate uxoris poterat esse odiosa viro sed ꝓpter odiū quo timebat homicidium: ꝙ mittebat repudiū. Ergo ꝓpter bonitatē ux oris poterat vir ipaꝫ repudiare. Nā sic dicit Rabanus sup Matth. 19. Valuit repudium indulgere: ꝑ desiderio sceraꝫ nuptiaꝫ fieri homicidiū: nel ꝑdurare odiū. Conē Deut 24°. Cū nō inuenerit gratiā coraꝫ oculis ei⁹ ꝓpter aliquā feditatē scribet libellū. Glo. Fe ditatē. i. pccm̄ qđ cognoscit in ea. ergo solū ꝓpter peccatū poterat repudiare. Itē que rit vtꝫ odiū pseuerans debuit esse cā repu dii: qđ vr. ḋa sicut dicit Crisō⁹. Oēs res ꝙ eas cās ꝙ quas nascit dissoluit. Si g° matrimo nū nascit ꝙ ꝛsensū amoris. dissoluit ꝙ op positū. s. dissensū odii. Itē ad idē est au ctoritas Deutro. 24°. Cū egressa alteruꝫ ma ritū uxerit: ⁊ ille ꝙ eā oderit dederitq; li bellū repudii ꝛc. Conē Deut. 22°. Si uxerit uir uxorē ⁊ postea odio habuerit eaꝫ ⁊ obiecerit ei stuprum ante co niugiū si defe cerit in ꝓbatiōe xberaē ⁊ ꝺemnaē. c. siclis argenti ⁊ nō poterit eā dimittere oī tēpore vite sue. Ex hac g° lege iubet vir retinere ꝑ petuo odiosā mulierē. odiū igit nō est ī lege

vniuersalit cā repudii. Itē cū in euāgelio nec odiū: nec ꝑseuerātia odii: nec timor ho micidii sint cā diuortii. sed solū fornicatio Unde est ꝙ in lege sunt cā repudii. nā fornica tio opponit matrimonio vnitati copule car nalis ꝑ quā ꝛsūmat matrimoniū. Odiū vero opponit vnitati ꝛsensus ꝑ quā efficit matri moniū. magis g° opponit vinculo matrimo nii odiū q̄ fornicatio. ergo magis ḋr esse cā diuortii in noua lege. aut si ibi nō est causa diuortii. nec in lege veteri ḋr esse cā repudii

Itē cā repudii ponit displicentia cū dr Deut. 24°. Cū nō inuenerit gratiā añ oculos viri ꝓpter aliquā feditatē scribet libellū.

Itē ponit cā odiū: vnde ibidē sequit ve scḋo marito repudiante: cū oderit eaꝫ dede rit⁊ ei libellū ꝛc. Itē ponit cā. timor ho micidii. vt ibidē dicit glo. Scripsit Moyses ꝓceptū illud. s. de scribendo libello: malles in dulgere dissidiū q̄ ꝛmitti homicidiū. Pre ter has cās necessariū erat assignare repudi anti cām displicētie. sic dic lex aliquā fedita tē: que erat ꝑma ⁊ ꝑncipalis cā repudii.

Querit igit quō ordinat hᵒ cālitas fedi tat displicētie: timoris: homicidii. Itē q̄rit si hi⁹ cāe i libello scriberēt. Itē cū possi bile esset ꝙ scribē nesciret repudiās quō dr scribet libellū repudii. R° ꝙ nō habem⁹ decerminatū in lege de his que scripta erāt ī libello ꝛpudii. s. tñ sic dic Joseph⁹. Scriptu ra erat talis ꝓmitto ꝙ nunq̄ tecū ꝛueniam ⁊ sic hēbat ptātem ex ꝓmissione legis mul alii copulari. hēbat aūt libellū repudii scri ptū: quia sine eo nō credēt ei ꝙ esset repudi ata. Ꝺr ꝝm beatū Aug. dē Faustū. Preci piebat scribi libellus vt mora intueniēte ⁊ ocilio scribaꝫ dissuadente vir a ꝓposito re pudiādi ꝺsistēt. Que aūt fuerit scriptura suf ficiat qđ dixit Joseph⁹. Ad illud g° qđ ꝑ querit vtꝫ ex cā bona in muliere posset vir eā repudiare: ḋ. ꝙ nō. ꝝm legē ei oportebat ꝙ cā in muliere esset feditas aliqua que pōt itelligi uel in corpe aliq̄ ifirmitas: uel turpi tudo notabilis: uel in moribꝰ reprehensibilis honestas. ꝓpē quas possꝫ mulier merito di splicere. vn dic Aug⁹ in glo. Deut. 24°. Dul te erāt in lege cāe dimittendi vxores. xps so lā fornicatōꝫ excepit. Matth. 19. Ceteras mole stias inꝺꝫ ꝑ fide ꝺ castitate ꝺiugii sustineri

Ad illud g° qđ obicit ꝙ ex bonitate effi cit aliquis odiosus ḋ. ꝙ hoc nō est ꝙ se: ⁊ ꝑ accidens. Bonitas. n. ꝙ se amabilis est: sed

ex malicia aãe vissentiẽtis a bono. Lex vero nõ reputat talẽ cã cẽ odii: uel visplicẽtie.

Ad illud xo qõ obicit ex opposito q̃ feditas intelligit̃ pcm̃: si peccatũ accipiat̃ ꝓprie p culpa. moralit̃ accipit̃ ⁊ sumit̃ ex glo. mo rali. Greg⁹ qui exponit illud de feditate repudiante actionis terrene. Si xo peccatum accipiat̃ coĩter p defectu: sic̃ solet dici pcz in artificio: cũ deficit ab arte. uel in corpore cũ deficit a debita disp̃one: sm hoc feditas dr̃ defectus aliquis enormis ĩ corpe siue motibus mulieris. Ad illud xo qõ postea q̃rit̃. vtr̃ odiũ debuerit eẽ cã repudii: dõ. q̃ sic. sed nõ ꝓpter h̃ qõ opponit̃ consensui matrimonii. sed ꝓpter p̃sũptionẽ violentã maioris mali secuturi. s. homicidii: ex quo totalit̃ destruit̃ vinculũ matrimonii ⁊ in illo populo dure cervicis: ⁊ ad maleficia ꝓno.

Ex hoc sic̃ supdictũ est: accidẽt diuisio. pugna: ⁊ otentio: que ex cãis minoribꝰ frequẽtiꝰ otingebat. Q̃ gꝰ vicit Crisoꝰ. Q̃ ois res peras cãs p quas nascit̃ dissoluit̃ nõ facit ad hoc q̃ p dissensũ debeat solui matrimoniũ ḋa ⁊ si matrimoniũ causaret̃ p consensum h̃ tm̃ nõ est nisi interueniẽte diuina auctẽte approbante consensũ. Vnde ẽ etiã q̃ in illtimas personas interueniẽs cõsensus nõ efficit matrimoniũ: ḋa deest auctas diuine pbõnis. Dissensus igit̃ sequẽs matrimoniũ nõ poterit solucre matrimoniũ otractũ p consensũ diuina auctẽ approbatũ. Vñ Math. 19°. dic̃ saluator Qõ deꝰ iunxit hõ nõ sepet. Ad illud xo qõ ex opposita pte obicit̃: q̃ odiũ nõ erat generalit̃ cã repudii. Dicendũ q̃ in duobꝰ casibus fallebat p̃missio repudii. Primꝰ erat in falsa accusatione uxoris de stupro ppetrato ante diugiũ. Secõs in defloratione puelle: q̃ nõ hẽbat sponsũ: quia tũc tenebat̃ eã accipe in uxorẽ. ⁊ ĩ his duobꝰ casibꝰ nõ poterat uxorẽ dimittere cũctis diebꝰ vite sue. sic̃ hẽt Deutro. 22°. Qõ introductũ est in fauorem virginitat̃: ⁊ data est ꝓhibitio repudii in cãn spãli cũ esset p̃missio in gñali: ḋa p hoc nõ timebat̃ malũ publicũ euenire. sic̃ timere tur si esset ꝓhibitio repudii gñalis: vt supra dictũ est. Ad illud xo qõ obicit̃ q̃ odiũ in noua lege uꝫ potiꝰ esse cã diuortii q̃ fornicatio. dõ. q̃ in fornicatione est libido uoluntat̃: ⁊ actꝰ inordinatꝰ ex pte carnis. Libido xo uolũtat̃ opponit̃ amori uoluntat̃: ⁊ consensui: p quẽ efficit̃ matrimoniũ. ḋa ille cõsensus est vt hẽat istã vt suã ⁊ nõ aliã ⁊ eo Actus xo inordinatꝰ ex pte carnis: p quam violat̃ fides thori opponit̃ federi copule carnali p quã ꝯsumat̃ matrimoniũ. Vnde est q̃ saluator manẽte vinculo diugali inter diuges fornicationẽ posuit cãm diuorcii: quo sepe rent̃ q̃tum ad cohabitationẽ. ⁊ absoluitur debitũ mutue seruitutis: nõ aũt sic ẽ de odio ḋa sic sup̃ ostensuz est nõ p se opponitur ipi cõsensui. per quẽ efficitur matrimoniũ. Ad illud xo qõ queritur de ordine cãliratis. dõ q̃ cũ q̃tuor occurrerent ad cãlitatẽ repudii feditas. displicentia. odiũ. timor homicidii feditas sic̃ dez ẽ attendebatur in defectu. displicẽtia in affectu aspectũ. Vñ. 24°. Deutro dr̃. Et nõ inuenerit gratiã ante oculos eius Odiũ xo in affectu. homicidiũ xo timebat̃ in effectu. Ad illud xo qõ q̃rit̃ vtrum ista ĩ libello repudii scriberẽtur: sm Josephũ dõ. q̃ nõ: quia sicut ipe dicit scribebatur p missio de nunq̃ simul ueniendo. sic. n. habebat prãtem alii copulari. Ad illud vero qõ obr̃ scribet libellum: cum possibile esset q̃ nesciret scribere intelligendũ est scribere uel scribi facere.

Vltimo queritur de pte cepto nõ recipiende uxoris pꝰ repudiũ. de q̃ dr̃ Deut. 24°. Nõ poterit p̃or maritꝰ recipe eã in uxorẽ: ḋa polluta est ⁊ abhominabilis facta coram dño: ne peccare facias terrã tuaz q̃ dr̃ de repudiata que otraxerat cum alio.

Sed obr̃: cũ repudiata duxerit alterꝫ maritũ: p̃or viuẽte de iure nullũ fuit mr̃imoniũ: quia sicut dr̃ Ro. 7°. Que sub viro ẽ mulier viuẽte viro alligata est legi. gꝰ de iure stabat p̃mũ matrimoniũ. De iure gꝰ matrõnii tenebatur vir illã recipere si ipa ueller.

Itẽ eadẽ sunt moralia in veteri lege ⁊ in noua lege. sed in noua lege morale est si peniteat indulgere. Vñ Math. 18°. Cũ Petrus que siuisset a dño quotiẽs peccabit in me frater meꝰ ⁊ dimittã ei vsq; septies. Ridet ei dñs Nõ dico tibi septies sed vsq; septuagesiessepties. ergo ⁊ in veteri lege si repudiata peniteret de hoc q̃ nupserat alii. dẽbat vir ĩdulgere. gꝰ debebat eã recipe. Itẽ sic̃ dic̃ inẽr̃ super illud: quia pollut a est abbominabilis. s. ipi⁹ iudicio qui eã q̃i pollutã p̃us dimisit. Ergo ex repudiatione fcã est polluta: nõ ex eo q̃ nupserat alii. cum gꝰ sine culpa sua posset repudiari: sine culpa sua dr̃ pollui. gꝰ interueniente ex pte viri pnia de odio quo eam

repudiauerat maxīe dz recipi. Itē obr̄ ō hoc qō dr̄.ne peccare facias terrā tuā.vr̄.n. q nō recipiēdo maius esset peccatū.qa si nō poterāt otinere ꝛ coibant:peccabāt mortalr

Rñdeō in lege repudii quiddā erat in pmissione:vt viro repudiare:ꝛ repudiate cū alio otrahere.quiddā in mali retardationem vt ꝓceptū de libello scribendo.Quiddā vero in punitionē vt ꝓceptū de nō recipiēda vxore pō repudiū.hoc.n.introductū est in onus ꝛ penā. Ad illud gō qō obr̄ ꝑmo. dōm.q mandatū supioris soluit debitū iuris inferioris.sic dr̄ Ro.13°.sup illud. Dis aīa potestatibus sublimib⁹ subdita sit.Inde ē q ius matrimonii quo tenet vir uxorē recipe pari existente ꝺditione vtriusq soluit p mandatū dei:qui est supior.qui ꝓhibet ipam non recipi a viro. Ad scōm dō.q in vtraq lege.Penitenti tenet ālz indulgere:sed hoc intelligit q̄tum ad dimissionē rancoris:q rancor est ex affectu iusticie.nō q̄tuz ad dimissionē iuste punitionis que ꝓcedit ex zelo iusticie.In ꝑdicto aūt cāu iusta erat punitō vtriusq.s.viri ꝛ mulieris.in hō qō ꝓhibuerat dē⁹ post repudiū viz vxorē nō recipe.Uterq enī peccauerat otra matrimoniū:ꝛ ille repudiādo:ꝛ illa aliū ducendo. Ad tertiū dō q il'a intl'.moralis est:ꝛ sumit de quadam glo.Gregorii in qua dr̄.q mulier quam vir repudiauerat est terrena actio hanc vir suo iudicio polluit.eo enī ipo q ipam repudiat pollutā iudicat.Terrena xo actio nō pōt redire ad pōtē viz.quia nēo mittens manum ad aratz ꝛ aspiciēs retro apt⁹ est regno dei

Ad litterā aūt:polluta fiebat mulier quia ducebat aliū:sic̄ pz p Ieremiā.3°. Si dimittit vir uxorē suā ꝛ recedens ab eo duxerit alū nunqd ñ polluta etiā otamninata est mulier illa ꝛc̄.ꝛ Ro.7°.Uiuēte viro uocabit adultera si fuerit cū altero viro. Sed quer̄ dō illa que nō otrahebat cū alio: nunqd talis poterat recipi:vr̄.q sic.aūr enī iniuste agit cū illa dā punit̄ sine culpa. Ad qō dōz.q otingit bene aliquē puniri sine culpa: nō tñ sine cā:sicut scīm Iob.ꝓpter intuitū maioris meriti. Ita etiā ꝑdicta mulier in ꝑdicto cāu puniebat̄ ꝓpter deuitatōez mali maioris ne.s. si passim reciperent repudiate ꝓniores fierent viri ad repudiandū. Ad vltimuz dō. q ita intelligendū est ne peccare facias ētā.i: vt facias nō peccare.vbi viz ex hō alii ꝛeant̄ a dandis libellis repudii.

Inquisito de le

i ge repudii. Inquirendū est de lege zelotipie seu inuestigationis adulterii speciali:cuius hoc tactū sit sup̄ qōne de vulgari purgatione.Est igit̄ lex Nume.5°.talis si spiritꝰ zelotipie ocitauerit viz oē uxorē que vt polluta est uel falsa suspitione appetit̄ adducet eā ad sacerdotē ꝛ offeret oblatōz. Circa quā legē q̄r̄ tria. Primo viz sic inuestigare adulteriū fuerit licitū uel illicitū. Secōo vtz in noua lege aliquid ꝺsimile sit licitum

Tertio q̄re in lege determit̄ inuestigatiuz adulterii ꝛ nō furti.

Ad primum

sic obr̄. Illicituz est tēptare dñm Cū hoc sit ꝓhibitū Deutro.6° Nō tēptabis dñm deū tuū.sed sic inuestigare adulteriū est temptare deū:qa hoc est signū q̄rere virtutis ꝛ efficacie diuine qō reprehendit̄.16° Matth̄.Generatio mala ꝛ adultera signū q̄rit ꝛ Ysa.7°.cum victū est Achas.Pete tibi signū a dño deo tuo.Rñdit nō petā ꝛnō tēptabo dñm.q.d.si signū peterē deū tēptarez Cū ergo in hac inuestigatōe peterē signum a deo:vt si rea esset mulier putrescēt femur eiꝰ:ꝛ tumēs vterꝰ rūperet̄.sic inuestigare erat deū temptare. Itē si hoc esset licitū posset trahi ad ꝺsequētiā ꝛ in noua lege manere Cū qō in noua lege videat̄ vānari.Reliquit̄ fuisse illicitū. Itē qō fit otra caritatē ꝛ rectitudinē x̄itatis simplicit̄ est illicitū.ꝛ qō fit spū zelotipie ocitāte viz otra uxorē que etiā falsa suspitione appetit̄ fit contra concordiā caritatis ꝛ rectitudinē x̄itatis.ergo simplicit̄ est illicitū:factū est igit̄ ex lege permittente nō ex lege p̄cipiēte seu approbante sic̄ repudiū. Conē.Dē qō est a deo institutū ꝛ de se ordinatū ad finē bonū simplr̄ est licitū.Sed talis est hiꝰ inuestigatio:qa sicut dr̄ in textu Nume.5°.Mulier si rea est erit i maledictionē.ꝛ in exēplū oī pplo:ꝛ ita vidētes eā punitā abhorrebūt ꝛmittere adulteriū. Itē in eodē ca°.in fine dic̄ q maritus absq culpa erit.ꝛ illa recipiet iniquitatē suā si rea fuerit:sed si hoc esset illicitū nō esset maritꝰ qui hoc faceret absq; peccato. Itē dñs sacrificiū p qō fiebat inq̄sitio recipiebat:ꝛ p suū ministrum sacerdotē.sed si talis inq̄sitio esset illicita q in ipa uel circa ipam fieret nō susciperet̄ a deo.qa sic dr̄.35°.Eccl. Noli offerre munera prauanō enī suscipiet

illa. ⁊ itez .34°. Dona iiq̄z ñ ꝓbat altissim⁹ nec respicit in oblationib⁹ iniquoz. Rx⁹ ꝑm diuersas ꝯsideratões posset vici q ꝙtū ad statū veteris legis: licita pōt vici hi⁹ iuestigatio in aliquo cāu. illicita x̄o in alio. Si enī aliquis zelo iusticie mot⁹: otra peccatuz attendens instītutōz dīnā ꝑm formā p̄dcē legis cū supplicatione ⁊ reuerentia p hi⁹ sacrificiū uoles inuestigare adulteriū nō peccabar. Si x̄o libidine vindicte: ⁊ irrōnabili suspitione omot⁹ ad hi⁹ inuestigationē procedet: peccabat. In ꝑmo g° cāu erat licitum in 2° x̄o illicitū. Ad illud g° q̄ō ꝑmo obic̄ q sic inuestigare erat deū tēptare. ꝗa ō erat signū x̄tuj diuine querere ⁊ efficacie. Distinguēd. q tēptare deū dr̄ duob⁹ mōis. Uno° se p̄sūptuose ex toto deo exponē: cum possit hr̄e ꝗd faciat. Uñ dic̄ Aug⁹ sup illud .2. cor. 12°. Per fenestrā in sporta dimissus fuz. dic̄ nō dz aliquis expectare diuinū auxiliū duz habeat quid faciat: ne videat tēptare deum Alio° dr̄ tēptare deū signū diuine x̄tuj cū irreuerentia: seu incredulitate q̄rere. sic̄ Gedeon .6°. Accesserūt ad ilḷm pharisei tēptātes ⁊ rogauerūt vt signū de celo ostenderet eis

Itē peti signū a deo p̄ōt duobus modis. uno° licite cū. s. petit ex fide cū reuerentia ⁊ supplicatione. sic̄ Habraam petiit signū a dño de terra sibi ꝓmissa possidenda. Heñ. 15°. dicēs. Dne de⁹ vnde scire possū: q possessur⁹ eā suz. Et sic̄ Gedeon petiit a dño signū in uellere. Iudi. 6°. Alio° illicite: cū. s. petit signū cū irreuerentia ⁊ ex incredulitate. Et hoc mō signū petē est deū tēptare. vt dictū est Isa. 7°. Dicit Achaz nō petā signū. s. ⁊ nō tēptabo dñm. In ꝑmo g° cāu petebat signū ex fide cū reuerentia ⁊ zelo iusticie: qō non est deū tēptare. Ad scām x̄o dām. q lex ista nō manet in noua lege: nō quia nō fuerit ī p̄dicto cāu licita. sed quia est cū obꝛuātiis cerimonialib⁹ data: que in noua lege sūt euacuate. Ad tertiū dō. q in p̄dicto cāu non erat inuestigatio conē caritatē: nec otra veritatis rectitudinē. Uñ notandū q spūs zelotipie dr̄ duob⁹ modis. Uno° ꝑ affectu libidinoso vindicādi suspicatū adulteriū uxoris. ⁊ suspicatione irrōnabili. ⁊ isto° in ꝑmo casu nō accipit spūs zelotipie. Alio° spiritus zelotipie accipit ꝑ affectu x̄tuoso ex zelo iusticie vindicādi ꝓbabilit̄ suspicatū uxoris adulteriū: quo mō accipit in ꝑmo cāu. nec ē sile de repudio ⁊ lege zelotipie. Nā repudiū otrariū est legi nāe: ⁊ legi gr̄e. Lex x̄o zelotipie ꝑm p̄dictū mod⁹ nō. Ad ea x̄o que ex opposito obiciūt ꝗtum ad casū scām. Respondet⁹ ad ꝑmuz q aliquid dr̄ a deo īstitutuz duob⁹ modis. vel ab ipo ꝑmittēte sic̄ lex repudii. ⁊ sic̄ lex zelotipie. Quātuz ad secundō casuz: ⁊ tē nō sequit̄ q sit licitū. imo magis q illicituz uel ab ipo p̄cipiente. sic̄ lex de ꝓbone p testes. Deu. 19°. Nō stabit testis vnus otra aliquē. Sz in ore duoz uel trium stabit oē uerbū ⁊ silia: ⁊ de tali instituto sequit̄ q sit licituz. Ité aliq̄d ordinatuz ad finē bonuz dr̄ duob⁹ modis: uel ab homīs intentione. ⁊ hoc mō in scō cāu inuestigatō nō erit ordinata ad bonuz: uel a dīna dispōe que etiā ipa mala que ꝑmittit fieri ordinat ad bonuz. Unde Aug⁹. Nō ꝑmitteret de⁹ mala fieri: nisi ex eis eliceret bonuz. ⁊ hoc mō non sequit̄ est ordinatuz ad bonuz. Ergo bonum uel licituz in quē modū itelligit̄ inuestigatio p̄dicta ordinata ad bonuz: qa ex illa eliciebat dns bonuz terroris. quo timerēt committere adulteriuz. Ad aliud x̄o q dō dr̄ q marit⁹ absq; culpa erit itelligendū est. i. absq; reatu pene legalis. differt. n. dicē reatum ⁊ culpam peccatuz. n. dr̄ ex dfectu boni. culpa ex reatu pene. ꝗa ergo hi⁹ inuestigatio nō puniebat sed ꝑmittebat a lege. dr̄ marit⁹ absq; culpa esse q̄is nō absq; peccato in scō cāu.

Ad vltimuz dō. q in sacrificio zelotipie duplex ocurrebat actus. actus viri zelotipie spiritu ocitati. ⁊ hic act⁹ erat ꝑmissus nō approbatus a deo. In cāu scō ⁊ act⁹ sacerdotis qui ꝑm diuinā iustitutionē q̄i coact⁹ offerebat: ne vir pei⁹ faceret. hoc est ne suspitiōi sue relict⁹ vxoē interficeret: ⁊ iste act⁹ erat acceptus a deo ⁊ approbatus.

Deinde queritur v. tz in noua lege ocilis inuestigatio sit licita. ⁊ ad istud disputatuz est sup q̄e ō purgatōe vulgari: ⁊ auctoritab⁹ euidēt ostensuz est: q talis inuestigatio in noua lege illicita est. vñ iudicia aque feruentis ⁊ ferri ardentis sūt ab ecclesia odēnata. Sed ad hoc obr̄. Naz si esset aliqō inuestigatiuū mali suspicati vt possent hoies puniri de malo occulto sicut de manifesto. Multo magis sibi timerēt peccantes: ⁊ a malo declinarent. sed illud esset valde vtile saluti hūane. g° talis inuestigatio necessaria est in noua lege. Coñ. i. ad Cor. 4°. Nolite añ tps iudicare quo ad usq; dñs

veniat ⁊ illuminabit abscondita tenebrarū. ergo occulta mala sunt diuino iudicio reseruanda. Item Aug⁹ in omel. de pnīa. Multi corrigūt vt petr⁹. multi tollerant vt iudas multi nesciūt donec veniet dñs: qui illuminabit absc̄dita tenebrarū. Inuestigatio igit occultorū est diuino iudicio reseruanda.

Ad⁹ malū occultū dr duob⁹ modis. Uno⁹ malum quod non potest conuinci: nec per confessionē: nec p ꝓbationē facti. tñ habentur coiecture: ⁊ quedā psumptiones facti. Alio mō dr malū occultū qđ latet. ⁊ q̄tū ad fcm ⁊ q̄tum ad coiecturā. In ꝑmo cāu in noua lege fit inuestigatio p inquisitorē: ⁊ ꝓpter coiecturā ꝓbabilē inducit purgatio. sicut supra dictū est qōne de inquisitionib⁹ ⁊ purgationib⁹. In scdo cāu nullū dr ee inuestigatiuū Ad⁹ Aug⁹ in omel. de pnīa. Ad hoc ī scripturis sunt exempla posita uelut in messem vt palea sufferat vsq; ad vltimū ventilabr: vel it illa retia: vbi pisces mali cū bonis vsq; ad segregatōr que futura est in littore. i. in fine seculi. Matth. 13⁹. Equo aso tollerent. Item est inuestigatio p diuinū iudicū supactum hūane inuētionis. ⁊ hi' inuestigatio in xpo cessare illucescēte tpe gr̄e dr cessare. sic supositū est qōe de vulgari purgatōe. Et ē inuestiga⁹ ꝑm discretionē dīne legis ⁊ canonū hr statutū humane inuētionis. ⁊ hec est determinata p canones ⁊ diuinas leges. sic̄ sp̄ ostensū est qōe de inquisitionib⁹ ⁊ purgatoib⁹

Ad hō g⁹ qđ obr q̄ hi⁹ inuestigatio incuteret timorē ⁊ faceret multos cessare a peccato ꝛc. dō. q ⁊ si alicui fortasse expediret: nō tñ ograueret statui tpis moderni. s. gr̄e: quo illucescente xpitate dr cessare inuestigatio q̄ est supra humanā inuētionē. ⁊ iudicio diuino relinqui.

Postea quer̄itur gr̄e ī veteri lege nō posita est lex de inuestigatōe furti. sic̄ de inuestigatione adulterii. In noua aūt lege ꝑm antiquos canones: ꝑm pmissionē posita sunt iudicia inuestigatiua furti. sic̄ supra dictū est qōne de vulgari purgatione

Ad⁹ dō. q in statu legis ueteris ꝓpni erāt hoīes ad concupiscentiā carnis. In noua xpo lege ꝓniores ad concupiscentiā oculorū. Ideo ad repssionē ꝓpnitat ꝑm vtrūq; statū. Appositū fuit remediū ꝑm pmissionē: vt ī lege veteri inuestigatiuū adulterii ad cohertionē concupiscētie carnis in noua lege antiquitus inuestigatiuū furti ad cohertionē concupiscētie oculorū. sic̄ eni otīgit in etate hoīs sicut in etate mūdi. sic aūt est q in etate iuuenili ꝓnior est hō ad concupiscentiā carnis ꝓp habundātiā caloris incitanti q̄ ad concupīam oculorū. In etate xpo senili ꝓnior est ad concupiscentiā oculorū. ꝓpter intētiōr frigiditatis: que hr virtute cōgregatiuā. ꝑm aūt dispōr nāe otingit ꝓnitas concupīe: sili mō in etate iuuenili mūdi: que erat tpe legis: ꝓnitas erat maior ad concupīam carnis. In etate xpo senili que est tpe gr̄e ꝓnitas maior ē ad concupīam oculorū. Unī Apls. Nos sumus in quos fines seculorū deuenerūt. i. Cor. x⁹. Sic igit terminata est iquisitio ō iudiciis pmissionis. Nā de pmissione vsure termīatū est supr̄ qōne de illo mādato. Nō furtū facies.

Quam sicut supra dictū est. in lege quedā mala fuerit punita. Quedā xpo pmissa. In pte pcedenti ī quisitū est de lege pmissionis. In hac vero pte ingrendū est de legib⁹ punitōis. Istō tandum q ꝓ culpis in lege duplex gen⁹ pene infligebat: corpalis: ⁊ tpalis. Corpalis que īducebat passionē in corpe. Tpalis que inferat detrimentū in possessione. Item corporalis pena in lege triplex erat: ꝑm mīaz in pena flagellationis: ꝑm eqnitatē in pena talionis. ꝑm seueritatē in pena ipugnatiōis seu īterfectionis. De pena flagellatiōis dicit lex Deu. 25⁹. Si iudices eū qui peccauēit dignū viderit: plagis pstern̄et ⁊ coram se faciant xberari p peccati mēsura. erit ⁊ plagarū mo⁹ ita vūtarat vt q̄dragenariū numerū n exceedat: ne fed⁹ lacerat⁹ an oculos tuos abeat frat tuus. Item de pena talionis dic lex. 21. Exo. Iam p aīa oculū pro oculo: dentē p dente: manū p manu: vulnus pro vulnē ꝛc. 24⁹. Leui. Qualē inflixerit maculā: talē sustinere cogēt. ⁊ subdit. Equū iudiciū sit inter nos. ⁊ Deut. 19⁹. Cū inuenerint falsū testem dixisse ꝑra fratrē suū mēdaciū: reddent ei sic̄ fratri suo cogitauit facere. ⁊ sbdit. Oculū p oculū dentē pro dente. p. p. p. exiges. De pena ipugnationis ⁊ īterfectionis dic lex Deut. 7⁹. Deuorabis oēs pplos quos domi⁹ de⁹ tuus dat⁹ est tibi: nec pcet eis oculus tuus. ⁊ Exo. 22⁹. Maleficos nō patieris viuere. ⁊ Deut. 20. Nī accedes ad expugnād ciuitatē offerres ei pmū pacē. Si aūt fed⁹ inire noluerint ⁊ cepint pr̄ te bellū: oppugnabis

eā.⁊ sequit̄ pcutes oē qđ in ea est in ore gla dii.absq; mulierib⁹ ⁊ infantib⁹. De pena xo tpali siue pecuniaria.vicit lex Exo.xxo. Si q̄s furat⁹ fuerit bouē aut ouē ⁊ occiderit l uēdiderit:q̄nq; boues p uno boue r̄stituet ⁊ q̄tuor oues p̄o vna oue. Si inuentū fuerit qđ furat⁹ est apud eū viuēs vupluꝫ restituet. Scōm h̄ g⁹ in pte ista inq̄rendū est Primo de lege flagellationis. 2o de lege talionis. Tertio de legib⁹ īpugnationis ⁊ occisionis. Quarto de legib⁹ satiffactionis p penā temporalē.

Circa legem flagellationis incidit q̄stio vtꝝ mali p flagella iint ad bonū cogendi. ⁊ vr̄ q̄nō:multiplr. Primo qa nullus pōt esse iuite bonus.g⁹ hoc ipm cogi ad bonū nō ē ei bonū:nec cogenti.ostat hoc bonū est.Relinquit̄ g⁹ q̄ nullus erit cogend⁹ ad bonu;

Itē sic vicit btūs Dionysi⁹.Nō coactam habem⁹ vitā.imo sic vicit Eccleſi⁹.15o.Ante hoiem vita ⁊ mors bonū.⁊ malū qđ placuerit ei dabit ei.⁊ relinq̄t eū in manu cōsilii sui. Si g⁹ oe⁹ necessit hōi libertꝫ arbitriū ad bonū ⁊ ad malū.g⁹ nō ꝺz hō cogi ad bonū. Itē nēo est cogend⁹ ad id ad qđ inutilit̄ cogitur Sz ad bonū quisq; iutilit̄ cogit̄.quia deus coacta seruicia aspernatur.Unde.i.Cor.9o dicit Apls.Si necessitate euāgelizo nō est mihi gloria:si aūt volēs hoc ago: mercedez hēo.Si aūt iuit⁹ dispensatio mihi credita est. Itē.2.Cor.9o.Cū ō elymosinis Apls ortat̄ ait.Unusq;sq; det seu put destinauit in corde suo nō ex tristicia:aut ex necessitate ex quo dat̄ intelligi:q̄ qui inuit⁹ dat put̄ pter pitem pudorē:⁊ rē ⁊ meritū pdit. Item Hal.5o.Scribēs Apls legalia nō esse tenenda dicit.Si spū ducimini nō estis sub lege.ex q̄ apparet eū qui sub lege.i. qui timore pene ⁊ amore iusticie fuit nō duci spū scō.Si autē spū scō nō ducat̄ deo placere minime valet.

Itē.i.Io.4o.Timor nō est in caritate. sed pfecta caritas foras mittit timorē. Sz ille q̄ cogit̄ timore agit̄ qui nō est ī caritate qui manus opimit nō animū mutat quo pena timet̄ ⁊ iusticia nō amat̄.g⁹ relinquit̄ q̄ inutilit̄ quisq; ad bonū cogit̄. Itē multi ex coactione efficiūt̄ īpatientiores.g⁹ ⁊ veteriores.ergo coactio nō git eis in veteri⁹.Cū g⁹ de oibus malis istud p̄sumat̄.nullus malus ad bonū est cogend⁹. Itē de lege nāe est nō facē alii qđ nō uelimus nobis fieri.i.Tob 4.Si g⁹ null⁹ vult cogi:q̄a null⁹ vult coiriuz et⁹ qđ vult.ergo de lege nāli nullus ꝺz aliū cogere. Itē si xps ⁊ apli nobis imitandi ꝓponūt̄.Sz xps iudeos malos in se credere nō coegit.silr nec apli aliquos coegerūt. Ergo vlr mali nō erūt cogēdi:⁊ maxie p flagella.cū dicat saluator Math.5o.Qui pcusserit te in vnā maxillā p̄be ei ⁊ alterā. Coīa Aug. Ulicētio donatiste.Putas neminē debē cogi ad iustitiā.cū legas patrēfamilias dixisse seruis.Luce.14o.Quoscūq; inueneritis cōpellite intrare.Postea xo paulū ad q̄itatem cognoscendā ⁊ tenēdā magna violētia xpi cogentis esse opulsū. Item ad eundē Aug. Flagellauerunt xpm iudei. iudeos flagellauit ⁊ xps.Math. 21o. ⁊ Math.xi.Traditi sūt apli ab hoibus hūane ptāti:tradiderunt apli hoies ptāti sathane: ut Paul⁹ Corinthiū i.Cor.5o. Itē Aug. Donato pbro ostendit multiplr q̄ mali sint ad bonū cogendi.Prio sic.Si uolūtas mala sp sue pmittenda est libertati.Quare ysralite recusantes ⁊ murmurātes q̄duris flagellis a malo ꝓhibebāt̄ ⁊ ad terrā promissionis opellebāt̄. Itē aug⁹ eidē.Si uoluntas mala pmittenda ē libertati Quare Paul⁹ nō est pmissus vti pessima uolūtate qua psequebat̄ ecclesiā.sed pstratus est vt cecaret̄ cecat⁹:vt mutaret̄. Itē idez eidē.Si uolūtas mala sp sue pmittenda est libertati.quare pr̄ mouet̄ in scripturis scis filiū vuz:nō solū uerbis corripe.sed etiā littera ei⁹ tūdere:vt ad disciplinā bonā coact⁹ ad bonū dirigat̄ Eccl;o.Curua ceruicē eius in iuuētute: tūde latera ei⁹ vum infans est ne forte induret ⁊ nō credat tibi. Itē idez eidē.Si mala uolūtas sue libertati pmittenda est.quare corrigūt̄ negligentes pastores Ezech.34o.⁊ vr̄ eis.Errantē nō reuocastis perditū nō requisistis. Itē idē eidē. Le i puteum misisti quo moteris vtiq; libera voluntate.nōne crudeles essent serui dei:si huic male uolūtati te pmitterēt:⁊ nō de illa morte liberarent.Si g⁹ salus ista corpalis sic custodiēda est:vt etiā in nolētib⁹ ab eis q̄ eos diligūt seruet̄:q̄to magis illa spūalis in c⁹ desertione mors eterna meruit̄. Itē aug. ad Bonifaciū comitē. Querit an vim xpus intulit quē coegit. Ecce habēt Paulū apm agnoscant pus eum cogentē xpm ⁊ postea docentē:pus ferientē ⁊ postea consolantem

Item Aug⁹ eidē.Cur ecclesia nō cogeret filios perditos vt redirent. sed perditi filii

coegerūt alios vt pirēt. Itē Aug⁹ Uicētio donatiste. Si quisq; inimicū suū periculosis febrib⁹ freneticū factū currere videret ipe ceps. nō ne potī⁹ malū p malo reddēt. si sic cū ire pmitteret q̄ si corrigēd⁹ curandūq; ligaret: ⁊ tūc ei molestissimus videret q̄ mi sericordissimus extitisset. Itē Aug⁹ Bonifacio. Molest⁹ est medic⁹ furēti frenetico ⁊ pr̄ indisciplinato filio: ille ligādo: ille cedē do: sed ambo diligēdo. Si aūt illos negligāt ⁊ pire pmittant: ista potius falsa mansuetudo ē crudelitas. Itē Aug⁹ ei⁹. Si duo aliqui in una dō simul habitarēt quā certissīme scirem⁹ ruiturā nobisq; pnūtiātib⁹ nolēt recedē arq; in ea manere pristerent. si eos possemus eruere uel inuitos vt vlteri⁹ redire sub ei⁹ periculo nō auderēt: puto nisi faceret⁹ nō īmerito crudeles iudicaremur. Ex his igit̄ relinquit̄ q̄ mali sunt etiā p flagella cogendi ad bonū ⁊ corrigendi: quod ꝺcedendū est. Dicendū igit̄ q̄ lex flagellationis lex mīe est ⁊ caritati. Un Aug⁹ in expōne p̄monis dñi in mote dicit. Certe pfectio dilectionis ip̄i⁹ dei pr̄is nobis imitanda ꝓpo nit̄ cū dr̄. Diligite īimicos. benefacite his q̄ oderūt vos: vt sitis filii patris vestri qui ī cel ē. ⁊ tm̄ de ipo dr̄ p ꝓphaz. Quē diligit dns corripit. flagellat aut oēm filiū quē recipit puer. 5°. quā auctoritatē accipit Apls Hebr. 12°. Ut is cui rex ordine ptās est data: ea volūtate vindicet: qua pr̄ filiū flagellat quē tm̄ p etatē nō pōt odisse. Ad pmū g° rndz Aug⁹ in epla ad Uicentiū. Uides vt opinor nō esse ꝺsiderandū q̄ quisq; cogit̄: sed quale sit illud ad q̄d cogit̄ vtr̄ bonū aut malum nō q̄ quisq; bon⁹ possit esse īnit⁹. Ad illud g° q̄ dicit. q̄ ipm cogi nō est ei bonum interimēd est. Nā p hoc facili⁹ ducit̄ ad bonū. quia cū pmo cogit̄ inuit⁹. postmodū de īuito facilius fit voluntari⁹ sicut ostendit Aug⁹ in epla ad Bonifaciū comitē. In paulo qui pena corpis ad euāgeliū coact⁹ intrauit act. 9°. Et plus illis oībus qui solo x̄o vocati sunt in euāgelio laborauit. Ad secundū dō. Scōm scīm Anselmū q̄ libertas ad peccandū nō est dicēda libertas: nec pars libertati cū ip̄m malū nō sit nisi defect⁹. vī cohercere voluntatē a malo. hoc nō est impedire libertatē. sed ipam adiuuare. Ad ea que postea obicit q̄ inutilit̄ cogit̄ ds ad bonū. dō. q̄ si bonū ad q̄d mali cogūt sp̄ īuiti tollerarent: ⁊ nūq̄ volūtarii fierēt. īutilit̄ cogerent ad bonū. Sz ga hūane nāe est ea q̄ ē dissuetudinē ducit̄ abhorrere: ⁊ ꝺsuera magna custodia diligere: nō p ꝺsuetudinē de īuitis fiūt uolūtarii. Un Aug⁹ in psal. 102° dicit. Cū p timorē gehenne ꝺtinet se homo a pcō fit ꝺsuetudo iustīcie: ⁊ incipit q̄d ꝺ rū erat amari. īcipit timor excludi a caritate ⁊ succedit timor castus de quo hic dr̄ quo timemus ne discedat ne eo careamus.

Ad illud q̄d obr̄ q̄ multi fiūt deteriores ex coactione. Rndet Aug⁹ Uicentio donatiste dicēs. Nūquid iō negligenda est medicina quia nō nullo; est insanabilis pestilentia. q. o. nō ita nec negligenda est cohertio: q̄uis sequat̄ in aliquib⁹ deteriorat̄io: nec ē uer; q̄ de oībus talit̄ sit psumēdū. īmo de quoz; psumēdū est rōne diuine gr̄e q̄ oibus se offert q̄ sit emēdand⁹. Ad aliud q̄ dic̄ q̄ de lege nāli est uelle nō cogi. nec; est uelle nō cogi ad illud q̄d nō decet uel expedit cogi aūt ad bonū expedit ⁊ decēs est. ⁊ iō nō est cōis lex nāle. qa ⁊ si alienate a rōne mēti p malicīā odiosuz sit bonū ad q̄d cogi tur. tn̄ postea sanate mēti fit amabile. ⁊ hoc est q̄d dicit Aug⁹ ꝺtra Faustū frenetici nolunt ligari. Litargici nolunt excitari. sed p̄ uerat diligentia caritatis. Freneticum ligare. Litargicum stimulare ambo offendunt. Sz ambo diliguntur ambo molestati q̄diu egri sunt indignantur. Sed ambo sanati gratulant̄. Ad illud x̄o q̄d vltimo obicit̄ de x̄po ⁊ aplis. iā responsuz est. nā sic dicit Aug⁹ ꝺtra Pelicianū. Tradidit Apls bonez sathane in interitū carnis: vt spirit⁹ salvus sit in die dñi. 1. Cor. 5°. Tradidit Hymeneuz ⁊ Alexandz sathane vt discerent non blasphemare. 1. Thi. 1. Et dns flagello expulit de templo improbos negociatores. Math. 21°. ⁊ Math. 21°.

Cōsequenter queri

tur de lege talionis: circa quā queri⁹ vtrum vindicta sit expetenda: q̄d vr̄ p Augl. dō Faustuz qui dicit. Illud q̄d antiq; dictuz ē oculuz p oculo: dente p dente ꝛc. nō est cōsiliuz ei q̄d dr̄. 5°. Math. Dico vobis non resistere malo. īmoderate ac īuste vltioni Lex iustuz moduz figens: legē talionis īstituit. vt qualē quisq; intulit iniuriā: tale supplicium pēdat. ⁊ subdit. cum peccet ds p īmoderatiōez īuste vult vindicari. nō peccat aūt q̄ modū adhibēs iuste vindicari vult. remotio 1 est a

pecō iuste vindicete q nō vult oīo vindicari
peccat eni qui exigit ultra debitū.nō peccat
qui exigit debitu. ergo uelle uindicari fm
iustiçie debitū est licitū. Itē lex talionis
otinet iustū ⁊ equum. Sed uelle qđ iustū ⁊
equū est cuilibz licitū est. g° uelle ernitionē
oculi illius q mihi eruit oculū : mihi licitū
erit. Item Aug⁹ in expōne psal.108°. dīc
Sex dīe sunt reddere bona p mal'. nō red-
dere mala pro malis.hec bonoꝝ sunt. ſz pri-
mū melius :nō reddere bona pro bonis.red-
dere mala p bonis.hec duo maloꝝ sunt. ſ
posteri⁹ est veteri⁹ reddere bona p bonis.
reddere mala p malis. hec duo mediocri iuꝝ
sunt.pti⁹ ꝓpinquū bonis est qđ xp̄s nō argu
it.sed plus oportere dicit:quia etiā mici hoc
faciūt.Matth.5°.posterius ꝓpinquū est mal'
ouenit tñ ⁊ bonis.vñ lex modū vltionis sta-
tuit oculū p oculo. Coñ.Aeuit.19°.Non
queres vltionē:nec memor eris iniurie ciuiū
tuoꝝ. Itē Deut.32°.Mihi vindictā ⁊ ego
retribuā. Item Eccl. 28°. Qui vindicari
vult a dño inueniet vindictā. Itē in psal.
Si reddidi retribuentib⁹ mihi mala decidaꝝ
merito ab inimicis meis. Itē.i.Pe.3°.Nō
reddentes malū pro malo.nec maledictuꝝ p
maledicto:sed econtrio benedicentes. Itē
Aug⁹ sup psal.108°.Lex talionis si dici pōt
iustoꝝ iusticia est.nō quia iniq̄ ē vltio quā
lex statuit.sed ꝺa vitiosa est libido vlciscēdi
⁊ hoc idē br̄ sup Matth.5°. Itē obr̄ de eā
tate legis talionis. Nā dīc lex Exo.22. Qui
furat⁹ fuerit bouē ⁊ interfecerit uel vendi-
derit:ꝺnq; boues restituet.vbi dicit glo.quā
to minor in possessione comoditas:tāto mi
nor in amissione doloꝝ.sed q̄to melior ē qđ
auferē.tāto doloꝝ ampliorꝝ de amissione: ⁊
iō ꝺa plus debz hō de amissione bouis q̄ o-
uis.g° pari rōe cū maiorꝝ doloꝝ sit de amissi
one oculi q̄ bouis. cū nō satis sit fm legem
in furto bouis reddere bouē pro bouē.Mul
to fortiꝝ nō satis erit fm legē reddere oculū
pro oculo.imo qui eruit oculū si hr̄et ꝺnq;
oculos dr̄et pro oculo eruto reddē. R°
sicut dicit Aug⁹ sup Matth.5.Modū vltionis
quē lex statuit ad iudicē ptinet.magis q; ipi⁹
est hoc inē hōies discernere q̄ bonū hoium
sibi expetere. hic enī redderet malū p malo
iudex xp̄o nō.ſ dilectatōe iusticie iustū p iniu
sto:qđ etiā de⁹ facit. Scdm hoc g° distin-
guēdū est q expetere vindictā p̄uate psone
nō est licitū.expetere xp̄o vindictā psone iu-
dicis.uno° est licitū.alio mō illicitū.Licituꝝ
ex caritate ⁊ zelo iusticie.Illicitū ex odio ⁊
libidine ire.licitū desiderio correctionis.il-
licitū desiderio afflictionis.⁊ hoc est qđ dīē
Aug⁹ sup Matth.5°.nō p̄hibet vindicta que
fit ad correctionē.sed hoc etiā nō deceditur
nisi ei cui ptās ordine data est.⁊ sine ire vt
p̄ in filiū. Ad illud g° qđ ꝑmo obr̄ q ñ
peccat qui iuste vult vindicari:nec qui exigit
debitū. Dicendū q; si p̄uata psona q se uellz
vindicari cū nō hz iudiciariā ptātem uellet
uindicari iniuste. Iniusta enī est vindicatio
que a nō hñte iudiciariā ptātem infertur.

Itē si desiderio libidinoso h̄ appeteret i-
iuste uellet vindicari. Desideriū aūt libidi-
nosum pōt esse uel se ipm nimis amādo uel
aliū odiendo. Et hoc est qđ dicit Aug⁹ sup
psal.108°.iniurie ꝓpulsatio.licet iniuste petaē
iuste tñ pstaē ab ipo.s.iudice. q̄q; ⁊ ipa po
stulatio nō vsq̄q; iniuste ꝓbaē. Aliud est.n.
iniuriā ꝓpellere vt sibi liceat uoluptuose viuē
Aliud vt alioꝝ vtilitati libere possit uacare

Itē sicut idē dicit in sermone dñi in mō
te.Judex vult illū quē vindicat nō pena mi-
seꝝ.sed correctione beatū esse cū.s.iuste vin
dicat. Idcirco reprehendit dns discipulos pe
tentes ignē de celo ad cōsumēdū eos qui no
lebāt eos recipe.aīaduertas eos non amare
correctionē.sed odio desiderare vindictam.

Ad scdm iā pz rnsio ex dictis. quia lex
talionis q̄tuꝝ ad iudicē qui zelo iusticie pu
nit.fm hāc legē otinet iustū. Quātuꝝ xp̄o ad
p̄uatā psonā:uel qui libidine uindicte h̄ ex-
peteret:otineret iustū. Unñ dicit Aug⁹. Si
bonus hō hic expeteret:maluꝝ p malo redde
ret.iudex xp̄o nō.sed delectatione iusticie iu
stū pro iusto qđ est reddere bonū p malo.

Ad tertiū qđ dicit q reddere mala p ma
lis ꝓpinquū malū est:ouenit tñ bonis. Di-
cendū q; hoc nō est simplr dictū:ſ dz itelli-
gi malū pene.n tñ ex malo affectu seu mala
intentione quēadmodū dicit aug⁹. q; petere
uel pstare sōdiū:vt uoluptuose quis iuuat i
cie:dānabile est.petere xp̄o uel pstare vt ma
li facultas adunat̄:ut ecclesia pacē adipiscat̄
vt aliquis multoꝝ vtilitati seruetur utile ⁊
honestuꝝ est. Unñ est q Paulus dīcta insidias
indeoꝝ petiit milites a p̄tore ut illesus ab
iniuria seruaret̄ act.22°. Unde in euangelio
Mercenari⁹ uocat̄ qui uidit lupū uenientem
⁊ dimittit oues ⁊ fugit Joh.x°. Ad vlti
muꝝ dđ.q in lesionibus ⁊ dānis ler q̄rebat

vtilitatē lesi: ⁊ correctionē alioꝝ. vt. s. ex pena ledēt timerēt peccare. Unū. i. Abi. 5°. Peccantē cotā ominib⁹ argue vt ceteri timorez hēant. Alo. vt pena vni⁹ met⁹ sit multoꝝ. Cū g° in erutione oculi p oculo satis ad correctionē ipi⁹ punit⁹ sit qui leserat ⁊ alii p̄riti nec aliquid vtilitatis accresceret leso. si ledens altero oculo p̄uaret. decreuit lex nō vltra p̄cedere in inflictione pene. In restitutiōe xo gnq; bonū p uno uel q̄tuor oniū p una. leso vtilitas accedebat: q̄nis ledens plusq; leserat grauaretur.

Postea querēdū est d elege bellorum seu ipugnationis. Circa quā ptem querūt tria. Primo vtz mali possint licite debellari. 2°ō circūstātiis belli. Tertio de exercitio qd est in tyrociniis.

Queritur ergo vtz bellare sit licitū. Ad qd Aug⁹ ad Bonifaciū. Noli estimare neminem deo placere posse qui armis bellicis mīstrat. In his erat scūs Dauid cui diis tā magnū phibuit testimoniū. In his etiā illi⁹ plurimi tpis iusti vt Iosue cui dr 17°. Exo. Egressus pugna otra Amalech ⁊ ceteri. Itē i his erat ille cēturio ꝺ dño dixit nō sum dignus vt intres sub tectū meum mat. 8°. Itē Aug⁹ ad Bonifaciū Joh. ab armis nō iubet discedere milites. Et xp̄s post tributa matb. 24°. Cesari monet reddi: quia ꝓpter bella necessaria militi stipendiū pbetur. Itē Aug⁹ in sermōe de puero Centurionis. Si xp̄iana disciplina oia bella culparet. hoc poti⁹ filiū salutis petentib⁹ in euāgelio diceret Luc. 3°. vt abicerent arma seqz militie oio subtraherent. Dictū aūt est eis Neminē oculiat. Stote otēti stipēdiis vr̄is quib⁹ ꝓpriū stipendiū sufficere pecpit: militare vtiq; nō phibuit. Itē Ambro. i. li° de officiis. Fortitudo que bello tuet a barbaris patriā uel domi. defendit infirmos. uel a latronib⁹ socios plena iusticia ē. Itē Aug⁹ Uincētio donatiste. Si sp esset culpabile p̄secutionē facere. nō scriptū esset in scīs libris. detrahentē secreto ꝓximo suo būc pseqbar. Itē Aug⁹ otra Pecilainū. Qui peccat nō peccat legis auctē. sed otra legis auctem Inde rogo te cui⁹ uox sit in psal. dicētis. detrahentē secreto proximo tuo ꝛc. Quere itaq; cām ⁊ modū p̄secutionis. ⁊ noli generaliter p̄secutionē repbēdere. Nō enī p̄segmur uos niſi quēadmodū xp̄itas p̄sequit falsitatē.

Itē aug⁹ ad Bonifaciū comitē. c° purāt i psal. uocē eē vbi dr. pseqr inimicos meos ⁊ oprehendā illos: ⁊ nō auertar donec deficiāt. Ex his igit relinquit q; mali licite sunt pseqndi ⁊ ipugnandi. Coīi. Dē belluz fit uel propē iniuriā propulsandā a se. uel a socio uel pp vindictā inferendā. Sed ppulsatio p̄prie iniurie prohibet Matb. 5°. Si quis pcutit te i dexterā maxillā ꝛc. ⁊ ppulsa° iniurie socii oz phibet i Petro cū ei victū est. Couerte gladiū tuū i vaginā. Matb. 26°. Illatio xo vindicte prohibet. i. Pe. 3. Nō reddentes malū pro malo ꝛc. Cū ergo oīs cā belli phibita sit: bellare illicitū erit. Itē beat⁹ Gregoriꝰ Niſi bella ista carnalia figurā bellozꝝ spiritualiū gererēt: nūq; vt opinor iudaycaꝝ hystoriaꝝ libri discipulis xp̄i qui venit pacē docere ab aplis docendi traditi fuissent. Itē idē Greg⁹. Quo discipulis xp̄i bellozꝝ proficeret ista ꝺscriptio. quib⁹ dr a iho. Pacem meā do uobis. pacē relinquo vobis. ioh. 14° ⁊ nō uos ipos vindicātes. Ro. 12. sed magis iniuriā capite ⁊ fraudē patimini. i. Cor. 6°.

Itē idē Greg⁹. Scies apls nobis iā ultra bella nō esse carnaliter pagenda: sed aīe certamina otra spūales aduersarios p̄ceptū milicie dat militib⁹ xp̄i dicēs. Induite uos armaturā dei vt possitis stare aduersus insidias dyaboli Eph. 6°. Itē Matb. 26°. Oīs qui acceperit gladiū gladio pibit. Ex his igitur videt manifeste probari: q; tpe gre oino bellare sit prohibitū. Itē Aug⁹ oī tpe licitū sit bellare ⁊ pseqi probat. Nā sicut dic beatus Jero. sup illud ad Gal. 4°. Is qui fm carnem nat⁹ fuerat pseqebat eū qui fm spiritum Qui fm carnē nat⁹ est pseqtr spiritualē nū q; xo spūalis carnalē pseqtr. Itē de mēbris ecclesie dr Matb. 5°. Beati qui pseculi onē patiunt pp iusticiā. Cū g° iustoꝝ sit p̄secutionē pati. nō facere. Relinquit q; pseqi malos erit illicitū. Itē p̄ceptū innocentie est de lege nāli ꝺtētū sub illo p̄cepto. quod alio oderis tibi fieri: vi ꝺ ne aliq̄n alēi facias. Tho. 4°. Cū ergo p̄secutione ⁊ bello corpalr ⁊ tpalr noceat: otra p̄ceptū innocētie erit bellare uel pseqi. R° Bellare iuste fm legem diuinam est licitū. Et etiā in pcepto regibus ⁊ pncipibus terre fm qd dic Aug⁹ ad Bonifaciū comitē sup illū locū psal. Et nūc reges intelligite. eru. qui iudicatis. seruite

vño in timore.qño g° reges huiũt in timo re:niſi ea que cõ deũ iuſſa ſunt religioſa ſeueritate ꝓhibẽdo atq; plectẽdo.alr eni ſer uit ꝺa hõ eſt:alr quia rex ẽ:ga eni hõ eſt ſuit vtilẽdo fideliť.quia rex eſt ſm legẽ iuſticie pugnãdo virilit.Iniuſte xo bellare illicitũ ẽ ⁊ ꝓhibitũ ſm qꝺ oñdit in Baruch.3°.vbi dic de gigãtibus q ab ſitio fuerũt ſtatura magna ſciẽtes bellũ nõ hos elegit.oñs.neq; viã diſcipline inuenerũt ꝓpterea pierunt.

Nõndũ aũt ad hoc ut diſcernas q; bellũ iuſtũ ſit uel iniuſtũ.auctem.affectum.inten tõz.ꝺitõz.meritũ.⁊ cãz. Affect⁹ ⁊ auctas debẽt ꝺiderari ĩ ꝓſona indicẽtis bellũ.Con ditio ⁊ intentio in ꝓſona pagentis bellum. Meritũ in ꝓſona ſuſtinentis bellũ. Cã in p ſona p q agit bellũ. Dicẽꝺ g°: q; ad hꝺ q; ſit iuſtũ bellũ requirit q; ꝓſona idicẽs bellũ bẽat iuſtũ affectũ ⁊ auctem iuſtã. Juſtum ẽt affectũ ut dicit Aug⁹ad bonifaciũ comitẽ Eſto bellãꝺo pacific⁹ vt eos quos expugnas ad pacis vtilitatẽ vincẽꝺo ꝓducas. Beati.n. pacifici ꝺa filii dei nocabunt. Matth.5°.

Itẽ idem Aug⁹ otra manicheos. Nocen di cupiditas:vlciſcendi crudelitas:iplacabil animꝰ:feritas rebellãdi:libido dominandi. hec ſunt ⁊ ſi qua ſilia:que in bellis iure cul pant. Juſtã xo auctem hoc eſt ordinataz ſm qꝺ oñdit Aug⁹ otra Manicheos. Deo ſine aliq; alio ltimo impio iubẽte gerẽte ipa bella ſuſcipiũt a bonis. cum in eo rep; hu manap ordine inueniũt:ut eos uel iubere ali quid tale uel ĩ talib⁹ obedire iuſte ipe ordo ꝺſtringit⁊ poſt ſubdit.Ordo ille nãlis mor taliũ paci accomodat⁹ hoc poſcit vt ſuſcipi endi belli auctas atq; ꝺſilium penes ꝓncipes ſit. Itẽ in ꝓſona pagentis bellum:duo req; tunt:debita intentio.⁊ debita ꝺditio.Debi ta intẽtio ſm qꝺ dicit Aug⁹ de verbis dñi Militare nõ eſt delictum,ſ militare ꝓpt pdã pcm eſt.nec rẽ publicã agere crimino ſũ eſt ſ vt diuitias augeas dãnabile ẽ. Itẽ de bita ꝺditio vt nõ ſit ꝓſona clericalis.Unde canon Job.pape.zj.q.8.Secularẽ militiã ex ercere:⁊ terrã defendẽ:de ꝓbis tractare ⁊ ꝺ armis terrene.ptãtis eſt. Itẽ in eodẽ dicẽ canon ꝺcilii Meldeñ.Quicũq; ex clero vidẽ tur eſſe arma militaria nõ ſumãt: ꝺa nõ prit ſil deo ⁊ ſeculo militare. Itẽ in ꝓſona ꝺẽ quã agit bellũ ꝺſideranꝺ eſt meritũ iuſtum ut.ſ.iuſte meruerit ipugnari uel ꝓſecutionez pati.Un Aug⁹ ad Bonifacium comitẽ.Eſt ꝓſecutio iniuſta qnã faciũt impi eccle xpi

Iſta nãq; beata eſt que ꝓſecutõz patitur ꝓpter iuſticiam. illi xo miſeri qui ꝓſecutõz patiunť ꝓpter iniuſticiã.ꝓinde iſta ꝓſequiť diligendo:illi ſeuiẽꝺo:iſta vt corrigat:illi vt cuertãt. Itẽ idẽ Aug⁹ ſup pſalm.duo iſta noĩa cũ dicimus hõ peccatoz vtiq; nõ fru ſtra dicũť:ꝺa peccatoz eſt corripe: ꝺa hõ miſerẽ:nec oño liberabis hominẽ:niſi ꝓſecutus fueris peccatorẽ. Itẽ in ꝓſona illi⁹ ꝓ quo pugnat attendenda eſt iuſta cã:que eſt ſub leuatio bonoꝝ:cobertio maloꝝ:pax omniz Un Aug⁹ de diuerſis eccleſie obſeruatoib⁹ apud xos dei cultores etiã bella illa pacata ſunt que nõ cupiditate aut crudelitate: ſed pacis ſtudio gerũť ut mali coherceãť ⁊ bo ni ſubleuẽť. Ad illud qꝺ ſecꝺo obicit q; bella carnalia diſcipulis xpi tradũť legẽꝺa ſolũ ꝓpt bella ſpualia que deſignãt ꝺom.q; diſcipulos xpi appellat nõ generalr xpianos ſed viros eccleſiaſticos quib⁹ interdicta ſũt bella ⁊ arma.Un beat⁹ Ambro⁹ otra Impa totis edictũ dic. Aduerſus milites gothos lacrime mee mea arma ſunt. Talia eni ſunt munimẽta ſacerdotis:alr nec ꝺebeo nec poſ ſum reſiſtere. Ad tertiuz qꝺ obr q; a iha dr.pacẽ meã ꝺo uobis.ꝺom q; belluz iuſtũ non repugnat paci: imo finẽ habet pacẽ. vn Aug⁹ ad Bonifac. Bellũ ꝺz eſſe neceſſitatis vt liberet de⁹ a neceſſitate ⁊ ſeruit in pa ce.Nõ eni pax querit vt belluz exerceat ſed belluz geriť vt pax acquirat. Ad quartuz qꝺ dicit Greg⁹.q; bella vlterius nõ ſunt car nalit pagenda:intelligendũ eſt ſicut ꝓns ab eccleſiaſticis ꝓnis qui b⁹ in ueteri teſtõ li cebat pugnare:nõ lz aũt in nouo. Ad ãntũ qꝺ obicit qui accepit gladiũ gladio ꝑibit Rñdet Aug⁹,z°.li°ꝺ Manicheos.Ille gla diũ accepit:qui nulla ſupiori:ac ltĩma ptate uel iubẽte uel ꝺcedente in ſanguinẽ alterius armat. Ad ſextũ qꝺ dicit Jero.quia ſpũal nunq; ꝓſequiť carnale.Rñdet Aug⁹ ⁊ pelagius papa:zj.q.5.Nõ uos boĩm uanitoq; re tardent dicentiũ.quia ꝓſecutionẽ eccleſie fa ciat ꝺũ uel ea que committunť repmit. uel a nimaꝝ ſalutẽ requirit.Errãt ꝺ⁹ fabulatores nõ ꝓſequiť niſi qui ad malũ cogit.Qui uero maluz factuz iã punit uel ꝓhibet ne fiat:nõ ꝓſequiť iſte ſed diligit. Ad ſeptimũ rñdz Aug⁹ad Bonifacium comitẽ. Si eccla xa eſt ipa que ꝓſecutionẽ patiť nõ que facẽ q; ab aplo quã eccliaz ſigbat ſarra qñ ꝓſecutõz

faciebat ancille. Gen. 21°. Liberā quippe matrē celestē Jrlm. i. verā dei ecclesiā in illa muliere dicit esse figuratā. Gal. 4°. que affligebat ancillā. Si aūt melius discutiamus magis illa psequebat Sarā supbiēdo: q̄ Sarra coercendo. Illa vñe faciebat iniuriā, ista īponebat supbe disciplinā. Ad octauū q̄ dicit bellū esse otra pceptū innocentie iterimē dū est. Unde Aug⁹ in lib° de ciui. dei. ptinet ad innocentis officiū: nō solū nemini malū iferre: vez etiam cohibere a peccato uel punire pccm: vt delinquēs corrigat exprimēto: aut alii terreant. Ad primū xo q̄ obiciebat q̄ ois cā belli phibita est: ga phibita ē vindicta inferenda ⁊ iuria ppulsanda. iaz ex superioribus pz rnsio. Nā vindicta inferenda nō est phibita nisi puate psone: ⁊ ex libidine vindicte. sed iudici pcipit inferēda ex zelo iustitie. Unde Aug⁹ sup Jos. 7°. dicit. Si ea q̄ de⁹ uehemēter offendit insequi uel ulcisci differimus. ad ascendū diuinitat⁊ puocam⁹ patientiā. Nōne Achor filius zare peccauit mādatū dñi ⁊ sup oēm ppl̄m isrl ira eius incubuit. ⁊ ille erat vnus de. atq; vtinā solus periisset in scelere suo. Sili mo iniuria ppulsāda in pcepto est ei qui utilit pōt eā ppellere ab alio. Unde btus Ambro⁹. pmo li° de offici. Qui nō repellit a socio iniuriam si pōt. tam est in vicio q̄ ille qui facit. Unde scs Moyses cū vidisset hebreū ab egyptio excipientem iniuriā Exo. 2°. defendit ita ut egyptiū p̄sterneret. Salomon quoq; ait. Erue eū q̄ ducit ad mortē. sed illud vltimū dubitatoz hēt que determinabit infra qōe de illo pcepto cuāgelii. dico uobis nō resistere malo.

Cōsequenter queritur de circūstantiis belladi. ⁊ hoc quantuz ad q̄tuor: q̄tum ad pceptū belladi: q̄tum ad psonā bellātis: q̄tū ad rps belli: q̄tuz ad modū belladi. Quarit vtz sacrilegi regib⁹ indicentibus ⁊ iubētibus bellū teneāt subditi milites obedire. q̄ nō vr. nam non tenemur obedire nisi ptāti ordinate a deo. Sz potestas malignantiū nō est ordinata a deo uel sub deo posito q̄ affectu cupiditatis bellū moueat. g⁹ nō est ei obediendū. quia sic dic apls iz°. Ro. Dis aīa ptātib⁹ sublimioribus subdita sit. iz°. Ro. Qd itelligit nō solū de bonis pncipib⁹ sed etiā de malis. Unde. 1. pe. 2°. Serui subditi estote in oi timore dñi nō solum bonis ⁊ modestis sed etiā discolis.

Itē in eodē dicit Petrus subiecti estote oi humane creature ppter deū sive regi. q. pcellēti sive ducib⁹ tanq̄ ab eo missis. sed nō deterinat hic q̄ sit obediendū bono potius q̄ malo. Item sacrilegi pncipes ⁊ affectu corrupti sunt ministri dei: vt eis cōperat qd dicit apls Ro. 13°. Ministri dei sunt in hoc ipm̄ seruientes. Unde Hiero⁹ sup Jobelē. Nō solus boies ministri di sunt ⁊ vltores ire dei bis qui malū opant. Unde Ro. 13°. Nō sine cā gladiū portat. dei enī minister est sed ⁊ oēs fortitudines. Rō pm Aug. contra Manich. Just⁹ si sb rege hoste sacrilego militet recte pōt illo iubēte bellare. si vice pacis ord nem seruans: qd sibi iubet. uel nō esse otra dei pceptū certū est: uel utz sit certū nō est. Ad illud g° qd pmo obicit. q̄ ptās sacrilegi pncipis indicentis bellum ex cupiditate non est ordinata a deo uel sub deo. dom q̄ ē ordo ptātis q̄tum ad auctez: ⁊ hoc mō ordinata est: ⁊ quātum ad executionē: ⁊ hoc dupl̄r uel q̄tum ad effectū executionis. ⁊ sb modo inordinata est, vel q̄tū ad effectū executōis ⁊ hoc mō ordinata est dūmō iubet qd licitū ē ⁊ otra dei pceptū nō ē. Affectus autez inordinat⁹ executionis ptātis nō tollit ordinē ptātis q̄n sit ei parendū. Unde Aug⁹ contra Manicheū. Si humana cupiditate bellū geritur sup̄le a pncipe nō nocet scīs. i. sbditis in quos nō bz quis q̄ ptātem nisi desup ptā nō. n. est ptās nisi a deo sive sinēte sive iubēte. Ad scdm dd. q̄ in dicto cāu bellum iustum est ex pte impantis. sed iustū bellū est ex pte militis obedientis. Unde Aug⁹ contra manicheū i dicto cāu loquēs dic. Reū fac regē iniquitas impandi. Innocentē aut militē ostendit ordo seruiendi.

Queritur postea de psona bellantis. vtz epi ⁊ ecclesiastice psone possint arma mouere. Nā can on Nico. pape prohibz epos sectari milicia occupāti nec ē piratas pmittit eos accedē ad pugnā. 23. q. 8

Itē vlr clericos ociliū toletanū ⁊ ociliuz meldense phibent arma sumere. Cōn. sic

Si g° sit in pncipe affect⁹ cupiditatis uel affectus vindicandi uel affect⁹ vlciscendi nō erit ei parē dū. Con. Dis aīa ptātibus sublimioribus subdita sit. iz°. Ro. Qd itelligit nō solū de bonis pncipib⁹ sed etiā de malis. Unde. 1. pe. 2°. Serui subditi estote in oi timore dñi nō solum bonis ⁊ modestis sed etiā discolis.

Itē in eodē dicit Petrus subiecti estote oi humane creature ppter deū sive regi. q. pcellēti sive ducib⁹ tanq̄ ab eo missis. sed nō deterinat hic q̄ sit obediendū bono potius q̄ malo. Item sacrilegi pncipes ⁊ affectu corrupti sunt ministri dei: vt eis cōperat qd dicit apls Ro. 13°. Ministri dei sunt in hoc ipm̄ seruientes. Unde Hiero⁹ sup Jobelē. Nō solus boies ministri di sunt ⁊ vltores ire dei bis qui malū opant. Unde Ro. 13°. Nō sine cā gladiū portat. dei enī minister est sed ⁊ oēs fortitudines. Rō pm Aug. contra Manich. Just⁹ si sb rege hoste sacrilego militet recte pōt illo iubēte bellare. si vice pacis ord nem seruans: qd sibi iubet. uel nō esse otra dei pceptū certū est: uel utz sit certū nō est. Ad illud g° qd pmo obicit. q̄ ptās sacrilegi pncipis indicentis bellum ex cupiditate non est ordinata a deo uel sub deo. dom q̄ ē ordo ptātis q̄tum ad auctez: ⁊ hoc mō ordinata est: ⁊ quātum ad executionē: ⁊ hoc dupl̄r uel q̄tum ad effectū executionis. ⁊ sb modo inordinata est, vel q̄tū ad effectū executōis ⁊ hoc mō ordinata est dūmō iubet qd licitū ē ⁊ otra dei pceptū nō ē. Affectus autez inordinat⁹ executionis ptātis nō tollit ordinē ptātis q̄n sit ei parendū. Unde Aug⁹ contra Manicheū. Si humana cupiditate bellū geritur sup̄le a pncipe nō nocet scīs. i. sbditis in quos nō bz quis q̄ ptātem nisi desup ptā nō. n. est ptās nisi a deo sive sinēte sive iubēte. Ad scdm dd. q̄ in dicto cāu bellum iustum est ex pte impantis. sed iustū bellū est ex pte militis obedientis. Unde Aug⁹ contra manicheū i dicto cāu loquēs dic. Reū fac regē iniquitas impandi. Innocentē aut militē ostendit ordo seruiendi.

Queritur postea de psona bellantis. vtz epi ⁊ ecclesiastice psone possint arma mouere. Nā can on Nico. pape prohibz epos sectari milicia occupāti nec ē piratas pmittit eos accedē ad pugnā. 23. q. 8

Itē vlr clericos ociliū toletanū ⁊ ociliuz meldense phibent arma sumere. Cōn. sic

dr̄ in eadē cā.q.8.btūs Gregoriꝰ ciuibꝰ Tuscie vt contra Longobardos arma parareñt mādauit:ꝛ militantibꝰ stipendia decreuit. Itē Leo papa aduersus saracenos vr bē egrediē ut eos p̄cul a littorearceat ꝛ populū armatū congregat. Ad hoc distiguit Gratiaꝰ q̄ sunt quidā epi leuitica solū portione otenti.qui prīt dicere dñs ps hēditatꝫ mee.his enī nihil est cōe cū p̄cipibꝰ seculi talibꝰ nulla actio relinquiē militie secularis ga ve decimis ꝛ p̄mitiis viuētes in omī regno a terrenis exactionibꝰ.liberi sunt.ita vt dicere valeāt.uenit p̄ceps mūdi hꝰ: ꝛ īme nō hꝫ quicq̄. Jo.14°. Alii sunt qui nō sūt otenti decimis ꝛ p̄miciis.p̄dia villas ꝛ castella ꝛ ciuitates possident ex q̄bus debent tributa ꝛ obsequiū militare.quibꝰa dño dr̄ Math.22°. Reddite q̄ sunt Cesaris cesari ꝛ q̄ sunt dei deo.quibus aplūs dic Ro.13°. Reddite oībus debita,cui tributū:tributū cui uectigal:uectigal. Sed cōi est exp̄sse q̄ dr̄ Petro Math.26°.Cōuerte gladium tuū in uaginā.oīs qui gladiū acceperit gladio pibit.ac si apte diceret.Pacten⁹ tibi tuisq̄ p̄cessorib⁹ īimicos dei corpali gladio licuit p̄sequi.deinceps in exemplū patiētie. gladiū in uaginā uerte.Ex quo relinquiē q̄ nulli ep̄o hꝫ materialē gladiū seu arma sumē ad bellandū. Item dic btūs Ambrosiꝰ. q̄ arma ep̄oꝝ sūt lacrime ꝛ orōnes. Preterea dō. ſm distinctionē btī Bernardi ad Eugeniū. Q̄ est mouere arma:siue accipe mālē gladiū manu.iussu.nutu.manu a milite.iussu a p̄cipe.nutu ab ep̄o seu sacerdote. hoc est q̄ dic Bern.ad Euge.Qui materialem gladiū tuū negat.nō satis mihi vr̄ attendē uerbū dñi dicētis.Cōuerte gladiū tuū in uaginā.tuus gꝰ ꝛ ipe tuo forsitan nutu:ꝛ si nō manu euaginandꝰ.Un̄ dicentibꝰ aplis.Ecce duo gladii. Rn̄dit dñs satis est. Luc.22°: vter⁹ ergo gladius ecclesie est mālis ꝛ spiritualis.sed is quidem p ecclesia. ille x̄o ab ecclia exercendꝰ.ille sacerdotis.hic militi manu.Hꝫ sane ad nutum sacerdotis:ꝛ iussum imperatoris.

Queritur postea an

oī tpe possit bellū agi.Et vr̄ q̄ dieb⁹ solenniꝫ ꝛ festiuis illicitū sit bellare.propē precepti sabbati.de quo dr̄.O ē opus seruile nō facietis in eo.Etiā.5°.Deutl.Nō facies in eo quicq̄ opis.ergo cū bellare sit opus seruile diebus festiuis nō erit licitū. Itē cū reprehendit Ysa.58°.Q̄ in dieb⁹ ieiunii repetunt debita ꝛ committūt lites.dicēs in diebus ieiuniis oēs debitores nestros repetitis. ecce ad lites ꝛ otentiones ieiunatis ꝛ p̄cutitis pugno ipie.Ex quo vr̄ q̄ nō sit licitū in diebus ieiunioꝝ.vt q̄dragesimali tpe litigare uel pugnare. Cōi.i.Danieh.2. Postq̄ interfecti sunt illi viri qui hebant oscīam pugnandi in dieb⁹ sabbatoꝝ.salubriori cōsilio cogitauerūt qui remāserāt dicētes. Si oēs fecerim⁹ sic frēs nostri ꝛ n pugnauerim⁹ pro aīabus nostris ꝛ iustificationib⁹ visperdēt nos de terra ꝛ cogitauerūt dicētes.Dis hō quicūq̄ uenerit ad nos in bello in die sabbatoꝝ pugnemus aduersus eū.. Itē ipse dñs mōstrat q̄ necessitas facit licitū quod alias nō esset licitū:ꝛ sine peccō soluiē sabb. in cāu necessitatis.Math.12°.Nōne legistis quid fecit Dauid q̄ esuriit ꝛ panes p̄p̄ois comedit.quos nō licebat eos comedē ꝛ sōdit quis ex nobis homo hūs ouē ꝛ ceciderit sabbato in foueā:nōne leuabit eā. quāto magis melior est hō oue:itaq̄ hꝫ sabbatis benefacere. Ex° diebus qui deputati sūt uacationi diuine sine necessitate urgente illiciti est pugnare.necessitate x̄o cogente fit licitum.ꝛ hoc est q̄d dic canon Nicolai pape. ad cōsulta.bulgaroꝝ.23.q.8. Si nulla urget necessitas:nō solū quadragesimali tpe:ꝫ etiā oī tpe est a p̄lis abstinendū.si aūt incumbit vrget ipportunitas:nec q̄dragesimali tpe p̄o defensione tā sua q̄ patrie seu legū paterna rū belloꝝ est p̄cul dubio p̄pationi parcendū ne videlz deū tēptare videaē ho si hꝫq̄d faciat ꝛ sue ac illoꝝ saluti ꝟsulere nō curat ꝛ scē religionis detrimētū nō p̄uacet.

Ultimo queritur de

mō pugnādi vtꝝ requiraē in bello iusto exclusio frandis.q̄d vr̄ p illā legē Deutl.16.Juste q̄d iustū ē exeq̄ris.gꝰ iustū bellū pagendū est iuste gꝰ ꝛ sine fraude. Itē dicit Augꝰ ad Bonifa.q̄ fides hosti p̄randa est,oē quē bellū gerit:sed fidelitas excludit fraudez.

Cōi.Augꝰ sup Josue.8°. Dñs deꝰ noster iubet ad Jēm uane vt ostruat sibi retrorsū insidias.i.insidiantes bellatores ad insidiandū hostibꝰ.hinc admonemur hoc nō iniuste fieri ab his qui iustū bellū gerūt.Q̄d ocedē dū est. Ad p̄mū gꝰ q̄d obic dō.q̄ in iusto bello pugnare fraude hoc est p insidias non

est pugnare iniuste sed pugnare fraude. hoc est sic fraudulēto. i. amore inigtatis ē iniuste pugnare. Et hoc est qđ dicit Aug⁹ in q̄stionib⁹ sup Ios. 8°. Iust⁹ cui bellare fas est cū iustū bellū suscepit. vtr̄ apte pugnet: an ex insidiis nihil ad iusticiā interest. Iusta ār bella diffiniri solēt: que vlciscūt iniurias. sed sine dubio iustū bellū est qđ de⁹ imperat: qui nouit quid cuiq; fieri dēat in quo bello ductor exercit⁹ uel ipe pplis nō tā auctor belli q̄ minister iudicand⁹ est. Ad scām vero dō. q̄ fides hosti seruanda est qñ p̄mittitur et hoc est qđ dicit Aug⁹. Unde ois fraus oē promissionem factam hosti illicita est.

Cōsequenter est in

quirere de exercitio bellor̄ in tyrociniis: vtr̄ sit licitū. qđ vr. Nā bellicū exercitiū de ordine dei relictū est et processum filiis israel Iudicū. 3°. De sunt gentes q̄s dns dereliqt vt erudiret in eis israelē. et oēs qui nō nouerāt bella chananeor̄ et postea discerent filii Isrl certare cū hostib⁹ et hr̄e consuetudinem p̄liādi. g° illis quib⁹ fas est bellare ut militib⁹. bellicū exercitiū licitū erit. Itē si aliqs actus bonus est et licit⁹. Eruditio et exercitiū ad faciendū illū actū licita erit. Si g° bellare p fide uel pace seruanda licitū est: disciplina belli ad eundē finē ordinata licita erit. Si g° miles aliqs hac intentione uadat ad tyrociniū: vt addiscat artē et industriā bellicā ad puguandū pro fide uel pace cū necesse fuerit nō peccabit. Cont. Ostentatio uiriū peccatus est. Sz exercitiū tyrocinior̄ fit ad ostētatiōz uiriū. ergo illicitū et peccatū est. Itez lex tyrocinior̄ est illa quaz mali hūt. i. Eap. Sit fortitudo nostra lex iusticie ut fortior spoliet debiliorē. sed hoc iniustū est. Itē exercentes tyrocinia excoīcant ab ecclesia. Sz ecclesia nō infert talē penā: nisi pro peccō mortali. ergo peccatū mortale est. Rō. p̄m q̄sdaz Cuz tale exercitiū fit ad ostentatiōz et discrimē vite exercitantiū uergens simplr illicitū est: et quicqd ex tali exercitio sequit vt vulneratio uel interfectio sunt talit̄ se exercitātibus ip̄utanda. et qđ accessus est filiis Israel nō accedit eis nisi urgente necessitate. nec oē se inuicē: sed otra illos quos debebāt expugnare. s. chananeos. Ad illud ar̄o qđ obicit dicerēt q̄ addiscere artē bellicā illicito mō: et cū discrimine salutis: ex quacūq; intentione illicitū est. cum debito ar̄o mō: et sine periculo salutis licitū erit. sed hm nō est in tyrociniis.

Aliis ar̄o vr̄ distinguendū q̄ exercitium tyrocinior̄ pōt fieri cū moderamie afflictus qui ad inuicē est absq; discrimie salut⁹: si adhibeat diligentia debita cautele et in ꝓparatione: et in executione: et tūc distinguēdū: quia aut tale exercitiū fit ad ostentatiōz roboris et potētie: seu vane glorie: uel questū auaritie et tūc simplr illicitū est. uel fit ꝓpter expientiā ꝓprie fortitudinis et vsus armor̄ et belli ce industrie vt habeat⁹ ydoneitas bellandi p fide et pace ecclesie. et hoc mō tale exercitiuz licituz est. Si ar̄o tale exercitiū ageret sine p dicto moderamine et diligētia cautele illicitū est. quia hoc est discrimini se cōmittere

Ad illud ar̄o qđ obicit de lege tyrocinior̄ dict pōt. q̄ si acquisitio spolior̄ fit ex cupiditate uel auaritia manifeste est iniusta. si fit nō ex auaritia. sed ex ip̄a ordinatione ꝓpositā: ut ille qui capit amittat spolia: cuz ex tali ordinatione oēs iudicent ad paria nō est iusta: nec hm illā legē in quo⁹ quib⁹ fortitudo est lex iusticie. Ad illud ar̄o qđ obicit: q̄ ecclia excoīcat tales. dō. est q̄ falsū est exceptis tribus famis et necessitatib⁹ ecclesie. cū s. necesse hz pugnare oē bēticos uel paganos his tribus excoīcant quia nocēt saluti publice uel impediūt cōe bonuz ecclesie: negat tñ morientib⁹ in tyronicis ab ecclesia sepultura ad terrorē tyronātiū: ne. s. sic vires experiant⁹ ut aliquis incurrat mortem uel mort⁹ periculum.

Quēadmodū est cō

sequēt de legibus occisionis et q̄stionis sup disputaruz sit. An occisio hōis sit licita: et quis sit occidend⁹. et cui licituz sit occidere. Et hoc inq̄sitione de illo p̄cepto decalogi. tri ad maioris legis ar̄itat⁹ inquirenda sūt tria. Primo an pena mortis sit homini inferenda. 2° de generib⁹ mortis hz legē inferendis. Tertio de cāis mortis hm iudicium legis.

Quod mors maleficis

sit inferenda sic dic̄ lex Exo. xx°. Malefactos nō patieris viuere multiplr ꝓbat. Primo sic. Si. n. de iusticia leniores pene inferende sunt alicui p culpa aliqua. cum ipe peas nō dū corrigat⁹ addat p̄terite culpe otumaciā manifestuz est cuz otumacia sit graue peccū q̄ merito otumacie debz crescere pena. aut

ꝺtumacia remanere ĩpunita: nõ põt aũt ꝺe iure ꝺtumacia remanere ipunita. ꝙa igit̃ creſcere põt ꝙtũlibet ꝺtumacia: creſcẽ põt ꝺe iure quãtũlibet ⁊ pena. Quare neceſſe eſt vt ipa uel ſit mors corpalis uel equalis illi. cuz mors corpal'nõ ſit pena ifinita. Per hãc aũt viã a leuibus flagellis veniet̃ ad grauia ⁊ a grauib⁹ ad vulnera. ab illis ad tormenta a tormẽtis ad ipam mortẽ ꝑ ſilia ꝺtumacie cremẽta. Itẽ cũ ꝓportionales ſint culpe ⁊ pene illis ꝺebite. Si g⁹ alicui culpe ꝺebeat̃ flagellatio: maiori culpe ꝺuplo maior flagellatio: ⁊ ꝺecuple ꝺecuplo maior: ⁊ cẽtuple cẽtuplo maior: ⁊ tãta põt eſſe flagellatio ꝙ inducet mortẽ. Sequit̃ ergo ꝺe neceſſitate ꝙ mors corpalis ꝑ aliq̃ culpa poſſit infligi.

Itẽ ſi alicui culpe ꝺebet̃ mutilatio: qꝺ eriaz uer̃ eſt. ſic ꝺicit lex Deu. 25. De muliere que apprehendit verenda viri: ꝙ abſcindat̃ ma⁹ eius. Et lex talionis. Deut. 19°. Oculũ ꝑ oculo: manũ pro manu. Arguit̃ ſic. Certa eſt cõparatio mortis totius corpis ad oculũ ⁊ ad q̃libet mẽbr̃. Sic̃r certa eſt cõparatio mortis totius corpis ad mortẽ oculi. Ponan⁹ igit̃ ꝑ aliqua culpa ꝺebeat̃ eruitio ſeu mors oculi. Si g⁹ mors oculi uel eruitio ꝑ tanta culpa ꝺeat̃. Ergo ꝑ culpa ꝺuplo maiori ꝺebet̃ eruitio ꝺuoꝝ oculoꝝ. Et pret̃ hoc mutilato alicui⁹ mẽbri uel aliquoꝝ mẽbroꝝ equivalẽ tiũ ꝺuob⁹ oculis. ⁊ ita ꝑ augmẽtũ culpe ꝺe necceſſitate iuſticie ꝓueniet̃ ad aliquã culpã ita magnã ꝑ qua ꝺeat̃ oĩm mẽbroꝝ mutilatio ⁊ mors. Itẽ eſto ꝙ aliqs occiderit hõiez iniuſte. aut iuſte eſt puniendus pena mortis aut pena minori. Si pena mortis: nõ ſolum igit̃ licitũ: ſed etiã iuſtũ eſt occidẽ occiſorez Si pena minori g⁹ uel finito minori uel infinito. ſed ifinito minori nulli⁹ g⁹ opationis eſt id qꝺ ĩtulit ad id qꝺ patit̃. Eſt igit̃ iſta iuſtitia quẽadmoꝺ ſi quis vãnificaſſet aliũ in millib⁹ marcaꝝ. ⁊ puniret̃ in amiſſione vnius feſtuce: qꝺ ridiculũ eſt: Si ꝙ finito minori. minori igit̃ redimit maius. ⁊ idẽ ẽ ac ſi damnificaſſet primũ in viginti marchis ⁊ ipe abſolueret̃ pro vna: qꝺ iuſtiſſimum eſt

Itẽ cũ mors eterna infligenda ſit ꝑ aliq̃ culpa ſicut ꝺr̃ in Apoc. 20. Judicatũ eſt ꝺe ſingulis ꝑm opa ipoꝝ: ⁊ infern⁹ ⁊ mors miſſi ſunt in ſtagnum ignis. hec eſt mors ſcꝺa. Ergo multo fortius mors tpalis. Item mors corpalis: aut eſt pena maior omi culpa aut nõ. Si maior oĩ culpa. ergo iniuſt⁹ ẽ ꝺe⁹ qui eã inflixit ꝑ ꝺeſtione fruct⁹ ligni ſcie boni ⁊ mali. iniuſt⁹ eſt xp̃us qui cã inferret antixp̃o. ſic ꝺr̃. 2. Thc. 2°. Que vñs Ibs interficiet ſpũ oris ſui. Si ꝙ ñ eſt maior omi culpa ĩferenda: eſt g⁹ ꝑ aliqua culpa. Itez Aug⁹ in ꝑmone ꝺni in mõte. Pelpas miltos morte affecit ꝓpria manu. ⁊ igne ꝺiuinitus ĩpetrato ꝙ oſtat ſpũ ſcõ repletũ. ſic̃ ꝺic̃ Luc. 1. Ipe ꝓcedit ante illũ in ſpũ ⁊ ꝙte helye. ꝺr̃ ꝺe Johe baptiſta ⁊ alii multi magni ⁊ ꝺiuini eoꝺẽ ſpũ oſulẽdo rebus hũanis non temere id fecerũt. Itẽ idẽ in eoꝺẽ verbis apli Petri. Ananias ⁊ uxor ei⁹ ſicut in actibus aplo ꝝ legimus exanimes ceciderũt.

Cõ obiciũt pueri heretici illud Matĩ. 5°. Ego ꝺico vobis nõ reſiſtere malo. ſed illũ intelligit̃ ꝺe iniuria ꝑſonali vindicãda libiꝺine ꝺicte. nõ ꝺe iuria ꝺei uel eccle vindicanda zelo iuſticie. ꝺe qua ꝺr̃ Ro. 13. Ubi loquit̃ ꝺe p̃cipe terreno. No ſine cã gladiũ portat. ꝺei enĩ miniſter ẽ vĩdex in irã ei qui malũ facit. Itẽ obiciũt illũ Matĥ. 13°. qꝺ ꝺr̃ ꝺe zizãniis nõ eradicãdis ꝑ ꝓhibitionez ſaluatoris: qni p̃cipit vt ſinant̃ creſcere zizania vſq; ad meſſem ne ſil̃ eradicet̃ ⁊ triticuz

Ad qꝺ rnꝺẽꝺ ꝙ manifeſtũ ẽ illud nõ ꝓcepiſſe ſaluatorez: nñ ſolũ vt tritico parceret̃ nõ. n. voluit pci zizaniis ſed tritico ſolũ quia noluit parci zinzaniis in tritici ꝺetrimẽtum Ubi g⁹ creſcũt zizania in ꝺetrimẽtũ ⁊ ſuffocationẽ tritici nullaten⁹ voluit eis pci. Cum g⁹ impii in ſubuerſionẽ ꝓpli ꝺei creſcũt nullatenus creſcere ſinẽꝺi ſunt. ſed ꝑ mortẽ corporalẽ eraꝺicãꝺi. Preterea nõ ſimplr̃ prohibuit zizanioꝝ eradicationẽ: hoc eſt impiorũ ꝓꝺitionẽ. ſed eradicationẽ generalẽ ꝺubiã ⁊ ſuſpectã ne. ſ. ꝺe ãbiguo iuꝺicemus. ſicut enĩ inẽ loliũ ⁊ triticũ nõ ꝺiſcernit̃ q̃ꝺiu eſt in herba. ita ⁊ ꝺe cirote alic⁹: ꝺũ ꝺe eo ꝺubiũ eſt nõ eſt temere iuꝺicanꝺũ. ſed qñ ꝓuenit̃ ad meſſem ut certiſſime poſſit ꝺiſcerni inẽ triticũ ⁊ loleũ. tũc faciendũ eſt qꝺ ꝺicit angelis. Colligite ꝓmũ zizania ad ꝺburendũ

Itẽ obiciũt qui occiꝺũt: aut occiꝺũt malos: aut bonos. Si bonos faciũt ꝺtra illud ꝓceptũ. Exo. 23°. Innocentẽ ⁊ iuſtũ nõ occides. Si occiꝺũt malos ſunt eis cã ꝺãnationis eterne: quia ſubtrahũt eis tpus pñie qꝺ ꝺcdit eis benignitas ꝺei ſic̃ ꝺicit Apls. 2. Ro. An ignoras qñ benignitas ꝺei ad penitẽtiã te adꝺucit. ⁊. xi°. Sap. Diſcernis oĩuz quia oĩa potes. ⁊ diſſimulas peccata hoĩum

ꝓpter pniam. Ad qꝺ ınꝺet beatus Aug⁹ in ſmone vñi in mōte. Magni ⁊ ſcī viri q optime ſciebat mortē iſtā que aīaꝫ viſſoluit a coꝛpe formidandā nō eſſe ſm eoꝛ animuꝫ ꝺ illā timerēt. nō nulla pcā morte puniērūt quo ⁊ viuētibus timoꝛ vtilis ıcuteret ⁊ illi qui puniebat nō ipa moꝛs noceret. ſed pcm̄ qꝺ augeri poſſ; ſi viuēt ꝺminuēt. nec temē illi quib⁹ ꝺ⁹ ꝺonauerat tale iuꝺiciū iuꝺicabant. Quia ſicut ꝺicē Aug⁹ in ꝓmo ꝺe ci. ꝺei Nō ipe occiꝺit qui miniſterīū ꝺēt iubenti ſicut aꝺminiculū gla ꝺius vtenti: ıō neq̄q̄ ꝺtra ꝓceptū: quo ꝺictū eſt nō occiꝺes fecerūt. qui ꝓſonā gerentes publice ꝓtāris ꝛ legē ꝺei. hoc eſt iuſtiſſime rōnis impio ſceleratos morte puniērūt. Ne hac mā latis inueniꝫ ꝺiſputatū ſuꝑ ı ıgſitiōe ꝺe illo ꝓcepto non occiꝺes.

Poſtea inquiritur

ꝺe generib⁹ occiſionis. Quatuoꝛ aūt genera occiſionis ꝺeterminātē in lege. lapiꝺatio. ſuſpenſio. crematio. gla ꝺiatio. De lapiꝺatione Exo. ı9°. ⁊ Leuit. z4°. ⁊ Nume. ı5°. ⁊ Deut. zz°. De crematione. Leuit. zı°. De ſuſpenſione in ligno. ſ. crucis. Deut. zı°. De gla ꝺiatione Deu. zo. Querit igit̄ q̄re lex iſta q̄tuoꝛ genera mortis elegit ⁊ nō alia. Item vꝝ lex miſericoꝛꝺie punire q̄ in noua lege malefici puniant. Nā Deut. zı°. ꝺr. Qñ peccauerit hō q̄ morte plectenꝺ⁹ eſt: ⁊ aꝺiuꝺicatus morti appenſus fuit in patibulo nō ꝑmanebit caꝺauer eius in ligno ſed eaꝺē ꝺie ſepeliet. Dō xo a iuꝺice ſeculari ſm approbatiōez eccleſie ſeu nō reprobatiōne ꝓpriē vānatus viu in patibulo remanere. Ex quo vꝝ lex mitius punire. Rx° q̄tuoꝛ ſunt ꝺditiones pene que potiſſime ſunt cāe inꝺuctiue timoꝛis. Diuturnitas pene. Acerbitas pene. Ignomīa pene. Irremeꝺiabilitas pene. Quia g° in pena: quiꝺā maxīe timēt ꝺiuturnitatem iō lex vt timoꝛe a peccato ceſſarent inſtituit lapiꝺationē. Unꝺ Leuit. z4°. Qui blaſphemauerit nomē ꝺñi morte moꝛiat: lapiꝺibus obruet eum ꝓpl̄s multituꝺo. Diuturnū enī genꝰ martirii lapiꝺatio eſt. Item quia in pena timent alii acerbitatē. iō ipa lex inſtituit cremationē. Leuit. zı°. Sacerꝺotis filia ſi ꝺeꝑhenſa fuerit in ſtupro flāmis exuret. Crematio aūt eſt genus martirii acceꝺibiſſimum.

Item quia ſunt alii qui timēt in penā ignominiā ſeu vilitatē. iō excogitauit lex ſuſpenſionē ı patibulo ſeu cruci affixiōz q̄ ē ignominioſiſſimū mortiꝛ ge⁹. ſm qꝺ ꝺicē lex Deut. zı°. Maleꝺict⁹ a ꝺeo eſt qui penꝺit in ligno

Item quia ſunt alii qui timēt in pena irremeꝺiabilitatē. iō inſtituit lex gla ꝺiationē: ex qua ꝺſequit̄ paſſio irremeꝺiablis ꝺe qua ꝺr̄ Deut. zo. Loquēs ꝺe captione ciuitatis rebellantiū. Percuties in ea oē q̄ eſt generis maſculini in oꝛe gla ꝺii. Sic facies cūctis ciuitatibus que a te ꝓcul ſunt ⁊ ſubꝺit. ꝺ his aūt ciuitatib⁹ q̄ ꝺabunt tibi nullū oīno ꝑmittes viuere. Et ꝑ hoc ꝑ triſio ad ꝓmum.

Ad illud xo q ꝺ obicit ꝺe lege ſuſpēſionis que obſeruat̄ ꝺiſtricti⁹ nūc q̄ tpe legis ꝺ. q̄ hoc facit multituꝺo ꝺelinquētiū: ⁊ ꝑnitas ꝺſuetuꝺinis maioꝛ. conē quā ſm viuer ſitates tꝓoꝛ neceſſaria eſt ꝺiſtrictioꝛ ſeueritas iuꝺicioꝛ. Alter genus paſſionis patibuli multo grauioꝛ erat tpe legis. erat enī ꝑ ꝺiſtractionē mēbroꝛ ⁊ ꝺiſtenſionē neruoꝛ in quibus maxīa paſſio ꝺoloꝛis ineſt. ⁊ cuꝫ maioꝛi paſſionis ꝺiuturnitate.

Poſtea queritur de

cāis occiſionis. Sciendū igit̄ q̄ lex puniebat morte: verba: ⁊ facta. Uerba triplr. blaſſemie ꝺtumelie caluīnie. Blaſſemie in ꝺeū. 4°. Leu. Qui blaſſemauerit nomē ꝺñi morte moꝛiet̄

Cōtumelie in maleꝺictione pentū. Exo. zz°. Qui maleꝺixerit ꝑri ſuo uel matri morte moꝛiat̄. Caluīnie in mēꝺaci accuſatione reatus mortiferi in ꝓmū. Deut. zı°. Cū inuenerint iuꝺices falſū teſtē ꝺixiſſe oē frēm ſuū mēꝺaciuꝫ. reꝺꝺēt ei ſic fr̄i ſuo facē cogitauit: ⁊ ſubꝺit. nō miſereberis ei⁹. ſed aīam ꝓ aīa oculū ꝓ oculo ꝛc. exiges. Item facta punit multiplr morte. punit enī ſcelera vꝝplicit̄ que ꝺmittūt̄ in ꝺeū: ⁊ que ꝺmittunt̄ i ꝓmū. Item ſcelera que ꝺmittunt̄ in ꝺeuꝫ ꝺuob⁹ modis: que cōmittūt̄ ꝑ erroꝛē ⁊ ꝑ iobedientiā. Per erroꝛez ydolatriā in cultu ꝺiuine maieſtat̄. Exo. zz°. Qui ımolat ꝺiis pret̄ ꝺño ſoli occiꝺet̄. Pſeudo ꝓpham in ꝺtumeliā ꝺiuine xitatis. Deut. ıs°. Propha qui arrogantia ꝺepraua⁹ noluerit loqui in noīe meo: que ego nō ꝓcepi illi. aut ex nomie alienoꝛ ꝺeoꝛ iterficeret̄. Et. zo°. Leui. Uir ſeu mulier in quib⁹ phytonic⁹ ſeu ꝺiuinationis ſpūs fuerit morte moꝛiat̄. Maleficia vt in opibus nigromātie que ſunt in cōtumeliā ꝺiuine bonitatis. zz°. Exo. Maleficos nō patieris viuere. Item que cōmittuntur

p inobedientiã ut p̃uaricationẽ sabbati.nu me.15°. De hõe colligente ligna die sabbati dixit dñs ad Moysẽ Morte moriat hõ iste lapidibus obruat eũ oẽs turba. Itẽ scelꝰ qõ punit morte ⁊ cõmittit in p̃imũ duobus mõis cõtingit:uel p inordinationẽ irascibilis:uel p inordinationẽ ocupiscibil. Per inordinationẽ irascibilis omittit otumacia in otemptũ sapientis.p̃cussio: ⁊ intersectio ex motu ire ⁊ p̃turbationis. Punit igit otumacia morte duplr. uel que est inobedientia respectũ parentũ.xi°.Deu. Si genuerit homo filiũ otumacẽ ⁊ p̃tersũ:qui nõ audiat p̃ris ac matris impiuꝫ.⁊ coercit̃ obedire otemperit apprehendent eũ:⁊ subdit. Lapidibus obruet eũ pplꝰ ⁊ morietꝰ. Uel q̃ ẽ inobedientia respectũ p̃latoꝝ.Deut.17°.Quis supbierit nolẽs obedire sacerdotis impio: ⁊ decreto iudicis morietꝰ. Itẽ p̃cussio circa mortẽ puniebat morte duplr.Uno° ꝓpter magnitudinẽ reat̃ ex pte p̃cussi.vt si p̃cuterentꝰ parẽtes.Exo.xi°.Qui p̃cusserit patrẽ suũ:aut matrẽ morte moriat. Alio° ꝓpter magnitudinẽ reat̃ ex pte p̃cutientis.quia p̃cutit cũ voluntate occidendi.Exo.xi°.Qui p̃cusserit hoiez volẽs occidere eũ morte moriat. Itẽ occisio puniebat morte: cũ p industriã quis occidebat.Exo.xi°.Si quis p industriã occiderit p̃rimũ ab altari meo eu elles eũ:vt moriat. Itẽ scelera omissa p inordinationem ocupiscibilis puniebant duplr.Nã quedaꝫ omittebant p inordinationẽ ocupiscẽtie oculoꝝ.quedã p inordinationẽ ocupiẽ carnis .Per inordinatõeꝫ ocupie oculoꝝ puniebat furtũ homis.Exo.xi°.Qui furat̃ fuerit hominẽ ⁊ nẽdiderit ouict̃ noxe morte moriatur. Itẽ p inordinationẽ ocupiẽ carnis puniebãt scelera multiplr.Fornicatio ome̅strua ta.Leuit.xo.Qui coierit cũ muliere in fluxu me̅struo interficient̃ ãbo. Adulteriuꝫ xo.Leui.Si mechat̃ quis fuerit cũ vxore alteri°.moriat̃ mech° ⁊ adultera. Itẽ deut. xx°.Stupꝝ virginis que fornicata est in dõ patris.xx°.deu.Si nõ ẽ in puella inuẽta x̃ginitas:lapidib° obruẽt eã ⁊ morietꝰ qm ne phas fecit in Isrl vt fornicaret in dõ patris

Sili mõ ⁊ de puella desponsata que defloratꝰ est in ciuitate ⁊ ñ declamauit.sic dr̃ ibidẽ Deu.xx. Sili mõ de x̃gine filia sacerdotis si deprehensa fuerit in stupro oburitur.Leui.xi°. Itẽ incestꝰ multiplex uel cũ nouerca sua.hoc est vxore patris: vel cũ sororeuel cũ matre uxoris:uel cũ uxore patrui uel auũculi.uel cũ matertera: uel cũ amita. sic hẽt Leui.xo.Peccatũ sodomiticũ vl cũ pso sue spẽi.Leui.xo.Qui dormierit cũ masculo coytu femineo morte moriat. Uel cũ indiuiduo alteri° spẽi.Unũ in codẽ.Qui cum iumento uel pecore coierit morte moriatur. Itẽ Exo.xx°. Secm̃ hanc gñ diuisionẽ hẽs oẽs dias peccatoꝝ que ꝑm legẽ puniebant morte. Circa p̃dicta obr̃.Nam in aliquib° peccati vr̃ lex excedẽ iusticie seueritate ut puniat sup̃ merita: vt in illo cãu de colligendis lignis in sabbato.Nume.xv.Nã sicut p̃bat ipe dns Matth.xi°. In cãu necessitat̃ pot̃ solui sabbatũ sine peccato.Si gñ aliquis ex necessitate collegisset ligna ī sabbato videret puniri sine peccato. Itẽ videt in aliqua p̃dictaꝝ legũ mors inferri ꝑ peccõ uolũtat̃.cũ trñ dicat Aug° sup illud Ro.v°. Legẽ factoꝝ lex p̃hibet manũ nõ aĩum.ergo punit op°.nõ volũtatẽ.qũo gñ vr̃.Qui p̃cusserit hoiem volẽs occidere moriatur. Itẽ vr̃ ipa lex punire q̃tũ ad aliqua miti°q̃ nũc Nã furtũ nõ puniebat morte nisi duplici casu p iudicũ vt furtũ hõis.vel p oc̃sionem vt fuꝝ nocturnũ.Exo.xx°.Si effr.ngẽs fur domũ:⁊ accepto vulnere mortuꝰ fuerit. percussor nõ erit sanguinis re°.q̃ si orto sole ĩ fecerit homicidiũ ꝓpetrauit.nũc x̃o punitur fures morte.ergo seuerior ẽ punitio furti nũc:q̃ tpe legis. Itẽ q̃ iusticia est nunc vt pro detrimẽto pecunie patiatur mortem ⁊ detrimẽtũ vite.cũ nullo° sit cõpabile detrimentũ detrimẽto. Itẽ queritur de p̃cussione seruoꝝ.Nã dicit lex.q̃ si q̃s p̃cusserit seruũ ⁊ mortuꝰ fuerit in manib° ei°.crimis reꝰ erit.Si aũt vno die supuixerit uel duobus nõ subiacebit pene:quia pecunia illi° est.

Circa q̃ obr̃.Si sic se habet seruꝰ ad dñm sic̃ pecunia.sed pecuniã suã ꝑm libitũ suum pot̃ ꝓdere.⁊ g° ꝑsuũ ꝑm libitũ poterit ꝓdere

Itẽ si seruꝰ pecunia dñi est.ergo qui furatur ꝑsuũ furatur pecuniã.sed q̃ furatur pecuniã nõ est puniendꝰ morte.g° nec qui furat seruũ. Cõñ.est illa lex.Exo.xi.Qui furat̃ fuerit hoiem morte moriet. Itẽ q̃re distinguit lex ꝺ ꝑuo p̃cusso.q̃ aut statim moriẽ aut supuiuit vno die vl duob°.Que.n.ẽ iusticia si sr̃ uat vno die p̃cussus: q̃ p̃cussor dñs nõ ꝑbiacet pene. Itẽ ḡritur de p̃cussione mulieris p̃gnantis de q̃ dicit lex Exo.xi°. Si qs p̃cusserit mulierẽ p̃gnantẽ ꝛc.⁊ littera.7o.est

quã pōit Aug⁹ ⁊ Orig. Qui p̄cussērit mlierē p̄gnātē ⁊ exierit infans nōdū fōrt⁹: vetrimē tū patiet̄ q̄ tū induxit vir mulieris: q̄ si fōr mat⁹ fuerit vabit aīam p̄ anima. Formatus x̄o infantē appellat aīatū. ⁊ subdit ibi i lr̄a Animā p̄ aīa: oculū p̄ oculo ⁊c. Sed obr̄ quō īfans in uētre pōt vici oculū pdidisse. Preterea ostat q̄ dentes oīo ñ habuit. Jtē si or̄ iuē nostrā litterā: q̄ hec referūt ad matrē. quō abortiens mulier or̄ oculū pdē aut dentē. Si aūt vicat̄ q̄ sic p̄cussa fuit ⁊ t oculū pderet. obicit Origenes. quid vicem⁹ cōbustarā p̄ ocubustura. Nūquid litigantib⁹ virīs mulier assistens ocuburi potuit. vt cōbustura p̄ obustura osoluat̄. Sic enī or̄ si rixati fuerint duo viri: ⁊ p̄cusserit ds mulierē p̄gnantē ⁊c. Jtē vubitat̄ o stupro x̄ginis vt⁊ sit morte puniend⁹ ꝑm legē. Nā vic lex Exo. xx°. Si seduxerit quis x̄ginē: nec vum desponsatā. dormierit cū ea. dotabit eam ⁊ hēbit in vxorem. Si pat̄ x̄ginis vare noluerit reddet pecuniā iuē modū dotis. Sed incōtrarū sunt p̄dicte leges Deut. xx°. Jbi. n. dicit lex. Q⁹ si vir pōt p̄bare de illa quā acceperat in vxorem q⁹ nō esset x̄go lapidabat̄ Et de illa que in ciuitate defloxabat̄ nō clamabat. Jtē obr̄ otra penā icest⁹. Nā Thamar. xxxviii°. Sen̄. Ex industria omisit incestum ḋa ocubuit cū patre mariti sui Jtē vr̄ ipe iudas peccasse otra legē que eā vimisit impunē. ij°. Reg. xi°. Quia vimisisti vi⁊ morte vigntū erit aīa tua p̄ aīa illius. Jtē queritur de pcō sodomitico. vt⁊ magis sit puniēd⁹ nūc q̄ tpe legis. Nā cū x̄bū caro factum sit ⁊ apparuit benignitas ⁊ hūanitas saluatoris plus tenemur ad mundiciā ⁊ pudicitiam nāe nostre oseruādā q̄ ante tps gr̄e: in quo nōdū erat dñs vnit⁹ nāe nostre ergo incōpabilit̄ pl⁹ peccāt hostes ⁊ corruptores nāe sodomitice nūc: q̄ ante incarnationē dei. Si g° ante legē puniti sūt incendio. xix°. Gen. Et in lege gladio. multomagis nūc exterminādi sunt ⁊ puniendi igne ⁊ gladio. Jtē p⁹ incarnationē oīdit Apls reatū fornicatiōis icompabilit̄ maiorē q̄ ante. i. Cor. vi°. Nescit⁊ q̄m mēbra nestra: mēbra sunt xp̄i. tollēs mēbra xp̄i faciā mēbra meretricis: absit. g° fornicator xp̄ian⁹ ꝑm apl̄m polluit mēbra xp̄i. q̄d nō vicerēt facere ante incarnationē xp̄i. g° incōpabilit̄ magis scelerat⁹ sodomita peccat plus polluēs ⁊ vehonestans corp⁹. q̄d p̄ incarnationē factū est mēb⁊ xp̄i q̄ an̄ icarnatiōz

Ergo multo magis igne ⁊ gladio puniend⁹ quid est igit̄ q⁹ sacri canones qui icestuosos ⁊ adulteros grauissima pena feriūt. sodomitā⁊ x̄o penā indeterminatā derelinquūt.

Jtē cum lex ciuilis puniat eos decapitatōe uelut hostes pessimos būane nāe. Cū sacri canones debeāt flagicia seueritate punitionis arcere magis q̄ leges ciuiles maxīa ecclesiastica cohertione. ergo illud pecm̄ p̄ aliis debuerūt punire. Ad hoc p ordinē rūdendū est. Ad p̀mū q̄d obr̄ de punitione p̄uaricationis sabbati dō est q⁹ p̄ leui peccato q̄⁊ ad gen⁹ p̄uaricationis iuste infligit pena multo grauior q̄ p̄ genere peccati grauioris duplici de cā. vna est otemp⁹ peccanti Alia exēplu⁊ delinquēdi in alios. Cōtemp⁹ enī auget reatū ex p̄te peccāt. Exemplū delinquēdi multiplicat pecm̄ in ceteris. ꝑpter otēptū solū legim⁹ igne osumptos q̄q̄ genarios duos ad verbū Delye. 4. Reg. i. Pro pt̄ exemplu⁊ delicti deducendi ad posteros legimus igne osumptos Nadab ⁊ Abyn. filios Aaron offerentes ignē alienū: q⁹ eis p̄ceptū nō erat. Leui. x°. Jnde ē q⁹ i numeris. xv. Colligens ligna in sabbato lapidat⁹ est in dicante dño otemptū deliquēti⁹. ⁊ ponderāte exēplū deliquēdi in aliis. Promissum enī ad seruilia opa mūdi ⁊ carnis. Judei durissimi ad vacationē ⁊ cultū dei ad violatiōez sabbati p̄cipites erāt. sicut p⁹ Exo. xvi°. vbi murmurē in Moyse. q⁹ in collectiōe mānē que duplicabat̄ eis. vi. feria ⁊ sabbato subtrahebatur ex gulositate ⁊ auaritia deliquerūt otra diuinū mandatū. Un̄ ibiō dr̄. Uenit dies septima ⁊ egressi de pplo vt colligerent nō inuenerunt. dixitq⁹ dns. vsq⁹ quo nō vult̄ custodire mandata mea ⁊c. Ad scōm q̄d obicit q⁹ lex puniebat uoluntatē morte, dō: q⁹ nō nisi uolūtate ꝓpalatam ⁊ pgredientē in actū. ad quē q̄tum in agente erat sequeretur mors. vt si quis molarez lapidez ipelleret ad peutiendū aliquē studiose: qui tñ cān uel declinatione aliqua nō peuterer. vel si quis p⁹pinasset venenū ad interficiendū aliquem q̄d tñ ipe ñ sumēt: i hi⁹ uolūtas p̄ facto occisionis ꝑm legem puniebat: quia talis fecerat quicqdī i⁹o est ad hoc q⁹ occidēt. Ad illud q̄d obicit de punitione furti. dō. q⁹ nec tpe legis: nec nūc furtū punit̄ morte. ꝑ aut p̄ p̄sumptione homicidii: aut otumacie. pro p̄sumptione homicidii: sicut fur nocturnus de quo incertū est vt⁊ uenerit ad furandū

an ad occidendū. ⁊ iō ꝑpter ꝑsumptionem que solet accidere in nocturnis furib⁹: quia interficiūt homies. lex dixit. zz°. Exo. Si ꝑcussor furis nocturni nō esset re⁹ sanguinis similiū mō fures diurni qui ꝑcedūt cum armis ⁊ gladiis: ⁊ si dēant deprehendi defendūt se uel ipetunt gladiis. Pro otumacia siē fures a iudice signati ⁊ cauteriati sel' vl' z° tertio deprehensi in furto suspendūt. Hz illā legem Deut. i7°. Qui noluerit obedire decreto iudicis moriet. Alr ei fur nō puniet mors nisi ꝑsumet latro. Latro enī est qui vi ⁊ gladio si facultas dat spoliat. Un etiā in regionib⁹ vbi fures solent latrones esse. iuste morte puniunt. Ad quartū qō queriē de percussione serui ꝓ ad mortē a dñs que vr licita. qa hm si eo ꝓ pecunia. dō. quia hm pecuia dñi est ad vsū furtiū: ⁊ nō ad vsū occisionis sery⁹ emi hz nām ⁊ additionē q̄tum ad additionē subiect⁹ est ad seruiciū dñi. ⁊ quātuz ad nām qua hō est: par est ipi dño. nec pōt dns adimere vitā serui: quia nō ei⁹ est. solus enī de⁹ qui dat vitā hm dns vite ei⁹ est. nec potest iuste eā auferre nisi solus de⁹ vel gerēs auctem dei: vt iudex. Un deu. ego occidam ⁊ ego viuere faciā. Ad illud xo qō obiē de furto bōis serui. dō. q nō est par additio bōis serui. ⁊ bōis liberi. nā furtū bōis liberi puniebat morte. Deu. Et hoc mō itelligitur lex illa. Exo. zi°. ⁊ cā est. qa hm estimationez libertatis apud liberos fuit⁹ mors quedā ē. Un ⁊ hm leges humanas seru⁹ iterptatur ad oēs act⁹ velut mortu⁹. Furtū xo serui nō puniret nisi pena pecuniaria. ⁊ h q̄tum est marct apud dnm hui officiū. ⁊ ꝓter hoc satisfactio sup restōez vāi. quia siē dicit Ansel. In ablati nō solū sufficit restituere ablata: ⁊ etiā satisfacere de iniuria. Ad illud xo qō obicit de distinctione legis in seruo percusso Nondū q aut dns occidit seruū iusta de cā ⁊ tūc nō tenet quia iudex ei⁹ est hm leges. aut sine cā. ⁊ tūc distinguit: aut uoluntate aut cāu. Si uolūtate vtputa telo vel ictu lapidis: tenet tāq̄ si liber q hominē occidisset. Si cāu ⁊ nō voluntate: vt si liberauit eū vel in vinculis posuit qō sibi hz: vel fame afflixerit hm leges hūanas si fuerit moderate non iputat. si aūt imoderate pōt seru⁹ ad iudicē ofugere vt opellat dns suū uēdere bōis cōditionis⁹. ita vt nō reuertat vltra in dñi potestatē. hm qō dr Codice de emendatōe seruoꝝ. Ecōm hoc g° diuina lex distinxit in uno q̄ peutit suū xga ⁊ ñ baculo: vl gladio quia aut ltati sequit mors: ⁊ tūc dr ei imis re⁹. nō tn dr q moriat dns: qa nō ꝑsumit q volūtate occidendi ipm percussit: cu percusserit eū virga que est instrn castigandi nō occidēdi. Aut su⁹ supuiuit uno die. ⁊ tūc ꝑsumit q nō ex actu xberationis mortuus sit. quia nō est ꝑsumptio q ex percussione virge recepit passionē letale. Jō ex alia cā ꝑsumit mortu⁹. Ad q̄ntū qō obicit de percussione mulieris pgnantis: cōsequēt distinxit lex cum ex percussione illa patit abortū: quia si puerperium formatum est. idest animatū incicatur percussor hōicida. Et iō hm legē talionis debz exoluere aīam ꝓ aia: qō xo sequit oculum ꝓ oculo. dentē ꝓ den. Determiatio legis talionis ē. hm quā iustū ē vt iferens alicui detrimentū patiat ⁊ ipe hm qō itulit vt oculum ꝓ ocu. zē. Unde illud qō additū est: oculum ꝓ oculo zē. nō refert ad ifantulū: sed est determiatio eq̄tatis talionis. Si xo fuerit informe. i. imaiatum. lex nō iudicat percussorem homicidā. qa puerpiū nō fuit hō. ⁊ iō punit pecuia percussor. Ad sextū dō. q ō stupro virginis distinguēd est. qa hm legē aut erat desponsata: aut nō. si erat desponsata: tē aut violabat in ciuitate: aut in agro. Si in ciuitate cum per clamorem posset euitasse corruptionē ꝑsumit consensisse stupro: ⁊ iō lapidabat. Si xo in agro i quo p clamorē nō poss; a corruptione liberari no iudicat re a. ⁊ corruptor iterficit Deut. zz°. Ite si non erat desponsata. aut ergo erat de stirpe sacerdotali. ⁊ tūc deprehensa in stupro oburebat: aut ō stirpe alia. ⁊ tūc distinguēd. quia aut erat manēs in domo patris: aut erat seducta per sponsionē diuigit: ⁊ execta de dō patris: sicut dr Deut. zz°. ꝑmo mō siē dr Deut. zz°. Lapidabat ⁊ hoc quia dehonestauerat domū patris sicut dicit lex. Fecit nephas in Jsrael vt fornicaret in dō patris. Jn scdo cāu nō lapidabat: excusabat enī p seductionē ⁊ p ignorantiā. Et sic intelligit lex Exo. zz°. Cuz dr si seduxerit quis virginē nec dū desposatā zē. Ignorātia. n. attenuabat peccū ⁊ excusabat a pena legis. Unde Nume. i5°. Si aia nesciens peccauerit offerret capraz pro peccō ⁊ dimittet illi. vna lex erit omniū qui peccauerint ignorant. Ad septimū qō obr de incestu thamar dō. q siē pz ex Gen. 38°. Judas grauissime punit morte uoluit incestum Thamar. sed ꝑpter duo dimisit ꝑpt reatuz

ofilem ex pte sua: ⁊ ꝓpter ptã intentionẽ pl
suscipiende ad diuinũ amorẽ expte thamar
Quia gᵒ in iuda erat ofilis reatᵘ nõ debuit
ipam occidere sicut dr̃ in glo. sup illud Jo
sᵉ. Qui sine pccõ est p̃mus mittat in eã lapi
dẽ. Glo. Si lex iubet reũ occidi nõ tñ ab his
qui sũt silr puniẽdi. Jtẽ ꝺa in thamar erat
pius q̃si illicat⁹ ⁊ inordinat⁹ affect⁹ vebu
it miam inuenire sic̃ Paulus. i. Libi. i. Mia
ofecut⁹ sum quia ignorãs feci ⁊ in ĩcredulitate. Zelo enĩ legis: sed nõ ꝑm scĩam plequba
tur ecclesiã. sic ipe vicit Bal. i. Dei secut⁹ iuz
ecclesiã dei paternaꝝ traditionũ habundãtiᵘ
emulator existens. Ad vltimũ qꝺ querit̃
de sodomitico vitio vꝺ. est ꝙ tpe grẽ pccm
graui⁹ est incõpabilit̃ q̃ añ. ⁊ iõ nõ solũ igne
⁊ gladio: ꝙ oĩ genere tormẽtoꝝ est istud fla
gicium exterminandũ a seculari ptãte. q̃ nõ
sine cã gladiũ portat. dei eĩ minister est vin
dex in irã ei qui male agit. i. ⁹. Roma. Ab ec-
clesia ꝝo ptãte: oĩ genere cobertionis abie-
ctiõis ab ecclesia uel ut mẽbra putridissima
sunt bi⁹ flagitiosi a corpe p̃scidendi. Ad il
lud ꝝo qꝺ obr̃ ãre lex ciuilis ai mat gladio
otra sodomitas. Sacri ꝝo canones ptiscũt
in silẽtio vꝺ. ꝙ hoc est in detestatiõz ⁊ cau
telã b⁹ flagicii. Nã b⁹ flagitii noiatio ⁊ ipm
aerẽ. quodãmõ polluit ⁊ mẽtes quodã mise
rabili mõ inficit. Et p̃sequẽs diuulgatio
aerẽ corrumpit. Uñ ad hoc respicies apls ad
Eph̃. ⁹. Dicit fornicatio ⁊ omis ĩmundicia
nec nomiet̃ in uobis: sicut decet scõs. tn ex
ꝺpatione penaꝝ aliquoꝝ flagitioꝝ que dẽ
minant̃ ꝑm canones: quia deficiũt oẽs cano
nes in detestatione pene sodomitaꝝ. excogitare ꝺz iudex eccleiastic⁹ maiori pena pre
ceteris ipos esse plectendos.

Consequens est querere de legib⁹ punitionis ꝑ vãnũ rex. Legit̃ enĩ ex lege diuini mãdati filios Jsrael spoliasse egyptios. Exo. xi⁰. ⁊. iz⁰.

Jtẽ Exo. zz⁰. Si quis furat⁹ fuerit bouẽ aut ouẽ ⁊ uẽdiderit. qnq̃ boues ꝑ vno boue. ⁊ q̃tuor oues ꝑ vna oue restituet ꝛc. Ex quib⁹ legib⁹ hẽ ꝙ mali prit spoliari ⁊ ꝑ vãno illato pena vãni in reb⁹ puniri. Queritur ergo ꝑmo. vtꝝ iuste possint boni malos spoliare. Scꝺo quõ lex ꝑ vãna rex vãnificatores puniret iuste.

Ad primum sic obr̃ sicut vicũt sci

in illo p̃cepto Exo. zo. Nõ furtũ facies. ꝓ
hibet̃ oĩs otractatio rei aliene iuito dño. Si
gᵒ spoliare hereticos ⁊ paganos est res eo-
rũ otractare nõ erit licitũ spoliare hereticos
⁊ paganos. ⁊ generaliter quoslz malos. Jtẽ
Math̃. ⁹. Qui aufert tua ne repetas. qui gᵒ
p̃cepit nõ repetere sua. multo magis ꝓhibu
it rapere aliena. ergo nullo⁹ xpianis erit lici
tũ rapere hereticoꝝ uel paganoꝝ uel alio
rũ maloꝝ. Jtẽ reprehendit Apls. i. Cor. ⁹.
ꝺ repetitõe suaꝝ rerꝝ dicẽs. Quare nõ magis
iniuriã accipitis. q̃re nõ magis fraudẽ pari-
mini. Jtẽ obiciebãt heretici Augul. Quõ
illi catholici erãt auste: res in quib⁹ laborauerũt ipi vsurpare. Cũ dicat psal. Labores manuũ tuaꝝ: quia mãdu cabis. b. t. e. ⁊ cũ positione loquit̃ scriptura. vt ostendat illum miserũ ⁊ infelicẽ qui mãducat alienos labores.

Conñ. Augᵒ ad Uincentiũ. Si ꝺesideremus
ꝺ scriptũ ẽ in libro sapie. x. Justi ꝺo tulerũt
spolia impioꝝ. Jtẽ qꝺ legit̃ in ꝓuerb. ⁹
Nostra ira custodit̃ iusto sꝺa peccatoris. ⁊
alia ira: Thesauri ãt iustis diuitie impioz
tũc videbimus nõ esse querendi qui habẽt
res hereticoꝝ. sed qui sunt ĩ societate iusto
rũ. zz. q. 7. Jtẽ Augᵒ conẽ Petilianũ eadẽ
qõe ad oẽs ĩquos impios illa uox oñi valet
Math̃ zi⁰. Auferet̃ a uobis regnũ dei ⁊ da
bit̃ genti facienti fructᵘ eius. Item Augᵒ
otra eundẽ ibidẽ. Si que iã p̃cisi possidere ce
pistis que a vobis ablata uobis oñs vedit
nõ iõ ocupiscimus aliena. quia illi⁹ impio cᵘ
sunt oĩa facta sunt nostra ⁊ iuste nostra sũt
Vos enĩ vtebamini ad p̃cisionẽ. nos autem
ad vnitatẽ. Alioqn p̃mo ꝓpio ꝺi possent obi
cere illi aliene rei ocupie qui diuina ptãte
ab eoꝝ facie qui ea terra male vtebanẽ expul
si sunt. Jtẽ in eodẽ ipi iudei a quib⁹ ablatũ est regnũ ꝑm ỽba dñi ⁊ datũ est genti fa
cienti iusticiã possent obicere aliene rei con
cupiscentiã. quia xpi ecclesia possidet. vbi p-
secutores xpi regnabãt. Jtẽ Augᵒ contra
Petilianũ An frustra scriptũ ẽ. Labores ipi-
oꝝ pii edent. Quapropẽ magis amirari vebe
tis ꝙ adhuc aliquid tenetis q̃ ꝙ aliꝺ amisistis. Rᵒ dicunt quidã: quia aut mali sũt
in vnitate ecclesie: aut sunt p̃cisi. uel ex vnita
tẽ eccle. si sunt ꝺe vnitate ecclesie q̃tum ad
numeꝝ: q̃ntis ñ q̃tuz ad meritũ nõ sẽ suis re
bus spoliãdi. Uñ Augᵒ in epla ad Uincẽtiũ
Si corpᵒ xpi tollit spolia impioꝝ ⁊ corpoꝝ
xpi thesauriz̃ant diuitie impioꝝ nõ ꝺebent

impii fotas remanere vt calūnient. In xpi
go opagem corpis veniāt ⁊ labores suos nō
oriandi cupiditate. sed bene vtendi pietate
possideant. Et xo queraf de iudeis q̄re
nō auferūt ab eis oia. Rndet q ecclesia ō
mia petit eis. Ad illud xo q̄ pmo ⁊ scdo
obr dō. Q̄ auferre res hereticoz ⁊ sarace-
noz ex edicto pncipis hītis ltīmaz ptātem
nō est otractare rē alienā. nec recipe. Unde
Aug⁹ Quāuis queq; res terrena nō recte a
quoq; possideri possit. nisi uel iure diuino q̄
cūcta iustoz sunt. i. Corlz°. Oia nostra sunt.
uel iure humano qō in ptāte est regū terre
Jō nos heretici falso res appellat nestras
quas nec iuste possidetis ⁊ pm leges terreno
rū regū amittere iussī estis. Ad tertium
xo dō. q apls reprehendit corinthios qui re
petebant sua iniuste ⁊ illicite. Iniuste ḋa cuz
fraude ⁊ volo. Unī. i. ad Corl. 6°. dr uos iiu
riā facitis ⁊ fraudatis illicite. quia coīā indi
ce infideli. Unī in eodē dr. Audet aliqs vr̄m
his negociū aduersus alterz iudicari apud
iiquos. Ad quartū rndet Aug⁹ pm p̄dcā
vicēs hereticis frustra vicit q uos in diui-
tiis congregandis laborastis cū scriptū legat
labores impioz iusti edēt. Que sīa videt
accari ex ecclesiastes. z° capl°. Peccatori de-
dit de afflictione ⁊ curā supfluā vt addat ⁊
congreget ⁊ tradet ei qui placuerit deo. ⁊
Job. zz°. Hoc est ps hois impii: ⁊ subdit. si
oportauerit q̄i terrā argentū ⁊ sicut lutū p̄-
parauerit uestimēta pparauit quidē ⁊ iust⁹
vestiet illis ⁊ argentū ei⁹ innocens diuidet

Postea queritur qūo lex

dānificatores puniat iuste p dāna rez. nam
Exo. zz. dr. Qui furat⁹ fuerit ouē vel bouē
ānq; boues pro vno boue restituet. ⁊ q̄tuor
oues p vna oue. ⁊ hoc si occiderit uel uēdi-
derit. Si xo iuētū fuerit viuēs qō furat⁹ fu
erat duplū restituet. Quare ergo rō h⁹ legis
q̄re. s. p furto bouis restituēdi sunt ānq;. p
furto ouis q̄tuor. Si dicaf q hoc est ḋa bos
melior est oue. ⁊ iō plus dānificat fur bouis
q̄ ouis. ⁊ iō plus puniend⁹. Coīa. Fur pecu
nie q̄tecūq; nō tenef restituē pm legem nisi
duplū. Unī. zz°. Exo. Si inuenīf fur pecūie
duplū reddet p furto. ergo. c. libraz nō tēf
reddere nisi duplū. Et ostans est q centum
libre maioris valoris sunt q̄ plurimi boues
g⁹ p furto bouis pm hanc rōz nō dz restitui
nisi duplū. Itē ostans est q maius pcm
est rapīna q̄ furtū: quia in rapina violētia ē
in furto nō. Rapina est otractatio rei aliene
violēta. Furtū eni est otractatio rei aliene nō
violēta: sed occulta. sed rapina nō puniebatur
nisi p restitutionē ei⁹ qō ablatū est: ⁊ quinte
ptis que in satisfactionē daref dño: pm q
dicit lex Leui. 5°. Ala que vi aliquid extorse-
rit aut calūniā fecerit ouicta delicti reddet
oia que p fraudē voluit obtinere integra: ⁊
quintā insup partē dño cui damnū intule-
rat. Ergo nō dr̄ lex iusta vt pro furto punia
tur in pena maiori vt in duplū uel in q̄dru-
plū vel ānduplū. Itē dr̄ ex lege Nume. 5°
Uir seu mulier cū fecerint ex oībus peccatis
que solēt hominib⁹ accidere. ⁊ loquif de cō
tractatione rei aliene. reddent ipm caput qn
tā q̄z partē ei desup cui peccauerūt. Nō vidf
igif qō teneaf reddere nisi qō ablatū est: ⁊
ānduplū. Coīa. Aucl. 19
dicit Tache⁹ ad deū. Ecce dimidiū bonoz
meoz do pauperibus: ⁊ si quid aliquē defrau
daui reddo q̄druplū. Ergo dr̄ q furtū ⁊ q̄lz
otractatio puniref in quadruplū pm legem

Itē puerb. 16°. Nō grandis culpa est cuz
quis furat⁹ fuerit deprehensus quoq; reddet
septuplū. ergo nō solū q̄druplū: imo plus dr̄
ānduplū. Querif ergo dr̄ est ista varietas
pm legē in pena restitutionis: ⁊ detrimenti
rei. Rō ad pmū pm quosdā: q ānq; bo-
ues p vno boue: ⁊ q̄tuor oues pro vna oue
propter q̄tuor comoda seu vtilitates quas hz
ouis. duas pellis ⁊ carnis. ⁊ alias duas fru
ct⁹ ⁊ fet⁹. fructū aut intelligūt lac caseum ⁊
butiz. has g⁹ quatuor utilitates hz bos ⁊ ī
sup ānduplum videlz laboris in agricultura ⁊ ī
euectione oneris. quia igitur ānq; dāna irro-
gat qui bouē furaf. Quatuor xo trīmō qui
ouē. Uerito qnq; boues p vno restitui. ⁊ q̄
tuor oues p vna oue reddi trīm pcepit. Sz
otra. Si hec est cā cū inueniref alia cā vtili-
tatis bouū in terra pmissionis pter p̄dictas
viz triturationes segetū propter qō dictū est
Deu. z5°. Nō ligabis os bouis triturantis
pm numez vtilitatū sex boues p vno resti-
tui pcepisset. Ad qō forsitā dicēf q vtili
tatē triturationis nō reputauit aliā ab vtili
tate agriculture. Probabili⁹ trī dr̄ distinguē
do pm legem: q ista aut nō inueniebanf apō
furē: quia omesta seu vēdita erāt. aut inue-
niebanf vina ⁊ integra. si inueniebāf vina
nō nisi duplū restituere cogebaf: ⁊ ḃ vnab⁹
de cāis. Prima lege talionis. que iustissima

aa ⁊

vr vt tm dānificet fur qtum damnificare uolebat alīū. Secda ē quia uplr peccauerat fur in cū:cui aliquid furat⁹ fuerat.tenet enī vnusqsq; nō solū se inocentē huare erga alīū sed etiā se esse paratū ad exhibendū beneficiū. fur aūt otra vtrūq; delinquit. Si autez nō inueniebat puniebat vt dictū est fur bouis in qntruplo. fur aūt ouis in qdruplo. ⁊ hō respicīēte legis iusticia nō solū ad maiorita tē dāni. sed etiā ad maiorita tē audacie furā tis. maioris audacie ⁊ īprobitatis est furari bouē qꝫ ouē. ⁊ hō seuerius puniend⁹. Talez aūt penā statuit oīpotens de⁹: quia vidit eā sufficē ad deterrendā ⁊ corrigendā iprobita tē ⁊ audaciā pplī illi⁹ ab hi⁹ malis. Ad secundū xo qd obicit de furto pecunie qꝫ nō punit nisi in duplo. dd. qꝫ multiplici de cā plus punit fur bouis qꝫ pecunie sm legem.

Prima est ppter facilitatē maiorē furādi bouē ul' ouē qꝫ pecuniā: ⁊ hō ē qm bos l ouis facili⁹ iueniūt. pecunia xo arci⁹ custoditur.

Secda est qa armēta ⁊ greges nō solū vtilia sed etiā necessaria sunt victui ⁊ vestitui humano p semetipa. Pecunia xo ⁊ auruz qtum ad hoc supfluum ⁊ inutile est. Deinde ergo magis custodienda erant furta ⁊ rapine eoz seueriori pena plectenda. Tertia cā est. quia de bob⁹ ⁊ ouibus sacrificabant dño: ⁊ aliqua offerebant in sacrificiis ex necessitate. ⁊ ppter hoc qsi ptem hēbat dns i gregib⁹ ⁊ armētis. De auro xo nō ita pꝫ in structione tabernaculi: ⁊ edificatione tē pli: ⁊ fabricatiōe vasoz. voluit ergo furta illoz seueri⁹ vindicari. de quib⁹ ps ei de necessitate debebat. qꝫ ea de quib⁹ nihil ei debebat. sed nolūt taīe tm offerebant. Ad illud xo qd obicit de pena raptoris dd. qꝫ aūs rapina sit mai⁹ pccm qꝫ furtū. tm furtuz sm legē magis puniebat. ⁊ iuste ppter inclinationē ⁊ cōsuetudinē maiorem ad furtum. qꝫ ad rapinā. fur enī hz locū furādi in ciuitate ⁊ extra. Un i oī loco pleniitas ⁊ oportunitas furi est ad furandū. raptori aūt nō ita. im mo in ciuitate ⁊ in cetu hominū nō est oportunitas raptori ad rapiendū. iō maiori pena cohercendū iudicauit lex furē qꝫ raptorē. Un illa lex Leui. nō intelligit de rapina qcūq; sed de rapina que est in calūnia uel in extorsione: que solet fieri in exactionib⁹ tributorū. uel in defraudationib⁹ que solēt fieri in dctib⁹ negociatoz. quia in oībus his est spes aliqua iusticie: ⁊ nō est manifesta iusticia iudicauit lex rapina talē ⁊ iuste min⁹ puniēda. Ad quartū xo qd obicit p auctez Name. 5°. Rādet Aug⁹ sup illū locū eundez distinguēdo. quia peccatū uel furtū aut cōmittit p negligentia: seu ignorātia. aut p industria. ⁊ p negligentia ut si traiciat rē alterī in suā. qꝫ si diligēt attenderet nō faceret hoc uoluit capite ⁊ qntā restituī. nō sic furta multari. Si xo p industria: tuc voluit aut duplo: aut qdruplo: uel qntuplo sm diuersitatē dctoz positā punīri. De furto ergo p negligentia loquit lex Name. Un dicit vt siue mlr si fecerit ex oīb⁹ peccatis que solēt hoīb⁹ accidere ⁊ transgressi fuerit p negligentia ꝛc

Item distinguit Aug⁹ ibi. sc. qa furtum aut erat manifestū: aut sponte confessū. Si erat manifestū: tuc sm legē Exo. xxi°. tenebat restituere de pecunia in duplū: de oue in qdruplū de boue in qntuplū. Si xo erat sponte cōfessus: tuc no tenebat restituere: mō ablatū ⁊ qntam ptem. Et hoc est sm legē Name. 5° Un ibidē dr. Confitebūt pccm ⁊ reddet ipz caput ⁊ qntam ptem. desup ei in quē peccauerat. Aug⁹. Quia ānūciauit nō eo damno plectend⁹ fuit q furem ofensū ⁊ convictū plecti oz. Ad qntū xo qd ecōn obiciebat ex Luc. 19°. de restōne Zachei in qdruplum dd. qꝫ xbū fuit superogationis. Ex⁹ enim delictū sine convictione sponte ofitebat para t⁹ satisfacere. nō tenebat sm legē ad restōez qdrupli. Si aūt obiceret de hoc qd dicit ibi glo. qꝫ pu⁹ est sm legē reddere. deinde qd remanet pauperibus erogare ac si vellet qꝫ ad istd sm legē teneret Zache⁹ dd. qꝫ glo. moralis est declarans ordinē in restituendis. ⁊ erogandis. Unde idē est ac si diceret pu⁹ est restituēd alienū: ⁊ deinde qd relictū est erogandū. Ad sextū xo ⁊ vltimū qd obr ex libro puer. qꝫ reddet septuplū dd. qꝫ intelligendū est septuplū. i. pfecte ⁊ integre qdmodo accipit in psal. Purga tū septuplū. i. pfecte ⁊ qꝫ iste sit sensus pz ex hoc qd segtur reddet septuplū: ⁊ oēm sbam dom⁹ sue tradet qd i nulla lege pceptū ē. Nō g⁹ qꝫ iste modꝰ loqdi ponit ibi qa vult ostendere qꝫ furtū minimū pccm est respcū adulterii. qa fur patit detrimentū q ad sue possessionis sbam. et hoc p expssionē ostendit dicēs. dependens redder septuplū et oēm sbam dom⁹ sue tradet quousq;. s. plene satisfecerit. Adultr xo patit detrimētū maximū quo ad aīam suā. Un ibidē dicit. Qui adultē ppt cordis

inopiã gdet aĩam suã. In hũc g⁹ modum termiãt pars in qua est inq̃sitio de iudiciabilibus que ptinẽt ad cohertionẽ iniurie.

Consequenter tractũ est de ꝓceptis iudicialib⁹ que ptinent ad ꝺseruationẽ iusticie. Dor aũt q̃dã respiciũt statũ ꝑsonaꝝ. Quedã debitũ reꝝ. Quedã ordinẽ actionũ. Dis eĩ ordo iusticie inẽ homies ꝺseruãdus. Aut respicit ꝑsonas aut res. aut actiones. Primo g⁹ querendũ est de ꝓceptis iudicialib⁹ circa ꝑsonas. 2° de ꝓceptis iudicialib⁹ circa res. Tertio ꝺ ꝓceptis iudicialib⁹ circa actiones. Itẽ ꝑsonaꝝ quedã sũt supiores ut sacerdos ⁊ rex Quedã inferiores vt fui ⁊ ancille. quedã pares ⁊ ꝺiunete vt vir ⁊ vxor �means mutuã fuitutẽ. quedã dispares ⁊ diſiũcte: vt aduersarii ⁊ infames. Et �means hec variant leges iudicia les circa ꝑsonas. Primo g⁹ querendũ est ꝺ legib⁹ iudicialib⁹ circa ꝑsonã regis ⁊ sacerdotis. Secꝺo de legib⁹ circa suos. 3° ꝺ legib⁹ circa vir ⁊ vxorẽ. Quarto de legibus circa infames ⁊ aduersarios.

De institutiõe aũt

⁊ ꝺsecratione sacerdotis est lex exꝑssa Exo. 28°. Applicate Aaron cũ filiis suis ꝺ medio filioꝝ Israel vt sacerdocio fungant mihi. ⁊ Leuitl 8°. 9°. ⁊. 10. De institutione x̃o regis est lex Deutli 17°. Cũ habitaueris in tra ⁊ vixeris ꝺstituã sup me regẽ. eũ ꝺstitues q̃ dñs deus tuus elegerit de medio fratrꝝ tuoꝝ ⁊c. Circa qꝺ querũt tria. Primo vtr tustũ sit hoiem dñari hõi. 2° vtr necessariũ sit in statu dñationis duas esse ptates regis ⁊ sacerdotis. Tertio de ꝺpatione sacerdotalis potestatis ⁊ regalis.

Circa primũ

sic ob f. gñ. 9. Tit 1°oz vester ac tremor sup cũcta aĩantia terre. Beda in glo. hõ in terrorem est ceteris aĩantib⁹ ꝓpositus vt sciat se irrõnabilib⁹ nõ rõnabilib⁹ dñari.

Itẽ Greg⁹. Hõ nõ rõnabilibus sed irrõabilib⁹ plat⁹ est nã. iõ dr ei vt ab aĩalib⁹ non ab hõibus timeat: qa coĩ nãz supbire est ab equalib⁹ uelle timeri. Itẽ Sap. 7°. Omib⁹ vnus est introit⁹ ad vitã: ⁊ silis exit⁹ ⁊ nẽo ex regib⁹ aliud habuit natiuitatis initium Oẽs igit ꝺditiões nãe sunt pares. coĩ nãz igit est hominẽ hõi dñari. Coĩ. Roma. 13°. Dis aĩa ptãtib⁹ sublimioꝝib⁹ subdita sit Nõ enĩ est ptãs nisi a deo. Itaq; qui potestati resistit: dei ordinationi resistit. Ex quo relinquit q̃ hominẽ hõi dñari ⁊ pesse e ex diuina ordinatione. qꝺ aũt tale est iustũ est ⁊ irrepbensibile. 1° �means btm Gregoꝝ in glo. sa. Geñ. 9°. Oẽs hõies nã equales genuit. ꝑ pro variis meritis aliis alios diſpensatio ꝺi iusta. Dꝛ occulta ꝓponit: vt humana formidine peccare metuãt qui diuina iudicia nõ formidãt. nõ enĩ hõibus sed bestiis dominant: ꝺa ex qua ꝑte bestiales sunt: ex ea formidini subꝺcti sunt. Ro. 13°. Principes nõ st timoꝝi boni opis sed mali: vis nõ timere potestatẽ bene fac. Et ꝑ hoc pꝛ mõio ad ꝑmum

Ad scꝺm ꝺ. q⁹ velle timeri a peccatore in ꝓncipe nõ est supbire. quia sĩ ẽ vbi nõ deliquimus pares sumus ita ꝑ delictũ a iustis ĩpares efficimur. Ad tertiũ sil: mõ ꝺ. est quia ⁊ si vna sit ꝺditio oĩum hominũ �means diſgnitatẽ nãe ⁊ ꝓgressũ. tñ diſpar est ꝺditio ꝺm uoluntatẽ ⁊ meritũ. Unde dr in psalm. Dõ cũ in honore esset nõ intellex. opa in insipi. ⁊ silis fact⁹ est illis. Uñ ⁊ qui ꝑ nãz fcs est rõnalis: ꝑ pueritatẽ uoluntatis factus est animalis.

Secundo queritur

vtr in gradu supioritatis necessariũ sit esse duas ptates regalẽ ⁊ sacerdotalẽ. Ad qꝺ sic Matth. 6°. Nemo pot duob⁹ dñis seruire Ex quo relinquit q⁹ ordo subiectionis reqrit vnitatẽ dñationis. Inordinatũ igit erit duas dominationes esse in ꝑlatione ecclie regalẽ ⁊ sacerdotalẽ. Itẽ regalis potestas ex pmissione diuina nõ ꝓcepto uel ꝺstituti one filiis Israel ꝺcessa est. Sed oẽ tale culpabile ⁊ illicitũ est. Relinquit igit nõ esse necessariũ ptãtem regalẽ. Qꝛ aũt ex pmissione solũ ꝺcessũ sit: ꝓbat. Nã. 17. Deu. sup illo cũ vixeris. Constitua sup me regẽ. dicit inẽlinearis. Cõstituunt sibi regẽ otra dei voluntatẽ nõ deũ sed hominẽ. Itẽ sup illud qꝺ sequit ibidẽ. eũ ꝺstitues quẽ dñs deꝰ tuus elegerit. Glo. ꝑmittit nõ ꝺmittit. Itẽ q̃it Aug⁹ sup eundẽ locũ. Cur ꝑpls deo diſpliceuit cũ regẽ desideranit. Uñ i. Regl. x°. dicit Samuel. Uos peccastis dñm hodie q solus vos saluauit. ⁊. 17. videbitis qa grande malũ fecerit cum hic ĩueniat eẽ pmissus. Et ĩnꝺz Aug⁹ ĩtelligendũ est nõ fuisse ꝺm uoluntatẽ dei: qui hoc fieri nõ ꝓcepit sed desiderãtib⁹ pmisit. Ex his igit vr potestatẽ regalem

ex sola pmissione di indultā. sed qō ex pmis
sione est: vt repudiū. matīe tpe gre abolendō
est. g° tpe gre culpabile est hre ptātem rega
le vel subici regali ptāti. Con. Hugo ō sā
vic. in li°. de sacramentis. Due vite sunt: vna
terrena: alia spualis. Ad vitā terrenā ptinent
oīa que terrena sūt. Ad vitā spiritualē que
spūalia sunt. vt aūt in vtraq; vita iusticia hā-
ueā. et vilitas pueniat. Primū vtriq; distri
buti sunt qui vtriusq; bona fm necessitatez
vel rōez studio ac labore acquirant. Deīn de
alii qui ea ptāte officii omissi fm equitatez
dispensent vt nemo fratrē suū in negocio
supergrediat. sed iusticia iuiolata seruetur
Si g° nō pōt būana societas sine vtraq; vi-
ta manere. necessaria est duplex ptās ad ōser
uationē iusticie. Una que pōit in terrenis ad
ordinandā vitā terrenā. Alia que pōit in spi-
ritualib⁹ ad ordinandā vitā spiritualē. Itē
de spūali ptāte sine sacerdotali nō est dubiū
fm scripturas ān fuerit ex institōne et uolūta
te diuina. De ptāte ḡo regali pbat idē. per
illud puerb. 8°. vbi loquit di saīa. Per me
reges regnāt et legū conditores iusta decer-
nūt. per me pncipes impant: et potentes de-
cernūt iusticiā. Item Rom. 13°. dī de pncipe
et rege dei minister est vindex in irā. Itez
in psal. elegit dauid seruū suū: et ostat q; ista
electio fuit ad honorē et ptātem regalez.

Rō fm Hugo. de san. vic. in li° de sacris
Uniuersitas ecclesie duos ordines oplectit
laycos et clericos. q. duo latera corpis vnus
In laycis ad quoz studiū et puidentiam ea
que terrene vite necessaria sunt ptinēt ptās
est terrena. In clericis aūt ad quoz officium
ptinēt ea que spūali vite sunt bona ptās est
diuina. Illa ptās secularis dī. Ista spiritual
notat. In vtraq; ptāte diuersi sunt grad⁹ sō
vno tamen vtriq; capite distributi. Terre-
na ptās caput hz regē. Spūalis ptās caput hz
summū pontificē. Ad ptātem regis ptinent q
ad terrenā vitā sunt necessaria. Ad ptātez su
mi pontificis que spūali vite attributa sunt
vniuersa. Secōm hoc g° ps q̄re in nouo et ve-
teri testō. ex quo multiplicat⁹ est dei pls: ne
cessaria erat ptās regalis. que pesset terrenis
ad ordinandā vitā terrenā. et ptās sacerdota
lis que pesset in spiritualib⁹ ad ordinandam
spūalem vitā. Ad illud g° qō pmo obicit
q; nemo pōt duob⁹ dñis seruire. intelligitur
cū sibi inuicē dissidēt et discordāt. potestas
aūt regalis cū ordinata sit: nunq; dissidet a
pt ātē sacerdotali. sed ipi ogruit et cōcordat
hic vita terrena subministrat vite spūali. et vi
ta spūalis collaborat terrene: sic ptās regalis
sacerdotali: et sacerdotalis regali. Unū Hug.
de scō vic. De⁹ noster pacis amator est. et ni
hil inordinati approbare pōt. ḡa iusticia. spi
ritualis liquide ptās nō ō pōdet vt terre-
ne in suo iure pudiciū faciat. sic ipa terrena
ptās qō spūali obēt nūq; sine culpa vsurpat

Ad illud ō q; sc̄ō obī q; solū ex diua
pmissione indulta est terrena ptās nō ex cō
missione vel dcessione. et nō fm uoluntatem
dei d ōm. q; uolūtas dei et dcessio dī absō
lute respcū bonoz. oferendoz. respcū vero
maloz dī pmissio. et nō uolūtas dei in com
paratōe et fm quid. et hoc siue illud sit malū
culpe siue malū pene. Malū enī culpe nō est
ex voluntate dei opante: sed uolūtate dei si-
nēte: et hoc ne pei⁹ fiat. uel ut melⁱ⁹ eueniat.

Itē malū pene nō est q; se ex uolūtate dei
opante fm rōem mie que ḡtia ipi⁹ est. Unū
collecta. De⁹ c⁹ ppriū ē misereri sp et parcere
et fm ipm. sed est ex uolūtate opante fm rōz
iusticie ordinante ea que inordinanē fm nos
Unde treno. 3°. dī. Nō ex corde suo abiecē
et humiliauit filios hominū. siue g° sit malū
culpe: siue malū pene: nō fit uoluntate di ab
soluta. nec fm acceptionē et approbationem
bonitatis: que in nobis fm ipm est. nō ex per-
missione dei dī esse: uel q; tolerat in culpā
ne pei⁹ fiat. uel q; inferē in penā ne malū fiat
Primo° ex pmissione dei dī fieri qō fm se
illicitū: et fm se malū est ut repudiū. Secōo°
ex pmissione dei dī fieri qō fm se illicitum
nō est. sed tā penale est. in quē modū dicunē
fuisse ex pmissiōe di sacrificia et legis onera
vt scā repudiū pmissū ē ne pei⁹ fiēt. ita one
ra sacrificioz. ipōsita sunt iudeis ne malum
fieret. Unū Leuitici 17°. Immolēt hostias pa-
cificas dño. et nequaq; ultra īmolabāt hostias
suas demonijs. Secōm hoc dō. q; oīatio
ptātis regalis ex pmissione diuina est et nō
fm suā uoluntatē. nō quia culpabilis sit sed
pter hoc q; in pena introducta sit. et ad
onus et punitionē. In punitionē culpe coz
qui petuerūt sibi dari regē ex iordinata uo
luntate: qua min⁹ ofitebāt de dño q; de ho
mine. et hoc figt lex cū dicit. cū dixeris cō
stituā sup me regem sic habēt oēs p circui-
tū natiōes. et. i. Reg. 8°. Cū peterēt regē filii
isrl dictū est Samuel nō te abiecerūt sed me
ne regnē sup eos. Itē in coercitionē culpe

ꝛor qui ñ niſi timore ptātis ceſſāt malefacē
iz°.Ro.Principes nō ſunt timori boni opis
ſed mali.Vnde vī puer.zo.Rex qui ſedet ī
ſolio iudicii intuitu ſuo diſſipat oē malum
Et p hoc patet ſolo ad oīa obiecta.

Tertio queritur de

opatione ptātis regalis ad ſacerdotalē.hēt
aūt qūo opent fm ordinē que illaꝝ ſit ſupe
rior ſupq̄ de ordīa iudicū. Itē qualr cō-
parent q̄tum ad executionē ptātis. vtꝝ.ſ.
ſacerdotes poſſint occidere.ſupī iquiſitiōe
de illo p̄cepto nō occides.qōne vtꝝ in iſto
p̄cepto p̄hibemur occidere: qui habēt ſpiri
tualē ptātem. Itē vtꝝ ſacerdotes poſſint
arma mouere ſupq̄ de lege belloꝝ. In
hac ẋo ꝓte queriē vtꝝ ptās ſacerdotalis ob
noxia ſit ptāti regali. Iā ſupq̄ determinatū
eſt qualr ptās regalis obnoxia ⁊ ſubiecta ſit
ptāti ſacerdotali.ſ.in inq̄ſitione de p̄ſona iu
dicis q̄de ordīa iudicū. Queriē g° vtꝝ
p aliquod ſeruitiū ptās ſacerdotalis ſit ob-
noxia regali. Ad q̄d ſic obicit Hugo de
ſan.vic.in li° de ſacramētis.Sicut platonꝫ
debitū eſt ſubiectis poſſidenda debite di-
ſpenſare.⁊ eos otra iuſticiā defendere. ſic ſū
iectoꝝ debitū eſt in ſe ⁊ in ſuis p̄latis fru-
ctū exhibere. Eſt aūt ſeruitiū aliud deter
minatū.ſic cenſus ⁊ tributū: que ānuatim
ſoluūt.Aliud fortuitū q̄d pro culpis ⁊ cāu
accidentib⁹ exigit.Cū ergo ptās ſacerdotal⁹
teneaē regali ſoluere tributū de ſuis.hoc ē
de reb⁹ quas poſſidet.g° eſt obnoxia ptāti
regali. Itē ad hoc vī facere q̄d dic apls
ad Ro.iz°.Reddite oībus debita:vt cui tri
butū:tributū.⁊ cui vectigal:vectigal. Itē
dicit canon bti vrbani.zz.q.8.Tributū ī ore
piſcis piſcante Petro inuētū eſt. Matħ.i7°.
quia de exteriorib⁹ ſuis que palā cūctis ap-
parent tributū eccleſia reddit. Itez idem
beat⁹ Urban⁹.nō totū piſcem dare iuſſus
eſt.ſed tm̄ ſtateraz q̄ in ore ei⁹ inuēt⁹ ē Ma
tħ.i7.Quia nō eccleſia dari Imperatori nō pō
tificalis apex:qui in ore capitis eccleſie p̄mi
net ſ̄bici pōt regib⁹.ſed ſane q⁹ in ore piſcis
inuenīt p̄to Petro ⁊ vñō dari iubet.Quia ō
exteriorib⁹ eccleſie q̄d ōſtitutū eſt antiq̄tus
p pace ⁊ q̄te.qua nos tueri ⁊ defenſare de
bet.Imperatorib⁹ ſoluēdū eſt. Itē beatus
Ambro⁹.Tributū ceſaris eſt:ceſari nō nega
tur.eccleſia dei eſt.ceſari vtiq̄ nō debetur.

Itē Hugo de ſanc.vic.Ad ptātem regis
ptinēt que terrena ſūt:⁊ ad terrenā vitā fcā
oīa.ergo ſi eccleſia poſſideat aliqua terena p
tinebūt ad regis ptātem.ergo de terrenis qſ
poſſidet ptās ſacerdotalis obnoxia eſt ⁊ dz
ſeruitiū ptāti regali. Coīi.Hen. 47.Emit
ioſeph oēm terrā egypti:ſubiecitq̄ eā Pha-
raoi:p̄ter terrā ſacerdotū.Glo.hic ſigt eccle
terrā in qua veri ſunt ſacerdotes.liberā eſſe
a cenſu mūdiali. Itē.zz.q.8.Cū tpe famis
cūctoꝝ egyptioꝝ terrā emeret Pharao.Gen.
47°.Atq̄ ſub eadē fame ſue ſuituti cūctos
ſ̄bicieret.ſacerdotib⁹ ita neceſſaria mīſtrauit
vt nec poſſeſſionib⁹:nec libertate nudarent
vñō extūc p̄nunciāte ſacerdotes ī oī gente
liberos eſſe oportere. Item Matħ.i7°.Re
ges terre a quib⁹ accipiūt tributū uel cenſū
a filiis ſuis an ab alienis.⁊ dixit Petrus ab
alienis.Dixit illi Ihūs.ergo liberi ſunt filii
Iero⁹ in glo.Liberi ſunt filii regis in omni
regno.Multo magis liberi ſunt filii illi⁹ re-
gni ſub quo ſūt oīa regna in quoz terreno
regno. Ex his igit vī relinqui:q⁹ in nullo
nec in poſſeſſionib⁹:nec in p̄ſonis ptās ſacer
dotalis ſit obnoxia regali. Rō quedā poſ
ſidet eccleſia ſorte ſpūali ⁊ iure diuino vt ō-
cimas ⁊ oblationes.is°.Nume.Filiis leui de
di oēs decimas in poſſeſſionē. Itē in eod
locut⁹ eſt dns ad Aaron.Vedi tibi cuſtodiā
p̄miciaꝝ meaꝝ:oīa que ſāctificantur a filiis
Iſrl tibi tradidi p officio ſacerdotali ⁊ fili
is tuis:⁊ ſ̄bdit.Dis oblatio ⁊ ſacrificium ⁊
q̄cquid p peccō reddiē mihi.tuū erit ⁊ filioꝝ
tuoꝝ.Sili mō loca deputata ad diuinuz cul-
tū vt territoria eccleſiaꝝ ⁊ alia loca deputa-
ta ad ſpirituale officiū vt cimiteriū. Vñ Nu
me.is°.dī ſacerdotib⁹.Excubate ī cuſtodiā
tabernaculi ⁊ in miniſterio altaris.oīa que
ad cultū altaris ptinēt p ſacerdotes admini
ſtrabunē:ſiquis extremis acceſſerit occidē
De his dī canon ꝺcilii piſen.iuxta leges ca
nonizatas de eccleſiaſtico agro ⁊ māſo uel
ſi quilibet p loco ſepulture aliquid eccleſie
largit⁹ fuerit de decimis etiā ⁊ oblationib⁹
fideliū nullus p̄ſbios cenſus p̄ſoluere cogat
Alia ẋo poſſidet ſorte tp̄ali.vt titulo uēditi
onis uel titulo ꝺceſſionis ſaluo debito ſuf-
fitio.⁊ de his ptās ſacerdotalis p̄nciꝑ⁹ con
ſueta debet obſequia vt ⁊ ānua eis p̄ſoluat
tributa.zz.q.8. Ad ea ẋo que obiciūtur
dō.q⁹ auctes que dicūt q⁹ ptās ſacerdotalis
nō eſt obnoxia cenſus uel tributi:intelligūt
de his que poſſidet ſorte ſpirituali ⁊ titulo

iuris diuini. Auctes xo cōfrie itelligūtur de his que possidet sorte tpali ⁊ titulo iuris humani. Illa enī que possidet sorte spirituali dicunt spūalia quia ancta sunt ⁊ attributa iur diuino officio spūali. Quēadmodū alia dicūt terrena: quia obnoxia sunt obsequio tpali. Jō ista subiecta sūt terrene ptāti illa xo mīme. Notandū tñ ad plenā euidentiā pdictaꝝ distinctionū Hugo. in libro de sacris de his que ecclesia possidet sorte tpali. Distinguit enī sic. Terreni pncipes in terrenis possessionib⁹ quas in subiectis uel nō subiectis possident: ecclesie aliqñ ꝛcedūt solā utilitatē. aliqñ utilitatē ⁊ ptātem. Utilitatē sine ptātē ꝛcedūt qñ fructū quidē possessionis ad usū ecclesie trifferri discernunt sed ptātem iusticie exercende in ipa possessione ad ei⁹ dictionē trisire nō pmittūt. Ali qñ utilitatē ⁊ ptātem sil tribuūt. Ubi tamen diligent attendendū. q ecclesia lz fructū terrene possessionis in usum recipiat: potestatē tñ exercēde iusticie p ecclesiasticas psonas aut secularia iudicia exercere nō pōt. pōt tñ hr̄e ministros laycas psonas: p quas iura ⁊ iudicia ad terrenā ptātem pmeria ꝺm tenorem legū ⁊ debitū iuris terreni exerceat.

Sic tñ ut ⁊ ipm q ptātem hz a iudice terreno se hr̄e cognoscat: ⁊ ipas possessiones nūq̄ ita a regia ptāte elongari posse itelligat. qn si rō postulauerit ⁊ necessitas: ⁊ illis ipa potestas debeat patrocinīū: ⁊ illi ipi possessiones dēant in necessitate obsequiū. sic enī regia ptās patrocinīū qd̄ dz alteri nō pōt dare sic ipa possessio etiā ab ecclesiasticis psonis obtenta: obsequiū q̄d regie ptāti p patrocinio debet iure negare nō pōt. sic scriptū est que sunt cesaris cesari: ⁊ que sūt dei deo.

Itē queritur vtr̄ pro pccis p sone ecclesiastice seu sacerdotales obnoxie sint ptāti regali. Quod vr̄ p illud Ro. i,°. Uis nō timere potestatē bene fac. si aūt malefeceris time. non enī sine cā gladiū portat. i. iudiciariā ptātem ꝺ ad hoc vt dic glo. vt malos puīat. Si g° sacerdos uel cleric⁹ malefecerit poterit puniri a seculari ptāte. Itē quilz delinquēs fortiē forr̄ rone delicti. si ergo sacerdos uel clericus delinquat in his que terrena sūt: vel que ptinēt ad terrenā vitā fortiē forr̄ ptātis secularis. quia sicut dicit Hugo. Ad ptātem regis ptinēt oīa que terrena sūt ⁊ ad terrenaz vitā ordinata. Con. Sic se hz ptās sacerdotalis ad regalē sicut vita vel hō spūalis ad aīalem ꝺm qd̄ dicit Hugo. Hz ita est q aīal vita nō pōt oiudicare spirituale etiā delinquētez quēadmodū aīal nō habet iudicare homine delinquētē. Ergo relinquit q ptās regalis nō hz diiudicare psonā ecclesiasticaz vel sacerdotalē. Unī. i. Cor. 2°. Spūalis iudicat oīa: ⁊ ipe a neie iudicat. Rº ꝺm Hug. de scō vic. Spiritualis ptās terrenā ptātem ⁊ instituere hz vt sit. ⁊ iudicare hz si bona ñ fuerit. ipa xo a deo pmū instituta est: ⁊ cuz deuiat a solo deo iudicari pōt. hīc scriptū est Spūalis diiudicat oīa: ⁊ ipe a nemīe iudicatur. Hinc est q sūma ptās sacerdotalis q̄ est in sūmo pontifice nō pōt ab hōie iudicari. Hz hz de oīb⁹ iudicare: ⁊ de psonis que vite spūali deputate sunt: vt vir oēs psone ecclesiastice: ⁊ de psonis que ad vitā terrenā deputate sunt sō terrena ptāte. vt psone layce ⁊ hoc in cāis spūalibus aīaꝝ. Un in typo Jere. potestati spūali sūme dr̄. Ecce ostitui te sup gētes ⁊ sup regna vt euellas ⁊ destruas ⁊ dispdas ⁊ dissipes edifices ⁊ plantes Jere. i. Potestas xo terrena nō h, iudicare nisi de psonis que terrene vite sunt deputate: ut psone layce. Unde ad solōez obiectorū nō determinationē Hug. de scō vic. Sciendū est q iusticia illa que terrene ptāti i sō iectis data est ꝺnqz modis determinat. ꝺm psonā. ꝺm cām. ꝺm modū. ꝺm locū. ꝺm temp⁹ Secōm psonā igit iusticia violaret. si iudex secularis in ecclesiastica psonā manū mittēt Secōm cām si ecclesiastica negocia exaīanda suscipiret. Secōm mensurā. si mendaciaz uel maledictū suspendio puniret Secōm locum si loca sacra violare psumeret. ⁊ ofugiētib⁹ etiā ad illa etiā reis ⁊ p scelerib⁹ suis ordēnādis ordinate violentiā iferre tēptaret. Secōz tps si sacris ⁊ solēnib⁹ dieb⁹ reuerentiā nō exhiberet qñ ⁊ his ꝺcendū est quib⁹ p culpis suis supplicia debent.

Consequens est inquirere de legib⁹ fruitutis. Circa quas querūt tria. Primo vtr̄ boni ꝺm legem diuinā debēt subici malis. Secōo ꝺ manumissione ꝓpriaꝝ seruoꝝ. Tertio ꝺ receptione serui alieni.

Queritur igitur vtruz boni teneāt ībici malis. q̄d nō vr̄ Gen. 9°. Sit terror vester sup cuncta aīalia. vbi dicit glo. hō

nō rōnabilibus sed irrōnabilib⁹ subiect⁹ est nā. Uñ ex illa ꝓte qua hō est irrōnal ꝑm qō dicat Hiego. Ex illa ꝓte hō est subiectibil. Si ergo bon⁹ vir ex nulla ꝓte irrōnalis est. Malus vero in q̄tum malus est irrōnalis. ergo bon⁹ vir nūq̄ tenet uel oz ſbici malo. Ad idē est qō dicit Hiego. Ubi nō delinquim⁹ pares sumus. ergo nullus bon⁹ est alicui ſbdit⁹. Coñ. Ro. iz. Dis aīa ptātib⁹ sublimi oīb⁹ subdita sit. Glo. videbat quibusdam q̄ mali oñi maxīe infideles nō deberent fidelibus oñari. ⁊ si boni ⁊ fideles essent: bonis ⁊ fidelib⁹ deberent esse pares. quā etiaz superbiam remouet hic apostolus. Omnis anima potestatibus ꝛc. i. omīs hō subditus sit ut etiā uolūtate fuiat potestatib⁹ secularibus bonis uel malis. ſ. regib⁹ ꝓcipib⁹ ꝛc.

Itē. i. Pe. z°. Serui subditi estote in oñi timore dnis. nō tm̄ bonis ⁊ domesticis sed etiā discolis hoc est eni grā. Itē Eph̄. vlti. Serui obedite p oīa dñis carnalib⁹ non ad oculū seruientes q̄i hoībus placentes. sed in simplicitate cordis timētes deū. Itē ad iō sunt rōnes aplī. iz°. Ro. Non est ptās nisi a deo ꝛc. Rº ōd. q̄ lex fuitutis alia causaz hz sue institutionis. ⁊ alia cām hz sue obſeruātie. Cā enim instōnis fuit irrōnalitas siue brutalitas sic sup̄ dcm̄ est. Cā xo obſuantie eē ꝓte grē est būilitas. Inordinatio. n. uolūtatis būane in modū irrōnabilis bestie necessariū būit arceri a malo timore oñatiōis. Inde est q̄ p Cham genesis. 9°. est fuitus introducta. Lex igit̄ seruitutis introducta est ad cohertionē maloꝝ. Itē ordo bone uolūtatis p humilitatē oz custodiri: ⁊ ī āpliorē grām ⁊ meritū ꝓmoueri. Et iō lex fuitutis etiā ꝓte grē a bonis obſuanda est. Unde. i. Cor. 7°. Seruus vocat⁹ es nō sit tibi cure. ſi si potes fieri liber magis vtere. Glo. fuitute ꝺa hec est cā humilitatis que ad eā que ī domino est ꝓtinet libertatē: quia q̄to quis despectior est ī hoc seculo ꝓpter deū ꝛāto magis exaltabit̄ in futuro. Ad illud g° quod ꝓmo obicit ꝺō. q̄ boni debēt ſubici etiam malis ptātibus ꝓpter debitū obſeruāde diuine ordinationis. Uñ. iz°. Ro. Qui ptāti resistit dei ordinationi resistit: Glo. i. habenti potestatē dei ordinatione ⁊ ſbdit de ptāte bona. ꝑs q̄ eā p̄fecit de⁹ rōnabilit̄. de mala cē videri pot deū ⁊ boni p eā purgant̄ mali xo dānant. Vicesimō g° q̄ mali debēt ſbici potestati ꝓpter vitiū sue irrōnabilitatis. Boni xo ꝓpter debitū diuine ordinationis ⁊ vtilitatē sue purgationis. Uñ Ambro. sup illō iz°. Ro. Principes nō sunt timori boni opis sed mali. Si bon⁹ est p̄ceps bene opantem nō punit: sed diligit. Si malus est nō nocet bono sed purgat eū. ⁊ iō nō est ad timorem ei qui bene opat. malus xo oz timere ꝺa instituti sunt p̄cipes ut mala puniant. Ad scōm qō obicit: q̄ vbi nō delinquim⁹ pares sumus. Intelligit̄ de ꝓtate q̄tū ad meritū ⁊ dignitatē ⁊ scie: nō q̄tum ad paritatē conuersationis siue ꝺitiōis h⁹ vite. Uñ Rom iz°. sup illud Ideo q̄ necessitate subditi esto te nō solū ꝓpter irā sed etiā ꝓpter cōsciam Glo. Ambro. iz oēs fideles inq̄tum fideles sunt vnū inxp̄o in cui⁹ fide nō est distantia iudei ⁊ greci oñi ⁊ fui Gal. z°. Dīa tamē est in conuersatione morali ⁊ eius ordinē in hui⁹ vite itinere ꝺnandū esse aplō p̄cipuit.

Deinde queritur de ma

numissione seruoꝝ. De quo dicit lex Exo. zi Si hebreū seruū emeris sex ānis seruiet tibi In septimo egredietē liber gratis. Deut. 15°. Habeē idē cū uendit⁹ fuerit frater tu⁹ hebreus ⁊ sex ānis fuerit tibi. in septimo āno dimittes eū libez. Ergo ꝑm legē septimo āno seruus hebre⁹ debebat manumitti. Et constās est q̄ manumissio fui ⁊ donatio libertati pietatis est. ergo maxīe oz tpe grē obſuari. Item ꝑm legē Hebre⁹ ꝓpie nō poterat esse fuus hebrei. Uñ Leui. z5°. dicit lex Si pauptate opulsus vendiderit se tibi frat tuus: nō eū opz̄imes fuitute famuloꝝ: sed q̄i mercenari⁹ ⁊ colonus erit vsq; ad iubeleum. ⁊ ſbdit̄. Dei enī serui sunt. Ego eduxi eos de terra egypti nō uenīēt ꝺitione fuo rū. ergo multo forti⁹ ꝑm libertatē legis eua gelice xp̄ianus nō oz esse seru⁹ xp̄iani. Itē 3° Reg. 9°. De filiis ſi ael nō ostituit Salomon seruire quēq̄. Ergo multo forti⁹ xp̄iani qui sē filii di Jo. i. Nō debēt ostitui serui

Coñ. Deu. iz°. sup illud. Septīo āno dimittes eū libez. Glo. Ne hoc fui xp̄iani a domis flagitarent iubet fuos oñis esse ſbditos ne docti na dei blasfemet̄. i. Abi. vltō. Quicūq; sunt sub iugo serui oños suos oi honore dignos arbitrent̄ ne nomē oñi ⁊ doctina blasfemet̄. qui aūt fideles habēt oños nō cōtemnāt: quia fratres sūt. sed magis fuiāt ga fideles sunt. Rº ꝺitio seruitutis nō eua cuat̄ p libertatē xp̄ianitat̄ triplici rōe. Prīo

quia ofert ad meritū ⁊ humilitatem que est custodia xtutuz. Unā dr̄. i. Col. 3°. Seruꝰ vocatꝰ es nō sit tibi cure. Sz si potes fieri liber magis vtere. s. seruitute. quia sicut dicit glo. hoc ofert ad būilitatem. ⁊. i. pe. 2°. Serui subditi estote in oī timore dñis: nō tm̄ bonis ⁊ modestis: sed etiā discolis, hec est enī gr̄a. Secdo quia ofert ad rebutionē glie future. Unī ad Col. 3°. Serui obedite p omnia dñis carnalibꝰ. ⁊ subdit. Scientes qa a dño recipietis retributionē hereditatis. Tertio ad euitandā blasfemiā noīs dei ⁊ scādalum fidei. Unī dicit apls. i. ad Thi. 6° Q̄ sui dominos suos oī honore dignos arbitrentur ne nomē dñi ⁊ doctrina blasfemet. ꝓpt̄ has cās Aplī tpe gr̄e seruos xp̄ianos dñis suis subiectos esse decreuerūt. Ad illud ergo qđ ꝓmo obr̄. ꝙ septimo āno seruus hebreꝰ manumittebat: qđ pietatis est dđ. ꝙ illa manumissio septimi āni erat figural. ⁊ significat enī sicut dicit Isidorꝰ sup̄ Deut. 15°. Quia i sex etatibꝰ hꝰ seculi seruiētes sep̄timo anno i. eterno sabbato liberabūt: ꝙ aūt figurale est nō est ad litterā tpe gr̄e obseruandum.

Ad scdm xo ⁊ tertiū dđ. ꝙ melioris cōditionis est suus xp̄ianus tpe gr̄e q̄ seruus hebreꝰ tpe legis, seruus enī hebreꝰ erat odītionis suitutis mercenarie. Leui. 25°. Nō op ꝓmes fratrē tuū suitute. sed q̄i mercenariꝰ ⁊ colonus erit. Seruꝰ xo xp̄ianus subiectus est suitute caritatis ⁊ obedientie. Unī Apls ad philomonē scribit de honestimo suo suo obsecro te p filio meo honestimo: tu illuz sic mea viscera suscipias ⁊ subdit Jā nō suum sed pro seruo carissimū fratrē maxime mibi q̄nto magis tibi: ⁊ in carne ⁊ i dño. Si gº habes me sociū suscipe illum sicut me.

Tertio queritur de

receptione sui alieni: de quo dic lex Deutro 23°. Nō trades seruū suū dño suo qui ad te ofugerit: Ex qua lege vr̄ ꝙ fugitiuꝰ seruus a subiectione sui dñi possit ab aliquo licite recipi. Coñ. 21°. Exo. dicit lex. Q̄ seruꝰ pecunia dñi sui est. Si gº pecunia alterius voluntate domini nō pōt licite teneri uel recipi. ergo nec suus. Itē 22°. Deu. dicit lex Q̄ bos ⁊ ouis fratris dz ad ipm̄ reduci ⁊ sine detrimēto sibi suari. Et sili mō de vesti mēto ⁊ oī re ꝓximi. Faciendū est gº cū suꝰ sit res dñi sui. seruus fugiēs dz domino suo restitui. Itē Apls restituit honestimū suū Philomoni dño suo. qui ad aplm ofugerat de quo dicit Apls philomone. sine ocilio tuo nihil volui facere. s. de honestimo retinendo

Rº distinguēdo. Seruꝰ aut ē seruꝰ singularis psone. aut est seruus psone publice vt regis. Si est seruꝰ singularis psone: aut ergo fugit a domino suo uolēte ipm̄ pdere ꝓpt̄ vitandū piculum salutis. Aut fugit a domino volēte ipm̄ pdere ꝓpter subtractionem debiti suitii seu subiectionis. In ꝓmo casu intelligit lex Nō tradet seruū domino suo supple uolenti ipm̄ pdere. Unde dicit Augꝰ sup illū locū. ꝙ alieni gena athis rex Jerb servauit hāc legem quādo ad eū fugit Dauid a facie domus sui. i. regis Saul. i. Reg. 21°. q̄ s. uolebat ipm̄ pdere. Jn secdo xo cāu intelligūt leges coīter. Itē si est suus psone publice ut regis. aut igit est seruꝰ gentis infidelis. aut gentis seu populi fidelis. si est suꝰ gentis infidelis ⁊ fugit ad ꝓplm fidelē ꝓpt̄ pniciē erroris p̄cipit lex ꝙ nō reddat: s. suscipiat. Et hoc mō intelligit sic dicit Augꝰ p̄dicta lex. Nō tradet seruū domino suo. vī Augº. Quo hoc putari pōt nisi genti vel populo intelligamus ista dici: non vni hoī ex alia vtiq; gēte a domio suo. i. rege seruū ffugientē ad hāc cui loquebat reddi ꝓhibuit.

Consequenter que

rendū est de legibꝰ in iudicialibus circa viram ⁊ vxorē. Erat aūt lex ꝓmissionis de vxore repudiāda. 24. Deu. de qua tacta est ꝓus. Erat itez lex de vxore alienigena ducēda de patella capta in ꝓlio. 21. Deut. Si videris in numero captiuoz mulierē pulchrā voluerisq; eā dr̄e in vxorem radet cesariē ⁊ circūcidet vngues. deponet uestē. sedensq; in dō tua flebit patrē vno mēse. postea intrabis ad eaz eritq; vxor tua. Itē erat lex de duplici vxore habēda Deu. 21. Si būerit hō vxores duas: vnā dilectā ⁊ alterā odiosā. Si fuerit filꝰ odiose ꝓmogenitꝰ nō poterit filium dilecte ꝓferre filio odiose. Querit gº iuꝝ ꝓmam legē vtiq; tpe legis licitū esset ducere alienigenā. qđ vr̄ p p̄dictā legē. Itē Ruth vlt. Tulit Boc Ruth ⁊ accepit vxorē. ⁊ sic patz p illā hystoriā fm̄ legem illā accepit vt suscitaret semē fratris. Deu. 25°. Ruth antez erat moabites alienigena. Coñ. Deu. 7. oī Jsrael nō inibis fedus cū eis nec associabis cū eis ciugia. dici de alienigenis. Item 2° Esdre ult. Nūqd nō in huiusce modi re

peccauit Salomon rex Isrl. ⁊ sequit. Ipꝫ g⁹ duxerunt ad peccatū mulieres alienigene. Quid⁊ nos inobedientes faciemus pcm̄ grande b. vt ꝓaricemur ⁊ ducamus vxores pegrinas. Itē ſm hāc legē tpe gratie disp cule⁹ impedit matrimoniū ꝯtrahendū. ⁊ di rimit ꝯractū. R⁹ ducere alienigenā de illis septē gentib⁹ que inhabitabāt terrā pro missionis ꝓpter piculū ydolatrie ⁊ erroris ꝓhibitū erat ſm legē. 7⁰. Deu. Filiā tuam nō dabis filio ei⁹ nec filiā ei⁹ accipies filio tuo quia seducet filiū tuū ne sequat me. Ducere ꝯo alienigenā de gente alia manēte in erro re ydolatrie adhuc ex eadē ꝓhibitione erat illicitū ſm legē. Ducere ꝯo alienigenā conuer sam ad fidē ⁊ obseruantiā legis diuine licitū erat ex ꝓdicta lege ꝺ ducenda captiua pulchra. Unde Boz duxit Ruth moabite conuersaz ad fidē ⁊ legē hebreā. ruth. vltī. ⁊ Salomon duxit raab. Itē queritᵉ de secta lege qua videbat esse accessū in lege hr̄e plures vxores

Itē ad idē est q⁹ patriarche habuerūt plures vxores. vt Habraā Gn̄. 25⁰. ⁊ Jacob gen. 29. ⁊ 30. Itē lege data p̄ Samuel̄ nūq̄ fuit plures vxores nec in hoc repbendit̄. sitᵘ Dauid legi tur habuisse plures vxores: quas nō habuisset si ei licitū nō fuisset. Itē dicit Aug⁹ sup Gene. 29⁰. Obiciūt Jacob ꝙtuor vxores. sed q̄ mos erat crimē nō erat. Conī. Gene. 2⁰. Erūt duo in carne vna. hoc dr̄ ad p̄ciſionē ergo nō p̄t esse tres. ergo vn⁹ nō pōt habē duas vxores. Itē Matth. 19⁰. Nō legistis ꝙa ā fecit ab ūitio masculū ⁊ feminā creauit eos. Glo. nō ait feminas: vt ⁊ vnū diuortium fit nō pla. Itē 17⁰. Deut. de rege dr̄. Nō habebit vxores plimas. ergo ſm legē non erat licitū habē plures. seu dicam⁹ legē naturalē seu legē Moyſi. Ad hoc volūt quidā dicē q⁹ de plurib⁹ vxorib⁹ habēdis aliq̄n fuit dispensatū. ⁊ hoc ex cā ꝓpter dei ꝓlm̄ multiplicandū. Et hec dispensatio occurit ante legem ⁊ in lege. cū adhuc ꝓpls pauc⁹ erat colē tū deū. Unī hec cā multiplicationis. ſ. ꝓlis ad cultū diuinū dispensabat cū illis vt haberent plures. postea ꝯo multiplicato populo cessauit cā ⁊ dispensatio. Sed obr̄. Naz ſz hoc Dauid peccauit habēdo plures. quia iā ꝓpls colentiū deū multiplicat⁹ erat. Item 21. Deut. sup illud. Si habuerit hō duas vxores ꝛc. nō poterit ꝓferre filiū dilecte ꝛc. dicē glo. hic ad litterā faciendū est ne sequat⁹ ꝙs animi sui motū amorē vel odiū: sed nām. si ergo ex illa lege ꝺcedebat ꝑ̄cipibus habē plures. g⁹ cū ad litterā obseruanda sit modernis lege eadē ꝺcessū erit hr̄e plures: q̄ falsum ē

R⁹ dō. q⁹ solis regib⁹ ⁊ quibusdaz aliis certi ꝓsonis dispensatōe diuina ꝺcessū erat hr̄e plures sed nō plurimas. Certis ꝯo ꝓsonis vt patriarchis ⁊ iudicib⁹ ⁊ quibusdam ꝓphetis ꝺcessū est plures hr̄e ex cā ꝓdicta: quia necessariū erat vt ex eis multiplicaret̄ ꝓles ad ampliandū cultū dei. Regib⁹ vero ꝺcessum est plurib⁹ hr̄e tūc ne ꝓpter defectū successionis regni ꝓls insolescens recederet a religiōe diuina. Unī aug⁹ sup illā legē ꝺ rege Deut. 17⁰. Nō habebit vxores plurimas. dic̄. n. manifestū est Salomonē hoc p̄ceptū trāsisse Dauid aūt plures būit: nec p̄ceptū ꝑtransiit ꝓmissio est enī hr̄e plures. nō plurimas. multiplicatio vxo⁹ generaliter ꝓhibita est. ꝓmissū est regi plures habere. sed non multiplicare ne multiplicādo ꝓueniat ad alienigenas. Et ꝙ hoc ꝓz rnsio ad p̄mo obiecta. Ad illud ꝯo q̄ ꝺ obicit vltio. q⁹ hec lex ad litterā ſuanda est ꝺ. q⁹ cū lex ista nō dicat. n. habeat hō duas vxores. sed dic̄ de ꝑterito. si habuerit hō duas vxores. hūisse aut duas vxores potest ꝓtinere ad diuersa tpa in quib⁹ aliquis habuit vxores duas successiue. vnā p⁹ aliaz ꝑus mortuā nō ad idē tp̄s. i quo aliꝯ simul habuēit duas vxores. Et hoc mō lex ista ad litterā a modernis ꝺuganꝫ obſuanda est.

Postea queritur de

legib⁹ circa ꝓsonas infames. Reputauit aūt lex ꝓsonas infames quasdā rōne culpe ꝓpē vt meretrices. ⁊ scortatores. quoꝝ questum ꝓhibuit offerendū. Deu. 23⁰. Nō erit meretrix de filiabus israel: nec scortator de filiis israel: ⁊ postea subdit. Nō offeres mercedez ꝓstibuli: nec p̄ciū carnis in domo dñi. Et hic dicit Aug⁹ sup illū locū. Ex p̄ma pte legis ꝓhibent̄ manifeste viri ⁊ fem̄e fornicari. ⁊ monstrat̄ peccatū esse ꝺmixtio cū nō ꝺiuge Unī littera. 7⁰. habet nō erit meretrix de filiabus israel: neq; fornicās de filiis israel.

Sed ob. x⁰. De. Irritā qui faciēs legem Moyſi sine vlla miseratione: sub duob⁹ uel tribus testib⁹ morit̄. Cū ergo fornicatio nō puniat̄ morte ſm legē. Unī Leuit. 19⁰. Si dormierit hō cū muliere coytu semīs ꝛc. Ma pulabunt ambo ⁊ nō morient̄. ergo qui fornicatur nō facit irritā legē Moyſi. ergo in lege Moyſi nō ꝓhibet̄ fornicatio. R⁹ dō. ſm

Aug⁹ hic ꝓhibet meretriciū ⁊ etiā fornicatio. Meretriciū enī est publica fornicatioi Unā dicit Aug⁹. Ad eas ꝓhibet accedē q̄z publice venalis est turpitudo: ⁊ he sūt meretrices. Fornicatio xo est omixtio cū nō sua ciuge. seu sit publica ⁊ venalis seu nō: ⁊ hō etiā ꝓhibet hic. vt dic Aug⁹. quia dicit lra 70ª vt dem̄ est. Nō erit fornicās de filiis isrl

Ad illud g° qō dicit Apls vō. q nō quas cūq; ꝓuaricatones mādatoz legis puniebat lex morte corpali. imo quasdā puniebat xbe ribus seu flagellatione. quasdā xo pecunia ria. siē pz ex ꝓcedentib⁹. Et iō illud qō dicit Apls intelligit de ꝓuaricatione illaz legz in quib⁹ pena mortis erat statuta: nō ō aliis Uel itelligit Apls de trisgressione legis sā ctificatoz. pro qua determinabat pena mor tis in lege Leuit. 17°. Aīa poluta que ederit de carnib⁹ hostie pacificoz que oblata est dño pibit de ꝓpls suis. ⁊ itez. si quis adipez qui offerri dz in incensū dñi comederit. pi bit de ꝓpio suo. ⁊ itez. Omīs aīa que ederit sanguinē pibit. de hac aūt ꝓuaricatione in telligit Apls. Un dicit. x. Heb. Irritam quis faciens legē Dopsi zc. morīē. Quāto magis putatis deteriora mereri supplicia qui filiū dei conculcauerit ⁊ sanguinē testamēti pollutū duxerit in quo sanctificat⁹ est. Ex quo patz q intelligit de lege sanctificatoz que signi ficabāt sacrificiū xpi ⁊ sacramētū sāguinis

Itē obr de alia ꝑte legis. Nō offeres mer cedē ꝓstibuli: nec pciū canis. Nā qō mereēci vaē repeti nō pōt. ergo iuste possidet qō sibi vaē. ergo de illo pōt elymosinā facere ⁊ deo offerre. Itē dicit hūana lex. Turpiter facit meretrix cū sit meretrix. nō tn turpiter accipit. Si g° nō turpiē accipit. de accepto sīn turpitudine offerre poterit. Rº ad ꝓmuz iuste possideri dr duobus modis. vel iusta cā vel iusto mō. Meretrix g° qō possidet ex meretricio nō possidet ex iusta cā. qa ex pec cato recipit illud stipendiū possidet. tn iusto mō: quia possidet vt ꝓpriū. nō vt alienū. ꝓpt hoc ergo quia merces ꝓstibuli est stipendiū peccati ꝓhibeē offerri in detestatione ⁊ ab hominatione meretricii. Ad scām xo qō dic q nō turpiē recipit. Dīr itelligiē duob⁹ modis. turpiē ei recipit: qa ex turpi cā ⁊ actu stipendiū pcipit. nō turpiē xo recipit q̄tum ad hoc vt in restituēdo sit. Item q̄rit Aug⁹. quare ꝓhibuit offerre pciū canis. Naz cōmutatione ꝓmogenitoz quam iubet fieri de imundis aīalibus Exo. 13° 1. equis ⁊ asinis que adiuuāt hominē. Un ⁊ iumēta dicunē de cane ⁊ de porco noluit fieri. Querit g si de omib⁹ talib⁹ comutationē voluit. q̄re hic solū canē excipit. Rº in lege quedā of ferebanē de aīalibus nec redimebāē vt aial imolabile. Leu. vlt. Aīal qō imolari pōt dño mutari nō poterit: vt bos ⁊ ouis. Quedam xo nō offerebanē sed redimebāē: vt aīalia i munda que dicunē iumēta. eo q̄ sint bōi in adiumētū Leuit. vltio. Si imundū aīal ē redi met que obtulerit. 24°. Exo. ꝓmogenitū asi ni redimes oue. Quedā xo nec offerebāē nec redimebanē vt canis ⁊ hoc duplici rōe vna est litteralis quia talib⁹ aīalib⁹ maxime vtebanē ydolatre in sacrificiis ⁊ cultu ydoloz. Et iō ad detestationē ydolatrie bi⁹ aīalia: ⁊ eoz ꝓcium dñs offerri ꝓhibuit. Alia xo rō est moralis: quia p canē significa tur rapacitas. Per rapina aūt nō pōt fieri ob latio. 24°. ecclesiastici. Dona iniquoz nō pro bat altissimus. ⁊ itez. Qui offert sacrificiuz de sba pauperum. q. qui victimat filium in con spectu patris.

Item secunduz legē

Quedā ꝑsone reputabanē infames nō ex cul pa ꝓpria. sed ex defectu significante culpā. vel additione sequēte culpā alienā. Ex defectu significante culpā infamis erat carens mem bris genitalib⁹. Un lex Deu. 23°. Nō intrabit eunuch⁹ attrit⁹ vel āputatis testiculis ⁊ ab cisso veretro ecclesiā dñi. Itē ex additione sequēte culpā alienā reputabanē quidā in fames rōe natiuitatis: vt de illtimo thoro nati. Un lex Deu. 23°. Nō ingrediēē mamer de scorto nat⁹. in ecclesiā dñi vsq; ad decimā generationē. Quidā xo rōe gentis seu ge neris. Un lex Deu. 23°. Amonites ⁊ Moabi tes etiā post decimā generationē nō intra būt ecclesiā dñi in eternū. Circa q̄s leges obr multipl'r. Primo quia nō videnē obti nere iusticiā iste leges Naz cum exclusio ab ecclesia domini pena sit. defect⁹ aūt genita liū pōt in aliquo esse sine culpa. similiē ⁊ na sci de scorto nō est culpa nascētis. Ergo lex infert penā sine culpa qō iniustū est. Itez querit qd dicaē ecclesia. Nā si ecclesia dicē congregatio fideliū. Sine culpa aūt nullus dz excludi de congregatione fideliū. ergo nō est iustū vt aliquis excludaē ab ecclesiā propter defectū genitaliū vel ꝓpter defectū naliū

Jtē querit simplr dr de eunucho q̄ non intrabit ecclesiā dñi. De illo ꝺ̄o qui de scor to natus est dr: q̄ nō intrabit vsq; ad decimā generationē. Jtē querit Aug⁹ de alia lege Amonites ⁊ Moabites etiā post decimā generationē nō in intrabūt ecclesiā ī ēternum. Cū ergo Ruth fuerit moabites ꝺtra hāc p̄hibitionē admissa vr. Si dicat ꝯ litterā. ꝺ. quā ponit Aug⁹ amonites ⁊ moabites nō intrabūt ecclesiā dñi vsq; ad decimā generationē: ⁊ nō intrabit vsq; in eternum Sic dicit Aug⁹. q̄ forte ꝓphetizauit mistice Ruth intratura. Cū aut vsq; ad decimaz generationē. Cōputant eni ab Habraā cui⁹ nepos fuit Loth. qui genuit amonitas ⁊ moabitas generationes decē vsq; ad Salomon qui genuit Booz maritū Ruth. videlicz Habraā. Jsac. Jacob. Judas. Phares. Esron. Aram. Aminadab. Naason. Salomon. j. Paralip. zº Qui genuit Booz: cui Ruth in ecclesia dñi pepit filios. Ruth vltl. Sed obicit Aug⁹ Cur gº victū est vsq; in eternū p̄ additionez an quia pº nulla aīa de amonitis ⁊ moabitis trauit in illā ecclesiā hebreoꝝ: quod vr inconuenies. Si ꝺ̄o dicat aliter sic dicit Aug⁹ q̄ amonitas p̄hibuit ⁊ nō amonitidas. i. viros admitti nō feminas: ⁊ reddit rōez. quia cum euertissent israelite illā gentē oēs viros occidere iussi sunt. Nume. zi°. Feminas autem nō nisi eas que nouerāt viꝝ. qm̄ ipe in fornicationem subduxerunt ꝓplm. Nume. zs°. Uirgines ꝺ̄o dimiserunt nō eis ī̄putantes culpaz qua euerti gens illa meruit quā etiā hic ꝺmemorauit. Sed obr Nā sic habet Judith. s°. Achyor erat dux omniū filiorum amon. ⁊ sic dr. i. 4°. Relicto gentilitatis ritū credidit deo: ⁊ circūcidit carnē p̄pucii sui ⁊ apposit⁹ est ad ꝓplm israel ⁊ oīs successio generis ei⁹. Ergo Achyor ꝺtra hāc p̄hibitiōez in dei ecclesia est recept⁹. Jtē obr de hoc q̄ de amonite ⁊ moabite subdit lex. Nō facies cū eis pacē: nec queres eis bona cūctis diebꝰ vite tue vsq; in sempiternū. Nam hec p̄hibitio dr manifestā iniquitatē inducē. ga sic dicit Apls ad Ro. iz°. Si fieri pōt q̄ ex vobis est cū omīb⁹ bōib⁹ pacē habites. ⁊ Debite. iz°. Pacē sequimini cū oībus. Jtez iz Ro. iuxta auctoritatē p̄uer. zs. Si esurierit inimicus tuus: ciba illū. si sitit: potū da illi.

Rº ad p̄mū ꝺ̄o. q̄ pena iuste infert sine culpa: nō tñ sine cā. sicut pz in multis exēplis vt in ceco nato ⁊ paulo. Dicen ꝺ̄o igit q̄ ab ecclesia excludit ꝑm p̄dictā legē eunuchus ⁊ spurius nō p culpa ab eis ꝺmissa. sed p culpa significata excludit eunuch⁹. significat. ⁊ illū qui mollit viuit nec virile opꝰ pficit: ⁊ hec cā sufficiens est legi que deseruit figure. quāuis alia iteꝝ cā sit: hic tā dicit. Pro culpa viro detestanda seu ꝓpria excluditur spurius in detestatōz videl. illegitimi coyt⁹

Ad scām ꝺ̄o ꝺ̄o. q̄ excludit quis a societate fideliū simplr: cū nō recipit ad ꝺiunctionē oīōis beneficētie rit⁹ que hñt fideles ⁊ hoc mō sine culpa nō excludebant a coīone fideliū seu ecclesie. Jtē excludit quis. cui nō recipit ad pactū ꝺfederationis fidelium vt ad matrimoniū. ⁊ hoc mō eunuch⁹ ꝓpter īpotentiā generatiō. is que est opposita bono matrimonii: qꝺ est bonū ꝓlis dr excludi ab ecclesia. hoc est ne p matrimoniū ecclesie ꝺi seu ꝺgregationi fideliū adiungat. Sili mō manzer seu spuri⁹. ꝓpter infamiā generationis efficit irregularis. ⁊ excludit ne p pactionē ꝺiugalē ecclesie societ. Ad tertiū ꝺ̄o q̄ eunuch⁹ simplr excludi dr. quia nec in se nec in successore pōt p ꝺiugiū ecclesie sociari. Spurius ꝺ̄o q̄ quis nō in se copulari possit ꝓpter infamiā: tñ pōt in successore. tamē nō copulabit filiab⁹ israhel. nec filiꝰ ei⁹ de legitima: nec nepos vsq; ad decimū successorem. quādo memoria antiqui opprobrii seu ifaie penit⁹ erit extincta. Ad q̄rtū qꝺ obic ꝺ̄o amonite ⁊ moabite ꝑz augl. Cū amonites ⁊ moabites noīa sint gñis masculi p bos viri tñ nō mulieres itelligūt excluſi. ⁊ iō Ruth nō est copulata ecclesie coīi hāc p̄hibitionē.

Ad illud ꝺ̄o qꝺ obicit de achyor dicūt quidā q̄ q̄uis legat dux filioꝝ amon. non tñ legit amonites fuisse. ex quo accipiūt q̄ q̄uis amonitis imperet. tñ ex alia gente ⁊ natione erat vt egyptius uel ydume⁹. Alii ꝺ̄o dr q̄ p susceptionē circūcisionis ⁊ ritū gentis hebree specialit dispensatū est cū achyor vt agregaret ecclesie ⁊ collegio hebreoꝝ: q̄uis esset de genere amonitaꝝ. Ad vltimū ꝺ̄o ꝺ̄o. q̄ illa legis pticula. Nō facies cū eis pacē: nō queres eis bona. intelligit duob⁹ modis. Uno mō ꝑm acceptionē aīe carnalis. ⁊ sic accipit litteralt. ⁊ dr ꝑm pmissionē nō ꝑm p̄ceptionē. ⁊ ꝑm hūc sensū accipit illud qꝺ dic ꝺns. Math. s. Odio habebis inimicū tuū victū est antiquis. Alio ꝑm acceptionē aīe spiritualis: ⁊ tūc intelligitur spiritualit: vt n̄ q̄rat pax: nec bonū q̄ foueat

in malis.sed aduersemur eis in q̃tū mali sē
ꝛ odio habeamus ſm qđ dr in pſal. perfcō
odio oderā illos. q̃uis diligam⁹ eos in q̃tuz
hoīes sunt. Unde Aug⁹. Ista uno noia cū di-
cat hō peccatoꝛ nō frustra dicūt. ga peccā-
toꝛ est corripe. ga hō ē miserere. nec oīo libe-
rabis hominē. nisi cū pſecutus fueris pecca
torē. Sic igit terminat hec ps in qua q̃ritur
de legib⁹ iudicialib⁹ circa gradus ꝛ differē
tias personarum.

Cōsequenter querē

dum est de legibus circa possessiones rex.
Res autem quedaz sunt acquisite. Quedaz
hereditarie. ꝛ de utrisq; uanē leges iudici-
ales. De rebus g⁹ acq̃sitis uat lex loquens ꝺ
rege. Deut. 17°. Nō habebit rex auri ꝛ argē-
ti imensa pondera. De reb⁹ hereditariis da
tur lex. Deut. 18°. Nō habebūt sacerdotes ꝛ
leuite ptem ꝛ hereditatē cū reliquo populo
israel. Querit g⁹ q̃tum ad p̄mā legē que
est de rebus acquisitis seu reb⁹ mobilibus
utz licitū sit thesaurizare. q nō dr p p̄dcāz
legem. Nā si phibitū ē regibus thesaurizare
de quibus maxīe dr. ꝛ hoc p p̄dictā legem
nō habebit argenti ꝛ auri imensa pondera
Ergo multo magis phibitū est ceteris.

Itē Matth. 6°. Nolite thesaurizare uobis
thesauros in terra: qđ oīb⁹ generalit dicit

Itē p reprehensionē dr in pſal. thesaurizat
ꝛ ignorat cui congregabit ea. Cor. 12. Cor. 12
dicit apls. q parentes debēt thesaurizare fi
liis: nō filii parentib⁹: qđ nō diceret si non
esset licitū thesaurizare. Itē eccleſiastici. 7
Utilior est sapīa cū diuitiis. ꝛ magis pdest
uidentibus solē. sic enī ptegit sapīa: sic pte
git pecunia. Ergo ppter protectionē ꝛ defen
sionē regi licitū erit thesaurizare. R⁹ the
saurizat aliquis ex affectu auaricie ꝛ cupidi
tatis absq; oī intentione necessitatis ppie
uel aliene. Et hoc mō thesaurizare oibus est
phibitū. Unde dicit glo sup p̄dictā legez. Nō
habebit auri ꝛ argenti imensa pondera. uel
mēsurā necessitatis. sugillat enī auaritiā: ꝛ
ſm hoc dicit beat⁹ Jacob⁹. 5°. Agite nūc di
uites ploꝛate. ꝛ subdit. Diuitie uře putrefa-
cte sunt. uestimēta uestra tineis comesta sunt
auz ꝛ argentū uestz eruginauit. ꝛ subdit
Thesaurisastis uobis irā. Itē thesaurizat
quis ex solertia ꝓuidentie: ꝛ hoc uel cōsidera
tione necessitatis: uel cōsideret tōne publice
utilitatis. Consideratione necessitatis cōce-
dit pen⁹ ib⁹ secularib⁹ ob necessitatē filioz
educando: uel filiaz cōiugio tradendaz nō
aūt uitandaz. sed seruato mō ꝛ statu pſone

Cōsideratione publice utilitatis: uel regni
defendendi: uel cult⁹ dei ampliādi. Concessum
est regibus thesaurizare. Unde cā regni de
fendendi loquit auctas p̄dicta Eccle. 7. sicut
ptegit sapīa: sic ptegit pecunia. Cā ꝛo cul-
t⁹ diuini ampliādi. hoc est edificādi templz
deo legit thesaurizasse Dauid. i. Paralip. 29
Locutus est rex Dauid ꝛc. Ego totis uiribus
pparaui impensas domus dei mei auz ad va
sa aurea. argentū in argentea ꝛc. Personis
ꝛo eccleſiasticis ppie nūq̃ thesaurizare licz
ga ñ lz eis accumulare pecunias. nec pecuniā
tenere intentione fruendi. Unde beat⁹ Ambro
in li. de officiis. 12. q. 2. Auz eccleſia hz non
ut seruet sed ut eroget: ꝛ subueniat in neces
sitatib⁹. Quid est opus custodire quod nihil
iuuat. Item Iero. Cum Socrates Athe-
nas pgeret: magnū auri pōdus abiecit: neq;
enī putauit se posse ꝛtutes simul ꝛ diuitias
possidere. Nos subsarcinati auro xp̄m pau-
perē sequimur. ꝛ subdit. Quō possumus ali-
ena fideliť distribuere qui nostra timide re-
tinemus. loquitur cōnē clericos cupidos.
Qualr ät clerici absq; superfluo possidē uēant
bi⁹ tpalia in q̃rek ifra. cū de pceptis euāgelicis
disputabit. Itē querit de scda lege circa
res hereditarias. utz sacerdotes ꝛ leuite si-
ue pſone eccleſiastice possint res hēditarias
possidere: q nō. dr p p̄dictā legē. Itē Nūe
ri 18°. dixit dns ad Aaron. In terra eoꝝ nihil
possidebitis: nec hēbitis ptem inť eos. Ego
pars ꝛ hereditas tua in medio filioz israel.
Itē in eodē. Filiis leui dedi oēs decimas is-
rael. ꝛ subdit. in generationib⁹ suis nihil ali
ud possidebūt. Ergo cū incōpabiliť sacerdo-
tes ꝛ leuite euāgelicī teneāť esse pfectiores
sacerdotib⁹ ꝛ leuitis veteris testamēt nihil
poterūt hereditarie possidere. Itē Raba⁹
sup illā legē Deut. 18°. Nō habebūt sacerdo-
tes ꝛc. Dicit i veteri ꝛ nouo testō ministris
altaris p̄ceptū est de oblationib⁹ ꝛ decimis
uiuere. nec terrenis possessionib⁹ acquirēdis
cessum est inhyare. Unde nolite possidere
auz neq; argentū. x°. Matth. Itē Iero⁹ ad
Nepotianū. qui dns mis possidet. ꝛ dicit cum
ppha pars mea dns. nihil eť dns habere
pōt: q si quippiā aliud ptter dns habuerit
pars eius nō erit dns. ꝛbi gra. Si aurum. si
argentū. si possessiones. si uariā suppellectilem

cū istis ptibus: vñs nō vignat fieri ps eius

Jtē Jero. ad eūdem. Si ego vñi ps sum
et funiculus hereditat ei⁹ ꝓprie nō accipio
ptem inē ceteras trib⁹. sed q̄ leuita et sacer-
dos viuo ō decimis: et altari ꝑuiens altaris
oblatione sustentor. hīs victū et vestitum
his otentus ero. i. Thi. 6°. Et nudā crucem
nudus sequar. Ex his g° vr q̄ clerici eccles
ax: nullo° pñt tras hre vl rusticas res secula
res. Jtē ad idē Deut. 18°. Sacrificia vñi et
oblationes ei⁹ omedent: et nihil aliud acci-
pient de possessione fratꝝ suoꝝ. vñs. n. ipe ē
hereditas eoꝝ. Jtē Josue. 13°. Tribui leui
nō dedit iosue possessionē. sed sacrificia et
victimas vñi: dei israel ipe est ei⁹ hēditas.

Conē. Numer. 35°. Precipe filiis israel vt
dent leuitis de possessionib⁹ suis. vrbes ad
habitandū et suburbana pecorib⁹ ac iumē-
tis. ergo ex lege dei leuite possidebāt ciuita
tes et suburbia. Jtē leui. vlt°. Si q̄s agruꝝ
possessionis sue vouerit et osecrauerit vñō
et nō fuerit redempt⁹: cū iubilei venerit di-
es sanctificat⁹ vñō erit: et possessio osecrata
et ad ius ptinet sacerdotū. ergo ex hac lege
sacerdotes veteris poterāt possidere agros
et alia que vñō vouebant. Jtem Act. 4°.
Joseph qui cognominat⁹ est barsabas ab
aplis leuitis cipri⁹ genere. cū hēret agrum
venddit eū q̄ non faceret nisi vñuꝝ agri
suū eēt. Jtē de cano ocilii agathen. 12. q.
1. Epi de reb⁹ ꝓpriis l' acq̄sit⁹ uel q̄cq̄d de ꝓ
prio hñt hereditb⁹ suis si voluerint derelin-
quāt. ergo epi qui inē psonas ecclesiasticas
seculares videnē esse pfectiores. possūt here
ditaria possidere. Jtē sacerdotes et leuite
orientalis ecclesie vxores hñt et filios gene
rant. Si g° paterna successione. uel alio mō
nihil hereditarie possiderent filii eoꝝ legi-
timi nati ex hereditate remanerent. quod ē
inconueniens. Jtē in canonib⁹ aplorꝝ. legi
tur q̄ eps hz potestatē moriēs de reb⁹ ꝓpīs
quibus voluerit: et sicut voluerit relinquere
fortassis. n. aut vxorē hz: aut filios: aut ꝓpin-
quos. Justū enī est apud deū et hōies: vt nec
eps uel ei⁹ ꝓpinqui ꝓscribant sub obtētu
ecclesie. Ex quibus relinquit q̄ epi et ceteri
clerici marīe possūt hereditaria possidere.

Jtē reges terre pñt vouere terrā aliquam
et vñuꝝ ad oferendū ecclesie. Ergo ꝑm legē
Leui. vlt° potent ecclesie seu psone ecclesia-
stice terram et vñuꝝ possidere. Possūt g°
ꝓter decimas et oblatões possidere alia. q̄d
vr esse otra leges p̄dictas. R° in veteri te-
stamēto possidebat terra rōe facte distribu
tionis et diuisionis ꝑm sortes p trib⁹: p suc
cessionē iure hereditario debebāt ad poste-
ros ptinere. et ꝑm hoc intelligūt p̄dē leges
q̄ sacerdotes et leuite nō habebāt ptem nec
hēditatē cuꝝ reliquo populo isrl. et sīlr q̄ vr
ꝓter sacrificia et oblationes nihil aliud acci
piēt supple rōne diuisionis terre p̄mo facte
p trib⁹. Jtē possidebat terra rōne et titulo
donationis subsequētis diuisionē terre. Et
ꝑm hoc leuite possidebāt vrbes et opida ad
manēdū: et suburbana ad pascendū pecora
siē hēt. Nūe. 35°. Jtē possidebat terra rōe
et titulo oblationis facte deo. et ꝑm hoc leui
te possidebāt agros que nouebāt deo: et nō
redimebant infra iubileū. Leui. vlt. Jtem
possidebat terra titulo emptionis: seu acqui
sitionis et hoc mō poterāt leuite acquirē ter
ras. nec tñ ꝓpter hoc dicerent hereditatez
accepisse inē fratres. quēadmodū dr Gen. 23°
Q. Dabzaā plantauit nemus: vbi dicit glo.
Dabzaā sicut Steph̄. dicit Act. 7°. Nō acce-
perat hereditatē ibi nec spaciū pedis. Intel
ligenda est g° hereditas quā de⁹ erat sibi da
tur⁹ et suis posteris ex gra: nō p̄cio empta.
Ex his igit̄ pz q̄ illa que possidebant leuite
rōe donationis subsequētis ad diuisionem
terre ꝓmissionis vl q̄ possidebāt nomīe ely
mosine seu oblationis: vl que possidebāt ti
tulo ēptionis nō dicebantur iure hēditario
possidē. Jtē leuite et sacerdotes noui testī
q̄dam possidēt titulo et noīe eccliē et ista nō
possidēt hēditarie: ꝑ titulo omēdationis. cō-
mēdata. n. sūt eis tpalia eccliē: sic visp̄satori
b⁹ et ꝓcuratorib⁹. Unī Aug⁹ ad bonifaciū. Si
ꝓpatim ea q̄ vobis sufficiūt possidem⁹ non
sunt illa nostra: ꝑ pauperuꝝ quoꝝ ꝓcurationē
q̄dāmō geri⁹ nō ꝓprietatē nobis vsurpatōe
damnabili vēdicamur. ꝓpatum xo appellat
brificiū ecclīasticum sepatum: et singulari p
sone omissum. Quedā xo possidēt titulo
ēptionis et noīe acquisitionis. vt ea q̄ eis ꝓ
neniūt solertia sua et exercitio sut labors
et etiā ista nō dicūt hēditarie possidē. Jtē
q̄dam possidēt rōe successionis a suis parē-
tibus. et ꝫ tm dicunt iur hēditario possidē
res quas possidēt noīe eccliē. nec possident
hēditarie: nec pñt hēdibus rlinquē: ꝑm q̄
dicit canon ocilii agbatñ. Res xo quas pos
sidēt p acquisitionē nō possidēt hēditarie. ꝫ
possunt ea hēdib⁹ vl quibuscū q̄s rlinquē. vñ

canon ꝺcilii agathen. vic. i. z. q. i. Epi ꝺ reb⁹ acquisitꝫ: qꝺ habēt heredib⁹ suis si voluerit vel relinquāt. Res xo quas possident rone paterne successionis: possident hereditarie nec pñt heredib⁹ nō relinquere. Unꝺ Jere. zz. Possideat arcuꝰ meū qui est in anathat: qa tibi ꝺpetit hereditas. ⁊ tu ꝓpinquꝰ es vt possideas. Ad illud ergo qꝺ obicit: qꝺ pfectiores vēnt eē leuite ⁊ sacerdotes noui testi q̄ veteris. ꝺcedendū est. quia tā illa que possident noīe ecclie q̄ possidēt titulo paupe sicut dic Jero. qꝺ res ecclesie: res pauꝝ sūt qꝺ alia que possidēt sic ꝓpria vel p acq̄sitōez vel hereditarie vebēt hre sicut coīa cuꝝ pauperib⁹: q̄diu ipa possidēt. vt ea que possidēt ꝓpria possideāt sic coīa. Et hoc mō intelligit canon vrbani pape. i. z. q. i. Scimus qa hactenus vita coīs inter xpianos viguit. ⁊ adhuc q̄a dei maxie viget inē eos qui ī sorte dñi sunt electi. i. clericos. sicut legit ī apl⁹ actibus. 4°. Erāt illis oia coīa. Eili mō ad illud qꝺ dicit Raban⁹ vꝺ. qꝺ leuitis noui vel veteris testamēti nō est ꝺcessū possessionib⁹ acquirendis inhyare affectu. sez cupiditatis vel studio secularis negotiationis.

Ad illud xo qꝺ dic beat⁹ Jero⁹. Rndet qꝺ intelligit ve clericis qui seculo abrenunciauerūt. Sed pōt dici qꝺ intelligit ve oib⁹ ꝺa vebēt possidere que possident. q̄i nō possidentes p ꝺtemptū reꝝ: ⁊ solicitudinū terrenaꝝ put dicit apls. z. Cor. 6°. Tanq̄ nihil habētes: ⁊ oīa possidentes. Ad alia vero obiecta pz solo. Nā si clerici possident terraꝝ ⁊ iusticiā secularē ex ea pte qua sunt clerici nō possident ista hereditarie. Aut enim ista possident titulo ecclesie: ⁊ tūc nō hereditarie: qa titulo elymosine vel oblationis ista possidet ecclesia: aut paterna successione. ⁊ tē nō possidēt ista inq̄tum clerici. i. in sortē domini uocati.

Inquisito de rebus

possidendis. Querendū est ve legib⁹ iudicī alib⁹ in rebus distribuēdis seu coīcandis. De quib⁹ vate sūt plēs leges iudiciales. Nā Exo. z3°. dr. Sex ānis seminabis terrā tuaꝝ ⁊ ogregabis fruges ei⁹. Septimo aūt āno dimittes eā ⁊ quiescere facies. vt ꝺmedant pauꝑes populi tui. Cōstās est qꝺ lex ista plēa pietate est: qua ꝓcipit vt in septīo āno coīcent suas possessiones. Cū gꝰ ꝓcepta pietatis sp sint obseruāda istud erit mō obseruandū

Jtē silis lex est Leui. z3°. De vie 8°. sceno phegie ve quo dr: qꝺ erit sanctissimus atq̄ celeberrimus. est enī cet⁹ atq̄ collecte. ⁊ intentio b⁹ ꝓcepti erat: vt illo vie fieret collecta ad sustentationē paupum ⁊ bedificatōz tabernaculi. ⁊ ostat qꝺ istud silr plenū pietate est. ergo eēt seruandū. Jtē Leui. z5. Datur ꝓceptū qꝺ in āno iubileo vēat fieri restō possessionū manumissio seruoꝝ qꝺ silr plenū pietate est. Jtē Leui. z3°. dr. Postq̄ messu critis segetē terre vre nō secabitis eā vsq̄ ad solum. nec remanētes spicas colligetis. ꝺ pauꝑibus ⁊ pegrinis ꝺimittetis eas. Hlo. ꝺ pietate plena sunt. Jtē Deutl. i5°. Oīno indigens ⁊ mēdicus nō erit inē vos. Cū ergo istud ꝓceptū sit piissimū: maxie erit obseruādū. Cor. Gal. 4°. Dies obseruatis ⁊ ānos glo. Jero. Puto equidē hoc ve septimo remissionis āno dici Deutl. i5°. Et ve quinquagesimo qui ab illis dr iubileus. Ergo ipse Apls reprehendit Gal. ve obseruātia pdictaꝝ legū. ergo nō sūt obseruāde tpe gre. Jtē Jo. i. z°. dr. Pauper sp habebitis vobiscū. ⁊ ite z. i5°. Deu. Nō deerūt pauper in terra habitationis tue. ergo nō est seruandū pdictuꝝ ꝓceptum oīno ⁊ mēdic⁹ nō erit apud te.

R° in ꝓceptis iudicialib⁹ ve reb⁹ coīcandis. Quedā erāt figuralia. Quedā litteralia. ⁊ moralia. sed tria īperfecta: ⁊ hoc vupl'r. Nā q̄dam sic erāt īpfecta: vt adueniēte pfectione essēt mutāda. Quedā xo sic erāt īpfecta: vt adueniente pfectione eēnt pficienda. Quedā xo erūt pfecta sm illū statū. sed aduenēte pfectione maioꝝ p statū. q̄i conēriū erāt enacta. Dicendū gꝰ qꝺ ꝓceptū ve obsuatiōe āni septimi ⁊ octaue ꝺici scenophegie. ⁊ anni iubilei. erāt ꝓcepta figuralia. q̄tuꝝ ad formā ꝓcepti q̄ erat ve obsuantia tpis ī figura. q̄uis determinatio ꝓcepti eēt moralis vt s. pauper sustentarent ⁊ fouerent. ⁊ iō sicut ostēdit Apls. Gal. 4°. nō sunt ad litterā obsuāda. Aduenieēte. n. xtate vz cessare figura.

Jtē ꝓceptū ve nō secanda segete vsq̄ ad solū: ⁊ ve spicis remanētib⁹ pauꝑib⁹ ꝺimittēdis ad litterā ꝓceptū pietatis ē. ꝺ aduenīte pfectione euāgelii qua tenemur nō solū spicas remanētes.. ꝺ ipm frumētū ve quo tenemur indigētibus pauꝑibus coīcare. in necītate dū facimus qꝺ plus ē cessat id qꝺ minus ē. Jtē ꝓceptū ꝺ mutuādo fratri sm lrām pietatis ē. ꝺ ipsem ē in hoc qꝺ solū pcipit mutuū vandū fri. Deutl. i5°. Si vnus de

fratrib⁹ tuis ad paupratem venerit nō cōē-
bes manū sed apies eā paupi ⁊ vabis mu-
tuū quo eū indigere ꝓspexeris. Adueniente
xo pfectione euāgelii nō euacuaꝫ ꝫ pficiꝫ
cū dr Luc.6°. Diligite iimicos vestros: ⁊
bnfacite:⁊ mutuū date nihil inde sperātes
in quo iubet mutuū dari etiā inimico:i cāu
sa necessitatis. Et silr Matth.5°. dr generaliꝫ
Qui petit a te va ei: ⁊ volenti mutuari a te
ne auertaris. Itē ꝑceptū quo dctū est:ꝙ
nō erit indigens ⁊ mēdic⁹ inꝫ vos.i. destitu
tus auxilio:⁊ querēs panē ꝑ hostia pfectuꝝ
est q̄tum ad statū ipfectionis illi⁹ populi.q̄
p bona rpalia ad salutē attrahebant. Unū eis
fiebat ꝓmissio tpalium. Ysa.1. Si audieritis
me bona terre comedetis. Adueniēte xo
pfectione maiori ꝓli xpiani:quib⁹ pauptas
⁊ abdicatio tpalium:beatitudo est. Matth.5
Beati paupes ꝛc. Cessat istud ꝑceptū:quia i
vita xpiana esse indigentē ⁊ mendicū nō est
esse miserꝝ:ꝫ btm. Unū dicit Origē. sup genē.
47°. Terra sacerdotū a rege tradita fuit eis
quib⁹ statuta cibaria ex oueis publicis ꝑbe
bant. Pharao terras suis occepit. xps abstu-
lit suis. Josue tribui leui nō dedit possessi-
onē. quia dns ei⁹ ipe est possessio ei⁹. Xpus
dicit. Nisi quis renūciauerit oībus q̄ possi
det nō pōt mei⁹ esse discipul⁹. Luc.14°. p hec
igiē pz solutio ad obiecta. Nam ad illud
qđ ꝓmo obicit đ coīcatione terre in septīo
āno:q̄tum ad formā ꝑcepti qua ꝑcipiē obꝰ
uatio tpis figura est. Unū Exo.23°. sup illđ
ꝑceptum dicit glo. in senario pfectio opum
in septēnario requies aīaꝝ exp̄miē. Unde g⁹
sex ānis seminare terrā ⁊ ogregare fruges
ei⁹ ꝑcipimur. quia in pñti vita que sex etati-
bus ostat terrā carnis nostre exercere:⁊ vir
tutū semē in ea serē debemus. vt in futuro
vitā eternā accipiamus. Et iō q̄tum ad for
mā ꝑcepti nō est obseruādū. q̄tum xo ad ra
tionē determinatōis: que est coīcatio bono
rū paupibus: nō solū anno septimo ꝫ oī tē-
pore cū necessitas ē obꝰuādū ē. Sili mō ad
illđ qđ obiē de octaua die scenophegie. q̄ ē
cer⁹ atq; collecte. Dicendū q̄ figura est octa
ue resurrectionis. in qua supplebiē defectus
meritoꝝ in ipfectis: p habūdantiā meritoꝝ
in pfectis. Sili mō dđ. de iubileo. q̄ figu
ra fuit remissionis faciende p xp̄m. p quā pa
tres scī de limbo iferni rediret. Qđ xo ꝑci-
piē de manumissione seruoꝝ q̄ pietatis est
⁊ restitutiōe possessionū roē habundātiorꝫ
pfectionis in statu xpianitātis: in quo beati-
ficaē pauptas ⁊ otempt⁹ possessionū: ⁊ p̄di
caē humilitas ⁊ subiectionis meritū nō ser
uaē. Ad reliqua xo oia pz solo ex iā dctis
Sed tamen adhuc queret aliquis de illo iu-
diciali precepto pietatꝫ. Deu.24°. Nō ꝓno-
etabit apud te pignus frīs tui: si paup est: ꝫ
statī reddes ei. Et itez. Cū repetꝫ a ꝓximo
tuo rē aliquā nō ingredieris domū ei⁹ vt pi
gnus auferas. ꝫ stabis foris ⁊ ille ꝓferet.

Queret g⁹ cur nō potius ꝑcipit creditor
vt nō auferat pignus qđ eodē die restituen
dū est. Si dicaē q⁹ ad opellēdū debitorē
hoc fieri voluit. Obr quō g⁹ debitor vigeē
ad reddendū cū sciat se pignus eadē die re-
ceptuꝝ. Rx° ꝼm Augl. q⁹ ꝓpē memoriā ī
fieri voluit lex. ne. s. debitor obliuiscaē red-
dē maxie quia mia creditoris vincīē cui nō
dz esse ingrat⁹ si pign⁹ recepit in q̄ dormiat

Quesito de legibus

iudicialib⁹ ptinētibus ad statū ꝓsonaꝝ ⁊ or
dinē reꝝ. querendū est de legib⁹ iudicialib⁹
circa ius ⁊ debitū actionū. Actiones autez
hic dicimus p quas inē homes mutua indige
tia supplebaē: vt negociationes:⁊ otractus
vēditionis ⁊ ēptionis. mutui. omēdationis
⁊ oductionis. seu locatōis. Circa otractū
uēditionis data est lex Leuitici. 19°. Statera
sit iusta ⁊ equa sint pondera: iust⁹ modius.
equusq; sextarius⁹. ⁊ itez Deu. 25°. Pond⁹ ha
bebis equū ⁊ iustū. ⁊ modius equalis ⁊ ve
rus erit tibi. Circa otractū mutui dīc lex
Deu. 23°. Fratri tuo absq; vsura id quo indi-
get comodabis. ⁊ itez in eodē. Nō fenerabe
ris fratri tuo ad vsurā sed alieno. Circa
otractū omēdationis seu depositionis dīc
lex Exo. 22°. Si quis omēdauerit pecuniaꝝ
amico suo vel vas. ⁊ furto ablata fuerint. si
inueniē fur duplum reddet. Si latet fur dns
applicabiē addens ⁊ iurabit q⁹ nō extendit
manū in rē ꝓximi sui. ⁊ si illi indicauerint
duplū restituet. Itē dicit lex alia in eodē
Si quis omēdauerit ꝓximo suo omē iumē
tū ad custodiendū ⁊ debilitatū fuerit: uel
mortuū aut captū ab hostib⁹ iusiurandum
erit in medio: q⁹ nō extendit in rē ꝓximi ma
nū ⁊ reddere nō cogeē ꝛc. que ibi distīguit
lex circa otractū oditionis ⁊ accomodatōis
⁊ locationis dicit lex Exo. 22°. Qui a pro
ximo suo iumētū aliquod mutuo postulaue
rit. ⁊ debilitatū seu mortuū fuerit dño non

pñte reddere opellet: q̄ si dñs pñs fuerit. nō restituet maxīe si ductū erat pro mercede opis sui. Itē dicit lex Deu. 24°. Nō negabis mercedē indigentis ⁊ pauperis frīs tui. s. eadē die reddes ei pēium laboris sui. Cē ptem istā querīt̄ primo generalr. vtr negociatio sit licita. Secdo vtr clericis in aliq̄ cāu sit licita. Tertio spāliť de pdictis cōtractibus multiplicit̄ dubitatur.

Queritur igitur vtruz negociari sit licitū. Ad q̄d sic Jo. crisō°. sup̄ matħ 21°. Eiciebat uēdentes ⁊ emētes. dicit eiciens dñs uēdentes ⁊ emētes de tēplo sīguit q̄ mercator nū q̄ pōt deo placere. Et ideo nullus xp̄ianus dz esse mercator. Itē Crisō° in eodē. Si quis uoluerit esse mercator p̄iciat̄ de ecclia. dicēte pp̄ha in psal. Qm̄ nō cognoui negociationes: introibo in potētias dñi. sm. lxx. Item idē in eodē. Ostendā qui nō est negociator: vt qui talis nō fuerit eū intelligas nō esse negociatorē. ⁊ subdistinguit sic. Quicūq; rem opat nō vt integrā ⁊ īmutatā vendat. sed vt mā sit sibi in q̄ aliquid opandi. ille nō est negociator: ⁊ ponitur exemplū vt iste emit tabulas vt faceret scriniū: vel cartas vt faceret libz. Qui vero rem opat vt integrā ⁊ īmutatam uēdendo lucret̄ ille est mercator qui de templo dei eicit̄. si ergo fere oēs negociatores sūt tales negociari erit licitū vīr. Itē Cassiodor° sup̄ illū locū psal. Qm̄ nō cognoui lr̄aturā dic̄ quid est aliud negociatio nisi que possit vili° opare ⁊ carius uelle distrahere. ⁊ subdit Negociatores tales eiecit dñs de templo dicens. Nolite facere domū patris mei domū negociationis. Ex quib° vr̄ relinqui q̄ negociari vīr sit illicitū. Conē. Aug° in li. no. ⁊ vete. test. Fornicari hoibus sp̄ nō licz negociari aliq̄n lz: aliq̄n nō. Itē negociato pōt fieri licite. Unī Aug° in illo loco psalm. Qm̄ nō cognoui negociatiōes ⁊c. arguit sic ergo nō negocient̄ xp̄iani. ⁊ rīdet sed ait negociator. affero ex longinquo merces. mercedē laboris mei. Uīr viuā quero. Dignus est aūt mercenari° mercede sua Matħ. x. Ex hoc g° relinquit̄ q̄ iuste possū aliquid vili° opare ⁊ cari° velle vendere. Itē glo. super illud psal. Qm̄ non cognoui litteraturā. alia littera negociationē ⁊c. Nō approbaui q̄ faciunt auidi negociatores. Nā auid° acquirendi p vāno blasfemat p̄ deū rez̄ mentit̄: ⁊ peierat. sed hec vitia sunt hōis nō artis: que sine his vitiis agi pōt. sic̄ etiā in oibus artibus male agit̄ nō ex eis: sed ex hoīb̄us. De alia g° negociatione hoc dic̄. Negociatores g° dic̄ de suis actib° p̄sumētes. Relīquit̄ g° q̄ negociatori est licitū si fiat sine mēdaciis ⁊ piuriis. Itē si p̄pter mēdacia ⁊ periuria culpant̄ negociatores. sic dicit Cassiodor° sup̄ pdictū locū. psal. Negociatores illi abhominabiles existimant̄ qui p īmoderatam ambitionē pecunie polluūt̄ merces suas pl° piuriis onerādo q̄ p̄ciis. Obicit Aug° sup̄ eūdem locū psal. in originali loquēs in p̄sona negociatoris sic. Ego mentior nō negociuz possum emī sine mēdacio dicere tanto emi. tanto uēdam si plz eme. quo g° reuocas me a negociatione. oēs artifices mentiūt̄. sutores agricole. Si ergo p̄pter mēdacia sutor ⁊ agricola nō culpat̄ ars sutoria vel agricultura. Ergo p̄pter mēdacia negociatorum nō dz culpari negociatio. Itē si p̄pter auiditatē ⁊ cupiditatē acquirēdi culpatur negociatio. quia negociatores optāt res caruz vt possint cari° vendere anonā quā seruaue rūt. Obicit Aug° sup̄ eandē locū psal. in originali. Hoc nō faciūt boni negociatores sic̄ nec boni agricole. Ista ei sunt peccata hominū nō rez̄. Negociatio igit̄ nō me fac̄ malū. sed iniquitas mea ⁊ mendaciū meum.

Itē dicit pb̄s. Cū quisq; bō q̄ plurib° reb° indigeat quas nō pōt p se ad sufficientiā vite p̄quirere vt victu vestitu: domo ⁊ hi°. nō est hōi vita nisi fuerit aggregatio sup̄ple cū aliis hoīb̄us. ⁊ nō erit aggregatio hominuz vtilis in vita: nisi fuerit cōnegociatio. Cōnegociatio est supplens defectū vniuscuiusq; cōnegociantiū: qui sunt diuersificati in arte vt agricola indiget medico: cū est ei necessaria medela: ⁊ medicus indiget agricola p̄z cibū. Silr domificator indigz artificio calcimētoz. ⁊ e9°. ⁊ trez̄. Q̄d est apud vnū deficit apud alterz̄. Unī habēs vinū indiget tritico ⁊ e9°. Cū ergo cōnegociatio int̄ homines sit ad supplendā indigentiā mutue necessitatis. negociatio nō erit illicita. nec mala. īmo ex iure nāli approbabit̄. Rō° distinguēdo Qm̄ aliqd vīr illicitū pluribz modis. Uno° illicitū vīr q̄d est bz se malū ex ipa inordinatione act°. qualis est fornicatio: ⁊ usura. ⁊ hmō negociatio p̄pter accepta nō est illicita Unī Aug° sm hoc dic̄. Fornicari hōib° semp nō lz. Negociari xo aliq̄n lz. Alio mō vr

illicitū q̄ est ex aliqua circūstantia malum
q̄ ontingit pluri⁹ modis.ex circūstātia p-
sone.ex circūstantia cāe.ex circūstātia modi
ex circūstantia tp̄is.ex circūstātia loci.ex cir
cūstantia ꝯsortii.⁊ oībus istis modis ontin
git negociationē fieri illicite: vel etiā licite
Illicite cū ista inordinate in negociatione
ontingūt.Licite x̄o cū ordinate.Ex circūstā-
tia g⁹ psone illicita est negociatio cū nego
ciaē cleric⁹.Un̄ Aug⁹ in li.qōnū noui ⁊ ve
teris testi.Anteq̄ clericus quis sit licz ei ne
gociari.facto iā nō licet.Ex circūstantia x̄o
cāe illicita est negociatio layco.cū.s.ppē cu-
piditatē vel aliquē malū finē negociaē.in q̄
modum dicit Cassiodor⁹ sup̄ psal. Q̄ nego-
ciatores abhomīabiles existimāt:qui p̄ īmo
deratā pecunie ambitionē pollnunt.⁊ sicut
dicit Aug⁹ Illi qui optāt caz tp̄s:vt possint
cari⁹ nēdere. Ex circūstantia etiā modi ne
gociatio illicita est,cū exercet cū mēdaciis
⁊ piuriis ꝑm q̄ dicit Criso⁹.sup̄ Math.xi⁹
Mercator sine mēdacio ⁊ piurio esse nō pōt
t.vir pōt. Ex circūstantia x̄o tp̄is illicita
est negociatio cū fit diebꝰ solēnibus ⁊ festi
uis ordīt ⁊ vacationi diuini deputati quia
est cont̄ p̄ceptum de sanctificatione sabba-
ti.i.vacationi dei.Exo.xo.⁊ Deu.v⁹ Nō faci
es in ea quicq̄ opis ꝛc. Ex circūstātia loci
illicita est cū fit in loco diuino cultui depu
tato.Math.xi⁹.Dñs eiecit emētes ⁊ vendē-
tes de templo. Ex circūstātia etiā ꝯsortii
est negociatio illicita.cū.s.carius vendit res
tiscentib⁹ q̄ manētib⁹.Un̄ dicit ociliū Al-
ban̄.Presbyti plebes suas moneāt vt hospita
les sint.⁊ nō cari⁹ vendāt tiscentib⁹ q̄ mer
cato vendere possint. Licite x̄o negociatio
fit cū exercet a ogrua psona vt layca ⁊ ne-
cessaria vel pia cā.vt.s.possit sibi ⁊ sue fami
lie in necessariis p̄uidere:aut opa misericor
die exercere.⁊ debito mō.s.sine mēdacio ⁊ p̄
iurio ⁊ tp̄e opetenti.vt die nō festiua: ⁊ lo-
co decēte:⁊ tali exercitio apto:⁊ iusta extia-
tione rei ⁊ ꝯmertio ꝑut cōiter venditē i illa
ciuitate uel loco in quo negociari ontingit
⁊ ꝑm hoc dicit canō ex epla Clemētis: q̄ ne
gocia mundana ⁊ secularia opa sibi inuicem
exhibeant vacātes layci.⁊ itez in alio cano
ne.ex eadē epla.Unicuiq̄ laycoz peccatū est
nisi inuicē sibi in his que ad cōis vite vsum
ptinēt opam fidelit̄ dederint. fidelit̄ aūt da-
re opam est cū debita cā debito mō ꝛc.nego
ciatio exercet. Ad p̄mū g⁹ q̄ dicit Criso⁹
q̄ mercator nūq̄ pōt deo placere.⁊ q̄ p̄ici
at̄ de ecclesia.intelligit de illo qui cū meda-
ciis ⁊ piuriis negociat. Un̄ statim subdit,
Mercator sine mendacio ⁊ piurio esse nō po-
test.i.vix pot.hoc ergo dicit ꝓpter illicitū mo
dū negociandi. Ad aliud q̄ dicit q̄ qui cō-
perat rem vt integrā ⁊ īmutatā vendendo
lucret ille est mercator qui de tēplo dei eici
tur.faciēda est vis in eo q̄ dicit rem integrā
⁊ īmutatā:⁊ in hoc q̄ dicit vt lucret. nam
in eo intentione est ꝑuiso ꝓprie necessitati.⁊
etiā attentio publice vtilitati cui ofert ne-
gociationes.vel affectu pietatis ut bēat vnde
sustētet pauges i ci⁹ intentiōe nō ē finis ulti-
mus lucz. sed magis sustentatiōis necitas
uel vtilitas:uel pietas.in quib⁹ x̄o intentio ē
ut ex auaritia pecunias ogregēt.⁊ diuicias
aq̄rent.i eoz intentōe finis vltim⁹ negociati
onis est lucz.⁊ iō de illis intelligit q̄ dicit
Criso⁹. Itē si quis rem aliquā de vna regi
one cū labore suo trasferat ad regionē aliam
que res i nullo deteriorata sit,rem utiq̄ trās
fert integrā ⁊ imutatā q̄tum ad sbam. no tñ
q̄ ad locū.Et iō q̄roc sui laboris pōt licite
q̄rē mercedē.ñ itelligit ꝺ tali x̄bū Criso

Item si q̄s rem sic cōpat.ut attendat rei
piculū i huando q̄a pōt deteriorari uel igne
osumi uel a fure subtrahi.Si tñ cum p̄dis
circūstātiis intendat ex uēditione talis rei lu-
crari:iam ex ofideratione incertitudinis euen
t⁹ futuri ⁊ susceptione piculi in ēptione tal
rei certitudinalit̄ nō opat rem istā ut integrā
⁊ īmutatā uendendo lucret:⁊ iō nō de tali
intelligit:q̄ dicit Criso⁹. Intelligit g⁹ de
illo i cui intentioe finalr lucz est ⁊ sine labore
⁊ sollicitudie ex auaricia acq̄rendi superflua
sine termio ⁊ mēsura negociat. Ad vlti-
mū x̄o q̄ dicit Cassiodor⁹.q̄ negociatio est
opare uilius ⁊ carius uelle distrahere: q̄ re-
probat a deo dō.q̄ intelligit de illis cupidis
diuitib⁹ q̄ frequēter foz rez uenaliū totum
sibi accip̄ iūt.ut postea ꝑm uoluntatē suā ca
rius aliis uēdant q̄ uēderet i foro si ipi non
emissent:⁊ hoc faciūt de frumēto et de ali-
is rebus uite humane necessariis: tales vero
sūt ꝺo abhoīabiles.Exemplo viii essent ab
ecclesia eiciendi.

Queritur postea utz cleri
cis i aliquo cāu negociatio sit licita q̄ non
uidet ex p̄dcā aucte Augl. Item Iero⁹
Negociatorē clericum ex iope diuitem ex

ignobili glorioſū q̄ quādā peſtem fuge.
Itē canon Gelaſii pape reꝓhendit clericos negociationib⁹ ītendētes: ⁊ ſine pudore recolētes: q̄ in euāgelio vñs negociatores x̄berātos ex tēplo legit expuliſſe Matth. xi°.

Itē nec aplica x̄ba recēſētes ab⁹ ait Nemo militās deo ꝑplicat ſe negociis ſeculari b⁹. 2. Thi. 2°. Itē Pſal. Quos Dauid ſurda aure diſſimulāt audire cātantē: qm̄ nō cognoui negociationes: introibo in potētias dñi. Ex his igit ꝺ Gelaſi⁹ ab oīb⁹ ſeculārib⁹ negociis clericis dicit eſſe ceſſandū. qm̄ domus dei domus oīonis eē dz: ne per officia negociationis pot⁹ ſit ſpelunca latronum.

Coñ. Dicit canon ꝺcilii Cartagñ. diſt. 91. Cleric⁹ victū uel veſtitū ſibi artificiolo uel agricultura abſq; officii ſui detrimēto cūctaxat ꝓparet. Cleric⁹ enī qui abſq; corpuſculi ſui ī eq̄litate vigiliis deē ſtipēdio ꝓuat⁹ excoīcet

Itē ex ꝺcilio cartagñ. 4°. Cleric⁹ quilz x̄bo ꝺi erudit⁹ artificiolo victū querat. Itē oēs clerici qui ad opandū validi ſunt ⁊ artificiola ⁊ litteras diſcāt. Itē Apl's ꝓo ſe ⁊ aliis dicit. Laboram⁹ operantes manib⁹ noſtris. i. ad Cor. 4°. Itē in pſal. Labores manuū tuaꝝ: quia māducabis beat⁹ ⁊ bene erit tibi. Ergo ipi apli ⁊ ꝓphe ex labore ſuo ſup plebāt quo ad aliquā alioꝝ hominū indigētiā: vt ipi p eos in alios ſupplerent ſuā indigentiā: nt in cibo ſeu alio. ſed hoc eſt ſicut dic̄ pbs ī ethicis cōnegociatio. Relinquit igit q̄ clericis ſeu quibuſcūq; licitū erit negociari. R⁹ negociatio ſeu mercatio dr̄ pluribus modis. coīter ⁊ ꝓpie circa ꝺtractū acquiſitionis p mutuū. ꝓpie circa acquiſitionē p ꝺtractū emptionis ⁊ uēditionis. Minus ꝓpie circa acq̄ſitionē in ꝺtractu uenditionis. Primo mō vſura dr̄ mercatio ſeu negociatio. Un̄ Criſo⁹ ſup Matth. xi. ſup illud Eiecit emētes ⁊ vēdētes de templo: ſup oēs mercatores maledict⁹ eſt plus vſurari⁹. ipe nāq; rē datā a deo vendit nō oparam. p⁹ fenus rem ſuā repetit tollēs aliena cum ſuis Mercator enī nō repetit rem uenditā: ⁊ hec negociatio degradatione punit in clerico. ſicut dicit canon. di 47. Si quis clericorum detect⁹ fuerit vſuras accipe placuit degradare. Scdo mō negociatio dr̄ in emptione rei alic⁹ vt poſtea vendat: ⁊ quia ſic patz ex p̄cedentib⁹. vix pōt exerceri ſine peccato. Ideo interdicta eſt illis: qui debēt ꝓbere aliis exemplū x̄tutis vt clericis. dr̄. n. in eccleſiaſtico. 26. Difficile exuit a negligētia ſua negocians. ⁊ itez. 27°. De illo qui queret locupletari int̄ mediū emptionis ⁊ venditionis angustiabit peccatis. Tertio mō minus ꝓprie dr̄ negociatio in acquiſitione p venditionē. Circa qd diſtinguēd eſt. ꝺa aut vendit res c⁹ valor tot⁹ eſt ex artificio nō ex mā vt ſtorie que fiūt ex iuncis: ⁊ aſuriū qd fit ex quibuſdā q̄ ī ꝑciabilib⁹. ⁊ hi⁹ uēditio ſeu negociatio eſt ꝺceſſa ſimplr clerico ⁊ etiā monacho: ſic dicit Jero⁹ ad Ruſticū monachū. Si hītes ptātem apli de euāgelio viuē laborabāt manib⁹ ſuis ne q̄ grauarēt cur tu in vſus tuos ſucceſſura non preperes: uel ſi ſcellā texe iūco: uel caniſtz plecte viminib⁹ fabricare aluearia apū ad quas te mittūt p uerbia Salomonis. Ac regiam diſciplinā in paruis diſce corpor⁹. Itē aut uēdit res c⁹ valor eſt ex mā ⁊ artificio: vt ſi cōtingat emere mām vt meliorē ⁊ fiat ꝑciosior per artificiū. vt ſi quis emat pgamenū vt inde faciat libz vel tabulas vt ide faciat ſcriniū ⁊ hec itez negociatio ꝺceſſa eſt clerico ī neceſſitate. ⁊ etiā monacho. Un̄ Jero⁹ ad Ruſticū. Scribāt illi libri vt manus opet cibos ⁊ aīa lectione ſaturet. texant ⁊ lina capiendis piſcib⁹. Egyptioꝝ monaſteria hunc morem tenēt vt nullū abſq; labore ſuſcipiāt. Et de tali negociatione dic̄ Criſo⁹. Quicunq; rē opat: ut mā ſibi ſit aliq̄d opādi ille nō ē negociator ſuꝑple ꝓprie. Itē aut uendit res c⁹ valor tot⁹ eſt ex ſe ipa non ex artificio q̄ uēdens ſupaddat: ⁊ tunc aut emit vt uēdat aut nō emit: ſed donata uel alio mō acquiſita uendit. ſi emit vt uēdat ſic eſt negociat⁹ p̄dicta que interdcā eſt clerico. Si x̄ono ē empta ſed donata vel acquiſita alio mō vendit ſic eſt negociatio min⁹ ꝓprie dcā: q̄ oīb⁹ ē ꝺceſſa ꝺ q̄ loquit pbs. Ex his igit pz miño ad obiecta. Notandū tn̄ ē q̄ q̄uis clerici ſm diſtinctionē p̄dictā nō licz negociari: ⁊ liceat ſibi propriis manibus querere victuz ſm formam apoſtoli. nō tn̄ lz eis ut p hoc ſb trahāt ſe eccleſiaſticis officiis ſic dic̄ canon di. 91. qd ꝺcipue itelligit de beneficiatis. ⁊ in ſacris ordibus ꝺſtitutis. Nam illi ſunt diuinis obſeq̄is mācipati. Un̄ dr̄. is⁹. Numer. Aaron ⁊ aliis ſacerdotib⁹. Ego dedi uobis fratres veſtros leuitas de medio filiorum iſrael: ⁊ tradidi donum dño ut ſeruiāt ī miniſteriis tabernaculi eius.

Queritur postea spāl̄r de ⁊tractib⁹ ꝑdictis. Et ꝓmo de ⁊tractu vēdi tionis ⁊ emptois. Nā uolens lex seruare iu sticiā in nēdendo ⁊ emendo sicut dictū est dedit legē de ponderib⁹ ⁊ de mēsuris. Unū deu. xv⁹. Nō habebis in sacculo diuersa pō dera: min⁹ ⁊ maī⁹. nec erit in domo tua mo dius maior ⁊ minor ꝛc. Queriē g⁹ cū que dā res vendant̄ in poudere. quedā in mēsu ra. quedā in numero. quare lata est lex iudi cialis de seruāda iusticia in ponderib⁹ ⁊ mē suris: ⁊ nō in numero. Ad qđ breuit dō; est. q; circa ista circa que ⁊tingit error ⁊ de ceptio. necessaria est lex ⁊ ars rectificans actionē: ⁊ eliminans errorē seu fraudē. Ubi xo nō ⁊tingit errare nec decipi hūtē rōem nō erit necessaria lex seu ars. Quia g⁹ in pō derib⁹ ⁊ mēsuris ⁊tingūt deceptōes ⁊ frau des. In numero xo nō. data est lex iudicial̄ de ponderib⁹ ⁊ mēsuris: ⁊ nō de numero.

Itē querendū est circa ⁊tractū mutui: qa vī lex decedere vt possit dari mutuū ad vsu rā alieno. cuius nō fratri. Deut. xiij⁰. Sed ꝺ iō quesitū est sup̄ qōe de mandato legis. non furtū facies. Itē querie circa ⁊tractū cō mēdationis seu depositi. nam ꝑ distinctiōez legis Exo. xxij. Si; depositā pecunia furto ab lata essz: ⁊ nō inuenirē fur ille qui receperat depositū. aliqn iudicabaē ad duplū. Si xo cōmēdatū uel depositū esset iumetū asin⁹ vl̄ bos ⁊ furto ablatū esset. nūq̄ iudicabatur nisi ad restituēdū dāmnū. plus g⁹ puniebaē i depósito amissio pecuie q̄; amissio bouis l̄ ouis. Sz ⁊tra. plus puniebaē furtū bouis vl̄ ouis q̄; furtū pecunie. Nā furtū bouis in q̄druplū. furtū ouis in quadruplū. furtū xo pecunie nō nisi in duplū. Exoxx⁰. Ergo ⁊ ī depósito plus debuit puniri amissio bouis uel ouis q̄ amissio pecunie. Rº in amissi one depositi punie negligentia. In amissione xo furti punie audacia. quia g⁹ in amissi one pecunie depósite seu ⁊mendate maior accidit negligentia si furto distrahaē: q̄; in amissione bouis vel ouis ⁊mēdate. quia pe cunia solet ⁊ ꝺz arci⁹ custodiri vt in archa ⁊ sub clauī q̄; bos uel ouis. Iō minor ē oppor tunitas furi ad furandū pecuniā q̄; ad furā dū bouē uel ouē. Maior aūt negligentia i de positorio. cū amittit pecuniā: q̄; cum amittit bouē vel ouē. Itē quia in amissione furtī punie audacia malefaciendi. maior aūt audacia ⁊tingit in maleficiis. ubi maior ꝓnitas ⁊ ibi maior ꝓnitas. ubi maior oportunitas Maior aūt oportunitas est ad furandū bouē uel que leuiter custodiunt̄ q̄; ad furandū pecuniā que artissime custodit. Iō plus pu niri ꝺz fur bouis uel ouis q̄; fur pecunie.

Itē querie specialit circa ⁊tractū locatio nis. Nā vī ⁊tract⁹ locationis filis esse ⁊tra ctui vsurario. Nā qui locat agz vel domuz uel equū: rem suā comodat: vt accipiat pē sorte. Si ergo ⁊tract⁹ vsurari⁹. ideo peccatū est. quia ex mutuo accipiē sup̄ sorte. vel spe rat̄ accipi. g⁹ filis est ⁊tract⁹ locationis con tractui vsurario. Si g⁹ ⁊tract⁹ vsurari⁹ ꝺz le gem illicit⁹ est. g⁹ contet⁹ locationis. Rº ām Io. criso. sup illud Matħ. xi. Eiecit uen dentes ⁊ emētes ꝛc. dicente sic. Qui agz lo cat vt agrariā accipiat. aut domū suam vt pēsiones accipiat. nō est filis ei qui pecuniā dat ad vsurā abūt. Primo quide: qm pecu nia nō est disposita. nisi ad emēdū. Secūdo qm agz habes arādo accipit ex eo frumen tū. hns domū vsum māsionis capit ex ea. ⁊ iō qui locat domū uel agz suum vsū dare vī: ⁊ quodāmō vī mutare cū lucro lucrum ex pecunia reposita nullū vsum capit. Ter tio ager vel domus veterascit pecunia vero nō. Itē querie circa ⁊tractū ꝺductionis mercenarii. de quo dicit lex: q; eadē die red det ei preciū. Deu. xxiiij⁰. ⁊ Leui. xix⁰. Nō mora biē op⁹ mercenarii tibi apud te vsq; mane. i opis merces. Querie ergo si mercenarius dāmificet nisi illa nocte recepit mercedem. aut ḋa nō ħz vñ sustenteē: aut ḋa totū teneē eadē nocte soluere. Nūquid cū restōne mer cedis teneē etiā restituere dānum q̄ pas⁹ est. ⁊ ille qui ꝺduxit mercenariū. Preterea q̄tum teneē restituere. Nā vī. xxxiij⁰. ecclesiast. Qui defraudat mercedē mercenarii: ⁊ qui effandit sanguinē fratres sūt. ⁊ iacobi. v⁰. vī viuitib⁹ Ecce merces opariox uestrox que fraudata est a nobis: clamat ⁊ clamor eoruz in aures dñi sabbaoth itroiuit. Rº dōm q; teneē restituere damnū ⁊ etiātm q̄tum mercenarius sustinuit. Unū Leui. xix. sup illō Nō facies calumniā ꝛc. Aug⁹. Dia q̄x ħbēē ⁊mitti in ꝓximū: ad hoc vnū referenda sūt nō nocebis ꝓximo. ꝺ. g⁹ q; quātū nocuit tm restituere debet.

Dicto de legibus

iudicialib⁹ circa coīcationem rerū

respectu ꝓximi. vñ. est de legib⁹ iudicialibus circa distributionē rer̄ ad honorē dei ⁊ sustentationē sui ministri. Circa q̄ erant leges de decimis ⁊ p̄mitiis ⁊ oblationib⁹ Exi. xx°. Exo. vī. Decimas tuas ⁊ p̄micias nō tardabis offerre. ⁊ xxj. eiusdē. de oblationib⁹ subditī. Nō apparebis in ꝯspectu meo vacu⁹

Querendum ergo primo de decimis. deinde de primiciis. Tertio, de oblationib⁹. Itē circa decimas. Primo queritur generalit̄ de institōe decimar̄ p̄mitiar̄: ⁊ oblationū. Scdo spāl̄r vtr̄ decime sint in p̄cepto vel ꝯsilio. Tertio an p̄ceptū de decimis sit morale: an cerimoniale. 4° de q̄bus dēat dari decima. Quīto q̄n debeat dari decima. Sexto quibus debeat dari decima. Septimo qui teneantur dare decimam. Octauo de emptione ⁊ uenditione decimarum.

Circa institutionez

dēcimar̄ sic q̄rit̄. Utr̄ emanauerit institutō decimar̄ ⁊ aliox a iure nāli. ⁊ de tpe institutiōis. Quantū ad p̄mū obī sic. Differūt ea que ptinēt ad ius nāle: ⁊ ius positiuū. p hoc ꝙ decreta iuris positiui variāt̄ ꝑm tpus ⁊ locū: nec ꝓuanda sunt sp ⁊ vbiq. Decreta ẋo iuris nālis nō variāt̄: imo seruāda sunt sp ⁊ vbiq. Si g° decretū de decimis soluēdis. ⁊ etiā de oblationib⁹ ꝓuandis est semp ⁊ ante legē ⁊ in lege: ⁊ tpe grē ⁊ etiā vbiq apud oēs. Relinquit̄ ꝙ eor̄ institō est a iure nāli. Itē de dictamie iuris nālis est illō ꝓuerbior̄. xj. Honora dñm de tua sba. ⁊ de p̄micis frugū tuar̄ da paupib⁹. Item de iure nāli etiā est: ꝙ sustentand⁹ est minister dei de nostra sba: ꝙ seminati spūalia debeamus ministrare carnalia seu tpalia. sic dicit̄ i. Cor. ix°. Si g° ñ ad aliud ē institutio decimar̄ p̄micior̄ ⁊ oblationū nisi de nostra sba honorēt̄ de⁹ uel sustētet̄ minister et⁹ seu paup ꝓximus. Ergo institō hoc est a iure naturali Sic ei dicunt̄ eē artis alic⁹ que ordināt̄ ad finē illi⁹ artis īmediate. ita ⁊ dicent̄ eē iuris nālis que ordinant̄ ad finē illi⁹. Contra. Que sunt iuris nālis sunt scripta in corde hoīs. xx°. Ro. Ostendūt opus legis scriptuz in cordib⁹ suis testiōniū reddente illis ꝯscientia ipor̄. quāuis aūt in corde hoīs scriptū sit: ꝙ de ꝓpria sba honorādus sit de⁹ ⁊ sustentand⁹ minister eius. nō tn scriptū est de q̄ta pte: vt nec de p̄ma uel decima: sicut nec de scda vel tertia. Si g° institō de decimis determinat aliquotā ptem nō est de iure naturali

Itē queritur de tpe institōis decimar̄ ⁊ p̄micior̄. Nam dicit Hugo de sancto victo. Q̄ decime erāt institute in remediū originalis peccati: vt medicina morbi. Si g° q̄to incipit morb⁹ necessaria est institō medicine. sed statī post peccatū ade īualuit morb⁹ originalis peccati. Ergo statī debuerūt iustitui decime. Cont̄. Primitie institute fūt: vel ceperūt ab Abel. sic pz Gen. 4°. Decime ẋo ñ ceperūt nisi a tpe habrahe sic patz ex Gen. 14°. Post victoriā regū. g° nō a p̄ncipio institute est decima. Itē queritur q̄re nō a p̄ncipio īstituta est decima sic̄ p̄mitie. Itē primicie institute sunt ante diluuium in Abel. Decime ẋo p⁹ diluuiū in Habraā. Itē queritur d oblationib⁹. Nā oblatio ꝑm ꝙ distingui tur a p̄micia ⁊ decima. īstituta legit̄ a Chayz d quo dī Gen. 4°. Q̄ obtulit d frugib⁹ terre munera dño. ⁊ itez in Noe. d quo legit̄ gn̄ 8°. De pecorib⁹ ⁊ uolucrib⁹ mundis obtulit holocaustū dño. Itē in Melchisedech. gn̄ 14°. Melchis. Rex salē obtulit panē ⁊ vinuz Erat enī sacerdos dī sūmi. Queritur ergo vñ varietas ista oblationum in lege nāe.

Itē queritur q̄re in canone misse petimus oblationē nostrā acceptā fieri sic̄ oblationē Abel ⁊ Habraā. ⁊ Melchisedech. ⁊ nō ipius patriarche Noe d quo legit̄. 8°. Gn̄. Q̄ obtulit holocaustū sup altare. Odoratusq̄ ē dñs odorem suauitatis. R° ad p̄mū vd. ꝙ d cretū d decimis itelligi pōt duob⁹ modis. ꝑm determinationē: ⁊ ꝑm indeterminationez ꝑm determinationē in taxatione talis partis soluende do. ⁊ sic accipit̄ in rōne vñ. Dicendū ergo ꝙ ꝑm p̄mū modum ꝑm quid: ⁊ nō simplr institutio decimar̄ est a iure nāli. Scdo mō simplr est a iure nāli. Nam ius naturale dictat. sicut ostendebatur ꝙ honorand⁹ sit de⁹ de ꝓpria sba: ⁊ ꝙ deb̄t tpalia ministrāti spiritualia: ꝙ ẋo talis pars hoc nō dictat simplr ꝑ ꝑm quid. vt eū adiuuatur rōe uel arte. uel gratia: seu inspiratiōe. tē enī quodāmō inclinat̄ natura ad solutionez talis ptis. Nō g° ꝙ eū simplr p dictamen iuris naturalis teneret̄ hō ꝙ honorand⁹ eet de⁹ de ꝓpria sba ꝙ ipm in solutōe decime honoraret istinctū quēdā habuit ex arte. nā eū sciret deū honorandum vt p̄ncipium ⁊

nctorē ex arte xo noticiē numeroz instin-
ctū habuit vt offerret decimā ad ꝓtestandū
ipm deū ꝺsūmatorē ⁊ finē bonoz. Nam ab
vnitate numeris coordinat ꝑm limes ⁊ cur
sus alt̄ minº numeroz est venariº numerus
⁊ ꝑ replicationē vnitatis ⁊ ceteroz nume-
roz ad ipm formant numeri ꝺsequentes.
Un Isidoz sup illud Exo. zz°. Decimas ⁊
ꝑmicias tuas nō tardabis offerre. Dicit per
ꝑmicias frugū uel ꝑmogeitoz: pr̄cipia bo-
noz opez ostendūt. In decimis xo ve-
nariº ꝓfectionē sigt. ꝺa vsq; ad ipm numeri
crescit: ideoq; sicut in primitiis ꝑncipia uolun
tatū ita in decimis ꝺsumationes nestroz
opum ad deū referre ꝓcipimur a quo ⁊ boī
opis initium ⁊ ꝓfectionis donū effectº.

Ite quēdam instinctū hūit ex rōne. Nam
cū offerret rō que vlr erāt necessaria susten
tationi vite hūane inueniebat ꝺm exigentiaz
nāe octo ptes necessarias sustentationi ⁊ ꝑ
sone ⁊ sue familie. Nam ꝺm decursum nāe
coiter tūc viuere poterāt hōies vsq; ad q̄r-
tam generationē. Quattuoz aūt generatiōes
adminus ponūt octo psonas patrē ⁊ matrē
filiū ⁊ filiā. nepotē ⁊ neptē. pnepotē ⁊ pne
ptē. Octo ergo ptes iudicauit necessitas su-
stentatōis ꝓpie ⁊ familie. Nonā xo ꝓtem
necessario iudicauit retinere ꝑ semēte ⁊ re-
colitione. De decima xo q̄ supexcrescebat
indicare debuit honozandū deū. Ite quē
dā instinctū habuit ex inspiratiōe facta seu
renelatione facta Ade. cū fuit raptº i extasi
ad curiā angeloz. ex quo notū fuit boī crea
turā angelicā nouē ordinibº distinctā: ⁊ ipm
hominē in decimo ordine rōnalis creature
conditū. Et gº bō in sba q̄ honozabat deum
debuit ꝓtestari ordinē sue ꝺditionis ad lau
dē gloriā ꝺditoris: ꝺcebat offerre decimā
⁊ nō ꝓtem aliā: iuxta pabolā de dragma de-
cima Luc. 15°. Ad illud gº qꝺ ꝑmo obicit
ꝙ decretū de decimis semp est seruandum
Distinguēdū est: quia seruandū pōt dicere
vel debitū seruari: vel dignū ꝺuari. Si seruā
dū dicat debitū ꝺuari. dico ꝙ nō sp erit ser
uādū: quia nō oī tpe fuit ꝓceptū seruari. nec
etiā oī tpe ꝺuabat ut ante tpa habuae. Si xo
ꝺuandū dicat dignū seruari ꝺcedendum ꝙ
oī tpe seruandū est nō tm̄ sub tali aliquota
vel tali simplr ⁊ in rōe determinata est iuris
naturalis sic pz ex dictis. Silr ad illō qꝺ
sēc̄o obiciat paret rn̄sio. Nā ꝺm indetermi-
nationē decretū de decimis est scriptum i
corde hōis. pz xo determinatoz nō e scriptū i
corde hōis simplr: sed tm̄ pz quid. Ad 2m
xo qꝺ querit de tpe institutionis ꝺd. ꝙ cū
sine fide saluatoris ip̄licita uel explicita nul
li hōi pº peccatū potuerit esse salus. vt di-
cūt beatº Augº ⁊ beatº Petrº Actl. 4°. Per
successum tpis demōstrabat ꝓsona saluato
ris. Primo in natura deitatis: seu sba ꝺdito
ris ꝓpter qꝺ honozari debuit ꝑmiciis: ⁊ ꝑ-
mogenitis gregis ab Abel vt significaret
ꝙ ille qui erat ꝑncipiū ꝺditionis ⁊ ꝑmoge-
nitº filius dei esset ꝑncipium repationis.

Secꝺo ꝓsona saluatoris reuelabat in nā
creata: in qua assumeret officiū mediatoris
⁊ oblationē offerret ⁊ sacrificiū placatiōis
ꝑ hōibº ad deū ꝓpter qꝺ honozari debuit
in oblatōe ⁊ sacrificiis. Tertio ꝺa nesciе-
bat adhuc in qua natura vtz angelica vl hu
mana facta est reuelatio. ꝙ in humana nata
in qua expleret officiū redemptoris honoza
ri debuit i decima: i qua designat hūana nā
Luc. 19°. Quia gº a ꝑncipio facta est Abel
reuelatio ꝓsone saluatoris vt ꝺditoris i sba
deitatis. Jō institutа est ꝑmicia. quia vero
Noe facta est reuelatio indeterminate in na-
tura creata vt meitadoris. Unde in ipo le-
gif institutio oblationis accepte deo. quia
xo Habrae ꝑmo determinatio ⁊ demōstra
tio ꝓsone saluatoris in natura humana cuz
victū est ei Gen. 26°. In semie tuo benedicē
tur oēs gentes. In Habraā iustituta est deci
ma. Et ꝑ hoc pz rn̄sio ad ꝑmū: ⁊ etiā ad scꝺz
q̄re. s. nō a ꝑncipio instituta est decima. Naz
sicut dicit Hugo de scō vict. in liº de sacra
mētis. Oportuit vt ꝺm successū tpoz spiritu
alū signa gratiaz magis euidentia ad eam
declarandā formarent: vt cū affectu salutis
crescеret cognitio deitatis. Ad tertiū xo
de oblatione ꝺd. ꝙ oblatio duplici de cā in
stituta est. vna in ꝓtestatione beneficii ꝺdi
toris. Alia i ꝓtestatoz bn̄ficii saluatoris. Ex pri
ma cā Chaym intelligēs oēs fructº esse bene
ficia ꝺditoris obtulit de frugibº munera a
dño. Gen. 4°. Ex quia ex cupiditate meliora
sibi retinuit. sicut pz per aliā ir̄az. Deū nō sic
decuit honozauit. Et iō dic̄ scriptura ꝙ deº
ad munera eius nō respexit. Ex sēda vero
causa. Noe a deo inspiratº ⁊ melchisedech
obtulerūt. sed Noe sacrificiū aialium in si
gnū sacrificii semel fiendi ꝑ xp̄m. Melchise
dech xo panē ⁊ vinū in signū sacrificii cor
poris ⁊ sanguinis dn̄i ꝺtinuandi. ⁊ iterādi

vsq; ad iudicium quādiu indigeret homo sustentatione que est p panē ⁊ vinū. Ad vltimū vō.q; in canone misse illos tres specialiē notam⁹ Abel. Habraā. Melchisedech quia in oblatione istoꝝ expssa est psona salvatoris, vt oditor in pmiciis Abel. vt mediator in sacrificio Melchisedech sacerdotis, vt redemptor in decima Habrae. Noe autē patriarche sacrificiū omittim⁹ ⁊ Melchisedech recitam⁹. quia Noe obtulit sacrificium pecoris: fm ritū legis veteris. Melchisedech sacrificiū vini ⁊ panis fm ritū noue legis. i qua tradendū erat sacramētū dominici corporis ⁊ sanguinis.

Deinde queritur

vtꝝ decim esint in p̄cepto: vel in cōsilio. ⁊ q; sint in cōsilio vī quia Gen. 14°. legit. Q; Habraā dedit decimas melchiē. nūq; tñ legitur sibi fuisse p̄ceptū. Itē Gen. 28°. dicit de Jacob. Votū vouit dicēs. Si fuerit dom⁹ mecū ꝛc. ⁊ sequit cunctoꝝ que dederis mihi decimas offerā tibi. Cū igit votū non sit de his que sunt in p̄cepto. sed solū de his q̄ sunt in cōsilio ꝓprie. Ergo solo decimaꝝ est in cōsilio. Itē nō est rō q̄re dicāt esse in p̄cepto nisi quia seminantib⁹ spūalia debetur merces seu sustentatio tpalis: fm illud Luc. x°. Dignus est operarius mercede sua. ⁊ i. cor. ix°. Si nos vobis spiritualia seminam⁹: non magnū est vestra carnalia metham⁹. ⁊ super 80°. psal. x. Sumite psalm. ⁊ date tympanuꝝ Glo. exponit sic. Sūmite spiritualia ⁊ date tpalia: seu carnalia. sed ostat q; hec rō nō determinat hanc aliquotā. s. decimā. Ergo vī q; dare decimā nō sit in p̄cepto. licz dare aliquid. s. sustentationē tpalem mīstro dei sit in p̄cepto. Cōn. Leuitl. vltio. Dat̄ p̄ceptum de decimis vbi dī. Dēs decime terre seu d frugib⁹: seu de pomis arboꝝ vñi sunt. ⁊ infra loquēs de pecorib⁹ dicit. quicquid decimū venerit scificabit dño. Itē dī Nūe. 18°. Filius leui dedi oēs decimas israelis in possessionē p̄ ministerio quo fuiunt mihi i tabernaculo fedetis. Itē Mal. 3°. Inferte oēm decimā in ozreū meū. Itē Matth. 23° dicēs. Ue vobis scribe ⁊ pharisei ypocrite qui decimatis incertā ꝛc. ⁊ segt̄ h̄ oportuit facere: ⁊ illa nō omittere sup quo dicit glo. Precepit dns olim rex decimas offerri pp alimoniā sacerdotū. Itē Exo. 23°. Decimas ⁊ pmicias nō tardabis offerre dic̄ Aug⁹. Si tardi⁹ dare peccatū est. Quāto magis pecz est nō dedisse. igit tū ex auctē legis. tū ex auctoritate ꝓphaꝝ. tū ex auctē euāgelii. tuz ex auctē sanctoꝝ. vī esse in p̄cepto solo decimaꝝ. In iure āt canonico i multis locis expssius hoc habet. Forte dicet aliquis: q; i veteri lege erat hoc in p̄cepto. sed i noua lege nō est in p̄cepto quātū ad istā aliquotam

Sz otra. Rō hui⁹ p̄cepti in veteri lege erat ꝓpter sustentationem ministroꝝ dño huiētiū. sicut dicūt p̄dicte auctoritates. Nume. 18°. ⁊ mal. 3°. Cū igit in noua lege maxime nūc tpis multiplicent ministri ecclesie. ergo nūc multo magis vanda est eis aliquota equalis vel etiā maior. Pretēa Matth. 5. Nisi habundauerit iusticia vra plusq; scribaꝝ ⁊ phariseoꝝ nō intrabit⁹ in regnū celorum ⁊ iteꝝ Luc. 18° Decimas vo omniū que possideo. dicit phariseꝰ. ergo ad hoc vel ad āpli⁹ tenēt xpiani si volunt in regnū celoꝝ itrare

Rº cū distiguāt tpa ante legē in lege. p⁹ legem. in gratia euāgelii vō: q; fm indeterminationē vt. saliquota pars sbe dar̄t ad sustentationē mīstroꝝ dei semp fuit in p̄cepto ⁊ de iure nature. vt dictū est Gen. 47°. Sacerdotib⁹ egypti cibaria ex orreis publicis p̄bebant. Scōm determinationem vero talis ptis. s. decime ante legē fuit in cōsilio. In lege uero fuit in p̄cepto simplr Exo. 23°. ⁊ Nume. 18°. In tēpore vo grē facte sunt in precepto cum necessitas est ut petantur a ministris vel eē si non petuntur dum tñ sit ꝺsuetudo regionis. Un decretal Alexandri eē de deci. ⁊ pmi. Mandamus quatenꝰ parrochianos vestros monere curetis. ⁊ si op⁹ fuerit sub excoīcationis districtionē opellere vt de ꝓuentib⁹ molendinoꝝ piscatioꝝ feno ⁊ lana ecclesiis quib⁹ debent̄ eū integritate psoluant. Itē decretalis Inno. 3. cōcili Lateran. Ille quippe decime necessario sunt solvēde que debent̄ ex lege diuina vel consuetudine approbata. q; infra plenius determinabitur.

Consequēter queri

tur. vtꝝ p̄ceptū de decimis sit morale. aut cerimoniale. ꝓbat̄ q; cerimoniale. quia nō est scriptū in corde hois. nō. n. ē scriptū in corde hois. q; debeat dare decimā vel vndecimam ⁊ sic de aliis aliquotis. sed p̄cepta moralia scripta sunt in corde hōis. vt dicit Aug⁹. g° preceptum de decimis. nō est morale. ergo

est cerimoniale. Jtē pceptū de sabbato ē cerīoniale eo q̄ p illud significabat sabbatū hoc est q̄es pectoris seu mētis. Silr pceptū de circūcione fuit cerimoniale. eo q̄ p illud significabat circūcisio cordis. Ergo eadem rōe pceptū de decimis est cerimoniale. q̄a significat q̄ ꝺsūmatio bonoꝝ opum danda est ꝺo: hūc dicit glo. Jsidori sup̄ Exo. xx°. vt dcm̄ est sup̄. Jtē pceptū fuit iudeis dare decimas ꝛ pmitias leuitis. vt. s. esset cibus in domo dñi. Ergo cū pceptū de pmiciis sit cerimoniale: q̄a iam nō manet. silr ꝛ pceptū de decimis est cerimoniale. Jtē dicit beatus Jacob⁹ Actiſ°. Uisū est sp̄ū scō: ꝛ nobis nihil vltra ponē vobis oneris: q̄q̄ hec necessaria vt abstineatis vos ab ymolaticiis simulacroꝝ ꝛ sanguine ꝛ suffocato ꝛ fornicatione. sed dare decimas oneroſū est. g° nō est pceptū credentib⁹ de gentib⁹. g° ſm hoc mō nō tenēt layci dare decimas. ergo pceptū de decimis nō fuit morale. Con Aug. Decime sunt tributa alīoꝝ gentiū. q̄ si decimā videris: nō solū habundantiā fructuū recipies: sed corporis sanitatē. Si ergo decime sūt tributa: ad illas tenēt homines. ſm illud Matth: xx°. Reddite que sūt cesaris cesari: ꝛ q̄ sunt ꝺi deo. ꝛ ad Ro. xi°. Cui tributū tributū ꝛc. Sz nō tenemur nūc ad cerimonialia. ergo pceptū de decimis nō est cerīoniale. Jtē que sūt de lege nāe nō sunt cerimonialia. Sz oblatio decimaꝝ vr̄ de lege nāe q̄ꝺ vr̄ p hoc q̄ in tpe legis nāe obtulit Nabtaā ꝺecimas ꝛ Jacob. nec vr̄ aliquid dicaſle eis nisi nā. g° nō sunt cerimonialia.

Preterea ꝺ iure nāe ē. vt faciat hō id q̄ꝺ ordinat ad salutē aīe. Decime ꝺo ordinantur ad salutē aīe. vt p̄z in p̄dicta auctē Augl. Ergo sunt de iure nāli decime. g° nō est pceptum de decimis cerimoniale. Jtē Aug⁹. Qui sibi aut pmiū ꝺparet: aut peccatoꝝ desiderat indulgentiā ꝓmereri. reddat decimā. ꝛ de nouē ptibus paup̄ib⁹ faciat elymosinā. ergo ꝺcime sūt ad salutē aīe. ꝛ inde vt p̄a⁹. Jtē Aug⁹ Uolum⁹ cū ꝺo ptiri decimas. ꝛ ideo totū tollit. Ex quo etiā vr̄ q̄ solo ꝺcimaꝝ sit morale ꝛ nō cerimoniale. Rō pceptuz de decimis est pceptū iudiciale. vnde nō est ꝺ morale. q̄a ſm suā determinationē nō ē scriptū in corde hōis. nec cerimoniale: q̄a ñ est datū pncipalit in figurā significationis sed iudiciale. q̄a datū pncipalit ſm rōz equitatis mutue distributōis: vt sit eq̄litas dati ꝛ accepti int̄ seminantē sp̄ualia: ꝛ mētē t̄poralia: ſm q̄ꝺ possibile est. Nā in carnalib⁹ i. in tpalibus necessaria fuit determiatio q̄a illa pribilia sunt. in sp̄ualib⁹ ꝺo fuit impossibile. Nā spiritualia totalit erogant̄ absq̄ diminutione ſbe ꝺonatoris. Ad pmo ergo obiectū dicendū est: q̄ pceptū de ꝺcimis q̄z tū ad ſbam suā scriptū est in corde hōis. Cui libet enī dicit ꝺscia q̄ dāda sunt tpalia eis qui miſtrant spiritualia. sed nō est scriptum quota ps sit danda. ſ dñs taxauit decimam multis de cāis sicut dictū est sup̄. Ad secundū ꝺo obiectū dicimus. q̄ nō est sile de ꝺcimis ꝛ sabbato: ꝛ circūcisione carnali. ꝛ ē duplex dissimilitudo. Prima est: q̄a nec sabbatū: nec circūcisio carnalis instituta pncipalit ꝓpter sabbatū pectoris ꝛ circūcisionē cordis: imo pncipalit ꝓpter allegoricā intelligentiā. Preceptū enī de sabbato datū est ad significandū eternitatis sabbatū dandū p xp̄m. Uñ cū uenit sabbatū eternitatis dandū p xp̄m debuit cessare litteralis obseruantia nē dicit Aug⁹ ꝺtra faustū. Sabbatuz ꝺo eternitatis tē venit q̄n xp̄s captiuā duxit captiuitatē. Uñ ex tūc debuit cessare litteral observantia sabbati. Silr circūcisio carnalis p̄cipue significat generalē circūcisionē: que ē a culpa ꝛ a corruptione carnis. ꝛ hec circūcisio erit in resurrectione. q̄n ꝺo venit hec circūcisio debuit cessare circūcisio carnalis. ſ uenit q̄n xp̄s surrexit. Ergo extē debuit cessare carnalis circūcisio. nō est g° vez q̄ ꝓpter morale significationē fuerit pceptuz de circūcisione vel sabbato cerimoniale. sed ꝓpter allegoriā. pceptuz aīt de ꝺcimis non hēt nisi morale significationē. ꝛ ꝓpter hoc nō ē sile. Alia cā dissimilitudinis est: q̄ ipa litteralis obseruātia sabbati vel circūcionis carnalis nō est moralis de se. sed ipa litteralis intelligentia vel obseruātia pcepti de decimis ē moralis. Ad tertiuz ꝺō. q̄ pceptuz de primiciis morale fuit. nec cessauit sed manet ꝛ pliatuz. pmitie enī p̄uum q̄ꝺ erāt. nec erat ꝺterminatuz q̄ntum dare ꝓ pmiciis. sed pro libito suo ꝺabat quis int̄. ꝺo. ꝛ ꝺo. ꝓtem. Loco autē pmiciaꝝ subierunt cottidiane oblationes ꝛ p̄cipue oblationes que fiunt in tribus magnis festiuitatib⁹. s. pasca pentecoste ꝛ natiuitate dñi. Nō dr̄ g° cessare pceptum de pmiciis cum loco illi⁹ subierit maius.

Ad quartum silr ꝺō. q̄ dare decimas ñ est oneroſum in se. z oneroſum sit puerſis ꝛ

incredulis. fidelib⁹ aũt qui credũt deũ esse veracẽ facile est ⁊ leue soluere decimas. dicẽ enĩ p mal. pphãm. 3°. Inferte oẽm decimam in orreũ meũ vt sit cibus in domo mea: ⁊ p bate me sup hoc dicit dñs. Si nõ aperuero vobis catharactas celi vt effundã benedictionẽ vsq; ad habundantiã. ⁊ increpabo p vobis deuorantẽ: que nõ corrũpet fructꝰ domus vestre. hec pmissio facit q̃ soluere decimas nõ sit onerosuz fidelibꝰ. Nõ redeũtibus aũt pmittit celũ ferreũ ⁊ terrã eneam Soluendũ est ergo per interemptionem

Queritur postea

de quibus debeat dari decima. Et querũt circa hec tria pncipalit. Primo vtrũ deturpit acquisitis dẽat dari decima Secõ vtrũ decime psonales sint i pcepto Tertio vtrũ decime pdiales de minutis sint in precepto.

Queritur igitur

primo vtruz de turpiter acquisitis. vt de meretricio ⁊ fenore seu rapina dẽat dari decima q̃ nõ vr Nam dr̃ puerb. 21°. Mestie ipioꝝ abhoiabiles que offerũt ex scelere. sup quẽ locũ dicit beatꝰ Greg⁹. Quicũd in dei sacrificio ex scelere offert oipotentis di nõ placat iracũdiã sed irritat. Itẽ Greg⁹ scriptũ est. Honora deũ de tuis iustis laboribꝰ: qõ forsan sumptũ est de puerb. 3°. Qui ergo male accipit vt q̃i bene pbeat. Cõstat sine dubio q̃ dñm nõ honorat. Si g° tã meretrix q̃ vsurarius male accipit. ergo de illo nõ põt deũ honorare. ergo nec decimã dare. Itẽ Eccle. 34°. Qui offert sacrificiũ de sba pauꝝis. q̃i q̃ victimat filiũ in ospectu patris. sup quẽ locuz dicit Greg⁹. ex hoc facile cognoscit quãtus apd deũ doloz exaspat. qñ ei sacrificiũ ex rapina tribuit. Itẽ Eccle. 34°. ĩmolantis ex iniquo oblatio est maculata. Itẽ in eodez Dona iniquoꝝ nõ pbat altissimus. nec respicit in oblationibꝰ iniquoꝝ. Itẽ Greg⁹ Syn gagrio epo. Nõ est putãda elymosina si pauperibꝰ dispensẽt q̃ ex illicitis rebꝰ acq̃rit Si g° ex illicitis rebꝰ acquirit: ⁊ nõ põt fieri elymosina. g° nec dari decima. Contra dicit hũana lex q̃ turpit facit meretrix: quia est meretrix. nõ tñ turpit accipit. ergo mercedẽ meretricii iuste possidet. ꝫ de iuste possessõ põt iusta fieri tributio. ergo ⁊ dari decima. Itẽ sic dicit Aug⁹ ad Aurelianum. Deliceũ nõ dz ĩmunitatẽ tribuere: ⁊ cõis acceptio est q̃ nõ debeat esse cõditionis melioris aliquis in eo q̃ deterior est: nec cõmodum sequi: vñ penã meret. Si g° vsurarius ⁊ meretrix tenent de iusto negocio decimã tribuere ⁊ etiã de pdialibꝰ. ergo ppter delictũ meretricii vel vsure nõ absoluẽt a decia. Si ẽo dicat q̃ a fenneratoribꝰ ⁊ raptoribꝰ nõ dz accipi decia nisi de iuste possessis obr̃ Esto q̃ aliquis vsurariꝰ qui nihil bz nisi de vsura agz semineꝝ aut tenet ad decimã de fructibꝰ illiꝰ agri aut nõ. Si dicat q̃ tenet. in contriũ est illud quod ei ex fructibꝰ acquisitũ est ex vsura. ⁊ ita totũ funebre et mortiniũ ẽ. Ergo nec de illo poterit dari decima. Si ẽo dicat q̃ nõ põt dari. ergo nec de possessionibꝰ. nec territoriis quas colunt indei dabũt decimas ⁊ lucꝝ ex sua ĩpietate ⁊ peccõ reportant. Rº d. vel distinguendũ q̃ decimaꝝ alie sunt pdiales. alie psonales Si psonales distinguẽduz est. Quia aut est trisfatuz oñium pecunie decimãde ut accipiẽtẽ: ⁊ nõ opetit repetitio vt in meretrice aut hystrione. Aut nõ est trisfatum: vt in fure symoniaco raptore ⁊ vsurario. Si ẽo nõ ẽ oñium trisfatum: nõ tenẽt parere nec eccle in recipere põt. vñ ẽm hoc dr̃ Eccle. 35°. post. q̃ dixit. Sanctifica decimas tuas. subũxit. Noli offerre munera prauaꝝ nõ enĩ suscipiet illa dñs. Si ẽo trisfert oñium tenẽt dare: ꝫ ecclesia nõ dz recipere q̃diu psona illa ẽ in scelere. ne videat ei⁹ approbare delictũ. hinc dr̃ Deut. 23°. Nõ offeres mercedẽ pstibuli nec pcium canis. ⁊ canis põt dici hystrio. Si vero penitentiã accipiat ⁊ dserat prauaz vitãpoterit ecclesia ⁊ ab hystrione ⁊ a meretrice pteritas decimas recipe. Quia sicut dicẽ beatus Greg⁹ sup illud Job. 28°. Ferꝝ d tra colit ꝛc. nõ debz dspici ds sepãs se ab accusatione terrena in eo q̃d fuit. quia iam incipit esse q̃d nõ fuit. Si ẽo sunt decime pdiales indistincte quilz peccatoz ⁊ iude⁹ ⁊ infaust tenẽt decimas dare ⁊ ecclesia licite põt recipe Et rõ est: quia ille nõ dant intuitu psone: ꝫ q̃i ex censu debito pdioꝝ. Unde decretalis Alexandri. 3°. ex d decimis ⁊ pmi. de terris quas indei colunt. Rndemus vt eos ad decimas soluẽdas vel possessioni penit⁹ renũciandos oi districtione opellas. ne forte illa ecclesia iure suo valeat defraudari. Uñ ad illud q̃d obicit d agro seminato d vsura. q̃uis quidã dixerũt q̃ ecclesia nõ debet d talibus

decimas recipere. Quia sic qui semiat in benedictione de benedictione metet. Ita qui seminat in maledictionib⁹ maledictione metet. nñ dō. est: q⁹ ꝛ ipe vsurari⁹ tenet vare: ꝛ ecclesia licite potest recipere. Quia ipe pronentus fructuū nō ꝓuenit ex actione vsurari sed ex diuina largitate. ꝛ ope quo multiplicatur semē. Pretēa hoc est debitū rōe pdii nō rōne psone.

Deinde queritur vtrꝫ decime psonales sint in ꝓcepto. q⁹ non vr. Nam in lege dñi nō vident ꝓcipi nisi decime prediales siue de armētis. Leui. vlti. Oēs decime terre siue de frugib⁹ seu de pomis arborꝫ dñi sūt. ꝛ itez. Omniū decimarꝫ ouis ꝛ bouis ꝛ capte que sub pastoris vga trāseūt dequid decimū venerit sanctificabitur dño.

Itē dic decretal. Innocētij. 3. concilii Lateranēsis. Ille decime necessario sūt soluēde: q debēt ex lege diuina: vel loci ꝺsuetudine approbata. Si g⁹ ex lege diuina nō ꝓcipiuntur decime psonales: nec etiā in locis aliquibus nisi raro. s. vbi est ꝺsuetudo. g⁹ nō tenet quis ad decimas psonales. Itē vis ꝺsuetudinis tāta est: vt nō videat sm Innocā culpa liberare nō soluētes decimas etiā prediales. Ergo multo magis nō soluētes decimas psonales

Cont. Hene. 14°. Habraā de his que iuste acquisierat in bello dedit decimas Melchisedech de oībus. Si ergo exēplo Habrae. in q̄ primo institutio fca est de solutiōe decimarꝫ soluēde sunt decime. ergo psonales decime debent. Itē Aug⁹ iuꝰ hoc dicit. de milicia de artificio de negocio redde decimas Itē Celestin⁹ 3. ex de deci ꝛ p̄mi. Revera sic scī patres in suis traduī scriptis. de vino ḡno ꝛ fructib⁹ arborꝫ. pecorib⁹ ortis. de ipsa negociatione. ꝛ de oībus bonis decime sunt ministris ecclesie tribuēde. Itē idē ibidē fidelis hō de oībus que licite pōt acquirere decimas erogare tenet. R° dō. q⁹ decime tam psonales q⁹ prediales sunt in ꝓcepto.

Est aūt dīa inē ꝓceptū affirmatiuū ꝛ negatiuū sic p⁹ ex aliis alibi dictis. quia preceptū negatiuū semp obligat ꝛ ad sp. Preceptū vo affirmatiuū: ꝛ si obligat sp: nñ tñ ad semp sed p tpe ꝛ loco. Vñ illud ꝓceptū. honora patrē tuū quo ꝓcipit sustentatio patris: obligat quēlz filium sp. nō tñ ad sp. nisi cū tps ꝛ locus se offerant. vt si pr indigeat: vel a filio debitū obsequiū requiratur dom cū ꝓceptū de decimis sit affirmatiuū sp obligat. nō tñ ad semp. Dico ergo iuꝰ decretalē Innocētij. q⁹ vbi ꝺsuetudo est tenet soluere decimas prediales sicut ꝛ prediales. Itē si ꝺsuetudo nō est: ꝛ indigeret minister. i. sacerdos a quo recipiūt sacramēta. ꝛ peteret ꝓpter indigētiā seu sustentatione. dico q⁹ tuc tenerent non solum ad decimas prediales: sed etiā ad psonales. Sunt enī alique ciuitates in quib⁹ habitāt hōies qui nō hnt prediā: vt i ꝺsuetis maris in quib⁹ si nō soluerent decime psonales cogerent ministri dei ex defectu mendicare. Et p hoc minus vacare diuinis. q̄ est ꝺtra illd ptal. Sūmite psalmū ꝛ date tympanū dicit laycis hoc est. Sumite spiritualia a mīstris dei: ꝛ date tpalia vnde sustentēt. Ad illd xo quod obicit q⁹ in lege diuina nō est preceptū. Respondendū p intereptionē. quia ꝛ si in illa pte. Leui. vltō. nō sit ꝓceptū. tñ alibi dr vlr decimas ꝛ pmicias nō tardabis offerre. Exo. 22°. ꝛ Eccle. 35°. Sanctifica decimas tuas. ꝛ post. Da altissimo sm donatum eius Si ergo ex dono dei possident oīa que acq̄runt iusto negocio vel arte de illis decime debite erunt. Ad aliaꝫ xo pz risio ex iā dictis

Postea queritur vtrum minute decime sint ī ꝓcepto. Ad q̄d sic. Preceptū est vt d oībus que ptinēt ad victū humanū hōies dent decimas. ult° Leui. Oēs decimas terre ꝛc. vt de frumēto ꝛ vino ꝛ hi⁹. Si ergo eadē est rō in vno ꝛ in oībus. ergo de oīb⁹ tenet dare decimas. ergo d olerib⁹ ꝛ granis

Itē Matth. 23°. Postq̄ dr de decimatione mētę ꝛ aneti subdit dns. oportuit ista facē ꝛ illa nō omittere. Ergo de oīb⁹ istis ꝛ similib⁹ minutis dāda est decima. Itē mal. 3°. dr. Inferte oēm decimā in orreū meū. q̄ oēm dicit. nullā oīo excipit. Itē nos tenemur dare decimā de tpe do. Vñ dicit beat⁹ Greg⁹. q⁹ quadragesima sūma obseruatiōe ē obseruanda. ga ipi dies decima sunt ānī. Si g⁹ de die⁹ decima dāda est. multo fortius ꝛ d quibuslibz aliis. Coīt. Dicit Inno. 3. q⁹ ille decime necessario sunt soluēde que debēt ex lege diuina vel ꝺsuetudine approbata. Si ergo solo decimarꝫ minutarꝫ nō ꝓcipit in lege diuina quia in veteri testo nihil dēt minare nisi tñ d frugib⁹ ꝛ pomis arborum Leui. vlt°. nec in plurimis locis ꝺsuetudo est Ergo ad solutionē minutarꝫ decimarꝫ nō tenentur homines vbi nō est consuetudo.

Itē si dicaſ ꝙ pp illō euāgelii. Decimaſ mētā ⁊ anetū ⁊c. Et post hoc oportuit facē ⁊ illa nō omittere. Teneanſ gⁱ xp̄iani ad mi nutas decimas. Inconuīnū est ꝙ vīs nō loq̄baſ nisi de iudeis ⁊ p̄m illū statū. Uñ p hoc nō pōt haberi ꝙ ꝓpter hoc teneāſ xp̄iani ad minutas ðcimas. Itē si oēs decime ⁊ mi nute ⁊ maiores essent necessario solūēde ni hil esset victu ꝙ ad distinctionē faciendam dicit ocilium lateranēse. ꝙ ille decime ne cessario sūt solūēde que debenſ ex lege di uina uel loci ꝟsuetudine approbata. Ad ſ̄ dixerūt quidā ꝙ de oībus que renouantur quolꝫ āno teneſ hoies dare decimas: nō tñ peccāt si nō reddāt veri noīs decimas. ḡa ta ratio talis p̄s moralis nō est. ideo relinq̄ſ arbitrio ⁊ determinationi ecclesie. Sili mō dicūt ꝙ nō peccant qui nō reddūt minutas decimas. vbi nō est ꝟsuetudo reddere tales ðcimas: nec petere: q̄ rōe optime dixit papa ꝙ peterenſ p̄m ꝟsuetudinē patrie. Et tñ indi geret ecclesia vt peteret veri noīs decimas peccarent si nō redderent. Ad illud ꝙ pri mo obr̄. ꝙ eadē est rō in vno ⁊ in oībus Rident p̄ interēptiōꝫ dicentes. Q̄ magis ex p̄ssum de maioꝝ decimis q̄ de minutis ita ꝙ maiores decime sunt in p̄cepto. mino res in ꝟsilio. nisi cū determinatione predicta si peterenſ in necessitate ecclesie. Ad illō ℞o qō obr̄ de euāgelio. oportuit ista facē ⁊c dō. ꝙ referendū est ad illū statū in quo oīs loquebaſ ꝙ erat tps legis sic opponebatur quo tpe minute decime rōe generalis p̄cep tionis legis ⁊ p̄hīe. Inferte oēm ðcimaꝫ erāt in p̄cepto. Debit enī lex p̄cepta iudicia lia grauiora: ⁊ magis onerātia q̄ euāgeliuꝫ Uel pōt dici. ꝙ istud qō dicit optuit nō so nat i debitū: sed i cōuenientiā. vñ sensus est oportuit i. conuenies fuit. Ad aliud ℞o qō obr̄ de tpe dō ꝙ solutio ðcime tpis. nō ha beſ exp̄sse ex iure legali: nec ex iure pp̄hico nec ex iure euāgelico. habeſ tñ ex interp̄tati one iuris legalis: ex testimonio Moysi. ⁊ ex int̄ p̄tatione iuris pp̄hici: ex iudicio Helye. ⁊ iu ris euāgelii. ex iudicio xp̄i: de quibus habet inter p̄tari ecclesia. tñ ex talib⁹ nō pōt argui ꝙ teneamur ad ꝟsilia. cū ista in p̄ceptis iurī. diuini nō inuentāſ exp̄ssa. sed sint ex insp̄oē ⁊ decreto ecclesie. Sz contra hoc qō dictū est supꝑ ꝙ teneſ hoies dare decimas de oī bus: que renouantſ quolꝫ āno obr̄. Nā diuer sis tpibus āni in eodē orto vel agro: agricole diuersa semina serūt. Ergo nō tenerentur tales ad decimā nisi semel in āno. Cū tamen dicat decretalis Clementis. 3. ex de ðci. ⁊ pri mi. ꝙ cum agricultores in eodē agro vel or to diuersa semina serūt de oībus fructibus ðcimas absq̄ ō minutione p̄solūāt. Itez pari rōne, nec fructꝰ alium que plures ferāt in āno tenerenſ ðcimare qō est contra legem Leuit. xxvii. Preterea dō. ꝙ cū decretū ðci maꝫ ante legē fuerit in ꝟsilio vīr. sicut patꝫ ex voto Jacob. In lege ℞o fuerit in p̄cepto vsi. Lge gratie est ptiꝫ i ꝟsilio. ptim i p̄cepto In p̄cepto cū petiē ⁊ exigiē ab ecclesia p̄z cō suetudinē approbatā: vel ecclesie institutiōꝫ In ꝟsilio ℞o cū nō petiē. nec ex ꝟsuetudine habeſ. nec ab vī ecclesia iubeſ. Et ſ̄ dico generaliter q̄tum ad ðcimas minutas.

Consequēter queri

tur. qñ oēat dari ðcimas: ⁊ cui vare ðcimas sit p̄ceptum affirmatiuū: nec obligeat ad sēp: Ergo nō teneſ semp statim decimā solvere

Item alīq̄s ex negociatione nō lucratur vno die florētanos nisi denarīū vnū. Alio modo nec in vna septimana nisi pauços denarios qui vix ⁊ cū parua vtilitate ecclesie possunt ðcimari. ergo dr rōe nō est ðcimāda negociatio statī. quia ex hoc vel quam vel nullus cōmodū ecclesie ꝓueniret. ergo fructibꝰ p̄ceptis vel acquisitis nō teneſ solvē ðcimas

Coīi. Qō sine determinatōe tpis debeſ statī solvere tenemur. gⁱ statī fructibꝰ p̄ceptis te neē ðcimā solvere. Itē dicit decretal. Alex 3. ex de ðci. ⁊ p̄mi. Mandam⁹ vt ðcimas sta tim fructibus collectis p̄solvant. Itē que riē vrꝝ licitū sit p̄ius q̄ solvaſ decima mercenarios vel seruientes p̄ seruitio suo de fruc tibus remunerare. qō vī. quia cōe est emolu mētū fructuū possessoris ⁊ ecclesie. Ergo cō munit debēt remuneratiōꝫ seruientiū p̄z q̄ petit: vt sit equalis rō vtī ⁊ accepti. Cō tra decretalis Alex 3. Quidā hoies seruienti bus ⁊ mercenariis de frugibꝰ nō ðcimatis debita tori⁹ āni p̄ laboribus suis ꝑpendant tūc demū de residuo decimā p̄solvētes. mā damus vt ðcimas statim fructibꝰ collectis p̄solvāt. nec de subtractis digna satisfactiōꝫ exhibere p̄curent. Itē queriē vtrꝝ deduc tis expensis p̄us ðcime debito mō solvāt quod vī. quia quicūq̄ est ꝑticeps in ꝓuentu ⁊ lucro dz ꝑticeps esse in expensis ðcōtrarie nāli. Ergo cū ecclesia sit ꝑticeps in ꝓuētu

debet etiã ꝓticeps expensaꝝ. Ergo ante decimã deducẽde sunt expense. Coñ. decretalis Celestini. z. Districte ꝑcipimus anteq̃ deducatis expensas: decimas ecclesiis ad qs ptinẽt cũ integritate debita ꝓsoluatis. Itẽ queritur vtr̃ prius sit soluenda census vel tributũ dño tpali q̃ decima sacerdotis. quod vr̃ nam ptãs terrena sicut pz ex ꝓcedentibus ꝓmatũ hz in possessione terrena. Ergo ꝛ prius terrene. Prio ergo erit soluẽdũ tributus q̃ decimã sacerdoti: qđ vr̃ ex ordine ẋborum dñi innui. Mat. b. zz°. Reddite que sunt cesaris cesari: ꝛ que sũt dei deo. Coñ. Cõcilũ generale sub Innocẽ. z. ex de dec. ꝛ ꝑmi. Statui° vt exactoz ẏbutoꝝ ꝛ cẽsuũ ꝑcedat solo decimaꝝ. Itẽ queritur si furtiue vel violenter rapiat tot° acervus de area ante solutionẽ decimaꝝ. vtr̃ teneat possessor ad decimam acervi soluendã ecclesie. Ad qđ sic. Dñium decime residet penes ecclesiã et ã ante separationẽ nec tenet rusticus eã custodire nisi sic suã. ergo si amittit̃ vel auferet ecclesie auferet.

Coñ. Strati collectis fructib' oz decima dari. sic dicit Alex. z. Oz quia strati nõ soluit rusticus iõ ablata est. ergo rustic° est cã subtractionis. ergo tenet ecclesie. Itẽ queritur si aliquis vendat acervũ ante solutionẽ decime. vtr̃ quis teneat ad solutioez. Nã sic dicit cõcilũ generale. si res indecimata tulit cum suo onere. cuz res ista sit in decimata emens eã tenet ad decimã. Itẽ uendẽs vendit rez ꝓtiã ꝛ decimã. ergo fraudat ecclesiã a decima. g° tenet ecclesie de decima. Itẽ si vtq̃z tenet ad decimã g° ecclesia habebit duplicẽ decimã. cũ ei nõ debeat nisi vna. g° ecclesia suũ recipiet cũ augmẽto qđ ẽ magnũ icõueniens. R° distinguẽdũ q̃ sũt decime personales ꝛ ꝑdiales. Decime ꝑsonales debẽt dari eo tpe quo maior cõmoditas ꝓuenit ecclesie. ꝛ iõ dicũt q̃ ꝓt dari in fine ãni. vt sic maior ꝫmoditas ꝓueniat ecclesie q̃ si ꝑminutias soluẽt. Decime ẋo ꝑdiales statim debẽt dari cũ fruct° ꝛcipiũt: ꝛ anteq̃ solua tur mercenarii: ꝛ anteq̃ deducant expense ꝛ anteq̃ soluat cẽsus vel tributũ. ꝛ anteq̃ ꝑ negligentiã inde aliquid furto vel rapina possit auferri. ꝛ anteq̃ res indecimata alienet vel uẽdat. sicut dicũt iura ꝑdicta. Ad illud ergo qđ ꝓmo obiẽ q̃ affũ matiuũ est: ꝛ ꝓpter hoc nõ obligat ad statũ. dõm q̃ non sequit: quia sic est ꝓceptũ vt cũ decima solui tali tpe soluat. Uñ ipa circũstantia tpis includit in ꝓcepto ꝑm determinatioz ecclesie. Ad aliud ẋo qđ obicit de ꝑsonalibus decimis. iam risuz est. qñ nõ est nle. Nam ꝺ voluntate ecclie est vt ꝑsonales decime nõ soluant statim. sed cũ magis expedit. De voluntate ẋo ecclie ẽ vt ꝑdiales soluant statim. quia hoc magis sibi expedit. nullus aũt pot re vlẽ voluntate dñi sui ꝺtinẽ. Ad aliud ẋo qđ queritur ꝺ solutiõe mercenarioꝝ: ꝛ etiã deductione expẽsaꝝ. Rñdeo ꝑm decretale Inno. z. ex de dec. ꝛ ꝑmi. Reprehenditis illos q̃ sum pt° agriculture ante solutoz decime ꝺducũt ꝛ portionẽ fructuũ i mercede cultoꝝ sepãt vicẽtis sic. Cũ de° e° est terra ꝛ plenitudo eius orbis terraꝝ ẽc. Deitatis ꝺditio. si ẽ nõ vẽat q̃ dns tpalis. Cui° statutũ de terris quas exhibet alius excolẽdis: nõ quidẽ ꝺductis sumptibus: aut semine separato necessario cũ integritate ꝓsoluit. nimis ꝓfecto vr̃ iniquũ. Si decime quas de° in signũ vlis dñii sibi reddi ꝑcipit: suas ee decimas asseuerãs occasiõe ꝑmissa diminui valeãt. cũ ꝺbita sit solutio decimaꝝ. ꝛ subdit. De cũctis oĩno ꝓuẽtibus decie sũt reddẽde. sic̃ colonis de ꝑte fructuũ que sibi remanet tõe culture. sic ꝛ dns ꝺ portiõe quã ꝑcipit rõe terre decimã reddẽ tenet.

Ad ea ẋo q̃ obiciunt ꝺ. q̃ eccla nõ ꝑcipit decimas sic cõmune ꝓuentũ. ĩmo sicut censũ dñi generalis auctoritate diuina. ꝛ iõ ab oi ꝺditione ꝛ ꝺbito ẽ libeꝝ stipẽdiũ decimaꝝ. Si aũt ãrat vtr̃ circa res acquisitas ꝓs sunt expẽse ꝺducẽde q̃ soluat decima. Rñdz Inno. z. ex de dec. quia aut acquirunt ꝺ pecunia decimata aut nõ. Si nõ acquirunt de pecunia decimata nõ sunt deducẽde expẽse ante solutionẽ decime. Si ẋo sunt acquisite ꝺ pecunia decimata ꝓs sunt deducẽde expẽse. Si aũt ãratur sil'r. vtr̃ expẽse q̃ fiunt ꝑ fructibus ꝑcipiẽdis de pecunia decimata sunt deducẽde. Rñdz Inno. q̃ non. ꝛ rõ ẽ: quia sp fructus trãseunt in dominium illoꝝ salua decima. nec possunt alienare fructus nisi cũ hõre decimaꝝ. Et hẽ ẽ qđ ꝑ distinctionẽ dicit Innocẽtius 3°. ex de dec. ꝛ ꝑmi. Licz circa res acquisitas vl factas de pecunia decimata cũ ipe uẽdunt̃ credamus deducẽdas expẽsas ꝛ de residuo q̃ de lucro decimas ꝓsolnẽdas. vt si vẽdat dom°. ager vineas. clibanus. molẽdinũ. grex. aur. q̃z mẽrces. expẽsas tñ q̃ fiunt ꝑ fructib° ꝑcipiẽdis ex illis de quib° fructib° ꝓueniũt nõ credaꝝ

deducēdas etiā si fuerint decimate. quoniā salua decima fructꝰ efficiunt eoꝝ qui faciūt ipas expēsas. Fructꝰ āūt alienari posse nō credimꝰ nisi cū onere decimaꝝ. nec ꝓ restaurando detrimēto quarūlz reꝝ: ex quibꝰ decime ꝓsoluunt credimꝰ deducēdas expensas de ꝓuētibꝰ decimandis. quia penes oniuz res ꝑmanēt restaurāde. Ad illud vero qđ obicit vtꝝ solutio census vel tributi deat ꝑcedere solutōz decime. quia tꝑalis oñs primatu hz ī terrenis dōm qꝑ nō. ⁊ rō est quia que est ꝓportio oñi terreni ad celestē. ea ē cō paratio oñi ad oniuꝫ. Terrenꝰ eni oñs hz oñium ꝑticulare ⁊ trāsitoriū ⁊ subiectꝰ domino celesti. Oñium x̄o celeste est ꝑpetuz ⁊ generale. quia ergo decima soluit sacerdoti vicario di in signū celestis ⁊ generaꝫ dominii. Ideo solutio decime oz ꝑcedere solos census. ⁊ etiā ipe census ⁊ tributū decimari oz. quia ⁊ ipm oniuꝫ tꝑale obnoxium est oño celesti. si recepꝰ fuerit census ante solutionē decime. Unī Innocl̄z. in octlio Lateranēn. ex̄ de decī. ⁊ ꝑmi. Cū in signū vlis dominii. qī quodā titulo spāli oñs decimas reseruauit: nos ⁊ ecclesiaꝝ vispendiis: ⁊ aīaꝝ ꝑiculis obuiare volentes. statuimꝰ vt in ꝓgatiuā oñit generalis exactionē tributoꝝ ⁊ cēsuū ꝑcedat solutio decimaꝝ. vel saltem bi ad quos census vel tributa idecimata puenerit. qm̄ res cū onore suo tñsit: ea ꝑ censurā ecclesiasticā decimare cogant ecclesiis quibꝰ de iure debēt. Ad illud x̄o qđ queritꝰ. si furtiue vel violēt rapiat totus acerus de area ante solutione decime. vtꝝ teneat possessor ad decimā acerui soluēdā ecclesie. Respondet qꝺ si rusticus erat in mora ꝑ negligentiā: vel ꝑ cām aliā indebitā tpe violētie uel furti tenet ad totā decimā totius acerui soluēdā ecclesie: quia ꝺm iura si ex mora soluēdi debiti accidat ꝑiculum rei que debet: ꝑiculum ⁊ detrimētū est ei ꝑ quē fit illa mora. tamen ecclesia dabit rustico suas actiōes cōtra violentū. Si x̄o ecclesia erat in mora: aut ꝓpter moraꝫ illā amisit rusticꝰ suum aut no. Si nō sed quia ita ꝺtigit: ecclesia de residuo recipiet tm̄ decimā. Si sic ut ga ꝓp moram ecclesie euenit ꝑiculū: quia nō audebat rusticus tangere fructꝰ nō decimatos. ⁊ iō nō reposuerat fructꝰ quos alit reposuissz in locū secuꝝ. tūc decima sic dicūt totaliter cedit in ꝑiculum ecclesie. ecclia eiz oz petere lucꝝ cū vānis alioꝝ. Ad vltimū qđ q̄rit de uēditione acerui ante solutionē decimarū. Rndet qꝺ tā uēdens q̄z emēs tenet ad ꝺcimas. uēdens ꝓpter dolū quē ꝺmisit. emēs quia hz rem que obnoxia est ꝺcime. Et sicut dic̄ Innocl̄. fructꝰ nō possunt alienari: nisi cū onere decimaꝝ. Unde pōt ecclia petere a quo maluerit tri si obtinuerit a uenditore q̄ ad ecclesiā liberatꝰ est ēptor vel eꝰ. Absit eiz qꝺ ecclesia suū recipiat cū augmēto. Si tri querat si vnus soluit decimā emptor vel vēditor: vtꝝ vnus teneat alteri. Distinguit Si emptor fuerit bone fidei ⁊ soluit decimā tenet ei venditor. Si fuit male fidei nō tēt nisi expresse dictū fuerit ⁊ cautū. sed tamen vterqꝫ debz agere penitentiā ꝺ dolo ⁊ q̄ furto: quia ꝓtractauerūt decimā fuito oño. In foro tam̄ penitētiali tutū est qꝺ si ēptor soluit ꝺcimā. uēditor sibi restituat: nisi forte in cāu scitz si emptor nō inuenit ꝺceptus in re. quia adhuc bene valet ptecium.

Postmodum que rendū est quibꝰ dāda sit decima seu qui possunt decimā recipere seu possidē. Et querūt plura. Primo vtꝝ layci possūt decimas recipere. Scdo vtꝝ religiosi. Tertio vtꝝ clerici qui habēt aliūde sufficiens stipendiū. Quarto vtꝝ vna ecclesia possit accipe decimas de territorio vel ꝑsona alterius ecclie. Quinto: vtꝝ paupibus sit soluēda decima. Sexto vtꝝ domīo pape sint soluēde decime decimarum.

Queritur ergo pri mo. vtꝝ layeus possit decimam recipere seu possidere. Ad qđ sic. Jeroꝰ ad Damasuꝫ. Q tua beatitudo quesiuit: vtꝝ usus decimaꝝ ⁊ oblationū possit secularibꝰ ꝓuenire. Si ꝺcerit uestra sanctitas oīno nō licere ꝓstantibꝰ hoc hoībus diuinis auctoritatibus ea nonū paterno ꝓ: q̄ obtem ab his fūt male detenta que diuini iuris esse nosc̄ūt. Item Greg. Decimas a laycis possideri apostolica auc̄te ꝓhibemus seu eni ab epis uel regibꝰ quibusl̄z ꝑsonis eas acceperint: nisi ecclesie reddiderint sciāt se sacrilegii crimē ꝺmittē ⁊ eterne dānationis ꝑiculuz icurrere. Itē Nume. isꝰ. Filiis leui ꝺdi oēs decimas israel in possessionē ꝓ ministerio quo fuiūt mihi in tabernaculo. Ergo possessio decimaꝝ iuris leuitici est. Ergo quicū q̄ layci decimas possident usurpant. qđ est iuris ministroꝝ dei

Itē Inno.3°.i ocilio lateranēsi. Prohibe m° q ne layci decimas cū aīar piculo deti nētes i alios laycos possit aliquo mō trasfer re:si gs ro recepit 7 ecclesie nō rediderit pīana sepultura puet Contē videt dicē exīsse Inno.3.q layci possūt tenē ōcimas i feudū ab ecclesia extra de his q̄ fiunt a p̄ lato sine ossēsu capituli. In lateran. ocilio ē ībibitū:ne q̄libz psona religiosa ecclesiastī cas decīas de manu laycoz sine ossēsu epi recipiat.p qō indirecte daf itelligi: q suf ficit ossēsus epi:vt licitū sit ecclesie decīas recipe de manu laycoz:b aūt itelligim° ō illis ōcimis q̄ laycis i feudū ppetuo sūt cō cesse Itē osuetudo generalis hz q̄ ē opti ma legū itpres. sic dicit Inno.extra de cō suetudīe.q milites decīas recipiāt 7 habe ant ergo vi osuetudīs poterūt ōcimas re cipe. Itē sup illud Matth.is°. Si peccaue rit in te fr tu° ꝛc. dic glo.peccat q frēz pec cantē vidz 7 tacet.sic qui peccāt i ñ īdulgz Si g̃ layci pcipiēdo decīas peccāt mortaliꝛ peccat gñalis eccl'ia tacēdo 7 nō repetēdo Si g̃ gñal' ecclia nō peccat. Relingf q layci retinēdo decimas ex osuetudīe non pec cāt. Itē si dicaf q ecclesia tacet ppt̄ scā dalū.timet enī ga si exigēt decimas a mili tib° ne scandalū ecclesie veniret. Contē sicut dicūt auctoritates. Ueritas iusticie nō est ppter scandalū dimittēda.sicut nec ritas vite:nec ritas doctrine. Si g̃ de ve ritate iusticie est vt detētores rez ecclesi asticaz p censurā ecclesiasticā easdē res ec clesie restituere opellant ecclie. Ergo non obstāte aliquo tēt ecclesia laycos ad resti tutōz opellē. 7 si ñ fac peccat. g̃ cū b nō fa ciat nō est oī ritatē iusticie laycos decīas possidē. Ad hoc dixerūt quidā iurispiti vistinguētes: q ōcime duplici iure debēt ecclesie.intuitu diuini obsequi in cis pstiti. vñ is°. Nume. filiis leui dedi oēs decimas israel in possessionē p misterio quo fruunt mihi i tabernaculo federis. 7 p°. solis filiis leui mihi in tabernaculo fruiētib°: 7 portan tib° pcā ppli.legitimū sempiternū erit. B iure cū sit mere spūale nō possit a layco de tineri.ga tale ius nō cadit in laycū. Itē debēt i signū vlis dñii vt habitū est sup q̄e pria. 7 hoc iure cū sit ciuile cadē pnt in laycū:nō tñ vl'r.i.nō quo ad ppietatez s quo ad fructuū pceptiōez. Hodie tñ a tpe lateran.ocilii sb Alex. Nullo° valet collatō decīaz fcā eis. Cū talis alienatō vel infeu datio ibi platis fuit penit° interdcā. vnde ñ ius spūale nec ppietat': s pcipiēdi fruct° tpales fuit oessū ante victū ocilū militi in feudū. 7 si ipe bñ vivat 7 defēdat eccle siā sicut fidelis vasall° pōt excusari als si vnū istoz defuerit in piculo aīe sue tenet Alii dicūt q nullo tpe poterūt vari in feu dū etiā q̄ ad ius tpale seu ciuile: ita q tñsi rēt ad heredes sicut feudū. Inutilit enī tē ius spūale residet apud eccl'iaz:ga sicut sñ aīa nō pōt viuere corp°.ita sine tpalibus spūalia nō pñt osistere. Ad aliud quod obr̄ p decretalē Inno.q decīe laycis in feu dū ppetuo oesse sūt. itelligit de oessione que ē de fcō:nō ō oessione que est de iure

Ad z^m^ro qō obr̄ de osuetudine dō^m^. q osuetudo nō pōt spualē otra ius diuinum nec etiā otra ius canonicū:vt dicit Iero° ad Lucinū. Traditiōes eccl'iastice obseruan de sūt:nec alioz osuetudine:alioz ve con trio more possūt sbuerti. 7 Nico° papa di. iz^a^. Cōsuetudines obsuāde sūt si illis non obstat canonica auctoritas. Preterea cū lay cos recipe ōcimas sit otra canonicā sancti onē. nullo° sit licitū ppter osuetudinem.

Ad aliud ro qō obr̄: q vr peccare eccle sia q nō arcet vel corrigat detētores deci mar:neq; dz dimittē ppter scādalū. dō. q ē scandalū pticulare: 7 scandalū gñale. pp scandalū pticulare nō est ritas iusticie dī mittēda nec differēda: s ppter scādalū ge nerale:quo.s.timet scisma vel gñale picu lū. differēda est 7 mitti gāda:ga in talibus sicut dic Aug°. hoc solū bene agim° vt vi ta hominū corrigaf. In gñali aūt scādalo nō sequif correctio vel delinquētis l' alioz iō ppter gñale scandalū suspendenda ē re petitio ōcimaz. qō sequeref si vlr a militi b° fieret repetitio p eccl'iasticā censurā. vñ Aug° dic otra epam Permeniani. quādo crimē notū est 7 ab oībus execrabile appet vt vel nullos pīsus vel nō tales hēat defē sores p qō possit scisma otīgē nō dormiat seueritas disciplīe. Itē Aug° Bonifa cio. vbi p graues dissensionū scissuras nō b° aut illi° hōis s plurimoz strages iacēt detrahendū est aliqd seueritatis vt maio rib° malis sincera caritas sbueniat. ppter b g̃ salubriter 7 meritorie cessat eccl'ia a repetitione decimaz que a laycis detinēt

Sed querit de soluētib° decīas militib°

Nã cũ milites detineãt ðcimas que debẽt clericis:raptores sũt.ꝫ si ita eẽt ꝙ aliquis raptor raperet de aceruo frugum que sunt in campo.nihilo⁹ tenet agricola residuũ decimare.ḡ cũ milites raptores sint decimaꝛ:ꝛ hoc sciãt agricole.vñ ꝙ data decia militib⁹ dẽant de residuo dare decimã ec clesie. Ad hoc dicẽdũ.ꝙ non est simile. ec clesia enĩ sustinet:ꝙ milites bẽant ꝛ dissi milat:ꝛ q̃diu ecclesia dissimulat nõ tenet qs ecclesie residuũ decimare.excusat enĩ p dissimulationẽ ecclesie.vũ mõ sit ĩ hac vo lũtate:ꝙ si ecclesia petẽt libenti⁹ daret ec clesie q̃ militib⁹. Itẽ querit de militib⁹ Catalonie.qui nitũt se tueri ꝓuilegio apo stolice sedis indulto.vt dicũt comiti Bar thinonen ĩ fauorẽ xp̃ian tat ꝛ fidei catho lice:vt.ſ.decimas oĩum locoꝛ que paganis expulsis reducerꝛ ad cultũ dĩ: posset licite retinẽ ꝛ ĩter milites ꝛ ꝓncipes terre q eũ iuuarẽt ad hoc diuidẽ. Itẽ posito ꝙ pos sint:nũquid ex illo gñali ꝓuilegio pceptio ne poterũt petere decimas noualiũ:que fcã sũt postea vel fiẽt vel illaꝛ reꝛ de quibus antiqt⁹ nõ ꝺsueuerũt dari decime:vt ð oli uis ꝛ silibus. Ad hoc dð⁹.saluo meliori iudicio ꝙ si ꝓuilegiũ fuit sibi ꝺcessũ in per peruũ ꝛ suis succeſſoꝛib⁹.ita ꝙ fuit reale:ꝛ ꝓpter tam fauoꝛabilẽ cãm ꝛ a sede aplica pñt licite tenẽ:vel ad tps vel in ꝑpetuum iuxta formã in ꝓuilegio exp̃ssam. Sallit tñ B in q̃tuoꝛ casib⁹. Prim⁹ si postea abusi sũt ꝓuilegio:ĩpugnãdo.ſ.ecclesiã quã defendẽ tenebant:vel nõ iuuãdo p posse ad ãplian dũ ꝺtra pagãos cultũ fidei xp̃iane. Sc̃os si fecerũt sciẽter postea ꝺtra ꝓuilegium. Xerti⁹ si p illud ꝓuilegiũ ḡuata est enoꝛmi ter eccl'ia in c⁹ parochia p̃dia sita sunt. Quart⁹ si renũciauerũt illi priuilegio. Ad dit vnũ casũ videlꝛ si ꝺmiserũt aliq̃ enoꝛ me ꝺtra eccl'iã a qua tenebat feudũ videlꝛ occidẽdo vl' mutilãdo ausu temerario p se vel alios rectoꝛẽ vel aliũ clericũ eiusdẽ ec clesie. Ad hoc dð.ꝙ nõ pñt petere ðci mas noualiũ ĩmo debent solui eccl'ie.ga ta lia ꝓuilegia artãda sũt nõ ãpliãda.ðcimas aũt illaꝛ reꝛ que nõ ꝺsueuerunt ðcimari vñ aliquib⁹ ꝙ pñt petẽ ipi milites.eo ꝙ eis ab ãtiquo terra illa fuit ðcimabilis:ꝛ vna ꝛ eadẽ res nõ dẽat duplici iure cẽseri. sic dic̃ decretalis Inno. Sed dð.ꝙ illud xꝰ est in monasterio vel ecclesia secus forte posset dici in layco ad sil'itudinẽ ei⁹ quod dcm̃ est de noualib⁹.vñ dicit lex bũana:ꝙ fũdo vẽdito exceptis lapidicinis ſ videt ꝑ illã exceptionẽ excepte nisi lapidicinie q̃ tũc apparebãt.lꝫ plures alie essẽt in fũdo que nõ apparebãt:ꝫ ga in ãbiguo sꝑ tutioꝛ via est tenẽda.ꝺsulẽdũ est vt soluat eccle sie parochiali.

Deinde queritur vtꝛ religiosi possint recipe decimas.

Et querit de tẽplariis ꝛ hospitalariis.quia si solũ leuitis ex iure diuino ꝑtinet receptio decimarum Nũe.18°.cũ tẽplarii ꝛ hospitalarii nõ sint leuitici gñis recipiẽdo decimas vsurpant qõ est iuris alieni. Sili mõ obꝰ ð mona chis:ga si decie ðbẽt mĩstris eo ꝙ seminãt spũalia.cũ ipi non seminẽt spũalia.iniustũ est ꝙ ipi ꝓcipiãt carnalia.ḡ ꝙ ipi ꝓcipiant ðcimas. Itẽ exp̃sse vñ Nũe.18°.Solis fili is leui mihi ĩ tabernaculo fœdẽtib⁹ꝛ portã tib⁹ peccata populi dedi ðcimas israelis.ḡ cũ rligiosi nõ sint leuite g portẽt pcã ppl'i ga ñ bñt curã.Relinquit ꝙ ꝺ̃ ius diuinũ recipiũt ðcimas.Itẽ dicit canon Leõis pa pe.16ª cã.q.1.Decimas iusto ordine nõ tm nobis:ꝫ ꝛ maioꝛib⁹ oĩb⁹ visũ est ꝓbibus tm̃ vbi sacro sãcta baptismã vant: deberi dari.si ḡ baptismali ecclesie tm̃ dẽt dari ðcime cũ religiosi nõ mĩstrẽt sacrã: nec cõ ferent baptisma.ḡ ꝺtra canones est si reci piãt ðcimas. Con̄.Iero⁹. ad Damasũ pa pam. Libeꝛ est monachis ꝛ spũalib⁹ viris deũ timẽtib⁹ ꝛ colẽtib⁹ ðcimas ꝛ oblatões cũctaq; remedia concedere ꝛ ð iure suo in dñium illoꝛ ꝛ vsũ tr̃sferre: nec tã in pau perib⁹ pauptatẽ q̃ religionẽ attendere.

Itẽ idẽ ad eũdẽ.quicqd bñt clerici pau peꝛ est.ꝛ ſbdit.iõ maxime curãdum ẽ illis vt de decimis ꝛ oblationibus qualem ꝛ voluerint ꝛ potuerint cenobiis sustẽtari onẽ ĩpẽdant.Ex quib⁹ relingt ꝙ religiosi ðcimas pñt recipe ꝛ iusto titulo possidere

Rx⁹ dð.ꝙ ðcimas ꝺcessas sibi aucroꝛita te eccl'ie:qõ ĩfra deẽminabil' pñt religiosi recipe:ðcimas xo sibi nõ concessas vt que ꝑtinẽt ad iura aliaꝛ eccl'iaꝛ nõ pñt recipe

Ad illud qõ obꝰ ꝙ nõ ꝺcedũt ðcime ni si leuitis.ſ⁹ ius diuinũ dð.ꝙ religiosi ĩ le uitico ordine ꝺputãt xe.n.leuita ẽ cui ꝺue nit illõ qõ dñ ð leui.deu.33°. Qui dixit pri suo ꝛ mri nescio vos:ꝛ fribus suis ignoꝛo

illos Ad aliud ꝛo qꝺ obr̄ de mōchis ꝺō q; ꝺebēt seminare spūalia ꝺupl'r p se ⁊ per alios. p se oād̄o. p alios ꝛo ministros ⁊ sacerdotes instituēdo. Sūt enī patroni eccle siaꝝ: ⁊ debēt sacerdotib⁹ ibidē mīstrātib⁹ sacra beneficiū ꝺpetens assignare: q; si ista nō fecerint raptores sunt ⁊ decimas ꝺeti nēt iniuste. Ad tertiū ꝛo ꝺō. q; portare ꝑccata ppli est tripl'r. vno⁹ curā animaꝝ suscipiēdo. vñ. 18°. Nūe. ꝺr̄ Aaron ⁊ sacerdotibus: tu ⁊ ꝺom⁹ patris tui sustinebitis ꝑcā sacerdotii vestri. Alio⁹ p; peccatis ōrādo. Nūe. 8. Tradidi leuitis ⁊ aaron ⁊ filiis eis ꝺt sint mihi in tabernaculo: ⁊ ōret p eis ne sit in pplo plaga: qūo monachi ⁊ alii religiosi portēt peccata ppli. Tertio mō ōtra peccatores ꝛelo ꝺei pugnādo: ⁊ fideꝝ xp̄iaⁿ suppoꝛtādo ⁊ ꝺefendēdo ꝑ⁹ quem modū ꝺe leuitis ꝺr̄. 32°. Exod. Cū ipi vindicassent ydolatriā vituli ꝺeflatilis ꝺsecrasti manus vr̄as ꝺño vt ꝺet vobis benedictio p hūc modū tēplarii ⁊ hospitalarii qui pugnāt ōtra hostes fidei xp̄iane cōsecratas hñt manus ꝺñi: ꝺt merito possint benedictionē ꝑcipere decimaꝝ. Ad vltimū ꝛo ꝺō. q; q̄nis ꝺcime ꝺebeāt eccl'ie baptismali si patronatū illius hēant religiosi ꝺt ꝺicū est: pñt peipe decimas. Si ꝛo nō hēant patronatū ⁊ eccl'esia illa suphabūdet ī ꝺecimis. pōt ꝺ illa suphabūdantia auctoꝛitate eccl'esie ⁊ ꝺsensu put ꝺicit Ier. Indigē⁹ religiosorum seu populi.

Postea queritur ꝺt; cleri ci qui hñt sufficiēs stipendiū vnde viuāt possint decimas recipe qꝺ vr̄.ga auctoꝛitate ꝺine legis ꝺistincte ꝺant oībus leuitis

Coñ. institutio decimaꝝ fuit ad hoc q; haberēt sustentationē sufficientē mīstri ꝺi vñ Mal. 3. Inferte oēz decimā in oreū meū ꝺt sit cib⁹ ī ꝺomo mea. Si q; habēt sustentationē sufficientē nō ꝺebēt recipe decimam

Itē decime ꝑcipiebāt ꝺari leuitis legis veteris: ga in terra ꝓmissionis nihil possi dere debebāt. vñ. 18. Nūe. ꝺe leuitis ꝺicit nihil aliud possidebūt decimaꝝ oblatiōe ꝺeti: quas in vsus eoꝝ ⁊ necessaria sepaui. Si q; possident multa clerici vel ꝺe patrimonio xp̄i vel ꝺe reb⁹ ecclesie aliis vñ pñt sufficiēter sustētari nō ꝺebēt ꝺcias accipe

Itē Jero. ad Damasū papā. clericos illos ꝺuenit ecclesie stipendiis sustētari: quib⁹ parentū ⁊ ꝓpinquoꝝ nulla bona suffragāt qui aūt bonis pentū ⁊ opibus sustētari pñt si qꝺ paupum est acciptūt ⁊ sacrilegiū faciunt ⁊ ꝺmittūt: ⁊ p abusionē taliū iudiciū sibi māducāt ⁊ bibūt. Itē Aug⁹. ꝺecie tributa sunt egentiū aīaꝝ. si q; ipi nō egēt nō ꝺebēt recipe ꝺecimā: que est tributū ⁊ ꝺebitū egentis. R⁹ ꝺō. q; clericus hñs sufficiēs stipendiū vel redditū: vnō possit alit q; ꝺe ꝺcimis sustētari sufficient: ⁊ ꝑm statū pſone pōt recipe ꝺecias ꝺt curator in necessitates paupum vel vtilitates ecclesie expendēdas: nō aūt pōt recipe ī vs⁹ ꝓprios ꝺuertendas vel in malos vsus ꝺestrabēdas: īmo si in ꝓprios ꝺuertāt cōmittūt sacrilegiū. si in malos vs⁹ expēdūt ītelligit qꝺ ꝺicit Aug⁹ ad Bonifaciū. Si priuatī que nobis sufficiāt possidem⁹: nō illa nostra sūt: ꝑ pauperꝝ quoꝝ curationē quodāmō gerim⁹. ñ ꝓprietatē nobis vsꝰpatione vānabilē ꝺicamus. Et ꝑ⁹ hāc distinctōz ītelligūt obctā.

Consequenter que

rit. ꝺtꝝ vna ecclesia possit accipe ꝺecimas ꝺe territorio vel pſona alteri⁹ eccl'ie. Que rit q; posito q; ecclesia auctoꝛitatē epi remimat ꝺcimas ab aliquo layco que sūt ī territorio alteri⁹ ecclesie. que nō pōt illas redimē. ꝺtꝝ possit tales ꝺcimas ꝑpetuo possidere. qꝺ vr̄. ga hec ecclesia est ī possessiōe istaꝝ decimaꝝ ꝑ⁹ ordinationē epi c⁹ est ꝺ decis ordinare. q; ꝺe iure suo sūt. Cont ꝺe iure canonico ⁊ ꝺiuino est q; ꝺcime solūt eccl'ie in c⁹ sunt territorio: ga sicut ꝺe iure ꝺiuino est q; leuite hēant ꝺcimas: ita ꝺe iure ꝺiuino ē q; isti leuite hēant istas ꝺcimas. q; illa ecclesia in cui⁹ territorio sunt poterit eas repetere. Itē raptores sunt qui metūt carnalia ꝺbi nō seminat spūalia ꝑ hec ecclesia que mō hz istas decimas non semīat spūalia in illa ꝓchia: vñ hz decias q; nō ꝺz eas possidere: vel si possidet rapit

Ad hoc rñdet a quibusda: q; si ecclesia illa in c⁹ territorio sunt ille decime sufficientē cibū hēat hoc est sustentationē ⁊ noluerit illas decimas redimē. pōt alia eccl'a ꝺe ordinatōe epi illas ꝺcimas redimere. ⁊ etiā possidere. Ad aliud ꝛo qꝺ obr̄ ꝺñt q; ꝺe iure ꝺiuino est q; ꝺent leuitis decie sed ꝺe iure humano est q; iste decime istis leuitis ꝺent. Relinquit ei ꝺns ordinatiōi

ecclesie qui leuite quas ōcias hēant: ⁊ q̄tū ⁊ iō nō est rapina: si illa eccl'ia p̄dictas decimas possidet: de ordinatione ep̄i c⁹ est ō talib⁹ ordinare. Sz ctra hoc obr̄. Nā dic̄ decretalis Alex. 3. Si terre q̄ arabiles sunt in⁊ certā alic⁹ parochie terrā fuerīt: decimas ea⁊. tua pte retēta facies eidē ecclesie assignari: scribit cuidā epō. q̄ eps nō potit alteri eccl'ie illas ōcimas assignare. Itē de decimis noualiū dicit decretalis Inno. Cū pceptio decima⁊ ad parochiales eccl'esias de iure cōi ptineāt. decime noualiuz que fiūt in parochiis eorūdez ad ipas p̄cul dubio ptinere noscūt. Pretēa dicunt alii meli⁹. decimas noualiū⁊ illas que p̄nt redimi a militib⁹: ⁊ etiā alia⁊ re⁊ que nō ꝯsuerūt ōcimari ptinē ad ius ecclesie ī c⁹ parochia sūt. nec pōt eps nec ad op⁹ suū retinē nec alii ecclesie assignare: nisi cū illa noualia vel ille decime que redimūt nō sūt ītra terīos alic⁹ parochie ꝺcterīate: vel sit aliq̄ ō p̄ulegiū sedis apostolice p q̄ posset oñdi q̄ ille decime ad aliā eccl'iam ptinerent. ⁊ hoc sumit ex decretali Alex. 3. ⁊ ex decretali Inno. 3. Itē querit de illo qui hz domiciliū in vna parochia ⁊ in alia colit p̄dia cui ecclesie decime sint soluēde. Nā si vna ⁊ eadē res nō dz diuerso iure cēseri vt dic̄ Inno. ergo iste dz decimas vni ecclesie vel alteri tm. Coñ. Rōne domicilii tēt vni ecclesie. Rōne p̄diox tenet alteri. q̄ tenet vtriq̄. Itē q̄rit aliquis pascit agnos in medietate āi in vna parochia. ī medietate alia in alia parochia: cū decima ōbeat dari de agnis: ⁊ lana. cui parochie debit vī q̄ illi in c⁹ parochia ōtinēt oues. Coñ. De oībus que renouant in q̄tū renouāt debet dari decima: ꝑ lana in duab⁹ parochiis renouatur. q̄ in duab⁹ debz dari decima ō lana. Itē querit ō illo qui hz caulā seu ouile in vna parochia: ī alia ꝯ pascit oues: cui dz dare decimā de lacte ⁊ lana? ⁊ vī argui sicut p̄us. Rn̄⁹ ad p̄m⁹ p̄m⁹ decretalē Lucii ex de decimis. Equū est vt illi ecclesie ōcr me p̄sonales reddant ab eis in qua ecclesiastica pcipiūt sacra. Decimas ꝯ messiū fructuū vel arbox si coluerint in alia parochia q̄z in ea ī qua habitēt: q̄m a diuersis diuersa ꝺsuetudo tenet. tu eligas in hoc cāu: q̄ ō p ꝺsuetudinē diu obtentā: ibidez noteris obſuatū. Ad scām dō. q̄ fm ius cōe. Cū renouatio fiat in duab⁹ parochiis: duobus sacerdotib⁹ dz dari decima. Ad aliō dō q̄ de lacte feno lana dari dz decima illi ecclesie in cuius parochia sunt pascua: qa cū idē suscipiant totū nutrimentū eius tales decime p̄diales censentur.

Queritur postmo dū vtr⁊ paupibus sint decime tribuēde. Nā dicit ex de ōci. ⁊ p̄mi. Iero. sup Ezech. Decimam ptem oīum frugū leuitice tribui ppls ex lege debebat. Nūe. 18°. Rursū ex ipis decis leuite hoc est inferior⁊ mīstro⁊ grad⁹ ōcimas debebāt sacerdotib⁹. Nūe. 18. Erāt q̄z alie ōcime quas vnusq̄sq̄ de pplo israel ī suis orreis sepabat vt ꝺmederz eas cū iret in templū in vrbe irlm. deut. 14°. Erāt alie quas paupibus recōdebant. deu. 14°. Anno tertio sepabis aliā decimā ⁊ repones īter ianuas tuas: veniet q̄z leuites qui nō habz aliquā p̄t⁊ pegrinus ac pupillus ⁊ vidua ⁊ comedēt ⁊ saturabūt. Si g̃ ōcima ꝺferē da in vsus paupum maxīe ptinet ad pietatē. Sz p̄cepta legis que pietate plena sunt tpe gr̄e obſuanda. g̃ ⁊ p̄ceptū de decima dāda paupibus erit ad litterā obseruandū tpe gr̄e. Itē de ōcia que dabāt ad opus sacrificio⁊ p̄z rō. q̄re tpe gr̄e nō sit soluēda qa sacrificia cessant. de decima ꝯ que dabāt a populo leuitis manifestū est q̄ tēpōe gr̄e est ſuandū mandatū ex dictis. De illa ꝯ que dabāt sacerdotib⁹ a leuitis iā q̄rit Sz de illa que dabāt paupibus: cū simplr sit opus morale. maioz erit rō q̄re dz obſuari. Itē p maioꝛ pte leuite eccl'ie ⁊ sacerdotes sufficiēter habūdant ⁊ hñt reddit⁹ ad sustentatōz: ⁊ dotata est eccl'ia tpalibus possessionib⁹: plusq̄z in lege veteri ī qua leuite nō hēbant in terra p̄missionis hēdita tē: nūc aūt habūdant paupes ⁊ plures q̄z ī tpe legis. ergo cū maioꝛi indigētie ō ordīe caritatis subuenīendū sit. potiꝰ erit dāda decima paupibus q̄z clericis ⁊ sacerdotib⁹ ⁊ amplⁱ erit debitū soluēdi decimā ad sustentationē paupex in tpe gr̄e q̄z in veteri lege. minus ꝯ ad sustentationē clericoꝛuz

Itē dicit Aug⁹ q̄ ōcime sūt tributa egētiū aīa⁊. g̃ sunt ōbite paupib⁹. Rn̄⁹ dom q̄ tpe gr̄e mandatū de decima danda paupibus anno tertio fm ōterminationē legis nō debuit ſuari: qa illud mandatū īpfecte pietatis est. vnde aduenīēte lege perfecte pietatis nō dz manē q̄tū ad īpfectōz: q̄uis

ba mãdati maneat ampliata. Cũ dictũ est Math. 5°. Omnipotenti te tribue. vñ xpianus nõ tñ decimã dz paupibus: imo totum qõ sibi supẽ Luc. xi. Qõ supẽ date elaz. Et per hec pz rñsio ad p^m^ et z^m^. Ad tertiũ dõ^m^ q leuitis et sacerdotib^9^ tpe gr̃e qui habẽt stipendiũ sufficiẽs: dãde sunt decime: quia ipi sũt paupes pcuratores: et quecũq; hñt coĩa debẽt hr̃e cũ paupib^9^. vñ dicit Iero^9^ ad Namasũ papã. Quicqd hñt clerici paupes est: et domus illoz oĩbus debent eẽ cõmunes. Ad vltimũ dõ. q decime sũt tributa egentiũ aĩaz. vñ ille q dãt clericis ill' dant vel quai indigẽtes sũt vel vt dispẽsent egentib^9^. Res ẽo xpianoz que superfluũt eiusdẽ obligatõis censent. vñ Amb^9^ in li. de officiis. Hãdis culpa est si sciẽte te fidel egeat. si scias eũ sine sumptu eẽ: famẽ tolerare erũpnã ppeti qui psertim egere erubescat.

Postmodum queri

tur. vtz dño pape sũmo pontifici soluẽde sint ọcime decimaz. et vr̃ q sic. Nũeri. is. Precipe leuitis atq; denũcia: cũ accepitis a filiis israel ọcimas. ꝓmitias eoz offerte dño. i. decimã ptem ọcime: et date Aaron sacerdoti oĩa que offeretis ex ọcimis. ꝑceptũ g̃ de decimis duas ptes habuit. s. vt filii israel darent decimas leuitis: et vt leuite darent decimã ọcĩaz sũmo pontifici qua g̃ rõe ꝑma pars obſuanda est: q layci dãt ọcĩas clericis. eadẽ rõe et alia. s. q clerici dñt ọcĩas oĩuz ọcĩaz dare sũmo põtifici

Itẽ vr̃ q magis dẽat obſuari scõa: quia sũmus pontifex noster toti xpianitati pui det. ſ minoribus sacerdotib^9^ iõ dant decĩe vt possent legi ọi vacare. et spũalia ministrare. Sz summũ pontificẽ oz magis vacare legi dei: et dare magis spũalia. g̃ optuit eũ magis hr̃e decimas. videt g̃ q minores sacerdotes teneant dare ọcimã ọcimaruz suaz dño pape. Itẽ si dicat q sũmuz sacerdotiũ trislatum est: et ꝓpter hoc nõ tñ sacerdotes dare ọcimas sũmo sacerdoti. Ꝫ nihil est: qa silr sacerdotiũ et officiũ leuiticũ mutatũ est. qa in veteri lege solebant offerre carnales hostias. mõ aũt offerũt spirituales. si g̃ ꝓpter mutationẽ et trislatiõez nõ tenẽt minores sacerdotes dare ọcimas sũmo sacerdoti. g̃ silr ꝓpt mutationẽ sacerdotii et officii leuitici nõ debẽt layci dare ọcimas sacerdotib^9^ et leuitis: qõ tñ falsuz est. Ad hoc di cũt quidã: q nõ tenẽt clerici dare ọcimas ọcimaz dño pape: ꝓpter hoc q dñs papa puidet toti xpianitati: et difficillimũ est z ogregare ọcimã decimaz iõ ordinauit ecclesia vt hẽat suã ppriã dy oceſiz cui ꝑest ĩmediate in qua hz decimas si vult et itez hz multa regalia q dederunt Impatores vñ sufficienter cibũ hz in domo sua. Preterea oĩa bona ecclie sua sũt et accipit inde q̃tũ vult. vnde nõ opz sibi fieri hanc taxationẽ: vt solũ. s. accipiat decimã Aliis ẽo vr̃ q sũmo pontifici debẽt decĩe ọcimaz si petat et sit necĩtas ecclie si vero non petat nec sit necessitas ecclesie cui ipe hz puidẽ nõ tenẽt inferiores sacerdotes.

Queritur cõsequen

ter qui teneãt dare ọcimã. Queritt g̃ vtz oẽs vl̃r teneãt ad ọcimã qui nõ sũt leuiti ci ordinis: qõ ꝓbat. quia sic dicit Greg^9^ pa pa. Oportz ọcimas quas iure sacerdotum eẽ sanctim^9^ ab oi populo accipe. quas fideles dño ꝓcipiẽte offerũt. iuꝫ illud mal. 3. Inferte oẽm ọcimã in orreũ meum. Ex quo vr̃ relinq q oẽs layci tã diuites q̃ paupes teneant ad decimã. Coñ. dicit Aug^9^ q decime sunt tributa egentiũ aĩaz. g̃ si aliqs ita paup ẽ q nõ sufficiat sibi et filiis: qõ eẽ hz cũ ọcima. sacerdos ẽo suus ĩ nullo eget ſ suphabũdet. g̃ isti^9^ paupis plus dz eẽ decima q̃ sacerdotis. Rº dõ. q tã paupes q̃ diuites tenẽt ad decimã: qa ọcima ẽ ps que ọo ọbet a quo tam paup q̃ diues recipit totũ. vera aũt est ꝓmissio ọi: qa ꝑt solutionẽ decime nũq̃ aliquis efficiet pauperior. vñ mal. 3°. Inferte oẽm ọcimã ẽc. et ꝓbate si nõ apparuero vobis catharactas celi et effũdero bñdictionẽ vobis. vñ ꝓpt Ꝫ dicit Aug^9^. Maiores nostri. iõ oĩbus habũ dabant: qa ọo ọcimas dabãt: et cesari cẽsũ reddebãt. dõ. g̃ q sicut aliquis laycus tam paup q̃ diues nõ absoluitur a cẽsu cesaris ita nec a solutione ọcime que reddit ọo ĩ signũ generalis dñii. Ad illõ g̃ qõ obr̃ q ọcime sunt tributa egẽtiũ patz rñsio ex ꝑdictis. Nã ọcima nõ reddit sacerdoti ni si aut ꝓpter supplẽdã suã pauptatẽ: si paup est. aut ꝓpter pcurationẽ paupez que ad sacerdotẽ vel clericũ ptinẽt. Iõ in ꝑdicto cãu cũ egens et paup offert sacerdoti diuiti ọcimã: ipe paup tẽt dare et ipe sacerdos

vt redonandā ei recipe:qa ⁊ ipe tēt maxīe paupes ō suphabūdantia sua sustentare

Item querit de psonis leuitici ordinis vt⁊ teneāt ad decimas. querit ḡ de clericis vt⁊ teneant. Ad qō obr. Nā dic decretalis Paschalis. Nouū genus exactiōis est vt clerici a clericis decīas exigant. cuz nusq; in lege dñi hoc legamus. Itē Nūe 18°. dr. Filiis leui dedi oēs decimas israelis Si ḡ cis debēt decime: ꝑ⁹ lege ōi nō tenēt ad decimā. Coīi. dicit canon ꝺcilii Cabilon. Ecclesie antiquit⁹ ꝺstitute: nec ꝺcimis nec vlla possessione ꝓuent. Si ḡ clerici vl ꝑ successionē patrimonii. vel ꝑ acquisitōez emptione vel donatione obtineāt ꝑdia q̄ tenebant ecclīs ad decimā anteq; ad possessionē eo⁹ ꝓuenirent: tenebūt de illis ꝑdiis dare ꝺcimā. Itē maioris pfectionis tenēt eē leute euāgelici q̄ leuite legis veteris: ꝟ leuite legis veteris tenebant dare ꝺcimas de ꝺcimis acceptis ipis sacerdotibus: sicut dicit Iero⁹. sup Ezec. ⁊ habetur Nūe. 18°. ḡ multo fortius leute euangelici

Ad° clerici aut possident res titulo ecclesie: aut titulo patrimonii seu donationis: vel emptionis. Dicendū ḡ ꝙ de bis q̄ possident titulo ecclesie nō tenēt: qa rōne ministerii quo defuiunt ecclesie: ꝓcipiūt etiam ꝺcimas a laycis. vnde res illas quas possident titulo ecclesie nō tenentur decimare iure codē. etiā hoc mō ītelligit decretalis Paschalis. ⁊ etiā ipa lex de decimis dādis ⁊ etiā canō paschalis a clericis coīter viuētibus nulla rō sinit vt quelibet psone ꝺcimas accipiāt de laboribus seu nutrimētis ꝑ ꝓpriis. ⁊ ītelligūt viuētes coīter nō solum regulares: ꝟ etiā canonici seculares: qui accipiūt de rebus ecclesie: que sūt coēs stipēdiū: ⁊ de illis dicūt iurispiti: ꝙ nō debent ꝺcimas dare nisi eēt ꝺsuetudo ꝙ de bis in morte testari ꝓnt: ⁊ tē dñt ꝙ tenēt dare ꝺcīas ꝺ ꝑdiis ecclesie sicut de ꝓpriis. De rebus ℞o ꝑdialibus patrimonialib⁹ vel acq sitis dicūt quidā: ꝙ tenēt dare decimā illi ecclesie cui dēbat anteq; ad ipos possessio ꝓueniret indistincte. Alii ℞o distinguunt ꝙ aut defuiunt illi ecclesie cui debent ille ꝺcime: aut nō. si deseruiūt illi ecclesie dñt ꝙ nō tenēt: si nō deseruiūt tenēt. Et ꝟ⁹ ꝟ intelligunt predictos canones. Ad illud vero quod obr de maiori ꝑfectione leuitarū euāgelii q̄z veteris legis. Dicēd ꝙ ꝺcie sūt dande ꝟ⁹ determinatōz ecclesie. Determinat aūt ecclesia ꝓceptionē decima⁹ per indistinctionē q̄⁹ ad sacerdotes ⁊ leuitas ita ꝙ non sepat ius sacerdotale a leuitico ꝓp qō nō tenēt leuite ad decimas dandas sacerdotib⁹ nisi ꝟ⁹ distinctionē ꝓdictam qō iam ampli⁹ ꝺclarabit. Itē querit an religiosi tenēt ad solutionē ꝺcima⁹: quod ꝓbat. Nā ꝟ⁹ canonē ꝺcilii Magōtien. 16ª q. 1. Nulli licz ꝺcimationū ꝓuentū a ꝓri ecclesia: cui assignat⁹ fuerat abstrahere. Cū ḡ ꝺcime baptismalib⁹ ecclesiis dande sint sicut dic canon Leonis. ḡ monachi ⁊ religiosi aliis ex ꝓpriis ꝑdiis ꝺcimas dare tenē tur. Itē obr sicut ꝓus. Religiosi veteris testamēti tenebāt ad ꝺcimas. Luc. 18. Decimas do oīum que possideo dicit phariseus

Itē Mat. 23°. Ue vobis pharisei qui decimatis mētā ⁊ anetū: ⁊ hoc oportuit facē Ergo multo magis religiosi noui testi tenēt ad ꝺcimā. Coīi. Canon ꝺcilii Magō tien. 16ª. q. 1ª. Decreuit sacer iste ꝺuēt⁹ vt epi ⁊ abbates ō agris ⁊ vineis que ad v su suū ⁊ frat⁹ hñt stipendiū ad ecclesias suas ꝺcimas deferri faciāt. Itē canō pascalis a monachis seu clericis coīt viuētib⁹ nulla rō sinit: vt epi aut ꝓne quelibz de laboribus⁹ seu nutrimētis suis ꝓpriis ꝺcīas extorqueē dēant. Ex quib⁹ relinquit ꝙ non tenēt ad decimā. Ad hoc rñdet ꝙ ꝓuilegio sedis apostolice nō tenēt religiosi ad ꝺcimas aliquas ꝓsoluēdas. vñ distinguit īter religiosos: qa monachi albi tēplarii ⁊ hospitalarii: ierosolimitani: nō tenēt dare ꝺcimas ō possessionibus suis quas ꝓpriis manibus vel sumptib⁹ excolūt: secus est si tradūt terras excolēdas ad firmā. sicut dicit decretalis Alex. 3. eī de ꝺci. Licz ō benignitate sedis apostolice sit nobis indultū vt de laboribus⁹ quos ꝓpriis manib⁹ vel sūptib⁹ colitis nemini ꝺcīas soluē teneamur ꝓpter hoc tñ nō est licitū ꝺcimas ō terris vestris subtrahere: quas aliis traditis ex colēdas. Monachi ℞o nigri. canonici regulares. ⁊ alii religiosi: tenēt dare decimas ō oībus possessionib⁹ suis: exceptis nonalib⁹ ortis: nutrimētis aīalium suo⁹⁷: vt dic decretal Alex. 3. Indulsit Adrian⁹ monachis nigris ceterisq; religiosis vt de nonalib⁹ que ꝓpriis manib⁹ vel sūptibus excolunt ⁊ de nutrimētis aīaliuz suo⁹⁷ de ort⁹ suis ꝺcimas nō ꝓsoluant. q̄re bi q̄b⁹ ꝟ indultuz

est hac occasione ōcimas ꝺ aliis reb⁹ eccle sie sue nō pñt sꝺtrahē: vl sibi ad aliqd vl teri⁹ vēdicare. Adhuc tñ distinguēdus ē ꝙ illud quod dictū ē de monachis albis tēplariis: ⁊ hospitalariis: ītelligēdū est de possessionib⁹ quas hēbant añ gñale ꝯcilū de illis eī q̄ postea gratis sunt collate sibi vl quas ipi emerūt: etiā si illas ꝓpriis ma nib⁹ vl sūptibus excolūt tenēt soluere de cimas ecclesiis: quib⁹ rōe p̄dictꝰ antea sol uebant. sic dicit decretal Inno. 3. in cōcilio gñali. Decreuimus vt de alienis terris ⁊ amodo acgrendis etiā si eas manib⁹ ꝓpriis ac sūptibus excolūt decimas psoluāt eccle siis quib⁹ rōne p̄dictꝰ antea soluebant nisi cū ipis eccl'iis al'r uxerīt ꝯponēdū. Sꝫ obr in cōtrariū. Quia anteq̄ dns papa cle ricis ⁊ religiosis psonis dedisset priuilegiū de nō soluēdis ōcimis: vt dictū est de ter ris quas ipi excolūt: ipi tenebāt dare deci mas ex lege ōi. Sꝫ cōr legem ōi nō potuit dns papa dispensare. ḡ adhuc tenēt de ill ōcimas dare. Rꝰ Preceptū de decimis iudiciale fuit. ⁊ iō de illis potuit eccl'ia or dinare qui quas ōcimas dēant recipe ⁊ q̄ soluē. ⁊ iō bñ dns papa potuit cū religios⁹ ⁊ clericis dispensare: vt nō dēant ōcimas soluere: maxīe cū leuitici ordis religiosi cē seant. sicut ⁊ de aliis iudicialib⁹ pōt eccle sia īmutare rōne necessitat⁹: vel vtilitatis

Nōndū tñ est ꝙ oīa hec priuilegia ō ōci mis nō ꝺandis: nō defendūt in q̄busdam casib⁹. Unus ca⁹ est cum pactione vel cōi actiōe tenēt ad eas soluēdas. sicut dīc de cretalis Adriani eī de deci. ⁊ p̄mi. ex mul tiplici ꝛc. Alius ca⁹ est cū prochialis eccle sia in c⁹ prochia sita sūt p̄dia enormit ledi tur. Tertiꝰ est cū eas soluēdo renūciant tacite priuilegio fm iura.

Onsequenter que rit de ēptione ⁊ redēptione ōcimarꝫ Querūt ḡ tria. Prīo vtrꝫ possint emi. Scō vtrꝫ possint r̄dimi. Tertio vtrꝫ possint sꝫ pignore recipi.

Ad primum sic obr. Altare ⁊ decimas per pecuniā dare ⁊ spm sc̄z vēdē symoniacā hē sim cē nullus fideliū ignorat: dicit canon Paschalis. i. q. 3ª. ḡ nullo⁹ pñt vendi vl emi nisi symoniace. Cōn. Jus p̄cipiendi ōcias tpale ⁊ mīsitoriū est: ⁊ est dos ecclesie car nalis. ḡ est p̄ciabile. ḡ ponē īpm sꝫ p̄cio nō est pccm. ḡ lz emere ōcimas. Si dicat ꝙ nō lz: quia q̄uis ius p̄cipiēdi decimas non sit spūale: est tñ annexum spūali. Cōr. Sil'r ius p̄cipiēdi reddit⁹ in hac villa est ānexū spūali. ga sicut ecclesia hz ius p̄cipiēdi deci mas in hac villa: ita ⁊ alios reddit⁹. ḡ qua rōne nō lz emere ōcimas: ga sūt de possessi onib⁹ ecclesie. ita nec licz emē villas eccl'ie q̄ō falsū est. So. decima dr ius p̄cipiēdi decima etiā dr ipe fruct⁹. Primo nō pōt emi. scōo pōt. Jus enī p̄cipiēdi ōcimas an nexū est spūali nāli ordinatione ⁊ diuina. Nālis ordīatio est vt qui seminat spūalia metant carnalia. hec enī est rō dati ⁊ acce pti. de qua log. apls ad Phi. vltō. Et hec est equalitas mane: vt qui plus colligit nō magis nec q̄ minus colligit minus habeat Layci enī qui plus colligēt de tpalibus de bēt dare clericis qui minus colligūt vt sit equalitas ⁊ possint vacare legi ōi que va catio spūalis est. Ad pm ḡ dō. q̄ sic cor pus hōis ī p̄ciabile est: ga ē adiūctū anime rōnali que ē impreciabilis: ita ōcima ē imp ciabilis: ga est adiūcta officio ⁊ ministerio spūali. Ad 2m dō. q̄ dns ordinauit vt p carnalib⁹ que debēt seminātibus spūalia darent decīe. vñ p̄z q̄ ius decimarꝫ ānexū est spūali nāli ordinatōe ⁊ diuina. Alii ār reddit⁹ sūt ānexi spūali ex accidēti. Et pp hoc nō est simile.

Secundo queritur

vtrꝫ ōcime possint licite a laycis redimi. Nā dicit Inno. ex de symonia. ecclesia. sic nō potuit emi: ita nec redimi. Si ḡ decime nō pñt sine piculo symonie emi. ḡ nec redi mi. Itē canon ꝯcilii Magūtien. 16ª. q. 7ª Decimas quas popul⁹ dare nō vult nisi q̄ libz munē ab eo redimāt ab epis ꝓhiben ō est ne fiat. Ex quo relinquit ꝙ nō pñt lici te r̄dimi. Cōn. Quilz pōt redimē ius suū ḡ si ius decimarꝫ ptinet ad clericos nō ad laycos licite pñt decimas clerici a laycis re dimere. Rꝰ circa hoc sūt diuerse opīoes Nā quidā dicūt ꝙ nō licz alicui ius suum spirituale r̄dimere: sicut nec emere: ⁊ ꝙ dr ꝙ lz cuilibz redimē ius suū. intelligitur de iure nō spūali. vñ ita ītelligūt p̄dictam ca nonē. phibēdū est epis ne fiat ab eis. supple vt redimāt. vñ dīc decretal Lucii. de quo dā canonice electo a maiori parte capituli

paucis sibi ꝺtradicētib⁹:qui ad sedandaz turbationē pecuniā dedit q incurrit labē symonie:ꝛ tñ videbaf dedisse pecuniā vt redimēt ius suū. Alii ꝺo dicūt q pōt qs redimere vexationē suā:ꝛ detrimentū qđ bz circa ius spūale.vnđ ꝺcilio Urbani pape.i.q.3ª.dicit q monachi possideant decimas sibi iuste collatas: quas tñ ab epīs redimere pecunia ꝺpellebāt. ꝛ arg⁹ habēt ad ꝺ ex auctoritate Augl.q vī q aliqs potest emere iustū iudiciū qñ iudex nō vult ei sine pecunia iuste iudicare.vñ Aug⁹ad Macedoniū. Ille solet male sibi ablatā pecuniā repetē q iustū iudiciuz emit. qm venale esse nō debuit:ꝛ ſ⁹ hoc exponūt ipsi canonē ꝓdictū. Decimas quas ppl's ñ vult dare ze. phibendū est ne fiat.supple phibē dū est laycis ab epīs ne hoc faciāt.hoc ē ne aliquid accipiēt p redemptione decimaz a clericis:ſ⁹ hoc dicūt q pōt redimi decima.cum.ſ. redimēs sit vel credit nullum ius hre detentorē:ꝛ tñ dicūt q pōt repetē qđ dat p redēptione de iure. Alii ꝺo tenēt viā mediā dicētes:q ex pacto ptiū hoc est clerici ꝛ layci nō pñt redimi decime:sic nec aliqua spūalia vel spūalibus annexa:ſ auctoritate epī ad c⁹ dispositionē spectāt decime:pōt fieri vt ecclesia vel cleric⁹ recipiet ꝺcimā ꝛ det layco aliquā pecuniam ꝛ hoc dicūt ꝛ decretalē Urbani qui dic q ꝺmutationes pbendaz de iure fieri nō pñt pactione pmissa que circa spūalia vl annexa spūalibus labez sēp ꝺtinet symonie. Si aūt epūs cām inspexerit necessariā licite poterit de vno loco ad aliū trāsferre pſōs Silī mō dicūt q auctoritate epī; mō ꝓdicto pñt clerici redimere ꝺcimas. Illum ꝺo canonē Urbani.i.q.3ª. de monachis redimētib⁹ ab epīs ꝺcimas ītelligūt: q mōchi nō dabāt pecuniā:vt nouū ins decimaruz acquirerent sed vt iā acquisitū retinerēt pacifice.

Tertio queritur de

pignoratione decimaz.ꝛ dī coīter q pñt clerici eas recipere sō pignore a laycis.sic ꝛ quālibz alia possessionē quā laycus detinet violēter:ꝛ iniuste.nec tenef in talibus fruct⁹ ꝺputare in sortē.dū tñ nō ptineant bi⁹ decime ad alienas ecclesias. quia tunc ꝓhibitū est p decretalē Grego.q nō recipiant a laycis ex de deci. Interdicim⁹ pſonis ecclesiasticis vniuersis:vt decimas detentas a laycis ad alienas ecclesias ptinentes in pignus recipe ab eisdem laycis nō psumāt. Sz obr ga in ꝓdicto cāu clericus accipit illos fruct⁹ p̄ter sortē ex vi mutui. cū g vsura sit acceptō rei alic⁹ ex vi mutui:pt sortē.ꝓdictus ꝺtract⁹ erat vsurari⁹. Cō tra. Illi fruct⁹ erāt ecclesie:ꝛ ecclesia dedit ei:supponaf B.g nō peccat accipiēdo illos fruct⁹.g nō est vsurarius ꝺtract⁹. Nō concedim⁹ hac rōe:nec valet argumētatio. Accipit aliquid p̄ter sortē ex vi mutui vel pignoris.g est vsurarius: nisi addaf aliquid alienū. Ille ꝺo nō accipit aliqd alienū:imo suū:quia sibi datū est ab ecclesia seu plato qui dare poterat. Itē ad maiorē euidentiā ponūf ca⁹ in mutuo. Donatur q aliqs laycus bēat ī aliquo territorio.40. modios de redditib⁹.20.de decima:ꝛ.20. de censu ꝛ ꝺtrahit mutuū cum aliquo clerico: g dat ei mutuū centū libras vt bēat quolz anno decē modios in illis rēdditib⁹. Querif vtz ille ꝺtract⁹ sit vsurarius. ꝓbaf q nō.quia liceret clerico illi quolibz āno pcipere totā decimā.ſ.20.modios. g multo forti⁹ decem modios. Sz ꝺtra. Accidat sterilitas tra ita q in territorio illo in quo solēt esse.40. modii nō sint ibi nisi.12. Iste clericus accipit de illis duodecī decē. ꝛ nō lūt in decima nisi sex.g quatuor accipit de cēsu. g aliquid accipit de alieno p̄ter sortē ex vi mutui. Sꝺ.dđ.q si clericus fecit ꝺtractum suum hoc mō ꝛ hac intentiōe vt quicquid ꝺtingat bēat de redditib⁹ illis decē modios:vsurari⁹ fuit ille ꝺtract⁹.si ꝺo hac intētione vt de ꝺcima bēat decē modios si ibi sint nō est vsurarius.

Ostea queritur

de pmitiis. Est aūt pmitia ꝓmaps frugū vel fetuū dño offerenda. Que rūf aūt duo. Dicio vtz pmitie sint in pcepto. Secundo quanta dēat esse.

Ad primum

sit obr. Exo.22° decimas tuas ꝛ pmitias nō tardabis offerre. ergo qua rōe decime sunt in pcepto ꝛ primitie. Item Exo.23. Primitias frugū terre tue deferes in domū dñi di tui. Itē.12°. Exo. Sanctifica mihi ouē pmogenitū.ꝛ subdif quicqd pmicii est in pecorib⁹ tuis sanctificab dño Itē Eze.vltio. Erūt leuite ꝛ sacerdotib⁹

pmitie de pmitiis terre scm sactoꝝ. Itē Mal.iij°. in quo ofigim⁹ te vos ofigitis in decimis ⁊ ī pmitiis: ⁊ ī penuria vos male dicti estis Itē canō Greg.io⁹.cā.q.7.opoꝛ tet decimas ⁊ pmitias qs iure sacerdotum esse sancim⁹ ab oī populo accipe. Itē ca nō Alex.di.xz.decime ⁊ pmitie seu oblatio nes viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ ecclesie di fideliter reddant a laycis quas q retīuerīt ab eccle sie scē coīoe sepēk. Itē Inno.eē de dci. De⁹ī signū vlis dñii decias sibi rddi pce pit:suas eē decimas ⁊ pmitias asseuerans Ex his g manifeste relinquit:q pmitie sē in pcepto.qō quidā absolute ocedūt. Cō tra Exo.ij°.Cū lex pmogenitoꝝ dat.sbdit erit qi signū in manu tua.Si g eadē est rō legis pmogenitoꝝ ⁊ pmitiaꝝ. lex pmitia rū in signū est.g pceptū de pmitiis fuit ce rimoniale.ergo tpe gre nō est seruandum quēadmodō nec alia pcepta significatiua.

Fuerūt alii qui dixerūt:q pceptū de primi tiis mozale est.nec cessauit : ꝑ remanet am pliatū in oblationib⁹ cottidianis que fiūt ecclesie. Coī.Pari rōe posset dici q pce ptū de decīs remanet ampliatū.cū oblatio nes ⁊ reddit⁹ quos mō hīt ecclesie sint ma iozes q decime legis veteris.g in illis red ditibus quos accipiūt ecclesie seruaret pce ptū de decīs sicut dr seruari pceptum de pmitiis in oblationib⁹:qō falsū est. Itez de iure nāli simplr est: q honozand⁹ ē de⁹ de ppria sba ⁊ ante oīa.sed in exhibitione pmitiaꝝ ꝑ se nō aliud oī dif q honoz dī de ppria sba ante alia.g pceptū de pmitiis ꝑ forma pcepti simplr est de iure nāli. p ceptū xo de decīs ppter taxationē ptis de cime nō est de iure nāli simplr:quo ad foz mā taxationis. g pceptū de pmitiis ꝑ foz mā pcepti poti⁹ est seruandū q pceptū de dcimis:cū ea que sūt iuris nālis simplr ma neāt īmutabilia ⁊ vno⁹ semp ab oībus sint obseruanda. R° pceptū de pmitiis ⁊ pce ptū de decīs:q ad sbam pcepti sūt iuris nālis simplr ⁊ sba pcepti est vt honozetur de⁹ de ppria sba.sic dr.iij°.puer.Et sustente tur mīster ei⁹. sicut dr Mal.iij°.⁊ ꝑ ꝺ ma net sālter īmutatū q tū xo ad determīa tionē pcepti fuit pceptū iudiciale p legem ⁊ etiā pceptū figurale p inspirationē. Cū enī ex lege nāli hēt sicut mozale simplr q honozaret de⁹:⁊ sustētet mīster ei⁹. nō tn determinatū esset quo ozdīe vel in quota pte necessaria fuit determinatio p legis da te iudiciū. Determinatū est g q ozdīe in p mitiis:⁊ in quota pte in decīs sequēdo in stinctū rōis ⁊ nāe sicut sup dictū est:⁊ sic factū est iudiciale pceptū. Itē cum p cul pā originalē sentiret se posteritas Ade eie ctā de paradiso in qua mansisset si nō fuiss peccatū. In paradiso aūt duo sūt. Unū ē ob tinere hereditatē celestē qō est ppriū pmo genitoꝝ.⁊ ꝺ ē p opatiōz ad deū. Aliō obti nere societatē āgeloꝝ ⁊ hoc respcū ociuiū p inspirationē ostensū est hōi. q nā hūana erat repabilis quo ad vtrūq;.s. quo ad pri mogenitorā:seu obtinēdā hereditatē cele stē:⁊ quo ad obtinēdā societatē angelicam Inde est q īclinata est rō hōis ⁊ nā ad hoc vt faceret ea que eēnt signa b⁹ repationis faciēde.facta est igit a pncipio significatō rstituēde pmogenīture seu hereditatis:⁊ hoc p oblationē pmitiaꝝ ⁊ pmogenitoꝝ ī Abel. Scōo xo facta est significatio resti tuēde angelice societatis in oblatione dci maꝝ p Habraā. Pō eī erat dragma decīa pdita:sicut dicit dns Luc.ix°.vñ dic Aug⁹ Redde decimā do.alr nō deduceris ad de cimā angeloꝝ. Oretēa cū ex lege nāli te nēt hō q honozād⁹ est de⁹ de ppria sba te nēt ec q honozād⁹ sit vt actoz ⁊ pncipiuꝫ ⁊ honozādus vt ofuatoz ⁊ finis. ex īspira tione cū rōe in oblatione pmitiaꝝ signifi cauit honozādū deū sicut pncipiū ⁊ aucto rem bonoꝝ. In oblatione xo dcimaꝝ sicut ofuatorē ⁊ finē bonoꝝ sicut dicit Isidoz⁹ sup illud Exo.zz. Decimas pmitias ꝛc.⁊ ist duabus de cāis vltīo assignatis factū est pceptū de decimis ⁊ pmitiis pceptū figu rale. Rñdeō igit de pmitiis:sicut re sponsū est de dcimis q ꝑ sba ⁊ indeter minationē est pceptū mozale ⁊ sp seruandu ꝑ xo determinationē ozdīs pceptū de pri mitiis simplr iudiciale ē:vel figurale: q ad tps ante incarnationē quēadmodō alio pceptū de decīs qtū ad taxationē talis pti Illa g rōe qua figurale ē ñ manet tpe qre sed in illa rōe qua iudiciale est. Judicialia aūt pcepta cū instituta sint ppter vtilita tē publicā.relicta sūt ptāti ecclesie vt ꝑ eius arbitriū vel fuēt vel determinentur vel etiā mutent ꝑ qō expedit cōi vtilita ti.sicut g dictū est de decīs q ante legem quo ad taxationē talis ptis erāt in ocilto adueniēte lege in pcepto.tpe xo gre qtuꝫ

ad aliquid sunt in ꝯcilio: q̄ꝫ ad aliquid in p̄cepto: vt supꝰ ostēsū est: ita ⁊ de p̄mitiis dō est. Soluit g̃ p̄cedēs qō vt dicat q̄ solutio p̄mittaꝫ fª determinatōz ecclesie ē in p̄cepto tpe moderno: ōtermīat autem vt fª ꝯsuetudinē approbatā soluāt p̄mitie ⁊ fª legē diuinā vbi ꝯsuetudo ē soluē p̄mitias. Pretēa vbi indigētia mīstroꝫ dī é: quibꝰ fª legē debet sustētatio. soluen de sunt p̄mitie. dico fª formā p̄cepti si ab eccl'ia r̄granť. Datz g̃ rn̄sio ad p̄dictas auctoritates quibꝰ ostēdit q̄ p̄mitie sūt in p̄cepto. Sili mō pz rn̄sio ad scām qō obiciebať q̄ p̄mitie erāt ī signū. Erāt.n. p̄mitie ī sigª: vnoꝰ. alioꝰ ñ. fª q̄ erāt ī sigª erāt in signū rei future. s. repande p̄mogēiture ⁊ celestis hereditatis. erāt et iā iudeis ī signū rei p̄terite. s. beneficii liberationis ab egypto p̄ ītersectionē p̄mogenitoꝫ egypti saluatis p̄mogenitis israelis. Erāt etiaz in signū rei faciēde: vt. s. initiū nostroꝫ opuz dō auctori tribuam⁹. Bz quo ad has rōnes significatōis nō manet p̄ceptū de p̄mitiis sed manet quo ad aliā rōz: ⁊ īmutabiliter fª rōz moralē ⁊ ī determinatā. ⁊ mutabiliť fª rōz iudicialē determinatā. qa arbitrio ecclesie relinquitur. Ad vltimū vero q̄ dicit q̄ p̄ceptū de p̄mitiis fª determinationē p̄cepti ē de iure nāli: quia de iure nāli est q̄ honorēť deꝰ ante oīa. dō. q̄ nō seq tur. Nā ⁊ de iure nāli ante oīa honorādus est deꝰ in quolz ordine distributionis sbe vt sicut in p̄micia ⁊ ita in vltīa ⁊ media

Secundo queritur quāta dēat esse p̄mitia. Ad qō nō. q̄ non īuenit exp̄ssū in libris Moysi. dicit tn Jero Maioꝫ traditione introductū est. qui plurimū q̄dragesimā ptez dabāt sacerdotibꝰ qui minimū sexagesimā īter q̄dragīta ⁊ sexaginta licebat offerre qōcūq̄ voluisset ⁊ hoc in aridis ⁊ liquidis. In fetibꝰ aūt p̄mogenitū dabať. Standū est aūt ꝯsuetudini: vt quelz ecclesia fuet ꝯsuetudinē suā si hz. Si non hz recurret ad ꝯsuedinē vicinaꝫ ecclesiaꝫ. si īuenier ibi diuersas ꝯsuetudines illā ꝯsequať que magis tendit ad mediocritatē: vel que a plurib⁹ obſuatur Si tñ ecclesia eēt tenuis: nec haberet sacerdos vñ posset sustentari. satis tūc diceres illā ꝯsuetu pinē eligendā que amplꝰ soluit vel saltem mediam inter illas.

Restat inquirere de oblationibꝰ. Pretermissis autē generibꝰ oblationū legaliū de quibꝰ infra queres. Quāli ſmone querūť ista. Dzimo vtz oblationes sint in p̄cepto tpe gr̃e z'cui sit danda oblatio. Tertio a q̄re cipiēda sit oblatio. sed de hoc supꝰ qōe ō legibus iudicialibꝰ circa psonas infames. Et itez supꝰ qōe de decimis. vtz de iniuste acq̄sitis posset dari decima.

Circa primum sic obiciť Exod. zꝫ° Nō apparebis in ꝯspectu meo vacuus. sr̃ quē locū dicit canon Grego. Dis xp̃ianꝰ p curet ad missaꝫ solēnia aliqd dō offerre: ⁊ reducere ad memoriā q̄ deꝰ p Moysen dixit. Nō apparebis in ꝯspectu meo vacuus Itē eccle. zꝫ°. Nō apparebis in cōspectu meo vacuus. hec eni ppter mādata dī fiūt ⁊ sbdit īmediate. Oblatio iusti īpinguat altare. Itē Anastasi⁹. ixª. q. iª. Statuim⁹ vt si quis oblatiōes ecclesie vel decimas q̄s ppls dare vz tenere ꝯtenderit: colone p̄ue tur. Ex his manifeste relinquiť q̄ oblatōes sint in p̄cepto. Itē dic canon Tartag. cōcilii. izª. q. z. Qui oblationes defūctoꝫ: aut negāt ecclesiis: aut difficulť reddūt tanq̄ necatores egentiū exeꝯcentť. Cōtra. In euāgelio oblationis exhibitio nō ponit p modū p̄cepti: ſ solū p modū ꝯsilii. cum dr Mat. zꝰ. Si offers munus tuū ad altare ⁊c. fª quē modū ꝑponūť alia ꝯsilia. Matth. ixº Si vis pfectꝰ esse vade ⁊c. g̃ lex euāgelii indicat oblationes dādas p cōsiliū: nō p p̄cepto. Itē de oblationibꝰ nō est dictum in euāgelio quēadmoꝺ ⁊ de decimis oportuit ista facere Mat. zꝫ. Itē si dicať iux canonē Grego. qō est p̄ceptū ex lege veteri Exo zꝫ°. Nō apparebis in ꝯspcū meo vacuus. g̃ pari rōe p̄ceptū erit tribus vicibꝰ p singulos ānos festa celebrare. solēnitatē azimoꝫ ⁊ pētecostes: ⁊ scenophegie iux eandē legē ītra quā p̄dictū p̄ceptū ꝯcludiť. ita enī cui dr tribꝰ vicibꝰ festa celebrabitis solēnitatē azimoꝫ ⁊c. ⁊ sbdiť. Nō apparebis ī ꝯspcū meo vacuus. ⁊ solēnitatē mēs p̄mitiuoꝫ hoc est pētecostē solēnitatē: quoꝝ in exitu ānī. hoc est scenophegiā. si g̃ observare ista fª ritū legis nō tēmur tpe gr̃e: qa b̄ eēt in dampare. g̃ nō tenemur ad illud qō ꝯcludiť Nō apparebis ī ꝯspcū meo vacuus. Rª

coiter distinguūt tres spēs oblationū ſm
ꝯsuetudinē ecclesie. vna ē alic⁹ rei donatio
gratis facta ītervīuos dō vel ecclesie.alia
est alicui⁹ rei donatio deo vel ecclesie fcā
causa mortis. Tertia est cottidiana ⁊ vsu
alis quam faciūt fideles ad altare seu ma
nū sacerdot⁹. Dicūt aūt iurispiti: q̄ in p̄ⁿ ⁊
scōa spē:oblationes necessario sūt soluēde
deo vt qui nō soluerūt vēant coīone p̄uari
ſᵐ qō dicit canon Alex.di.xz. Oblatōes vi
uoꝝ ⁊ mortuoꝝ ecclesie dei fidelit reddāt
a laycis quas qui retinuerit a scē ecclesie
coīone sepet. ⁊ itē canon ꝯcilii Carensis
i.q.z. Qui oblationes defūctoꝝ retinent
⁊ ecclesie tradere morant vt infideles sūt
ab ecclesia abiciendi. Quas g̃ oblationes di
cūt necessario soluēdas:ga iste sūt ex dono
mere prīētes ad ꝓprietatē ecclesie:⁊ ideo
sacrileg⁹ erit g ista nō reddit. In tertia
⁊o spē oblationū diuersificāt opīones. Nā
quidā dicūt q̄ oblationes cottidiane sunt
in p̄cepto ⁊ necessario soluende ſᵐ qō dic
canon Greg. Dīs xp̄ianus zc. vt sup̄. Alii
⁊o dicūt cottidianas oblationes volūtarias
esse ⁊ in ꝯsilio. Canonē ⁊o Greg. intelli
gūt de oblatione ītrioꝝ:vel bonoꝝ opeꝝ
Silr illud qō dr̄ in Exo.zz⁰. ⁊ in ecclesia
stico.zſ⁰. Nō apparebis zc.si intelligat in p̄
cepto.vel intelligūt illud eē dictū p modū
ꝯsilii ñ p̄cepti. Alios ⁊o canones ītelligūt
de oblationib⁹ aliis de quib⁹ sup̄ dictū est.

Sz obr̄. Naz qō de oblatione soluēda po
test duob⁹ modis intelligi. aut de oblatōe
fcā:aut de oblatione fienda. De oblatione
iā fcā ecclesie quocūq̄ mō nullus dubitabit
gn necessario si bēat sit soluēda: ga sicut
dicit canon. Ecclesiā fraudare sacrilegium
est. De oblatione ⁊o fienda nullus sil'r dicz
q̄ in ꝑma spē vel scōa necessario sit soluē
da cū pure sint volūtarie anteq̄ fiant. De
oblatione ⁊o cottidiana cū dicāt canones
q̄ fiat.dr̄ magis dō ᵐ q̄ necessario eēt sol
uēda. ꝓterea p̄dicta distinctio nulla est.
Dicendū igit q̄ oblatio fiēda in ꝑma ⁊ zª
spē nō est in p̄cepto:ſ ī ꝯsilio. Sz post q̄ fcā
est solutio est in precepto. Oblatio ⁊o in zª
spē:aliq̄ est in p̄cepto.aliq̄ in ꝯsilio. In p̄
cepto ſᵐ ꝯsuetudinē approbatā.vel si indi
get mīster dei vt de decimis ⁊ ꝑmitiis di
cū est. In hoc tñ ꝯcordat q̄ si eēt paup sa
cerdos:nec bēret vñ sustentaret posset eis
strahere diuina officia subtractis oblatio
nibus.ga nēo cogit vt dicit apl's suis stipē
diis militare.i.Cor.9⁰. Itē dicūt q̄ si cō
suetudine solēt prochiani in certis ⁊ preci
puis festis aligbus annalib⁹ offerre.possūt
cogi ad ꝯsuetudinē tenendā. Sed ⁊tra
sexta synod⁹.i.q.i. Nullus qui sacra coīoez
dispensat a pcipiēte gratiā aliquid exigat
⁊ sē dit. Si ⁊o aliquid exegerit deponatur
sicut imitator symoniace fraudis. Item
canon Gelasii ibidē. Nō gratis accepimus
gratis dare mandamur. Math.x⁰. Et iō sa
cerdotes nihil p̄sus ī baptizādis exigere
molianr̄. Ex quibus vr̄ relīqui q̄ sacerdos
nō pōt oblatōes exigere:nec diuina eis sb
trahere si nollēt oblationes dare. Si ⁊o di
ceret q̄ ſᵐ ꝯsuetudinē possent oblationes
exigē ⁊ diuina sbtrahere. Coīi. Decretal'
Alex.z.ex̄ de symo. Pro sepultura crismati
⁊ olei pceptione.nulla p̄cii exactio attēteť
nec sb obtentu cuiuscūq̄ ꝯsuetudinis rea
tū suū quisq̄ tueat: ga diuturnitas tpis
nō minuit pecm̄:ſ auget. Itē decretalis
ꝯcilii lateran̄. Horribile nimis est vt p sa
cramētis aliquid requirat. Putant autem
plēs ⁊ hoc licere q̄ legē mortis de longa in
ualuisse ꝯsuetudine arbitrāt nō attendē
tes q̄ tanto grauiora sūt crimina. q̄to dir
tius infelicē animā tenuerīt alligata. g̃ cō
suetudo nullo⁹ faciet vt p sbtractiōz sacra
mētoꝝ coganr̄ layci ad oblationes sine pi
culo symonie. ꝓterea dō. q̄ sacerdos non
poterit sbtrahere diuina.tñ ad ꝰfuandas
pias ꝯsuetudines circa oblationes possūt
cogi layci nō p sacerdotē sbtractione sacra
mēti:ſ p eūm loci ſᵐ decretalē Inno.z.ext̄
ō symo. Sup his prauas exactiones fieri p
hibeamus:⁊ pias ꝯsuetudines p̄cipim⁹ ob
ſuari statuētes:vt libere ꝯferant sacra. ſ
p eūm loci.veritate cognita ꝯpescant qui
malitiose laudabilē ꝯsuetudinez nituntur
immutare.

Postea quer̄itur cui dā da sit oblatio.vtrum solum sacerdotibus qui hñt curas aīaꝝ debeāt dari oblatioēs qō manifeste habet ex lege ℣ e.is. Dīs ob latio ⁊ sacrificiū. ⁊ quicqd p pecō aut veli cto reddit mihi erit Aaron ⁊ filioꝝ suoꝝ

Itē Iero. ad Namasū. Sacerdotes p oī bus orare debēt quoꝝ edas ⁊ oblationes ac cipiūt.qua g̃ frōte p̄sumūt layci oblatiōes quas xp̄iani p peccatis suis offerūt:vel ip̄l

ꝯmedere vel aliis ꝯcedere. Item canon Damasi pape.xx.q.i. Oblationes que infra sanctā eccleſiā offerūt tm̄mō ſacerdotib⁹ qui cottidie dño ſuire vident liceat cōmedere ⁊ hr̄:ga in veteri teſtō phibuit dñs panes ſanctos cōmedē filiis iſrael:niſi tm̄ Aaron ⁊ filiis ei⁹. Itē canon Bonifacii iz⁹.q.z ª.quicqd ſemel fuit dño conſecratum ſanctū ſcō ꝛ erit.⁊ ad ius ptinet ſacerdoti ⁊ eſt ſumptū ex leuitico.c. vltio. Ex his ḡ vr̄ q nec laycis nec aliis q̄ſ ſacerdotib⁹ parochialib⁹ liceat oblationes recipe vel commedere. Coñ. Nos videm⁹ q layci emūt oblationes vt cādelas ⁊ panes qui offerūt in eccleſiis:⁊ hoc de voluntate eccleſie. ḡ p̄nt vti illis candelis⁊ panes cōmedere.

Itē nos videmus q monachi in multis parochiis recipiūt:vel ptem hñt in oblationib⁹.⁊ vr̄ eſſe ctra legē ⁊ canones ſup̄ dictos. So.ſolis ſacerdotib⁹ ſūt oblatiōes offerende ⁊ ꝯminiſtrātib⁹ fideliť diſpēſande.iux illud Apli.i.Cor.9°.Qui in ſacrario opant:que de ſacrario ſūt edūt.⁊ qui altario deſeruiunt:cū altari ptic̄pāt. Ad illō q̄ obr̄ de laycis dō ª⁹. q nō eſt contr̄ canones ſi ip̄i de manu ſacerdotū ea que oblata ſunt recipiāt:⁊ p donationē l emptionem ſed ſi ꝓpria auctoritate vellēt ſibi vſurpare layci ea que oblata ſūt vel etiā ius oblationū ctra diuinā legē ⁊ canones vēdicare:ſacrilegium ꝯmitterent. Ad illud xo q̄ obr̄ de monachis nō eſt ctrariū. Nam aut ſunt coadiutores ſacerdotis miſterio altaris:⁊ iō de altario poſſunt viuere.aut habēt curā ſicut alii parochiales ſacerdotes ⁊ tūc maxīe ſicut dicit Amb⁹. Poſſūt deci mar ꝓmitia ꝛ oblationū iuſta pfrui portione. Iux aplm de altario cui ſeruiunt vite tes vel orāt p populo:ſicut⁊ ſacerdotes q bus p officio oris ſ ª⁹ legē di:vt dicit beatus Iero⁹.Cōferūtur oblationes.

Expedita inquiſitione mꝛoaliū:⁊ iudicialiū pretoꝛ.Cū adiutorio xp̄i ad īquiſitionē cerimonialiū ꝓcedamus. Primo īquirētes gñaliter. Scdo ſpāliter. Generaliť aūt querūt iſta gnq. Primo de ītellectu cerimonialiū. zº de cā ſeu rōne Tertio de numero ⁊ dr̄a. 4° de obſeruātia cerimonialiū que ptinēt ad diſcretionē īmundicia ꝛ. 5° de ritu ſacrificioꝝ 6° de ceſſatione cerimonialiū. Quantū ad ꝑmū querūt duo. Primo vt ꝛ ī cerimonialib⁹ vlr̄ ſit ſenſus ſiue intelligenª lr̄alis. Deīde qualiť in p̄ceptis cerimonialibus ſit intelligentia ſpūalis.

Ponunt aūt quidam q in oīb⁹ cerīonialib⁹ legis ē ītelligª lr̄alis Hoc aūt ꝓbant deducendo ad pla incōueniēcia.ſi ctrariū poneret. Primū inconueniens eſt abuſio ſmonis. Nam ſmo interpretaī eſt.Si ḡ ſmo legiſlatoris nō eēt aī ſui īterpres.ſed magis abſcōditor ⁊ celator.ſi ita eēt:q in ſmone cerimonialiū nulla eſſ⁹ ītelligentia lr̄alis.Relinquit q legiſlator vſus ē ſmōe īordīate:qđ magnū vitiū ē ⁊ īcōueniēs.Scōm inconueniēs eſt:fraus docēne.Nā vbi eſt doctrine ſil'atio:ibi doctrine fraus:⁊ nō ver̄itas.quantū ad hoc:ſ vbi p ſmonē quidā deſignat:⁊ aliud intelligit cui ſimulatio eſt.S ḡ in doctrina cerimonialiū q lr̄aliter ſignificāt nō ītelligit ſil'atio doctrine:erit⁊ fraus. Tertiū inconueniēs eſt. ſtultitia legiſlatoris.qđ eni ingunt ſtultius ſentiri pōt de ꝓpha ſapiētiſſimo ⁊ legiſlatore q̄ ea locutū fuiſſe populo ⁊ fuare mādaſſe que populus nō ītelligeꝛ Ex hoc eī ſequit q legiſlator ipē q̄ barbarus loqueret cū a pplo nō ītelligeret ſ ª⁹ q dicit apls.i.ad Cor.14°. Si neſciero vtutez vocis.ero ei cui⁹ loquar barbar⁹:⁊ is q mihi loquet barbar⁹. Quartū inconueniens eſt culpa latoris.Nā cū eſſ⁹ vux⁊ rector populi iſti dat⁹. qualr̄ ꝑlebat doctoris offīcū ipam legē ad populū ferebat quē docē dēbat⁊ ipam nō exponeret:ſ velaret. hoc enī facere nihil aliud erat q̄ pplm ī errorē inducere. ꝓponē enī lrām mandato ꝛ lr̄alē ītelligētia n hñtez.⁊ b pplo non exponere nihil aliud eſt q̄ ipam in lr̄alē ītelligentiā vbi ipa nō eſt īducē.⁊ hoc eſt facere errare qđ eſt magna cpa doctoris. Quintū inconueniēs eſt omiſſio doctoꝛ ⁊ ꝓbaꝛ.Nā tot⁊ tāti legis doctores ⁊ ꝓphe in illo populo p̄ceſſerūt⁊ in iſto errore⁊ pplm reliq̄rūt.videlz in lr̄ali ītelligēt a cerimonialiū nec de alio ītellectu q̄ de lr̄ali populū monuerūt.Cū ḡ miſſi eſſent a deo ad directionē⁊ inſtructionē populi in hoc p omiſſionē deliquerūt. Itē ſi dicat q talib⁹ p̄ceptī ⁊ ꝓhibitionibus nō locuebat lex illi pplo ſ pplo xp̄iano cui taliū ſpūalis ītelligen-ª

seruabat. Obiciūt p auctoritatē apli ad Ro.3. Scimus qa q̄cūq; lex loquit his qui ī lege sunt loquit. Itē que necessitas erat vt nobis lex spūalē itelligētiā loqueretur cū nō vū essem⁹. Ex his igit ocludūt q̄ modis oībus necesse est cerimoīalia oīa lrālē itelligentiā habuisse. Sz in ptem contrā obr̄. Nā ea que ponūt ad ocludenda incōueniētia nō vident eē incōueniētia: imo ocueniētia doctrine sapie seu legis diuine Nā sicut dicit beat⁹ Dyonisius in ierach. angel. Decētissimū est eloquiis dīna enigmata occultare. ⁊ ī viā multis ponē sacraz sup mundanoz itellectuū ritate. est enī ñ oīs sacer neq; oīum vt eloquia dicūt scīa

Itē beat⁹ Dionysi⁹ in eodē. Valde artificialit sacris poeticis theologia formationi b⁹etiā nō figuratis intellectib⁹ vsa ē nostr intellectū respiciēs. ⁊ eī nō est possibile alr nobis lucē diuinū radiū nisi varietate sacroz velaminū anagogice cirūuelatū Ex quib⁹ manifeste relinquit q̄ incōueniens est fmoni legis diuine enigmatice ⁊ tīsūptiue loqui ñ lrāliter vuplici de causa

Prima est dignitas ritatis diuine: que vz celari hōibus malis. Scōa est ībecillitas itellect⁹ hūani in ꝯprehensione dīnaz deficientis. nō est igit icōueniēs vti fmōe absc̄dito: vel celato in cerimonialib⁹ p̄ceptis. Itē q̄ scōo loco ponūt p incōueniti: videlz q̄ in doctrina aliud lrālirer desi gnet: ⁊ aliud itelligat nō est incōueniens in doctrina: nec ī p̄ceptis sapie diuine: cū ad excitationē: ⁊ exercitiū nostri itellect⁹ talib⁹ rbis in p̄ceptis euāgelicis ipa ritas aliq̄ vsa sit. Mat.5°. Si oculus tu⁹ dexter scādelizat te erue eū. Si dext manus abscī de eā. q̄ nullus dicet ꝑ lrālē significatōz debē accipi. Itē q̄ tertō ponūt p incōueniēti sapientē legislatorē loqui in p̄ceptis enigmatice: ⁊ talib⁹ rbis quib⁹ ppls rudis qō diceret nō intelligeret est contē snīam Salomonis. qua manifeste ostendit q̄ ī rebus ⁊ rōnib⁹ eminētib⁹ ritatis: sapientis est loqui enigmatice: ⁊ talit q̄ ab illis qui sunt rudes ⁊ incapabiles ritatis nō itelligūt sed solū a sapientib⁹ ⁊ p̄ceptibilib⁹ ritatis. Vñ. puer. i. Audiēs sapiēs sapiēr erit: ⁊ intelligens gubernacula possidebit aſadnerter pabolā ⁊ interptationē ei⁹ rba sapiētū ⁊ enigmata eoz. Itē q̄ quarto ponūt p incōueniēti legislatori ꝓponē p̄ce pta nō bñtia intelligētiaz lrālē ⁊ nō exponere ea ppr̄e. incōueniēs ñ est doctrine diuine: nec culpa doctoi. Cū ꝓpter defectuz auditoz ipa dī sapīa hoc est xp̄s. taliter ꝑ est pabolice vocēt: ⁊ loquerē ad turbas sicut pz ex Mat. ijº. vñ ⁊ p⁹ pabolā semīs dixit apl's. Vobis datū est nosse misteriū regni celoz. ceteris aūt in pabolis: ⁊ rō erat defcūs amoris ritatis ꝑ⁹ q̄ ibi exp̄mitur

Itē q̄ quinto ocludūt p incōueniēti q̄ scī ꝓphe ⁊ doctores nō sūt locuti illi ppr̄e nisi de lrāli itelligētia p̄ceptoz manifeste falsū est reuoluēti scripturas. Nā ipe Moyses legislator de spūali intelligētia circūcisionis nō tacuit: cū dixit Deut. x. Circūcidite ꝓputiū cordis vr̄i. ⁊ Jere. 4°. Circūcidimini dño ⁊ auferte p̄pucia cordiū vestroru. ⁊ itez. 9°. Oēs gentes hñt p̄puciuz. oīs aūt domus iuda in circūcisi sunt corde.

Itē nec dauid tacuit ō spūalr ītelligentia sacrificioz cū dixit. Sacrificiū deo spūs ꝯtribulat⁹. ⁊ itez. Elevatio manuū meaz sacrificiū vesptinū. ⁊ itez. Sacrificiū laudis honorificabit me. ⁊ multa talia ⁊ alii ꝓphe sil'r. Itē ad illud qđ dicūt inz apostolū q̄ q̄cūq; lex loquit his qui in lege sūt loquit dō. q̄ vez ē nō tm̄ oīa oībus: imo cū in lege eēnt pfecti ⁊ impfecī: sapiētes ⁊ rudes: digni ⁊ indigni. pfectis. sapiētibus. ⁊ dignis: nota tm̄ eē ōbuit archana ītelligētia ⁊ sblimis cerimonialiū ⁊ figuraliū p̄ceptoz ꝑ⁹ formā apl'i. i. Cor. 2°. Sapīam loquimur īter pfectos. ⁊ sbdit. Sapīam dī loquimur in mīsterio que absc̄dita est: ⁊ postea sbdit. Aīalis aūt hō nō p̄cipit ea que dī sē stultitia enī ē illi ⁊ nō pōt ītelligē. Ideo sbdit in tertio. ⁊ ego fratres nō potui vobis loqui q̄i spūalibus: ꝑ q̄i carnalib⁹. Ex his q̄ manifeste relinquit nō eē necesse in p̄ceptis cerimonialib⁹ legis vl'r eē sensū seu intelligentiā lrālē. Preterea dō⁹ bē ē: q̄ clarius erit ī sequētib⁹: q̄ī aligbus ⁊ pl'ib⁹ p̄ceptorū cerimonialiū p̄ter spūalē intelligentiaz sensus fuit ⁊ rō lrālis. in aliquib⁹ ꝯ⁹ paucis tm̄ rō spūalis: ꝓpter rōnes p̄dictas qō infra manifestabit.

Deinde queritur quaritez in p̄ceptis cerimonialibus sit ītelligentia spūalis. Nā ocueniēt quidā ꝓbauerunt p auctoritates ⁊ rōes ⁊ exēpla in lege quantū ad cerimonialia contineri intelligentiam

spūalē. Legit Deut. 4. Hec ē nostra sapīa ⁊ ītellcūs coꝝ omīb⁹ populis: vt audiētes vniuersa p̄cepta hoc dicāt. en ppl's sapiēs ⁊ intelligēs. Quis. n. ppter lr̄alē ītelligentiā solā legis sapiētē: ⁊ itelligentē censeat populū illū. Dr̄etēa si nihil h̄ret intime ītelligētie lex nō hērz apud eā locū scrutatō. qd ḡ eēt dicē. Btī qui scrutant' in testimonia ei⁹. ⁊ itez. Scrutaboꝛ legē tuā. scrutata enī in aīalibus intestina vel īterioꝛa sūt. Amplī⁹ si nō h̄ret nisi istū exteriozem sensum lex quare Dauid oꝛasset ad dn̄m. Reuela oculos meos ⁊ ꝺsiderabo mirabilia ꝺ lege tua. cui⁹ enī oculi a ꝺo velati sunt vt ista exteriora legis videre nō valeat. Amplius q̄ sūt ista mirabilia de quib⁹ dicebat ꝺsiderabo mirabilia de lege tua. Quid eī admiratōnis habz carnificina sacrificioꝝ: inspectio lepꝛaꝝ ⁊ infinibilis circuit⁹ expiatiōnū. Ampli⁹ mādata iudicia testimonia totaq; suppellex eiusdē: quid inquā h̄nt admirationis'. hec oīa exteri⁹ quid philozofice sbtilitatis qd sapiētialis pfunditatis. Nūquid ppter h ꝺsideranda exteri⁹ vir ppbici spē Dauid q sup senes se intellexisse gloriabat' petebat reuelari oculos suos. Ampli⁹ quē ītellcm̄ petebat sibi dari cū dicebat. Da mihi ītellēz vt discā mādata tua. Naturalē enī intellectū hēbat: qui vtiq; sufficiētissim⁹ ē ad oēz lr̄alē legis intelligentiā. sblimioꝛē intellectū igit̄ petebat. ergo ⁊ ppt sblimioꝛē ītelctū vel intelligentiā. h̄nt igit̄ mādata legis sblimioꝛē ītelligentiā q̄z lr̄alē. Ampli⁹ qual'r btm̄ vic̄ Dauid vix̄ g in lege illa meditat' die ac nocte cū meditatio exterioꝝ q̄tū ad maioꝛē sui ptem etiā onerosa ⁊ tediosa vr̄. Itē incōueniēs est ⁊ oīno supuacuū rudib⁹ ⁊ iā doctis eandē lectionem ꝓponere. Quis enī mgr̄ hoc faciat in schola vt nō vnicuiq; discipuloꝝ suoꝝ ꝓ⁹ captu suo seu capacitate lectionē ꝓponat. Quanto magis ḡ cū oīuz eruditoꝝ: de⁹ in schola sua in qua tant⁹ ppl's erudiēdus ⁊ docendus erat: vnicuiq; de ppło put capacitati ei⁹ ꝺgruebat lectionē ꝓposuit. ḡ ⁊ rudib⁹ inicialia ⁊ puectis vlterioꝛa: ⁊ doctis sbliora ꝓposuit. ⁊ itez. Quia in eis qui docti erāt diuersi grad⁹ īueniebant'. ita vt alii essent eminētes: alii eminētioꝛes: ⁊ in his etiā multa varietas necessario puisuz est oībus in schola vī ꝺ ꝺueniēti vnicuiq; doctrina: nō est aūt eis puisū nisi in vno libꝛo qui solus in scola ꝺi legebat'. ī illo ḡ libꝛo ꝺcessit ꝺs tantā varietatē ac multitudinē lectionū quātā requirebat varietas ac multitudo lectoꝝ. Itē tāta est in elo quis ꝺi varietas ac multitudo ītellectuū ⁊ expositionū: quātā requirit varietas ac multitudo reficiēdoꝝ. i. docendoꝝ. Itē puer. 14°. Multi cibi in noualib⁹ patꝝ. i. mlta refectio in expositionib⁹ circa scripturā scōꝝ patꝝ. Itē apparet scriptura velut minera esse venas bn̄s oīum metalloꝝ. vñ puer. 2°. dr̄ de sapia. Si quesieris eā q̄i pecuniā ⁊ q̄i thesauros effoderis illā. ꝓpter hoc dictū est sapīe. 8. Infinitus est thesaurus oībus. thesaur⁹ aūt iste sapīe nō potest eē intelligētia litterali. Relinquit igit̄ ꝙ est ītelligētia spirituali.

Circa hoc multipli

cit opponit'. Dr̄ō quia dicit Aug⁹ in libꝛo de doctrina xp̄iana. Quia oīs doctrīa xp̄iana: vel est de rebus: vel de signis. Et est diuisio p īmediata. Doctrina ḡ cerimoniarū: aut est rez tm̄: aut signoꝝ tm̄. si rez est ꝙ illos qui ponūt vlr in eis sensū lr̄alē. ḡ nō est signoꝝ. ḡ nō erit in eis significatio ītelligētie spūalis. Si ꝛo signoꝝ nō erit rerū: nec erit ī eis ītelligētia lr̄al'. Itē abusio est res in signa trabē que nūq; ad significandū facta sūt. Si ḡ multiplicia fcā narrant' in lege que nō ppter hoc fiebāt vt significarent. Relinquit ꝙ abusio erat ī talib⁹ significationē spūalis ītelligētie quere. Itē Jere. 18. dr̄. Nūquid nō sicut facit figulus iste potero vobis facere domus israel dicit dn̄s. Dissipatio eī vasis qđ p⁹ fiebat ⁊ formatio vasis alteri⁹: nō ad hoc facte sūt vt significarent ⁊ tm̄ ad significandū eis vsus est dn̄s. Nō offenderet' aūt qs audiēs hi⁹ expositiōes seu īterp̄tatiōes si diceret ei hoc mō quēadmodū ibi dixit dn̄s. nūquid nō sic vobis facē potero: vbi de signatione nihil locut⁹ est: ꝑ de silitudine tm̄. quēadmoꝺ ⁊ Jere. 3°. Nō dixit gcq̄ de signatione: nihil locut⁹ est: ꝑ de silitudine. ⁊ hūc moꝺ tm̄ exp̄ssit dicēs. Quō si mulier ꝺtēnat amatoꝛē suum: sic ꝺtempsit me domus israel ⁊c. Nō dixit qa ꝺtempt⁹ hui⁹ mulieris significaret ꝺtemptū filioꝝ isrl̄ nec dixit ꝙ amatoꝛ h⁹ mlieris significaret ipam nec dixit ꝙ dispensatio dissipatio

aut refortio vas ppbia eet vel pabola eis
q ipe b opatur eet in pplo israel. vel q fi
gulus ess figura ipi: f expsit modu seu si
militudine nota it op suu op figuli: it
factu mulieris otentis amatoe suu: fa
ctu ppli israel. Restat igit q incueniens
est res que no ad hoc facte sut ad spualem
itelligtia uertere. Ite ueniens ius
et certi signt q olignat vniuoce: q quod
signat equoce. q q signt vno vnu q q
vno signat multa. Ergo cu intellect spualt
sit uenientissimus no erit in vno facto l
vo legis. nisi vnus itellect spualis. Er
rat igit oes sacri expositores qui i vno po
nunt multiplices itellect. Ite ueniens
signt p bonu bonu: p malu malu. Na ue
nietia dr esse signi ad signatu. incueniet
g designabit malo bonu. g incueniens dr
a bto Greg. q legit. xi. z. R. dicit enim
btus Greg. q dauid q vtiq pditor erat in
facto illo: adulter atq homicida signt xp
Urias aut vir fidelis scus dyabolu. ite
ru de adulterina illa copula Dauid Ber
sabee pditione: hoicidio execrabili signt
matrimonium sanctissimu maculatissi
ma copula xpi ecclesie de gentib. R°
do. q doctrina cerimonialiu q ad plura
est re signo: f duiter re ordinataru
ad latriam oditois. Signo R° gratie sal
uatois. Un ad sol pmo z obco. No
tandu q significationes no lrales sut isti
tutione: collatione. na Institutoe duobus
modis reb dictis. Collatoe p osequetiaz
ronis ex rebus vel dictis. Na p ipam re
silitudine. vn quida ueniter dixit. Sci
to ga significationes lrales quatuor mois
fuit. Primu facto ipo videlz cu res ad hoc
facte sint vt significent sicut factu illud
Ysaie quo iuit nud et discalciat. Ysa. zo. et
factu Ezechiel quo fec sibi vasa triumigra
tionis. Ezech. iz. Que vtiq ad hec fca sut
vt significarent. In his g manifestu e. ga
alia figuratio vel significatio q lralis gre
da est in eis. Propter hoc dixit Ysa. 8. Ecce
ego et pueri quos dedit mihi de in signu
et portentu. Sil r Ezech. Signu e domui
isrl. et ite Ezech. iz. Ego portentu uestr
dixit Ezechiel. et bene apparet in eode ca
p totu: ga quicqd fm est in Ezech. signifi
cat mala que futura erat domui isrl. Se
cuda significatio est dicti: qn. s. aliquid dr
ad significadu exsse. sic illo Ezech. 17. Ag
la gradis magnar alar zc. et pp hoc voca
tur ide enigma: et pabola ibide et iste due
significationes nemine offendut. cu enim
expmit in scriptura de facto quoq q ipm
fiat vel factu sit ad significandu et de oo
sil r q ad hoc dicat. vel dictu sit vt signi
ficet aliud q lralis sensus hat Neo offen
dit si aliud in his q lralis sesus habeat
requirat. Certi modus est p osequtia
queadmodu dicim q vbi corpalis et exte
rior ydolatria phibet itelligit f a osequ
tia phibita spualis: et iste itellectus sil r ne
mine offendit. Cu eni dixerim q vbi de
phibuit adorari ydolu aureu. Exod. zo. q
vtiq sil itudine hz viuetis et iuuare pote
tis insinuauit. et itelligi dedit se nolle q ar
ru nudu hoc est absq forma ydoli adorare
tur. Et pp hoc phibitio auaritie f a osequ
tia in illa phibitioe itelligit. Est eiz auari
tia ydoloz fuitus. sicut legit. c. ad eph. Si
milit et vbi phibuit falsu testioniu dici oe
pximu in ca modica pecuniaria. Exo. zo. p
hibuit p osequs et in ca fame. Cu fama pci
osior sit q pecunia. Eode mo vbi phibuit
Ne os ligaret boui triturati. Deu. zc. Pro
hibuit p osequs. vt oparius no fraudet
cibo suo. si eni hanc equitate volnit fuari
in bobus: vt collaborates comederent: mlt
to forti in hoibus. huc g modu significa
tionis quilz itellect recipit. Quarta si
gnificatio e p re sil itudine: que n ad hoc
facte sunt: vt significet. et hoc est que mul
tos offendit: et hoc ga abusiuu vr eis res i
signa trahere. que no ad significandu fce
sunt. quale est illud Jere. is. Nuqnid sicut
facit figulus iste no potero vobis face vo
mus isrl ait dns. Quaq vnu sit q oium
duoz sil iuz quo altez est itellectui nostro
ppinqui nobisq notius signu nale est mi
nus noti atq ab intellectu nostro remotio
ris. Signu iquaz nale est illi: et velut liber
in quo legit. vn et coi na vocete altero ad
altez docendu utimur. Et ex hoc pz rnsio
ad pmo et z obiecta. Ad tertiu dicendu
q ueniettissime vno significat mltiplices
itellect: vt intentio legis diuine oforme
tur bonitati einsde vt queadmodu ex dei
bonitate facta est et absq vlla dubitatioe
credendu. q oia bona opa sua fecerit ppt
oez bonu vsum et utilitate que ex eis qcuq
idustria elici pnt et dicta uoluit esse et scri
pta. Quare ppter oem illuminationem et

intellectꝰ hūani:ac ꝓpter oēm edificatiōꝫ ecclesie sue. que inde elici pñt: ea voluit eē ⁊ victa ⁊ scripta. Ad quartū dō⁹.ꝙ sacri docto.⁊ expositores sane ⁊ absq; vllo offendiculo dicere pñt:ga factum illud de Bersabee factū sit gūit ecclesie degentibus significanit īquaz ꝓpria significatiōe tāq; nāli designatōne.Licet aūt spūs scō ⁊ expositoribꝰ suis notioribꝰ siłibꝰ vti ad minꝰ nō significanda ⁊ declaranda.

QOnsequens est querē de rōne seu cā cerimonialiū ꝓceptoꝝ.an.ſ.habeāt cām obſuantie lr̄alē An solū mistică ⁊ figuralē. Et ꝓmo in generali. Postea in spāli. Et in gn̄ali obr̄ sic.Cū enī ꝓcepta sint ad lr̄am obſuari ab ipa sūma sapia:nō aūt est ꝯueniens sūme sapie iubere vel ꝓhibere aliquid sine optima rōne. g̃ obſuatie lr̄alis cerimonialium fuit optima rō. Itē si nihil fit in terris sine cā sicut dicit Job.5°.Et hoc exigit divina ꝓuidentia.g̃ mlto fortiꝰ nihil ꝓcipit ī diuina lege sine cā. Ex his quidā īducti sūt ad querendas rōes lr̄ales cerimonialiū legis. Conr̄ Ephe.2°.Euacuans decretis legē mandatoꝝ.Hlo.i. euacuans legē veterē q̃tū ad ea que mādabat.i.carnales obſuātias:nō quātū ad veritatē quam p̄signabat.Euacuās dico decretis.i.ꝓceptis euāgelicis que ex rōne sunt. Si g̃ mādata carnaliū obſuantiaꝝ sūt cerīonialia ⁊ euacuant̄ ꝓ ꝓcepta euāgelica que ex rōe sunt. Relinquit̄ ꝙ cerimonialia quo ad litterā nō sūt ex rōe.g̃ ī eis nō erit rō lr̄alis. Itē in psal.Lex tua ☧itas. lex. ſ. euāgelii ☧itas nō vmbra:nō figura:sicut lex Mosayca.x°. Heb. Hz ostans est ꝙ de lege mosayca dr̄ ꝙ sit vmbra ⁊ figura: maxīe quo ad cerīonialia. g̃ nō in eis erit querēda rō veritatis quo ad litteram.

i **I**Tem queritur de rōe cerimonialiū in spāli. Et querūt plura. Primo de circūcisione.

Scōo de phase. Tertio ō cerīoniis in victu. 4° de cerimoniis in vestitu. 5° de cerīoniis cē actū indifferentē. 6° de cerimoniis īmundiciaꝝ cauēdaꝝ. 7° de cerimoniis purificatōnis īmūdiciaꝝ. 8° de cerimonis sacrificioꝝ. Et hoc ꝓmo in gn̄ali.Scōo in spāli. 9° de cerīoniis alteris. Decīo de cerimoniis tabernaculi.

Undecīo de cerimoniis circa ordinatiōnē ministroꝝ. iz° de cerimoniis circa ornatū sacerdotū seu mīstroꝝ. iz° de cerimoniis solēnitatum.

Primo ergo queritur de ꝓcepto circūcisionis de quo Gene. 17°.Ō datū est habrae in signū ⁊ signaculū sicut hēt Ro.4°.ergo nō est in ꝓcepto circūcisiōis qō est ꝓceptū sacramētale nisi rō mistica.igitur nō rō lr̄alis. Item silr obr̄ de ꝓcepto phase.i.imolationis agni ꝙ etiā est in signū datū.vñ Exo.13°. Erit q̃ signū in manu tua: ⁊ q̃ monumētū ante oculos tuos.qō est ꝓceptū cerimoniale simpliciter:ꝓ⁹ qō dr̄ Exo.13°.Seruabitis cerimonias istas.nō est igit̄ querenda in isto ꝓcepto ratio litteralis.

Item sunt q̃ꝫ pl'a ꝓcepta in lege que videnť habere absurditatē vl' vanitatē ꝓ⁹ sensū lr̄e.vanitatē quēadmodū ⁊ illud Exo.23°. Nō coques edū in lacte matris.Nā vtrūq; licitū erat eis comedere.Qua de cā igitur ꝺiūctio amboꝝ esset eis ꝓhibita.ſ.lactis ⁊ edi. nō enī est adeo lautꝰ ⁊ delicatꝰ cibus vt ꝓpter hoc ꝓhiberi debēt.g̃ quātum ad litterā vr̄ vanā hr̄e rōem. Itē silr mō 25°.Deut.Nō alligabis os bouis triturātis a quo ꝓcepto nitit̄ apl's rōs lr̄alē excludere dicēs.i.Cor.9°.Nūquid de bobus cura est deo:an ꝓpt̄ nos hꝫ dicit. Itē silr mō illō ꝓceptū Deut.22°.Si ambulans ꝑ viā in arboze vel terra nidū auis inueneris:⁊ mrēs pullis desup incubantē:nō tenebis eā cuz filiis.ſ abire patieris vt bene sit tibi.Sed que pōt hic esse ratio lr̄alis:vt ꝑ dimissiōe vnius auicule tāta ꝓmittat̄ merces: q̃ta ꝑ vniuersoꝝ mandatoꝝ legis obſuatione

Si dicēt sicut quidā puerilici dixerunt hoc esse ꝓceptū cā pietatis:ga in hoc deus īsinuare voluit filiis isrl'. q̃ misericordes debēt esse in hoīe ⁊ cauere ab eoꝝ afflictione:qñ ⁊ auibꝰ sic ꝑcere voluit a lesione. Obicit̄.Si pietas hic locū hēt cū filii nec sibi nec aliis pñt ꝺsulere:⁊ adhuc matre īdigerēt:ꝑa ꝛo ñ īdigēt eis maiori credulitate detinēt ⁊ occidūt̄ filii in hoc casu q̃ mater. Itē obr̄ silr mō ō illo ꝓcepto Leu 19°.Cū plātaueris ligna pomifera auferet̄ ꝓpucia eoꝝ.i.ꝓma germina ⁊ īmūda erunt

vobis nec edetis ex eis.q̄rto āno ſactifica bit fruct⁹:qnto āno comedetis fruct⁹ eius c⁹ rei nō vī eē aliqua rō lītalis. Nūquid.n. eque ſani ſūt ad vſū p̄mo āno ſcō vel 3° ſicut q̄rto ⁊ qnto? Itē ſili mō obī de p̄ce pto illo Deut.zz°. Nō ſeres vineā tuā alte ro ſemīe.hic.n.nō vī eē rō ad lītam niſi illa rō que oībus manifeſta ē:ga collatō ſemīs nō poſſet fieri abſq; vinee detrimēto. ſed ridiculū eſt in hoc dām voluiſſe ꝺſulē illi pplo in quo nullo ꝺſilio indigebāt .cuilibz enī manifeſtū eſt hi⁹ detrumentū. Item ſili mō obī de aliis p̄hibitionib⁹ ꝺmixtio nis rez. Nō indueris veſtimto qō ex lana linoq; ꝺtextum eſt:funiculos in fimbrīs fa cies ī. Itē in eodē dī: Nō arabīs ſil ī bo ue ⁊ aſino in quib⁹ nulla vī rō litteralis.

Itē einſdē rōnis videnī eſſe p̄hibitōes ꝺmixtionis aīaliū Leui.i9°. Iumēta tua nō facies coire cū alteri⁹ generis aīantibus ⁊ ꝺfuſionis bītuū. Deu.zz°. Nō induetur mulier veſte virili:⁊ vir nō vtet veſte fe minea.

Itē obicitur de p̄ce

ceptis cerimonialium cauēdaz īmundicia rū:in qbus vī ꝺtineri maxīa inhoneſtas l' iutilitas. Et p̄mo quidē de illo p̄cepto ca uēde īmundicie corpalis. Deu.z3. Habebis locū ex̄ caſtra ad quē egredieris ad fḡſita nature gerēs paxillum.⁊ ſbdit. Egeſta hu mo opies:qō vī ad lītam ridiculoſū. Itē obī de aliis īmūdiciis que ſunt ītp̄tatiue ſeu irregularitatis:vt īmūdicie puerpere Leu.zz°. Itē īmundicia lepre:que multi plex erat in corpe. Leui.i3. Et in veſte Leui in eodē ca°.que maxīe vī ridiculoſa ad lit terā.cū dī.veſtis lanea ſeu linea que lepzā bz in ſtamīe ſeu ſb tegmine:aut pellis⁊ qc quid ex pelle ꝺfectū eſt oſtēdet ſacerdoti.

Itē lepza in domo que ad litterā ſup oēſ ridiculoſe in p̄cepto ponit Leui.i4°. cū dī Cū īuenerit ſacerdos circuiſſe lepzā dom⁹ videbit erui lapides in quib⁹ lepza eſt.

Itē īmundicia ſemini fluī:de quo Leuī. i5°.⁊ nocturna pollutōne ſordidati in eoꝺ

Itē īmundicia mēſtruate mulieris ⁊ pa tientis fluxum ſanguinis. de qua Leu. i5°. circa quas īmūdicias p̄ſonaz cauēdas dā tur plura p̄cepta:que ad lītam vana ⁊ riſu digna videnī. Itē ſunt īmundicie que cauēri iubenī circa tactū. ſicut vas fictile in quo aliqd ex noīatis ibi reptilibus ceci diſſet:aut ꝙ aliqd de morticiniis eoz tetigiſſet:⁊ ꝓpter hoc frangendū. Eodē mō olibani fontes ⁊ ciſterne ⁊ oēs aquaz con gregatō ſic legit ibidē. Sili mō vas qō ñ hēbat opculū nec ligaturā deſī. ſic legit i9° Nume. Sili mō generalr cū tact⁹ mor tui īducebat īmundiciā cerimonialē. Leu. zz.in qbus oībus vī ōficē rō lītalis. Itē qui ꝺbuſſerant vitulā ruffam vel cineres ei⁹ portauerāt:vl' qui alios aqua expiatio nis aſperat:quib⁹ alie īmūdicie purgabāt reputabāt īmund⁹.qō ad lītam incōueniēſ vī.q.ſ.ex re mūda ⁊ mūdatiua īmundicia ꝺtrahāt. Itē obicit de īmundiciis ceri monialib⁹ q̄⁹ ad eſū:ſeu guſtū. Nā iudica uit lex Leu.xi.īmūda greſſibilia que nō ru mināt:aut nō fundūt vngulā. Itē aq̄ti la que nō hñt pēnulas ⁊ ſquamas. Item volatilia rapatia vt acquilā. ⁊ cozuinum genus:⁊ quedā alia.leu.xi.⁊ vl'r oīa repti lia:ſic ſtellio.lacerta.⁊ alia que in terra mo uēt vt muſtela mus ⁊ ſilia Leu.xi.

Itē obicitur de ceri

moniis purificationis īmūdiciaz ⁊ p̄mo de cerimoniis in ſacrificio vitule ruffe.ex quo erat purgatio gñalis. Nūe.i9°. in qua p̄cipit vt adducat vacca ruffa: c⁹ rei non vī eſſe rō lītalis. Itē q̄ īmolet ex̄ caſtra ⁊ totalit ꝺburat: ⁊ de ei⁹ ſanguīe ſepties foꝛes tabernaculi aſpgant. Itē p̄cipitur vt ī crematōe vacce ponat lignū cedrinū ⁊ yſop⁹ ⁊ coct⁹ biſcintus:que ꝑ lītam riſu digna videnī. Itē obī de cerimoniis ⁊ mūdatione leproſi ⁊ dom⁹ leproſe Leui.i4 Ad quoz purificationē ſumi p̄cipebantur duo paſſeres.lignū cedrinū ȳmiculū ⁊ yſo pus ⁊ īmolato vno paſſere in aquis viuis ex reliquis fiebat aſperſoīū:quib⁹ aſpergeba vomus ſeu leproſus: quo facto paſſer alius viuus in agrū volare p̄mittebatur c⁹ rei ridiculoſa videret rō lītalis. Itez p̄cipebat in emūdatione leproſi vt ſanguī ne agni īmolati ⁊ ō oleo poēt ſup extremū auricule dextre:⁊ pedis: ⁊ manus dextre c⁹ rei nulla vī eē rō lītalis.

Itē obicitur de ab

ſurditatibus circa oblationes ſacrificioz in quibus non vī rōz hre:q̄ ſolum genera ta aīaliū greſſibiliū iuſſit ſibi de⁹ offerēda

in vtroq; sexu bouē ouē ⁊ caprā. Silī mō
duo gña p̄cipue volatiliū. s. turturē ⁊ colū
bam. Leui. 2°. Passer ꝙ additus ē in emun
datione leprosi. Leu. 14. Itē pp quid, aīa
lia ista volebat īterfici ⁊ cremari vl̄ ī pte
vl̄ in toto sīc hēt ex Leu. i. 2°. 3°. ⁊ 4°. Itē
pp quid in oī sacrificio iussit sal apponi si
cut hēt ex leuitico 2. Mel ꝙ ⁊ fermētum
apponi ꝓhibuit. Itē pp quid sanguinē
hostiaꝝ supfundi iussit ⁊ sibi offerri sicut
hēt ex leui. i. 2. 3. ⁊ 4. p totū. Itē ppt quid
adipē sacrificioꝝ ⁊ renes ⁊ reniculos sibi
retinuit Leu. 3. Silī mō que cā erat differē
tis modi īmolādi aīalia: ⁊ gressibilia ⁊ vo
latilia occidendi: iugulādi: decollādi: ⁊ col
lū retorquendi. Itē quare p̄ceptū est vt
aīalia offerēda absq; macula corpis offerā
tur: nulloq; mēbro carerent: nec aliqđ vi
tiū ī mēbro haberēt. Itē q̄rit rō litteral
de solēni sacrificio hyrcoꝝ qđ offerebatur
in festo ꝓpitiationis Leui. 16. Quoꝝ alt vo
cabat dñi: alter emissari⁹. ⁊ sup quē cade
bat sors q̄ eēt dñi ꝛburebat ex castra cuꝝ
vitlo. ita q̄ nihil rmanēt cōbustū. Hyrcū
ꝙ emissariū statuebat sacerdos coā dño
⁊ ꝛfitens vniuersa peccata filioꝝ isrl̄ īpu
tabat capiti ei⁹: ⁊ postea emittebat p hoīez
paratū in desertū. ⁊ credūt iudei q̄ hyrc⁹
ille portaret oīa peccata eoꝝ in desertum
īmūd⁹ erat quō īgunt iudei. mūd⁹ erat qui
portantes tot īmūdicias ꝛtingeret. Sz ri
diculū maximū vr̄ q̄ capiti hyrci peccata
īputent: cū īnocentissimus sit: ⁊ immunis
ab eis. Itē quō portaret pcā ppli: cum
ipa peccata ꝓpriū sbiectū mutare nō pñt.
Si dixerit quis q̄ non portabat pcā: s pe
nā debitā p illis. nō vr̄ vet⁹ ga liber ⁊ sa
nus ī desertū mittebat. Itē si portabat
oīa peccata: vt quid offerebat hyrc⁹ alius
pro peccatis ppli totius. Itē q̄re Aaron
p se ⁊ domo sua iubet vitulū in holocau
stū offerre qui ex castra cū hyrco cremetur

Itē querit de sacrificio ⁊ zelotipie de q̄
legit. 5°. Nūe. in quo p̄cipiebat offerri mo
dicū farine ordeacee ⁊ nō supfundi oleum
nec poni thus q̄ erat oblatio inuestigantis
adulteriū. Itē querit de sacrificio sīle
ꝛspse oleo ⁊ pānū. quoꝝ nulla rō vr̄ lr̄alis
de quib⁹ hēt Leu. 2°. Sunt aūt q̄ plurima
alia cerimonialia circa differentiā sacrifi
ciorꝝ de quib⁹ infra pleni⁹ tanget que non
vident hr̄e litterale rationē.

Item queritur de

p̄ceptis cerimonialib⁹ tabernaculi ⁊ alta
ris. Et ꝓmo querit de quo p̄cipit Exod. 20
Altare de terra facietis mihi. ⁊ itez. Q; si
altare lapideū feceris illud mihi nō edifi
cab de lapidib⁹ sectis. c⁹ rei nulla vr̄ lr̄al rō

Itē q̄ ibi p̄cipit nō ascendes ad altare
meū per grad⁹. Item q̄ vr̄ ne appareat
turpitudo tua. Nā nō est ꝛsile tūc vsum
braccaꝝ ñ fuisse: vel sacrificātes braccas ꝺ
ponē: īmo etiā p̄cipiebat vt sacerdotes sa
crificātes femoralib⁹ vterent. Exo. 28°.

Itē querit q̄re altare holocaustoꝝ pone
bat sb diuo: hoc est sb aere libero. Altare
ꝙ thimiamatis. i. intē tabernaculū. exo. 40

Itē q̄re positio tabernaculi erat ex pte
sancti scoꝝ ad occidentē. Ex pte ꝙ ingres
sus ad orientem. Ita q̄ necesse erat adora
re ad occidentē: cū ecōtrio dicat. 16°. Sap.
Oportz solē p̄uenire ad benedictionē tuaz
⁊ ad ortū solis te adorare. Querit itez
que erat rō optime tabernaculi lr̄alis: cum
infimā optura hr̄et ex cortinis quatuor co
loꝝ. iacīti: ⁊ purpure. cocti bisciti. ⁊ bissi
retorte. Secūdū ꝙ erat ex sagis cilicinis.
Tertiū erat ex pellib⁹ rubricatis. sup ꝓmuz
ꝙ expellibus iacīti. 26°. Exo. Itē q̄ritur
que erat rō litteralis distinctiōis taberna
culi p uelū quatuor coloꝝ in scā sanctoruz
Nā dicit Apls ad Heb. 9°. Q; pabola ē tem
poris pñtis. Itē que rō dispositionis cā
delabri septē lucernaꝝ in pte australi ta
bernaculi: que vr̄ scā ⁊ mēse ppositiōis in
ptem septemtrionalē. Exo. vltio ⁊ Nūe. 8°.

Itē que rō adiūctionis altaris thimia
matis cū cādelabro ⁊ mēsa. Itē que rō
lr̄alis collocationis arche ⁊ cherubin ī ab
dito. hoc est in scis scoꝝ. Nā ad Hebre. 9°.
apls expresse dicit p allegoriā esse factum
Ergo nō erit requirenda rō litteralis.

Itē que rō ꝛpositionis thimiamantis ⁊
olei vnctionis Exo. 30. Nūquid hic poterit
inueniri ratio litteralis.

Item queritur de

cerimoniis circa ordinationē ⁊ ornatum ⁊
officiū ministroꝝ. Nā hīs maculā nō pote
rat ad ministeriū ꝓmoueri. 21°. Leui. Si ce
cus si claudus si grandi aut torto naso ꝛc.
⁊ ponunt ibi irregularitates que etiam a
ministerio seu sacerdotio noue legis non

repellūt:vt albuginē hīs in oculo ⁊ hi⁹.

Itē que rō q⁹ in ꝺsecratiōe sacerdotum de sanguine arietis.linit extremū auricu le dextre ⁊ pollex manus dextre ⁊ pedis de xtri.Leui.8. Itē que rō effusionis olei seu vnctionis sup caput Aaron ꝺsecrandi.leu codē. Itē que rō oblationis triū aīaliuz vitulī p peccato arietis ī holocaustū arietī in ꝺsecrationē ⁊ canistri azimoꝝ. Item que rō q⁹ tradūt sacerdoti ordīato de arietē ꝺsecrationis adeps arm⁹ dexter ⁊ pecu sculū panes de canistro azimoꝝ vt eleuet ea cotā dño Leui.8°. Itē que rō vestimē toꝝ Aaron que sūt feminalia linea.tunica linea que cingit baltheo:tunica iacintina sup humerale qō astringit cingulo cui ad nectit rōle cpdaris sup caput cui adnectit lamina aurea.ō quib⁹ oībus Exo.28. Itē que rō ornatus minoꝝ sacerdotū:qui vesti untf feminalib⁹ lineis:tunicis lineis: cingū tur baltheis.mitras accipiūt in capitibus suis.8.Leu. Itē que rō ordinationis leui taꝝ qui aspergunt aqua lustrationis.⁊ ra dūt oēs pilos carnis sue ⁊ lauāt vestimen ta cū sacrificio offerūt ⁊ ꝺsecrantur ī ob latione deo Numeri.8°.

Itē queritur de ceri

moniis solēnitatū. Erat enī solēnitas septimane.ſ.sabbatū. Erāt itez solēnitates anni.pasca.14. die mēsis p̄mi. pentecoste ebdomadā die a pasca. Itē p̄ma die mēsis septimi solēnitas tubaꝝ Decīa die eiusdē mēsis solēnitas ppitiatōis. Decīaquinta die solēnitas tabernaculoꝝ septē diebus Octauo ℞o die ꝺsequēte solēnitas collecte ⁊ ita in vniuerso septē erāt solēnitates legales fm q⁹ enumerant leui.23°.⁊ additur solēnitas neomenie. Numer.28.°.que fiebat in kleñ.hoc est in p̄ma die mēsis. Queritur aūt haꝝ solēnitatū rō. Pretermissis āt cerimoniis sacrificioꝝ ⁊ multipliciū obser uantiaꝝ in solēnitatib⁹ de quib⁹ nullo mō posse vī reddi rō lr̄alis:hoc rō p ordinem quesita ē. Solo ⁊ p̄mo ad ea que obctā sūt in gr̄iali. Deinde ℞o que obiecta sūt in speciali. Ad obiecta ℞o in generali. gr̄ia li rīsione ꝺō.q⁹ cerimonialiū hoc est figu raliū p̄ceptoꝝ quo ad gr̄ia p̄ceptoꝝ.duplex est rō litteralis:⁊ spūalis. lr̄alis refert ad latriā cōditoris.Spūalis ℞o ptinet ad figu ratōz gr̄e rdēptoris. Quātū ℞o ad circūstantias p̄ceptoꝝ nō vī aliqno⁹ q⁹ vlr possit assignari rō lr̄al'. vt quare talia aīalia offerant in tali solēnitate. Et q̄re ī tali numero:⁊ quare tali mō. ga hoc vt holocaustū.illud vt hostia pacifica:⁊ hi⁹. Nūe.28°. ⁊ Leui.23°. Sed dico q⁹ vlr est omniū istoꝝ rō spūalis.vñ.7°. Ro. scimus qm̄ lex spūal' est.lex ⁊ Dopsi lex spūalis dī ga spūalit̄ itel ligenda est.dicit ibi glo. Ad illud ergo quod p̄mo obicit q⁹ p̄cepta sūme sapīe de bēt hr̄e optimā rōez.vō.sicut dicit Aug⁹ ō p̄cepto dato Ade. Gene.3. De ligno scie nō ꝺmedas:vt cām iussionis h⁹ nō dicit reg ramus.ſ hec magna vtilitas est hōi q⁹ deo fuit ī iubēdo. De⁹ vtile facit quicqd iubē voluerit.de quo metuendū n̄ ē ne iubē qō inutile est possit. Scōm hoc g̃ vō. q⁹ obser uātie lr̄alis cerimonialiū hec sufficiēs ratō est vtilitas ⁊ meritū obedīe. sic in p̄cepto dato Dabrae de īmolādo filio.22°. Gene.c⁹ p̄cepti nulla alia lr̄alis rō est nisi probatio obedientie Dabrae. Ad scōm ℞o quod obiē q⁹ nihil iubet seruari in lege sine cā ꝺcedendū est.tm̄ aliqn̄ iubet aliqō fieri cā significādi sicut p̄ceptū est Isa. q⁹ iret nudus ⁊ discalciat⁹ in signum ⁊ portentum aduersitat' nēture sr̄ egyptū. Ita vlr p̄ce pta cerimonialia iussa sunt ad lr̄am fieri: ī signū future gr̄e p xp̄m.cū etiā alia que in illo ppl'o ꝺtingebant:ꝺtingerent ī figura quēadmodū dicit Apl's.i. Cor.x. Dīa in figura ꝺtingebant illis. Dicit aūr rōz que dicta est.ſ.meritū obedīe ꝺditoris.sufficiens erit ista rō.ſ.significatio gr̄e redēptoris:⁊ iste erāt rōes p̄ncipales p̄ceptoꝝ cerimoni aliū legis. Nō tm̄ negandū qn q̄ntū ad ge nera p̄ceptoꝝ rō lr̄alis sit. q̄re talia precepta illo tpe deberēt illi ppl'o dari: qn̄ erat fere totus mūd⁹ ydolatrie dedit⁹.vt p hoc reuocaret ab ydolatria ⁊ elicēt ad latriā ꝺditoris:ꝑ quod iā manifestabit. Ad illud qō obr̄ p̄mo in ptem contrariā q⁹ p̄cepta euangelii ex rōe sunt.⁊ nō p̄cepta cerimonialiū obseruantiaꝝ. Dicendū q⁹ aliquid dī faciendū ex rōe duplr. simplicit̄⁊ ꝑ quid.faciendū simplr ex rōne est qō ꝑ se bonū est ⁊ semp ⁊ apud oēs.ꝑ quē mo⁹ p̄cepta euāgelica sūt ex rōe facienda:quia sūt bona ꝑ se ⁊ semp ⁊ ab oībus faciēda Faciendū ℞o ex rōe ꝑ quid est.qō ꝑ se bonū n̄ ē:ꝑ tm̄ ex cā ⁊ pro tpe seu aliquib⁹ bonum est. hoc vtile vel expediēs. ꝑ quem

modū cerimoīalia legis ad litterā faciēda erāt. quia cā reuocationis ad latriā ꝺditoris tpe quo vigebat ydolatria illi populo qui ad ydolatriā pnus erat vtilia ⁊ expedientia erant. Ad z⁹ ꝯo dō⁹. q⁹ in lege Moysi vmbra ē ⁊ figura rſpectū future gr̄e redemptoris ſ⁹ qō dr̄ ad Heb. x. vmbram hñs lex futuroꝝ bonoꝝ nō ipam imaginem rerꝝ. Ubi tñ erat vitas pñtis latrie ꝺditoris ſeu obedīe. ex qua cerimonialiū p̄ceptorum ſumit rō lr̄alis: ⁊ p hoc pz rñſio ad obiecta in generali.

Ad obiecta uero in

ſpāli p̄notādū eſt q⁹ quedā p̄cepta cerimonialia neceſſaria fuerūt illi pplo ad inchoationē religionis. Quedā ꝯo ad cautelam vitādi errores. quedā ꝯo vt allicerent ad cultū ⁊ latriā ꝺditoris. Neceſſaria ꝯo ad īchoationē religionis fuit p̄ceptū circūciſionis: ⁊ ritus phaſe. Circūciſio aūt erat ad diſtinctionē p̄ncipaliū. Rit⁹ phaſe ad cōtinuationē: que duo neceſſaria erant inchoatiōi religionis. p̄mo vt ille ppl's p circūciſionem a ceteris pplis ydolatrie deditis diſtīgueret ferens ſignaculū diuine religionis.

Scōo vt inuicē cōiōne religionis vniretur p ritū agni paſcalis. Neceſſaria ꝯo ad cautelā errorīs p̄ncipaliter fuerūt p̄cepta oīa cerimonialia: que vident ꝺteri abſurdita tē ſeu in victu: ſiue in hītu: ſeu in actu. In victu multiplicit vt de non arando in boue ⁊ aſino. vt de nō ſemīando agr̄o diuerſo ſemīe. de nō infrenādo bouē in tritura tione. de abiciēdo p̄ma germina arboꝝ in fructuū collatione. de nō coquēdo edū ī lacte matris in carniū p̄paratiōe. Item ī habitu duob⁹ modis. vt de nō induēdo ueſtē lano linoꝝ ꝺtextā. de nō ꝺfudendo habit⁹ viroꝝ ⁊ mulieꝝ. In actu indifferenti de dimittēda matre ī cubante ſup pullos.

Itē neceſſaria ꝑpter ꝓuocationē ad latriā ꝺditoris p̄ncipaliter fuerūt p̄cepta cerimonialia: circa ꝺcorā diſpoſitionē tabernaculi ⁊ altaris: ⁊ circa honorificā ⁊ honeſtam diſpoſitionē miniſtroꝝ: ⁊ iocundam inſtitutionē ſolēnitatū: vt p aſpectū ⁊ ꝺſiderationē altaris ⁊ tabernaculi attraherētur pulchritudine. p ꝺſiderationē ordinis miniſtroꝝ attraherent honeſtate. p ꝺſiderationē ſolēnitatū traherent ⁊ allicerent iocūditate ad cultū ⁊ latriā ꝺditoris. hec enī tria miro mō allicīūt ⁊ attrahūt aīam rōnalē. ſ. decoꝝ. honeſtū. iocundū. Item neceſſaria ꝑpter vtrūq; ſ. cautelā erroris ⁊ ꝓuocationē ad latriā ꝺditoris fuerūt p̄cepta cerimonialia de cauēdis: ⁊ purificādis īmundiciis ⁊ p̄cepta de ſacrificiis: ⁊ p̄cepta de cauēdis īmūdiciis ptinebāt ad mūdiciā ꝺnerſationis que multiplicia ſūt ſic iam oſtendet. Preceptā de ſacrificiis ptinebant ad cultū religionis que etiā multiplicabāt. ſicut ſup̄ dictū eſt: ⁊ iā rō dicet.

Rñdendū igit erit p ordinē ad ſupta obiecta in ſpeciali.

Ad p̄imū quod ob

iectū eſt de circūciſione: ⁊ ritu phaſe. dō⁹ eſt q⁹ q̄uis iſta duo īſtituta ſunt ad ſignificationē: nihiloīn⁹ tñ iuſſionis ⁊ obſeruantie iſtoꝝ eſt rō lr̄alis. vñ ⁊ de circūciſione rō eſt quare ſic fieret. ⁊ q̄re octauo die fieret. Geñ. i7⁰. ⁊ quare dilata eſt ab exitu de egypto uſq; ad ingreſſū terre p̄miſſionis Joſue. 5⁰. ⁊ q̄re p̄cepta eſt fieri culturis lapideis ibidē Joſue. 5⁰. Et q̄re nō fuit inſtituta ante tp̄s Habrae. Quare aūt circūciſio p̄cepta ſit hoc mō fieri. hoc eſt p ablationē extremitatis pellicule membri virilis q̄ꝝ rōnes aſſignāt. Prima rō eſt ꝺbilitatio libidinoſe ꝺcupīe que viget in mēbro illo virili: ⁊ ex vulnē circūciſionis: ⁊ ex effuſione ſanguinis que in ea fit. Scōa ē ex poſitio illi⁹ ptis. i. pulpe mēbri illi⁹ frigori ⁊ defricationi veſtiū ex quib⁹ oībus efficit minus ſenſibilis. q̄ēadmodū ⁊ manus duris opibus aſſuete min⁹ ſenſibiles: minuſq; paſſibiles inde reddūt: nihil aūt in pte magis minuit ac debilitat ꝺcupīaꝝ q̄ꝝ ꝺminutio ſenſualitatis ⁊ paſſibilitatis illius.

Tertia rō eſt in ſugillationē ſacroꝝ veneris ⁊ preapi: in quib⁹ illa tāq; pars: ⁊ occupatio veneris in corpe hūano: nō parum ornabat ⁊ colebat. hec erat enī ps carnis que maxime pugnabat ꝺtra ſpm: maxīeq; ꝺtaminauerat pplos illaꝝ terraꝝ: ita vt ī oīa ꝺflagicia ñ ſolū maſculoꝝ: ſ⁹ ēt bruteoꝝ aīaliū p̄uebat. ſicut legit Leui. 18. Dēs exēctiones iſtas fecerūt accole qui fuerūt añnos ⁊ polluerūt eā. ⁊ iteꝝ. 20. eiuſdē. Omīa hec fecerūt ⁊ abhominat⁹ ſū eos: hac plaga effrenate: ac flagitiōe libidinis gētes illas 7. execrabiles que terram p̄miſſionis ante aduentū filioꝝ iſrael inhabitauerant in

ydolatria nutriebat ac potissimū ōtīebat

Quarta ro cā seu rō est fortitudo īpssi onis memorie creatoris. Est enī circūcisio ⁊ signaculū ⁊ stigma īsepabile grauissimo q; dolore īpressū. ⁊ ppter hoc fortissimum est memoriale saluatoris. Quīta cā ē fir mitas pacti cū deo. sicut legit Gen. 17. Sta tuā pactū meū inter me ⁊ te. ⁊ īter semen tuū post te. In generationib⁹ suis fedele sempiterno. ⁊ itez. Hoc est pactū meū cir cūcidet ex vob oē masculinū. Quare mani festū est: qa hoc signaculo pfitet oīs circū cisus se hi⁹ pactū seu fedus iniisse cū deo ⁊ ipa susceptione h⁹ signaculi intrat ī pcm ac fedus Habrae: ⁊ ipa susceptione illius obligat se ac debitorē se ostituit vniuerse legis que data est semini Habrae. sicut dic apls ad Gal. 5. Testificor oī hōi circūcidēti se qm̄ debitor ē vniuerse legis faciēde. quē admodū suscipiēs signaculū hoc est tonsu rā ⁊ habitū cuiuscūq; religionis ad eam se obligat vniuersā. Quare aūt iussa est fieri circūcisio octaua die a natiuitate puuli.

Ad hoc rō est: qm̄ ante octauā diē teneri tudo infantiū tā graue vulnus absq; pcu lo mortis nō facile sustineret. Si aūt differ ret vsq; ad ānos pueritie vel maiozis eta tis multi declinarent eā susципere ppt̄ gra uitatē doloris. Quare āt dilata fuēit ab exitu de egypto vsq; ad ingressū tre pmis sionis. Rō talis assignat. qa forte nō vaca bat eis: qa vel bellis ocuciebant. vel pesti bus vastabant: vel seditionib⁹ diuidebāt vel ob murmurationib⁹ exagitabant. vel aliis icōmodis vrgebant ſ⁹ quod dic Io. dam⁹. Locus aūt fuit circūcisionis faciēde firmato pplo in fide Habrae. ⁊ obtentis p pte pmissionib⁹ eidē factis. Tūc enī inno uādū fuit pactū Habrae ⁊ firmādū ex pte semis ei⁹ cū firmū apparebat ex pte dei. ⁊ hoc p exhibitōz pmissoz. Quare āt fiebat cultro lapideo cā est. qa malefici ferro faci ebant incisiones in corpibus suis. ⁊ maxīe in sacris martis. Metallū eī ferri: metallū martis ⁊ ptem eius in metallis opinabat ydolatr̄z vanitas. voluit g̃ ritū istū p aliō q; p ferrū exerceri. vt saltē hac dissimilitu dine aliquātulū eos ab ydolatria abducēt

Alia rō est vt fedus: qō cū eis pepigerat dñs in petra oreb eis p hoc ad memoriā re ducerēt: vel q; aqua eis de petra pduxēit in aspectu cultoz lapideoz recordarētur

Tertia rō est vt lapideoz cordiū suoru; duritiā in hi⁹ cultris lapideis legerent in ipa hora circūcisionis: vt sic in penitudinē emolirent: ⁊ cordiū suoz duritiā sentirent īterius p opunctiōz. quēadmodō cultroz um hi⁹ duritiā corpalē p circūcisionē. Qua re ro pcepta fuerit p̄ Habrae: ⁊ nō aī. Rō est: qa exuberāte errore ydolatrie Habraaz pmus fuit. sicut narrāt ātiqne hystorie qui reuocauit hoīes ab ydolatria ad latriā cō ditoris: qa g̃ circūcisio ad hoc erat vt per ipam distinguerēt cultores creatoris a cul torib⁹ ydoloz dabat Habrae pmo pceptū faciēde circūcisionis. Preterea rō alia ē: qa Habrae pmo facta est pmissio exp̄ssa: q; de eius stirpe nasceret redēptor: cū dictū est. In semini tuo bñdicēt oēs gentes. Gen. 22 Cōueniebat aūt signaculū sanctificationis generationi: de qua dēbat nasci redēptor Inde est q; Habrae ⁊ semini suo tm̄ prece ptū circūcisiōis est datū. Ad illud vero qō querit de phase hoc est de agno pascali Notāda ē rō īmolationis ⁊ omestionis de quib⁹ Exo. 12⁰. Nō g̃ q; in hoc q; agni in exi tu de egypto ymolare iussi sūt ⁊ sanguine ei⁹ sr̄ limiaria domoz linire apte ab ydo latria egyptioz iussi sunt recedē ⁊ ocriuz cultū susципe. Egypti enī arietē colebāt: ⁊ ppt̄ hoc omestionē arietis: aut agni ⁊ ipm sanguinē mortifez sibi existimabāt. Inde ⁊ trute diuina miraculose factū est: vt tutē sanguinis filii dei sibi salutarē pbarēt: cuz p ipm sanguinē ab angelo extīatore libera ti sunt. Ipa aūt omestio agni iō iussa ē vt in ipo ritu vniformi ⁊ coīonis inciarē tur ad vnitatē ⁊ oformitatē religiōis me mores bñficii oditoris: qui miro mō ab egy ptiaca suitute ⁊ tribulatiōe eos liberauit Inde ē q; pcipiebat omedi cū lactucis agre stibus ⁊ assatis igne vt īprimeret eis me moria amaritudiuis p lactucas agrestas ⁊ tribulationis p ignē quas passi erāt ī egy pto. ⁊ ppter hoc gratiozes essēt do libera tori. Filii mō pcepti sūt comedē azimā hoc est panē absq; fermēto in memoriā gtuite liberationis ab afflictione egyptiaca que sigtur in fermēto. Deut. 16. Comedēs absq; fermēto afflictionis panem.

Ad ea que postea

obiecta sunt circa cerimonias in victu. Re spondendū est. Et p̄ ad illud qō obiciebat

de illo p̄cepto nō coques edū in lacte mr̄is Exod.xxiij°. Aliquā ꝺsuetudinē ydolatrie vo luisse deū p hoc remouē. vt dei ppls dissi milis eēt ydolatris: nō solū ritu sed etiam vescēdi ꝺsuetudine. hi⁹ aūt signū validū ē: q̄ ista ꝓhibitio repetit. Exo.xxiij°. ⁊ Deut xxiiij°. vt forti⁹ ei ip̄rimēt ⁊ generalit habē dū est p r⁹ q̄ ea que apta vident habē ab surditatē in cerimonialib⁹ mādatis ⁊ nul lā ꝑ⁹ lr̄am vtilitatē ītendit elongatio ab ydolatria. Ad illud ꝛ̄o qō obicit de pri mis p̄putiis arboꝛ auferendis ꝺō⁹ q̄ hoc fuit p̄ceptū ⁊tra errorē ydolatraꝛ qui de p̄mis fructib⁹ genio. i. ꝺo nāe sacrificabāt ⁊ p̄mitiuos fruct⁹ faustos ⁊ fortunatos eē putabāt. ⁊ ꝓpterea dictū est Leuit. xix°. Po ma que germinant bi⁹ ligna īmūda erūt vobis trib⁹ ānis. sbaudi. credebāt enī ydo latrie q̄ nisi cereri ⁊ genio ⁊ aliis quibus dā demoniis ꝺ pomoꝛ triū annoꝛ fructi bus iux̄ suam supstitionē offerrēt arbores ille vel oīno aresserent vel steriles effice rent. Et iō dictū est ꝓcietis ea in detesta tionē talis erroris. nihil fauste ⁊tutis ī eis credentes Ad illud ꝛ̄o qō obicit q̄ de il lo p̄cepto Deut. xxv°. Nō alligabis os bouis triturātis q̄ hi⁹ p̄cepti rō fuit elōgatio ab ydolatria egyptioꝛ: qui vsq; ꝺō bones ab hominabant vt de frugib⁹ suis eos ñ sine rent comedē. ipi enī colebāt seraphī qui ap parebat eis in spē bouis. Pretēa in manda to isto offensa est egtas qua iustissimū ē vt qui ꝓticipat in labore ꝓticipet in ꝺmestiōe sicut ꝺicit Apls. i. Cor. ix°. Ad illud quod obr̄ de illo p̄cepto Deut. xxij°. Nō arabis in boue ⁊ asino. ꝺicūt q̄ istas ꝺiunctiones di uersoꝝ aīaliū geneꝝ in opibus suis ydola tre faciebāt iuxta ꝺiunctiones planetaꝝ ⁊ quasdā alias ꝺstellationes credentes ex hoc opa ꝓsperi. voluit ḡ de⁹ ꝑ hoc r̄mouē falsitatē credulitatis istius ne p eā creato re relicto ad stellāꝝ fuitia traberent. hac eadē cā ꝓhibuit deus ꝺmixtiones fieri ani maliū diuersi generis. Leui. xix. Jumēta tua nō facies coyre cū alteri⁹ generis aīmanti bus. Nā ydolatre nefanda opa ⁊ maleficia de fetibus ex hi⁹ ꝺmixtione ꝓcreatis facie bant in ampliationē ydolatrie veneris ⁊ ꝑapi ꝺmixtiones hi⁹ ꝓcurabant sicut legit in libro quodā maleficioꝛ qui vocat leges platonis. Pret hāc cām aūt assignāt alias s. vt ordo nāe ī ppl̄o dei ꝺmēdaret ⁊ p ose quēs flagiciū sodomiticū dānaret ⁊ ne ho mines ꝺmiscēdo se ī bi⁹ opib⁹ vilissimis cō taminarent. Ad aliud ꝛ̄o qō obr̄ de illo p̄cepto Deut. xxv°. Nō seres vineā altero se mine. ꝺō. q̄ cā h⁹ p̄cepti fuit ydolatria ce reris ⁊ bachi quoꝝ cultores sicut ritus ⁊ culturas ꝺiūgebant atq; ꝺmiscebāt: sic ⁊ fruct⁹ quos de beneficētia eoꝝ se obtinere credebāt in eodē agro ꝺiungē ꝺsuenerāt vt cū in eadē terra radices haberēt vites ⁊ fruges bachū ⁊ cererē cultu ⁊ opib⁹ so ciarent. Et hec eadē rō est ei⁹ qō dr̄ Leuit. ix°. Agꝝ nō seres ꝺiuerso semine. Nā ydo latre ī veneratione maxīe elemētoꝝ. ex q̄ rū ꝺmixtione hi⁹ gignebant ꝺmixtiones seminū faciebant. Quod ꝛ̄o additur in Deut. xxij°. Nō seres agꝝ ꝺiuerso semine: ne ⁊ semētis quā seuisti ⁊ que nascūt ex ea pi ter sanctificent. sensus est hoc est ne piter decime eoꝝ ⁊ p̄mitie reddant. voluit enī⁊ de⁹ decimas hoꝝ ⁊ p̄mitias ꝺiuersis tpib⁹ reddi. sicut ⁊ ꝺiuersis tpibus colligūtur.

Ad ea uero que ob

iecta sunt circa cerimonias in vestitu. ꝺō. est. Et p̄ ad illud qō obr̄ de illo p̄cepto. xxij° Deut. vestēq; ex lana linoq; ꝺtextam non indueris. Et ꝺō. q̄ rō h⁹ p̄cepti fuit ne det ppls assimularet ydolatris: qui būficio stel laꝝ putabāt p̄uenire fecunditatē: ⁊ copiā lane in aīalibus ⁊ fertilitatē in agris. vñ ꝓpter hoc lanā ⁊ linū simul in vestib⁹ con tūgebant. vt ipo hītu ꝑiterent se ad stel laꝝ cultū ⁊ in fuitiū obligatos. Ad illō ꝛ̄o qō obr̄ de illo p̄cepto nō induet mulier veste virili: neq; vir veste feminea. Deut. xxij°. ꝺō⁹. q̄ hi⁹ ꝓhibitionis vna rō fuit ext minatio sacroꝝ martis ⁊ veneris. Dicunt enī q̄ in sacris martis nō solū in virili ve ste iduebant mulieres. ꝑ eriā armabantur vt ip̄m tanq̄ belli ⁊ victorie datorē cole rēt. Sili mō in sacris veneris viri effemia bant. viz in vestib⁹ muliebrib⁹ sacra vene ris exercētes. p hi⁹ sacrilego ritu marti ⁊ veneri se placere credētes. Alia ꝛ̄o cā ē vt occasio ꝓuocationis libidinis auferet magna enī ꝓuocatio libidinis viris est ve stitus muliebris ⁊ e⁹. ⁊ hoc est q̄n vestis muliebris viro circūdata vehemēt refricat mulierē ⁊ ꝺmonet ymaginationē mulieris ⁊ e⁹. Tertia ꝛ̄o cām assignant vt tolle ret errōea credulitas: q̄ credebāt ydolatre

applicatiões vestiũ muliebriũ in sacris ve
neris conũgi sibi amore fortissimo corda
mulierũ. ꝓpter quas hoc facerẽt vl q̃ postea
vestib⁹ hi⁹ vterent. Silr mulieres id ipm
credebant de viris: ⁊ virilib⁹ vestiment
voluit ḡ de⁹ hũc errorẽ auferre: ne p illum
ad cultũ veneris traherent.

Ad illud uero quod

phibet de phibitione ceremoniali. Circa
actũ indifferentẽ. s. de matre ĩcubante sup
ona: vel pullos dimittẽda. Deu. xx°. dõ. q
rõ hi⁹ p̃cepti fuit elõgatio ab ydolatria: q̃
spabat pspitas vel longeuitas ab alio q̃ a
deo. sicut eni malefici explorabãt coytus
seu ꝺmixtiones quorũdã aĩaliũ: vt in illa
hora ĩterficerent ea. ⁊ de corpibus eorũ vel
puluere darent eis quos vellẽt ardore sue
libidĩs iflãmare: credentes corpa eorũ l pul
uerẽ si hora illa occiderent hanc ⁊tutem
hre: sic ⁊ de matre ouis ĩcubante vel pull
si ea hora capet fecũditatẽ ⁊ fortunã ĩ nu
triẽdis filiis posse pstare. ⁊ hoc scimus ex
multis similitudinibus quas legimus in
libris maleficorum. voluit ḡ remouẽ mise
ricors de⁹ a cordib⁹ eorũ: ne aliũde fecũdita
tẽ quererẽt gẽis que sui multiplicatiões ac
lõgeuitatẽ aliũde querẽ vel sperare q̃ ab
ipo. ⁊ ꝓpter hoc dixit. vt longo viuas tpe
Ꝓterea alia rõ est: ga obseruatores auguri
oꝝ faustã ⁊ fortunatã reputabãt inuẽtõꝝ
nidoꝝ: cũ matre ⁊ filiis ⁊ ouis. ⁊ iõ dogma
tizabant nõ esse offendendã matrẽ: neq; fi
lios: neq; sepandos esse ab inuicẽ. ꝑ nidum
cũ oĩbus in eo sic ĩuẽtis ꝙuari precipiebãt
tanq̃ cãm bone fortune quãdã. vñ ⁊ q̃diu
ꝙuabant nidũ hi⁹ cũ oĩbus in eo inuentis
sic illesũ tãdiu eis bene esse ⁊ viuere. Si ro
dissiparent: aut quid de inuẽtis lederent
dissipi domos: ⁊ ꝙ matri filiis vl ouis ma
li facerent. hoc se vel filios eorũ eẽ passuros
pro certo scirẽt.

Postea uero respõ

dendũ est ad ea que obiecta sũt circa ceri
monias cauẽdaꝝ ĩmũdiciaꝝ. Erãt ãt ĩmũ
dicie multiplices cauẽde: quaꝝ quedã erat
ĩmundicia vulgaris vt in egestione. q̃daꝫ
vero erat ĩmundicia legalis: ⁊ hec varie
batur multiplr. Nam quedã erat ĩmundicia
que inerat pſonis a cã intrinseca. quedam
ro otrahebat a cã extrinseca. Itẽ ĩmun
dicia ab intrinseca cã inerat: vel ex vitio
nãe itendentis salutẽ spẽi seu vlis: aut ex
vitio nãe intendẽtis saluté singularis. Ex
vitio nãe itendẽtis salurem spẽi seu vlis
erat ĩmundicie accidentes circa op⁹ gene
ratiue: vt ĩmundicia seminiflui vl pollu
tionis nocturne: ⁊ ĩmundicia mulieris mẽ
struate: ⁊ patiẽtis fluxũ sãguinis: ⁊ ĩmun
dicia parietis. Circa actũ generatiue ⁊tut
viris accidit ĩmundicia pollutionis nãlis
vel innãlis. Nãlis in pollutione nocturne
Innãlis in seminifluis. Silr mõ in mulie
rib⁹ ĩmũdicia pollutionis nãlis accidit añ
ꝺsũmationẽ part⁹ in mẽstruis. Innãlis in
patiẽtib⁹ fluxũ sanguinis: de quib⁹ oĩbus
Leui. iꝯ°. Itẽ ĩmundicia circa ꝺsũmatio
nẽ actus generatiue in ptu accidit ĩ pollu
tione sanguinis mulieris piẽtis. Leuit. iz°.
Et hec ẽ rõ distinctionis ĩmundiciaꝝ ex
vitio nãe ĩtendẽtis ꝺfuationẽ spẽi. Immũ
dicia ⁊o que est ex vitio nãe ĩtendẽtis sa
lutẽ singularis est ex vitio lepre: que distin
guit ꝑ⁹ legẽ triplex ga aut ẽ in corpe Leu.
iz°. aut in veste. Leui. eodẽ. aut ĩ domo seu
habitatõe Leu. i4°. Itẽ ĩmũdicia ꝺcta
ex cã extrĩseca duob⁹ modis ẽ: aut enĩ ꝺ
bit mediãte gustu: aut mediãte tactu. isti
enĩ duo sensus sentiũt p applicationes ad
sua obiecta. Itẽ ĩmundicia circa tactum
extẽdebat ad aĩata ⁊ inaĩata. Ad inaĩata
vt ad vasa ⁊ aquas que ꝺtĩgebãt aliquod
de reptilib⁹ ĩmundis. Leui. xi. vel ad lectũ
siue vestitũ in quo seminiflu⁹ iacẽt. Leu. iꝯ
Ad aĩatũ ⁊o vt ad hoies multiplicit. Nã
aut ꝺtrhebat ex tactu rei sacre scẽ ⁊ mũde
Aut ex tactu rei execrande seu immũde ex
tactu rei sacre vt in ꝺtingẽte cineres ruf
fe vitule. Nũe. i9°. Ex tactu rei execrãde
vt ex tactu illoꝝ que ꝑ⁹ legẽ reputabant
ĩmunda: ⁊ hoc dr̃it. vel mortui vel viuẽt
Uiuẽtis rõnaĩ vt ex ꝺtactu semĩflui ⁊ ali
oꝝ. iꝯ°. Leui. Uel irrõnalis vt ex tactu aĩaĩ
qõ hz vngulã. ꝑ nõ diuidit eã nec rumiat
⁊ silr alioꝝ ĩmũdoꝝ Leui. xi. Itẽ ex cõta
ctu mortui duplicit. l ex ꝺtactu cadaueris
homĩs. Nũe. i9. Uel ex ꝺtactu morticinii ĩ
mũdi aĩalis. Leu. xi°. Itẽ ĩmundicia cir
ca gustũ variebat. Nam quedã erat circa
gressibilia. Quedã cẽ aq̃tilia. quedaꝫ circa
natatilia. Quedam circa reptilia. Leui. xi°.
ꝓut obiciebatur.

His ita distinctis

ppter facilioꝛē intelligentiā. Rñdendum p ordinē ad obiecta. Ad illud g̃ qō obi ciebaꝫ de īmundicia vulgari: vt de egesti one opienda Deut. xxiᵒ. dō. q hiᵓ p̄cepti rō fuit honoꝛ dei ⁊ puocatio gentiū ad latiaꝫ ɔditoꝛis. vt videntes gētes ppīm isrl mū dicie sectatoꝛē ⁊ omniū īmūdicitā declinare puocarent ad ɔsuetudīes ⁊ ritᵓ ipoꝛ. Pre tēa vt intuitu dei tantᵓ honoꝛ ꝑuareꝫ ca stris eoꝛ: vt ex hoc in ipīs castris que deᵓ spāli puidētia custodiebat aliqd turpe fa cere nō auderēt. vñ Deut. dr. xiᵒ. Dñs deᵓ tuus ambulat in medio castroꝛ. Ad illō ꝛo qō obr̄ ō īmundicia lepre. dō. q rō fuit puocatio ad latriā ɔditoꝛis. Cū enī lepra morbus ɔtagiosus sit ⁊ infectiuus. cohabi tatio leprosi inter alios corrūpet multos: ⁊ ɔsili egritudine īficeret. Ex quo sequereꝫ q horribilis eēt societas: ⁊ cohabitatio po puli isrl ceteris gentibᵓ. p oppositū g̃ sepa tio leprosoꝛ a societate isrl puocatiua erat aliaꝛ gentiū ad cohabitationē cū eisdem ppter salubritatē ⁊ sanitatē: ⁊ ita p conse quēs ad imitationē ritᵓ ⁊ ɔsuetudinis in cultu ɔditoꝛis. Ad illud ꝛo qō obr̄ de le pra in veste vel pelle: ⁊ de lepra in domoꝛ qō ridiculosū vr̄ dō. q cā hᵓ īmundicie ō clināde fuit cautela ydolatrie declinande Sicut eī accidit morbus corrosiuus capillo rū ⁊ pilloꝛ in corpe hūano ɔsumens ⁊ pu trefaciens eos paulatī: quēadmodū lepra putrefacit carnē ⁊ ɔsumit. Sili mō accidit passio in veste ⁊ pelle que dicta est lepra ⁊ est passio corrosiua piloꝛ ⁊ sbe pellis. Si mil passio īuenīt in lapidibᵓ qui in se ipīs ex habūdantia siccitatis ɔsumūt. vñ dicū tur lapides cāceroſi. Et p ɔsequēs in ipsis parietibᵓ domoꝛ. quēadmodū nos videmᵓ ɔsumptionē fieri in ipīs lignis. Dicūt igit q p hiᵓ passiōibᵓ colebanꝫ dii penates ⁊ la res: vt vel ſᵐ eoꝛ falsā credulitatē tales passiōes tollēt a domibᵓ ⁊ vestimētis: l ne eas inferrēt. Inde est q voluit deᵓ vt ad sacerdotes p his passionibᵓ recurrerēt: ⁊ nouo ritu voluit istas passiōes mūdari: vt a ritibus superstitiōnis ydolatrie longe fie rent. Inde est q agua expiationis p sacer dotes ī emundatoe voluit adhiberi p quā hiᵓ demonia exterminarēt. Ad illud ꝛo quod obr̄ de īmundiciis puerpere ⁊ mulie ris flūxū sanguinis patiētis. dicūt. q rō fu it vt horreret sanguinē filii isrl. In ōtesta tionē. n. ydolatrie in cᵓ ritu humanᵓ sāguis demoniis multipliciter offerebatur. voluit dñs eis horroꝛē humani sanguinis ingerē In ritu enī ydolatrie humanus sanguis ef fūdebaꝫ. sic hēt. iiiᵒ. Reg. isᵒ. de pphis ⁊ sa cerdotibᵓ Baal. Incidebāt se iuxta ritu suū cultris ⁊ lanceolis donec pfunderentꝫ sanguine. Ad illud ꝛo qō obr̄ de īmun dicia mēstruate. Dicūt q b̄ fuit ī detestati onē ydolatrie. solebāt enī mēstruate mulie res audaciᵓ se lune cerimoniis īmiscē. qa fluxᵓ mēstruoꝛ lune cursui deputaꝫ. Io re putabāt se mēstruate tpe mēstruoꝛ. eo ipo sacris lune dignioꝛes: qa in ipīs luna eo tē poꝛe manifestiᵓ oparet. Multa aūt auidita te ⁊ studio a mulieribᵓ ydolatris luna cole baꝫ. sicut legit Iere. viᵒ. Mulieres ɔspgunt adipē vt faciāt placētas regine celi. ppter hanc g̃ cām mēstruatas lex di iudicauit ī mūdas. Alia cā fuit ipe mēstruᵓ sāguis de quo malefici multa horrifica faciebant

Tertia ꝛo cā fuit honoꝛ ⁊ reuerentia ta bernaculi: in quo posset mulieribᵓ fluxᵓ cō tingē: si ad illud eo tpe admitteret. Ad illud ꝛo qō obr̄ ō īmūdicia seminiflui. dō q seminifluᵓ indicabaꝫ īmundᵓ ppter ab hominationē ydolatrie veneris: in qua se mē ipīs hūane gñatōis sacrificiis miscebaꝫ Sili mō patiens pollutiōis nocturnā indi catᵓ est īmundᵓ: vt horroꝛē inducēt lex fluxᵓ humani semis alibi q̄ in ope generatio nis. ⁊ hoc ppē execrationes ydolatrie ⁊ so domiticas abhōinatiōes quas oīno voluit abolē. Ad illō ꝛo qō obr̄ de īmūdicia ta sis: ⁊ aq̄ꝫ ex ɔtactu r̄ptiliū: seu aīaliū īmū doꝛ. Leu. xiᵒ. Et sili mō de vase qō nō ha bebat opculū. Nūe. iᵒ. dō. q rō fuit declīa tio ydolatrie. credebāt enī ydolatre si mu res aut mustele atq; lacerte ⁊ hiᵓ q̄ ydolis īmolabant in vasis vel in aquis caderent q eēnt gratioſioꝛa diis ⁊ ad īmolandū cō ueniētioꝛa: sicut electa ab ipīs. Et iō vole bat vasa carere opculis. Adhuc tñ apō aliquos stultos remanēt reliquie ydolatrie istius: qui credūt quedā nocturna numīa frequētare domos: ⁊ vasa que discooperta īuenerint: postq̄ inde comederint ⁊ bibe rint denuo repleti. Si ꝛo opta inuenerint ea vel clausa inde offendi: ⁊ ex hoc domui piculū iminere. Ad illud ꝛo qō obicitur

de ĩmundicia ex ꝺtactu mortui. ꝺō. q rō fuit elongatio ab opib⁹ maleficis: ⁊ nigro mãticis que in cadauere mortuoꝝ exercentur. ⁊ iō qui tangeret mortuũ ꝑ legẽ iudicat ĩmund⁹ Nũe.19. Inde est q sacerdotes sũmi phibiti sũt ĩgredi ad mortuos pꝛeq̃ ad ꝓpinquos Leui.xi. Ad ꝓpinquos autem ingredi pmissi sũt ne inhumana viderẽt lex. Ad illud ꝟo qō obr̃ de ĩmũdicia ex ꝺtactu cineꝝ vitule: ex quib⁹ positis ĩ ags expiationis alie ĩmundicie purgabantur qō vr̃ inc̃ueniens si ex re purificãte ĩmũdicia ꝺtrabatur. Preterea vr̃ sequi circulatio ridiculosa. ga si quicũq; aliũ aspergit aqua expiationis ĩmund⁹ efficit. Nũer.19°. Oportuit igit ad hoc vt mundet q aspergat ab alio. Aut ḡ ab eodem quẽ aspsit: aut ab alio. Si ab eodẽ itez ille ĩmũdus efficit Si ab alio ille alius indiget alio aspersore ⁊ ita erit circulatio ridiculosa. aut in infinitũ pcessio ibit ĩmundicie. Ad lꝫ dixerũt quidã: q in hoc voluit de⁹ reverentiaz ⁊ honorẽ exhiberi sanctificatis ab ipo. ⁊ ꝓpter hoc vnũqñq; qui tangeret aliqd de sacris indignum se reputare ex hi⁹ attactu ⁊ timere ne indigne tetigisset: ⁊ ꝓpẽ hoc pcõ irreverentie se reputaret pollutum.

Intelligit igit ista ĩmundicia de ĩmundicia reputationis. Alii ꝟo dicũt: q cũ sacrificiũ vitule rufe fieret in memoriã ydolatrie adorationis vituli: quã cõmiserunt filii isrl̃. Exo.xz. Usq; adeo voluit pplm suũ peccatũ ydolatrie abhorrere: vt nõ solum hostia que ꝓ illo offerebat: ⁊ illud significabat: ĩmũda reputaret: ⁊ polluens ꝺtingentes. sed etiã ipe reliquie vt cineres ⁊ qcquid habẽt aliquid ipoꝝ ad mixtum: vt aqua lustrationis: nõ tñ hi⁹ ĩmundicia per ipas aquas lustrationis necesse hẽbat purgari. ſ ꝓ ablutionẽ vestimentoꝝ ⁊ abstinẽtiã ab ingressu tabernaculi: sicut ibi dr̃. ⁊ iõ ibi nõ accidit inc̃ueniens qō obiciebat

Ad illa ꝟo que obiciũt de ꝑceptis cerimonialibus circa ĩmundicias ꝺtractas ex gustu gñali rñsione ꝺō. q rō fuit elõgatio ab ydolatria. Illa enĩ aĩalia que ꝑcipue lex iudicauit ĩmunda. ydolatre assũpserant ĩ rit⁹ sacrificioꝝ vel in veneratione. Datz enĩ q ex gressibilib⁹ ⁊ volatilib⁹ ⁊ aquatilibus ydoloꝝ imagines figurabãt. vñ. zo°. Exo. ꝓpter hoc dr̃. Nõ facies oĩz similitudinẽ: q̃ in celo ẽ desup vt volatiliũ: nec eorũ que in terra deorsũ vt gressibiliũ: nec eoꝝ que sunt in aquis vt natatiliũ. Itẽ ꝓz ex Ysa.z°. Q; simili mõ faciebant ydola rptiliũ. vñ Ysa.z. piciet hõ ydola q̃ fecerat vt adorarẽt talpas ⁊ vesptiliões. ⁊.s. Eze. Ingressus vidi ⁊ ecce oĩs similitudo reptiliũ ⁊ aĩalium abhomĩatio. ⁊ vniuersa ydola ibi depicta. Jñ est q lex oĩa hi⁹ iudicauit ĩmunda: vel ga in talib⁹ ydolis sacrificabãt vñ porcus qui nõ ruminat: ſ findit vngulã iudicat ĩmundus: ga adhuc pagani porcos ymolabãt ⁊ federa sua sacrificio porcoꝝ firmabãt: nõ alit ratũ extimãtes: nisi ipi qui pacisc̃ũt: aut federant ꝑ ĩterme diũ partiũ hi⁹ sacrificii trãsierint. Simili mõ camelum: qui ruminat sed non findit vngulã sacrificant ydolatre ⁊ malefici. sic̃ legit in li° de anuł. 7. planetaꝝ. ita etiã de aliis sicut intelligendũ ẽ. Sic̃ nũc. n. ex necessitate statuendõ eẽt in regionib⁹. vbi catus dr̃ adorari ne ibi inueniretur ⁊ apud quẽ ĩueniret grauit puniret. Eadẽ rõne ⁊ in regionib⁹ ĩ quib⁹ buffo dr̃ adorari: si qs buffonẽ ĩueniens ⁊ nõ statĩ occidẽt. graui aĩaduersione plectẽd⁹ eẽt: ita ⁊ ꝑdicta anima lia que vsurpauerãt sibi ydolatria: voluit eẽ abhõinabilia de⁹ suo ꝓpꝛio vt nõ ea cõmederent nec ꝺtĩgerent. Dicũt aũt qdã q ꝺcessionis cuiusdã generis locustaꝝ ad esũ filiis isrl̃ Leui.xi. Rõ est memoria auxilii dĩni: qō eis ĩpensũ est ad puniendũ egyptios celit⁹ ꝑ locustas. Exo.x. Rñdenduz est postea ad ea que obiciunt circa cerimonias purificationis ĩmundiciaꝝ. Ad illud ḡ qō obr̃ de sacrificio vitule rufe q erat ad expiationẽ generalẽ. dicũt q istud sacrificiũ ꝑceptũ est offerri ꝓ peccato adorationis vitule: in quo Aaron ꝓpꝛio coĩcauit. ꝓpter hoc factũ est ꝓceptum vt rufa eẽt colorẽ habẽs vituli adorati: vt ipi Aaron ⁊ toti pꝛio p sbam ⁊ colorẽ rememorationẽ peccati illi⁹ ꝓ quo offerenda faceret ⁊ pudorẽ ei⁹ peccati ingereret. Vacca aũt in sexu femineo nõ vitul⁹ offerebat ga ipe dñs synagogã vaccã seu vitulã appellare ꝺsueuit. vñ Osee.ꝯ°. Sicut vacca lasciuiẽs declinauit isrl̃. ⁊ itez in eodẽ.x°. Effraym vitula docta diligẽre turã. Rõ ãt vocatõis ga ad lr̃am iuxta amorẽ egypti vacce ydolũ forsitan coluerunt. vñ.x°. Osee. Vaccas bethauẽ coluerũt. vacce igit vocant irrisorie. iuxta illud psal. Siles illis fiant qui

faciūt ea ⁊ oēs qui ꝯfidūt in eis. Ad illud ergo qō q̄rit q̄re p̄cipiat vt extra castra ꝺburatur. Rō est vt cū illa vacca offeret generalr p pcō ydolatrie. significaret peccatū ydolatrie maxīe abhominādū ⁊ detestandū ⁊ eluminandū a castris isrl. Q̄ nero p̄ceptū est de sanguine ei⁹. .7. vicibus tabernaculi fores aspgi. Rō est vt significaret p hoc sacrificii emundatio ab vniuersitate peccatoꝝ: que vniuersitas in septenario itelligit: vel que tota in septenario diez cōmittit. Fiebat aūt hi⁹ aspsio ꝺtra ritū ydolatrie: que sanguinē īmolaticiū totū apponebat demonib⁹ ad edendū vel bibendū ⁊ offerentibus. Ad illō ꝛo q̄ p̄cipit in crematione vacce poni lignū cedrinū. ysopus: ⁊ coctus. Rñdet q̄ ppter hoc vt in his virt⁹ significatiua sacrificii ostenderet. p lignū enī cedrinū qō putredinē nō recipit: sed a se eā ppetuo repellit ⁊ odorē bz suauitatis. Per ysopū enī q̄ pect⁹ purgat ⁊ bonū odorē spgit. Per coctū biscintū q colorē suū indelebilē ꝟuat. ostendit q sacriciū illud cū sequela sua ꝺfuatiuū erat filioꝝ isrl a putredine peccatorum ⁊ fetore: atq; decoloratione ex fide ⁊ ōuotione offerentiū nō virtute ipi⁹ sacrificii· ⁊ iō legit .19°. Nūc. De cineribus sacrificii vt sint multitudini filioꝝ isrl in custodiā Scōz yosephū ꝛo in cocto semp intelligit ignis. Ergo iuxta ipm in cineribus q̄ttuor ela quodāmō sigta sūt. In cedro terra: qa ex terra crescit ⁊ valde terrestris sbe ē ac solide. In ysopo aqua: qa ex pluuia sola gigni ⁊ nutriri vī ysop⁹. In odore amboꝝ aer maxīe f̄m eos q odorē ñ nisi vapore ee dic ūt seu credūt. Cōburunt aūt ista q̄ttuor in rememoratione q ve⁹ in igne apparuit Moysi p̄mū. ⁊ q in igne data est lex. quasi g̃ ō q̄ttuor elemēt sacrificiū illud offerebāt deo altissimo: tanq̄ auctori eloꝝ. vel ppt hoc vt quicqd īmundicie ex quocūq; quatuor elemētoꝝ ꝺtractū eēt: ppter hoc sacrificiū expiari itelligeret. Ad illud vero qō postea obī de cerimoniis purgāde īmūdicie spūalis. s. lepre dō⁹. Et p̄mo ad illud q̄re in emūdatione leprosi adhiberē lignū cedrinū ysop⁹: ⁊ coct⁹ seu uermicul⁹ ⁊ passer vnus v iuus: vt ex eis faciat aspsoriū. Leu. 14°. Hoc mō vt filo coctineo ligaret passer ⁊ ysopus ⁊ alligarent ligno cedrino. ita vt lignū cedrinū eēt q̄i manuciū aspsorii ysopus ⁊ passer esset id qō de aspsorio tīgendū erat in sanguine alterius passeris īmolati in aquis viuis. Notandū igitur q̄ cū sint q̄ttuor corruptiones quas lepra inducit. Prima est putredinis. Scōa fetoris Tertia insensibilitatis. Quarta decolorationis. Lignū cedrinū ponit qō est odorifer ū ad significandū abolitū fetorē. ysopus que purgat pect⁹ a putredine ponebat ad significandū purgatā putredinē. Passer ꝛo viuus qui etiā postmodū auolare pmittebat: significat sanatā insensibilitatez: ⁊ restitutam mobilitatis ⁊ sensibilitatis viuacitatē. Uermicul⁹ ꝛo addebat ad significandū restitutū colorē rediuiuū: ⁊ hoc p beneficiū creatoris. Q̄ ꝛo passer alligat⁹ aspsorio viuus auolare in agꝝ dimittebatur: cū passer sit de auib⁹ gregatī volantibus. significabat leprosū a castris separatū ⁊ extra castra aliquātō tpe detentū. p⁹ aspsionē talē ⁊ emundationē ad castra reuerti ⁊ in societatē sanoꝝ ac mūdoꝝ admitti

Ad illud ꝛo qō querit q̄re de sanguine ⁊ oleo p̄ceptū ē extremū auricule pollices q; manus dextre: ⁊ pedis dextri mūdanditingerent. assignat rō iuxta lr̄am. qa ī his ptibus p̄mū lepra dinoscit ⁊ sentit videlz in extremo aricule dextre: ⁊ in pollicibus illis. s. in eoꝝ insensibilitate sic dr̄ ppterea p̄ceptū est tale fieri in emūdatione vt idē cognosceret cē ordo purgationis qui erat infectōis. Nota etiā q tres liquores huic ritui adhibebant. videlz. sanguis. oleum aqua viua. Et hoc ppter tria que comitant lepram. Infectio sanguinis vehemētia morbi. spurcitia seu īmundicia carnis. Cōtra corruptionē sanguīs abolēdā ponebat sanguis. ad sanitatē morbi oleū. ad emundationē spurcitie aqua viua. Dicūt aūt q p ista nō solū mundebat leprosus ab īmundicia irregularitatis: īmo etiā aliquādo ab ipa corruptione egritudinis per miraculū creatoris.

Cōsequenter respō

dendū est ad obiecta circa cerimonias sacrificioꝝ. Et p̄mo ad ea que obiciūt circa cerimonias sacrificioꝝ in generali. Ad illud g̃ qō p̄mo obicit. quare in quadrupedibus electa sunt bos ouis ⁊ capra. in vtroq; sexu assignat multiplex rō. qa ista sunt que totū quod viuūt ⁊ sūt: necessitati

homīs tribuūt. hoc est victui ⁊ vestitui. si igit recte humana necessitas respiciat solā ista de aīalibus necessaria sūt bōibus in victū ⁊ vestitū. Cetera ꝺo supflua sunt ꝙ ad necessitatē vite. vt porcus canis ⁊ equꝰ eo ꝙ ipo ꝙ voluit alia sibi offerri in sacrificiis abstulit eis occasionē querendi non necessaria. uū eis nō voluit honorari.

Amplīº: ga de quadrupedibꝰ ista mūdissima sunt: ga ⁊ mundissimis viuūt pastibus ⁊ coꝝ imundicie etiā mūde sūt. Preterea iter oīa quadrupedia ista māsuetissima sē ⁊ minori rebellione sustinēt mortē: ⁊ ideo minori periculo īmolantiū. Insup quia istis aīalibus maxīe vtebant: ⁊ in his erat largior benificētia ꝺitoris erga eos Cōuēiebat igit de his aīalibꝰ ꝺitori regratiōez ⁊ honorificētiā ꝙ beneficētia exhibere.

Ad illud ꝺo ꝙ querit ꝙre elegit de auibus turturē ⁊ columbā: que ⁊ ꝓcepit Habrae vt sibi offerret in sacrificiū Genī. iº. ꝺōº ꝙ hec ꝓcipue electa sunt ad sacrificiū ga iter oēs aues ista mūda ⁊ mansueta ⁊ vtilia vsibus humanis sē. ⁊ etiam castitas ꝙi ꝺigalis in colūbis. ꝙi vidualis in turturibus īuenit. vñ ꝙ hoc exꝑsse dabat intelligi. ꝙ si bi⁹ requirit in auibus sibi offerendis: ꝙ to fortius in boūbus sibi offerentibus. De hoc ꝺo ꝙ passer addit in emūdatione leprosi ꝓter rōez que supꝰ dicta ē. posset spālis rō assignari: ga dicit passer ꝑº modū suū morbū ꝺsimilē aliqñ pati. Ratō aūt generalis ꝙre alia aīalia ab istis voluit deꝰ sibi offerri est ga oīa alia genera animaliū: aut ydolatre sacrificiis suis execrabilia fecerant: aut augures vanitate obꝰ nationū suaꝝ ꝓphetizauerāt: aut magi venefic maleficiis suis abōabilia r̄ddiderāt

Ad illud ꝺo qꝺ q̄rit ꝓpter quid ista ꝓcepit ī terfici ⁊ cremari deus. Rñdet ꝙ crematio ⁊ ꝺsūptio sacrificioꝝ: mortez ⁊ ꝺsumationē designabat peccatoꝝ. vt ille qui aīalia īmolabat ⁊ cremabat facto ⁊ etiam ꝺo sicut credi ꝺicebat sicut moriūt ⁊ consumunt ista aīalia. sic moriant ⁊ ꝺsumantur peccata ꝙ quibus illa offero. Preterea intentio offerentiū erat vel eē ꝺebebat vt sic ꝓtestaret mortis ⁊ crematiōnis quā patiunt: hec aīalia iudiciū. ostendit ꝙ merui supplicīū ꝙ peccatū meū: veniā aūt peto a ꝺo ꝙ hoc sacrificiū. Ad illud ꝺo qꝺ q̄rit quare in sacrificio ꝑcipiebat offerri. sal nō mel vl fermētū. Leu. zº. Rº ꝺō. quia mel in ydoloꝝ sacrificiis ponebat silr fermentū. sal ꝺo nō. Ad illud ꝺo qꝺ querit q̄re sanguinem fundi iussit ⁊ comedi ꝓhibuit ꝺō. ꝙ cā fuit ⁊ ꝺsuetudo ydolatrie que nō solū sanguinē aīaliū: sed etiā sanguinē filiorꝝ ⁊ filiaꝝ suaꝝ īmolabant demoniis: ꝓº ꝙ dicit in psal. Effuderūt sanguinē īnocētē. sanguinē filioꝝ ⁊ filiaꝝ suaꝝ ⁊c. Insup ⁊ opinabant ydolatre ex hoc se placē ꝺiis suis. ꝙ circa sanguinē īmolantiū de sacrificiis comedebāt: putantes eadē hoīa ꝺeos suos ad bibēdū sanguinē ꝺuēire. Dicūt aūt quidā ꝙ hec est cā potissima quare ꝓhibita sunt comedē aīal captū a bestia: vl suffocatū. videlz ꝓpter sanguinis admixtī onē. Tamē suffocatio modꝰ qdam erat īmolandi ꝺemoniis: ⁊ iō ꝓhibuit cōmedi suffocatū. Ad illō ꝺo qꝺ querit ꝓpter quid adipē sacrificioꝝ sibi soli ꝺ sacrificiis deꝰ r̄tinuit. triplex cā assignat. Prima ga ydolatre faciebāt con r̄tū. Deut. zzª. de quoꝝ victimis comedebant adipes. Secūa vt ī ꝺi sacrificiis gule detrabē: ⁊ offerētibus sobrietas ꝙaret. Tertia honorificentia ꝺi: qui in oblatione porcoꝝ ⁊ pinguium debuit honerari. minuēt aūt eius honor in sacrificiis. si pars ei deterior offerret. Si aūt querat quare pectusculum ⁊ armū dextꝝ in partē voluit cedē sacerdotū. assignatur rō lr̄alis: vīz elongatio ab ydolatria: ⁊ spāliter ab ea ꝓte que adhuc spatulomantia nūcupat ꝙ maxīe in spatulis aīalium ymolaticioꝝ exercebant. Ad illud vero qꝺ querit de mō īmolādi ⁊ occidēdi. Respondet iuxta lr̄am nullā aliā fuisse causā q̄ elongationē ab ydolatria: ga alios mōs hēbant ydolatre occidendi aīalia īmolanda. Ad illud ꝺo qꝺ querit quare in aīalibus sacrificādis ꝓcepit vt absq; macula essent. Rñdet ꝙ rō bꝰ fuit honor dei: qui ꝺz de ꝓcipuis honorari. ꝓº qꝺ ꝺr̄ Mal. i. Si offeratis cecū claudū vel languidū: nō ne malus est offerre illō duci tuo: si placuerit ei. q̄ ꝺicat non placebit ei.

Postea respondendum

est ad illud qꝺ obr̄ ꝺ sacrificiis ī speciali. Et ꝓmo ad illud qꝺ obr̄ de sacrificio solēni hyrcoꝝ ⁊ vituli in festo ꝓpitiatōis de quo. iº. Leu. Notandū igit ꝙ illō erat generale sacrificiū ad expiationē omnium

peccatoꝝ totiꝰ populi ſeᷣ in ãno. Ad hanc
aũt expiationẽ aſſumebanꝯ hyrci duo: ⁊
ꝺuenienꝯ aſſumebaꝯ hyrcꝰ. quia fetidus ẽ
in ſe ⁊ de pilis eius fiũt veſtimẽta pũgen
tia: vt facile ex hoc ĩtelligereꝯ fetoꝝ ⁊ ĩmũ
dicia: ⁊ acculei peccatoꝝ. Doꝝ aũt hyrco
rũ alter cremabaꝯ: alter in ꝺſertũ mitteba
tur: vt inſinuarenꝯ duo modi abolitionis
peccatoꝝ. vnus eſt declinãdo ſeu fugãdo
ꝑ cautelã. ⁊ hic ſignificabaꝯ in hyrco qui
emittebaꝯ in ꝺeſertũ. vñ dictꝰ eſt emiſſa
rius. Alius modꝰ eſt ꝺſũptio peccatoꝝ
ꝑ penitentiã: ⁊ hic ſignificabaꝯ ꝑ ſacrifi
ciũ alterius hyrci qui cremabaꝯ ĩ holocau
ſtũ. Ad illud g̃ qꝺ queriꝯ de hyrco emiſ
ſario qũo portare peccata dicebaꝯ. ꝺõᵐ q
ſignũ ꝓ veritate hoc eſt ſignato acci
piꝯ: quẽadmodũ aliqs ꝺr ſcribi. cũ eius no
mẽ ſcribiꝯ: ⁊ ſic ſuꝑ dictum eſt: q hoſtie ſi
gna ⁊ figure erãt peccatoꝝ: ita eiectio ſeu
fugatio hoſtie in hyrco emiſſario fugatõꝫ
⁊ declinationẽ ſignificabat peccatoꝝ: quẽ
admodũ mors ⁊ crematio alteriꝰ hyrci ex
ꝓmebat ꝺſũptionẽ peccatoꝝ. Si aũt q̃ra
tur quid erat. q ſacerdos ĩprecabaꝯ capiti
hyrci populi peccata: ⁊ que eẽt oratio que
ſup eũ fũdebaꝯ. Rñdeꝯ q sicut ꝺr Leui. ic
Sacerdos ꝺfitebaꝯ oẽs iniqtates filiorum
iſrl. poſita vtraq; manu ſup caput hyrci
emittendi ⁊ impcans capiti eiꝰ. qꝺ duobꝰ
modis intelligiꝯ. Unoꝰ quia dicebat ſic ſa
cerdos ad hyrcũ. ſup caput tuũ ſint omnia
peccata iſta. ſeu capiti tuo ĩputet ea deus
⁊ nõ filiis iſrl. Alioꝰ ga ꝑ ſcripturã oĩꝫ
peccatoꝝ. i. oĩa peccaca in vniuerſo ꝺtinẽ
tem ĩponebat vel ligabat ſup caput eius
⁊ tũc emittebat eũ ꝑ hominẽ paratũ ad h̃
⁊ ſic diſpebat vel ꝺeuorat ꝰ a beſtiis vl fa
ctus ſilueſtris hyrcꝰ ille. ita diſparẽ crede
bãt peccata ſua ꝑ hiꝰ ritũ. Ad illud ꝛo
qꝺ queriꝯ de oratione. Rñdeꝯ ga oratio q̃ fũ
debaꝯ ſup hyrcũ hiꝰ fuiſſe vr. Sicut tu eice
ris ⁊ longe efficeris a pplo iſto. ita fiat de
peccato eoꝝ. Uel ſicut tu liber ⁊ ſanus ⁊ ĩ
munis a mõte ⁊ a leſiõe euadis ⁊ emitteriſ
ſra liber ⁊ ĩmunis fiat populus iſte a pec
catis. Eodẽ mõ ſr vitulũ: ſicut tu cremarl.
⁊ conſumaris: ita conſumãꝯ peccata pplꝰ iſtiꝰ

Ad illud ꝛo qꝺ queriꝯ q̃re emittebaꝯ in
deſertum. Rñ quia deſta oĩa volebat deus
eſſe ĩmunda. ⁊ abhominabilia reddẽ per
hyrcũ emiſſariũ: tñ ga malefici ⁊ ydolatre
deſta ꝓpter hoc maxĩe frequẽtabãt vt au
direnꝯ ibi reſponſa demonũ eiſq; ibidem
ymolarẽt. ſicut adhuc multi faciũt. vnde
quidã magus in libro ſuo de magicis diẽ
ſe tñſiſſe cã philoſophãdi ad loca ꝺſtinata
vel ꝺſtituta oĩ habitatoꝛe: habitaſſeq; ibi
cũ inhabitantibꝰ lucẽ ſex luſtris annorum
⁊ ab eiſdẽ didiciſſe: que in eodẽ libro con
ſcripſit: tñ forſitan ꝓpẽ hoc: ga in ſpẽ hyr
coꝝ ſeu capꝛaꝝ in deſtis demones appare
bãt. ſicut legiꝯ in vita beati Anthonii ab
batis. vñ pp faunos ⁊ ſatyros qui ibi ĩ ſpẽ
hyrcoꝝ frequẽter hõibus illudebant ⁊ ad
huc illudẽ nõ ceſſant: voluit ibi inſinuare
deus in hyrco emiſſario: vt quẽadmodum
hyrcus emiſſarius abſq; cuſtode relinque
baꝯ in deſto expoſitus beſtiis deſti ad de
uorandũ ꝓpter pccã q̃ in figura portabat
ſic ꝑls honeratꝰ peccatis a ꝺo cuſtode ac
defẽſore ſuo ꝺrelictꝰ: beſtiis malorꝝ regno
rũ ſeu prĩcipũ inimicaꝝ nationũ: q̃ gbuſ
dã beſtiis diripiendus ac dilacerandꝰ eẽt

Ad illud ꝛo qꝺ poſſet obici quare g tã
gerẽt hiꝰ hoſtias decernanꝯ eẽ ĩmundi.
Rñdeꝯ vt in hoc docẽt eos deꝰ patenter
q̃ longe eos vellet eſſe a peccatis: qui ho
ſtias que figure peccatoꝝ erãt tangẽ ĩmũ
dũ eẽ iudicabat. Ad illud ꝛo qꝺ obiciꝯ
quare Aaron ꝑ ſe ⁊ ꝑ domo ſua vitulum
iubeꝯ offerre. ꝺõᵐ. q iuxta litterã volebat
eũ deꝰ eẽ ſine metu de peccato vituli con
flatilis: quẽ ipe filiis iſrl ꝺflauerat. Prete
rea potuit eẽ in ſugillationẽ ydolatrie: q̃ ĩ
egypto bos colebaꝯ. vnde occiſionem bo
uis ⁊ ĩmolationẽ ſibi peſtiferã ſuſpicabãꝯ
egyptii. Decuit ãt doctorẽ legis: ⁊ dñi cul
tus ſacerdotẽ exẽplo ſuo ſuꝑſtitionẽ hiꝰ eli
minare. Si aũt queraꝯ q̃re extra caſtra cũ
fimo ⁊ pellibꝰ ꝺburer hyrcus ⁊ vitulus.
Rndeꝯ iuxe lr̃am q hoc inſtũ ẽ fieri in hor
rorẽ ⁊ abhominatõꝫ peccatoꝝ. Preterea fm̃
eſt ꝺtra ydolatriã qua colebaꝯ ignis ĩ qua
ꝓpẽ honorẽ ignis cremari ſacrificia ñ ſine
baꝯ extra caſtra: ne deũ ſuũ. i. ignẽ a caſtris
ſuis eicere viderenꝯ. Ampliꝰ factum eſt
ꝓpter honorẽ tabernaculi ne pelles ⁊ fimꝰ
talis ſacrificii altaris honorẽ ⁊ reuerentiã
minuerent.

Ad aliud uero quod

poſtea queriꝯ ꝺ ſacrificio zelotipie. Notãꝺ
q voluit deꝰ tali ſacrificio ꝛuelari occulta

adulteria mulierꝫ:vt adulterari metuerēt
⁊ ne mariti ſuſpectas vxores occiderent
⁊ notū erat accidere miraculū de inflati
one vētris: ⁊ putrefactione femoris coꝛru
pte mulieris. Ad illud qđ queriť quare
farine ordiacee ꝑ⁹ ritū aliaꝫ oblationum
nō adiungeť thus vel oleū. Rñdeť iuxta
lr̄am q̄ hoc fiebat vt viris cēt ruboꝛi hi⁹
ſacrificiū.tū ꝓpter hoc qa ḋo nō offerri ex
deuotione:oſtēdebať p hoc ipm q̄ nec oleū
nec thus hēbat:tū qa vile erat in ſe ⁊ oīuꝫ
ſacrificioꝫ paupimū. Pretēa noluit de⁹
ſacerdotibus in ꝑte iſta dare occaſionē cu
piditatis:⁊ hoc ne ſuitarent hōies ad hi⁹
ſacrificiū offerendū. qđ ñ tā honorificētia
ḋi exigebat q̄ viroꝫ malicia extoꝛquebat

Ad aliud ꝛ̄o qđ queriť de ſacrificio ſile
oſparſe oleo ⁊ panum. Leui.z°. Rñdeť q̄
hi⁹ ſacrificii ad lr̄am cām fuiſſe vr̄: vt fie
ret filiis iſrl̄ rememoꝛatio māne: quā plu
erat illis deus in deſerto:⁊ qūo māna paue
rat eos.40.ānis hēbat aūt ſapoꝛē.q̄i paniſ
oleacei ſicut hētur Nūe.xi. Reſpondēdū
eſt oſequēter ad obiecta circa cerimonias
tabernaculi ⁊ altaris. Et p̄mo ad illud qđ
obr̄ de altari. Notandū q̄ ſicut quidā con
nenient dixerūt. Altare eſt diuini honoꝛis
titulus:⁊ memoriale adoꝛātiū ꝓpitiatoꝛiū
oblationum ſanctificatoꝛiuꝫ. ſpūalis coīo
nis ⁊ refectionis mēſa eſt. In quib⁹ q̄tuoꝛ
altaris officia oſtendūť. Primū eſt honoꝛ
ḋi:⁊ memoria ꝑ⁹ qđ ſcriptū eſt. Heñ.z8. Q
Jacob erexit lapidē in titulū. Scōm ē vt
in eo ꝓpicieť de⁹ ad ipm fugientib⁹ ſingu
larib⁹ ⁊ in eo adoꝛantib⁹ ꝑ⁹ q̄ oñdiť Leui
3.⁊ 4°. Tertiū eſt ſanctificatio munerum
⁊ offerentiū in eo. vnde ipa munera dice
baň ſanctificata ⁊ oſecrata Leui.zz°.
Quartū eſt ſpūalis refectio ⁊ coīo pp qđ ē
edificatū altare. vñ dr̄.i.ad Coꝛ.9°. Qui al
tari deſeruiūt cum altari ꝓticipanť. ⁊ ad
Heb.i3°. Habemus altare de quo edere nō
habēt poteſtatē qui tabernaculo coꝛporis
deſeruunt. Rō aūt diſtinctionis hoꝛ q̄tuoꝛ
officioꝫ altaris eſt ipetratio a ḋo pfcē ordi
nationis p miſteriū altaris ad deū ⁊ ad ſe
ipm ⁊ ad ꝓximū. Ad deū p honorificētia
⁊ memoria. Ad ſe ipꝫ p ꝓpitiationē i remiſ
ſionē peccatoꝛ.⁊ p ſanctificationē i diſpo
ſitione ad bonū. Ad ꝓximū p coīonē religi
onis in ꝓticipatione ſacrificii ꝑ⁹ diuinum
cultum. Ad illud ꝛ̄o qđ obr̄ qa p̄cipitur
Exo.zo. fieri altare de terra. Rñdeť q̄ ꝓp
eliminationē oſuetudinis ydolatrie. ydo
latre nāq; altaria magnifice ſtructure edi
ficabant ydolis:vt ex hoc magis reueren
dā ydolatriā facerent. Eadē de cā ꝓhibu
it altare ex ſectis lapidibus edificare.⁊ ne
refricaret eis memoriā ydolatrie.adeo enī
voluit memoriā ydoloꝛ aboleri a coꝛdibus
eoꝛ:vt nec auꝛ nec argentū ydoloꝛ ꝓmit
teret eos habē in aliquē vſum. ſicut legiť
Deut.7°. Ulñ nota q̄ ꝓpter eandē cām ꝓhi
buit nemus plantari iuxta altare. Deut.i6
Cōſuetudo.n.erat ydolaꝛ ſb arboꝛib⁹ ydo
latriā exercere:vt ipa locoꝛ amenitas eos
ad ydolatriā ꝓuocaret. In ipis etiā arboꝛi
bus ſculpebanť vel pingebanť imagines
demonū ad ydolatriā exercendā. Ad il
lud ꝛ̄o q̄ ꝓhibuit gradus fieri ad altare.
eadē rō aſſignať.qa.ſ. gradus hēbant al
taria ydoloꝛ in qbus ſinguli ſingulas ſta
tiones⁊ genuflexiōes faciebāt. Ad illō
ꝛ̄o q̄ querebať de hoc qđ addiť ne vide
atur turpitudo tua.dicūt q̄ tpibus illꝰ no
ta erat hec turpitudo in ꝓuitio ydoli:q̄ vo
cabať pauoꝛ:cui pudendis diſcoptis ſacri
ficabať. Et ꝑ⁹ hoc dicūt q̄ vnū mandatū
eſt p ſe ne videať turpitudo tua. Qua etiā
rōe ita artiſſime p̄ceptū.exo.z8. Q ſacerdo
tes hēant feminalia linea qbus opiant car
nē turpitudinis ſue qñ appꝛopinquāt ad
altare vt miniſtrent ne iniquitaſ rei moꝛ
iāť. Ad illud ꝛ̄o qđ queriť de poſitione
altaris holocauſtoꝛ ſb diuo. Rñdeť q̄ hoc
fuit ꝓpter diſſimilitudinē cultꝰ ḋi ad ydo
latriā:qa altaria ydoloꝛ ītra tēpla ipſoꝛ
erant In oſtitutione duplicis:altaris holo
cauſti ⁊ altaris thimiamatis. Quoꝛ vnum
erat ex̄ tabernaculū ſup quod offerebať ſa
crificiū carniū.ſ. holocauſtoꝛ. Aliud vero
erat ītra tabernaculū ſup qđ offerebať in
cenſū ⁊ thimiama exꝑmebať duplex ſacri
ficiū ḋo offerendū viſibile exteri⁹ ī crema
tione carnis. Inuiſibile interi⁹ in ctritiōe
ſeu deuotione coꝛdis. Preterea oſtēdebať
nō ſufficere ſacrificiū pecoꝛ qđ offerebať
ſup altare holocauſtoꝛ.ꝑ neceſſaria erat fi
des ⁊ deuotio caritatis ⁊ oīonis ad deum
que deſignať p incenſū vt in pſal. Diriga
tur oīo mea ſi.incē.in oſpe.t.dñe. Deiñ
rñdendū eſt ad obiecta circa cerimonias
tabernaculi. Et p̄mo ad illud qđ queritur
de poſitōe frontis tabernaculi ad occidētē

Ad qō dō. q rō positionis fuit ad ōclinandā ydolatriā solis. Adorātores enī sol' ipm solē ad orientē icuruati adorabāt: ꝑ q legitur Ezech. 8'. Q iter vestibulum t altare erāt. 25. viri dorsa hītes ad tēplum t facies ad oriētē: t adorabāt ad ortū sol'. voluit ꝙ de⁹ adorātores suos dorsū vertē ad ortū solis vt culturā solis abhominabilē redderēt. Ad illud ro qō q̄ritur postea que fuerit rō opimētoꝝ q̄tuor tabernaculi cortinaꝝ. s. sagoꝝ pelliū rubricataꝝ. pelliū iacīthinaꝝ. Rndet ꝑ Josephū. q cortine q̄ coloribus diuersis mira varietate erāt in texte exprimebāt celū sydereū. Saga sup cortinas aquas q̄ sūt sup firmamētū. pelles rubricate sup saga celū empyreū in quo sunt angeli. pelles iacinthine celū supmuz vbi ōs sup oīa. Ad aliud ro qō q̄rit que erat rō distinctionis tabernaculi in duas ptes p velū quatuor coloꝝ in scā t sancta sanctoꝝ. Rndet ꝑ Josephū q tabernaculū figurā totius mūdi gerebat. Et ppt hoc adorātes in eo se deū t dnīm mūdi eo ipo adorari pfitebāt. vñ q̄ tabernaculū ōi totus mūdus dr: ppter qō dr in psal. In circuitu ei⁹ tabernaculū ei⁹.. Partes taberna culi duos mūdos seu duas ptes exprimebāt vniuersi. videlz mūdū spūalē seu seculum alti⁹. t mundū sensibilē seu seculū inferi⁹

Oraculū aūt seu sanctū sanctoꝝ qō ab scōdebat pplo: vbi erat ppiciatoriū. archa t due imagines cherubyn. in quaꝝ medio dns apparebat: significabat seculū altius habitationē t patriā spūaliū sbaꝝ seu angeloꝝ: quib⁹ de⁹ apparet sicut est. Pars ro alia que dicebat sancta significabat mundū sensūbilē: qui sepat t distinguit a mundo spūali p velū. hoc est p ipam naturā t varietatē q̄tuor elemētoꝝ: qō velut q̄ddā velū est ad velandū t abscondendū habitationē t patriā angeloꝝ. ita ꝙ nō poterit ab hōibus videri donec ablatū fuerit illō velamē: hoc ē variatio q̄tuor elementoꝝ in generatiōe t corruptiōe. t hoc p pte dic apls ad Hebr. x. hoc significante spū sācto nondū ppalatā eē scoꝝ viam. vñ ꝑ Josephū varietas q̄tuor coloꝝ designabat varietatē q̄tuor elemētoꝝ. Color cocrine⁹ pfigurabat ignē. purpure⁹ aquā: quia ex sanguine muricis: qui est piscis marinus tingit Jacinthus qui est aerii coloris ipm aerem. Byssinus terrā: qa byssus in terra gignit

Ad illud qō querit de positione candelabri t mēse. Rndet iux lram: qa iō ponebat candelabꝝ t mēsa in tabernaculo: vt adorātes in eo lucē t nutrimētū q̄ maxime sūt hōi salubria adeo vt p ipz fruitiū se obtinē sparent. vñ horꝝ sedatorē luminis. s. t nutrimēti voluit designare. ostendēdo ꝙ in domo ei⁹ ista habūdāt. vñ Baruc. 3. Di sce vbi sit longiturnitas vite: t vict⁹ vbi sit lumē oculoꝝ t pax. Lōgiturnitas vite t vict⁹ in panibus ppositionis. t renouationē ipoꝝ. lumen in candelabro luminis. Pax ro pōt intelligi in hoc ꝙ adiungebatur. s. in altari thimiamatis: qō erat spāle institutū ppter sacrificiū oīonis offerēdū ad ipetrandā pacē t reconciliationē ppli ad deū. Alii dicūt iux Josephū ꝙ cādelabꝝ lumīs qō bēbat septem brachia: figura erat. 7. planetaꝝ. Mēsa ro esce t sustērationis. In hoc q̄ voluit insinuare deū eē: cui septē planete suiūt: t qa ipe de⁹ est dator esce nō ceres. t ppter hoc nec planetis nec cereri: ꝑ soli ro est seruiendū. Inde etiā erat ꝙ candelabꝝ septē lucernaꝝ ponebat ad partē australē a sinistris adorantiū t īmolantū: ne si staret āte eos: adorōes t īmolationes que ro fiebāt in ydolatriā septē planetaꝝ fieri viderent. Sili mō mēsa ppositionis ponebat ad ptē aglonarem. Nā in sacris lune panes offerebant sic ostē dit testimonio Jere. 7'. vbi dr ꝙ mulieres faciebāt placētas regine celi. Sz cum mensa panū in ydolio vbi colebat luna: ponebat recte āte ipm ydolū lune. iō i tabernaculo dnī non posita est directe añ ipm oratū: ꝑ ad aquilonē. Pretēa vnicuiq; panuz illoꝝ suppposita est patena aurea t pugill⁹ thuris: ppter dissimilitudinē a cultu ydolatrie. Ad illud ro qō q̄rit ō adiūctiōe altaris thimiamatis ia rnsum est. Nā mensa sustentationē vite a ro quo ad vegetabilē. Candelabꝝ ro luminis illustrationē a ro quo ad sensibilē. Altare vero thimiamatis pacē a ro quo ad oscīam aīe. t partē rōnalē exprimebant. Ad aliud ro qō q̄rit que erat rō collocatiōis archē t cherubyn in abdito rnsio est. qa ppter cautelā ydolatrie factū est: ne a pplo qui pronus erat ad ydolatriā leuissima occasiōe si eis paterēt adorarent. Qui enī imagine vituli paulo ante adorauerāt: qualr se ab adoratione archē sup quā de⁹ dabat rnsa t angeloꝝ

ymaginē ōtinerēt. ꝓptēa eis dr̄ Deut.4°. Nō vidistis aliquā similitudinem in die qua locutus est vobis dominus:ne forte decepti faciatis vobis sculptā similitudinē aut imaginē ⁊ adoretis ea. Ad illō qō querit vltio de rōe ꝯpositionis thimiamatis:⁊ olei ūctionis. Breuit dō.q͛ f͛m ſ̄raz rō fuit honorificētia tabernaculi ⁊ cultꝰ diuini.vt.ſ.flagrātia odoris thimiamatis attraberētur ad deuotionē: ⁊ frequētatiōz tabernaculi⁊ adorandū deū. vnctio vero olei qua ꝺsecrabat tabernaculū: ⁊ alia q̄ erant ad officiū cultus mouerent ad reuerentiā cultus ⁊ sacrorum.

Cōsequenter est re

spondē ad q̄sita circa ordinationē mīstrorū. Et ꝓmo ad illud qō q̄rebat q̄re habēs maculā nō poterat ad mīsteriū ꝓmoueri ⁊ rō ē. honorificētia cultus dī: ne si mīster habēt aliquā notabilē deformitatē vilificaret cultꝰ dī apud simplices. vñ ⁊ tē plēs deformitates ītroducebāt irregularitatē: q̄ nō mō ītroducerēt. qa facilꝰ ille populꝰ recederet a cultu dī q̄ ppls x̄pianus si minis trosei⁹ ōtēptibiles iudicaret. Ad aliō ꝺo qō querit quare in ꝺsecratiōe sacerdotis vngit extremū dextre auricule. ⁊ pollices manus dextre ⁊ pedis. Rn̄dēdū vt mōstraret q͛ ex ꝺsectiōe debēt sacerdos eē totalit̄ ꝺuersus ad deū: ⁊ q̄tū ad attētiōz seu intētionē intellectꝰ: que ōsignatur in dextra auricula: ⁊ q̄tum ad approbationē affectꝰ q̄ ꝺesignat in pollice pedis dextre ⁊ q̄tū ad intentionē effectꝰ: que ꝺesignat ī pollice manus dextre. Ad aliud vero qō querit de rōe effusionis olei sup caput Aaron ꝺsecrādi. Rn̄dēdū ad exp̄mendō q͛ ex vi ꝺsecrationis accipiebat potestatē alios ꝺsecrādi ⁊ ordinādi in sacerdotiuz vt ab ipō deriuaret auctoritas: qui erat sūmus pontifex in minores sacerdotes: sicut a capite oleū ī mēbra ꝺfluebat. Ad aliō ꝺo qō querit de ꝺbone triū aialiū ⁊ cani stri azimoꝝ Leui.8°. dō m͛ q͛ vitulꝰ ꝓ pcc̄o offerebatur in ꝺsecratione sacerdotis: memoriā remissionis peccati adoꝝnis vituli cui ꝺsensit Aaron ⁊ in detestationē erroris. Aries in holocaustū offerebat ī memoriam obediētie ⁊ amoris: ex quo voluit Habraā filiū īmolare: ꝑ tn̄ ꝓ illo obtulit arietē c° amoris ⁊ obediētie scriret sacerdos se debēt eē imitatorē. Aries ꝺo in ꝺsecratione vt sciret sacerdos se ꝺsecratum in honorē illiꝰ qui ꝓ sanguinē agni qui ē arietini generis in egypto saluabat ꝓmogenita isr̄l. ꝓ q̄bus ꝓmogenitis assumebant ad diuinū cultū sacerdotes ⁊ leuite. Nūer.3°. Canistꝝ ꝺo panis vt sciret sacerdos se assūptū ad illius ꝓuitiū: qui pane celesti hoc ē manā aluit filios isr̄l in deserto.16°. Exo. vt q̄ q̄tuor firmissime ꝓmerēt ī aīo sacerdotꝫ q̄tuor illa offerebant. duo vt ꝓmerēt timorꝫ ⁊ reuerentia iusticie. duo vt imꝑme rēt spes ⁊ amorꝫ misericordie. Vitulꝰ ꝓ pcc̄o reducebat memoriā iusticie diuine puniēt malos adoratores vituli. Exo.32°. Aries in holocaustum memoriā iusticie ꝓbantis seu tēptantis bonos: vt Habraā. Gen.22°. Aries ꝺsecrationis amorē mīe liberantis a malo vt filios isr̄l ꝓ sanguine agni. Exo 12°. Canistꝝ azimoꝝ amorē mīe sustētātis bñficio vt filios isr̄l vel mānа in deserto Exo.16°. Ad aliud ꝺo quod querit: q̄re in ꝺsecratione tradebat sacerdoti adeps armus dexter ⁊c. R̄ñ° est q͛ pp hoc vt sciret sacerdos se accepisse ex ꝺsecratione duplicē ptātez. ſ. potestatē ꝺo offerēdi sacrificiū quā significabat acceptio adipis: ⁊ ptātez accipiēdi stipendiū de sacrificiis ad suum victū. ⁊ hoc significabat acceptio armi ⁊ pectoris.

Deinde respon

dū ad obiecta circa cerimonias ornatus sacerdotū. Et ꝓmo ad illud qō obr̄ de vestimētis Aaron. q̄alr̄ g̃ dō m͛. Q̄ oīs ornatus sacerdotū erat ꝓp honorificētiā dī: ⁊ vt ex ipa honestate mīstroꝝ attraberet populꝰ ad diuinū cultū. tn̄ ipa distinctio vestimētoꝝ sūmi sacerdotꝫ f͛m Josephū. figurabat ipm eē ministꝝ ⁊ pontificē vniuersoꝝ cōditoris. vñ f͛m qō tangit Sapīe.18°. dispositio totius orbis figurabat in veste pontificis. femīalia linea ⁊ tunica linea seu byssina trā figurabāt. Balthei ꝺo circūuoluti onē occeani. Tunica yacinthina ipo colore aerem p̄ferebat. Per tītinabula tonitruū. Per malogranata coruscatōnes significabant. Superhumerale sui varietate celū syderiū. Duo sardonices. duo hemispia vl̄ solē ⁊ lunā. Duodecē gēme in pectore. iz. sig in zodiaco. ⁊ pulchre q͛ in medio erat appellabat rōnale. Rōne enī cūcta sūt plēa

ꝛ terrena ꝑ celestia disponūt. Cydaris cē
lū empyreū. Lamina aurea deū oībus presi
dentē. tñ nō vr hec signatio ouenire. Dicē
dū ḡ ꝙ varietates vestimētoꝝ: ōsignabat
varietatē virtutū: quibꝰ oportebat ponti
ficē eē munitū. Feminalia significabāt oti
nētiā. Tunica byssina: ꝙ multis tonsiōibꝰ
puenit ad candorem. Per mortificationez
carnis mundiciā inter iozē. Balthe⁹ q strī
git venterē otinētiā aut abstinētiā. Tuīca
yacintina q̄ est exterior ꝛ etherei coloris cō
uersationē celicā. Cīgulū ꝛo quo tūica strī
git̄ ouersationis modestiā. Superhumerale
mādatoꝝ obediētiā. Rōnale ꝛo diuinam
sciam. Cidaris intentionē bone voluntat̄.
Lamina cui nomē dī inscribit̄ mēoria seu
meditatio dī iugis figurabat̄. Ad illud
qđ queri⁹ ō vestimētis minoꝝ sacerdotū
dō. ꝙ feminalia otinentiaz. Tunica linea
mundiciā. Balthe⁹ modestiā. Mitriā capi
tis intentionē rectā. Ad illō qđ queri⁹
de leuitis dō⁹. ꝙ aspgunt̄ aqua lustratio
nis ad significandū mundiciam mētis ab
īmudicia culpe. Radūt ꝛo pilos ad signifi
candū p̄cisionē supfluitat̄. Lauāt vestimē
ta ad exp̄ssionē mūdicie in ouersatiōe. Et
hec sufficiant ō cerimoniis circa dispositi
onē ministroꝝ. Nam magis ptinēt ad mo
ralem instructionem rōnes talium q̄ ad
dispūtationem.

Vltimo breuiter re
spondendū ad obiecta circa cerimonias so
lēnitatū. dō⁹ igit̄ ꝙ institutōes solēnitatū
erāt in memoriā potentie sapīe. iusticie. mi
sericordie ꝯditoris. Ad memoriā potentie
erūt tria festa. Sabbatū. neomenia. pascha. ℣
sabbatū in memoriā potētie creātis omīa
sex diebus ꝛ septīa gescentis. Neomenia in
memoriā potētie gubernātis: que guberna
tio maxīe apparet in p̄ncipio cuiusl̄z mēsis
in renouatione cursus lunaris. Pascha in
memoriā potētie liberātis a malis egyptie
fuitutis. Ad memoriā ꝛo sapīe dei que cla
ruit in latione legis instituta est pentheco
stes qđ est festū lationis legis gnāgesimo
die p⁹ exitū de egypto. Ad memoriā ꝛo
iusticie instituta erat solēnitas tubaꝝ: ꝛ so
lēnitas expiationis. sed solēnitas tubaꝝ in
memoriā iusticie ꝓbantis bonos. Erat enī
in recordationē ꝓbationis Habrae. qñ pre
ceptū est eī⁹ īmolare Ysach: ꝛ aries ꝓ eo
īmolatus est. Solēnitas ꝓpitiationis in
memoriā iusticie punientis malos: ꝛ ꝓpiti
antis penitētibus. Erat enī instituta in re
cordationē seueritatis in punitōne populi
ꝑ adorone vituli. Ad memoriaz ꝛo mīe
ꝯfluantis isrl̄ in deſto. Solēnitas taberna
culoꝝ. Ad memoriā mīe ꝯgregantis ppl̄z
isrl̄ in terra promissionis solēnitas cetus
atq̄ collecte.

Consequenter que rēō
est de numero ꝛ vīa cerimonialiū
Circa qđ querūt plura. Primo de nu
merositate cerimonialiū. Scōo de vīa
in generali cerimonialiū.

In primis igitur que ritur
de numerositate cerimonialiū. Nā non vr
ꝺueniēs fuisse vt ppl̄o rudi ꝛ simplici tan
ta numerositas p̄ceptoꝝ daret̄. Nā multi
tudo preceptoꝝ auget obligationē. maior
aūt obligatio exigit obediētiā p̄fectiorem
Perfectior aūt obediētia nō dz exigi a po
pulo īperfecto. ḡ incōueniēs est ppl̄o hebre
oꝝ ꝙ tm̄ multiplicaret̄. Itē cōis aī con
ceptio est ꝙ in pauciorib⁹ maior via est: ꝛ
ad p̄ficiendū p intellectū ī addiscēdo: ꝛ eē
ad p̄ficiendū p affectū in opando. ḡ ī pau
cioribus mandatis maior eēt p̄fect⁹ ꝛ obe
dientia facilior. Itē exp̄imēto scit̄ ꝙ sbi
tas mutationes abhorret nā: ꝛ p ꝺsequens
ipa rō. cū in lege nāli fuerint mādata pau
cissima. incōueniēs fuit vt in lege sequēti
legē nālē. s. legē Moysi multiplicent̄ man
data ꝛ precipue cerimonialia: quoꝝ rō nō
pz ex rōe vl̄ nā. R⁹ dō⁹. ꝙ numerositas
cerimonialiū ītroducta est ꝺueniēter in le
ge ꝺuplici de cā. Prima execrabilitas ydo
latrie multiplicis ꝛ superstitionis erroris
ꝓpter quā eliminādā ꝛ cauēdā necessariū
fuit in illo ppl̄o ad ydolatriā pno multipli
cari p̄cepta cerimoniaꝝ: p que reuocarent̄
ꝛ cauerent ydolatriā sicut pz ex p̄cedētib⁹
Scōa cā est exercitatio ꝛ occupatio ī la
tria ꝯditoris. qa enī mētes carnales ī vno
quouis exercitio posite statim fastidiūt: ne
cessaria est eis ꝛ salubris varietas exercitii
q̄ varietate excludat̄ fastidiū: ꝛ acceptabi
le fīdat̄ fuitiū ꝯditoris: ꝓp quas duas cās
dicit dn̄s in Ose. 8. Scribā eis multiplices
leges meas. Tertia cā est multiplex sīgtio
grē saluatoris que nō potuit vno signo vl̄

vna figura tm̃ exp̃mi. ĩmo ga multiplex ẽ ⁊ incõprehensibilis gr̃a necesse fuit figuras multiplicari. Inde est qõ dicit Isidor⁹ sup p̃n⁹. Gen. Q; oĩs hostia; diuersitas xp̃i hostiã figurabat: ⁊ ꝓpter varietatem virtutũ hostie xp̃i ĩtroducta est varietas ⁊ diuersitas sacrificio;. Unde subdit xp̃s ĩ vitulo ꝓpter vtutẽ crucis offerebat. In agno pp innocentiã. In ariete ꝓpter p̃cipatum In hyrco pp similitudinẽ carnis peccati. Ro.8. In turture ⁊ colũba: ga de⁹ ⁊ homo mediator dei ⁊ hominũ. i. thi. 2⁰. In duaru; sba; oĩuctione monstrabat. In similagĩe pp ꝺspersionẽ credentiũ p aquã baptismi collectã ecclesiasticã eẽ corp⁹ xp̃i ostẽdebatur. Itẽ pro hac rõne dr̃ Job. xi. vtinam de⁹ loqueret tecũ. ⁊ ostenderet tibi secreta sapie sue. ⁊ q̃ multiplex sit lex ei⁹. Ad illud ꝺ q̃ p̃mo obr̃ q̃ multitudo ꝑceptorum non conuenit ĩpfectis dõ⁹ q̃ multiplicant ꝑcepta vupl'r. aut cã multiplicando; meritor: quo nõ conuenit multiplicare mãdata nisi ꝑfectis. Aut necessitate vitãdo; maio; quo expedit multiplicari p̃cepta impfectis. cũ. s. multiplicant occasiões in ꝑcat sicut nos videm⁹ q̃ multiplicant humane leges ⁊ ecclesiastice ꝺstitutiones: cũ multiplicant malo; occasiones. vñ ⁊ hoc modo conueniebat p̃cepta multiplicari pplo iudeorũ. Ad scõm q̃ obr̃ q̃ in pauciorib⁹ via maior est. dõ⁹ q̃ ve; est vbi p pauciora ꝓcedit ad vnũ: vbi ꝓcedit ad multa l' multiplicia ñ est via maior p pauciora ĩmo p multiplicia. Inde ẽ cũ conueniret figurari multiplicia beneficia: ⁊ numerosã gratia; redempto;. necessariũ erat vt multiplicarẽ cerimonie figura; legis. Ad tertiũ q̃ obicit q̃ ſbitas mutatiões abhorret nã ve; est vbi est mutatio in contrariũ. vñ mutationẽ a pauciorib⁹ ad multa ⁊ raro: nõ ãt mutationẽ a pauciorib⁹ ad multa nãe conueniẽtia. Conuenit aũt nãe varietas exercitii. sõ ad mutatiõ; in ipa varietate cultus diuini necessaria fuit multiplicatio cerimonia;.

Queritur postea in

gñali. de dr̃a cerimonialiũ. Notãdũ igit̃ q̃ quidã cerionialia legis in tres differentias distinxerũt. s. in sacramẽta sacrificia ⁊ sacra. Et sacramẽta dixerunt instituta ad sanctificatiõ;. Sacrificia ad p̃pitiatõe; Sacra ad dei honoratione. Sacramẽta legis vt circũcisio ⁊ pbase ⁊ ꝺdo ⁊ hi⁹. Sacrificia ro que offerebantur de aĩantib⁹ ⁊ de inaĩatis vt silia. panes ⁊ libamẽta. Sacra vt ea que erant sacrata ad cultũ rõne loci l' tpis colẽdi deũ. vñ sacra erãt vtẽsilia tabernaculi ⁊ ornatus ⁊ solẽnitates. Dicunt ꝑ q̃ hec tria necessaria erãt: ⁊ hoc ga a primo necessariũ erat vt sãctificarẽt vel sci eẽnt q̃ fiebant per sacramenta. Secũdo necessariũ erat vt irã creatoris declinarẽt ⁊ pacẽ ei⁹ ⁊ gr̃am obtinerẽt qõ fiebat per sacrificia. Tertio necessariũ erat vt ip̃; creatorẽ cultu placido hoc est loco ⁊ tpe p ut ꝺgruit honorarẽt ⁊ hoc fiebat p sacra.

Sed obr̃ ꝺtra. Nã ꝑ⁹ coẽm acceptionem cerimonialia nõ solũ ꝺsistũt in illis q̃ coĩt dicunt aut sacra. aut sacrata. aut sacrificia. ĩmo in aliis obſuantiis que ꝺpetunt p sonis vt de cauẽdis ĩmundiciis ⁊ de ceteris de quibus lex voluit decernẽ ppl'm taz in victu q̃ in vestitu. tam in actu a nationibus ceteris sicut sup̃ dictũ est. vñ dicit Deu. 4⁰. Mãdauit mihi de⁹ vt docerẽ nos cerimonias arq; iudicia que facẽ debetis.

Itẽ nõ vr̃ vlr ve; q̃ dicũt sacrificia in ppitiationẽ. Nã erãt sacrificia que offerebant ex mera dilectõe vt holocausta Leui. 1. Itez erãt sacrificia que offerebant ĩ gratiaz actione vt hostia pacifico;. p pace collata. Leui. 3⁰. quẽadmodũ erãt hostie p peccato. Leui. 4⁰. Itẽ dixerũt quidã cerimonias p̃cipalit̃ eẽ circa custodias solẽnitatũ: ⁊ ꝺ ſuantes ĩterp̃tationẽ vocabuli. Nã cerimonie dicũt a cereis. i. luminarib⁹: que in solẽnitatib⁹ apponebãt. vel a carie ⁊ mene. quia tũc debẽt in nobis sordes deficere Ul' cerimonie q̃ cari munĩe a carendo munĩis. i. officiis ſuilib⁹. Iñ extẽsione dicunt cerimonie sacrificio; ⁊ alio;. Sz inconstrariũ obr̃. q̃ ãte instõe; solẽnitatũ: ⁊ ante legẽ legim⁹ cerimonias. Gen. 26. dr̃ de Abraã q̃ custodiuit p̃cepta dei ⁊ mãdata ⁊ cerimonias. Itẽ Exo. 12. de ritu agni paschal'. cũ ĩtroieritis terrã obſuabitis cerimonias istas. Ex quo relinquit̃ q̃ cerimoie nõ p̃cipaliter dicũt obſuantie solẽnitatũ

Alii dixerũt q̃ cerionie dicebant q̃ ĩ chere normie. i. salutis regule. vñ quia ista que instituta sũt ad diuinũ cultũ. ⁊ p̃cepta sũt regule directiue in salutẽ. dicũt cerimoie Sz ꝑ⁹ hoc cũ ipa p̃cepta moralia maxĩe sũt

directiua in salutē xe sūt regule salutis. ḡ
⁊ cerimonie dicerent. Dixerūt alii inꝑ
sonas sapientū hebreoꝝ q cerimonie dice
rent pcepta: que nō vident habē rōez ꝑ
lram: vel quoꝝ rō occulta est ⁊ latet simpli
cibus. nota xo solis sapiētib⁹. Sz ꝑ hoc p̄
ceptū de īmolatione agni paschalis: nō essz
cerimoniale. cū rō institutionis determīet
exp̄sse. Exo. iz°. ita q manifesta eēt simplici
bus. Dr enī ibi narrabis filio tuo ī die illa
dicēs. hoc est qđ fecit mihi dn̄s qñ egress⁹
sū de egypto. ⁊ erit q̄i signū in manu tua
⁊ q̄i monimētū ante oculos tuos. ⁊ tn̄ con
trariū habet Exo. iz. Cū ītroieritis ī terrā
obseruabit cerimonias istas. Itē pari rōe
nec festū tabernaculoꝝ eēt cerīoāle: qa ei⁹
rō exp̄ssa erat etiā simplicib⁹ Leui. z3°. vbi
dr. Dēse septimo festa celebrabitis septez
diebus: ⁊ habitabit in tabernaculis vt di
scāt posteri q in habitaculis habitare fece
rim filios isrl. Dicendū aut nō solū respici
entes ad nomē: sed ad sne rōez. Q cerimo
nialia pcepta erāt oīa illa que introducta
sunt ꝓpter ritū cultus ⁊ latriam ꝺditoris
ꝑ lrālē rōem. Dicit aūt Ualeri⁹ maximus
Q istud vocabulū cerimonie latinū est ⁊
sumptū fuit a cerete oppido: in quo oppi
do Romani ꝓmo instituerūt ritū sacroꝝ
Inde est q latini ītrp̄tes ī lege diuina po
suerūt hoc vocabulū. vbi debuit significa
ri ritus colēdi deū. vñ Exo. is°. dixit Jecro
ad Moysen. Esto ppl'o in his que sunt ad
deū: ostendēsq; cerimonias ritūq; colendi.

Dicendū igit q pcepta cerīonialia cōsi
stūt in quattuoꝝ trīis. Prima ē in obsuan
tiis. Scōa in sacramētis. Tertia in sacrifi
ciis. Quarta in sacris. Obseruantias aūt
in hoc loco dici⁹ in pceptis circa diuinum
cultū que data sūt ad eliminationē supsti
tionis ydolatrie: ⁊ declinationē occasioīs
erroris: vt pcepta que data sunt circa ve
stitū vel circa victū: ⁊ circa obseruantias
īmūdicia. ⁊ hi⁹: vt pz ex pcedentib⁹ Sa
cramēta aūt ⁊ sacrificia ⁊ sacra dici⁹ insti
tuta ꝑ lram ad latriaꝝ ꝺditoris. Sed refe
runt sacramēta ad fidē veritatis. Sacrifi
cia ad spē salutis seu pietatis. Sacra vero
ad honorē ⁊ reuerētiā maiestatis. In sa
cramētis enī signū est fidei xitatis. vnde
circūcisio dr signaculū fidiei Habrae Ro.
4°. Er sacramentū agni paschalis dr signuz
eiusdē Exo. iz°. Erit q̄i signū in manu ⁊c.

In sacrificiis xo siue holocaustis seu pacifi
cis seu hostiis ꝓ peccato spes pietatis ē ⁊
obtinēde salutis sicut pz ex Leu. i. ⁊ z° ⁊ 3°
⁊ 4. cū dr. Sacrificia oblatio suauis odoris
deo. In sacris xo honorificētia ⁊ reueren
tia maiestatis di est. Sacra xo ista atten
debant in instōne solēnitatū ⁊ ornatus ta
bernaculi ⁊ vtensiliū vl'r que deputabāt
ad vtuinū cultū. ꝑ hoc ḡ cerimonie ī qua
drupli ꝺra sunt. Primo in obseruantia eoꝝ
que pcepta sunt ad reuocationē ⁊ declina
tionem supstitionis erroris. ꝑ qđ dr. z. Re
9. Si auersi fueritis nō sequētes me: nec cu
stodiētes cerimonias quas ꝓposui vobis: ꝑ
si colueritis ḋos alienos auferā ysrl de su
pficie terre. Scōo in sacramētis vñ ⁊ ꝓ
sacramēto circūcisionis dr de Habraā. Gñ
z6°. Q custodierit mādata ⁊ cerimonias

Itē de sacramēto agni paschalis dicit
Exo. iz°. cū introieritis terrā obseruabitis ce
rimonias istas. Pretēa de sacramēto or
dinis dr Leui. 8°. Hec est vnctio Aaron ⁊
filioꝝ eius in cerimoniis. Tertō in sacri
ficiis. vñ Leu. 9. Dicunt oblata sacrificia sr
alrare absq; cerimoniis holocausti matuti
ni. ⁊ Nūe. is°. De peccāte p ignorantiā dr
Q offerat vitulū ⁊ sacrificia ei⁹ ad libamē
ta vt cerimonie ei⁹ postulāt. Quarto in
sacris. vñ Exo. 38°. Hec sunt instrumēta ta
bernaculi testimonii in cerimoīas leuitaꝝ
Ex quo pz q vtēsilia tabernaculi dicebāt
cerīonie vl' iter cerīonias eē. dd. igit q di
minute ⁊ īpfecte fuit ꝑdicta assignatio ce
rimonialiū legis. Sz obr ꝺtra posītā di
stinctionē. Nā dicit Aug⁹ in li°. x. de ci. di.
Q sacrificiū visibile suisibilis sacrificii. sa
cramētū. i. sacz signū est. vñ in psal. Peni
tēs iniquit. Si voluisses sacrificiū dedisse
vtiq; holocaustis ñ delectaberis. sacrificiū
ḋo spūs ꝺtribulat⁹ ⁊c. Itē Aug⁹ in eodē
q ab hoībus appellat sacrificiū signū ē ve
ri sacrificii. pozo mīa vez sacrificium est
ꝑ hoc ḡ vident nō distīgui sacrificia. sa
cramēta legis cū ipa sacrificia sacramēta
sint. Itē Aug⁹ ī eodē. Si sacrificia que
vult de⁹ quoꝝ vnū est coz ꝺtritū ⁊ humili
atū. nollet legalibus sacrificiis significari
nō vtiq; de his offerendis in lege veteri p̄
cepisset. Ex hꝫ ḡ relinquit q nō distīguūt
cerimonie sacrificioꝝ: ⁊ sacramētoꝝ. Cō
tra. Sacrificiū signū est veri sacrificii. vez
aūt sacrificiū est op⁹ meritoriū. vnde Aug

x°.de ciu.di. Nec sacrificiū est oē op⁹ quod agit vt scā societate inhereamus dō Relatū.s.ad illū finē boni quo veracit beati ee possimus. Cū g̃ sacramētū ppie non sit signū sacri opis qđ a nobis est:sed ipi⁹ gr̃e sacre que a dō est:7 nō a nobis. sicut dicit ad Ro.xi. Si gr̃a di iã nō ex opibus: aliogn gr̃a nō est gr̃a. Sacramētū enī est ĩuisibil gr̃e visibile signū. Relinquit g̃ q̃ sacrificiū legis:nō est ppie sacramētū. Rx° sacramētū dr̃ coiter 7 ppie. Coiter signum sacre rei seu illa res sit op⁹ sacr̃: qđ ab homine est:seu illud sit gr̃a que est solū opus diuinū. Et hoc mō dicit Aug⁹.sacrificia eē sacramēta. Prope dō dr̃ sacramētū signuz sacre rei que est gr̃a 7 nō op⁹ humanū:7 hmō distinguēdū est:ga sacrificia duplicem intentiōz significationis habebāt. Erāt enī signa futuroz̃ 7 faciēdoz̃. vt erāt sig futuroz̃ 7 significabāt de futuris gr̃tiis in xp̃o.vñ dicit Isidor⁹ Sup Leuiticū oēs legales hostie xp̃i hostiā p̃ferebāt: 7 isto mō sacrificia p̃nt dici sacramēta r̃spcū gr̃e xp̃i ga tñ sacramētū ppie dr̃ q̃ est signū gr̃e que in nobis est: est a xp̃o Nō dicēt ꝑ mo dū ppriū sacrificia sacramēta. Scōz dō q̃ erant signa faciendoz̃.patet amplius q̃ ñ possūt dici sacramēta ppie: exceptis quibusdā que erāt p̃ncipalit ĩstituta ad significandā gr̃am vt foīsitan sacrificiū vitule ruffe:7 sacrificiū ɔsecratiōis sacerdotū

Cōsequenter queri

tur in spāli circa obſuantiā cerimoniaruz de ĩmūdiciis. Et q̃rit̃ p̃mo coiter:quid dicat p̃ncipiū vel origo ĩmūdicie. Scōo dō in pticulari q̃tū ad dr̃am statuū ante legē in lege.7 post legē. Quātū ad p̃mū obiciūt sic.ga p̃ncipiū ĩmundiciaz̃:aut dr̃ eē a nā rez̃:aut ab vsu illaz̃. aut ab institutione aut a significatione. Q̃ aūt a nā nō habeat originē bi⁹ ĩmundicia ostēdūt sic. Natura rez̃ pōt ɔsiderari triplr. Primo simplicit 7 p se:7 sic dr̃ Geñ.i. vidit de⁹ cūcta que fecerat 7 erant valde bona. Sil'r dic Aug Q̃ fuerāt oīa creata:valde bona:7 ita valde munda:7 ad Ro.i4°. Scio 7 ɔfido ī domino Ihu xp̃o qđ nihil est cōe. 2° ɔside rat nā rez̃ in cōpatione ea z̃ ad inuicē in respcū.s.minus nobiliū ad magis nobiles ꝑ qđ dicit Aug⁹. Oīa sunt munda nāliter 7 ex opatōne meliozis nāe:quedā reputāt ĩmunda.ex hoc accipit bi⁹ ĩmundicia de q̃ loquimur. Cū aūt fere oēs res ɔpari hēant ad nobiliozes.g̃ ꝑ hoc bi⁹ ĩmundicia fere ī oībus eēt quod falsū est. Pretēa dr̃ cōtrariū.q.s.quedā res nobiliozis nāe reputarent ĩmunde:vt aquila 7 leo 7 bi⁹.q̃daz dō minus nobilis nature reputarēt mūde vt ouis capra 7 bi⁹. Tertio mō ɔsiderātur nāe rez̃:nō absolute in se nec in relatione ea z̃ ad inuicē ꝑ ordinē vniuersi.sed in ɔpatione ad pctū rōnalis creature. 7 nec ex hac ɔpatione pōt dici q̃ hēat ortum bi⁹ ĩmundicia p aliquid.s.ɔtractū ex bi⁹ pcō ga si dicat ex ɔpatione ad peccatū homis ꝑ q̃ dr̃ sup illud Isa.3o. Erit lux lune sic lux solis: 7 lux solis septēplr:q̃ oīa deteriorata sūt ppter hominē. Contra. Hoc ē ga ꝑ hoc in oībus eēt ista ĩmundicia. Ex his g̃ relinquit q̃ ĩmūdicia ortū nō potuit habē ex nā. Itē q̃ abusu rez̃ non potuit habē ortum ĩmundicia ostendit. Si ei dicerent ĩmunda ga vsui sustentationis in epta ꝑ hoc ĩmunda eēnt quecūq̃ ad vsuz hūane sustentatōis nō ɔgruerent. munda dō essent quecūq̃ esui hominū ɔgruerent ꝑ hoc g̃ porcus 7 multa alia que lex vocauit ĩmunda nō reputarent ĩmūda. Itē si dicat q̃ ex vsu malo hominū dicūt ista aīalia ĩmunda ga ydolatre eis vtebant ad supstitiones ydolatrie.ꝑ q̃ dic Origenes sup libz̃ numeroz̃ Phytonibus diacones 7 alii serpētes mīstrare phibent. Auguribus dō quedā aues que lex reputauit ĩmundas. Coīi. Tā boues q̃ oues 7 bi⁹.multotiens offerebant ydolis ab ydolatris.vt 3° Reg.is°. De sacerdotib⁹ Baal:qui obtulerūt ei bouē. Ergo ꝑ hoc oues 7 boues reputarent ĩmunda. Itē si dicat q̃ hoc dr̃ ppter abusū dyaboli:ga aliq̃ aīalia ex pmissione diuina subiciūt demonib⁹ sicut ꝑ pēs Geñ.3°.7 sicut porci.8.Math. Coīi. Scōz hoc 7 boues 7 oues dicerent ĩmunda cum ex pmissione diuina voluntati 7 potestati demonū ɔcedant Job.i. dixit dñs ad Sathan. Ecce vniuersa que hz in manu tua sē 7 ibi dr̃.q̃ opatione demōis ɔscēdit ignis de celo 7 cūctos oues pueros q̃ ɔsumpsit. Ex his g̃ relinquit q̃ ex vsu rez̃ nō potest habē ortū ĩmundicia. Itē si dicat q̃ ex ĩstitutione ortū habuerit bi⁹ ĩmundicia.
Coīi. Constitutio circa ĩmundicias aīaliuz nulla emanauerat ante legē. Leui.xi°. 7 tñ

ante legē:ꝛ etiā ante diluuiū dr̄. Noe gn̄. 7°. Q; ex aīantibus mundis tolles septena. De aīantib⁹ ꝺo īmundis duo.ḡ ante cōsti tutionē legis erat īmundicia in aīalibus. nō ḡ ex ostitutione est īmūdicia. Si ꝺo dicaī q; in Gen̄ dicūī īmunda:nō quia tē essent īmunda.sed quia postea ex ostitutō ne legis futura erāt īmunda. Coñ.ꝑ⁹ ℔ ḡ Moyses loquit ꝑ⁹ tps legis. Si ergo ex ostōe legis facta est discretio mundoꝝm ab īmundis:ꝛ ante legē nō erat īmūdicia ante legē nō poterat eē discretio mundo rū ab īmundis.ḡ nec electio.ḡ ꝛ inutiliter ꝛ incassū diceret ad Noe Gene.8°. De aní mantib⁹ mūdis tolles septena:de īmundis ꝺo duo. Itē si dicaī q; īmundicia' ortuz habuit a significatione:alʒ a signatione vt ille res dicanī munde que p ꝓprietateſ suas sigīficatiue erāt mūdicie moꝛ:ille ꝺo dicanī īmūde q; sūt significatiue īmūdicie peccatoꝛ. Coñ. Sicut dicit beat⁹ Dyoni⁹ in yerarchia angelica.ꝑ⁹ eloquia dīna. Hñ z°. Oīa valde bona.ꝛ iō ex oībus elicē est bonas speculationes. Relīqī ḡ q; oīa cēnt mūda.qa oīa pñt eē sigīua boni. vñ ꝛ ipe dñs vocat se vermē. Psal. Ego sū vermis ꝛ nō hō.ꝛ vocaī leo Apoc.5°. Uicit leo de tribu iuda. ꝛ tñ ista ꝑ⁹ legē reputanī im mūda. Relinquit ergo q; ꝓpter signatiōz boni nō dicūī munda. Itē cū in oīb⁹ re bus sit repire aliquas ꝓpetates sigīuas boni.aliquas sigīuas mali. vnde ꝛ p leonē aliqñ sigīur xps Apoc.5°. Uicit leo de tribu aliqñ dyabolus.i. Pe.5°. Aduersari⁹ noster dyabolus tāq; leo rugiēs circuit querens quē deuoꝛ. Ergo ꝑ⁹ ℔ oīa eēnt mūda ꝛ im mūda rōne diuersoꝝ. R°. dō.q; īmundi cia nō accipit ex vna sola.ꝺ ex plurib⁹ cau sis appꝛopꝛiatis q̄tuoꝛ gn̄ibus cāꝝ. Causa enī materialis seu dispositiua īmundicie est ex pte nāe nō tñ simplr. Simplicit enim ꝑ⁹ nām nihil est īmundū. Ex ꝺpatione tñ aliquomō īmundū dr̄. ꝑ⁹ q; dicit Aug⁹. sr̄ Gen.7. Oīa nāl̄r mūda sūr:ꝺ ꝺpatōe melio ris nāe:quedā dicunī īmunda: sīc bos leōe melioꝛ.qa hōi necessarioꝛ: ꝓpter quē creata sunt oīa. Cā ꝺo formalis īmundicie accipit ex pte vsus seu abusus:ꝛ hoc qa illis aīali bus ꝺncipaliter ꝛ p̄ ceteris que lex vocauit īmūda abutebanī:aut ydolis īmolādo.aut augurādo seu maleficia exercēdo:ꝼ qō dic Origenes. Cā ꝺo efficiēs īmundicie sūpta est ex pte īnstitutionis: que īstitutio ꝺnci paliter ortū hūit ex vsu vel otra abusū da ta est:vt.s.elongarenī ab ydolatria ꝛ pu nirenī inobediētia. Elongarenī ab ydolata in hoc q; ꝓhibebanī ab his vescēdis l' cō tingendis que ydolatre p̄cipue habebant quēadmodū ꝓhibenī vti vestimēto ex la na ꝛ lino ꝛtexto:ne eēt sil'itudo colētium deū cū ydolatris que in veneratione ydo latrie vestimētis talibus vtebanī vt puni renī inobedientia ꝑ⁹ q; dicit Aug⁹ in libro qōnum noui ꝛ veteris tes.escaꝝ lex nō in ꝓmordio legis data est. sed cuꝝ duce perfi dia ꝺi ꝓmissis fidē nollēt dare ad duritiā cordis sni acceperūt p̄cepta nō bona. sicut dicit ꝓpha Ezech.20.d. Supbis enī boīb⁹ ꝛ ꝛtumacibus nō debuit tota creatura sti ci. Cā ꝺo finalis fuit sigīio. in signū enī fu erūt īnstitutiones legaliū īmundiciaꝝ sic ꝛ cetere leges obꝛuantie. vñ ad Hebr.x. dr̄ Umbrā hñs lex futuroꝝ bōꝝ.ꝛ.i.cor.x. Oīa in figura ꝛtingebāt illis: qa p hi⁹ mundi cia vel īmundicia sigīur aliquid circa xp̄z futuꝝ: vel circa nos gerendū. Ex his igit q̄ttuoꝛ simul aggregatis:nō ex vno tantū determinaī rō mūdicie vel īmundicie. ꝛ p hec pz rñsio ad obiecta.

Q Ueritur postea ꝺ īmūdiciis ī ꝑticulari ꝼz dīaz sta tuū Prio igit querit de īmundicis q̄⁹ ad statū añ legē.iuꝝ illō Gen̄.7°. De aīanti bus mūdis tolles septena ꝛ septena. De im mūdis ꝺo duo ꝛ duo. Scō de īmūdiciis legis de quib⁹ Leui.xi°.iz°.ꝛ.iz°.ꝛ in aliis.

Tertio de īmundiciis post enacuationē legis de quib⁹ dr̄ Act.iz°. Ubi decreuit cō siliū Apl'oꝝ abstinē a suffocato ꝛ sanguie

Quantū ad statum

ante legē. Querit ḡ q̄re ante tps Noe non fuit mētio de mundicia vel īmmundicia. Nā cū īmundicia ꝑ⁹ q; dictū est quodāmō ortū habuerit ex nā. Natura semp eadem fuit in aīantibus.ḡ a ꝺncipio mētio debu it fieri de mundicia ꝛ īmundicia aīantiū Si diceret q; ante tpa Noe nō erat abusus aīalium que reputanī īmunda. Silī modo poterit dici q; tpib⁹ Noe non erat abusus cū tpibus eius nō legaī ydolatria. Itez querit cum dñs p̄cepit Noe Gen̄.7°. vt de aīantibus mundis ꝛ īmundis poneret in

archâ ⁊ septena de mūdis.bina de īmun
dis.ꝑ sciebat Noe que eēnt mūda ⁊ īmun
da. Querit igit vñ habuerit hāc noticiā
Si dicat ꝙ ex instinctu nāe pari rōe ⁊ alii
ꝓcedentes hoc ipm cognouissent:cū instin
ctus nāe idē maneat penes oēs habentes
eandē nām.qō tñ nusq; legit. Si dicat ꝙ
ex inspiratione diuina eadē facilitate ne
gari pōt qua ⁊ affirmari: cū hoc nō legat
Itē querit iux lram illi⁹ ꝓcepti: quare
plura iussit accipi de mūdis q̄ ō īmundis
qa de mūdis septena:de īmundis tm̄ duo
Hñ.7. Itē querit ī īpari numero sumūt
munda. Immūda ẋo ⁊ etiā rōnalia in nu
mero pari. Si dicat ꝑ⁹ Rabanū in glo. Q
īpar numerus ẋtutis spēm ꝓtendat. Par
ẋo infirmitatē. Con. Scōz hoc ꝑ rōnalia
debuerūt sumi in īpari numero cū rōnali
bus maxīe ꝙpetat spēs ẋtutis. Itē q̄rit
an añ legē:qō erat īmundū q̄⁹ ad īmolati
onem esset immundum quantum ad com
mestionē:qō vꝝ qa indistincte dr̄ de aīalib⁹
mūdis ⁊ īmundis. Generalit aūt īmudicia
extendit respcū īmolationis.⁊ respcū com
mestionis. Con. Heñ.9°. Dē qō mouetur
⁊ viuit erit nobis in cibū. ꝑ oīa aīalia ꝑ⁹
hoc erant mūda q̄tū ad ꝺmestionē. Sz con
stat ꝙ tūc nō erāt oīa mūda q̄tū ad īmola
tionē.qa dr̄ Gene.8. Tollēs Noe de cūctis
pecoribus ⁊ volucrib⁹ mūdis obtulit holo
causta.ergo aliqua aīalia erāt īmūda quo
ad īmolatōz. Itē ad idē est qō dic Aug.
in qōnibus noui ⁊ veteris testī. Efcaz lex
nō in ꝓmordio legis data est. ꝑ multo ma
gis nec ante legem: ⁊ tamen mundicia ⁊
immundicia reputabatur in aīalib⁹ q̄ ad
īmolationē. Itē querit cū in lege Leuit.
z°. Adeps carnis ⁊ sanguinis reputent im
mūda quo ad ꝺmestionē.nō tñ q̄⁹ ad obla
tionē .īmo illa ꝓcipue.s.adipē ⁊ sanguinē
ꝓcipit de⁹ sibi offerri quare añ legē ⁊ tpi
bus Noe nō reputarent īmūda. Cōmestio
adipis cū reputet īmunda cōmestio sāgui
nis p illā diuinā ꝺstitutionē qua victū est
Noe. Heñ.9°. Dē qō mouet ⁊ viuit erit vo
bis in cibū.excepto ꝙ carnē cū sanguine ñ
ꝺmedetis. Itē querit cū in lege ꝺtermi
net īmundicia ex parte bꝛutoꝝ ⁊ etiam
hominū. Leu.xi.iz.iz.⁊.iç°. Ante legē vero
legit īmūdicia ex pte bꝛutoꝝ. vñ ⁊ ad noe
dr̄ est Gen.7°. De aīalibus mūdis ⁊ īmū
dis tolles ẋ. Quare ꝑ sil'i mō nō fit mētio
de īmundiciis hominū. Rñ⁹ p ordinem
ad obiecta. Ad ꝓmū qō querit quare añ
tps Noe nō fit mētio de īmundicia l' mun
dicia aīalium:⁊ spāliter quo ad īmolatiōz
Rñdet ꝙ duplex rō ꝑ⁹ allegoziā concur
rebat. Cū enī oblatio sacrificii fieret ꝓpter
expiationē originalis ante tps circūcisioīs
⁊ ꝓpter expiationē actualis. Duplex erat
figura seu significatio sacrificii. vna sacri
ficii passionis xpi: qō ꝓncipaliter erat ad
expiationē seu mundationē originalis.
Alia sacrificii penitentie seu cordis ꝺtriti
qō ꝓprie est ad emundationē actualis.

Quātū aūt ad significationē sacrificii
passionis xpi ꝺueniebat vt ꝑ⁹ decursū tē
poris magis⁊ magis⁊ magis fiēt declātio
ẋitatis. Unde qa sacrificiū redēptōis per
xpm̄ dēbat fieri ī carne⁊ ī mūda carne:⁊ eē
in carne humana. Jō in exordio ꝓme etatī
in sacrificio Abel figurabat in carne mū
da fieri. Postmodū in scōa etate ī exordio
p sacrificiū Noe ostēdit futuꝝ ī carne mū
da. Tertio in exordio tertie etatis ī habꝛaā
cū ꝓcipit filius īmolari ostēdebat futurū
ī carne mūda ⁊ hnmana. ꝓptēa cōperebat
vt rōe sacrificii Noe in quo īcipiebat zª
etas ⁊ maioꝛ etiā debuit eē declaratio sa
crificii redēptionis q̄ ꝓus fieret mētio de
īmūdicia carnis sacrificāde. Quātū ad
significatōz sacrificii penitētie seu cordis
ꝺtriti qō ꝓprie ad emundatiōez īmūdicie
actualiū peccatoꝝ ꝺueniebat. vt tpe Noe
ī quo maxīe habūdabāt īmūdicie actualiū
culpaꝝ:qa oīs caro corrupat viā suā Heñ.
6. fieret mētio ō mūdicia⁊ īmundicia nāe
sacrificioꝝ. Ad scōm qō querit qualiter
Noe habuit notitiā de mūdicia⁊ īmundi
cia dō.q ptim ex nā:ptim ex rōne.ptim ex
inspiratione. In aīalibus que ꝑ⁹ legē re
putant īmunda.quedā sunt hōi nociua. q̄
dam sūt hōi ūtilia. Quedā ẋo ñ necessaria
Nociua sūt ꝓpentes ⁊ leones ⁊ hi⁹.que sua
feritate hominibus frequēter nocēt. Jnuti
lia ẋo vt quib⁹ nō pōt homo vti nec ad vī
ctū nec ad vestitum:nec ad laboris adiuto
riū.sicut formice stelliones ⁊ infinita gña
reptiliū ⁊ etiā aīaliū ⁊ autū. Nō necessaria
vt sine quib⁹ vita homis potuit sustētari
⁊ ꝑ⁹ hoc solū ingeñ gressibiliū ouis ⁊ ca
pra ⁊ bos necessaria hōi iudicant:qa ꝓbēt
hōi victū vestitū ⁊ adiutoriū potissime sñ
timoze nocumēti. Alia ẋo sicut canes eg ẋ

nō se habet hoc mō. Et iō sine illis pōt cō uenienť vita hōis agi. Accedente igiť rōe cū instinctu nāe:7 supueniēte diuina īspi ratione Noe habuit notitiā mundoꝝ 7 im mūdoꝝ. Instinctu enī nāe ptermittēdum ē.7 q̄ abiciēdū quicqd est nāe nociuū:aut īutile:aut nō necessariū velud īmundum pari ꝙ rōe ꝙferēte etiā talia abiciet velō īmunda. Fortius ꝙ adueniēte spiratōe ad declarationē sacrificii redēptiōis in carne mūda. Dicendō ğ ꝑm Aug. Q ꝙpatōe me liozis nāe ī illis que homini sunt salubria vtilia 7 necessaria: potuit rōe 7 nā quedā reputare īmūda. Ad illud ğ qō obiť q pari rōe pcedētes possēt illud cognoscere Dicendū q vez ē si istictui psone accessis set rō 7 inspiratio. Rō que ꝑ pfectionem iusticie solis necessariis 7 vtilibus ꝙtēta cēt. Inde est q ex ꝓuilegio singulari ō noe dr̄ Señ.6°. Noe vir iustus atq; pfect⁹ ꝛc.

Pretēa inspiratio que accessit ad Noe cū ei locutus est de⁹ vt sicut inspirauit ei q de mūdis tolleret septena 7 septena. de īmundis ꝙ duo 7 duo. ita ꝓs inspirauit que debēt reputare īmunda 7 que munda

Ad tertiū q querit quare pceptū ē plu ra tollere de mūdis q̄ de īmundis. R° ꝑ Aug. vt plura eēnt que hoībus pdeēnt q̄ que nocerent. 7 alia rōe ꝑ Rabanū. vt egressus Noe de archa bēret qō īmolaret 7 māducaret. Ad quartū ꝙ. s. quare in īpari numero sumūť mūda. īmūda ꝙ 7 ra tiōabilia ī numero pari. R° ꝑ Rabanū Impar enim numer⁹ virtutis spēz ptendit Par ꝙ ifirmitatem. Sed ꝙtra hanc re sponsionē sic obr̄. q ꝑ hoc deberēt rōnabi lia sumi in numero īpari. Et iō vr̄ aliter respondēdū dō:q irrōnabilia sunt mūda ad duo:seu ad duplicē vsum. Ad vsū. s. p pagationis nālis:ad quā necessaria est pa ritas masculi 7 feīe. Et ad vsū sustentati onis hoīs vel īmolationis 7 ōtū ad hoc ñ est necessaria paritas maris 7 feīe. q̄ q̄ erāt ad vsum ppagationis nāe 7 nō ad vsum sustentatōis vel īmolationis debuerūt eē ī numero pari sic rōnabilia 7 īmūda. q̄ ꝙ ad duplicē vsū in īpari. Ad gntū. s. q̄re nullū aīal reputať īmundū quo ad ꝙmesti onē: ꝑ q̄tum ad īmolationē. R° īmūdicia quo ad imolatiōez ītroducta est ad figurā sacrificii redemptionis futuri in carne mū da:que ꝙpetebat vt dictū est tpibus Noe.

Mūdicia quo ad ꝙmestionē ītroducta est ꝓncipal'r in penā ꝙtumacie:vt dicit Aug⁹ in qonib⁹ no. 7 vete. tes. vt dictū est. nō at puniēda ꝙtumacia ante legis ꝓuaricatiōz

Ad sextū dō. q ꝓhibitio sāguinis ꝓmo ītroducta est in horroꝛē effusionis sanguis hūanine ꝓpter assuefactionē ꝙmestionis sanguis aīaliū minus horrerent hominum occisionē 7 a ꝙmestione sanguinis aīalis īualescēte crudelitate tñ sirent ad ꝙmesti onē humani sanguinis. quēadmodū de ba bitorib⁹ terre sancte dr̄ Sap̄. iz°. illos anti quos habitatores terre scē tue exhorruisti filioꝝ suoꝝ necatores sine misericordia cō mestores viscerū hominū 7 deuoratores sā guinis. 7 iō paucis existentib⁹ 7 exemplo Chayn ꝓnis ad irā. Sapie. x. Per irā homi cidii fraternitas deperiit. 7 iterꝝ. Pronis ad supbiā 7 rixā sic pz ī turri babel. Señ. xi. Introduci ꝺbuit ꝓhibi'esus sāguis. z° ꝙ ītroducta est ꝙtra ꝙsuetudinē ydolatre que sanguinē īmolaticiū in veneratione ydoloꝝ bibebāt:7 adipes ꝙmedebāt. Deu. iz°. de quoꝝ victimis ꝙmedebāt adipes ꝛc Et hoc mō inualescēte ydolatria p legem debuit ꝓhiberi vtrūq;. Ad septimū dō. q īmundicia hominū ītroducta est ī hon⁹ vel cā eliminationis ydolatrie: sicut patz ex ꝓdictis. Et iō ante legē 7 inchoationez ydolatrie nō debuit ītroduci. Ex cā vero ītroducta est īmundicia 7 mundicia: sicut patet ex predictis.

Postea queritur de

īmundicia ꝝ obꝛuantia q̄tum ad statuz le gis. Omissis igiť his que in ꝓmissis q̄sita sunt circa istā materiā q̄e ve rōne cerimo nialiū ꝓceptoꝝ: que cū in lege determineť circa gressibilia 7 volatilia aliquid mun dū 7 aliquid īmundū q̄tum ad comestiōez 7 īmolationē Leui. xi. Quare nō determiať circa natatilia mūdicia 7 īmūdicia quo ad īmolationē: ꝑ tñ quo ad ꝙmestionē. Leu. xi. Nā circa illa magis videnť determināda qa aquatilia aptioza videbanť ad īmolan dū q̄ gressibilia vel volatilia. qa gressibi lia ortū habēt ex terra que maledicta ē gñ 3°. Aquatilia aūt ex aqua que benedicta est Señ. i. 7 nō postmodū maledicta. Preterea volatilia 7 si hēant ortū ex aqua magis tñ viuūt in terra siue ex terre nascētib⁹ q̄ in aqua. Pisces aūt 7 generanť ex aqua 7 in

aqua viuūt oīno.ḡ mundiora ⁊ ad īmolan
dū aptiora videbant aquatilia q̄; reliqua
ḡ potius de his determinādū erat. Ad
hoc rñdendū ꝑ⁹ Aug.g sic dicit. Promissi
uas figuras in victimis aīalium celebrari
oportebat ꝓpter ꝺmedationē future car
nis ⁊ sanguinis: per quā vnā victimā fiēt
remissio peccatoꝝ de carne ⁊ sanguine cō
tractoꝝ.⁊ ē ꝺsensus:qa sacrificia illa erāt
signa veri sacrificii futuri in carne xp̄i. p
cui⁹ īmolationē fieret remissio peccatoruꝫ
que quidē peccata ꝺtraximus a carne ꝑ⁹
quā ꝓpagamur a p̄mis parentib⁹. Jō ꝺpete
bat q illa sacrificia fierēt ex carnibus gref
sibiliū vel volatiliū que ꝓpinquiorē habēt
similitudinē ad carnē humanam ⁊ non ex
piscibus.

Deinde queritur de obꝫ
uātia īmūdiciaꝝ post euacuatiōez legis fa
ctā.vt de suffocatis⁊ sāguīe.Utꝝ.s.teneā
mur mō ñ ꝺmedere sāgninē ⁊ suffocatum

Circa qō sic obr̄ Act.iſ°. Determīat cō
tētio facta īter fideles ꝺuersos de gētibus
⁊ ꝺuersos de iudeis de circūcisiōe:ī cuius
determīatiōe determīatū est p̄mo a beato
Petro:scōo a Jacobo:tertio a toto cōcilio
Aplorum.q fideles ꝺuersi abstinerent se ab
īmolatis symulachroꝝ ⁊ sāguīe ⁊ suffoca
to ⁊ fornicatōe. Ergo cū aliis legalib⁹ eua
tis publicato iā euāgelio remāserūt ista.s.
q abstīeāt a suffocato ⁊ sāguīe ⁊ īmolati
ꝺolorum que immūda reputabāt in lege
vī q adhuc remaneāt iste īmūdicie ꝑ⁹ de
creta illius ꝺcilii. Ergo peccat adhuc qui
nō facit cōrīū. Jtē sup illud Actu.iſ°.
Glo.Rabani hec necessaria sūt sine qb⁹ nō
ē salus:sed circūcisio nccia nō est. Jtē glo
Bede Illud suffocatū⁊ morticiniuꝫ de quo
dicit Ezech.44°. Dē morticiniū ⁊ captuꝫ a
bestia de auibus ⁊ de pecoꝝib⁹ sacerdotes
nō cōmedant illud cui⁹ sanguis nō est effu
sus sup terrā.hoc p̄ceptū ꝺuēit illis q inū
cti sūt oleo spūali qō apostoloꝝ epla fuan
dū decreuit. Jtē sup illō Ezech.44. Dē
morticini ū ꝛc.dic Jero.iuꝝ litterā omī gñi
electo regali ⁊ sacerdotali xp̄iano.s. hec p̄
cepta ꝺueniūt vt morticiniū nō ꝺmedant
qō in actib⁹ aplorum dr̄ suffocatū que neces
sario obſuāda aplorum de Jrlm epla monet
Act.iſ°. Jtē p̄ceptū fuit ante legē nō cō
medere sanguinē Gen̄.ꝯ.⁊ in lege Leui.x°
⁊ post legē Act.iſ°.ḡ semꝑ est fuandus.

Coīa.Ad Ro.14°.Oīa munda erant vel
sūt ꝛc.⁊ in eodē.Scio ⁊ ꝺfido in dño Jhu
qō nihil est cōe.⁊ ad Thitū.i.Oīa munda
mūdis. Jtē sup illud ad Ro..14°. Omīa
mūda ꝛc.Glo.Aug.nullus cibus culpabilis
est vel īmund⁹: ꝑ solū mordinatio ocupīe
ī cibo culpabilis est.vñ dicit sic. Creaturā
dei scimus ñ esse culpabilē:qa creatura ꝺi
oīs bona est:ꝑ inobediētiā ꝺtumacē:⁊ īor
dinatā cupiditatē nō ꝓpter porcū ꝑ ꝓpter
pomū mortē p̄mus homo īuenit:⁊ Esau p̄
matū suū nō ꝓpter gallinā:ꝑ ꝓpter lenticu
lā pdidit. Scio enī Noe oē genus carnis
qō p cibo cēt esui māducare ꝺcessū. Helyaꝝ
cibo carnis refectū.ȝ.Reg.iſ°. Johannē lo
custis nō fuisse pollutū. Jtē Dr̄g. Quic
qd a ꝺo factū est mūdū est. In aīalib⁹ mo
res boīuꝝ ⁊ actus ⁊ volūtates pingūt. q̄
diceret nihil est īmundū ad lram:ꝑ quedā
reputabant īmūda ꝓpter significatōz im
mūdicie vitioꝝ. Jtē Math.iſ. Nō quod
intrat in os coīgnat boīem ꝛc.Circa istam
qōez fuerūt tres opiones.vna dicit p̄ceptū
aplorum de nō cōmedendo sanguine ⁊ suffo
cato semꝑ fuandū est lr̄aliter. Alia dicit
emper fuandum: ꝑ methaphorice ⁊ spiri
tualit. Tertia dicit seruandū nō semꝑ ꝑ ꝑ⁹
statū ecclesie p̄mittiuū ⁊ lr̄aliter. Prima
opīo īnitif x̄bis Bede sup Act.iſ°..Abstine
ant:⁊ cū hoc p̄ceptū fuare ꝺueniet illis qui
vncti sunt oleo spūali ne ꝺmedāt illud c⁹
sanguis effusus nō est. Jtē x̄bis Jeroni.
sup Ezech.44. Dē morticiniū ꝛc. oī gñi ele
cto regali ⁊ sacerdotali.i.xp̄iano hec p̄cce
pta ꝺueniunt. Jtē Jero⁹ ibidē ꝺdēnat
sacerdotes qui in turdis fiscedulis gruib⁹
⁊ ceteris hui⁹.hec auiditate gule nō custo
diunt. Scōa opīo īnitif x̄bis Rabani q
exponit illud abstineāt a suffocatis.i.ne in
feriores se suffocent ⁊ sāguinē i. effusionē
sanguinis humani:⁊ que sibi nolūt fieri al
teri nō faciāt.vnde dicūt q epla apostoli
ca ꝺtinebat necessaria sine quib⁹ nō est sa
lus que sunt tria.de quib⁹ ty.ȝ. Sobrie iu
ste pie viuamus in hoc seculo.Sobrie in no
bis. Juste ad p̄imū. Pie ad deū. ista epla
aplorum hec tria ꝺtinebat:ꝫ talis est.Uisum
est spūi scō ⁊ nobis nihil vltra ī̄ponere vo
bis oneris.q̄; hec necessaria:vt abstineatis
vos ab immolatis simulacroꝝ: ⁊ suffocato
⁊ sanguine ⁊ fornicatione. ⁊ hoc q dicit

ab ĩmolatis ſimulacroꝝ. hoc ẽ qđ dicẽ apl's
Die viuere.ſ.q̃tũ ad deũ.ydolatra enĩ đo
iniuriat. Et dicit abſtinere a fornicatione
hoc eſt qđ Apl's dicit.ſobrie viuere.hoc eſt
q̃tum ad nos.ꝛ q dicit abſtinere a ſuffoca
to ꝛ ſanguine.hoc eſt q dicit Apl's iuſte vi
uere.ſ.q̃tum ad ꝓximũ.Eſt g̃ ſenſus. abſti
neatis a ſuffocato ꝛ ſanguine.i. nõ effũda
tis ſanguinẽ humanũ.nec ſuffocetis hoĩes
minus potentes. Tertia opĩo ĩnitit̃ ver
bis Bede ſuper Act.15°.Ut abſtineãt ſe a
ſuffocatis ꝛ ſanguine.i.effũdendo ſanguĩe
vel mãducãdo cũ ſanguine.hec quidẽ ve
nientib9 de gentilitate pro rudimẽtis fidei
ꝛ ĩueterata gentilitatis ꝺſuetudĩe ꝺceſſa
ſũt.Ex quo arguũt q nõ ſolũ erat p̃ceptũ
apl'oꝝ abſtinẽ a ſuffocato ꝛ ſanguine ſpiri
tualiter ſeu quo ad homicidiũ. ꝑ litteralit̃
quo ad eſũ aĩaliũ.ꝛ hoc quo ad ſtatũ eccl'ie
ꝑmitiuũ. Itẽ ĩnitit̃ hec opĩo verbis apli
hoc p̃ceptũ in locis plurib9 retractauit vt
ſup̃ obiectũ ẽ.g̃ nõ erit ſeruanꝺ poſt retra
ctationẽ. Cõn ꝑmã opĩoem obr̃.Nã abſti
nere a ſanguine aĩalis ꝛ ſuffocato. aut eſt
p̃ceptũ cerimoniale aut morale.morale non
eſt:qa nõ eſt in corꝺe hoĩs ſcriptũ vel indi
tũ rõni.Qẽ aũt p̃ceptũ morale eſt inditum
ꝺſcie.Relinquit̃ igit̃ q nõ eſt morale; ſed
cerimoniale. g̃ ꝺſtat q nõ erit tpe gr̃e obſ
uandũ. Itẽ ad lr̃am.Comedẽ cũ ſanguĩe
aut eſt ꝓhibitũ qa malũ.aut malũ qa ꝓhibi
tũ.ſi eſſet ꝓhibitũ qa malũ. nõ eẽt verum
verbũ ſaluatoris Mat.15°. Nõ qꝺ ĩtrat in
os coinquinat hoĩes:qꝺ eſt falſũ.Si malum
qa ꝓhibitũ. g̃ retractata ꝓhibitione non
erit malũ.ſed retractat̃ ab apl'o.i4.ad Ro
Scio ꝛ ꝺfido in dño ibu qm̃ nihil eſt cõe.i.
ĩmundũ p ipm.g̃ nõ erit vlteri9 obſuandũ
Preterea ꝛ pp̃ cedentia p3 ꝑmã opĩoem nõ
eſſe verã. Cõn ſcꝺam opĩoem obr̃. Nam
ipa dicit q ĩtelligit̃ de neceſſario obſuan
dis q̃tum ad ordinẽ qui eſt ad deũ:ꝛ ad ſe
ꝛ ad ꝓximũ.ꝛ ꝓpter ordinẽ ad deũ eſt pro
hibitũ abſtinere ab ĩmolatis ſymulacroꝝ;
ꝓp̃t ordinẽ ad ꝓximũ eſt ꝓhibitũ abſtinẽ
a ſuffocato ꝛ ſanguine. ꝓpter ordinẽ ad ſe
eſt ꝓhibitũ abſtinere a fornicatione. Nam
ſi hec ſunt de neceſſariis ſalutis nullo mõ
põt fieri coñriũ ſine reatu culpe mortalis
ꝑ cõmedere de ſymulacroꝝ ĩmolatis. hoc ẽ
de ydolatrid hoc põt fieri licite cũ ſit ſñ cõ
ſciẽtia ydoli:ꝛ ſine ſcãdalo. ſicut oſtendit̃
i.Cor.x.Si quis infidelis vocat vos omẽ qđ
apponit̃ vobis mãducate nihil interrogã
tes ꝓpter ꝺſcĩam.Si q3 aũt dixerit hoc eſt
ĩmolatũ ydolis.nolite mãducare ꝓp̃t illum
qui ĩdicauit:ꝛ ꝓpter ꝺſcĩam.ꝺſcĩam autẽ
nõ tuã ꝑ alterius. Ex quo relinquit̃ q hoc
nõ eſt de neceſſariis ſalutis. Itẽ ſic̃ ocñ
eſt Beda dicit q ꝓhibitio eſt a ſanguine
fũdendo vel mãducãdo cũ ſanguine.Igit̃
illa ꝓhibitio nõ intelligit̃ tm̃ ſpũalr q̃tũ
ad cauẽdũ homicidiũ.ꝑ etiã lr̃aliter q̃tum
ad nõ manducandũ ſanguinẽ aĩaliũ. Cõ
tra tertiã opĩoẽ obr̃ ad Ro.13. Dis aĩa po
teſtatibus ſublimib9 ſbdita ſit.ubi dicẽ glo.
Qꝛ mandatũ inferioris nõ ſolvit mãdatuꝝ
ſuperioris.Cum g̃ ocilĩ apl'oꝝ ſupi9 ſit pau
lo mandatũ apl'oꝝ nõ põt ſolui p Paulum
Ergo cũ p̃dictũ p̃ceptũ fuerit mandatuꝝ
ocilii apl'oꝝ nõ potuit retractari p Paulũ
g̃ eſt adhuc tenendũ. Dicẽꝺ q p̃ceptum
apli cũ de ſuffocato ꝛ ſanguine põt intelli
gi duob9 modis.vel de hũano ſanguine ñ
effundendo ꝛ hoĩe nõ ſuffocando. vel de
nõ mãducãdo ſuffocatũ vel ſanguinẽ. vñ
Deu.12°.ſup illud hoc ſolũ cave ne ſangui
nẽ cõmedas.dicit glo.ad lr̃am apli hoc p̃ce
ceperũt Act.15°.ſed in ſanguine ꝓhibet ho
micidiũ ꝛ fraternũ odiũ.Qui enĩ odit fra
trẽ ſuũ homicida eſt.i.Joꝝ°. Prĩo° iſtud
p̃ceptũ eſt obſuandum ſemp. Scꝺo modo
p̃ceptũ fuit nõ ſimplr:ꝑ ad tps q̃tum.ſ.ad
ſtatũ eccleſie ꝑmitiuũ in quo erat diuiſio
ꝺuerſoꝝ de gentib9 ꝛ ꝺuerſoꝝ de iudeis:
ex qua diuiſione orta eſt ꝺtentio de legali
bus obſuandis.ſicut pz ex hyſtoria Act.15
Notandũ g̃ q ꝓpter pacificationẽ ad vitã
duꝝ ſcandalum ꝺuerſoꝝ de gentib9 ꝛ iude
is ꝛ ꝺcorꝺiã inducendã.iudicauerunt apli
melius eẽ vt nõ penit9 auferent̃ eis ſua ce
rimonialia quo ad tps.ꝛ iõ quo ad ſtatum
illum ꝺimiſerũt illud de ſuffocato ꝛ ſãgui
ne q̃ eligentes medium.ſ.nõ ꝺimittentes
multa hi9 cerimonialia vt volebant iudei
nec oĩa penit9 auferentes vt volebãt gen
tiles.ꝛ ita pacificati ſunt vtriq;. Sile le
gimus Paulũ feciſſe Act.16°.vbi dr̃ q cir
cũcidit thymotheũ ꝓpter iudeos qui erãt
in illis locis.i.ꝺuerſos ꝺ iudeis.vñ dicẽ ibi
glo. Bede. Circũcidit eum nõ q figure le
gis poſt veritatẽ euãgelii aliquid vtilita
tis auferẽt ſed ne ꝑ occaſionẽ iudei a fide
recederent:gb9 lex vetus paulatĩ tollẽda

erat:sic gētib⁹ ydolatra. Quia ḡ solū pp illū statū ecclie statutū fuit ℔.tō mutato statu ſ.qñ venerunt in vnū simpl'r iudei ⁊ gē tiles cuz iā nō erat distinctio iudei ⁊ greci vt dr̄ ad Ro.x.cum iā nō erat gentilis ⁊ iude⁹ circūcisio ⁊ ꝓputiū barbar⁹ ⁊ sica seruus ⁊ liber.sed oīa ⁊ in oībus xp̄us.vt dr̄ ad coll.3°. Mutato in quē statu debuit hoc statutū mutari nec ampli⁹ durauit. ⁊ ꝓpt̄ hoc Paul⁹ illud mutauit seu retractauit recipiens auctoritatē a verbis dñi:quibus dixit Matb.15°. Nō qđ ītrat os coīquinat hōiez. Et p hoc pz rñsio ad ꝑmo obiectum Ad scđm ℞o qđ obicit de auctoritate Rabani q̄ hec necessaria sūt.dđ. q̄ si intelligaf epla generaliter f⁹ ꝑmū modū de effusione sanguinis humani: ⁊ suffocatione bōis simpl'r dicef:q̄ sine illis nō est salus ⁊ tūc ītell'r abstinere ab ymolatis symulacroz cū veneratione. Si ℞o intelligaf specialiter ⁊ scđo mō de nō comedendo sanguine ⁊ suffocato aīalis dicunt necessaria nō simpl'r:ꝺ f⁹ statū illū.in quo ꝓpter scādalū ꝑimoz erat a talibus abstinendum f⁹ qđ dicit apls.i.Cor.8. Si esca scādelizat fratrē meū nō mād̄ucabo carnē in eternū

Ad auctoritates ℞o Iero.⁊ Bede q̄ inx̄ lām populo xp̄iano hec p̄cepta ꝺueniunt dđ.q̄ hoc dicūt nō q̄ ℔ sit malū f⁹ se.ꝺ ga ex cā multis est malū illis videlz qui auiditate gule ista ꝺmedūt.vñ hoc sic ītēt exposit Iero.cū dicit. Q̄ ꝺdēnat sacerdotes qui ℔ auiditate gule nō custodiūt cū.s.ꝑcurant vt īterficiant aues sine sanguinis effusione:vt carnes teneriores ⁊ dulciores ad libidinē gule haberent. Sili mō intelligitur auctoritas Bede que sūpta est a Iero⁹

Ad illud ℞o qđ obr̄ q̄ ꝑceptū de nō mād̄ucādo sanguine fuit oī tpe ꝑceptū:⁊ āte legē:⁊ in lege:⁊ post legē.ꝺicēdū qđ vez est:ꝺ hoc nō ga malum simpl'r:ꝺ ga occasio mali.vñ sicut ante legē Noe facta est ꝓhībitio:⁊ hoc pp ꝓnitatē hominū ad fundē cū sanguinē humanū:vt abhorrerent effusionē sanguinis humani.sicut pz ex Hñ.9° Carnē cū sanguine nō comedetis: sanguinē vestr̄ requirā ꝛc. In lege ℞o pp ꝓnitatē ad ydolatriā que circa sanguinē exercetur maxīe:ita in ꝓmitiua ecclesia ꝓpter ꝓnitatē ad discidiū a fide ⁊ scandalū ex zelo ceremoniaz facta ē ꝓhibitio ab aplis de eo dē q̄tū ad illū statum ⁊ mutato illo statu debuit mutari ⁊ nō vlteri⁹ obs̄uari. Ad illud ḡ qđ obr̄ vltimo qūo Paulus potuit mandatū apostolicū retractare dđ. q̄ hoc retractauit Paulus nō auctoritate ꝓpria sed auctoritate diuina. Matb.15. Nō quod intrat in os coingnat hoīem. ⁊ inspiratione dīna f⁹ qđ ipemet dic̄.i.Cor.14°. Si qs vī īter vos ꝓphā ee aut spūalis cognoscat ga dñi sunt mādata. postea ℞o retractationi Pauli accessit approbatio aplica cū Petr⁹ ꝺfirmauit quicqd in suis eplis dixerat Paulus.2. Pet.vlt. Rarissimi fatagite immaculati ⁊ īuiolati īueniri.⁊ sbdit sic. Karissimus frat noster Paulus f⁹ datā sibi sapiam scripsit vobis in oībus epistolis.

Consequens est

inquirē de ritu sacrificioz legaliū

Circa qđ querūt pl'a. Prio vtz sacrificia legalia fuerint vera sacrificia. 2° vtz deo placita. Tertio vtz in genere bona. 4° vtz ex lege nāe faciēda. 5° vtz soli deo offerenda. Sexto de psonis offerentiū. 7° de inchoatione sacrificiorū. 8° de ꝺia sacrificioz.

Queritur ergo primo.vtz

sacrificia legalia ꝺ aīalib⁹ fuerīt ℞a sacrificia:⁊ in quib⁹ eēt vera latria cōditois. Supponamus igit q̄ quidā cōuenīēter dixerūt q̄ sacrificiū est oblatio que ⁊ sacra fit offerendo. ⁊ sacrat seu sanctificat offerentē nisi irreuerentia aut peccatū offerentis īpediat. si ḡ in mactationib⁹ aīaliū nulla erat sanctitas: ga ñ sunt susceptibilia sanctitatis seu virtutis aut gr̄e: nec etiā sanctificabat offerentes. Relinqnitur ḡ q̄ nō dicent ℞e sacrificia. Q̄ aūt nullo mō possent sanctificare offerentes m⁹ est.ga nō est alligatio īter aīas īmolantiū aīalia:⁊ ipa aīalia que cogat vt mortē aīalis sequaf mors peccati q̄ totalit̄ ī anima ē vel vt ꝺsūptōz ei⁹ q̄ in sacrificio de aīali īmolato ꝺsumit̄ omittet̄ vel sequaf ꝺsūp⁹ peccatoz. Si ḡ hec est sanctificatio que per sacrificiū aīabus acquirit̄. Relinquitur q̄ hec sacrificia nullo mō aīas sanctificār. q̄ nullo⁹ erūt vera sacrificia. Item nullo⁹ necesse est vt passiones īmolaticioz sequāt̄ passiones que sūt in aīabus opantium vel q̄ aliquid īmutet̄ vel mouet̄ in aīab⁹ offerentiū:seu eoz p qb⁹ illa aīalia offerūt

Quare relinquit ĩmolationes ⁊ ꝺbuſtiões aĩaliũ ꝓdeſſe nõ poſſe aĩabus offerentiuꝫ vel eoꝝ ꝑ quibus offerũt ad ſanctificatõꝫ vel emũdationẽ. ꝯ nõ erũt vera ſacrificia

Itẽ nihil iuſtius eſt q̃ innocẽti parcere q̃re nihil hꝫ iuſticie ĩocentẽ occidere. occiſio igit aĩalium nõ eſt ſacrificiũ iuſticie. ꝯ nec veꝝ. Itẽ cũ rõne culpe ſolũ debeat pena. ſoli illi ꝺbet pena in quo ẽ culpa. qa ꝯ ſoli boũes peccãt nõ aĩalia: ſolũ hoĩb⁹ debet pena. iuꝝ illud poeticũ. Quid meruere boues al̃ ſine fraude doloq; ſolis ꝯ aĩalib⁹ morte punitis: ⁊ peccantib⁹ hoĩbus ĩpunitis adhuc r̃manẽt ꝺbitũ pene penes hoĩes ꝯ nec ſolutũ ẽ nec remiſſũ ꝺbitũ pene ꝑ hi⁹ penã aĩaliũ. ꝯ illa ĩmolatio aĩaliũ ñ ẽ ꝓ pec cato ſacrificiũ. Si aũt ꝺicat q; ꝑ penã dãni ſoluit debitum pene peccati. Inconẽ riũ eſt. qa ꝑ⁹ hoc latrones ⁊ raptores q; inferũt penã dãni oparent remiſſionẽ pene peccati. Itẽ in pſal. ꝺr̃. Sacrificate ſacrificiũ iuſticie. Hlo. i. offerte nõ aĩalia qb⁹ nõ delectat de⁹. vñ ꝑ Yſa. i. Sacrificia veſtra odiuit aĩa mea. Hꝫ ſacrificiũ iuſti⁹ qõ ẽ ſpũs ꝺtribulat⁹: vt ſe penitẽs hõ ꝑ penitentiaꝫ mactet ꝺo. vñ alibi in pſal. Sacrificiũ deo ſpũs ꝺtribulat⁹: qõ bene ꝺr̃ ſacrificiũ iuſticie. qd eſt iuſtius q̃ vt ſuis quiꝫ peccatis potius q̃ alienis iraſcat: ſeq; puniens ꝑ penitentiã ⁊ ſatiſfactionẽ ꝺo offerat. Itez deſertio peccatoꝝ ⁊ receſſus ab eis eſt ſacrificiũ ꝺo acceptũ. ſicut ꝺr̃ eccle. 35⁹. Sacrificiũ ſalutare eſt diſcedẽ ab oĩ iniquitate ⁊ iteꝝ ibidẽ. Salutare ſacrificiũ eſt attẽdẽ mãdat̃. ⁊ iteꝝ. Qui facit miſeꝫ offert ſacrificiũ. Si ꝯ iſta ſint talia ſacrificia q̃ ex neceſſitate ad ſalutẽ ſint debita. videlꝫ recedẽ a peccato. ĩplẽ mãdata. facẽ miſericordiaꝫ Ergo iſta eſſentialr ſunt ſacrificia iuſticie ꝯ ⁊a ſacrificia: ex qb⁹ ſanctificat offerẽs Si ꝯ iſtis ſacrificiis poſitis ſequit ſanctificatio offerentis. Occiſis ⁊o aĩalibus ⁊ ĩmolatis nõ ſequit ſcĩficatio. Relinq; q; iſta nõ ſunt vera ſacrificia cũ ꝺeintentiõe ſacrificii ſit ſanctũ facere offerentẽ. Item ſupua cuũ ⁊ ſupfluũ eſt: quo poſito nihil addit vtilitati ꝓp quã poſitũ eſt: quo remoto nihil detrahit vtilitati eidẽ. tota aũt vtilitas ſacrificioꝝ ẽ ꝓpitiatio creatoris. ꝯ cũ ꝑ ſacrificia ſpũalia ſola ſufficiẽt obtineat iſta vtilitas. ꝑ illa ⁊o de aĩalibus nihil ad dat. Relinq; illa eſſe inutilia. ꝯ nec vera ſacrificia. Itẽ cũ hi⁹ ſacrificia offerũtur ſine aliis ſpũalib⁹. manifeſt⁹ eſt q̃m offerũt ab iniq⁹. Dicit aũt ſcriptura: q̃m dona iniq̃ꝝ nõ ꝓbat altiſſim⁹. 34. eccle. ꝯ manifeſtũ ẽ q̃m in his ꝑ⁹ ſe ñ eſt vera latria: nec ver⁹ cultus ꝺditoris p ſe. Itẽ ſupponamus intentionem ſacrificii. quã quidã poſuerũt q; ſacrificiũ p ſe ⁊ ꝓpie eſt mun⁹ ꝺo oblatum ꝓpitiationis ĩpetratoriũ. Inde eſt q; ſicut ꝺicit beat⁹ Aug⁹. x. de ci. ꝺi. Dia verũ ſacrificiũ eſt. vñ in epla que inſcribitur ad Heb. Beneficẽtie ⁊ coĩonis nolite obliniſci talibus enĩ hoſtiis ꝓmeret de⁹. ⁊ pſal Sacrificiũ ꝺo ſpũs ꝺtribulat⁹: ⁊ ſacrificiũ laudis honorificabit me. ⁊ Oſee vlt. Reddemus vitulos labioꝝ noſtroꝝ. Si ꝯ poſit̃ hi⁹ ſacrificiis ſpũalib⁹ ponit deꝰ ꝓpitiatio ⁊ remotis remouet. ſequit iſta eẽ ꝓpie ⁊ ſola vera ſacrificia. quia in ꝝ regula ꝑbi p ſe eſt quo poſito ponit. ⁊ quo remoto remouet. Coñ. Sacrificiũ veꝝ eſt in q̃ colitur de⁹ ꝑ⁹ iuſſũ ⁊ ꝓceptũ ſuũ qui nouit qualr ab hoĩe ſit colẽdus. Si ꝯ ꝑ ſacrificia legis colebat de⁹ ꝑ⁹ q; ĩpe iuſſerat. ꝯ iſta erant vera ſacrificia. Itẽ Aug⁹. x. de ci. ꝺi. Sacrificioꝝ tpa impata ꝓfiniens eaq; ꝑ meliorẽ ſacerdotẽ in melius mutanda ꝓdicẽs nõ iſta ſe appetẽ. ꝑ hec alia pautioꝝ ſigñe teſtat: nõ vt ipe his honorib⁹ ſublimet ſed vt nos ad eũ colendũ eiq; cohercendũ amore ei⁹ accẽſi excitemur. q̃uis ꝯ ſpũalia ſacrificia meliora ſint ſacrificiis aĩaliũ. nihilo⁹ ⁊ñ ꝑ vtraq; excitamur ad colendũ. ꝯ ſunt ⁊a ſacrificia. Itẽ Aug⁹ in eodẽ. Sic orantes atq; laudãtes ad deũ dirigim⁹ ſignã tes voces cui res ipas in corde quas ſignamus afferimus: vt pure mẽtis ⁊ bone volũtatis officia. ita ſacrificãtes nõ alteri viſibile ſacrificiũ offerendũ eſſe nouim⁹ q̃ illi cui in cordib⁹ noſtris inuiſibile ſacrificium nos ipi eſſe debemus. Ex quo relinquit q; tã inuiſibili q; viſibili ſacrificio colit deꝰ ꝯ vtrũq; eſt veꝝ ſacrificiũ. R⁹ diſtingnẽdo. q; eſt ⁊itas ſigni. ⁊ eſt veritas rei. Veritas aũt ſigni dependet a ⁊itate rei ſicut ꝺr̃ ſmo ver⁹ ⁊ hõ ver⁹ ex corpe ⁊ rõali aĩa ꝺſtitut⁹. ꝑ⁹ hoc ꝯ ſacrificiũ veꝝ ꝺr̃ duobus modis. veꝝ ⁊itati ſigni qũo legalia ⁊ ante legẽ ſacrificia ſanctoꝝ vera fuerũt ſacrificia. veꝝ aũt ⁊itate rei ſũt vera ſacrificia ſpũalia tpe gr̃e. Scõm hoc ꝯ ad obiecta hinc inde r̃ndẽdum eſt: qa ſacrificia illa

visibilia in victimis pecoꝝ sacrificia erãt ꝛa ga sigñbant illas res p quas scĩficamur que sũt duobus modis. Est enĩ res sancti ficationis gñalis: que nõ est ĩ nobis.s.gr̃a redemptoris.⁊ est res sanctificatiõis spe cialis:que.s.est in nobis:vt otritio cordis laus ocus.mĩa in effectu opis. ⁊ he sũt res quib⁹ scĩficamur. Uera igit hec sunt sacri ficia ꝛitate rei quãdmodũ ⁊ illa ueritate signi.vñ Aug⁹in.x.de ci.dĩ.xo.c Qualiter illa sacrificia erãt signa rei gñalis scĩfica tionis que ẽ sacrificiũ redẽptoris. Dicẽ hi⁹ veri sacrificii multiplicia variaq; signa erãt sacrificia puisca sanctoꝝ. cũ hoc vnũ p multa signarẽt.tãq; ꝛbis res vna dicẽt vt sine fastidio multũ ꝏmẽdarẽt. Item q̃r illa sacrificia erãt signa rez sanctifica tionis spãlis:que sunt in nobis dicit.x.de ci.dĩ.ç.c. Neq; ab antiquis pribus in illis sacrificiis:que fcã sũt victimis pecoꝝ que nẽ pples dĩ legit nec fac̃. Alio⁹intelligendũ est nisi reb⁹ illis eas res fuisse signatas: q̃ agunt in nobis ad hoc tm̃ vt inheream⁹ dõ ⁊ ad eũdem finẽ ꝓximis. ꝟsulamus Sa crificiũ g̃ visibile erit ĩuisibilis sacrificii sacramẽtũ.i.sacꝝ signũ est.⁊ sbdit in codez Quecũq; in ministerio tabernaculi seu tẽ pli multis mocis de sacrificiis legũt diui nit⁹ esse p̃cepta ad dilectionẽ dei⁊ ꝓximi signando referũt.⁊ ꝑ⁹ banc distinctionez pñt solui oĩa obiecta.

Consequẽter queri

tur.vtꝝ sacrificia legalia ⁊ illa antiq̃ fue rint dõ accepta seu placita.qõ ꝓbat. Nam ĩ canone misse vr̃.Placeat tibi sacrificiũ nostꝝ.sicut tibi placuit sacrificiũ Abel.ꝑ nos petimus qõ placeat dõ simplr sacrifi ciũ nostꝝ.⁊ volũtate bene placita. g̃ sacri ficiũ Abel placuit dõ simplr⁊ voluntate bñplacita.pari mõ ⁊ sacrificia alioꝝ patꝝ

Itẽ.4°.Kñ.dr̃. Respexit dñs ad Abel ⁊ ad munera ei⁹.⁊ respect⁹ dĩ ẽ bñplacitum ei⁹. Ergo Abel fuit dõ accept⁹⁊ sacrificiũ ei⁹ dõ bene placitũ Itẽ quicq̃d p̃cepit de⁹ ad faciendum ita q̃ vult id fieri.vult illud simplr.⁊ ad faciendũ dico ꝓpter pre ceptũ datũ Habꝛae:qõ nõ fuit ad faciẽd sed ad ꝓbandã ei⁹ obedientiã.ꝑ sacrificia p̃cepit dõs ad faciẽd sicut pz ex Leu.i°.⁊.z°. ⁊ aliis locis. Ergo illa sacrificia volnit dõs simplr.g̃ fuerũt ei placita⁊ accepta. Itẽ oẽ opus qõ fit ex caritate ⁊ obedĩa est dõ placitũ. Si g̃ a sanct sacrificia illa fiebãt ex caritate ⁊ obedĩa. g̃ sacrificia illa erãt dõ accepta. Itẽ Exo.xo.Statĩ post mꝛa lia p̃cepta decalogi ꝑcũgit de sacrificiis cũ dr̃ Habꝛae de terra facietis mihi ⁊ offe retis sup illud holocausta.⁊ hoc anteq; de terminet de p̃ceptis iudicialib⁹. De quib⁹ Exo.xi°. Et etiã anteq; determinet de ceri monialibus tabernaculi ⁊ alioꝝ de quib⁹ Exo.xç.vsq; in finẽ. Ex quo vr̃ q̃ sicut mo ralia sunt hũane saluti necessaria q̃ sil'r p illo statu essent necessaria sacrificia. Cõ tra Aug⁹.x.de ci.dĩ.c.ç°. Propha querens deũ p peccatis suis habẽ ꝓpitiũ. Si volu isses ingt sacrificiũ dedissẽ.vtiq; holocau stis nõ delectaberis.sacri.dõ spi.otri.c.cõ ⁊ hu.d.nõ despicies. Intueamur vbi dixit deũ nolle sacrificiũ. ibi dixit deũ velle sa crificiũ.nõ vult g̃ sacrificiũ trucidati pe cozis:ꝑ vult sacrificiũ otriti cozdis. Itẽ in psal. Nõ in sacrificiis tuis arguã te: ho locausta enĩ tua ĩ ospectu meo sũt sẽp. Glo nõ quero aĩalia in sacrificiũ. Ḃ nolo sed ho locausta tua.i que tui iuris sũt semp nõ ad tps sẽ in ospcũ meo.i mihi placẽt. holocau sta aũt dic̃ aĩam totã igne caritat ĩfläma tã.vñ sacrificiũ dõ spũs otribulat⁹: ĩ quo psalmo dic̃. Nolle aĩalia in holocaustũ.

Itẽ Ysa.p̃. Holocausta arietũ ⁊ sãguine hyrcoꝝ nolui. Glo.preterito vtẽs ostendit se sacrificia iudeoꝝ nũq; amasse: ꝑ tps sustinuisse. Ergo sacrific⁹erãt solũ ĩ pmissi one dĩ nõ ĩ volũtate. Itẽ Jere.7°. Non sũ locutus cũ patrib⁹ vestris:⁊ non p̃cepi eis ĩ die qua eduxi eos de terra egypti. de ꝛbo holocaustomatũ victimaꝝ. Ex quo vr̃ q⁹ nõ fuerũt in p̃cepto beneplaciti sui.

Itẽ Ezech.xo. Dedi eis p̃cepta nõ bona ⁊ iudicia in qbus nõ viuẽt qõ ĩtelligitur de sacrificiis. Itẽ Amos.ç°. Nũqd victi mas ⁊ sacrificia vestra obtulistis mihi in deꝛto.⁊ dic̃ Esici⁹ sup p̃n⁹ Leu. frequent quidẽ obtulerãt.ꝑ que grata nõ bẽbant q̃i nõ oblata refutabat. Ex° distinguẽdum est statũ duplicẽ ꝑ⁹ duplex tps.tẽpus figu re. tps gr̃e.⁊ps figure fuit ante aduentũ redemptoris.Tẽp⁹ gr̃e fuit post aduentuꝝ ⁊ passionẽ redẽptoris.Dicendũ g̃ q⁹ tẽpoze gr̃e sacrificia illa aĩalium nõ sunt accepta dõ aliquo mõ. vñ in psal. Holocausta non delectaberis.Glo.nõ delcãberis sacrificiis

nec in holocaustis que sunt vigniora: que aduētu xpi respuunt. Quid igit offeren ō nō pecudes nō byrci? ß sacrificiū peccatoꝝ qō plz deo. est spūs ꝺtribulat⁹ in quo dat spes ꝺuertendi. Ipe ℞o figure aliqñ dicūt ñ placita ꝺo:ꝛ aliqñ placita. Nō placita dicunt ꝓpter indignitatē offerentiū: ꝙ⁹ qō dic Esici⁹ sup ꝓmū Leu. Assumēs illud Jere. ⁊⁹ Nō sū locutus cū patrib⁹ vr̄is de ℞bo holocaustomatū. negat se locutum fuisse de sacrificiis. idem qui mandauerit: qa intenti onē mādatoꝝ qui accepant ꝓteribāt. hīc dic Psa. i. Ne offeratis sacrificiū frustra incensū: abhomīatio est mihi. ꝛ ſ̄bdit. Man⁹ enī vr̄e plene sanguine sūt. Placita ℞o dicūt ꝺo nō ꝓp eius necessitatē que nulla est ß ꝓp hoīs vtilitatē: ꝙ⁹ illū statū. Unñ Aug de ci. dei. x. c. ⁊⁹. Quis ita desipiat vt extimet aliquibus vsib⁹ ꝺi eē necessaria ea q̄ ī sacrificiis offerūt. Cū dicat in psalm. Dixi dño de⁹ me⁹ es tu: qm̄ bonoꝝ meorum nō eges. Nō igit solū pecoꝝ vel qualz alia re corruptibili seu terrena. sed nec ipa quidē iusticia hominis de⁹ egere credend⁹ est. totūq; qō recte colit de⁹ hōi ꝓdesse nō deo.

Notandū igit est q; p tpe figure ꝓpter q̄tuor hoīs vtilitates dicunt deo placita. vt exercitia ꝓmonēde ℞turis:ꝛ hoc ab exordio añ originē supstitiōis ydolatrie. p⁹ introductionē ℞o ydolatrie dicunt ꝺo placita ex ꝺpatione pp cautelā errois. Prima igit vtilitas fuit honorificētia dīne maiestatis. Scda sigtio veritatis. Tertia timor seueritatis. Quarta spes seu amor pietatis seu bonitatis. Sacrificia igit dicūt ꝺo placita: qa instituta fuerūt a ꝺo in cultū ꝛ honorificentiā sue maiestatis iuꝫ illud puer. 3. Honora dñm de tua sba. oīs aūt cultus q̄ de⁹ vult sibi seruiri est ei honorific⁹. talib⁹ aūt muneribꝰ qualia erāt sacrificia ꝺonorabat de⁹: nō ipoꝝ ꝑciositate: ß diuina electione. institutiōe. ꝛ offerentiū. obedia. ꝛ deuotione. Jtē dicunt ꝺo placita ꝓpter significationē ℞itatis: que erāt in signuz ℞i sacrificii: qō duplex est: sicut dem̄ est supra gīle vt sacrificium redemptoris. vñ dicit glo. sup illud ad Eph. ⁊⁹. Tradidit se met ipm̄ oblationem ꝛ hostiam ꝺo in odorē suauitatis. nō ꝓpter se ille hostie dicebantur offerri ꝺo ī odorē suauitatis. ß qa illū figurabāt q ℞e eē ī odorē suauitat. Jtē ℣ fido sup ꝓn⁹ Leu. Omīs hostiaꝝ diuersitas xpi hostiā ꝓferebat. ꝛ spāle qō est sacrificium deuote mētis. vñ Aug⁹ de ci. ꝺi. x. c. ⁊⁹. Si ß sacrificia que vult: quoꝝ vnū est cor ꝺtritū ꝛ humiliatū: nollet eis sacrificiis sigrī q̄ velut sibi delcábilia ꝺsiderare putat⁹ ē ñ vtiq; de his offerendis in lege veteri ꝑcepisset. Jtē dicūt ꝺo placita: qa īpmebāt timorē diuine seueritatis. vñ sacrificiorum institutio fuit dīne iusticie vehemēs ꝛ fortis īpressio. eo eī ipo q⁹ ad mortē hi⁹ aīalia offerebāt mortiq; tradebant: se ipos morte dignos ostendebāt. ꝛ si ꝙ⁹ merita pcōrum ꝙ⁹ seueritatē iusticie diuine indicarentur se reos morte ī ß ope recognoscebāt. vñ ꝛ de mādatis sacrificioꝝ pōt accipi illud. ⁊⁹ eccle. Qui timēt dñm custodiēt mandata eius. ꝛ ſ̄bdit Dicētes si penitentiā nō egerim⁹ īcide⁹ in man⁹ ꝺi: ꝛ ñ in ma⁹ hoīum

Jtē dicūt ꝺo placita: qa inducebāt spez pietatis seu amorē bonitatis. oblatio nāq; muneꝝ: ꝛ ꝑticipatio sacre mēse multā fiduciā ꝑstat apropinquatiōis ꝛ familiaritatī ad deū: quēadmoꝺ dicit 1 pl's. i. Cor. x. Panis quē frangim⁹ nōne coīcatio corpis xpi est? ꝛ ſ̄bdit. Uidete isr̄l ꝙ⁹ carnē nōne qui edūt hostias ꝑticeps sunt altaris. ḡrema nifestū est hi⁹ sacrificia familiaritatē īpi mē ꝛ ꝓximitatē ad deū: qm̄ eos q̄ ꝺi ꝺmē sales quodāmō efficiebant. ꝺmēsalitas aūt est q̄ sūma coīo. post coīonē cāꝝ essendi q̄ sūt pater ꝛ mat ꝛ maxīe effectiua familiaritat: ꝓpter qō cū de⁹ nō posset offerētib⁹ ℞sa vice comedēdo coīcare: mittebat ītdū ignē ꝺ celo: qui ꝑtē sacrificioꝝ sibi oblatā ꝺsumebat: ꝛ q̄i vice ipi⁹ comedebat. dicendū q̄ q⁹ ꝓpter has vtilitates ante ītroductiōez ydolatrie placuerūt ista sacrificia q̄ uis pp se ꝛ in se ꝺsiderata nō placerēt. sed ꝓpter hoc: qa erāt p institutionē diuinam ordinata ad honorificētiā diuine maiestatis. ad sigtionē future ℞itatis. ad īpressiōz timoris seueritatis. ad introductionē spei seu amoris bonitatis. Jtē p⁹ introductionē ydolatrie dicunt placuisse pp cautelā errois. vñ Leu. ⁊⁷. Offerrent filii isr̄l hostias suas sacerdoti ad hostiū tabernaculi ꝛ nequaq̄ vltra īmolabūt hostias suas demonibus. Ex quo p; q⁹ placebāt deo vt offerēt sibi ex ꝺpatione. ſ. ne ea ydolis īmolarent. Ad illud ḡ qō ꝓmo obī de sacrificio Abel. ꝺō ꝙ⁹ hoc nō dr̄ rōe oblati sed rōe offerentis. nō enī petit vt sacrificium

corporis ꝺñi acceptabile fiet ꝺo. quod eſt acceptabiliſſimū. ⁊ oblatō ꝺo in odorē ſua uitatis. ſic ꝺr̄ ad eph. ꝯ. Ex ḥ petit vt actō offerentis ſit accepta: ſicut actio Abel. que quidem accepta fuit q̄tū ad deuotionem ex pte offerentis. ⁊ q̄tū ad ī petratiōnē ex pte acceptantis. ꝺñ ad Hebꝛeo. x. ſup illud holocauſta ⁊ oblationē noluiſti. corp⁹ autē aptaſti mihi. ꝺic glo. nūq̄ in odorib⁹ illis ꝺ lectatus eſt ꝺñs niſi in fide ⁊ ꝺſiderio offerentis. Ad z⁴⁰ ꝛo quod obr̄: q⁹ reſpexit ꝺñs ad abel: ⁊ ad munera ei⁹. ꝺō. q⁹ munera nō ꝺicit accepta niſi aut deuotiōe offerentis: aut ꝓpter vtilitatē ꝺine inſtōnis que ſup̄ habita eſt: pp ſalutem hōis. Ad tertiū qꝺ obr̄. q⁹ qcquid p̄cipit de⁹ ad faciendū ē ſibi placitū. ꝺō. q⁹ ꝑ⁴⁰ diſtinctionez ſup̄ habitā tpoꝛ. tpis figure. ſ. ⁊ tpis gr̄e p̄cep t de⁹ ad faciendū tpe figure: ad hoc q⁹ eēnt ſigna. ꝺñ ꝑ⁴⁰ hoc fuerunt ei placita vt eſſent alteri⁹. ſ. ſpūalis ſacrificii ſigtiua nō p ſe. Et iō nō pp ſe: ꝑ ꝓpter aliud deo placita erāt. ſ. p illo ſtatu. ꝑ⁴⁰ qꝺ ꝺic Aug⁹ vt ſup̄ habitum eſt. q⁹ ſi ſpūalia ſacrificia nollz illis ſacrificiis ſigri: niſi de his ſacrificiis in lege veteri p̄cepiſſz. Ad quartū q⁹ obic̄ q⁹ illa ſacrificia ex caritate fiebant dicendū q⁹ in ſacrificiis exterioꝛibus duo erāt ꝺſiderare. ipam rē ſacrificatā cui non hz iūgi caritas. ⁊ ex hac pte nō ē dicē rōne caritatis ipa ſacrificia accepta ꝺo. ⁊ ꝑ⁴⁰ hb ꝺr̄ Roꝛ⁹. Ex opibus legis nō iuſtificabit ois caro coꝛā illo. Pretēa ipaz actionē ſacrificantis ſacrificabāt: ⁊ huic actioni pōt iūgi caritas: qa ipa actio pōt elici ex ipa caritate. ꝺñ ꝑ⁴⁰ hāc ptem p̄ñt dici ipa ſacrificia accepta ꝺo. ⁊ ꝑ⁴⁰ hoc ītelligit auctoritas Bede. Juſti⁹ legis ſuo tpe cuſtodita nō ſolū tpalia: ꝛ vitā ꝛferebat eternā. Ad illud ꝛo qꝺ obr̄ Exo. zo. Notāꝺ eſt q⁹ ante hōis lapſū neceſſaria erāt tm̄mō ea q̄ ꝑ⁴⁰ ꝺi ctamē rōnis ſunt faciēda hōi. vt moralia p̄cepta. Poſt lapſū ꝛo p̄ter hoc neceſſariū erat vt liberationē ſuā hō ītelligēt ne deſparet. ꝺñ ꝑ⁴⁰ hoc neceſſaria fuerūt ei duo gr̄a p̄ceptoꝛ. Quedā que eſſent p̄cepta vite agende. Quedā que eſſent p̄cepta libertionis ſigñde. Precepta ꝛo que erant vite agende ſūt moralia p̄cepta. ⁊ ſunt ad faciendū ſimplr̄. Precepta liberationis ſigñde p̄ncipalit erāt ad intelligendū liberationē futurā: me de liberatōe deſparēt. ex cō ſequēti vero ad faciendū. Et hec fuerūt p̄cepta de ſacrificiis. ꝺñ ſicut in hoīe ē duplex inſtinctiuū ad deſideriū ſalutis. vnū in vi affectiua. aliud in vi cognitiua. ⁊ ita in lege Exo. zo. Datū eſt duplex p̄ceptū homini. Preceptū morale ad excitandū affectū ad faciendū ea que ptinēt ad ſuā ſalutem ſimplr̄ ⁊ ꝑ⁴⁰ oē tps. Et p̄ceptū ꝺ ſacrificiis ad excitandū intellectū ad intelligendaz futurā hōis liberatiōz p̄ncipalr̄. Precepta enī ſacrificioꝝ p̄ncipalit data ſūt ad ſigñdū. ex ꝺſequēti vero ad faciendū. qa ſicut ꝺicit Aug⁹. x. de ci. ꝺi. Sacrificiū viſibile ī uiſibilis ſacrificii ſacramētū ē. i. ſacꝛ ſig⁴⁰ eſt. ⁊ hoc mō fuerūt ꝺo accepta vt ꝺcm̄ eſt

Ad obiecta ꝛo ꝑ⁴⁰ auctoritates in ptem ꝺtrariā pz rñſio. Nā qꝺ obr̄ nō vult ſacrificiū pecoꝛis. ſi referat ad tpus gr̄e veꝛ eſt ſimplr̄. Si ꝛo referat ad tps figure veꝛ ē qa nō vult ſacrificiū pp ſe ꝑ ꝓpter aliud. ꝺñ Aug⁹. x. de ci. ꝺi. Ubi ſcriptū eſt miſericordiā volo ⁊ nō ſacrificiū. nihil aliud q̄ ſacrificiū ſacrificio p̄latū optuit intelligi q̄m illud qꝺ ab hoībus appellat ſacrificiū ſignū eſt veri ſacrificii. Dꝛꝛo mīa verum ſacrificiū ē. Et ſili mō ītelligit auctoritas ꝑ⁴⁰ pſal. Nō in ſacrificiis ꝛc. videlz q̄tū ad tps gr̄e. ꝺñ ſup illud pſal. Demoꝛ ſit omis ſacrificii tui. Glo. ſacrificiū eccleſie puta bat ꝓpha p ſpm̄: que affert ſacrificiū non pecudū: ꝛ corpis ⁊ ſāguinis xp̄i: ⁊ holocauſtū tuū ꝛc. vbi intētio amoꝛe ꝺi tota incendit. Ad alias aūt oēs auctoritates manifeſta eſt rñſio p diſtinctiōz ſup̄dictam.

Queritur poſtea vtꝛ ſacrificia eēnt in gr̄e bona. Ad qꝺ ſic arguitur Sacrificare ſacrificandū eſt bonū in gr̄e Ez ſacrificare pecus ꝑ⁴⁰ inſtitutionē ꝺinaz eſt ſacrificare ſacrificādū. g̃ ſacrificare aīalia eſt bonū in gr̄e. Itē bonū in gr̄e ē cū actus debitus tñſit ſup̄ debitā mām: vt pascere eſurientē. Cū g̃ debita mā ſacrificioꝝ fuerint aīalia ꝓ tpe figure. Sacrificare ꝛo erat actus debit⁹. Igit ſacrificare aīalia ē actus debit⁹ tranſiēs ſup̄ debitā mām. g̃ ē bonū in gr̄e. Con Ezech. zo. Vedi eis p̄cepta nō bona qꝺ ītelligit ꝺ p̄ceptis ſacrificioꝝ. Si nō bona. q̄ nec bona in gr̄e. qa negat bonitas abſolute. Itē bonū in gr̄e nō mutat. qa ſi aliquid eſt bonū in genere ſp eſt in gr̄e bonū. vt paſcere eſurientē ſēp

est bonū in gñe. Cū g̃ sacrificare pecus tpe gr̃e nō sit bonū in gñe. g̃ nūq̃ fuit bonum in gñe. R° est ꝯsiderare pec⁹ vt pec⁹: ⁊ pecus vt signū. Si ꝯsideraf pec⁹ vt pecus ꝑ⁹ hoc nō est mā debita sacrificii. īmo ꝑ⁹ hoc dic̃ Aug⁹ in x̄ auctoritatē psal. Nō vult ve⁹ sacrificiū trucidati pecoris. Et ꝑ⁹ hoc intelligif auctoritas ppbe. Dedi eis prece pta nō bona. Si ꝯsideraf vt signū: ꝑ⁹ hoc ꝓ tpe significationis seu figure pec⁹ est ꝺbi ta mā sacrificii. Ad soluēdum g̃ obiecta ꝺicī g̃ nēdū bonū ī gñe dupl'r: ꝑ⁹ statum ⁊ simpl'r. Offerre g̃ pecus vt signū bonū est ī gñe ꝑ⁹ statū: quo ē sign̄dū ⁊ figuranduz nō tñ simpl'r: ga nō ꝑ⁹ statū cessationis figure. vñ Isidor⁹ sup ꝓncipiū Leu. Dīs hostiaꝝ diuersitas x̄pi hostiā pfigurabat. vñ x̄itate oblata cessauit vmbra vet̄ sacrificium pfigurans. Et ex h̄ ps rñ° ad obiecta.

Postea queritur vt̄ sacrificia ex lege nāe sint offerēda. Ad qō multa signa iducunt. Nā cū statī ī exordio mūdi ī ꝓmis filiis Ade Caym ⁊ Abel legam⁹ sacrificia. Geñ. 4°. nec legam⁹ q̄ hoc fecerīt ex iussione vel īspiratōe dīna vel ex disciplina humana. v̄ q̄ hoc fecerūt dictante nā. Itē aliō signū ad idē est. ga ante disciplinā legis seu p̄ceptū in ipa lege nāli in trib⁹ etatibus mūdi in exordio cuiuslibz etatis legim⁹ sacrificia oblata a p̄rib⁹: vt ī ꝓma etate ab Abel. Gñ. 4°. In scōa etate a Noe. Geñ. 8°. Nec legif hoc fecisse iussione vel inspiratione diuina. Silr in tertia etate ab Habraā. iz°. Gen. vbi dr̄. Q edificaīt altare. ⁊ constat q̄ ad offerenda sacrificia nec legif hoc fecisse iussione vel inspiratione diuina. Itē tertiū signū ad ibidem ē: ga nō solū ab Hebreis p̄ instructionē legis legimus sacrificiaꝝ ritū oblataꝝ deo. ꝺ etiā a gentilib⁹ quibus nō erat data lex licut ps Job. 1. vbi legif Job obtulisse holocausta. ⁊ vltīo tres ei⁹ amici. Cum g̃ apud oēs boīes legamus sacrificia: v̄ reling q̄ sacrificia erāt dictāte nā: nō ex disciplina dīna vel būana. Con. Nō ē de dictamīe legis nāe ē scriptū seu ꝺditū in corde boīs sicut dr̄ ad Ro. z°. Si gētes que legē nō habēt ea q̄ legis sunt faciūt ipi sibi sūt lex: qa ostendūt op⁹ legis scriptū in cordib⁹ suis. Cū g̃ in corde boīs nō sit scriptū q̄ sit sacrificandū alīal: ⁊ hoc alīal plus q̄ illud. Relī quīf q̄ sacrificia nō sūt ex dictamīe legis nāe. Itē ius nāle nō mutaf: ꝺ semp idez est. ante legē. in lege. ⁊ tpe gr̃e. Cū g̃ sacrificia tpe gr̃e mutata sūt. Relingf q̄ nō sūt de iure nāe. R° cū sit duplex sacrificiuz sīc dic̃ Aug⁹. x. de ci. ꝺi. visibile. ⁊ īuisibile. Uisibile sacrificiū q̄ ꝺ fuit in pecorib⁹: sig⁹ fuit sacrificii invisibilis. q̄ ꝺsistit in pure mētis ⁊ bone voluntatis officiis. Dicēd g̃ q̄ de dictamine legis nālis fuit simpl'r ⁊ ꝑ⁹ oē tps oblatio sacrificii īuisibilis. vt illud de quo dr̄ in psal. Sacrificiū ꝺo spirit⁹ ꝺbulat⁹ ⁊ hi⁹. De dictaīe ꝺo nāe ñ simpl'r ꝺ ꝑ⁹ quid. ⁊ ꝑ⁹ statū nāe post lapsum expectantis liberationē fuerūt sacrificia visibilia pecoꝝ. Uñ notandū: q̄ p⁹ lapsū būane nāe semp remāsit ī boīe aliqua scintilla rationis. que dictabat q̄ p aliquid fierz reparatio. ⁊ ex hoc ex ꝺsequēti dictabat q̄ facerz aliquid in signū repationis future. Querēti igif signū accessit diuina illūinatio vt signū liberatiōis future facēt oblatio visibilis sacrificii. ⁊ ita quodāmō in gñali de dictamine nāe erat oblatio visibilis sacrificii. In ꝑali ꝺo illuminata rō ꝺferebat ꝺ quadā similitudine signi ad signatū. vl̄ hoc q̄ dictauerat nā in gñali q̄ aliqd erat dño offerendū in signū. Addebat g̃ rō vt rō ⁊ p collationē inuenit q̄ offerenda erat ouis vel bos magis q̄ alia ꝓpter quādā si militudinē boꝝ ad vet̄ sacrificiū. Et itez inueniebat rō. q̄ plura erāt offerenda: vt p plura desigret ipam plenitudinē gr̃e redemptoris: que q̄ntus vna eēt simplicitate ēntie. multiplex tñ futura erat in virtute Inde est q̄ sīc dic̃ Isidor⁹ sr̄ ꝓn⁹ Leu. Xp̄s in vitulo ꝓpter virtutē crucis offerebatur in agno ꝓpter īnocētiā. In ariete pp̄ principatū. In hyrco pp̄ similitudinē carnis peccati. Ro. 8°. In turture ⁊ colūba: ga de⁹ ⁊ hō mediatoꝝ ꝺi ⁊ hominū. i. Thi. 2°. In duaruz sūaꝝ ꝺuictiōe mōstrabaf. In similagīe pp̄ ꝺspsiōz credētiū p aquā baptismi collecta eccl'iā cēcorp⁹ x̄pi ostēdebaf. Ad illud g̃ q̄ ꝓmo obr̄: q̄ de iure nāe non erat q̄ offeret alīal: vl̄ hoc plus q̄ illud. ꝺ. q̄ hoc nō dictabat nā nisi in gñalitate illa. de q̄ dic̃ Aug⁹. x. de ci. ꝺi. Deo nos ꝑ⁹ virtutē que latria grece dr̄ seu in quibuscūq̄ sacramētis seu in nobis metipīs debem⁹: ꝺ ipa rō illūinata fide redemptoris ex collectōne sui dictabat hoc in ꝑali: vt dictū est. Ad 2°

to q obr de ymanētia pz rn°. Nā natura nō victabat ista sacrificia fieri grā sui: s ī significationē xi sacrificii: ⁊ ita ñ erat ītdita ad cē tps: s vsq ad tps xi sacrificii. vñ Aug° x. de ci. di. Cutāda erāt oportuno certoq tpe iura: ne ipi do dsiderabilia: vl certe in nobis acceptabilia: ⁊ nō potius que bis figurata sūt crederēt.

Sequitur inquirere

vtz soli do sit sacrificiū offerēd. Ad quod sic. Mai° ē icompabilr sacrificiū spūale q illud corpale d aīalib°. Si g̃ hoi offerēt sacrificiū spūale. g̃ multo magis ⁊ illud qd ē corpale. Q aūt sacrificiū spūale hoi exhibeat: pbat p illud qd dic Aug. Q mīa ē sacrificiū spūale. mīa āt hoi exhibet. Itē laus ē sacrificiū spūale. psalm. Sacrificiū laudis honorificabit me. s ipis scīs offerim° laudē. Iux illd Eccle. 44. Laudem° viros gl'iosos ⁊ pētes nros. ⁊ ī eoo laudē ecz nūciat ecclia. g̃ ipis offerimus sacrificium spūale. g̃ multo magis ipis scīs antiqs poterat offerri sacrificiū illud māle seu corpale. Itez iudi. 6°. legit q Gedeon coxit edū ⁊ panes azimos. ⁊ tulit oīa ⁊ obtulit āgelo. g̃ Gedeon obtulit angelo sacrificiū. Itē. 1. Thi. i. Regi seculoz īmortali īuisibili soli deo honor ⁊ gloria. Honor aūt qui debet regi visibili dz ee visibilis. Honor aūt qui debetur regi inuisibili soli do dz ee inuisibilis Si g̃ ei exhibet dbito mō honor. Honor āt ille erit inuisibilib° sacrificiis. visibilia g̃ sacrificia erūt alii q deo offerenda. Itez sicut xp̃us s̄ q deus est inuisibilis ita s̄ q hō est visibilis. Si g̃ ipi s̄ q deus: ē offerendū sacrificiū īuisibile. Ei s̄ q hō pari rōne erit offerendū sacrificiū visibile.

Ad hoc etiā facit q oīa illa sacrificia hi° sacrificiū p̄figurabant. Cor. Sacrificia ptinēt ad latriā. Dz soli do ē exhibēda latria g̃ soli do sē exhibēda sacrificia. Itē aug x. de ci. di. Cui sacrificandum cē fuit nisi ei qđ deū aut sciut. aut putauit. aut finxit

Itē Aug° in eodē. Creatura rōnalis si ñ colit deū: misera est qa p̄uat do. Si aūt colit deū nō vult se coli p do. illi enī potius dīne sñe dilectiōis virib° fauet sacrificās dis eradicabit nisi soli do. Itē Aug°. x. de ci. di. Ut alia taceā que ptinēt ad religionis obsequiū. q colit dos sacrificiū certe nullus hominū est qui audeat dicē deberi nulli nisi do. mīta qq; d cultu diuino vsurpata sūt que honorib° referēt humanis.

Itē act. 14°. Cum sacerdos Iouis vellet thauros paulo ⁊ barnabe sacrificare: cum eiulatiōe phibiti sunt ab eis: ne sibi talia īmolarēt. Ex quo manifeste ptestabant soli do ee sacrificandū. Itē iudi. 13°. Angelus qui loquebat ad manue: dixit ei. Si vis sacrificiū facere offer illud dño: in quo manifeste mōstrauit do nō angelis ee sacrificiū offerendū. Q; cedēdū est sacrificiū, s. nulli creature ee: s soli do offerendū.

Ad illud g̃ q p̄ obr d sacrificio īuisibili vt mīa ⁊ laude. dō. q mīa pōt dsiderari: b est opus mie tuob° modis. Uno° vt ē quod dā op° vtile primo. ⁊ hoc mō nō dr sacrificiū. Alio° s̄ q dsiderat vt relatū ad finē deū. ⁊ s̄ hoc assumit intentionē ⁊ rōz sacrificii. Et b est qd dicit Aug. x. de ci. di Ipa mīa qua hoi subuenit si nō pp deū fit nō est sacrificiū: ⁊ si enī ab hoie fiat l offerat tñ sacrificiū res diuina est. Rñdeō igit p īteremptionē ad illud qd dr q sacrificiū spūale offert hoi. illi enī soli offertur vt sacrificiū qui p̄ncipiū ⁊ finis est omniū bonoz: qa g̃ nec in hoie: nec ī āgelo: nec ee in xp̃o s̄ q hō dstituend° est finis l mie l laudis. iō nulli offerendō ē spūale sacrificiū s illi soli qui finis ē vl mie vel laudis.

Ad illud x° qd obr de sacrificio Gedeonis. dō. q Gedeon nō obtulit sacrificiū angelo. ⁊ q dr obtulit ei. pōt itell'i duobus modis: qa cū in veteri testō. sicut dic aug° in z°. li°. de trinitate. Angeli apparerēt ⁊ loquerent in pson di. poterat Gedeon in ipo angelo dsiderare vel q angel° erat: al deū quē ptendebat. Si dsiderabat in angelo q erat tē obtulit ei sacrificiū ñ vt ipi offerendū: s vt p ipm angelū do offerendū quēadmodō hostia offerebat sacerdoti vt p sacerdotē do offerenda. vñ ibi dr. angelus sacrificiū obtulisse: cū extendit virgā quā tenebat manu: ⁊ tetigit carnes ascendit ignis ꝛc. Si x° dsiderabat Gedeon deum quē ipe angelus ptendebat. tūc obtulit ei sacrificiū. i. do apparēti in angelo. vnde ⁊ ita dr ipe āgel° oñs cū dr. dixit ei dns pax tecū. ⁊ edificauit gedeō altare dño. Ad illō x° q obicit p auctoritatē apli. i. thi. i°.

R° s̄ Aug. x. dō ci. di. Qui putāt hec visibilia sacrificia alii o gruere. illi x° tanq; īuisibili īuisibilia ⁊ maioza maiōi. melioziq;

meliora: pfecto nesciũt hec eẽ signa illoꝝ sic ꝟba sonãtia signa sũt reꝝ: quo circa sic laudantes ad eũ dirigimus sigñtes voces cui res ipas in corde quas signamus offerimus: ita sacrificãtes ñ alteri visibile sacrificiũ offerendũ eẽ nouerimus q̃ illi c⁹ ĩ cordib⁹ nr̃is ĩuisibile sacrificium nos ipi debemus. Ad vltimũ q̃ obr̃ de xpo. rñdet sil̃r Aug⁹. x. de ci. dei. Uer⁹ ille mediator dei ⁊ hoĩum: dõ xps Ihus cum ĩ hac forma dei sacrificiũ cũ patre sumat: cũ quo vn⁹ ẽ de⁹ rñ ĩ forma fui sacrificiũ maluit eẽ q̃ sumẽ ne hac occasione q̃sq̃ estimaret sacrificãdũ eẽ creature: ac p hoc ipe sacerdos ẽ offerẽs ⁊ ipe oblatio c⁹ rei sacramẽtũ cottidianuꝫ eẽ voluit ecclesie sacrificiũ: que cũ ipi⁹ capitis corp⁹ sit: se ipm p ipm vicit offerre.

Onsequẽter querẽdũ est ꝺ psonis offerẽtiuꝫ. Circa q̃ dr̃ querrũt tria. Primo vtꝫ oẽs tenerent ad sacrificia tam iudei q̃ gẽtiles. Scõo vtꝫ offerẽtes sacrificia tenerẽt ad intelligendã sigñtionẽ sacrificioꝝ. Tertio vtꝫ mali possent offerre sacrificia.

Ad primum sic obi

cit Ĩ oĩbus erat originalis egritudo: in c⁹ remediũ erãt sacrificia. sicut dic beatus Greg⁹. Q apud nos valet aqua baptismi hoc egit apud veteres vel p puulis sola fides: vel p maioribus virt⁹ sacrificii. vel p his qui ex Babzabe stirpe p̃dierũt ministeriũ circũcisionis. Si g̃ oẽs tenebãt ad quẽrendũ remediũ ꝺtra originalis culpe egritudinẽ. Oẽs tenebant ad sacrificia. Itẽ oẽs hẽbant illud dictamẽ nãe: sicut dcm ẽ q̃ dictabat faciẽda sacrificia. Sz qđ est de dictamĩe nãe eq̃ obligat oẽs. g̃ oẽs tenebãtur ad sacrificia offerẽda. Con̄. Solis iudeis p̃cepta sunt sacrificia ⁊ p lege ĩposita vbi aũt nõ est lex nec p̃uaricatio. sicut dr̃ Ro. 4°. Ergo nõ sacrificare nõ erat aliis p̃uaricatio. Preuarica⁹ãt dr̃ trãsgressio date legis. Pretẽa nec erat ꝺtra legẽ nãe. cũ lex nãe nõ dictaret sacrificia nisi in gr̃ie. ⁊ nõ in rõe ppria. Ex quo relinquit q̃ nec lege nãe: nec lege data tenebant gentiles ad sacrificia. Itẽ querit q̃re. s. sol illi pplo scz iudeis p̃cepta sunt sacrificia plus q̃ aliis.

Rõ dicũt: q̃ duplex est tentio. s. tẽtio cõgruitatis. ⁊ tẽtio necessitat. Tẽtio necẽtat est respcũ moraliũ p̃ceptoꝝ: obligatio. s. ad faciẽdum ⁊ ĩplendũ ea necessitate salutis. Tentio ꝺgruitatis añ legẽ fuit r̃spcũ sacrificioꝝ ĩcõueniẽtia ⁊ vtilitate ad intelligẽdũ remediũ bũane salutis. Dicẽdũ g̃ q̃ tẽtione necessitatis nõ tenebant oẽs ad sacrificia: nec aliqui ante legẽ datã: ꝺ p⁹ legem datã tenebant iudei quib⁹ dabat lex ad sacrificia tẽtione necẽtatis. ceteri ꝟo tẽtione ꝺgruitat. Et hoc mõ dõ ad illud q̃ ꝑ obr̃ q̃ tenebant oẽs ad sacrificiũ ꝺgruitate. ñ necessitate. Ad illud ꝟo qđ obr̃: q̃ tenebant querere remediũ ꝺcedendũ est ⁊ tentione necẽtatis. nõ tñ eadẽ tẽtione tẽbant ad sacrificia mãlia. vñ in illa rõne ẽ sophisma ꝺsequẽtis. ac si dicẽt tenebant querere remediũ. g̃ tẽbant illud q̃rẽ ĩ sacrificiis q̃rẽ. n. r̃medium poterãt p aliꝺ: vt p sacrificia spũalia videlz cordis ꝺtti: ⁊ bi⁹. Ad z^m ꝟo qđ obr̃ q̃ ꝺ dictamĩe nãe erant sacrificia. dõ. q̃ ĩ dictamĩe nãe erãt sacrificia vt ꝺgrua: nõ vt necẽsia. ⁊ in gñali: non in spãli

Ad illud ꝟo q̃ q̃rit. q̃re pplo iudayco solũ illa sacrificia data sũt in p̃cepto. Rñdet Aug⁹ con Faustũ dicẽs. Rite celebrata sũt sacrificia ĩ illo pplo c⁹ regnũ ⁊ sacerdotiũ erat ppbia vẽturi regis ⁊ sacerdotis de illo pplo ad regẽdos: ⁊ ꝺsecrandos fideles in oĩbus gẽtib⁹. vñ ad sigñdũ: q̃ ex illo populo eẽt ille qui eẽt sacrificiũ vez. magis illi q̃ aliis p̃cipiebat de sacrificiis: ga illi⁹ veri signa pnostica erant.

Deinde queritur vtꝫ offe

rẽtes sacrificia tenerẽt intelligẽ sigñtiones eoꝝ. qđ vr̃ p illud psal. Psallite sapiẽter. glo Aug. Nemo sapiẽt facit qđ nõ ĩtelligit. Si g̃ illi nõ ĩtelligebãt illa sacrificia. nõ sapiẽter offerebãt. cũ illa eẽnt ĩstituta in signtionẽ veri sacrificii. Si g̃ tenebãt sapiẽter offerre. g̃ tenebãt ĩtelligẽ. Con̄. Siplices tpe gr̃e qui tenẽt ad maiorẽ pfectõ nõ tenẽt intelligẽ significatiões sacrificiorũ. g̃ multo fortiꝰ nec simplices tpe legis tenebant ĩtelligere significationes sacrificioꝝ. Rõ sicut nos dicim⁹ ĩtelligẽ articulos fidei ĩpliciter ⁊ explicite. ⁊ intelligere explicite articulos tenẽtur puecti ⁊ plati. sic dr̃ i. De. 3°. Parati oĩ poscẽti reddere rõez de ea que in nobis est. fide ⁊ spe. Impliciter ꝟo tenẽt intelligere simplices solũ. ita in veti testamẽto puecti vt doctores ⁊ sacerdotes

tenebat ītelligē significatiōez sacrificioꝝ hoc ē vt ītelligerēt ipa sacrificia eē signa futi sacrificii redēptōis. simplices ꝛo so⁹ tenebant ītelligere ga sacrificia erant ꝺo ea rōe qua sibi placuit offerēda.ꝛ hoc ipli cite ꝺtinebat ꝙ eēnt signa:ga rōne signi ficationis futuri sacrificii voluit ea ꝺeus sibi offerri inde ē ꝙ ꝺe sacrificio phase ꝺr̄ Erit q̄ signū in manu tua Exo.13°.

Tertio queritur vtꝝ mali

possint ꝺo offerre sacrificia:qꝺ nō vr̄. Naz ꝺicit Aug⁹.x.ꝺ ci.ꝺi. Q mīa qua hōi sue nit si nō pp ꝺeū fit.nō ē sacrificiū.Si ergo mali pp ꝺeū nō offerēt illa aīalia. nō offere bāt sacrificiū. Ad qꝺ fac̄ illud Osee.8°. Imolabunt carnes ꝛ cōmedēt. ꝛ ꝺn̄s non suscipiet eas. Itē ꝺic̄ Aug⁹.x.ꝺ ci.ꝺ. Q sacrificiū res ꝺīna ē.Si ḡ malus nō potest opari rē ꝺiuinā. nō pōt malus offerre sacri ficiū. Coñ.Hec̄.4°. Cayn qui malus erat legit obtulisse ꝺo sacrificiū. Itē Osee.9 Nō placebūt ꝺo sacrificia eoꝝ ꝺr̄ ꝺe malis Mali ḡ offerūt sacrificia: q̄nis nō ꝺo acce pta.si ꝺicat ꝙ ē sacrifi⁹ spūale qꝺ hō offert ꝺo ꝺ se ipo. Et ē sacrificiū figurale qꝺ hō offert ꝺe ali o vt ꝺe aīali. Mali ꝛo nō pñt offerre sacrificium spūale:ꝛ nō pñt offerre sa crificiū figurale ꝓpe figure. Coñ.Sacri ficiū spūale ꝺr̄ carnis mortificatio Ro.12° Obsecro vos p mīam ꝺi vt offeratis corpa vra hostiā.ꝺ hoc sacrificiū pōt offerri mal⁹ vt ypocrite vl̄ heretici.ḡ mali pñt offerre sacrificiū spūale. Itē laus ē spūale sacri ficiū.psal.Sacrificiū laudis honoꝝ.me.ꝺ ma li pñt ꝺeū laudare. z9°. Ps.Popul⁹ iste ore suo ꝛ labiis suis glificat me.ꝛ is.eccle. Nō est speciosa laus i ore peccatoris. Ergo pñt mali offerre sacrificiū spūale. R° sacrifi⁹ ꝺr̄ eo q sacꝝ facit offerentē. Duob⁹ autem modis est sacrificiū, vt signū ꝛ vt res. Sa crificiū ḡ ꝺ⁹ rē qꝺ sacꝝ facit nō pōt offerre malus.ꝛ tale est sacrificiū spūale. Sacrifi ciū ꝛo ꝺ⁹ signū:qꝺ sacꝝ signat pōt offer re malus. Hoc aūt ꝺico ꝺe sacrificiis spāli bus:nō ꝺe gnāli sacrificio redēptōnis. Nā illud sacrificiū in mīsterio offert tā a bōis sacerdotib⁹ q̄ a malis. In re ꝛo offertur ab ipo sūmo sacerdote ꝺ⁹ q ꝺic̄ Aug⁹.x.ꝺe ci. ꝺi. Q ipe est sacerdos offerens:ꝛ ipe ē obl'o Dicendū igit q sacrificia illa figuralia ꝺe aīalibus poterat offerre tā bonus q̄ malus qa illa erāt signa sanctificatiōis offerēt is Sacrificia ꝛo spūalia que offert hō ꝺ se ipo nō pōt offerre malus.ex q illa sūt res sācti ficationis offerentis. Malitia aūt nō com patit secū rē sanctificatōis.nec ex°. rē san ctificationis maliciā. Ad illud ḡ q obr̄ ꝺe mīa q nō est sacrificiū ꝺcendū ē:si ñ fiat pp ꝺeū. vñ nō est sile ꝺe sacrificio cor porali ꝛ spūali.sicut iā dictū est. Ad illꝺ ꝛo q postea obr̄ ꝺe mortificatōe corpis ꝺō q mortificatio corpis in ypocritis ꝛ here ticis nō est sacrificiū.ꝺ mortificatio carnis ꝺbito mō facta: ꝛ pp ꝺeū: ꝛ a xpianis.illa solū est sacrificiū.ga illa ē res scificationis vñ Aug⁹.x.ꝺe ci.ꝺi.Corp⁹ nostꝝ cū tpātia castigamus.Si ꝺ quēadmodū ꝺebem⁹ ppt ꝺeū facim⁹:vt nō exhibea⁹ mbra nr̄a arma iniquitati pcō.ꝺ arma iusticie ꝺo.ad Ro.6 sacrificiū est. Ad illud ꝛo qꝺ obr̄ ꝺ sacri ficio laudis. Añdc̄ in psal.sup illud sacri ficiū laudis bono.m.Glo. sacrificiū nō qꝺ scelerati cātant.Sz sacrificiū laudis ñ aīa liū honorificabit me.Nēo enī mihi offert ꝺ sacrificiū ꝛ mal⁹ est: ga nemo niū bon⁹ vt si laudat ꝛ bñ viuit. nō eī laudat si bñdic̄ ꝛ male viuit:nec qui bene viuit:ꝺ sibi ꝺat sapple laudē.ꝛ sꝺdit.Quiescat ḡ a malis ꝛ offerat sacrificiū laudis. Ad illud ꝛo q supi⁹ obiciebaꝰ q sacrificiū res ꝺiuina est ꝺcendū est.ꝺ res ꝺiuina ꝺr̄ ꝺuob⁹ modis ꝺ⁹ signū ꝛ ꝺ⁹ essentiā. Rem ꝺiuinā ꝺ⁹ si gnū pñt offerre vt ꝺictū est. Rem aūr ꝺ⁹ eēntiā nō. vt spūale sacrificiū qꝺ offert hō ꝺe se ipo.

Quarto queritur ꝺe ꝑsonis

offerentiū in spāli.Querit ḡ ꝺe ꝑsonis offerentib⁹ in lege nāe.Legim⁹ enī q Abel obtulit sacrificiū.4°.Gen.Sil'r Noe Gen.8 Sil'r Habraā Gen.15°.ꝛ.22°.Sil'r Jacob ge ne.46°.Querit ḡ quare nō sil'r Isac obtu lit sacrificiū aliquod. Cū eēt ī illa linea pa tꝝ ꝺe quibus nascitur⁹ erat xp̄s vez.s. sa crificiū. Ad ꝺ assignaꝰ mltiplex rō. Pri ma est ꝺ⁹ lr̄az:ga Abel fuit ꝓncipiū ꝛ caput gnationis sue.i.ꝓme etatis. Noe scōe. Ha braā tertie. Jō illis tāq̄ ꝓncipaliorib⁹ ope tebat vt offerrēt sacrificia in p̄figuratiōz p̄dictā. Jacob ꝛo fuit pr̄.iz. patriarchaꝝ ex quib⁹.iz.tribus quib⁹ ꝺata ē lex sacrifici oꝝ ꝓpterea illis q̄tuor ꝺpetebat. Scōa rō est:ga p Noe p⁹ ꝺiluuiū ꝺisseminatū ē gen⁹

humanū simplr p Habraā plurimū est multiplicatū.tū p Ismaelē ex quo orti sunt.xii. duces vt Gene.xii.tū p Isac. vñ Gen.xv. p̄ promissionē de multiplicatōe. statī sūdit de sacrificio ei⁹. Silr p Jacob multiplicatū est qa habuit plēs vxores. Isac vō vnica otēt⁹ nō ita multiplicauit: ⁊ iō nō ita opetebat sacrificioz oblatio. Tertia rō que videt potior est qa ipe Isaac ī psona sua oblatus est in sacrificiū. Gen.xxii°. Et ita exp̄ssissime p̄figurauit xp̄m in se ipo. Jō nō oportebat q̄ p̄figurarēt illū ī sacrificiis: que ipe offerret: qa illa minus ꝑfecte xp̄m figurabāt.

Quarta rō est allegorica: qa Isaac typū gessit otēplatiuoz.alii vō actiuoz. Cōtemplatiua autem magis cedit in p̄miū q̄ in meritū. ⁊ si vtrūq;. scilicet otemplatiuum ⁊ actiuū otingat mereri ꝑt in via ē. actiua vō magis cedit ī meritū.⁊ iō qa sacrificia respiciebant meritū cōpetebat illis q gerebat typū actiuoz. Postea querit de Melchisedech.cū eiz Melch.exp̄ssiorē tenuerit typū sacerdotis xi.i. xp̄i q̄ Aaron. sic ꝑbat apls ad Hebr.vii°. Sacrificiū aūt tūc erat figura veri sacrificii futuri in xpo⁊ a xpo.q̄re nō legim⁹ melch. sacrificiū obtulisse de aīalibus sicut Aaron. Solo vez sacrificiū xp̄i dupl'r osideraf. Uno° inq̄tum ipe xp̄s sub spē ꝑfis.i.in carne visibili oblatus est in ara crucis. Alio° inq̄tum sb spē panis ⁊ vini dit se ip̄m discipulis ī cena ⁊ cottidie offert in altari ecclesie. Primo° possz dici q̄ sacrificiū Aaron qđ erat ex carne visibili exp̄ssi⁹ figurauit sacrificiū xp̄i q̄ illud qđ obtulit Melch. Alio° dicim⁹ q̄ illud qđ obtulit Melch.ſ.panis ⁊ vinū Gen.xiiii° Exp̄ssius figurauit vez sacrifi⁹ xp̄i futuz sb spē panis ⁊ vini in altari. q̄ sacrificiū Aaron: qa ibi nō offert caro in spēm carnis visibilis.sed offert inuisibilis ⁊ illud opetit fidei que est de inuisibilib⁹ vnde sicut lex nature osonat euāgelio:ita ogruū fuit vt sacerdos in lege nāe offerz sacrificiū osile sacrificio euāgelico. Querit etiā q̄re Moyses nō obtulit aliqđ sacrificiū añ legē.cū tñ ipe dixerit se lb factuz Exo.c°.dicēs Phoni.te⁹ hebreoz vocauit nos vt eamus viā triū diez in solitudinē ⁊ sacrificem⁹ dño vo nostro. Preterea q̄re nō sacrificauerūt filii isrl' ī egypto nisi tm agnū paschalē q̄ fuit ex spāli p̄cepto dñi.exo iz°. R° ad p̄mū qa cū Moyses cēt legislator in qua dāf p̄cepta de ritu sacrificiorum ogruebat vt expectarz publicationē legis anteq̄ sacrificiū offereē. vt ostendēt auctoritate diuine legis sacrificia cē offerēda.

Ad illud q̄ dixit Pharaoni viā triū dierum ibimus vt sacrificem⁹ dño vo.vō.q̄ sic in vispotione decreuerat faciendū si eos pharao libē dimisissz. sed postmoō Pharaone indurato ⁊ diuersis plagis flagellato alr mutatū est.qa forsitā si dimissi fuissēt libē pueniss̄ent ad synna itinere trium dierum quo dareē eis lex sacrificioz. Ad aliud vo qđ querit q̄re nō obtulerūt in egypto. R° est īralis: qa ea que opetebāt ad sacrificia erāt egyptiis abhoīabilia.vnde Pharoni dicēti ite⁊ sacrificate dño ī tra hac Rñdet Moyses nō p̄t ita fieri.abhominationes enī egyptioz īmolabim⁹ vo nostro Jō agnū paschalem sacrificauerūt nocte: ne ab egyptiis viderent qđ est sacrificiū isti tutū in memoriā liberationis o egypto sic ꝑz Exo.xiz°. Allegorica vo rō est qa egypt⁹ sigt peccatū. vū aūt hō est ī peccato nō cōgruit vt offerat sacrificiū vo. Itē agnus paschalis erat signū redemptoris vt figuraret.q̄ p xp̄m redemptorē eramus liberādi ab egypto spūali. Jō p̄ceptū ē illis agnū paschalē sacrificare.

Queritur postea de

inchoatione sacrificioz. Prio ei legim⁹ ea obtulisse Abel ⁊ Cayn. Gen.iiii. Sed obr Uidet enī q̄ debuerūt incipe ab Ada: qa sicut vic Hugo de scō vic.oueniēs fuit vt sp medicina occurreret cū morbo. sed morb⁹ p quo oblat⁹ est:est xp̄s vez sacrificium in cui⁹ signū offerebāt illa aīalia ceptr ab Adā.ſ.ex quo lapsus est. Igit oueniēs fuit vt a p̄ncipio lapsus offerebaf: ī ip̄m verū sacrificiū.vel cetera que erāt figura vel signa xi sacrificii tāq̄ medicīa otra morbū

Itē ad plura tenef peccator q̄ innocens quia tenef ad opa satisfactionis.sed Adam peccator fuit aliqñ. abel aūt innocens. q̄ ad plura tenebaf adā q̄ abel.maxīe quo ad ea que spectabant ad satisfactionē. ꝑ bt⁹ erāt sacrificia.q̄ plus tenebaf adā ad sacrificia offerenda q̄ abel. Ad hoc rñdef q̄ sicut ecclesia dr īcepisse ab Abel nō ab adā. ⁊ b ga adā īcidit in mortale pccm p⁹ scītatem quā pus hēbat.⁊ ita si ecclesia diceref īcepisse ab adā diceref ecclesia aliqñ defuisse

qđ est ĩcõueniẽs viz q ecclesia post q̃ cepit desierit. Prerẽa ga abel ꝑmus fuit qui gessit exꝑssẽ typũ ecclesie ꝓpter ĩnocentiã ⁊ virginitatẽ:quibus desigñuit ĩnocentiaz ecclesie ⁊ spũalẽ ĩtegritatẽ. Ita ꝟueniens fuit vt abel ĩcipet ritus colẽdi deũ ad quẽ fuit institutio sacrificioꝝ. Ad illud g̃ q ꝑ obr̃ q ab adã inchoauit mozb⁹.g̃ ⁊ medi cina.dđ. q re ꝟa ab ipo inchoauit medicia ſ.sacrificiũ otriti cordis.dilectionis ⁊ ꝟuo tionis ꝟ nõ ĩcepit.ſ.ab ipo i ꝑi⁹ medicine ſi gnũ.ſ.visibile sacrificiũ. ⁊ hoc triplici rõe Prio ga ab illo a quo cepit diuine inbono rationis exẽplũ no debuit rit⁹ sumi bono randi deũ. Ab Adã aũt cepit exẽplũ dine inbonoratõis.cũ ꝓuaricat⁹ est diuinũ man datũ Heñ.3°.vñ Zach.13°. Adã exẽplũ meũ Sz ab illo debuit ĩcipe rit⁹ diuini honoris qui fuit iusticie ⁊ ĩnocẽtie ꝑmũ exẽplũ. 2ª rõ est.que supdicta est.ga cũ ecclesia sit ag gregatio fideliũ colẽtiũ deũ.ab illo a quo ĩcipit ecclesia ꝟ ĩcipe rit⁹ colẽdi deũ.⁊ ita oblatio sacrificioꝝ.ab adã aũt nõ ꝟ dici ĩ cepisse ecclesia.ꝟ ab abel. Tertia rõ est:ga sicut dic̃ Aug⁹ sup Heñ.ad lr̃am.adã erat vir spũali mẽte ꝓditus.vnde etiã p⁹ lapsũ ꝟuertebat se potius ad interi⁹ sacrificiuz qđ est otriti cordis. Alii ꝟo nõ ita ꝓditi:cõ uerterũt se ad sacrificiũ exterius. Uñ cõue niens fuit vt ꝑus in Habraã ꝓcederet ob latio sacrificii ĩteriozis spũalis.postmodũ ꝟo in filiis ei⁹ sequeret oblatio sacrificii ex teriozis mãlis:vt in illis ꝑsonis vtriusq; sa crificii ꝓberet exẽplum. Ad aliud vero q obr̃ q ad plura tenebaꝝ peccatoz adã q̃ ĩnocens abel. Dicendõ q vez est. nõ tñ ꝓpt̃ hoc sequit̃ q teneret ad sacrificia. Sacri ficia enĩ ꝑ ⁊ ꝑncipaliter fuerũt instituta in remediũ originalis.ꝑ⁹ q dicit Grego⁹ Nõ apud nos valet aqua baptismi.ĩ⁹ apud an tiquos vel ꝑ punlis sola fides.vel ꝑ adult⁹ virt⁹ sacrificioꝝ.ga g̃ in adã nõ fuit origi nale peccatũ distĩctũ ab actuali:nõ cõpete bat ei offerre sacrificiũ visibile:qđ q̃i distĩ cte ⁊ ĩmediate institutũ est ꝟa originale

In filliis ꝟo ade .ꝑmo fuit distinctũ actu ale ⁊ originale vnde ꝟoeniebat vt ab ipis ꝑmo sacrificia offeren tur

Onsequẽter q̃rit⁹ ꝟriis sacrificioꝝ. Et querit ꝑmo de ꝑmis ꝟriis sacrificioꝝ que erãt ante legez ⁊ in lege. Scõo spãlr de ꝟriis sacrificio rũ habitis ante legẽ. Tertio de ꝟriis sa crificiozum in lege.

Quantum ad primũ

obr̃ sic. Ante legẽ ⁊ in lege legitur ꝟuplex ꝟria sacrificii.quedã que fuerũt in mã sen sibili vt de aĩalib⁹ cuiusmõi fuit sacrificiũ abel. Quedã ꝟo in mã vegetabili vt in fru ctibus terre.cuiusmodi fuit oblatio Cayn Heñ.4°. Itẽ silis oblatio legit̃ post dilu uiũ. Nã Noe obtulit sacrificiũ in mã sensi bili de pecoꝝb⁹. Heñ.8°. Melch.ꝟo de mã vegetabili:vt panẽ ⁊ vinũ. Hñ.14°. Itẽ in Leui.ꝑ. Legit̃ oblatio sacrificii ꝺ aĩalib⁹ ⁊ silr.3°.⁊.4. In scõo ꝟo legit̃ oblatõ de si mila siue panib⁹. Querit̃ g̃ vñ ꝓcessit hec ꝟria sacrificii. Itẽ in lege inuenit̃ ꝟria alia. Nã cũ ꝟuplex eẽt altare.altãe holocau storuz.⁊ altare thymiamatis. In altari thy miamatis offerebat̃ sacrificium thymiamatis mane ⁊ vespe.sicut hẽt Exo.30. Sup altare ꝟo holocaustoꝝ offerebãt alia ꝟuo gña sa crificioꝝ.sicut legit̃.i.⁊.2°.Leui. Queri tur g̃ q̃re hec ꝟria sacrificii ñ fuit añ legẽ in lege nãe.sicut ⁊ alia ꝟuo. Itẽ in noua lege offert̃ ĩcensũ thuris:qđ est sacrificiũ thymiamatis. Si g̃ lex nãe magis cõsonat legi noue q̃ lex Moysi. videtur q potius hoc gen⁹ sacrificii: qđ est de thure uel thy miamate debuit eẽ in lege nãe. Itẽ q̃re in noua lege hẽmus aliqđ ꝑsentatiuz seu ꝺformẽ sacrificii thymiamatis vel incẽsi ⁊ ñ aliquod repsentatiuũ sacrificii ꝺ aĩalibus seu de panibus. Itẽ que potuit eẽ rõ q sacrificiũ de aĩalibus ꝑmo oblatũ fuit ab abel iusto. Sacrificiũ ꝟo de frugib⁹ a Cayn peccatore. Rđ ad ꝑmũ cũ institutõ sacri ficioꝝ siue in lege nãe seu in lege Moysi fuerit ad sigñtionẽ ⁊ figurã sacrificii redẽ ptionis in xꝑo. Sacrificiũ aũt redẽptionis ꝺupl'r erat offerendũ.visibiliṫ ⁊ ĩuisibiliṫ Uisibiliter in crucis tozmto. Inuisibiliter in sacramẽto ab institutione sacrificioꝝ.

Prerẽa debuit ꝺuplex signũ ꝓcedere.vnũ qđ figuraret sacrificiũ xꝑm in ara crucis offerẽdũ in spẽ assũpte carnis.⁊ quo ad hꝰ fuit necessaria ꝟria sacrificii in carne sensi bili.vñ dicit Aug⁹ ꝟtra Faustũ ꝓmissuas figuras in victis aĩaliũ celebrari optebat ꝓpter emẽdationẽ future carnis ⁊ sãguis ꝑ quã vnã victimã fieret remissio pecoꝝ

Aliō q figuraret sacrificiū carnis xpi ī altari offerendū sb spē panis ⁊ vini. ad cui⁹ figurā necessaria fuit alia vīa sacrificioꝝ in frugibus seu pane⁊ vino. ga sic dr̄.i. corꝑ. Calix benedictionis nōne coīcatō sanguinis xpi est. Panis quē frangim⁹ nōne ptici patio corpis dñi est. Ad z⁹ ro q queritᵉ gre in lege nāe nō fuit sacrificiū incēsi dō. Sacrificiū xpi ad nostrā rdemptionē duplex fuit. spūale ⁊ corpale. Spūale fuit sacrificiū devotionis ⁊ amoris salutis hūani generis. qō sacrificiū obtulit in mēte. Corpale fuit sacrificiū mortis quā sustinuit in cruce vel que repsentat in sacramēto sub panis spē. Necessaria igit fuit pfigura⁹ sacrificii spūalis qō obtulit xps in abdito devote mētis: ⁊ quo ad hoc fuit figura sacrificii thymiamatis qō offerebat in altari īteriori. Et pfiguratō sacrificii corpalis qō obtulit in carne. ⁊ hoc duplr vt dictū est Sensibiliter in cruce ⁊ quo ad hoc erat figura sacrificii carnis sensibilis Et insēsibiliter in altari sub spē panis ⁊ vini. ⁊ q̄ ad hoc erat figura sacrificii ī re īsensibili frugū ⁊ panis ⁊ vini. vtrūq; aūt sacrificium offerebat sr̄ altare exteri⁹ qō dr̄ altare holocaustoꝝ. Notandū ḡ q ꝑ⁹ dispensatōꝝ manifestationis maioris que debuit eē sic dicit Aug⁹ ⁊ Hugo de scō vic. in signis redēptionis ꝑ⁹ decursū tpis magis ⁊ magis ꝺueniebat. vt in lege nāe darent p̄ signa sacrificii corpalis. Postea ro in lege Moysi que sicut dicit Aug⁹. est ad xpi gr̄am dirigens. ⁊ ad Ro.7⁰. Scimus qm̄ lex spūal' est dicit apls adderent signa sacrificii spūal' ga ḡ thymiama erat signū sacrificii spūal' xpi nō ꝺueniebat vt offerer̄ ante lationem legis. Ad tertium ro q obicit q lex nāe magis ꝺformaret euāgelio. dō. q quedam dicūr̄ eē in lege nāe q̄tū ad dictamē. Quedā ro q̄tū ad statū. quantū ad dictamē in lege nāe sūt p̄cepta moralia. quantū ro ad statū in lege nature fuerūt signa seu sacramēta repationis future. illa sūt in lege nature ⁊ ex lege. Ista ro in lege nature sunt ꝑ nō ex lege nāe. īmo ꝓncipaliᵗ ex diuina īstitutione seu inspiratione. Licendū ergo q sil'i mō in lege Moysi sunt p̄cepta ⁊ sacramēta. sil'r ī lege noua p̄cepta sūt ⁊ sacramēta. Si ḡ cōpemus legē euāgelii ad legē nāe: ⁊ legē Moysi maior ꝺformitas ē legis euāgelii ad legē nature in p̄ceptis que p se sūt legis nāe q̄ in p̄cept' legis moysi q̄ p se sunt ipi⁹. maior ro ꝺformatio est legis euāgelii ad legē moysi in sacramētis q̄ legis nature: ga sacramēta legis exp̄ssiora sūt ⁊ ampliorīs determinationis q̄ sacramēta īstatu legis naturalis. ꝓpterea in sacramēt' pl⁹ ꝺformat lex gr̄e legi Moysi q̄ legi nature. Ad quartū dō. q sacrificiū incensi in noua lege alr̄ est q̄ ī lege veteri. ibi enī erat sacrificiū in signū futuri sacrificii. s. spūalis xpi. Ꝺ ro nō est figura futuri: ꝺ rep̄sentatio sacrificii p̄teriti xpi in passione l' p̄ntis in altari: ꝺ tñ in illis trib⁹ sacrificiis corresponꝺētia sunt tria in sacrificio altaris. Nā in sacrificio altaris est caro ꝺtēta panis in sacramēto incensū in mīsterio.

Ad vltimū ro dō q cū duplex sit sacrificiū carnis xpi. vnū qō ipemet obtulit in cruce vt ipe sacerdos. de quo dic apls Heb 7⁰. Pontifex scūs īnocens ipolut⁹. ī o ꝓpere bat vt figura hi⁹ offerer̄ ab innocēte ⁊ iusto Abel. Aliud qō offert a ministro ī sacramēto sub panis specie. ī o ga illud sacrificiū p̄ōt offerre a malo mīstro ⁊ peccatore. ꝓmo figura ei⁹ sacrificii p̄cessit in Cayn iniusto ⁊ peccatore.

Postea queritur de

vīa sacrificioꝝ p tpe ante legē. Queritur igit quare in ꝓmis sacrificiis abel ⁊ Cayn solū determinēt gnia rez. Gen.4⁰. Factū est vt offerret Cayn de fructib⁹ tre dño. abel ro obtulit de p̄genit' gregis. Consequēr ro in scōa etate p⁹ diluuiū determinatur sacrificia ꝑ⁹ mūdū ⁊ īmūdū. Gen.8⁰. tollēs noe ꝺ cūct' pecorib⁹ ⁊ volucrib⁹ mūdis obtulit holocausta. Postea ro ī 3ª etate ī habraā determinat sacrificiū faciendū de sensibili irrōnabili. vt.15⁰ Gen. De gressibilib⁹ ⁊ volatilib⁹. postmodū in re rōnabili vt in filio suo Isaac. Gen.22⁰. Querit que est ratio hi⁹ vīe. Itē querit q̄re soli Habrae duplex indicit sacrificiū ante legē. ꝓmo in re irrōnabili de aīalibus. Gen.15. postea in re rōnabili vt in filio Gen.22⁰. Itē querit q̄re in ꝓmo sacrificio qō obtulit de aīalib⁹ gene.15. p̄cipit ei vt diuidat gressibilia nō aūt volatilia. Si li enī mō p̄cipit p̄ Leui. q gressibilia diuidant. volatilia ro indiuisa offerant. Itē querit cū triplex sit vīa p̄cipua sacrificii de aīalibus. ꝓma que dicit hostia holocausti. Scōa que dicitur hostia

pacifica seu salutaris. Tertia que dr̃ hostia seu victima p pcō que dria habet Leui. i. 3°. 4. Quare aī lationē legis nō legat oblata fuisse hostia p pcō. ꝟ so⁹ holocausta 7 pacifica. Sil'r in latione legis Exo. 20°. ñ fit mēt⁹ nisi ō holocaustū 7 pacifica vñ exo 20. dr̃. Altare de tra faciet mihi 7 offeret sr̃ illud holocausta 7 pacifica vra. Sil'r in latione federis cū vo. exo. 24. dr̃. Obtulerūt holocausta īmolauerūq; victīas pacifical dño de hostia ro seu victīa p pcō nō fit sermo nisi ī Leu. 4°. P⁹ legē vtā ī tabul lapideis

Obr̃. vr̃ q; econtrio ꝑus vberēt offerri victīe p pcō: ga sēp erat morb⁹ pcī: 7 ita sēp vebat cū eo curre medicina. Medicina aūt erat victima p pcō 7 hi⁹: 7 ita spectabat ad necessitatē. Holocausta aūt 7 victima pacificoꝝ q̄i ad superrogationē: ga hec quandā pfectionē desiq̄nabāt. ꝑus aūt est qō ad necessitatē q̄ quod est ad superrogatōs. g̃ 7 ante legē: 7 in ꝓncipio ꝓti⁹ videt fuisse determinandū ō victima p peccato q̄ de holocaustis 7 pacificis. Itē vr̃ ex statu ꝓpli qui rudis erat hoc idē. vr̃ enī ex hoc q; minus spūale sacrificiū vēret eis p⁹ determinari vel tradi. R⁹ ad ꝑmū cōm sicut supr̄ dictū est. sacrificia illa essent sīg ri sacrificii xp̄i. ꝟ⁹ q; maior erat ap proxima tio. Ad sacrificiū xp̄i vz ovē: bat vt maior fiēt determiatio 7 declaratio circa res sacrificādas: vt p signū exp̄ssi⁹ magis ac magis cēt declaratio vitatis. Notanō igit q; sicut supr̄ habitū est grad⁹ fuerūt in ipsa determiatione. vt ꝑmo in sacrificio Abel determinaret fieri in carne. Scō in sacrificio Noe determinaret futurꝝ ī carne nūda. Tertio ī sacrificio p Habrae specificaretur ampli⁹ in gressibilib⁹ 7 volatilib⁹. in signū q; xp̄s erat futur⁹ simul oprehenser 7 viator. Cōprehenser fiq̄rabat esse p volatilia. Viator p gressibilia. Quarto ro in sacrificio Habrae vlteri⁹ determinabat fieri in carne humana cū p̄cipit offerre ei filiū suū. hec igit est rō p̄dicte dr̃ie sacrificiorꝝ

Ad z⁹ q; querit de duplici p̄cepto Habrae dō. q; ꝟ⁹ diuinas 7 hūanas hysterias in Habraā p̄ ceteris ꝓbatus fuit zelus late ꝺditoris: ppter quē 7 plura sustinuit vt in cendiū caldeoꝝ patria 7 pentes defuit. sic̄ ps. Heñ. xi. vnō 7 ei ꝑmo exp̄ssa est p̄missio hūanationis recēptoris. In semīe tuo beñ dicent oēs gentes. Item eñ. zz°. Propt̄ qō ip̄i figurale sacrificiū ꝺgruebat duplex. Unuꝝ qō r̄p̄sentaret sacrificiū xp̄i p similitudinē; gnis vt sacrificiū de aīali. Aliud p similitudi nē spēi ꝓpter qō dat ei p̄ceptū de īmolatione filii. Ad tertiū q; querit de p̄ sacrificio. q̄re gressibilia diuidūt 7 ñ volatilia duplex rō assignat allegorica 7 l'ralis. Allegorica: ga aues signant ꝺtemplatiues q debēt h̄re cor indiuisū in vnū. iuxt illō psal Unā petii a dño. Gressibilia ro signant actinos: q; p multas curas diuidūt. io signant p martha Luc. x°. Martha mar. soli. es. 7 er. pl'ia. L'ralis est in memoriā pene originalis. Gressibilia enī h̄nt ortū de terra gñ i. que maledicta est ꝓpter peccatū ade. Hñ. 3°. Volatilia ro ex aqua que nō fuit maledicta: ꝟ benedicta Heñ. i. In typo g̃ pene originalis est ēdebat q; in gressibilib⁹ cēt maior indigentia sanctificationis. q̄ in auib⁹ ꝓpter terre maledictionē. q; theologica cōsideratione planū est. Ad quartū q; q̄rit ur q̄re ante legē nō legit dria hostie p peccato in ꝺñti manifestius cē. tñ ad pñs notandū est q; sicut dr̃ ad Ro. 4°. vbi nō est lex: nec ꝑuaricatio. ante legē pcm erat absolute: ꝟ data lege peccatū erat: 7 ꝑuaricā⁹ iō peccātes p⁹ data legē indigebāt ap'iori remedio: vt cū aī legē ī remediū s. ficerēt hostie holocausti. 7 pacificoꝝ: vt cē data lege anteq; ītroducta cēt ꝑuaricatio sicut iā ostendet: tñ īterueniēte ꝑuaricatiōe necessariū fuit vt ītroducē nouū ge⁹ sacrificii videl; hostia p peccato qō esset speciale remediū ꝑuaricationis.

Queritur posteade

driis sacrificiorum in lege. Ubmisso igit sacrificio thymiamatis qō offerebat super altare interius. Querit de sacrificiis que offerebant sup altare exterius: que erāt in duplici dria. sicut supr̄ dictū est. Est igit p qō de sacrificiis in mā insensibili. q̄re seu in sacrificiis seu in libamētis ꝺcurrerent panis vel ei⁹ mā vinū oleū. 7 adderet th⁹ 7 sal. tibus in aliqbus: sal in oībus. Leu. 2°.

Itē q̄re in pane seu ei⁹ materia tūc offerent spice: nūc simila. nūc panis. Et q̄re panis offert nūc coct⁹ in clibano: nūc in sartagine: nūc in craticula. R⁹ ad ꝑmū dom q; duplex est rō p̄dicte dr̃ie oblationis l'ralis 7 spūalis. L'ralis est vt honorificet dñm iuxt illō prverb. 3. Honora dñm de tua sba vt

largitor bonoꝝ neceſſariorꝝ homini vl̄ ad ſuſtentamētū vel ad ꝺimētū vel ad medicamētū. Ad ſuſtētamētū ꝺe eſibili offert ſacrificiū panis. ꝺe potabili vinū. Ad ꝺimētū ꝺ excitatiuis appetitꝰ: offert ei ſal. ꝺe delectantibꝰ appetitū oleū. Ad medicamē tū ꝺe aromaticis ⁊ ꝺſolidatiuis offert ei thꝰ: vt ex his coīoribꝰ ⁊ ad neceſſitatē hoīs ſine ꝺificultate magna occurrentibꝰ ꝑte ſtarent in ſacrificio ꝺeū bonoꝝ oīuꝫ largitorē. Allegorica ꝓ rō ē reſpcū ſacrificii xp̄i Nā ſicut ꝺicūt ſcī. panis eſt ſacramētū carnis. Vinū ſacrm̄ eſt aīe ſeu ſāguinis. Oleū figurat gratiā. Sal ſcīam. Thꝰ cr̄onez ꝺn̄i ſaluatoris: ſicut alꝫ manifeſtat. Ad zum ꝓ ꝺō. q̄ lr̄alis rō manifeſta ē in ꝟ qō ꝺcꝫ eſt. Allegorica ꝓ rō ē reſpcū ſacrificii xp̄i qō ꝺſideraſ triplr̄. In fide patꝝ ꝑ ſtatu legis nāe: ⁊ ſic erat vt ſpica. In fide patꝝ ꝑ ſtatu legis ſcripte: ⁊ ſic ꝑ ꝺoctrinā legis ⁊ ꝓphie triticū erat vt ſimila. In fide patꝝ quātū ad ſtatū gr̄e. ⁊ ſ̄m hoc ē velut coctꝰ panis ⁊ formatꝰ in pfecta hūanitate. hic ē enī panis qui ꝺe celo ꝺeſcēdit. Io. 6. Ad tertiū ꝺō. q̄ cū panis figurat ſacrificiū xp̄i in aſſūpta carne. ſicut ipemet ꝺicit in Iob. Ego ſum panis. ꝺſideraſ vt in ꝟginis vtero coctꝰ igne hoc eſt ꝺcepꝰ ꝺe ſpū ſcō ⁊ cō ſideraſ vt laboꝝs in mūdo. ⁊ ſic vt coctꝰ ī ſartagine: ⁊ ꝺſideraſ vt afflictꝰ ⁊ aduſtus in cruce: ⁊ ſic eſt vt panis in craticula.

Deinde queritur ꝺe ꝺifferētia ſacrificioꝝ legis ꝺe aīalibꝰ. ⁊ erat triplex ꝺr̄ia. vna que ꝺicebaſ holocauſtuꝫ Alia que ꝺicebaſ pacifica. Tertia que ꝺicebaſ hoſtia ꝑ pcō. Circa quas ꝺr̄ias q̄runt plura. Primo ꝺe rōe ꝺiſtīctionis. Nā ꝺicūt q̄ ſicut eſt triplex ſtatus hoīnū īcipiētes ꝓficiētes. pfecti. Hoſtia ꝑ pcō ꝑtinz ad īcipiētes ſeu ad ſtatū pn̄e. Hoſtia pacificoꝝ ad ꝓficiētes ſeu ad ſtatū iuſticie in īpleni tuꝺine mandatoꝝ. Holocauſtū ad pfectos ſen ad ſtatū ſuperrogationis in īpletione ꝺſilioꝝ. ſ̄ꝫ oꝫ hoc obr̄. Nā ī pſal. ꝺr̄ Holocauſtū ꝑ pcō nō poſtulaſti. Ihi ꝺicit glo. holocauſtū ꝑ pcō fiebat. q̄ nō ꝺiſtinguiē holocauſtū ab hoſtia ꝑ pcō. Itē ante le q̄ offerebanē ſacrificia ꝑ peccato. ſ̄ꝫ ante legē nō legīē offerri niſi holocauſta ⁊ pacifica. q̄ nō ꝺiſtīngūnē ab hoſtia ꝑ pcō.

Itē Leui. 7°. ꝺeterminaſ ꝺuplex ꝺr̄ia pacificoꝝ. vna ꝑ gratiaꝝ actione. alia ex voto. ſ̄ꝫ gratiaꝝ actio in quolibꝫ ſtatu ꝺebꝫ fieri: qa in quolibꝫ exhibeē beneficiū a ꝺo votū aūt ꝑtinet ad pfectionē: vt ptz. q̄ hoſtia pacificoꝝ vl̄ circuit oēm ſtatu rōe gratiaꝝ actionis. vel ſi ꝺterminat ſibi aliquē ſtatū. ꝺeterminat ſibi ſtatū pfectoꝝ nō pficienciū vt hi⁹. ⁊ hoc rōne voti. Itē querit q̄re holocauſtū p̄cipiaē fieri ꝺ greſſibilibꝰ ⁊ volatilibꝰ. i. Leu. Hoſtia ꝓ pacificoꝝ tm̄ ꝺe greſſibilibꝰ. Si ꝺicaē q ꝑ iſtud eſt rōe pfectionis. Coīi. Hoſtia ꝑ pcō p̄cipiē fieri ꝺe volatilibꝰ Leui. 5°. Ꝛ tm̄ minoris pfectionis eſt ſacrificiū q̄ hoſtie pacificoꝝ.

Itē ſp̄es pacificioꝝ ſunt ꝺue. vna ꝑ gratiaꝝ actione. alia ex voto. ſed hec ꝺuo ptinēt ad ꝺtemplatiuā vitā: ⁊ actiuā. Cum ḡ ille ꝺue ꝺr̄ie actiue ⁊ ꝺtēplatiue ſignificētur ꝑ greſſibilia ⁊ volatilia. hoſtia pacificorū ꝺz eſſe ꝺe greſſibili ⁊ volatili. Item querit q̄re in holocauſto aſſumit tm̄ maſculus ⁊ femina Leuit. 3°. Itē querit ꝺe hoſtia ꝑ pcō. quare hoſtia ꝑ peccato recipit ꝺifferentias ſ̄m ꝺr̄ias ꝓſonaꝝ. Nā alia offerūē ꝑ pctō ſacerdotis. alia ꝑ pcō p̄ncipis. alia ꝑ pcō multitudīs. alia ꝑ pcō ꝓſone p̄uate ꝺiuitis. alia ꝑ peccato paupis Le. 4. Cū ſilr̄ in aliis ſtatibus ſit accipe gradꝰ ꝺifferentiū ꝓſonaꝝ. Itē querit q̄re ꝺ hoſtia holocauſti nihil cedit in vſum offerēt ꝺe hoſtia ꝓ pacificoꝝ aliqd cedit in vſu offerentis: aliquid in vſū ſacerdotis. hoſtia ꝓ ꝑ pcō vel cedit in vſū offerentis. aliqd tm̄ cedit in vſū ſacerdotis. ſicut ꝓz ex Leui 6°. 7°. Itē querit q̄re oē ſacrificiū ſacerdotū totū igne ꝺſumereē: ſicut ꝓz Leui. 6°. Oē ſacrificiū ſacerdotū ꝺſumeē: nec quiſq̄ cōmedet ex eo. Itē querit ꝺ illa ꝺr̄ia hoſtie pacificoꝝ Leui. 7°. vbi ꝺr̄ q̄ ſi hoſtia pacificoꝝ eſt ꝑ gratiaꝝ actione. comedebāt carnes eaꝺē ꝺie. ſi ex voto ſilr̄ edebantur eaꝺē ꝺie. ſed ſi quid ī craſtinū remanebat veſci licitū erat. quicqd aūt ꝺies tertiꝰ ſuenerit: ignis ꝺſumet. ꝺr̄ q̄ potiꝰ eꝰ ꝺebebat eſſe. Nā ad votū ſtatī ſequiē obligato redꝺēdi. Iuꝝ illꝺ pſal. Vouete ⁊ r̄ꝺdite. Sacrificiū aūt ſp̄uale voti ꝺeſignat ī ſacrificio pacificoꝝ. qꝺ offerē ex voto. ḡ eaꝺ ꝺie ꝺebuit ꝺmedi iª hoſtia vt oñdēt q̄ ꝺie eaꝺ qua aliquid vouimꝰ ꝺebeꝰ reꝺdē. Preterea in hoſtia que per gratiaꝝ actionē offertur

sigē sacrificiū laudis. sed rcepto beneficio a do nō vr q̄ stati teneamur ad laudes. g̃ nō debuit dici q̄ cadē die comedēt. Rx° ad ꝓmū dō. Q illa triplex dria hostiaꝝ accipit tribus modis. ꝓmo respcū sacrificii xp̄i in remediū peccati. Sc̄do respcū spūal' sacrificii humani. Tertio respcū cāꝝ offerē di. Respcū sacrificii xp̄i f^m q̄ sūt in remediū peccati accipit hec dria sic. ga aut est peccatū otra ordinē rōalis nāe. Aut ē peccatū otra ordinē rōnis. aut cont ordinē legis scripte. Peccatū otra ordinē rōnal' nature est peccatū originalis culpe ⁊ ei° seq̄la peccatū veniale. Peccm otra ordinē rōis est peccatū actuale mortale q̄ est malum f^m se. Peccatū ⁊o o ordinē legis scripte est peccatū q̄ dr̄ ꝓuaricatio: q̄ est maluz ex ꝓhibitione. Dicendō g̃ q̄ in figura veri sacrificii xp̄i p q̄ est remediū oīs peccati offerebat holocaustū rōe originalis ⁊ venialis peccati. vñ ⁊ holocaustū ꝓ pcc̄o erat sacrificiū vitule ruffe. Nūe. 19°. q̄ exponit apls de sacrificio xp̄i. 9. ⁊ vltīo ad Hebre. f^m quod est spāliē in remediū originalis.

Itē ga i remediū venial' offert holocaustū. sicut hēt vltīo Job. Ut qui o Job peccauerāt venialr dr̄ eis offerte ꝓ vobis holocaustū. Itē rōne actualis mortal' p q̄ discordamur a do offerebat hostia pacifico rū: ga p xp̄m hēmus reco̅ciliationē ad deū sicut dr̄ ad Ro. 5°. Justificati ex fide pacez hēmus p xp̄m ad deū. ⁊ itez ibi dr̄. reco̅ciliati sumus do p mortē filii ei°. Itē rōe p̄uaricationis legis offerebat hostia p pcc̄o ga p xp̄m sumus liberati a legis p̄uaricatione. vnde. 4°. gal. dr̄. Xp̄s fact° sub lege vt eos qui sub lege erāt redimeret. ⁊. 9. ad hebre. Et iō noui testi mediator est vt morte itercedente in redēptione eaꝝ p̄uaricationū que erāt sb ꝑori testō repromissionē accipiāt qui vocati sūt eterne hēditatis.

Itē alio° accipit hec dria respcū spūalis sacrificii humani f^m q̄ sunt in exercitium boni ⁊ hoc tripl'r. vel satisfactionis pcc̄oꝝ ⁊ q̄tū ad hoc hostia p pcc̄o vel iusticie in īpletione mandatoꝝ ⁊ q̄tū ad hoc ē figura hostie pacificoꝝ. vel ſrrogatōis in īpletione ofilioꝝ ⁊ f^m hoc est figura holocaustū vñ in psal. Holocausta medullata offeram tibi. Glo. aīam totā igne caritatis inflāmatā. ⁊ hec dria accipit rōne spūalis sacrificii hūani q̄ tripl'r figurat. Itē respcū cāꝝ offerendi sumit hec triplex dria sic. ga f^m īram holocaustū sacrificiū erat q̄ offerebat do ex amicitia sola sue bonitatis. Hostia pacificoꝝ q̄ offerebat ex debito beneficii accepti. vñ dicebat pacifica. ga offerebat p pace hīta vel habēda: ⁊ hostia salutaris: ga offerebat p salute hīta vel habēda. Hostia p pcc̄o offerebat ex necessitate remissionis peccati. Ad illud g̃ q̄ primo obr̄. q̄ nō vr distinguit holocaustū ab hostia p pcc̄o ia patet Rx° ga sicut habitū est duplex erat dria holocausti. vna que offerebat p pcc̄o gñali vt sacrificiū vitule ruffe. alia ⁊o erat que nō offerebat p pcc̄o. sed amicitia seu amore puro. Itē illa que offerebat p pcc̄o distinguit ab hostia q̄ spāliter dr̄ offerri p pcc̄o. ga holocaustū nō offerebat nisi p pcc̄o gñali: q̄ erat figura originalis. vel p pcc̄o veniali: vl' p pcc̄o sacerdotis in figurā sacrificii xp̄i qui sine pcc̄o obtulit se p alioꝝ peccatis. hostia ⁊o p peccato spāl'r data' erat f^m suā ꝓmā intentōz pro peccato p̄uaricationis in trīsgressione legis. Ad z^m q̄ obic̄ q̄ ante legē ñ erat hostia p peccato. Dz solū holocaustū ⁊ pacifica ꝓcedendū est. sed tūc holocausta offerebant p originali vel veniali. Pacifica ⁊o pro reco̅ciliatione ad deū otra actualē, cui pā mortalē. Postea ⁊o vt dictū est otra p̄uaricationē addita est hostia pro peccato data lege. Ad tertiū q̄ obic̄ de hostia pacificoꝝ que duplex est. dō. q̄ est gratiaꝝ actio ꝓcedens ex amicitia caritatis: q̄ gratiaꝝ actio est in figura holocausti: ⁊ ē gratiaꝝ actio ex debito iusticie in receptione beneficii quo figurat in hostia pacificoruz que offerebat p gratiaꝝ actione. Itē votū fit do dupliciē. Uno mō ex īruitu ⁊ amore vtuine bonitat' qūo votū respic̄ statum superrogationis. Alio° ex intuitu ⁊ spe beneficii seu salutis qūo ptinet votū ad statū iusticie. ⁊ dsignabat in hostia pacificorū que offerebat ex voto quale fuit votum Jacob. Gen. 27°. votū vouit dicēs. si dederit mihi panes ad vescendū ꝛc. de cūctis q̄ dederis mihi dcimas offerā tibi. Ad 4.^m dō. q̄ hostia pacificoꝝ ptinet ad statum iusticie vt dictū est. Justicia aūt est ī exercitio actiue. exercitiū aūt actiue dsignat' in gressibilib°. sic̄ elevatio otēplatiue ī volatilibus. Jō rōne figure nō opetit hostie pacificoꝝ vt fiat de volatilib°. Holocaustum

ño vtrãq; vrĩam recipit: ga in statu super rogationis actiue. ſ. ⁊ ocemplatiue. Ad illud ño qõ obr̃ q; volatilia offerũt in hostia p peccato. võ. q; in hostia p pcõ non offert ga volatile: ꝑ quia gemẽs. Uñ offertur turtur ⁊ colũba. gemit⁹ aũt p peccatis ptinet ad statũ pnĩe: quẽadmodũ gemitus p desiderio celestis patrie ptinet ad statũ supetrogatiõis seu pfecte caritatis. Ad qntũ ño pz rñsio ex iã dcĩs. Nã votũ fit duplicit. Est enĩ votũ respcũ actionis: ⁊ illud ptinet ad statũ iusticie figuratũ in hostia pacifico⁊ ex voto ⁊ ocnenit designari in gressibili: ⁊ est votũ respcũ diuine vocationis qõ ptinet ad statũ superrogationis ⁊ hostiã holocausti q; hz figurari in volatili

Ad sertũ võ. q; masculus est figura pfectionis: feĩa impfectionis. statui aũt superrogatiõis nõ ocpetit nisi aĩa pfecta. In statu ño iusticie est vrĩa aĩe pfecte ⁊ ĩpfecte

Ad septimũ võ. q; status pſone aggũat peccatũ. ⁊ cã peccati tota ex nobis est. vñ plus peccat ꝑlat⁹ q̃ subdit⁹: ⁊ in ꝑlatis pl⁹ peccat sacerdos q̃ ꝓnceps. ⁊ ꝑlatus spũal plus q̃ ꝑlat⁹ secularis. Itẽ plus peccat ĩ subditis dines q̃ paup aliis parib⁹. ⁊ ite rũ. Maius est pccm multitudinis q̃ pſone alic⁹ singularis. Quia q̃ ꝑ⁹ modũ peccati vz hostia p peccato offerri. Jõ hostia pro pccõ vrĩam recipit ꝑ⁹ vrĩam pſona⁊. Itẽ ex pte alia. Bonũ totũ vo tribuẽdũ est seu in statu iusticie seu in statu superrogatõis nõ pſone hoĩs. Sola aũt vrĩa est ibi ꝑ⁹ differentias actionũ: que differũt ꝑ⁹ pfectuz ⁊ impfectũ. vel pfectũ magis ⁊ minus que est vrĩa ꝑ⁹ qualitates actionũ. vel ꝑ⁹ gĩa ipa⁊ actionũ. Pretẽa in hostia pacificoꝝ ⁊ holocausti nõ ponit vrĩa ꝑ⁹ vrĩas pſonarũ. sed ꝑ⁹ distinctionẽ ipo⁊ sacrificio⁊ vt in pacificis mas ⁊ feĩa ad sigñdũ vrĩam ꝑz pfectũ ⁊ impfectũ. In holocaustis gressibile ⁊ volatile ad sigñdũ pfectũ ⁊ magis perfectũ: ⁊ in vtrisq; de ouib⁹ bobus ⁊ capris ad sigñdas vrĩas actionũ in innocẽtia vedinandi qõ malũ est: que figurat in oue ⁊ prudẽtia discernẽdi: q; bonũ ⁊ malũ ẽ que designat in capra que hz acutũ visũ ⁊ fire nuitate exequẽdi qõ bonũ est que õsignat in boue. Ad octauũ ño võ. q; in sacrificio spũali qõ offerimus in deuotione bone volũtatis. triplex est oditio. vna ẽ in statu superrogationis in quo nõ põt qs vti sua volũtate pp abrenũciatiõz. Alia in statu penitẽtie in quo silr nõ vz quis vti sua volũtate ꝓpter ꝑuaricationẽ seu trisgressionez Tertia ẽ in statu iusticie ĩ q̃ qs põt vti sua volũtate ordinate sub vo⁊ sb ecclesia in p̃ statu pp abrenũciationẽ volũtatis ex voto tota voluntas vbet vo cui vz reddi votũ ⁊ illud figurat in holocausto qõ totum incendit in honorẽ vi. In scõo ño ꝓpter ꝑuaricationẽ qua amisit ꝓpriã libertatem voluntas debz offerri p ctritionẽ vo: ⁊ p ofessionẽ sacerdoti ad satisfaciendũ ꝑ⁹ arbitriũ ecclesie ⁊ illud figurat in hostia p peccato. in qua vna ps cremabat ad honorẽ vi. alia ps cedebat in vsum sacerdotis nihil tñ in vsũ offerentis. In tertio statu voluntas relinquit ꝓprie libertati. vũ tam̃ subiecta sit vo ⁊ ordinata p intentionẽ ⁊ silr sub ecclesia seu sacerdote p obeditionẽ ⁊ istud figurat in hostia pacifico⁊. cuius vna pars offert ad honorẽ vi qua cedit in esum sacerdotis. alia in esũ offerenti. Ad nonũ võ. q; B fuit pp figurã sacrificii xpi ño sacerdotis. q; in sacerdotis sacrificio figurabat: qõ quidẽ sacrificiũ ex pfecta caritate vo patri oblatũ est. vñ in psal. holocaustũ medullatũ offerã tibi. i. me ipm cum medulla intimi amoris. vel ad sigñionẽ pfectionis sacerdotis: qui p quocũq; statu pfecta caritate vz ardere: seu ocerat de peccatis qõ est hostia p peccato: seu ipleat ꝓcepta: qõ est hostia pacifico⁊ seu superroget cõsilia qõ est spãlit holocaustũ. Ad vltimuz ño võ⁹. q; rõ illius vrĩe in cõmestione hostie pacifito⁊ est vrĩa obligationis in receptione beneficii ⁊ ex ꝓmissione voti: nã ga recepto beneficio statĩ tenemur gras referre vo nõ ꝓcurrẽte deliberatõe: vel sequẽte aliqua ꝓmissione. Jõ vr̃ q; hostia pacificorũ eade die vz cõmedi: ga statĩ recepto beneficio actu l̃ habitu gra vz reddi. In voto ño ꝓcurrit deliberatio. q. ꝑma dies seqt̃ ꝓmissio. q. scõa dies: ⁊ in vtroq; statu deliberationis ⁊ ꝓmissionis licitũ est votũ reddere vel ĩplere. Tertia ño dies ĩtelligi põt status remunerationis post mortẽ in quo nõ erit fas votum impleri.

Ordine cõsequẽ

Oti inquirẽdũ est de cessatõe cerimonialiũ ꝓceptoꝝ. Circa q̃ aũt duplex error eliminandus est. Erroz iudeoꝝ q recipiũt

scriptura vel.testi.qui asserūt cerimonialia
p̄cepta semp ee obſuanda. Et error Ebyo
nitaꝝ qui cu obſuantia euāgelii legales ce
rimonias sil' custodiēdas xp̄ianis dixerūt
Ad eliminandū g̃ vtrūq; errorē isto modo
p̄cedemus. Querentes p̄ in gñali. vtꝝ ob
ſuantia cerimonialiū semp sit in p̄cepto.
2° spāl'r ō sacrificiis circūcisiōe⁊ sabbato
Tertio vtꝝ obseruātia cerimonialiū sit
indifferens tpe g̃re.

Ad primū ergo sic

pñt arguere aduersarii ꝛitatis. Baruc. 4°
Hic est liber mandatoꝝ dei:⁊ lex que est ī
eternū:oēs qui tenēt ea inuentēt vitā.⁊ lo
quit de lege data pplo israelitico. Sz quod
manet in eternū dz ſuari sine fine. g̃ tpe
g̃re dēm⁹ ſuare legē q̃tū ad legalia cīa.
Si dicat q̄ intelligit de lege q̃tū ad mo
ralia q̄ ipa manet in eternū. Con̄. Matth.
quito. Amē dico vobis pota vnū aut vn⁹
apex nō p̄teribit a lege donec oīa fiant.ibi
dicit glo.pota que est decima lr̄a sigt p̄ce
pta decalogi. Apex ꝛo que nō est lr̄a ſ sig⁹
littere sigt p̄cepta significatiua sic figura
lia ꝛc. Ergo ītelligit de moralib⁹ ⁊ figura
lib⁹ oībus.ergo tenemur oīa īplē⁊ obſuare
Itē Matth.5°. Qui soluerit vnū de man
datis istis minimis:minimus vocabit in
regno celorum.i. vilis ⁊ abiect⁹ vocabitur
ab his qui erūt in regno celoꝝ.⁊ dic ibi gl.
iterlinearis. Prima mādata sunt q̄ incho
ant boēs. Sz hec fuerūt mādata legalia.g̃
erit minimus.i.reprobus qui soluerit illa⁊
nō obſuauerit.g̃ semp sūt obſuanda. Itē
iste silitudines sunt vtiles ad informatiōz
aīe rōnalis: sicut dicit beat⁹ Aug⁹ dē ſau
stū. De silitudines rerum in locutionib⁹ ⁊
obſuationib⁹ figuratis: p̄pter querendi ⁊
opandi exercitationē rōnales mētes vtilit
⁊ suauiter mouēt. Sz quicqd ē suaue⁊ vti
le ad mouendā aīam rōnalē sp dz manere
⁊ obſuari.⁊ nō euacuari.quia oē tale ad sa
lutē ordinat. Si g̃ figuralia ⁊ legalia omīa
sūt bi⁹. manifestū est q̄ semp ꝺbēt obſuari
Itē Aug⁹ in qōnib⁹ veteris testī. īplere
legē nihil aliud est q̃s plene addere.legem
aūt hoc est ad īplesse manētib⁹ p̄teritis no
ua addē. Si g̃ xp̄ianus īplet legē. cōstat q̄
manētib⁹ p̄tit ipe addit noua. g̃ adhuc ma
nēt p̄tita nec tollit aliqd qō legis sit.g̃ ad
huc ꝺbēt oīa legalia obſnari. Itē Deu.27
Recitatis mādatis tā moralib⁹ q̃s cerimo
nialibus.p̄cepit Moyses ⁊ seniores isr̄l
pplo dicētes.Custodite oē mandatū qō p̄ce
pio vobis hodie.⁊ paulo p⁹.scō⁹.7o. Ma
ledict⁹ oīs qui nō p̄mānerit ī oībus que scri
pta sunt in libro legis hi⁹ vt faciat ea.
Itē Deut.28°. Si audire nolueris vocem
dñi dī tui vt custodias ⁊ facias oīa māda
ta ei⁹ ⁊ cerimonias quas ego p̄cipio tibi ho
die:veniēt sup te oēs maledictiones iste.ma
ledict⁹ eris in ciuitate ꝛc. Igit oē mādatū
tā cerimoniale q̃ morale p̄cipit indr̄ñt obſ
uari sine termini p̄finitione:⁊ maledictiōi
ſbiecit omnē trāsgredientē: vl' vnū de mā
datis nullū excipiēs hoīem aut mandatuꝝ
Oē igit indifferent sine termīo est obſuā
dū. Itē lex tā in p̄ceptis moralib⁹ q̃s ī ce
rimonialib⁹ otinet ꝛitatē. vñ in psal. Lex
tua ꝛitas.sed sic dr̄ in alio loco psal. Veri
tas dñi manet in eternū. g̃ lex q̃tū ad p̄ce
pta moralia ⁊ cerimonialia manēt ī eternū
Itē ad Ro.7. Mandatū scīm iustū⁊ bo
nū.qō ītelligit de mādato legis Moysi: ⁊
etiā de cerimonialib⁹. vñ ibi statī ſbiūgit
scimus qm̄ lex spūalis est. Glo. Aug. lex mo
ysi spūal'r intelligēda. Si g̃ q̃tum ad cerimo
nialia tm̄ est spūalit ītelligenda. g̃ lex q̃tū
ad cerimonialia spūalis est ⁊ mandatum
sanctū iustū⁊ bonū. Si g̃ mandatū scīm iu
stū⁊ bonū est ꝑpetuo tenendū. quia sic dr̄
sap̄.p̄. Justicia ꝑpetua est ⁊ īmortalis ⁊ in
psal. Justicia tua dñe iustitia in eternū. g̃
p̄ceptū cerimoniale erit ꝑpetuo obſuandū
Con̄. Dē qō nō bz rōz q̃re ꝺbeat ꝑmanē
desinit. Si ergo lex cepit. qa ante Moysen
nō fuit ⁊ hoc q̃tū ad cerimonialia ⁊ post
aduētū xp̄i ñ est rō q̃re dēat ꝑmanere q̃tū
ad cerimonialia .g̃ post aduentū xp̄i q̃tum
ad cerimonialia desinit. Q; āt p⁹ aduētum
xp̄i nō est rō q̃re ꝺbeat manē ꝑbat Aplꝰ
ad Ro.3°. Quia iusti⁹ dī p fidē est ibu xp̄i
in oēs ⁊ sup oēs qui credūt in eū ⁊ nūc sī
lege iustitia dī manifestā ē. Ex quo arguit
q̄ nō ex opibus legis iustificabit oīs caro
Si g̃ rō ꝑmanētie legis est iustificatio seu
salus boīs.nō est rō q̃re lex nūc dēat manē
qō intelligit de cerimonialib⁹ manifeste.
Itē si quis dicat q̄ ad iustificationē ne
cessaria est obſuātia cerimonialiū. Con̄
obicit apl's. Nā Habraā ex fide iustificat⁹
ē ante legē cerimoniaꝝ ex fide dico p̄missi

redemptoris. Sñi.ic'. Credidit Habraã ō
ꝛ repu.ē il.ad iust. Si ḡ ex fide sñi obſuãtia
cerimoniaꝝ. fide dico ꝓmissionis redẽpto
ris erat iustificatio Habrae obſuantia ceri
moniaꝝ nō est ad iustificationẽ necessaria

Itẽ si ex sola fide ꝓmissionis redẽpto
ris longe anteq̃ veniret erat iustificatio.
ḡ multo fortius postq̃ ꝓmissio est ĩpleta ꝛ
redẽptor venit ex fide sola erit iustificatō
sine obſuantia legis cerimoniaꝝ. Et hoc ẽ
qđ ꝺcludit apls ad Ro.5. Justificati igitur
gratis ex fide p gratiã ipi' ꝛc. Itẽ lex ce
rimoniaꝝ obligabat solũ illos q̃bus data ẽ
Si ḡ solũ iudeis data est lex soli iudei ꝛ nō
alii tenẽtur ad cerimonialia. Si ḡ iustifica
tio ꝛdẽptoris equal'r respicit oẽs tã iudeos
q̃ gentiles. ꝑ q̃ dicit apls ad Gal.3. ex au
ctoritate Heñ.22° Prouidẽs scriptura quia
ex fide iustificat gẽtes de' ꝓmisit Habrae
ga benedicẽt in te oẽs gẽtes. ex quo cõclu
dit. igit qui ex fide sũt bñdicent cũ fideli
Habraã. Si ḡ sine obſuantia cerimoniarũ
erit iustificatio hominũ sic ꝛ prĩs Habrae
aut sequẽt incõuenies q̃ ad iustificationẽ
iudeoꝝ regrerent plura q̃ ad iustificatiõꝝ
gentiũ. ḡ difficilius saluarent illi quib' fcã
est ꝓmissio spãlis de saluatore ꝛ ex quibus
saluator nat' est. qđ est ridiculosũ dicere.

Itẽ arguit apls ad Hebre.7°. ex auctori
te psal. in qua ꝑsona ī psona ði loquit ad
xp̃m. Tu es sacerdos in eternũ. hoc mō Si
cõũ matio p sacerdotiũ leuiticũ erat. i. pfe
ctio vlt quã nõ eẽt pfectius sacerdocium
requirendũ qđ ad hoc necessariũ fuit ꝑ ordi
nẽ Melch. surgẽ sacerdotẽ ꝛ nõ ꝑ aaron
dici. Si ḡ a ꝓpha dauid dr̃ q̃ xp̃s exurget
ꝑ ordinẽ Melch. nõ Aaron. ḡ rit' sacerdo
tii xp̃i nõ est ritus sacerdotii Aaron seu sa
cerdotii leuitici ꝛ etiã potior ꝛ melior. Re
linquit igit q̃ sacerdotiũ legis mutandũ
est adueniẽte sacerdocio xp̃i. trãslato aute;
sacerdotio sic dic idẽ Apls necẽ ẽ vt legis
trãslatio fiat. ex quo relinquit q̃ si ꝑ ordi
nẽ melch. Exurgat xp̃s sacerdos erit sacer
dos nõ ꝑ legẽ carnalis mãdati. ꝙ ꝑ ꝓtu
tẽ vite ĩsolubilis. Necessariũ est igit in ad
uẽtu xp̃i cerimonialia terminari. Itẽ ar
guit Apls ad Hebre.8. ex auctoritate Jere.
31°. Feriam domui isrl' ꝛ domui iuda testm
nouũ. nõ ꝑ pactũ qđ pepigi cũ patrib' ve
stris. pactũ qđ irritũ fecerũt. ex hac pte au
ctoritatis arguit apls dicẽdo. Nouũ vete
rauit ꝓpus. i. factũ est vet' ꝓpus testamẽtum
sed si vetus est: finiẽdũ est. vnde ipe sbdit
Dẽ qđ antiquat vt in aĩatis ꝛ senescit vt
in aĩatis ꝓpe interitũ est. ḡa antiquatio ꝛ
senect' sunt p̃nũcia mortis ꝛ desitionis. Ex
q̃ relĩquit q̃ veniẽte nouo testõ ĩ aduentu
xp̃i cessat vet' in cerimoniis legis. Itez
ex auctoritate Jere. in eodẽ. 31°. simil'r argu
it apls sbdens in eodẽ. Hoc est testamentũ
meũ qđ feriã domui isrl' dabo legez meã in
viscerib' eoꝝ ꝛ in corde eoꝝ scribã eã. Si
ḡ hec ꝓmissio est adimpleta in aduẽtu xp̃i
Lex ꝺuanda est post aduẽtũ xp̃i nõ hz man
data que scripta nõ sunt in corde ꝛ cõscĩa
humana. Si ḡ p̃cepta cerimoniaꝝ nõ sunt
scripta in mẽte humana. Relinquit q̃ non
sũt ꝺuanda post aduẽtũ xp̃i. Itẽ arguit
apls rõe. Nã mandatũ cerimoniale tẽpore
xp̃i nõ est vtile ad sĩgndũ. quia qđ sigt iaz
venit. nec de se est virtuosũ ad iustificãd
quia ꝑ se ꝯsiderata absq̃ diuino impio in
dĩa sunt. ergo post aduẽtũ xp̃i est mãda
tũ cerimoniale infirmũ ꝛ inutile. Ex quo re
linquit q̃ dicit apls ad Hebre.7°. q̃ repro
batio p̃cedentis mandati fit ꝓpter infir
mitatẽ ei' ꝛ inutilitatẽ. Itẽ si diceret
q̃ esset vtile ad sĩgndũ qđ faciendũ est. ñ
tñ ad sĩgndũ qđ in xp̃o futuꝝ est. Conẽ
est qđ dicit apls ad Hebr.7. Nihil ad pfm̃
adduxit lex. Introductio ꝛo melioris spei
ꝑ quã appꝛoximam' ad deũ est supple. Et
intẽdit dicẽ q̃ obscure ꝛ ĩpfecte sĩgnt qđ
est faciendũ ad obtinẽdã spem salutis seu
appꝛopinq̃tionis ad deũ. Ergo tpe pfectio
nis nõ ꝺbẽt hec signa impfecta manẽ. oĩb'
ĩstis rõnib' ꝛ auctoritatib' destruit error
iudeoꝝ. Item ampli' error ebyonitaruꝝ
qui recipiũt auctoritatẽ euãgelii ꝺstruitur
sic. dicit saluator lex ꝛ ꝓphe vsq̃ ad Johez
Matth. xi. ex qua auctoritate arguit Aug' ī
cõibus noui ꝛ veteris testamẽti. hanc legẽ
dicit saluator vsq̃ ad Johez nõ vltra ser
uandã. sic enĩ data est vt ꝯpleto tpe cessa
ret. nec eĩz fuit ab initio: ꝑ ex cã data ad tẽ
pus est vt veniẽte saluatore cessaret lex.

Itẽ Aug' ctra Faustũ arguit sic. Si cele
brationes que figure erãt p̃nũciãtes ven
tura. adhuc a xp̃ianis fierẽt nihil sĩgretur
nisi nundũ venisse: que dudũ figuris p̃nũ
ciabant': qđ enim venturum p̃nũciat'. aut
nũdũ venit. aut si iã venit: supflue ꝛ falla
citer p̃nunciat' lex ꝛ ꝓphe vsq̃ ad Johem

Matb.xi°. Illud ei qđ iã venit nõ oz pnũ ciari. Si ḡ res pnunciata figuris iaz venit ḡ debẽt euacuari figure nõ obſuari. Ad idẽ eſt auctoritas beati Petri act.15°. in cõ cilio aplox loquit enĩ ibi ad iudeos ouer ſos. Viri fratres ſcitis qm̃ ab ãtigs dieb⁹ elegit de⁹ p os meũ audire gentes verbuz euãgelii ⁊ credere. dãs illis ſpm̃. ſ. ſic̃ ⁊ no bis. ⁊ nihil diſcernit inter nos ⁊ illos fide purificans corda illox. Nũc ḡ quid tẽptatis ingum ponere ſup ceruices diſcipulox. qđ neq; nos neq; patres noſtri portare potuim⁹ ⁊ loquit de onere circũciſionis ⁊ aliarum circũſtantiax legis. Itẽ ad idez ſunt q̃ plurime auctoritates Pauli ad Gal.3. Dri⁹ q̃ veniret fides ſb lege cuſtodiebamur cõ cluſi in eã fidem que reuelãda erat. Itaq; lex pedagog⁹ noſter fuit in xpo: vt ex fide inſtificemur. at vbi venit fides nõ ſumus ſb pedagogo. ergo nõ ſumus ſbiecti mãda tis cerimoniax. ⁊ multa dic̃ ibi apls ĩ hũc modũ. Auctoritate igit pphica ⁊ euãgeli ca: aplica. ⁊ rõne euidẽti pz poſt aduẽtum xpi legales cerimonias nõ eẽ ſuandas. Nõ ſine diſtinctione ꝺcedendũ eſt. Rñdẽ igit ad obiectiones erroꝛis. Ad pmũ ergo q̃ obicit q̃ hec lex eſt in eternũ. dõ. ſ⁹ aug ĩ li° qõnũ no. ⁊ vet. teſ. Legiſ nomẽ vnũ eſt ſed triptitã ꝺz intelligentiã. Prima enim pars legis ꝺ ꝺo eſt. Si enĩ lex a lectione di cta eſt vt de multis quid eligas ſcias ĩter errores. ḡ poſiti acceperũt vt eligãt verum i. reprobato ꝺyabolo eligãt deũ. Secũda ãt legis pars hec eſt: que ſex p̃ceptis ꝺtinetur que ſic incipit. Honora patrẽ ⁊ matrem. Tertia ꝺo in nyomeniis ⁊ in ſabbat eſt ⁊ ĩ eſcis diſcernẽdis ac eligendis: ⁊ in circũci ſione: ⁊ in beſtiis pecudũ offerendis. hanc itaq; legẽ dicit vſq; ad Jobez nõ vlt̃ fuã dã. quia ſicut dic̃ data ẽ vt ꝺpleto tpe ceſ ſaret. Lex vero que de ꝺo eſt ſilr ⁊ lex mora liũ p̃ceptox. iſta ſemp manet ⁊ aboleri non pot. Ex hac igit auctoritate Aug. dom. q̃ lex credendox ꝺ ꝺo que eſt in pma tabula ⁊ lex moraliũ p̃ceptox que ẽ in ſcda manet in eternũ. Lex ꝺo cerimonialiũ que ex cã ⁊ ad tps data eſt tpalis: ga ceſſante cã in ad uẽtu ſaluatoꝛis euacuãda eſt. Ad z⁹ qđ obicit ex Matb.5°. rñdet ibidẽ ĩ glo. Quia cũ in lege ſint p̃cepta moralia ⁊ p̃cepta ſi gnãtiua. ſ. cerimonialia oĩa ĩplẽt vel in capi te xpo. vl̃ in corpe qđ eſt eccleſia: ſ differẽt Nam moralia implẽt ſ̃aliter. ſi ḡntia vero ſpũaliter. vñ dicit glo. donec oĩa fiãt. vel ĩ capite vel in corpe: ⁊ q̃tũ ad moralia ĩpfe cta pficiunt ⁊ q̃tuz ad ceriõnialia ſignifi cantia ſpũalit̃ ĩpleant. Ad tertiũ q̃ dic̃ qui ſoluerit vnũ de mãdatis iſtis mĩmis ẽ dicendũ q̃ ſoluere mandatũ legis dicitur duplicit. vel q̃tũ ad intentionẽ ferẽtis. vl̃ q̃tum ad intentionẽ ei⁹ cui data eſt lex. In illa ḡ auctoritate intelligit ſoluẽ vnuz de mandatis iſtis mĩmis. pmo mõ. vñ no tandũ eſt q̃ xpianus verus nũq; ſoluit ali qđ legaliũ ſeu cerimonialiũ q̃tũ ad inten tionẽ ferentis. cui⁹ intẽtio fuit q̃ manerẽt vſq; ad tps xpi. q̃uis dicat ſoluere q̃tum ad intentiõz falſã iudeox quib⁹ data ẽ lex ⁊ hi⁹ diſtinctionis exẽplũ ponit Aug⁹ in p̃ cepto de ſabbato in qõibus noui ⁊ veteriſ teſti dicẽs. Soluit ſane ſabbatũ ſaluatoꝛ. ſ ſine p̃iudicio dati ſabbati. Cũ enĩ ſabbati iam tps ceſſaret: iudei aũt ſabbatũ adhuc manẽ aſſereret. Saluatoꝛ ſabbati opans ſ⁹ ſenſũ iudeox ſabbatũ ſoluebat. Ad q̃rtũ dõ. q̃ ſilitudines figurales vtiles fuerunt p̃us: ⁊ adhuc vtiles ſunt: ſ p̃us. ſ. ante tps gratie duplicẽ habuerũt vtilitatẽ: qa tunc erant vtiles ad monẽdũ rõz ope ⁊ lectione mõ ãt nõ hñt niſi vnã vtilitatẽ illã. ſ. que eſt in lectione. vt in eis legaf nõ vt obſuẽ tur. Ad vtilitatẽ aũt que ſolũ eſt in audi endo ſeu in legẽdo nõ ſequit obſeruantia niſi cum ſ̃ ſit vtilitas illa que eſt in faciẽ do. Et hoc eſt qđ dicit Aug⁹ ꝺtra Fauſtuz Prioꝛi pplo multa talia nõ tm̃ audiẽda ve rũ etiã facienda ſeu obſuanda p̃cepta ſunt tps enĩ quo nõ tm̃ dictis ſed etiã factis p phetizari oportẽt ea que poſteriori tpe fue rãt reuelanda: quib⁹ p xpm̃ atq; in xpo re uelatis fidei gentiũ onera obſuationũ nõ ſunt ĩpoſita. pphie aũt auctoritas eſt ꝺmẽ data. vñ remanſerũt ſolũ quantũ ad aucto ritatẽ ſignãdi: vt in eis poſſet hõ legẽ ⁊ in telligẽ: ſ nõ q̃tum ad auctoritatẽ obſuãdi

Ad qntũ dõ. q̃ impletio legis dr̃ vno⁹ reſpectũ figuraliũ ⁊ hoc mõ ſumit̃ ĩpletio p ceſſationẽ ſ⁹ q̃ dic̃ Aug⁹ in qõe vet. ⁊ no ui teſtĩ. qđ impleẽ ceſſat videz qñ ei meli⁹ ſuccedit. vñ ponit exẽplum ꝺ ꝺſtituto ĩ ali qua ptãte dicẽs. ſi alicui in ptãte ꝺſtituto ſucceſſoꝛ vat̃. Nũquid ꝺſtruct⁹ dicet q̃i. ꝺ. ĩmo ĩpletio ẽ: qñ ſuccedit melioꝛ in ptãte ⁊ hoc ẽ qđ dicit glo. ſup illud Matb.5. Nõ

veni soluē legē ꝙ adīplē supplet q figuras cessare vocet qñ res fcā ē. Alio mō dr̄ īplē s. addere plene: ⁊ hoc mō implet xp̄ian⁹ moralia. vnde Aug⁹ in qōib⁹ noui ⁊ vet. testī Nō illā destruxit sed potiora addidit. sic ꝙ nō destruunt legalia qa eis meliora succedūt: nec etiā moralia: ꝙ etiā addūt potiora. Ad sextū q obicit q sub ītermīatōe maledictionis p̄cipiunt̄ seruari moralia ⁊ cerimonialia. 27°. Deut. ⁊ sine termīo. Deut. 28°. dō. q illa p̄cepta q̄tū ad cerimonialia nō fuerūt iussa seruari nisi vsq; ad aduētū xi ppbe ꝙ est xp̄i. Aliogn nō fuisset dictū in eadē lege Deuz. 18. Prophaz ō gente tua sicut me suscitabit dñs ip̄m audies. ⁊ sub dit. In psona di ponā verba mea in ore ei⁹ loquet̄ q; ad eos oīa que p̄cepo illi. Ex quo relinquit̄ q; aduenīēte ppha xp̄o cedit lex Mosi eius impio. ip̄e aūt est qui dic̄ matb xi. Lex ⁊ ppbe vsq; ad Iohez. ex auctoritate ꝙ ei⁹ retractāt legis cerimonie. Inde ē qō dic̄ apls ad Gal. 3. repetēs illō legis deu 28. Quicūq; ex op̄ib⁹ legis sub maledicto sūt Scriptū est enī maledict⁹ qui nō p̄māserit in oībus que scripta sunt in libro legis. Et ſbdit. Xp̄s nos redemit ō maledicto legis fact⁹ p nobis maledictū. Deut. 21°. Maledict⁹ omīs qui pendet in ligno vt in gentib⁹ benedictio Babrae fieret in xp̄o vt pollicitatōz spūs accipiam⁹ p fidē sine obſuātia legaliū. Ad septimū q; obr̄ q; lex in cerīonialibus cōtinet veritatē ꝺcedendū est. ꝙ distinguēdū q; duplex est ꝛitas. veritas p missionis: ⁊ veritas exhibitionis. In cerīonialiū ꝛo obſuātia fuit ꝛitas ꝓmissionis: ⁊ sic est veritas in figura in gra xp̄i: qui per illa figurabat̄ ⁊ ꝓmittebat̄. Veritas aūt exhibitionis ꝺplet euacuando quodāmodo ꝛitatē ꝓmissionis. ⁊ b̄ ē qō dr̄ in psal. Sacrificiū ⁊ oblatōz no. Nō glo. sacrificiū qō de aīalibus fiebat. ⁊ oblationē que erat de aliis reb⁹: vt de simila ⁊ thure ⁊ oleo nolu isti. sup. postq̄ veritas est exhibita: vt enīz venit res: noluit de⁹ illa legalia que erant q̄ verba ꝓmittētia: tādiu est ꝓmissor do nec det vt dedit mutat ꝛbum. nō dicit da bo ꝙ ddi. ip̄o ꝙ venīēte noluit illa que erāt ei⁹ figura. vnde in natali dñi cantat̄ missa de ꝓmissiōe. lux fulgebit: nec repetit̄ postea ⁊ de ꝓmissionis exhibitione. s. puer natus est: ⁊ illa repetit̄. ecce verboꝝ mutatio: ibi enī est de futuro ꝓmissio. hic de iam nato gratiaꝝ actio. Ad octanū dō. q; illō mādatū instū scm̄ ⁊ bonū intelligit̄ de moralibus p̄ceptis ꝙ⁹ vnū modū. ⁊ q; sequit̄ lex spūalis est de eisdē moralib⁹ in q̄tum sunt de lege nāli. dñ Aug⁹ in libro qōnū noui ⁊ vet. testī. Si apls legē sanctā ⁊ bonā ⁊ spiritualē vocat ad Ro. 7°. qūo dicit lex iram opatur: ⁊ vbi nō est lex nec p̄uaricatio. ad Ro. 4°. ⁊ rñdet q; legē factoꝝ erat q; circūcideret̄. q; sabbatū obſuarent. q; discernerent escas ꝛc. dic̄ iram opari: eo q; irato ꝺo addita sunt hec vt bomī essent pfidie indeoꝝ. de tantis enim necesse vt aliquid p̄tereat. dñ Apls Petr⁹ act. 15°. Quid tēptatis mgū ī ponere sup cerūicē discipulorum qō nec; nos nec; pres nostri portare potuimus. ⁊ p Ezech. 20. c. Dedi eis p̄cepta non bona. vt ꝙ ab hac lege illos tollerz ait. vbi nō est lex nec p̄uaricatio. q. d. legē iudeoꝝ seruantes nc̄e est vt p̄uaricetis. tanta enīz sūt p̄cepta que ī pleri ī possibile est. Spiritualē aūt legē ⁊ sanctā ⁊ bonā vixit legez naturalē: que ꝓhibet peccare: ⁊ vnx est bōe vite. huic addita lex fidei p̄fectū hominem facit. Et ꝙ⁹ hec p̄dicta obiectio nō fac̄ ad ppositū. ꝙ⁹ aliū modū intellr de lege Mosi. q; lex spūalis est: eo q; spūaliē est intelligenda. sicut dicit ibi glo. ⁊ tūc cū dr̄ mandatū scm̄ iustū ⁊ bonū distinguendum: qa iustum ⁊ bonum mandatū dicitur duob⁹ modis. vno mō ex nā eius qō mādat̄. quia ꝙ⁹ se iustū ⁊ bonū ē. ⁊ b̄ mō mādata moralia sunt iusta ⁊ bona non cerimonialia. Alio mō ex rōne ⁊ intētione mandātis so⁹ vt qa mādat aliquid de⁹ ppter aliquod iustū ⁊ bonū eliciendū vel sig̃ndū qō tamē ꝙ⁹ se indifferēs est. qūo p̄ceptū datū Ade de ligno scīe boni ⁊ mali ne comedas Abñ. 2°. fuit iustū ⁊ bonū. quia datū hōi in meritū obediētie ⁊ p̄ceptū cerimoniale iustum ⁊ bo⁹ qa datū ad sig̃tōez fut̄e gr̄e xp̄i de quo. i. Cor. 1. Qui fact⁹ ē nobis iustificatio ⁊ sanctificatio: ⁊ redēptio. Primo mō dictū mandatū ē simplr ⁊ ꝙ⁹ oē tps iustū ⁊ bonū Scdo mō dictū ē iustū ⁊ bonū ex cā. ⁊ ideo ad tps iustū ⁊ bonū. ppt̄ qō cessante causa cessare dz effctūs. vñ Aug⁹ in qōnib⁹ nouī ⁊ vet. test. de lege cerimoniaꝝ dicit ñ fuit ab initio. ꝙ ex causa data ad tps ē vt aduniēte saluatore cessarz lex.

Sequitur speciali ter

inquirē ō sacrificiis circūcisiōe ⁊ sabbato. Nam de suffocato ⁊ sanguine supᵃ dictum est. Querit g̃ ꝑmo de sacrificiis legalibꝰ vtꝝ sint faciēda. Ad qō arguit. Nā oē preceptū qō est in lege Moysi ꝑmulgatū ⁊ in euāgelio ⁊bo xꝑi repetitū seu ꝯfirmatum est semꝑ ꝓuandū. Sꝫ mandatū ō sacrificiis est tale: ga in mūdatione leprosi. 8°. Matth. ꝯfirmat a xꝑo cū dixit. Vade ⁊ ostende te sacerdotibus: ⁊ offer mun⁹ qō ꝑcepit Moyses: hoc est sacrificiū. g̃ est semꝑ ꝓuandum.

Itē oīs xꝑi actio nostra est instructio: ⁊ in ꝑpletione mandatoꝝ nobis ꝓposita in exēplum. Si g̃ in xꝑo seu ꝓo xꝑo oblatū est sacrificiū Luce. 2°. ⁊ hoc ipe voluit vñ vr ibi Tulerūt illum in ierusalē vt darent hostiā ꝑᵗ ꝙ dictū est in lege. par turturꝫ: aut duos pullos colūbaꝝ. Ergo ad exēplū erūt a nobis sacrificia offerenda. Item dicit Aug⁹ in qōib⁹ noui ⁊ vet. testī. Manifestū est deū holocaustis nō delectari. sed ꝑ satisfactiōe peccī gemitu. ⁊ doloꝛe cordis veniā posse mereri. sacrificiū in testimoniū peccī voluit. vt se peccatoꝛ ꝑ oblationē sacrificii ꝯiteret peccase. Si ergo oblatio sacrificii erat ꝯfessio peccati: cuꝝ tpe gr̃e necessaria sit ꝯfessio peccī: nō ꝑbuit cessare oblatio sacrificii. Itē opponit Marcellin⁹ ad Aug Cur hic deus qui ⁊ vet. testō de⁹ esse firmatur spretis veteribus sacrificiis delectat⁹ est nouis. nihil eī pōt corrigi nisi qō aut nō recte factū ꝑbaf: vel ꝙ recte semel factum est mutari nullatenus dꝫ. recte enim facta mutari nisi iniuste nō possūt. Coñ. Probatū est supᵃ ꝑmo titulo de sacrificiis. ꝙ veritas sacrificii nō ē ī īmolatōe pecoꝝ nisi tm̃ in signo ⁊ figura. Si g̃ veritate veniente dꝫ cessare figura. g̃ ⁊ sacrificiū veniēte xꝑo ⁊ hoc est qō dicit Isidoꝛ⁹ sup ꝓncipiū Leu Oīs hostiaꝝ diuersitas xꝑi hostiam ꝑfere bat. vnō ⁊itate oblata: cessauit vmbra verū sacrificiū ꝑfigurās. Itē veniēte pfectione gratie dꝫ cessare īperfectū sacrifi⁹ Sꝫ talia fuerūt sacrificia aīaliū. sicut ꝑbat ad Hebr. x. Umbrā habens lex futuroꝝ bonoꝝ hostiis quas offerūt nūq̃ pōt accedentes ꝑfectos facere: ⁊ ℔ p singulos ānos alioḡ cessassent offerri. Iō ꝙ nullā cōscīam peccati vltra haberēt cultoꝛes semel mundati: q̃i dicat si sacrificia illa ꝯferrent. salutē: nō esset opus iterari. Sicut ē de medicamīto qō cū valēs est ⁊ salutis efficax semel īpositū introducit sanitatē. Si ꝛo sēp apponit⁹ mani⁹ indiciū erit nō ꝯtuliſſe salutē. Silr in illis sacrificiis: ga ꝑma hostia nihil valebat. ideo secunda offerebat. Et hec est intētio glo. ex quo relinquit ꝙ deñt cessare sicut insufficientia ⁊ īperfecta oblato ⁊o sacrificio. Itē sacrificiū offerebatur in ꝓpitiationē peccatoꝝ. Sꝫ dic apls Hebr. 7°. Qꝫ oīb⁹ manifestū est. ga īpossibile ē sāguinē hyrcoꝝ aut thauroꝝ auferre peccata. Ergo illa sacrificia ꝑ pcō expiando: nō erāt offerēda. Item assumēs apls auctoritatē psal. quā dicit in plurali in aduētu xꝑi dicit ad Hebr. x. Ingrediēs mūdū dic hostiā ⁊ oblationē noluisti: coꝛpus autem aptasti mihi ꝛc. dicens ꝙ hostias ⁊ oblationes noluisti nec placita sunt tibi: que ꝑᵗ legem offerūt ꝛc. Aufert ꝑmū supple sacrifi⁹ ⁊ cū eo vetus testamētū qō ꝑ Moysen datū est vt sequēs statuat. hoc est sicut dicit glo. Stabile nouū sacrificiū ⁊ cū eo nouum sacrificiū ostendat. Rn⁹ dō. ꝙ sicut dicit Aug⁹. x. de ciui. dei. iuxta apl'm ad Hebr. x. Oblato sūmo ⁊ vero sacrificio xꝑi cuncta sacrificia illud figurantia cessare debuerūt. vñ dicit gl. ad Hebr. x. sup illud. Coꝛpus aptasti mi. Oblata sūt signa quia exhibita est veritas. Ad illud g̃ ꝙ ꝑmo obic̃ ꝙ auctoritate xꝑi vr̃ sacrificiū approbatū dō. ꝙ approbatū est nō vt post aduentum suū faciendū. sed vt ante aduētū suū a do instituꝛum. nam post aduētū suum mōstraut ipe nō necessariū esse offerre sacrificiuꝫ legale. cū iuxta auctoritatē Osee ꝓphe ⁊ dixit. misericordiā volo ⁊ nō sacrificiū.

Ad illud ergo ꝙ obicit ꝙ ꝑcepit offerri Rn̄det Aug⁹ in qōnibus noui ⁊ veteris testamēti. ꝙ illud ꝑcepit nō ga necessarium sed quia expediēs ꝓpter scandalū iudeoꝝ vitandū. vnde dicit dñs iudeis vt ꝙ de illo opinabant auferret. Dicebāt. n. eū esse inimicū traditioni iudayce: iussit vt leprosus offerret munera sicut ꝑceptū erat a moyse. Leu. 14. ⁊ sbiecit in testimoniū illis ℔ est vt hec res testis eēt conᵗ illos ga saluatoꝛ nō eēt legis inimicus. factū ē itaq; ꝙ cessare debuerūt. sed quia iam solēt superflua nō nocere factū est vt hoc ꝓdesset illis qui ō ipo male opinabant. Ad scām ⁊o ꝙ obicit ꝙ oīs xꝑi actio nostra est instructio: ⁊ actionē xꝑi appellat q̃ facta ē ꝓ xꝑo: vt oblationes hostiaꝝ distinguēdum ꝙ sunt

actiones ptātis ut miraculoꝝ: ⁊ hec sūt ad ĩstructionē nō imitādi seu faciēdi. ꝟ credē di. Quedā aūt actiōes sūt humilitat. ⁊ hoc duplicit. Nā quedā sūt dispēsatiōis. q̄daꝫ exempli seu imitatōis. Actiones dispēsati onis sūt quas in se suscepit xp̄s ad nostrā redēptionē ⁊ in his ē instructio gr̄itudis ⁊ amoris. Actiones ꝟo exēpli sūt q̄s xp̄s opatus est ad nostrā informationē. ut opa caritatis ⁊ obediētie ⁊ aliarū ⁊tutū ĩ qb⁹ est instructio imitatiōis. Dicēdum g̃ q̄ susceptio actionū legaliū in cerimoniis in xp̄o fuit ordinata ad redemptionē nō ad imitationē. ſm qđ dic apl's ad Hall'. 4°. Fa ctū sub lege ut eos q sub lege erāt redime ret. glo. Factū sub lege dic q̄ hostia legal' p illo oblata est Luc'. 2°. nec mirꝫ si opa illa legis sustinuit: ex qb⁹ liberaret eos qui ei seruilit tenebāt qui etiā mōtē sustinuit ut ex illa alios liberaret. Ad tertium dō q̄ q̄uis oblatio sacrificii esset confessio pcti tñ deficiebat in duob⁹. vnuꝫ est qa non p q̄cūq; pctō erat sacrificiū. Unde Aug⁹ in questionib⁹ noui ⁊ veꝛis testī. nūq̄ p ma nifesto delicto sacrificiū mādauit sed pro ignorato. qa etiā cū nescit hō peccat. ⁊ cū se putat recte agē intētione quadā delīgt tale pctm̄ dixit p sacrificiū posse purgari aliud ē qa p sacrificiū nō erat confessio nisi generis pctī. non enī pctī circūstātie p sa sacrificiū poterūt indicari. Ideo impfecta est cōfessio pctī ⁊ diminuta oblatio sacri ficii. pfecta aūt ē confessio exp̄ssione verbi. vnde in illa erit pfectio sacrificii inꝫ illō Osee vlt. Reddem⁹ vitulos labioꝝ nr̄oꝝ

Ad vltimū respōdet Aug⁹ ad marcelī nū. Sic nō opinor cū agricola aliud iusse rit estate q̄ iusserit hyeme. ratio mutatur agricultre. ⁊ cū mane surgit q nocte geſ cebat vite cōsiliū nō mutauit. aliud mgr̄ adolescēti q̄ puero solebat īposuit. Doctri na igit̄ stans mutato p̄cepto nō mutata mutauit. non itaq; xp̄us est qđ dicit̄ semel rectū nullaten⁹ eē mutādū. mutata q̄ppe tempis cā q recte ante factū fuēat ita mu tari plerūq; flagitat. ut cū ipsi dicāt recte non fieri si mutet̄. Cōtra. Ueritas clamet recte nō fieri nisi mutet̄. aptū fuit primis tpib⁹ sacrificiū qđ p̄cepat de⁹. nūc ꝟo non ita est. Aliud enī p̄cepit q huic tpi aptuꝫ esset: qui mlto magis q̄ hō nonit qd cuiq; tpi accomodate adibeat. Dicēdū g̃ aliis sacramētis p̄nūciari xp̄m cū ventur⁹ esset aliis cū veniſſet anūciari oportuisse. sicut mō nos idipsū loquētes. diuersitas tamen rerū etiā copulit ⁊ba mutare. Si q̄dē aliō est p̄nūciari. aliud est ānūciari. aliud ē cū ventur⁹ esset. aliud cū veniſſet.

Queritur Postea de circūcisi one vtrum debeat cessare ad quod sic obiicit Heñ. xvii. Erit pactū meū in carne vestra in fed⁹ eternū. pactū aūt illud appellat circūcisionē. g̃ cir cūcisio est in fedus eternū. ergo debet ser uari in eternū. g̃ tpe gr̄e. Itē rō euacuati onis signoꝝ est: qa īpleta sunt figurata p illa. sed signatū circūcisiōis nō est adhuc impletū. g̃ circūcisio nō debet euacuari: ꝟ obseruari. Q̄ autē nō sit impletū signatū circūcisionis: patz qa sicut dic Aug⁹ i que stionib⁹ noui ⁊ veꝛis testī. figura future resurrectiōis gñalis que erit ī octaua era te ī circūcisiōe data est ut q̄i renouatio fu tura in circūcisiōe vinoscēt. in illa aūt re nouatione erit abolicio oīs corruptiōis: ⁊ pene. illud aūt signatū nūdū venit nec im plendū est nisi ī fine mūdi. g̃ debet manē circūcisio vsq; ad finē mūdi. Itē in tpe gr̄e dicebat apl's ad Ro. 2°. Circūcisio qdē pdest si legē obſues. g̃ vtilis ē cū obserua tione legis tpe gr̄e. g̃ debet manē. Itez i⁹ Joh. 2°. qui dic se in xp̄o manere debet sicut ⁊ ille ambulauit ⁊ ipse ambulare. i⁹ Pet. 2°. Xp̄s p nobis passus est nobis reli quens exēplū. Greg⁹ nāq; in dialogo dic. Redēptor nr̄ p mortale corp⁹ oē qđ egit ꝟ nobis in exemplo p̄buit: ut p nr̄aꝫ viriū modulo eius vestigia sequētes in offenso pede opis p̄ntis vite carpam⁹ viā. ꝟ xp̄us circūcisus ē. g̃ ⁊ nos ad exēplū ei⁹ circūcidi debem⁹: cū ipse hoc egerit ī corpe mortali. ⁊ sicut dic. Quicqd in mortali corpe egit nobis in exemplo p̄buit. Itē apl's tēpe gratie legit Thimoteū circūcidisse Act. xvi. ergo exēplo xp̄i ⁊ aplico erit circūcisio tpe gr̄e facieda. Con. Ad Gall'. 5°. Si cir cūcidimī xp̄s nihil pderit vobis. ⁊ Act. xv°. ex cilio apl'oꝝ vbi sup hoc mouebat questio: determīat q̄ circūcisio nō est ser uāda. Itē querit cū xp̄s legat circūcis⁹ ⁊ baptizatus: quare nō circūcidimur eius exemplo sicut baptizamur eius exemplo.

Itē cū baptismus sit remediū otra pec catū. saluato: aūt q ceptus est de spiritu

sancto non habuit in se aliqđ pctm. ḡ nec debuit suscipe remediū otra pctm. ḡ non debuit baptizari nec etiā circūcidi cū ipa circūcisio ī remedium instituta fuerit.

Ad .5m Aug. in qōnibus noui ⁊ vet. testī. circūcisio vsq; ad xpm. indulta ē habraaz habraā aūt circūcisionē ī pmisso xpo accepit ut tā diu circūcisio curreret q̄ din xps nasceret, pmissus habrae q oēs gentes iustificaret p fidem: sicut fuerat iustificatus habraā. ita debuit circūcidi ut ipse ꝓbaretur esse q pmissus habrae esset. ita ut decetero circūcisio cessaret īpleta promissiōe. baptism⁹ autē nō debuit cessare: ga forma renascibilitat ē a xpo cepta. nō p⁹ data ⁊ vsq; ad xpm cōsumata. Ad pmuz ḡ qđ obiicit ꝙ circūcisio ē in fedus eternuz. dđ ꝙ fedus eternū pōt ītelligi q̄tū ad signū vel q̄tū ad rē signatā. Quātū ḡ ad signū seu figurā non est circuncisio in fed⁹ eternum sed q̄tum ad rē signatā. vñ dic glo. Gen. xvii. ī fedus eternū: ga aliqđ eternuz signabat ⁊ hoc adhuc tenet ⁊ obſuatur a xpiano: signat enī circūcisio abolitionē culpe. ⁊ hoc est p gratiā ī pñti que datur in baptismo. ⁊ signat abolitionē pene ⁊ hꝫ ē p gloriā ī futuro scz ī gnali resurrectiōe. Et hoc est qđ dicit Aug⁹ cōi faustum. Si queris q̄re nō circuncidat carne xpian⁹. ⁊ si xps nō venit legē soluere. Ad .5m imo iaz ideo nō circumcidit xpianus. ga id qđ ea dem circūcisione ꝓbabat iā xps ipleuit. expoliatio enī carnalis generationis: que illo facto figurabat iam xpi resurrectiōe īpleta ē: qđ ī nra resurrectiōe futuꝛ sacramēto baptismat comēdat. Nā neq; penit⁹ debuit auferri noue vite sacramētum: ga restat adhuc in nobis futura resurrectio mortuoꝝ: ⁊ in melius tñ idest succedente baptismo debuit cōmutari. Ad secundō dicendū q signatum circūcisionis dicit īpleri dupliciter. ī exēplo seu cā: ⁊ in re seu effectu. In exemplo seu in cā siguatū circūcisionis īpletū est in resurrectiōe xpi q̄ est cā ⁊ exemplū nostre resurrectionis. In re vo ⁊ in effectu nūdum cōpletum est. ga nō ē adhuc nostra resurrectio generalis. ⁊ iō ga iam cōpletū est in cā seu in exemplo. signum illud euacuādū ē. ⁊ hoc est qđ dicit Aug⁹ otra faustū q̄ adhuc pmittit eccl'ie id est corpi xpi ⁊ in manifestatiōe pstatur in xpo capite corpis saluatoꝛe. i. in xpo mediatoꝛe dei ⁊ hoīuz hoīe xpo iesu. Ad vtiq; cōpletum ē. qđ enī pmittit nisi vita etna ex resurrectiōe a mortuis: hoc iā cōpletuz est ī illa carne que verbū factum est: ⁊ qđ fidelibus pmittit in indicio tā cōpletuz ē in exemplo. Ad tertiū dicendum sc̄m ꝙ dicit ibi glo. ꝙ loquit ibi aplus .5m statum legis veteris: ī quo statu pfuit circūcisio sed nō pfuit ad salutē sine spūali observatia legis. ⁊ ideo dicit. circumcisio p vest si legē obserues. si autē puaricatoꝛ sis legis circumcisio tua ppucium facta ē. tpe autē gratie p⁹q̄ veritas exhibita ē nō mō nō pdest sed etiā obest. Unde Greg. ad Gall. 5⁹ dicit. Si circūcidimini xps vobis nō p verit. Ad quartum ptz responsio ex pce denti capitulo. Nā xps non suscepit circūcisionē ad exemplum imitationis sed per dispensationē ad fidē redēptionis. ut mō straret ille esse qui fuerat pmissus habrae Unde Amb⁹ sup illud ad Gall. 4°. factum sub lege dicit. Saluato: fieri debebat sub lege ut circūcisus appareat filius habrae cui promissus erat signū habens eius cui pmissus fuerat in quo impleta erat circūcisio. ⁊ ideo signū iā cessat. Ad qntum dđ .5m Aug. in qōnibus noui ⁊ vet. testī. Paulus cū predicaret iā nō oportere circūcidi q̄q̄ ipsum thimotheū circuncidit p pter scādalum iudeoꝝ. Valuit enī rē sup fluā facere q̄ impitos ex quib⁹ alig possint saluari scandalo esse: sicut ⁊ ipse saluator iussit: ut leprosus offerret munera p emun datione sua sicut pceptum erat a Moyse Math. viii. Et subiecit in testimoniū illis ut hec res testis esset otra illos ꝙ saluator nō erat legis īimicus. Ad illud autē qđ queritꝫ quare non circumcidimur exemplo xpi sicut baptizamur: patz rñsio ex ꝓdictis. ga sicut dic aug⁹ in qōnibus noui. ⁊ vet. testī ⁊ Amb⁹. Circūcisio fuit ad ꝓbationez ꝙ ipse esset q pmissus eēt habrae ita ut decetero circumcisio cessaret impleta pmissi one. baptismus vo erat i formā imitatiōis. Unde sicut dicit Aug⁹ in qōnib⁹ no. ⁊ vet. testī. signū erat ut ipse exēplo esset futuris filiis dei ⁊ qui p baptismum filios dei fieri vocebat debuit in se hoc visibiliter demonstrare. Ad vltimū vo qđ obiicit ꝙ baptism⁹ est ī remedium otra peccatuz Respōdet Aug⁹ in qōnib⁹ noui. ⁊ ve. test. Babtizatus est saluator: non vtiq; ꝓpter

pecatū:sed ꝓpter iusticiā cōplendā hoīs cām in se suscipiens:⁊ p regnationē filios dei fieri docens baptizari debuit: ut in se hoc ostēderet ratuz. facile enī ꝓbaī qō dr̄ si videaī fieri a mgr̄o.qō sili mō de circū cisione obiicit sufficienī responsū est.

Postea queritur de cessatione sabbati. Ad qō arguīt ex auctoritate. Exo.xxxi°. Custodiant filii isrl̄ ⁊ subdit pactū est sempiternū ītr me ⁊ filios isrl̄ signūq; ꝓpetuū.sed si pactum est sempiternū sempiterne manet illud qō pepigit deus cuz filiis isrl̄.sed nō pepigit nisi obseruātiā sabbati. g̃ obseruātia sabbati sempiterna est. Item si est signum ꝓpetuū ꝓpetno signat.⁊ si ꝓpetuo signat ꝓpetuo est.g̃ custodia sabbati ꝓpetua erit

Itē Leui.xxi°. dr̄ de sabbato. Dē ep⁹ fui le nō faciet in eo legitimū sempiternū erit.g̃ lex sabbati lex sēpiterna ē.g̃ semp fuanda.

Itē Eze. xx°. Sabbata mea dedi eis vt eēt signū inter me ⁊ eos ⁊ scirēt qa ego dñs scīficans eos. Itē ibidē sequīt. Sabbata mea scīficate vt sit signū inī me ⁊ vos:vt sciatis qa ego dñs deus vr̄.Ex hoc arguīt Si aliqd est signū alicui⁹ signati habētis semp eandē necessitatē ⁊ vtilitatem ut si gnef:hui⁹ signi euacuacio nūq; erit vtil̄ sed dānosa:sed signatio sabbati est talis. signat enī sicut dicit ꝓpha Ezechiel apud intellectū ut sciatur q; dñs ipse sit deus. hoc aūt scire semp ⁊ ꝓpetuo est vtile ⁊ ne cessariū.ergo euacuatio sabbati nunq; erit vtilis semp igit est seruādū. Itē qō magis ⁊ amplius in lege dīnoruz p̄ceptorum seruandū p̄cipit erit amplius obſuandus Sed tale est p̄ceptū de sabbato. Nā ⁊ ante legem p̄ceptuz est.Exo.xvi°.⁊ in lege p̄ceptorū moraliū.Exo.xx.⁊ in lege p̄ceptoruz iudicialiū.Exo.xxiii.Sex dieb⁹ opaberis ⁊ septima die cessabis. Itē ī lege p̄ceptorum figuralū .Exo.xxxi. Uidete ut sabbatum meū custodiatis qa signū est. Item in repetitiōe legis p⁹fractionē tabulaz. Exo.xxxv .Sex diebus facietis opus: septimus erit vobis sanct⁹. Itē ī lege Leui. xix.Sabbata mea custodite ⁊.xxiii.dies septimus qa sabbati reges ē vocabiī scūs.

Itē in lege numeroz p̄uaricato: sabbati punitur morte.Num.xv.vbi legīt quō colligēs ligna in sabbato punīt morte.
Itē in lege Deut.repetit deut.v. Item in ꝓphetia illud p̄ceteris exprimīt obser nandū Eze.xx.In preceptis meis ābulate: ⁊ iudicia mea custodite:⁊ sabbata mea scī ficate.Ex his igit arguūt:si nullū ō precep tis dīne legis iueniī cū tāta frequentia repetitū.nec cum tāta districtione ⁊ auto ritate mandatū:nullū p̄ceptū legis āpli⁹q; sabbatū ē custodiendū. Si g̃ p̄cepta mo ralia semp sūt seruāda ⁊ istud sr̄liter: cuz etiā ītr moralia numereī ⁊ maioi ancto ritate obseruādum iubeaī. Itē saluator cuz iudeis de sabbato dispurās.Matth.xii. nō dixit sabbatū tpe gr̄e nō eē fuandum. ꝙ q; necessitate possit sine offēsa violari. Cū g̃ nō retractet a xp̄o semp erit fuandum.

Itē querīt cū illud qō ē instituū dīna auctoritate nō possit mutari nisi dīna au ctoritate.Qua auctoritate dīna euacuata sunt ⁊ sacrificia ⁊ circuncisio ⁊ sabbata ⁊ alia in obſuātiis legaliū īmūdiciarū.Si g̃ dīna auctoritate nō sūt interdicta: semp erūt seruāda. Querīt g̃ in quo loco euā gelii ista sūt retractata. Itē tpe gr̄e ob fuaī tp̄s pasce:⁊ tp̄s pētecostes.ꝙ ille erāt solēnitates legales.Exo.xxiii.⁊ Leui.xxiii. g̃ pari rōne ⁊ alie solēnitatos legales. g̃ ⁊ sabbatū ⁊ cenopbegia ⁊ alia maxime cuz sint vacatiōis gr̄a que ē ad deū īstituta.

Conf.iiii ad Hall. Cū cognoueritis deum quō ꝺuertimini ad infima elemēta mūdi. ⁊ subdit.dies obſuatis ⁊ menses ⁊ tempa ⁊ ānos.timeo ne forte sine cā laborauerī in uobis.vobis Hlo. Iam obſuatis dies in uaici ritus ut sabbata ꝛc.⁊ subdit.Dēles obſuatis ut neomenias tpa putantes īplē diuinū p̄ceptū.Exo.xxiii. Tribus vicibus anni mihi festa celebrabitis: ⁊ annos ut se ptimū ānū ⁊ qnquagesimuz. Leui.xxv°.ex quo relinquīt q; sabbata nec cetera legis festa sūt obſuāda. Ix° ī sabbato duo fuerī scz determinatio diei talis septime: ⁊ hec fuit figuralis.⁊ figura rei qua adueniēte debuit cessare sabbatū.fuit enī figura ge tis nostre quā habem⁹ in p̄sti p gratiam xp̄i.⁊ p gloriā in futuro.⁊ ita non debuit obſuari q̄tū ad determīationē diei septi me. Itē in sabbato fuit scīficatio ⁊ q̄tū ad hoc fuit morale.⁊ adhuc obſuaī vt oī sum est sup̄ qōne de tertio precepto decā logi.Memēto q; die sabbati scīfices ⁊ h̄ est qō dicit Aug⁹ coīi faustuz. cum queris sabbati ociuz quare non obſuat xp̄ianus.

R° ſmo id ꝓpterea nō obſuat xp̄ianus: ga q̄ ea figura p̄figurabaſ iam xp̄s impleuit in illo quippe habemus ſabbatū qui dixit Matḥ.xi. Uenite ad me oēs qui laboratis ⁊ onerati eſtis. Unde nō q̄ in ſabbato figurabaſ quies p gratiā in xp̄o: ⁊ ges eterna cui⁹ ſpes nobis reuelata eſt. ⁊ ideo nō manet niſi ad legendum ſolū ⁊ non ad obſuādum. Et hoc ē q̄d dic̄ Aug⁹ in eodem libro Ceſſationē ſabbatoꝝ iā quidē ſupuacuā ducim⁹ ad obſuāduꝫ: ex quo ſpes reuelata eſt noſtre quietis eterne ⁊ nō tamen ad legendū ⁊ intelligendū. Ad p̄mū ḡ ⁊ ſecūdū dicēdum q̄ ī ſcriptura eternum ſen ſempiternū accipiť multipliciter: ꝑpe coīter. ſ⁹ quid.p accidens.methaphorice. ꝑpue tribus modis. minus ꝑpe.magis ꝑpue.⁊ ꝑpuiſſime.ꝑpuiſſime igiť cui⁹ nō eſt principiū nec finis durationis ⁊ ſtabilitatis ⁊ hoc mō dī deus eter⁹ tm̄ ⁊ ī ſ̄ ſenſu dicit Danie.7°. Ptās eius ptās eterna.⁊.18°.Eccl. Qui viuit in eternū creauit oīa ſimul. Minus ꝑpue q̄d habet p̄incipium ſ nō finē duratione: q̄uis finē habeat quodāmodo in ſtabilitate. ga mutaſ quō dicit pena eterna.25°. Matḥ. Ite maledicti in ignē eternū. Magis ꝑpue q̄d habet principium ſed nō finem in durationē uel ſtabilitate quō dicit vita eterna. Joḥ.17°. Hec eſt vita eterna vt cognoſcaꝫ te deum. Coīter xp̄o extēſo vocabulo accipitur eternū ut dicaſ eternū cuius finis nō oſtituit in humana acceptione. Et hoc tripliciter.p̄ dicit eternū cui⁹ finis nō conſtituit in cognitione. Deut.29°. Abſcondita a dño deo noſtro manifeſta ſunt nobis ⁊ filiis veſtris uſq̄ in eternū. Secundo modo cuius finis nō oſtituit in affectiōe ſ⁹ quē moduꝫ.3°. Reg.p̄.dixit berſabe ad dauid. Uiuat dñs meus rex in eternuꝫ.

Tertio mō cuius finis nō oſtituit ī recordatione.4. Joſ. de lapidibus extractis ex alueo iordanis. Jd circo poſiti ſūt iſti lapides in monumētū filiis iſrl̄ uſq̄ in eternū Secūm gd xp̄o accipit eternū ut dicaſ eternū cuius finis nō determinat ī durationē. Et hoc tripliciter: dicit enī eternū condi etione.p̄s. Thronus eius ſicut ſol ī ſpectu meo.⁊ ſicut luna pfecta in eternū.dicit ō danid cui nō determinat finis regni ī ſuccessorib⁹ dauid ſi fuaſſent mandata dei Ī etiā eternum iure. Joſue.24°. Jurauit Moyſes caleph terraꝫ quā calcauerit pes tuus erit poſſeſſio tua ⁊ filioꝝ tuoꝝ ī eternū: ga nō determīabaſ finis in iure poſſidendi. Ite dicit eternū ſignificatiōe quō dī de ſabbato.31°. Exo. Pactū ē ſempiternuꝫ ſignūq̄ ꝑpetuū. ⁊ Heñ.17°. dicit ō circuncisione ad habraā. Statuā pactū meū īter me ⁊ te fedre ſempiterno.glo. ga figurabat eternū. Ite eternū p accidens dī q̄d p aliud noīatur eternuꝫ. ⁊ p b̄ tripliciter. ratiōe ſm q̄d dicit tempus eternū. ga rō tpis ī diuina diſpoſitiōe eterna ē. Baruc. 3°. Preparauit terrā in tpe eterno ꝑmiſſione. ſ⁹ quē moduꝫ dicit pactū eternum in quo eſt ſpōſio boni eterni 23°.2°.Reg. dic̄ dauid. nec tāta eſt dom⁹ mea apud deum ut pactū eternum iniret mecū firmum in oīb⁹ ⁊c̄. Ductione ⁊ ſ⁹ hoc ſacramētuꝫ circuncisiōis ꝑ ſtatu ſuo ducebaſ in fedus eternū. Uñ Heñ.17°. Erit pactuꝫ meum in carne vr̄a in fed⁹ eternū glo. quoniā ad eternitatē ducit. Ite methaphorice dī eternū tripl̄r ſtabilitate. p̄s. Qui confidūt ī dño ſicut mons ſyon non cō.ineter.q̄ hi. in ie. Diuturnitate ⁊ ſic q̄d ē diuturne pmanētie dī eternū.33°. Deut.ō pomiſ colliū eternorum. Inuiolabilitate ⁊ ſic illud q̄d nō ē fas violare dicit eternū. Exo.22°. Cuſtodi xp̄bum iſtō legitimū tibi ⁊ filiis tuis uſq̄ ineternū. Per hāc diſtinctionē patꝫ reſponſio ad primū: ga ſabbatū dicit pactū ſempiternū figuratione: ga ſcz figurabat eternā quietē vt dictū eſt. vñ ad determinationē ſubdit q̄d ſignū eſt ꝑpetuū. Ad ſecundū xp̄o q̄d obiicit q̄ ſi ſignū ꝑpetuum eſt ꝑpetuo erit obſeruādū. R° ē ga ſabbatum dicit ſignum ꝑpetuū. ul̄ rōne ꝑpetui ſignati q̄d eſt ges eterna: uel rōne p̄petui ſigni q̄d ē duobus modis. Eſt enī ſignum in facto ⁊ ſignū in xp̄o: ſignū in xp̄o ē ad auditū: in facto ad aſpectū. Ite ſignum in ope: ſignū in lectione. dō ḡ q̄ ſabbatuꝫ ꝑpetuū ſignū ē nō in obſeruātia opis: ſed rōne xp̄bi ſeu lectionis. Uñ Aug⁹ otra fauſtum vacationē iam ſupuacuā ducim⁹ ad obſuādū exquo reuelata eſt ſpes nr̄e getis eterne nō tñ ad legendū. Ad tertiū q̄d obiicit q̄ dicit legitimuꝫ ſempiternū. dō q̄ ſempiternū accipit methaphorice p ſui olabili. Legittimū ḡ ſempiternū dī inuiolabile mādatū q̄d nō licebat ptermitti tpe legis. Ad q̄rtū dicēdū q̄ ſigni vtilitas

manet. Nōnō tñ ꝑ⁹ Jero. sup illō ad Gal. 3°. Ex opibus legis spñ accepistis an ex auditu fidei biptira sūt opa legis. Nā ptim in sacramētis: ptim i moribus accipiuntur Ad sacramēta ptinēt circūcisio. sabbatum neomenie. sacrificia bui⁹ obſuātie. Ad mores aūt nō occides: nō mechaberis. Scōm hoc ḡ dicēdū q̄ i moribus vtilitas est ī custodiēdo. In sacramētis ꝛo vtilitas est in ītelligēdo: ga sicut dicit Jero⁹. si nō intelligaūt ⁊ si obseruēt. in illis sola fuitus est qualis erat in ꝑplo iudeoꝝ quo ad ritus. si ꝛo obſuent ⁊ intelligāt ꝑsūt si tpi ꝛgruūt sicut a moyse ⁊ ꝓphis obseruata sūt. Si ꝛo ītelligāt ⁊ nō obſuāt silr ꝑ sunt si tpi nō ꝛgruūt: ⁊ tūc vtilitas illoꝝ est ī cōtēplatiōe nō ī executiōe. nō ꝛgruit aūt obſuantia tpi gratie. ga cū cā ꝓmissionis xp̄i instituta sint si fuarent videret adhuc ꝓmittere. Cessare ḡ debēt sicut dicebeat⁹ Aug⁹ q̄ tū ad obſuātiā ut appareāt signa iā futuri xp̄i fuisse. vtilitas ꝛo cōtēplationis semp eadē ē. Ad qntū dicēdo q̄ p̄ceptū de sabbato ita frequenter in lege diuina iteratū est: hoc nō ē rōne lr̄alis obseruātie mādati. sed rōne cē mandati. Cā aūt sabbati sic dic⁹ Jo. dam⁹ fuit vacatio que est ad deū: ut ille carnalis ꝑplus ⁊ terrenis cupiditatib⁹ implicatus: ꝑticulā vite tribuēt vacationi ⁊ veneratioñi dīne. Quia ꝛo ille ꝑplus vure ceruicis difficillimus erat ut abstraheret a terrenis ⁊ converteret ad celestia ⁊ dīna. Inde ē q̄ dēt mīata dies vacatiōis. s. septima repetebat eis frequēter in inſtiōe: ⁊ trās gressio puniebat cū magna vistrictiōe ⁊ seueritate. Spūali ꝛo ꝑplo tpe gratie totū tēp⁹ vite indicit venationi dīne. ⁊ iō determīatio tpis vacatiōis ⁊ veneratiōis dīne ut sabbatum euacuari debuit tpe gr̄e. festiui ꝛo dies ut dnīca a xp̄ianis seruāt sicut dēm est supꝝ qōne de ꝓcepto sabbati alia rōne.

Ad aliud dicēdū q̄ obseruātiā sabbati lr̄alem retractauit saluator ꝑ⁹ quod dicit Aug⁹ ī queſtiōib⁹ noui ⁊ vet. testī. Saluator sabbatis opans. Joh. 9°. ⁊ ifirmos sabbatis lectū portare precipiēs. Jo. 5°. Ecōm sensū iudeoꝝ sabbatū soluebat. ga iā sabbati temp⁹ cessabat. Ad aliud dicendū q̄ obseruatio īmūdiciarū q̄tū ad tactum retractata est a xp̄o: qñ tetigit leprosum. Matb. 8°. ⁊ qñ tetigit mortuū. Matb. 9°. Obſuātia ꝛo īmūdiciaꝝ q̄tū ad gustū retractata ē. Matb. 15. qñ dixit nō q̄ ītrat os coingnat hoīez ꝛc. Itē obseruātia sacrificioꝝ retractata est a xp̄o. Matb. 9°. cū dixit misericordiā volo ⁊ nō sacrificium. ⁊ Joh. 4°. venit hora ⁊ nūc est. Cñ veri adoratores adorabūt in spū ⁊ vitate ⁊ ibidē Uenit hora qua neq; ierosolimis adorabit patrē in quo retractat ritū cerimoniarum cult⁹ tēpli. Itē retractatio circūcisiōis est in īstitutiōe baptismi. ⁊ primo quo ad necessitatē Joh. 3°. nisi quis renat⁹ fuerit ex aqua ⁊ spū scō non intrabit in regnum celoꝝ. Scōo q̄ ad vtilitatē. Marc. vlt°. Qui crediderit ⁊ baptizatus fuerit salu⁹ erit. Ad vltimū qō querit de obseruātia pasce ⁊ pentecostes. dō q̄ non obseruātur ea rōne qua seruabāt in lege. In lege enim seruabāt ī figurā futuri. nūc ꝛo seruātur in rememoratiōnē ⁊ repñtatiōnē ꝓteriti. pasca ī memoriā dñice resurrectiōis. pēte costes ī memoriā spūs scī missionis.

Cōsequēter queritur vtrū obseruantia legalium fuerit ītidifferēs tpe gratie Ꝟ ē q̄rē de tēpe cessationis legaliū. Ad qō obiicit Ro. 7°. Si mortuus fuerit vir vxoris liberata est a lege viri. ⁊ ītendit aplus oñdē p illud exemplū q̄ tēpe gratie sum⁹ liberi a tentiōe legis q̄tū ad legalia. Ex quo arguit: si obſuātia legaliū ante legislatiōꝝ erat idifferēs. ꝑ post q̄ data est lex facta ē debita. Ergo soluto legis debito erit ītidifferens. ḡ possūt legalia sicut circumcisio ⁊ cetera obseruari sine pctō tpe gr̄e. Itez Paulus p⁹ passionē xp̄i ⁊ etiā ascēsionem obſernauit circūcisionē. ic. Act. assumens thimotheū circūcidit eum ꝓpt iudeos: qui erāt ī illis locis. sed ꝛstat q̄ nō circūcidisset si illicitū esset. Itē dicit Aug⁹ ī q̄ nibus noui ⁊ vet. testī. q̄ circūcidēdo thimotheū: maluit rē supfluā facē q̄ infirmis credētib⁹ scādalo eē. Ergo circūcidere p⁹ ascensionē dñi indifferēs est: nec est cōtra veritatē vite: cū ꝓpter scādalū vitādum nō sit ꝛtra veritatē vite aliqd faciendū.

Itē Act. 18°. cōnitit qō idē paulus ꝑm ritū nazareoꝝ in thencris caput totonderat. Itē Act. 21°. ī irl̄m ꝛsilio Jacobi purificatus ꝑ⁹ legē ⁊ templuꝝ intrauit ⁊ hostiam obtulit. Ex quib⁹ relīgt q̄ obſuātia legaliū indifferens ē tpe gratie. Cōtra

ad Gal.4°. dicit apls cū cognouerit deū quō conuertimini: iterū ad infima ⁊ egena elementa quib⁹ denuo fuire vultis. glosa Iero.iō hoc dicit:qa legis obſuātia cui ō diti tūc erāt. erat peccatū pene par fuitu ti idolox cui āte cōuersionē seruierūt. de nuo aūt dicit ut ostendat q̄ nō distat mō lex p⁹ xp̄m ab antiqua idolatria. Item ad Gal.2°.cum petrus veniſſet antiochiā in facie ei restiti qa reprehensibilis erat: prius enī q̄ venirēt quidā a Jacobo cum gentibus edebat.cum autē veniſſent sub trahebat se ab illis timens eos qui erant ex circūcisione.ḡ reprehēsibilis erat petr⁹ ex discretione ciborx ꝑ⁹ legem ciborx quā fecit venientibus iudeis:sed nō ē reprehē sibilitas nisi ex culpa.culpa igitur erat pe tro discernere cibos ꝑ⁹ legē. Itē ibidē dicit cū vidiſſem petr̄ non recte ābulātē ad veritatē euāgelii dixi ei corā omnibus si tu iudeus cum sis gentiliter vivis ⁊ nō iudaice quō cogis gētes iudaizare. Ergo cōtr veritatē euangelii est iudaizatio:hoc ē obseruātia legaliū p⁹ passionē xp̄i. Itē ad Gal.5°. Si circuncidimini xp̄s nihil p derit vobis. si dicat ꝑ⁹ q̄ dicit Aug⁹ in epla ad Jeronimū q̄ petrus nō errauit in eo q̄ eos q ex iudeis crediderūt putauerit legē esse seruandā : sed ī eo a recta linea ō uiauit q̄ gentes coegerit iudaizare nō do centis impio:ꝑ cōuersationis exemplo.vñ ꝑ⁹ hoc his qui erāt de iudeis erāt in diffe rentia legalia.bis ꝑo qui erant ex gentib⁹ erant noxia.Et ideo paulus circūcidit thi motheū qui erat de matre iudea.Act.16°. non circuncidit aūt titū qui erat ō gētili Gal.2°.fm hoc etiā ē petrus iuste reprēhēs⁹ quia dabat exemplum credentibus de gen tibus iudaizādi. Contra obiicit Iero⁹ mul tipliciter in epla ad aug. p̄ sic. si p⁹ euāge lium bene facit qui legalia seruat ī cherīti ⁊ ebyōis heresim dilabimur: qui ꝓpter hꝰ solū a patribus anathematizati sunt quia legis cerimonias xp̄i euangelio miscuerūt.

Item idem Jeronim⁹ dicit cerimonias non esse pniciosas his qui eas velint sicut a parentib⁹ acceperint custodire.Ego aūt ecōtrario pnūcio oīb⁹ esse mortiferas seu ex iudeis:seu ex gentibus.finis xp̄s ad iu sticiam oī credenti ad Ro.x°. Itē idem Iero⁹.Jere.xi°.Cōsūmabo testamētū nouū sup domū isrl nō dic̄ pplo gētiū ꝑ iudeis ut non in vetustate lrē seruiant sed in no uitate spūs ad Ro.7°. Itē oībus dī Mat. xi.Lex ⁊ pphete vsq; ad iohānē.ḡ venien te xp̄o obseruātia legaliū retractat. Itē si legalia salutē nō afferūt p⁹ passionē xp̄i cur obseruātur si autē obſuāda sūt vtiq; saltē afferūt:nō enī obſuarēt nisi afferrēt salutē:neq; in differētia sūt inter bonū ⁊ malū sicut pbi disputāt:bonū est otinētia malū est luxuria: sunt vtrūq; indifferens ambulare ⁊ digerere. obseruare aūt cerīo nias nō pōt esse indifferēs sed aut malum est aut bonū: tu dicis bonū ego asſero ma lū non solū bis q ex gentib⁹ sed etiā bis q ex populo iudaico crediderūt. Itē idem iero⁹. O beate paule qui in petro reprehen dis simulationē quare se subtraxisset a gē tibus ꝓpter metū iudeox. cur thimotheū otra sniaz tuā circūcidere cogeris. Unde bis mihi ꝓpter iudeos qui in illis loc erāt qui igitur tibi ignoscis in circūcisione di scipuli venientis ex gētibus ignosce ⁊ pe tro p̄decessori tuo q̄ aliq̄ fecerit ꝓpt metū fideliū iudeox. Itē idē Jero.dicim⁹ q̄ ꝓpter metū iudeox petrus Gal.2°. ⁊ pau lus Act.16°.⁊ 21°. equaliter finxerūt legis precepta seruare.qua igit frōte qua auda cia potest id paulus in altero reprehendē qō ipe cōmisit. Itē idē Jero⁹ dic̄ Augu stine paulus fīlauit se iudeum ut illos lucri faceret.cur nō etiā sacrificauit cū gētib⁹ quia et his qui sine lege tāq̄ sine lege eēt fact⁹ est : ut eos quoq; lucrifaceret:nisi qa id fecit vt nª iudeus bene defendis pau lum non q̄ simulauerit errorem iudeorum. sed q̄ fuerit vere in errore noua clemētia apl̄i:vt̄ indeos xp̄ianos vult facē ipe iude us factus est. Non enī poterat luxuriosos ad frugalitatem reducē nisi se luxuriosū ꝓbasset qō est incōuentēs. Si ꝑo dicat sicut dicit iero⁹ sup illud ad Gal.5°. Si cir cūcidimī xp̄s vobis nihil pderit:q̄ legalia post xp̄i passionē sūt mortifera nisi dispē satorie custodiāt.⁊ vterq; ⁊ petr⁹ ⁊ pau lus sentit legē nō esse tenendā ⁊ qa in oī gente quicunq; timet deū ⁊ opat iusticiā acceptus est illi Act.x°.vterq; ꝑo cauta si milatione dispensat:petrus subtractione; paulus reprehēsionē ad Gal.2°. paulus in petro hoc reprehēdere non potuit qō ipse fecit : nec argnere similationē cui⁹ ⁊ ipse reus erat. Fuit ḡ reprehensio nō vera ꝑ

dispēsatoria. Cōtra obiicit Aug⁹ ī epla ad Iero. si ita est q̄ petrus nō fuit reprehēsibil' nec pauli reprehēsio vera: mentitus ē paulus. Si enī hoc fecit petrus qō facē debuit mētitur paulus: qui dicit q̄ euz vi derit nō recte ambulātē ad veritatē euā gelii. Quisqs enī facit qō facere debet re cte vtiq; facit: ⁊ ideo de illo falsū dic̄ qui dicit nō rectum fecisse qō nouit eū facere debuisse. si aūt verū scripsit paulus verū est petrum non recte ambulasse ad euāge lii veritatem. Item dicit Aug⁹. Si ad scripturas sanctas admissa fuerīt officio sa mendacia qd in eis remanebit auctori tas. Cū enī ⁊tra sensum lectoris aliqd oc currerit officiosū mēdaciū reputabit: sed illud sequit si dicat petrus nō vere repre hensibilis fuisse cū paulus scribat ipsū nō recte ābulasse ⁊ q̄ restitit ei qa reprehēsibi lis erat. Itē idē ad eundē q̄ obicis non esse medium inter bonū ⁊ malū: ⁊ q̄ legis cerimonias obseruare nō potest: esse indif ferens: cur non dicam p̄cepta illa veteruz sacramētoz nec bona. qa non eis iustifica mur. vmbre enī sūt p̄nūciantes gratiam q̄ iustificamur. nec tamē mala' qa diuinitus p̄cepta sūt tpibus psonisq; cōgruentia cuz me adiuuet pphetica sententia qua dicit deꝰ se illi populo dedisse p̄cepta nō bona non dicit mala ut monstret indifferentia

Itē idem ad eundem qō obiicis q̄ lex ⁊ pphete vsq; ad iohānē ⁊c. huiꝰ nō probat qō dicis. Nō enī arbitror ipsū dñm falla citer a parentibꝰ circūcisū Luc. 2°. nec eum dixisse fallaciter leproso Math. 8°. Vade ⁊ ostende te sacerdotibꝰ: ⁊ offer p̄ te sacri ficiū. Ergo sicut veraciter fuit xp̄s circun cisus ⁊ veraciter ex p̄cepto dñi obtulit le prosus sacrificiū legis vere fuerūt legalia obſuata ab apl'is. Itē idem ad eundem sicut libera voce p̄nūcias cerimōias mor tiferas tam his qui ex iudeis q̄ his qui ex gentibꝰ: ita p tēpe hoc vocē tuā cōno affir mo ⁊ addo. quicūq; eas seruauerit nō solū veraciter sed etiā sil'ate euz in baratrum diaboli deuolutū. sed sic sil'ationē apl'oz̄ ab huiꝰ tpis rōe secernis: ita ego pauli ve racem cōuersationē ab huiꝰ tpis q̄uis nō simulata cerimoniarū obseruatione secer no: qm̄ tūc fuit approbāda nūc detestāda

Itē idem ad eundē. Sacramēta iudeoz nō sic fuerūt ab obseruantia auferēda vt tanq̄ detestāda ⁊ similia idolatrie vide rentur. sed si a cōsuetudine iudeorū quibꝰ auctoritate diuina erāt imposita statī pꝰ passionē sicut mortifera tollerent videnť fuisse detestanda ⁊ damnanda. Non igiť statim auferri debuerūt a ꝯsuetudine iu deorum: qō videtur exp̄sse ex ꝯsilio apl'oz in verbis btī iacobi ad paulū Act. 21°.

Itē idem ad eūdem. Fateor in hoc q̄ epla mea cōtinet videlicz sacramēta iudeoruz a paulo suscepta vt doceret ea nō esse pni ciosa his qui sicut a parentibus accepant p legē vellent ea custodire minꝰ me posuiſ se illo vūtaxat tpe quo primū fidei gr̄a re uelata est: tūc enī hoc nō erat eis pniciosū progressū xo tpis ab oībus xp̄ianis ille ob seruationes deferent. Itē idē ad eūdē si tunc deferēť nō discernerēť q̄ dominꝰ pp'o suo p moysem p̄cepit ab eo q̄ ī tēplis demonioz̄. spiritꝰ īmūdus instituit: qō est maximū incoueniens. Relīquiť igiť q̄ nō erat continuo: sed paulatim manifestata p̄dicatione gratie deserēda. Itē idē ad eundē ait apl'us ad Gal. 5°. Si circūcidimi xp̄s vobis ñ pderit. decepit ḡ thimotheū ⁊ fecit nihil sibi p fuisse xp̄m. an qa b̄ fal laciter factū est ideo nō obfuit: cū ipse hoc posuit nec etiam veraciter sed simpliciter dixit. si circūcidimini ⁊c. Si ḡ nō ē ibi sub intelligendū. si circūcidimini fallaciter. ḡ nec dicendū erit paulū fallaciter circunci disse thimotheuz uel apl'os legalia fuasse

Item idē ad eundē cū venisset fides q̄ illis obseruationibꝰ p̄nūciata ē: ⁊ pꝰ morte ⁊ resurrectionē dñi reuelata: obseruantie ille tanq̄ vitā sui officii amiserūt. Sicut ḡ defūcta corpa amicoz̄ deducēda erāt cum honore ad sepulturā: nec simulate. ꝥ religi ose. Nō aūt cōtinuo deserēda. p̄de xo qs quis xp̄ianoz̄ seu ex iudeis nuptias volu erit celebrare tāq; sopitos cinēs eruēs nō erit pius deductor uel baiulus corpis: sed īpius sepulture violator. Itē idē ad eū dem qō obiicis q̄ paulus in petro reprehen dere nō potuit q̄ ipse fecit. Credo paulum non ita egisse q̄n thimotheum circūcidit Act. 16°. vel chentris votū psoluit. Act. 18 uel ierosolimis a iacobo monitꝰ legalia illa suscepit Act. 21°. vt putare videť p illa le galia saltē vari: ꝥ ne illa que in vmbris fu turoꝝ deus fieri iusserat tanq̄ idolatriā gentiū damnare videret hoc enim est q̄

illi Jacobus ait Act'.xi°. Uides inquit frat quot milia sunt in iudea ꝛc. Jtē idē ad eundē in alia epla. si obiicias paulū aliqñ simulatōez feciſſe qa dicit fact⁹ sū iudeis tanq̄ iudeus nō a me docendus es: quomō intelligat: factus ē enī tanq̄ iudeus com passione miſericordie nō ſimulatiōe falla cie: fit enī tanq̄ egrotus qui mīſtrat egro to: nō cum febres ſe habē mentit: ſed cum aīo cōdolentis cogitat q̄admodū ſibi ſui ri vellet ſi ipſe egrotaret. Ex his igit relq̄ quit Aug⁹ legalia p tpe in quo p̄mo fidei gratia reuelata eſt in differentia illis q ex iudeis dūmō nō oſtituerēt in eis ſpem ſa lutis ⁊ vera legalia ab apl'is fuiſſe ſuata ⁊ petrū ℞o reprehēſibilē: ⁊ paulū ℞o nō re p̄hēdēdū. ℞° dō q ad diuerſa reſpicie tes circa iſtū articulū aliqñ diuerſa ſenſit ſe nō tamē cōtraria cū dicat Jero⁹ in epla ad Aug. Nō multū interest inter meam ⁊ tuam ſniam: qa ego dico ⁊ petrū ⁊ paulū timore fideliū iudeoz legē exercuiſſe īmo ſimulaſſe mādata. tu aūt aſſeris eos hoc fe ciſſe clemēter nō mētientis actu: ſ cōpati entis affectu. Dicēdū igit q beatus Jero⁹ ponderās verba dñi Math. xi. Lex ⁊ pro phete vsq ad iohānē inclusiue. hoc ē mini ſterio iohānis cōpleto intelligit legalia re tractata. ⁊ iō p⁹ passionē xp̄i oībus inter dicta seu in eis ponat ſpes ſalutis seu nō.

Preterea sicut ipſemet dic̄ ī epla ad Aug propter metū iudeoz̄ petrus ⁊ paul⁹ eq̄ liter finxerūt legis p̄cepta equaliter ſuari qua ergo fronte paulus reprehēdat in alio qō ipſe cōmiſit. g̃ īmo alii expoſuerūt cām quā putauerūt nō officioſū mēdaciū defē dentes ſicut tu ſcribis: ſed docentes bone ſtam diſpēſationē: ut ⁊ apl'oz̄ prudētiam demōſtrarēt: ⁊ blaſphemantes porphirii ī prudētiā cohercerēt: qui paulū dixit exar ſiſſe ī inuidiā virtutū petri: ⁊ petrum et paulū īter ſe puerili pugnaſſe certamīe.

Aug⁹ ℞o reſpiciēs ad oſilium apl'oz̄ ⁊ ad verba iacobi Act'.xv°. ⁊.xi°. in quib⁹ videt ab aplis oceſſū fidelib⁹ qui de iudeis erāt legalia obſuari: nō tamē his qui de gētib⁹ imponēda: ne fide ſcandalizarent diſtin guit tpa. p̄ſonas. affectū. Tempora duo p̄i mū cū cepit gratia fidei reuelari z° cum reuelata eſt. Jtē p̄ſonas fideliū duplicit qui ex iudeis: ⁊ q de gentib⁹. Jtem affectū illius qui in legalib⁹ oſtituit ſpē ſalutis: ⁊ illius q non oſtituit ſpē ſalutis ſed ſeruat illa ex cā: vel ꝓpter vitandū ſcandalū p̄xi mi vel qa īſtituta auctoritate dei. Scōm hoc g̃ dicit Aug⁹ in epla ad Jero. q cum dicit apl's ad Gal'.v°. Si circūcidimini xp̄s vob nihil pderit: illos arguit q ſe iuſtifica ri in lege credebāt: nō qui legitima illa in eius honore a quo mandata sūt obſuabāt que gratie reuelatione latu⁹ īnoteſcēte ne ceſſe fuerat aboleri. nō tamē ideo fuerant tanq̄ diabolica gētium fugiēda ſacrificia etiā cū ipſa gratia iā inceperat reuelari: que vmbris talibus fuerat p̄nūciata: ſed p̄mit tenda paululū eis: maxime qui ex illo pp'o cum data sunt venerant. poſtea ℞o tanq̄ cū honore ſepulta sunt a xp̄ianis omnibus irrepabiliter deſerēda. Ad ea ℞o in qui bus videntur diſſentire: qa qō vnus dicit malū. alius dicit nō malū. nō ē ↄtrarietas qa iſte dicit malū: quia interdictū ⁊ p̄hibi tum. ille ℞o nō malū: quia q̄tū eſt de ſe nō eſt malū nec bonū. Jtē ad illud in quo vident ↄtradicere: qa iſte dicit ſeruāda ille dicit nō ſeruāda. dō q iſte dicit non ſuanda: qa p̄hibita ⁊ īterdicta a xp̄o. ille vero adhuc ſeruāda ꝓpter vtilitatē uel ſcandalū vitandū p tpe: in quo nō erāt in terdicta. nō enī dic̄ īterdicta legalia: niſi poſt gratiā fidei reuelatā. vnde illud lex ⁊ pphete vsq ad iohānē oſtēdit legalia eē mortua: hoc eſt ſaluti nō neceſſaria: nō tñ mortifera quouſq̄ reuelata gratia sunt pe nitus interdicta ab apl'o ad Gal'.v°. Si cir cūcidimī xp̄s vobis nihil pderit. Preterea Ad aliud in quo ſibi vident cōtradicere de ſimulatione dō q vnus ponit ſ. latiōez prudentie ſcz Jero⁹. alius ℞o negat ſimula tionē fallacie: ⁊ ita nō ſibi ↄtradicunt. Di camus igit ad ſolutionē primo obiectoz̄ ſcōm q dicit hugo de ſcō vic. in libro ō ſa cramētis iuxta Aug. vident tria quedam tpa diſtinguēda. primū ante baptiſmū qñ circūciſio ſola statū habuit ſine baptiſmo Nouiſſime nūc p⁹ circūciſionē ſolus baptiſ mus statū habet ſine circūciſione. fuit aūt mediū temp⁹ qñ circūciſio ⁊ baptiſm⁹ ſil cucurrerēt. circūciſio ut finiret baptiſmus vt ↄfirmaret. oportuit. n. ut illa q̄ finiēda

erāt non subito sed paulatim dimitteren
tur ut ostenderentur bona fuisse tpe suo:
similiter que incipienda erāt non subito
in auctoritatē sumerēt:ne p̄ter rez aliūde
inducta putarentur. illa igit̄ dimissa sūt
non proiecta.ista īstituta sūt nō vsurpata.

Dicēdo igit̄ ad primo obiectū sc̄ōm hug
de sancto vict. q̄ f̄m q̄ fuit baptism⁹ cum
circuncisione in medio tempore ab inchoa
tione sua vsq; ad passionē. ita fuit circun
cisio cum baptismo post passionē x̄pi vsq;
ad tempus illud quo circūcisio ceperat p
hiberi. vnde hoc tps mediū ptitū ē ante
passionē ⁊ post passionem. Ante passionez
aliquāto tpe noua sacramēta īchoata sūt
ad consuetudinē ⁊ vetera aliquandiu to
lerata sc̄ōm vispensationē. Postq̄ autē
dictū ē. Si circūcidimī,xps nihil proderit
vobis q̄si in tertio tpe:iam ipsa circūcisio
nō poterat ad salutez pci pi. sicut pri⁹ p⁹ q̄
dictū fuisset masculus cuius prepucii caro
circūcisa nō fuerit pibit de pplo suo. Heñ.
17°. nō potuit circūcisio ab his q̄b⁹ iniūcta
fuerat sine piculo salutis contemni. Ad
illud ꝟo qđ obiicit multipliciter de obser
uantia legaliū a paulo. dicendū f̄m hug. q̄
quēadmodū in principio baptismus a Jo
hanne sc̄ōm solum sacramentum dabatur
Mat.3°. Ego baptizo in aqua ut hi qui ba
ptizandi vsum non nouerāt erudirent. sic
in nouissimo a quibusdā fidelibus circūci
sio vispensatorie f̄m solū sacramentū susci
piebat:ne hi qui circuncidi consueuerant
scandalizarent. similiter ⁊ de aliis obscu
tiis legaliū est intelligēdū. Ad obiecta
partis alteri⁹ patet sufficienter responsio
ex predictis f̄m diuersas considerationes
Jero. ⁊ Aug. ita terminatur pars ista in q̄
inquisitū est inquisitione generali ⁊ spāli
de lege ⁊ preceptis moysi.

Consequēs est

Inuocata spīrit⁹ sc̄i gratia inqui
rere de lege ⁊ preceptis euange
lii cuius inquisitionis erit talis modus vt
primo queramus in generali ꝺ latiōe ⁊ cō
ditionibus legis euangelii. Deinde ꝟo
in speciali de preceptis ⁊ cōsiliis euāgelii

Inquirentes aūt in generali ad plenio
rem ⁊ pfectiorē intelligentiā altius pscru
tantes querem⁹. Primo an vna sola sit
lex data vel indita rationali creature.
Secundo an preter legē inditā sit ponere
legem scriptā. Tertio an sint due leges
tm. lex nature. ⁊ lex moysi ita q̄ nō regrat
lex euāgelii. Quarto an lex euāgelii ea
dem sit cū lege naturali ul' indifferēs.
Quinto an eadē sit lex euangelii cum lege
moysi. Sexto de differentia legis moysi
⁊ euāgelii. Septio de otinētia euāgelii
in lege moysi. Octauo de additiōe euā
gelii ad legē moysi. Nono de īpletione
legis per euangelium.

Queritur igitur an

vna sola lex sit dāda vel īdita rōnali cre
ature. Ad quod sic arguit̄. Una ē veri
tas de creatore. ⁊ ideo necesse ē vnā fidē
esse solū. hoc est verā credulitatez de ipso:
simili mō vna est magnificētia ⁊ maiestas
creatoris sub qua legaliter ꝺz subiici crea
tura rōnalis. vna igitur erit lex solu⁹ obe
dientie ⁊ subiectiōis sb creatore creature
rationalis. Similiter vna est latria condi
toris:qa latria est sūme veneratiōis obse
quiū. Nec aūt p supabundātiā dicit̄ vni so
li cōuenit. si ergo vna est solū latria cōdi
toris:vna sola lex erit ꝺ cultu ⁊ latria cre
atoris. Itē vnitas est ex pte pncipii cre
ature rationalis quia vn⁹ est creator: sil'r
vnitas est finis rōnalis creature:qa vnica
est beatitudo in creatore que ē finis rōna
lis creature. Si g̃ lex est data uel indita rō
nali creature ut ordinet̄ sub suo pncipio
ad suū finem vna lex erit. Itē lex non ē
aliud nisi descriptio debiti quo ad vitan
dum malū ⁊ faciendū bonū. Si g̃ rō vitan
di malū ⁊ faciendi bonū:vna est videlicz
auersio a cōmutabili bono ⁊ cōuersio ad
bonū īcōmutabile vna sola lex erit. Itē
sicut dicit beatus Aug⁹. Unitas fidelium
⁊ electoz est velud vnitas ciuitatis. Ciui
tas enim est multitudo hominū ī quoddā
vinculū redacta cōcordie: sicut dic̄ Aug⁹
ad marcelinū. vnitas aūt cōcordie huius
nō pōt esse nisi sub eodē iure ⁊ lege pma
nent necesse est igitur vnā esse legē.
Item earundē virtutū impossibile est esse
diuersas regulas ⁊ mādata:cū vni⁹ virtut
non sit nisi vna regula ⁊ vnuz quo eius

operatio precipitur sicut vnius viti vna est regula qua est declinãdum ⁊ eius opa' prohibetur. si ergo lex veri noĩs est descriptio regularũ virtutis ⁊ pfecta aggregatio mandatoꝝ. impossibile erit diuersas esse leges nisi dicerent tot leges quot sũt precepta ⁊ ẋtutes qõ nullꝰ dicet. Coñ. Supponamus ꝙ alibi probatũ ẽ. s. donũ nature nõ esse sufficiens ad salutẽ sine dono gratie. Cũ g̃ sit differẽs spẽ natura ⁊ gr̃a. Ergo ⁊ ordo nature ⁊ ordo gratie est debitum nature: ⁊ debitũ gratie. Si g̃ nihil aliud est lex q̃ descriptio debiti ordinis. necessario duplex erit lex. scz lex nature ⁊ lex gratie differens. Itẽ sũt virtutes naturales: ⁊ sũt virtutes addite. si ergo multiplicat lex fm differentiã virtutis ⁊ hoc fm primam intẽtionem. ⁊ si nõ fm cõsequẽtem erit lex naturalis ⁊ lex addita rõnali creature. Lex natural' sicut indita. lex alia sicut supaddita. Itẽ aplus ad Ro. z°. loquitur de vtraq; lege. s. indita ⁊ supaddita: dicens. Cũ gẽtes que legem nõ habẽt scz supadditã naturaliter ea que legis sũt faciũt ipsi sibi sunt lex. Item lex supaddita multiplicat: ga est lex moysi: ⁊ lex euãgelii. non est igit vna sola lex. Qõ cõcedẽdum est. dõ igit iuxta aplm ꝙ est differentia legis. prima vna que est indita ⁊ hec ẽ lex naturalis. Alia ẋo est supaddita: ⁊ hec multiplicat sicut iam dicet. Ad primũ g̃ qõ obiicit ꝙ vna est maiestas ⁊ magnificentia conditoris. concedẽdum ẽ tamen debitũ subiectionis ex pte creature rõnal' multiplicat. cuz enĩ recipit a deo naturã efficitur cõscia debiti naturalis in ordine subiectionis sub deo. ⁊ hoc habitu ⁊ si nõ actu. ⁊ ideo habet inditã legem naturalẽ vnde dic glo. sup illud ad Ro. z°. ostẽdũt opus legis scriptũ ĩ cordibus suis. Lex naturalis est qua quisq; sibi cõscius est quid bonũ quid malũ naturaliter. Itẽ cum recipit gratiã efficit scia debiti gratuiti ĩ ordine subiectionis sub deo. Lex autẽ que imitat cõsciam debiti ordinis gratuiti est lex gratie. ꝓpterea erit lex gratie. ꝑter has etiam addit lex discipline que multiplicat ut iam dicet. Ad secũdum quod obiicit: ꝙ vna est latria ⁊ debitum veneratiõnis: cõcedendum est tamẽ affectꝰ veneratiõnis diuersificatur. Lex autẽ est ad ordinandũ affectũ creature rationalis. et ideo nõ sequit ꝙ sit lex vna veneratiõis.

Ad tertiũ dicendũ ꝙ q̃uis sit vnitas principii ⁊ finis. tamẽ debitum in rõnali creatura multiplicat. Est enĩ debitum qõ debet suo principio rõne boni inditi. ⁊ est debitũ qõ debet rõne boni supadditi vel supaddẽdi: ⁊ ideo variat lex vt sit lex naturalis indita ⁊ lex supaddita. Item est debitũ quod debet diuine bõitati in q̃tuz est benefica: ad quod respicit lex natural'. ⁊ est debitũ qõ debet bonitati in q̃tuz bona scz in se: ⁊ ad hoc respicit lex vltimo superaddita cõpleta. scz lex gratie. Ad q̃rtum dicendũ ꝙ q̃uis sit eadem rõ ĩ gñali vitandi malum ⁊ faciendi bonũ: tamẽ rõ propria diuersificat: quia malũ vitat: aut quia contra dictamen rationis: aut qa coñ honorificẽtiam cõditoris. Similiter bonũ fit quia ꝺsonũ rõni: aut quia cõsonũ dĩne voluntati. Et ideo diuersificabit lex que ẽ ratio vitandi malũ ⁊ faciẽdi bonũ ĩ legẽ nature ⁊ legem gratie. Ad quintũ patz responsio: qa sicut differt natura ⁊ gratia: ita ⁊ cõcordia nature ⁊ cõcordia gratie ⁊ ius nature ⁊ ius gratie. Ad vltimũ etiã patet responsio. nam sicut est differentia virtutũ naturaliũ ⁊ gratuitaruz: ita erit differentia descriptiõis regularum virtutum quarum aggregatio est lex.

Postea queritur vtrũ ꝑter legem menti inditam vel additam sit ponere legem scriptã. Ad quod sic. Solaz rerum est fieri ⁊ non fieri. Ergo sole res sũt que impant aut prohibent. qui enĩ imperat currere nõ verbum impat sed cursũ Si ergo lex est ꝺtinẽtia eoz que prohibẽt ⁊ mãdant: lex propie res est nõ scriptura visibilis: nec sonus audibilis. Item nullo existente sermone: nullo scripto. si sermo vl' scriptura esset lex: nulla eẽt lex. Si g̃ lex manet cessante sermone deleta scriptura. Relinquit ꝙ lex nõ est descriptio: vel ĩ sermone vel ĩ scriptura. Item quis dubitat gn debitum honorandi deum. timẽdi deũ diligẽdi deũ. subueniẽdi proximo maneãt cessante oĩ sermone. Cessante oĩ scriptura. Relinquit igit cum lex nihil aliud sit q̃

aggregatio eorū que pertinent ad debitū honestatis: qualia sūt que dicta sūt q lex nō est sermo nec scriptura nisi in illa figura ⁊ tropo qua nomen ipsius rei signo uel imagini eius impōit sicut imago petri petrus dicit: ⁊ petr⁹ scribi uł legi dicit cum nomen eius scribit uł legitur. Item qd est lex ꝺo noīe nisi ars quedā aut sapīa recte honesteq; viuendi. omnis aūt ars ⁊ sapientia in aīa est. lex igit nature oīs in aīa erit. essentia igit legis omnis est p̄ter sermonem ⁊ scripturam. Contra. Sunt autoritates q̄ plime que ponunt legem scriptam. Ose. 8°. Scribā eis multiplices leges meas. Item dicit Isidor⁹ q lex dicta ē a legendo. vnde dicūt q vera ratio legis est honestas legibilis descripta regulis ⁊ preceptis. si ḡ lex honestas legibilis est honestas scripta est. cōuertuntur enī legibile ⁊ scriptū esse. Ad⁹ dicēdū q proprie oīs lex ē p essentiā ī aīa: nec dicit esse in scripto vel scriptura: nisi sicut signatus in signo dicit. vel ea in ꝓprietate qua res signata solet dici signū: nisi diceret scriptura nō q inscribit in libro uel alio ad sensum. ꝑ q describit apud nostr⁹ intellectū. Nōn ō ad solutionē obiector⁹ q lex habet triplicē interpretationē. lex enī dicit a legendo sic dic Isidorus. ⁊ dicitur a ligādo sicut ponunt cōmuniter. ⁊ dicitur ab eligendo ut dicit Aug⁹ in questionib⁹ noui ⁊ veteris testamēti. Secōm hoc ḡ intentio legis differenter cōsideratur. ꝓmo ꝑ⁰ q a legēdo lex dicit. Lex est legibilis descriptō debite honestatis. quoniā aūt descriptio legibilis potest esse interi⁹ in mēte ad intellectum exterius in scripto ad sensū. Intētio legis extendit ꝑ⁰ hāc ꝯsiderationē vt dicam⁹ legem scriptam: seu interius seu exterius sed ī ꝓprie exteri⁹. Secundo put dicit a ligando ⁊ ſm hoc lex ꝯsiderat ī triplici cōpatione. in cōparatione ad impantem ⁊ in cōpatione ad illud qō īpat: ⁊ in cōpatione ad illum cui imperatur. Secōm compationem ad impantem lex dicit in impante sicut in causa ligante. secōm compationē ad impatum lex dicit esse in rebus que impantur aut prohibent sed hoc sicut ī effectu. Secōm comperationē ad illum cui impatur lex dicitur esse ī aīa illius cui fit imperium ⁊ hoc per essentiā quia ī illo ē vinculum seu debitum. Secōm tertiā interpretationē put lex dicit ab eligendo. lex dicit ars ipsa qua eligimus debita fieri ⁊ respuimus indebita fieri. Et ꝑ⁰ hanc considerationē lex solum in aīa est.

Deinde queritur

cum in precedentibus declaratus sit q p⁹ legem naturalē ferēda erat lex moysi sup̄ questione de latione legis moysi. vtrum sint due leges tm̄: lex nature ⁊ lex moysi: ita q nō requiratur lex euāgelii. Ad qō sic ad Heb. 7°. Nihil ad pfectum adduxit lex moysi dicit aplus de lege moysi. ḡ per legem moysi nō est pfecta ordinatio rōnalis creature. Si ḡ necesse est rationalē creaturam perfecte ordinari. nō autē pfecte ordinatur p legē naturalem imo necessaria erat lex moysi: sicut al' ostensum ē. nec etiā per legem moysi. sic dicit aplus. ḡ necesse est ut sit lex alia pfecte ordinās: ⁊ hec est lex euangelii. Item comprehensio legis moysi nō ducit rationalem creaturam nisi in finē timoris dei: sicut dicit vltimo Ecclesiastes. finez loquēdi omnes pariter audiamus deum time. Si ḡ pfectio volūtat⁹ rationalis nō est in fine timoris sed ī fine amoris diuini p⁹ legem moysi que est lex timoris. necessaria erit lex euāgelii q̄ ē lex amoris. Item in lege sunt precepta cerimonialia que possūt duobus modis accipi. litteraliter. ⁊ figuraliter. Litteraliter accepta manifesta est eorum imperfectio. vt ꝺi gratia. cerimonie sacrificior⁹ oīno imperfecte sūt: ga sunt in carne uel materia aliena. ḡ latria veneratiōis dei p sacrificia legis imperfecta est sicut sup̄ ostensum ē q̄ne de sacrificiis. necessaria igit ē lex sacrificii spiritualis q̄ offeratur deo de persona ꝓpria vt cor contritū ⁊c. que sit lex perfecte latrie ⁊ venerationis dīne. Item si accipiantur cerimonialia figuraliter manifesta est imperfectio: quia tūc accipiūtur ut signa ⁊ promissiones. perfectio aūt nō est in signo nec in promissione boni seu gre. necessaria igit erit lex exhibitionis ⁊ rei signate. ⁊ hec est lex euangelii. Item in lege sūt moralia p̄cepta que etiam sūt imperfecta. vnde uocat aplus ad Ro. 3°. legem

moysi legē factorū: vbi dicit glo. q̄ lex p hibet manū non animū. nō est aūt pfectio legis in prohibitione actus. Relinquitur igit̄ q̄ necessaria est lex in qua phibetur affectus malus. Itē nō est pfectio obedientie vel legis ī obseruātia eorum que sūt de necessitate salutis: sed in his est pfectō obediētie ⁊ legis que sūt voluntatis ⁊ supērogationis. Lex igit̄ que est solū p̄ceptoꝝ nō ē lex pfecta qualiter est lex moysi. Requritur igit̄ p̄ter hanc lex pfecta que nō solū sit mādatoꝝ sed etiā cōsiliorū qualis ē lex euangelii. Item non est pfecta lex salutē que ordinat psonas pticulariter: & que respicit oēs vniuersaliter. si ergo lex moysi scōm suam ītegritatem respicit personas particulariter vt iudeos. g̃ non est pfecta nec in ipsa erit status. Cum g̃ dīna pietas velit omnes saluos fieri: ab ipsa erit lex que respiciet oēs vniuersalit̄ ut saluētur. ⁊ hec est lex euangelii Math. vlt. Predicate euangeliū omni creature. Contra Perfecti⁹ est obedire ī indifferentibus q̄m in necessariis. si g̃ lex moysi habet p̄cepta rerum indifferentium ut cerimoniarū. hꝫ etiam p̄cepta rerum necessariarum ut moralium. lex moysi est lex pfecte obedientie. ergo p̄ter illā non requirit̄ lex euangelii: maxime cum illa que opponuntur euangelio non sint indifferentia. Quia sunt ō his que scōm rationē sunt appropriāda ⁊ eligenda: nullo interuenēte p̄cepto vl̄ consilio. Itē supfluū est facē p plura qō potest fieri p vnum. cum g̃ pfecta ordinatio sit p legem moysi ⁊ in necessariis moralium ⁊ ī indifferentibus cerimonialium ⁊ preterea in obſuātia mādatorū ⁊ in obseruantia consiliorū. circa que est votū Leui. 27°. ⁊ Nume. 6°. vbi ponunt leges votentium. Relinquit supflua eē lex alia a lege moysi. Item. i°. ad Thimot. p̄. Finis precepti est caritas. Cum g̃ in lege moysi sit p̄ceptum caritatis pfecte. Deut°. 6°. Diliges dominū deum tuum ex toto corde tuo. in lege ergo ē pfectio finis p̄ceptorum: sed a pfectione fuit̄ dicit̄ simpliciter res pfecta Ergo lex moysi est lex pfecta. g̃ p̄ter ipsam non erit alia requirēda. Itē in lege prohibetur actus: ⁊ etiam prohibetur affect⁹. cum dicitur. Non concupisces. Exo. 20. ⁊ Le. 19°. Nō oderis fratrē tuū in corde tuo.

Itē ordinatur affectus ⁊ quo ad proximū ⁊ quo ad deum. ⁊ quo ad se. quo ad deum Deut°. 6°. Diliges dominū deum tuū. ⁊ in eodē: dominū deū tuū timebis. ⁊ iꝰ. ama dominū deum tuū. Quo ad proximū Leui. 19°. Non memor eris iniurie ciuiū tuorū. Quo ad se. Deut°. 4°. Custodi temetipsū ⁊ animam tuam solicite. Lex igit̄ sufficiēter ordinat hominē q̄tum ad actum: ⁊ q̄tum ad affectum. g̃ ad ordinandū affectū non requirit̄ euangelium. R⁹ dicendum q̄ addita lege moysi ad legem naturalē nō erat adhuc sufficiēs ordinatio hominis.

In lege eni erat elemētum simonis dei ad ordinādū hominē. In euāgelio ẋo ē sermo pfectus. vñ ad Heb. 5°. dicit aplꝰ Indigetis ut doceamini que sūt elēmēta exordii simonis dei. ⁊ dicit hugo de scō vic. ī libro de sacramētis. hec tria distinguūt elementa. exordiū. sermo. In elemētis son⁹ ē sed sensus nō est. vnde nec exordiū dicunt: quia sensus in eis nō incipit. Dictiōes exordia sensuū sunt: vnde ⁊ dictiones dicūt quasi iam aliquid dicentes ⁊ prime ptes orationis: ga principiū orationis ab eis exoritur. Itē in elemētis sonus est: sed sensus non ē In exordio sensus est: sed cōpletus non est In simone sensus ē ⁊ pfect⁹. Vide tria hec in scriptura dei similia carnē cum sanguine nō comedetis. hoc ē elemētū. subiunxit postea nō occides: hoc ē exordiū. postea cōpleuit etiā irā phibēs hic est simo. Item dixit carnē porcinā nō comedēdam hoc ē elemētū. Addidit post hoc: nō mechaberis hoc fuit exordiū. nouissime apposuit. si qs viderit mulierē ⁊c. Math. 5°. in hoc fuit cōpletio. p̄cepta igit̄ ad tēpus supaddita elemēta fuerūt. p̄cepta decalogi exordia p̄cepta euāgelii simo. Inde ē q̄ lege data dīc̄ moyses. Suscitādū ꝓphetam xp̃m. Deut°. 18°. Suscitabo ꝓphetam de medio fratruꝫ suorū similē tibi: ⁊ ponā verba mea in ore eius. Loquet̄ q; ad eos oīa que ego p̄cepero tibi. In quo expresse ostendit̄ p̄ prophetaꝫ xp̃m legē aliā ferēdā que est euāgelium.

Itē in Iere. 31°. post illos dies dicit dominꝰ Dabo legē meā in visceribus eorū ⁊ ī corde eoꝝ scribā illam q̄ nō p̄t intelligi de lege moysi & de lege xp̃i: ga ibi dicit. Ecce

dies veniūt. feriam domui iuda fedus no uum non scōm pactū quod pepigi cum pa tribus eorum in die qua eduxi eos ō terra egypti. Respondendū igitur ad primum q̄ sicut differt obedire debite ⁊ obedire voluntarie. dico aūt obedire debite obedi re pcepte: quia est debitū. ⁊ quia ē pceptū obedire voluntarie obedire precepto quia bonum ⁊ acceptū: sic differt obedientia le gis ⁊ euangelii sicut patet ex intentione legis vtriusq;. Item sicut differt obedi re ītuitu domini seu ex reuerētia timoris. ⁊ obedire intuitu patris ex deuotiōe amo ris ita differt obediētia legis ⁊ euāgelii. vnde in lege pro ratiōe sepissime dicitur custodite hoc⁊ hoc. ego sum domin⁹. ī euā gelio vero ut sitis filii patris. Math.5°.

Ad illud ergo quod obiicit q̄ in lege ē perfectius obedire in īdifferentibus q̄ in necessariis. Dicendum q̄ est obedire necef sariis sicut non necessariis ⁊ est obedire ī differētibus sicut necessariis. Dicendū ḡ q̄ obedientia legis q̄uis sit in idifferen tibus scōm se: tamē eorum ē sicut in necef sariis hoc est quia pceptis. Obediētia v̄o euāgelii scōm intentionē ipsius ⁊ si sit ī necessariis: tamē ī eis est sicut bonis ⁊ vo luntariis ⁊ ita pfectior est obedientia sim pliciter euangelii q̄ legis scōm intentionē vtriusq;: q̄uis in euangelio non solum po nantur pcepta que sūt necessitatis salutis sed etiam consilia que volūtaria ⁊ super rogatōis. Ad secundū q̄ dicit q̄ ī lege sunt pcepta ⁊ consilia cōcedēdum est. sed tamē impfecta. Ratio enim preceptorum le gis impfecta ē sicut iam ostēsum ē. similit ꝓpō consiliorū legis impfecta est. Sunt. n. magis ī exercitatiōe corporis: sicut patz in vot⁹ nazareorū ⁊ ceteris q̄ ī officio pietat⁹ ⁊ pfectione operum caritatis. Consilia v̄o euangelii sunt in exercitio pietatis. vnde Math.19°. Si vis pfectus esse vade⁊ ven de omnia que habes ⁊ da pauperibus. Pre terea sunt in pfectiōe operū caritatis que sunt in ppetuitate castitatis. Math. 19°. Sūt eunuchi q se castrauerūt ꝓp̄ regnuz celorū in plena abrenūciatione ꝓprietat⁹ Luc̄.14°. Nisi quis renūciauerit omnibus que possidet non potest meus esse discipu lus in oīmoda abdicatiōe volūtatis Mat 16°. ⁊ Luc̄.9°. Qui vult venire post me ab neget semetipsū ⁊c. In pfectione patientie aduersitatis sicut Math.5°. in multis.

Ad tertiū dicēdū q̄ in lege preceptum di lectionis nō proponit scōm rationem per fecti amoris. Est enī amor debitus ⁊ amor gratuit⁹. Item amor quo diligitur de⁹ quia beneficus ⁊ quo diligitur quia bon⁹.

Item est amor qui generat ex beneficiis temporalibus: ⁊ amor qui generatur ex be neficiis eternis. Dicēdū q̄ q̄uis amor dei precipiatur in lege: tamē scōm intentionē legis precipit⁹ ut debit⁹: ⁊ ex beneficiis tē poralibus agenerat⁹ ꝓmissis uel acceptis sicut p̄z ex Deut°.xi°. post multa beneficia enumerata dicit. Ama dominū deum tuū ⁊ observa precepta. ⁊ subdit. vt possitis ī troire ⁊ possidere terram. Amor v̄o in euangelio precipit⁹ vt gratuit⁹. sicut patz Math.5°. Si diligitis eos qui vos diligūt ⁊c. similiter Luc̄ vi. ⁊ nō vt introducrus per tēporalia beneficia sed p eterna. vnde Aug⁹ contra fausti dicit lex vetus testa mentum. euangeliū aūt nouū testamētum appellatur. tēporalium rerū promissiones testamēto veteri cōtineri. Et ideo vetus testamentū appellari nemo vestrū ābigit eterne vite promissio: regnumq; celorum ad nouū ptinet testamētū. Sicut ḡ in amo re debito nō est pfectio sed ī gratuito. nec in amore qui oritur ex beneficio temporali sed ex eterno: ita nō est pfectio amoris ī le ge sed in euāgelio. Ad quartū dicendū q̄ in lege ordinat⁹ affectus ⁊ effectus: ꝑ nō est scōm pfectā ordinationē. Est enī ordi nare hominē ꝓcedendo ab exterioꝛib⁹ ad interiora qualis erat in lege. Intendebat enim lex p actū exteriorē ordinare affectuz interiorē. vnde primo phibetur actus ma lus. nō occides. nō mechaberis. demū v̄o p hibetur affectus. Non cōcupisces Exo.20. ⁊ ē hominē ordinare procedēdo ab interi oribus ad exteriora. Et hec ē intētio euan gelii vt p ordinationē interioris affectus ordinet⁹ exterior actus. Unde Math.5°. Qui irascit⁹ fratri suo ⁊c. q viderit mulie rem ad cōcupiscendū ⁊c. diligite ⁊c. Precē pta ergo legis p̄cipaliter respiciūt actū. precepta v̄o euangelii p̄cipaliter affectū. ⁊ ideo pfectio nō erit in lege ꝑ in euāgelio

vnde Johānes crisostimus sup Matheuz. Quoniā legis quidē mandata magis ad opus respiciebant q̄ ad affectum id ē. Nō occides. nō adulterab̄ ꝛc. xp̄s ad supplemē tum eorum spiritualiora introduxit māda ta ad affectū magis respicientia q̄ ad actū.

Postea queritur vtrū lex euangelii sit eadem cuz lege nature. Ad qō sic arguit ad Ro. 2°. Ei gentes legem non habētes naturalit legē faciunt: ip̄i sibi sūt lex: quia ostendūt opus legis scriptū in cor dibus suis. ex quo accipitur q̄ lex naturalis est inscripta cordi ⁊ conscientie humane. vnde dicit ibi glo. q̄ lex naturalis est qua quisq̄ intelligit ⁊ sibi conscius ē. quid bo num. qd malū. Si ergo lex euāgelii ē lex q̄ inscribitur cordi humano qua nos intelli gimus ⁊ sumus nobis conscii. quid bonuz quid maluz. vnde Jere. 31°. Dabo legē meā i visceribꝫ eoꝝ ⁊ i corde eoꝝ scribā eā: qō itelligit de lege euāgelii. g̃ lex euāgelii ē eadem cū lege naturali. Jtē. Quicqd di ctat lex natural: dictat lex euangelii: q̄ quis non econuerso. Ergo lex naturalis est ꝺ in tegritate legis euāgelii. Jtem. Lex euā gelii est lex vniuersalis ⁊ semp ⁊ ad oēs. Lex aūt omnis que est semp ⁊ ad omnes ē lex naturalis: ga qō naturale est semp ⁊ ad omnes est. non quod acquisitū uel aduenī ens est. Relinquitur igitur q̄ lex euāgelii eadem est cum lege naturali. Jtē. Quod natura est tale ⁊ per se magis est tale. si g̃ euangelii maxime lex ē natura. lex erit ⁊ p se. erit igitur euangelium idem legi natu rali. Jtem dicit Gratianus in principio decretorum. Jus naturale est quod in lege ⁊ euangelio continet̄ iuxta Jsidorū in li° gnto ethimologiarū. Omnes leges aut di uine sunt: aut humane. diuine natura. hu mane moribus constāt. Jtem si dicatur iuxta Gratianū di. vi. q̄ in lege ⁊ in euan gelio naturale ius ꝺrīet̄: nō tamē quecūq̄ in lege ⁊ in euangelio inueniūt̄ naturali iure coherē probantur. Sunt enim in lege quedam moralia ⁊ quedā mistica. Moralia mandata ad naturale ius pertinēt: atq; ī nullam mutabilitatem recepisse mōstrāt. Mistica ꝺo q̄tum ad superficiez a natura li iure probātur. aliena q̄tum ad moralez intelligētiam inuenīūtur sibi annexa.

Cōtra. In euāgelio ⁊ etiam ī lege sūt mo ralia que sūt scōm suppositiones fidei vt adoratio assūpte hūanitatis xp̄i ⁊ hꝰmōi sed ea que sūt ꝼm suppositiōem fidei trās cendūt dictamē ratiōis ⁊ nature. ergo mo ralia euāgelii vel legis generaliter nō cō tinētur ī lege nature. Jtem. Non ē idez sed differūt essentialiter natura ⁊ gratia nec ordo nature ⁊ ordo gr̃e. g̃ nec ius seu lex que est scōm ordinem nature. ⁊ lex que est scōm ordinem gratie. Ergo nec lex euā gelii que est lex gratie erit eadem lege na turali que est scōm ordinem nature. Jtē Uirtutes naturales nō sūt eedem cum vir tutibus gratuitis. g̃ nec lex naturalis erit eadē cū lege gratie. Jtē. Aliud ē debitū faciēdi ratiōe exigētie nature. aliud rōne exigētie gratie. ꝛbi gratia. In exigētia na ture est debitū diligēdi beneficum ⁊ ami cum. nō aūt maleficū vel iniuriosū. exigētia ꝛo gratie debitū diligēdi in maleficum ⁊ iniuriosū Luc. 6°. Si diligitis eos qui vos diligūt que est vobis gratia. Diligite inimi cos vestros. benefacite his qui oderūt vos si ergo differētia legis est scōm differētiaz debiti faciendi: ga lex nihil aliud est q̄ de scriptio debiti faciēdi vl mali vitādi. alia erit lex euāgelii a lege naturali. Rñdeo dicēdū q̄ sicut natura ordinat̄ ad gratiā ita lex nature ad legem euangelii. nec ē ea dem lex naturalis cū lege euāgelii. non tñ lex naturalis p euāgeliū auferē sed pficiē verbi gratia lex naturalis dicit q̄ diligen dus est deus: ga beneficus: ⁊ quia creator Lex euāgelii dictat q̄ diligēdꝰē ga bonus ⁊ quia redēptor. Item lex naturalis di ctat q̄ diligēdus ē p̄xim⁹ ga homo ⁊ con formis in specie. ⁊ ga ab vno sum⁹ cōditi Lex ꝺo gratie dictat diligēdū p̄ximū ga filius dei vel possibilis ad filiationē: ⁊ ga imago dei: ⁊ quia ab vno sumus redēpti. Ex diuersis igit̄ causis est debitū diligen di deum ⁊ proximum: scōm legem nature ⁊ scōm legē euangelii. Quaruz vna tñ or dinatur ⁊ pficiē p aliā. Ex quo patz q̄ nō est eadē lex naturalis cū lege euangelii: tñ lex naturalis ordinatur ad eā sicut ad suā pfectionem. Et ideo dicit Jsidorus q̄ ius

diminū constat natura. ⁊ hac ratiōe verū est ꝙ ius naturale lege ⁊ euāgelio cōtine tur. Ad illud ergo quod primo obiicit ꝙ lex euāgelii est inscripta cordi sicut lex naturalis. dicēdum ꝙ verum est sed tamē differenter: est enim inscriptio debiti faciendi scōm dictamen iditum cōscientie ab ipsa conditiōe eadē apud omnes. Et est inscriptō scōm dictamē impressū conscientie ex fide seu iustificatione apud credentes. prima inscriptio est nature. secunda est legis euangelice. prima est ex natura indita secunda ex gratia data seu superaddita. Et ideo signāter dicitur Jere. xxxi°. Dabo legē meam ⁊ i. ad Ro. Euangelium est virtus dei in salutem omni credenti. quia sīc lex naturalis eadem est apud oēm hoīem: ita lex euāgelii eadē ē apud oēm credētē.

Ad secūdū dicēdum ꝙ lex naturalis nō ē pars legis euāgelii: est tamē fundamentū ipsius sicut natura est subiectū gratie: ⁊ inde est ꝙ quicqd dictat lex naturalis: dictat lex euangelii tamē altiori ratiōe. Ybi gratia scōm legem nature dictatur matrimoniū ad hoc ut generet hō ⁊ multiplicet̄ species. scōm dictamē gratie ad hoc ut filius hominis q̄ per regenerationē fiat filius dei: ⁊ ut multiplicet̄ proles ad cultum dei.

Ad tertiū dicendū ꝙ aliter est vniuersalis lex euangelii. aliter lex naturalis ⁊ semp ⁊ ad omnes. lex enī euāgelii vniuersalis est scōm causam quo ad omnes. scōm effectū ℞o vniuersalis est quo ad credētes quēadmodū gratia scōm causalitatem oībus offertur. tamē scōm effectū solis dispositis ⁊ ipsam recipientibus exhibetur. Lex ℞o naturalis scōm causam ⁊ effectū vlīs est ⁊ quo ad omnes. Omnibus enī homīb⁹ naturaliter imprimit: ⁊ naturā humanam inseparabiliter cōitatur. Lex ℞o euangelii vniuersalis est ⁊ semp ⁊ ad omnes ⁊ q̄tū ī ipsa ē: seu q̄tum ad gratiā dantis: nō tm̄ q̄tum ad effectū suscipientis. Lex ℞o naturalis semp ⁊ ad omnes est scōm effectū suscipientiū. Ad vltimū respondeo ꝙ illa regla philosophi ꝙ natura est tale ⁊ cetera. dicitur per cōparationē naturaliū habitū ad habitus acquisitos: non p compationez ad habit⁹ gratuitos: imo qō gratuite est magis est q̄ quod naturale est: id est nobilius ⁊ dignius q̄uis nō diuturnius. vtracq; tamen lex naturalis ⁊ lex euāgelii dicitur eterna seu ppetua: sed differenter. illa enī ppetua ē quo ad omnes ⁊ ī effectu. ista ℞o perpetua est quo ad credentes ⁊ q̄tum in se est.

Querītur postea vtrū lex euangelii sit eadem cū lege moysi. Ad qō sic. Una est fides noui ⁊ veteris testamēti nō differēs q̄tū ad essentiā. g̃ vna erit lex noui ⁊ veteris testamenti. Si enim est vnitas ex parte cognitiōis veritatis per fidem: vnitas debet esse ex parte ordinis bonitatis per legem. Item. Mathei. v°. Non veni soluere legem sed adimplere glo. euangelium est recapitulatio veteris legis. Si g̃ recapitulatō legis nō diuersificat legē. Nō erit diuersa lex euangelii a lege moysi. Itē euāgeliū est impletio legis lex igit̄ plena est. lex moysi cū euāgelio. g̃ non est differens lex euāgelii a lege moysi

Item non est aliud ius inchoatū ⁊ idez ius pfectū. ergo non est alia lex iuris ichoati ⁊ ciusdē iuris pfecti. Sed sic se habet lex ⁊ euangeliū Math. v°. Nisi abundauerit iusticia vestra ꝛc. glo. Pleni⁹ agit̄ preceptā que premissa fūt ad inchoationem supple in lege dū fuerint addita ad perfectionē supple in euāgelio. Contra. Nō est eadem lex littere. lex spirit⁹. Lex moysi. lex līe est. Lex euāgelii seu xp̄i. lex spiritus est Ro. vii°. Itē. Non est eadem lex factorū ⁊ lex fidei: sed lex moysi est lex factorū. lex euangelii lex est fidei. Ro. iii°. Itē. Nō ē eadem lex vmbre ⁊ signationis. ⁊ lex veritatis ⁊ exhibitionis. sed lex moysi ē lex vmbre ⁊ signationis. Heb. x°. Umbrā habens lex futurorū nō ipsam imaginem. lex ℞o euāgelii est lex veritatis ⁊ exhibitiōis ergo nō est eadem lex moysi ⁊ lex euāgelii.

Itē. Quarū legū sūt fines diuersi ipse erūt diuerse. Sed finis legis timor ē dei. Eccl. vlt°. Finis euangelii amor dei. i ad Thimoth. p̄. Unde Aug⁹ breuissima differētia legis ⁊ euāgelii timor ⁊ amor. ergo ꝛc.

Item. Non est eadē lex tēporalis ⁊ eterna. sed lex moysi tēporal̄ ad Gal. iii°. Quid igit̄ lex ppter trās gressionē posita ē supple cohercendam donec veniret semē ꝛc.

euāgeliū vero ē lex eterna Apoc.i4°. Vidi angelū habētē euāgeliū eternū ⁊ Matb.24°. Celum ⁊ terra transibūt verba autē mea non transibūt. Rn deo dicendū q̄ lex euāgelii ⁊ lex moy si vna lex ē ratiōe vniuersali: diuerse ꝛo sunt in rōne ꝓpria. Unde Aug⁹ contra aduersariū legis ⁊ ꝓphetaꝝ qui recte colit deū vtriusq; testamēti inuenit vnū deū: ⁊ eiusdē vni⁹ dei .in vtroq; diligit bonitatē: in vtroq; metuit seueritatē. Rationē autē vniuersalem ⁊ cōmunē dico multipliciter in cōparatione ad efficientē: in cōparatiōe ad finem: in cōpatione ad sensū. vnus ergo est legislator vniuersalis legis ⁊ euangelii deus Jaco.4°. vnus est legislator ⁊ iudex. vnus finis. s. xp̄s. Unde Aug⁹ contra aduersariū legis ⁊ ꝓphetarū li. secūdi. Finis legis quis ē ad q̄ non ego sed ap'lus ipse respondeat. Finis est inquit legis xp̄s ad iusticiam omni credēti Ro.x. Finis pficiens nō interficiens. finis quippe dicit ꝓpter quē fiunt omnia quecūq; aliquo fiunt officio. Nam inter officiū ⁊ finem hoc distat q̄ officiū est in eis que facere debemus. finis ꝓpter quē facimus: vnus sensus quia vna vniuersalis veritas. Unde Greg⁹ sup Ezech. p̄. vbi dicitur q̄ tota erat ī rota qō predicat lex hoc exhibet euāgeliū. ⁊ iterū. Diuina eloquia ⁊ si rēporibus diuīcta sunt sensibus sunt vnita. Rationē ꝛo propriam dico similiter multipliciter p compationem ad efficientem ⁊ ad finem: ⁊ ad sententiam. Per compationē ad efficientē differt lex ⁊ euangeliū. qa lex data est per hominē purū. euangeliū ꝛo p xp̄m. Joh. p̄. Lex p moysen data est ꝛc. p cōpationē ad finē differunt similiter. finis enī illius est declinatio mali per timorē. finis istius p̄cipaliter opatō boni p amorē. Unde Aug⁹ ꝛtra aduersariū legis ⁊ ꝓpheraru. testamētum nouū differt a veteri: qa ibi vetus hō formidinis coarctatur angustiis: ⁊ hic nou⁹ hō spaciatur latitudine caritat'. Per cōpationē ꝛo ad sniam differunt quia ibi veritas in figuratione. hic veritas in exhibitione: ⁊ hoc q̄tum ad figuralia. Unde Aug⁹ de ꝛcordia euangelistaꝝ qō lex ⁊ ꝓphete p nūciauerūt hoc redditū atq; cōpletū in euangelio demonstratur. Item ibi est veritas scōm īchoationem. hic ꝛo est veritas scōm pfectionē: ⁊ hoc quo ad moralia. vnde Matb.5°. Nisi abūdauerit iusticia vestra ꝛc. vbi dicit Aug⁹. Plenius agūt p̄missa ad inchoationē dū fuerīt addita ad pfectionē. Dicendū igitur q̄ lex moysi ⁊ lex euāgelii vna lex est ī ratiōe vniuersali. differētes ꝛo sūt in rōne ꝓpria: ⁊ hoc quia illa data ē populo carnali. Ista spirituali. illa puulis ista pfectis. vnde scōm qō dicit Aug⁹ de vera religione. sapiens medic⁹ alia mādata dat infirmo p ministros. alia per se. ita deus alia mādata dedit per moysem. alia per seipsum in euāgelio.

Item Aug⁹ ad marcelinū: cū aliud magister adolescenti q̄ puero solebat imposuit. doctrina cōstās mutato p̄cepto nō mutata mutauit. Ita ⁊ per hūc modū sicut ipse intendit creator alia in lege. alia in euāgelio. doctrina ꝛitatis eiusdē fieri precepit ibi populo puulo. hic vero adulto populo. Et p hāc distīctionē patet responsio ad obiecta.

Deinde queritur ō differētia legis ⁊ euāgelii. Et queruntur duo. Primo vtrū differant sicut contraria. aut sicut dispata. Secundo de modis differentie.

Ad primum sic obiicitur Quarū legum sanctiones ⁊ p̄cepta sūt cōtraria: ⁊ ipse sunt ꝛtrarie. sed legis ⁊ euāgelii sūt precepta cōtraria. q̄ lex ⁊ euāgeliū sūt cōtrarie. Probatio medie. In lege ꝓhibent' edenda q̄ p'lima sicut īmūda. Leui.xi°. In euangelio ꝛo nō dicūtur īmūda. Matb.i6°. Non qō intrat in os coinquinat hominē. vñ ⁊ ap'lus ex hac auctoritate dicit oīa mūda mūdis ad Thimot. p̄. Item in lege cōcedit' odiū inimici qa solū precipit' dilectio amici. Leui.i9. Diliges amicuꝝ

tuū: in euangelio precipit dilectio inimici Math.v°. Item in lege dicit oculum pro oculo dentē pro dēte Exo. xi°. In euangelio xo dicit. Ego dico vob oīno nō resistere malo. Item ī lege dicit. Reddes domino iuramēta tua: ⁊ per nomē eius iurabis. Deut°.vi°. In euangelio dicit. non iurare omnino. Contra. Eze.p. Rota erat in rota hoc est nouū ī veteri: sicut exponit Greg⁹ ergo non sūt otraria. Item Math.v°. Non veni soluere legem sed adimplē euangeliū g̃ est legis impletio. g̃ nō ē ei cōtrariū. Item Greg⁹ sup Eze.p. Diuina eloquia ⁊ si tēporibus sunt diuisa cta sensibus sunt vnita. R⁹ dicendū q̄ lex ⁊ euāgeliū differūt nō sicut contraria nec eriā sicut dispata q̄tum ad rationem propriam sicut iam patebit.

Ad illud ergo quod primo obiicit q̄ precepta legis ⁊ euangelii sunt contraria: respōdēdū per interēptionem.

Ad illud p qō videt̄ ꝓbari de prohibitione escarū. dicendū q̄ nō est contrariū. Nā lex phibuit escas. ⁊ dixit ī mūdas triplici de causa: ꝓpter sīgtionem. vnde īmūda dixit ea figurabāt īmūda. Item ꝓpter abusū. vnde īmunda dixit ⁊ phibuit illa qbus abutebā tur ad ritum idolatrie. sicut supra ostensum est. Item īmūda dixit ꝓpter īdignitatem illius populi ꝓpter quā quedaz p phibitionē subtraxit ei velut īmunda. Lex xo euāgelii dicit ⁊ cōcedit oīa munda respiciēs ad naturā rerum ⁊ ad ꝯuenientē vsū ⁊ ad dignitatem vtētiū. De ꝑma causa dicit Aug⁹ coīa fausti. q̄ dixit lex aliqua eē īmūda: ⁊ q̄ dicit apl's. oīa esse mūda non sūt cōtraria: ea hoc dixit apl's de ipsis naturis. Lex xo ꝓpter quasdā ꝑfigurationes tpi cōgruentes nō natura ꝛ sīgtione dixit īmunda. verbi gratia. si de porco ⁊ agno requirat vtrūq; mundū ē: ea oīs creatura dei mūda bona. q̄dā xo sīgtione. agnus mūdus ⁊ porcus immūdus est. īmūdus q ꝓpe illud aliud ī lege positū est eo q̄ non ruminat. non autem hoc eius vitium sed natura est.

Sunt aūt homines qui p hoc alias signant īmundi ꝓpio vitio nō natura: qui cum libenter audiant verba sapientie postea de his oīno nō cogitāt.

Quod enī vtile audiēs ⁊ velut ab intestimonio memorie: tanq̄ ad os cogitationis recordandi dulcedīe revocare. Quid aliud ē q̄ spūaliter quodā modo rumīare: qō qui nō faciūt illorū aīaliū genere figurantur. Unde⁊ ipa a talibus carnib⁹ abstinētia tale vitiū nos cauere premonuit. De secūda cā satis dictū est supa questione de īmundiciis. De tertia xo cā dicit Aug⁹ ī questionibus noui ⁊ veteris testamēti Escarū lex nō ī primordio legis data est: sed cū duce pfidia dei verbis ⁊ p missis fidem vellēt dare ad duriciam cordis sui acceperūt precepta nō bona Eze.xo. Id enī dictū est ut cervix illoz̄ premeret ad profectū illorū. superbis enī hominib⁹ ⁊ otumacibus nō debuit tota creatura subiici. postea aūt miseri cordia dei veniēte reddita est libertas edendi. vnde dicit Petr⁹ apl's Act. is. Quid imponit̄ sup cervicē fratz̄ quod neq; nos neq; patres nr̄i potuim⁹ portare. Ad secūdū respōdet Aug⁹ coī fausto dicens. Unusq̄sq; iniqu⁹ homo ⁊ īquātū iniquus odio est habēdus. in quātū aūt homo: est diligēd⁹. Audito igitur ⁊ nō intellecto qd antiquis dictum erat. odietis inimicū vestrū fere bant homines ī hoīs odiū: cū nō debe rent odisse nisi vitiū: hos corrigit dīs dicendo. Diligite īimicos vestros. ꝑpiendo vtiq; vt diligamus īimicos cogeret nos intelligere quo nā possem⁹ vnū eundēq; hominē ⁊ odisse ꝓpter culpam ⁊ diligere ꝓpter naturam. Ad tertiū respondet Aug⁹ ī questionibus noui ⁊ veteris testamēti: q̄uis dictuz esset antiqs. Oculū p oculo. ⁊ saluator dixit. Nō resistē malo: nō aliud voluit saluator q̄ q̄ lex ī sensu habet. sed voluntatem eius pfecit: que erat respectu salutis hoīs: sed tamē differenter. Nā lex mādauit vt si qs oculū volleret oculum amitteret. vt sic timore territi homines nō facerēt ne paterent̄ qō sibi fieri nolebāt ⁊ p hoc salutē haberent.

Saluator ꝟo imutat̄ verbis docuit ꝙ
salnti prodesset vt sensū legis implēt:
vt q̄a timore legis salui esse nequerāt
per patientiā victi emēdarēt sese cor
rigentes. Itē Aug⁹ ī eodē. lex sic vo
luit īimicitiā tollere vt ꝑ retributionē
territi hoīes desinerēt eē īimici: ⁊ qm̄
audacia sua hoīes timorē legis ⁊ natu
re spreuerūt crescētes ī malū ꝑ humili
tatē. saluator īimicitiā voluit vinci vt
vel sic hoīes flecterent ad bonū dū vi
derent nō sibi reddi īimicitiam. Ad
quartū dicēdū ꝙ simil̄r nō ē cōtrariū
vtrobiq̄ꝫ. n. ē intētio reuerētie ꝟitatis.
vñ ꝙ dicit lex. per nomen eius iurabis
intelligit hoc est si contingat iurare
nō iurabis per idola sed per nomē ei⁹.
Lx ꝟo dr̄ nō iurare oīo. sic dicit Aug⁹
ad publicolā hoc dictū est nō q̄a iurāe
est peccatū. s quia piurare in mane pec
catū est a quo nos lōge eē voluit q̄ oīo
ne iuremus cōmonuit.

Cōsequēter queri

tur cū nō differāt lex ⁊ euangeliū sicut
cōtria nec sicut dispata oīno ō modis
differētie. Notādū igit̄ ꝙ s̄m aplm̄
scōm sex cōsiderationes assignat̄ diffe
rentia legis moysi ⁊ legis euangelii.
Prima scōm considerationē virtutis.
Secūda s̄m cōsiderationem veritatis.
Tertia scōm ꝯsiderationē seueritatis.
Quarta scōm ꝯsiderationē bonitatis.
Quīta s̄m ꝯsiderationē remūeratiōis.
Sexta scōm considerationem lationis.

Scōm cōsiderationē ꝟtutis assignat̄
differentia s̄m forte ⁊ infirmū: q̄a lex ī
firma ē. euāgeliū ꝟo virtuosū ad Ro.
8°. ꝙ impossibile erat legi in quo infir
mabat̄ ꝑ carnē: deus filiū suū misit. de
euangelio ꝟo dicit̄ p̄ ad Ro. Euāgeliū
virtus dei est ī salutē aīaꝝ. Iuxta hāc
differētiā accipiūt̄ alie. Prima quia
ratione virtutis dicit̄ euāgeliū iustifi
cans. lex ꝟo ratione infirmitatis nō iu
stificans ad Ro. 3°. Ex opibus legis nō
iustificabitur oīs caro. Unde ad Ro.
8°. sup illud in quo lex infirmabatur ꝑ
carnē. dic̄ glo. Infirmabat̄ lex ꝑ carnē
id ē carnales obseruātias q̄ nō poterāt
iustificare. Secunda quia lex moysi
dicit̄ lex littere ⁊ hoc ꝓpter infirmita
tem qua demōstrat̄ peccatū: sed nō cō
fert adiuuātem spiritū vt dicit Aug⁹
Lex ꝟo euāgelii dicit̄ lex spiritus rōne
virtutis ꝙ prestat adiuuātē spiritum.
h̄ ē gratiā ad vitādū peccatū ⁊ ad fa
ciēdū bonū. vnde ad Ro. 7°. Seruiam⁹
in nouitate spirit⁹ ⁊ non in vetustate
littere. ⁊ in eodem 8°. Lex spiritus vite
id est lex fidei. dicit glo. in xp̄o ihesu li
berauit me. vbi dic̄ glo. Due leges bo
ne sūt. lex fidei que peccatū tollit. ⁊ lex
moysi que peccatū ostendit. Tertia
quia lex moysi ratione infirmitatis dr̄
lex oneris ⁊ difficultatis. vnde ī hui⁹
figurā dr̄ Exo. 17°. Manus moysi erant
graues. ⁊ Act. 15°. Hoc est bonus quod
neq̄ꝫ nos neq̄ꝫ patres nostri portare po
tuimus. Lex ꝟo euāgelii rōne virtutis
dicit̄ lex suauitatis ⁊ leuitatis. Math.
xi°. Iugum meū suaue est ⁊ bon⁹ meū
leue. Nota g̃ ꝙ ex infirmitate legis est
ꝙ per ipsam nō est iustificatio a culpa
ꝙ ꝑ ipsam nō prestat̄ adiuuās gratia
ꝙ per ipsam cuꝫ difficultate fit opatio
bona. Ecōtrario ex virtute euangelii ē
iustificatio a culpa ⁊ prestat̄ adiuuans
gratia: ⁊ cum facilitate ⁊ suauitate fit
opatio bona: ⁊ hec est sūma predictoꝝ.

Itē scōm cōsiderationem veritatis
differt lex ⁊ euāgeliū: q̄a in lege est ve
ritas velata. in euāgelio ꝟo veritas re
uelata. 2ª. Cor. 3°. velamē in lectiōe moy
si manet nō reuelatū quod in xp̄o eua
cuatur. Et subdit̄. nos aūt reuelata fa
cie gloriā dei speculātes in eādē imagi
nē trāsformamur. Itē s̄m eādē consi
derationē in lege fuit veritas vt vm
bra. in euangelio ꝟo ut imago Heb. x°.
Umbrā habēs lex futuroꝝ nō ipsam
imaginē. Itē s̄m eandē consideratio
nem ī lege erat veritas ꝓmissionis. in
euāgelio ꝟo veritas exhibitionis. Uñ
beat⁹ Greg⁹ sup Eze. p̄. Rota ī rota: q̄a
qđ p̄dicat lex ꝙ ꝓphe ānūciant hoc ex
hibet euāgeliū ⁊ .1ª. Ioh. lex ꝑ moysen
data ē gratia ⁊ veritas ꝑ ihm̄ xp̄m fa
cta est. Et Aug⁹ ī q̄onib⁹ noui ⁊ vetis
testamēti ante ꝓmissio erat. s. in lege.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

postea ꝙ fit gratia in euāgelio. Nota ꝙ lex dicit esse velata quo ad malos. dicitur habere vmbrā: quo ad bonos ipfectos. dicit etiā habere veritatē i pmissione nō in exhibitione quo ad iustos pfectos. Itē scōm cōsiderationē seueritatis dicit lex ⁊ euāgeliū differre: qa illa dr lex ire. istō ꝙ lex misericordie ad Ro. 4°. Lex iram operatur. glo. ut reos faceret temporali pena. Exo. 21°. Oculuz pro oculo cē. ⁊ ista ira operatur. ⁊ Luc. x°. Samaritanus infudit vinuz ⁊ oleum. vinū austeritatez legis. oleū misericordiam ⁊ leuitatē euāgelii: ⁊ iuxta hanc differentiā dicit lex moysi lex timoris Euangeliū ꝙ lex amoris. vñ Aug⁹ cōi adamātiū. Breuissima differētia legis ⁊ euangelii: timor ⁊ amor. ⁊ Heb. 12°. Non accessistis ad tractabilē ignem ⁊ turbinē ⁊ tube sonuz. Loqr de latione legis: pro quo moyses dicit. exterrit⁹ sū ⁊ tremebundus: sed accessistis ad syō montē ⁊ testamēti noui mediatorē.

Itē iuxta eandē cōsiderationē lex moysi dicit lex seruitutis. lex ꝙ euangelii lex libertatis ad Ro. 8°. Nō accepistis iterū spiritū seruitutis in timore: sed spiritū adoptiōis filiorū. ⁊ Jac. p̄. Qui pspexerit in lege perfecte libertatis cē. Nota ergo ꝙ lex moysi est lex ire i comminatione seu i penaz determinatiōe lex timoris i affectiōe. lex seruitutis in executione. Itē ꝑ⁹ cōsiderationē bonitatis differūt lex ⁊ euangeliū: qa lex moysi est lex ipfectionis boni. lex vero euāgelii est lex pfectiōis. Heb. 7°. Nihil ad pfectū adduxit lex. ⁊ Math. 5°. Nō veni soluē legē s adiplē. glo. iplet xp̄s legē dū pmissis ad inchoationem vite agēde. supaddit plura ad pfectōez moraliū pceptoz. ⁊ ꝑ⁹ hāc cōsiderationez dicit lex phibē manū tm̄. euāgeliū ꝙ volūtatē seu aīaz. vnde i ps. Lex dñi i maculata cōuertens aīas. glo. nō ꝙ ait aīas. i. volūtates. nō solūmō manus ut vetus lex que manū maxīe non aīaz cohibebat. hac etiā rōne dicit lex moysi lex factorum. euāgeliū ꝙ lex fidei. Ro 3°. Exclusa est gl'iatio tua p quā legem factorū nō. sed p legē fidei. glo. lex cohibet manū non aīaz. Itē ꝑ⁹ hāc considerationē dicit lex littera occidēs. lex euangelii spūs vinificās. 2°. Cor. 3°. Littera occidit. spūs aūt vinificat. ⁊ Au⁹li° de spū ⁊ lr̄a. que occidit certe est decalogus. in illis duab⁹ tabulis script⁹: qa lex subītrauit vt abūdaret delictū. ad Ro. 5°. Itē ꝑ⁹ eandē cōsiderationez dicit lex cōtinere p̄cepta non bona Eze. 20. Dedi eis p̄cepta nō bona. Euāgeliū ꝙ cōtinet p̄cepta bona: qa sic dic Isidor⁹ in li° differentiaz. Precepta legis non bona sūt euāgelio cōparata: qa i eis quedā inutilia ifirmitatibus sensib⁹ agenda pmissa sūt. ut libellus repudii ⁊ cupiditas israhelitaz spoliis egyptiorum socianda pmittit. Nōn ō igit ꝙ p tria oñdit maxīe ipfectio legis. p ex hoc ꝙ nō phibebat mali cām. s. volūtatē. 2° ex hoc qō pbebat mali occasiōez scōm ꝙ dicit lr̄a occidens. 3° ppter maloz quorundā pmissionē que tria potissime monstrant impfectionem. contraria ꝙ euāgelii pfectionē. Item scōm cōsiderationē remuneratiōis differūt lex ⁊ euāgeliū. Quia in lege ē pmissio tēporaliū. In euāgelio ꝙ pmissio eternorū. Unā Heb. 7°. Meliorīs testamenti sponsor fact⁹ ē xp̄s. glo. meli⁹ ē nouū testamētū q̄z vet⁹: qa meliora bona pmittit. i. eterna. vetus ꝙ tpalia. ⁊ Isidor⁹ in li° drīarū. in veteri lege chanaā regnū ⁊ pmissiōes tpaliū rerū: continēt Ysa. p̄. Si audieritis me bona terre comedetis. in euāgelio ꝙ vita eterna ⁊ regnū celoz pmittit Mat. 3°. ⁊. 4°. Pēnitētiā agite appropinq̄bit. n. regnū celoz ⁊ Mat. 5°. Beati paupes spū qm̄ ipsorū ē regnū celoz. Itē ꝑ⁹ cōsiderationē lationis differūt lex ⁊ euāgeliū: qa euangeliū ē lex vtis. lex moysi lex pticularis Lex enī moysi semini habrae data ē ꝑ⁹ qō dr ad Gal. 3°. Habrae dicte sūt promissiōes ⁊ semī ei⁹. ⁊ Deut°. 4°. Que ē alia gens sic īclyta vt habeat cerimonias iuxta iudicia ⁊ vniuersam legem Euāgeliū ꝙ datū est oī generi hoīz. Unā Mat. vlt°. Predicate euāgeliū oī creatē. ⁊ Math. vl. Ite ⁊ gētes oēs docete. bi ḡ sp̄m̄oi drīaz legis ⁊ euāgelii

His igitur taliter positis omissis his que ī superioribꝫ inquisita sunt: ingrēda sunt q̄nq̄. Primū é de dīa legis ⁊ euangelii quantū ad ꝟtutē. 2ᵐ é de dīa assignata quātū ad ꝟitatem. 3ᵐ é de dīa quātū ad seueritatē. 4ᵐ est de dīa quārum ad bonitatem. 5ᵐ de dīa quārū ad remunerationē.

Circa primum patet ex precedētibꝫ. Querēda sunt tria. Primo de dīa quātū ad iustificationē. 2ᵐ de dīa quantū ad grē largitionē. 3ᵐ de dīa q̄tuꝫ ad onus seu difficultatē. De p̄mo ⁊ tertio require supra.

De secundo uero quer̄itur vtrū ex v̄rtute legis daret grā. Ad qđ sic. Hugo de sancto vic. Tria gña sacramētorum inuenimus fuisse scripta ſb lege. Quedā ſpāliꝫ ad remediū. Quedā ꝯo ad obsequiū. Quedā ad cultū diuinū. Prima ptinēt ad peccatorū remissionē. 2ᵃ ad exercendā deuotionē. 3ᵃ ad colendā pietatē. Prima institute fuerunt q̄si ad necessitatē vt in eis homo sanctificaret: qualis fuit circūcisio ⁊ hostie p peccato ⁊ p delicto: ⁊ cetera q̄dam que ſpāliꝫ ad emūdationē ⁊ remissionē instituta fuerūt. 2ᵃ aūt q̄si ad exercitationē fuerūt ꝓposita: vt in eis deuotio fidelium exerceret ⁊ meritū augēt: q̄les fuerunt hostie pacificorum que offerebāt a fidelibꝫ ad reconciliādā sibi grām dīnā. 3ᵃ institute fuerūt quasi ad ꝓparationē quandam. vt quasi instrumenta quedam essent ad cetera sacramenta tractanda ⁊ sanctificanda: quale fuit tabernaculū ⁊ atriū ⁊ omnia vtēsibilia que ptinebāt in eis. Ex his ḡ manifeste vī dicit Hugo legalia sacramēta esse ad sanctificationē quātū ad aliquā partē. Sz omnis sanctificatio ē p grām. ḡ habuit ꝟtutē in sacrīs offerendi adiuuantē grām. Itē idē Hugo. Si qs sacra ꝓpria effectū sanctificatiōis hūisse negauerit: nō mihi recte sentire videt. ḡ fm Hugo, sacramēta lia legū habebāt virtutem sanctificatiōis, q̄ ⁊ gratie. Item ad Ro. 7. Lex qdem sancta ⁊ mandatū sanctū iustū ⁊ bonū: ⁊ log̈ de lege Moysi. Lex ḡ ē sancta. i. sane docēs: sicut dicit Piero. in glo. Et mandatū. i. quod p eam p̄cipit ē sanctū in se ⁊ iustū. i. iustificans peccatorē: ⁊ bonū. i. vtile ad vitam. Si ergo mandatum legis ē iustum, i. iustificans peccatorem: ⁊ bonum. i. vtile ad vitā. Sz iustificatio peccatoris fuit acquisitio vite nō pōt esse sine grā. ḡ ex lege est ꝟtus ad grām. Nō igit differt lex ⁊ euangeliū p hoc q̄ in lege sit solū noticia: ⁊ ī euangelio adiuuans grā. Conf. Ad Gal. 2. Non ab initio grām dei. Si enī p legē iusticia. ḡ xp̄us gratis mortuus est. Ibi dic glo. Aug. Non ab initio grām. i. nō recipio legē: qđ esset abicere grāz ḡ ex sacramētis legalibꝫ nō dabat gratia.

Itē ad gal. 3. Quis tribuit vobis spūm ⁊ operat virtutes in vobis ex opibꝫ legis: an ex auditu fidei. ac si dicēt sic dicit glo. ex opibꝫ legis ñ habuistis spūm hoc ē grām. p nos enī potestis videre q̄ ego q̄ habui opa legis: non tñ p ea ſ per fidē accepi potestatē tandi spūs ministerio: non auctoritate. Itē ad hebr. 9. Iuxta legē munera ⁊ hostie offerūt: que non possunt iuxta ꝺscīaz seruiētē deo pfectū facē Glo. Munera ⁊ hostie nō p̄nt seruiētē deo p fectū facē. i. plene mundū facē. ⁊ ſ iuxt ꝺscīaz .i. in ꝺscīa intus: ⁊ si ad visum hominū extra Ex quo patet q̄ non est ꝟum qđ dic Hugo. s. q̄ hostia p peccato erat ad sanctificationē sine emūdationē a peccato. Itē ad hebr. 9. Sā guis bircoꝝ ⁊ tauroꝝ inquinatos sanctificat ad emundationē carnis. Ibi dic glo. Ad emūdationē non aīe ſ carnis. Itē ad idem est qđ dr ad hebr. 10. Impossibile ē sanguinem bircoꝝ auferre peccata. Relinquit igit q̄ ex sacramētis legis nō dabat grā. Rx legalia sacramēta dicūt duobꝫ modis. vel que erant in lege obseruata: vel que erant in lege instituta. In lege obseruata erāt sacra vt circūcisio ⁊ mrimoniū ⁊ etiā pnīa. ſ non fuerūt in lege instituta. De istis ad pns qđ nō ē. ſ de sacramentis in lege ītitutis. vt erant hostie pro peccato ⁊ ritꝰ pbase ⁊ vitule rufe ⁊ filia Iudistincte aūt de bis est dō. q̄ ex illis non dabat grā seu imꝑmebat dispositio ad grāz sicut ex sacramētis noue legis. tñ illis ꝺtīgebat dari grām: nō tñ ꝟture illoꝝ: ſ occasione illoꝝ ex hoc: uel qa erāt materia exercēde deotiōis. Deuotio aūt ad deū ordinat ad grāz vel qa habebāt annexā intercessionē ꝺnīs. vñ in leuit. i. z. ⁊ infra. Offeret tale qđ ⁊ ora bit ꝓ eo sacerdos. Drō ꝯo frequēter īpetrat grām alteri vel qa erāt instituta ad coīonē ⁊ vnionē ꝓxīi fidelis: quā quidē unionē spūaliter facit fides ⁊ caritas. merito aūt coīonis fideliū frequēter impetrat grā desiderātibꝫ participationē biꝰ coīonis. Absolute igit

dō q ex vi sacramēt̄oꝝ legis nō dabat grā: quāuis in illis ꝺtingeret aliquādo dari grāz.

Ad illud ḡ quod primo dicit Hugo q in sacrāmtis legis erat sanctificatio ⁊ remediū dō. q refert dicē in illis esse sanctificationē: ⁊ ex illis esse sanctificationē. Ex illis enim dic cām. in illis dic ꝺcomitātiā. Quia ḡ ī sacramentis legalib⁹ nō erat causa sanctificatiōis vt manifeste ꝓbat apostol⁹: quāuis ꝺtingēt illa via: qua dictū ē ꝺcomitari gratie scīficationē. ideo ex illis nō est sanctificatio: quāuis in illis aliqñ esset sanctificatio. Ad z⁹ ꝺo quod dic Hugo q in ipsis erat vtus sanctificatōis dō. q duplex dr̄ sanctificatio. Est enī sanctificatio carnalis: ⁊ sanctificatio spūalis Sanctificatio carnal intellr̄ liberatio a pena pctī: quā incurrēt qs si qd̄ pceptū ē ꝺtēneret seu nō facēt. Sanctificatio ꝺo spūalis est ipsa emūdatio: que ī anima ē ⁊ a macula peccati. Loquēdo ḡ de sanctificatōe carnis put dictū ē: erat ī sacramēt̄ legalib⁹ vtus sanctificatōis vñ hebr̄. 9. Sanguis vitule aspsus ingnatos sanctificat ad emūdationē carnis. Glo. Ingnatos cōtactu mortuoꝝ sanctificat. i. a pctō mundat. i. a pena valēs ad emūdationē non anime ſ carnis: qa a pena legis liberabat. Loquēdo ꝺo de sanctificatōe spūali nō erat ī sacramētis legalib⁹ vtus sanctificatōis: nisi per occasionē seu p accidēs. Ad z⁹ qd̄ dr̄ q mādatū legis erat iustificās pctō. dō. q iustificatio vt sūp dictū ē intellr̄ vuplr̄. vl iusticie infusio. vl iustie exercitatio. Si dicat iusticie infusio ex mādato legis ñ est iustificatio nec morali nec cerimoniali nec sacramētali: sicut a causa efficiēte: lz sicut a cā dispōnēte. Si ꝺo dicat iusticie exercitatio: ſ⁹ hoc pceptū morale legis iustificat. sic dic glo. ro. z. sup illud Ex opib⁹ legis ñ iustificabit oīs caro. Dc lege logmur ſ⁹ cerimonialia: non ſm moralia. que utiq; iustificāt. ⁊ ꝺ intellr̄ p se ⁊ eētialr̄. In figuralib⁹ legis ñ erat exercitiū iusticie: nisi ex circūstātia solū que erat vel auctoritas ꝺuine institutōis vel caritas seu obediētia de vtre implet̄ōis eo mō quo dictum ē.

Postea queritur de

dr̄ia legis ⁊ euāgelii quātū ad vitatē. ⁊ ꝓmo de ꝺ qd̄ dictū ē q ī euāgelio ē vitas reuelata in lege vo velata. Ad qd̄ Isidor⁹ in li. dr̄iaꝝ. In lege fuit vmbra ⁊ obscuritas scripturaꝝ. In euāgelio clara distinctio vitatis.. Conr̄ In euāgelio est vitas sb parabolis occultata Mat. 13. Sz vbi ē parabola ibi est figurata locutio: que vnū dicē videt ⁊ aliud intellr̄: vt dic Junili⁹ ad ꝓmasiū: ⁊ etiā vt dr̄. 13. Mat. ḡ ī euāgelio ē vitas velata. Non ḡ differunt lex ⁊ euāgeliū p velatū ⁊ reuelatū. Itē sic dr̄ ī veteri testō Daniel. 12. Claude sermones signa libꝝ vsq; ad temp⁹ statutū. ita ī euangelio dic salnator. 13. Mat. Ideo in parabolis loquor eis: vt impleat ī eis ꝓphia Isaie. Auditu audiet ⁊ ñ itelliget. ḡ ī lectōe euāgelii est vitas velata malis seu ꝺdignis: sic ⁊ ī locutōe legis seu testī veteris. Item si statut euangelii ꝺuenit ueritas reuelata ſ⁹ q dr̄. 2. Cor. 3. Nos aūt reuelata facie gliam dei speculamur. ḡ maximū ꝺcōueniēs est vt ī euangelio veritas velet parabol. ⁊ tñ ibi vitas signata ē. vñ. i. apoc. sup illō. Signauit mittēs p angelū ꝛc. dicit glo. Hoc ē sb signo vel signaculo clausit. Itē queritꝝ ꝺ alia dr̄ia: de qua dic Isidor⁹ in li. dr̄iaꝝ iuxt apostolū ad hebr. 10. Ht lex hūit umbrā. euāgeliū ꝺo imaginem

Conr̄. Jn euāgelio hēm⁹ signa futuroꝝ vt Mat. 24. Dic nobis qñ hec erūt: ⁊ qd̄ signū adnēt⁹ tui ⁊ ꝺsumatōis seculi. Et postea dat salnator signa aduent⁹ sui ⁊ ꝺsumatōis mūdi. ḡ euangeliū hz umbrā futuroꝝ: quēadmodū ⁊ lex. ḡ ñ differūt sic umbra ⁊ imago.

Itē queritꝝ de alia que est. s. q in lege ē ueritas ī pmissione. in euangelio ꝺo vitas ī exhibitōe ⁊ impletōe. Unde Isidor⁹ ī li. dr̄iaꝝ. In lege pmissa ꝺtinēt. pmissa ꝺo ī euāgelii plenitudine ꝺsumāt. Conr̄. Jn euāgelio pmittit refrectio futura ⁊ regnū celoꝝ: qd̄ non est exhibitū. ḡ ñ differūt lex ⁊ euāgeliū ſm pmissionē ⁊ exhibitione. Rn ꝺo q vitas tam in euāgelio q̄ ī lege respicit tria. noticiā credēdorū. grām meritoꝝ. gliam premioꝝ. Respectu noticie credēdoꝝ differt euāgeliū ⁊ lex ſ⁹ velatū ⁊ reuelatū. respectu grē faciēdoꝝ sic pmissio ⁊ exhibitio. respectu glie pmioꝝ differūt sic umbra ⁊ imago. ita q ī lege ē uelamē noticie. pmissio grē. umbra glorie. Jn euāgelio ꝺo ē reuelatio noticie fidei. exhibitio grē dei. imago pmii. Ad illō ḡ qd̄ primo obr̄ q ī euāgelio ē vitas parabol occultata. rñdeo. dico q ibi est occultata ⁊ reuelata. occultata turbis ⁊ indignis. reuelata discipulis ⁊ dignis. Unde Mat. 13. parabolice logt̄ turbis ⁊ parabolā exponit discipulis. Preterea ibi est parabola sb integumēto opum. hic ꝺo parabola sb integumēto sermonū. Ad z⁹ ꝺ. q signatio seu clausio vitat̄ ī lege est simplr̄. Jn

euāgelio quo ad aliquid. Jn lege enim ē clausio fidei redemptiōis. in euāgelio ꝟo ꝑ fides redemptionis. ꝙ clausio ē respectu rōnum seu ministeriorū redēptōis: vt ipsa vitas rōnum ñ clarescat indignis. vñ. 2. Cor. 4. dic aplus. Jn manifestatione vitat ꝯmēdantes nosmet ipsos. Ez si etiā optū est euāgeliū in his q pereūt est optū: in qb⁹ de⁹ hui⁹ seculi excecauit mentes infidelium vt ñ fulgeat illuminatio euāgelii glorie xpi. Jn lege aūt misteriū redemptōis latet: ⁊ quia est et ꝓpter quid est. Jn euāgelio ꝟo ꝑ qa ē: ꝙ latet quo ad impfectionē ꝓpter qd ē. Ad tertiū dō q quo ad pñtē statū in quo ñ pōt videri vitas sicut est veritas illa que est lux increata expedit ⁊ cōuenit vt similitudinib⁹ ꝓporcionalib⁹ nostro intellectui cognoscēda ministret: sic dic beatus dio⁹. in ierarchia angelica. Preterea sic dicit gl. sup illō Mat. 7. Nolite dare sanctū canib⁹ Res abscondita auidi⁹ querit: celata venerabili⁹ ꝟspicit. diu quesita cari⁹ tenet. Jdeo vtile ē velatio vitat ꝙ parabolis intelligentie ⁊ memorie nostre. Ad aliud ꝟo qō ꝙrit̄ de alia dīa umbre ⁊ imaginis. dō. q ꝟm hāc hz figurā rei obscurā ⁊ indistictā. imago ꝟo expressam ⁊ distinctā: ga sicut dicit aug⁹. imago est expssa similitudo. Sz hec dīa legis ⁊ euangelii assignat respectu future glorie: cū glorie lex habuit figurā obscurā ⁊ indistictā ⁊ remotissimo vestigio. Euangeliū ꝟo habet imaginē hoc ē similitudinē expressam ⁊ distinctā in exēplo. vñ aug. ꝟtra Faustū. Quid nobis ꝑmittit nisi vita eterna ex resurrectione a mortuis. hoc aūt ē iam ꝯpletū ē ī illa carne: q uerbū factū est: ⁊ qō fidelib⁹ ꝑmittit in iudicio iam ꝯpletū ē ī exēplo. Ad ultimū qō querit de illa dīa ꝑmissiōis ⁊ exhibitōis iā ꝑ rñsio. Nā hec dīa attēdit respectu gratie que in lege ꝑmittit: ⁊ ī euāgelio exhibet: tñ ī euangelio nihilomin⁹ ē ꝑmissio glorie: que ⁊ si nō sit exhibita vel ꝯpleta in mistico Xpi corpore. est tñ iam ꝯpleta ⁊ exhibita ī capite. vñ ⁊ securi⁹ expectam⁹ saluatorē nostrū Jhz q formabit corpus humilitat nostre ꝯfigurātū corpori claritatis sue. phil. 3°.

Consequenter queri

tur de dīa legis ⁊ euāgelii quātū ad seueritatē ꝙ⁹ qnā assignāt dīe ire ⁊ mīe. timoris ⁊ amoris. seruitut ⁊ libertat. Jra. timor. seruit⁹ ad legē. Dīa. amor. ⁊ libertas ad euāgeliū: sicut supra declaratū ē. Conī. Seuerior est ꝯminatio ⁊ inflictio pene eterne q̄ temporal Sz ī euangelio ē ꝯminatio pene eterne. Mat. 3. Paleas ꝟburet igni inextīguibili. ⁊ 25. Jte in ignē eternū. Jn lege ꝟo est ꝯminatio pene temporalis vt damnificatōis rei⁹ vel flagellatōis vel afflictiōis corpor⁹. q̄ seueri⁹ ē euangeliū q̄ lex. q̄ euāgelium magis dz dici lex ire q̄ lex Moysi. Jtē incomparabilr timor dei excedit timorē hoīs. Sz ī euāgelio suadet timor pene iferēde a deo. vñ ipsuz timete q potest corpus ⁊ aīam pdē ī gehēnaz. Mat. 10. ⁊ Luce. xi. Jn lege timor pene que vt frequēter infert ab hoīe. s. iudice. Exo. 21. Maleficos ñ patieris viuere. ⁊ hi⁹. q̄ euāgeliū poti⁹ debz dici lex timoris q̄ lex Moysi. Jtē ī euangelio ē pena spūalis sepatiōis a ꝯmunione fideliū ī interitū carnis. 1. cor. 5. in iudicio apli de fornicatore. in lege ꝟo pena corporalis. Et acerbior q̄ ibi determinet ē sepatio a coīone viuētiū p mortē dz. Si q̄ bonū aīe ⁊ spūale ē incomparabilr meli⁹ corporali: ademptio spūalis boni ē incomparabilr mai⁹ bonū adēptione corporalis boni. Seuerior igit ē iusticia euāgelii q̄ legis. Jtez si dicat ꝙ duplex sit stat⁹ hoīum carnaliū ⁊ spūaliū. carnalib⁹ apparet seuerior pena tpalis q̄ eterna: ⁊ timor human⁹ q̄ dīn⁹. ⁊ corporalis pena plusq̄ spūalis. Spūali ꝟo econtrario. simplr aūt qō in sensu cadit hoīum carnaliū: vniuersali⁹ seu gñali⁹ timet. Conī. Seuerior simplr ē pena eterna tpali: ⁊ spūalis corporali. Preterea seuerior est pena eterna ⁊ spūal hoī spūali q̄ pena corporal: ⁊ tpal hoī carnali. Simplr igit ē seuerior pena euangelii: q̄ legis. Jtē amor carnalis facili⁹ ⁊ ferucntius allicit carnalē: q̄z amor spūalis hoīem spūalē. Jtē amor q generat ītuitu bñficior uniuersali⁹ ⁊ ꝑus attrahit q̄ amor aggñat⁹ ex ītuitu boni ga bonum. Cū q̄ lex ex ꝑmissione tpalium ⁊ exhibitōe bñficior genet ī affectu carnali amorē carnalē: et ī affectu hoīs boni amorē debitu: lex Moysi erit ampli⁹ dicēda lex amoris q̄ lex euangelii. Jtē dīa ista legis et euangelii aut accipit simplr: aut quo ad aliquos. Si simplr lex euangelii magis erit lex timoris: cum illud quod ipsa ꝯminat sit magis timēdum Si quo ad aliquos et plures lex Moysi magis erit amoris: cū illud quod ipsa ꝑmittit: vel illud quo allicit ad affectū pluriū moueat ad amorē. Jtē si dicat ꝙ euāgeliū dr lex amoris ga ꝙ⁹ rectam rōnē ampli⁹ debz allicē ad amorē. eo ꝙ precipit perfectam caritatem.

Contr. Perfecta caritas qua nulla pfectior: ē in diligēdo deū ex toto corde ⁊ ex tota aīa ⁊ ex tota mente. Si g̃ talis caritas p̄cipiat in lege. Deut. 6. Diliges dñm deū tuū ex. to. c. t. ⁊ ex tota mente ꝛc. lex Moysi erit lex perfecte caritati. Nō est g̃ ōria legis ⁊ euangelii: vt in euangelio sit amor ⁊ in lege timor. Ad 2° dō q̄ lex Moysi recte dr̄ lex timoris. ire. ⁊ fuit tm̄ Lex ire dr̄ ga in penis hūit districtionē: rarā ꝺo miserationē. vñ ad ro. 4. Lex iram opat. i. penā. Ad hoc enim data est vt reos facēt temporali pena. s. dentē pro dēte ꝛc. Exo. 21°. Lex ꝺo timoris dr̄: ga plurimas hēt ꝺminationes: paucas pmissiones: sicut patet ex serie legis. Lex ꝺo seruitutis dr̄ ga ī ꝺmonitōib⁹ p̄ceptor̄ semp p rōne supponit dñium diuine maiestatis. vñ ad p̄cepta suppōit hoc facite ⁊ hoc ego sum do⁹. vt exo. 20. q̄si dicat. Ego dñator ⁊ vos serui: ⁊ ideo estis obnoxii meis obedire mandatis. Euangeliū ꝺo recte dr̄ lex amoris. lex mīe. lex libertatis. Lex mīe seu clemētie dr̄ ga ī penis legis habet mīam ⁊ relaxationē. vñ ⁊ mulieri deprehēse ī adulterio dr̄. vade ⁊ ampli⁹ noli peccare. Jo. 8. Lex ꝺo amoris dr̄ ga plurimas habet pmissiones raras ꝺminationes: sic̄ p3 ex serie euangelii. Promissionib⁹ aūt gñat amor. Lex ꝺo libertatis dr̄ ga ī monitionib⁹ p̄ceptor̄ p rōne supponit grām dīne pr̄nitat. vñ. 6. Luce. postq̄ dixit estote mificordes ⁊ bñfacite ⁊ diligite inimicos vr̄os: sbiunxit. vt sitis filii pr̄is vr̄i q̄ in celis est. q̄si d. hoc facite ī libertate filiali ñ ī obnoxietate fuit. intuitu paternitatis: ñ intuitu dñatōis. Propterea dr̄ ad ro. 8. Non accepistis spūm seruitutis in timore: ⁊ accepistis spūm adoptionis filior̄: in quo clamamus abba pater. Preterea appropando spāliter lex in p̄ceptis iudicialib⁹ p3 iram per districtionē punitiōis. in p̄ceptis moralib⁹ timorem p multitudinē ꝺminationis. In p̄ceptis ꝺo cerimonialibus seruitutē: ga data sunt in onus supbor̄: sic̄ dic̄ aug⁹. et etiā p intuitū ⁊ panor̄ ꝺinine dñationis. et de onere cerimonialiū dicit beat⁹ Petr⁹ act. 15. Hoc est on⁹ qō nec̄ nos nec̄ patres nostri portare potuim⁹. Et ad gal. 5. Nolite iter̄ iugo seruitutis ꝺtineri. Ad primū g̃ qō obr̄ dō. q̄ quāuis districtior sit ꝺminatio pene eterne q̄ tēporalis Nō tm̄ seueri⁹ est euangeliū: qō ꝺminat penā eternā: lege que ꝺminat penā tpalē: hoc ē ga lex sic ꝺminat penā vt de pñti inferēdam ⁊ penitēti nō remittēdā. Euāgeliū ꝺo sic ꝺminat penā eternā vt in futuro inferēdā ⁊ penitēti aīe remittēdā. iō ī lege ē ꝺminatio sine mīsatōe: ⁊ iō ꝺminatio terroris. In euāgelio ꝺo ꝺminatio cū mīsatione: ⁊ iō ꝺminatio tal ē amoris. Ad 2um dō q̄ intētio legis non ē ex penis inducere timorē humanum: imo timorē dīnū: ꝺ p tpalez suppliciū. vñ. 6. Deut. Dñm deū tuū timebis. ⁊ ultimo ecclīastes. finem loquēdi omnes pariter audiatis. supple ī lege. deū time. vñ rñdet ad illud qō. apponit p interemptionē. Ad tertiū dō. q̄ quāuis ī euangelio inferat pena spūalis: no tm̄ iferr velinquēti si a malicia resipiscat: ⁊ constet q̄ peniteat. In lege pena velinquēti inferr nec p pnīam relaxat. ⁊ iō lex severa ē ī puniēdo q̄ penitēti nō parcit. Euangeliū ꝺo lex pietat⁹ ē seu mīe: q̄ omni penitēti parcit. nec ē ꝺr̄ h oppositio de pena q̄ inferr a seclari potestate: sicut sup̄ declaratū ē tractatu de penis iudicialiū p̄ceptor̄. Ad 4um ꝺo p3 rñsio ex iam dictis. Nam nō solū p ꝺparatōem pene ad penam. aut p ꝺparationē ꝺ̄is carnalis ⁊ spūal assignant p̄dicte dr̄ie. Sz p ꝺparationē legis ad legem quo ad punitionē. quo ad ꝺminationē. quo ad monitōez. ⁊ p̄tēa p ꝺparationē q̄ ē ad rōnes iudicialiū. moraliū. cerimonialiū p̄ceptor̄. Ad qntum qō q̄rit de amore dō q̄ ꝓprie pmissio legis nō gñat amorē carnalē ꝺ amorē inicialē: q quidē respectu dei ꝺcipit ex tpalib⁹ bñficiis. Carnal. n. amor ñ pōt dici ꝓprie r̄spectu dei nisi extēso noīe. tal. n. amor ē ex vitio diligēt⁹: ñ ex intētione bñfaciēt⁹.

Preterea ꝺparatus amor carnalis amori caritatis cedit: ⁊ minor ē amore caritat⁹. sic dr̄ sup ps. Bonum mihi lex oris tui. s. m. au. ⁊ ar. vbi dicit glo. q̄ caritas plus diligit deū q̄ cupiditas aut vl argētū. Preterea amor ex bñficiis spūalib⁹ ⁊ eternis excedit incomparabilr̄ amorē introductū ex bñficiis corporalib⁹ ⁊ trāsitoris. ꝓptēa manifestū ē q̄ nō poterit dici lex moysi lex amoris: quēadmodū lex euāgelii: q̄ ītroduc̄ amorē caritat⁹ ⁊ amorē ꝺceptū ex bñficiis spūalib⁹ ⁊ eternis: seu ex intuitu ipsius summe bonitatis. Preterea cū lex Moysi pla contineat vñ gñetur tēror: q̄ vñ ꝺcipiat amor. ecōtrario ꝺo lex euangelii. manifestū ē q̄ lex Moysi lex timoris ē. Euāgelium ꝺo lex amoris. ⁊ p h patz rñsio ad 5um.

Ad vltimum quod q̄ritur ō pfco amor̄ qui p̄cipitur in lege solēt rñdē. q̄ hoc non ē nisi ī Deut. q̄ ē 2a lex. ⁊ figura euangelii. tm̄ ratio h⁹ quāuis ꝺclarata sit quodāmō in supiorib⁹

qõne utr̃ post latiõnẽ legis Moysi ferẽda eẽt lex euangelii:inferi⁹ magis patebit.

Queritur postea de

differẽtia legis ⁊ euangelii q̃tũ ad bonitatẽ ſ⁹ quã vñiam vr̃ lex Moysi impfecta ⁊ lex factor̃:⁊ lex occidẽs: ⁊ otinẽ p̃cepta nõ bona. Econtrario vo lex euãgelii vr̃ lex pfecta ⁊ p hibẽ animũ:ſeu lex fidei.lex ſps.⁊ lex otinẽs p̃cepta bona. Ad ꝓma vñiam vr̃ expreſſe ad hebr̃.7. Nihil ad pfectũ adduxit lex vt dicũ eſt. Conr̃.Aug.or̃ Fauſtũ. Epũs non venit legẽ ſoluẽ:ſ adimplẽ. Mat.5.nõ vt legi adde rẽt que deerãt: ſ vt fierẽt q̃ ſcripta erãt. Si g̃ euãgeliũ nõ addit aliquid quod deſint legi g̃ pfecta ẽ lex ſicut euangeliũ niſi ſolũ quo ad obſeruantiã. Defect⁹ aũt obſeruantie nõ ẽ im perfectio legis:ſ impfectio hominũ quib⁹ lex ẽ data. Itẽ Ezech.1.vr̃ rota in rota. Greg. Uet⁹ i nouo ⁊ nouum in veteri. Si g̃ nouũ eſt in veteri. g̃ pfectio euangelii eſt in lege. g̃ eque eſt pfecta lex ſicut euangeliũ.g̃ nõ differũt lex ⁊ euangeliũ p pfectum ⁊ impfectũ.

R⁹ dicẽdũ. q⁹ de pfectione ⁊ impfectione quo ad legẽ ⁊ euãgeliũ nos poſſumus loqui gñali ſermone ⁊ appropato. Gñali ſermone nõ diſtinguẽdo in lege inter p̃cepta ſacramẽ talia ⁊ cerimonialia ⁊ iudicialia ⁊ moralia Appropato vo ſermone diſtinguendo iſta in lege ⁊ ſ⁹ bocnõ incõueniẽter oparãdo euã geliũ ad legis ſacramentalia appropabit̃ p⁹ vñia legis ⁊ euangelii que attẽdit̃ quãtũ ad virtutẽ:qa ſacr̃m legis infirmũ ẽ ad iuſtifica tionẽ.ſacramentũ vero euangelii virtuoſuz. oparando ad cerimonialia appropabitur z⁹ vñia que eſt quantũ ad vitatẽ: qa i cerimoni alib⁹ ẽ vitas velata ⁊ obumbrata:q̃ i exhibiti one grẽ euangelii eſt reuelata. Itẽ opãdo ad p̃cepta iudicialia appropabit̃ tertia vñia que attẽdit̃ quãtũ ad ſeueritatẽ: qa in iudi cialib⁹ diſtrictio eſt ſeueritatis. In euãgelio eſt mitigatio ſeueritat. Comparãdo vo ad moralia appropat̃ quarta vñia que attendit̃ quantũ ad bonitatẽ: qa in moralib⁹ legis eſt impfectio bonitatis. In moralib⁹ vo euãgelii pfectio bonitatis.vñ Mat.5. ſuper illud. niſi abundauerit iuſticia veſtra ꝛc. glo. Plenius aguñ que ꝓmiſſa ſunt ad inchoationẽ cum fuerĩt addita ad pfectionẽ moraliũ p̃ceptor̃ Sermone vo gñali p̃dicte vñie gñaliꝝ attẽdũt quo ad legẽ non diſtinguendo inter p̃cepta vt dictũ ẽ. Secũdũ ꝟ g̃ rñdeñ diſtinguẽ do q⁹ lex põt ꝺſiderari duplr̃. ſ⁹ formã editi onis:⁊ ſ⁹ poteſtatẽ rõnis. Sc̃om formã edi tionis lex vl̃r impfecta eſt reſpectu euangelii ſicut ſupra in parte declaratũ eſt qõne vtruz preter legem Moyſi lex euangelii requiratur ⁊ infra amplius oſtendet̃ qõnibus ve additi onib⁹ legis ad euangeliũ:⁊ in cõpletione le gis p xpũm. Ad illud g̃ qõ dic̃ aug⁹.q⁹ euã gelium non addit legi quod ei deeſt dicẽdũ. q⁹ loquit̃ de lege quantũ ad poteſtatẽ rõnis ſ⁹ quam pfectio euangelii includitur in lege non quãtũ ad formã editionis. ⁊ exemplũ eſt in figura inciſionis. Cum enim lignũ incidit̃ ⁊ in ipſo imago figurat̃ educit̃ figura i actu alitatẽ ⁊ apparet actu que ꝓus erat ſm poſſi bilitatẽ ⁊ latebat vtute. Sic̃ g̃ nõ vr̃ facta ad ditio ligno ex figuratione imaginis: quãtuz ad poteſtatẽ: ſ ſolũ quãtũ ad actualitatẽ: ſic intedit dicere aug⁹.q⁹ ñ eſt additio euãgelii ad legẽ quãtũ ad poteſtatẽ:ſ quãtũ ad actu alitatẽ.vñ in lege ẽ quaſi imago boni coopta ꝓpoſita aĩe iuxta illud ad hebr̃.10. Umbrã habẽs lex ñ ipſam imaginẽ. Euãgeliũ vo hẽt imaginẽ boni ex ꝓſſam ⁊ apertã: qõ fit p ſb tractionẽ ſupfluitatis cerimonialiũ ⁊ figura liũ p̃ceptor̃:⁊ diſtinctionẽ moralium. Ad z⁹ ſimilr̃ intelligendũ q⁹ pfectio euãgelii ẽ i lege reſpiciẽdo ad poteſtatẽ rationis legis:nõ ad formam editionis.⁊ exemplũ huius eſt quia ſicut differẽtia eſt i gñe poteſtate:nõ actu:ſic̃ dicit ꝓbs:ſic pfectio euãgelii i lege. Sic̃ autez dr̃ia addita gñi trahit ipſum i actũ ſpẽi: ⁊ ẽ iſta additio quãtũ ad actualitatẽ:ñ quãtum ad poteſtatẽ.ſic pfectio bonitatis i lege eſt in rõne quadam gñali:⁊ i actũ ⁊ ſpẽm educit̃ p additionẽ euangelii.

Deinde queritur

otra poſitam differẽtiã. Ro.3. q⁹ lex Moyſi dicitur lex factor̃.euãgelũ lex fidei. Nam obicit Hilari⁹ ibidem in glo. Lex euãgelii ⁊ ſi ñ hẽat opera veter̃ ſacramẽtor̃ vt circũciſionis atq; ce terorum:habet tñ opera in ſacramẽtis ſuis huic tempori cõgruis:⁊ habet opera miſeri cordie in moralib⁹ preceptis. g̃ lex euangelii debet dici lex factor̃ ſicut lex Moyſi. Item ſi dicat̃ lex Moyſi factor̃: cadẽ rõne qua dr̃ ad Phil.3.ſuper illud. Juſticiam que ex fide eſt.glo. Juſticiam non veram que ex lege eſt que manus compmit:nec animũ. que timore ñ amore ſeruire facit. Sc̃oz ꝟ g̃ lex Moyſi dr̃ lex factor̃:que reſpicit opa. Lex vo euangelii

nō dr̄ lex factor:qa non respicit opera ꝑ vo lūtatē. Conr̄. Aug.in qōnib⁹ noui ⁊ vete. test.assumēs illud apli ad ro.3. Per legē non iustificabit omnis homo apud deū.dic̄ q; sic inquit solā legē non iustificare hoīes apud deū:sic nec sola fides exceptis bonis opib⁹ cō mendat apud deū. Sicut g̃ legi Moysi ad iu stificationē necessaria erat fides. vnde aug. ibidē dic̄ de patrib⁹ veteris testamēti q; ad diderūt tpali iusticie legis:que.s. ē i lege iu sticiā fidei.ita legi fidei ad iusticiā verā ne cessaria sunt opa bona. Jac.2. Fides sine ope rib⁹ mortua ē. Lex igit euāgelii lex factor⁹ di cenda ē sicut lex Moysi. Rx⁹ dō q; lex moy. dr̄ lex factor⁹ qa indicat libero arbitrio hoīs qd faciat: ꝑ ñ indicat cū homo impotens sit p libe⁹ arbitriū grām dei:p quam illud facē valeat. Lex aūt euāgelii p dictam fidei grāz Xpi indicat:per quam homo implere poterit qdqd de⁹ iubeat. Et hoc ē qō dic̄ aug.in li⁹. de spū ⁊ lr̄a. Per legē op⁹ dic̄ de⁹ hoī. Fac quod iubeo.p legē fidei dic̄ homo deo. da qō iubes.iō enī iubet lex vt moneat quid faciat fides vt cui iubet si non pōt sciat qd petat. vz grām. Et ꝓpter hoc ibidē dic̄ aug⁹. Q; lex mandatū bonū habet: littera demonstrante. non spū adiuuante.

Postea queritur de

alia differētia qua dr̄ q; lex Moysi ē occidēs. lex euangelii lex iustificans.iuxta illud.2.cor. .3⁰. Lr̄a occidit.spūs viuificat.dic̄ aūt aug⁹.i li.de spū ⁊ lr̄a. Q; nō aliā vult apls intelligi lr̄am q; decalogū i illis duab⁹ tabulis scriptū Improbat aūt aug.q dic̄. Nō pōt intelligi.ō figuralib⁹ p̄ceptis:q; dicit aplus.lr̄a occidit. hoc modo ad Ro.7. Concupiam nesciebā:nisi lex dicēt. Non concupisces.⁊ postea ꝟbdit.occa sione accepta peccatū p mādatū seduxit me: ⁊ p illō occidit. Ecce q; hec lr̄a occidit.nihil aūt figurate dr̄ cū dr̄.nō concupisces.ꝑ ꝑ⁹ lr̄az solū:⁊ ostat q; illud ē mādatū decalogi. Mā datū g̃ decalogi est lr̄a occidēs. Secūdū ℔ g̃ obr̄. Si decalog⁹ dr̄ occidē:aut hoc ē inquā tum obseruat⁹:qō esse ñ pōt:qa obseruās de calogū facit illud qō dz.talis autē merer viuificari:nō occidi. Aut inquātū nō obseruat⁹ ⁊ si ℔ eadem rōne ⁊ euangeliū:quia ñ obser uans euangeliū merer occidi eternalr̄. Itē cū dr̄ decalogus lr̄a occidens:aut dr̄ p cām: aut p occasionē:aut p ostēsionē. Q; p cām dr̄ ad ro.7. Nūc aūt soluti a lege mortis ꝛc. Glo. A lege que ē causa mortis. Conr̄. Ad ro.7. Lex quidē sancta: ⁊ mandatū sanctū iustū ⁊ bonū. Glo. Justū iustificās peccatorē. bonū.i. vtilē vitā acgrēs. Si g̃ est vitā acgrens.g̃ cā ē vite non mortis. Q; p occasionē dr̄ p tertū ad ro.7. Occasione accepta peccatū p māda tum seduxit me ⁊ p illud occidit. Contra. Scōm hoc videt enī q; sibi rōne lr̄a euange lica est occidens. qa quelibet opa iusticie de quib⁹ loquit euangeliū:qñ nō referūt ad deū sunt occasio eterne mortis.g̃ ꝑ⁹ hoc euāgeliū erit littera occidens. vñ aug.de ci.dei. Uir tutes cū referūt ad se ipsas: nec ꝓpter aliud expetūt inflate atq; superbe sunt. ⁊ ideo nec ⁊tutes ꝟ uitia iudicāde sunt. Q; aūt p ostē sionē intelligat videt p illud qō hēt ad ro. .5. Lex ꝟbintrauit vt abūdaret delictū. Glo.i. ad hoc addita fuit vt p eā abūdāti⁹ cogno scēt. Si enim lex non fuisset: peccatū lateret. S; p legē gr̃a peccator⁹ ⁊ p̃uaricatōis crimē homo cognouit. Scōm hoc g̃ dicit decalog⁹ littera occidēs.i. peccatū: qō ē causa mortis ostendēs. Conr̄. Scōm hoc euangeliū est littera occidens: quia ostendit peccatū ⁊ ge nerali⁹ ⁊ euidēti⁹ q; lex. Peccata aūt sūt mor tis eterne causa. Non videt igit lex ⁊ euan geliū differre in moralib⁹:qa ibi est littera oc cidens:hic viuificās. Itē si littera legis oc cidit. S; qō occidit otrariū ē saluti. Lex igit videt otraria saluti. Et si decalog⁹ intelli gat littera:videt decalogus saluti otrarius

Rx⁹. Littera occidens potest intelligi de le ge quantū ad iudicialia p̄cepta. ⁊ quātū ad moralia. Quātū ad iudicialia intelligit p cāz ⁊ de occasione corporali. vñ littera occidit. qa in iudicialib⁹ lex malos occidē p̄cipit. Exo .22. Maleficos nō patieris viuē. Quātum ℞ ad moralia dicit lex littera occidens qua tuor modis.p ostēsionē.p occasionē.p defectū p p̃uaricationē. Per ostēsionē quia ostendit peccatū qō occidit. Ro.7. Non cognoui pec catū nisi p legem. Per occasionē dupliciter.p hibēdo.inotescendo. Prohibēdo enim anget peccati desideriū. ꝑ⁹ q; dicit ad ro.7. Occasi one accepta peccatū p mādatū operatū est ī me omnē concupiam. Glo. Aucta ē occupīa ꝓhi bitione legis. Innotescēdo:qa faciēdo p̄hñ cognosci in peccantib⁹ angel⁹ otempt⁹ dei:⁊ ita peccatū. vnde aug⁹ sup illud. littera occi dit vicit. Apparet littere netultatē si velit no nitas spūs:reos facē potius cognitione p̄ti q; liberare a peccato. vnde qui apponit scīaz

apponit dolorē. Ecclīastes.i. Sic ḡ ī noteſcendo peccatū facit ſciēter peccare. Luce.iz. Servus ſciēs voluntatē dñi ⁊ nō faciēs vapulabit multis. Sic ḡ dr̄ lex occidē p occaſionē p̄hibēdo ī noteſcēdo. Itē p defectū: qa ſicut dic̄ aug. in li°. de lr̄a ⁊ ſpū. Lex mandatū bonum habet tm̄ ī lr̄a demonſtrante: nō in ſpū adiuuante. Quia ḡ lex nō h; adiuuantē ſpūm: h̄ e t grām: qō iubet fit ſolo timore non amore. ⁊ ita culpabilr̄. ⁊ hoc eſt qō dic̄ aug. in li. de ſpū ⁊ lr̄a. ſine adiuuante ſpū occidit. Cum h̄o adeſt vīificans ſpūs p caritatē: hoc ipſum facit int° vtiqꝫ: qō fouis ſcriptū lex faciebat timeri. Sine ſpū aūt fit timore pene: ⁊ ita ſeruilr̄ ⁊ culpabilr̄. Itē p p̄uaricationē dic̄t occidere methaphorice: qa ñ obſeruantes digni ſunt morte ſeu indigni vita. Et hoc eſt qō dicit aug°. ſup illud. lr̄a occidit. Precepta ilta tam ſunt vtilia faciēti ⁊ ſalubria: vt niſi ea fecerit ſalutē hēre nō poſſit. Ad illō ḡ qō ꝓmo obr̄: q pari rōne euāgeliū ñ obſeruatū ē lr̄a occidēs. dō. q ñ ſeq̄t. Nam lex p̄cipit obſeruantiā: nō tm̄ p̄bet adiutoriū ad obſeruantiā. Euāgeliū h̄o p̄cipit obſeruantiā: ⁊ p̄bet adiutoriū ad obſeruantiā. Primo ī q̄ntū diſponit ad caritatē p affectū amoris: qō nō facit lex. vñ ſicut dic̄ Aug. in li. de lr̄a ⁊ ſpū. Seruilr̄ adeſt vīificans ſpūs. z° inquantuz oſtendit hoī ꝓpriā infirmitatē: vt non poſſit implere ſine dono grē dei. vñ aug°. de ſpū ⁊ lr̄a. Lex dic̄. nō ocupiſces. Euangeliū dic̄ ſic̄ illud dr̄ cū ſcirem q nō poſſum eſſe ocinens niſi de° det: adii dñm. Sap̄. 8. Itē p legem dic̄ deus. nō ocupiſces. p euāgeliū h̄o. ſine me nihil poteſtis facē. Io. ic. Per euangeliū ergo diſponit anima ad humilitatē: ⁊ ſicut dicit beatus Iacob° 4. Deus ſuꝑbis reſiſtit: humilibus dat grām. Et ita euangeliū diſponendo animā ad amorē ⁊ humilitatē: ad quā ſeq̄t collatio grē a deo: p quā digne obſeruaf decalogus: p̄ſtat adiutoriū ad obſeruātiā: qō ñ fac̄ lex que diſponit animā ad timorē ⁊ ſolū excitat liberi arbitrii poteſtatē. Scōm h̄ dic̄ Iſidorus in li. dr̄iaꝝ. Precepta legalia ocpari one euangelii nō bona dicūf: quia qō p̄cipiunt ñ pficiūt. Grā h̄o euangelii ⁊ exteri° imperat ⁊ interius vt pficiaf iuuat. Ad z°° qō obr̄ q dicif lex cauſa mortis. dō. q illud dicif quantū ad iudicialia. que p̄cipiendo occiſionē malox mortis ſunt cauſa. Nō ſic aūt eſt in iudicialib° euāgelii. quēadmodū ſupra oñſum ē qōne de dr̄ia quantū ad ſeueritatē

Ad tertiū qō obr̄ de occiſione q pari rōne euāgeliū occidit. dō q ñ. Nā occaſio peccādi que p p̄hibitionē eſt ñ ē vbi adeſt adiuuans grā ad vitandū qō p̄hibef: vel ad faciēduz qō iubef. Sed qñ deficit adiuuans grā: tunc p̄hibitio augendo p̄cī deſideriū eſt occaſio mortī. Et h̄ ē qō dr̄ ad ro. 5. Lex ſ̄bintrauit ut abundaret delictū. vbi dic̄ aug°. Per legē dr̄ abundare delictū: non qa lex delictū iubeat: ſ quia eo q grā ibi ñ erat actū eſt ex p̄hibitione deſideriū. ⁊ tunc quaſi ex p̄hia virtute factū eſt grande vitium. Sic ḡ abūdauit: qa ocupīa ex p̄hibitione ardentior eſt facta.

Ad quartū qō obic̄ de oſtenſione: q ſimilr̄ dicef euangeliū lr̄a occidēs. dō q non. Nam euangeliū ſic oſtendit p̄cm̄ vt etiā monſtret grām requirendā: qua poſſit vitari p̄cm̄ ⁊ fieri bonū. vñ dic̄ aug. in li°. de ſpū ⁊ littera. In lege dic̄ deus homini. fac quod iubeo. In euangelio h̄o dic̄ homo deo. da quod iubes.

Ad vltimū dō. q non ſeq̄t. lex occidit. ḡ non eſt ſalutaris vel bona: quēadmodū non ſequit. ſcīa inflat. ḡ nō eſt bona. vñ dic̄ glo. ſuper illud Lr̄a occidit. Sic̄ ſcientia cū caritate p̄deſt: ſine caritate h̄o occidit: cū ſit h̄tus p̄cī. i. Cor̄. iſ. non tm̄ mala eſt. Multa enī ſunt gbuſdam noxia: quāuis non ſint mala. Dicendū igit̄ q cū de decalogo dic̄: ſeu de lege lr̄a occidit: h̄ non dr̄ per cauſam efficientez ſ per occaſionē p̄ncipaliter. p oñs vero aliis modis quibus dictū eſt. vñ Piero. ſuper illō ad ro. 7. Mandatū quod eſt bonū factum eſt mihi mors. Abſit. non enim ex ipſa lege mors ſ ex vitio hominis. qa ñ lex ſ fomes eſt efficiens cauſa mortis. qui bonā rē vertit in malū Sic̄ enīz medicina nō eſt cauſa mortis ſi oſtēdat venena mortifera licz bis mali homines abutant ad mortē ſuam uel alioꝝ. ſic lex que uenena p̄cōꝝ demonſtrat ⁊ hominē libertate ſua abutētem q̄ſi freno cohibet: ⁊ oppoſito greſſu incedere docet non eſt efficiens cauſa p̄cī ſ poti°uitiū hoīs. i. fomes.

Conſequenter queri

tur de illa differētia qua dic̄ Iſidorus. euangeliū habet p̄cepta bona. lex precepta nō bona. ſic̄ illud ubi deus iſraelitaꝝ cupiditatem ſpoliis egyptioꝝ ſatiari p̄miſit. Cōr̄. Aug. in li. qōnū exodi. Iſraelite furtū nō fecerunt ſpoliando egyptios. ſ deo miniſteriū p̄buerunt quēadmoduz cū miniſter iudicī occidit reum. Rō. Aug°. de perfectis. Iſidorus de

carnalib⁹ loquut⁹ est. Nō g̃ boni ꝓ p̄cepto habuerunt malis pmissio fuit. Qualiter autem circa repudiū ⁊ alias legis pmissiones debeat intell gi p̄ceptū determinatū ē supra qōne ō iudicialib⁹ circa permissa in lege.

Postea queritur de

differētia legis ⁊ euangelii quantū ad remunerationē: p qua dic̄ Iudeor⁹ in li. ōria ꝓ. Q̄ in lege pmissiones tpales obtinēt. in euangelio vita eterna pmittitur. Conf. Ad hebr. xi. dic̄ ap̄lus de patrib⁹ veteris testi: q̄ in fidē defuncti sunt omnes n̄ acceptis repromissionib⁹: ꝥ a longe aspicientes ꝛc. Et dic̄ glo. q̄ sperabant sibi ꝓmitti celestia n̄ terrena. vñ ibi ō in textu segt. Confidētes quia pegrini sunt sup terrā. signt se patriā ingrere: sic̄ dic̄ glo. hoc est ōfitebant se non eē de ℔ mūdo ⁊ dāt intelligi q̄ aliā q̄rūt patriā. que aūt sit illa ſb dic̄ in textu. Nūc aūt appetūt meliorē. i. celestem. Ex quo relinquit q̄ in lege Moysi ꝓmittebant celestia: seu expectabat remuneratio in celis. Itē. 3. ad gal. Abrae dicte sunt pmissiones ⁊ semini eius. hoc ē in vno semine qui ē x̄p̄s. Si g̃ hę pmissiones respiciūt ꝓmissiones legis. Promissiones aūt iste nō sunt terrene: sed celestes. Relinquit q̄ in lege est ꝓmissio celestiū ⁊ eterno ꝓ. R⁹ ꝥ⁹ q̄ dr̄ ad ro. 5. super illud. lex ſt intrauit vt abūdaret delictū. In populo iudeoꝝ tria erant gña bonum. uri. incipientes. ⁊ perfecti. bis omnib⁹ data est lex ꝥ n̄ ꝓ oībus. data est uris in flagellū. incipientib⁹ in pedagogū. iustis in signū. Scōm ℔ g̃ dō q̄ in lege erant ominationes pene irremediabilis quo ad uros. in lege erāt pmissiones boni tpalis qbus electi ad amorē bñfactoꝛs dei attraberent incipiētes. In lege ō erāt signes eternoꝝ bonoꝝ quo ad iustos ⁊ pfectos. Predicta g̃ differētia attēdit in lege quātū ad lr̄alem sensum: qui respicit impfcōs

Obiecta ō in ctrariū accipiūt ꝥ⁹ spūalē intelligētiā ⁊ signē legis q̄ respiciebat pfcōs.

Vltimo queritur de

illa ōria q̄ assignata ē quātū ad latione. quia lex Moysi lex particularis est. euangeliū ō lex vlis. Conf. Exo. 23. Si occurreris boui inimici tui aut asino errāti reduc ad eum. Si videris asinū odiētis te iacē ſb onere: non prāsibis: ꝥ ſbleuabis cū eo. Nō ponit ibi determinatio circa ℔ q̄ dr̄ inimici tui: an sit tue gētis an alteri⁹. Lex igit ordinabat gnaliter in suis iudiciis quo ad oēs gētes. Erat igit vlis sicut euāgeliū Itē Leuit. 19. Si hītauerit aduena inter vos diligetis eum sic̄ vos metipsos. Sz aduena erat homo gētis alteri⁹ Precepta igit legis ordināt ad dilectionem boīum cuiuscūq; gētis. Est igit lex vlis sicut euāgeliū. Si ō dicat q̄ talia ⁊ silia intelligūt de dilectiōe n̄ vlr ꝥ de dilectione frīs. ℔ est eiusdē gentis. ⁊ ℔ trahit in partem vt sit particularis respectu iudeoꝝ tm̄. Conf. g̃ silr cū p̄ceptū euāgelicū determinet p fratrem. Mat. 5. Omnis q̄ irascit fratri suo re⁹ erit ꝛc Euāgeliū p hoc trahit in partem. g̃ ē lex particularis sicut lex Moysi. Preterea totus decalog⁹ ē de iur̄ nāli. Et ius naturale respic̄ omnes vlr. Lex g̃ Moysi erit vlis. Item figuralia ad hoc erant vt significarēt futuraz grām redemptionis. Sz figtio future redemptionis necessaria erat saluti omniū gnaliter g̃ p̄cepta figuralia legis debebant ad omnes fieri. Lex igit Moysi ⁊ quo ad moralia ⁊ quo ad figuralia ē vlis. Nulla ē igit p̄dicta ōria

R⁹ est ōsiderare legē ꝥ⁹ formā editionis: ⁊ sensus lr̄alis. ⁊ est ōsiderare ꝥ⁹ rōnē ⁊ virtutē intelligētie spūalis. Primo modo lex particularis est. euangeliū vle. 2⁹ uero lex vlis est: sicut etiam est lex perfecte iusticie: ꝥ⁹ q̄ dr̄ ad ro. 9. Israel sectando legē iusticie n̄ peruenit. Glo. i. legē Moysi que est lex iusticie n̄ bñ sit intellecta. Ad illud g̃ q̄ obic̄ de illo p̄cepto si occurreris ꝛc. dō. q̄ ℔ formā editionis ⁊ sensum lr̄e intelligebat a iudeis de inimico q̄ erat frater. ℔ est de iudeo. hoc ē nō de quocūq; alio sic̄ ps ex deut. 22. vbi dr̄. Si videris asinū frīs tui: aut bouē cecidisse in via n̄ despicies ꝥ ſbleuabis. Et ideo illō preceptū quātū ad formam lr̄e legis particulare erat: q̄ respectu fratris. Euāgeliū ō vle respectu cuiuslibet boīs. Ad 2⁹ q̄ obic̄ de aduena. dō. q̄ intellr̄ de aduena cohabitāte solū nō de quocūq; alio. vñ ibi dr̄. Si habitauerit inter vos ꝛc. ⁊ ita ꝥ⁹ formā lr̄e pticulare ē. Ad illud ō q̄ obicit: q̄ silr̄ euāgeliū vr̄ trahi in partē per determinationē fratris. dō q̄ nomē fratris accipit in scripturis q̄nq; modis: sicut elicit ex glo. Piero. sup illud ad gal. 2. Aliū aplōꝝ vidi neminē nisi Jacobum fratrē dn̄i. Frēs enim dicuntur natura ut Esau ⁊ Jacob. Hñ. 25. Sente ut omnes indei frēs dicūt inter se deut. 15. Si emeris frēz tuū g hebr⁹ est. ⁊ deut. 17. Constitues sup te pncipē eum g sit de frīb⁹ tuis. Cognatiōe

ut qui sunt de una familia: cū ex una radice turba diffundit ut abraam ⁊ Loth.gn̄.xiij. Nō sit rixa inter me ⁊ te. frēs enim sumus. Af fectu ꝑ⁹ q⁹ omnes xp̄iani fratres uocantur. ps. Ecce q̄ bonū ⁊ q̄ iocūdū habitare frēs in vnū. Et Mat vltimo. Ite ⁊ ānūciate frībus meis. Coī origine ꝑ⁹ q⁹ omnes hoīes frēs dicūt. ga ab vno patre nati sunt. s. ab adam. Act. xvij. Fecit ex vno omne gen⁹ hominuꝫ. Lex igit̄ ſm formā lr̄e accipit frēm gēte: seu omuni religione. ⁊ ita solū iudeū. vñ Deut. xv. Non feneraberis fr̄i tuo ſ alieno. fr̄i autē tuo absq⁹ usura id quo indiget omodabis. Euāgeliū ꝯo accipit fratrem omuni origine seu creatione quēlibet hoīem creatū ad ima ginē dei. Mat. xxiij. Omnes vos frēs estis. vn⁹ est enī pater vester q̄ in celis est. Ad aliud q̄ obicit de decalogo dō. q⁹ ꝑcepta decalogi vlia sunt respectu legis naturalis: a qua exī bunt: ſ particularia sunt respectu explicatio nis legalis. Nam sic ꝓz exo. xo. Explicatio de calogi facta ē solū iudeis: ad quos x̄ba illa fa cta sunt. Et si g̃ implicite decalogus vlis ꝑ⁹ q⁹ in lege nature radicat: tn̄ ꝑticularis ē: vt determinat⁹ ē explicite in lege Moysi solis iu deis. Preterea sicut dic̄ beat⁹ aug⁹. super exo. xo. Precepta decalogi intelligūt ꝑ synodo chē figurā. i. a pte totū. ut cū dr̄. nō occides: ꝓhibet omnis mot⁹ ad nocēdū. ⁊ cum dr̄. nō furtū facies ꝓhibet omnis illicita ꝯtracta tio rei aliene. ⁊ cū dr̄. nō mechaberis: ꝓhibet omnis illicit⁹ coitus. Ad vltimū dō q⁹ lex sacrāmētoꝫ ⁊ figuraliū gratie redemptiōis: quāis omnib⁹ eēt necessaria: nō tn̄ omnib⁹ est data. ⁊ hoc ꝓpter indignitatē gentiū aliaꝫ. Judeis x̄o data ē duplici de causa: sic hēt ad ro. v. sup illud. lex ſbintrauit vt abūdaret delictū. Lex data ē poplo indeoꝫ tm̄ ideo: qa ille popul⁹ solū vnū deū colebat: dignus erat cui eloqa dei crederēt ceteris idola colētib⁹. Ideo etiā qa de hoc populo nascitur⁹ erat dī filī⁹. Et ideo data fuit ei lex: ꝑ quā illud intel ligeret: ⁊ dei filiū ventuꝫ expectaret.

Consequenter queri

tur de ꝯtinētia euāgelii in lege. Et hec q̄stio ptinet ad ꝯueniētiā legis ⁊ euangelii. Ad q̄ sic. Ezech. i. Aspect⁹ rotaꝫ ⁊ opa eaꝫ quasi si sit rota in medio rote. Greg. Rota in rota no unum testamētū i veteri. Et itez ibidē dr̄ q⁹ i nouo testō vet⁹ spūalit̄ semp tenet. euāgeliū g̃ ꝯtinet i lege ⁊ lex i euāgelio. Ite Greg. ibidē. Nō lex ꝑdicat: hoc etiā ꝓphe. q⁹ ꝓphe ānūciāt euāgeliū hoc ⁊ apl̄i ꝑdicāt ꝑ mūduꝫ Igit̄ q⁹ ē in lege ⁊ ꝓphis ē i euāgelio ⁊ e⁹. Conr̄. Ad gal. iij. Lex n̄ ē ex fide. Glo. Lex ni hil ꝑcipit credēdū: ſ operādū. g̃ in ꝑceptis le gis nō ꝯtinet credēda. Sz credēda ꝯtinet i euāgelio. g̃ lex nō ꝯtinet q⁹d ꝯtinet euange liū. Ite dic̄ aug. in li. de uera religione inꝫ illud Mat. v. Qui soluerit vnū de mandatis istis minimis. i. unū de mandatis legis: q⁹ mā data legis sunt minoza: in euangelio maioza. Si g̃ i eo q⁹ ē min⁹: nō pōt ꝯtineri illud q⁹ ē mai⁹. ꝑcepta euangelii nō ꝯtinet i ꝑceptis le gis. g̃ nec lex ꝯtinet i euāgelio. Ite sic dic aug. Lex se hēt ad euāgeliū sicut quod ē in in choatione ad suā pfectionē. Mat. v. Nisi abū dauerit ꝛc. Glo. plen⁹ agit̄ ꝑmissa ad inchoa tionē cū fuerint addita ad perfectionē. Si g̃ nulla pfectio ē i sua inchoatione. g̃ nec euāge liū ē i lege. Ite omne q⁹ addit ad aliud in quātū addit n̄ ē in illo. Sz euāgeliū addit ad legē. vñ aug. exponēs illud Mat. v⁰. Nō veni soluere legē ſ adimplere dic̄. Legē adimplē ē manētib⁹ ꝑteritis mādatis noua addere. x̄bi grā. Audistis q⁹ dictū ē antiqs oculū ꝓ oc̄lo. Ego aūt dico uobis nō resistē malo. hoc fuit adimplē. nō enim legē destruxit: ſ potiora ad didit. g̃ quātū ad addita euāgeliū n̄ ꝯtinet i lege. Ite si dicat⁹ q⁹ euāgeliū ꝯtinet i lege sic signatū i signo. ⁊ lex in euāgelio sic signū i signato. Conr̄. Aug. Signū ē q⁹ se sensui ꝓbicit: ⁊ aliud intellectui relingt. Signū igit̄ oē ē faciēs cognoscē signatū. Si g̃ lex nō ē fa ciēs cognoscē euāgeliū: ſ magis e⁹. quia lex ꝯparat⁹ ad euāgeliū vt umbra ad lucem. io. hebr̄. Umbrā habēs futuroꝫ bonoꝫ. Lux aūt facit cognoscē umbram nō e⁹. Lex igit̄ n̄ fa ciet cognosci euāgeliū: ſ magis e⁹. Nō igit̄ se hz vt signū. R⁹ ē ꝯparatio legis ad euā geliū ꝑ⁹ moralia ⁊ ꝑ⁹ figuralia. Scōm figu ralia ē ꝯparatio legis ⁊ euāgelii sicut figure ⁊ figurati seu signi ⁊ sign̄ti. ⁊ sic figuratū ē in figura seu sign̄tū in sig̃: sic euāgeliū ē in lege. Vñ aug. in li. ꝯtra aduersariū legis ⁊ ꝓphaꝫ Nouū testamētū in ueteri ē figuratū: ⁊ uet⁹ in nouo ē reuelatū. Inde etiā dic̄ Greg⁹. sup Ezech. Rotā in medio rote. Quid ē. n. q⁹ adā dormiēte eua format: nisi q⁹ xp̄o moriēte ec clesia format. Scōm moralia ē ꝯparatio le gis ad euāgeliū sic herbe ad fructū: ⁊ pfecti bilis ad pfectū. vñ sicut dicēt̄ fruct⁹ esse in herba potestate nō actū: sic euangeliū in lege

quantū ad moralia. vñ ſ⁹ ℔ dī ⁊Mat.4. Sic ē
regnū dei: quēadmodū ſi iaciat homo ſemē
ſuper terrā: ⁊ ſemē germinet ⁊ creſcat. vltro
ꝛo terra fructificat ꝓmo herbā deinde ſpicā:
deinde plenū fructū in ſpica. Nō g̃ g̃ lex nāl
eſt ſicut ſemen. lex ⁊Moyſi ē ſicut herba ſuper-
creſcēs. euangeliū ſicut fruct⁹. ⁊ hoc ē qđ dic
glo. ſup illud ro.5. lex ſbintrauit ꝛc. Data eſt
lex in adiutoriū humāe nature: vt ga nature
quodāmodo inſerta ſunt iuſticie ſemina: ad-
dereť lex: cui⁹ auctoritate ⁊ mīſterio ingeniū
nāle ꝓficēt ad fructū iuſticie faciendū. Semē
g̃ eſt. nō facies alii ꝛc. qđ ex hoc ſupereſcit ve
lut herba ē. nō occides. nō mechaberis. fruct⁹
ꝛo pfect⁹ nō iraſceris. nō videris mulierē ad
cupiſcēdū. Ad ꝓmū g̃ qđ obicit: q̄ lex na
turalis p̄cipit credēdū. dō ē. q̄ illō intellī ñ
ga credēda nō ōtineāť in lege: ſ ga nō ōtinē
tur in lege explicite ſ implicite. vel ſm illam
rōnē qua dī ad ro.3. Excuſſa ē gl'iatio tua: p
quā legē. factoꝛ: nō. ſ p legē fidei. Glo. Aymo
nis. Lex ⁊Moyſi dī opeꝛ ſiue factoꝛ. ga in mā-
dato imperabat: ſ grām faciendi nō p̄ſtabat
Lex euāgelii dī fidei: ga opa qdem mandat:
ſ credendo impetrat vt fiant. Vñ ſm ℔ dic
aug. in li. de ſpū ⁊ lr̄a. Per legē opeꝛ dic de⁹
homini. fac qđ iubeo. p legē fidei dicit homo
deo. da qđ iubes. Dac g̃ rōne dī lex nihil mā
dare credēdū ſ operandū. Ad ꝛ⁹ dō. q̄ in
eo qđ ē min⁹ ōtineť qđ ē mai⁹ poteſtate: q̄uis
nō actu: ſicut herba ī ſemine: ⁊ in herba ſpica
⁊ hoc modo vt dictū eſt euangeliū ōtineť in
lege. Ad tertiū ſilr̄ dō. Nam pfectio non ē
in ſui inchoatione actu. eſt tn̄ in ea poteſtate:
ſic fruct⁹ in ſemine. Ad quartū dō. q̄ euā-
geliū dī addē legi quātū ad lr̄am legis: non
quantū ad ſenſum legis. vñ illud qđ additť
in euangelio ⁊ ſi nō ōtineāť in legis littera:
ōtineť tn̄ in legis ſenſu. Unde aug⁹. in qōnib⁹
noui ⁊ veteris te. ⁊Mat.5. Audiſtis ga dictū ē
antiquis oculū p oculo. Ego aūt dico vobis
nō reſiſtē malo. Nō aliud voluit ſaluatoꝛ q̄
lex in ſenſu hꝛ: ſ volūtatē eius pfecit. ⁊ ſ̄dit
Immutatis g̃ ſaluatoꝛ ꝛbis docuit qđ ſaluti
p deſſ; : vt ſenſum legis implēt. vt ga timoꝛe
legis ſalui eſſe nō poterant: per patiam victi
emūdareť eſſe coꝛrigētes. Ad vltimū dō
q̄ nō repugnat legē eē umbrā: ⁊ legē eē ſignū
Differunt enim tenebra ⁊ umbra. tenebra enī
eſt p̄uatio lucis. Umbra aūt diminutio lucis
ex obiecto alicui⁹ coꝛporis. Nota g̃ q̄ in lege
ē ogeries ſ guraꝛ: velut coꝛpus quoddā ad
quam ſequebatur diminutio legis luc. i. no-
ticie vītat. ⁊ iō dī umbra hoc ē habēs lucem
impfectā ⁊ diminutā. Sic aūt habēti oculos
debiles p⁹ venit vt videat in umbra ⁊ p⁹
modū p exercitiū oculis ofortatis ut videat
in luce: ſic intellectui humano adhuc debili ñ
ualenti adhuc intueri in luce ſpūali euāgelii
p̄n⁹ videndi fuit legis umbra: ⁊ poſtmoduꝫ
ofortato viſu fidei p teſtimonia ꝓphaꝛ re-
uelatā grām videt in luce euangelii. Umbra
g̃ lex ē: hoc eſt ſignum obſcurum.

Queritur poſtea de

additione euangelii ad legē. ⁊ hec q̄ſtio fere
eadē eſt cū qōne de impletione legis p euan-
geliū: ⁊ ptinet ad ꝓueniētia legis ⁊ euāgelii
Ad qđ ſic. ⁊Mat.5. Non veni legem ſoluē aut
ꝓphetas ſ adimplē. Aug. in. q. noui ⁊ net. te.
Non dic implē ſe legem aut ꝓphas: ſ adim-
plē. adimplē aūt nihil aliud ſignificat: q̄ ple-
ne addē. Quid ē aūt addere ad ꝓphas niſi
cultarā dei ſb trinitat⁹ noīe ordinare. Ite
legē adīpleſſe ē manētib⁹ preteritis noua ad-
dere vtputa dictū ē antiquis oculū p oculo
ꝛc. ego aūt dico uobis nō reſiſtē malo. g̃ euan
geliū addit ad legem. Ite ſup illud ⁊Mat.
.5. Non veni ſoluere legē ꝛc. glo. Aut addēdo
qđ min⁹ hēt: aut implendo quod iubet. Ite
ibidē alia glo. ſup illud. niſi abundauerit iu-
ſticia veſtra ꝛc. i. niſi ñ ſolū illa minima legis
p̄cepta feceritis. ſ etiam ea que addo. Cōt
Aug. ⁊tra Fauſtū. Xp̄us ñ venit legē ſoluere
ſ adimplere. ñ ut legi adderēť q̄ decrāt: ſ ut
fierēt que ſcripta erāt. quod ei⁹ ꝛba teſtanť.
nō enim ait iota unū aut un⁹ apex ñ trāſibit
a lege donec addāť que deſunt: ſ ait. donec
omnia fiāt. g̃ ñ addit euāgeliū legi. Item
⁊Mat.5. ſup illud. ñ veni ſoluere legē ꝛc. Euā-
geliū ē recapitulatio. Sz ubi ē recapitulatio
ñ ē additio. Ite ad ſalutē ñ fūt neceſſaria
niſi credēda aut opanda. Sz credendis nihil
additū ē: ga ſicut dicit aug⁹. Tempoꝛa ſunt
mutata ñ fides. nec operādis: ga oīa operā-
da reducūť ad dilectionem dei ⁊ ꝓximi. ꝛꝛ.
⁊Mat. In his duob⁹ mādatis uniuerſa lex pen
det ⁊ ꝓphete. Sed his mādatis nihil additū
ē ga ibi p̄cipit diligere deū ex tota anima ⁊
ex tota mēte. quo p̄cepto nihil pfectiuſ ī euan
gelio mandať. g̃ moralib⁹ legis nihil ē addi-
tum. Ite dicit aug. ⁊ ꝓbat in li. ōtra aduer
ſariū legis ⁊ ꝓphetaꝛ. Q̄ miti⁹ ē oculū pro
oculo dentem pro dente homini auferre: vbi

mēſura vindicte modū nō tranſit iniurie: q̄ pro nō exhibita humanitate penā eternā inferre. Si ḡ iudiciū legis facit ꝑmū. exo. zi. iudiciū euāgelii facit zo. Mat. zi. Eſurini ⁊ nō vediſti mihi mādvcare. ḡ nō eſt additio mīe p euāgeliū ad ſeueritatē legis: quā additionē ponūt legis iudicialia. Itē ei qđ enacuat nihil omnino addit. Si ḡ p̄cepta cerimonialia legis p euāgeliū enacuāt. ḡ p̄ceptis cerimonialiꝫ p euāgeliū nihil addit. Ex his ḡ relinḡt q nec moralibꝫ nec iudicialibꝫ nec cerimonialibꝫ p̄ceptis legis aliquid p euāgeliū addit. R⁹ ſ⁹ beatū aug. eſt ꝺſiderare legē quātū ad ſenſum. ⁊ eſt ꝺſiderare legē quātū ad lr̄am. Si ꝺſideremꝫ legē quātū ad ſenſum diſtinguemꝫ additionē duplicē. quātū ad innouationē p̄ceptoꝝ: ⁊ quātū ad elucidationē p̄ceptoꝝ. Quātū ad īnouationē p̄ceptoꝝ nō addit euangeliū legi quantū ad ſenſū. vnde dic aug. in qōnibꝫ no. ⁊ ve. teſtī. Cū dictū eſt in euāgelio. Audiſtis quia dic. ē an. oculū pro oculo. ego aūt di. uo. nō re. ma. nō aliō voluit q̄ lex i ſenſu būit. Quātū ad elucidatōez. ꝺō q ē additio euāgelii ad legē. ⁊ hoc reſpectu figuraliū ⁊ reſpectu moraliū. Reſpectu figuraliū ḡa intelligētia occulta figuraꝝ manifeſtaꝫ p euāgeliū. vñ aug. li. de cathedrizādis rudib⁹. In veteri teſtō eſt occultatio noui. in nouo teſtamento eſt manifeſtatio ueteris. Reſpectu ꝺo moraliū ē additio ſicut expliciti ad implicitū: quēadmodū oñdit aug⁹. ꝺtra ſauſtū. Quia ñ intelligebāt iudei homicidiū niſi p̄rēptionē corporis humani: p quā vita ꝑua ref: aperuit dñs omnē iniquū motū ad nocēdū fratri in homicidii genere deputari. vñ ⁊ Jo. dic̄. Qui odit fratrē ſuū homicida ē. i. Jo. ȝ. Et qñ putabant tm̄modo corporalē cū femina ꝺmixtionē illicitā vocare mechiā: de mōſtrauit magr̄ etiā talē ꝺcupīam nihil eſſe aliud. Itē ꝺſiderādo legē quantū ad lr̄am addit euāgeliū legi: ſ differēter quātū ad cerimonialia: ⁊ quātū ad moralia: ⁊ quantū ad iudicialia. Cerimonialibꝫ in quib⁹ ꝑmittebaṫ xp̄s ſicut dicit aug⁹. ⁊ aplus fit additio: ſicut exhibitio addit ꝑmiſſioni. ⁊ ſ⁹ hoc dic̄ aug. in li. i. ꝺtra aduerſariū legis ⁊ ꝓphaꝝ. Qui rēte colit deū vtriuſq; teſtamēti inuēit unū deū. in illo intelligēs ꝑmiſſum: ī iſto accipiēs redditū xp̄m. Moralibꝫ ꝺo fit additio quē admodū addit ꝓhibitio cauſe vel occiſionis ad actū. ſeu ſicut addit prohibitio ſeu iuſſio affectꝫ ad ꝓhibitionē effectꝫ. vñ Criſo⁹. ſuper illud Mat. ȝ. Qui iraſcaṫ fratri ſuo ꝛc. Qui nō iraſcit nō occidit. Licētia enī iraſcēdi cauſa eſt homicidii. tolle irā: ⁊ homicidiū non erit. In hoc ergo q euāgeliū ꝓhibet irā quantum ad lr̄am que ē cauſa vl occaſio homicidii. lex ꝺo quantū ad lr̄am nō ꝓhibet niſi actū dicēs Nō occides. exo. zo. additio ē ſicut cauſe vel occiſionis ad actū. Silr̄ dic̄ Piero⁹. ſup illud Diligite inimicos ꝛc. Omnis occaſio ire tollitur: dū inimicos diligere iubemur. Item moralibꝫ fit additio: ſicut iuſticia bñficētie addit iuſticie īnocētie. ſiue ſicut iuſticia fidei ſpūalis addit iuſticie tpali. vñ aug. in qōibꝫ noui ⁊ veteris teſtameti. Lex p Moyſi data iuſticiā habebat qdem ſ terrenā: vt ſeruātes legē iuſti eſſent ad pñs vt nō rei fierēr. iuſtꝫ eſt enī ex lege qui nulli nocet. vñ aplus. Lex inqt nō eſt ex fide: ſ qui fecerit ea viuet ī eis ad ro. io. hoc eſt faciēs legē ñ morieṫ: ſ viuit ad pñs. Juſticia aūt que ex fide eſt iuſtificat homines apud deū vt remunerenṫ in futuro ſeculo. Addiderūt enī tpali iuſticie iuſticiaz fidei. Judicialibꝫ ꝺo fit additio: ſicut addit potiꝫ ⁊ pfectiꝫ ad impfectū. Et hoc ē qđ dicit aug. in qōnibꝫ noui ⁊ ueteris teſtameti. Cum dictū ſit antiquis oculū p oculo. ego dico non reſiſtere malo. hoc dicēdo nō legē veſtruxit: ſ potiora addidit: ñ vt peccare videreṫ qui ſe vindicat: ſ vt melior ſit qui nō retribuit. ⁊ intellige qui ſe vindicat iuſte. Preterea ſunt modi alii additionis euangelii ad legez qui ptinent ad legis impletionē p euāgeliū: de qbꝫ īmediate dicef: cū quereṫ de impletione legis p xp̄um. Ad ꝑmū ḡ qđ obicit: q euāgeliū nō addit legi que deerāt: ſicut dic̄ augꝫ. patet rn̄ſio. Nam hoc ñ intellr̄ de additiōe reſpectu lr̄e legis: ſ reſpectu ſenſus legis Additio ḡ fit legi quātū ad lr̄am p īnouationē p̄cepti: ſ ñ quātū ad ſenſum: niſi ſolū per lucidationē. Et hoc eſt qđ dicit augꝫ ī qōibꝫ noui ⁊ net. te. Dicit dñs Mat. ȝ. dictū eſt antiquis. Diliges p̄ximū ⁊ odio habebis inimicum. hec iuſticia ē. ⁊ intellige de odio quo p̄ſequimur uitiū ñ naturā. dñs aūt ego inquit dico vobis. diligite inimicos. addit uticq; ḡa ñ deſtruxit uetera. ſ ut pfectis potiora mandauit. Inimicꝰ enī ꝺ eſt malꝰ ḡa retributione que fit dictante iuſticia nec emēdari nec corrigi potuit p amorē ⁊ obſequiū illū ſaluū fieri voluit: qđ ⁊ lex in ſenſibꝫ habebat. Ad zo ſilr̄ patet rn̄ſio ḡa euangeliū vr̄ recapitulatio legis quo ad ſenſum non quo ad lr̄am p

modū qui dic⁹ est. Ad tertiū dō. q̄ quātū ad ſbam fidei credendis nihil est additū: tñ articulis fidei aliq̄d additū ē. ⁊ additio ista est sicut expliciti ad implicitū ⁊ determīati ad indeterminatū. vt patet exemplo. Añ tp̄s Abrae fuit fides reparationis nostre: tñ implicita. postea aliquātulū fuit explicita abrae q̄ fieret in carne: cū dictū ē ei. In semine tuo bñdicent⁹ omnes gētes. gñ. xx. Et ita articul⁹ de incarnatione q̄ p⁹ erat implicitus factus est aliquātulū explicit⁹: tñ adhuc nō erat determinatū vt⁊ incarnatio fieret de viro ⁊ mulier quouſq̄ dic⁹ Ysaias. Ecce v̄go ꝺcipiet Ysa. 7. Item adhuc ñ erat determinat⁹ mod⁹ p quez v̄go ꝺcipet quouſq̄ dixit angel⁹. Sp̄s sanct⁹ ſuperueniet in te. Fides ḡ ñ mutata est ꝺ tñ additio facta ē ī fide repatōis articuli ad articulū: sicut expliciti ad implicitū. uel mai⁹ expliciti ad min⁹ explicitū. Silr dō. q̄ ī moralib⁹ quātū ad potestatē ſensus nihil additum est: ꝺ quantū ad rōnē lr̄e additio facta ē p illos modos q̄ dicti sunt. Uñ ad illud q̄ obicit de p̄cepto dilectiōis dei ex toto corde ⁊ ex tota anima ⁊ ex tota mente dō. q̄ ꝺ ac ceptionē lr̄e vt a iudeis intelligebat dilectio ex corde ex aīa. ex mēte: vt ex amore declinaret malū ⁊ nihil facēt deo ꝺ fruū. euāgeliū v̄o ista accipit ñ solum vt ex amore declinet malū ꝺ fiat bonū: ⁊ totis viribus intētionis affect⁹ human⁹ ferat in deū. vnde signanter in Mar. xi. additū ē diligē ex totis: cū dicti est Diliges. d. deū tuū ex toto corde ex tota aīa ex tota mente ⁊ ex totis viribus tuis. vt monstret q̄ nō ſufficit diligē ex toto corde. i. intellectu declinādo errorē. ex tota aīa. i. volūtate declinando ꝺtradictionē. ex tota mente. i. memoria vitando oblitionem. ꝺ ex tota virtute addendo bonā opationē ⁊ rectā in deū intētionē. Ad aliud dō. ꝺ aug. in. i. li. ꝺtra aduersarium legis ⁊ ꝓphar. In vtroq̄ dei vni⁹ testō vixim⁹ ⁊ amandā bonitatē ⁊ timendaz ſeueritatē: quānis in veteri testō ꝓpter temporalium p̄missionē maloz q̄ ꝺminationē seruos pariat tpalis ierl̄m. In nouo aūt vbi fides impetrat caritatē: qua lex possit impleri nō magis timore pene q̄ dilectione iuſticie liberos pariat eterna ierl̄m. Quānis ḡ ſeueri⁹ iudiciū aliq̄n exp̄mat in lr̄a euāgelii q̄ legis tñ amoris ratio ſupabundat in euāgelio: quē admodum ⁊ in lege ratio timoris: ſicut ſupra declaratū ē q̄ne de dr̄ia legis ⁊ euangelii quantū ad timorē ⁊ amorē. Ad vltimum q̄ obr̄ de cerimonialib⁹ p⁹ rn̄sio. Nā cerimonialib⁹ nō fit additio ſicut pmanēti additur pfectio: ꝺ ſicut p̄missioni additꝰ exhibitio. vñ ſup illud p̄s. Sacrificiū ⁊ oblationē nolnisti. dic glo. Ut venit res: nolnit de⁹ illa legalia q̄ erāt quaſi v̄ba pmittētia. tādiu est pmiſſor donec det. vt dedit mutat v̄bū. nō dic dabo. ſed dedi. Ipſo ḡ veniēte nolnit ea que erant eius figura.

Consequēter quer

itꝰ de impletōe legis p euangelium ſeu p xp̄m. Et hāc q̄nem accipe ex ſupioribus de q̄nib⁹ legis in gñali. Queritꝰ ꝺ̄ inter ad pleniorē itelligētiā de latōe legis euāgelii. ⁊ ꝺtra hereticos manicheos q̄ dicūt aliū ⁊ aliū eē actorē noui ⁊ veteris testamīti: diſputādū ē. p⁹ de latore noue legis. 2⁹ de tpe latōis.

Ad p̄mū ꝺcedit hoc mō vt ꝺtra hereticoz blaſphemias: q̄ legē Moyſi calūniāt ⁊ ꝓphias: ⁊ actorē veteris testī dicāt p̄cipium malū. noui v̄o p̄n⁹ bonū. Primo auctoritatib⁹ noui testī q̄ recipiūt ꝓbabit lex moyſi eē bona ⁊ recipiēda. 2⁹ v̄o idem ꝓbabit de ꝓphis. Tertio ꝓbabit latorē vtriuſq̄ legis. 4⁹ v̄o rn̄debit eoz calumniis.

Ad primuz arguitur

ſic. Scriptura legis tā a dño q̄ a diſcipulis admittit in tātū: vt etiā ad ꝺfirmationē ſententiaz ſuaz ipſas pferāt: ſic infra ꝓbabitur. Si ḡ null⁹ dz abicē q̄ dom⁹ ⁊ diſcipuli ei⁹ admiſerūt: lex non est abicienda. ꝺ poti⁹ admittenda. Q; aūt ipſe dom⁹ admiſerit auctoritates legis patet. dic dom⁹ Matḃ. 4⁹. Scriptum est Deut. 8. Non ī ſolo pane viuit homo: ꝺ ī oī verbo quod ꝓcedit de ore dei. Item ī eodē. Scriptū est Deut. 6. Non tēptabis dominū deum tuum. Itē ī eodē. Scriptū ē Deut. 6. Dominū deū tuū adorabis: ⁊ illi ſoli ſeruies. ꝺ aliā lr̄am vbi nos habem⁹ Dñm deum tuum timebis ⁊c. Itē Mat. 5. Non ueni legem ſolnere ſed adīplere. ⁊ post. Donec tranſeat celum ⁊ terra iota unuz aut apex un⁹ non p̄teribit a lege: donec oīa fiant ⁊ ſeqtur. Qui ḡ ſoluerit unum de mandatis iſtis mīmis ⁊c. Itē Mat. 8. Offer mun⁹ q̄ p̄cipit Moyſes ī testīoniū illi. Itē Matḃ. 15. Quare trāſgredimini mādatū dei ꝓpter traditōes veſtras. Nam deus dixit. Honora patrem tuum ⁊ matrē tuā. ⁊ q̄ maledixerit p̄ri aut matri morte moriat. ſumptuz de exo. 20.

Itē.19. Si nis vitā īgredi serua mādata. nō homicidium facies ꝛc. Exo.20. ḡ observantia mandatoꝝ legis ducit ad vitam. ḡ mādata legis sunt bona. ḡ ⁊ lex bona ⁊ recipiēda.

Item Mat.22. Diliges dñm deū tuū ꝛc. scriptū ē Deut.6. Itē Mar.12. Jhs aūt rñdet ei. ga ꝓmum oīum mandatū est. Audi israel dñs deus tuus vn⁹ est. ⁊ diliges dnm deum tuū ꝛc. ⁊ scriptū est Deut.6. Itē Luce.6°. Omnia quecūq; vultis vt faciant vobis homines: ⁊ vos facite illis. h enim ē lex ⁊ ꝓphe

Itē Luce.10. In lege qd scriptum est. quō legis. Diliges dñm deū tuū ꝛc. h fac ⁊ vives

Itē Jo.19. facta sūt enim hec: vt scriptura impleat. Os nō ꝯminuetis ex eo. sumptū est de exo.12. Itē hoc idē ꝑbat testimonio apostoloꝝ. Ad ro.3. Per legē cognitio ē peccati. Sz non pōt malū vitari nisi cognitū. ḡ bonuz ē cognoscē peccatū. ḡ lex bona est que facit cognoscē peccatū. Itē ad ro.7. Itaq; lex sācta ⁊ mādatū sanctū iustū ⁊ bonū. ⁊ in eodē. Lex spūalis ē. Itē in eodem. Consentio legi qm̄ bona est. Itē ad ro.10. Ego ad emulationē vos adducā ī nō gentē ī gentē insipientē: in iram vos mittā. sumptū est ex Deut.32. Ego provocabo eos in eo q nō est populus ꝛc. Dīs scriptura vtilis ad docendū in iusticia vt pfect⁹ sit homo dei ad omne opus bonū instruct⁹. Itē ad ro.15. Quecūq; scripta sunt ad nostrā doctrinā scripta sunt. vt p patiam ⁊ ꝯsolationē scripturaꝝ spem hēam⁹. hec aūtē sunt nobis valde necessaria. ḡ ⁊ scriptura p quam acgrūt̄ ista.

Itē ad ro.12. Nō vosmetipsos defendetis carissimi: ꝙ date locū ire: sicut scriptū ē. Mihi vindictā. sumptū est ex deut.32. Itē ro.13°. Plenitudo legis est bona: quia plenitudo legis est dilectio. Ergo lex bona. Item ꝑma Cor. 14. Mulieres in ecclia taceāt. Nō enim pmittit eis loqui: ꝙ sūditas esse viris: sic lex dicit gn̄.3°. Sub viri potestate eris. Itē. i. ad Thi.1. Scim⁹ qm̄ lex bona ē: si qs ea legitime vtat. Itē. i. ad Thi.5. Qui bn̄ presunt presbi duplici honore habeāt digni: maxime q laborāt in ꝛbo ⁊ doctrina. Dic. n. scriptura. Non infrenabis os bouis triturantis. scriptū est Deut.25. Sic ḡ testimonio xp̄i ⁊ apl̄oꝝ ostenditt qm̄ lex bona est ⁊ recipiēda.

Hoc idē ostenditur

ve ꝓphetis. Un̄ Mat.1. Ipse saluū faciet populū suū a peccatis eoꝝ. hoc aūt totū factū ē vt implēt qđ dictū est a dño p ꝓphetā. Ecce ego ī vtero habebit. Isa.7°. ⁊ in eodē pla silr̄ ⁊ z°. Itē Mat.15. Ypocrite bn̄ ꝓphetauit ō vobis Isaias dicēs. Popul⁹ hic labiis me honorat ꝛc. Isa.29. Itē Mat.24. Cū videritis abhominationē desolationis: que dicta est a Daniele ꝓpha stante in loco sancto. Qui legit intelligat. sumptū ē ex Danielis.9. h. ubi dr̄. Post finē belli statuta desolatio. Itē mat. 26. An putas q ego possuz rogare patrē meū ⁊ ipse exhibebit mihi plusq̄. 12. legiones angeloꝝ. quō ḡ implebunt scripture ꝓphetaꝝ.

Itē Mar.1. Jnicīū sancti euangelii ihu xp̄i filii dei sc̄i. Marcū sicut scriptū ē ī Isa. ꝓpha 40. Vox. clamātis in deserto. ꝛc. Itē Luce. ultimo. O stulti ⁊ tardi corde ad credēdum in omnib⁹ que locuti sunt ꝓphete. ⁊ infra. incipiens a Moyse ⁊ omnib⁹ ꝓphetis interpretabat illis scripturas que de illo erāt. Itē ad ro.9. Maior seruiet minori sicut scriptū ē Jacob dilexi. esau odio habui. Mala.1. Itē ī eodē. Vocauit eos non solū ex iudeis: ꝙ etiā ex gentib⁹. sicut in Osee dic.2. Vocabo ñ plebem meam plebē meā ꝛc. Itē.i. Petri.1. Reportātes fidē fidei uestre salutē aīaꝝ urāꝝ. de q̄ salute exq̄sierūt atq; scrutati sūt ꝓphe: qui de futura nobis grā ꝓpheta uerūt. Itē .2. Pe.1. Habem⁹ firmiorē ꝓphicū sermonez. cui bn̄ facitis attēdētes. quasi lucerne lucenti ī caliginoso loco. Itē ī eodē. Nō voluntate humana allata ē aliq̄n ꝓphia. ꝙ spū sancto inspirati locuti sunt sancti dei hoīes. Item act.3. De⁹ q pnūciauit p os omniū ꝓphetaꝝ pati xp̄m suū impleuit sic. Item apoc.19.c. Testimoniū enī ihu spūs est ꝓphie.

Deinde ostenditur

q idem est legis latoz ueteris ⁊ noui testī. s. de⁹ dic̄ apostol⁹ ad ro.3. Un⁹ de⁹ q iustificat circūcisionē ex fide ⁊ ꝓpuciū p fidē. ḡ idem ē actoz ueteris testī in quo iustificati sunt iudi circūcisi ex fide. ⁊ noui in quo iustificāt gentiles ī ꝓpucio p fidē. Item ad gal.3. Lex ordinata est per angelos in manu mediatoris. Mediator dei ⁊ hominū ē homo xp̄us ihus. .i. Thi.2. ḡ a xp̄o est uetus testamētū editum

ſicut ⁊ nouū. Item ad hebreos.8.nitupās eos dic. Ecce dies veniūt dic de⁹: ⁊ ofirmabo ſup domū iſrael ⁊ ſup domum iuda teſtamētū nouū. nō ſ⁹ teſtm̄ qō dedi patrib⁹ eoꝝ in die qua apprehēdi manū eoꝝ: vt educerē eos de terra egypti. ſumptū ē de Jere.31. Idē ḡ ē qui dedit tibi nouū ⁊ vet⁹. Jtez Jacobi .4. Un⁹ eſt legiſlator ⁊ iudex. q pōt pdere ⁊ liberare. Jtē ſpāliꝫ de ꝓphis. q ſicut a bono deo hēm. z. Pe. i. Spū ſancto inſpirati locuti ſunt ſancti dei homines.

Ultimo reſtat reſpō

dere oppoſitōib⁹ hereticoꝝ. Et ꝓmo ponēde ſunt opiniones. deinde rñſiōes. Hoc modo opponūt aūt hēretici ſic. Precepta que bona ñ ſunt: ſeruāda ñ ſunt. Sz pcepta veteris teſtī bona ñ ſunt. Eze. 20. Dedi eis pcepta nō bona ḡ pcepta veteris teſtī ſeruāda nō ſūt. Jtē ad ro. 3. Ex operib⁹ legis nō iuſtificabit omnis caro coꝝ illo. Sz nihil inutile ſeruandū eſt. ḡ cū lex ſit inutilis que iuſtificare nō poteſt: ſeruanda nō eſt. Jtē nihil qō malū ſeu vitiū opaī ſeruandū ē. Sz lex irā opaī. ad ro. 3. Lex irā opaī. ira autē vitiū ē. ḡ lex vet⁹ ſuanda nō ē. Jtē ad ro. 5. Lex ſ̄intrauit vt abūdaret delictū. ḡ lex ē cā delicti. ḡ lex ē mala. ergo nō ē ſuanda. Jtē de⁹ vet⁹ teſtm̄ legē dedit Sz ſ̄intrāte lege abūdauit delictū. ḡ crudeliꝫ deus vet⁹ teſtm̄ ⁊ legē quā dedit crudeliter dedit. Jtē lex ſ̄intrauit vt abūdaret delictū. ⁊ vbi abūdauit delictum ſupabūdabit ⁊ grā dicit ī eodē. ergo ī peccato manēdū ē vt abūdet grā. Jtē ad ro. 7. Cū eſſem⁹ ī carne paſſiones peccatoꝝ que p legē erant opabāt. ī mēbris nr̄is vt fructificaret morti. ḡ paſſiones peccatoꝝ erāt p legē. ergo lex mala eſt.

Jtē ī eodē. Nūc aūt ſoluti ſum⁹ a lege mortis ī qua detinebamur: ita vt ſuiam⁹ ī nouitate ſpūs ⁊ nō ī vetuſtate lr̄e. ḡ lex vet⁹ eſt lex mortis. Sz oſtat q euangeliū eſt lex vite. ḡ lex euāgelio otraria ē. ⁊ ē bona vel mala. ḡ eſt mala cū ſit otraria bono. Item ad ro. 7. Occaſione accepta peccatū p mādatū opatū eſt in me omnē concupiam. ſine lege enim pctm̄ mortuū erat. Ego aūt viuebā ſine lege aliqñ Sz cū veniſſet mandatum pctm̄ reuixit. Ego aūt mortuus ſum ⁊ inuētū ē mihi mandatuz quod erat ad vitā hoc eē ad mortē. Nā pctm̄ occaſione accepta p mādatū ſeduxit me: ⁊ p illud occidit. Ecce hic euidenter oſtendit apoſtol⁹ legē veterē eſſe nō bonā: nimiꝫ quia peccatū ſine lege mortuū erat: ⁊ ueniēte lege reuixit: ⁊ p eā vires ⁊ occaſiones operandi malum accepit. Nō ḡ ſuāda ē ab aliquo vel tenēda. Jtē ad ro. 7. Ego ipſe mēte ſeruio legi dei. carne aūt ſeruio legi peccati. Legez ḡ Moyſi appellat aplūs legē peccati. Sed lex peccati mala ē. ḡ lex Moyſi mala ē. Jtē. 2. Coī. 3. Lr̄a occidit. ſpūs aūt viuificat. Q; ſi miniſtratio mortis lr̄is deformata in lapidibus fuit in gloria: vt nō poſſent filii iſrael intēdē in faciē Moyſi ꝓpter gl̄iam vult⁹ ei⁹: q̄ euacuaī: quō nō magis miniſtratio ſpūs erit in gloria. Nā ſi miniſtratio damnatōis ī gloria eſt: multo magis abūdat miniſteriū iuſticie ī gloria. Ecce loquit ibi aplūs de lege Moy. ⁊ de lege grē. Legē enim Moyſi appellat lr̄az ⁊ legē grē appellat ſpūm. ⁊ dic q lr̄a occidit Spūs aūt uiuificat. ḡ p; legē Moyſi malā eē: ⁊ euāgeliū qō ē lex grē bonū. Jtē legē Moyſi appellat miſtrationē mortis: ⁊ miniſtra ē damnatōis. ⁊ nō mentit aplūs in quo legē ſpūs ſanctus p legē Moyſi miniſtrat mors ⁊ damnatio. Sz mors ⁊ damnatio uitanda ſūt ⁊ fugiēda. ḡ ⁊ lex Moyſi. Jtē legem ī nuit euacuari. ḡ ī nuit eā non debē ſeruari. Jtē ad gal. 2. Nō iuſtificabit homo ex opib⁹ legis niſi p fidē ihu xp̄i: ꝓpter qō ex opib⁹ legis nō iuſtificabit omnis caro. Si ḡ ex operib⁹ legis nō iuſtificabit oīs homo. uł opera legis bona nō ſunt: uel bonis opib⁹ retributio nō debet

Jtē eodē. H. Si p legē iuſticia. ḡ xp̄us mortuus eſt gratis. Ecce hic negat aplūs in lege iuſticiā eſſe. ḡ lex inutilis. Item ad gal. 3°. Quicūq; ex operibus legis ſunt ſb maledicto ſunt. Sz malū ē ſb maledicto eſſe. ḡ malū eſt eſſe ſb lege. Jtē eodem. Lex non eſt ex fide Sed omne qō nō eſt ex fide peccatū eſt Ro. 14. H. Ergo lex peccatū eſt. ḡ lex fugienda eſt ut peccatū: uel peccatū fugiēdū nō eſt. Jtē eodem. Xp̄us nos redemit de maledicto. legiſ pro nobis maledictū. Ecce his x̄bis dic aplūs legē eē maledictū uł maledictā: ⁊ ſic eē vānabilē. ḡ damnabil ē q facit aliqd de opib⁹ legis ſeu figuratiuis ſeu moralib⁹. Jtē ad gal. 3°. Concluſit ſcriptura omnia eē ſb peccato. ſcriptura dicit legem ſcriptā. ⁊ p hoc q dicat oīa intellī homo: ſicut ⁊ p omnē creaturā intellī homo cū dī. ite pdicate euangeliū omni creature. Mat. ultimo. Cum ergo dicit aplūs: cōcluſit ſcriptura omnia ſb peccato: innuit q lex ꝯcludit hominē ſb peccato. Ergo lex mala ē ḡ cauenda ⁊ non recipienda. Item ad gal

.4°. Cū cognoueritis deū: īmo cogniti ſitis a deo quō ꝙuertimini iterꝫ ad īfirma ⁊ egena elemēta: quib⁹ denuo ſeruire vultis: vbi aplūs legē ſcriptā appellat elemta ⁊ elemta egena ⁊ īfirma. Cū g̃ lex egena ⁊ infirma ſit inutil' ē g̃ abiciēda tāq̄ inutilis ⁊ ſpernēda. Itē ꝺ vicendo. Sal'.g gentiles erāt: ⁊ ſuperſtitōi idolatrie deſeruierāt: īnuit aplūs par ſcelus eſſe idolatriā ⁊ obſeruātiā legis. Ideo enim dicit iterꝫ: ga legis obſeruātia: cui tūc dediti erāt erat peccatū fere par idolatrie. Ideo etiā dicē denuo: vt oſtēdat ꝙ nō viſtat modo lex poſt xp̄m ab antiqua idolatria. g̃ mō nō ꝺz ſuari lex. Itē ad gal.5. A. ſtate g̃ ⁊ nolite iterꝫ iugo ſeruitutꝭ ꝺtineri. ⁊ iugū ſeruitutis appellat legem. ga lex in ſeruitutē generat ad gal. 4. Hec ſunt duo teſtamēta. Unū quidem in monte ſynai in ſeruitutē generās que ē agar Non eſt g̃ bonū ſbici iugo legis. Itē eodē. Si ſpū ducimini nō eſtis ſb lege ſ ſb grā. per deſtructionē g̃ oñtis vat intelligi qa ſi ſub lege eſtis ſpū nō ducimini. Sz valde bonum ē ſpū duci. g̃ valde malū eſt eſſe ſb lege. Itē ad Hebr̄.7. Reprobatio fit p̄cedētiſ mandati propter infirmitatē ei⁹ ⁊ inutilitatē. nihil.n. ad pfectū adduxit lex p̄cedēs. mādatū dicit aplūs legē: ⁊ ipſuz dicē reprobatū. g̃ lex ē reprobata. ñ eſt g̃ ſeruanda. Itē ad hebr̄.8. Nūc aūt meli⁹ ſortit⁹ eſt miniſteriū: quāto ⁊ melioris teſtamēti mediator eſt: qđ in melioribus repromiſſionib⁹ ſancitū ē. Nā ſi illud prius a culpa vacaſſet: non vtiq; ſecūdi loc⁹ inq̄reē Ecce dicit ꝺparat miniſteriū. no. te. miniſterio vet'.ti. ⁊ nouum. ti. vet'.ti. ⁊ dicē. Miniſterium no. te. meli⁹ eē miniſterio vet'. te. quāto nouū teſtm̄ meli⁹ ē vet'. Sz hec ꝺparatio impropria eſt: cū fiat a participante ad non pticipans. ga nouū teſtm̄ bonū ē. vetus aūt nō. Eze. zo. Dedi eis p̄cepta nō bona ⁊c. Itē vicendo. Si prius a culpa vacaſſet: nō vtiq; ſecūdi loc⁹ inquireret: oſtendit vet⁹ teſtm̄ nō vacaſſe a culpa: ⁊ ita culpam in eo fuiſſe. g̃ vel ipm fugiēdū eſt: vel culpa fugiēda nō eſt. Ne ſunt g̃ oppoſitiones ⁊ calumnie hereticoꝝ ꝺr̄ legē veterē ſeu vet⁹ teſtamētū.

Reſpondendum ſi

tur ꝓrdinē ad iſta. Ad primū igit' ꝺō. ꝙ cū ꝺr̄. Dedi eis p̄cepta nō bona: ad ꝺparationez noui teſtamēti ꝺr̄. ñ ga p̄cepta ꝺñi mala ſūt: ſ ga reſpectu melioꝝ bona nō ſunt: ſic ſamaria iuſtificata ꝺr̄ nō ſimplr̄: ſ reſpectu ſcelera tionis ier'lm. Ezech'.16. H. Samaria dimidiū peccatoꝝ tuoꝝ ñ peccauit: ſ iuſtificaſti ſoꝛores tuas in omnib⁹ abboīationib⁹ tuis: quas operata es. g̃ ⁊ tu porta ꝺfuſionē tuā: que viciſti ſoꝛores tuas peccatis tuis ſcelerati⁹ agēſ ab eis. Juſtificate enim ſunt a te. Et Jere. 3. Juſtificauit animā aduerſatriꝛ iſrl' ꝺpatiōe p̄uaricatricis inde. Silr̄ ⁊ hic dicit ñ ſimplr̄ ſ ꝺparatiue. Dedi eis p̄cepta ñ bona. Argumentatio g̃ ñ valet: in qua fit ꝓceſſus de his que ad ꝺparationē nō bona dicunt': ac ſi non bona ſimplr̄ diceret'. Itē ad z⁹ ꝺō. ꝙ illud ad ro. 3. ex operib⁹ legis ñ iuſtificabit' homo intelligendū de cerimonialib⁹ ⁊ figuratiuis. Cerimonialia enim ⁊ figuratiua: que cū lege īſtituta ſunt: ⁊ cū lege terminata ſunt: nūq̄ ꝺſciam emūdare poterāt etiā ſi cū caritate ⁊ deuotōe fierēt. Non.n. inſtituta ſunt in iuſtificationē: ſ in ſignificationē futuroꝝ ⁊ ī oſtēſionē peccati ⁊ infirmitatis humane. Qz eniz nō ſunt inſtituta ī iuſtificationē p̄z p illō qđ dicē aplūs ad gal. z. H. Si p legē iuſticia. ergo xp̄us mortuus eſt gratis. Qz ro ſint inſtituta ī ſignificationē dicit aplūs. i. Coř. 10. Hec aūt in figura facta ſunt noſtri. ⁊ p⁹. Dia ī figura ꝺtingebāt illis. Item in oſtenſione peccati ⁊ infirmitatis humane data ſunt p̄z. ga ro. 3°. Per legē cognitio peccati. ⁊. 7. Peccatū non cognoui niſi p legē. nam ꝺcupīam neſciebam eē peccatū: niſi lex diceꝛ. Non ꝺcupiſces. exo. zo. Moꝛalia vero legis in fide xp̄i iuſtificāt. ⁊ in euāgelio ꝺſumūt'. Licet igit' cerimonialia ⁊ figuratiua ñ iuſtificarēt. ga tñ lex pedagogus noſter fuit in xp̄o: ⁊ ſb ea cuſtodiebamur ī fide: ſicut dicit aplūs ad gal. 3. H. Seruari debuit: qm̄ a morbo quē mōſtrabat cauēdum erat: ⁊ miniſteriū fidei ſb ei⁹ figuris latitās fuit amplectēdū. Ad tertiū ꝺō. ꝙ cuz ꝺr̄. Lex irā operat'. ad ro. 3. ñ ſupponit ira pro vitio: īmo p vīdicta. ſicut ad Ro. 3. Nunquid iniquus eſt deus qui infert iram. ⁊. z. Secūdū duriciā tuaz ⁊ impenitēs coꝛ theſaurizas tibi iram in die ire ⁊ reuelatōis iuſti iudicii dei ⁊. 5. Salui erim⁹ ab ira p ipm. ⁊. p̄. Reuelatur enim ira dei ſup omnē impietatē hominū.

Ad quartū ꝺō. ꝙ cū ꝺr̄ ro. 4. Lex ſbintr̄uit vt abūdarz delictū: hec ꝺiūctio vt. non notat cām: ſ ꝺſecutionē. ut ibi. Butiꝛ ⁊ mel comedet: ut ſciat reprobare malū et eligē bonum. Iſa. 7. Eſt enim ſenſus. Lex ut abūdaret delictū. i. lex ſbītrauit ut abūdaret delictū. p legē aūt ꝺr̄ abūdaſſe: non quia lex delictū iuberet

ꝫ ga legi nō affuit adiutrix grā:aucta ē ocu-
piscētia ex ꝓhibitione: ⁊ ea crescente sbrepsit
ꝑuaricatio que delictū adauget. ⁊ abūdauit
sbintrante lege delictū:ga ⁊ ocupīa ex ꝓhibi
tione ⁊ feruētior facta ē: ⁊ peccātib⁹ oī legez
ꝑuaricationis crimē accessit. Ad illud ꝟo
qō de eodē obī dō.q de⁹ nō crudelr ꝫ misi-
coꝛditer legē dedit. nō enī deus causa morbi
legem dedit. ꝫ ocilio medicine. aliqñ enī bō
vr sibi san⁹ ⁊ tñ egrotat.⁊ ga ñ sentit egri-
tudinē:opera medici nō expoposcit. augetur
morb⁹ ⁊ crescit molestia.querit medicū: ⁊ sa
nat.homo vero añ legē ocidēs viribus intu-
mebat.dicebat enim.Nō deest qui impleat:ꝫ
deest q iubeat.Magnū g̃ fuit ocilīū vt ꝑ legē
abūdaret delictū.vꝫ vt ꝑ austeritatem legis
infirmitatē suā intelligētes infirmi ad medi
cū ocurrerēt auxiliū grē ꝑcaturi.vñ ꝓ ga nō
crudelr ꝫ misericoꝛditer lex data est: nec cru
delis ē legis datoꝛ in datione ipsi⁹. Ad ȝ⁹
aūt obiectū de eodē dō. q abūdāte delicto ñ
abūdat grā.Nō enī abūdātia delicti cā ē q̄re
abūdat grā.īmo causa est quare sbtrahatur.
Sap.i.In malignā aīaz ñ introibit sapīa:nec
hītabit in coꝛde sbdito peccatis.⁊ ideo apls
opponit sibimet ocr̄ter ⁊ dicit. Quid g̃ dice-
mus.ꝑmanebim⁹ in peccato vt grā abundet!
absit.ꝫ ita sane intelligēdū ē. Delictū abun-
dauit ꝑ legē:ꝫ lꝫ sanat xp̄us: ga vbi supabun
dauit delictū:supabūdauit ⁊ grā.vl sic. Per
legē abūdauit delictū: ꝫ nō ideo despiciatur
aliquis ga vbi supabūdauit delictum super-
abūdauit ⁊ grā.Dīa enim xp̄us indulget.

Ad quintū dō.q cū dic aplus ad ro.7. Cū
essem⁹ in carne passiones peccatoꝝ que ꝑ legē
erant ꝛc.non intelligit passiones peccatoꝝ eē
ex lege:ꝫ notas eē ꝑ legē:vel ex ꝓhibitione
legis auctas esse vitio transgressoꝝ:ñ legis.
Concupīa enim ex ꝓhibitione legis ardētioꝛ
facta est.⁊ peccātib⁹ ocra legē ꝑuaricationis
crimē qō,nōdū erat accessit.⁊ q ita debebat
intelligi ostēdit ipse aplus: cū sibimet oppo-
nēs dic.Quid g̃ dicem⁹?Lex peccatū ē? absit.
ꝫ peccatū ñ cognoui nisi ꝑ legem.nā ocupīaz
nesctebā esse peccatū:nisi lex diceret.Nō ocu
pisces. Nō ꝟo opponit ex eadē auctoritate
q lex mortis dr̄.ita intelligēdū ē ñ q mortez
aīe.i.peccatū ꝓpinet:ꝫ ga peccātes interficit
⁊ reos punit tpalr.Lex g̃ data ad vindictam
malefactoꝝ:laudē ꝟo bonoꝝ ñ ē mala ꝫ bona

Ad sextū ꝟo qō obr̄ q peccatuz occasione
accepta ꝑ mandatū ꝛc.dō. q lex ñ est mala ꝫ
bona:lꝫ peccatū.i.carnalitas vel dyabol⁹ per
legē occasionē accepit ocupīam opandi:sicut
ꝑdicatio xp̄i bona erat nō mala.lꝫ inde sūpta
sit occasio mortis eius.ſm q dr̄ in Jo.5. Pro-
pterea iudei volebāt eū interficē ñ solū quia
soluebat sabbatū.ꝫ quia dicebat se filium dei
equalē se faciēs deo.Silr etiam ꝑdicatio apo
stoloꝝ bona erat ñ mala: lꝫ īde occasionē sue
mortis acceperint increduli.vñ.2.Cor.2.Xp̄i
bon⁹ odoꝛ sum⁹ deo in omni loco ⁊ īt bis qui
salui fiūt:⁊ īt bis qui pereūt. aliis q̄dem odoꝛ
mortis in mortē.aliis q̄dez odoꝛ vite in vitā.
Q̄ g̃ peccatū.i.carnalitas uel dyabol⁹ p legez
occasionē opandi accepit: ñ est de vitio legis
ꝫ de vitio trāsgressoꝛis. Si enim hoc esset de
vitio legis ñ dicēt aplus ad ro.2.Qui in lege
gloriaris p ꝑuaricationē legis deū inhonoraſ
nec dicēt.Non auditoꝛes legis ꝫ factoꝛes iu-
stificabūt.ad ro.2.Sꝫ talis est nostra infirmi-
tas.vt ardenti⁹ ꝓhibita desidēt q̄ ocessa.vñ
gentilis phs.Nitimur in uetitū semper cupi
musq̄ negata.Res enim que negāt uel mulr
vel auꝝ vel hi⁹.negando memoꝛāt:⁊ ex me-
moratione ipsoꝝ inardescit desideriū. quib⁹
nō memoratis desideriuꝫ sopiret. Ad 7⁹
dō.q cū dic aplus ad ro.7.Ego ipse mēte ser
uio legi dei.carne aūt legi peccati. nō appel-
lat legē scriptā legē peccati.īmo ocupiscētia
quā lex scripta ꝓhibet appellat legē peccati.
Tres enim leges distinguit aplus in sequēti
ro.8.cū dicit.Lex enim spūs uite ꝛc.cū dic.Lex
spūs vite in xp̄o ihu vnam legem ostendit.
hoc est legē fidei.⁊ cū adiūgit. Liberauit me
a lege peccati ⁊ mortis alterā legē ostēdit.s.
legē ocupīe.Cū ꝟo sbiungit.nā qō impossibi
le erat legi.in quo infirmabat ꝑ carnē ꝛc.ter
tiā legē ostēdit.s.legē scriptā in monte synai
Due g̃ leges bone sunt.s. lex Moysi que pātm
ostēdit ⁊ ꝓhibet:⁊ lex fidei que peccatū ostē
dit.Lex ꝟo peccati.s.lex ocupīe mala ē q̄ reos
facit dum ꝑuaricationē inducit. Itaq; cum
dicit apostol⁹.Ego mēte seruio legi dei.legez
dei appellat legē scriptā que ocupiām ꝓhibz
de qua Luce.2. Tulerūt ihm ī ierlm ut darēt
hostiam sicut scriptū ē ī lege dñi.par turtuꝝ
aut duos pullos columbaꝝ. Cū g̃ dicit. Ego
ipse mēte seruio legi dei.carne autē legi pēti.
hic ē sensus.Ego.i.rōnalis ⁊ interioꝛ homo lꝫ
habēs fomitē pēti sicut hēbam ꝑuisq̄ dei grā
liberarer.tñ seruio.i.potens sum seruire legi
dei. ⁊ hoc mēte.i. volūtate. Jam enim liber
anim⁹ adiuuāte grā malas suggestiones pōt

spernere ⁊ ꝺtraria supare. carne antē seruio legi peccati.i.ꝺcupīe.⁊ ideo l3 liberat⁹ sim nō est remissius agendū:ꝑ cauendū ē: ne regnet peccatum.Nota ꝙ lex carnis.ſ.fomes peccati ꝺr ideo lex:ga cum homo noluit obedire suo maiori.i.xp̄o iustū fuit ⁊ quasi lex ei data: ꝙ suū inferi⁹.i.caro nō obediret ei. Ad octa/ uum ꝺō.ꝙ ñ rep̄hēdit lex:cū ꝺr.Lr̄a occidit sicut nō rep̄hendit scīa:cū ꝺr.scīa inflat.cari tas edificat.i.Cor.8. A.sicut enim in caritate scīa ꝓdest:sic lex bona est ꝑ cū grā.vñ ad ro. 7.Lex quidē sancta ē ⁊ mādatū iustū sanctū ⁊ bonū.Cū ꝙ ꝺr.Lr̄a occidit: itelligēdū sine spū adiuuāte:quēadmodū cū dicit ad ro.7°. Passiones peccatoꝝ que erāt p legē supplēdū est. note erant vel auctē p legē. Reuera eniꝫ sine spū occidit.i. occasionē p̄stat occisionis. Sicut enim ꝺr ad ro.7. Occasiōe accepta pec/ catū p mādatū opatū ē in me omnē ꝺcupīaꝫ ⁊ bñ dico legē occasionē occisionis p̄stare:ga pū peccatū ostendit ⁊ ꝓhibet: ex ꝙ hibitione ꝺcupīam incitat:cum nō adsit spūs: qui nos ꝺferēdo grām adiuuet implere mandata.

Ad illud ꝯo qō obr̄ ex eadē auctoritate: ꝙ lex Mosi ē ministratio mortis ⁊ damnatōis ꝺō.ꝙ lex ñ ꝺr administratio mortis ⁊ damna tionis eo ꝙ ipsa inferat damnationē ⁊ mortē ꝑ ga occasionē p̄bet p trāſgressionē augēdo peccatū:ſm illud ad ro.7. Peccatū occasione accepta p mandatū seduxit me: ⁊ p illud oc cidit.ꝺr etiā mīstratio dānationis ⁊ mortis ga p illā ꝺnotescit ⁊ mors ⁊ damnatio trans/ gressoris.vl ga peccātes quos dei grā ad īm plendā iusticiā non iuuabat morte corporali multabat.itaq; ꝙ mors ⁊ dānatio p legem admīstrat:ꝺe vitio p̄uaricātis est:ñ ꝺe vitio legis.Lex enim peccatū mōstrat ⁊ ꝓhibet ⁊ penā peccati ostēdit. Ad aliud quod ex eo obr̄ ꝺō.ꝙ ꝓdubio legē ꝺnuit euacuari apls ꝑ ꝑ cerimonialia ⁊ figuratiua nō ꝑ mozalia Dit enī aplūs ꝺe cerimonialib⁹ ⁊ figuratiuis ad gal.vlt. In xp̄o ihu neq; circūcisio aliqd valꝫ:neq; p̄pucio ꝑ noua creatura. Ad 9 ꝺō sicut sup:a.ꝙ hoc qō ꝺc aplūs ꝙ ex opib⁹ legis nō iustificat omnis caro. intelligēdū ē ꝺe opib⁹ legalib⁹ vt ꝺe sacrificiis ⁊ aliis fi/ guratiuis:ñ ꝺe mozalib⁹. Itē ad x ꝺō.qm̄ lex sine grā iusticiā ñ bꝫ: nec tñ inutilis ē. ga hominis egritudinē mōstrat. vt vꝫ cognita egritudine sua medicū q̄rat. Qui enī negat egritudinē suā supfluum indicat saluatorē. Lā si p legē.i.p opa legis ꝺe quib⁹ iudei ꝺfī debāt:iusticia ē.xp̄us ꝙ mortuus est gratis.i. fruſtra. Ad vndecimū ꝺō. ꝙ illud. qui ex opib⁹ legis sunt ſb maledicto sunt.intelligēꝺ est nō ex opib⁹ illis que ad mozes ꝓtinent:ꝑ q̄ in obseruationib⁹ illis fiebāt. ꝓdest enim lex scripta in tabulis in quib⁹ erant tria mādata ꝓtinētia ad ꝺlectionē dei.⁊.7.pertinētia ad ꝺlectionē ꝓximi.cetera ꝺ que impleri ñ p̄t iuxta illud actuū i ç. Hoc est on⁹ qō neq; nos: neq; patres nr̄i portare potuim⁹:q ex opibus legis.supple oībus tam figuratiuis q̄ mozali b⁹ ſb maledicto sunt.ga cū oīa ꝑ Petri testi moniū impleri ñ p̄t.⁊ ī lege scriptū sit deut/ z7.ꝑ. Maledict⁹ omnis q non pmāserit ī oīb⁹ que scripta sunt ī libro hui⁹ legis. ꝓdubio maledictioni culpe ⁊ trāgressiōis ſbicit: qui ex legis operib⁹ est. ꝑ ab hoc reatu soluit qui ꝺe grā ꝺfidit saltē spūalr̄ implēs legē. Ad iz ꝺō.qō obr̄.ꝙ lex nō ē ex fide.Sꝫ omne qō nō est ex fide peccatū ē ꝛc.ꝺō.ꝙ nō segr̄. Fides enim dissilr̄ accipit in maiori ꝓpōne ⁊ assum ptione.quia in ꝓpōne accipit fides put descri bit in epla ad hebr̄.xi. Fides ē ſba rer̄ sperā/ daꝝ ar ꝺō non apparētiū. Cū enim ꝺr. Lex nō ē ex fide.sensus est. Lex nō est ex fide vt p fu turis que sperāda sunt ex amore impleat:sed ꝓ pñtib⁹ ex timore. Hoc enī ꝺnuit aplūs cū īmediate ſbiūgit.ꝑ q fecerit ea vivet ī illis. vt intelligat in hoc loco legē poni p illis ope rib⁹ que in illis obseruationib⁹ fiebāt p escas Qui aūt vivebāt in illis opib⁹ timebāt vtiq; si ea non fecissent lapidari vel crucifigi: vel quocūq; modo puniri.⁊ iō ſbiūxit. Qui fece rit ea vivet ī illis.i. p pmio recipiet vt nō in tereat. aliter eniꝫ puniret. In assumptiōe ꝺ cū ꝺr. Sꝫ omne quod ñ ē ex fide peccatuꝫ est.fides accipit p bona ꝺscīa. p̄miserat eniꝫ ꝺe discretione escaꝝ ꝺcēs. Noli ꝓpter escam ꝺestruere opus dei. Oīa enim muda sunt. Sꝫ q ꝺiscernit si manducat dānat⁹ est. quia non ē ex fide.quasi dicat. Qui māducat cibū quē ꝺiscernit.i.quē māducādū nō credit:dānat⁹ est in ꝺscīa sua.i.reū se facit:ga qō dānosum asserit facit.qō enim māducat ñ māducat ex fide.i.pura ꝺscīa.ꝺtra fidez quippe credit q edit quod edēdū ñ credit. Omne ꝙ quod ñ est ex fide peccatū ē.i.qō fit ꝺtra fidē.i. ꝺtra ꝺscīam.vt credam⁹ malū esse peccatū est.nō tñ omne qō fit ex fide bonū ē:quia ignozātia que est culpa nocet ꝑ illud Job.ic.A.venit hora vt omnis qui interficit vos arbitretur obsequiū se p̄stare deo. Nō ga qō ꝺr. Omne

quod nō est ex fide peccatū ē:ideo dī:ga oīs infidelīū vita peccatū ē:quia omnis infidelīs viuēs vl agēs vehemēter peccat. Ad aliō qō obī p illud ad gal.3. Xp̄us nos redemit de maledicto legis fact⁹ p nobis maledictū ꝛc.di cendū.q; due sunt spēs maledictionis. maledictio culpe ⁊ maledictio pene. De maledictione culpe dī in p̄s. Maledicti qui declinant a mandatis tuis. De maledictione pene dī gn̄. 3. Maledicta terra in opere tuo. Cū g̃ dī. xp̄s nos redemit de maledicto legis: maledictum dī culpa transgressionis: a qua p xp̄m redēpti sum⁹. Cū g̃ dī. fact⁹ p nobis maledictum: maledictū dī pena passibilitatis ⁊ mortalitatis quā suscepit p nobis. Nota etiā q; nō dī maledictū legis eo q; maledictio. i. culpe sbia ceat q; implet legē ⁊ facit quelibet opa legis. Si enī hoc eēt maledictio culpe sbiaceret xp̄s qui dicit Mat. 5. Non veni legē soluere ꝑ adimplere. Sz dī maledictū legis ga maledictio culpe sbiacet in omnib⁹ que scripta sunt in li. legis. Non valet g̃ argumētatio in qua p̄cedit de maledicto legis: ac si maledictū legis qō de legis transgressione dī de legis implētione dicat. Debēt enīz sic assumē. his verbis īnuit aplūs legē eē maledictū. i. maledictum transgressorib⁹ legis indicit. ⁊ ex hoc nō p̄uenit ꝯclusio. Ad aliud qō obicitur q; ꝯclusit scriptura oīa sb peccato ꝛc. dō q; uez ē quod dicit aplūs: nec tn̄ lex mala est. nō enim intelligendū ē inclusit. i. peccatū induxit. ꝑ īclusit .i. inclusa ostendit. non enim lex peccatū inbz īmo peccatū ostendit ⁊ p̄hibet. nam sic dicit ad ro. 7. Peccatū nō cognoui nisi p legē. nam ꝯcupīam nesciebā eē peccatū: nisi lex diceret. non ꝯcupisces. Data est enim lex p̄pter transgressiones vt peccata notādo trāsgressiōes īnueret: ⁊ de trāsgressione ꝯuincēt trīsgressores. Sz g̃ q; argumētatio nō valet: in q̄ p̄cedit ex his que figuratiue dicūt: ac si p̄prie ⁊ sine figura dicant. Si enim lex mala est quia inclusit omnia sb peccato. g̃ de⁹ ē mal⁹ ga oīa in incredulitate ꝯclusit ro. xi. Itē si lex mala ē: quia oīa ꝯclusit sb peccato. g̃ eadē bona ē: ga sb ipsa custodiebamur ꝯcluſi ī illā fidē que postea reuelāda erat: sic dicit ad gal. 3. ⁊ ita lex simul mala ē ⁊ bona. qō ē impossibile.

Ad aliud dō q; reuera lex infirma ē ⁊ egena. infirma quia nō plene iustificat. ⁊ egena: ga quantū iuuat nō p se ꝑ respectū grē iuuat Sz infirma ⁊ egena sit: nō tn̄ inutilis ē. Inuenit enim infirmitas util' vt. 2. Cor. 12. Virt⁹ ī infirmitate p̄ficit. Cete⁊ si omnis īfirmitas mala esset: non cū infirmis infirmar̄ apostol⁹. 2. Cor. xi. nec diceret etiā. Cum infirmor: tē fortior sum. 2. Cor. 12. Q; autē nō sit lex inutilis: inde pz: q; iuuat inquā: ga qd sit peccatū ostēdit. ⁊ quid sit ꝛt⁹ vt sciam⁹ qd debeam⁹ agere. qd euere. Nō g̃ abicienda est lex tāq; inutilis ⁊ spernēda. Itē ad aliud qō obī de eodē dō q; in illis ꝛbis īnuit aplūs pene par peccatu; seruituti id olo⁊ eē obseruātiā legis. non fm mozalia que in euāgelio ꝯsumāt. ꝑ ꝓ⁹ cerimonialia ⁊ figuratiua: que ī euāgelio destruūt. vt pz in solutione sabbati ⁊ sacrificio⁊ ⁊ cibo⁊ ī dīa. vñ ad gal. 2. Si que destruxi ite⁊ reedifico: p̄uaricatorē me ostituo. Nō g̃ segē q; lex seruari nō debeat: Sz cerimonialia ⁊ figuratiua seruari nō debeāt. ga cū dī. g̃ lex ñ dz seruari: p̄pter distributionē negatōis īnuitur q; lex nullo mō debeat seruari: cum sit in mozalib⁹ obseruāda. Ad aliō dō q; cū dic aplūs. State g̃ ⁊ nolite iugo seruitut iterum ꝯineri. de lege loquit secūdum figuratiua: vt est circūcisio ⁊ similia: non de lege secundū mozalia. qō ostēdit cum statim sbiungit Ecce ego Paul⁹ dico vobis. si circūcidimini xp̄us nihil vobis p̄derit. Q; enim hoc nō ꝓ⁹ vniuersam legem dixerit ostēdit apert⁹ cz sbiūgit. Testificor: hoī oī circūcidenti se. q̄m debitor est vniuersē legis faciende. Patet g̃ p ea que sequūt. ga qō dixit. nolite ite⁊ iugo seruitutis ꝯineri: nō fm vniuersam legē dixit ꝑ tm̄ ꝓ⁹ figuratiua que in euāgelio abolēt p̄sertim cū apostol⁹ dicat. Col. 2. Nemo nos iudicet in cibo aut ī potu aut parte diei festi aut neomenie aut sabbato⁊ que sunt vmbra futuro⁊. Cor⁹ aūt xp̄i ⁊ cū in euangelio moralia ꝯfirmēt. Ad aliud dō. q; cum dicit apostol⁹. Si spū ducimini nō estis sb lege. sed sb grā. sic ē intelligēdū. nō estis sb lege. i. non erratis vt ꝯs ponat p affectēdē. Lex enī errātib⁹ ⁊ male agētib⁹ posita est. sicut dic apls .i. Ibi. i. Nō est iustis posita lex ꝑ iustis. q ꝯducē bñt spūm ñ errāt. ⁊ ita sb lege ñ sunt. ga ñ ē iustis lex posita. ꝑ iustis. Ad illō qō obī ex epla ad hebr. 7. reꝓbatio fit p̄cedētis mandati ꝛc. dō. q; re uera lex reꝓbat ꝑ non p̄pter maligitatē ei⁹ vt hr̄ici mētiunt. sed ꝓpter īfirmitatē ei⁹ quam dum sterit būr. ga si aliquid fecit' tūc: tn̄ ñ plene iustificauit. ⁊ etiam reꝓbat p̄pter ūtilitatē ei⁹: quam modo bēt. nō enim modo īfirma est: īmo etiā damnosa si teneat ī cerimonialib⁹ ⁊ figuratis

siquidem post aduentū xpi inutile ē ea fieri: que olim fiebāt: ut h predicerent. Circuncisio enim ⁊c hi⁹ poni populo diuinit⁹ data sunt ad signationē futuroꝝ: que p xpm oportebat impleri. quib⁹ aduenientib⁹ remāserūt illa xpiānis tm legēda ad intelligētiā pmisse ꝓphie. nō aūt necessario faciēda q̄si adhuc expectādū esset vt veniret reuelatio dei: que his figurabat esse ventura. Nozalia ꝛo obiciēda nō sunt: quia i euāgelio ofirmāt. Ad z⁹ obiectū ex eodē vicim⁹ legē esse inutilē mō ⁊ tē cum stetit inutilē fuisse ad perfectionē. quod ostēdit aplus p hoc qō sbiūgit. Nihil eniz ad pfectū adduxit lex: quo ad pfectionē. g̃ iutilis fuit lex nō quo ad oīa. ga nō quo ad cognitionē pctī. per legem enim cognitio pctī. ad ro. 3. ⁊. 7. Peccatū nō cognoui nisi p legē. nā ocupiscētiā nesciebam esse peccatū: nisi lex diceret. Nō ocupisces. Ad aliud qō obr ex auctoritate ad ro. 8. q̄ improꝑe fit ꝯparatio noui ⁊ vet. te. dō. q̄ imo ꝓpe vet⁹ testū nouo testō cōpat: cū fiat inter participātia comparatio Utrūq; enim bonū ē. de nouo enim ostat. De veteri etiā ostat p hoc qō dicit apostolus ad ro. 7. Itaq; lex sancta ē ⁊ mandatū iustū sāctū ⁊ bonū. Quod ꝛo dr Ezech. 20. Dedi eis preceptā nō bona. nō dr hoc ga p̄cepta legis similiter bona nō sunt. sicut dictū est supra. Ad vltimū qō obr ex eadem auctoritate. Nā si ꝓpus a culpa vacasset ⁊c. dō. q̄ hoc nō dr ga vet⁹ testamētū in se culpā habeat. ꝑ quia illi quibus data est culpam habēt ex trāsgressione ipsius Ad enim dr. si a culpa vacasset. sic intellr. si a culpa vacasset. i. si a culpa vacare fecisset. Ib ē si perfecte mūdasset hominē vt inculpabiles essent obseruatores ipsi⁹. nō vtiq; secūdi loc⁹. i. oportunitas īgrēt a deo q paulatī īstruxit

Cōsequēs est quere

re de tpe latiōis legis euāgelii. nam cum lex euāgelii sit lex pfce salut⁹ debuit dari hoī ab initio p⁹ peccatū. qō mltiplr ꝓbat. Primo sic. Detrimētū ē egroto dilatio medicine. Si g̃ lex euangelii medicina ē otra egritudinē peccati. dilatio legis euangelii ferēde i detrimētū fuit egrotanti homini. Si g̃ sūma bonitas ordinate dz ea que sunt ad salutē egrotātis hoīs: statim post peccatū debuit dare legem euāgelii. Itē maiori mūdo nūq; deest aliq̄ perfectio que ei sit necessaria ꝑ⁹ suū statū. g̃ nec minori mūdo qui est homo deesse dz pfectio necessaria ꝑ⁹ aliquē statū. Si g̃ post lapsū maxime indiget noticia ⁊ lege grē: statim p⁹ lapsum debuit ei dari lex euāgelice pfectōis. aut segtur inconueniēs: q̄ ī opib⁹ dei pfectio debita defuit. Itē non ē persona ꝛ acceptio apud deū. act. 10. g̃ eque ꝓuidet saluti prioꝛ iusto ꝛ posteriozꝛ. Si g̃ p euāgeliū prouidet saluti posteriozꝛ. g̃ p euāgeliū ꝓuidē debuit saluti ꝓoꝛ. Itē si latio legis euāgelice commodū est iustis pītib⁹. g̃ dilatio latōis dānū fuit iustis p̄cedētib⁹. non ꝺuenit autē diuine iusticie vt sustineat damna iustoꝛ. Item volūtas dei ē efficax causa bonoꝛ adducendoꝛ. sic dic Aug. Si g̃ volūtas dei ē respectu salutis hūane: quia vult omnes hoīes saluos fieri ⁊ ad agnitionē ueritatis uenire: efficiet qō maxime ptinet ad salutē humani generis Si g̃ ad humanā salutem ptinet maxime lex euangelice pfectionis post lapsuz. g̃ ab inicio debuit dari. R⁹. dō ꝑ⁹ Aug. de san. vic. Oportuit vt post peccatū hominis deponēt de⁹ psonam iudicis: ⁊ assumēt psonā ofiliatoris ⁊ postea auxiliatoris. ita dūtaxat ut ꝓmo hominē totū sibi dimittat: quatenꝰ ipe homo ignorātiā expiat: ⁊ intelligat se indigere ofilio. deinde etiaz defectū suū sentiat ⁊ agscat sibi opus auxilio eē. Tali g̃ rōe ī tempore nāt legis totus homo dimissus ē sibi. Postea tpe legis cognoscēti ignorātiā suā datū ē ofiliū. postremo in tēpore grē ofitēti defectū suū p̄stitū est auxiliū ꝑ⁹ legē grē. s. euangelium.

Ad ꝓmū g̃ dō. q̄ cū homo sit libere volūtatis ⁊ rōnis arbitrio ostitut⁹: ñ debz sanari nisi volūtarie. Medicina g̃ nō dabit hominī nisi sciēti ⁊ desiderāti. Ordo igit curatiōis hoīs requirit vt ꝓus ꝓbet homo vtꝛ sit sciens hoc ē cognoscēs suū morbū. z⁹ ꝛo vtꝛ sit desirās auxiliū. ⁊ iō ꝓmo sb lege naturali sibi relict⁹ expit suā ignorātiā. z⁹ ꝛo p legē moysi fact⁹ sciēs expit suā impotētiā. vt ex ꝓma experiētia. s. ignorātie desideraret auxiliū: qō ē grā xpi: quā p̄dicat euāgeliū. Dicēdū g̃ q̄ nō ē detrimētū egroto medicine dilatio: si hoc exigat curationis ordo. Ad z⁹ dō iuxta quod dic Aug. ī li. 83. qōnū. Sicut absurd⁹ ē q iuuenilē etatē velz eē in homine tēporib⁹ sbdito. ea cuare enim pulchritudines que ceteris etatib⁹ suas vices atq; ordines gerūt. ga sic ipe dic talis pulchritudo reb⁹ discedētib⁹ ⁊ succedētib⁹ pagit ⁊ habet decorē suū in singulis qbuslibz hoīb⁹ singula queq; etas ab infantia

vsq; ad senectutẽ:sic absurdus est qui in ipso vniuerso gñe humano vnã etatẽ desiderat. Nã ⁊ ipsum tãq; vn⁹ homo etates suas agit nec oportuit venire diuinit⁹ magr̃m c⁹ imitatione ī mores optimos formaret nisi tpe iuuẽtutis.ad hoc valet qđ ap̃ls dic̃.3.ad gal.Sub lege quasi sb pedagogo paruulos custoditos donec veniret q p ꝓphetas ꝓmissus erat.

Secũdũ hoc dđ. q̃ non defuit generi humão aliqua pfectio que eẽt sibi necessaria ꝑ⁹ statũ ꝺ infantia gñis hũani fuit añ legẽ.puericia in lege:que etates nõ sunt susceptibiles pfectõis discipline.Juuent⁹ ẽo tempore grẽ: que etas pfectionis doctrine susceptibilis est.⁊ iõ tũc dari debuit lex euangelii que est perfectio disciplne. Ad tertiũ dđ ꝑ⁹ Aug.in li.83.q. Aliud est qđ diuina ꝓuidẽtia quasi ꝓuatim cũ singul' agit. aliud ẽ qđ gñi vniuerso tãq; publicis vtilitatib⁹ ꝺsulit.Nã ⁊ qcũq; singli ad certã scĩam puenerũt: nõ nisi ab eadẽ veritate suaꝝ sigillatim etatũ opportunitate illustrati sunt. Secũdũ ꝺ g̃ dđ.q̃ dĩna sapĩa eq̃ ꝓuidet ꝓioribus iustis ⁊ posterioribus ꝑm exigentiã stat⁹ ⁊ ꝺgruitatẽ ꝓuidẽtie gñalis. ꝑ⁹ quã regrit vt p grad⁹ etatũ mũdi grada tim decurrat cognitio ẽitatis ꝑ⁹ filitudinez etatis singularis hominis: quãuis nõ eq̃ q̃tũ ad necessitatẽ pſone ⁊ dispẽsationẽ ꝓuidẽtie pſonalis. Ad q̃rtũ dđ ꝑ⁹ Aug.in li⁹.qõnũ noui ⁊ vet⁹.te.Damnũ fuit iustis ꝓrib⁹:qa ñ añ venit xp̃s. ꝺ quare an iustũ vel iniustum sit.solent enim damna iusta esse. nũquid fur deꝑhensus cum quadruplũ iuxta legẽ ꝺdem nat:nõ damnũ patit:ꝺ iustũ est:ac p ꝺ dãnũ quod hominũ gen⁹ passuꝝ est iuste prouenit. Jdeo etiã ꝓmissum ẽ quare et saluato: inter ipa ꝓmordia venire nõ debuit.Cũ enĩ ꝓmos parentes circũuenisset dyabol⁹ de victo hoẽ triũphauit.⁊ hic vict⁹ gen⁹ suũ vẽdidit pctõ Non g̃ iustũ erat victoris statim auferre violenter spolia.qa qđ facit de⁹ iuste facit. Preterea in li.qõnũ no.⁊ vet⁹.te.79.q. Cũ acerue peccauerit homo.assentiẽs enim fieri se deuꝝ idolatriã admisit:hoc est ī deũ peccauit.iõq; nõ illi statiꝝ sbueniri debuit:qui nec penituit Post aũt iustis multa mala intulit sathanas Job.Joseph.Jeremie.Jsaie.⁊ ceteris ꝓphetis ⁊ iustis.Jdcirco tunc missus ẽ xp̃us a deo pr̃e suo qui illũ vincẽt:⁊ se manifestaret regnum illi⁹auferẽs rõne ñ potestate:quãq; oĩa possit de⁹. ꝺ illud facit qđ ꝺgruit rõni vt irrep̃hensibilis pseueret. Ad vltimũ dđ ꝑ⁹ Aug. in li.qõnũ noui ⁊ vet⁹.te.Si ei cui necessitas ĩminet añ sbueniaẽ:erit quidẽ grat⁹ nõ valde: tñ poterit scire quid sibi ꝑstitũ est. Si aũt in ipsa necessitate posito auxiliũ feras: sciet q̃le bñficiũ ꝺsecut⁹ sit.⁊ de tribulatione ereptus plus grãs aget.Jdcirco recte ꝓmo dimisit ⁹ gen⁹ humanũ vti volũtate sua.nõ tñ sine testimonio sui in fabrica mundi.postea ẽo cum decidẽt noticia dei in terris: ⁊ mores mutarent:visitauit gen⁹ humanũ p legẽ:ut cognito deo ⁊ renouata lege timẽ inciperẽt certa legẽ dedit iudicatur⁹ esset a⁹ humanos. Sz qa accepta lege a peccatis se nõ cohibuerũt dim p ꝓphetas admoniti: mot⁹ misericordia misit filiũ p quẽ facta ẽ redemptio ⁊ data est lex euangelice pfectionis.Secũdũ hoc g̃ ꝑ q̃ uolũtas dei semp effecit ea que ꝓtinebant ad hoĩs salutẽ.nõ tñ expediebat humão gñi ut a ꝓncipio ei sbueniret p xp̃m:⁊ legẽ euangelii.min⁹ enim esset homo grat⁹ liberatoꝛi.

Expletis inquisitionib⁹ de lege euangelii in gñali:inquirendũ est in spãli de sanctionib⁹ legis euãgelii.Notãdũ igit q̃ sicut ī lege Moysi sunt leges circa opera necessitatis:que sũt ī p̃cepto ⁊ circa opera superrerogationis que sunt in uoto:sic lex euangelii ꝺtinet duas ptes. Preceptа in opib⁹ necessitatis. ꝺsilia in operibus superrogatõis.Primo igit inquirẽdũ erit de p̃ceptis euãgelicꝺ. z⁹ de ꝺsiliis. Jtẽ sicut p̃cepta legis Moysi in tres dr̃ias distinguũt in p̃cepta moralia.iudicialia.⁊ figuralia.ita p̃cepta euãgelii trib⁹ partib⁹ ꝺtinẽt. Prima pars erat moraliũ. z⁹ iudicialiũ. ȝ⁹ sacramẽtaliũ.Jdeo isto ordine erit de p̃ceptis euãgelicis ĩquirẽdũ. Primo de p̃ceptis moralib⁹ z⁹ de iudicialib⁹. ȝ⁹ de sacramẽtalib⁹.

Jtẽ p̃cepta moralia euãgelii dupliciter sũt. Nam quedã sunt generalia respectu omniuꝝ ut ea q̃ ꝺtinẽt in sermone dñi habito ī mõte. Mat.5.6.7.⁊ Luce.6. ⁊.6. Quedã ẽo sũt spãlia pſonaꝝ p̃sidẽtiũ.ut precepta que spãl⁹ dãt apostolis Mat.10.⁊ Luce.9.⁊.10. Primo igit erit ingrẽdũ de gñalib⁹. z⁹ de spãlib⁹ seu ꝑticularib⁹. Jtẽ circa gñalia p̃cepta p̃cedet ingstio ꝑm ordinẽ euãgelice traditõis in qua ꝓmo disponũt p̃cepta ad determinationẽ faciẽdoꝝ ⁊ uitãdoꝝ. ꝺñt ad ordinãdã ītẽtõez faciẽdoꝝ ⁊ uitãdoꝝ.mat.5.Attẽdite ne iustitiã uestrã faciatis coram hoĩb⁹. Jtem p̃cepta circa determinationẽ faciẽdoꝝ dispo

nunt hoc modo. Primo enim dat pcepta ad ordinatā passionē irascibilis: cū dr Mat. 5. dictū est antiqs. non occides. ego aūt dico vobis nō irasci. 2° ad moderatā passionez ocupiscibilis. cū ibidē sbdit. Audistis qa dictū est. non mechaberis. ego aūt dico vobis. ois q viderit mulierē ad ocupiscēdū ꝛc. 3° dant pcepta ad ordinandū motū rōnabil' ibi Audistis qa dictū ē. nō piurabis ꝛc. Ego autē dico vobis nō iurare ꝛc. Itē precepta ordinātia passionē irascibilis ꝟsistūt in duob⁹. in ꝓhibitione ⁊ ī iussione. In ꝓhibitiōe ire cū dr. Audistis qa dictū ē. nō occides ꝛc. ego aūt dico vobis q̄ omnis q irascit fratri suo reus erit. In iussione recōciliatōis ⁊ ocordie. Recōciliatōis respectu ei⁹ quē lesimus. cū dr Si offers mun⁹ tuū ꝛc. vade recōciliari ꝛc. Cōcordie respectu ei⁹ a quo lesionē accepim⁹. cū dr. Esto ꝟsentiēs aduersario ꝛc. Uel pceptuz recōciliationis dat respectu frīs hoc ē amici preceptū ocordie respectu inimici. Secūduz ḡ enāgelicū ordinē ꝓcedam⁹. Circa ḡ pcepta ordinātia motū irascibilis querit ista. 1° de ordine ad sequētia pcepta. 2° vtz irasci vlr sit ꝓhibitū. 3° de gradibus hic positis circa ire reatū. 4° de pceptis recōciliatōis ad primū ⁊ ocordie ad aduersariū.

Quantum ad primuz

sic obr. Uis imperans nālr por est in monēdo q̄ vis impata. Si ḡ ī ordine viriū anime vis imperans est vis rōnalis. vires impate irascibilis ⁊ ocupiscibilis: naturalr por ē motus rōnabilis motib⁹ irascibil' ⁊ ocupiscibil'. ergo por pceptis euangelicis ordinādis. Itē cū naturalr ꝟsequat mot⁹ ire ad motū ocupīe: quia sicut dic Io. Dam. Ira est audax ⁊ vinder lese ocupīe. ḡ pus dz ordinari pceptū regulans motū ocupiscibil': q̄ irascibil'. Rō. ad primū dō. q̄ ab inferioib⁹ pcedit ad superiora ordinās inferiores mot⁹ pus ocupīe ⁊ ire: q sunt mot⁹ ⁊tutis animalis: vt postea ordinet mot⁹ supiores ⁊tutis rōnalis. quia sicut dr. i. ad Cor. 15. Prius est qđ aīale est: deinde quod spūale est. Ad 2um dō. q̄ illud ad qđ pncipalr ordinat nā est cōseruatio nature. ⁊ ideo cū occisio destruat nām: pus amouet radicem occisionis que est ira. Consequēter ꝺo ordinat natura ad multiplicatōem nature: q̄ ordinat p mrimoniū. vñ ꝟnter remouet radicē inordinatiōis adulterii circa multiplicatōem nature: que est ocupīa.

Secundo queritur vtz irasci vlr sit phibitū. qđ videt: qa pluralr dicit Mat. 5. Ois q irascit frī suo reus erit iudicio

Item omnis affectio q̄ captiuat ⁊ ꝺturbat motū rōis ē illicita: sicut patet in voluptate carnis in luxuria: in qua afficit ocupiscibilis vñ dr. i. Cor. 6. Qui fornicat in corpus suum peccat. ibi glo. Ardor libidinis quo nulla maior voluptas animū suū tenet efficit q̄ captiuum. ⁊ ideo talis voluptas illicita. Cū ḡ ī ira sit affectio turbās ⁊ captiuās libertatē rōnis ⁊ discretionē: mot⁹ ire semp erit illicitus.

Itē si omnis qui irascit fratri suo reus erit iudicio. Sz esse reū iudicio nō est nisi p culpa mortali. Ira igit semp erit culpa mortalis. Si dicat ꝙ beatū Piero. sup eūdem locū. q̄ ira ē omnis mal⁹ mot⁹ admocēdū. Sz ꝫ ōtingit duplr. sbito ⁊ cū deliberatione. Si subito tunc est veniale. si cū deliberatione mortale. Uñ Piero. Subit⁹ mot⁹ cui ñ ꝟsentit ꝓpassio est. cui videt ocordare illud ps. Irascimini ⁊ nolite peccare. accedēte ꝺo ꝟsensu passio ē mors in domo. Cont. Null⁹ mot⁹ nālis est culpabilis. Irasci est mot⁹ nālis. vñ dic glo. sup. 5. Math. Naturale ē irasci. ḡ cū sit mot⁹ naturalis ipsi⁹ irascibilis: nō erit mot⁹ culpabilis. Itē null⁹ peccat ī eo qđ vitare non potest. Sz irasci vitari non pōt. sicut dic glo. sup illud. 4. ad eph. Irascimini ⁊ nolite peccare. Inuit⁹ tollero qđ uitari non potest. ⁊ sbdit. Si surgit mot⁹ animi qui ꝓpter penā peccati ñ ē ī potestate nostra: saltiz ñ ei ꝟsentiat ratio. ḡ null⁹ peccat irascēdo. Itē Haymo sup eundē locū dic. Permittit apostol⁹ irasci ꝫ ꝓhibet irā ad affectū ducē cū dic. Irascimī ⁊ nolite peccare. Irasci igit ñ est ꝓhibitū.

Itē Ambro. sup eūdē locū. Irascimini ꝺtra peccātes. qđ est nālis mot⁹ aī: q solet ad pfectum ptinē deliquentiū. Ideo irascēdū ee dic ostendens banc iram esse bonam. Si uero ex his vicat q̄ irasci aliqñ non sit peccatum. Contra. In ps. Irascimī ⁊ nolite peccare. glo Irasci omnino uel leuiter peccatū est. Rō. Cum sit triplex uelle. s. uelle nature. uelle grē uelle uitii. sicut dic glo. ad ro. 7. super illud. ñ enī bonum hoc ago ꝛc. Motus ire potest surgere ex uolūtate nature. uel uolūtate grē. uel ex uoluntate uitii. Si ex uoluntate nature seruato modo ⁊ causa ī differēs est. ⁊ ꝑm ꝫ dic Piero. super Math. 5. Naturale est irasci: ita tamē ne sine causa fiat. Si ex uolūtate grē sic

irasci laudabile est: ⁊ p̄cedit ex zelo. ⁊ ſm̄ ꝟ dic̄ glo. Ambro. ad Eph̄. 4. q̄ irascendū ē oī peccantes. Unū dic̄ apostol⁹. Irascimī oñdēs hanc iram esse bonam. Si ꝟo ex uoluntate uitii irasci culpabile est: ⁊ p̄cedit ex impatīa: uñ ſm hoc dic̄ btūs Greg. sup Job. 5. Stultuz nizꝫ interficit iracūdia. Alia ē ira quā īpatīa Alia quā zel⁹ fac̄. illa ex uitio: hec ex uirtute. Mnā ꝓbinces habuit. Numeri. 25. Nely non hūit. 1. R. 2. Si enim sic p̄ximos ut nos amare p̄cipimur: restat ut eoꝫ errozib⁹ sicut nostris uitiis irascamur. Ad illud g̃ q̄d p̄mo obr̄. q̄ g̃nalr̄ dr̄. q̄ oīs qui irascit. dō. q̄ nō dicit g̃nalr̄ ira q̄ extendat ad irasci quocūq; mō. ꝺ ſm q̄ irasci p̄cedit ex uitio. aliud est enim irasci frī: aliud irasci pt̄ō. aliud irasci absolute. Irasci fratri semp p̄cedit ex uitio. Naz frater hic dr̄ p̄ximus rōne coīonis nature ⁊ possibilitatis ad coīonē grē īquātū bui⁹. uñ ſm hoc ira inſgit in naturā: ⁊ diffinitur ab aug. 14. de ci. dei. Ira est uicisc̄di libido. Irasci ꝟo peccato procedit ex ꝟtute: ga ex amore seu zelo iusticie: de qua dicit Criſo⁹. Ira que est ex causa ⁊ non ex passione est iudiciū: nō ꝺmotio illicita: ⁊ iudiciū dic̄ motū iusticie.

Irasci ꝟo absolute dic̄ q̄ ꝺdifferēs ē: ut mot⁹ est ex ipsa natura: q mot⁹ cū est in peccatū oz dinat̄ p̄ zelum. cum est in personam seu nām inoꝛdinat̄ p̄ uitiū. Ad 2m⁹ dō q̄ pturbatio rōnis ꝺtingit dūplr̄. ex infirmitate nature. ⁊ tunc est pturbatio penalis. ⁊ ex uolūtatis p̄uersitate: ⁊ sic est pturbatio culpabilis. Ex infirmitate nature p̄uenit pturbatio ī ira per zelum. ex p̄uersitate uolūtatis ī ira p̄ uitium uñ ad pturbationē ī ira p̄ uitiū seq̄t obnubilatio rōis. ad pturbationē ī ira p̄ zelū seq̄t clarificatio mētis. uñ dic̄ Greg. sup Job. In recti emulatione uñ mēs turbat̄ ne uideat: inde p̄ficit ut ad uidēdū ueri⁹ clarescat: sic̄ cum infirmāti oculo colriū mittitur: luꝫ penit⁹ negat̄: ꝺ inde eam post paululū ueraciter recipit: uñ hanc ad tp̄ūs salubriter amisit Si q̃ intelligat̄ illud q̄d obicit de ira p̄ uitiū ꝺcedēdū est q̄ ꝺcludit iram esse affectionem illicitā. Si ꝟo de ira p̄ zelum. dō est q̄ pturbatio que est in ira p̄ zelū nō aufert usum seu libertatē rōnis: nisi ſm qd ⁊ ad tp̄s ut postea proficiat rō ī cognitiōe ⁊ libertate ampliozе

Ad tertiū dō sic̄ p̄us. q̄ ꝺtingit irasci ſbito ⁊ sine ꝺsensu: ⁊ dr̄ p̄passio. ⁊ cū deliberatione ⁊ ꝺsensu uolūtatis nocēdi: ⁊ dr̄ passio p̄rimo mō ueniale. 2⁰ modo mortale. q̄d intelligit̄ ꝓhiberi: cum dr̄. oīs qui irascit reus erit iudicio. Ad quartum q̄d obr̄ q̄ irasci naturale est patet rn̄sio ex distinctione supra dicta. Ad qntū q̄d dic̄ q̄ irasci nō ē in potestate nostra dō. q̄ si intelligat̄ de ira passione: manifeste falsum est. Si de p̄passione dō q̄ post q̄ insurrexit nō est mot⁹ p̄passionis ire ī potestate nostra. ꝺ añ q̄ insurgat ī potestate nostra est uitare ne surgat. ⁊ hoc quantū ad mot⁹ singulos: ⁊ si non quantū ad omnes. ſm q̄d dr̄ de uenialib⁹ peccatis. hoc autē ē si nos ſm ꝺsiliū beati Greg. Uos munim⁹: q dic̄ sup Job. q̄ duob⁹ modis possidere animū ira dissuescit. p̄m⁹ ē p̄ cognitionē passionis dñice 2⁰ p̄ cognitionē p̄prie infirmitatis. Cōsiderata enī ifirmitate p̄pria mala nobis excusat aliena. Ad reliqua ꝟo p̄z rn̄sio ex p̄dictis.

Tertio queritur de

gradib⁹ positis Mat. 5. circa ire reatū. Nā sic̄ Raban⁹ dic̄ sup illud Mat. 5. Oīs q̄ irasc̄ frī suo. 2c. Gradus sunt in istis peccatis. p̄mo est irasci: ⁊ habet motū aīo retinē. plus est si uocem ꝺmotio ipa extorsit qua feriat̄ ille cui irasc̄. plus est si certa uituperatio increpuit. Silr̄ g̃dus fūt in pena. nam minus est iudiciū qñ adhuc cū reo agit̄: ⁊ est defensioni locus. plus est ꝺciliū qñ adhuc iudices inter se ꝺsernūt quo supplicio damnēt quem ostat esse dānandum. plus est etiam iebēna ubi nulla sententie dilatio: ⁊ ita q̄d p̄prius ⁊ certis modis exp̄mi nō potuit quibusdam filiis tudīb⁹ distinctū est. Juxta ꝟ ī cidit q̄ ut ꝫ ī peccatis sit ponē g̃dus. Nam Tullius posuit oīa peccata equalia his rōnib⁹ ī li. de paꝺoxis. Peccata non reꝫ euentu: ꝺ uitiis hominū metiēda fūt Nam in quo peccat̄ id potest esse aliud alio minus: aut mains. iſm quidez peccatū q̄cūq; q̄d ꝓbat exemplo tali. auri nauem euertet gubernator an palee in re aliquatulū hoc est in damno: ⁊ ī insc̄ia gubernatoris nihil īterest. Ex quo relinquit: q̄ cum rō sit gubernator. uita ꝟo sic̄ nauis: res ꝟo in qua peccat̄ uelut onus nauis: q̄d quātū ad errorē rōnis erit in dr̄ia ī peccatis. Item arguit Tulli⁹. Si ꝟtutes sunt pares paria esse uitia necesse est. Si ꝟtutes sunt pares sicut babz apod. 20. Latria ciuitatis equalia. g̃ uitia omnia sunt equalia.

Item si ꝟtus cōpat̄ rectitudini. Recto aūt nihil est rectius. g̃ ꝟtute aliqua nihil erit ꝟtuosi⁹. Erunt igit̄ ꝟtutes pares. ⁊ inde ut ꝓus.

Item peccatū non est appetit⁹ malaꝫ reꝫ

sed defectio melioꝝ.sicut dicꝫ Aug. Si ḡ rō pcti sumit ex derelictōe boni quod est summum. Bonū aūt illud est unuꝫ.ḡ defectio uno modo erit. Paria igit erunt peccata: exquo est par defectio. Itē arguit Lulli⁹. Peccare ē rōis q̄ transire lineas hoc est limites honestatis: q̄ longe autē pgrediaris cū semel transieris ad augēdam culpā transeundi nihil pertinꝫ.

Item idem. Peccare nemini licet. qō si nō licet id uno tenet. s. qa nō ē licitū. Si arguit non licere. hoc aūt q̄ dico ñ licitū nō maius nec min⁹ fieri pōt. Si ḡ ex eo peccata nascūt: equalia esse oportet. Itē omnes mortes p̄ uatione uite sunt pares. omnes cecitates priuatione visus sunt pares. ḡ omnia peccata ī p̄uatione boni sunt paria. Contra. Grego. sup Ezech. assumens illud Job. Per singulos gradus meos pnūciabo illū omnipotētē deū Per singulos gradus suos pnūciat q p incremēta ꝛtutū que acceperit ei laudē reddit.

Itē idē in eodē. Si grad⁹ ī cordis ascēsiōe nō essent: ps. nō dicēt. Ambulabūt de uirtute in virtutē. Item idem ibidē. Alia sunt uirtutis pmordia. aliud pcet⁹. aliud pfectio. Si enim ipsa fides ad pfectionē suā nō gbusdaꝫ gradib⁹ duceret: nequaq̄ sancti apli minime dixissent auge nobis fidē. Ex hoc ḡ relinquit q ī ꝛtutib⁹ sunt gradus: ꝛ ꝛtutes sunt impares: ꝛ etiam una virt⁹ sibi ipsi impar ꝑm diuersos stat⁹. Multo ḡ fortius ipsa peccata.

Item aug. in sermone habito in mōte. Sic in trib⁹ gradib⁹ ad peccatū pueniꝫ. suggestione. delectatione. ꝯsensione. ita ipsi⁹ pcti tres sunt rōie. in corde. in facto. in ꝯsuetudine.

Itē Grego. Peccatū trib⁹ modis admittitur Nam aut ignorantia. aut infirmitate. aut studio ppetrat. ꝛ grauiꝰ qō ex infirmitate est q̄ qō ignorātia. ꝛ multo grauius studio q̄ qō ifirmitate peccat. Itē qs dubitat qn maiꝰ sit peccatū idolatria q̄ ira. Itē q̄ maiꝰ peccatum homicidiū q̄ fornicatio. ꝛ q̄ maiꝰ peccatū īterficere patrē q̄ inimicū. Itē si pcta omnia essent paria: omnib⁹ pctis deberet⁹ par pena. qō non admittit nec lex nec rō. In pdictis ḡ rōnib⁹ videt manifeste errasse Tullius in li. de paradoxis. Itē querit qualr reat⁹ illi distinguūt: cū dicit. g irascitur reus erit iudicio. qui dixerit racha reus erit ꝯcilio. qui fatue reus erit iehēne. Naꝫ apls Galatas vocat insensatos. ad gal. ꝫ. O insensati galate ꝛc Dic ḡ fatue fratri. Rꝰ. dō q̄ gradus sunt in peccatis: ꝛ peccata alia aliis maiora ꝛ minora sunt simplr loquēdo. ꝑm qd tñ dicūtur peccata equalia. ꝛ loquimur de peccatis mortalib⁹. Consideraꝫ enim peccatum vt auersio seu p̄uatio boni. Consideraꝫ etiā vt nocumētum seu reat⁹ supplicii. Primo mō duplr. naꝫ bonū c⁹ p̄uatio ē pctm duplex ē. nature ꝛ grē. In bono aūt nature accipit rectitudo rōnis seu voluntatis ꝛ habilitas susceptibilitatis gratuite pfectionis. In bono ꝛo gratuito accipit gratia gratū faciēs absolute: ꝛ gratia gratū faciens determinate: put intrat essentialr in qualz ꝛtute ꝛ etiā grā gtis data. Si ḡ ꝯsideret peccatū vt p̄uatio boni naturalis: distinguēdū ē. qa aut vt priuatio rectitudis īnate rationi ꝛ volūtati que absolute ꝛ vno modo est. ꝛ tūc dicemus quo ad hoc peccata equalia attendēdo p̄uationē vni⁹ rectitudis quāuis differētē dispositioni curuitatis inueniam⁹ in peccati ꝑm maiorē elōgationē a rectidine. Et ꝑ⁹ hoc sunt inequalia ꝛ alia maiora aliis. Si ꝛo ꝯsiderem⁹ vt p̄uatōez bilitati seu susceptibilitati boni gratuiti ꝑm ꝫ īueniunt peccata inequala. Nā ad aliud reddit aīam inhabiliorē ad grām. hec aūt p̄uationis ꝺia ꝺtingit ex differēti modo auersionis uolūtati a bono. Item si ꝯsideret vt p̄uatio boni gtuiti distīguēdū est. qa aut boni gtuiti absolute. ꝛ quo ad ꝫ īueniūt adhuc peccata eqlia quia omnia pcta mortalia p̄uāt vnū bonū: ꝫ est grām absolute. aut boni gtuiti gratum facientis determinate: put ē ēentialr ī qualitꝫ ꝛtute seu gtuiti gratis dati. ꝛ ꝑm ꝫ īueniūt pcta īequalia. Nam odiū fr̄num ꝑm hoc maiꝰ malū est q̄ fornicatio. qa p̄mo ꝛ p se p̄uat caritatē. tñ qa ꝺnexe sunt ꝛtutes p ꝯsequens p̄uat alia. Fornicatio ꝛo p̄mo ꝛ p se p̄uat caritatē: quāuis p ꝺns alia. maiꝰ aūt bonum ē caritas q̄ castitas. Silr ꝑm hoc maiꝰ malū est īfidelitas q̄ odiū: ñ pdicta rōne: qa p̄uet maiꝰ bonū. ꝑ qa plura p̄uat bona. P̄uat enī īfidelitas bonū gtū faciēs. vt fidem formatā ꝛ ceteras: per ꝯsequēs ꝛ bonum gratis datum vt fidem īformem ꝛ spem ꝛ timorem. Si ꝯsideret pctm vt reat⁹ duplr est. Nam reat⁹ aut est respectu amissiōis glorie. aut respectu passionis iehēne. Si respectu amissionis glie: distīguēdū est. aut respectu glorie absolute: aut respectu glorie determinate. respectu glorie absolute inueniūt pcta equalia quo ad reatum. Omne enim pctm mortale facit reum amissione glorie simplr. Si respectu glorie determinate ꝑm q̄ nos dicim⁹ q̄ habēti maiorē

grām debet maior gloria. ſm hoc inueniūt pctā inequalia quantum ad reatū. ſ. q pctō i aliquo ꝑatur maior grā q̄ in alio. Si vo conſideret reatus peccati reſpectu paſſionis iebenne diſtinguendum eſt quia in paſſione iebenne attenduntur duo. diuturnitas ⁊ acerbitas. Quantum ad diuturnitatē paſſionis inuenit equalitas in peccatis: quia omnibus peccatis mortalib⁹ debet eterna pena. Quantum vero ad acerbitatē inuenit inequalitas ga differens acerbitas pene reſpondebit diſferētib⁹ peccatis: ⁊ maior ⁊ minor. Hanc aūt differentiā facit differens cauſa auerſionis q̄ eſt in peccatis. Secūdū g̃ hāc diſtinctionē patet: quantū ad quid attendit equalitas i peccatis: ⁊ quantū ad qūid inequalitas. Notandū autem ad maiorē euidentiā: q gdus qui ſunt in peccatis ⁊ maioritas ſeu augmētum ⁊ diminutio diſcernunt triplici radice. In peccato enim eſt auerſio ab incōmutabili bono ⁊ increato. ⁊ deſertio boni creati melioris ⁊ auerſio ad bonū ꝯmutabile deterius.

Circa auerſionē a bono incōmutabili mēſurant peccata ingratitudo ⁊ ꝯtemptus. In gratitudo diuine bñficentie. ꝯtemptus iuſticie. Rōne ingratitudinis dicim⁹ fornicatōē fidelis mai⁹ eſſe peccatū q̄ fornicationē infidelis. Rōne ꝯtemptus dicit maius peccatū quod eſt ex infirmitate q̄ qō ex ignorantia: ⁊ quod ex ſtudio q̄ quod ex infirmitate: ſic dic btūs Grego. Circa deſertionē boni melioris de qua dicit aug. Peccatum nō ē appetitus malaꝝ rei: ſed deſertio melioꝝ. menſurant peccata ſm differentiam boni qō deſerit. quod variat triplr. Eſt enim deſertio maioris boni: ⁊ deſertio boni magis debiti: ⁊ deſertio boni pluris ſeu multiplicioris. Rōne deſertionis boni melioris dr mai⁹ peccatum odium q̄ fornicatio: quia in odio p̄cipaliter deſerit bonum caritatis. in fornicatiōe bonū caſtitatis. Mai⁹ aūt bonū eſt caritas q̄ caſtitas. Rōne deſertiōis boni magis debiti mai⁹ peccatū ē fornicatio ſacerdotis q̄ fornicatio layci. quia ſacerdos amplius tenet ꝯſeruare bonū caſtitatis q̄ laycus. Rōne deſertionis boni multiplicioris maius peccatum eſt infidelitas q̄ odiū vel fornicatio. ga infidelitas ꝑuat bonū gratū faciens: ⁊ p̄terea bonū g̃tis datum vt fidem informem. odiū autem vel fornicatio ñ tollit fidem iformem. Plura g̃ bona ꝑuat infidelitas q̄ odiū vel fornicatio. Circa auerſionē ad bonū ꝯmutabile deteri⁹ habet mēſurari peccata rōne libidinis: quam diffinit aug⁹. imꝓbam voluntatem ſm qua aſſignat aug⁹ gradus i peccatis i corde. i facto. i ꝯſuetudine tā q̄ tres mortes. vna quaſi in domo cū corde ꝯſentit libidini. altera p lata iam extra portam: cum i factum ꝓcedit aſſenſio. tertia cum i ꝯſuetudine mala tanq̄ mole terrena p̄mit anima quaſi i ſepulchro iam putēs. Ad aliud g̃ q̄ ꝓmo obr̄ q̄ pctā nō rex euētu: ſ vitiis boīum metiēda ſūt pr̃ſio. Nam cum⁹ vitiū dicat Tulli⁹ auerſiōē ſeu declinationē a rectitudine rōis. Declinationem autem a rectitudine poſſum⁹ ꝯparare vel quātum ad terminū a quo. ⁊ ſm b̄ declinat ab vno. nel quantū ad terminū ad quem ⁊ ſm hoc declinatio multifaria eſt quaſi infinita. Rōne g̃ termini a quo dic̄ peccata eq̄lia ñ rōe termini i quez. ⁊ ſic etiā dic̄ de euerſiōe nauis q̄ quātum ad iſciētiā gubernatoꝝ nihil ītereſt ſiue nauis euertat que fert aurum ſeu nauis que fert paleas. Ad z⁹ q̄ arguit p equalitatē ꝑtutum equalitatem vitioꝝ dō q̄ ñ ſequit niſi ſolo modo quo ad qd. virtutes enim dicūt pares: ga ꝯſtūt ab vno ⁊ i vno ⁊ ad vnum. Peccata vero dicūt paria ſolum ꝓpter receſſionem ab vno. ñ tñ i vno ꝯſtūt nec ad vnū: ſ ad multa referūt: ⁊ ex multis cauſātur: ⁊ ex tot quot poſſūt eſſe peccādi circūſtātie. Ad aliud quod obr̄ q̄ deſertio que cauſat peccatuꝝ eſt vna i peccatis. dō q̄ iſtud ſolum verū eſt ſm quid. ſ⁹. ſ. q̄ referim⁹ ad vnū p̄mū bonum: qō eſt de⁹. ſeu ſz q̄ referim⁹ ad vnam p̄mā rectitudinē rōnis vt dictū eſt: ñ tñ ſ⁹ q̄ referim⁹ ad cās ſiue circūſtātias deſertōis. īmo ſz hoc multiplicat ⁊ diuerſificat ſm plus ⁊ min⁹ deſertio i peccatis ſ⁹ q̄ dicerem⁹ curuitates que ſunt declinatōes a rectitudīe. equales ſm quid ſolum referēdo ad vnā rectitudinē a qua ē declinatio i oīb⁹ curuitatib⁹: ñ tñ dicerem⁹ oēs curuitates eq̄lis diſpoſitōis ſecūdum iflexionē declinatōis: īmo ſecūdū hoc dicim⁹ curuū curuo curui⁹.

Ad aliō qō dic̄ q̄ peccare eſt trāſire lineas ꝛc pr̃ reſpōſio. Simplr enim ñ eſt verū qō dic̄: q̄ ñ differt ad augēdū culpā trāſeūdi q̄ lōge ꝓgrediaris niſi ſolū quo ad qd.

Silr ad aliud qō dic̄: q̄ non licere eq̄lr eſt in omnib⁹. dicēdū q̄ q̄ntū ad negationem q̄ ibi intelligit vera eſt: ſed q̄ntū ad ꝓnationem ⁊ aptitudinem que ſbintelligit falſum eſt.

Ad aliō qō obr̄ q̄ mortes ſūt pares. dō. q̄ pctm dicit mors ⁊ dicit corruptio. mors i q̄tū

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

puat vitā grē.corruptio vo rōne vulneratio nis nature. Quānis g̃ peccata sint eq̃lia rōne puationis grē absolute vt dictū ē: hoc est in quātū sunt mortes: nō tn̄ erūt equalia rōne vulnerationis nature inquantū corruptiōes ēmo sunt ibi gradus fm accessum maiorem ⁊ minorē ad corruptionē vltimā fm q̃ ponūt grad⁹ mortui in domo mortui ī porta. ⁊ mortui ī sepulchro. Ad vltimū dō fm beatus Greg. Creuit gradus culpe. creuit ordo snīe quia in iudicio adhuc causa deducit ī cilio iam culpe snīa diffinit. in iebēna vo ignis ea que de cilio egredit snīa explet. Quia igit dīs humanoz actuū sb breui examine gress⁹ enumerat: ira sine voce iudicio tra cuz voce cilio: ira ī uoce cū sermone ctumelie iebēne ignib⁹ mancipat. Nota etiā fm aug. In pmo ē ira tm̄. in 2° ira ⁊ vox. in 3° ira ⁊ vox ⁊ certa expssio irrisionis. Itē nota fm Grego. iudiciū eē discussio: cilii snīe diffinitio. Iebēna ignis snīe executio. pmū erit cū dicet. esurini ꝛc. 2m cū dicet. Ite maledicti. Mat. 25. 3m cū infliget pena iebēne. Itē nota fm aug. iebēna ignis nec dānationē hēt dubiā: sicut iudiciū: nec damnati penā sicut cilii: sed in iebēna ignis certa est damnatio ⁊ pena damnati. Ad illud aūt qđ obī vltimo q̃ aplus vocat galathas fatuos seu insensatos dō fm aug. in sermone dīi in monte: cum ait. Qui dixerit fatue duo sbandiūt ⁊ frī suo: ⁊ sine causa: hoc est vñ defendit q̃ aplus galathas vocat stultos: quos etiā frēs noīat. non enim hoc fecit sine causa.

Quarto queritur de

pceptis reco̅ciliationis ad pximū ⁊ occidie ad aduersariū. De pcepto g̃ reconciliationis dī Mat. 5. Si offers munꝰ tuū ad altare ⁊ ibi recordat⁹ fueris: q̃ frater tuus habet aliquid aduersus te: relinque ibi munꝰ ⁊ vade prius reco̅ciliari frī tuo. Circa qđ pceptū ītidit qđ pmo de hoc q̃ dī. si offers munꝰ tuū relinque ibi: non dixit. refer vel reporta: quia sicut dī ibi in glo. Qđ recte offert mutari non licet.

Itē ecclīastes. 5. Omne qđ voueris redde Et in ps. Uouete ⁊ reddite. Ex quib⁹ videt q̃ mutari non possit. fb hi⁹ qōnis discussionez ⁊ solutionē habes supra qōe de votis. Itē queritur vtz hoc qđ dī in isto pcepto: vade pⁿ reconciliari frī tuo sit intelligendū ad lītam. Ad qđ arguit aug. De absente ultra mare cōstituto potest fieri q̃ bēat aliquid aduersum aliquē aliū. Absurdū ē aūt credere añ altare munꝰ relinquēdū: qđ post terras ⁊ maria pagrata offerat deo. Cogimur igit illō pceptū spūalr intelligere. Conr. Aug. Si accipiat ad lītam fortassis aliquis credet ita oportere: si pīs frater est. non enim dinti⁹ differri pōt vt munꝰ illud relinquē añ altare iubeatis.

Rº p distinctionē. ga aut frater ē pīs aut absens. Si absens intellr ire spūalr. si pīs corporalr. Unde aug. in sermone dīi in monte. Pergendū est nō pedib⁹ corporis fb motibus animi: ut te humili affectu pternas fratri: ad quem cara cognitione cucurreris in ospectu ei⁹ cui munꝰ oblatur⁹ es. Ita. n. etiaz si pīs sit poteris eum non simulato aīo lenire: atq̃ in grām puocare veniā postulādo. si hoc prius coram deo feceris pgens ad deum non pigro motu corpis fb celerrimo dilectōis affectu atq̃ inde veniēs. i. intētionē revocās ad id quod agere cepas offeras munꝰ tuū. Itē queritur utrū ille cui iniuriatū est debeat amicitiā q̃rere. Ad qđ dic aug. sup illū tex. Si frater bz aduersuz te. i. si tu eū in aliquo lesisti. tunc. n. ipse bz aduersuz te. nam nos hēm⁹ aduersus illū: si ille nos lesit: ubi non est opus pgere ad reco̅ciliatōem. Conr. Joh. Crisoˢ. sup Mat Si p gloria salutis tue iubet te dīs amicicia face: magis iniuriat⁹ debes rogare. g̃ ille cui iniuriatū est debet petere ex pcepto amicicia ⁊ reco̅ciliatiōez. Rº duplex est debitū. necessitatis: sine quo non est salus. ⁊ fm hoc ex isto pcepto ille cui ē iniuriatū nō bz reconciliatione querere. Unī aug. in sermone dīi in monte. Non veniam postulabis ab eo q tibi fecit iniuriā: fb tm̄ dimittis sicut tibi a dño dimitti cupis qđ ipse omiseris. Et est debitū perfectionis: qđ ofert ad maiorē gloriā. ⁊ bm mō dic Crisoˢ. q̃ iniuriat⁹ debet reco̅ciliatōez q̃rē ut duplicē gloriā oseq̃ris. unā ga iniuriat⁹ est alteram ga poz rogasti. Non enim nolens te de⁹ sbsternere sb pedib⁹ ei⁹ iubet te pus rogare: sed uolens tibi būilitatis gloriā puidē.

Postea q̃rit de precepto occidie ad aduersariū. nam aut intellr aduersari⁹ ille dyabol⁹ aut de⁹: aut homo: aut nostra caro. Si intelligat de aduersario q est dyabol⁹: de q̃ dicit. i. Petri. ult. Aduersari⁹ uester dyabol⁹ ꝛc. Et Zacha. 3. Sathan stabat a dextris Jhu ut aduersaret ei. Conr. fm bm debēm⁹ eē occordes ⁊ beniuoli dyabolo. Nam in greco hēt. esto beniuol⁹ uel benign⁹ aduersario: ubi nos habem⁹. esto ocientiens ꝛc. Item dyabol⁹ non

est in via nec pōt eē:īmo est in denio eterno ꝙ non pōt ei ꝺpetere ꝙ dr̄. Esto ꝺsentiēs ad uersario tuo: dum es cū eo in via. Item si intelligat de aduersario q est de⁹: de quo dr̄ Exo.zj. Ego dn̄s q aduersor: impiū. Et Deut. zs. Aduersat oēm iniusticiā. obicit aug. Quō recte pōt dici in via nos esse cum deo: qa sic dr̄ esto ꝺsentiēs aduersario tuo: dū es in via cū eo. Itē si dicat ꝙ intellr̄ de aduersario q est homo ſm ꝙ dr̄ Josue.s. Noster es an aduersarioꝝ. obicit aug. Quō pōt ꝺuenire qō se q ſne forte aduersari⁹ tradat te iudici. iudicē enim xp̄m intelligo: añ cui⁹ tribunal oēs opꝫ exhiberi. quo mō q̄ iudici traditur⁹ ē q ante iudicē pariter exhibebit. Itē si intelligat de aduersario q est caro: de quo ad Gal.s. Caro ꝺcupiscit aduersus spū: ⁊ spūs aduersus carnē. hec enim sibi inuicē aduersant.

Conē obicit aug. Mali homines faciēdo opa carnis ꝺcor:dāt ⁊ ꝺsentiūt ei: boni ℞o homēs nunq̄: ꝙ eam sibi ꝺsentire cognunt. Nō videt igit ꝙ possit intelligi de aduersario aliquo modo dicto: neq; de deo: neq; de dyabolo: nꝫ de homine: neq; de carne. Si ℞o dicat ꝙ aduersari⁹ hic dr̄ lex seu sermo diuin⁹: quia aduersat peccātib⁹. vñ dr̄. zi. Deut. Tollite lē brū legis h⁹: ⁊ ponite in latere arche ut sit ibi ꝺtra te in testimoniū. obicit aug. Quō ꝺpetet nos in via cum eo eē. esse enim in via cū aliq̄ est respectu pariter gradiētis. Itē si dicat ꝙ intellr̄ de angelo bono: q etiā aduersari⁹ est sicut dr̄ Numeri. zz. Veni vt aduersarer tibi: qa puersa est via tua mihiq; ꝺtraria.

Conē. Dria est inter aduersariū ⁊ ministrū ⁊ iudicē. Et sic dicit aug. iudicem intelligo filiū. Jo.s. Pater omne iudiciū dedit filio. ministrū angelū. Math.4. Angeli accesserūt ⁊ ministrabāt ei. Si q̄ ali⁹ ē aduersari⁹: ali⁹ est minister. bon⁹ aūt angel⁹ est minister. aduersari⁹ nō ē bon⁹ angel⁹. R⁹ aduersari⁹ pōt intelligi aut de⁹: aut homo: aut sermo dīnus ꝫ q̄ vnū intellectū iubemur deo ꝺsentire ⁊ illi eē beniuoli vt dic̄ aug. vt ei recōciliemur a quo peccando recessim⁹. vñ dic̄ aplus. Cum inimici essem⁹ reconci. sum⁹ deo. Ad illud q̄ qō obr̄ ꝙ nō ꝺpetit nos eē in uia cū deo. ad hoc rn̄det aug. qa de⁹ vbiq; est. nos cū ī hac via sum⁹ cū illo vtiq; sum⁹. aut si non placet impios dici esse cū deo: quānis vbiq; presto sit de⁹: quēadmodū cecos non dicim⁹ eē cum luce etsi oculos eoꝝ lux circūfundat: tūc oō. ꝙ aduersari⁹ intellr̄ sermo seu lex diuina ꝫ ꝙ dic̄ aug. q mādat multa ꝺtraria carni. Et ad illud qō obicit ꝙ nō ꝺpetit vt sit nobiscū in via: rn̄det in glo. in uia. i. ī xp̄o recte gradimur: dū ei obediēdo ad vitā ptingim⁹. Uel pōt intelligi aduersarius homo. Ad illud aūt qō obicit aug. quō ꝺpetat ꝙ tradat ministro rn̄det in glo. ne tradat te iudici. i. sit cā quare tradaris in manus xp̄i. Pater enim oē iudiciū dedit filio. Judex aūt tradat mīstro. i. angelo q colligit zizania. Mat. iz. Itē on bitat de hoc qō dr̄. in carcerē mittaris: ⁊ nō exies inde donec reddas nouissimū q̄drātez. Naz si p carcerē intelligit penā eternā seu infernū. Sz ab inferno nulla est liberatio. Eccl. 9. Quodcūq; potest man⁹ tua instāter opare: qa nec op⁹ nec rō ē apd īferos q̄ tu p̄pas. pro nihilo q̄ dr̄. Nō exies donec reddas. Preterea qd dic̄ hic nouissimū quadrātē. Rn̄dē dum ad p̄mū ſm aug. donec. i. nūq; sicut ibi. donec po. inimicos tuos. Et Mat. i. Et non cognouit eā donec pepit filiū suū p̄mogenitū. Ad z⁹ dō ꝫ⁹ Rabanū ꝙ quadrās gen⁹ nūmi est: q habet duo minuta. vñ Mar. iz. vi duo mīsit in gazophilaciū duo minuta: qd est quadrās. Exponit aūt ſm aug. nouissim⁹ quadrans. i. carnalis vita que designat in terra q̄ñ. z. Terra es ⁊ in terrā ibis: respectu alioꝝ elemētoꝝ. seu terrena peccata ꝫ⁹ Rabanum que de terra ꝺbunt. uel ꝫ⁹ eūdem minuta peccata. Alr̄ potest dici ꝙ quadruplr̄ ꝺsumat peccatū ita ꝙ vna ps est peccatū opis. alia est deliberatio pficiēdi seu studiū. 3ª uolūtas faciēdi. 4ª intētio faciēdi. ⁊ hic est nouissim⁹ quadrans peccati mortalis. Peccati ℞o simplr̄ vna ps est opus. alia ꝺsensus. 3ª delectatio. 4ª. i. quadrans nouissim⁹ cogitatio.

Consequēter quer endū est de p̄ceptis quib⁹ ordinat passio seu mot⁹ ocupiscibilis. Circa quod est ordo duplex. Primo enim ordinat ad declinādū illicitā ꝺmixtionē. 2ª ad declinādā illicitā separationē: cū dr̄. Dictū est q̄cūq; dimiserit uxorē ꝛc. Itē quātū ad declinatōes illicite ꝺmixtionis introducūt duo. Prohibitō uolūtatis cū dicit. Audistis ga dictū ē antiqs: non mechaberis. ego aūt dico uobis. oīs q uiderit ꝛc. 2ª p̄ceptū uitande occasionis cū segt. Si ocul⁹ tuus dexter scandelizat te: erue ꝛc. Scōm hoc q̄ passio ocupiscibil⁹ seu motus ordinat trib⁹ p̄ceptis. Prohibitōe uoluntatis mechādi. Jussione declinānde occasiōis

mechandi:⁊ reprobatione repudii:hoc ē ſepa
tionis ab vxore que dat cām mechandi. Uñ
dr̄.Qui dimiſerit vxorē excepta cā fornicati
onis facit eam mechari.⁊.Mat.Et circa hanc
partē plures incidūt qōnes. Primo qualr̄
intelligat p̄ceptū q̄ prohibet volūtas mechādi
cum dr̄. Omnis q viderit mulierē ad ꝺcupi
ſcēdū iam mechat⁹ eſt ꝛc. 2° an volūtas ſit
p facto reputanda.qō videt dicē in p̄cepto.
3° de p̄cepto vitande occaſionis ut⁊ ſit ad
litteram obſeruādum . 4° circa prohibitio
nē ſeparationis ab vxore querēda eſſent duo
Primo de repudio.Sz illud determinatu⁊
eſt ſupra in qōne de legib⁹ iudicialib⁹:que cō
ſiſtunt in p̄miſſione. 2° de diuortio.ꝯ illud
determinabit in qōne de matrimonio.

Quantu⁊ ad primum

obr̄.Cū doctrina ſaluatoris p omnia ſufficiat
ſaluti:p̄cepta quib⁹ ordinat ſaluator mot⁹ hu
manos debēt p omnia ſufficere ſaluti.Sz non
ſunt ſufficiētia ſaluti niſi gñalr̄ ordinēt mot⁹
humanos.Ḡñalia g̃ debēt eſſe p̄cepta quibus
ordinat mot⁹ ꝺcupiſcibilis. Contr̄. Non or
dinat ꝺcupiſcibilē niſi quātū ad actū gñatiue
reſpectu vitande mechie quātū ad volūtatē
cū dic̄.g viderit mulierē ad ꝺcupiſcēdū.ꝛc.
Uel quātū ad occaſionē cū dic̄.Si ocul⁹ tuus
dexter. Uel quātū ad interp̄tationē in dimiſ
ſione vxoris que eſt mechia interp̄tatiua: cu⁊
dr̄.Qui dimiſerit vxorē excepta cā fornicati
onis. Item quare dictum eſt. Qui viderit
mulierē ad ꝺcupiſcēdū iam mechat⁹ eſt.⁊ nō
magis.Qui ꝺcupierit iam mechat⁹ eſt. nam
peccatū mechie nō ꝺmittit in ſpeculatōe ſeu
cognitōe mechādi: ſ in volūtate ſeu ꝺcupīa
mechādi.Recti⁹ igit dictū eēt.g ꝺcupierit iā
mechat⁹ eſt:q̄ g viderit ad ꝺcupiſcendū.
Item cū intentio mechandi faciat mechum:
ꝺueniēti⁹ dictū eſſet.Qui viderit mulierē ad
mechandū q̄ g viderit ad ꝺcupiſcēdum.

Itē cū videre dicat p actu exteriori viſus
⁊ p actu interiori intellect⁹:quō accipitur hic
videre. Si dicēt q ſolū accipiet p actu inte
riori ſicut dic̄ Beda.Cōtra.Criſo. Qui oculis
incōtinētib⁹ aſpexerit mechus eſt completus
Uñ.3.treñ. Oculꝰ meꝰ depdatꝰ eſt aīaz meā.
Itē.3i.Job.Pepigi fedus cum oculis meis
vt nec cogitarē de v̄gine.Ubi dic̄ Greg.Nō
licet intueri q̄ nō licet ꝺcupiſci. Itē q̄rit
Criſo.quare nō ponit legē mulieri ſicut viro:
vt diceret, Que viderit uiz ad ꝺcupiſcēduz
eum iam mechata eſt. Ad p̄mū dō ſm aug
In nomine mechantiū omnē delectationē car
nalē accipe:qñ aīa relicta lege ſuperioz turpi
uoluntate inferioz pſtituta corrūpit. Uel alr̄
poſſet dici:ga ꝺfomes q eſt incentiuū ad oēz
illicitā ꝺcupīaz ſ⁹ gñationē nititatā originali
corruptione tranſfundat radix omnis illicite
ꝺcupīe in ipſa ſ⁹ hūc modū fundat.Ideo in
prohibitione act⁹ inordinati ipſi⁹ prohibet oīs
illicit⁹ mot⁹ ꝺcupiſcēdi.Uñ Hillari⁹. Preter
miſſis opib⁹ legis prohibet mot⁹ aī ad ꝺcupi
ſcendū:ſicut ſupioza prohibent mot⁹ animi ad
nocēdū. Ad 2⁹ dō.q ē ꝺcupiſcere ex ſbito
motu ſine deliberatione uel intētione pficiē
di.⁊ hoc eſt ueniale:⁊ dr̄ a Piero.⁊ Rabano
p̄aſſio:quam diffiniūt motū ſbitū ſine deli
beratione mali uel boni operis.Et eſt ꝺcupi
ſcere cum deliberatōe ⁊ intentione pficiēdi
⁊ hoc mortale:⁊ dicit paſſio ſ⁹ Rabanuz ⁊
Piero.quā diffiniūt affectionē deliberati aī:ſi
ſit loc⁹ pficiēdi.Et hic ultim⁹ modus melius
exp̄mit:cū dr̄.Qui uiderit mulierē ad ꝺcupi
ſcendū.Uñ aug.Non ait q ꝺcupierit:ſed qui
viderit ad ꝺcupiſcēdū.i.ex hoc fine ⁊ aīo at
tendat ut eam ꝺcupiſcat:qō iam non eſt titu
lari ſ plene conſentire libidini. Ad tertium
dō q eſt ꝺſenſus duplex ad delectandū ⁊ ad
operandū.Ut g oſtēdat q nō ſolū damnabil
eſt ꝺſenſus ad op⁹ fornicationis uel mechie:ſ
etiā ꝺſenſus ad delectandū dicit. q uiderit
ad ꝺcupiſcendū nō ad mechādū. Ad aliō
quod querit qualr̄ uidere accipiat dō.q ui
ſus accipit p omni motu q eſt ad delectatōez
ſic dic̄ Beda.Sed non ſolum corporal ſ iteri
or q eſt ī ꝺcupīa ī qua aperiūt illi oculi q po
pena p̄cī p̄mis parentib⁹ male aperti legunt
Gñ.3.tunc itur ī affectū cordis: non ga deeſt
uoluntas ſ occaſio peccandi.Cōm hoc g̃ vi
dere ad ꝺcupiſcēdū eſt ītēdē ſeu ꝺſentire ad
delectandū.qō poteſt ōtīgere cum actione co
gnitōis ītellectus uel cum ſpeculatōe exteri
oris uiſus. Secūdū h̄ g̃ ītelligēdū quod dic̄
Criſo⁹.⁊ Grego⁹.cum.ſ.exteriori uiſu cōiūcta
eſt ītentō ſeu ꝺſensus mechandi. Ad ulti
mum quod querit Criſo.qu re nō ponit legē
mulieri rñdet.coēs leges ponit.capiti enī lo
quēs hoc eſt uiro.p⁹ cor.xi. coēm ad cor⁹ h̄
eſt mulierē fac̄ ſuaſionē.

Secūdo queritur an

uoluntas pro facto reputet.nidet q ſic.Mat.
5.ſup illō.Qui uiderit mulierē ad ꝺcupiſcēd

glo. Sic bona volūtas cuz deest copia agēdi remunerat: sic deliberatio cū molimine uitio rū damnat: ga non f⁹ q quisq; non potuit: aut non licuit: ꝑ f⁹ q uoluit ⁊ ꝓposuit ex ꝺsci entia accusat vel defendit. g̃ voluntas repu tat ꝑ facto ⁊ in malis ⁊ in bonis. Itē super illud ps. Dixi ꝺfitebo: ꝛc. glo. Uotū ꝑ opatōe iudicat. votū aūt ibi vocat voluntas. g̃ ꝛc.

Itē Aug. Si ꝺtingat aliquē non ꝺcūbere cum vxore aliena: planū tñ est eū cupere: ⁊ si potestas det ipsum fore factuz: non min⁹ re⁹ est: q̃ si in ipso facto deꝑhēderet. g̃ tantū puniet ꝑ hac volūtate quantū ꝑ volūtate cōiūcta actui. Itē sup illō ps. Etenim ī corde iniquitates ꝺparamini. glo. Qō vis ⁊ nō potes dñs factū reputat. Item. 15. leui. super illō Mulier que patit ꝛc. glo. Iniquitatē ꝑ facto reputant. Item Grego. Qui cognoscit in nuptam eo affectu inordinato ac si nupta eēt ⁊ si nupta eēt nihilomin⁹ cognoscēt adulter est. g̃ ꝓter intentionē quam habet ad maiuſ peccatū mai⁹ peccatū iudicat: lz in genere sit min⁹. Conf. Aug. Unusquisq; miser mala volūtate efficit: ꝑ miserior potestate: cū desi derīū male volūtatis adimplet. g̃ miserior ē quis actu malo q̃ mala voluntate. Itē iste vult volūtate plena occidere. si occidit actu: ꝺtrahit penam in pñti: quam non ꝺtraheret etiam in plena volūtate. g̃ si de⁹ district⁹ iu dex est: filī de⁹ puniet eū amplī⁹ ꝑ actu q̃ pro voluntate ⁊ non iniuste. g̃ plus peccat iste in actu q̃ in sola volūtate. Item plus punien dus est q nocet ꝓximo ⁊ sibi q̃ q non nocet ꝓ ximo ꝑ sibi soli: ga mal⁹ non dicit nisi q nocet Sed q volūtate plena vlt occidere vel adul terari nocet sibi soli. Si occideret noceret sibi ⁊ ꝓximo. g̃ volūtas hic ꝑ facto non est repu tanda. R° est volūtas plena. ⁊ est volūtas semiplena. f⁹ q distinguit aug. sup gn̄. ga si ptm̄ sola cogitatōis delectatione seu volūta te pficiendi teneat mulier sola comedit. i. in ferior pars rōnis: ⁊ non vir. i. superior pars: cui⁹ auctoritate cohibet volūtas ne ad opus ueniat. Si vo adsit plena volūtas: ut si adsit facultas pficiat: tūc uir manducat: ⁊ ē vānabile ptm̄. Itē volūtas plena aut ē respectu peccati qō exercet in anima non per corpus ut in peccato superbie ⁊ inuidie. Aut ē respe ctu peccati qō exercet in corpore seu ꝑ corp⁹: ut in adulterio qō exercet in corpore ⁊ homi cidio qō exercet ꝑ corp⁹. Dis itaq; positis di stinguēdū q ē reat⁹ peccati respectu ꝓatōis gloie: ⁊ reat⁹ peccati respectu passionis iebē ne. Respectu ꝓuationis gloie tam voluntas plena q̃ volūtas semiplena que mortalis est: pro facto reputat. Respectu vo passiōis iebē ne volūtas semiplena non pro facto reputat.

Item volūtas plena respectu peccati spūal qō totaliter interi⁹ ꝺplet ꝑ facto reputat q̃⁹ ad passionē iebēne. Volūtas vo plena respēu pti corporalis qō exercet per corp⁹ uel ī cor pore pro facto reputat quantū ad generalita tem pene. ga tali volūtati adiūgit ꝺcupīa ut ī volūtate plena adulterādi. ul ira ī volūtate plena occidendi: que sunt passiones vtutis se sibilis: que fundant in corpore. ⁊ ideo punit ista volūtas sicut factū gñalitate pene: ga in spū ⁊ in sensualitate ⁊ in carne. Quantū vo ad intētionē pene non uidet reputari pro facto. ⁊ cā est. ga cū volūtas in peccatis exer cet uel in corpore uel per corpus solet intēdi in facto. Intensioni aūt volūtatis male rñdi: intensio pene. Ad illud g̃ qō dic aug. q̃ mi serior efficit cū peccatū implet: patet rñsio. nā hoc dicit quia in actu impletionis intenditur volūtas ad quam sequit maior pena. Ad z⁹ rñdet q̃ sunt pene tpales ⁊ pene eterne. Quantū ad penas tpales que inferūt a iudi ce seculari uel ecclesie nō reputat volūtas pro facto: nisi ubi nocumtū infert ꝓximo. Quātū vo ad penas eternas que inferūt a deo volū tas nocendi ꝓximo ꝑ facto reputat cū distī ctione: que supradicta est. Uñ nota q̃ factum duos hz respect⁹. ad facientē ⁊ ad illū cui fit. Factū vo quātū ad illū cui fit ⁊ nocet habet penam in iudicio seculari uel ecclīastico qō respicit manū. Factū vo respectu faciētis pu nit a deo g attendit animū. ⁊ quo ad hoc vo lūtas ꝑ facto reputat. Ad ultimū dō sine ꝑiudicio q̃ quātū ad volūtatē plenā nocēdi ⁊ actū nocēdi ꝓximo nullā dīam facit deus nisi ꝺtingat volūtatē intendi in actu. ⁊ ideo g habet plenam volūtatē nocēdi quāuis non ꝺsequat act⁹ quātū in se est nocet alteri. ⁊ iō volūtas ꝑ facto reputat a deo.

Postea queritur de

isto ꝓcepto. Si ocul⁹ tuus scandalizat te erue ipm ⁊ ꝓice abs te. utrū sit ad lītam obsēuan dū. ut in illo g habet oculos lasciuos ⁊ incon tinentes: unde frequenter peccat in aspectu mulierum ⁊ in illo qui est lubric⁹ in genitali bus membris ⁊ hi⁹. unde frequēter peccat ex ipsa inclinatōe corrupta membroz. Et uidet

exp̃ esse p istū tex. q̃ si eruerit sibi uel abscide rit bi⁹ membꝛa non peccabit. Hoc etiã legit ī vitis patrū frequẽter a sanctis factū. Itez ꝑ⁹ ordinẽ caritatis null⁹ debz habere p̃cios⁹ corpus suū q̃ animã. g̃ si membꝛū corporis sit in scandalū aĩe oꝛ abici. Itẽ si sine peccato membꝛū corruptū pōt abscīdi ne corruptõe sua reliqua mẽbꝛa vel corpus inficiat. g̃ mul to magis ne anima inficiat. Conr. In cano nib⁹ apl̃oꝛ. Si qs abscīderit sibi virilia non fiat cleric⁹: qa sui ipi⁹ est homicida ⁊ dei cõ ditioni inimicus. distin. 55. Item ex ꝺcilio arelatẽ. vi. 55. Si q se carnali vitio repugꝛe debere nesciẽtes abscindũt ad cleꝛ puenire non possunt. Itẽ di. eadẽ Innocẽtius. Qui partem cuiuslibꝛ digiti sui sibi ipsi volens ab scidit: hunc ad cleꝛ canones nõ admittunt. Ex his canonibus videt q̃ non liceat aliquo modo sibi ipsi aliq̃ membꝛ abscindẽ. Itez queritꝫ quare non facit mentionẽ de sinistro oculo vel manu eruendi: cum ꝺtingat scan dalizari frequenti⁹ p illa q̃ p dextera. R⁹ ꝑ⁹ aug. ad lr̃am nullū membꝛoꝛ erui p̃cipitꝫ sicut dr̃ etiam in glo. 5. mat. Sed p̃cipit dn̄s remouere occasionẽ peccandi. occasio autem intellr̃ vulr̃. que est ex nobis: uel q̃ est ex alio Ex nobis potest eē occasio multis modis. Potest enim esse occasio exterioꝛ ex aspectu: ⁊ tũc ocul⁹ scandalizat ⁊ cum bona intentione ⁊ tunc oculus dexter. Uel pōt esse occasio ex ꝺtactu ⁊ cum bona intẽtione: ⁊ tunc manus dextera scãdalizat. Uel pōt eē occasio ex pte cognitionis interi⁹ cũ intentione bona: ⁊ tũc etiã oculus dexter scandalizat: sicut est in illo qui cogitat peccata sua ad dolendũ: ⁊ ex co gitatione insurgunt mali motus. Seu ex pte voluntatis vel operis. ⁊ hoc cum bona inten tione: ⁊ tunc man⁹ dextra scãdalizat. De ocu lo cogitationis in ps. Defecerũt oculi mei in eloquiũ tuũ. De manu opationis. 9. eccl̃iastes Quodcũq̃ potest man⁹ tua instanter opare.

Item pōt esse occasio peccandi ex nobis in studio sapiẽ seu in vita ꝺtemplatiua: ⁊ tunc ocul⁹ dexter scãdalizat. Uel ī exercitio actiue ⁊ tũc man⁹ dextra scãdalizat. De oculo ꝺtẽplationis Job. 39. Oculi eius longe pspicũt. dr̃ de aquila. ⁊. 41. Nunc ocul⁹ me⁹ videt te. De manu actionis puer. 31. Manũ suã misit ad fortia. Item potest esse occasio peccãdi ⁊ b̃ ab alio: ⁊ B a ꝺsiliario q dr̃ ocul⁹. Job. 29 Ocul⁹ fui ceco. vel ab amico seu adiutore qui dr̃ man⁹. i. cor̃. 12. Nunquid dic̃ ocul⁹ manui. opa tua nõ indigeo. ⁊ dexter q est ꝺsiliarius in diuinis seu spũalib⁹: uel adiutor si scanda lizat abiciend⁹ est. ⁊ Mat. 5. Nõ veni pacem mittere ſ gladium. Ueni enim separe filium aduersus patrẽ: ⁊ inimici hominis domestici ei⁹. Sic igit̃ amonẽde sunt occasiones ducen tes ad malũ. Dicẽdũ g̃ q̃ in p̃dictis casib⁹ discernẽdũ ē vitiũ a natura. Uitiũ oculi vel alteri⁹ membꝛi p disciplinã ⁊ ꝺtinẽtiã abscin dendũ est. Seruanda ẽo est ipsa natura que bona est. Illud g̃ qõ legit̃ in vitis patruꝫ non legit̃ p exemplũ: ſ excusat̃ p spũm sanctũ quo inspirante credit̃ eẽ factũ: sicut dic̃ aug. ī li. de ci. dei. De Sãpsone qui se occidit iudi. 16. q̃ non alr̃ excusat̃: nisi qa latenter spũs b̃ iusserat q p eũ mira cula faciebat. vñ ꝑ⁹ ca nones q̃cũq̃ sibi tali occasione abscīderit mẽ bꝛum erit irregularis. Ad alind quod obr̃ q̃ nõ debẽt haberi p̃cios⁹ corp⁹ q̃ aĩa dõ. q̃ B intellr̃ in causa martirii vbi ꝺfessio fidei ñ debz sb̃trahi p morte corpali: qa si sb̃trahẽt: iam p̃ciosioꝛ esset vita corporis q̃ aĩe. Unde Mat. 10. Qui inuenit animã suã perdet eam: ⁊ q pdiderit animã suã ꝓpter me inueniet eã.

Ad vltimũ dõ q̃ nõ ē necessitas corrupti onis anime ex corruptione corporis: sicut est necessitas corruptiõis vni⁹ mẽbꝛi ex corrupti one alteri⁹. Uñ aug. i. de ci. dei. Sancta volun tate stabili pmanente q̃cũq̃ ali⁹ in corpore fe cerit p̃ter culpam est patientis. Ad ultimũ qõ querit quare non facit mentionẽ de oculo sinistro uel manu sic̃ de dextro dõ. q̃ remouẽ do qõ min⁹ pstat occasionẽ ad malũ: remouet ⁊ id qõ magis. vñ si spũale studiuꝫ vel actio abscindenda est si prestat occasionem peccati multo magis corporale studiũ vel actio ⁊ tẽ poralis ꝺsiliari⁹ uel amic⁹ q intelligũt̃ p oculũ sinistrum ⁊ manum.

Consequẽter queren

rendũ est de p̃ceptis quib⁹ ordinat̃ mot⁹ rõnal Duplex aũt est ordo vis rõnalis in ueꝫ ⁊ in bonum. Ordinat̃ g̃ uis rõnalis p p̃cepta duo in ueꝫ uidelz p pbitiõez iuratiõis cũ dicit̃ Mat. 5. Audistis qa dictũ ē ãtiq̃ nõ piurabis ego aut̃ dico uobis nõ iurare omnino. Et p inssionẽ simplicitatis assertõis: cũ dr̃. Sit aũt sermo uester est est non nõ. Itẽ ordinat̃ in bonũ p p̃cepta triplr̃. ꝓmo p preceptũ patiẽ ī perpessiõe iniuriaꝫ: cũ dr̃. Audistis qa dictũ est. Oculum p oculo. ego aũt dico uobis nõ resistere ꝛc. 2° per precepta beneficentie in

erogatione bñficioꝝ:cū dr̄. Qui petit a te da ei. 3° p p̄cepta caritatis in dilectione inimicoꝝ:cū dr̄. Audistis qa dictū ē. diliges amicū tuū ꝛc. ego aūt dico vobis. diligite inimicos vestros ꝛc. Primo igit̄ inquirēdū est de pbitione iuratōis. 2° de p̄cepto simplicis assertōis vitatis. Sed de hoc sufficienter determinatū est in ingressu decalogi. qōne de precepto. Nō falsum testimoniū dices. 3° querendū est de p̄ceptis patiētie. 4° de p̄cepti bñficentie. 5° de p̄ceptis caritatis.

Quantuz adprimum

querit vtrū iurare sit vlr pbibitū ⁊ malum. quānis aūt illud fuerit supra pleni⁹ disputatū qōe de 2° p̄cepto decalogi:adhuc tñ circa ꝟ obr̄ in hūc modū. Cū enim iurare sit actus per quē assimilamur deo:quia dr̄ in ps. Juravit dñs ⁊ nō penitebit eū. de⁹ aut̄ nullū pōt facere malū. g̃ iurare simplr̄ ñ ē malū. Itez iuravit xp̄us. Amē amē dico vobis in Jobe ī multis locis. Juravit angel⁹. io. apoc. juravit aplus ad phil. i. Testis est mihi de⁹ ꝛc. g̃ iurar nō ē peccatū. Itē in veteri testō tā pr̄iarche q̃z pphe licite iurauerūt. g̃ licitū ē iurare

Item Deut. 6. dr̄. Dñm deū tuū timebis ⁊ illi soli seruies ⁊ p nomē ei⁹ iurabis. Si g̃ alia que ponūt in ista serie p̄ceptionis sunt licita g̃ silr̄ ⁊ istud. Itē Mat. 5. dic̄ dñs. Dictū est antiqs. reddes dño iuramēta tua. Omne aūt qđ dz reddi dño licitū est. Juramtū g̃ licitū est. Item in ps. dr̄. Laudabūt omnes q̃ iurant in eo. Sz null⁹ dz laudari de malo. g̃ iurare in deo non est malum. Contra. Jacobi vltimo. Ante omnia fratres mei nolite iurare neq̃z p celū neq̃z p aliud quodcūq̃ vt non sb iudicio decidatis. g̃ q̃ iurat aliquo modo decidit sb iudicio. g̃ peccat mortalr̄. iurar̄ ergo malū est simplr̄. Itē aug. in sermone de piurio. Falsa iuratio pniciosa. ra periculosa. secura nulla. Itē iurare sine causa est assumē nomē dei in vanū. g̃ iurare omni circūstātia remota ē malū: qa otra p̄ceptū. Itē iurare multiplicatū p ꝺsuetudinē est peccatū. vnde dic̄ interl̄. Usum iuramēti pbibet .i. ꝺsuetudinē. Itē otra. Aug. sup Mat. 5. Juratio nō est bona: non tñ mala est: cū est necessaria. g̃ ē indifferēs. Item obr̄ Deut. 6°. Per nomen dei tui iurabis. ⁊ Mat. 5. dicit̄. Non iurabis omnino. Aut g̃ vtrūq̃ istoꝝ est p̄ceptū: aut vtrūq̃ ꝺsiliū. aut vnū istoꝝ p̄ceptū ⁊ alterꝝ prohibitio. aut alterꝝ pmissio ⁊ alterꝝ ꝺsiliū.

Sz ꝺstat q̃ nec vtrūq̃ p̄ceptū nec vtrūq̃ ꝺsiliū est. Si enim vel vtrūq̃ p̄ceptū vl̄ vtrūq̃ ꝺsiliū ē: sequit̄ idez inconueniēs vt cogamur ꝺcedere deum dedisse vel p̄cepta vel ꝺsilia ꝺtraria. Itē ꝺstat q̃ nec alterꝝ p̄ceptū ⁊ alterꝝ pbibitio est. Si enim hoc eēt. g̃ cū vtrūq̃ vigeat ⁊ vtrūq̃ necessitatē inducat: necessario ad vtrūq̃ tenemur. Et ita segt̄ q̃ aliqua pbibitio diuina licita sit: qđ est inconueniēs.

Itē ꝺstat q̃ alterꝝ non est p̄ceptū ⁊ alterꝝ ꝺsiliū. Ponat̄ enim q̃ iurare p̄ceptū sit: sicut videt̄ Deut. 6. ⁊ non iurare ꝺsiliū: ut Mat. 5. Non iurare g̃ ꝺsiliū est. g̃ si non iuras non delinquis: qa non sequendo diuinū ꝺsilium non delinquis. Sed econtr̄ iurare p̄ceptū est. g̃ ad illud ex necessitate teneris. g̃ illud soluendo ex necessitate transgrederis. Teneris enim iurare cū iurare p̄ceptū sit. quia omne p̄ceptū dei necessitas est. g̃ si nō iuras: ꝺsiliuz dei sequerīs. Sed exequēdo ꝺsiliū p̄cepto dñi non obedis. Trāsgrederis g̃ p̄ceptū dñi solūēdo cui necessario teneris obedire: ⁊ ita fas ⁊ trāsgressio ꝺueniūt ī eodē. qđ est ualde inco̅ueniens. Idem incidit in aliud inconueniens si e⁹. dicat q̃ iurare ꝺsiliū est ⁊ ñ iurare p̄ceptū. Item si dicat q̃ iurare pmissio est: non iurare ꝓ pbibitio uel p̄ceptū: sine e⁹. incidit inconueniēs. Permissio enim sine culpa est. trāsgressio aūt culpa ē. ⁊ ita trāsgressio culpaz ingerit: quā pmissio tollit. Rᵒ gdaz dicūt q̃ in eccl̄ia dei sunt quatuor genera hominū: ꝑ que distinguūt in scripturis q̃tuor gr̄ia institutionū. Nā qdam sunt pfecti. qdaz pficiēdi. qdā infirmi. qdam reprobi. Instituti onū ꝓ sacre scripture quedā ꝺsiliū ꝺtinent. quedam p̄ceptū. quedā pmissionē. quedam ꝓ pbibitionē. Que g̃ ꝺsiliū ꝺtinent data sunt perfectis. que p̄ceptū pficiēdis. que permissionē ifirmis. que pbibitōem reprobis. Ubi grā. Consiliū est uendere oīa ⁊ dare pauperibus. p̄ceptum diligere deū. pmissio nubere. pbibitio non occidere. Preceptum ⁊ pbibitio sunt necessitat̄. ꝺsiliū ⁊ pmissio uolūtat̄. Naz p̄cepto ⁊ pbibitōi non ipune resistes. Cōsilio autem ⁊ pmissioni nisi uoluēris non acgescis ante uotum dico uel susceptionē. Nam post uotum ꝺtinentie qđ est ꝺsilii cogeris id obseruare. ⁊ post nuptias que sunt pmissionis ñ poteris uxorē dimittere. Jurare g̃ qñ ad ifirmitatē ptinet pmissionis est. Non iurare aūt qñ maioris pfectōis est ꝺsilii est. Sz meli⁹ videt̄ dō q̃ ī eo qđ est iurare ꝺcurrūt duo. s.

vez asserere: ⁊ cum invocatione seu attestatione ꝑme ꝟitatis. Quātū vero ad illō qō est vez asserere iurare est bonū in gñe. ſ. q̄tū ad illud qō addit cū invocatione dei addit circūſtantia determinās hūc actū nō debere exerceri sine causa necessaria uel vtili. Unde rōne hui⁹ circūſtātie iurare sine causa ē malū ga ex hoc ponit ⁹temptⁿ ꝟitatis ꝑme. Ad illud ḡ Jacobi. añ oīa nolite iurare ⁊c. dō q̄ prohibet affectⁿ iurādi nō affectⁿ simplr. ⁊ hꝫ notat vicēs. Nolite. hoc est nō appetatis vel affectetis iurare: ⁊imo ⁹pulſi iurare. Uñ Hiero⁹. in glo. sup Mat. ⁊. Xp̄s oīo iurare ꝓhibet: ne qs quasi bonū appetat iuramētū: ⁊ assidue iurandi labat in puriū. Et aug. in li. de mendacio. Dñs ꝓhibet oīo non iurare. i. q̄tū in te est non ames nec cum aliqua dilectione appetas iurare. Ad illud aūt aug. dō. q̄ ñ sequit. iuratio ꝟa ē piculosa. ḡ mala: qa periculosum dr respectu iurātis. malū ꝟo respectu actus. ꝟa aūt iuratio dr piculosa: qa de facili pōt ee omissio in aliqua ⁹ditione iuramēti: q̄ sūt tres Leuit. 4. Jurabis viuit dñs ī iudicio ⁊ iusticia ⁊ ꝟitate. Ad ⅗m dō. q̄ iurare oī circūſtātia extrinseca remota adhuc in se hꝫ circūſtantiā: rōne cui⁹ ponit ⁹temptⁿ dei. vñ est malū ex circūſtātia illa: quāuis in genere sit bonū sicut dictū est. Ad illud qō obicit iurare multiplicatum ꝑ ⁹ſuetudinē prohibitum ḡ est peccatum. dō q̄ ipsa ⁹ſuetudo absoluta non est peccatū si semꝑ fieret ex cā vtili vel necessaria. ⁊ qñ cū ipsa ⁹ſuetudine accidit ⁹temptⁿ. ⁊ ita intellr ꝓhiberi vsus ⁊ ⁹ſuetudo iurandi. Ad illud ꝟo qō obicit q̄ est indifferēs distinguēdū ē q̄ indifferens dr duplr. Uno enī modo dr indifferens qō ñ est bonū ſm se: hoc est tale qō non possit fieri male. ⁊ qō nō est malū ſm se hoc est tale qō ñ possit fieri bene. ⁊ ſm hunc modū iurare est indifferens: qa non ē tale bonū nec tale malū Alio modo dr indifferens qō potest indifferenter exerceri vt comedere ⁊ ambulare. ⁊ ſm hunc modū iurare non est indifferēs.

Nota ḡ q̄ dr Mat. ⁊. Ego dico vobis non iurare omnino. i. iurare non omnino hoc est iurare in omni casu: qa in aliquo casu iurandū. in aliquo non. Uñ aug. ibi dicit in glo. Nō peniⁿ iurare ꝓhibuit ſ occasione piurii qō pfectⁱ est vocuit: cum dixit: non iurare omnino. quod ꝟo superfluosuz est resecauit cū sbiūxit. neq; ꝑ celū ⁊c. Judei enim ꝑ irām ⁊ elementa iurantes creaturas venerabāt: sic dicit Hier. Nō ꝟo infirmitatis est permisit uel indulsit: cum adiunxit. Nō aūt abūdanti⁹ ē a malo ē. hoc est si ⁹tingat iurare a malo est non tuo ſ alteri⁹: illi⁹. ſ. a quo cogeris iurare hoc est ab infirmitate vel incredulitate: que malū ē vt dicit aug. Nota causas ꝓpter quas ⁹cedit iurare. Quedā enim sunt ex parte boni introducēdi. Quedā ꝟo ex parte mali vitandi. Et ex parte boni quedā ꝑ veritate ⁹firmanda. z. Cor. i. Fidelis de⁹ qa sermo noster qui fuit ad vos non est in illo est ⁊ non. Quedā ꝑ ꝟitate declaranda. Deut. 19. In ore duoꝝ vel triū testiū stat omne verbum: quia ꝓut dicit canon: non est testis nisi iurat⁹, ⅗ⁱ ꝑ amicitia ⁹trahenda. gñ. 26. Dixerunt viri gerare ad Isaac. Sit iuramētū inter nos. 4ⁱ ꝑ pace reformanda. gñ. ⅗i. Jacob iurauit Laban. ⁵ⁱ pro fidelitate seruanda. 2. R. ⁵. Uenerunt senes israel ad regez: ⁊ pcussit cū eis fed⁹ cotā dñō ⁶ⁱ ꝑ obediētia ⁊ sbiectione recognoscēda sic iurant abbates epō: ⁊ viri galaad Jepte. Judic. xi. Dñs q̄ hec audit ipe mediator: ⁊ testis est q̄ nostra ꝓmissa faciem⁹. 7ⁱ ꝑ ⁹ſuetudine ecclie seruanda ut canonici. ⁊ 24. exodi. Filii israel data lege q̄si iurauerūt se dño seruituros. Et Josue ultimo. De ḡ septez cause sunt ꝓpter bonū introducēdū. Propter malū uero amouēdū vna cā est calumnia sopiēda ut fit iuramentū de calumnia in ⁹testatione litis. Heb. 6. Omnis ⁹troucrsie ad ⁹firmationē finis est iuramentū. Alia ꝟo causa ē ꝑ infamia purganda. Deut. zi. Si inuentū fuerit cadauer hoīs occisi maiozes natu cītatis illi⁹ lauabūt man⁹ suas sup vitulā ⁊c. Itē queritⁿ utruz sit licitū iurare p creaturas. videt q̄ nō. mat. ⁵. Ego dico nō iurare omnino neq; ꝑ celum neq; ꝑ terram ⁊c. Conr. Hñ. 42. Joseph iurauit p salutē Pharaonis. Itez quottidie iuraⁿ ꝑ sanctos ⁊ ꝑ sanctam Mariā ⁊ p euāgelia ⁊ p res deo dicatas. R°. Prohibituz ē iurare p creaturas ex duplici causa. ꝓpter idolatriam: ne. ſ. credam⁹ aliqd numīs esse ī ill. Et ꝓpter fraudē ne ⁹tēnētes creaturas ꝑ ximos decipiam⁹. Et hoc ē quod dicit glo. mat. ⁵. Non iurem⁹ p creaturas vt uenēmur eas ulr quod debem⁹. uel ut cū p eas iuram⁹ nihil iurare putem⁹. Qñ ḡ hꝫ nō est ut q̄ ī creatura nihil numīs credit: nec fraudē inrēdit: licet p creaturā iuraⁿ. Quando ḡ iurauit Joseph p salutē Pharaonis: iurauit p eū q̄ salutem dedit Pharaoni. Silr qñ iuraⁿ p sanctos iuraⁿ p eū q̄ sanctitatē eis ⁹tulit. Silr quando

iurat p euangeliū ⁊ cruces ⁊ filia iurat p eū cui hec sunt dicata: vel cui⁹ sunt reps̄tatiua Silr qñ iurat p celū ⁊ terrā iurat p eum qui creat ⁊ ꝺseruat.

Equitur de pre

ceptis patiēte respectu triplicis iniurie. Est enim iniuria lesionis corpoꝛ ⁊ ablationis reꝝ: ⁊ angarie opeꝝ. Patiēt̄ia lesionis corpoꝛ p̄cipit mat. ꝯ. cū ꝺr̄. Ego ꝺico vobis nō resistere malo: ꝫ q te pcusserit in dextera maxilla p̄be ei ⁊ alterā. ⁊c. Patīa ablatōis rerū cū ibidē sequit. Et q vult tecū in iudicio ꝺtendere ⁊ tunicā tuā tollere: relinque ei ⁊ palliū. Patīa angarie opeꝝ p̄cipit ibidē: cuꝫ ſbdit. Et qcūqꝫ te angariauerit mille passus vade cū illo alia duo. Primo g̃ querit de p̄cepto patīe respectu lesionis corpoꝛ. ꝛ° ꝺ p̄cepto patīe respectu ablationis reꝝ. ꝫ° de p̄cepto patīe respectu angarie opeꝝ.

Quantuꝫ adprimum

querit vtrū iniuria sit ꝓpulsanda. ⁊ q nō ꝺr̄ p hoc q ꝺr̄ Mat. ꝯ. Dico vobis nō resistē malo. In hoc enim videt illud ꝓhiberi. Itez aut ꝓpellit iniuria a se aut a ꝓximo. ꝓpellenda iniuria a se ꝓhibet Mat. ꝯ. cū ꝺr̄. Dico uobis non resistere malo. ⁊ q te pcusserit ī vna maxilla prebe ei ⁊ alterā. ⁊ Mat. ꝛo. Cū vos p secuti fuerint in vnā cīatē fugite in aliam. ⁊ ad ro. ꝛz. Non vosmetipsos defendētes carissimi ꝫ date locū ire. Propellēda iniuria a ꝓximo ꝓhibet Mat. ꝛꝺ. vbi cū Petr⁹ nellet a dño iniuriā repellere ꝺixit ei ꝺñs. Cōuerte gladiū. t. in vaginā. oīs. n. q occiderit gladio gladio pibit. Conr̄. Ipe ꝺñs pcussus alapa pcussorē reprehēdit: nec alterā maxillā pcuti endam prebuit. Jo. ꝛ8. Item Paulus petiit milites a tribuno vt illesus ab omni iniuria seruaret. act. ꝛꝫ. g̃ licite potest iniuria repelli a se. Itē ꝺicit auctoritas. Nō sunt īmunes a scelere q xp̄m pmiserūt p̄ncipib⁹ interficē. g̃ iniuriā tenebāt a xp̄o repellere. Iniuria g̃ ē repellenda ab alio. Itē querit vtrum sit ꝺsiliū vel p̄ceptū qꝺ ꝺr̄. Dico nobis nō resistē malo. Si enī ꝺsiliū ē g̃ ad illud tenent pfecti. Quō g̃ xp̄s ⁊ Paul⁹ nō seruauerūt formā h⁹ ꝺsilii. Itē alia que ponūt in illa serie Mat. ꝯ. ut non irasci: nō videre ad ꝺcupiscēdū sūt in rōne p̄cepti: ⁊ pertinēt ad omnes. Quō g̃ istud erit in rōne ꝺsilii. Si ꝺo ē p̄ceptū. g̃ mortalr̄ peccant q faciūt ꝺtrariū. Itē Marcellin⁹ ad aug. Reipublice nō ꝺuenit vlli malꝫ p malo reddere: ⁊ pcutiēti maxillā aliā p̄bē. g̃ nec est p̄ceptū nec ꝺsiliū: cū ꝺiuina p̄cepta ⁊ ꝺsilia sint ꝺueniētia. Itē si nō ē resistēdū malo. g̃ mali nō erūt coercendi. ꝓibit g̃ iustitia ⁊ lex. Itē queritꝫ vtrū illo p̄cepto mat. ꝯ. qꝺ est de patīa respectu lesionis corpoꝛ retractat lex talionis cū ꝺr̄. Audistis qa dictū ē antiqs oculū p oculo ⁊c. ego aūt ꝺico vobis nō resistē malo ⁊c. Si enim retractat g̃ peccāt iudices seclares q oculū p oculo eruūt ⁊ aīaꝫ pro aīa interficiūt. Si nō retractat: quō g̃ lex adimplet: qa si ꝺicat q in hoc q supaddit hic ꝓhibitio vltiōis. ꝺtra. ℔ ꝓhibebat ī lege Leuit. ꝛ9. ñ q̄res vltionē: nec memor eris iniurie ciuiū tuoꝝ. R°. Iniuria aut est psonal ⁊ ꝓuata: aut publica. Si ē publica ꝓpulsāda est iussu p̄ncipis ⁊ manu militis. Ro. ꝛꝫ. Non sine causa gladiū portat. ꝺei enim minister ē vīdex in irā ei q male fac. ꝺr̄ ꝺe p̄ncipe. ⁊ militib⁹ determinat stipendia Luce. ꝫ. Contēti estote stipendiis vestris: ⁊ etiā ipsi p̄ncipi tributū Mat. zz. Reddite q̄ sunt Cesaris cesari ⁊ que sunt ꝺei ꝺeo: ꝫ nō nisi ꝓpter defensionē reipublice: que sine repulsione iniurie hostilis fieri non pōt. Preterea aug. ī. ꝺe ci. ꝺei. exponens illud p̄ceptū. nō occides ꝺic. Non ꝺtra hoc p̄ceptū fecerūt qui ꝺeo actore bella gesserunt: ⁊ ꝫ⁹ leges sceleratos punierūt. Et itez can. aug. Fortitudo que a barbaris defendit patriā: vel ꝺomi ꝺefendit infirmos: vel a latronib⁹ socios plena iustīcia est. Ex quo relinquit q publica iniuria est repellenda etiā cū armis ab eo q ad hoc ordinat⁹ est. Qꝺ ꝺo ꝺr̄ Mat. ꝯ. intellr̄ ꝺe iniuria psonali: tū cū distīctione: qa psonalis iniuria pōt repelli ꝺuob⁹ modis: aut impediēdo: aut repugnādo. Impediendo sīc Paul⁹ munit⁹ militibus iudeos impedinit ne ei inferrēt iniuriā. sic licet oīb⁹ iniuriā repellere: nec hoc ꝓhibet Mat. ꝯ. hoc enim ꝺr̄ nō p̄e resistere. Repūgnādo repellit iniuria duplr̄. cogēte necessitate: ⁊ vlciscē ꝺi libidine. Cogēte necessītate cū als nō pōt vitari lesio nec p fugā: nec p impedimētū ali qꝺ absolutū: ⁊ tūc etiā adhuc distinguit: qa aut repellit īiuria ni ꝓuata ut sine armis. ⁊ hoc modo pmittit clerico ⁊ layco īiuriā repellē. ⁊ ℔ flagrāte maleficio cū moderamine īculpate tutele. ⁊ sic ītellr̄ illa lex ciuilis canonizata. Alim ni r̄pellē licꝫ: ⁊ īcontinēti: quia facto interuallo nequaq̄. Aut repellit ni publica ⁊ cum armis: ⁊ hoc modo non pmittit

clericis ꝙ laycis. ⁊ hoc sic dictū est flagrante iniuria ⁊ cum moderamine ⁊ ī instanti: non autē eēt moderamē si nō impeteret armis ⁊ impeteret armis. Si vo repellat iniuria vlci scendi libidine: sic nulli licet iniuriā repellē: vel resistē malo. ⁊ sic intellī illud ro. iz. Non reddētes malū ꝑ malo. ⁊ illud ꝑl. Si reddidi retribue. mihi mala ꝛc. Dicēdū ꝙ ⁊ repellere iniuriā seu resistē malo animo vlciscēdi oīb⁹ est ꝓhibitū. Uñ illud qđ dic aplūs ad ro. iz. Nō vosmetipsos defendētes carissimi: intelligit ex libidine vindicte. vñ statim sbiūgit. Sed date locū ire. scriptū ē enim. mihi vīdicta. Repellē ꝙ ipediēdo nō repugnando oīb⁹ cessum ē. vel etiā arguēdo ꝛbis vt dñs. vñ glo. sup Jo. iz. sup illō. Dedit ei alapā ꝛc. Ondit ꝑcepta patie nō ostētatione corpis ꝙ preparatione cordis faciēda. Potest enī qs maxillā visibilī prebē irat⁹. Celi⁹ ꝙ rndit ⁊ placat⁹ ⁊ ad ferēda grauiora tranqllo animo parat⁹ Et sic intellī illō Mat. ⁊. Si quis te pcusserit in dextra maxilla prebe ei ⁊ alterā. hoc est parat⁹ his aliā sustinē patiēter. Repellē ꝛbo cogē te necessitate iniuriā vi publica ꝛc. armis inꝓhibitōe est clericis in cilio laicis. Repellē ꝛbo vi ꝓpria sine armis in cilio ē clericis. Sic ꝙ ps solatio ad obiecta. ⁊ quō hoc ꝙ dī nō resistere malo differenter intellectū in cilio sit ⁊ in ꝑcepto. Ad illō qđ obicit Marcellin⁹ ad aug. rndendū ꝓm aug. ad Marcellinū. qđ est respublica nisi res populi. res ꝙ omūis res vtiq; citatis. Quid est aūt ciuitas nisi multitudo hominū in quoddā vinculū redacta cordie. Qui ꝙ vincit in bono malū patienter admīstrat tpalia cmoda: vt iniuriosus ī concordiā qua nihil est vtilius ciuitati penitens acgrat vict⁹ nō sentientis viribus: ꝙ benivolētia patiētis. Sic ꝙ solet intelligi illud ꝛbū ac si dictū eēt. Si qs in te melioza fuerit psecut⁹ ⁊ īferioza ei ꝑbe: ne vindicte potiꝰ q̄ patiētie studēs ctemnas eterna ꝓ temporalib⁹: cū potiꝰ tēporalia ꝓ eternis ctemnēda sint tanq̄ sinistra pro dextris. Ad vltimū dō ꝓm aug. ad Marcellinū q̄ ista ꝑcepta magis ad ꝑpatiōnē cordis q̄ ad opus qđ ī aperto fit ptinēt vt teneat cū patīa cū benivolētia. in manifesto aūt adsit qđ eis videt pdesse posse: quib⁹ bñ uelle debem⁹. Cui aūt licentia iniquitatis eripit utilī uincit: qm̄ nihil est infelici⁹ felicitate peccātiū: qua penalis nutrit impunitas ⁊ mala volūtas uelut hostis īterioz roborat.

Ad illud ꝛbo qđ q̄rit de lege talionis an retractet dō. q̄ lex taltonis retractat quantuz ad ꝓnatā ꝓsonā ꝙ nō quātū ad iudicē. ꝓnata enim ꝓsona si uindictā expetēt malū ꝑ malo reddēt: ut dic aug. iudex ꝛbo nō. ꝙ amore iusticie iustū reddēt ꝑ iniustō: qđ est bonū ꝑ malo qđ etiā de⁹ index facit. Et nota q̄ dicit aug. q̄ ī his ñ ꝓhibet uindicta que est ad correctionez: quia ipsa ptinet ad mīam: nec impedit mansuetudinē. ꝙ hoc ñ ꝛcedit nisi ei cui ptās ordine data est ⁊ sine tra ut patri ī filium.

Deinde querītur

de ꝑcepto patiētie respectu ablatōis rei de quo. ⁊. Dat. Et qui tecū vult ī iudicio ctendē ⁊ tunicā tollē: relinque ei ⁊ pallium. Circa qđ querūt quatuor. Primū utrū sit licitū sua repetē. 2° utrū sit licitū ꝓfectis reperere. 3° utrū sit licitū ul' imperfectis sua perē. 4° utrū sit licitū oīa repetere.

Quantum ad primū

obī. Nam p illud ꝑceptū. ⁊. Dat. uidet q̄ non liceat alicui sua repetere. Ad idem Luce. 6°. Qui aufert que tua sunt nō reperas: ⁊ q̄ aufert tibi uestimētū: ⁊ tunicā noli prohibere.

Item. i. Cor. 6. Delictū ē in vobis q̄ iudicia habetis inter uos: quare non magis īiuriam accipitis. Contra. i. Cor. 6. Oīa mihi licent ꝙ non oīa mihi expediūt. ⁊ dic ibi gl. q̄ licebat aplo sumpt⁹ repetere: ꝙ non expediebat. Sed licitū ē qđ nullo iure ꝓhibet. q̄ repetere non ꝓhibet a dño. R⁹ ꝓm glo. i. Cor. 6. Contingit repetere sua coram iudice fideli. Coram iudice īfideli nulli licet. Uñ. i. Cor. 6. Audet qs uestrū bñs negociū aduers⁹ alterū iudicari apd iniquos. glo. i. īfideles. i. q̄ iniq̄ sunt fidelibus quocūq; modo possunt. Item otīgit repetere sua coram iudice fideli duplī. aut cū otentione ⁊ fraude: aut cū caritate ⁊ amore iusticie. ꝓmo modo nulli licet. ⁊ ꝓm hoc ītellī illō preceptum Mat. ⁊. Si qs voluerit tecū ī iudicio ctendere dimitte ei ⁊ palliū. Glo. Uñ q̄ otendas. i. cū otentōe repetas. 2° modo licet īfirmis ⁊ īperfectis repetere sua. pfectis ꝛbo ñ licet. ⁊ hoc est qđ dic glo. i. Cor. 6°. Perfectis lz repetere sua simplī. s. sine causa: sine lite: seu iudice. Non enī cōuenit eis mouere causam ante iudicem. Infirmis ꝛbo lz repetere sua monendo causam ante iudicem: ꝙ non cum contentōe ⁊ fraudulēter ul' apud īfideles iudices. Ex quo manifestum ē q̄ ꝛpetere sua otētiose ul' fraudulēt: ul' coram iudice infideli ē

prohibitū omnib⁹. Repetē ꝺo sine ꝺtentione sine fraude: nec cora iudice omnib⁹ est ꝺcessū Repetere ꝺo coram iudice sine cōtentione ⁊ fraude infirmis est ꝺcessum. pfectis ꝺo ꝓhibitum. Uñ nō repetē ꝺsiliū est infirmis: pfectis ꝺo p̄ceptū. Uñ ꝺsus. Expedit infirmis. licet absq; dolo sine lite p̄latis. Licet hoc nō expedit anatorice, nō licet vt per eum sint res in lite petite.

Secundo queritur utr licitum sit pfectis repetē. Si dicat sic supra dictū est q eis nō licet repetere coram iudice ⁊ cū lite: licet tñ repetē simplr. sine causa: sine lite. sine iudicio: seu non coram iudice. Cūc ḡrit ḡ dicant pfecti. Si dicat q illi q renunciauerūt omnib⁹ vt religiosi ſ⁹ q dr Math.19. Si vis pfect⁹ esse vade ⁊ vēde oīa que hēs ꝛc. ḡ peccāt mortalr religiosi: si repetāt sua. Itē cum oībus renūciauerūt non habent sua. ḡ ñ possunt repetere sua. ḡ non ē eis in ꝺsilio vel p̄cepto ñ r̄petere sua. Si ꝺo dicat q ē renūciare omnib⁹ ī singul: ⁊ sic omnes religiosi renūciāt omnib⁹. Et ē abrenūciare omnib⁹ ī coī ⁊ sic ī ꝺmuni possidēt fere omnes. tūc ḡrit de illis religiosis q omnib⁹ renūciauerūt in ꝺmuni ⁊ in singulari. ⁊ ꝓcedit obligatio vt ꝓus. Silr queritꝺ de clericis suppositi antiquis canonib⁹ q non possunt habere ꝓꝓriū. qō intellr quātū ad res ecclie: quō possunt repetē.

R⁹ dō q supposito q pfecti dicant ab renūciatione ꝓprietatis q repetē sua ē ſ⁹ duos modos. Aliquis enī r̄petit sua vt sua ⁊ ꝓpter se. Aliqs repetit sua vt alteri⁹ ⁊ nō ꝓpter se. ſ ꝓpter vtilitatē alteri⁹. Dicēdū ḡ q pfectis ñ licz repetere sua vt sua ⁊ ꝓpter se. ſ sua vt ꝺmunia ⁊ vt ꝺgregatōis: ⁊ ꝓpter vtilitatez ꝺmunē. Uñ Grego. Non solū cura ꝺz esse ne nostra sȳtrahāt: ſ ne rapientes nō sua semet ipsos perdant. Si ḡ repetit pfect⁹ ꝺz attēdere bonū nō ꝓpm ſ ꝺmune. qō triplex ē. ꝓmū ē refrenatio maloꝝ ſm quā etiā ꝺsulit malis Si enim auferet ius repetēdi daret malis occasio rapiēdi. Job.29. Cōterebā molas iniq ⁊ de dentib⁹ illi⁹ auferebā p̄dam. z⁹ bonū est vnitas ⁊ pax ecclie que dissiparet si nō licerz sua repetere. ȝ⁹ bonū est ꝺsolatio infirmoꝝ ḡbus data sunt tpalia non solū ad sustentationē ſ etiā ad ꝺsolationē. Cant.2°. Leua ei⁹ ſȣ capite meo ⁊ dextera illi⁹ amplexabit me: qui desperarent: si ablata repetere nō liceret. Intuitu ḡ ꝺmunis boni licet pfectis r̄petere sua vt alteri⁹. vñ ⁊ clerici non repetūt sua noīe suo ſ paupꝝ: nec monachus nisi noīe ꝺgregationis vel ecclie. Religiosi ꝺo q oīb⁹ renūciauerūt in ꝺmuni ⁊ in singulari: cū nō habeant rez ꝓpetatē ſ vsum tm̄ nō possunt repetere: nisi noīe illi⁹ fieret apud quē residet ꝓpetas: vt coꝝ ꝺgregatio possit usum hēre.

Tertio queritur vtrum similr sit ulr licitū īperfectis sua repetere. vr q nō p⁹ Cor.13. Caritas nō ḡrit q sua sūt. Glo. Caritas non repetit ablata. ḡ null⁹ hēns caritatē pōt repetere. Itē Greg. Cum p re terrena pax a corde cū ꝓximo scindat: apparz q plus res q̄s ꝓxim⁹ amat. Itē magis ē ꝓxim⁹ diligēdus in infinitū q̄ corp⁹ ꝓpm vel aliqō tpale ḡ tenemur non r̄petere nostra: si sciam⁹ scandalizare ꝓximū. Itē dic auctoritas. Quantum potes sine peccato nitar scandalū ꝓximi vebes. Et aplus.i.cor.8. Si esca scandalizat fratrē meū non manducabo carnē in eternū. ḡ vbi īminet scandalū tenemur non r̄petē.

Itē opa misericordie q̄ sunt in p̄cepto tenemur dimittē ꝓpter scandalum. ḡ ⁊ r̄petē cū non sit in p̄cepto. licz.n. cuilibz r̄nunciare iuri suo. Contra.i.Cor.6. Omnia mihi licēt ſ ñ omnia expediūt. ⁊ exponit ꝺ repetit ꝺe suoꝝ Licitū igit ē cuilibz sua r̄petē. R⁹. ad ꝓmū dō. q ē r̄petē ex cupiditate: ⁊ ē repetē zelo iusticie: ⁊ ē r̄petere timore casus. Primo modo non ē repetere ex caritate. Caritas.n.non r̄petit ablata causa. ſ. cupiditatl. Non enīz ē amatrix pecunie ꝓpter se: sicut ibi dicit gl. q ipa amat bonū incōmutabile. ⁊ omnia ꝺmutabilia refert ad illud. Repetere ꝺo zelo iusticie lz pfectis ſ⁹ illum modum qui dict⁹ ē. Repetēr ꝺo timore casus ne. ſ. ꝓpter pauptatē ⁊ indigētiā ruāt in pctm̄: licz infirmis ne. ſ. egestate ꝺpulsi furēt ⁊ ꝓiurēt nomē dei sui: sicut dicit ꝓuer.30. Ad z⁹ dō. q ꝺtingit r̄petēr duob⁹ modis ꝺtētiose ⁊ pacifice. Cōtētiose nulli licet. ⁊ sic intelligitur auctoritas Gregorii p contētionez enim pax a corde scindit. Ad ȝ⁹ dō q oportz tenere quod certū ē. Certum ē autē q raptor ē qui abstulit. Incertū aūt ē q scandalizabit. ⁊ p̄ si scirē q scandalizabit: si repetā: si infirm⁹ sum ⁊ timeam casum ꝓpriū ex non repetēdo p̄ponderat scandalum ꝓpm scandalo ꝓximi: ⁊ plus teneor vitare scandalū ꝓpriū q̄ alteri⁹. Si ꝺo pfect⁹ sum ⁊ repetā ꝓut dictū ē sicut p̄ponderat bonū coē bono ꝓximi: sic p̄ponderat scādalum ꝺmune

ꝯ pluriū scandalo ꝓximi siue singulari. Accideret aūt scandalū ꝯmune.s.dissipatio pacis ꝯ vtilitatiꝫ omnis:nisi fieret repetitio.augeret etiā scandalū malozꝫ: cū non refrenaret malicia eozꝫ. Ad quartū dō. q̄ est scādalū actiuū dictū.s.vel factum minus rectū pstās alteri occasionē ruine.ꝯ est scandalū passiuū Illud qō dicit aplus intellr̄ de scandalo actiuo.ꝯ sic etiā tenemur nō repetere cū scādalo actiuo.i.faciēdo vel dicēdo aliq̄d minꝰ recte Amoto ꝑ scandalo actiuo non tenemur non repetere ꝓpter scandalū passiuū. hoc ē q̄ uis ille scandalizet a quo repetit. vñ illa auctoritas.quātū potes sine peccato ꝛc. intellr̄ salua triplici ueritate.dcti ine.scilz.nite ꝯ iusticie. Non cēt aūt saluata ꝛitas iusticie si auferret ꝛpetitio. Ad vltimū dō.q̄ opa misericordie non sunt dimittēda simplr̄ ꝓpter scandalū quamuis differenda.

Quarto queritur vtrū licitū sit omnia repetere. Et ꝓmo querit an liceat repetere supfluū:an necessariū tm̄.ꝯ cum dic Aug.in glo. De necessariis si pdideris vnum sine tolli ꝯ reliquū. Quid ꝑ de supfluis. Unō Aug.de sermone dñi in monte. Si de necessariis hoc imperatū est:quanto magis supflua vsquequaq; ꝛtemnere ꝺuenit. Itē omne supfluū alienū ē:qa ē indigentis. ꝑ cū alienū non liceat repetere:neq; supfluū. R°. Tam de necessario q̄ de supfluo ꝺpetit ꝛpetitio ꝛz modū qui dictus est.ꝑ in hoc est dña. qa post repetitionē nō teneris necessariū dispensare indigenti:ꝑ supfluū teneris. Pōt ꝑ supfluuꝫ repeti ad dispensandū:ꝑ non ad retinēdū.ꝯ sm̄ hunc modū supfluū est alienū ꝯ tuū.alienū ad retinēdū.tuū ad dispensandū. Querit etiā vtrū illud p̄ceptū silr̄ sit intelligēdū de seruis sicut de reb⁹. Ad qō obic aug⁹.in li. de sermone dñi in monte dicēs. Non xp̄ianū sic opꝫ possidē seruū:quō equū aut argentuꝫ: q̄ q̄ fieri possit vt maiori p̄cio ualeat equus q̄ seruus ꝯ multo magis auꝫ vel argentum Si ꝑ non ē xp̄ian⁹ possidēdus vt seruus sicut equus.ꝑ non est repetend⁹ cū non sit seruus.

R° 6ᵐ aug. Si ille suus recti⁹ ꝯ honesti⁹ ꝯ ad colēdū deū accomodati⁹ a te dño educat ꝯ regit q̄ ab illo potest qui eū capit auferre: nescio vtꝫ gsq̄ dicere audeat vt vestimētū eū debere ꝺtemni:q̄si dicat in tali casu nō ꝺz ꝺtemni repetitio ſerui sic repetitio pallii.

Postea queritur de p̄cepto patie q̄tū ad iniuriā in angaria opū ꝯ de qua dr̄ Mat.5. Si quis te angariauerit mille passus vade cū illo alia duo:ꝯ dr̄ angaria indebiti officii exigētia in ꝓpam psonam Querit ꝑ ꝓmo quare ponit angariam mille passuum 6ᵐ hūc numeꝫ plusq̄ sm̄ aliū numerum. Itē querit quare vni miliario addit alia duo. Itē querit vtrū illud p̄ceptū sit ad lr̄am obseruandū. R°. Ad ꝓmū dō sm̄ glo. Qꝫ ipse dñs determinat angariam mille passuum quia hoc est iter sabbati:quo deligē pfectio spūalis:que in impletione hui⁹ p̄cepti ostendit.ꝯ hanc rōnē ponit aug. in li. de sermone dñi in monte. Ad zᵐ dō sm̄ aug.q̄ pfectio patie in trib⁹ ꝺsistit.corꝑe.volūtate ꝯ rōne.vt si artaris alicui impedē corꝑale seu psonale obsequm: qō intellr̄ per angariā mille passuū:sit rōnabile ꝯ volūtariū que sūt q̄si ad alia duo millia.ro.iz. Rōnabile sit obsequiū nostrū.ꝯ.z.cor̄.9. Unusq̄sq; ꝓut destinauit ī cozō suo.qō signatū ē Job.i. Job erāt tria millia camelozꝫ. Camel⁹ est aīal onerifeꝫ in quo operatio seu angaria opeꝫ solent exerceri. Camel⁹ etiā scindit ungulā in q̄ discretio insinuat. Ad onera volūtarie se ſbmittit:in quo volūtas. Ad tertiū dō 6ᵐ aug.in li. ō ſmone dñi in monte. Si quis te angariauerit mille passus:vade cū illo alia duo.ꝯ lꝫ vtiq; nō taꝫ ut pedib⁹ agas q̄ vt animo sis paratꝰ Nam in ipa xp̄iana hīstoria in quo ē auctoritas nihil tale inuenies factū a sanctis vel ab ipo dño cum in homine quē suscipe dignat⁹ est viuēdi nobis exemplū pbēt.ꝑ si quis cogit te fuire ꝯ solaciū tibi impendit ꝺpassionis affectu parat⁹ esto multo plus impendere.

Consequēter que rit de p̄ceptis bñficētie que sūt duo Nam sm̄ Rabanū duo genera pstādi repiūt vel qa beniuole ꝺam⁹ vel reddituro accōmodam⁹. Querūt ꝑ duo. Primū de p̄cepto erogatōis seu ꝺnatōis. zᵐ de p̄cepto mutui siue ꝺmodatōis. Primo ꝑ q̄rit de p̄cepto erogationis:de quo dr̄ Mat.5. Qui petit a te da ei.ꝯ Luce.6. Omni petēti te tribue. Juxta quod etiā dicit Luc.xi. Date elemosinā ꝯ ecce omnia munda sunt uobis. Et circa ꝫ p̄ceptū querūt plura. ꝓᵐ qd p̄cipiat dari. zᵐ qs iubeat dare. 3ᵐ cui p̄cipiat dare. 4° quō ꝯ qñ tenemur dare. 5ᵐ quare attribuit ele

omnia mundare. Circa ꝑmū querūt duo. ꝑmū ē utrū de illicite acgsitis possit dari ut de usa ⁊ meretricio. z⁹ ut⁊ necessarium seu supfluū ꝓcipiat dari.

Quantuz ad primum

obī sic. Luce.16. Facite vobis amicos de mamona iniquitatis.g̃ de iniquo potest dari seu de iniq̃ acgsito. Itē Exodi.12. legit ꝙ filii israel exituri de egypto a vicinis acceperūt mutuo vasa aurea ⁊ argentea ex qb⁹ postea edificauerunt tabernaculū dño. Sz cōstat ꝙ qdā illoz saltē furtū omiserūt.g̃ de furto ē pōt dari bñficiū. Itē aug. Qui bētis aliqd de malo facite inde bonuz. q non habetis de malo nolite acgrere de malo. Esto tu bon⁹ q facis de malo bonū. g̃ de male acgsito potest fieri bonū. Conī. Aug. in li. de verbis dñi. Nolite velle ea⁹ facere de fenore ⁊ vsuris.

Itē ecclīastici.34. Immolātis ex iniq̃ oblatio ē maculata. Itē ī eodē. Dona iniquoz non ꝓbat altissim⁹: nec respicit in oblatiōib⁹ iniquoz: nec in multitudine sacrificioz eoz ꝓpiabit ꝑtis. Itē in eodē. Qui offert sacrificiū ex sba paupis q̃si q victimat filiū in ospectu patris. Itē Grego. Ea oculos redemptoris nostri placat: qñ nō ex illicitis ⁊ iniquitate ogerit. ſ que de reb⁹ ocessis ⁊ bñ acgsitis impēdit. Itē Piero⁹. Adiscant ꝫ ꝑm file eē rapine: si qs inuenta nō reddat. Item aug. Si qs agris iniq̃ ac ꝓperam ꝟuasis ita vtat vt ex eoz fructib⁹ largas ea⁹ faciat ñ ideo rapinā iustificat. Ex his auctoritatib⁹ probat ꝙ neq; ex reb⁹ male acgsitis: nec ex inuentis pōt quisq; bñficiū alteri erogare.

Item videt ꝙ nec etiā de meretricio. Deut. .23. Non offeres mercedē pstibuli aut ꝑcium carnis. g̃ ꝛc. R⁹. Quidā gīalr vicunt ꝙ de nullo illicite acgsito pōt fieri ea⁹: nec de meretricio: nec de vsura: nec de acquisitis ludo alea⁊. nec de hystrionatu: nec de symonia. nā scriptū est ꝓuer.3°. Honora dñz de tua sba. ⁊ in Deut.23. Non accipies mercedē prostibuli Nam illicite acgsita nō sunt in bonis nostris Sed meli⁹ dō. ꝙ de illicite acgsitis vbi non transfert dñiū: ſ opetit restitutio vel repetitio: nō pōt fieri bñficiū seu ea⁹ vt in vsura. Unde aug. ad Macedoniū. Qui otra ius societatis humane furtis rapinis calumniis oppssionib⁹ inuasionib⁹ aliqua abstulerit reddē da potius q̃ donanda censem⁹ Zachei publicani exēplo. Luce.19. Sed si tūffert dñiū ita ꝙ ñ opetit repetitio: de talib⁹ pōt fieri bñficiū vel ea⁹ vt si aliqd dat meretrici: illud ñ pōt repeti. vñ de tali potest fieri ea⁹. Idem ē de eo qō dat hystrioni: ⁊ de eo qō extorquetur rōe officii alicui⁹. Ad illud g̃ qō ꝓmo obī ex illa auctoritate. Facite uobis amicos de mamona iniqtatis dō. ꝙ illa auctoritas triplr exponit. Primo sic. facite uobis amicos de mamona iniqtatis. i. de diuitiis que ut ī plurib⁹ inique ⁊ cū peccato solent acgri: ſ nō ꝓpter ꝫ iubet vel osulit facere amicos de pecunia iuste acgsita. z° sic exponitur. Facite vobis amicos de mamona iniqtatis. i. de pecunia q̃ inique retinēt si non daret. 3° modo sic. Facite nobis ꝛc. i. de pecunia inequalitatis. i. que ꝛequalr possidet. vn⁹ enī plus hz alius min⁹.

Ad z⁹ de filiis israel rñdz aug. in li. qōnū Dixit dñs ad Moysē exodi. iz°. Petat vir a proximo ⁊ mulier a ꝓxima sua vasa aurea ⁊ argentea ⁊ uestem. nō hinc gſq̃ sumendum exemplū putare dz ad expoliandū isto modo ꝓximū. hoc enī de⁹ iussit q nouerat qd quātūcūq; pati oporteat: nec israelite furtū fecerūt: ſ deo iubēte ministeriū pbuerūt. Sz igit alīq ex cupiditate ab egyptiis vasa acceperant tñ inde tñslatū fuit dñiū uolūtate ⁊ ꝑcepto ꝓncipal possessoris. ſ. dñi. Ad 3⁹ dō ꝙ facē bonū de malo multiplr ītellr. Fac enī de malo bonum q reddit qō abstulit illicite. Nolē etiam mali cura ⁊ sollicitudo mortaliū exp̄mit ⟨Dat.7. Nolite solliciti eē ī crastinū suffiē .n. diei malicia sua. ō malo g̃ bonū fac q paupēribus dispensat qō cum labore ⁊ sollicitudīe acgsuit. Ual ex malo acgrit qō ex turpi causa possidet ueluti cū mathematic⁹ ex arte quaz docet uel ex futuris que ꝓnūciat nōnulla lucrat. que vo sic de malo acgrūt ī bonū possūt ouerti. de peccato etiā acgrūt que paupibus recte erogant. Ad illud aūt qō ultimo obī de meretricio dō. ꝙ nō dz recipi oblatō meretrid: ꝫ ide possit ea⁹ fieri. ⁊ hoc ideo ut citius ꝓpt rubozem ouertat.

Secundo queritur

utꝛ necessarium an supfluū ꝓcipiat dari. ⁊ videt ꝙ non solum supfluū īmo etiā necessarium: ga ulr. dī Luce.6. Oī petenti te tribue. Si g̃ te: multo magis tua: quānis necessaria. Itez Piero. Aliena rapere ouīcit q ultra necessaria retinere ꝓbatur. g̃ supflua sunt aliena Cum g̃ aliena non possint dari: sed restitui: non ītellr illud ꝑceptū de supfluis ſ etiā de

necessariis. Contra. Ordine caritat potius debēm⁹ diligē nos q̄ alienos. q̄ necessaria potius deberemus nobis dispensare q̄ aliis erogare. g̃ non intellr̃ de necessariis. Itē si intellr̃ solū de superfluis. g̃ diuites qui habent multa supflua: si nō dant paupib⁹ petentib⁹ transgrediūt hoc p̄ceptū. Joh. 3. Qui hūerit substām huius mundi ⁊ viderit fratrem suū necessitatē hēre: clauserit viscera sua ab eo: quō caritas dei manet in illo. q̄si dicat nō manet in illo: ⁊ ita est in ꝓtō mortali. R⁹. Hoc p̄ceptū intellr̃ de omnib⁹ tam necessariis q̄ superfluis: que honeste ⁊ iuste dari possunt. sicut dicē glo. sup Mat. 5. Honeste dico ga res possz cē ita necessaria q⁹ nō posset dari ita honeste Juste dico ga res aliena non pōt dari iuste: nec res supflua potest iuste retineri. Ulr aūt omnia supflua debēt dari: ⁊ vlter nulla iuste possessa possunt dari. necessaria ꝺo quibus carere non possum⁹ nō tenemur dare: ga nō pōt dari honeste. necessaria ꝺo q̄bus carere possum⁹ in casu tenemur dare. Ex his patet responsio ad obiecta.

Postea queritur quis iubeat dare. Et ē ista qō vtrū ille q̄ nihil hz obligef ad illud p̄ceptū: aut nō. Si enim obligat ad illud p̄ceptū. g̃ cum nihil habeat ad dandū obligat ad impossibile: quod est incōueniēs. Si dicat q⁹ non obligat: ꝺra qō p̄cipit mat. 5. Qui petit a te da ei. p̄cipit eriā Luce. 6⁰. ſb hac forma. Omni petēti te tribue. Quilz autē pōt se tribuere: quānis nō habeat aliqua temporalia. q̄ ille q̄ nihil hz tenef ad illō p̄ceptū de erogatione. R⁹. Dicēdū q⁹ multiplex ē donū. Est enim donū muneris a manu. Deut. 15. Precipio tibi vt apias manū tuā egeno ⁊ pauꝛi. Et est donū ꝺo passionis a corde. Isa. 58. Cum effuderis esurienti aīam tuam. Et est donū ℞bi dulc ⁊ ꝺesolatorii ab ore. Eccliastici. 18. Non ne ardorē refrigerabit ros: sic ⁊ ℞bū melⁱ⁹ q⁹ datū. Est aūt donū obsequii i opere Exo. 22. Si videris asinū odiētis te iacere ſb onere non ꝑtransibis sed ſblevabis cum eo.

Ad ꝓmū nō tenef manēs pauper cum non habeat aliquid ad manum quod possit dare sed tantum tenef ad tria ultima pro loco ⁊ tempore. vnde Barbei. 5⁰. glo. Si deest facultas ꝓ affectum. vl obsequiū vel ℞bū.

Deinde queritur cui ꝑcipiat dari. hoc est querere quib⁹ sit bñficium tribuendū: utrū vz omnib⁹ vel solū aliquib⁹ ⁊ videf q⁹ non omnib⁹. Dicit enim Piero⁹. Mimis ⁊ hystrionib⁹ dare nihil aliud est q̄ demonib⁹ īmolare. Sz a nullo est demonibus īmolādū. g̃ nec ab aliquo ē hystrionib⁹ aliqd tribuēdū. Itē eccliasticī. 12⁰. Da iusto: ⁊ ne iuuerīs ꝓtōr: ⁊ bñfac humili ⁊ ne dederis impio. Conf videf exp̄sse q⁹ dr̃ Luce. 6⁰. Omni petenti te tribue. qui aūt omne dē nihil excipit. g̃ tam hystrioni q̄ aliis dandum est. Itē Luce. 6. Estote misericordes sic ⁊ pr̃ vester misericors ē qui solē suū facit oriri sup bonos ⁊ malos: ⁊ pluit sup iustos ⁊ iniustos. Si g̃ ipse dñs ita misericors est q⁹ bñficia sua largit omnib⁹ tam iustis q̄ iniustis. g̃ ⁊ nos silr̃ debem⁹ facere. Itē ex incidenti queritur quid dē Piero. hystriones. si dicat q⁹ utētes musicis instrumētis: ꝺra est ga ex scriptura nō videf peccatū cytharizare: quia ipse David fuit cytharista. i. R. 16. ⁊ Helyse⁹ p̄cepit vt adduceret sibi psaltes. 4. R. 3. Cūq⁹ cantēt Psaltes facta est super eum manus dñi. Ex quo relingf q⁹ officiū hystrionū non est malū g̃ nec dare eis est malum intuitu ipius officii

Itē cum in hystrionib⁹ quocūq⁹ mō accipiatur sit imago dei ⁊ īdigeāt: si daf eis q̄tū hui⁹ daf eis intuitu dei. g̃ i hoc nō īmolatur idolis seu demonib⁹. R⁹. Dicendū q⁹ illud p̄ceptū se extēdit ad oēs i casu necessitat: ut oībus tribuam⁹: nō tñ quacūq⁹ ex cā. Uñ ad illud qō obr̃ de hystrioe ꝺō q⁹ histriōe pōt ꝺsiderari nā ⁊ vitiū. Si g̃ daf ei intuitu vitii: ga. s. delectaf i vitioso ⁊ illicito ei⁹ ludo: qui sic facē dr̃ īmolare ꝺyabolo. Si vero datur ei intuitu nature: ga. s. est ad imaginē dei ⁊ possibil ad grām daf ex causa debita. ⁊ hꝺ modo hystrioni dandum est i casu necessitat. Uñ Grego. i gl. sup. io. Mat. Qui recipit iustū ⁊c. Mercede non carebit suscipiēs ⁊ si iust⁹ sit q̄ suscipif. Silr̃ ad illud quod obr̃ de īpio distīguendū est: ga potest qs dare īpio vt foueaf īpietate sua: ⁊ hoc modo ē ꝓhibitū dare īpio seu peccatori. Itez alio mō pōt qs daē īpio ut sustentef ei⁹ natura que est possibilis ad iusticiā ⁊ est ad imaginē dīnam. ⁊ hꝺ mō i casu necessitat dandus est bñfm impio seu peccatori ꝺm illud p̄ceptū. Ad illud qō ex parte altera queritur qd dicat hystrio ꝺō. q⁹ hystrio appꝛopato nōe est nomē utii. hystriones enī ꝓpe dicūf q̄ p gesticulatōem corꝓoris ⁊ ludos ꝓuocantes ad risum ītendūt homines ꝓuocar ⁊ mouē ad lachrymas lasciuias

ꝛ ineptam letitiã seu inordinatã: ꝛ hoc mõ dare hystrioni intuitu sui officii peccatũ est. Alio modo extẽso noĩe dr̃ hystrio quicũq; p quecũq; instramẽta ꝓuocat homines ad letitiã. Põr aũt q̃ri letitia ex ĩstrumẽti musicis ad recreationẽ ꝛ corporis valitudinẽ nõ ad inordinatã seu libidinosam voluptatẽ. ꝛ lr̃ mõ histriõi ĩtuitu sui officii põr bñfm̃ tribui

Sequitur uidere quomõ sit dandũ. Ad qõ nota q̃ multa requirũt̃. Cõpassio proximi. Isa.58. Cum effuderis esurienti aĩaz tuam. Benignitas ẏbi. Ecclĩastici.18. Nonne ardorẽ refrigerabit ros. sic ꝛ ẏbum melius q̃ datũ. Abũdãtia dati. Tho.4. Si multum tibi fuerit abundanter tribue. ꝛ.z. Cor̃.9. Qui pce seminat parce ꝛ metet ẑc. Hylaritas dantis. Eccl'.35. In oĩ dato hylarẽ fac vultũ. et. z. cor. .9. Non ex tristicia aut ex necessitate. hylarẽ enĩ datorẽ diligit de⁹. Humilitas dãtis. pr̃. 28. Qui despicit depcantẽ sustinebit penuriã Misereio. Ecclĩastici.12. Da iusto ꝛ ne vederis peccatoꝛ. Acceleratio. pr̃.3. Ne dicas amico vade ꝛ cras dabo tibi: cũ statĩ possis dare Recta intentio. Dat.6. Cum facis elẽz nesciat sinistra tua qd faciat dextera. Pietas. p* Tbi.4. Exercitatio corporis ad modicũ valz Pietas aũt valet ad omnia. Caritas.i. Cor̃.13. Si distribuero in cibos paupeꝛ oẽm facultatem meã: caritatẽ autẽ non hẽam nihil mihi prodest. Ordo vandi. ecclĩastici.30. Miserere aĩe tue placens deo.

Queritur postea q̃ndo sit dãdum. hoc est querere qñ omittit aliquis si nõ dat. ponat̃ .n. q̃ hic sit aliq⁹ paup cui⁹ paupertas euidẽs est: ꝛ aliquis diues q̃ habet superflua multa. videtur q̃ in hoc casu iste diues omittat si non dat isti petẽti fm illõ p̃ceptũ 5. Dat. Qui petit a te da ei. qõ ẽ intelligẽdũ pro loco ꝛ tempore. Silr Luce.xi. Date elẽmz. Sed modo est temp⁹ ꝛ loc⁹: cum iste modo indigeat ꝛ ipe mlta superflua habeat. q̃ omittit: si non dat. Itẽ Luce.6. Quecũq; vultis ut faciãt vobis homines ꝛ vos facite illis. Sed iste diues iuste ꝛ discrete vellz sibi dari si eẽt in statu hui⁹ paupis. q̃ iste diues tenet̃ dare huic paupi in hoc casu. q̃ si non dat peccat.

Itẽ. i. Jo.3. Qui habuerit sb̃am hui⁹ mũdi ꝛ viderit fr̃em suũ necessitatẽ hr̃e ꝛ clauserit viscera sua ab eo: quõ caritas dei manet ĩ eo Sed iste diues habet sb̃am hui⁹ mundi: ꝛ videt fratrẽ suũ necessitatez hẽre. q̃ si claudit uiscera sua ab eo ita q̃ non det ei aliquid: caritas dei non est in illo. q̃ peccat mortalr̃. Si dicat̃ q̃ non claudit viscera sua qa ꝓpatr̃ ei Contra. ad hoc silr̃ tenet̃ pauper sicut diues q̃. p nihilo p̃misit aplus. qui bũerit sb̃az hui⁹ mundi: si ad aliud non tenet̃ diues q̃ pauper tenet̃ q̃ diues dare. Item Hiero⁹. Aliena rapere ꝺuincit̃ q ultra necessaria sibi retinẽ ꝺprobat̃. q̃ nisi iste diues det huic paupi indigenti de superfluis suis p raptore habendus ẽ

Itẽ Dat. 5. Omni petenti te tribue. rez. s. si habes. si non habes saltem voluntatẽ bonã

Contra. Dare potest alii eque indigẽti: ꝛ si dat absolut⁹ est. q̃ non tenet̃ dare isti. Jax̃ hoc solet obici de aliquo cui obuiat aliquis ĩ extrema necessitate ꝺstitut⁹: ꝺstat q̃ tenet̃ ei dare modo. sic q̃ q̃ ꝓparet se ad dandum: ꝛ interim occurrit alius in extrema necessitate posit⁹. querit̃ vtrũ tenet̃ dare ꝑmo. videt̃ q̃ sic qa ꝑus tenebat̃ ei dare: ꝛ non ẽ absolutus ab illa tentione. q̃ adhuc tenet̃ dare ei. Cõtra. Si det z' absolut⁹ ẽ. ꝛ posito q̃ non possit reficere nisi alter̃ tm̃. q̃ modo non tenet̃ dar̃ ꝑmo. R°. Ad ꝑmũ dõ q̃ in duob⁹ casibus omittit diues si non dat pauperi indigenti. Prim⁹ ẽ indigẽti posito ĩ extrema necessitate ꝛ hoc dictat ei ꝺscĩa. si non tunc dat peccat mortalr̃. Unde Hiero. super illud ad ro. iz. Si esurierit inimic⁹ tuus ciba illũ. Quisquis in quacunq; necessitate moriturꝰ succurrere potest: si non facit occidit. z⁹ casus est ĩ nalõ ĩdigente ꝑ non in extrema necessitate. Si. n. habet aliquis multa supflua: nec ꝓponit meli⁹ dispensare vel eque bñ: ꝛ tunc nõ dat peccat mortalr̃. ꝛ sic intellr̃ illud. i. Jo.3. Qui habuerit sb̃am ẑc. ꝛ eccliastici. 4°. Elam paupis ne defraudes: ꝑ redde ei debitũ suũ. ꝛ canõ Ambro. Non minoris criminis est habẽti tollere q̃ cum possis ꝛ abũdãs sis indigentibꝰ denegare. Item Ambro. Nemo dicat ꝓpr̃ qõ ꝺmune est. plusq̃ suffic̃ ad sumpt⁹ nioleter obtentũ ẽ. Ad ꝑmũ q̃ qõ obr̃ dõ q̃ hec est vera. iste diues tenet̃ dare huic indigẽti pro loco ꝛ tpe. Sed hec est falsa. modo ẽ tp̃us ꝛ loc⁹: si ꝓponit meli⁹ dare uel eque bñ. ꝑ esset loc⁹ ꝛ tp̃s si nõ ꝓponeret melius dare. Ad z^m dõ. q̃ iste diues si esz indigẽs indiscretã haberet voluntatẽ si omnib⁹ modis uellz sibi dari ab aliquo seu meli⁹ ꝓponeret dispensar̃ seu non. Ad tertiũ dicẽdum q̃ diues non claudit uiscera sua ab lr̃ ĩdigẽte quãis nõ

det: quia habet bonam voluntatē dandi ei: nisi meli⁹ ꝓ onēr dispensare. Ad auctoritatē Piero. dō q̄ iste diues ñ ē ꝓ raptore habēdus. qa si ad tp̄us retinet superflua: tñ aīo ⁊ ꝓposito meli⁹ dispensandi. Ad auctoritatē euāgelii. oī petēti te tribue. dō. q̄ ītelligēdū est sic. tribue rem vel bonam volūtatem vel bonū uerbū sicut hēt ibi in glo. vñ iste diues non est transgressor hui⁹ p̄cepti: cum habeat bonā voluntatē dandi: sicut dictum ē. Ad vltimū q̄ dō querit de duob⁹ in extrema necessitate ostitutis dō. q̄ tenet dare ꝑmo ⁊ silr z⁹ ꝑ neutri tenet dare modo: tñ tenet alteri mō vt iste termin⁹ alteri teneatur confuse ⁊ indeterminate.

Vltimo queritur quare elemosine spāl attribuat oīa mundare: cū dicat Mat. vbi logt de lunatico: ⁊ dr. Hoc genus demonii non eicit nisi ī oratione ⁊ ieiunio. vbi dic glo. Medicina vniuscuiusq; vulneris est adhibenda. Non enim sanat oculum quod sanat calcaneū. ieiunio sanant pestes corporis. oratione pestes mentis. Q̄ aut̄ ela spālem hēat effectum ostendit Mat. iz. sup illud. Extēde manū. ibi glo. Nihil plus valet curationi q̄ elarus largitas: qa frustra ꝓ peccatis suis rogaturus man⁹ suas ad deū extendit: qui has ad paupem ꝓ posse suo nō extēdit. R⁹. z9. Eccl asticī. Conclude elemosinā in sinu paupe ris ꝛc. ⁊ in eodē. z3. In hominē sibi silem non habet mīam ⁊ a deo querit ꝓpiationē. ⁊. i9 ꝓuerb. Feneraī dño q̄ miserē paupis. Unde colligit q̄ maxime motiuū ad dei mīam sup pt̄o ⁊ pena pt̄ī est ela. Nō aut̄ dic. date elemosinā ⁊ ecce oīa munda sunt vobis: ut sufficiat elemosina ad mundationē culpe. Si. n. sit ꝑncipalr motiuū ad remissionem pene ex dei misericordia: nihilomin⁹ vniuscui⁹q; vulneris est adhibenda ꝓꝑa medicina: vt ꝺtraria ꝺtrariis curent. Leuit. z5. sup illud. Supputata ꝛc glo. Secūdū ea que peccauit oportuit p̄cium reddere. vt. s. q̄ peccauit gula ieiunio corrigat. quod garulitas amisit silentiū deleat. ⁊ sic ꝺtraria ꝺtrariis curent.

Consequēter querit de p̄cepto mutui seu ꝺmodatōis de quo Mat. 5. Uolēti a te mutuari ne auertaris. ⁊ Luc. 6. date mutuū nihil inde sperātes Circa q̄ querūt quatuor. Primū ē utrum accipe aliqd ꝓter sortem sit ꝓhibitū. z⁹ utr̄ sola spes accipiēdi ꝓter sortem faciat usariū seu sit ꝓhibita. Tertio utr̄ in aliquo casu sit licitū accipere aliqd ꝓter sortem. 4⁹ an sit mala fm se.

Ad primus sic obī. Ezech. 18. Si genuerit vir filiū latronē ꝛc. vsq; ad vsam dantem ⁊ amplius accipiētē nīqd ninet! non vinet: cū vniuersa hec detestanda fecerit morte morie. hic iust⁹ est. g̃ accipe aliqd ꝓter sortē est ꝓhibitū. Itē exo. zz. Si pecuniā accōmodaueris populo meo paupi q̄ habitat tecum: nō vrgebis eum q̄si exactor: nec usis oppumes. g̃ non licet accipe usuram: ꝑ gratis intuitu dei ꝺmodare. Itē ps. Dñe quis habitabit in tabernaculo tuo ꝛc. qui iurat ꝓximo suo ⁊ non decipit. q pe. s. n. d. ad us. ꝛc. q̄si si det ad usam non habitabit in tabernaculo dñi. Sed null⁹ expellit a tabernaculo dñi nisi ꝓ pt̄o mortali g̃ dare ad usam est peccatū mortale seu accipere ꝓter sortē. Itē Luce. 6. Date mutuum nihil inde sperantes. ubi videt etiā spes accipiēdi ꝓhiberi. g̃ multo magis ꝓhibet ipe aī⁹

Contra Deut. z3. Non feneraberis ꝓximo tuo ꝑ alieno. g̃ licet fenerari alieno. g̃ ī aliquo casu licet dare ad usuram. nō g̃ ḡaliter est ꝓhibitū. Itē Ambro. Usas exigas ab eo cui iuste nocere desideras. ⁊ ita licet ab aliq bus accipere usuras. Item mai⁹ peccatū ē occidere q̄ accipere usam. Sed licet in casu ⁊ sine ꝓccato occidere. g̃ licet in aliquo casu accipe ad usurā. Item licet ꝺducē domos equos vasa argentea culcitras ꝓ lucro. ergo multo forti⁹ denarios q̄ sunt utiles magis. ⁊ sic licet dare ad usuram. Itē. 15. Deut. Per promissionē seu bñdictionē obseruantib⁹ māmdata dñi fenerabis gentibus multis: ⁊ ipse a nullo accipies mutuū. Sed si fenerari eēt malum nō esset istud ꝓmissio seu bñdictio: ꝑ potius maledictio. nec etiam illud ꝓmittēt obseruantib⁹ mandata dñi: cū hoc ipm eēt trisgredi mandatum dei. R⁹. Concedēdū q̄ accipere ꝓter sortē quod est usura ꝓhibitum ē Sunt tñ casus in q̄b⁹ usa est ꝓmissa. Prim⁹ est ubi possessio ecclesie est assignata clerico ī bñficiū ⁊ layc⁹ tenet eam iniuste ⁊ uiolenter: potest cleric⁹ fruct⁹ illi⁹ bñficii ꝓcipere ultra sortē. ex de usis. ca. i. ꝑ hoc non fit lucri causa ꝑ ut res ecclesie eo modo de manu layci redimat. ut hr in eadem decretali. z⁹ ubi use petunt cum interesse. Ubi grā si fideiussor solvit usas creditori potest eas petē a debitore

pro quo fideiusserat: quia nō sunt vsure q̄tū ad fideiussorē:ſ potī quantū ad interesse:ga non est lucrū ſ vtratio damni. 3ª rōne more vt si debeas mihi centū ad certū terminū ⁊ noluisti psolue in termino.⁊ ideo oportuit me recipe pecuniā cū vsis ꝓpter negocia mea ꝛctāda.tu teneris mihi restituere illas vsas: si solui:vel si nō solui liberare me ab ista obligatione. 4ª rōne dubii.Naz si quis dat.io. sol.ut alio tpe totidē sibi grani vini vel olei mensure reddant:que lz tunc plus valeant: vtrū tñ min⁹ solutionis tpe sint valiture bi silr̄ dubitat non dz ex hoc vsurari⁹ reputari rōne dubii hui⁹:excusat qui pānos granū vinū oleū:vel alias merces vendit:ut amplius q̄ tunc ualeat in termino certo recipiat pro eisdē.si tñ ea otra⁹ tpe non fuerat uenditurus ex de vsis naniganti.ſ.i.⁊.z. quā regre infra inter nouas ostitutiones.In his ḡ casibus quatuor vsa est pmissa. ſ recte ois̄erāti in p̄dictis casib⁹ non est vsa.Uñ nota q⁹ ñ dr̄ omitti vsa nisi in his reb⁹ tm̄ circa quas otīgit fieri mutuū.ſ.que ois̄tūr in numero pondere ⁊ mensa.Numero ut q̄libet moneta que proꝑ dr̄ pecunia numerata.Pondere ut ere argento auro ꝛc.que appēdūt.Mensa ut frumēto vino oleo pannis ꝛc. Ad maiorē tamē euidētiā hui⁹ questionis nota q⁹ duo sunt otūs q̄ de sui nā uolūt eē gratuiti ut mutuuz vel omodatū. In mutuo.n. certū ē q⁹ regrit ut sit gratuitū:aliogn est usa. Sed in omodato si aliqd recipit ꝓ re omodata statī desinit esse omodatū:ga aut recipit aliqd ꝓ re ipa: aut ꝓ usu rei. Si ꝓ re ipa aliqd recipit: aut recipit pecunia aut res alia.Si pecunia ē emptio ul' vēditio.si alia res recipit erit otra⁹ pmutatōis.Si ꝓ usu rei accipit pecunia erit otra⁹ locatōis.si res alia erit otra⁹ inoīat⁹ quasi do ut des uel ut facias. Omnes isti otūs sunt liciti laycis. Dicendū ḡ ad p̄mū: q⁹ dare ad usam ⁊ in se ⁊ sm se peccatū est: ⁊ nō fuit indeis licitū alieno fenerari: ſ permissuz fuit eis:sic pmissū fuit eis dare libellū repudii.Peccabāt ḡ mortalr̄ iudei fenerādo alieno: ſ hec fuit pmissio ꝓpatina: que facta ē duplici rōne.Prima ga pmissū fuit eis min⁹ p̄tm̄ ne facerēt mai⁹. uidelicet ne fenerarēt fratrib⁹.2ª ga rudes erāt:et ga mamotreci. Uñ paulatim ducēdi erant ad perfectionē.⁊ ex hoc habem⁹ argumētū:q⁹ si non possumus obtinere ab usariis q⁹ totū reddant: facē debem⁹ si possum⁹ q⁹ saltem partem reddant.

Ad 2ª dicūt magri q⁹ illa auctoritas non ē sancti Ambrosii: ſ Ambrosii adopti cuiusdaz hereticiq ſb spē beati Ambrosii multa falsa dixit. Uel si placet exponat sic. Usas exigas ⁊ q̄slibet exactiones.hoc enim licet facē otra paganos.Terra enī quaz ipsi possidēt nostra dz eē.Uñ iuste possum⁹ eā exigere ab eis q̄b⁹ iuste desideram⁹ nocere. Ad tertiū dō q⁹ lz occidere sit p̄tm̄ in se:non tñ sm se.ſ dat ad usam est p̄tm̄ in se ⁊ sm se: ⁊ ꝓpter hoc non est sile. Ad 4ª dō q⁹ lz oducere equū ⁊ cetera bi⁹ ꝓ lucro: ſ non licet cōcedere nūmos ꝓ lucro. equus enim oducit locando:nec tñ ferē oñiū i locatione. unde iustū est ut ille c⁹ est equus habeat aliqō emolumētū ꝓ usu eq sui.⁊ silr̄ posset fieri de nūmis siue pecunia: si nō transferē oñiū:ſ in mutuo pecunie trāsferē oñiū.Dicit enim mutuū q̄si de meo tuū unde cū pecunia data ad usam trāseat in accipiētis oñium:silr̄ trālit ⁊ usus illi⁹.pro usu autem rei sue non est iustū ut ali⁹ hēat emolumentū:imo otra ius est.⁊ ꝓpter hoc usa est p̄tm̄. Ad ultimū dō q⁹ cū dr̄ in pmissione feneraberis ꝓximo tuo ꝛc:ponit ibi oñs pro anticedenti. Est enim sensus. tantam habebis abūdantiā q⁹ poteris multis gentib⁹ si nolueris fenerari.Nō ḡ est hic intētio oñi ꝓmittē fenerationē:ſ abūdantiā tm̄:ad quam posset uel solet feneratio ois̄eq.

Secundo queritur utrū sola spes accipiendi aliqd preter sortē sit ꝓhibita ⁊ faciat usariū.Cū enim dicat Luce.6ª.Date mutuū nihil inde sperantes.glo. Ultra sortē dicit etiā glo.q⁹ hic ꝓhibet usa. ḡ sola spes accipiēdi preter sortem facit usariū. Item sola uolūtas occidēdi hoīem facit homicidā .i.Jo.3.Qui odit frēm suū homicida est. Silr̄ sola uolūtas fornicādi facit fornicatorē. Mat. .5.Qui uiderit mulierē ad ocupiscēdū eā iaz mechat⁹ est in corde suo.ḡ silr̄ sola uolūtas agendi preter sortem facit usariū. Ad hoc dicūt qdam q⁹ sola uolūtas non facit usariū nisi interueniat pactū. Sed otra. Esto q⁹ iste timore ecclesie ñ facit pactū:ſ tñ habz uolūtatē. Ali⁹ ul't ⁊ facē pactū.inde sic.pro⁹.16. Spūs ponderator est dñs.i.uolūtatū. Sz talē uolūtatē habz iste qualem ille.ḡ si nolūtas isti⁹ facē istū usariū:silr̄ ⁊ uolūtas illi⁹ faciet illū usariū.Nō alii ocedūt. Sed otra.Quilz tenet esse grat⁹ ad bñficia.ḡ mutuū accipiēs tenet esse grat⁹ mutuanti. ḡ vans mutuū potest

sperare aliquod bñficiū ab eo qui accipit mutuū.ḡ ⁊ aliquā supabūdantiā. Itē ex dono pōt ḡs licite sperare donū.ḡ ⁊ ex mutuo pōt sperare mutuū. R⁹.dicēdū q⁹ cum diuerse sīe diuersas habeāt ꝺsiderationes:a diuersis scientib⁹ idem diuersimode ꝺsideraf.Hinc ē q⁹ ꝺ⁹ leges humanas uolūtas sola nō facē uſa riū:ga lex humana manū coibet non animuz. Secūdū legez ꝺo diuinaz que aīuz coibet:sola volūtas facit uſariū. Ad pmū ḡ obiectuz dō q⁹ mutuans potest sperare illud ad quod tenef accipiēs:ga in ꝺsilī casu.s.necessitat⁹ tenef sibi dare mutuū:⁊ tenereſ filr etiā si non vedisset pus.vñ pōt illud sperare mutuans ab accipiente:nō tñ ex ui mutui:ꝺ ex caritate accipiētis mutuū. Mutua enī bñficia accendūt caritatē.⁊ ga etiā ex p̄cepto dei ꝺz mutuum indigenti dari.⁊ p hoc etiā soluif z⁹. Bñ enim ꝺcedendū est q⁹ mutuās pōt ab eo qui recipit in silī casu sperare mutuū: ga ad hoc tenef ali⁹.tñ si hac intentione tradit sibi mutuū nō est meritoriū:ga nō ponit deū finem Ideo dr Luce.6. Date mutuū nihil inde spātes.supple ab homine ꝺ a deo.

Tertio queritur

vtrum aliquo casu sit licitū accipe aliqd p̄ter sortē. ⁊ vr q⁹ sic. Dñs enim p̄cepit Sauli vt interficeret amalechitas:⁊ interficiendo eos ex precepto dñi non peccauit: īmo peccauit reſernando agag regē amalech. Si ḡ ex p̄cepto dñi factū est non mortale qō alꝫ esset mortale. Occidē enim hoīem est peccatū mortale in se: ꝺ ex p̄cepto dñi fit meritoriū ī aliq casu:sic si abraā īmolasset filiū suū ex p̄cepto dñi. ḡ filr cū dr Deut.23. Non fenerabis fratri tuo sed alieno dato q⁹ ꝺ fit p̄ceptū nullū accidit īcōueniēs: ga fenerari alieno qō sine p̄cepto dñi ē mortale:p p̄ceptū dñi fit non mortale:nec ē veniale.ḡ nō est necesse ꝺcere q⁹ sit pmissio ꝺparatiua. Itē dñs p̄cepit iudeis vt asportarēt vasa egyptioz. Si ḡ p p̄ceptū dñi fuit licitū asportare omnia uasa p̄ciosa egyptioz: multo forti⁹ p p̄ceptū dñi licitū erit accipe aliqd p̄ter sortē. Dīn⁹ enī est accipe partē q̄ totū. ⁊ ita dñs potuit p̄cipe iudeis q⁹ ipsi darēt ad uſā ⁊ ita dare ad uſā potuit non esse peccatum.

Itē Lex Justiniani pmittit vſas centesimas ⁊ sexagesimas:⁊ videf q⁹ bñ. ga p̄ceptū est.non occides. ⁊ tñ occidunf homines sine peccato ꝓpter recōpensationē:ga p occisionē maleficoz ꝺseruaf stat⁹ reipublice ī bonitate sua.ḡ eadē rōne licet dare ad vſam sine pt̄ō propter recompēsationē.maioꝛ enim utilitas accidit inde reipublice:⁊ etiā ei q accipit ad uſam. Itē accipe ad uſam nō est ꝺtractare rem alienā inuito dño. Dñs enim vult bñ vt vſari⁹ hēat leuissimā vſam:⁊ multū gaudet quando inuenit q dat ei ad leuissimā vſam. ḡ accipe ad vſas non est furtū:nec aliqō aliud pt̄m.ḡ simplr nō est pt̄m. Conf.Diero sup Ezech.18. Putant qdam uſas tantū esse in pecunia. qō puidēs dīna scriptura oīs rei aufert supabūdātiā.ut plus ñ accipias q⁹ vedisti. Itē idē. Alii p pecunia fenerata solēt munuscula diuersi generis accipere:ꝺ intelligant vſam vocari supabundantiā quicqd ē illō si ab eo q dederit plus acceperint. Itē Ambro. Pleriq⁹ refugientes p̄cepta legis cuz vederint pecuniā negociatorib⁹ nō ī pecunia vſas exigūt: ꝺ ve mercib⁹ eoꝛ tāq̄ vſarum emolumēta pcipiūt:ideo audiāt qd lex dicat Neq⁹ ingt escaꝛ vſam accipies:neq⁹ omniuz reꝛ. Et accipiſ ex illo tex. Deut.23. Non fruges nec aliquā aliā rem. Item idem. Esca vſa est ⁊ vestis vſa est:⁊ quodcūq⁹ sorti accedit vſa ē.qō etiā velis ei nomē imponas uſa est. Item iuxta hoc queriſ cum uſari⁹ sit fur quare iudex secularis patiſ uſarios uiuē ⁊ alios fures ⁊ raptoꝛes nō patiſ uiuē. Cū.n. uſarii publice ⁊ manifeste sint mali: videf facere ꝺtra illud p̄ceptū. Maleficos non patieris uiuere. Item queriſ quare iudex ecclesiastic⁹ plus intromittit se ve pena uſarioꝛ q̄ alioꝛ furꝛ. So. Ad pmū dō.q⁹ non ē sile de hōicidio ⁊ uſa.ga occidē ꝯ sit malū ī se.ñ tñ ē malū fm se.ꝺ dare ad uſaz malū est in se ⁊ ꝺ⁹ se.⁊ si domin⁹ illud p̄cepisset sequereſ inde incōueniens sicut tam ostendeſ. Ad z⁹ dō.q⁹ filii israel serui erāt egyptiis ⁊ merces non erat eis reddita. ꝓpter hoc dñs q ꝺ est domin⁹ omniū transtulit dominiū uasoꝛ illoꝛ ad iudeos. Unō iudei nō ꝺtractauerūt rem alienā īmo suam. nec p̄cepit domin⁹ iudeis ut asportarēt rem alienā manentē alienam. Sed uſa est accipere rem alienam manētem alienam inuito domino: ⁊ facē de illa ut de sua. Hoc est aūt malū ꝺ⁹ se ⁊ in se.sic scienter cognoscere uxorē alienā manentē alienaz malū est ī se ⁊ fm se.silr ex mutuo accipe rem alienā manētē alienā ut suam ꝺtra ius nāle est ⁊ ē malū in se ⁊ ꝺ⁹ se. Nec potuit hoc de⁹ p̄cipe. ⁊ si p̄cepisset sequēt inconueniēs.s. q⁹ dare ad uſam cēt bonū ⁊ malū.malum ꝺ⁹ se.

bonū quo ad p̄ceptū. Ad 3^m dō. q̄ Justini an⁹ pmisit ꝺparatina pmissione vſas leniſſi mas:ga nidit homines imperii ſui ꝓnos eſſe ad ꝛādū vſas. Uñ pmisit min⁹ malū ne fiēt pei⁹. Nec eſt vez q̄ ſit ibi recōpenſatio ꝓpter vtilitatē ſequētē:ga ſemp ⁊ in omni caſu ꝺa re ad vſam pt̄m eſt. nec ꝓ aliqua vtilitate poteſt fieri licitū. vñ ñ eſt ſile de homicidio.

Ad 4.^m dō q̄ hec eſt falſa. Ufari⁹ ñ ꝺtra ctat rem alienā inuito dño. Sed ſciendum q̄ duplex eſt volūtas. ſ. volūtas abſoluta ⁊ vo lūtas reſpectiua ſeu ꝺpata. De volūtate abſo luta nō vult dñs b⁹ pecunie q̄ vſari⁹ habeat eam. Libēti⁹ enim eam ſibi retinēt. Sz de uo luntate ꝺparata vult q̄ hēat cā: ex quo .ſ. uſa ri⁹ non vult dare mutuū gratis. uſari⁹ g̃ ꝺ ctat rem alienā inuito dño: vt hec dictio inui to ꝓnet nolūtatē abſolutā nō ꝺparatā. Ad aliud qō querit: quaꝫ iudex ſecularis uſarios pmittit viuē: cū alios fures non permittat viuē dō. q̄ iudex ſecularis rempublicā regit quantū ad tpalia. vñ quāuis uſari⁹ ſit fur: tñ ga fur eſt domeſtic⁹: nec ꝓ violētiā furaꝫ: ga etiam ex furto illi⁹ ꝓuenit aliqua utilitas reipublice quantū ad tpalia: ꝓpter hoc pmit tit uinere vſarios: cū tñ in aliquo caſu fures puniat. Ad vltimū dō. q̄ iudex eccliaſtic⁹ g̃ ſbtili⁹ inſpicit q̄ ſecularis pſequtur vſari os ꝓpter damnū ſpūale qō uidet ex uſa acci dere. ⁊ ga uſarii de inhonoratione ⁊ ꝺtēptu dei hoc eſt de peccato ſuo fecerūt ſibi officiuz ⁊ modum uiuendi.

Quarto queritur utrum accipe aliquid p̄ter ſortem ſit malū ſm ſe: ⁊ uideꝫ q̄ non. Ideo enim dr̄ malū in ſe ⁊ 8^m ſe: ga rem alienā manētē alienā nullt facere ſuam. Sed probaꝫ q̄ hoc nō eſt ꝛtum: imo q̄ tranſfertur ibi dñiū. ga iſte q̄ accipit mutuuz rē ſuā pōt dare uſario ⁊ ſcit ⁊ uult ei dare. Dicit enim ei. Do tibi pecuniam iſtam ꝓter ſortē. Donaꝫ g̃ dat ei. g̃ pecunia quam accipit uſari⁹ ꝓter ſortem ſua eſt. g̃ non facit rem alienā manētē alienā inuito dño tāq̄ ſuam. Item eſto q̄ ſb hac forma fiat ꝺtract⁹. Mutuo tibi pecuni am iſtam ut des mihi tm̄ ꝓter ſortē. g̃ ſm h̄ pecunia quā accipit uſari⁹ ꝓter ſortē ſua eſt: ga ſibi ꝺata. g̃ in uſa trāſferē dñium. ⁊ inde ut ꝓns. Item licitū eſt mihi dare mutuum iſti ne ledat uineā meā. g̃ licitū eſt mihi dare mutuū ꝓ hac re tempoꝛali. g̃ pari rōne ꝓ q̄lz alia re tempoꝛali. ⁊ ita ꝓ pecunia. Itē daꝫ mutuū alicui ut ille q̄ accipit ipleat h̄ p̄ceptū Nō furtū facies: ul nō mechaberis. licitū eſt. g̃ eadē rōe poteſt ei dare mutuū ut impleat quodlibet aliud p̄ceptū. g̃ ut impleat hoc p̄ce ptū. Date mutuū nihil inde ſpantes. g̃ pōt aliꝗs dare mutuū iſti ut ipe det mutuū aliis

Itē daꝫ paupib⁹ bonū ē: ⁊ dare mutuū bonū ē. g̃ licitū ē dare mutuū ut deꝫ aliqd paupib⁹ cū qō eſt ibi bonū ſit. g̃ licitū ē mihi dare iſti mutuū ut aliqd det patri meo indigēti. eadē rōne ⁊ mihi. Magis enim debeo me diligere q̄ alios. R^o. dō q̄ non ualet hec argumen tatio. iſte pōt tranſferre rem ſuaz in dñiū al terius ⁊ ſcit ⁊ ult: ga dicit hic. do tibi pecu niam iſtam. g̃ tranſfert. Licet enim poſſit tranſ ferre: nō tñ poteſt trāſferre ſic: ga hi⁹ ꝺtract⁹ diſplicet deo. ⁊ lz ꝓferat ꝛbū dandi: non tam dat. De ꝛbis enim nulla eſt ꝺtentio ſ de intē tione. Feneratoris enim intētio eſt q̄ rem ali enā manētē alienā faciat ſuā. Per hoc etiam patet ſolo ad 2^m cū dicit uſari⁹. accommodo tibi pecuniā iſtā hac ꝺditiōe: ut tu des mihi tantū ex ui mutui. In q̄ tranſferē dñiū: ult tranſferre dniū in ſe rei aliene manentis alie ne. Ad 3^m dō q̄ illa argumētatio non ualz Cum enim daꝫ mutuū ne ledaꝫ uinea nihil accipiē ꝓter ſortem: ſ redimit ius ſuū q̄ dat mutuū. Hoc aūt licitū eſt. Sz ſi daret ꝓ pecu nia darz ut acciꝑet aliqd ꝓter ſortē. Nō aūt dictū eſt q̄ in uſa nō tranſferē dñiū intelligē dū eſt de dñio illi⁹ rei que ultra ſortem acci pit: ñ de dominio mutui. Ad 4^m dō q̄ nō eſt ſile de hoc p̄cepto. Non furtū facies ⁊ hi⁹. ⁊ de hoc. Date mutuū. ga in primo ex ui mu tui nihil accipit ꝓter ſortē uel in ſe uel ī alio. Sed in 2^o accipit aliqd ꝓeter ſortē ul in ſe ul in alio. Ad 5^m ⁊ ultimū dō q̄ ſicut non licz mihi ex ui mutui tranſferre dominiū rei alie ne ī me: ita nec in aliū. unde non ualet hec ar gumētatio. Licitū eſt dare pauperib⁹: licitū ē dare mutuū. ergo licitū eſt daꝫ ut aliqd deꝫ pauperib⁹. licitū eſt p̄dicare. licitū eſt acgreꝫ tempoꝛalia. g̃ licitū eſt p̄dicare ꝓ acquiſitione tempoꝛaliū.

Conſequēter que rit̄ de p̄cepto caritatis ꝺe quo hētur Mat. 5. dictū eſt antiqꝫ. Diliges ꝓximū tuū ⁊ odio habebis inimicū tuū. ego aūt dico uobiſ diligite inimicos neſtros. benefacite his qui oderūt nos: ⁊ orate ꝓ perſequentib⁹ ⁊ calum niantib⁹ uos. Si. n. diligitis eos q̄ uos diligūt

quam mercedē hēbitis:nōne ⁊ publicani hoc faciūt.Et Luce.6.Si diligitis eos q nos diligūt que nobis est grā.Nam ⁊ pctōres diligētes se diligūt.⁊ si bñfaciti his q nobis bñfaciunt que nobis est grā. Siquidē ⁊ pctōres hoc faciūt.Uerūtñ diligite inimicos vōs ⁊ bñfacite ꝛc. Querūt circa istud p̄ceptū septem.

Primo vtr̄ diligē amicū sit meritoriū.
2° vtr̄ diligere inimicū sit p̄ceptū vl ꝯsiliū.
3° vtr̄ bñfacē inimic omnibus sit p̄ceptum.
4° vtr̄ mai⁹ sit diligē amicū q̄ inimicū.
5° vtr̄ magis sit meritoria dilectio inimici q̄ amici. 6° vtr̄ inimicū maledicē sit licitū.
7° vtr̄ p omnib⁹ inimic sit orandū.

Primo queritur vtrum diligere amicū sit meritoriū ꝓpter illud q̄ dr̄ Mat.5. Si diligit eos q vos diligūt quā mercedem habet.Et Luce.6. Que est nobis grā. Uidet aūt ex hoc q̄ diligere amicū non sit meritoriū.Nam si nō est grā diligere illos q vos diligūt:⁊ sine grā non potest eē meritum.ḡ diligere amicū non est meritoriū. Itē omni merito rñdet merces ul p̄miū Sed nō ē merces diligētib⁹ amicos.ḡ nec meritū. Itē ℔ etiam videt p sile.i. Cor.9. Si enāgelizauero nō est mihi gloria.necessitas enī incumbit.ga .s. est p̄ceptum,silr aūt de diligendo amicum est necessitas p̄cepti. ḡ ex hoc non est gloria. ḡ nec meritū:cū ad meritū sequat gloria.

Contra.Ex caritate diligit amic⁹ ⁊ inimicus. Item feruētior est mot⁹ caritat in amicum q̄ in inimicū.Sed quanto feruētior est: tanto est habilior ad merendū.ḡ ꝯtingit magis mereri diligendo amicū q̄ diligendo inimicū. R⁹.est diligere amicū ex cā tpali ut ex sola causa:ga diligit.vel ga bñficū eroga uit vel erogabit:⁊ nō ē meritoriū.⁊ hoc mō dr̄ Mat.5.Q non est merces diligēdo vel diligentib⁹ amicos. Et Luce.6'. Q non est grā diligere amicum. Unde dic iterl. Si diligit eos q nos diligūt.i.ideo ga vos diligunt. Est itez diligere amicū non ex causa tpali p̄ncipalr:ꝫ ex causa dei sicut caritas diligit q̄ cūq̄ diligit ꝓpter deū ⁊ rōne sūmi boni:⁊ ℔ modo meritoriū erit diligere amicū.

Secundo queritur utr̄ diligere inimicū sit ꝯsiliū vel p̄ceptū ꝓpter ℔ q̄ dr̄.Dictū ē antiqs.diliges amicū ꝛc.Ego aūt dico nobis diligite inimicos vestros. Et vr̄ q̄ sit p̄ceptū.dic enī Ambro.ī glo. sup Luc.6. Non suffic inimicos nō odisse: ꝫ quod ultra humanam nām est: p̄cipimur diligere.ḡ diligere inimicos p̄ceptū est. Preterea si ē ulē humanā naturā.ḡ est impossibile. Ꝫ dic beat⁹ Piero.Anathā sit q dixit deū p̄cepisse aliq̄ impossibile.ḡ nō ē p̄ceptū. Item dr̄ glo sup Luc.6.Diligite inimicos vestros.Hoc pfectū est non impossibile.ḡ vr̄ ꝯraria illa glo. auctoritati Ambrosii. Itē aug.super illud Mat. zz⁹. Diliges dñm deū tuū ꝛc. ⁊ ꝓximum ꝛc. Nomine ꝓxī oēs homo intellr̄.ḡ inimic⁹.Et ibi dr̄ ī textu q̄ ℔ est preceptū.Diliges ꝓximum tuū ꝛc.ḡ diligere inimicos est p̄ceptū. Cōfr. Aug.ī ench.Mandatū de dilectōe inimico ꝛ non impleta tanta multitudīe quanta exaudit ī dnica oratione. Sed ī dnica oratione ñ exaudit nisi habens caritatē sicut patet:ga dr̄.Dimitte nobis. sicut ⁊ nos dimit.⁊ postea.Nisi dimiseritis non dimittet nobis pater uester. ḡ potest qs esse ī caritate:⁊ non diligere inimicū.ḡ non est p̄ceptū ꝫ ꝯsiliū. Itē dic aug⁹. q̄ illa sponsio Dimitte nobis debita nostra ꝛc a multi impleā q non diligūt inimicos. ḡ ꝛc. Itē dr̄ ī glo. super Luc.6'. Diligite inimicos vestros.Hoc perfectū est non impossibile. Sed ꝯsilia pfectōis sunt non p̄cepta. ḡ ꝛc. Item Ambro.Dic ecclesia non lacte ibutit:ꝫ nalidioris cibo caritat roborat. ḡ diligere inimicum pfecte caritat est.ḡ consiliū. R⁹.est dilectō affect⁹ ⁊ effect⁹ simul:⁊ ē dilectō affect⁹ tantū. Dilectōe affect⁹ oībus p̄cipit diligere inimicū Dilectōe vero effectus ī perfectis est consiliū. perfectis ꝛo debitum.s.ꝯgrui:⁊ ꝫ aliquos debitū precepti. Unde aug⁹. Perfecti inimicos diligunt ⁊ eis bñfaciunt.⁊ hoc non est tante multitudīs: quanta ī oratione dominica exaudit. Ad illud Ambro. q̄ dr̄ sup humanā naturā est diligere inimicū.dō q̄ hoc dr̄ ga natura non mouet nisi ad diligendū amicuz tamē natura est susceptibil grē:cum qua pōt diligere inimicū.⁊ ita non est impossibile.

Tertio queritur vtrum bñfacer inimic oībus sit preceptum.ga dr̄ Mat℔.5.⁊ Luce.6. Bñfacite his q oderunt uos.vñ ḡrit vtr̄ inimicum effectu precipiat diligi.Nam vbi precipitur de dilectione affect⁹ p̄cipit de dilectōe effectus.ga sic dr̄. Diligite inimicos uestros:q̄ pertinet ad affectuz. bñfacite his q oderunt uos: quod pertinet ad effectum. ḡ si ī precepto est dilectio affectus:silr ⁊ dilectō effectus. Item Exo.zz⁹. Si occurreris boni

inimici tui erranti reduc eū. Glo.q. Diligite inimicos vestros.⁊ post. Si videris asinum odientis te cecidisse sb onere non ptransibis: ꝺ sblevabis cum eo. Glo. Bñfacite his q oderunt vos. q̄ in lege preceptū est diligere inimicū effectu. q̄ oīb⁹ est p̄ceptū. Itē ⟨Mat.5. super illō. Diligite inimicos vestros bñfacite ⁊ orate ꝛc. glo. Contra eccliam trib⁹ modis pugnat. odio. ꝛbis. cruciatu corporis. econt ecclesia diligit orat bñfacit. ⁊ hi sunt dilectōis effect⁹. q̄ omnes tenent ad dilectōis effectū.

Cont. Aug. ⁊ hr illa auctoritas. 23. sentl. di. 30. c. Dic soler queri. Distinguendū vtrū ille qui te offendit rogat te vt dimittas ei aut ñ Si rogat ⁊ nō dimittis ptā tua ñ dimittūt tibi nec imples sponsionē illā. dimitte nobis d.n. sic ⁊ nos dimitti. ꝛc. Si non rogat ⁊ non dimittis nihilomin⁹ exaudieris. q̄ videt q̄ dz intelligi qꝺ dr dimitte nobis debita nostra sic ⁊ nos dimittim⁹ debitorib⁹ nostris petentibus vel rogantibus. q̄ non tenet omnibus dimittere. Sed si non dimittit nō diligit inimicum effectu. Itē ro. iz. Non uosmetipos defendentes carissimi ꝛc. glo. aug. Si vult bonus vt deus inimicū puniat vbi est illud. diligite inimicos vestros. ⁊ illud. non reddēt malū ꝓ malo: nonne hoc est malū ꝓ malo reddere. Bon⁹ igit potest non diligere inimicuz effectu: ex quo bonus vult vt puniat inimic⁹.

Rᵒ. Quidam distinguūt q̄ diligere inimicos p̄ceptū est plātis ⁊ pfectis. imperfectis ꝺo ⁊ sl'ectis non. Sed cōtra hoc est qꝺ dñs non solū discipulis ⁊ apostol' hoc est perfectis ista ꝓponebat: ꝺ ipsis turbis ⁊ īperfectis. Luc. 6. Unde supra dicit glo. Bede. Q̄ in monte sermo perfectus ad aplos ⟨Mat. 5. hic ꝺo leuiori sermone ad turbas tempatius per quatuor cardinales vtutes sermo ꝛprehendit. ꝓptēa dꝺ. q̄ omnes tenent diligere affectu ⁊ effectu Sed amplius siue ad ampliorē effectū tenet perfecti q̄ imperfecti. ⁊ plati q̄ sꝺditi. tñ qa p̄ceptū affirmatiuū obligat semper ꝺ non ad semp sicut illud non obligat ad semper q̄tuz ad affectum. s. cū non sumus īꝺsideratōe: aut quando dormimus: ita non ad semp obligat quantum ad effectum. Si aūt querat quo tempore obliget ad effectum dꝺ. q̄ obligat qñ cūq; inimicus est in casu necessitatis. Ad illud q̄ qꝺ obiē supra q̄ pfectōis est ⁊ caritat perfecte dꝺ. q̄ intellr de perfectōe sufficienti ad salutē non de perfectōe superrogatōis. imperfectio enim ē quantū ad salutē diligē amicū. ꝺ pfectōis sufficientie est diligere inimicū ⁊ diligere inquā inimicū affectu ⁊ effectu. In casu necessitat est perfectōis sufficientie ⁊ saluti necessarie. Diligere ꝺo effectu non ī tēpore necessitat est perfectōis superrogatōis.

Ad illud ꝺo quod obr p illud aug. si ñ rogat inimic⁹ vt sibi dimittat ⁊ non dimittit: nihilomin⁹ exaudit. Dixerūt qꝺam q̄ tenet dimittere rancorem etiā non petenti: ꝺ nō sig rancoris. Sed melī⁹ dꝺ. q̄ est dimittere ranrē q ꝛcomitat appetitū vindicte: ⁊ ē dimittere punitōem quam ꝛcomitat zel⁹ iusticie. te nemur g̃ rancorē dimittere ex appetitu vindicte. ꝺ nō tenemur dimittē punitōez ex zelo iusticie. Intelligendū est q̄ q̄ exaudit etiā si non dimittat punitōez ex zelo iusticie. Ad aliud ꝺo respondet glo. super illud ro. iz. Nō vosmetipsos defendētes carissimi: ꝺ date locum ire: cum hō iustus ⁊ homo mal⁹ velint a dño vindicari: in quo discernunt. rñdz bon⁹ magis cupit inimicū corrigi q̄ puniri: nec delectat pena inimici: qa non odit eum ꝺ iusticia dei qa diligit deū. ⁊ ideo hoc ei placet cū deo placitū esse non dubitet.

Quarto queritur vtrum maius sit diligere amicos q̄ inimicos. ⁊ itez an motus caritat itensior sit ī amicū q̄ ī inimicū. Ad ꝓmū sic. super illud mat. 5. Si diligit eos q vos diligūt ꝛc. glo. Perfectōis est cumulus diligere inimicos: ꝺ diligere amicos non est pfectōis. q̄ min⁹ est diligere inimicos q̄ amicos. Item hoc est de supaddit a dño. Naz ī lege p̄cipiebat Leuit. 19. Diliges amicū tuū sic̄ te ipm: ꝺ ī euangelio p̄cipit dñs diligē inimicos. q̄ mai⁹ est. Contra. In ordine diligē doz ex caritate vltim⁹ grad⁹ ponit diligere inimicū. Sed ipsa caritas diligit ordine quo ampli⁹ est diligend⁹. q̄ maius est diligē amicū q̄ inimcū. Itē odire amicū maius est malū q̄ odire inimicū. q̄ diligere amicū: quod est eius oppositū erit maius bonū q̄ diligere inimicū. Rᵒ. ⟨Maius bonū dr duobus modis. aut qa magis debitū: aut qa magis gratuitū Si qa magis debitū tunc magis bonū est diligere amicū. si qa magis gratuitū: tūc magis bonū est diligere inimicū: qa repugnant merita. tñ si ꝛparet bonū debitū ⁊ bonū gratuitū absolute magis bonū est quod est magis gratuitū. ⁊ ūra absolute maiozis vtutis est diligere inimicū q̄ diligere amicū. Ad illud q̄ quod obr q̄ ī vltīo gradu ī ordīe diligēdoz

ponit diligere inimicū dō.ga ī aliis ē aliqua ꝓnitas nature vt in dilectōe dei ⁊ sui ⁊ amicoꝝ ⁊ hi⁹. Jn hoc ante non. Unde super illō ps. Revela oculos meos ⁊ cōsiderabo mirabilia de lege tua. Glo. Diligite inimicos vros. Et silr dic Amb. in glo. sup Luc. 6. Q̄ diligēr inimicos est supra nostrā naturā. vnde sicut miraculū dr ad cⁿ oppositū ordinat natura: ita cū rō cōiūcta sensualitati non sufficiat ad diligendū inimicū: ꝙ ordinet ad non diligendū: qđ extra istū ordinē ē mirabile dr. Ad aliud dō. q̄ illa rō arguēdi ī oppositū nō hēt locū ī illis ī q̄bus est cōsequentia econtrario. hoc est magis malū illo. g̃ eius oppositū ē magis bonū alteri⁹ oppositoꝝ ⁊ vlr ī coordinatis ſm cōsequētiā non conuersim vt patet ī sensu ⁊ vita. Sensus enim supponit vitam. Nō segr aūt. Magis malū est ꝓuatio vite q̄ sensus g̃ magis bonū est vita q̄ sensus. īmo econ. sic patet in fide ⁊ caritate. mai⁹ malū est oppositū fidei. s. infidelitas: q̄ oppositū caritat. s. īuidia vel cupiditas. nō tñ mai⁹ bonū ē fides q̄ caritas: īmo poti⁹ econtrario. Sili modo est ℔ Nam dilectio inimici ex caritate supponit dilectōem amici. ⁊ iō nō segr. mai⁹ malū ē odiū amicū q̄ inimicū. g̃ mai⁹ bonū est diligē amicū q̄ inimicū.

Quinto queritur vtruꝝ magis meritoria sit dilectio inimici q̄ amici. Ad qđ sic. Dot⁹ caritat⁹ in amicos nullū hz impedimētū. mot⁹ caritat⁹ ī inimicos hz īpedimētū. g̃ intensior est motus caritat⁹ ī amicos q̄ in inimicos. g̃ ꝑ cōsequēs magis meritorium.

Jtē Jo. 15. Maiorē caritatē nemo habet q̄ vt aīam suam q̄s ponat ꝓ amicis suis. g̃ ſ⁹ hoc mot⁹ caritat⁹ nō pōt esse magis meritoꝛi⁹ q̄ ī diligēdo amicū. Contr. Carnalis affect⁹ aut naturalis īmiscet se q̄ndq̄ ī dilectōe amicoꝝ. nō autē ī dilectōe inimicoꝝ. g̃ purior est motus caritat⁹ ī inimicū q̄ ī amicū. Ergo intensior ⁊ magis meritorius. R⁹. Motus caritat⁹ dr tuob⁹ modis intendi. rōne ꝓncipii ⁊ rōne finis. Rōne ꝓncipii intensior est mot⁹ ī inimicum q̄ ī amicū. qa maior est conat⁹ ī eligendo motū. ſ rōne finis intensior est mot⁹ ī amicū q̄ in inimicū: qa cū ī rtute sit difficile ⁊ bonū magis trahit bonū ⁊ mouꝝ ad diligendū amicū q̄ inimicū. Cū enī rtus sit circa bonū ⁊ difficile: intendit motus ex conatu circa difficile ⁊ ex dilectōe boni. Ad illud qđ obr q̄ magis meritoꝛi⁹ erit mot⁹ iste q̄ ille distīguēdū. q̄ ē meritū dimissionis pene: ⁊ est meritum vite eterne. Caritas ex parte difficultat⁹ meret dimissionē pene. Et ex parte ītentōis boni meret vitā eternā. Pari igit caritate existente motus caritat⁹ ī inimicū rōne difficultat⁹ erit magis meritoꝛi⁹ dimissionis pene. Motus ro caritat⁹ ī amicū ratione ītentōis boni erit magis meritoꝛi⁹ vite eterne. Ad aliud ro qđ obic q̄ motui caritatis ad amicum īmiscet se amoꝛ carnis uel nāl⁹ dō. q̄ mixtio carnal⁹ amoris bñ diminuit motū caritat⁹ ſ amoꝛ natural nō: īmo ofert sicut dispositio material⁹ forme ita q̄ ex occasionib⁹ natural⁹ amoris fit etiam feruētioꝛ motus caritat⁹.

Sexto queritur utrū maledicere inimic⁹ sit licitū. ⁊ videt q̄ nō per illud ꝑceptū Mat. 5. Bñdicite his q̄ oderūt vos. Si g̃ bñdicere inimic⁹ ē preceptū. g̃ maledicere ē ꝓhibitū. Non g̃ ē licitū. Jtē ro. iz. Bñdicite ⁊ nolite maledicere. Jtē ī canonica Jude: cū Michael archāgel⁹ cū dyabolo disputans altercaret de Moysi coꝛpoꝛe: nō ē ausus iudiciū īferre blasphemie. ſ dixit. Jmperet tibi dñs. Si g̃ angel⁹ non est ausus maledicere dyabolo q̄ est pessim⁹. g̃ multo magis hō non debet alteri hoī maledicere. Jtē. Ꝛi ecclīastici. Cuꝝ maledicē īpi⁹ dyabolū maledicē ipse animā suaꝝ. g̃ non est dyabolo maledicēdū. g̃ multo magis nec hoī. Contr sicut dic aug. ī ſmone dñi ī mōte. Multe imꝛecatōes īueniūr ī ꝓphet⁹ aduersus inimicos: que maledictōes putantur: sicut est illud ps. Fiat mꝛa eoꝝ ipsis ī laqueū. ⁊ illud. Fiāt filii ei⁹ ꝓpilli ⁊ vxoꝛ ei⁹ vidua. Jtē dñs maledixit cītatibus que noluerunt recipere rbū suū. Mat. xi. Ue tibi Chozazaym: ve tibi bethsayda ꝛc.

Jtē maledixit apl⁹ sūmo sacerdoti act. 23 A dicēs ꝓcutiet te dñs peries dealbate. vnd segr. sūmū sacerdotē dei maledici. Jtē Helyas maledixit duob⁹ ꝓncipibus q̄nquagenariis. 4. R. 1. dicēs. Si homo dei sū descendat ignis ⁊ deuoꝛet te ⁊ q̄nquagīta tuos. Ad hoc rñdet aug. ve sermōe dei ī monte dicens Q̄ talia dicta sunt p̄ predictōem qđ eēt futuꝝ non optanti noto ſ spū prouidenti. Unde etiā ī rbis dñi ⁊ apostoli nō īueniē qđ optauerīt ſ qđ predixerīt. Cū enī ait dñs mat. xi. Ue tibi coꝛozayn ꝛc. nō aliud sonat q̄ aliqđ ei mali ventuꝝ merito īfidelitat⁹: qđ futuꝝ dñs non malinolētia optabat ſ dīnitate cernebat. silr dixit apostol⁹ actuū. 23. Percutiet te dñs non

percutiat. Ad alia aũt que videnť ī optationē sonare non p̄ditionē: vt est illud. Fiat mensa eoꝝ illis in laqueū. ⁊ illud. Zelye. Descendat ignis de celo. rñdet aug. q̄ etiam dicũť per preditionē: quāuis videanť dici per imprecationē. vnde dic̄ in sermone dñi ī monte. Solent p̄phete maxime in figura imprecantis futura p̄dicē sic̄ signa p̄teriti tp̄is ea que futura erāt cecinerūt: sic̄ ⁊ illō. Quare fremuerunt gentes ꝛc. non dixit. Quare fremēt gentes ꝛc.

Sz ꝟra istā solutionē obr̄. videť enī q̄ talia possint impr̄cari aīo optantť: qa nos debemus volūtates nostras ꝟformare volūtati dīne. Sz sic̄ dr̄ eccl̄iastici. iz. Altissimus odio habet pct̄ores ⁊ impiis reddet vindictam. Sz odio hēre nihil aliud est q̄ malum optare. g̃ ⁊ nos impiis possum⁹ malū optare. ⁊ ita aīo optāť malū impr̄cari seu dicē. Silr̄ etiā dic̄ p̄pheta. Iniquos odio habui. g̃ malum eis optabat: ⁊ aīo optantis dicebat. Fiat mensa eoꝝ ꝛc.

R⁹. dō ad p̄mū q̄ ī pct̄ore ꝟsiderāda sunt duo. vitiū ⁊ natura. Dñs g̃ odio habet ī peccatorib⁹ vitia non nām: qm̄ ipse naturā fecit non vitiū. ⁊ ꝑm q̄ dr̄ sap̄. iz. Nihil odisti eoꝝ que fecisti dñe. Ad aliud dō ꝑ⁹ q̄ ibidem dr̄ ī glo. super illud. Iniquos odio habui. gl. Natura quā de⁹ creauit ī omnib⁹ ē diligēda ⁊ adiuuāda. inigtas aũt odiēda ⁊ dispdēda Sūt g̃ diligēdi q̄ psequūť inquantū hoīes: ⁊ odiendi qa mali. aliquos enim pie amare ⁊ odisse possum⁹: vt quos dilexeris odisse: ⁊ q̄s oderis amasse ꝟueniat.

Ultimo queritur vtrum p̄ cīb⁹ inimicꝭ sit ozandū. qō arguiť ex hoc q̄ hic sine exceptōe dr̄. Orate p̄ persequēt̄ib⁹ ⁊ calumniantib⁹ vos. Conr̄. i. Joh. vltimo. Est pct̄m ad mortē non p̄ illo dico vt roget qs. g̃ p̄ro inimico peccante ad mortē nō erit ozādū Si dicať sic̄ dic̄ aug. ī sermone dñi ī monte. q̄ est pct̄m ad mortem ⁊ pct̄m non ad mortē. Peccatū ad mortē est cū post agnitionē dei: que per grām dei data est: aliquis oppugnat fraternitatē: ⁊ aduersus grām ūnidie facib⁹ agitať. Peccatū non ad mortem est: si qs non amore a frē alienauerit: ꝑ officia fraternitatꝭ debita per aliquā infirmitatē animi nō exhibuerit. ꝓpt̄ea Paul⁹ credo nō orat p̄ Alexandro: qa iam frater erat: ⁊ ad mortē inuidie facib⁹ fraternitatē oppugnando peccauerat. Sicut enim dr̄. z. Abi. 4. Alexander errarius multa mala mihi ostendit. reddet illi dn̄s ꝓm opera eius. valde enim restitit nostris sermonib⁹. Pro his aut̄ qui non obtuperāt amorē ꝑ timore succubuerant orat vt eis ignoscať. Unde dic̄ ibidē ī ꝑma. Ad defensiōe nulli⁹ mihi astitit: ꝑ oēs me dereliquerūt. ñ illis imputeť. Secūdū hoc g̃ dic̄ q̄ sic accipiať ozādū p̄ illis q̄ nos psequūť quō p̄ q̄busdā fratrꝭ peccatis intelligať non p̄ceptū esse vt ozem⁹

Conr̄. De nemine desperandū est: dum est in via. Unde dr̄ in plogo sup p̄s. Nulli quantūcūq; delinquēti de venia ac mīa dei diffidēdū foze assumpta penitēdi humilitate. Cuꝝ enī cernim⁹ dauid homicidā ⁊ adulter. z'. Rx. xi. per pn̄iam factū ꝓphetam: nulli pn̄iam agenti locus diffidētie relinqť. Hic g̃ de nemine quantūcūq; peccante erit desperādum ī vita. g̃ p̄ quolibet erit ozandū. Itē dicit aug. super illud Mat. 7'. Nolite iudicare ⁊ ñ iudicabimini. ī sermone dñi ī monte. Duo sunt ī quib⁹ temerariū iudiciū cauere debem⁹. Cū incertū est quo animo quicqd factū sit vel cū ĩcertū ē qualis futur⁹ sit qui nūc mal⁹ apparet. Ponam⁹ igiť aliquē peccantem ad mortē: incertū est adhuc qualis futur⁹ sit. Sz si p̄ eo non ozareť iudicareť mal⁹ futur⁹ finaliter. g̃ ⁊ temerarie. Si g̃ non est temere iudicandus: p̄ ipso erit ozandū. Preterea dō. q̄ peccatū ad mortē dr̄ duplr̄. vno modo qō ī se habet dispositōem ad non penitēdū. ⁊ iō pct̄m quod dr̄ in spūm sanctū. vt invidia fraterne grē ⁊ hi⁹ dicunť pct̄a ad mortē: de qb⁹ dic̄ aug. q̄ tanta est labes istius pct̄ī: q̄ deprecandi humilitatē sbire nō possit. i. vir possit hoc modo accipiendo peccantē ad mortem: adhuc erit p̄ ipō ozādū. Alio modo dicit pct̄m ad mortē: in quo est necessitas ad non penitendū: quale est pct̄m mortale finalr̄ ⁊ p̄ peccante sic ad mortē: si ostet non erit ozādū. Unde ad illud aug. dō ꝼm eūdē in li. retractationū. Q̄ dixi non ozandum p̄ q̄busdā in illud Johis est pct̄m ad mortē ꝛc. addendum fuit: si que tam scelerate mentis puersitate finierūt hanc vitam: qm̄ de quocūq; pessimo ī hac uita ostituto non est utiq; desperandū: nec p̄ illo imp̄udenter exorať de quo nō desperať. Itē queriť utr̄ ozōnē facere cōtra inimicos aliquo modo sit licitū. q̄ nō videť per p̄dictū p̄ceptū. Orate p̄ psequēt̄ib⁹ ⁊ calumniantib⁹ vos. Itē ro. iz. Bñdicite ⁊ nolite maledicere nulli malū p̄ malo reddentes ꝑ orate ꝟtra inimicos calumniantes esset eis

malū optare ⁊ maledicē ⁊ malū ꝑ malo red/dere. ḡ oꝛōnē facere oꝛa inimicū nō erit aliq̄ mō licitū. Conr. Nos legim⁹ sanctos oꝛōnē fecisse oꝛa inimicos: non vt corrigerēt ꝛ vt destruerēt. Unde in ps. Disperge illos in ꝛtute tua. Item Helyas rogauit vt ignis de/scēdēt de celo qui ꝺsumēt duos ꝓncipes gn/ḡgenarios. 4. R. i. Itē in apcā. 6⁹. martires oꝛant oꝛa inimicos dicētes. Usquequo dñe non vindicas sanguinē nostrū de his qui ha bitant in terra R⁹ ꝛ⁹ aug. in sermone dñi in monte. q̄ sancti nō oꝛa ipsos homines oꝛāt ꝛ oꝛa regnū pāt vt euertat: qō qui oꝛant ꝓ inimicis suis oꝛāt q̄ sanabiles sūt. ⁊ oꝛa illos ñ oꝛāt q̄ insanabiles eē volūt: ga de⁹ paniēdo illos non est malinol⁹ tortor ꝛ iustissim⁹ ordi/nator. Et ꝓ hoc solūt obiecta. Sic igit termi natur ingitio circa ꝓcepta ḡnalia agēdoꝝ ⁊ uitādoꝝ.

Attendite ne iusti/

ciaꝫ vestrā faciatis coꝝam hoībus vt videamini ab eis. Mat. 6. Hic disponūt ꝓ/cepta ad ordinandā intentionē faciendoꝝ ⁊ vitandoꝝ. Ordinat aūt triplr. quantū ad re ctitudinē. quantū ad simplicitatē. ⁊ quātū ad discretionē. Quantū ad rectitudinē cū dicit Attēdite ne iusticiā vestrā faciatis coꝝā hoīb⁹ vt videamini. qō explanat in triplici ope iusticie. elemosina. oꝛone ⁊ ieiunio. Elā ē op⁹ debitū respectu ꝓximi. oꝛo respectu dei. ieiu/niū respectu sui. Et postmodū ꝺcludit ḡnalr. Thesaurizate vobis thesauros in celo. Quātū ad simplicitatē cū dr. Si oculus tuus simplex fuerit: totū coꝛpus tuū lucidū erit. Et postea ad duplicitatē intētionis tollendā dr. Nemo duob⁹ dñis potest seruire. ⁊ addit. Nolite sol liciti esse aīe vestre quid mānducetis. Quā tū ad discretōem intentionis dr. Nolite iudi care ⁊ non iudicabimini: ⁊ attendite a falsis ꝓphetis. Ex quib⁹ relinquit q̄ ordinata intē tio ꝺr ē recta simplex ⁊ discreta. Et nota q̄ ad ordinatā intētionē requirit amoꝛ boni: ⁊ discretio boni. Amoꝛ boni ne sit libido i volū tate. discretio ne sit erroꝛ i electione. Item amoꝛ boni ordinat⁹ est in finē sūmū bonū. ⁊ cum non ponit finē aliū qui non ordinet in summū bonū: ex ordine amoꝛis in finē sūmū bonū est rectitudo intentiōis exclusione finis alterius simplicitas intentionis. Secūdū hoc ḡ querunt tria circa ꝓcepta ordinantia intē/tionē. Primo de rectitudine intentionis. 2⁹ de simplicitate. 3⁹ de discretōe. Itē circa rectitudinē intentionis querenda sunt duo. Primo vtrum ḡnalr omnes actiones spūales ⁊ coꝛporales teneamur referre i finē deū. 2⁹ vtrum spūales actiones possint re/ferri ad finē ꝛpalem.

Queritur ergo utrū

omnes actiones teneamur referre in deū. Ad qō arguit Mat. 6. Attēdite ne iusticiā vestrā faciatis coꝝam hoībus ꝛc. Ex quo manifeste ac cipit q̄ opera iusticie teneamur referre i deū Uñ ibi exemplificat saluatoꝛ de elā ieiunio ⁊ oꝛone. Cum ḡ doctrina saluatoꝛis nihil hēat diminutū sicut nec supfluū. ⁊ nō fac mētionē nisi de opibus iusticie referendis in deū: alia opera non tenemur referre in deū. Itē sūt quidā act⁹ quoꝝ est ꝓncipiū vis vegetabilis ⁊ uis sensibilis. Sed nec uis uegetabil nec sen sibilis sunt nate moueri per apprehensionē in deū. ḡ ꝛ⁹ q̄ sunt a suis potentiis non sunt re ferendi ad deū. Actus ḡ istos manducare ambulare ⁊ hi⁹ non tenemur referre ad deū.

Itē si omnes act⁹ tenemur referre ad deū. ñ referre pāt ē. referre aūt bonū. Si ḡ circa actū īmediate se habent referri ⁊ non referri ⁊ referri bonū. nō referri malū. ḡ omnis act⁹ noster ve necessitate est bon⁹ aut mal⁹. Null⁹ ḡ indifferēs: qō est īconueniēs. Itē intēdē/do finē nature non declinam⁹ ab eo: qō ē ꝛm nām. ḡ nō peccam⁹: ga sic dic Job. Dama. ma nētes in eo quod ē ꝛ⁹ naturā in ꝛtute sum⁹. declinātes ab eo quod ē ꝛ⁹ naturā i id quod ē ꝓter naturā i malicia sum⁹. Si ḡ aliqs man ducet ꝓpter sustētationē n⁹ vt genēt filios ex sua vxoꝛe ꝓpter mltiplicationē nature nihil intēdēs ampli⁹ ñ peccabit cum intēdat finē nature. ḡ quānis ñ referat ad deū ñ peccat.

Itē null⁹ faciēdo quod ꝺr peccat. Sꝫ quilꝫ ꝺr sustētare nām ⁊ honoꝛare parētes. ḡ sustē tando naturā ⁊ parentes honoꝛando: ñ at tēdēdo nisi debitū nature: ñ peccabit. Non tēt ḡ referre istos act⁹ i deū tētione necessitatis

Itē ñ tenemur ad ea q̄ non sunt i ptāte nostra. Si ḡ motus grē non sunt in potestate nostra: non tenemur ad mot⁹ gratie. Si ḡ re/ferre in deū est mot⁹ grē quia ex caritate: re/linquit q̄ non tenemur actiones referre i deū.

Itē si dicat q̄ tenemur act⁹ omnes referre i deū ꝓpter hoc qō dicit aplus. 1. Coꝛ. 10. Seu manducatis seu bibitis: seu aliquid aliud fa/citis: omnia i dei gloriam facite. Arguitur sic

Sancti implent hoc p̄ceptū apostolī.ḡ omnes mot⁹ suos ⁊ act⁹ referūt in deū.ḡ ⁊ act⁹ veniales. Si ḡ mot⁹ venniales non sunt referendi in deū.ḡ ⁊c. Conf̄ expresse videf̄ p̄ceptū apostoli. Omnia in gloriā dei facite. Item rōnalis creatura totam se dz deo. ḡ ⁊ totam suā essentiā.totā suā xtutē.totā suaz actionez ḡ omnē actionē suā dz referre in deū. Itez omnis actio magis ordinabilis est in finē sūmū q̄ in alium: quēadmodū ipsa p̄ma causa magis est causa cuiuslibet actionis bone q̄ cā alia. Si ḡ rōnalis creatura tenef̄ ad ordinem actionis:tenef̄ ordinare actionē quālibz ī sum mū finē:cū magis ad illū ordinef̄ q̄ ad aliū.

Itē ℳat.6. Nemo potest duob⁹ dn̄is seruire.vbi dicit glo. Rabani. Quicqd facis facias ul' ex amore dei uel ex seruitute dyaboli. ḡ omnis actio de necessitate bona ē vl' mala. nulla ḡ indifferens.quod est inconueniens.

Itē sup illud ℳat.xi. Aut facite arborem bonā ⁊ fructū eius bonū ⁊c. dicit glo. Iero. Nihil mediū qn boni actoris bona sint opa ⁊ mali mala. Sz nccē ē actorē eē malū vel bonū ḡ necesse ē q̄ opa sint bona vel mala. Nec ē ibi mediū.nulla ḡ indifferentia. Itē Iier. in epla ad aug. de cerimonialib⁹ legis dicit. Nō indr̄ia sunt inter bonū ⁊ malū sicut plbi disputant. Si ḡ non ē accipe indifferēs ī opibus illis.ḡ pari rōe nec ī operib⁹ aliis. Itē magis est pgredi ī factū q̄ ī xbum. Si ḡ ī xbo non inuenif̄ indifferēs: nec in facto inuenief̄. Q aūt nō inueniat in xbo indifferens paret. aut est in debitū finē: ⁊ tunc est laudabile ⁊ bonū.aut caret debito fine:⁊ est ociosuz. aut est in finē malū:⁊ est pniciosuz:⁊ vtroq̄ mō est reprehēsibile malū. Ad hoc rn̄dēt qdaz dicētes.q̄ illō p̄ceptū apostoli. oīa in gloriaz dei facite.intellf̄ negatiue.i.nihil faciatis ex gloriā dei. Conf̄. Secūdū hoc dormiendo implem⁹ illud p̄ceptū:qa nihil facimus extra gloriā dei:si soluz illō p̄ceptū intellf̄ negatiue

Itē si dicat q̄ intellf̄ cū positiōe act⁹:vt sit sensus. Facite in gloriam dei.i.facite nō extra gloriā dei. Conf̄. Secūdū hoc p illō p̄ceptū nihil ponif̄ nisi facere ⁊ negatio quedā.rōne eius qō ē facē nō intellf̄ dispositio ad mercedem seu ad meritū: qa facē ī se omune ē. nec rōne negationis sili modo:qa p negationem non est positio debiti finis meriti: s remotio indebiti. ḡ nec xtute toti⁹ erit dispositio ad meritū. Sz seu eēt p̄ceptū seu cōsiliū cēt dispones ad meritū. Sequēf̄ igit q̄ nec eēt p̄ceptū nec cōsiliū. Itē cū dr̄ in gloriam:notat habitudo finis ad actū.ḡ cū dr̄.facite in gloriā:notat relatio actus ad finē. Non igit intellf̄ negatiue. Alii dicunt q̄ intellf̄ positiue.s est cōsiliū nō p̄ceptū. Conf̄ obf̄ a contrario sensu. Facere extra gloriā dei est prohibitū.ḡ facē in gloriā dei est p̄ceptū. Itē p̄ceptū ē datū a circūstantiis actionū. Sz inter omnes circunstantias finis est maxime debit⁹. ḡ inter oēs circūstantias finis est maxime in p̄cepto. Q aūt alie circūstātie actionū sint in p̄cepto manifestum ē. Naz ī p̄cepto ē moderate comedē sobrie bibē p̄tēa ⁊ debito tēpore:⁊ ita de aliis circūstātiis.ḡ multo fortī⁹ ꝓpter deū comedē In p̄cepto igit est omnes actiones referre ad deū. Preterea alii dicūt q̄ p̄ceptū ē de actōi b⁹ referēdis ī deū.oīa ī gliā dei facite:⁊ intelligit habitu nō actu:ita q̄ qcqd faciat homo ⁊ ī nō actu referat ī deum: tñ si interrogaref̄ ꝓpter quid illud facēt:tenef̄ xe rn̄dē q̄ illud vult facere ꝓpter deū. Conf̄. Redit inconueniēs qō p̄us.s.q̄ aliqs iust⁹ implet illud p̄ceptū dormiēdo:qa ī eo est habit⁹ caritat.s⁹ quem interrogat⁹ dicēt q̄ vult comedē ⁊ bibere ꝓpter deū. ℳeref̄ igit dormiendo.

Item distinguit inter p̄cepta affirmatiua ⁊ negatiua:qa p̄cepta negatiua obligant semp ⁊ ad semp.p̄cepta affirmatiua obligāt semp: s non ad semp. Sz si intelligēf̄ relatio s⁹ habitū:illud p̄ceptū qō affirmatiuū ē semp obligaret:qa oīa bona semp habitu referēda sūt ī deū. Semp enim quilibz tēf̄ eē paratus:q̄ si cogitaret de deo:q̄ ad ipm referret suā actionē. Non ḡ intellf̄ illud p̄ceptū in habitu.

Preterea alii dicūt q̄ p̄ceptū oīa in gloriaz dei facē intellf̄ vt semp referam⁹ ad deū omnē actū bonū:cū ꝓuertimur omino sup collationē actus ad finē ad quē dz vis rōnabilis actū ordinare. Ad pmū ḡ obiectū rn̄dēt q̄ salnator fac mētionē de opib⁹ iusticie referēdis in deū:⁊ etiā de aliis:s⁹ q̄ debitū relationis geminaf̄. Est enim debitū opis ⁊ debitū faciētis. Ex ipso debito opis opera iusticie seu spūalia debēt referri in deū. quod exp̄ssit salnator cum dixit. Attēdite ne iusticiā vestraz faciatis coram hoīb⁹. Ex debito xo faciētis debēt referri alia opa quoz pncipū ē liberum arbitriū.⁊ hoc cum oferim⁹ actiones ad finē pncipalē. quod insinuauit Salnator cū dixit ℳat.6. Thesaurizate vobis thesauros ī celo Et exposuit thesauz ī rētionē cordis cū sbiū xit.vbi ē thesaurus tuus ibi ē cor tuum. Ad

2ᵐ dicerē q̄ aīa vegetabilis ⁊ sensibilis distīguūt. Nā quidam sunt inuolūtarii: vt attrahere ⁊ digerē ex pte vegetabil. imaginari terreri ex parte sensibilis. ⁊ istos actus quia ñ sunt ī potestate arbitrii: nō tenemur referre.

Alii ꝺo sunt volūtarii hoc est sb̄diti īpio rōnis: quēadmodū comedē coire ex parte ue getabilis, videre ambulare ex pte sensibilis. Secūdū hoc g̃ q̄ aīa ista p̄ncipiū habēt vim impantē motuz. s. rōnabilē: tēmur actus istos referre in deū eo modo quo dictū ē. Secūdū autē q̄ habent p̄ncipium uires facientes vel elicientes mot⁹ non tenemur ipsos referre.

Ad tertiū ꝺō q̄ quantū est ex imperio v̄tutis rōnalis: nullus mot⁹ est indifferens. Sz potest esse indifferēs ꝑ accⁱ q̄ est ex vi sensibili: uel alia que non ꝑ se nata est ad summū bonum.

Itē potest cē indifferens rōne status vt ī puero ⁊ alienato. Ad quartū ñdēt q̄ actus vegetabilis ⁊ sensibilis ī hoīe ⁊ viriū inferioz sblimiorē bēnt ordinē in hoīe q̄ ī ceteris. Ordināt enī ad vim rōnalē seu sb̄ vi rōnali ⁊ ideo actus eoz qui sb̄iecti sunt rōni referēdi erūt ad finē vis rōnalis: qui est deꝰ. ⁊ hic est finis nature rōnalis: inquantū rōnalis est. Ideo quāuis rōnalis referat ad finē vegetabilis vel sensibilis actum vegetabilis vel sensibilis: ꝺsiderando finē vltimū deū: ñ p̄ūādo nec̄ ponendo ipm. nihilominus tñ si non referat in deū omittit vel declinat ab eo: q̄ꝺ ꝑz nām suam est que est. s. rōnalis. ⁊ in b̄ dicūt q̄ transcēdit theologus pb̄m moralē. Ad gntū ꝺō q̄ aliquis facit q̄ꝺ ꝺz: nō tñ put ꝺz. ⁊ aliquis facit q̄ꝺ ꝺz put ꝺz. Faciendo qs q̄ꝺ ꝺz ⁊ tñ ñ put ꝺz peccat. ⁊ hoc vl ꝺmittendo sicut ieiunando ꝓpter vanā gloriā: vel orādo vel omittendo vt in elemosinā dando: cum est in ꝺpensione summi boni: ⁊ nō referēdo ad ipm. Faciēdo ꝺo q̄ꝺ ꝺz ⁊ put ꝺz nō peccat.

Ad 6ᵐ ñdeo. ambiguū v̄bum est quod ꝺr̄ q̄ non tenemur ad ea que ñ sunt in potestate nostra. Nam nō habēs grām: ⁊ si non habeat potestatē ad opera grē: habet tñ facultatē faciendi q̄ꝺ in se est q̄ habeat grām: ex qua est potestas ad opera gratie. Pretēa potestas referendi in deū sicut in finem vupliciter est aut sicut in finez p̄timū. ⁊ hoc modo referre actum est ex ptāte grē. Aut sicut in finem remotū. ⁊ hoc modo est referre in potestate rōnalis nature. vñ ꝓpie loquendo ex potestate nature possumus referre actiones nostras ad deū non in deū. ex potestate grē in deuz. Ad enim dicit circūstantiā cause finalis remote: vt cum dico. vado ad eccl̄iam: cū adhuc remot⁹ sum. In ꝺo dicit circūstātiā cause finalis proxime: vt cū dico. Uado in eccl̄iam cū ꝓximus sum. Ad vltimū ꝺō q̄ cū ꝺr̄. Omnia in gloriam dei facite. non intellr̄ nisi de actib⁹ ordinabilib⁹ ī deū: ⁊ ideo nulla est obligatio vel obiectio de venialib⁹. Sed ꝺra hāc respōsionē obr̄. Naz sicut dicit aug. in p̄mo de libero arbitrio. Planū est in toto vitioz gñe libidinē dñari. in omni g̃ vitioso actu mouet libido quam diffinit aug. improbaz volūtatē. Ubi g̃ non mouet libido: non erit opus uitiosum. Sed si aliqs comedat ea sola intentiōe vt sustētet⁹ respiciēs ad nc̄itatē nature solū ⁊ tñ ꝺsiderās deū non referēdo ultra nō mouet⁹ libidine. g̃ suum comedē non erit uitiosū g̃ nec ꝺtra aliquod p̄ceptū. g̃ non tenet⁹ talez actum referre in deū. Itē ad ro. 7. sup illꝺ. Non enim q̄ꝺ volo b̄ ago. ꝺstingnit triplex velle. velle nature. uelle gr̄e. uelle uitii. Uelle aūt comedere ad sustentationē nature solū uelle nature ē. Uelle ꝺo comedē ꝓpter voluptatē que q̄ritur in cibo uelle uitii ē. Uelle ꝺo comedē ad b̄ q̄ sustentet⁹ in seruitio dei uelle grē ē. Sicut g̃ uelle grē laudabile est: ⁊ velle uitii uituperabile est. ita uelle nature indifferēs. Si g̃ rō sequat⁹ volūtatē nature non merebit⁹ nec demerebit⁹. Sz si faceī cont⁹ aliq̄ꝺ p̄ceptū necesse erit demereri. Nullo g̃ p̄cepto tenet⁹ r̄ferre talē actionē ī deū. Ad ꝛᵐ ꝺō q̄ p̄ceptū de actionib⁹ referēdis in deū affirmatiuū ē ⁊ obligat semp ꝑ non ad semp. ꝑ p loco ⁊ tpe: b̄ ē cum actu cogitat⁹ de ope ⁊ fine p̄ncipalis opis. s. deo. ⁊ de ipsa obligatione: quam ꝺz rōnalis creatura deo. Totam. n. se ꝺz deo. ⁊ ꝓm ipsam sb̄am ⁊ v̄tutē ⁊ actionē. ꝺstinguēduz ē tñ sicut p̄us ꝺr̄ Jo. Dam. q̄ q̄ꝺam vires sūt obediētes rōni. q̄ꝺam ꝺo non obediētes rōni ut nutritiua ⁊ augmētatiua ⁊ r̄spiratiua. ⁊ quia actuz harum uiriū non sum⁹ dñi: quia non sb̄iciūt⁹ arbitrio rōis. iō non tēmur istos actus r̄ferre. Itē sunt uires obediēt⁹ rōni ut appb̄ensiua sēsibilis ⁊ motiua ⁊ māducatiua sumēs cibum. ⁊ hi⁹. Et horum actuū ꝑ q̄ sunt ex ipio rōnis dñium bēmus. ⁊ iō tēmur ipsos r̄ferre in deū triplici cognitione rōnis ꝺcurrēte. ꝺsideratione. s. opis. cōsideratione finis qui ē ꝺus. ꝺsideatione obligationis: qua rōnalis creatura tēt⁹ ꝺo. Itē sunt uires rōnales ut uis cognitiua uis electiua uis ēt inꝑtatiua. Et harum actus tēmur r̄ferre in

deū vnplici ꝯsideratōe ꝯcurrēte. vz ꝯsideratione opis ⁊ ꝯsideratōe finis. Quia enim isti actus rōnales sunt: non necessariū ē tertiū. s. ꝯsideratio obligatōis. ⁊ hoc modo ītellī illō ꝑceptū ad col. 3. Omne quodcūq; faciti ī ẋbo aut in ope: omnia in noīe dñi ihu xpi facite. ⁊ dic ibi glo. i. ad gloriā xpi facite nō vram. ⁊ nō solū que facis ẋbo aut ope: ꝑ oīa sint ad gloriā xpi: etiā cogitatiōes: ⁊ si qua sint alia: quod intelligēdū est ꝑm distinctionē que supꝰ posita ē. Ad illa ẋo vuo que ꝯter obiciūt q; rōnalis creatura vz totā suā actionē deo. ⁊ ideo tenet referre ad finē deū. ⁊ itez q; tēt ordinare suas actiones in finē deū: ꝯcedendū est ꝑ distinctionē q̄ supra posita ē. Ad illō ẋo qō 4° obī ex gl. Dat. Quicqd facis facis ex seruitute dyaboli: vel ex amore dei. dō. q; ex non notat ibi cām mouentē ꝑ ꝯcomitantē vt sit sensus. quicqd facis facis uel ex amore dei. i. exīstēs in caritate. vel ex seruitute dyaboli. i. exīs in pcō: non q; procedat quodlibet opus ex amore dei mouente: uel ex seruitute dyaboli. Silr intelligēdū est illud Piero. sup. iz. Dat. Nihil mediū gn boni actoris bona sint opa: ⁊ mali mala. Intellī enī de ope ꝑm q; exit a rōnali creatura affecta ꝑ bonitatē ⁊ maliciā. nō de ope ꝑm se. Ad illud ẋo Piero. ad aug. dō q; ītelligebat de opib⁹ cerimonialib⁹ ꝓut opinabat ipsa tēpore legis eē ꝓcepta. tpe ẋo grē ꝓhibita. ⁊ ꝑ hoc dicebat q; non erat indifferēs in eis: nō aūt de ipsis opibus ꝑm se. Unde dic aug. in epla quam rescribit ad Piero. Cur non dicā ꝑcepta illa netez sacrōz non bona esse: qa non eis iustificamur nec tñ mala qa dīnitus ꝑcepta: cum me adiuuet ꝓphetica snīa: qua dic deus se illi populo dediss̄e ꝑcepta non bona. ezec. zo. de aliis aūt opib⁹ que nec sunt in ꝑceptōe nec ī ꝓhibitōe dic Piero. Phi disputant. bonū est otinētia. malū est luxuria. inter vtrūq; indifferens est ambulare vigerere. De opib⁹ ẋo cerimonialibus dicit obseruare cerimonias legis nō pōt esse indifferens: ꝑ aut malū est aut bonū est. Bonū dicit rōne ꝑceptionis tpe legis. malū rōne ꝓhibitōis tpe grē. Ad illud ẋo quod obicit q; circa ẋbum non potest eē indifferēs. q̄ nec circa factū. dō. q; non sequit. Nam ẋbū ꝑ se exit a vi rōnabili ⁊ ad finem eius. vnde p supradictā rōez ⁊ determīationē cadit aut in bonū aut in malū. non aūt sic est de quolz facto. Ad alia ẋo que obiciūt vltimo q; si aliquis comedat ꝓpter sustentationē nature tm̄: quāuis ꝯsideret actū ⁊ finē deū: non mouet libidine ꝯcedendū ē hoc. cū ñ ꝯsideraret obligationē: qua tenet natura rōnalis deo. ꝑ si ꝯsideraret obligationē qua totā se vz deo: ⁊ actū ⁊ ipm deū: ꝯstans ē si non referret deo suū debitū denegarz. ⁊ ideo monet ꝓbatio nolūtate hoc ē libidine. Ad illud ẋo quod vltimo dic: q; si ratio sequat velle nature: q; non demerebit: ꝯcedēdū ē: nisi vbi tēt ad superiorē ordinē actionis. vico enim q; cum ratio ꝯsiderat actū ⁊ finem ⁊ obligationē quam vz deo tēt ipsam actionē ut comestiōis ordinare non solū ad sustētationē nature ꝑ ad sustētationē ꝓpter deum.

Postea quer̄itur vtruz actōes spūales possint referri ad finē tpalē. Querit q̄ vtz liceat alicui ꝑdicare isto fine vt sustētet. esto q; non habeat aliunde. Ad quod arguit sic. Omnis actio relata ad finē debitum agentis ē bona ⁊ ordinata. Cū q̄ ꝑdicanti de beat tpalia sicut hr. i. cor. 9. Si nos vobis spūalia seminam⁹: ñ est magnū si nestra carnalia metam⁹. Itē. 6. ad gal. Cōmunicet bis qui cathezizat ẋbo ei qui se catheziz at in omnib⁹ bonis. Itē. z. Thi. z. Laborantē agricolam opz de fructib⁹ ꝑcipe. Itē Dat. x. Dignus est operi⁹ mercede sua uel cibo suo. Itez in ꝑs. Sumite ꝑs. s. ꝑdicationē ⁊ date tympanū. s. tpalis sustentatōis. q̄ sustētatio ꝑdicatoris est finis debitus ꝑdicationi. Ꝑredicare q̄ tali fine licitū erit ⁊ bonū. Itē necessitas nō bz legē. Sz necesse ē q; ꝑdicator sustētet. Si q̄ ñ bz aliunde ut sustētet ꝑdicando ꝓpter sustētationē non faciet ꝺtra legē. Itē talis ꝑdicatio non ꝓcedit ex mala radice: qa uolūtas qua uult sustētari licita ē: nec referet ad malū finē: qm̄ sustētari necessariū est. q̄ talis ꝑdicatio licita ē. Itē ad phil. i. Seu p occasionem seu p ẋitatē xp̄s ānūcietur: in hoc gaudeo: ꝑ ⁊ gaudebo. ⁊ ānūciari p occasionē dic ꝑdicari ꝓpter lucrum tpale. Si q̄ apostol⁹ nō gaudet nisi de bono uel licito: ꝓdicari tali fine erit bonū ⁊ ltcitū. Itē fodiēti in uinea licet sperare mercedē sibi ꝓmissam ⁊ debitā ⁊ ꝓpter illam laborare. q̄ cum sustētatio corporalis sit merces ꝓmissa ꝑdicatori luc. io. Dign⁹ ē operarius mercede sua. poterit ꝑdicator ꝑ illa ꝓdicare. Conī. Aug. in sermone dñi in monte. Non ideo debem⁹ euangelizare ut manducem⁹. ꝑ ideo manducare ut euangelizemus. Nam si ꝓpter ea euangelizamus ut manducem⁹

vili⁹ hēmus euangeliū q̄ cibū. ⁊ erit iā bonū nostrū in manducādo. necessariū aūt ī euangelizando. Itē aug. in eodē. Si coact⁹ īopia rez que tpali vite sunt necessaria p̄dico euāgeliū mercedē euangelii ñ hēbo: quia nō ip̄z euangeliū viligo ꝟ eius p̄ciū in illis tpalibus ꝺstituo: qō nephas est fieri: vt non tāq̄ fili⁹ ministret euāgeliū: ꝟ tāq̄ seruus cui dispensatio credita est. Itē p̄ferre viliora meliorib⁹ ⁊ tpalia spūalib⁹ inordinatū ⁊ culpabile est. Sed dicit aug⁹. in sermone dñi in monte. Quecūq̄ res ꝓpter aliquid queriť sine dubio inferior est q̄ illud ꝓpter quod queriť. ⁊ ideo illō ꝑmū ē ꝓpter qō ista rē queris. nō ista res quā propter aliud queris. qua propter si euangeliū ⁊ regnū dei ꝓpter cibū querim⁹: ꝑorez facim⁹ cibū ⁊ posteri⁹ regnū dei. Relinquiť g̃ q̄ p̄dicare seu facē aliquod aliud opus spūale ꝓpter emolumētū tpale est inordinatū ⁊ culpabile. Itē ℳat. 10. Gratis accepistis gratis date dī p̄dicatorib⁹ apostolis. Si g̃ predicare propter tpalia non est gratis dare: īmo uenalem p̄dicationē hēre: q̄ p̄dicat propter sustentationē transgrediť hoc p̄ceptū. Itē si symoniacū est spūalia ꝓ tpalib⁹ dare: talis p̄dicatio symoniaca erit. ℜ⁹ dō q̄ nullo modo opa spūalia debēt ad finē temporalē referri: īmo ad finē eternū: qa sicut dicit aug. Iā qō est meli⁹ incomparabilr̄ referreť ad id quod est vili⁹: quod est inordinatū ⁊ vituperabile.

Ad illō g̃ qō ꝑmo obr̄ rñdz ꝓ interēptōez q̄ sustentatio corporalis non est finis debit⁹ p̄dicatōi. ꝟ res debita p̄dicatori non res quā debeat acgrere ex p̄dicatione: ꝟ quam mereť ex p̄dicatōe. vnde. i. cor̄. 9. Qui arat dz arare in spe. Glo. i. p̄dicator q aperit corda ad fidē dz arare in spe stipendior̄ tpaliū. non ꝓpter hāc spez. Non enim ꝟ dz eē sua intētio ⁊ finis in suo ministerio. Unde ꝟ⁹ ꝟ dr̄ Luce. 10. Dignus est operarius mercede sua. Causa aūt ē qa finis dz eē id qō meli⁹ est. Et ideo in tpalibus nō potest eē finis spūaliū: qa g̃ in eo qō optimū dz ꝺstitui finis. sicut dicit pbs. In solo deo dz poni finis p̄dicationis. apod. i. Ego sum alpha ⁊ o. Ad z⁹ dō q̄ sunt quedam mala qa ꝓhibita in quibus necessitas dispēsat. vt. i. R. zi. de Dauid q comedit panes ꝓpositionis. Comedē enim tales panes nō erat malū nisi qa ꝓhibitū. Silr̄ ℳat. iz. excusanť discipuli ꝓpter necessitatē: qa fricabāt spicas ī sabbato. Quedā ℞o sunt ꝓhibita qa mala in quib⁹ necessitas non dispēsat vt fornicari ⁊ tale est p̄dicare ꝓ mercede temporali. quia sicut supra ostensum est: in hoc ponit abusio ⁊ inordinatio actus. Ad 3⁹ dō. q̄ ex mala radice ꝓuenit ista actio. Nam quānis actio voluntatis qua iste vult sustentari absolute nō sit mala: tñ volūtas q̄ iste vult sustētari talr̄ mala est. s. ꝓ p̄dicationē: qa ī ꝟ ē puersitas ordinatōis. Preterea quānis p̄dicatio sit bonum op⁹ ⁊ licitū: tñ deturpať si hoc fine exerceať Spūalia enim debent referri ad finē spūalē.

Ad 4⁹ dō q̄ non gaudebat apostol⁹ de ꝟ q̄ ꝓ occasionē ānūciabať xp̄us: ꝟ de ꝺñti. s. de ꝑfectu audiētiū q ī de ꝓueniebat. vnde ī illa locutione ponit añcedens ꝓ ꝺñti ꝟ⁹ q̄ illud Jac. i. accipiť. Omne gaudiū existimate frēs carissimi cum in varias temptationes incideritis. ⁊ ad hoc sign̄dū nō dixit absolute gaudeo ꝟ ⁊ gaudebo de futuro. Uel potest dici q̄ gaudebat apostol⁹ de passione qa ānūciabať xp̄us. ꝟ non de talr̄ p̄dicātiū actione. ꝟ⁹ q̄ dr̄ de interfectōe xp̄i: q̄ indeor̄ actio deo displicuit: ꝟ passio grata fuit. Ad vltimū dō q̄ non est sile de opario spūali ⁊ tpali. nā labor ⁊ actio fodiētis in vinea tpalis est. ⁊ ideo sb̄ p̄cio poni potest. Sz labor ⁊ actio p̄dicatoris spūalis est. ⁊ ideo sb̄ p̄cio poni non potest.

Consequēter quer

rēdū est de simplicitate intentionis: de qua dr̄ ℳat. 6. Si ocul⁹ tu⁹ fuerit simplex totū corp⁹ tuū lucidū erit ꝛc. ⁊ ꝓ qua dr̄. Nemo duob⁹ dñis pōt seruire. ⁊ nolite solliciti eē ꝛc. ꝟ ꝑmū querite regnū dei. Circa qō q̄rūť ꝑncipalr̄ tria. Primo vtrū manēte simplicitate intentionis possunt ꝺstitui duo fines.

2⁹ vtrū possit ꝺstitui intentio siue finis in creatura. 3⁹ vtrū oīs sollicitudo temporalium sit ꝓhibita.

Circa primum queri

tur vtr̄ aliqs possit sibi ꝺstituere duos fines tpalem ⁊ eternū. vt ire ad eccliam ꝓpter deū ⁊ ꝓpter nūmos ⁊ hi⁹. Ad qō sic. Nihil phibet eūdē motum esse gratie ⁊ nature. Ubi grā viligē deū qa bñfic⁹ qō respicit natura. ⁊ diligere qa bon⁹: qō respicit grā. g̃ nihil phibebit eundē actū referri ad finē nature ⁊ finez grē. Sz finis nature semp est ī creatura. finis ergo in creatore. Uni⁹ g̃ ⁊ eiusdē actus poterūt ꝺstitui duo fines non referendo vnū ad alterū. Itē cū ratio sit vna potentia habēs ptē superiorē ⁊ inferiorē: rōe superioris potest

in deū.rōne vero inferioris que ꝺiuncta est sensualitati in id qꝺ ē nature necessariū. ita tñ ꝙ nec hunc finē ponat ordinatū ad illū.

Itē hoc idem pōt ꝓbari ꝑ simile in xp̄o. Ratio.n.voluit non mori cum dixit. Pater si possibile ē trāseat a me calix iste: ꝑ⁹ partē illā qua ꝺiungit sensualitati. Itē ꝑ⁹ partē superē voluit mori:quia dixit,verūtñ non sic ego volo ꝑ sicut tu.ḡ pari rōne vis rōnal pōt sibi duos fines ꝺstituē. Itē aliquis pōt ire ad sanctū Jacobū ex voto facto in caritate. Itē pōt ire ex naturali pietate ad uidēdū fratrē suum.ḡ eadē actio pōt eē ex caritate ⁊ ex naturali pietate. Sꝫ caritas refert ad finem eternū.naturalis pietas ad finē temporalē. ḡ possunt ꝺstitui duo fines vni⁹ actionis. tpal .ſ.⁊ etern⁹. Itē aliquis mot⁹ pōt esse simul naturalis ⁊ violētus:vt si lapis impellat deorsum.inquantū pellit violēt⁹ ē.inquantū ꝺo inclinat deorsuꝫ natural. Sꝫ maior ē vīa īter motū naturalē ⁊ violētū q̄ inter motum ex nāli pietate ⁊ ex caritate.ḡ idē pōt eē motus ex caritate ⁊ ex nāli pietate. Contra.Aug. in ꝼmone vñi in monte exponēs illō.Si oculꝰ tuus fuerit.ſ.zc. Nisi cor simplex fuerit mūdū non erit. Simplex aūt quomō erit: si duobus dñis fuiat:nec vna intētione rez eternarū purificet aciē suā:ꝑ eam mortaliū rez amore obnubilet. Non pōt igit mūdū ⁊ simplex cor eē si diuidat intētio ⁊ ꝺstituat duo fines in tēporalib⁹ ⁊ eternis. Itē aug⁹.in eodē. Cor non mundat nisi vna ⁊ simplex intētio ī eternam vitam ⁊ solo ⁊ puro amore sapīe.ḡ manēte simplicitate intētionis non pōt ꝺstitui duplex finis. Itē mat.6.Nemo pōt duob⁹ ꝺ.ꝼ.Aug.Simplici corde tñmodo ꝓpter regnū dei debemus opari bonū ad omnes:non aūt in hac opatione vel solam vl cum regno dei mercedē tpaliū cogitare. Nō ḡ cū regno dei qui ē finis eternus pōt ꝺstitui finis tpal.

Itē querite ꝓmū regnū dei ⁊ ꝃ omnia adiciēt vobis.Mat.6.Adiciēt dic aug. in ꝼmōe dñi in monte.i.ꝺsequant:nec cum ista q̄ritis illū auertamini.aut ne duos fines ꝺstituatis. vt ⁊ regnū dei ꝓpt se appetatis:⁊ ista necessaria. Itē aug.exponēs illō.Nemo pōt duobus dñis fuire. Duob⁹ dñis fuire conat q ⁊ regnū dei ꝑ magno bono appetit ⁊ ꝃ tpalia: non poterit aūt simplicē habē oculum: ⁊ vni deo dño fuire:nisi quecūq; sunt cetera si sint necessaria ꝓpter hoc vnū assumat.i.ꝓpter regnū dei. Itē ve ingrediēti terraꝫ duabus viis.ecclīastici z⁰. Itē si possūt ꝺstitui duo fines tēporalis ⁊ eteru⁹.⁊ ꝑ⁹ ꝃ vna ⁊ eadem actio erit meritoria: ⁊ tota non meritoria.

Item summū bonū non solū dr̄ summū ꝑ remotionē supioꝛ:ꝑ etiam ꝑ remotionē paris. Sꝫ ꝑ⁹ rationē boni ē finis.ḡ remouet ꝓpositionē finis ⁊ coequalitatē in rōne finis.ḡ nō erit ponē ipm cū alio sic duos fines:nisi illud alterꝫ referat ad ipm:ita q̄ actio nō sit demeritoria. Constituē ḡ duos fines deū.ſ.⁊ creaturā ē simplr̄ ꝑtm. Itē assocare aliqd sūmo bono in rōne finis:cum ipse sit sūm⁹ finis ē puerte ordinē.Si ḡ hoc fiat sequet necessario ꝺ tēptus summi boni. Itē circa casuꝫ ꝑ positū obr̄.Jre ad eccliam non ē ordinatū ad habēdū denarios nisi rōne orōnū quas facē tenēt:qa non danr̄ ad surgēdū: ꝑ ad officiuꝫ dīnum implēdū.Sꝫ orare ꝑ nūmis est ponere corporalē finē spūalis.⁊ hoc est symoniacuꝫ: qa iam ponit impciabile sb̄ pcio. Relinquit igit q̄ non potest qs licite ire ad eccliam vt ponat finē in nūmos. Rꝺ ꝺstinet duos fines.ſ. tpalē ⁊ eternū ꝺtingit ita ꝙ sint ordinati vt vn⁹ ꝓpter aliū. ⁊ hoc ꝺtingit duplr̄ ita ꝙ ponat eternū finis ultim⁹: tpale ꝺo finis ꝓxim⁹ vel e⁹⁰.vel ita ꝙ non sint ordinati ꝑ utrūq; ꝑncipalr̄ intēdat tēporale ⁊ eternū. Si ponat eternum finis ultim⁹ ⁊ temporale finis ordinat⁹ ad finē:distinguerēt aliqui sic. qa aut actio spūalis aut corporalis est. Si spūalis est ut p̄dicatio: or̄o: ⁊ hi⁹ non potest referri ad finē tpalē uelut ad pecuniā. ⁊ per ꝺ ñs ad finē eternū deū. Unde fas non esset ut aliquis p̄dicaret uel celebraret dīna isto fine ut acqrēt tpalia de qbus sustentaret ad dei seruitiū.Si ꝺo sit actio corporalis sicut est laborare in uinea dicūt ꝙ pōt referri ad finē tpalē:dum tñ referat postmodū ad deum ut fodere in uinea ad pecuniā acquirēdā qua sustentet in seruiciū dei. Sed hoc pleni⁹ infra manifestabit. Si aūt e⁹⁰ finis ꝓxim⁹ ponat de⁹ ⁊ finis ultim⁹ temporale: puerissimū est Hec est enim puerilitas in utendo fruēdis:de qua dic aug. Humana puerilitas est fruendis uti.hoc est diuina ad finē aliū referre:⁊ ꝑ⁹ ꝃ exponit illō.z.ecclīastici. Ue īgrediēti terrā duab⁹ uiis.Gl. Duab⁹ uiis ingredit qui quod dei est opere exhibet.⁊ qꝺ mundi est cogitatione querit. Si ꝺo ꝺstituat duo fines ꝺpncipales temporale ⁊ eternum: accidit puerilitas de qua dicit aug.q puerilitas est utendis frui:hoc est temporalia quibus est utendum:

non referre ad eterna:quib⁹ est fruēdū. Scōz hoc accipit illud ecclīastici.i. Non accesseris ad illū duplici corde. ⁊ illō Jad.i. Uir duplex animo inconstās est in omnib⁹ viis suis. Glo. Duplex est animo qui vult gaudē cū seculo: ⁊ vult gaudē cum deo. Ad ꝑmū g̃ qō obic̄ q̄ mot⁹ nature ordinat ad motū grē. gratia enim pfectio est nature. vñ in ordine quodaz se hēnt natura ⁊ grā. vt in dilectione ꝓmo diligit de⁹ ga bñfic⁹: ⁊ postmodū extēsa cōsideratione diligit quia bon⁹: ⁊ forsitan nō erit idē mot⁹ numero: ꝑ duo mot⁹ ordinati. Unō ad illud qō dicit q̄ finis nature ē ī creatura: intelligēdū ē q̄ alr̄ finis nature est in creatura ⁊ alr̄ finis volūtatis puerse. Uolūtas enī puersa ponit finē in creatura excludēdo finē sūmū. natura ponit finē in creatura ordinabilē ad finē sūmū. Non erit g̃ simile de motu nature ⁊ grē: ⁊ motu volūtatis in finē tpalē ⁊ eternū. Ad z⁹ dō q̄ rō non pōt ordiate moueri: si fm deliberatōez equalr̄ cōstitueret finē deū: ⁊ id qō est nature necessariū. Nam mot⁹ inferioris partis rōis dz ordinari ⁊ seq motū supioris partis rōnis: qa alr̄ pueretet ordo. Ad tertiū qō obr̄ de xp̄o dō. q̄ non est simile. Nam voluntas illa qua voluit non mori fuit mot⁹ sensualitatis. volūtas ꝺo qua voluit mori fuit rōnis. Et si dicat q̄ oro fuit rōnis: qua dixit transeat a me calix. Dicēduz est ꝑ Hyllariū in li. de trinitate. q̄ ratio illō orauit vt aduocat⁹ sensualitat. Jtē si dicatur q̄ volūtas illa fuit rationis. dō. q̄ nō fuit rōnis vt rō: ꝑ rōnis vt natura. ⁊ ideo non ē simile. Nos enim hic loquimur de motu rōis vt ratio est ut ꝓ possit cōstituere duos fines.

Ad quartum rñdeo q̄ cū ratio deliberat de fine naturalis pietatis ⁊ de fine caritatis ad hoc q̄ sit ordinat⁹ mot⁹ ⁊ meritor⁹: nccē ē vt finis p̄ncipalis sit finis caritat. bñ pōt tñ finis naturalis pietatis. s. visio fratris apud sanctū Jacobū ee causa acceleratiōnis mot⁹. non tñ ex hoc ꝓstituet duplex finis p̄ncipal.

Ad ultimū iā patet rñsio: ⁊ ꝺcedēdū est q̄ idem at⁹ potest ee ex natura ⁊ grā: vt sbuenire isti ga homo indigēs est ꝺformis in nā. ⁊ sbuenire isti ga ad imaginē dei est. non tñ ꝓstituūt duo fines eque p̄mi: ga finis nature ordinabilis est ad finē grē.

Consequenter queri

tur vtrū intentio possit poni in creatura. sic in finē ita q̄ sit finis sb fine eterno. Ad quod sic arguit. Querite p̄mū regnū dei ⁊ iusticiā eius. ibi dicit interl. Non q̄ post ista: ꝑ ga sūmū: ⁊ qō ꝓpter se: ⁊ extra qō nihil petit. Ex q̄ relinquit q̄ tpalia non possint queri sic finis ordinat⁹ sb fine sūmo. Jtē ꝑ⁹ ēntiā bonū ⁊ finis idem. Si g̃ tpalia nō possunt queri sic bonū nostrū: g̃ nec sicut finis. Q; aūt non possint queri sicut bonū nostrū dicit aug⁹. ī sermone dñi in monte assumēs illud. q̄rite p̄mū regnū dei ⁊ iusticiā ei⁹: ⁊ hec omnia apponētur vobis. Hic manifestissime ostendit hec nō eē appetēda tanq̄ bona nostra ut ꝓpter ipsa debeam⁹ bñfacē sic facim⁹: ꝑ tñ eē necessaria.

Jtē aug. in eodē. Regnū ⁊ iusticia dei bonum nostrū ē ⁊ b̄ appetēdū: ⁊ ibi finis ostituendus: ꝓpter qō oīa faciam⁹ quecūq; facimus Sz ga in hac uita militamus: uita sine his necessariis agi non potest. Ex quo relinq̄t q̄ tē pozalia non possunt poni finis ordinata simplicitate intentionis. Jtē qō q̄rit sicut necessariū itineri ut baculus uel uehiculum seu uiaticū nō querit sicut finis itineris. Si g̃ ista tēpozalia sunt querēda soluz sicut necessaria itineri ad regnū: non erunt querēda ut finis

Jtem res sunt ordinate fm superi⁹ ⁊ inferi⁹ ⁊ res inferiores ad inferiorē finē: ⁊ supiores ad supiorē finē. Sz dic aug⁹. in ſmone dñi in monte. q̄ rōnale aīal sicut est homo sblimius ordinatū ē ī rerū natura q̄ irrōnabilia. sicuti sunt aues. Si g̃ appetit⁹ irrōabiliū fert ad tē pozale bonū: appetit⁹ rōnaliū dz ferri sup̄ bonū tpale. g̃ ꝺordinatū erit rōali creature tpalia appetē sicut bona sua. g̃ ī tpalib⁹ ñ potēit ponere finem nec ostituere ītētiōem. Jtem dic aug. ī ſmone dñi ī mōte. Ipsa cordis ītētio qua facis quod facis sordidatur appetitu rer̄ terrenar̄ ⁊ tpaliū at⁊ cecat. g̃ ītētio relata ad terrena sordida est et ceca. Relinq̄t igit ex his q̄ finis non pōt poni ī tpalib⁹ manēte simplicitate ītētōis. Cōtra. Primum querite regnum dei et iusticiam eius ꝛc. Cum g̃ ꝓmum dicat respectu secūdi: si regnū ꝓmo q̄rēdū est et ei⁹ iusticia: tpalia erūt z⁹ querēda Regnū igit ⁊ iusticia dz poni finis p̄cipal: ⁊ tpalia finis secūdari⁹. Jtem aug. ī ſmone dñi ī mōte. Querēdum est primo regnum dei ⁊ iusticia eius. i. hoc est p̄ponēdū ceteris rebus ut ꝓpter hoc cetera queram⁹. Si g̃ illō qō querit finis est: ⁊ illud ꝓpter quod q̄rim⁹ finis est: ꝑ ultimus. g̃ tempozalia que querūt sūt finis ad finem: que regnū dei ē. Jtem aliquis laborat ī uinea. ⁊ eo fine ut acgrat

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

sustētationē.sustētari aūt vlt ad ℔ vt fuiat deo:qđ est iustū: ⁊ ꝓpter hoc pueniat ad regnum dei:ostās est q̄ hic sunt intentiones ⁊ fines ordinati ⁊ laudabiles.Sz intento sustētationis qui est finis laboris tpalis ē. tñ ex ℔ q̄ referť vlterius ad regnū dei ⁊ gloriā laudabilis ē.Relinquiť igiť q̄ laudabilr̄ pōt bō tpalē ostituere intentionē ⁊ finē: dūmodo ñ sit finis vltim⁹. R⁹ aliquid queriť ga bonū aliquid queriť ga necessariū. ꝓpie illud qđ queriť ga bonū queriť vt finis voluntatis. Illud ℞o qđ queriť vt necessariū queritur ut adminiculū puētionis ad finem voluntatis. Dicendū igiť q̄ temporalia sunt querēda ut necessaria non vt bona. ⁊ ideo ꝓpie ibi nō ē ostituend⁹ finis:nec mot⁹ intentionis.Intētio enim dr̄ q̄si tentio in.s.finē.⁊ hoc est quod dic̄ aug.in sermone dñi i monte. Primū querite regnum dei ⁊c.Cum dixit ꝑmum sīguit ga ℔ posterius querendū est:non tpe ꝑ dignitate. Illud.s.regnū ⁊ iusticia tanq̄ bonū nostrum. hoc.s.temporale tanq̄ nr̄m necessariū.Nec⁹ aūt ꝓpter illud bonū. Ad ꝑmum g̃ qđ obr̄ dō q̄ ꝑmū dr̄ dupl⁹ modis. Uno modo per ordinationē ad posteri⁹.Alio modo p abnegationē ei⁹ quod est ꝑus.Q̄ñ g̃ dr̄.ꝑmū querite si intelligať p ordinationē ad posteri⁹:ñ intelliget ꝑus ⁊ posteri⁹ ꝑ⁹ ordinē qui est finis ad finem:sicut dicim⁹ q̄ finis ambulatōis est māsio in ecclesia ad finē ordādi deū. quō ñ potest dici q̄ finis ordinate volūtatis sit tpale relatum ad regnū dei.Sz intelliget ꝑus ⁊ posterius dignitate:sicut dicit aug.ꝑ⁹ q̄ dicimus q̄ ꝑus queriť finis vt eccl̄ia ambulāti ad ecclesiam.posteri⁹ ℞o vehiculū vt adminiculuz pueniēdi ad eccl̄iam. in quem modū regnuz ⁊ iusticia dei ꝑus queriť.tpalia ℞o posterius Si ℞o intelligať p abnegationē ꝓris:tūc planus est sensus.ꝑmū querite regnum dei ⁊ iu. ei⁹.i.añ oīa ista nihil queratis. Ad z⁹ patz rñsio. Non enim quicqđ queriť queriť vt finis imo aliqđ queriť ut adminiculū actionis seu instrumētū:vt cultell⁹ queriť ad incisionē:⁊ baculus ad iterationē: iñ quem modum querēda sunt tpalia. Aliqđ ℞o queriť vt finis:vt incisiōis finis ē sculptura uel fabrica.in quez modū regnū ⁊ iusticia dei finis dr̄ eē volūtatis

Ad ȝ⁹ dō q̄ quānis sustētatio finis laboris sit:non tamē dr̄ eē finis volūtatis: quia sustētatio ñ ē querēda vt bonū rōnalis creature: ꝑ vt necessariū pñti vite.⁊ ideo tēporalis sustētatio dr̄ esse in vsu ñ i ītētiōis affectu. Aug. Querite regnū dei: ⁊ hec omnia apponēť.i.ꝺsequāť sine vllo impedimēto:si illa ḡratis.nec ait.illa vabūť.ꝑ apponēť.quia illud ē qđ ꝓncipalr̄ vať:aliud qđ supaddiť: quia in intentione eternitas:in vsu debet esse temporalitas.⁊ illud vať:hoc supaddiť.

Postea queritur vtruz omnis sollicitudo sit ꝓhibita..Ad qđ sic oppōit aug. in sermone dñi in monte. Ipe dñs cui ministrabant angeli Mat.4.tñ ꝓpter exemplū:ne gs postea pateret scādalū:cum aliquē seruoz ei⁹ aīaduertisset ista necessaria ꝓcurare:loculos habere dignat⁹ est:ꝺbus pecunia vñ vtibus necessariis ꝺcqd opus fuisset ꝓbēť. sumptū ē ex Jo.xi. Ite videť aplus in crastinū fuisse sollicit⁹:cum dixit.i.cor.16.A de collectis que fiunt in sanctos sicut ordinaui ecclesiis galathie.⁊ ita ⁊ uos facite p unam sabbati.vnuſ ꝺscꝺ vestz apud se ponat thesauriz;as qđ sibi placuerit.nō ut cum venero tūc collecte fiāt.

Ite act.xi.6.Surgēs un⁹ noīe agab⁹ sīgbat p spm magnā famē futurā in uniuerso orbe:q̄ facta est sb̄ Claudio.statuerunt aūt unuſgſcꝺ eoz in misteriū mittē psbris habitātib⁹ i iudea fratrib⁹ q ⁊ miserūt p manū Barnabe ⁊ Sauli. Ite nauigāti eidem apostolo Paulo imposita sunt utensilia que offerebāť.nec ad unū tm̄ diem uideť niť⁹ ille ꝓcurat⁹.act.27. Nauigātib⁹ imposuerūt que necessaria erāt.

Ite act.27.Humane aūt tractans iul⁹ paulum pmisit ad amicos ire ⁊ cāz sui agere.Ex his ⁊ hi⁹ scripturaz locis ꝺcludit aug.oīm deū nō hoc improbare si quis humano more ista ꝓcuret.Sed si qs ꝓpter ista deo militet: ut i operib⁹ suis ñ regnū dei ꝑ istoz acqsitionē intueať. Ite Luce.io. Martha.m.sollicita es. g̃ sollicitudo ñ ē pītm̄ cum sine ipsa nō possit duci uita actiua. R⁹ ē sollicitudo laudabilis ⁊ utupabilis ⁊ tollerabilis ⁊ misabil laudabilis est i precepto.⁊ hec est multiplex Est enim sollicitudo regēdi q̄ntū ad ꝑlatos Ro.12.Qui preest i sollicitudine.⁊.2.Cor.xi. Instātia mea quottidiana sollicitudo omniū eccl̄iaz. Ite ē sollicitudo obediēdi quantū ad sb̄ditos.Josue.23.Estote solliciti ut custodiath ꝺcta q̄ scripta sūt i uolumine legis moysi. Ite est sollicitudo pacifice ꝺuinēdi q̄tū ad pares.Eph̄.4.Solliciti seruare unitatem spūs in uinculo pacis.⁊ hec ē sollicitudo laudabilis quo ad alios. Item est sollicitudo pficiendi quo ad se.⁊ hoc tripliciter. Primo

recogitādi dīna mādata deute.4°.Custodi te metipz ⁊ aīam tuā sollicite: ⁊ ne obliuiscaris ꝛboꝛ ne excidāt ò coꝛò tuo. 2° ē sollicitudo declinādi malū deut.4. Custodite aīas vrās sollicite. nō uidistis aliquā silitudinē ne forte decepti faciat aliquā silitudinē. Tertio est sollicitudo feruoris facēdi bonū ro.12. Sollicitudine nō pigri spiritu feruētes dño ſuiētes. Hec ē sollicitudo laudabil ⁊ in precepto. Itē est sollicitudo vitupabil mltiplex. Est enī sollicitudo inordīata sciēdi seu uana. ecclīastes.2. Cū ali⁹ laboret in sapientia ⁊ doctrina ⁊ sollicitudine ⁊ boī ocioso quesita dimittet ⁊ hec uanitas ⁊ magnū malū. Et est sollicitudo acquirēdi diuitias ex cupiditate ecclīastes 2°. Dōi dedit de⁹ afflictōez ⁊ curā superfluam vt addat ⁊ congreget ſ ⁊ hec uanitas ⁊ cassa sollicitudo mēt. Itē ē sollicitudo custodiēdi dītias seu retinēdi ex auaricia. mat. 13°. Sollicitudo h⁹ seculi ⁊ fallacia diuitiaꝝ suffocat ꝛbū. Itē est sollicitudo peccādi in adinueniendo genus peccati. Sap.14. vbi loquitur de inuentione idolorum. Fecerunt imaginem regis quem honorare uolebant ut filium qui aberat tanquā presentē colerēt sua sollicitudine Itē est sollicitudo peccādi in studio ppetrandi. danieł 12. volētes cōcubē cū ea observabāt quottidie solliciti⁹ vidē illaz. hec ē sollicitudo vitupabilis ⁊ ī phibitōe. Itez est sollicitudo tolerabilis. ⁊ hec est etiā multiplex. Est enī sollicitudo dilectōis nālis. Iob. 10. Cū morā facēt Ihobias ꝓpter nuptias pr̄ei⁹ sollicit⁹ erat dicēs quare morat. Itē ē sollicitudo cure rei familiaris. i. R.9°. de asinis quas nudiusterti⁹ pdidisti ne sollicit⁹ sis: ga inuente sunt. Itē ē sollicitudo necessarie ꝓuidētie. Luce.10. Martha.m.sol.es zc. Itē ē sollicitudo infirmitatī humane. i. Cor.7. Qui cuz vxore ē sollicit⁹ que sūt mūdi quomō placeat vxori. Item ē sollicitudo ingritōis moderate Iob.6°. Ne sollicitū te reddās: ego sum azari as zc. ⁊ hec sollicitudo tolerabilis ē ⁊ ī pmissione. Itē est sollicitudo miserabilis. ⁊ hec tripler. Est enim sollicitudo laboris ī opādo Ecclīastes.2. Detestat⁹ sum omnē industriaz meaz in qua studiosissime laboraui ⁊ sollicit⁹ fui. Itē ē sollicitudo anxietatī in patiēdo. i. Mac.6. Recessit somn⁹ ab oculis meis ⁊ corrui corde p̄ sollicitudine: ⁊ dixi ī cōde meo. ī quantā tribulationē veneni: et in quos fluct⁹ tristicie. Itē ē sollicitudo timoris ī pcauēdo. Jere.38. Sollicit⁹ sum ꝓpter iudeos q trās fugierūt ad caldeos: ne forte tradar ī man⁹ eoꝝ ⁊ illudāt mihi. ⁊. 42. Jere. Gladi⁹ quē formidatis ꝯphēdet uos ī terra ⁊ fames p qua solliciti estis. Et hec ē sollicitudo miserabilis Ex his pz q̄ sollicitudo sit phibita ⁊ que nō.

Consequenter in grēdū ē de discretōe intētōis que regulat duob⁹ generib⁹ p̄ceptoꝝ. phibitōe temeritatī iudicii cū dr̄. Nolite iudicare zc. ⁊ p̄cepto cautele cū dr̄. Attēdite a falsis pphīs zc Et primū ptinet ad simplicitatē colūbinā. 2° ptinet ad prudētiā spentinā. de gb⁹ dr̄ Mat. 10. Estote prudentes sic spētes ⁊ simplices sic colūbe. Itē nota quātū ad ꝑmā phibitiōez īdiscretiōis siue psūptōis iudicii. qm ꝓpter ꝛ̄ ga infirmitati hūane difficile ⁊ quasi impossibile ē indiscreta iudicia deuitare: iō illi phibitiōi de iudicio īdiscreto saluator addidit tria p̄cepta Mat.7. Unū de petēdo aditoriū grē: cū dr̄. Petite ⁊ dabit vobis. aliō de ſuādo egtatē legis nature respectu ꝓximi: cū dr̄. Oīa quecūq; vltis vt faciāt vobis hoīes ⁊ vos facite illis. 3° de conatu ad amorē dei: cū dr̄. Intrate p̄ āgustā portā. Luc.13. caritatē

Itē quātū ad phibitōez in discretōis iudicii: cū dīc. Nolite iudicare zc. Nota q⁹ aliqs indicat ex auctoritate vt iudex constitut⁹ Deut.16. Judices ⁊ magros cōstitues. Aliqs ex vite dignitate. 1. Cor.6°. Nescitis q⁹ sancti de hoc mūdo iudicabūt. Aliqs ex ītate doctrine. Leuit.19. de sacerdotib⁹ dr̄. Omne qō īebriare pōt n̄ bibāt vt hēant sciaz discernēdi. Primū plato ē. 2° pfector. 3° doctoꝝ ⁊ p̄dicatoꝝ. Et ſ° hoc accidit īdebitū iudiciū trib⁹ modis. ex defectu seu abusu auctoritatī ī cāz exaīe. Ex indignitate uite ī uitioꝝ reprehēsione. ⁊ ex defectu discretōis doctrīe ī p̄dicatōe. Et ſ° hoc dat triplex p̄ceptū phibitionis īdiscreti seu temerarii iudicii. Mat.7°. Primo enī phibet temerariū iudiciū in defectu seu abusu auctoritatī: cū dr̄. nolite iudicare. 2° ro reprehēdit iudiciū psūptuosū ex defectu dignitatī cū dr̄. Quid uides festucaz ī oculo fratris. ⁊ sbdit. ipocrita eice ꝑmo trāe de oculo tuo. 3° iudiciū indiscretū phibet ī dispēsatōe eruditionis seu doctrine: cū dr̄. Nolite sanctū dare canib⁹. De ꝑmo p̄cepto q̄ phibet temerariū iudiciū. qñ. s. iudicam⁹ de his de gb⁹ ñ est ꝯmissū iudicare ut de occultis: ingritū est ī qōnib⁹ de ptīs in ingritōe de ptīs cordis. De 2° q̄ phibet psumptio

indicãdi in reꝑhẽſionẽ ꝓpter indignitatem vite:ingreſſ infra ingſitõe de iudicialib⁹ euã gelii.qõne de correctiõe fraterna. De ꝓcepto ẽo quo ꝓhibef indiſcretio diſpenſationis do ctrine quereſ ī ingſitõe de gratiis gratis vat qõne de grã ꝑdicatõis.tñ quantũ ad ꝑns ad plenã intelligẽtiã iſti⁹ ꝓcepti. Nolite ſanctũ dare canib⁹:neq; mittat margaritas añ porcos.querẽda ſũt duo. Primo de ītelligẽtia hui⁹ ꝓcepti. z⁹ de ꝓcepti hui⁹ obligatione.

Quantũ ad primum

querif qd dicat hic ſanctũ. quid margarite. qd porci.qd canes. Item querif quid ꝓhibef hoc ꝓcepto. Si dicaf q indiſcretio diſpẽſatio nis diuinoꝝ ⁊ maxime ẏboꝝ quãtũ ad deſ ctores ⁊ ꝺtẽptores.ꝺtra. Mat.io. Que ī aure auditis ꝑdicate ſup tecta. Itẽ.z. Thi 4. In ſta oportune importune. Aug. Opportune volẽtib⁹.importune nolẽtib⁹. Itẽ aug. Audeat.videat.ſapiat ⁊ qñcũq; cogſcat. Itẽ ipſe dñs ꝑdicauit reſiſtẽtib⁹ ⁊ cõtemnẽtibus ẏbũ ſuũ.g̃ ſanctũ dedit canib⁹ ⁊ porcis. Rº ꝓ aug. Sanctũ ẽ qꝺ violare atq; corrumpere nõ liceat.margarite quecũq; ſpũalia magna extimãda ſunt.⁊ quia in abdito latent:tanq; de pfũdo eruũf. Scõz Criſo. Sãctũ ſunt ſacra vt baptiſm⁹ ⁊ eucariſtia: in cui⁹ rei figura.i. Mac.z⁹. dixit Mathatias. Ecce pulchritudo ſancta noſtra.pulchritudo noſtra.claritas noſtra deſolata ẽ:⁊ ignauerũt eã gẽtes.⁊ Leu. 6.in figura eucariſtie dr̃. Maſcul⁹ de genere Aaron deſcef his carnib⁹: qa ſancta ſanctorũ ẽ. Margarite ẏo ꝓ Criſo. ſunt miſteria veritatis:qa ſic margarite incluſe conchis poſite ſunt in medio maris.ſic ⁊ miſteria in libris incluſa poſita ſunt in altitudine ſenſus ſcripturaꝝ.infra.13. Inuenta vna ꝑciоſa margarita dedit omnia ſua ⁊ oparauit eã.25. puer. In auris aurea ⁊ margarita fulgens:qui arguit ſapientẽ ⁊ aurẽ obediẽtẽ. Canes ꝓ q̃ dic aug.ſunt oppugnatores ẏritat.Iſa.56⁹.Canes impudẽtiſſimi neſcierũt ſaturitatẽ.Canis.n. ſicut dicit Criſo.aĩal improbũ ſupueniẽtib⁹ẽ ſupfluelatrãs. Apoc.zz. Foris canes nenefici impudici. Porci vero ꝓ aug.ſunt ꝺtẽptores ẏritat:vl ꝓ Criſo.xp̃iani carnales. ꝓpriũ enĩz ẽ porci in ceno volutari: nũq; celũ aſpicẽ: nec querẽ dñm ſuũ:niſi cũ eſurit. tales ſunt xp̃iani q in carnalib⁹ deſideriis ⁊ īmũdiciis delectãf:nec aſpiciũt celũ:nec querũt deũ: niſi cũ neceſſitas eis aduenerit.infra.8. Dixerũt demões.ſi eiꝯ nos mitte nos ī porcos. De utroq; z. Pe.2. Canis reuerſus ad uomitũ ⁊ ſus lota in volutabulo luti. Ad aliud dõ. q̃ iſta ꝓhibitio intellr̃ quantũ ad obſtinatos in malicia uel errore. Circa quos ſic dic aug⁹. Dñda ẽ ꝺſideratio:qa aut ipi ſunt ſoli.aut ſunt etiã alii fideles aſtantes. Si ipſi ſoli ſunt tenendũ eſt qꝺ dic ẏ dñs. Si vo alii ſunt fideles aſtãtes iuxta formã dñi pcedẽdũ ẽ:q cũ ꝑdicaret indeis non eſt putãdũ ſanctũ dediſſe canib⁹. Non enim eis dedit q ſape non poterant:ſed eis qui poterãt. ⁊ ſimul aderant: quos ꝓpter alioꝝ īmũdiciã negligi nõ oportebat.⁊ cũ eũ ꝺtemptores interrogabãt: rñdebat vt quid ꝺtradicerẽt nõ bẽrent.⁊ vt alii qui poterant capere ex illoꝝ occaſiõe multa vtilr̃ audirẽr.

Quſtea queritur de obligatione hui⁹ precepti. Nolite ſanctũ dare canib⁹ ⁊c. Et querũf circa ẏ tria.

Primo qd tenef ſcire doctor ſeu ꝑdicator.

z⁹ ⁊ ſi ꝑdicator tẽf facẽ qꝺ dic. Tertio utꝝ mal⁹ peccet ꝑdicãdo.

Ad primum ſic.

Aggei.2⁹. Interroga ſacerdotes legẽ.ibi Piero. Sacerdos ſi ignorat legẽ pbat ſe nõ eẽ dñi ſacerdotẽ. Reliqf g̃ q̃ ſacerdos tenef ſcire legem. Sed ẏ non ẽ niſi rõne officii docẽdi.g̃ qui docet tenef legẽ ſcire. Item ignar⁹ artis medicine ſi uſpat officiũ ⁊ op⁹ artis illi⁹ re⁹ eſt mortis. Si igif ita ẽ ī medicina corpali:multo magis ī medicina ſpũali:cũ ẏbũ dei medicina ſit ſic dr̃ ī ꝑs Miſit ẏbum ſuũ ⁊ ſanauit eos. Contra. In tabernaculo dñi erant phiale ⁊ ciati ſicut dr̃ Exo.37.⁊ Numeri.6.⁊ dicũt q̃ hec ſunt vaſa maiora ⁊ minora:per que maiores doctores ⁊ minores ꝑdicatores deſignãf. Minores aũt ſi bñ ānũcient maiori ſapĩa illuſtrãf. Ex quo ni deſ q̃ poſſunt ānũciare ⁊ ꝑdicare aliqui:licz non ſint maiori ſapĩa illuſtrati. Non g̃ gẽũq; ꝑdicat tenef ſcire legẽ. Itẽ aplus non permittit mulierẽ docẽ in eccleſia: ſ domi viros ſuos interrogent.i.coꝛ.14. g̃ cuilibet ſimplici layco licet docere uxorem ſuam. g̃ ⁊c. Rº ẽ doctrina ſimplicis exhortationis.⁊ hec ẽ coĩs omniũ.⁊ eſt doctrina ꝑdicatõis:⁊ iſta eſt ſacerdotũ. ⁊ eſt doctrina aſſumpte pfeſſionis: vt cuiuſlibz doctoris in ſua ſcĩa. Ja pmiſſ ſufficit ſcire quecũq; ſunt ſimplicitat credẽdoꝝ ⁊ diuinoꝝ mãdatoꝝ. Ja ſecũdis neceſſariũ eſt ſcire expoſitiones credendoꝝ ⁊ ꝓceptoꝝ.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

lux illud.i.Pe.3.Parati semp ad satisfactiõez omni poscẽti vos rõnẽ de ea que in vobis est fide ⁊ spe.In tertiis necessaria ẽ scĩa omniũ ad doctrinã eoꝝ ⁊ scientiã ptinẽtiũ.

Secundo queritur ntꝛ ꝑdicatoꝛ tẽt facere qõ dicit.Et videt ꝙ sic.Job 39.Nũquid ꝑbebis equo fortitudinẽ aut circũdabis collo eiꝰ hinnitũ.Srego⁹.Collo eius hinnitꝰ circũdat qñ ꝑdicatoꝛ suis vocibꝰ tenet ꝓ illud.1.Cor.9.Castigo corpus meũ ⁊ ĩ seruitutẽ redigo ne forte cũ aliis ꝑdicaueriz: ipse reprobꝰ efficiar. Itẽ ro.2.Qui aliuz docens teipm nõ doces ꝛc. Contra.Est qui ꝑdicat pfectionẽ quã tñ nõ facit.⁊ tñ nõ videret teneri:ut cũ secularis ꝑdicat pfectionẽ religiosis ⁊ pfectis.g̃ ꝛc. R⁹ quilibet teneꝯ facere quod dicit ꝓ⁹ ꝙ asserit alios teneri ad faciendũ quod dicẽ.tñ asserit aliqñ tentio uel generalr̃ vel ꝓ⁹ statũ.generalr̃ sicut asserit de illꝫ que ptinẽt ad statũ salutl̃.Secũdũ statũ sicut asserit de bis que ptinẽt ad statũ pfectionis vtpote religionis ad quã omnes non tenẽt. Et sic ꝑdicatoꝛ non tenet facere ꝓ⁹ ꝙ dicit.

Tertio queritur vtrum malus peccet ꝑdicãdo.Ad quod sic.ꝑs.Ptõri dixit dñs.Quare tu enarras iusticias meas ⁊ assumis testimoniũ meũ ꝓ os tuũ ꝛc. Itẽ sciẽti bonũ facere ⁊ non faciẽti ptm̃ est illi.Jac.4. g̃ magis peccat ꝑdicatoꝛ malꝰ ꝙꝫ aliꝰ:qa fnus sciens volũtatẽ dñi sui ⁊ nõ faciẽs vapl̃abit multis Luc.12. Contra.Predicare ẽ de genere bonoꝝ.g̃ in ꝑdicãdo non ctĩgit ptm̃. Itẽ docẽ ẽ de opibꝰ mĩe spũalibꝰ.Sz opa mĩe nõ interdicũt etiã exñti in ptõ mortali:ut facere elam ⁊ biꝰ.g̃ nec doctrina seu ꝑdicatio ptõri dz interdici. R⁹ distinguũt ꝙ ẽ aliqs q docet qa tẽt ex officio ⁊ qñ ex necessitate.⁊ ẽ aliꝰ q docet qñ ex volũtate.Silr̃ distinguũt ꝙ ẽ ptm̃ notoriũ ⁊ ẽ ptm̃ occultũ. Existẽs ĩ ptõ notorio peccat qcũq predicat seu ex nccitate officii seu ex volũtate ꝑdicet. Dicũt g̃ illũ q ẽ ĩ ptõ occulto peccare cũ ꝑdicet ex volũtate.⁊ ꝯ rõne ctẽptꝰ: nõ aũt illũ qui ꝑdicat ex officio:dũ tñ cũ timoze illud faciat ⁊ qñ coactꝰ nccitate officii.Silr̃ tñ videt dõ ꝙ vocẽs vel ꝑdicãs in ptõ: si nõ studeat cõpungi ex dicto ⁊ dolere de ptõ simplr̃ ctẽnẽ dicit.⁊ ideo peccare seu occultũ sit peccatuz seu manifestũ: nec est simile de opibus miseri cordie corpalibꝰ⁊ spũalibꝰ:qa hic scĩa aggranat ⁊ ctẽptꝰ.Et ꝯ sufficit de ꝓceptis.

Post tractatũ

de legibꝰ ⁊ ꝓceptis q̃ ad cognitionẽ canẽdoꝝ ferũt ⁊ faciẽdorũ:aggredientes ingsitionẽ de gratia ⁊ ẏrtutibꝰ que ꝛferunt ad eoꝝ dẽ executionẽ: adiutoꝛium diuine grẽ implozamus a deo patre ⁊ dño Jhu xpo.Modus aũt ingsitõis erit ut in ꝑmis separatim de grã disputantes ad ẏrtutes ꝓ⁹ theologicã ⁊ ẏam acceptionẽ dona fruct⁹⁷⁊ btĩtudĩes ordine ꝛgruo procedam⁹.De grã igit̃ grẽ auxilio ꝛegrem⁹. An sit.Quid sit.De dr̃ia grẽ.De sbiecto grẽ. De cã grẽ.De effectu grẽ.De coñe grẽ.

Quãtum ad primum

intentõis nostre est ostẽdẽ grãm esse necessariam nostro arbitrio ad impletionẽ salutarẽ dr̃ine legis ⁊ suoꝝ mãdatoꝝ.⁊ duplr̃. ꝑmo ꝓ rõnes nãles oꝛ pbos.z' ꝓ rõnes theologicas otra hereticos pelagianos q̃ asserucrũt liberũ arbitriũ sufficẽ ad btĩtudinẽ ⁊ salutem. Per rõnes igit̃ nãles ostendit̃ gratia esse sic. Bono debet amoꝛ. g̃ ⁊ tanto bono debetur tant⁹ amoꝛ.g̃ ⁊ sũmo bono debet sũm⁹ amoꝛ Et loquimur formalr̃ de amoze sũmo.g̃ summo amoze.i.sup omnia oꝛ diligi sũmũ bonũ. Si g̃ ĩpossibile est ꝙ creatura rõnalis de ẏtute sua diligat aliquid pluſq̃ se ⁊ sup omnia. g̃ impossibile ẽ ꝙ de ẏtute sua diligat deum amoze digno.i.sũme vel pluſq̃ se.ꝯ ꝯ expetit̃ ab ea.g̃ necesse est ꝙ deꝫ ei donũ: quo eleuet̃ supra se.Hoc aũt nõ est nisi grã.g̃ ꝛc. Item impossibile est motũ extendi supra potẽtiam mouentis.⁊ hoc ẽ quia potẽtia mouẽtis ẽ cãpi⁹mot⁹. Itẽ impossibile ẽ potẽtiã mouẽtẽ extẽdi supra sbam mouẽtẽ. Si g̃ motꝰ amoꝛis ẽ a potẽtia que ẽ in anima:⁊ motꝰ nõ pot extẽdi supra potẽtiã:nec potẽtia supra sbaz. g̃ nõ potest motꝰ amoꝛis extẽdi supra aĩam ad hoc ꝙ amet pluſq̃ se.⁊ inde vt pus. Itẽ ĩpossibile est p nãm ꝙ intellect⁹ intelligẽs se intelligat aliqd pluſq̃ se.g̃ silr̃ impossibile ẽ ꝙ aĩa diligẽs se diligat aliqd pluſq̃ se per nãm vel rõnẽ.Maioꝛ pz.quia intellect⁹ sibi est ĩmediatio::vñ ĩmediatꝰ intelligit se ꝙꝫ aliud. Itẽ proportionalia debẽt eẽ illud quo meretur ⁊ illud qõ meret̃.Nulla aũt ꝓportio est tpalis ad eternũ. Sed oẽs actus qui sunt ex potẽtia nostra sunt tpales. g̃ nulli actus qui sunt ex